။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မဇ္ဈိမနိကာယေ

မူလပဏ္ဏာသ-ဋီကာ

(ပဌမော ဘာဂေါ)

ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ

၁. သံဝဏ္ဏနာရမ္ဘေ ရတနတ္တယဝန္ဒနာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဿ ဓမ္မဿ ပဘဝနိဿယဝိသုဒ္ဓိပဋိဝေဒနတ္ထံ, တံ ပန ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာသု ဝိညူနံ ဗဟုမာနုပ္ပာဒနတ္ထံ, တံ သမ္မဒေဝ တေသံ ဥဂ္ဂဟဓာရဏာဒိက္ကမလဒ္ဓဗ္ဗာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သဗ္ဗဟိတသုခနိပ္ဖာဒနတ္ထံ။ အထ ဝါ မင်္ဂလဘာဝတော, သဗ္ဗကိရိယာသု ပုဗ္ဗကိစ္စဘာဝတော, ပဏ္ဍိတေဟိ သမာစရိတဘာဝတော, အာယတိံ ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနတော စ သံဝဏ္ဏနာယံ ရတနတ္တယပဏာမကိရိယာ။ အထ ဝါ ရတနတ္တယပဏာမကရဏံ ပူဇနီယပူဇာပုညဝိသေသနိဗ္ဗတ္တနတ္ထံ။ တံ အတ္တနော ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိနိမိတ္တကဿ ကမ္မဿ ဗလာနုပ္ပဒာနတ္ထံ။ အန္တရာ စ တဿ အသင်္ကောစနတ္ထံ။ တဒုဘယံ အနန္တရာယေန အဋ္ဌကထာယ ပရိသမာပနတ္ထံ။ ဣဒမေဝ စ ပယောဇနံ အာစရိယေန ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ "ဣတိ မေ ပသန္နမတိနော။ပေ။ တဿာနုဘာဝေနာ"တိ။ ဝတ္ထုတ္တယပူဇာဟိ နိရတိသယပုညက္ခေတ္တသံဗုဒ္ဓိယာ အပရိမေယျပဘာဝေ ပုညာတိသယော တိ ဗဟုဝိဓန္တရာယေပိ လောကသန္နိတသေ အန္တရာယနိဗန္ဓနသကလသံကိလေသဝိဒ္ဓံသနာယ ပဟောတိ။ ဘယာဒိဥပဒ္ဒဝဥ္စ နိဝါရေတိ။ ယထာဟ –

"ပူဇာရဟေ ပူဇယတော။ ဗုဒ္ဓေ ယဒိ ဝ သာဝကေ"တိအာဒိ (ဓ. ပ. ၁၉၅; အပ. ၁.၁၀.၁), တထာ –

"ယေ, ဘိက္ခဝေ, ဗုဒ္ဓေ ပသန္နာ, အဂ္ဂေ တေ ပသန္နာ, အဂ္ဂေ ခေါ ပန ပသန္နာနံ အဂ္ဂေါ ဝိပါကော ဟောတီ"တိ အာဒိ (ဣတိဝု. ၉၀, ၉၁),

"ဗုဒ္ဓေါတိ ကိတ္တယန္တဿ၊ ကာယေ ဘဝတိ ယာ ပီတိ။
ဝရမေဝ ဟိ သာ ပီတိ၊ ကသိဏေနပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။

ဓမ္မောတိ ကိတ္တယန္တဿ။ပေ။ ကသိဏေနပိ ဇမ္ဗုဒီပဿ။
သင်္ဃောတိ ကိတ္တယန္တဿ။ပေ။ ကသိဏေနပိ ဇမ္ဗုဒီပဿာ"တိ။ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၀)၊

တထာ –

"ယသ္မိံ မဟာနာမ သမယေ အရိယသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒောသ။ပေ။ န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတီ"တိအာဒိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၁၁.၁၁),

"အရညေ ရုက္ခမူလေ ဝါ။ပေ။
ဘယံ ဝါ ဆမ္ဘိတတ္တံ ဝါ၊
လောမဟံသော န ဟေဿတီ"တိ စ။ (သံ. နိ. ၁.၂၄၉)။

တတ္ထ ယဿ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဝန္ဒနံ ကတ္တုကာမော, တဿ ဂုဏာတိသယယောဂသန္ဒဿနတ္ထံ **"ကရုဏာသီတလဟဒယ"**န္တိအာဒိနာ ကထာတ္တယမာဟ။ ဂုဏာတိသယယောဂေန ဟိ ဝန္ဒနာရဟဘာဝေါ, ဝန္ဒနာရဟေ စ ကတာ ဝန္ဒနာ ယထာဓိပ္ပေတံ ပယောဇနံ သာဓေတီတိ။ တတ္ထ ယဿာ ဒေသနာယ သံဝဏ္ဏနံ ကတ္တုကာမော။ သာ န

ဝိနယဒေသနာ ဝိယ ကရုဏာပ္ပဓာနာ, နာပိ အဘိဓမ္မဒေသနာ ဝိယ ပညာပ္ပဓာနာ , အထ ခော ကရုဏာပညာပ္ပဓာနာတိ တဒု
ဘယပ္ပဓာနမေဝ တာဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ထောမနံ ကာတုံ တမ္ဗူလကတ္တာ သေသရတနာနံ “ကရုဏာသီတလဟဒယ”န္တိ
အာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကိရတီတိ ကရုဏာ, ပရဒုက္ခံ ဝိက္ခိပတိ အပနေတီတိ အတ္ထော။ အထ တ ကိဏာတီတိ ကရုဏာ,
ပရဒုက္ခေ သတိ ကာရုဏိကံ ဟိံသတိ ဝိဗာဓတီတိ အတ္ထော။ ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ ကမ္ပနံ ဟဒယခေဒံ ကရောတီတိ
တ ကရုဏာ။ အထ တ ကမိတိ သုခံ, တံ ရုန္ဓတီတိ ကရုဏာ။ ဧသာ ဟိ ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာလက္ခဏာ အတ္တသုခနိရပေ
က္ခတာယ ကာရုဏိကာနံ သုခံ ရုန္ဓတိ ဝိဗန္ဓတီတိ အတ္ထော ။ ကရုဏာယ သီတလံ ကရုဏာသီတလံ, ကရုဏာသီတလံ ဟ
ဒယံ အဿာတိ ကရုဏာသီတလဟဒယော, တံ **ကရုဏာသီတလဟဒယံ**။

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပရေသံ ဟိတောပသံဟာရသုခာဒိအပရိဟာနိစ္ဆနသဘာဝတာယ, ဗျာပာဒာရတီနံ ဥဇုဝိပစ္စနီက
တာယ စ ပရသတ္တသန္တာနဂတသန္တာပဝိစ္ဆေဒနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ မေတ္တာမုဒိတာနမ္ပိ စိတ္တသီတလဘာဝကာရဏတာ ဥပ
လဗ္ဘတိ, တထာပိ ပရဒုက္ခာပနယနာကာရပ္ပဝတ္တိယာ ပရူပတာပာသဟနရသာ အဝိဟိံသာဘူတာ ကရုဏာဝ ဝိသေသေန
ဘဂဝတော စိတ္တဿ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဝိယ သီတိဘာဝနိမိတ္တန္တိ ဝုတ္တံ **“ကရုဏာသီတလဟဒယ”**န္တိ။ ကရုဏာ
မုခေန တ မေတ္တာမုဒိတာနမ္ပိ ဟဒယသီတလဘာဝကာရဏတာ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ တ အသာဓာရဏဉာဏဝိသေသနိ
ဗန္ဓနဘူတာ သာတိသယံ နိရဝသေသဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဝိယ သဝိသယဗျာပိတာယ မဟာကရုဏာဘာဝံ ဥပဂတာ
ကရုဏာဝ ဘဂဝတော အတိသယေန ဟဒယသီတလဘာဝဟေတူတိ အာဟ **“ကရုဏာသီတလဟဒယ”**န္တိ။ အထ တ
သတိပိ မေတ္တာမုဒိတာနံ သာတိသယေ ဟဒယသီတိဘာဝနိဗန္ဓနတ္တေ သကလဗုဒ္ဓဂုဏဝိသေသကာရဏတာယ တာသမ္ပိ
ကာရဏန္တိ ကရုဏာဝ ဘဂဝတော “ဟဒယသီတလဘာဝကာရဏ”န္တိ ဝုတ္တာ။ ကရုဏာနိဒာနာ ဟိ သဗ္ဗေပိ ဗုဒ္ဓဂုဏာ။
ကရုဏာနုဘာဝနိဗ္ဗာပိယမာနသံသာရဒုက္ခသန္တာပဿ ဟိ ဘဂဝတော ပရဒုက္ခာပနယနကာမတာယ အနေကာနိပိ အသင်္ခ
ယေယျာနိ ကပ္ပာနံ အကိလန္တရူပဿေဝ နိရဝသေသဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမ္ဘရဏနိရတဿ သမဓိဂတဓမ္မာဓိပတေယျ
ဿ စ သန္နိဟိတေသုပိ သတ္တသင်္ခါရသမုပနီတဟဒယူပတာပနိမိတ္တေသု န ဤသကမ္ပိ စိတ္တသီတိဘာဝဿ အည
ထတ္တမဟောသီတိ။ ဧတသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ တီသုပိ အဝတ္ထာသု ဘဂဝတော ကရုဏာ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပဇာနာတီတိ ပညာ, ယထာသဘာဝံ ပကာရေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ ပညာဝ ဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနတော
ပကာရေဟိ ဓမ္မသဘာဝဇောတနဋ္ဌေန ပဇ္ဇောတောတိ ပညာပဇ္ဇောတော။ သဝာသနပ္ပဟာနတော ဝိသေသေန ဟတံ သမု
ဂ္ဃာတိတံ ဝိဟတံ, ပညာပဇ္ဇောတေန ဝိဟတံ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတံ။ မုယှန္တိ တေန, သယံ တ မုယှတိ, မောဟန
မတ္တမေဝ တ တန္တိ မောဟော, အဝိဇ္ဇာ, သွေဝ ဝိသယသဘာဝပဋိစ္ဆာဒနတော အန္ဓကာရသရိက္ခတာယ တမော ဝိယာတိ
တမော, ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတော မောဟတမော ဧတဿာတိ ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမော, တံ **ပညာပဇ္ဇောတ
ဝိဟတမောဟတမံ**။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟိ ခီဏာသဝါနံ သတိပိ ပညာပဇ္ဇောတေန အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဿ ဝိဟတဘာဝေ သဒ္ဓာ
ဝိမုတ္တေဟိ ဝိယ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တာနံ သာဝကေဟိ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ စ သဝါသနပ္ပဟာနေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ကိလေသပ္ပ
ဟာနဿ ဝိသေသော ဝိဇ္ဇတီတိ သာတိသယေန အဝိဇ္ဇာပဟာနေန ဘဂဝန္တံ ထောမေန္တော အာဟ **“ပညာပဇ္ဇောတဝိ
ဟတမောဟတမ”**န္တိ။

အထ တ အန္တရေန ပရောပဒေသံ အတ္တနော သန္တာနေ အစ္စန္တံ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဝိဂမဿ နိဗ္ဗတ္တိတတ္တာ,
တထာ သဗ္ဗညုတာယ ဗလေသု စ ဝသီဘာဝဿ သမဓိဂတတ္တာ, ပရသန္တတိယဉ္စ ဓမ္မဒေသနာတိသယာနုဘာဝေန သမ္
မဒေဝ တဿ ပဝတ္တိတတ္တာ ဘဂဝတာဝ ဝိသေသတော မောဟတမဝိဂမေန ထောမေတဗ္ဗောတိ အာဟ **“ပညာပဇ္ဇောတ
ဝိဟတမောဟတမ”**န္တိ။ ဣမသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ “ပညာပဇ္ဇောတော”တိ ပဒေန ဘဂဝတော ပဋိဝေဓပညာ ဝိယ
ဒေသနာပညာပိ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသနယေန တ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အထ တ ဘဂဝတော ဉာဏဿ ဉေယျပရိယန္တိကတ္တာ သကလဉေယျဓမ္မသဘာဝါဝဗောဓနေသမတ္ထေန
အနာဝရဏဉာဏသင်္ခါတေန ပညာပဇ္ဇောတေန သဗ္ဗဉေယျဓမ္မသဘာဝစ္ဆာဒကဿ မောဟန္ဓကာရဿ ဝိဓမိတ
တ္တာ အနညသာဓာရဏော ဘဂဝတော မောဟတမဝိနာသောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”** န္
တိ။ ဧတ္ထ စ မောဟတမဝိဓမနန္တေ အဓိဂတတ္တာ အနာဝရဏဉာဏံ ကာရဏူပစာရေန သသန္တာနေ မောဟတမဝိဓမနန္
တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဘိနီဟာရသမ္ပတ္တိယာ သဝါသနပ္ပဟာနမေဝ ဟိ ကိလေသာနံ ဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနန္တိ, ပရသန္တာနေ ပန
မောဟတမဝိဓမနဿ ကာရဏဘာဝတော အနာဝရဏဉာဏံ “မောဟတမဝိဓမန”န္တိ ဝုစ္စတီတိ။

ကိံ ပန ကာရဏံ အဝိဇ္ဇာသမုဃ္ဃာတောယေဝေကော ပဟာနသမ္ပတ္တိဝသေန ဘဂဝတော ထောမနာနိမိတ္တံ ဂယှတိ, န ပန သာတိသယံ နိရဝသေသကိလေသပ္ပဟာနန္တိ? တပ္ပဟာနဝစနေနေဝ တဒေကဋ္ဌတာယ သကလသံကိလေသဂဏသမုဃ္ဃာတဿ ဇောတိတဘာဝတော။ န ဟိ သော တာဒိသော ကိလေသော အတ္ထိ, ယော နိရဝသေသအဝိဇ္ဇာပ္ပဟာနေန န ပဟီယတီတိ။

အထ ဝါ ဝိဇ္ဇာ ဝိယ သကလကုသလဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ နိရဝသေသာကုသလဓမ္မနိဗ္ဗတ္တိယာ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ စ အဝိဇ္ဇာ ပဓာနကာရဏန္တိ တဗ္ဘိဃာတဝစနေန သကလသံကိလေသဂဏသမုဃ္ဃာတော ဝုတ္တောယေဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ”** န္တိ။

နရာ စ အမရာ စ နရာမရာ, သဟ နရာမရေဟီတိ သနရာမရော, သနရာမရော စ သော လောကော စာတိ သနရာမရလောကော။ တဿ ဂရူတိ သနရာမရလောကဂရု, တံ **သနရာမရလောကဂရုံ**။ ဧတေန ဒေဝမနုဿာနံ ဝိယ တဒဝသိဋ္ဌသတ္တာနမ္ပိ ယထာရဟံ ဂုဏဝိသေသာဝဟတာယ ဘဂဝတော ဥပကာရိတံ ဒဿေတိ။ န စေတ္ထ ပဓာနာပ္ပဓာနဘာဝေါ စောဒေတဗ္ဗော။ အညော ဟိ သဒ္ဒက္ကမော, အညော အတ္ထက္ကမော။ ဧဒိသေသု ဟိ သမာသပဒေသု ပဓာနမ္ပိ အပ္ပဓာနံ ဝိယ နိဒ္ဒိသီယတိ ယထာ “သရာဇိကာယ ပရိသာယာ”တိ (စူဠဝ. ၃၃၆)။ ကာမဉ္စေတ္ထ သတ္တသင်္ခါရောကာသဝသေန တိဝိဓော လောကော, ဂရုဘာဝဿ ပန အဓိပ္ပေတတ္တာ ဂရုကရဏသမတ္ထဿေဝ ယုဇ္ဇနတော သတ္တလောကဿဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ သော ဟိ လောကီယန္တိ ဧတ္ထ ပုညပါပါနိ တဗ္ဗိပါကော စာတိ “လောကော”တိ ဝုစ္စတိ။ အမရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဥပပတ္တိဒေဝါ အဓိပ္ပေတာ။

အထ ဝါ သမူဟတ္ထော လောကသဒ္ဒော သမုဒါယဝသေန လောကီယတိ ပညာပီယတီတိ။ သဟ နရေဟီတိ သနရာ, သနရာ စ တေ အမရာ စာတိ သနရာမရာ, တေသံ လောကောတိ သနရာမရလောကောတိ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အမရသဒ္ဒေန စေတ္ထ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါပိ သင်္ဂယှန္တိ။ တေ ဟိ မရဏာဘာဝတော ပရမတ္ထတော အမရာ။ နရာမရာနံယေဝ စ ဂဟဏံ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန ယထာ “သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာန”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၅၇)။ တထာ ဟိ သဗ္ဗာနတ္ထပရိဟာရပုဗ္ဗင်္ဂမာယ နိရဝသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရာယ နိရတိသယာယ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အစ္စန္တုပကာရိတာယ အပရိမိတနိရုပမပ္ပဘာဝဂုဏဝိသေသသမင်္ဂိတာယ စ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော ဘဂဝါ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသု အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ ဥတ္တမဂါရဝဋ္ဌာနံ။ တေန ဝုတ္တံ **“သနရာမရလောကဂရု”**န္တိ။

သောဘနံ ဂတံ ဂမနံ ဧတဿာတိ သုဂတော။ ဘဂဝတော ဟိ ဝေနေယျဇနုပသင်္ကမနံ ဧကန္တေန တေသံ ဟိတသုခနိပ္ဖာဒနတော သောဘနံ, တထာ လက္ခဏာနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတရူပကာယတာယ ဒုတဝိလမ္ဗိတ-ခလိတာနုကဍ္ဎန-နိပ္ပီဠနုက္ကုဋိက-ကုဋိလာကုလတာဒိ-ဒောသရဟိတ-မဝဟသိတ-ရာဇဟံသ- ဝသဘဝါရဏ-မိဂရာဇဂမနံ ကာယဂမနံ ဉာဏဂမနဉ္စ ဝိပုလနိမ္မလကရုဏာ-သတိဝီရိယာဒိ-ဂုဏဝိသေသသဟိတမဘိနီဟာရတော ယာဝ မဟာဗောဓိ အနဝဇ္ဇတာယ သောဘနမေဝါတိ။ အထ ဝါ သယမ္ဘုဉာဏေန သကလမ္ပိ လောကံ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပရိဇာနန္တော ဉာဏေန သမ္မာ ဂတော အဝဂတောတိ သုဂတော။ တထာ လောကသမုဒယံ ပဟာနာဘိသမယဝသေန ပဇဟန္တော အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပါဒေန္တော သမ္မာ ဂတော အတီတောတိ သုဂတော, လောကနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန သမ္မာ ဂတော အဓိဂတောတိ သုဂတော, လောကနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ ဘာဝနာဘိသမယဝသေန သမ္မာ ဂတော ပဋိပန္နောတိ သုဂတော။ “သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟီနာ, တေ ကိလေသေ န ပုနေတိ န ပစ္စေတိ န ပစ္စာဂစ္ဆတီတိ သုဂတော”တိအာဒိနာ (မဟာနိ. ၃၈; စူဠနိ. ၂၇) နယေန အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ အထ ဝါ သုန္ဒရံ ဌာနံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ, နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ ဂတော အဓိဂတောတိ သုဂတော။ ယသ္မာ ဝါ ဘူတံ တစ္ဆံ အတ္ထသံဟိတံ ဝေနေယျာနံ ယထာရဟံ ကာလယုတ္တမေဝ စ ဓမ္မံ ဘာသတိ, တသ္မာ သမ္မာ ဂဒတိ ဝဒတီတိ သုဂတော ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ။ ဣတိ သောဘနဂမနတာဒီဟိ သုဂတော, တံ **သုဂတံ**။

ပုညပါပကမ္မေဟိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဂန္တဗ္ဗတော ဂတိယော, ဥပပတ္တိဘဝဝိသေသာ။ တာ ပန နိရယာဒိဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ တာဟိ သကလဿာပိ ဘဝဂါမိကမ္မဿ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေန အဝိပါကာရဟဘာဝကရဏေန နိဝတ္တိတတ္တာ ဘဂဝါ ပဉ္စဟိပိ ဂတီဟိ သုဋ္ဌု မုတ္တော ဝိသံယုတ္တောတိ အာဟ **“ဂတိဝိမုတ္တ”**န္တိ။ ဧတေန ဘဂဝတော ကတ္ထစိပိ ဂတိယာ အပရိယာပန္နတံ ဒဿေတိ, ယတော ဘဂဝါ “ဒေဝါတိဒေဝေါ”တိ ဝုစ္စတိ။ တေနေတာဟ –

‘‘ယေန ဒေဝူပပတျသ္သ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော တ ဝိဟင်္ဂမော။
ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျံ၊ မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။
တေ မယှံ အာသဝါ ခီဏာ၊ ဝိဒ္ဓဿ္တာ ဝိနဠီကတာ’’တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၆)။

တံတံဂတိသံဝတ္တနကာနဉ်္ဟိ ကမ္မကိလေသာနံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ဗောဓိမူလေယေဝ သုပ္ပဟီနတ္တာ နတ္ထိ ဘဂဝတော ဂတိပရိယာပန္နတာတိ အစ္စန္တမေဝ ဘဂဝါ သဗ္ဗဘဝယောနိဂတိ-ဝိညာဏဋ္ဌိတိ-သတ္တာဝါသ-သတ္တနိကာယေဟိ ပရိမုတ္တော, တံ **ဂတိဝိမုတ္တံ။ ဝန္ဒေ** တိ နမာမိ, ထောမေမီတိ ဝါ အတ္ထော။

အထ ဝါ **ဂတိဝိမုတ္တန္တိ** အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုပ္ပတ္တိယာ ဘဂဝန္တံ ထောမေတိ။ ဧတ္ထ ဟိ ဒွီဟိ အာကာရေဟိ ဘဂဝတော ထောမနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိတော ပရဟိတပဋိပတ္တိတော စ။ တေသု အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ အနာဝရဏဉာဏာဓိဂမတော သဝါသနာနံ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ အစ္စန္တပ္ပဟာနတော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိတော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ပရဟိတပဋိပတ္တိ လာဘသက္ကာရာဒိနိရပေက္ခစိတ္တဿ သဗ္ဗဒုက္ခနိယျာနိကဓမ္မဒေသနတော ဝိရုဒ္ဓေသုပိ နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတော ဉာဏပရိပါကကာလာဂမနတော စ။ သာ ပနေတ္ထ အာသယတော ပယောဂတော စ ဒုဝိဓာ ပရဟိတပဋိပတ္တိ, တိဝိဓာ စ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ ပကာသိတာ ဟောတိ။ ကထံ? ‘‘ကရုဏာသီတလဟဒယ’’န္တိ ဧတေန အာသယတော ပရဟိတပဋိပတ္တိ, သမ္မာဂဒနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန ပယောဂတော ပရဟိတပဋိပတ္တိ, ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမံ ဂတိဝိမုတ္တ’’န္တိ ဧတေဟိ စတုသစ္စပဋိဝေဓတ္ထေန စ သုဂတသဒ္ဒေန တိဝိဓာပိ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ, အဝသိဋ္ဌေန ဧတေန ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ’’န္တိ ဧတေန စာပိ သဗ္ဗာပိ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိ ပရဟိတပဋိပတ္တိ ပကာသိတာ ဟောတီတိ။

အထ ဝါ တီဟိ အာကာရေဟိ ဘဂဝတော ထောမနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ – ဟေတုတော ဖလတော ဥပကာရတော စ။ တတ္ထ **ဟေတု** မဟာကရုဏာ, သာ ပဌမပဒေန ဒဿိတာ။ **ဖလံ** စတုဗ္ဗိဓံ ဉာဏသမ္ပဒါ ပဟာနသမ္ပဒါ အာနုဘာဝသမ္ပဒါ ရူပကာယသမ္ပဒါ စာတိ။ တာသု ဉာဏပဟာနသမ္ပဒါ ဒုတိယပဒေန သစ္စပဋိဝေဓတ္ထေန စ သုဂတသဒ္ဒေန ပကာသိတာ ဟောန္တိ, အာနုဘာဝသမ္ပဒါ ပန တတိယပဒေန, ရူပကာယသမ္ပဒါ ယထာဝုတ္တကာယဂမနသောဘနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန လက္ခဏာနုဗ္ယဉ္ဇနပာရိပူရိယာ ဝိနာ တဒဘာဝတော။ **ဥပကာရော** အနန္တရံ အဗာဟိရံ ကရိတွာ တိဝိဓယာနမုခေန ဝိမုတ္တိဓမ္မဒေသနာ။ သော သမ္မာဂဒနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန ပကာသိတော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တတ္ထ ‘‘ကရုဏာသီတလဟဒယ’’န္တိ ဧတေန သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ မူလံ ဒဿေတိ။ မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတမာနသော ဟိ ဘဂဝါ သံသာရပင်္ကတော သတ္တာနံ သမုဒ္ဓရဏတ္ထံ ကတာဘိနီဟာရော အနုပုဗ္ဗေန ပါရမိယော ပူရေတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတောတိ ကရုဏာ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ မူလံ။ ‘‘ပညာပဇ္ဇောတဝိဟတမောဟတမ’’န္တိ ဧတေန သမ္မာသမ္ဗောဓိံ ဒဿေတိ ။ အနာဝရဏဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ်္ဟိ မဂ္ဂဉာဏံ, မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ အနာဝရဏဉာဏံ ‘‘သမ္မာသမ္ဗောဓီ’’တိ ဝုစ္စတီတိ။ သမ္မာဂမနတ္ထေန သုဂတသဒ္ဒေန သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမသုခလ္လိကတ္တကိလမထာနုယောဂသဿတုစ္ဆေဒာဘိနိဝေသာဒိ အန္တဒွယရဟိတာယ ကရုဏာပညာပရိဂ္ဂဟိတာယ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပတ္တိယာ ပကာသနတော သုဂတသဒ္ဒဿ။ ဣတရေဟိ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပဓာနာပ္ပဓာနဘေဒံ ပယောဇနံ ဒဿေတိ။ သံသာရမဟောဃတော သတ္တသန္တာရဏဉ္စေတ္ထ ပဓာနံ ပယောဇနံ, တဒညမပ္ပဓာနံ။ တေသု ပဓာနေန ပရဟိတပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ, ဣတရေန အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိံ, တဒုဘယေန အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီသု စတူသု ပုဂ္ဂလေသု ဘဂဝတော စတုတ္ထပုဂ္ဂလဘာဝံ ဒဿေတိ။ တေန စ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝံ ဥတ္တမဝန္ဒနီယဘာဝံ အတ္တနော စ ဝန္ဒနကိရိယာယ ခေတ္တင်္ဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဧတ္ထ စ ကရုဏာဂဟဏေန လောကိယေသု မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တာသာဓာရဏဂုဏဒီပနတော ဘဂဝတော သဗ္ဗလောကိယဂုဏသမ္ပတ္တိ ဒဿိတာ ဟောတိ, ပညာဂဟဏေန သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနမဂ္ဂဉာဏဒီပနတော သဗ္ဗလောကုတ္တရဂုဏသမ္ပတ္တိ။ တဒုဘယဂ္ဂဟဏသိဒ္ဓော ဟိ အတ္ထော ‘‘သနရာမရလောကဂရု’’န္တိအာဒိနာ ဝိပဉ္စိယတီတိ။ ကရုဏာဂဟဏေန စ ဥပဂမနံ နိရုပက္ကိလေသံ ဒဿေတိ, ပညာဂဟဏေန အပဂမနံ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန လောကသမညာနုရူပံ ဘဂဝတော ပဝတ္တိံ ဒဿေတိ လောကဝေါဟာရဝိသယတ္တာ ကရုဏာယ, ပညာဂဟဏေန သမညာယ အနတိဓာဝနံ သဘာဝတနဝဗောဓေန ဟိ ဓမ္မာနံ သမညံ အတိဓာဝိတွာ သတ္တာဒိပရာမသနံ ဟောတီတိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန မဟာ

ကရုဏာသမာပတ္တိဝိဟာရံ ဒဿေတိ, ပညာဂဟဏေန တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏံ စတုသစ္စဉာဏံ စတုပဋိသမ္
ဘိဒါဉာဏံ စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ။

ကရုဏာဂဟဏေန မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏဿ ဂဟိတတ္တာ သေသာသာဓာရဏဉာဏာနိ, ဆ အဘိညာ, အ
ဋ္ဌသု ပရိသာသု အကမ္ပနဉာဏာနိ, ဒသ ဗလာနိ, စုဒ္ဒသ ဗုဒ္ဓဉာဏာနိ, သောဠသ ဉာဏစရိယာ, အဋ္ဌာရသ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ, စတုစ
တ္တာလီသ ဉာဏဝတ္ထူနိ, သတ္တသတ္တတိဉာဏဝတ္ထူနီတိ ဧဝမာဒီနံ အနေကေသံ ပညာပဘေဒါနံ ဝသေန ဉာဏစာရံ ဒဿ
သေတိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန စရဏသမ္ပတ္တိံ, ပညာဂဟဏေန ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိံ။ ကရုဏာဂဟဏေန အတ္တာဓိပတိ
တာ, ပညာဂဟဏေန ဓမ္မာဓိပတိတာ။ ကရုဏာဂဟဏေန လောကနာထဘာဝေ, ပညာဂဟဏေန အတ္တနာထဘာဝေ။
တထာ ကရုဏာဂဟဏေန ပုဗ္ဗကာရိဘာဝေ, ပညာဂဟဏေန ကတညုတာ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန အပရန္တပတာ,
ပညာဂဟဏေန အနတ္တန္တပတာ။ ကရုဏာဂဟဏေန ဝါ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မသိဒ္ဓိ, ပညာဂဟဏေန ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ။ တထာ ကရုဏာဂ
ဟဏေန ပရေသံ တာရဏံ, ပညာဂဟဏေန သယံ တရဏံ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန သဗ္ဗသတ္တေသု အနုဂ္ဂဟစိတ္တ
တာ, ပညာဂဟဏေန သဗ္ဗဓမ္မေသု ဝိရတ္တစိတ္တတာ ဒဿိတာ ဟောတိ။

သဗ္ဗေသဉ္စ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ကရုဏာ အာဒိ တန္နိဒါနဘာဝတော, ပညာ ပရိယောသာနံ တတော ဥတ္တရိ ကရဏီယာ
ဘာဝတော။ ဣတိ အာဒိပရိယောသာနဒဿနေန သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ တထာ ကရုဏာဂဟဏေန သီလ
က္ခန္ဓပုဗ္ဗင်္ဂမော သမာဓိက္ခန္ဓော ဒဿိတော ဟောတိ။ ကရုဏာနိဒါနဉှိ သီလံ တတော ပါဏာတိပါတာဒိဝိရတိပ္
ပဝတ္တိတော, သာ စ ဈာနတ္တယသမ္ပယောဂိနီတိ။ ပညာဝစနေန ပညာက္ခန္ဓော။ သီလဉ္စ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏာနံ အာဒိ, သမာဓိ မ
ဇ္ဈေ, ပညာ ပရိယောသာနန္တိ ဧဝမ္ပိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏဒဿနေန သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒဿိတာ ဟော
န္တိ နယတော ဒဿိတတ္တာ။ ဧသော ဧဝ ဟိ နိရဝသေသတော ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဒဿနုပါယော, ယဒိဒံ နယဂ္ဂါဟော။ အည
ထာ ကော နာမ သမတ္ထော ဘဂဝတော ဂုဏေ အနုပဒံ နိရဝသေသတော ဒဿေတုံ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ၊
ကပ္ပမ္ပိ စေ အညမဘာသမာနော။

ခီယေထ ကပ္ပော စိရဒီဃမန္တရေ၊
ဝဏ္ဏော န ခီယေထ တထာဂတဿာ”တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၅; ၃.၁၄၁; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၂၅; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅၃;
အပ. အဋ္ဌ. ၂.၇.၂၀; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၄.၄; စရိယာ. အဋ္ဌ. ၃.၁၂၂ ပကိဏ္ဏကကထာ)။

တေနေဝ စ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေနပိ ဗုဒ္ဓဂုဏပရိစ္ဆေဒနံ ပတိ အနုယုတ္တေန “နော ဟေတံ, ဘန္တေ”တိ ပဋိက္ခိပိတွာ “အပိစ မေ, ဘန္တေ, ဓမ္မန္ဝယော ဝိဒိတော”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၄၆) ဝုတ္တံ။

၂. ဧဝံ သင်္ခေပေန သကလသဗ္ဗညုဂုဏေဟိ ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ သဒ္ဓမ္မံ ထောမေတုံ **“ဗုဒ္ဓေါပီ”**တိ
အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဗုဒ္ဓေါ**တိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော။ **ဗုဒ္ဓဘာဝ**န္တိ ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဘာဝေတွာ သစ္ဆိကတွာ** တိ စ ပုဗ္ဗ
ကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော ။ **ယ**န္တိ အနိယမတော ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဥပဂတော**တိ အပရကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ **ဝန္ဒေ**
တိ ကိရိယာနိဒ္ဒေသော။ **တ**န္တိ နိယမနံ။ **ဓမ္မ**န္တိ ဝန္ဒနကိရိယာယ ကမ္မနိဒ္ဒေသော။ **ဂတမလံ အနုတ္တရ** န္တိ စ တဗ္ဗိသေ
သနံ။

တတ္ထ ဗုဒ္ဓသဒ္ဒဿ တာဝ “ဗုဇ္ဈိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ, ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါ”တိအာဒိနာ **နိဒ္ဒေသနယေ
န** (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ၉၇) အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ ဝါ သဝါသနာယ အညာဏနိဒ္ဒါယ အစ္စန္တဝိဂမတော, ဗုဒ္ဓိ
ယာ ဝါ ဝိကသိတဘာဝတော ဗုဒ္ဓဝါတိ **ဗုဒ္ဓေါ** ဇာဂရဏဝိကသနတ္ထဝသေန။ အထ ဝါ ကဿစိပိ ဉေယျဓမ္မဿ အန
ဝဗုဒ္ဓဿ အဘာဝေန ဉေယျဝိသေသဿ ကမ္မဘာဝေန အဂ္ဂဟဏတော ကမ္မဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝေန အဝဂမနတ္ထဝ
သေနေဝ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော လဗ္ဘတီတိ ဗုဒ္ဓဝါတိ **ဗုဒ္ဓေါ** ယထာ “ဒိက္ခိတော န ဒဒါတီ”တိ။ အတ္ထတော ပန ပါရမိတာ
ပရိဘာဝိတော သယမ္ဘုဉာဏေန သဟ ဝါသနာယ ဝိဟတဝိဒ္ဓံသိတနိရဝသေသကိလေသော မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတညာ
ဏာဒိအပရိမေယျဂုဏဂဏာဓာရော ခန္ဓသန္တာနော ဗုဒ္ဓေါ။ ယထာဟ –

“ဗုဒ္ဓောတိ ယော သော ဘဂဝါ သယမ္ဘူ။ အနာစရိယကော ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု သာမံ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ, တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော ဗလေသု စ ဝသီဘာဝ”န္တိ (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၁)။

အပိ-သဒ္ဒော သမ္ဘာဝနေ။ တေန “ဧဝံ ဂုဏဝိသေသယုတ္တော သောပိ နာမ ဘဂဝါ”တိ ဝက္ခမာနဂုဏေ ဓမ္မေ သမ္ဘာဝနံ ဒီပေတိ။ **ဗုဒ္ဓဘာဝ**န္တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ။ **ဘာဝေတွာ**တိ ဥပ္ပာဒေတွာ ဝဍ္ဎေတွာ စ။ **သစ္ဆိကတွာ** တိ ပစ္စက္ခံ ကတွာ။ **ဥပဂတော**တိ ပတ္တော, အဓိဂတောတိ အတ္ထော။ ဧတဿ “ဗုဒ္ဓဘာဝ”န္တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဂတမလ**န္တိ ဝိဂတမလံ, နိဒ္ဒောသန္တိ အတ္ထော။ **ဝန္ဒေ** တိ ပဏာမာမိ, ထောမေမိ ဝါ။ **အနုတ္တရ** န္တိ ဥတ္တရရဟိတံ, လောကုတ္တရန္တိ အတ္ထော။ **ဓမ္မ**န္တိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပာယတော စ သံသာရတော စ အပတမာနေ ကတွာ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော။ အယဉ္စေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ဧဝံ ဝိဝိဓဂုဏဂဏသမန္နာဂတော ဗုဒ္ဓောပိ ဘဂဝါ ယံ အရိယမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ, ဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ ပန သစ္ဆိကတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဓိဂတော, တမေတံ ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ဗုဒ္ဓဘာဝဟေတုဘူတံ သဗ္ဗဒောသမလရဟိတံ အတ္တနော ဥတ္တရိတရာဘာဝေန အနုတ္တရံ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မံ နမာမီတိ။ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မဿာပိ တပ္ပကာသနတ္တာ ဣဓ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အထ ဝါ “အဘိဓမ္မနယသမုဒ္ဒံ အဓိဂစ္ဆိ, တီဏိ ပိဋကာနိ သမ္မသီ”တိ စ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တတ္တာ ပရိယတ္တိဓမ္မဿပိ သစ္ဆိကိရိယာသမ္မသနပရိယာယော လဗ္ဘတီတိ သောပိ ဣဓ ဝုတ္တော ဧဝာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ သစ္ဆိကတွာ”တိ စ ဝုတ္တတ္တာ ဗုဒ္ဓကရဓမ္မဘူတာဟိ ပါရမိတာဟိ သဟ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိသီလသိက္ခာဒယောပိ ဣဓ ဓမ္မသဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တာပိ ဟိ မလပဋိပက္ခတာယ ဂတမလာ အနညသာဓာရဏတာယ အနုတ္တရာ စာတိ။ တထာ ဟိ သတ္တာနံ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏတ္ထာယ ကတမဟာဘိနီဟာရော မဟာကရုဏာဓိဝါသပေသလဇ္ဈာသယော ပညာဝိသေသပရိဓောတနိမ္မလာနံ အနဒမသံယမာဒီနံ ဥတ္တမဓမ္မာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ ကပ္ပာနံ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ နိရဝသေသာနံ ဘာဝနာပစ္စက္ခကရဏေဟိ ကမ္မာဒီသု အဓိဂတဝသီဘာဝေ အစ္ဆရိယာစိန္တေယျမဟာနုဘာဝေ အဓိသီလာဓိစိတ္တာနံ ပရမုက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တော ဘဂဝါ ပစ္စယာကာရေ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿမုခေန မဟာဝဇိရဉာဏံ ပေသေတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ။

ဧတ္ထ စ “ဘာဝေတွာ”တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒာယ ဓမ္မံ ထောမေတိ, “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန ဝိမုတ္တိသမ္ပဒာယ။ တထာ ပဌမေန ဈာနသမ္ပဒာယ, ဒုတိယေန ဝိမောက္ခသမ္ပဒာယ။ ပဌမေန ဝါ သမာဓိသမ္ပဒာယ, ဒုတိယေန သမာပတ္တိသမ္ပဒာယ။ အထ ဝါ ပဌမေန ခယေဉာဏဘာဝေန, ဒုတိယေန အနုပ္ပာဒေဉာဏဘာဝေန။ ပုရိမေန ဝါ ဝိဇ္ဇူပမတာယ, ဒုတိယေန ဝဇိရူပမတာယ။ ပုရိမေန ဝါ ဝိရာဂသမ္ပတ္တိယာ, ဒုတိယေန နိရောဓသမ္ပတ္တိယာ။ တထာ ပဌမေန နိယျာနဘာဝေန, ဒုတိယေန နိဿရဏဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ ဟေတုဘာဝေန, ဒုတိယေန အသင်္ခတဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ ဒဿနဘာဝေန, ဒုတိယေန ဝိဝေကဘာဝေန။ ပဌမေန ဝါ အဓိပတိဘာဝေန, ဒုတိယေန အမတဘာဝေန ဓမ္မံ ထောမေတိ။ အထ ဝါ “ယံ ဓမ္မံ ဘာဝေတွာ ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဥပဂတော”တိ ဧတေန သွာက္ခာတတာယ ဓမ္မံ ထောမေတိ။ “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန သန္ဒိဋ္ဌိကတာယ။ တထာ ပုရိမေန အကာလိကတာယ, ပစ္ဆိမေန ဧဟိပဿိကတာယ။ ပုရိမေန ဝါ ဩပနေယျိကတာယ, ပစ္ဆိမေန ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗတာယ ဓမ္မံ ထောမေတိ။ “ဂတမလ”န္တိ ဣမိနာ သံကိလေသာဘာဝဒီပနေန ဓမ္မဿ ပရိသုဒ္ဓတံ ဒဿေတိ, “အနုတ္တရ”န္တိ ဧတေန အညဿ ဝိသိဋ္ဌဿ အဘာဝဒီပနေန ဝိပုလပရိပုဏ္ဏတံ။ ပဌမေန ဝါ ပဟာနသမ္ပဒံ ဓမ္မဿ ဒဿေတိ, ဒုတိယေန သဘာဝသမ္ပဒံ။ ဘာဝေတဗ္ဗတာယ ဝါ ဓမ္မဿ ဂတမလဘာဝေါ ယောဇေတဗ္ဗော ။ ဘာဝနာဂုဏေန ဟိ သော ဒောသာနံ သမုစ္ဆေဒကော ဟောတီတိ။ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဝေန အနုတ္တရဘာဝေါ ယောဇေတဗ္ဗော။ သစ္ဆိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တိတော ဟိ တဒုတ္တရိကရဏီယာဘာဝတော အနညသာဓာရဏတာယ အနုတ္တရောတိ။ တထာ “ဘာဝေတွာ”တိ ဧတေန သဟ ပုဗ္ဗဘာဂသီလာဒီဟိ သေက္ခာ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ, “သစ္ဆိကတွာ”တိ ဧတေန သဟ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ အသေက္ခာ သီလသမာဓိပညာက္ခန္ဓာ ဒဿိတာ ဟောန္တီတိ။

၃. ဧဝံ သင်္ခေပေနေဝ သဗ္ဗဓမ္မဂုဏေဟိ သဒ္ဓမ္မံ အဘိတ္ထဝိတွာ ဣဒါနိ အရိယသင်္ဃံ ထောမေတုံ **“သုဂတဿ ဩရသာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သုဂတဿာ** တိ သမ္ဗန္ဓနိဒ္ဒေသော, တဿ “ပုတ္တာန”န္တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော။ **ဩရသာ**နန္တိ ပုတ္တဝိသေသနံ။ **မာရသေနမထနာန**န္တိ ဩရသပုတ္တဘာဝေ ကာရဏနိဒ္ဒေသော။ ဧတေန ကိလေသပ္ပဟာနမေဝ

ဘဂဝတော သြရသပုတ္တဘာဝေ ကာရဏံ အနုဇာနာတီတိ ဒဿေတိ။ **အင္ဂန္န** တွိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော။ တေန သတိပိ တေသံ သတ္တဝိသေသဘာဝေန အနေကသဟဿသင်္ခ္ယာဘာဝေ ဣမံ ဂဏနပရိစ္ဆေဒံ နာတိဝတ္တန္တီတိ ဒဿေတိ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝနာတိဝတ္တနတော။ **သမူဟ**န္တိ သမုဒာယနိဒ္ဒေသော။ **အရိယသင်္ဃ** န္တိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသင်္ဃာဘာဝနိဒ္ဒေသော။ တေန အသတိပိ အရိယပုဂ္ဂလာနံ ကာယသာမဂ္ဂိယံ အရိယသင်္ဃဘာဝံ ဒဿေတိ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သံဟတဘာဝတော။

တတ္ထ ဥရသိ ဘဝ ဇာတာ သံဝဍ္ဍာ စ သြရသာ။ ယထာ ဟိ သတ္တာနံ သြရသပုတ္တာ အတ္တဇာတတာယ ပိတု သန္တကဿ အယဖ္ဖဿ ဝိသေသေန ဘာဂိနော ဟောန္တိ, ဧဝမေဝ တေပိ အရိယပုဂ္ဂလာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မဿဝနန္တေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတာယ ဘဂဝတော သန္တကဿ ဝိမုတ္တိသုခဿ အရိယဓမ္မရတနဿ စ ဧကန္တဘာဂိနောတိ သြရသာ ဝိယ **သြရသာ**။ အထ ဝါ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာနုဘာဝေန အရိယဘူမိံ သြက္ကမမာနာ သြက္ကန္တာ စ အရိယသာဝကာ ဘဂဝတော ဥရေန ဝါယာမဇနိတာဘိဇာတိတာယ နိပ္ပရိယာယေန ''သြရသပုတ္တာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟန္တိ။ သာဝကေဟိ ပဝတ္တိယမာနာပိ ဟိ ဓမ္မဒေသနာ ''ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ''ဣစ္စေဝ ဝုစ္စတိ တံမူလိကတ္တာ လက္ခဏာဒိဝိသေသာဘာဝတော စ။

ယဒိပိ အရိယသာဝကာနံ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမသမယေ ဘဂဝတော ဝိယ တဒန္တရာယ ကရဏတ္ထံ ဒေဝပုတ္တမာရော, မာရဝာဟိနီ ဝါ န ဧကန္တေန အပသာဒေတိ, တေဟိ ပန အပသာဒေတဗ္ဗတာယ ကာရဏေ ဝိမထိတေ တေပိ ဝိမထိတာ ဧဝ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ – **''မာရသေနမထနာန''**န္တိ။ ဣမသ္မိံ ပနတ္ထေ ''မာရမာရသေနမထနာန''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''မာရသေနမထနာန''န္တိ ဧကဒေသသရူပေကသေသော ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရမာရာနံ ဝိယ ဒေဝပုတ္တမာရဿပိ ဂုဏမာရဏေ သဟာယဘာဝူပဂမနတော ကိလေသဗလကာယော ''သေနာ''တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ ''ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ''တိအာဒိ (သု. နိ. ၄၃၈; မဟာနိ. ၂၈, ၆၈, ၁၄၉)။ သာ စ တေဟိ ဒိယဍ္ဍသဟဿဘေဒာ အနန္တဘေဒာ ဝါ ကိလေသဝာဟိနီ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယသမထာဒိဂုဏပဟရဏေဟိ သြဓိသော ဝိမထိတာ ဝိဟတာ ဝိဒ္ဓဿ္တာ စာတိ **မာရသေနမထနာ,** အရိယသာဝကာ။ ဧတေန တေသံ ဘဂဝတော အနုဇာတပုတ္တတံ ဒဿေတိ။

အာရကတ္တာ ကိလေသေဟိ, အနယေ န ဣရိယနတော, အယေ စ ဣရိယနတော အရိယာ နိရုတ္တိနယေန။ အထ ဝါ သဒေဝကေန လောကေန ''သရဏ''န္တိ အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော ဥပဂတာနဉ္စ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော အရိယာ, အရိယာနံ သင်္ဃောတိ အရိယသင်္ဃော, အရိယော စ သော သင်္ဃော စာတိ ဝါ အရိယသင်္ဃော, တံ **အရိယသင်္ဃံ**။ ဘဂဝတော အပရဘာဂေ ဗုဒ္ဓဓမ္မရတနာနမ္ပိ သမဓိဂမော သင်္ဃရတနာဓီနောတိ အရိယသင်္ဃဿ ဗဟူပကာရတံ ဒဿေတုံ ဣဓေဝ **''သိရသာ ဝန္ဒေ''** တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧတ္ထ စ ''သုဂတဿ သြရသာနံ ပုတ္တာန''န္တိ ဧတေန အရိယသင်္ဃဿ ပဘာဝသမ္ပဒံ ဒဿေတိ, ''မာရသေနမထနာန''န္တိ ဧတေန ပဟာနသမ္ပဒံ သကလသံကိလေသပ္ပဟာနဒီပနတော။ ''အင္ဂန္နမ္ပိ သမူဟ''န္တိ ဧတေန ဉာဏသမ္ပဒံ မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌဘာဝဒီပနတော။ ''အရိယသင်္ဃ''န္တိ ဧတေန ပဘာဝသမ္ပဒံ ဒဿေတိ သဗ္ဗသင်္ဃာနံ အဂ္ဂဘာဝဒီပနတော။ အထ ဝါ ''သုဂတဿ သြရသာနံ ပုတ္တာန''န္တိ အရိယသင်္ဃဿ ဝိသုဒ္ဓနိဿယဘာဝဒီပနံ, ''မာရသေနမထနာန''န္တိ သမ္မာဥဇုဉာယသာမီစိပ္ပဋိပန္နဘာဝဒီပနံ, ''အင္ဂန္နမ္ပိ သမူဟ''န္တိ အာဟုနေယျာဒိဘာဝဒီပနံ, ''အရိယသင်္ဃ''န္တိ အနုတ္တရပုညက္ခေတ္တဘာဝဒီပနံ။ တထာ ''သုဂတဿ သြရသာနံ ပုတ္တာန''န္တိ ဧတေန အရိယသင်္ဃဿ လောကုတ္တရသရဏဂမနသဗ္ဘာဝံ ဒီပေတိ။ လောကုတ္တရသရဏဂမနေန ဟိ တေ ဘဂဝတော သြရသပုတ္တာ ဇာတာ။ ''မာရသေနမထနာန''န္တိ ဧတေန အဘိနီဟာရသမ္ပဒာသိဒ္ဓံ ပုဗ္ဗဘာဂေ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ။ ကတာဘိနီဟာရာ ဟိ သမ္မာပဋိပန္နာ မာရံ မာရပရိသံ ဝါ အဘိဝိဇိနန္တိ။ ''အင္ဂန္နမ္ပိ သမူဟ''န္တိ ဧတေန ပဋိဝိဒ္ဓဿ္တဝိပက္ခေ သေက္ခာသေက္ခဓမ္မေ ဒဿေတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ ပကာသိတတ္တာ။ ''အရိယသင်္ဃ''န္တိ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝံ ဒဿေတိ။ သရဏဂမနဉ္စ သာဝကာနံ သဗ္ဗဂုဏာနံ အာဒိ, သပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ သေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော မဇ္ဈေ, အသေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ပရိယောသာနန္တိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနကလျာဏာ သင်္ခေပတော သဗ္ဗေ အရိယသင်္ဃဂုဏာ ပကာသိတာ ဟောန္တိ။

၄. ဇဝံ ကထာတ္တယေန သင်္ဃေပတော သကလဂုဏသံကိတ္တနမုခေန ရတနတ္တယဿ ပဏာမံ ကတွာ ဣဒါနိ တံနိပစ္စကာရံ ယထာဓိပ္ပေတေ ပယောဇနေ ပရိဏာမေန္တော **"ဣတိ မေ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ရတိဇနနဋ္ဌေန **ရတနံ,** ဗုဒ္ဓဓမ္မသင်္ဃာ။ တေသဉ္ဟိ "ဣတိပိ သော ဘဂဝါ"တိအာဒိနာ ယထာဘူတဂုဏေ အာဝဇ္ဇေန္တဿ အမတာဓိဂမဟေတုဘူတံ အနပ္ပကံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ယထာဟ –

"ယသ္မိံ မဟာနာမ, သမယေ အရိယသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ, နေဝဿ တသ္မိံ သမယေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ, န ဒေါသ။ပေ။ န မောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ။ပေ။ ဥဇုဂတစိတ္တော ခေါ မဟာနာမ, အရိယသာဝကော လဘတိ အတ္ထဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မူပသံဟိတံ ပါမောဇ္ဇံ, ပမုဒိတဿ ပီတိ ဇာယတီ"တိအာဒိ (အ. နိ. ၆.၁၀; ၁၁.၁၁)။

စိတ္တီကတာဒိဘာဝေါ ဝါ ရတနဋ္ဌော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

"စိတ္တီကတံ မဟဂ္ဃဉ္စ၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။
အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတီ"တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၂၂၃; ခု. ပ. အဋ္ဌ. ၆.၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၆; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၅၀)။

စိတ္တီကတဘာဝါဒယော စ အနညသာဓာရဏာ ဗုဒ္ဓါဒီသု ဧဝ လဗ္ဘန္တီတိ။

ဝန္ဒနာဝ **ဝန္ဒနာမယံ** ယထာ "ဒါနမယံ သီလမယ"န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ဣတိဝု. ၆၀)။ ဝန္ဒနာ စေတ္ထ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဂုဏနိန္နတာ, ထောမနာ ဝါ။ ပုဇ္ဇဘဝဖလနိဗ္ဗတ္တနတော **ပုညံ,** အတ္တနော သန္တာနံ ပုနာတီတိ ဝါ။ **သုဝိဟတန္တရာယောတိ** သုဋ္ဌု ဝိဟတန္တရာယော။ ဧတေန အတ္တနော ပသာဒသမ္ပတ္တိယာ ရတနတ္တယဿ စ ခေတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ တံ ပုညံ အတ္ထပ္ပကာသနဿ ဥပဃာတကဥပဒ္ဒဝါနံ ဝိဟနနေ သမတ္ထန္တိ ဒဿေတိ။ **ဟုတွာတိ** ပုဗ္ဗကာလကိရိယာ။ တဿ "အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ"တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော။ **တဿာ** တိ ယံ ရတနတ္တယဝန္ဒနာမယံ ပုညံ, တဿ။ **အာနုဘာဝေနာတိ** ဗလေန။

၅. ဧဝံ ရတနတ္တယဿ နိပစ္စကာရေ ပယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ယဿာ ဓမ္မဒေသနာယ အတ္ထံ သံဝဏ္ဏေတုကာမော, တဿာ တာဝ ဂုဏာဘိတ္ထဝနဝသေန ဥပညာပနတ္ထံ **"မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတဿာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတဿာ** တိ နာတိဒီဃနာတိခုဒ္ဒကပမာဏေဟိ သုတ္တန္တေဟိ လက္ခိတဿ။ ယထာ ဟိ ဒီဃာဂမေ ဒီဃပမာဏာနိ သုတ္တာနိ, ယထာ စ သံယုတ္တင်္ဂုတ္တရာဂမေသု ဒွိသု ခုဒ္ဒကပမာဏာနိ, န ဧဝံ ဣဓ။ ဣဓ ပန ပမာဏတော မဇ္ဈိမာနိ သုတ္တာနိ။ တေန ဝုတ္တံ **"မဇ္ဈိမပမာဏသုတ္တင်္ကိတဿာ** တိ နာတိဒီဃနာတိခုဒ္ဒကပမာဏေဟိ သုတ္တန္တေဟိ လက္ခိတဿာတိ အတ္ထော"တိ။ ဧတေန "မဇ္ဈိမော"တိ အယံ ဣမဿ အတ္ထာနုဂတသမညာတိ ဒဿေတိ။ နနု စ သုတ္တာနိ ဧဝ အာဂမော, ကဿ ပန သုတ္တေဟိ အင်္ကနန္တိ? သစ္စမေတံ ပရမတ္ထတော, သုတ္တာနိ ပန ဥပာဒါယ ပညတ္တော အာဂမော။ ယထေဝ ဟိ အတ္ထဗျဉ္ဇနသမုဒါယေ "သုတ္တ"န္တိ ဝေါဟာရော, ဧဝံ သုတ္တသမုဒါယေ အယံ "အာဂမော"တိ ဝေါဟာရော။ **ဣဓာတိ** ဣမသ္မိံ သာသနေ။ အာဂမိဿန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေန ဧတသ္မာ ဝါ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒယောတိ အာဂမော, အာဒိကလျာဏာဒိဂုဏသမ္ပတ္တိယာ ဥတ္တမဋ္ဌေန တံတံအဘိပတ္ထိတသမိဒ္ဓိဟေတုတာယ ပဏ္ဍိတေဟိ ဝရိတဗ္ဗတော ဝရော, အာဂမော စ သော ဝရော စာတိ အာဂမဝရော။ အာဂမသမ္မတေဟိ ဝါ ဝရောတိ အာဂမဝရော, မဇ္ဈိမော စ သော အာဂမဝရော စာတိ **မဇ္ဈိမာဂမဝရော,** တဿ။

ဗုဒ္ဓါနံ အနုဗုဒ္ဓါနံ **ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါ,** ဗုဒ္ဓါနံ သစ္စပဋိဝေဓံ အနုဂမ္မ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာ အဂ္ဂသာဝကာဒယော အရိယာ။ တေဟိ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဂုဏသံဝဏ္ဏနာနံ ဝသေန **သံဝဏ္ဏိတဿ** ။ အထ ဝါ ဗုဒ္ဓါ စ အနုဗုဒ္ဓါ စ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနေဝ ဟိ ဝိနယသုတ္တာဘိဓမ္မာနံ ပကိဏ္ဏကဒေသနာဒိဝသေန ယော ပဌမံ အတ္ထော ဝိဘတ္တော, သော ဧဝ ပစ္ဆာ တဿ တဿ သံဝဏ္ဏနာဝသေန သင်္ဂီတိကာရေဟိ သင်္ဂဟံ အာရောပိတောတိ။ **ပရဝါဒမထနဿာ** တိ အညတိတ္ထိယာနံ ဝါဒနိမ္မထနဿ, တေသံ ဒိဋ္ဌိဂတဘဥ္ဇနဿာတိ အတ္ထော။ အယဉ္ဟိ အာဂမော မူလပရိယာယသုတ္တ သဗ္ဗာသဝသုတ္တာဒီသု ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ ဒိဋ္ဌိဂတဒောသဝိဘာဝနတော **သစ္စကသုတ္တံ** (မ. နိ. ၁.၃၅၃) **ဥပါလိသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၂.၅၆) သစ္စကာဒီနံ မိစ္ဆာဝါဒနိမ္မထနဒီပနတော ဝိသေသတော "ပရဝါဒမထနော"တိ ထောမိတောတိ။ သံဝဏ္ဏ

နာသု စာယံ အာစရိယဿ ပကတိ, ယာ တံတံသံဝဏ္ဏနာသု အာဒိတော တဿ တဿ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဿ ဓမ္မဿ ဝိသေသဂုဏကိတ္တနေန ထောမနာ။ တထာ ဟိ **သုမင်္ဂလဝိလာသိနီသာရတ္ထပကာသိနီမနောရထပူရဏီသု အဋ္ဌသာလိနီအာဒီသု** စ ယထာက္ကမံ ''သဒ္ဓါဝဟဂုဏဿ, ဉာဏပ္ပဘေဒဇနနဿ, ဓမ္မကထိကပုင်္ဂဝါနံ ဝိစိတ္တပဋိဘာနဇနနဿ, တဿ ဂမ္ဘီရဉာဏေဟိ ဩဂါဠှဿ အဘိဏှသော နာနာနယဝိစိတ္တဿ အဘိဓမ္မဿာ''တိအာဒိနာ ထောမနာ ကတာ။

၆. အတ္ထော ကထီယတိ ဧတာယာတိ အတ္ထကထာ, သာ ဧဝ **အဋ္ဌကထာ** တ္ထ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ ယထာ ''ဒုက္ခဿ ပီဠနဋ္ဌော''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၇; ၂.၈) **အာဒိတော**တိအာဒိမှိ ပဌမသင်္ဂီတိယံ။ ဆဠဘိညတာယ ပရမေန စိတ္တဝသီဘာဝေန သမန္နာဂတတ္တာ ဈာနာဒီသု ပဉ္စဝိဓဝသိတာသဗ္ဘာဝတော စ **ဝသိနော,** ထေရာ မဟာကဿပာဒယော။ တေသံ **သတေဟိ ပဉ္စဟိ။ ယာ**တိ ယာ အဋ္ဌကထာ။ **သင်္ဂီတာ** တိ အတ္ထံ ပကာသေတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနေ ''အယံ ဧတဿ အတ္ထော, အယံ ဧတဿ အတ္ထော''တိ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ **အနုသင်္ဂီတာ စ** ယသတ္ထေရာဒီဟိ ပစ္ဆာပိ ဒုတိယတတိယသင်္ဂီတီသု။ ဣမိနာ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ အာဂမနသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ။

၇. သီဟဿ လာနတော ဂဟဏတော **သီဟဠော,** သီဟကုမာရော။ တံဝံသဇာတတာယ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ခတ္တိယာနံ, တေသံ နိဝါသတာယ တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပဿ စ သီဟဠဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အာဘတာ**တိ ဇမ္ဗုဒီပတော အာနီတာ။ **အထာ**တိ ပစ္ဆာ။ အပရဘာဂေ ဟိ နိကာယန္တရလဒ္ဓီဟိ အသင်္ကရတ္ထံ သီဟဠဘာသာယ အဋ္ဌကထာ ဌပိတာတိ။ တေန မူလဋ္ဌကထာ သဗ္ဗသာဓာရဏာ န ဟောတီတိ ဣဒံ အတ္ထပ္ပကာသနံ ဧကန္တေန ကရဏီယန္တိ ဒဿေတိ။ တေနေဝ ဟ **''ဒီပဝါသီနမတ္ထာယာ''** တိ။ တတ္ထ **ဒီပဝါသီနန္တိ** ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံ, သီဟဠဒီပဝါသီနံ ဝါ အတ္ထာယ သီဟဠဘာသာယ ဌပိတာတိ ယောဇနာ။

၈. **အပနေတွာ**နာတိ ကဉ္စုကသဒိသံ သီဟဠဘာသံ အပနေတွာ။ **တတော**တိ အဋ္ဌကထာတော။ **အဟန္တိ** အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ, **မနောရမံ ဘာသန္တိ** မာဂဓဘာသံ။ သာ ဟိ သဘာဝနိရုတ္တိဘူတာ ပဏ္ဍိတာနံ မနံ ရမယတီတိ။ တေနေဝ ဟ **''တန္တိနယာနုစ္ဆဝိက''** န္တိ, ပာဠိဂတိယာ အနုလောမိကံ ပါဠိဘာသာယာနုဝိဓာယိနိန္တိ အတ္ထော။ **ဝိဂတဒေါသန္တိ** အသဘာဝနိရုတ္တိဘာသန္တရရဟိတံ။

၉. **သမယံ အဝိလောမေန္တော** တိ သိဒ္ဓန္တံ အဝိရောဓေန္တော။ ဧတေန အတ္ထဒေါသာဘာဝမာဟ။ အဝိရုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ဟိ ထေရဝါဒာပိ ဣဓ ပကာသီယိဿန္တိ။ **ထေရဝံသဒီပါနန္တိ** ထိရေဟိ သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ထေရာ, မဟာကဿပာဒယော။ တေဟိ အာဂတာ အာစရိယပရမ္ပရာ ထေရဝံသော, တပ္ပရိယာပန္နာ ဟုတွာ အာဂမာဓိဂမသမ္ပန္နတ္တာ ပညာပဇ္ဇောတေန တဿ သမုဇ္ဇလနတော **ထေရဝံသဒီပာ,** မဟာဝိဟာရဝါသိနော, တေသံ။ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နိစ္ဆီယတီတိ ဝိနိစ္ဆယော, ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနေသု ခီလမဒ္ဒနာကာရေန ပဝတ္တာ ဝိမတိစ္ဆေဒနီ ကထာ။ သုဋ္ဌု နိပုဏော သဏှော ဝိနိစ္ဆယော ဧတေသန္တိ **သုနိပုဏဝိနိစ္ဆယာ။** အထ ဝါ ဝိနိစ္ဆိနောတီတိ ဝိနိစ္ဆယော, ယထာဝုတ္တတ္ထဝိသယံ ဉာဏံ။ သုဋ္ဌု နိပုဏော ဆေကော ဝိနိစ္ဆယော ဧတေသန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧတေန မဟာကဿပာဒိထေရပရမ္ပရာဘတော, တတော ဧဝ စ အဝိပရီတော သဏှော သုခုမော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယောတိ တဿ ပမာဏဘူတတံ ဒဿေတိ။

၁၀. **သုဇနဿ စာ**တိ **စ**-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ တေန ''န ကေဝလံ ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနမေဝ အတ္ထာယ, အထ ခော သာဓုဇနတောသနတ္ထဉ္စာ''တိ ဒဿေတိ။ တေန စ ''တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပဝါသီနမ္ပိ အတ္ထာယာ''တိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ ဥဂ္ဂဟဏာဒိသုကရတာယ တေသမ္ပိ ဗဟုကာရတ္တာ။ **စိရဋ္ဌိတတ္ထ** န္တိ စိရဋ္ဌိတိအတ္ထံ, စိရကာလဋ္ဌိတိယာတိ အတ္ထော။ ဣဒဉ္ဟိ အတ္ထပ္ပကာသနံ အဝိပရီတပဒဗျဉ္ဇနသုနိက္ခေပဿ အတ္ထသုနယဿ စ ဥပာယဘာဝတော သဒ္ဓမ္မဿ စိရဋ္ဌိတိယာ သံဝတ္တတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ ''ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သဒ္ဓမ္မဿ ဌိတိယာ အသမ္မောသာယ အနန္တရဓာနာယ သံဝတ္တန္တိ။ ကတမေ ဒွေ? သုနိက္ခိတ္တဉ္စ ပဒဗျဉ္ဇနံ အတ္ထော စ သုနီတော''တိ (အ. နိ. ၂.၂၀)။

၁၁. ယံ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကတ္တုကာမော, တဿာ မဟတ္တံ ပရိဟရိတုံ **“သီလကထာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ “န တံ ဣဓ ဝိစာရယိဿာမိ”တိ။ အထ တ ယံ အဠကထံ ကတ္တုကာမော, တဒေကဒေသဘာဝေန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဂဟေတဗ္ဗောတိ ကထိကာနံ ဥပဒေသံ ကရောန္တော တတ္ထ ဝိစာရိတဓမ္မေ ဥဒ္ဒေသဝသေန ဒဿေတိ **“သီလကထာ”**တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **သီလကထာ**တိ စာရိတ္တဝါရိတ္တာဒိဝသေန သီလဿ ဝိတ္ထာရကထာ။ **ဓုတဓမ္မာ** တိ ပိဏ္ဍပာတိကင်္ဂါဒယော တေရသ ကိလေသဓုနနကဓမ္မာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနာနိ သဗ္ဗာနီ** တိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာနိ အဠတိံသ, အဠကထာယံ ဒွေဝတိ နိရဝသေသာနိ ယောဂကမ္မဿ ဘာဝနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ။ **စရိယာဝိဓာနသဟိတော**တိ ရာဂစရိတာဒီနံ သဘာဝါဒိဝိဓာနေန သဟိတော။ **ဈာနာနိ** စတ္တာရိ ရူပာဝစရဇ္ဈာနာနိ, **သမာပတ္တိယော** စတဿော အရူပသမာပတ္တိယော။ အဋ္ဌပိ တ ပဋိလဒ္ဓမတ္တာနိ **ဈာနာနိ,** သမာပဇ္ဇနဝသီဘာဝပ္ပတ္တိယာ **သမာပတ္တိယော။ ဈာနာနိ** တ ရူပာရူပါဝစရဇ္ဈာနာနိ, **သမာပတ္တိယော** ဖလသမာပတ္တိနိရောဓသမာပတ္တိယော။

၁၂. လောကိယလောကုတ္တရဘေဒါ ဆ အဘိညာယော **သဗ္ဗာ အဘိညာယော** ။ **ဉာဏဝိဘင်္ဂ** ဒီသု (ဝိဘ. ၇၅၁) အာဂတနယေန ဧကဝိဓာဒိနာ ပညာယ သံကလေတ္ွာ သမ္ပိဏ္ဍေတ္ွာ နိစ္ဆယော **ပညာသင်္ကလနနိစ္ဆယော** ။

၁၃. ပစ္စယဓမ္မာနံ ဟေတာဒီနံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဟေတုပစ္စယာဒိဘာဝေ ပစ္စယာကာရော, တဿ ဒေသနာ **ပစ္စယာကာရဒေသနာ,** ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာတိ အတ္ထော။ သာ ပန နိကာယန္တရလဒ္ဓိသင်္ကရရဟိတတာယ သုဋ္ဌု ပရိသုဒ္ဓါ, ဃနဝိနိဗ္ဘောဂဿ သုဒုက္ကရတာယ နိပုဏာ သဏှာ သုခုမာ, ဧကတ္တနယာဒိသဟိတာ စ တတ္ထ ဝိစာရိတာတိ အာဟ **“သုပရိသုဒ္ဓနိပုဏနယာ”** တိ။ ပဋိသမ္ဘိဒါဒီသု အာဂတနယံ အဝိဿဇ္ဇေတ္ွာဝ ဝိစာရိတတ္တာ **အဝိမုတ္တတန္တိမဂ္ဂါ**။

၁၄. ဣတိ ပန သဗ္ဗန္တိ ဣတိ-သဒ္ဒော ပရိသမာပနေ, **ပန**-သဒ္ဒော ဝစနာလင်္ကာရေ, တေံ သဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **ဣဓာ**တိ ဣမိဿာ အဠကထာယ။ **န တံ ဝိစာရယိဿာမိ** ပုနရုတ္တိဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

၁၅. ဣဒါနိ တဿေဝ အဝိစာရဏဿ ဧကန္တကာရဏံ နိဒ္ဒါရေန္တော **“မဇ္ဈေ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ “မဇ္ဈေ ဌတ္ွာ”တိ ဧတေန မဇ္ဈဋ္ဌဘာဝဒီပနေန ဝိသေသတော စတုန္နံ အာဂမာနံ သာဓာရဏဋ္ဌကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ, န **သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ** အာဒယော ဝိယ အသာဓာရဏဋ္ဌကထာတိ ဒဿေတိ။ “ဝိသေသတော”တိ စ ဣဒံ ဝိနယာဘိဓမ္မာနမ္ပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ယထာရဟံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောတိ ဧတတိ ကတ္ွာ ဝုတ္တံ။

၁၆. ဣစ္စေဝ တိ ဣတိ ဧဝ။ **တမ္ပိ** တိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမ္ပိ။ **ဧတာယာ**တိ ပပဉ္စသူဒနိယာ။ တွေ့ စ “သီဟဠဒီပံ အာဘတာ”တိအာဒိနာ အဠကထာကရဏဿ နိမိတ္တံ ဒဿေတိ, “ဒီပတသီနမတ္ထာယ, သုဇနဿ စ တုဋ္ဌတ္ထံ, စိရဋ္ဌိတတ္ထဉ္စ ဓမ္မဿာ”တိ ဧတေန ပယောဇနံ, “မဇ္ဈိမာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ”တိ ဧတေန ပိဏ္ဍတ္ထံ, “အပနေတ္ွာန တတောဟံ သီဟဠဘာသ”န္တိအာဒိနာ, “သီလကထာ”တိအာဒိနာ စ ကရဏပ္ပကာရံ။ သီလကထာဒီနံ အဝိစာရဏမ္ပိ ဟိ ဣဓ ကရဏပ္ပကာရော ဧတတိ။

ဂန္ထာရမ္ဘကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဒါနကထာဝဏ္ဏနာ

၁. ဝိဘာဂဝန္တာနံ သဘာဝဝိဘာဝနံ ဝိဘာဂဒဿနမုခေနေဝ ဟောတီတိ ပဌမံ တာဝ ပဏ္ဏာသဝဂ္ဂသုတ္တာဒိဝသေန မဇ္ဈိမာဂမဿ ဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ နာမာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တတ္ထာ** တိ ယံ ဝုတ္တံ “မဇ္ဈိမာဂမဝရဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ”တိ, တသ္မိံ ဝစနေ။ ယာ မဇ္ဈိမာဂမပရိယာယေန မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ ဝုတ္တာ, သာ ပဏ္ဏာသာဒိတော ဧဒိသာတိ ဒဿေတိ “မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ နာမာ”တိအာဒိနာ။ **တတ္ထာ** တိ တ “တောယ အဠကထာယ ဝိဇာနာထ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိယာ အတ္ထ”န္တိ တွေ့ ယဿာ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိယာ အတ္ထံ ဝိဇာနာထာတိ ဝုတ္တံ, သာ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိ နာမ ပဏ္ဏာသာဒိတော ဧဒိသာတိ ဒဿေတိ။ ပဉ္စ ဒသကာ ပဏ္ဏာသာ, မူလေ အာဒိမှိ ပဏ္ဏာသာ, မူလဘူတာ တ ပဏ္ဏာသာ **မူလပဏ္ဏာသာ**။ မဇ္ဈေ ဘတာ မဇ္ဈိမာ, မဇ္ဈိမာ စ သာ ပဏ္ဏာသာ စာတိ **မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသာ**။ ဥပရိ ဥဒ္ဓံ ပဏ္ဏာသာ **ဥပရိပဏ္ဏာသာ။ ပဏ္ဏာသတ္တယသင်္ဂဟာ** တိ ပဏ္ဏာသတ္တယပရိဂဏနာ။

အယံ သင်္ဂဟော နာမ ဇာတိသဉ္ဇာတိကိရိယာဂဏနဝသေန စတုဗ္ဗိဓော။ တတ္ထ ''ယာ စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါစာ, ယော စ သမ္မာကမ္မန္တော, ယော စ သမ္မာအာဇီဝေါ, ဣမေ ဓမ္မာ သီလက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂) အယံ ဇာတိသင်္ဂဟော။ ''ယော စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဝါယာမော။ ယာ စ သမ္မာသတိ, ယော စ သမ္မာသမာဓိ, ဣမေ ဓမ္မာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ အယံ သဉ္ဇာတိသင်္ဂဟော။ ''ယာ စာဝုသော ဝိသာခ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ, ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော, ဣမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ''တိ အယံ ကိရိယာသင်္ဂဟော။ ''ဟဉ္စိ စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓဂဏနံ ဂစ္ဆတိ, တေန ဝတ ရေ ဝတ္တဗ္ဗေ စက္ခာယတနံ ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတ''န္တိ (ကထာ. ၄၇၁) အယံ ဂဏနသင်္ဂဟော။ အယမေဝ စ ဣဓာဓိပ္ပေတော။ တေန ဝုတ္တံ ''ပဏ္ဏာသတ္တယသင်္ဂဟာတိ ပဏ္ဏာသတ္တယပရိဂဏနာ''တိ။

ဝဂ္ဂတောတိ သမူဟတော, သော ပနေတ္ထ ဒသကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယေဘုယျေန ဟိ သာသနေ ဒသကေ ဝဂ္ဂဝေါဟာရော။ တေနေဝါဟ **''ဧကေကာယ ပဏ္ဏာသာယ ပဉ္စ ပဉ္စ ဝဂ္ဂေ ကတွာ''**တိ။ **ပန္နရသဝဂ္ဂသမာယောဂါ**တိ ပန္နရသဝဂ္ဂသံယောဂါတိ အတ္ထော။ ကေစိ ပန သမာယောဂသဒ္ဒံ သမုဒါယတ္ထံ ဝဒန္တိ။ **ပဒတော**တိ ဧတ္ထ အဋ္ဌက္ခရော ဂါထာပါဒေါ ''ပဒ''န္တိ အဓိပ္ပေတော, တသ္မာ ''အက္ခရတော ဆ အက္ခရသတသဟဿာနိ စတုရာသီတုတ္တရသတာဓိကာနိ စတုစတ္တာလီသ သဟဿာနိ စ အက္ခရာနီ''တိ ပါဌေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ ယသ္မာ ပန နဝက္ခရော ယာဝ ဒွါဒသက္ခရော စ ဂါထာပါဒေါ သံဝိဇ္ဇတိ, တသ္မာ တာဒိသာနမ္ပိ ဂါထာနံ ဝသေန အဍ္ဎတေယျဂါထာသတံ ဘာဏဝါရော ဟောတီတိ ကတွာ **''အက္ခရတော သတ္တ အက္ခရသတသဟဿာနိ စတ္တာလီသဉ္စ သဟဿာနိ တေပညာသဉ္စ အက္ခရာနီ''**တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဉ္ဟိ ပဒဘာဏဝါရဂဏနာဟိ အက္ခရဂဏနာ သံသန္ဒတိ, နေတရထာ။ **ဘာဏဝါရော**တိ စ ဒွတ္တိံသက္ခရာနံ ဂါထာနံ ဝသေန အဍ္ဎတေယျဂါထာသတံ, အယဉ္စ အက္ခရဂဏနာ ဘာဏဝါရဂဏနာ စ ပဒဂဏနာနုသာရေန လဒ္ဓါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထံ ဉာပေတုံ သုတ္တဂဏနာနန္တရံ ဘာဏဝါရေ အဂဏေတွာ ပဒါနိ ဂဏိတာနိ။ တတ္ထိဒံ ဝုစ္စတိ –

''ဘာဏဝါရာ ယထာပိ ဟိ၊ မဇ္ဈိမဿ ပကာသိတာ။
ဥပဍ္ဎဘာဏဝါရော စ၊ တေဝီသတိပဒါဓိကော။

သတ္တ သတသဟဿာနိ၊ အက္ခရာနံ ဝိဘာဝယေ။
စတ္တာလီသ သဟဿာနိ၊ တေပညာသဉ္စ အက္ခရ''န္တိ။

အနုသန္ဓိတောတိ ဒေသနာနုသန္ဓိတော။ ဧကသ္မိံ ဧဝ ဟိ သုတ္တေ ပုရိမပစ္ဆိမာနံ ဒေသနာဘာဂါနံ သမ္ဗန္ဓော အနုသန္ဓာနတော အနုသန္ဓိ။ ဧတ္ထ စ အတ္တဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ ပရဇ္ဈာသယာနုသန္ဓီတိ ဒုဝိဓော အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ။ သော ပန ကတ္ထစိ ဒေသနာယ ဝိပ္ပကတာယ ဓမ္မံ သုဏန္တာနံ ပုစ္ဆာဝသေန, ကတ္ထစိ ဒေသေန္တဿ သတ္ထု သာဝကဿ ဝါ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာနဉ္စ အဇ္ဈာသယဝသေန, ကတ္ထစိ ဒေသေတဗ္ဗဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ဟောတီတိ သမာသတော တိပ္ပကာရော။ တေန ဝုတ္တံ **''ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိယထာနုသန္ဓိဝသေန သင်္ခေပတော တိဝိဓော အနုသန္ဓီ''**တိ။ သင်္ခေပေနေဝ စ စတုဗ္ဗိဓော အနုသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ''ဧဝံ ဝုတ္တေ အညတရော ဘိက္ခု ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ 'ကိံ နု ခေါ, ဘန္တေ, ဩရိမံ တီရံ, ကိံ ပါရိမံ တီရံ, ကော မဇ္ဈေ သံသီဒေါ, ကော ထလေ ဥဿာဒေါ, ကော မနုဿဂ္ဂါဟော, ကော အမနုဿဂ္ဂါဟော, ကော အာဝဋ္ဋဂ္ဂါဟော, ကော အန္တောပူတိဘာဝေါ'တိ'' (သံ. နိ. ၄.၂၄၁)? ဧဝံ ပုစ္ဆန္တာနံ ဝိဿဇ္ဇေန္တေန ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတဒေသနာဝသေန **ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ''အထ ခေါ အညတရဿ ဘိက္ခုနော ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ 'ဣတိ ကိရ ဘော ရူပံ အနတ္တာ။ ဝေဒနာ။ သညာ။ သင်္ခါရာ။ ဝိညာဏံ အနတ္တာ, အနတ္တကတာနိ ကမ္မာနိ ကမတ္တာနံ ဖုသိဿန္တီ'တိ။ အထ ခေါ ဘဂဝါ တဿ ဘိက္ခုနော စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကမညာယ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ ဌာနံ ခေါ ပနေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဇ္ဇတိ, ယံ ဣဓေကစ္စော မောဃပုရိသော အဝိဒ္ဒွါ အဝိဇ္ဇာဂတော တဏှာဓိပတေယျေန စေတသာ သတ္ထုသာသနံ အတိဓာဝိတဗ္ဗံ မညေယျ 'ဣတိ ကိရ ဘော ရူပံ အနတ္တာ။ပေ.။ ဖုသိဿန္တီ'တိ။ တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ''တိ (မ. နိ. ၃.၉၀) ဧဝံ ပရေသံ အဇ္ဈာသယံ ဝိဒိတွာ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတဒေသနာဝသေန **ပရဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။

''တဿ မယှံ ဗြာဟ္မဏ ဧတဒဟောသိ 'ယံနူနာဟံ ယာ တာ ရတ္တိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာ စာတုဒ္ဒသီ ပဉ္စဒသီ အဋ္ဌမီ စ ပက္ခဿ, တထာရူပါသု ရတ္တီသု ယာနိ တာနိ အာရာမစေတိယာနိ ဝနစေတိယာနိ ရုက္ခစေတိယာနိ

ဘိံသနကာနိ သလောမဟံသာနိ, တထာရူပေသု သေနာသနေသု ဝိဟရေယျံ အပ္ပေဝ နာမာဟံ ဘယဘေရဝံ ပဿေယျံ ယ'န္တိ'' (မ. နိ. ၁.၄၉) ဧဝံ ဘဂဝတာ, ''တတ္ထုဝုသော လောဘော စ ပာပကော ဒောသော စ ပာပကော လောဘဿ စ ပ ဟာနာယ ဒောသဿ စ ပဟာနာယ အတ္ထိ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ, စက္ခုကရဏီ ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္ဗော ဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၃) ဧဝံ ဓမ္မသေနာပတိနာ စ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ပဝတ္တိတဒေသနာဝ သေန **အတ္တဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယေန ပန ဓမ္မေန အာဒိမှိ ဒေသနာ ဥဋ္ဌိတာ, တဿ အနုရူပဓမ္မဝသေန တ ပဋိပက္ခဓမ္မဝသေန တ ယေသု သုတ္တေသု ဥပရိ ဒေသနာ အာဂစ္ဆတိ, တေသံ ဝသေန **ယထာနုသန္ဓိ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေ ယျထိဒံ **အာကင်္ခေယျသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၆၅) ဟေဋ္ဌာ သီလေန ဒေသနာ ဥဋ္ဌိတာ, ဥပရိ အဘိညာ အာဂတာ။ **ဝတ္ထု သုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၇၀) ဟေဋ္ဌာ ကိလေသေန ဒေသနာ ဥဋ္ဌိတာ, ဥပရိ ဗြဟ္မဝိဟာရာ အာဂတာ။ **ကောသမ္ဗကသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၄၉၁) ဟေဋ္ဌာ ဘဏ္ဍနေန ဒေသနာ ဥဋ္ဌိတာ, ဥပရိ သာရဏီယဓမ္မာ အာဂတာ။ **ကကစူပမေ** (မ. နိ. ၁.၂၂၂) ဟေဋ္ဌာ အက္ခန္တိယာ ဝသေန ဒေသနာ ဥဋ္ဌိတာ, ဥပရိ ကကစူပမာ အာဂတာတိ။

ဝိတ္ထာရတော ပနေတ္ထာ တိ ဧဝံ သင်္ခေပတော တိဝိဓော စတုဗ္ဗိဓော စ အနုသန္ဓိ ဧတ္ထ ဧတသ္မိံ မဇ္ဈိမနိကာယေ တ သ္မိံ တသ္မိံ သုတ္တေ ယထာရဟံ ဝိတ္ထာရတော ဝိဘဇိတ္ဝာ ဝိညာယမာနာ နဝသတာဓိကာနိ တီဏိ အနုသန္ဓိသဟဿာနိ ဟောန္တိ။ ယထာ စေတံ ပဏ္ဏာသာဒိဝိဘာဂဝစနံ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိယာ သရူပဒဿနတ္ထံ ဟောတိ, ဧဝံ ပက္ခေပဒေသပရိဟ ရဏတ္ထဉ္စ ဟောတိ။ ဧဝဉှိ ပဏ္ဏာသာဒီသု ဝဝတ္ထိတေသု တဗ္ဗိနိမုတ္တံ ကိဉ္စိ သုတ္တံ ယာဝ ဇော် ပဒမ္ပိ အာနေတွ တ က္ကမံ မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိယာတိ ကဿစိ ဝတ္တုံ သြကာသော န သိယာတိ။

ဧဝံ ပဏ္ဏာသဝဂ္ဂသုတ္တဘာဏဝါရာနုသန္ဓိဗျဉ္ဇနတော မဇ္ဈိမသင်္ဂီတိံ ဝဝတ္ထပေတွာ ဣဒါနိ နံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ သံဝဏ္ဏေတုကာမော အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ တဿာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယံ နိက္ခိတ္တာနုက္ကမေနေဝ ပဝတ္တ ဘာဝံ ဒဿေတုံ **''တတ္ထ ပဏ္ဏာသာသု မူလပဏ္ဏာသာ အာဒီ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယထာပစ္စယံ တတ္ထ တတ္ထ ဒေသိတတ္တာ ပညတ္တတ္တာ စ ဝိပ္ပကိဏ္ဏာနံ ဓမ္မဝိနယာနံ သင်္ဂဟေတွာ ကထနံ သင်္ဂီတိ, မဟာဝိသယတ္ တာ ပူဇနီယတ္တာ စ မဟတီ သင်္ဂီတီတိ မဟာသင်္ဂီတိ, ပဌမာ မဟာသင်္ဂီတိ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ, တဿာ ပဝတ္တိတကာ လော ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလော, တသ္မိံ **ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ** ။ နိဒအတိ ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိဝသေန အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒဿေတီတိ **နိဒါနံ,** ယော လောကိယေဟိ ''ဥပေါဂ္ဃာတော''တိ ဝုစ္စတိ, သွာယမေတ္ထ ''ဧဝံ မေ သုတ''န္တိအာဒိကော ဂန္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, န ပန ''သနိဒါနာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေမီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၂၆) ဝိယ အဇ္ဈာသယာဒိဒေသနုပ္ပတ္တိဟေတု။ တေနေတဟ **''ဧဝံ မေ သုတန္တိအာဒိကံ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ နိဒါနမာဒီ''**တိ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ယဿံ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယံ နိက္ခိတ္တာနုက္ကမေန သံ ဝဏ္ဏနံ ကတ္တုကာမော, သာ ဝိတ္ထာရတော ဝတ္တဗ္ဗာ။ **သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယံ** (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.နိဒါနကထာဝဏ္ဏနာ) ပန အတ္တ နာ ဝိတ္ထာရိတတ္တာ တတ္ထေဝ ဂဟေတဗ္ဗာတိ က္ကမိဿာ သံဝဏ္ဏနာယ မဟန္တံ ပရိဟရန္တော **''သာ ပ နေသာ''**တိအာဒိမာဟ။

နိဒါနကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁. မူလပရိယာယဝဂ္ဂေါ

၁. မူလပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

အဗ္ဘန္တရနိဒါနဝဏ္ဏနာ

၁. ဧဝံ ဗာဟိရနိဒါနေ ဝတ္တဗ္ဗံ အတိဒိသိတွာ ဣဒါနိ အဗ္ဘန္တရနိဒါနံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ သံဝဏ္ဏေတုံ **“ယံ ပနေတ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယသ္မာ သံဝဏ္ဏနံ ကရောန္တေန သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗေ ဓမ္မေ ပဒဝိဘာဂံ ပဒတ္ထဉ္စ ဒဿေတွာ တတော ပရံ ပိဏ္ဍတ္ထာဒိဒဿနဝသေန သံဝဏ္ဏနာ ကာတဗ္ဗာ, တသ္မာ ပဒါနိ တာဝ ဒဿေန္တော **“ဧဝန္တိ နိပါတပဒ”**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဒဝိဘာဂေါ**တိ ပဒါနံ ဝိသေသော, န ပဒဝိဂ္ဂဟော။ အထ ဝါ ပဒါနိ စ ပဒဝိဘာဂေါ စ ပဒဝိဘာဂေါ, ပဒဝိဂ္ဂဟော စ ပဒဝိဘာဂေါ စ **ပဒဝိဘာဂေါ**တိ ဧကသေသဝသေန ပဒပဒဝိဂ္ဂဟာ ပဒဝိဘာဂသဒ္ဒေန ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ပဒဝိဂ္ဂဟော “သုဘဂဉ္စ တံ ဝနဉ္စာတိ **သုဘဂဝနံ,** သာလာနံ ရာဇာ, သာလော စ သော ရာဇာ စ ဣတိပိ သာလရာဇာ”တိအာဒိဝသေန သမာသပဒေသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အတ္ထတော တိ ပဒတ္ထတော။ တံ ပန ပဒတ္ထံ အတ္ထုဒ္ဒါရက္ကမေန ပဌမံ ဧဝံသဒ္ဒဿ ဒဿေန္တော **“ဧဝံ-သဒ္ဒော တာဝ”**တိအာဒိမာဟ။ **အဝဓာရဏာဒီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဣဒမတ္ထပုစ္ဆာပရိမာဏာဒိအတ္ထာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တထာ ဟိ “ဧဝံဂတာနိ ပုထုသိပ္ပာယတနာနိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၃), ဧဝံဝိဓော ဧဝမာကာရော”တိ စ အာဒီသု ဣဒံ-သဒ္ဒဿ အတ္ထေ ဧဝံ-သဒ္ဒော။ ဂတ-သဒ္ဒော ဟိ ပကာရပရိယာယော, တထာ ဝိဓာကာရ-သဒ္ဒါ စ။ တထာ ဟိ ဝိဓယုတ္တဂတ-သဒ္ဒေ လောကိယာ ပကာရတ္ထေ ဝဒန္တိ။ “ဧဝံ သု တေ သုန္ဟာတာ သုဝိလိတ္တာ ကပ္ပိတကေသမဿူ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာဘရဏာ ဩဒါတဝတ္ထဝသနာ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတာ သမင်္ဂီဘူတာ ပရိစာရေန္တိ, သေယျထာပိ တွံ ဧတရဟိ သာစရိယကောတိ။ နော ဟိဒံ, ဘော ဂေါတမာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၈၆) ပုစ္ဆာယံ။ “ဧဝံလဟုပရိဝတ္တံ (အ. နိ. ၁.၄၈) ဧဝမာယုပရိယန္တော”တိ (ပါရာ. ၁၂) စ အာဒီသု ပရိမာဏေ။

နနု စ “ဧဝံ သု တေ သုန္ဟာတာ သုဝိလိတ္တာ, ဧဝမာယုပရိယန္တော”တိ ဧတ္ထ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ပုစ္ဆနာကာရပရိမာဏာကာရာနံ ဝုတ္တတ္တာ အာကာရတ္ထော ဧဝ ဧဝံ-သဒ္ဒောတိ? န, ဝိသေသသဗ္ဘာဝတော။ အာကာရမတ္တဝါစကော ဟိ ဧဝံ-သဒ္ဒော အာကာရတ္ထောတိ အဓိပ္ပေတော ယထာ “ဧဝံ ဗျာ ခေါ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၃၄, ၃၉၆), န ပန အာကာရဝိသေသဝါစကော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ “ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန”တိအာဒီနိ ဥပမာဒိဥဒါဟရဏာနိ ဥပပန္နာနိ ဟောန္တိ။ တထာ ဟိ “ယထာပိ။ပေ။ ဗဟု”န္တိ (ဓ. ပ. ၅၃) ဧတ္ထ ပုပ္ဖရာသိဋ္ဌာနိယတော မနုဿုပပတ္တိ-သပ္ပုရိသူပနိဿယ-သဒ္ဓမ္မဿဝန-ယောနိသောမနသိကာရ- ဘောဂသမ္ပတ္တိ-အာဒိဒါနာဒိ-ပုညကိရိယဟေတုသမုဒယတော သောဘာ-သုဂန္ဓတာဒိဂုဏယောဂတော မာလာဂုဏသဒိသိယော ပဟူတာ ပုညကိရိယာ မရိတဗ္ဗသဘာဝတာယ မစ္စေန သတ္တေန ကတ္တဗ္ဗာတိ ဇောတိတတ္တာ ပုပ္ဖရာသိမာလာဂုဏာဝ ဥပမာ, တေသံ ဥပမာကာရော ယထာ-သဒ္ဒေန အနိယမတော ဝုတ္တောတိ “ဧဝံ-သဒ္ဒော ဥပမာကာရနိဂမနတ္ထော”တိ ဝတ္တုံ ယုတ္တံ။ သော ပန ဥပမာကာရော နိယမိယမာနော အတ္ထတော ဥပမာဝ ဟောတီတိ အာဟ **“ဥပမာယံ အာဂတော”**တိ။ တထာ “ဧဝံ ဣမိနာ အာကာရေန အဘိက္ကမိတဗ္ဗ”န္တိအာဒီနာ ဥပဒိသိယမာနာယ သမဏသာရုပ္ပာယ အာကပ္ပသမ္ပတ္တိယာ ယော တတ္ထ ဥပဒိသနာကာရော, သော အတ္ထတော ဥပဒေသော ဧဝါတိ ဝုတ္တံ **“ဧဝံ တေ။ပေ။ ဥပဒေသေ”**တိ။ တထာ **“ဧဝမေတံ ဘဂဝါ, ဧဝမေတံ သုဂတာ”**တိ ဧတ္ထ စ ဘဂဝတာ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ အဝိပရီတတော ဇာနန္တေဟိ ကတံ တတ္ထ သံဝိဇ္ဇမာနဂုဏာနံ ပကာရေဟိ ဟံသနံ ဥဒဂ္ဂတာကရဏံ သမ္ပဟံသနံ။ ယော တတ္ထ သမ္ပဟံသနာကာရောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဧဝမေဝံ ပနာယန္တိ ဧတ္ထ ဂရဟဏာကာရောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ, သော စ ဂရဟဏာကာရော “ဝသလီ”တိအာဒိခုံသနသဒ္ဒသန္နိဓာနတော ဣဓ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ပကာသိတောတိ ဝိညာယတိ။ ယထာ စေတ္ထ, ဧဝံ ဥပမာကာရာဒယောပိ ဥပမာဒိဝသေန ဝုတ္တာနံ ပုပ္ဖရာသိအာဒိသဒ္ဒါနံ သန္နိဓာနတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဧဝံ, ဘန္တေ** တိ ပန ဓမ္မဿ သာဓုကံ သဝနမနသိကာရေ သန္နိယောဇိတေဟိ ဘိက္ခူဟိ အတ္တနော တတ္ထ ဌိတဘာဝဿ ပဋိဇာနနဝသေန ဝုတ္တတ္တာ ဧတ္ထ ဧဝံ-သဒ္ဒော ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထော ဝုတ္တော။ တေန **ဧဝံ, ဘန္တေ** သာဓု, ဘန္တေ, သုဋ္ဌု, ဘန္တေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧဝဉ္စ ဝဒေဟီ**တိ “ယထာဟံ ဝဒါမိ, ဧဝံ သမဏံ အာနန္ဒံ ဝဒေဟီ”တိ ယော ဧဝံ ဝဒနာကာရော ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗော။ သော ဧဝံ

သဒ္ဒေန နိဒဿိယတီတိ **“နိဒဿနေ”** တိ ဝုတ္တောတိ။ **ဧဝံ နောတိ** တွောပိ တေသံ ယထာဝုတ္တဓမ္မာနံ အဟိတဒု က္ခာဝဟဘာဝေ သန္နိဋ္ဌာနဇနနတ္ထံ အနုမတိဂဟဏဝသေန ‘‘သံဝတ္တန္တိ တ နော တ, ကထံ တေ တွေ ဟော တီ’’တိ ပုစ္ဆာယ ကတာယ ‘‘ဧဝံ နော တွေ ဟောတီ’’တိ ဝုတ္တတ္တာ တအာကာရသန္နိဋ္ဌာနံ ဧဝံ-သဒ္ဒေန ဝိဘာဝိတန္တိ ဝိညာယတိ။ သော ပန တေသံ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တနာကာရော နိယမိယမာနော အဝဓာရဏတ္ထော ဟောတီတိ အာဟ **“ဧဝံ နော တွေ ဟောတီတိအာဒီသု အဝဓာရဏေ”** တိ။

နာနာနယနိပုဏန္တိ ကေတ္တနာနတ္တအဇ္ဈာဟရဇဝံဓမ္မတာသင်္ခာတာ, နန္ဒိယာဝတ္တတိပုက္ခလသီဟဝိက္ကီဠိ တအင်္ကုသဒိသာလောစနသင်္ခာတာ တ အာဏာရာဒိဘေဒဝသေန နာနာဝိဓာ နယာ နာနာနယာ, နယာ တ ဟဠ္ဌိဂတိယော, တာ စ ပညတ္တိအနုပညတ္တိအာဒိဝသေန သံကိလေသဘာဂိယာဒိလောကိယာဒိတဒုဘယတေမိဿကာဒိဝသေန ကုသလာဒိဝ သေန ခန္ဓာဒိဝသေန သင်္ဂဟာဒိဝသေန သမယဝိမုတ္တာဒိဝသေန ဌပနာဒိဝသေန ကုသလမူလာဒိဝသေန တိကပဋ္ဌာနာဒိဝ သေန စ နာနပ္ပကာရာတိ နာနာနယာ။ တေဟိ နိပုဏံ သဏှံ သုခုမန္တိ **နာနာနယနိပုဏံ**။ အာသယောဝ **အဇ္ဈာသယော,** တေ စ သဿတာဒိဘေဒေန, တတ္ထ စ အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန အနေကေ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒယော ဝေ တ သမုဋ္ဌာ ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတု တေသ္ဗာတိ **အနေကဇ္ဈာသယသမုဋ္ဌာနံ** ။ **အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္န** န္တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပု ဏ္ဏံ ဥပနေတဗ္ဗာဘာဝတော, သင်္ကာသနပကာသန-ဝိဝရဏ-ဝိဘဇန-ဥတ္တာနီကရဏ-ပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထ ပဒေဟိ, အက္ခရ-ပဒဗျဉ္ဇနာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတန္တိ တ အတ္တော ဒ ဌဗ္ဗော။

ဝိဝိဓပာဋိဟာရိယန္တိ တွေ ပာဋိဟာရိယပဒဿ ဝစနတ္ထံ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. နိဒါနဝဏ္ဏနာ; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁ ဒေဝတာသံယုတ္တ) ‘‘ပဋိပက္ခဟရဏတော, ရာဂါဒိကိလေသာပနယနတော စ **ပာဋိဟာရိယ”**န္တိ ဝဒန္တိ, ဘဂဝ တော ပန ပဋိပက္ခာ ရာဂါဒယော န သန္တိ, ယေ ဟရိတဗ္ဗာ။ ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ အဋ္ဌဂုဏသမန္နာဂ တေ စိတ္တေ ဟတပဋိပက္ခေ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ တတ္ထ ပဝတ္တတေဟာရေန စ န သက္ကာ ဣဓ **“ပာဋိ ဟာရိယ”**န္တိ ဝတ္တုံ။ သစေ ပန မဟာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျဂတာ စ ကိလေသာ ပဋိပက္ခာ, တေသံ ဟ ရဏတော **“ပာဋိဟာရိယ”**န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ သတိ ယုတ္တမေတံ။ အထ တ ဘဂဝတော စ သာသနဿ စ ပဋိပက္ခာ တိတ္ထိ ယာ, တေသံ ဟရဏတော **ပာဋိဟာရိယံ**။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန ဒိဋ္ဌိပကာသနေ အသမတ္ထဘာဝေန စ ဣဒ္ဓိအာ ဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟရိတာ အပနီတာ ဟောန္တီတိ ။ ‘‘ပဋိ’’တိ တ အယံ သဒ္ဒေါ ‘‘ပစ္ဆာ’’တိ တေဿ အတ္ထံ ဗော ဓေတိ ‘‘တသ္မိံ ပဋိပဝိဋ္ဌမှိ, အညော အာဂစ္ဆိ ဗြာဟ္မဏော’’တိအာဒီသု (သု. နိ. ၉၈၅; စူဠနိ. ၄) ဝိယ, တသ္မာ သမာ ဟိတေ စိတ္တေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ စ ကတကိစ္စေန ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပာဋိဟာရိယံ, အတ္တနော တ ဥပက္ကိလေသေသု စတုတ္ထဇ္ဈာနမဂ္ဂေဟိ ဟရိတေသု ပစ္ဆာ ဟရဏံ ပာဋိဟာရိယံ, ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိ ယော စ ဝိဂတူပက္ကိလေသေန ကတကိစ္စေန စ သတ္တဟိတတ္ထံ ပုန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ, ဟရိတေသု စ အတ္တနော ဥပက္ကိ လေသေသု ပရသတ္တာနံ ဥပကိလေသဟရဏာနိ ဟောန္တီတိ ပာဋိဟာရိယာနိ ဘဝန္တိ။ ပာဋိဟာရိယမေဝ **ပာဋိဟာရိယံ,** ပာဋိဟာရိယေ ဝါ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိသမုဒာယေ ဘဝံ ဧကမေကံ **ပာဋိဟာရိယန္တိ** ဝုစ္စတိ။ ပာဋိဟာရိယံ ဝါ စတု တ္ထဇ္ဈာနံ မဂ္ဂေါ စ ပဋိပက္ခဟရဏတော, တတ္ထ ဇာတံ, တသ္မိံ ဝါ နိမိတ္တဘူတေ, တတော ဝါ အာဂတန္တိ **ပာဋိဟာ ရိယံ**။ တဿ ပန ဣဒ္ဓိအာဒိဘေဒေန ဝိသယဘေဒေန စ ဗဟုဝိဓဿ ဘဂဝတော ဒေသနာယံ လဗ္ဘမာနတ္တာ အာဟ **“ဝိဝိဓပာဋိဟာရိယ”**န္တိ။

န အညထာတိ ဘဂဝတော သမ္မုခါ သုတာကာရတော န အညထာတိ အတ္ထော, န ပန ဘဂဝတော ဒေသိတာကာရ တော။ အစိန္တေယျာနုဘာဝ ဟိ ဘဂဝတော ဒေသနာ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ‘‘သဗ္ဗပ္ပကာရေန ကော သမတ္ထော ဝိညာ တု’’န္တိ ဣဒံ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဘဝတိ, ဓာရဏဗလဒဿနဉ္စ န ဝိရုဇ္ဈတိ သုတာကာရာဝိရုဇ္ဈနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ န ဟေတ္ထ အတ္ထန္တရတာပရိဟာရော ဒုဝိန္နမ္ပိ အတ္ထာနံ ဧကဝိသယတ္တာ။ ဣတရထာ ထေရော ဘဂဝတော ဒေသနာယ သဗ္ဗထာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ သမတ္ထော အသမတ္ထော စာတိ အာပဇ္ဇေယျာတိ။

‘‘ယော ပရော န ဟောတိ, သော အတ္တာ’’တိ ဧဝံ ဝုတ္တာယ နိယကဇ္ဈတ္တသင်္ခာတာယ သသန္တတိယာ ဝတ္တ တနတော တိဝိဓေပိ မေ-သဒ္ဒေါ ကိဉ္စာပိ ဧကသ္မိံယေဝ အတ္ထေ ဒိဿတိ, ကရဏသမ္ပဒာနသာမိနိဒ္ဒေသဝသေန ပန ဝိဇ္ဇမာနံ ဘေဒံ သန္ဓာယာဟ **“မေ-သဒ္ဒေါ တီသု အတ္ထေသု ဒိဿတီ”** တိ။

ကိဉ္စာပိ ဥပသဂ္ဂေါ ကိရိယံ ဝိသေသေတိ, ဇောတကဘာဝတော ပန သတိပိ တသ္မိံ သုတသဒ္ဒော ဧဝ တံ တမတ္ထံ
ဝဒတီတိ အနုပသဂ္ဂဿ သုတသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ သဥပသဂ္ဂဿ ဂဟဏံ န ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဒဿေန္တော **“သ
ဥပသဂ္ဂေ စ အနုပသဂ္ဂေ စာ”**တိအာဒိမာဟ။ **အဿာ** တိ သုတသဒ္ဒဿ။ ကမ္မဘာဝသာဓနာနိ ဣဓ သုတသဒ္ဒေ သ
မ္ဘဝန္တီတိ ဝုတ္တံ **“ဥပဓာရိတန္တိ ဝာ ဥပဓာရဏန္တိ ဝာ** **အတ္ထော”**တိ။ **မယာတိ အတ္ထေ သတိ** တိ ယဒာ မေ-သဒ္ဒ
ဿ ကတ္တုဝသေန ကရဏနိဒ္ဒေသော, တဒာတိ အတ္ထော။ **မမာတိ အတ္ထေ သတိ** တိ ယဒာ သမ္ဗန္ဓဝသေန သာမိနိဒ္ဒေ
သော, တဒာ။

သုတ-သဒ္ဒသန္နိဓာနေ ပယုတ္တေန ဧဝံ-သဒ္ဒေန သဝနကိရိယာဇောတကေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ **“ဧဝန္တိ
သောတဝိညာဏာဒိဝိညာဏကိစ္စနိဒဿန”**န္တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သမ္ပဋိစ္ဆနာဒီနံ ပဉ္စဒွါရိကဝိညာဏာနံ တဒဘိနီဟဋာ
နဉ္စ မနောဒွါရိကဝိညာဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ တေသံ ဧဝ-ကာရတ္ထသဟိတတ္တာ **“သုတ”**န္တိ ဧ
တဿ သုတမေဝါတိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **“အဿဝနဘာဝပဋိက္ခေပတော”** တိ။ ဧတေန အဝဓာရဏေ
န နိရာကတ္တံ ဒဿေတိ။ ယထာ စ သုတံ သုတမေဝါတိ နိယမေတဗ္ဗံ, တံ သမ္မာ သုတံ ဟောတီတိ အာဟ **“အနူနာနဓိ
ကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒဿန”**န္တိ။ အထ ဝါ သဒ္ဒန္တရတ္ထာပေါဟနဝသေန သဒ္ဒော အတ္ထံ ဝဒတီတိ **သုတ**န္တိ အ
သုတံ န ဟောတီတိ အယမေတဿ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **“အဿဝနဘာဝပဋိက္ခေပတော”** တိ ။ ဣမိနာ ဒိဋ္ဌာဒိဝိနိဝ
တ္တနံ ကရောတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ “န ဣဒံ မယာ ဒိဋ္ဌံ, န သယမ္ဘုဉာဏေန သစ္ဆိကတံ, အထ ခော သုတံ, တဉ္စ
ခော သမ္မဒေဝါ”တိ။ တေနေဝါဟ – **“အနူနာနဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒဿန”** န္တိ။ အဝဓာရဏတ္ထေ ဝါ **ဧဝံ**-သဒ္ဒေ
အယမတ္ထယောဇနာ ကရီယတီတိ တဒပေက္ခဿ သုတ-သဒ္ဒဿ အယမတ္ထော ဝုတ္တော **“အဿဝနဘာဝပဋိက္
ခေပတော”**တိ။ တေနေဝါဟ **“အနူနာနဓိကာဝိပရီတဂ္ဂဟဏနိဒဿန”** န္တိ။ သဝနသဒ္ဒော စေတ္ထ ကမ္မတ္ထော ဝေ
ဒိတဗ္ဗော “သုယျတီ”တိ။

ဧဝံ သဝနဟေတုသုဏန္တပုဂ္ဂလသဝနဝိသေသဝသေန ပဒတ္တယဿ ဧကေန ပကာရေန အတ္ထယောဇနံ ဒဿေ
သေတွာ ပုန အပရေန ပကာရေန တံ ဒဿေတုံ **“တထာ ဧဝ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တဿာ** တိ ယာ သာ ဘဂဝ
တော သမ္မုခါ ဓမ္မဿဝနာကာရေန ပဝတ္တာ မနောဒွါရဝိညာဏဝီထိ, တဿာ။ သာ ဟိ နာနပ္ပကာရေန အာရမ္မ
ဏေ ပဝတ္တိတုံ သမတ္ထာ။ တထာ စ ဝုတ္တံ **“သောတဒွါရာနုသာရေနာ”**တိ။ **နာနပ္ပကာရေနာ** တိ ဝက္ခမာနာနံ အနေ
ကဝိဟိတာနံ ဗျဉ္ဇနတ္ထဂ္ဂဟဏာနံ နာနာကာရေန။ ဧတေန ဣမိဿာ ယောဇနာယ အာကာရတ္ထော ဧဝံ-သဒ္ဒော ဂ
ဟိတောတိ ဒီပေတိ။ **ပဝတ္တိဘာဝပ္ပကာသန** န္တိ ပဝတ္တိယာ အတ္ထိဘာဝပ္ပကာသနံ။ **သုတန္တိ ဓမ္မပ္ပကာသန** န္တိ ယသ္မိံ
အာရမ္မဏေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ဝိညာဏဝီထိ နာနပ္ပကာရေန ပဝတ္တာ, တဿ ဓမ္မတ္တာ ဝုတ္တံ, န သုတသဒ္ဒဿ
ဓမ္မတ္ထတ္တာ။ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ပာကဋီကရဏံ **“အယဉ္စေတ္ထာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဝိညာဏဝီထိယာတိ**
ကရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ **မယာ**တိ ကတ္တုအတ္ထေ။

ဧဝန္တိ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗပ္ပကာသန န္တိ နိဒဿနတ္တံ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿ နိဒ္ဒိသိတ
ဗ္ဗတ္တာဘာဝတဘာဝတော။ တေန ဧဝံ-သဒ္ဒေန သကလမ္ပိ သုတ္တံ ပစ္စာမဋ္ဌန္တိ ဒဿေတိ။ သုတ-သဒ္ဒဿ
ကိရိယာသဒ္ဒတ္တာ သဝနကိရိယာယ စ သာဓာရဏဝိညာဏပဗန္ဓပဋိဗဒ္ဓတ္တာ တတ္ထ စ ပုဂ္ဂလဝေါဟာရောတိ ဝုတ္
တံ **“သုတန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စပ္ပကာသန”** န္တိ။ န ဟိ ပုဂ္ဂလဝေါဟာရရဟိတေ ဓမ္မပဗန္ဓေ သဝနကိရိယာ လဗ္ဘတီတိ။

ယဿ စိတ္တသန္တာနဿာ တိအာဒိပိ အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ပုရိမယောဇနာယ အညထာ အတ္
ထယောဇနံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အာကာရပညတ္တီ** တိ ဥပါဒါပညတ္တိ ဧဝ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိအာကာရုပါဒါနဝသေ
န တထာ ဝုတ္တာ။ **သုတန္တိ ဝိသယနိဒ္ဒေသော** တိ သောတဗ္ဗဘူတော ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလဿ သဝန
ကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ စိတ္တသန္တာနဝိနိမုတ္တဿ ပရမတ္ထတော ကဿစိ ကတ္တု အ
ဘာဝေပိ သဒ္ဒဝေါဟာရေန ဗုဒ္ဓိပရိကပ္ပိတဘေဒဝစနိစ္ဆာယ စိတ္တသန္တာနတော အညံ ဝိယ တံသမင်္ဂိံ ကတွာ ဝုတ္တံ **“စိ
တ္တသန္တာနေန တံသမင်္ဂိနော”** တိ။ သဝနကိရိယာဝိသယောပိ သောတဗ္ဗဓမ္မော သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တ
သန္တာနဿ ဣဓ ပရမတ္ထတော ကတ္တုဘာဝတော, သဝနဝသေန စိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ ဧဝ ဝါ သဝနကိရိယာဘာဝတော
တံကိရိယာကတ္တု စ ဝိသယော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“တံသမင်္ဂိနော ကတ္တုဝိသယေ”** တိ။ သုတာကာရဿ စ ထေရဿ

သ သမ္မာနိစ္ဆိတဘာဝတော အာဟ **“ဂဟဏသန္နိဋ္ဌာန”** န္တိ။ ဧတေန ဝါ အဝဓာရဏတ္ထံ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ အယမ
တ္ထယောဇနာ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပုဗ္ဗေ သုတာနံ နာနာဝိဟိတာနံ သုတ္တသင်္ခါတာနံ အတ္ထဗျဉ္ဇနာနံ ဥပဓာရိတရူပဿ အာကာရဿ နိဒဿ
နဿ, အဝဓာရဏဿ ဝါ ပကာသနသဘာဝတော ဧဝံ-သဒ္ဒေါတိ တဒာကာရာဒိဥပဓာရဏဿ ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ ဥပါ
ဒါနဘူတဓမ္မပဗန္ဓဗျာပါရတာယ ဝုတ္တံ – **“ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော”** တိ။ သဝနကိရိယာ ပန ပုဂ္ဂလဝါဒိနောပိ
ဝိညာဏနိရပေက္ခာ နတ္ထီတိ ဝိသေသတော ဝိညာဏဗျာပါရောတိ အာဟ **“သုတန္တိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော”** တိ။
“မေ”တိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ ဧကန္တေနေဝ သတ္တဝိသယတ္တာ ဝိညာဏကိစ္စဿ စ တတ္ထေဝ သမောဒဟိတဗ္ဗတော
“မေတိ ဥဘယကိစ္စယုတ္တပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော” တိ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိသဘာဝါ ယထာက္က
မံ ဧဝံ-သဒ္ဒ – သုတ-သဒ္ဒါနံ အတ္ထာတိ တေ တထာရူပ-ပညတ္တိ-ဥပါဒါနဘူတ-ဓမ္မပဗန္ဓဗျာပါရဘာဝေန ဒဿ
သေန္တော အာဟ – **“ဧဝန္တိ ပုဂ္ဂလကိစ္စနိဒ္ဒေသော, သုတန္တိ ဝိညာဏကိစ္စနိဒ္ဒေသော”** တိ။ ဧတ္ထ စ ကရဏ
ကိရိယာကတ္တုကမ္မဝိသေသပ္ပကာသနဝသေန ပုဂ္ဂလဗျာပါရဝိသယပုဂ္ဂလဗျာပါရနိဒဿနဝသေန ဂဟဏာကာရ
ကဟကတဗ္ဗိသယဝိသေသနိဒ္ဒေသဝသေန ကတ္တုကရဏဗျာပါရကတ္တုနိဒ္ဒေသဝသေန စ ဒုတိယာဒယော စတဿော
အတ္ထယောဇနာ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဗ္ဗဿပိ သဒ္ဒါဓိဂမနီယဿ အတ္ထဿ ပညတ္တိမုခေနေဝ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ သဗ္ဗပညတ္တီနဉ္စ ဝိဇ္ဇ
မာနာဒိဝသေန ဆသု ပညတ္တိဘေဒေသု အန္တောဂဓတ္တာ တေသု “ဧဝ”န္တိအာဒီနံ ပညတ္တီနံ သရူပံ နိဒ္ဒါရေန္တော
အာဟ – **“ဧဝန္တိ စ မေတိ စာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ “ဧဝ”န္တိ စ “မေ”တိ စ ဝုစ္စမာနဿတ္ထဿ အာကာရာဒိနော ဓမ္
မာနံ အသလ္လက္ခဏဘာဝတော အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝေါတိ အာဟ – **“သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေန အဝိဇ္ဇမာနပ
ညတ္တီ”**တိ။ တတ္ထ **သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဝသေနာ** တိ ဘူတတ္ထဥတ္တမတ္ထဝသေန။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယော
မာယာမရီစိအာဒယော ဝိယ အဘူတတ္ထော, အနုဿဝါဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိယ အနုတ္တမတ္ထော စ န ဟောတိ, သော
ရူပသဒ္ဒါဒိသဘာဝေါ, ရုပ္ပနာနုဘဝနာဒိသဘာဝေါ ဝါ အတ္ထော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော စာတိ ဝုစ္စတိ, န တထာ
“ဧဝံ မေ”တိ ပဒါနံ အတ္ထောတိ။ ဧတမေဝတ္ထံ ပါကဋတရံ ကာတုံ **“ကိဉ္စေတ္ထ တ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သုတန္တိ**
ပန သဒ္ဒါယတနံ သန္ဓာယာဟ **“ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တီ”** တိ။ တေနေဝ ဟိ **“ယဉှိ တံ ဧတ္ထ သောတေန ဥပလဒ္ဓ”** န္တိ ဝု
တ္တံ, “သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပလဒ္ဓ”န္တိ ပန ဝုတ္တေ အတ္ထဗျဉ္ဇနာဒိသဗ္ဗံ လဗ္ဘတိ။

တံ တံ ဥပါဒါယ ဝတ္တဗ္ဗတော တိ သောတပထမာဂတေ ဓမ္မေ ဥပါဒါယ တေသံ ဥပဓာရိတာကာရာဒိနော ပစ္စာမ
သနဝသေန “ဧဝ”န္တိ, သသန္တတိပရိယာပန္နေ ခန္ဓေ ဥပါဒါယ “မေ”တိ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာတိ အတ္ထော။ ဒိဋ္ဌာဒိ
သဘာဝရဟိတေ သဒ္ဒါယတနေ ပဝတ္တမာနောပိ သုတဝေါဟာရော “ဒုတိယံ တတိယ”န္တိအာဒိကော ဝိယ ပဌမာဒီနိ ဒိဋ္ဌ
မုတဝိညာတေ အပေက္ခိတွာ ပဝတ္တောတိ အာဟ **“ဒိဋ္ဌာဒီနိ ဥပနိဓာယ ဝတ္တဗ္ဗတော”** တိ အသုတံ န ဟောတီတိ
ဟိ သုတန္တိ ပကာသိတောယမတ္ထောတိ။ အတ္တနာ ပဋိဝိဒ္ဓါ သုတ္တဿ ပကာရဝိသေသော “ဧဝ”န္တိ ထေရေန ပစ္စာမ
ဋ္ဌောတိ အာဟ **“အသမ္မောဟံ ဒီပေတီ”** တိ။ **နာနပ္ပကာရပဋိဝေဓသမတ္ထော ဟောတီ** တိ ဧတေန ဝက္ခမာနဿ သုတ္
တဿ နာနပ္ပကာရတံ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတဉ္စ ဒဿေတိ။ **သုတဿ အသမ္မောသံ ဒီပေတီ** တိ သုတာကာရဿ ယာထာဝ
တော ဒဿိယမာနတ္တာ ဝုတ္တံ။ **အသမ္မောဟေနာ** တိ သမ္မောဟာဘာဝေန, ပညာယ ဧဝ ဝါ သဝနကာလသမ္ဘူတာယ
တဒုတ္တရကာလပညာသိဒ္ဓိ။ ဧဝံ **အသမ္မောသေနာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဗျဉ္ဇနာနံ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော အာကာရော နာ
တိဂမ္ဘီရော, ယထာသုတဓာရဏမေဝ တတ္ထ ကရဏီယန္တိ သတိယာ ဗျာပါရော အဓိကော, ပညာ တတ္ထ ဂုဏီဘူ
တာတိ ဝုတ္တံ **“ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမာယာ”** တိအာဒိ “ပညာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ”တိ ကတွာ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ စေတ္ထ ပဓာနတာ
“မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁, ၂) ဝိယ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာယ ဝါ စက္ခုဝိညာဏာဒီသု အာဝဇ္ဇနာဒီနံ ဝိယ အပ္ပဓာနတ္
တေ ပညာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဧတိဿာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝံ **သတိပုဗ္ဗင်္ဂမာယာတိ** ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယာနု
သာရေန ယထာသမ္ဘဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နဿာ** တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနပရိပုဏ္ဏဿ,
သင်္ကာသနပကာသနဝိဝရဏဝိဘဇနဥတ္တာနီကရဏပညတ္တိဝသေန ဆဟိ အတ္ထပဒေဟိ, အက္ခရပဒဗျဉ္ဇနာကာရ
နိရုတ္တိနိဒ္ဒေသဝသေန ဆဟိ ဗျဉ္ဇနပဒေဟိ စ သမန္နာဂတဿာတိ ဝါ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယောနိသောမနသိကာရံ ဒီပေတိ ဧ၀ံ-သဒ္ဒေန ၀ုစ္စမာနာနံ အာကာရနိဒဿနာ၀ဓာရဏတ္ထာနံ အ၀ိပရီတသဒ္ဓမ္မ၀ိသယတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **အ၀ိက္ခေပံ ဒီပေတီ** တိ "မူလပရိယာယံ ကတ္ထ ဘာသိတ"န္တိအာဒိပုစ္ဆာ၀သေန ပကရဏပ္ပတ္တဿ ၀က္ခမာနဿ သုတ္တဿ သ၀နံ သမာဓာနမန္တရေန န သမ္ဘ၀တီတိ ကတွာ ၀ုတ္တံ။ **၀ိက္ခိတ္တစိတ္တဿာ**တိအာဒိ တဿေ၀တ္ထဿ သမတ္ထန၀သေန ၀ုတ္တံ။ **သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ**တိ အတ္ထဗျဉ္ဇနဒေသကပယောဇနာဒိသမ္ပတ္တိယာ။ အ၀ိပရီတသဒ္ဓမ္မ၀ိသယေဟိ ၀ိယ အာကာရနိဒဿနာ၀ဓာရဏတ္ထေဟိ ယောနိသောမနသိကာရဿ, သဒ္ဓမ္မဿ၀နေန ၀ိယ စ အ၀ိက္ခေပဿ ယထာ ယောနိသောမနသိကာရေန ဖလဘူတေန အတ္တသမ္မာပဏိဓိပုဗ္ဗေကတပုညတာနံ သိဒ္ဓိ ၀ုတ္တာ တဒ၀ိနာဘာ၀တော, ဧ၀ံ အ၀ိက္ခေပေန ဖလဘူတေန ကာရဏဘူတာနံ သဒ္ဓမ္မဿ၀နသပ္ပုရိသူပနိဿယာနံ သိဒ္ဓိ ဒဿေတဗ္ဗာ သိယာ အဿုတ၀တော သပ္ပုရိသူပနိဿယရဟိတဿ စ တဒဘာ၀တော။ **န ဟိ ၀ိက္ခိတ္တစိတ္တော**တိ အာဒိနာ သမတ္ထန၀စနေန ပန အ၀ိက္ခေပေန ကာရဏဘူတေန သပ္ပုရိသူပနိဿယေန စ ဖလဘူတဿ သဒ္ဓမ္မဿ၀နဿ သိဒ္ဓိ ဒဿိတာ။ အယံ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပာယော ယုတ္တော သိယာ – သဒ္ဓမ္မဿ၀နသပ္ပုရိသူပနိဿယာ န ဧကန္တေန အ၀ိက္ခေပဿ ကာရဏံ ဗာဟိရင်္ဂတ္တာ, အ၀ိက္ခေပော ပန သပ္ပုရိသူပနိဿယော ၀ိယ သဒ္ဓမ္မဿ၀နဿ ဧကန္တကာရဏန္တိ။ ဧ၀မ္ပိ အ၀ိက္ခေပေန သပ္ပုရိသူပနိဿယသိဒ္ဓိဇောတနာ န သမတ္ထိတာ၀, နော န သမတ္ထိတာ ၀ိက္ခိတ္တစိတ္တာနံ သပ္ပုရိသပယိရုပါသနာဘာ၀ဿ အတ္ထသိဒ္ဓတ္တာ။ ဧတ္ထ စ ပုရိမံ ဖလေန ကာရဏဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ နဒီပူရေန ၀ိယ ဥပရိ ၀ုဋ္ဌိသဗ္ဘာ၀ဿ, ဒုတိယံ ကာရဏေန ဖလဿ သိဒ္ဓိဒဿနံ ဒဠှဗ္ဗံ ဧကန္တ၀ဿိနာ ၀ိယ မေဃ၀ုဋ္ဌာနေန ၀ုဋ္ဌိပ္ပ၀တ္တိယာ။

ဘဂ၀တော ၀စနဿ အတ္ထဗျဉ္ဇနပဘေဒပရိစ္ဆေဒ၀သေန သကလသာသနသမ္ပတ္တိဩဂါဟနာကာရော နိရ၀သေသပရဟိတပါရိပူရိကာရဏန္တိ ၀ုတ္တံ **"ဧ၀ံ ဘဒ္ဒကော အာကာရော"** တိ။ ယသ္မာ န ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပစ္ဆိမစက္ကဒွ၀ယသမ္ပတ္တိ**န္တိ အတ္တသမ္မာပဏိဓိပုဗ္ဗေကတပုညတာသင်္ခာတံ ဂုဏဒွ၀ယံ။ အပရာပရ၀ုတ္တိယာ စေတ္ထ စက္ကဘာ၀ော, စရန္တိ ဧတေဟိ သတ္တာ သမ္ပတ္တိဘ၀ေသူတိ ၀ါ။ ယေ သန္ဓာယ ၀ုတ္တံ "စတ္တာရိမာနိ, ဘိက္ခ၀ေ, စက္ကာနိ, ယေဟိ သမန္နာဂတာနံ ဒေ၀မနုဿာနံ စတုစက္ကံ ၀တ္တတီ"တိအာဒိ (အ. နိ. ၄.၃၁)။ ပုရိမပစ္ဆိမဘာ၀ော စေတ္ထ ဒေသနာက္ကမ၀သေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပစ္ဆိမစက္ကဒွ၀ယသိဒ္ဓိယာ** တိ ပစ္ဆိမစက္ကဒွ၀ယဿ အတ္ထိတာယ။ သမ္မာပဏိဟိတတ္တော ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညော သုဒ္ဓါသယော ဟောတိ တဒသုဒ္ဓိဟေတူနံ ကိလေသာနံ ဒူရီဘာ၀တောတိ အာဟ – **"အာသယသုဒ္ဓိ သိဒ္ဓါ ဟောတီ"**တိ။ တထာ ဟိ ၀ုတ္တံ "သမ္မာပဏိဟိတံ စိတ္တံ, သေယျသော နံ တတော ကရေ"တိ (ဓ. ပ. ၄၃), "ကတပုညောသိ တွံ အာနန္ဒ, ပဓာနမနုယုဉ္ဇ, ခိပ္ပံ ဟောဟိသိ အနာသဝေါ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇) စ။ တေနေ၀ါဟ **"အာသယသုဒ္ဓိယာ အဓိဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓီ"** တိ။ **ပယောဂသုဒ္ဓိယာ** တိ ယောနိသောမနသိကာရပုဗ္ဗင်္ဂမဿ ဓမ္မဿ၀နပယောဂဿ ၀ိသဒဘာ၀ေန။ တထာ စာဟ **"အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓီ"** တိ။ သဗ္ဗဿ ၀ါ ကာယ၀စီပယောဂဿ နိဒ္ဒောသဘာ၀ေန။ ပရိသုဒ္ဓကာယ၀စီပယောဂေါ ဟိ ၀ိပ္ပဋိသာရာဘာ၀တော အ၀ိက္ခိတ္တစိတ္တော ပရိယတ္တိယံ ၀ိသာရဒေါ ဟောတီတိ။

နာနပ္ပကာရပဋိ၀ေဓဒီပကေနာ တိအာဒိနာ အတ္ထဗျဉ္ဇနေသု ထေရဿ ဧ၀ံသဒ္ဒသုတ-သဒ္ဒါနံ အသမ္မောဟာသမ္မောသဒီပနတော စတုပဋိသမ္ဘိဒါ၀သေန အတ္ထယောဇနံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **သောတဗ္ဗဘေဒပဋိ၀ေဓဒီပကေနာ** တိ ဧတေန အယံ သုတ-သဒ္ဒော ဧ၀ံ-သဒ္ဒသန္နိဓာနတော, ၀က္ခမာနာပေက္ခာယ ၀ါ သာမညေနေ၀ သောတဗ္ဗဓမ္မ၀ိသေသံ အာမသတီတိ ဒဿေတိ။ မနောဒွါရိကရဏာ ပရိယတ္တိဓမ္မာနံ အနုပေက္ခနသုပ္ပဋိ၀ေဓာ ၀ိသေသတော မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါတိ တေ ၀ုတ္တနယေန ယောနိသောမနသိကာရဒီပကေန ဧ၀ံသဒ္ဒေန ယောဇေတွာ, သ၀နဓာရဏ၀စီပရိစယာ ပရိယတ္တိဓမ္မာနံ ၀ိသေသေန သောတာ၀ဓာနပဋိဗဒ္ဓါတိ တေ အ၀ိက္ခေပဒီပကေန သုတ-သဒ္ဒေန ယောဇေတွာ ဒဿေန္တော သာသနသမ္ပတ္တိယာ ဓမ္မဿ၀နေ ဥဿာဟံ ဇနေတိ။ တတ္ထ **ဓမ္မာ** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မာ။ **မနသာနုပေက္ခိတာ** တိ "ဣဓ သီလံ ကထိတံ, ဣဓ သမာဓိ, ဣဓ ပညာ, ဧတ္တကာ ဧတ္ထ အနုသန္ဓိယော"တိအာဒိနာ နယေန မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ။ **ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိ၀ိဒ္ဓါ** တိ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိဘူတာယ, ဉာတပရိညာသင်္ခါတာယ ၀ါ ဒိဋ္ဌိယာ တတ္ထ တတ္ထ ၀ုတ္တရူပါရူပဓမ္မေ "ဣတိ ရူပံ, ဧတ္တကံ ရူပ"န္တိအာဒိနာ သုဋ္ဌု ၀၀တ္ထပေတွာ ပဋိ၀ိဒ္ဓါ။

သကလေန ၀စနေနာတိ ပုဗ္ဗေ တီဟိ ပဒေဟိ ၀ိသုံ ၀ိသုံ ယောဇိတတ္တာ ၀ုတ္တံ။ **အတ္တနော အဒဟန္တော** တိ "မမေဒ"န္တိ အတ္တနိ အဋ္ဌပေန္တော။ **အသပ္ပုရိသဘူမိ**န္တိ အကတညုတံ "ဣဓေကစ္စော ပါပဘိက္ခု တထာဂတပ္ပ၀ေဒိတံ ဓမ္မ၀ိနယံ ပရိယာပုဏိတွာ အတ္တနော ဒဟတီ"တိ (ပါရာ. ၁၉၅) ဧ၀ံ ၀ုတ္တံ အနရိယ၀ေါဟာရာ၀တ္ထံ, သာ ဧ၀ အနရိယဝေ

ဟာရာဝတ္တာ အသဒ္ဒမ္မော။ နနု စ အာနန္ဒတ္ထေရဿ “မမေဒံ ဝစန”န္တိ အဓိမာနဿ, မဟာကဿပတ္ထေရာဒီနဉ္စ တဒာသင်္ကာယ အဘာဝတော အသပ္ပုရိသဘူမိသမတိက္ကမာဒိဝစနံ နိရတ္ထကန္တိ? နယိဒမေဝံ “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိ ဝဒန္တေန အယမ္ပိ အတ္ထော ဝိဘာဝိတောတိ ဒဿနတော။ ကေစိ ပန “ဒေဝတာနံ ပရိဝိတက္ကာပေက္ခံ တထာဝစနန္တိ ဧဒိသီ စောဒနာ အနဝကာသာတ”တိ ဝဒန္တိ။ တဿံ ကိရ ခဏေ ဧကစ္စာနံ ဒေဝတာနံ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ “ဘဂဝတ စ ပရိနိဗ္ဗုတော, အယဉ္စ အာယသ္မာ ဒေသနာကုသလော, ဣဒါနိ ဓမ္မံ ဒေသေတိ သက္ယကုလပ္ပသုတော တထာဂတဿ ဘာတာ စူဠပိတုပုတ္တော, ကိံ နု ခေါ သယံ သစ္ဆိကတံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ, ဥဒါဟု ဘဂဝတော ယေဝ ဝစနံ ယထာသုတ”န္တိ။ ဧဝံ တဒာသင်္ကိတပ္ပကာရတော အသပ္ပုရိသဘူမိသမောက္ကမာဒိတော အတိက္ကမာဒိ ဝိဘာဝိတန္တိ။ **အပ္ပေတီ** တိ နိဒဿေတိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေသု ယထာရဟံ သတ္တေ နေတီတိ နေတ္တိ, ဓမ္မောယေဝ နေတ္တိ **ဓမ္မနေတ္တိ** ။

ဒဠှတရနိဝိဋ္ဌာ ဝိစိကိစ္ဆာ **ကင်္ခာ** ။ နာတိသံသပ္ပနာ မတိဘေဒမတ္တာ **ဝိမတိ။ အဿဒ္ဓိယံ ဝိနာသေတိ** ဘဂဝတာ ဒေသိတတ္တာ, သမ္မုခာဝဿ ပဋိဂ္ဂဟိတတ္တာ, ခလိတဒုရုတ္တာဒိဂဟဏာဘာဝသာဘာဝတော စ။ ဧတ္ထ စ ပဌမာဒယော တိဿော အတ္ထယောဇနာ အာကာရာဒိအတ္ထေသု အဂ္ဂဟိတဝိသေသမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဒဿိတာ, တတော ပရာ စတဿော အာကာရတ္ထမေဝ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ဝိဘာဝိတာ, ပစ္ဆိမာ ပန တိဿော ယထာက္ကမံ အာကာရတ္ထံ နိဒဿနတ္ထံ အဝဓာရဏတ္ထဉ္စ ဧဝံ-သဒ္ဒံ ဂဟေတွာ ယောဇိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧက-သဒ္ဒော အညသေဋ္ဌာသဟာယသင်္ချာဒီသု ဒိဿတိ။ တထာ ဟေသ “သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ, ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမညန္တိ ဣတ္ထေကေ အဘိဝဒန္တီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၇) အညတ္ထေ ဒိဿတိ , “စေတသော ဧကောဒိဘာဝ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၈) သေဋ္ဌေ, “ဧကော ဝူပကဋ္ဌော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၄၀၅) အသဟာယေ, “ဧကောဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ခဏော စ သမယော စ ဗြဟ္မစရိယဝါသာယာ”တိအာဒီသု သင်္ချာယံ။ ဣဓာပိ သင်္ချာယန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဧကန္တိ ဂဏနပရိစ္ဆေဒနိဒ္ဒေသော”** တိ။ **ကာလဉ္စ သမယဉ္စာ** တိ ယုတ္တကာလဉ္စ ပစ္စယသာမဂ္ဂိဉ္စ **ခဏော**တိ ဩကာသော။ တထာဂတုပ္ပာဒါဒိကော ဟိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ဩကာသော တပ္ပစ္စယပဋိလာဘဟေတုတ္တာ။ ခဏော ဧဝ စ သမယော။ ယော “ခဏော”တိ စ “သမယော”တိ စ ဝုစ္စတိ, သော ဧကောတိ ဟိ အတ္ထော **မဟာသမယော**တိ မဟာသမူဟော။ **သမယောပိ ခေါ**တိ သိက္ခာပဒပူရဏဿ ဟေတုပိ။ **သမယပ္ပဝါဒကေ** တိ ဒိဋ္ဌိပ္ပဝါဒကေ။ တတ္ထ ဟိ နိသိန္နာ တိတ္ထိယာ အတ္တနော အတ္တနော သမယံ ပဝဒန္တီတိ။ **အတ္ထာဘိသမယာ** တိ ဟိတပဋိလာဘာ။ အဘိသမေတဗ္ဗောတိ အဘိသမယော, အဘိသမယော အတ္ထော **အဘိသမယဋ္ဌော** တိ ပီဠနာဒီနိ အဘိသမေတဗ္ဗဘာဝေန ဧကီဘာဝံ ဥပနေတွာ ဝုတ္တာနိ။ အဘိသမယဿ ဝါ ပဋိဝေဓဿ ဝိသယဘူတော အတ္ထော **အဘိသမယဋ္ဌော**တိ။ တာနေဝ တထာ ဧကတ္တေန ဝုတ္တာနိ။ တတ္ထ **ပီဠနံ** ဒုက္ခသစ္စဿ တံသမင်္ဂိနော ဟိံသနံ အဝိပ္ဖာရိကတာကရဏံ။ **သန္တာပော** ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန သန္တာပနံ ပရိဒဟနံ။

တတ္ထ သဟကာရီကာရဏံ သန္နိဇ္ဈံ သမေတိ သမဝေတီတိ **သမယော,** သမဝါယော။ သမေတိ သမာဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဧတ္ထ တဒါဓာရပုဂ္ဂလေဟီတိ **သမယော,** ခဏော။ သမေတိ ဧတ္ထ, ဧတေန ဝါ သံဂစ္ဆတိ သတ္တော, သဘာဝဓမ္မော ဝါ သဟဇာတာဒီဟိ ဥပ္ပာဒါဒီဟိ ဝါတိ **သမယော,** ကာလော။ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိမတ္တတာယ အတ္ထတော အဘူတောပိ ဟိ ကာလော ဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ အဓိကရဏံ ကရဏံ ဝိယ စ ကပ္ပနာမတ္တသိဒ္ဓေန ရူပေန ဝောဟရီယတီတိ။ သမံ, သဟ ဝါ အဝယဝါနံ အယနံ ပဝတ္တိ အဝဋ္ဌာနန္တိ **သမယော,** သမူဟော ယထာ “သမုဒါယော”တိ။ အဝယဝသဟာဝဋ္ဌာနမေဝ ဟိ သမူဟောတိ။ အဝသေသပစ္စယာနံ သမာဂမေ ဧတိ ဖလံ ဧတသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတိ စာတိ **သမယော,** ဟေတု ယထာ “သမုဒယော”တိ။ သမေတိ သံယောဇနဘာဝတော သမ္ဗန္ဓော ဧတိ အတ္တနော ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, ဒဠှဂ္ဂဟဏဘာဝတော ဝါ သံယုတ္တာ အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ယထာဘိနိဝေသံ ဧတေနာတိ **သမယော,** ဒိဋ္ဌိ; ဒိဋ္ဌိသညောဇနေန ဟိ သတ္တာ အတိဝိယ ဗဇ္ဈန္တီတိ။ သမိတိ သင်္ဂတိ သမောဓာနန္တိ **သမယော,** ပဋိလာဘော။ သမဿ ယာနံ, သမ္မာ ဝါ အယနံ အပဂမောတိ **သမယော,** ပဟာနံ။ အဘိမုခံ ဉာဏေန သမ္မာ ဧတဗ္ဗော အဘိသမေတဗ္ဗောတိ **အဘိသမယော,** ဓမ္မာနံ အဝိပရီတော သဘာဝေါ။ အဘိမုခဘာဝေန သမ္မာ ဧတိ ဂစ္ဆတိ ဗုဇ္ဈတီတိ **အဘိသမယော,** ဓမ္မာနံ အဝိပရီတသဘာဝါဝဗောဓော။ ဧဝံ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ **သမယ**-သဒ္ဒဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမယသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ အဘိသမယသဒ္ဒဿ ဥဒါဟရဏံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အဿာ** တိ သမယသဒ္ဒဿ ။ **ကာလော အတ္ထ**

ထော သမတယာဒီနံ အတ္တာနံ ဣဓ အသမ္ဘဝတော, ဒေသဒေသကပရိယာနံ ဝိယ သုတ္တသ္သ နိအနဘာဝေန ကာလသ္သ အပဒိသိတဗ္ဗတော စ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ အနိယမိတဝသေနေဝ ကာလော နိဒ္ဒိဋ္ဌော, န ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိဝသေန နိယမေတွာတိ? အာဟ – **"တတ္ထ ကိဉ္စာပိ"** တိအာဒိ။ ဥတုသံဝစ္ဆရာဒိဝသေန နိယမံ အကတွာ သမယသဒ္ဒဿ ဝစနေန အယမ္ပိ ဂုဏော လဒ္ဓော ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **"ယေ ဝါ တေ"** တိအာဒိမာဟ။ သာမညဇောတနာ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတီတိ။ တတ္ထ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော** ဒေဝသိကံ ဈာနဖလသမာပတ္တီဟိ ဝီတိနာမနကာလော, ဝိသေသတော သတ္တသတ္တာဟာနိ။ **သုပ္ပကာသာ** တိ ဒသသဟဿိလောကဓာတုသံကမ္ပနဩဘာသပာတုဘာဝါဒီဟိ ပာကဋာ။ ယထာဝုတ္တဘေဒေသု ဧဝ သမယေသု ဧကဒေသံ ပကာရန္တရေဟိ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတုံ **"ယော စာယ"** န္တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ ဉာဏကိစ္စသမယော အတ္တဟိတပဋိပတ္တိသမယော စ **အဘိသမ္ဗောဓိသမယော,** အရိယတုဏှီဘာဝသမယော **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရသမယော,** ကရုဏာကိစ္စပရဟိတပဋိပတ္တိဓမ္မိကထာသမယော **ဒေသနာသမယော** ဧဝ။

ကရဏဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တတ္ထာ** တိ အဘိဓမ္မတဒညသုတ္တပဒဝိနယေသု။ **တထာ** တိ ဘုမ္မကရဏေဟိ။ **အဓိကရဏတ္ထော** အာဓာရတ္ထော။ ဘာဝေ နာမ ကိရိယာ, တာယ ကိရိယန္တရလက္ခဏံ **ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏံ**။ တတ္ထ ယထာ ကာလော သဘာဝဓမ္မပရိစ္ဆိန္နော သယံ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနောပိ အာဓာရဘာဝေန ပညာတော တင်္ခဏပ္ပဝတ္တာနံ တတော ပုဗ္ဗေ ပရတော စ အဘာဝတော "ပုဗ္ဗဏှေ ဇာတော, သာယနှေ ဂစ္ဆတီ"တိ စ အာဒီသု, သမူဟော စ အဝယဝဝိနိမုတ္တော အဝိဇ္ဇမာနောပိ ကပ္ပနာမတ္တသိဒ္ဓော အဝယဝါနံ အာဓာရဘာဝေန ပညာပီယတိ "ရုက္ခေ သာခါ, ယဝရာသိယံ သမ္ဘူတော"တိအာဒီသု, ဧဝံ ဣဓာပီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"အဓိကရဏဉှိ။ပေ။ ဓမ္မာန"** န္တိ။ ယသ္မိံ ကာလေ ဓမ္မပုဉ္ဇေ ဝါ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ, တသ္မိံ ဧဝ ကာလေ ဓမ္မပုဉ္ဇေ စ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တီတိ အယဉှိ တတ္ထ အတ္ထော။ ယထာ စ "ဂါဝီသု ဒုယှမာနာသု ဂတော, ဒုဒ္ဓါသု အာဂတော"တိ ဒေဟနကိရိယာယ ဂမနကိရိယာ လက္ခီယတိ, ဧဝံ ဣဓာပိ "ယသ္မိံ သမယေ, တသ္မိံ သမယေ"တိ စ ဝုတ္တေ "သတီ"တိ အယမတ္ထော ဝိညာယမာနော ဧဝ ဟောတိ ပဒတ္ထဿ သတ္တာဝိရဟာဘာဝတောတိ သမယဿ သတ္တာကိရိယာယ စိတ္တဿ ဥပ္ပာဒကိရိယာ ဖဿာဒီနံ ဘဝနကိရိယာ စ လက္ခီယတိ။ **ယသ္မိံ သမယေ** တိ ယသ္မိံ နဝမေ ခဏေ, ယသ္မိံ ယောနိသောမနသိကာရာဒိဟေတုမှိ, ပစ္စယသမဝါယေ ဝါ သတိ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ, တသ္မိံယေဝ ခဏေ, ဟေတုမှိ, ပစ္စယသမဝါယေ ဝါ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တီတိ ဥဘယတ္ထ သမယသဒ္ဒေ ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော ကတော လက္ခဏဘူတဘာဝယုတ္တောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ခဏ။ပေ။ လက္ခီယတီ"**တိ။

ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထော စ သမ္ဘဝတိ "အန္နေန ဝသတိ, အဇ္ဈေနေန ဝသတိ, ဖရသုနာ ဆိန္ဒတိ, ကုဒါလေန ခဏတီ"တိအာဒီသု ဝိယ။ ဝီတိက္ကမဉှိ သုတွာ ဘဂဝါသင်္ဃံ သန္နိပါတာပေတွာ ဩတိဏ္ဏဝတ္ထုကံ ပုဂ္ဂလံ ပဋိပုစ္ဆိတွာ ဝိဂရဟိတွာ စ တံ တံ ဝတ္ထုံ ဩတိဏ္ဏကာလံ အနတိက္ကမိတွာ တေနေဝ ကာလေန သိက္ခာပဒါနိ ပညပေန္တော ဘဂဝါ ဝိဟရတိ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဉ္စ အပေက္ခမာနော တတိယပါရာဇိကာဒီသု ဝိယ။

အစ္စန္တမေဝ အာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဒေသနာနိဋ္ဌာနံ ပရဟိတပဋိပတ္တိသင်္ခါတေန **ကရုဏာဝိဟာရေန**။ **တဒတ္ထဇောတနတ္ထ** န္တိ အစ္စန္တသံယောဂတ္ထဇောတနတ္ထံ။ **ဥပယောဂဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော** ယထာ "မာသံ အဇ္ဈေတီ"တိ။

ဟောရာဏာတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ။ **အဘိလာပမတ္တဘေဒော** တိ ဝစနမတ္တေန ဝိသေသော။ တေန သုတ္တဝိနယေသု ဝိဘတ္တိဗျတ္တယော ကတောတိ ဒဿေတိ။

သေဋ္ဌ န္တိ သေဋ္ဌဝါစကံ ဝစနံ "သေဋ္ဌ"န္တိ ဝုတ္တံ သေဋ္ဌဂုဏသဟစရဏတော။ တထာ **ဥတ္တမ** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **ဂါရဝယုတ္တော** တိ ဂရုဘာဝယုတ္တော ဂရုဂုဏယောဂတော, ဂရုကရဏာရဟတာယ ဝါ **ဂါရဝယုတ္တော** ။ ဝုတ္တောယေဝ, န ပန ဣဓ ဝတ္တဗ္ဗော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ** ဣမိဿာ **အဋ္ဌကထာယ** ဧကဒေသဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

အပရော နယော (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၁.၁; သာရတ္ထ. ဋ္ဌီ. ၁.ဝိနယာနိသံသကထာဝဏ္ဏနာ; ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋ္ဌီ. ၁.၁၄၄; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ဂန္ထာရမ္ဘကထာ) – ဘာဂတတိ ဘဂဝါ, ဘတတတိ ဘဂဝါ, ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ, ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ, ဘတ္တ
တတိ ဘဂဝါ, ဘဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ, ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂဝါ။

> ဘဂဝါ ဘတဝါ ဘာဂေ၊ ဘဂေ စ ဝနိ ဘတ္တဝါ။
> ဘဂေ ဝမိ တထာ ဘာဂေ၊ ဝမီတိ ဘဂဝါ ဇိနော။

တတ္ထ ကထံ **ဘာဂဝါတိ ဘဂဝါ?** ယေ တေ သီလာဒယော ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဂုဏဘာဂါ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ, တေ အနည
သာဓာရဏာ နိရတိသယာ တထာဂတဿ အတ္ထိ ဥပလဗ္ဘန္တိ။ တထာ ဟိဿ သီလံ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိ
ဉာဏဒဿနံ, ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပံ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယံ, သတိ သမ္ပဇညံ, သီလဝိသုဒ္ဓိ, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, သမထော, ဝိပဿနာ, တီ
ဏိ ကုသလမူလာနိ, တီဏိ သုစရိတာနိ, တယော သမ္မာဝိတက္ကာ, တိဿော အနဝဇ္ဇသညာ, တိဿော ဓာတုယော, စတ္
တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ, စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ, စတ္တာရိ အရိ
ယဖလာနိ, စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ, စတုယောနိပရိစ္ဆေဒကဉာဏံ, စတ္တာရော အရိယဝံသာ, စတ္တာရိ ဝေသာရဇ္ဇဉာ
ဏာနိ, ပဉ္စ ပဓာနိယင်္ဂါနိ, ပဉ္စင်္ဂိကော သမ္မာသမာဓိ, ပဉ္စဉာဏိကော သမ္မာသမာဓိ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ပဉ္စ ဗလာနိ, ပဉ္စ နိဿ
ရဏိယာ ဓာတုယော, ပဉ္စ ဝိမုတ္တာယတနဉာဏာနိ, ပဉ္စ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ သညာ, ဆ အနုဿတိဋ္ဌာနာနိ, ဆ ဂါရ
ဝါ, ဆ နိဿာရဏိယာ ဓာတုယော, ဆ သတတဝိဟာရာ, ဆ အနုတ္တရိယာနိ, ဆ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ သညာ, ဆ အဘိညာ,
ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ, သတ္တ အပရိဟာနိယာ ဓမ္မာ, သတ္တ အရိယဓနာနိ, သတ္တ အရိယဓနာနိ, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ, သတ္တ
သပ္ပုရိသဓမ္မာ, သတ္တ နိဇ္ဇရဝတ္ထူနိ, သတ္တ သညာ, သတ္တ ဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂလဒေသနာ, သတ္တ ခီဏာသဝဗလဒေသနာ,
အဋ္ဌ ပညာပဋိလာဘဟေတုဒေသနာ, အဋ္ဌ သမ္မတ္တာနိ, အဋ္ဌ လောကဓမ္မာတိက္ကမာ, အဋ္ဌ အာရမ္ဘဝတ္ထူနိ, အ
ဋ္ဌ အက္ခဏဒေသနာ, အဋ္ဌ မဟာပုရိသဝိတက္ကာ, အဋ္ဌ အဘိဘာယတနဒေသနာ, အဋ္ဌ ဝိမောက္ခာ, နဝ
ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ ဓမ္မာ, နဝ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂါနိ, နဝ သတ္တာဝါသဒေသနာ, နဝ အာဃာတပဋိဝိနယာ,
နဝ သညာ, နဝ နာနတ္တာ, နဝ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ, ဒသ နာထကရဏာ ဓမ္မာ, ဒသ ကသိဏာယတနာနိ, ဒသ ကုသလကမ္မပ
ထာ, ဒသ သမ္မတ္တာနိ, ဒသ အရိယဝါသာ, ဒသ အသေက္ခဓမ္မာ, ဒသ တထာဂတဗလာနိ, ဧကာဒသ မေတ္တာနိသံသာ, ဒွ
ါဒသ ဓမ္မစက္ကာကာရာ, တေရသ ဓုတဂုဏာ, စုဒ္ဒသ ဗုဒ္ဓဉာဏာနိ, ပဉ္စဒသ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ, သောဠသဝိဓာ အာ
နာပါနဿတိ, သောဠသ အပရန္တပနီယာ ဓမ္မာ, အဋ္ဌာရသ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ, ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ, စတုစတ္
တာလီသ ဉာဏဝတ္ထူနိ, ပညာသ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာနိ, ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မာ, သတ္တသတ္တတိ ဉာဏဝတ္ထူနိ, စတုဝီ
သတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခာသမာပတ္တိသဉ္စာရိမဟာဝဇိရဉာဏံ, အနန္တနယသမန္တပဋ္ဌာနပဝိစယပစ္စဝေက္ခဏ
ဒေသနာဉာဏာနိ တထာ အနန္တာသု လောကဓာတူသု အနန္တာနံ သတ္တာနံ အာသယာဒိဝိဘာဝနဉာဏာနိ စာတိ ဧဝမာဒ
ယော အနန္တာပရိမာဏဘေဒာ အနညသာဓာရဏာ နိရတိသယာ ဂုဏဘာဂါ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ သံဝိဇ္ဇန္တိ ဥပလဗ္ဘန္တိ,
တသ္မာ ယထာဝုတ္တဝိဘာဂါ ဂုဏဘာဂါ အဿ အတ္ထီတိ "ဘာဂဝါ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ အာ-ကာရဿ ရဿတ္တံ
ကတ္ဝာ **"ဘဂဝါ"**တိ ဝုတ္တော။ ဧဝံ တာဝ ဘာဂဝါတိ **ဘဂဝါ**။

> ယသ္မာ သီလာဒယော သဗ္ဗေ၊ ဂုဏဘာဂါ အသေသတော။
> ဝိဇ္ဇန္တိ သုဂတေ တသ္မာ၊ **ဘဂဝါ**တိ ပဝုစ္စတီတိ။

ကထံ **ဘတဝါတိ ဘဂဝါ?** ယေ တေ သဗ္ဗလောကဟိတာယ ဥဿုက္ကမာပန္နေဟိ မနုဿတ္တာဒိကေ အဋ္ဌ ဓမ္
မေ သမောဓာနေတွာ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ကတမဟာဘိနီဟာရေဟိ မဟာဗောဓိသတ္တေဟိ ပရိပူရိတဗ္ဗာ အနဟာရမီ,
သီလ, နေက္ခမ္မ, ပညာ, ဝီရိယ, ခန္တိ, သစ္စ, အဓိဋ္ဌာန, မေတ္တာ, ဥပေက္ခာပာရမီတိ ဒသ ပာရမိယော ဒသ ဥပပါရမိ
ယော ဒသ ပရမတ္ထပါရမိယောတိ သမတိံသ ပါရမိယော, အနာဒီနိ စတ္တာရိ သင်္ဂဟဝတ္ထူနိ, သစ္စာဒီနိ စတ္တာရိ အဓိဋ္
ဌာနာနိ, အင်္ဂပရိစ္စာဂေ နယနဓနရဇ္ဇပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂေတိ ပဉ္စ မဟာပရိစာဂေ, ပုဗ္ဗယောဂေ, ပုဗ္ဗစရိယာ, ဓမ္မက္ခာ
နံ, ဉာတတ္ထစရိယာ, လောကတ္ထစရိယာ, ဗုဒ္ဓိစရိယာတိ ဧဝမာဒယော, သင်္ခေပတော တ သဗ္ဗေ ပုညဉာဏသမ္ဘာရာ ဗုဒ္ဓ
ကရဓမ္မာ, တေ မဟာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ကပ္ပာနံ သတသဟဿာဓိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ခေယျာနိ ယထာ ဟာ
နဘာဂိယာ သံကိလေသဘာဂိယာ ဌိတိဘာဂိယာ တ န ဟောန္တိ, အထ ခေါ ဥတ္တရုတ္တရိ ဝိသေသဘာဂိယာဝ ဟောန္တိ,
ဧဝံ သက္ကစ္စံ နိရန္တရံ အနဝသေသတော ဘတာ သမ္ဘတာ အဿ အတ္ထီတိ "ဘတဝါ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **"ဘဂ**

တ”တိ ဝုတ္တော နိရုတ္တိနယေန တ-ကာရဿ ဂ-ကာရံ ကတွာ။ အထ တ **ဘတတာ**တိ တေဟေဝ ယထာဝုတ္တော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဘရိ သမ္ဘရိ, ပရိပူရေသီတိ အတ္ထော။ ဧဝမ္ပိ ဘတတာတိ ဘဂဝါ။

သမ္ဘာသမ္ဘောဓိယာ သဗ္ဗေ၊ အနပါရမိအာဒိကေ။
သမ္ဘာရေ ဘတတာ နာထော၊ တေနာပိ **ဘဂဝါ** မတောတိ။

ကထံ **ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ**? ယေ တေ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခာ ဒေဝသိကံ ဝဠဉ္ဇနကသမာပတ္တိဘာဂါ, တေ အနဝသေသတော လောကဟိတတ္ထံ အတ္တနော စ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ နိစ္စကပ္ပံ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ ဗဟုလမကာသီတိ ဘာဂေ ဝနီတိ **ဘဂဝါ**။ အထ ဝါ အဘိညေယ္ယဓမ္မေသု ကုသလာဒီသု ခန္ဓာဒီသု စ ယေ တေ ပရိညေယ္ယာဒိဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ စတုဗ္ဗိဓာ အဘိသမယဘာဂါ, ဝိတ္ထာရတော ပန “စက္ခု ပရိညေယ္ယံ သောတံ။ပေ။ ဇရာမရဏံ ပရိညေယ္ယ”န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၂၁) အနေကေ ပရိညေယ္ယဘာဂါ, “စက္ခုဿ သမုဒယော ပဟာတဗ္ဗော။ပေ။ ဇရာမရဏဿ သမုဒယော ပဟာတဗ္ဗော”တိအာဒိနာ ပဟာတဗ္ဗဘာဂါ, “စက္ခုဿ နိရောဓော။ပေ။ ဇရာမရဏဿ နိရောဓော သစ္ဆိကာတဗ္ဗော”တိအာဒိနာ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဘာဂါ, “စက္ခုဿ နိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိအာဒိနာ, “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ”တိအာဒိနာ စ အနေကဘေဒါ ဘာဝေတဗ္ဗဘာဂါ စ ဓမ္မာ, တေ သဗ္ဗေ ဝနိ ဘဇိ ယထာရဟံ ဂောစရဘာဝနာသေဝနာနံ ဝသေန သေဝိ။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝနီတိ **ဘဂဝါ**။ အထ ဝါ “ယေ ဣမေ သီလာဒယော ဓမ္မက္ခန္ဓာ သာဝကေဟိ သာဓာရဏာ ဂုဏာဘာဂါ ဂုဏကောဋ္ဌာသာ, ကိန္တိ နု ခော တေ ဝိနေယ္យသန္တာနေသု ပတိဋ္ဌပေယျ”န္တိ မဟာကရုဏာယ ဝနိ အဘိပတ္ထယိ, သာ စဿ အဘိပတ္ထနာ ယထာဓိပ္ပေတဖလာဝဟာ အဟောသိ။ ဧဝမ္ပိ **ဘာဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ**။

ယသ္မာ ဉေယ္យသမာပတ္တိဂုဏဘာဂေ အသေသတော။
ဘဇိ ပတ္ထယိ သတ္တာနံ၊ ဟိတာယ **ဘဂဝါ** တတောတိ။

ကထံ **ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ**? သမာသတော တာဝ ကတပုညေဟိ ပယောဂသမ္ပန္နေဟိ ယထာဝိဘဝံ ဘဇီယန္တီတိ ဘဂါ, လောကိယလောကုတ္တရာ သမ္ပတ္တိယော။ တတ္ထ လောကိယေ တာဝ တထာဂတော သမ္ဗောဓိတော ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တဘူတော ပရမုက္ကံသဂတေ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ, ယတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ နိရဝသေသတော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မေ သမန္နာနေန္တော ဗုဒ္ဓဓမ္မေ ပရိပါစေသိ, ဗုဒ္ဓဘူတော ပန တေ နိရဝဇ္ဇသုခူပသံဟိတေ အနညသာဓာရဏေ လောကုတ္တရေပိ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ, ဝိတ္ထာရတော ပန ပဒေသရဇ္ဇဣဿရိယစက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ-ဒေဝရဇ္ဇသမ္ပတ္တိအာဒိဝသေန- ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိသမာပတ္တိဉာဏဒဿန-မဂ္ဂဘာဝနာဖလသစ္ဆိ- ကိရိယာဒိ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝသေန စ အနေကဝိဟိတေ အနညသာဓာရဏေ ဘဂေ ဝနိ ဘဇိ သေဝိ။ ဧဝမ္ပိ **ဘဂေ ဝနီတိ ဘဂဝါ**။

ယာ တာ သမ္ပတ္တိယော လောကေ၊ ယာ စ လောကုတ္တရာ ပုထု။
သဗ္ဗာ တာ ဘဇိ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တသ္မာပိ **ဘဂဝါ** မတောတိ။

ကထံ **ဘတ္တဝါတိ ဘဂဝါ**? ဘတ္တာ ဒဠှဘတ္တိကာ အဿ ဗဟူ အတ္ထီတိ ဘတ္တဝါ။ တထာဂတော ဟိ မဟာကရုဏာသဗ္ဗညုတညာဏာဒိအပရိမိတနိရုပမပဘာဝဂုဏဝိသေသသမင်္ဂိဘာဝတော သဗ္ဗသတ္တုတ္တမော, သဗ္ဗာနတ္ထပရိဟာရပုဗ္ဗင်္ဂမာယ နိရဝသေသဟိတသုခဝိဓာနတပ္ပရာယ နိရတိသယာယ ပယောဂသမ္ပတ္တိယာ သဒေဝမနုဿာယ ပဇာယ အစ္စန္တုပကာရိတာယ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏ-အသီတိအနုဗျဉ္ဇန-ဗျာမပ္ပဘာဒိအနညသာဓာရဏ- ဝိသေသပဋိမဏ္ဍိတ-ရူပကာယတာယ ယထာဘုစ္စ-ဂုဏာဓိဂတေန “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေန လောကတ္တယဗျာပိနာ သုဝိပုလေန သုဝိသုဒ္ဓေန စ ထုတိဃောသေန သမန္နာဂတတ္တာ ဥက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တာသု အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိအာဒီသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝတော ဒသဗလစတုဝေသာရဇ္ဇာဒိနိရတိသယဂုဏဝိသေသ-သမင်္ဂိဘာဝတော စ ရူပပ္ပမာဏော ရူပပ္ပသန္နော, ဃောသပ္ပမာဏော ဃောသပ္ပသန္နော, လူခပ္ပမာဏော လူခပ္ပသန္နော, ဓမ္မပ္ပမာဏော ဓမ္မပ္ပသန္နောတိ ဧဝံ စတုပ္ပမာဏိကေ လောကသန္နိဝါသေ သဗ္ဗထာပိ ပသာဒါဝဟဘာဝေန သမန္တပါသာဒိကတ္တာ အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ သဒေဝမနုဿာနံ အာဒရဗဟုမာနဂါရဝါယတနတာယ ပရမပေမသမ္ဘတ္တိဋ္ဌာနံ။ ယေ တဿ ဩဝါဒေ ပတိဋ္ဌိတာ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတာ ဟောန္တိ, ကေနစိ အသံဟာရိယာ တေသံ ပသာဒဘတ္တိ

တိ သမဏေန တ ဗ္ရာဟ္မဏေန တ ဒေဝေန တ မာရေန တ ဗ္ရဟ္မုနာ တ။ တထာ ဟိ တေ အတ္တနော ဇီဝိတပရိစ္စာဂေပိ တ တ္ထ ပသာဒံ န ပရိစ္စဇန္တိ, တဿ တ အာဏံ ဒဠှံ ဟာဘတ္တိဘာဝတော။ တေနေတဟ –

“ယော ဝေ **ကတညူ** ကတဝေဒိ ဓီရော။
ကလျာဏမိတ္တော ဒဠှဘတ္တိ စ ဟောတိ”တိ။ (ဇာ. ၂.၁၇.၇၈)။

“သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, မဟာသမုဒ္ဒော ဌိတဓမ္မော ဝေလံ နာတိဝတ္တတိ, ဧဝမေဝ ခော, ဘိက္ခဝေ, ယံ မယာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ, တံ မမ သာဝကာ ဇီဝိတဟေတုပိ နာတိက္ကမန္တီ”တိ (အ. နိ. ၈.၂၀; ဥဒာ. ၄၅; စူဠဝ. ၃၈၅) စ။

ဧဝံ ဘတ္တတတိ **ဘဂတ** နိရုတ္တိနယေန ဧကဿ တ-ကာရဿ လောပံ ကတွာ ဣတရဿ ဂ-ကာရံ ကတွာ။

ဂုဏာတိသယယုတ္တဿ, ယသ္မာ လောကဟိတေသိနော။
သမ္ဘတ္တာ ဗဟဝေ သတ္တာ, ဘဂတ တေန ဝုစ္စတီတိ။

ကထံ **ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂတ?** ယသ္မာ တထာဂတော ဗောဓိသတ္တဘူတောပိ ပုရိမာသု ဇာတီသု ပာရမိယော ပူရေန္တော ဘာဂသင်္ခာတံ သိရိံ ဣဿရိယံ ယသဉ္စ ဝမိ, ဥဂ္ဂိရိ, ခေဠပိဏ္ဍံ ဝိယ အနပေက္ခော ဆဍ္ဍယိ; ပစ္ဆိမတ္တဘာဝေပိ ဟတ္ထ ဂတံ စက္ကဝတ္တိသိရိံ ဒေဝလောကာဓိပစ္စသဒိသံ စတုဒီပိဿရိယံ စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိသန္နိဿယံ သတ္တရတန သမုဇ္ဇလံ ယသဉ္စ တိဏာယပိ အမညမာနော နိရပေက္ခော ပဟာယ အဘိနိက္ခမိတွာ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော, တသ္မာ ဣမေ သိရိအာဒိကေ ဘာဂေ ဝမီတိ **ဘဂတ**။ အထ ဝါ ဘာနိ နာမ နက္ခတ္တာနိ, တေဟိ သမံ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဘဂါ, သိနေရုယုဂန္ဓရဥတ္တရကုရုဟိမဝန္တာဒိဘာဇနလောကဝိသေသသန္နိဿယာ သောဘာ ကပ္ပဋ္ဌိယဘာဝတော, တေပိ ဘဂေ ဝမိ တန္နိဝာသိသတ္တာဝာသသမတိက္ကမနတော, တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပဟာနေန ပဇဟီတိ။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝ မီတိ ဘဂတ။

စက္ကဝတ္တိသိရိံ ယသ္မာ, ယသံ ဣဿရိယံ သုခံ။
ပဟာသိ လောကစိတ္တဉ္စ, သုဂတော ဘဂတ တတောတိ။

ကထံ **ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂတ?** ဘာဂါ နာမ သဘာဂဓမ္မကောဋ္ဌာသာ, တေ ခန္ဓာယတနဓာတာဒိဝသေန, တတ္ထာပိ ရူပ ဝေဒနာဒိဝသေန, ပထဝိယာဒိအတီတာဒိဝသေန စ အနေကဝိဓာ။ တေ ဘဂတ သဗ္ဗံ ပပဉ္စံ သဗ္ဗံ ယောဂံ **သဗ္ဗံ** ဂန္ထံ သဗ္ဗံ သံယောဇနံ သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ အမတံ ဓာတုံ သမဓိဂစ္ဆန္တော ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ, အနပေက္ခော ဆဍ္ဍယိ န ပစ္စာဂမိ။ တထာ ဟေသ “သဗ္ဗတ္ထမေဝ ပထဝိံ အာပံ တေဇံ တာယံ, စက္ခုံ သောတံ ဃာနံ ဇိဝှံ ကာယံ မနံ, ရူပေ သဒ္ဒေ ဂန္ဓေ ရသေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ ဓမ္မေ, စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ။ မနောဝိညာဏံ, စက္ခုသမ္ဖဿံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ သညံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ သညံ, စက္ခုသမ္ဖဿဇံ စေတနံ။ပေ။ မနောသမ္ဖဿဇံ စေတနံ, ရူပတဏှံ။ပေ။ ဓမ္မတဏှံ, ရူပဝိတက္ကံ။ပေ။ ဓမ္မဝိတက္ကံ, ရူပဝိစာရံ။ပေ။ ဓမ္မဝိစာရ”န္တိ အာဒိနာ အနုပဒဓမ္မဝိဘာဂဝသေနပိ သဗ္ဗေဝ ဓမ္မကောဋ္ဌာသေ အနဝသေသတော ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ, အနပေက္ခပရိစ္စာဂေန ဆဍ္ဍယိ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ “ယံ တံ, အာနန္ဒ, စတ္တံ ဝန္တံ မုတ္တံ ပဟီနံ ပဋိနိဿဋ္ဌံ, တံ တထာဂတော ပုန ပစ္စာဂမိဿ သတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၈၃)။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝမီတိ **ဘဂတ**။ အထ ဝါ **ဘာဂေ ဝမီ**တိ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ကုသလေ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇေ ဟီနပဏီတေ ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂေ ဓမ္မေ အရိယမဂ္ဂဉာဏမုခေန ဝမိ ဥဂ္ဂိရိ အန ပေက္ခော ပရိစ္စဇိ ပဇဟိ, ပရေသဉ္စ တထတ္တာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “ဓမ္မာပိ တေ, ဘိက္ခဝေ, ပဟာ တဗ္ဗာ, ပဂေဝ အဓမ္မာ (မ. နိ. ၁.၂၄၀), ကုလ္လူပမံ တော, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ နိတ္ထရဏတ္ထာယ, နော ဂဟ ဏတ္ထာယာ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂၄၀)။ ဧဝမ္ပိ ဘာဂေ ဝမီတိ ဘဂတ။

ခန္ဓာယတနဓာတာဒိ-ဓမ္မဘာကမဟေသိနာ။
ကဏှသုက္ကာ ယတော ဝန္တာ, တတောပိ ဘဂတ မတောတိ။

တေန ဝုတ္တံ –

“ဘာဂဝါ ဘတဝါ ဘာဂေ၊ ဘဂေ စ ဝနိ ဘတ္တဝါ။
ဘဂေ ဝမိ တထာ ဘာဂေ၊ ဝမီတိ ဘဂဝါ ဇိနော”တိ။

ဓမ္မသရီရံ ပစ္စက္ခံ ကရောတီ တိ “ယော ဝေ, အာနန္ဒ, မယာ ဓမ္မော စ ဝိနယော စ ဒေသိတော ပညတ္တော, သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္ထာ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၆) ဝစနတော ဓမ္မဿ သတ္ထုဘာဝပရိယာယော ဝိဇ္ဇတီတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **ဝဇိရသင်္ဃာတသမာနကာယော** ပရေဟိ အဘေဇ္ဇသရီရတ္တာ။ န ဟိ ဘဂဝတော ရူပကာယေ ကေနစိ သက္ကာ အန္တရာယော ကာတုန္တိ။

ဒေသနာသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ ဝက္ခမာနဿ သကလဿ သုတ္တဿ “ဧဝံ”န္တိ နိဒဿနတော။ **သာဝကသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ** ပဋိသမ္ဘိဒါပ္ပတ္တေန ပဉ္စသု ဌာနေသု ဘဂဝတာ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတေန မယာ မဟာသာဝကေန သုတံ, တဉ္စ ခေါ မယာဝ သုတံ, န အနုဿုတိကံ, န ပရမ္ပရာဘတန္တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒီပနတော။ **ကာလသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ** ဘဂဝ-သဒ္ဒသန္နိဓာနေ ပယုတ္တဿ သမယ-သဒ္ဒဿ ကာလဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒပဋိမဏ္ဍိတဘာဝဒီပနတော။ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒပရမာ ဟိ ကာလသမ္ပဒါ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

“ကပ္ပကသာယေ ကလိယုဂေ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ အဟော မဟစ္ဆရိယံ။
ဟုတာဝဟမဇ္ဈေ ဇာတံ၊ သမုဒိတမကရန္ဒမရဝိန္ဒ”န္တိ။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁ ရူပါဒိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ)။

ဘဂဝါတိ ဒေသကသမ္ပတ္တိံ နိဒ္ဒိသတိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရုဂါရဝါဓိဝစနဘာဝတော။

မင်္ဂလဒိဝသော သုခဏော သုနက္ခတ္တ န္တိ အဇ္ဇ မင်္ဂလဒိဝသော, တသ္မာ သုနက္ခတ္တံ, တတ္ထာပိ အယံ သုခဏော။ **မာ အတိက္ကမီ** တိ မာ ရတ္တိဝိဘာယနံ အနုဒိက္ခန္တာနံ ရတ္တိ အတိက္ကမီတိ ဧဝံ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥက္ကာသု ဌိတာသု ဌိတာတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၅; အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၃၆)။ ဥက္ကာသု ဝိဇ္ဇောတလန္တီသု ဌိတာ ပတိဋ္ဌိတာတိ မူလဝိဘုဇာဒိပက္ခေပေန (ပာဏိနိ ၃.၂.၅) သဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နိရုတ္တိနယေန ဝါ ဥက္ကာသု ဌိတာသု ဌိတာ အာသီတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ** ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ “ဘူမိဘာဂသမ္ပတ္တိယာ မနုဿသမ္ပတ္တိယာ ဥပကရဏသမ္ပတ္တိယာ စ သာ နဂရီ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏယောဂတော ‘ဥက္ကဋ္ဌာ’တိ နာမံ လဘီ”တိ။

အဝိသေသေနာတိ န ဝိသေသေန, ဝိဟာရဘာဝသာမညေနာတိ အတ္ထော။ **ဣရိယာပထ။ပေ။ ဝိဟာရေသူ**တိ ဣရိယာပထဝိဟာရော ဒိဗ္ဗဝိဟာရော ဗြဟ္မဝိဟာရော အရိယဝိဟာရောတိ ဧတေသု စတူသု ဝိဟာရေသု။ **သမင်္ဂိပရိဒီပန** န္တိ သမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **ဧတန္တိ** “ဝိဟရတီ”တိ ဧတံ ပဒံ။ တထာ ဟိ တံ “ဣဓေကစ္စော ဂိဟီဟိ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ သဟ နန္ဒီ သဟသောကီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၂၄၁) ဣရိယာပထဝိဟာရေ အာဂတံ; “ယသ္မိံ သမယေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပေ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆ဝ; ဝိဘ. ၆၂၄) ဒိဗ္ဗဝိဟာရေ; “သော မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတ္ဝာ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇; ၂.၃၀၉; ၃.၂၃၀) ဗြဟ္မဝိဟာရေ; “သော ခေါ အဟံ အဂ္ဂိဝေဿန တဿာယေဝ ကထာယ ပရိယောသာနေ တသ္မိံ ဧဝ ပုရိမသ္မိံ သမာဓိနိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေမိ သန္နိသာဒေမိ ဧကောဒိံ ကရောမိ သမာဒဟာမိ, ယေန သုဒံ နိစ္စကပ္ပံ ဝိဟရာမီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၈၇) အရိယဝိဟာရေ။

တတ္ထ ဣရိယနံ ဝတ္တနံ ဣရိယာ, ကာယပ္ပယောဂေါ။ တဿာ ပဝတ္တနုပာယဘာဝတော ဌာနာဒိ ဣရိယာပထော။ ဌာနသမင်္ဂီ ဝါ ဟိ ကာယေန ကိဉ္စိ ကရေယျ ဂမနာဒီသု အညတရသမင်္ဂီ ဝါ။ အထ ဝါ ဣရိယတိ ပဝတ္တတီတိ ဧတေန အတ္တဘာဝေါ, ကာယကိစ္စံ ဝါတိ ဣရိယာ, တဿာ ပဝတ္တိယာ ဥပါယဘာဝတော ပထောတိ ဣရိယာပထော, ဌာနာဒိ ဧဝ။ သော စ အတ္ထတော ဂတိနိဝတ္တိအာဒိအာကာရေန ပဝတ္တော စတုသန္တတိရူပပဗန္ဓော ဧဝ။ ဝိဟရဏံ, ဝိဟရတိ ဧတေနာတိ ဝါ ဝိဟာရော, ဣရိယာပထော ဧဝ ဝိဟာရော **ဣရိယာပထဝိဟာရော**။ ဒိဝိ ဘဝေါတိ ဒိဗ္ဗော။ တတ္ထ ဗဟုလပ္ပဝတ္တိယာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဒိဒေဝလောကေ ဘဝေါတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ယော ဒိဗ္ဗာနုဘာဝေါ, တဒတ္ထာယ သံ

ဝတ္တတီတိ တ ဒိဗ္ဗော, အဘိညာဘိနီဟာရဝသေန မဟာဂတိကတ္တာ တ ဒိဗ္ဗော, ဒိဗ္ဗော စ သော ဝိဟာရော စာတိ **ဒိဗ္ဗ ဝိဟာရော,** စတသ္သော ရူပာဝစရသမာပတ္တိယော။ အာရုပ္ပသမာပတ္တိယောပိ တေ္တဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဗ္ရဟ္မာ နံ, ဗ္ရဟ္မာနော တ ဝိဟာရာ **ဗ္ရဟ္မဝိဟာရာ**, စတသ္သော အပ္ပမညာယော။ အရိယာနံ, အရိယာ တ ဝိဟာရာ **အရိယဝိဟာ ရာ,** စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ။ **သော ဟိ ဘဂဝါ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနန္တိ**အာဒိ ယဒိပိ ဘဂဝါ ဧကေနပိ ဣရိယာပထေန စိရတရံ ကာလံ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ, တထာပိ ''ဥပါဒိန္နကသရီရဿ နာမ အယံ သဘာဝေါ''တိ ဒဿေ တုံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝ ဘဂဝါ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသန္တော ဝေနေယ္ယာနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော, နာနာသမာပတ္တီ ဟိ စ ကာလံ ဝီတိနာမေန္တော ဝသတီတိ ဝေနေယ္ယသတ္တာနံ အတ္တနော စ ဝိဝိဓံ ဟိတသုခံ ဟရတိ ဥပနေတိ ဥပ္ပာဒေတိ, တသ္မာ ဝိဝိဓံ ဟရတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သုဘဂဝန္တော တိ သိရီကာမာနဝသေန သောဘနတ္တာ။ တေနေတဟ **''သုန္ဒရသိရိကတ္တာ သုန္ဒရကာမတ္တာ စာ''**တိ။ **ဆဏာသမဇ္ဇဥဿဝေ** တိ တွေ **ဆဏံ** နာမ ဖဂ္ဂုနမာသာဒိသု ဥတ္တရဖဂ္ဂုနာဒိ-အဘိလက္ခိတဒိဝသေသု သပရိဇ နာနံ မနုဿာနံ မင်္ဂလကရဏံ။ **သမဇ္ဇံ** နာမ နဋသမဇ္ဇာဒိ။ **ဥဿဝေ** နက္ခတ္တံ။ ယတ္ထ ကမနိဂမတသိနော တယော သတ္တ တ ဒိဝသေ နက္ခတ္တယောသနံ ကတွာ ယထာဝိဘဝံ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ ဘောဂေ ပရိဘုဉ္ဇန္တာ နက္ခတ္တ ကီဠနံ ကီဠန္တိ။ **တေသံ တံ တထေဝ ဟောတီ**တိ တေသံ မနုဿာနံ တံ ပတ္တနံ တန္နိတသိဒေဝတာနုဘာဝေန ယေဘုယ္ယေန တထေဝ ဟောတိ, ပတ္ထနာ သမိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ **ဗဟုဇနကန္တတာယာ** တိ ဣမိနာ ''သုန္ဒရကာမတ္တာ''တိ တေနေဿဝ ပဒဿ ပကာရန္တရေန အတ္ထံ ဝိဘာဝေတိ။ တတ္ထာယံ ဝစနတ္ထော – ကမနီယဋ္ဌေန သုဋ္ဌု ဘဇီယတီတိ **သုဘဂံ,** သုဘာ အက ရုက္ခာ တွော်တိ တ **သုဘဂံ,** သုန္ဒရကိတ္တိယောဂတော တ **''သုဘဂ''**န္တိ ဧဝမေ့တ္ထ အတ္ထံ ဝ ဏ္ဏေန္တိ။ ကေစိ ပန ''သုဘဂဝနေ''တိ ပဌန္တိ, ''သုန္ဒရဘူမိဘာဂေ ဝနေ''တိ စဿ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သုဘဂဿ နာမ ယက္ခဿ ဝနံ တေန ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာတိ ''သုဘဂဝန''န္တိ အပရေ။ ဝနနံ ဘတ္တီတိအတ္တေ တံ ဝနနံ ကာရေတီ တိ တေသမ္ပိ အတ္တေ ဝနယတီတိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေတဟ **''အတ္တနိ သိနေဟံ ဥပ္ပာဒေတီ''** တိ။ ယာစနတ္တေ **ဝ နုတေ ဣတိ ဝန**န္တိ ဥပစာရကပ္ပနာဝသေန ဝန-သဒ္ဒော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဥဇုဝံသာတိ ဥဇုဘူတဝိဋ္ဋပာ။ **မဟာသာလာ**တိ မဟာရုက္ခာ။ **အညတရသ္မိံ သာလမူလေ** တိ အညတရဿ ရုက္ခဿ သ မူလေ။ **ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကရုက္ခော** တိ ဝနပ္ပတိဘူတော ဇေဋ္ဌကရုက္ခော။ **တမေဝ ဇေဋ္ဌကဘာဝ** န္တိ ဝနပ္ပတိဘာ ဝေနာဂတံ သေဋ္ဌဘာဝံ ပဓာနဘာဝံ။ တေန ဟိ သော ''သာလရာဇာ''တိ ဝုတ္တော။ ဥပဂတာနံ ရဇ္ဇနဋ္ဌေန ရာဇာ, အညဿ မိပ္ပိ တာဒိသေ ရုက္ခေ ရာဇတေဟာရံ ဒဿေတုံ **''သုပတိဋ္ဌိတဿာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဗြဟ္မဏ ဓမ္မိကာ** တိ အာလပနံ။ နိပ္ပရိယာယေန သာခါဒိမတော သင္ဃာတဿ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေ အဝယဝိဝိသေသေ ပဝတ္တ တမာနော မူလ-သဒ္ဒေါ။ ယသ္မာ တံသဒိသေသု တန္နိဿယေ ပဒေသေ စ ရုဠှီဝသေန ပရိယာယတော ပဝတ္တတိ, တ သ္မာ ''မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယ္ယာ''တိ တွေ နိပ္ပရိယာယမူလံ အဓိပ္ပေတန္တိ ဧကေန မူလ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ အာဟ **''မူလမူလေ ဒိဿတီ''** တိ ယထာ ''ဒုက္ခဒုက္ခံ (သံ. နိ. ၄.၃၂၇), ရူပရူပ''န္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၄၉) စ။ **အသာဓာရဏဟေတုမ္ပိ ဟီ**တိ အသာဓာရဏကာရဏော။ လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒါနံ ဧဝ အာဝေဏိကေ နေသံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနတော မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကေ ပစ္စယဓမ္မေ ဒိဿတီတိ အတ္ထော။

တတ္ထာ တိ ''ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရတိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ''တိ ယံ ဝုတ္တံ တဏ္ဍံ, တ တ္တံ။ **သိယာ**တိ ကဿစိ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော သိယာ, ဝက္ခမာနာကာရေန ကအာစိ စောဒေယ္ယ တတိ အတ္တော။ **အထ တတ္ထ ဝိဟရတီ**တိ ယဒိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ ဝိဟရတိ။ **န ဝတ္တဗ္ဗ** န္တိ နာနာဋ္ဌာနဘူတတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌာသုဘာ ဂဝနာနံ, ဧကံ သမယန္တိ စ ဝုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဣတအနိ စောဒကော တမေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယံ **''န ဟိ သ က္ကာ''**တိအာဒိနာ ဝိဝရတိ။ ဣတရော သဗ္ဗမေတံ အဝိပရီတံ အတ္ထံ အဇာနန္တေန ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗ''**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **တေန္တိ** ''ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရတိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ''တိ ဧတံ ဝစ နံ။ ဧဝန္တိ ''ယဒိ တာဝ ဘဂဝါ''တိအာဒိနာ ယံ တံ ဘဝတာ စောဒိတံ, တံ အတ္ထတော ဧဝံ န ခေါ ပန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န ဥဘယတ္ထ ထ အပုဗ္ဗအစရိမံ ဝိဟာရဒဿနတ္ထန္တိ အတ္ထော။

ဣတအနိ အတ္တနော ယထာဓိပ္ပေတံ အဝိပရီတံ အတ္ထံ, တဿ စ ပဋိကစ္စေဝ ဝုတ္တဘာဝံ, တေန စ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တံ ပကာသေန္တော **''နနု အဝေါစုမ္ဟာ။ပေ။ သာလရာဇမူလေ''**တိ အာဟ။ ဧဝမ္ပိ ''သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ ဝိဟ

ရတိ''စ္စေဝ ဝတ္တဗ္ဗံ, န ''ဥက္ကဋ္ဌာယ''န္တိ စောဒနံ မနသိ ကတွာ ဝုတ္တံ **''ကေစရကမနိဒဿနတ္ထ''** န္တိအာဒိ။

အဝဿံ စေတ္ထ ကေစရကမကိတ္တနံ ကာတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ တံ ယထာ သုဘာဂဝနာဒိကိတ္တနံ ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟကရဏာဒိအနေကပ္ပယောဇနံ, ဧဝံ ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏာဒိဝိဝိဓပ္ပယောဇနန္တိ ဒဿေန္တော **''ဥက္ကဋ္ဌာကိတ္တနေနာ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပစ္စယဂ္ဂဟဏေန ဥပသင်္ကမနပယိရုပာသနာနံ ဩကာသအနေနေ ဓမ္မဒေသနာယ သရဏေသု သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပနေန ယထူပနိဿယံ ဥပရိဝိသေသာဓိဂမာဝဟနေန စ **ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏံ,** ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာနံ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဿ စ အနုရူပဝသနဋ္ဌာနပရိဂ္ဂဟေနေတ္ထ **ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟကရဏံ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကရဏာယ ဥပဂမနံ,** န လာဘာဒိနိမိတ္တံ, **ပညာယ အပဂမနံ,** န ဝိရောဓာဒိနိမိတ္တန္တိ ဥပဂမနာပဂမနာနံ နိရုပက္ကိလေသတံ ဝိဘာဝေတိ။ **ဓမ္မိကသုခံ** နာမ အနဝဇ္ဇသုခံ။ **ဒေဝတနံ ဥပကာရဗဟုလတာ** ဇနဝိဝိတ္တတာယ။ ပစုရဇနဝိဝိတ္တံ ဟိ ဌာနံ ဒေဝတ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗံ မညန္တိ။ **တဒတ္ထပရိနိပ္ဖာဒန** န္တိ လောကတ္ထနိပ္ဖာဒနံ, ဗုဒ္ဓကိစ္စသမ္ပာဒနန္တိ အတ္ထော။ **ဧဝမာဒိနာ**တိ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ဥက္ကဋ္ဌာကိတ္တနတော ရူပကာယဿ အနုဂ္ဂဏှဟနံ ဒဿေတိ, သုဘာဂဝနာဒိကိတ္တနတော ဓမ္မကာယဿ။ တထာ ပုရိမေန ပရာဓိနကိရိယာကရဏံ, ဒုတိယေန အတ္တာဓိနကိရိယာကရဏံ။ ပုရိမေန တ ကရုဏာကိစ္စံ, ဣတရေန ပညာကိစ္စံ။ ပုရိမေန စဿ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ သမန္နာဂမံ, ပစ္ဆိမေန ပရမာယ ဥပေက္ခာယ သမန္နာဂမံ ဒီပေတိ။ ဘဂဝါ ဟိ သဗ္ဗသတ္တေ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ အနုကမ္ပတိ, န စ တတ္ထ သိနေဟာဒေသာနုပတိတော ပရမုပေက္ခကဘာဝတော, ဥပေက္ခကော စ န စ ပရဟိတသုခကရဏေ အပ္ပောသုက္ကော မဟာကာရုဏိကဘာဝတော။

တဿ မဟာကာရုဏိကတာယ လောကနာထတာ, ဥပေက္ခကတာယ အတ္တနာထတာ။ တထာ ဟေသ ဗောဓိသတ္တဘူတော မဟာကရုဏာယ သဉ္စောဒိတမာနသော သကလလောကဟိတာယ ဥဿုက္ကမာပန္နော မဟာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ တဒတ္ထနိပ္ဖာဒနတ္ထံ ပုညဉာဏသမ္ဘာရေ သမ္ပာဒေန္တော အပရိမိတံ ကာလံ အနပ္ပကံ ဒုက္ခမနုဘောသိ, ဥပေက္ခကတာယ သမ္မာ ပတိတေဟိ ဒုက္ခေဟိ န ဝိကမ္ပိ။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ သံသာရာဘိမုခတာ, ဥပေက္ခကတာယ တတော နိဗ္ဗိန္ဒနာ။ တထာ ဥပေက္ခကတာယ နိဗ္ဗာနာဘိမုခတာ, မဟာကာရုဏိကတာယ တဒဓိဂမော။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရေသံ အဟိံသာပနံ, ဥပေက္ခကတာယ သယံ ပရေဟိ အဘာယနံ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရံ ရက္ခတော အတ္တနော ရက္ခဏံ, ဥပေက္ခကတာယ အတ္တာနံ ရက္ခတော ပရေသံ ရက္ခဏံ။ တေနဿ အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နာဒီသု စတုတ္ထပုဂ္ဂလဘာဝေ သိဒ္ဓော ဟောတိ။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ သစ္စာဓိဋ္ဌာနဿ စာဂါဓိဋ္ဌာနဿ စ ပါရိပူရိ, ဥပေက္ခကတာယ ဥပသမာဓိဋ္ဌာနဿ ပညာဓိဋ္ဌာနဿ စ ပါရိပူရိ။ ဧဝံ ပရိသုဒ္ဓာသယပယောဂဿ မဟာကာရုဏိကတာယ လောကဟိတတ္ထမေဝ ရဇ္ဇသမ္ပဒါဒိဘဝသမ္ပတ္တိယာ ဥပဂမနံ, ဥပေက္ခကတာယ တိဏာယပိ အမညမာနဿ တတော အပဂမနံ။ ဣတိ သုဝိသုဒ္ဓဥပဂမာပဂမဿ မဟာကာရုဏိကတာယ လောကဟိတတ္ထမေဝ အနဝသေသ သမ္ပတ္တီနံ ပရိစ္စဇနာ, ဥပေက္ခကတာယ စဿ ဖလဿ အတ္တနော အပစ္စာသီသနာ။ ဧဝံ သမုဒာဂမနတော ပဋ္ဌာယ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဂုဏသမန္နာဂတဿ မဟာကာရုဏိကတာယ ပရေသံ ဟိတသုခတ္ထံ အတိဒုက္ကရကာရိတာ, ဥပေက္ခကတာယ ကာယမ္ပိ အနလံကာရိတာ။

တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ စရိမတ္တဘာဝေ ဇိဏ္ဏာတုရမတဒဿနေန သဉ္ဇာတသံဝေဂေ, ဥပေက္ခကတာယ ဥဠာရေသု ဒေဝဘောဂသဒိသေသု ဘောဂေသု နိရပေက္ခော မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိ။ တထာ မဟာကာရုဏိကတာယ ''ကိစ္ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇; သံ. နိ. ၂.၄, ၁၀) ကရုဏာမုခေနေဝ ဝိပဿနာရမ္ဘော, ဥပေက္ခကတာယ ဗုဒ္ဓဘူတဿ သတ္တ သတ္တာဟာနိ ဝိဝေကသုခေနေဝ ဝီတိနာမနံ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ဓမ္မဂမ္ဘီရတံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဓမ္မဒေသနာယ အပ္ပောသုက္ကတံ အာပဇ္ဇိတွာပိ မဟာဗြဟ္မုနော အဇ္ဈေသနာပဒေသေန ဩကာသကရဏံ, ဥပေက္ခကတာယ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာဒိ ဝေနေယျာနံ အနနုရူပသမုဒာစာရေပိ အနညထာဘာဝေါ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ကတ္ထစိ ပဋိဃာတာဘာဝေနဿ သဗ္ဗတ္ထ အမိတ္တသညာယ အဘာဝေါ, ဥပေက္ခကတာယ ကတ္ထစိပိ အနုရောဓာဘာဝေန သဗ္ဗတ္ထ သိနေဟာသန္ထဝါဘာဝေါ။ မဟာကာရုဏိကတာယ ကမာဒီနံ အာသန္နဋ္ဌာနေ ဝသန္တဿပိ ဥပေက္ခကတာယ အရညဋ္ဌာနေ ဧဝ ဝိဟရဏံ။ တေန ဝုတ္တံ ''ပုရိမေန စဿ ပရမာယ အနုကမ္ပာယ သမန္နာဂမံ, ပစ္ဆိမေန ပရမာယ ဥပေက္ခာယ သမန္နာဂမံ ဒီပေတီ''တိ။

တန္တိ ''တတ္ထာ''တိ ပဒံ။ **ဒေသကာလပရိဒီပန**န္တိ ယေ ဒေသကာလာ ဣဓ ဝိဟရဏကိရိယာဝိသေသနဘာဝေန ဝုတ္တာ, တေသံ ပရိဒီပနန္တိ ဒဿေန္တော **''ယံ သမယံ။ပေ။ ဒီပေတီ''**တိ အာဟ။ တံ-သဒ္ဒော ဟိ ဝုတ္တဿ အတ္ထ

သ္သ ပဋိနိဒ္ဒေသော, တသ္မာ ဣဓ ကာလသ္သ, ဒေသသ္သ ဝါ ပဋိနိဒ္ဒေသော ဘဝိတုံ အရဟတိ, န အညသ္သ။ အယံ တာဝ တတ္ထ-သဒ္ဒသ္သ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေ အတ္ထဝိဘာဝနာ။ ယသ္မာ ပန ဤဒိသေသု ဌာနေသု တတ္ထ-သဒ္ဒော ဓမ္မဒေသနာဝိသိဋ္ဌေ ဒေသံ ကာလဉ္စ ဝိဘာဝေတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဘာသိတဗ္ဗယုတ္တေ ဝါ ဒေသကာလေ ဒီပေတီ"** တိ။ တေန **တတြာ** တိ ယတ္ထ ဘဂဝါ ဓမ္မဒေသနတ္ထံ ဘိက္ခူ အာလပိ အဘာသိ, တာဒိသေ ဒေသေ, ကာလေ ဝါတိ အတ္ထော။ **န ဟီ**တိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေတိ။ နနု စ ယတ္ထ ဌိတော ဘဂဝါ "အကာလော ခော တာဝ"တိအာဒိနာ ဗာဟိယသ္သ ဓမ္မဒေသနံ ပဋိက္ခိပိ, တတ္ထေဝ အန္တရဝီထိယံ ဌိတော တသ္သ ဓမ္မံ ဒေသေသီတိ? သစ္စမေတံ, အဒေသေတဗ္ဗကာလေ အဒေသနာယ ဣဒံ ဥဒာဟရဏံ။ တေနေဝါဟ **"အကာလော ခော တာဝ"**တိ။ ယံ ပန တတ္ထ ဝုတ္တံ "အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌမှာ"တိ (ဥဒာ. ၁၀), တမ္ပိ တသ္သ အကာလဘာဝသ္သေဝ ပရိယာယေန ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ တသ္သ ဟိ တဒါ အဒ္ဓါနပရိဿမေန ရူပကာယေ အကမ္မညတာ အဟောသိ, ဗလဝပီတိဝေဂေန နာမကာယေ, တဒုဘယသ္သ ဝူပသမံ အာဂမေန္တော ပပဉ္စပရိဟာရတ္ထံ ဘဂဝါ "အကာလော ခော"တိ ပရိယာယေန ပဋိက္ခိပိ။ အဒေသေတဗ္ဗဒေသေ အဒေသနာယ ပန ဥဒာဟရဏံ "အထ ခော ဘဂဝါ မဂ္ဂါ ဩက္ကမ္မ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄), ဝိဟာရတော နိက္ခမိတွာ ဝိဟာရပစ္ဆာယာယံ ပညတ္တေ အာသနေ နိသီဒီ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၆၃) စ ဧဝမာဒိကံ ဣဓ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတံ။

"အထ ခော သော, ဘိက္ခဝေ, ဗာလော ဣဓ ပုဗ္ဗေ ရသာဒော ဣဓ ပါပါနိ ကမ္မာနိ ကရိတွာ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၅၁) **ပဒပူရဏမတ္တေ ခော-သဒ္ဒော,** "ဒုက္ခံ ခော အဂါရဝော ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၂၁) **အဝဓာရဏေ,** "ကိတ္တာဝတာ နု ခော, အာဝုသော, သတ္ထု ပဝိဝိတ္တသ္သ ဝိဟရတော သာဝကာ ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တီ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၁) **အာဒိကာလတ္ထေ** ။ ဝါက္ယာရမ္ဘေတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ပဒပူရဏေန ဝစနာလင်္ကာရမတ္တံ ကတံ ဟောတိ, အာဒိကာလတ္ထေန ဝါက္ယသ္သ ဥပညာသမတ္တံ, အဝဓာရဏတ္ထေန ပန နိယမဒဿနံ, တသ္မာ အာမန္တေသိ တေတိ အာမန္တနေ နိယမော ဒဿိတော ဟောတီတိ။

"ဘဂဝါတိ လောကဂရုဒီပန"န္တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု ပုဗ္ဗေပိ ဘဂဝါ-သဒ္ဒသ္သ အတ္ထော ဝုတ္တောတိ? ယဒိပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တော, တံ ပန ယထာဝုတ္တေ ဌာနေ ဝိဟရဏကိရိယာယ ကတ္တုဝိသေသဒဿနတ္ထံ ကတံ, န အာမန္တနကိရိယာယ, ဣဓ ပန အာမန္တနကိရိယာယ, တသ္မာ တဒတ္ထံ ပုန "ဘဂဝါ"တိ ပါဠိယံ ဝုတ္တန္တိ တသ္သတ္ထံ ဒဿေတုံ **"ဘဂဝါတိ လောကဂရုဒီပန"**န္တိ အာဟ။ **ကထာသဝနယုတ္တပုဂ္ဂလဝစန** န္တိ ဝက္ခမာနာယ မူလပရိယာယဒေသနာယ သဝနယောဂ္ဂပုဂ္ဂလဝစနံ။ စတူသုပိ ပရိသာသု ဘိက္ခူ ဧဝ ဧဒိသာနံ ဒေသနာနံ ဝိသေသေန ဘာဇနဘူတာ, ဣတိ သာတိသယသာသနသမ္ပဋိဂ္ဂါဟကဘာဝဒဿနတ္ထံ ဣဓ ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏန္တိ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သဒ္ဒတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ဘိက္ခကောတိ ဘိက္ခု** တိ ဘိက္ခနဓမ္မတာယ ဘိက္ခူတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတော** တိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိပိ အဇ္ဈုပဂတံ ဘိက္ခာစရိယံ ဥဉ္ဆာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ အနုဋ္ဌိတတ္တာ **ဘိက္ခု** ။ ယော ဟိ ကောစိ အပ္ပံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော, သော ကသိဂေါရက္ခာဒီဟိ ဇီဝိကာကပ္ပနံ ဟိတွာ လိင်္ဂသမ္ပဋိစ္ဆနေနေဝ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတတ္တာ **ဘိက္ခု,** ပရပဋိဗဒ္ဓဇီဝိကတ္တာ ဝါ ဝိဟာရမဇ္ဈေ ကာဇဘတ္တံ ဘုဉ္ဇမာနောပိ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ **ဘိက္ခု,** ပိဏ္ဍိယာလောပဘောဇနံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဥဿာဟဇာတတ္တာ ဝါ ဘိက္ခာစရိယံ အဇ္ဈုပဂတောတိ **ဘိက္ခု** တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာဒိနာ နယေနာ**တိ "ဘိန္နပဋဓရောတိ ဘိက္ခု, ဘိန္ဒတိ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေတိ ဘိက္ခု, ဘိန္နတ္တာ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဘိက္ခူ"တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၅၁၀) အာဂတနယေန။ **ဉာပနေ**တိ အဝဗောဓနေ, ပဋိဝေဒနေတိ အတ္ထော။

ဘိက္ခနသီလတာ တိအာဒီသု **ဘိက္ခနသီလတာ** ဘိက္ခနေန ဇီဝနသီလတာ, န ကသိဝဏိဇ္ဇာဒီဟိ ဇီဝနသီလတာ။ **ဘိက္ခနဓမ္မတာ** "ဥဒ္ဒိဿ အရိယာ တိဋ္ဌန္တီ"တိ (ပဋိ. မ. ၁၅၃; မိ. ပ. ၄.၅.၉) ဧဝံ ဝုတ္တဘိက္ခနသဘာဝတာ, န သမ္ဘာဝနာကောဟညသဘာဝတာ။ **ဘိက္ခနေ သာဓုကာရိတာ** "ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမဇ္ဇေယျာ"တိ (ဓ. ပ. ၁၆၈) ဝစနံ အနုဿရိတွာ တတ္ထ အပ္ပမဇ္ဇနာ။ အထ ဝါ **သီလံ** နာမ ပကတိသဘာဝေါ, ဣဓ ပန တဒဓိဋ္ဌာနံ။ **ဓမ္မော** တိ ဝတံ။ အပရေ ပန **"သီလံ** နာမ ဝတသမာဒါနံ, **ဓမ္မော** နာမ ပဝေဏီအာဂတံ စာရိတ္တံ, **သာဓုကာရိတာ**တိ သက္ကစ္စကာရိတာ အာဒရကိရိယာ"တိ ဝဏ္ဏေန္တိ။ **ဟီနာဓိကဇနသေဝိတ**န္တိ ယေ ဘိက္ခုဘာဝေ ဌိတာပိ ဇာတိမဒါဒိဝသေန ဥဒ္ဓတာ ဥန္နဠာ။ ယေ

စ ဂိဟိဘာဝေ ပရေသု အတ္ထိကဘာဝမ္ပိ အနုပဂတတာယ ဘိက္ခာစရိယံ ပရမကာပညတံ မညန္တိ, တေသံ ဥဘယေသမ္ပိ ယထာက္ကမံ “ဘိက္ခဝေ”တိ ဝစနေန ဟီနဇနေဟိ ဒလိဒ္ဒေဟိ ပရမကာပညတံ ပတ္တေဟိ ပရကုလေသု ဘိက္ခာစရိယာယ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တေဟိ သေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော ဥဒ္ဓတဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတိ, အဓိကဇနေဟိ ဥဠာရဘောဂခတ္တိယကုလာဒိတော ပဗ္ဗဇိတေဟိ ဗုဒ္ဓာဒီဟိ အာဇီဝဝိသောဓနတ္ထံ သေဝိတံ ဝုတ္တိံ ပကာသေန္တော ဒီနဘာဝနိဂ္ဂဟံ ကရောတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ “ဘိက္ခဝေ”တိ ဝစနံ အာမန္တနဘာဝတော အဘိမုခီကရဏံ, ပကရဏတော သာမတ္ထိယတော စ သုဿူသာဇနနံ သက္ကစ္စသဝနမနသိကာရနိယောဇနဉ္စ ဟောတိ။ တသ္မာ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဘိက္ခဝေတိ ဣမိနာ”** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **သာဓုကသဝနမနသိကာရေ**တိ သာဓုကသဝနေ သာဓုကမနသိကာရေ စ။ ကထံ ပန ပဝတ္တိတာ သဝနာဒယော သာဓုကံ ပဝတ္တိတာ ဟောန္တီတိ? “အဒ္ဓါ ဣမာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သကလသာသနသမ္ပတ္တိ ဟတ္ထဂတာ ဘဝိဿတီ”တိ အာဒရဂါရဝယောဂေန, ကထာဒီသု အပရိဘဝနာဒိနာ စ။ ဝုတ္တံ ဟိ “ပဉ္စဟိ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သုဏန္တော သဒ္ဓမ္မံ ဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တံ။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? န ကထံ ပရိဘောတိ, န ကထိကံ ပရိဘောတိ, န အတ္တာနံ ပရိဘောတိ, အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဓမ္မံ သုဏာတိ ဧကဂ္ဂစိတ္တော, ယောနိသော စ မနသိ ကရောတိ။ ဣမေဟိ ခော, ဘိက္ခဝေ , ပဉ္စဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သုဏန္တော သဒ္ဓမ္မံ ဘဗ္ဗော နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တ”န္တိ (အ. နိ. ၅.၁၅၁)။ တေနေတဟ **“သာဓုကသဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တီ”**တိ။ **သာသနသမ္ပတ္တိ** နာမ သီလာဒိနိပ္ဖတ္တိ။

ပဌမံ ဥပ္ပန္နတ္တာ အဓိဂမဝသေန။ **သတ္ထုစရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ** သီလာဒိဂုဏာနုဋ္ဌာနေန။ တိဏ္ဏံ ယာနာနံ ဝသေန အနုဓမ္မပဋိပတ္တိသဗ္ဘာဝတော **သကလသာသနပဋိဂ္ဂါဟကတ္တာ။ သန္တိကတ္တာ** တိ သမီပဘာဝတော။ **သန္တိကာဝစရတ္တာ**တိ သဗ္ဗကာလံ သမ္ပယုတ္တဘာဝတော။ **ယထာနုသိဋ္ဌ** န္တိ အနုသာသနိအနုရူပံ, အနုသာသနိံ အနဝသေသတော ပဋိဂ္ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ **ဧကေစ္စေ ဘိက္ခူယေဝ သန္ဓာယ** တိ ယေ သုတ္တပရိယောသာနေ “တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒု”န္တိ ဝုတ္တာ ပဉ္စသတာ ဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇိတာ, တေ သန္ဓာယ။

ပုဗ္ဗေ သဗ္ဗပရိသသာဓာရဏတ္တေပိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာယ “ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌာ”တိအာဒိနာ ဘိက္ခူနံ ဧဝ အာမန္တနေ ကာရဏံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဘိက္ခူ အာမန္တေတွာဝ ဓမ္မဒေသနာယ ပယောဇနံ ဒဿေတုံ **“ကိမတ္ထံ ပန ဘဂဝါ”**တိ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေသိ။ တတ္ထ **အညံ စိန္တေန္တာ** တိ အညဝိဟိတာ။ **ဝိက္ခိတ္တစိတ္တာ** တိ အသမာဟိတစိတ္တာ။ **ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခန္တာ** တိ တအာ ဟိယျော တတော ပရဒိဝသေသု ဝါ သုတဓမ္မံ ပတိ ပတိ မနသာ အဝေက္ခန္တာ။ ဘိက္ခူ အာမန္တေတွာ ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဒေသနံ သလ္လက္ခေတုံ သက္ကောန္တီတိ ဣမမေဝတ္ထံ ဗျတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **“တေ အနာမန္တေတွာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဘိက္ခဝေတိ တိ စ သန္ဓိဝသေန ဣ-ကာရလောပေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော “ဘိက္ခဝေ ဣတိ”တိ။ အယံ ဟိ ဣတိ-သဒ္ဒော ဟေတု-ပရိသမာပနာဒိပဒတ္ထဝိပရိယာယ-ပကာရာဝဓာရဏနိဒဿနာဒိအနေကတ္ထပ္ပဘေဒော။ တထာ ဟေသ “ရုပ္ပတီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ ‘ရူပ’န္တိ ဝုစ္စတီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဟေတုအတ္ထေ ဒိဿတိ; “တသ္မာ တိဟ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မဒာယာဒါ ဘဝထ, မာ အာမိသဒာယာဒါ, အတ္ထိ မေ တုမှေသု အနုကမ္ပာ ‘ကိန္တိ မေ သာဝကာ ဓမ္မဒာယာဒါ ဘဝေယျုံ, နော အာမိသဒာယာဒါ’တိ”အာဒီသု ပရိသမာပနေ; “ဣတိ ဝါ, ဣတိ ဧဝရူပါ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနာ ပဋိဝိရတော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၃) အာဒိအတ္ထေ; “မာဂဏ္ဍိယောတိ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ သင်္ခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော နာမံ နာမကမ္မံ နာမဓေယျံ နိရုတ္တိ ဗျဉ္ဇနမဘိလာပေါ”တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၇၃) ပဒတ္ထဝိပရိယာယေ; “ဣတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, သပ္ပဋိဘယော ဗာလော, အပ္ပဋိဘယော ပဏ္ဍိတော, သဥပဒ္ဒဝေါ ဗာလော, အနုပဒ္ဒဝေါ ပဏ္ဍိတော, သဥပသဂ္ဂေါ ဗာလော, အနုပသဂ္ဂေါ ပဏ္ဍိတော”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၁၂၄) ပကာရေ; “အတ္ထိ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ပုဋ္ဌေန သတာ, အာနန္ဒ, အတ္ထီတိဿ ဝစနီယံ, ကိံ ပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ စေ ဝဒေယျ, ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣစ္စဿ ဝစနီယ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၉၆) အဝဓာရဏေ; “သဗ္ဗမတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယမေကော အန္တော, သဗ္ဗံ နတ္ထီတိ ခော, ကစ္စာန, အယံ ဒုတိယော အန္တော”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၅) နိဒဿနေ။ ဣဓာပိ နိဒဿနေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဘိက္ခဝေတိ ဟိ အာမန္တိတာကာရော, တမေဝေသ ဣတိ-သဒ္ဒော နိဒဿေတိ “ဘိက္ခဝေတိ အာမန္တေသီ”တိ။ ဣမိနာ နယေန **“ဘဒ္ဒန္တေ”** တိအာဒီသုပိ ယထာရဟံ ဣတိ-သဒ္ဒ

သ္သ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗေ “ဘဂဝတ အာမန္တေသီ”တိ ဝုတ္တတ္တာ “ဘဂဝတော ပစ္စဿောသု”န္တိ ဣမိ
“ဘဂဝတော”တိ သာမိဝစနံ အာမန္တနမေဝ သမ္ဗန္ဓိအန္တရံ အပေက္ခတီတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန **“ဘဂဝတော အာမ
န္တနံ ပဋိအဿောသု”**န္တိ ဝုတ္တံ။ “ဘဂဝတော”တိ ပန ဣဒံ ပဋိဿဝသမ္ဗန္ဓေန သမ္ပဒါနဝစနံ ယထာ “ဒေဝဒတ္တ
ဿ ပဋိဿုဏောတီ”တိ။

ယံ နိဒါနံ ဘာသိတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဧတ္ထာဟ – ကိမတ္ထံ ပန ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟေ ကရိယမာနေ နိဒါနဝစနံ, နနု ဘ
ဂဝတာ ဘာသိတဝစနဿေဝ သင်္ဂဟော ကာတဗ္ဗောတိ? ဝုစ္စတေ – ဒေသနာယ ဌိတိအသမ္မောသသဒ္ဓေယျဘာဝ
သမ္ပာဒနတ္ထံ။ ကာလဒေသဒေသကနိမိတ္တပရိသာပဒေသေဟိ ဥပနိဗန္ဓိတွာ ဌပိတာ ဟိ ဒေသနာ စိရဋ္ဌိတိကာ ဟော
တိ အသမ္မောသဓမ္မာ သဒ္ဓေယျာ စ, ဒေသကာလကတ္တုသောတုနိမိတ္တေဟိ ဥပနိဗဒ္ဓော ဝိယ ဝေါဟာရဝိနိစ္ဆ
ယော။ တေနေဝ စ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန “မူလပရိယာယသုတ္တံ အာဝုသော, အာနန္ဒ, ကတ္ထ ဘာသိတ”န္တိ
တိအာဒိနာ ဒေသာဒိပုစ္ဆာသု ကတာသု တာသံ ဝိဿဇ္ဇနံ ကရောန္တေန ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိအာဒိ
နာ ဣမဿ သုတ္တဿ နိဒါနံ ဘာသိတံ။ အပိစ သတ္ထုသမ္ပတ္တိပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစနံ။ တထာဂတဿ ဟိ ဘဂဝ
တော ပုဗ္ဗရစနာနုမာနာဂမတက္ကာဘာဝတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ ။ န ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပုဗ္ဗရစနာဒီဟိ အတ္ထော
အတ္ထိ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ စ ဉေယျဓမ္မေသု။ တထာ အာစရိယမုဋ္ဌိဓမ္မ
မစ္ဆရိယသာသနသာဝကာနုရောဓာဘာဝတော ခီဏာသဝဘာဝသိဒ္ဓိ။ န ဟိ သဗ္ဗသော ခီဏာသဝဿ တေ သမ္ဘဝန္တီတိ သု
ဝိသုဒ္ဓဿ ပရာနုဂ္ဂဟပ္ပဝတ္တိ။ ဧဝံ ဒေသကသံကိလေသဘူတာနံ ဒိဋ္ဌိသီလသမ္ပဒါဒူသကာနံ အဝိဇ္ဇာတဏှာနံ အစ္စန္တ
တာဘာဝသံသူစကေဟိ ဉာဏသမ္ပဒါပဟာနသမ္ပဒါဘိဗျဉ္ဇကေဟိ စ သမ္ဗုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓဘာဝေဟိ ပုရိမဝေသာရဇ္ဇဒွယ
သိဒ္ဓိ, တတော ဧဝ စ အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မေသု သမ္မောဟာဘာဝသိဒ္ဓိတော ပစ္ဆိမဝေသာရဇ္ဇဒွယသိဒ္ဓီတိ ဘဂ
ဝတော စတုဝေသာရဇ္ဇသမန္နာဂမော အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တိ စ နိဒါနဝစနေန ပကာသိတာ ဟောတိ တတ္ထ တတ္ထ
ထ သမ္ပတ္တပရိသာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဌာနုပ္ပတ္တိကပဋိဘာနေန ဓမ္မဒေသနာဒီပနတော, ဣမိ ပန ပထဝီအာဒီသု ဝ
တ္ထူသု ပုထုဇ္ဇနာနံ ပဋိပတ္တိဝိဘာဂဝဝတ္ထာပကဒေသနာဒီပနတောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ “သတ္ထုသမ္ပတ္တိ
ပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစန”န္တိ။

တထာ သာသနသမ္ပတ္တိပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစနံ။ ဉာဏကရုဏာပရိဂ္ဂဟိတသဗ္ဗကိရိယဿ ဟိ ဘဂဝတော နတ္ထိ နိရ
တ္ထိကာ ပဋိပတ္တိ, အတ္တဟိတတ္ထာ ဝါ။ တသ္မာ ပရေသံ ဧဝ အတ္ထာယ ပဝတ္တသဗ္ဗကိရိယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ
သကလမ္ပိ ကာယဝစီမနောကမ္မံ ယထာပဝတ္တံ ဝုစ္စမာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ သတ္တာနံ
အနုသာသနဋ္ဌေန သာသနံ, န ကဗ္ဗရစနာ, တယိဒံ သတ္ထုစရိတံ ကာလဒေသဒေသကပရိသာပဒေသေဟိ သဒ္ဓိံ တတ္ထ
တတ္ထ နိဒါနဝစနေဟိ ယထာရဟံ ပကာသီယတိ, ဣမိ ပန “ပထဝိယာဒီသု ဝတ္ထူသူ”တိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသမေဝ။ တေန
ဝုတ္တံ “သာသနသမ္ပတ္တိပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစန”န္တိ။ အပိစ သတ္ထုနော ပမာဏဘာဝပ္ပကာသနေန သာသနဿ
ပမာဏဘာဝဒဿနတ္ထံ နိဒါနဝစနံ, တဉ္စ ဒေသကပ္ပမာဏဘာဝဒဿနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာနုသာရေန “ဘဂဝတ”တိ
စ ဣမိနာ ပဒေန ဝိဘာဝိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ “ဘဂဝတ”တိ ဣမိနာ တထာဂတဿ ရာဂဒောသမောဟာဒိသဗ္ဗကိလေသမလဒု
စ္စရိတာဒိဒောသပ္ပဟာနဒီပနေန ဝစနေန အနညသာဓာရဏသုပရိသုဒ္ဓဉာဏကရုဏာဒိဂုဏဝိသေသယောဂပရိဒီပနေန တ
တော ဧဝ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမဘာဝဒီပနေန အယမတ္ထော သဗ္ဗထာ ပကာသိတော ဟောတီတိ ဣဒမေတ္ထ နိဒါနဝစနပ္ပ
ယောဇနဿ မုခမတ္တဒဿနံ။

အဗ္ဘန္တရနိဒါနဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သုတ္တနိက္ခေပဝဏ္ဏနာ

နိက္ခိတ္တဿာ တိ ဒေသိတဿ။ ဒေသနာပိ ဟိ ဒေသေတဗ္ဗဿ သီလာဒိအတ္ထဿ ဝိနေယျသန္တာနေသု နိ
က္ခိပနတော “နိက္ခေပေါ”တိ ဝုစ္စတိ။ **သုတ္တနိက္ခေပံ ဝိစာရေတွာ ဝုစ္စမာနာ ပာကဋာ ဟောတီ** တိ သာမညတော ဘ
ဂဝတော ဒေသနာသမုဋ္ဌာနဿ ဝိဘာဂံ ဒဿေတွာ “ဧတ္ထာယံ ဒေသနာ ဧဝံသမုဋ္ဌာနာ”တိ ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနေ
ဒဿိတေ သုတ္တဿ သမ္မဒေဝ နိဒါနပရိဇာနနေန ဝဏ္ဏနာယ သုဝိညေယျတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝေဠုဟိ “အဿုတတ ဘိ
က္ခဝေ ပုထုဇ္ဇနော”တိအာဒိနာ, “ယောပိ သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အရဟံ ခီဏာသဝေ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၈), “တထာ

ဂတောပိ ခော, ဘိက္ခဝေ, အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၂) စ ပဝတ္တဒေသနာ အနုသန္ဓိဒဿနသုခတာ ယ သုဝိညေယ္ယာ ဟောတိ။ တတ္ထ ယထာ အနေကသတအနေကသဟဿဘေဒအနိပိ သုတ္တန္တာနိ သံကိလေသဘာဂိ ယာဒိပဋ္ဌာနနယဝသေန သောဠသဝိဓတံ နာတိဝတ္တန္တိ, ဧဝံ အတ္တဇ္ဈာသယာဒိသုတ္တနိက္ခေပဝသေန စတုဗ္ဗိဓဘာဝ န္တိ အာဟ **"စတ္တာရော ဟိ သုတ္တနိက္ခေပာ"** တိ။

ဧတ္ထ စ ယထာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ စ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဟိ သဒ္ဓိံ သံသဂ္ဂဘေဒေါ သမ္ဘဝ တိ ''အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပရဇ္ဈာသယော စ, အတ္တဇ္ဈာသယော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပရဇ္ဈာ သယော စ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော စ ပုစ္ဆာဝသိကော စာ''တိ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနုသန္ဓိသဗ္ဘာဝတော, ဧဝံ ယဒိပိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ယာ အတ္တဇ္ဈာသယေနပိ သံသဂ္ဂဘေဒေါ သမ္ဘဝတိ, အတ္တဇ္ဈာသယာဒီဟိ ပန ပုရတော ဌိတေဟိ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ယာ သံသဂ္ဂေ နတ္ထီတိ နယိဓ နိရဝသေသော ဝိတ္ထာရနယော သမ္ဘဝတီတိ ''စတ္တာရော သုတ္တနိက္ခေပာ''တိ ဝုတ္ တံ, တဒန္တောဂဓတ္တာ တ သမ္ဘဝန္တာနံ သေသနိက္ခေပာနံ မူလနိက္ခေပဝသေန စတ္တာရောဝ ဒဿိတာ။ တထာဒ ဿနဥ္စေတ္ထ အယံ သံသဂ္ဂဘေဒေါ ဂဟေတဗ္ဗောတိ။

တတ္ရာယံ ဝစနတ္ထော – နိက္ခိပီယတီတိ နိက္ခေပေါ, သုတ္တံ ဧဝ နိက္ခေပေါ **သုတ္တနိက္ခေပေါ**။ အထ တ နိက္ ခိပနံ နိက္ခေပေါ, သုတ္တဿ နိက္ခေပေါ **သုတ္တနိက္ခေပေါ,** သုတ္တဒေသနာတိ အတ္ထော။ အတ္တနော အဇ္ဈာသ ယော အတ္တဇ္ဈာသယော, သော အဿ အတ္ထိ ကာရဏဘူတောတိ **အတ္တဇ္ဈာသယော**။ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော ဧတဿာတိ တ **အတ္တဇ္ဈာသယော**။ **ပရဇ္ဈာသယေ** ပိ ဧသေဝ နယော။ ပုစ္ဆာယ ဝသော ပုစ္ဆာဝသော, သော ဧတဿ အ တ္ထီတိ **ပုစ္ဆာဝသိကော**။ သုတ္တဒေသနာဝတ္ထုဘူတဿ အတ္ထဿ ဥပ္ပတ္တိ အတ္ထုပ္ပတ္တိ, အတ္ထုပ္ပတ္တိယေဝ အဋ္ဌုပ္ပတ္ တိ တ္ထ-ကာရဿ ဌ-ကာရံ ကတ္ဝာ။ သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော**။ အထ တ နိက္ခိပီယတိ သုတ္တံ ဧ တေနာတိ **သုတ္တနိက္ခေပေါ,** အတ္တဇ္ဈာသယာဒိ ဧဝ။ ဧတသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ အတ္တနော အဇ္ဈာသယော **အတ္တ ဇ္ဈာသယော**။ ပရေသံ အဇ္ဈာသယော **ပရဇ္ဈာသယော**။ ပုစ္ဆီယတီတိ ပုစ္ဆာ, ပုစ္ဆိတဗ္ဗော အတ္ထော။ ပုစ္ဆာနံ ဝသေန ပ ဝတ္တံ ဓမ္မပဋိဂ္ဂဟကာနံ ဝစနံ ပုစ္ဆာဝသိကံ, တဒေဝ နိက္ခေပ-သဒ္ဒာပေက္ခာယ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန **"ပုစ္ဆာဝသိကော"**တိ ဝုတ္တံ။ တထာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ ဧဝ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အပိစေတ္ထ ပရေသံ ဣန္ဒြိယပရိပါကာဒိကာရဏနိရပေက္ခတ္တာ အတ္တဇ္ဈာသယဿ ဝိသုံ သုတ္တနိက္ခေပဘာ ဝေ ယုတ္တော ကေဝလံ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ဓမ္မတန္တိဌပနတ္ထံ ပဝတ္တိတဒေသနတ္တာ။ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိ ကာနံ ပန ပရေသံ အဇ္ဈာသယပုစ္ဆာနံ ဒေသနာပဝတ္တိဟေတုဘူတာနံ ဥပ္ပတ္တိယံ ပဝတ္တိတာနံ ကထမဋ္ဌုပ္ပတ္တိယံ အနဝ ရောဓော, ပုစ္ဆာဝသိကအဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာနံ ဝါ ပရဇ္ဈာသယာနုရောဓေန ပဝတ္တိကာနံ ကထံ ပရဇ္ဈာသယေ အနဝရောဓော တိ? န စောဒေတဗ္ဗမေတံ။ ပရေသဥ္ဟိ အဘိနီဟာရပရိပုစ္ဆာဒိဝိနိမုတ္တဿေဝ သုတ္တဒေသနာကာရဏုပ္ပာဒဿ အဋ္ဌု ပ္ပတ္တိဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ ပရဇ္ဈာသယပုစ္ဆာဝသိကာနံ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ တထာ ဟိ **ဗြဟ္မဇာလ** (ဒီ. နိ. ၁.၁) **ဓမ္မဒါ ယာဒသုတ္တာ**ဒီနံ (မ. နိ. ၁.၂၉) ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏအာမိသုပ္ပာဒါဒိဒေသနာနိမိတ္တံ ''အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ''တိ ဝုစ္စတိ။ ပရေသံ ပုစ္ ဆံ ဝိနာ အဇ္ဈာသယံ ဧဝ နိမိတ္တံ ကတ္ဝာ ဒေသိတော ပရဇ္ဈာသယော, ပုစ္ဆာဝသေန ဒေသိတော ပုစ္ဆာဝသိကောတိ ပာက ဋောယမတ္ထောတိ။

အတ္တနော အဇ္ဈာသယေနေဝ ကထေသိ ဓမ္မတန္တိဌပနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရကော** တိ အနုပုဗ္ဗေန နိက္ခိတ္တာနံ သံယုတ္တကေ သမ္မပ္ပဓာနပဋိသံယုတ္တာနံ သုတ္တာနံ အာဝဠိ။ တထာ **ဣဒ္ဓိပါဒဟာရကာ** ဒ ယော။

ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒယော။ **အဇ္ဈာသယ** န္တိ အဓိမုတ္တိံ။ **ခန္တိ** န္တိ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ။ **မန** န္တိ စိတ္တံ။ **အဘိနီဟာရ**န္တိ ပဏိဓာနံ။ **ဗုဇ္ဈနဘာဝ** န္တိ ဗုဇ္ဈနသဘာဝံ, ပဋိဝိဇ္ဈနာကာရံ တ။

ဥပ္ပန္နေ မာနေ နိက္ခိတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣတ္ထိလိင်္ဂါဒီနိ **တီဏိ လိင်္ဂါနိ**။ နာမာဒီနိ **စတ္တာရိ ပဒါနိ**။ ပဌမာဒ ယော **သတ္တ ဝိဘတ္တိယော**။ **မုဋ္ဌဿတိ န ကိဉ္စိ ကထေတိ** သဘာဝနိရုတ္တိယာ တထေဝ ပဝတ္တနတော။ ဂဏ္ဌိဘူတံ

ပဒံ။ ယထာ ဟိ ရုက္ခဿ ဂဏ္ဍိဌာနံ ဒုဗ္ဗိနိဗ္ဗေဓံ ဒုတ္တစ္ဆိတဥ္စ ဟောတိ, ဧဝမေဝံ ယံ ပဒံ အတ္ထတော ဝိဝရိတုံ န သက္ကာ, တံ ''ဂဏ္ဌိပဒ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အနုပဟစ္စာ** တိ အနုဒ္ဓရိတ္ဝာ။

ယေန ယေန သမ္ဗန္ဓံ ဂစ္ဆတိ, တဿ တဿ အနဝသေသတံ ဒီပေတီ တိ ဣမိနာ ဣမဿ သဗ္ဗ-သဒ္ဒဿ သ ပ္ပဒေသတံ ဒဿေတိ။ သဗ္ဗ-သဒ္ဒော ဟိ သဗ္ဗသဗ္ဗံ ပဒေသသဗ္ဗံ အာယတနသဗ္ဗံ သက္ကာယသဗ္ဗန္တိ စတူသု ဝိသ ယေသု ဒိဋ္ဌပ္ပယောဂေါ။ တထာ ဟေသ ''သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏမုခေ အာပာထမာဂစ္ ဆန္တီ''တိအာဒီသု (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၆) သဗ္ဗသဗ္ဗသ္မိံ အာဂတော။ ''သဗ္ဗေသံ ဝော, သာရိပုတ္တ, သု ဘာသိတံ ပရိယာယေန''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၄၅) ပဒေသသဗ္ဗသ္မိံ။ ''သဗ္ဗံ ဝော, ဘိက္ခဝေ, ဒေသေဿာမိ။ပေ။ စ က္ခုဉ္စေဝ ရူပါ စ။ပေ။ မနော စေဝ ဓမ္မာ စာ''တိ (သံ. နိ. ၄.၂၃) ဧတ္ထ အာယတနသဗ္ဗသ္မိံ။ ''သဗ္ဗံ သဗ္ဗတော သဉ္ဇာ နာတီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၅) သက္ကာယသဗ္ဗသ္မိံ။ တတ္ထ သဗ္ဗသဗ္ဗသ္မိံ အာဂတော နိပ္ပဒေသော, ဣတရေသု တီသု ပိ အာဂတော သပ္ပဒေသော, ဣဓ ပန သက္ကာယသဗ္ဗသ္မိံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ ''သက္ကာယပရိယာပန္နာ ပန တေဘူမကဓမ္မာဝ အနဝသေသတော ဝေဒိတဗ္ဗာ''တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁ သုတ္တနိက္ခေပဝဏ္ဏနာ)။

သစ္စေသူ တိ အရိယသစ္စေသု။ **ဧတေ စတုရော ဓမ္မာ** တိ ဣဓာနိ ဝုစ္စမာနေ သစ္စာဒိကေ စတ္တာရော ဓမ္မေ သန္ဓာ ယ ဝဒတိ။ တတ္ထ **သစ္စ** န္တိ ဝစီသစ္စံ။ **ဌိတီ**တိ ဝိရိယံ, ''ဓိတီ''တိ တ ဟဗ္ဗော, သော ဧဝတ္ထော။ **စာဂေ**တိ အလော ဘော။ **ဒိဋ္ဌံ သော အတိဝတ္တတီ** တိ ယသ္မိံ ဧတေ သစ္စာဒယော ဓမ္မာ ဥပလဗ္ဘန္တိ, သော ဒိဋ္ဌံ အတ္တနော အမိတ္တံ အ တိက္ကမတိ, န တဿ ဟတ္ထတံ ဂစ္ဆတိ, အထ ခေါ နံ အဘိဘဝတိ ဧဝတိ အတ္ထော။ **သဘာဝေ ဝတ္တတိ** အ သဘာဝဓမ္မဿ ကာရဏာသမ္ဘဝတော။ န ဟိ နိဿဘာဝ ဓမ္မာ ကေနစိ နိဗ္ဗတ္တိယန္တိ။ **အတ္တနော လက္ခဏံ ဓာ ရေန္တီ**တိ ယဒိပိ လက္ခဏဝိနိမုတ္တာ ဓမ္မာ နာမ နတ္ထိ, တထာပိ ယထာ ဒိဋ္ဌိတဏှာဟာပရိကပ္ပိတာကာရမတ္တာ အတ္တသု ဘသုခသဿတာဒယော, ပကတိယာဒယော, ဒဗ္ဗာဒယော, ဇီတဒယော, ကာယာဒယော လောကတေဟာရမတ္တသိဒ္ဓါ ဂဂ ဏကုသုမာဒယော ဝ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထတော န ဥပလဗ္ဘန္တိ, န ဧဝမေတေ, ဧတေ ပန သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထဘူတာ ဥ ပလဗ္ဘန္တိ, တတော ဧဝ သတ္တာဒိဝိသေသဝိရဟတော ဓမ္မမတ္တာ သဘာဝဝန္တောတိ ဒဿနတ္ထံ ''အတ္တနော လက္ ခဏံ ဓာရေန္တီ''တိ ဝုတ္တံ ။ ဘဝတိ ဟိ ဘေဒာဘာဝေပိ သုခာဝဗောဓနတ္ထံ ဥပစာရမတ္တသိဒ္ဓေန ဘေဒေန နိဒ္ဒေသော ယထာ ''သိလာပုတ္တကဿ သရီရ''န္တိ။ ဓာရီယန္တိ တ ယထာသဘာဝတော အဝဓာရီယန္တိ ဉာယန္တီတိ **ဓမ္မာ,** က က္ခဋ္ဌဖုသနာဒယော။

အသာဓာရဏဟေတုမှီတိ အသာဓာရဏကာရဏေ, သက္ကာယဓမ္မေသု တဿ တဿ အာဝေဏိကပစ္စယေ တိ အတ္ထော။ ကိံ ပန တန္တိ? တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော, အဝိဇ္ဇာဒယောပိ တ။ ယထေဝ ဟိ ပထဝီအာဒီသု မညနာဝတ္ထုသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ တဏှာဒယော မညနာ တေသံ ပဝတ္တိယာ မူလကာရဏံ, ဧဝံ အဝိဇ္ဇာဒယောပိ။ တထာ ဟိ ''အဿုတဝါ ပုထု ဇ္ဇနော''တိအာဒိနာ ''အပရိညာတံ တဿာတိ ဝဒာမိ''တိ (မ. နိ. ၁.၂) ''နန္ဒီ ဒုက္ခဿ မူလ''န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၃) စ အန္ဓဝ ယတော, ''ခယာ ရာဂဿ။ပေ။ ဝီတမောဟတ္တာ''တိ ဗျတိရေကတော စ တေသံ မူလကာရဏဘာဝေ ဝိဘာဝိတော။

ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ အဝဂမေတိ ဗောဓေတီတိ **ပရိယာယော,** ဒေသနာ။ ပရိယာယတိ အတ္တနော ဖလံ ပ ရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္တတိ တဿ တ ကာရဏဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ **ပရိယာယော,** ကာရဏံ။ ပရိယာယတိ အပရာပရံ ပရိဝတ္ တတီတိ **ပရိယာယော,** တရော။ ဧဝံ ပရိယာယသဒ္ဒဿ ဒေသနာကာရဏတရေသု ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာရုတဝသေန အဂ္ဂဟေတွာ နိဒ္ဒါရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ **နေယျတ္ထံ။ တေဘူမကာ ဓမ္မာဝ အနဝသေသတော ဝေဒိတဗ္ဗာ** မ ညနာဝတ္ထုဘူတာနံ သဗ္ဗေသံ ပထဝီအာဒိဓမ္မာနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ။

ကာရဏဒေသနန္တိ ကာရဏဉာပနံ ဒေသနံ။ **တံ အတ္ထ** န္တိ တံ သဗ္ဗဓမ္မာနံ မူလကာရဏသင်္ခါတံ, ကာရဏဒေသနာ သင်္ခါတံ တ အတ္ထံ။ တေနေတဟ **''တံ ကာရဏံ တံ ဒေသန''န္တိ။ ဧကတ္ထမေတ** န္တိ တော် ပဒဒွဝယံ ဧကတ္ထံ။ သာဓု-သဒ္ဒော ဧဝ ဟိ က-ကာရေန ဝဓေတွာ ''သာဓုက''န္တိ ဝုတ္တော။ တေနေဝ ဟိ သာဓုသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဝဒန္ တေန အတ္ထုဒ္ဒါရဝသေန သာဓုကသဒ္ဒော ဥဒာဟဋော။ **ဓမ္မရုစီ**တိ ပုညကာမော။ **ပညာဏတ**တိ ပညတ။ **အဒ္ဒုဇ္ဇော** တိ အဒ္ဒုသကော, အနုပဃာတကောတိ အတ္ထော။ **ဣဓာပီ**တိ ဣမသ္မိံ မူလပရိယာယသုတ္တေပိ။ **အယ**န္တိ သာဓုကသဒ္ဒော။ **ဧတ္ထေဝ ဒဠှီကမ္မေ** တိ သက္ကစ္စကိရိယာယံ။ **အာဏတ္တိယ** န္တိ အာဏာပနေ။ ''သုဏာထ သာဓုကံ မနသိ ကရော

ထာ''တိ ဟိ ဝုတ္တေ သာဓုကသဒ္ဒေန သဝနမနသိကာရာနံ သက္ကစ္စကိရိယာ ဝိယ တအာဏာပနမ္ပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာယာစနတ္ထတာ ဝိယ စသ္သ အာဏာပနတ္ထတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣဓာနေတ္ထ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သောတိန္ဒြိယဝိက္ခေပဝါရဏံ** သဝနေ နိယောဇနဝသေန ကိရိယန္တရပဋိသေဓနဘာဝတော, သောတံ ဩဒဟထာတိ အတ္ထော။ **မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပနိဝါရဏံ** အညစိန္တာပဋိသေဓနတော။ **ပုရိမန္တိ** ''သုဏာထာ''တိ ပဒံ။ **ဧတ္ထ** ''တိ သုဏာထ, မနသိ ကရောထာ''တိ ပဒဒ္ဝယေ, ဧတသ္မိံ ဝါ အဓိကာရေ။ **ဗျဉ္ဇနဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟဝါရဏံ** သောတဒ္ဝါရေ ဝိက္ခေပပဋိဗာဟကတ္တာ။ န ဟိ ယာထာဝတော သုဏန္တဿ သဒ္ဒတော ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟော ဟောတိ။ **အတ္ထဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟဝါရဏံ** မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပပဋိဗာဟကတ္တာ။ န ဟိ သက္ကစ္စံ ဓမ္မံ ဥပဓာရေန္တဿ အတ္ထတော ဝိပလ္လာသဂ္ဂါဟော ဟောတိ။ **ဓမ္မဿဝနေ နိယောဇေတိ** သုဏာထာတိ ဝိဒဟနတော။ **ဓာရဏူပပရိက္ခာသူ**တိ ဥပပရိက္ခဂ္ဂဟဏေန တုလနတီရဏာဒိကေ ဒိဋ္ဌိယာ စ သုပ္ပဋိဝေဓံ သင်္ဂဏှာတိ။

သဗျဉ္ဇနော တိ ဧတ္ထ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတီတိ ဗျဉ္ဇနံ, သဘာဝနိရုတ္တိ။ သဟ ဗျဉ္ဇနေနာတိ သဗျဉ္ဇနော, ဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော အနုဌာတဗ္ဗတော အတ္ထော, စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလာဒိကော။ သဟ အတ္ထေနာတိ **သာတ္ထော,** အတ္ထသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဂမ္ဘီရော** တိအာဒီသု **ဓမ္မော** နာမ တန္တိ။ **ဒေသနာ** နာမ တဿာ မနသာ ဝဝတ္ထာပိတာယ တန္တိယာ ဒေသနာ။ **အတ္ထော** နာမ တန္တိယာ အတ္ထော။ **ပဋိဝေဓော** နာမ တန္တိယာ တန္တိအတ္ထဿ စ ယထာဘူတာဝဗောဓော။ ယသ္မာ စေတေ ဓမ္မဒေသနာအတ္ထပဋိဝေဓာ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒော မန္ဒဗုဒ္ဓီဟိ ဒုက္ခောဂါဠှာ အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာ စ, တသ္မာ ဂမ္ဘီရာ။ တေန ဝုတ္တံ **''ယသ္မာ အယံ ဓမ္မော။ပေ။ သာဓုကံ မနသိ ကရောထာ''** တိ။ ဧတ္ထ စ ပဋိဝေဓဿ ဒုက္ကရဘာဝတော ဓမ္မတ္ထာနံ ဒေသနာဉာဏဿ ဒုက္ကရဘာဝတော ဒေသနာယ ဒုက္ခောဂါဟတာ, ပဋိဝေဓဿ ပန ဥပ္ပာဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ တဗ္ဗိသယဉာဏုပ္ပတ္တိယာ စ ဒုက္ကရဘာဝတော ဒုက္ခောဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒေသနံ နာမ ဥဒ္ဒိသနံ။ တဿ နိဒ္ဒိသနံ ဘာသနန္တိ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **''ဝိတ္ထာရတောပိ နံ ဘာသိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''**တိ။ ပရိဗျတ္တံ ကထနံ ဝါ ဘာသနံ။ **သာင်္ခိကာယိဝံ နိဂ္ဂေသော** တိ သာင်္ခိကာယ အာလာပေ ဝိယ မဓုရော ကဏ္ဏသုခော ပေမနီယော။ **ပဋိဘာနန္တိ** သဒ္ဒော။ **ဥဒီရယီ**တိ ဥစ္စာရိယတိ, ဝုစ္စတိ ဝါ။

ဧဝံ ဝုတ္တေ ဥဿာဟဇာတာ တိ ဧဝံ ''သုဏာထ သာဓုကံ မနသိ ကရောထ ဘာသိဿာမီ''တိ ဝုတ္တေ န ကိရ သတ္ထာ သင်္ခေပေနေဝ ဒေသေဿတိ, ဝိတ္ထာရေနပိ ဘာသိဿတီတိ သဉ္ဇာတုဿာဟာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ ဟုတွာ။
ဣဓာတိ ဣမိနာ ဝုစ္စမာနအဓိကရဏံ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **''ဒေသာပဒေသေ နိပါတော''**တိ။ **လောကန္တိ** ဩကာသလောကံ။ **ဣဓ တထာဂတော လောကေ**တိ ဟိ ဇာတိခေတ္တံ, တတ္ထာပိ အယံ စက္ကဝါဠော အဓိပ္ပေတော။ **သမဏော**တိ သောတာပန္နော။ **ဒုတိယော သမဏော**တိ သကဒါဂါမီ။ ဝုတ္တဉှေတံ ''ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု တိဏ္ဏံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ သောတာပန္နော ဟောတီ''တိ (အ. နိ. ၄.၂၄၁) ''ကတမော စ, ဘိက္ခဝေ, ဒုတိယော သမဏော? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု တိဏ္ဏံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ ရာဂဒောသမောဟာနံ တနုတ္တာ သကဒါဂါမီ ဟောတီ''တိ စ (အ. နိ. ၄.၂၄၁)။ **ဣဓေဝ တိဋ္ဌမာနဿာ** တိ ဣမိဿာ ဧဝ ဣန္ဒသာလဂုဟာယံ တိဋ္ဌမာနဿ။

၂. **အဿုတဝါ** တိ ဧတ္ထ (အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၅၁) **သုတန္တိ** သောတဒ္ဝါရာနုသာရေန ဥပဓာရိတံ, ဥပဓာရဏံ ဝါ, သုတံ အဿ အတ္ထီတိ သုတဝါ။ တ-သဒ္ဒဿ ဟိ အတ္ထော အတ္ထိတာမတ္တာဒိဝသေန အနေကဝိဓော။ တထာ ဟိ ''အန္တ တ အယံ လောကော ပရိဝဋ္ဋုမော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၅၄; ပဋိ. မ. ၁.၁၄၀) အတ္ထိတာမတ္တံ အတ္ထော။ ''ဓနေတ ဘောဂ တ, လာဘီ အန္နဿာ''တိ စ အာဒီသု ဗဟုဘာဝေ။ ''ရောဂတ ဟောတိ ရောဂဘိဘူတော''တိအာဒီသု ကာယာဗာဓေ။ ''ကုဋ္ဌီ ကုဋ္ဌစီဝရေနာ''တိအာဒီသု နိန္ဒာ, ''ဣဿုကီ မစ္ဆရီ သဌော မာယာဝိနော ကေဠုဘိနော''တိအာဒီသု အဘိဏှ ယောဂေ။ ''ဒဏ္ဍီ ဆတ္တီ အလမ္ဗရီ''တိအာဒီသု (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၂) သံသဂ္ဂေ။ ''ပဏ္ဍိတော တပိ တေန သော''တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၆၃) ဥပမာနံ, သဒိသဘာဝေတိ အတ္ထော။ ''တံ တပိ ခီရာ မုနိံ ဝေဒယန္တိ''တိအာဒီသု (သု. နိ. ၂၁၃) သမုစ္စယော။ ''ကေ တ ဣမေ ကဿ တ''တိအာဒီသု (ဟရာ. ၂၉၆) သံသယော။ ''အယံ တ ဣမေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သဗ္ဗ

ဗာလော သဗ္ဗမူဠ္ဟော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၈၁) ဝိဘာဝနော။ “န တယံ ကုမာရော မတ္တမညာသီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ.
၂.၁၅၄) ပဒပူရဏံ။ “ယေ ဟိ ကေစိ, ဘိက္ခဝေ, သမဏာ တ ဗ္ရာဟ္မဏာ တ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၇၀) ဝိကပ္ပော။ “သ
က္ယပုတ္တသ္သ သိရီမတော (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၇), သီလဝတော သီလသမ္ပတ္တိယာ ကလ္ယာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆ
တီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၀; ၃.၃၁၆; အ. နိ. ၅.၂၁၃; မဟာဝ. ၂၈၅) စ အာဒီသု ပသံသာ။ “ပညတ ဟောတိ ဥဒယတ္ထကမိနိယာ
ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယကမိနိယာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၇, ၃၅၅) အတိသ
ယော။ ဣဓာပိ အတိသယော, ပသံသာ တ အတ္ထော, တသ္မာ ယသ္သ ပသံသိတံ, အတိသယေန တ သုတံ အတ္ထိ, သော
သုတတတိ သံကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ ပရိယတ္တိဓမ္မသ္သဝနံ, တံ သုတ္ဝတ တထတ္တာယ ပဋိပတ္တိ စ “သုတ
တ”တိ ဣမိနာ သဒ္ဒေန ပကာသိတာ။ အထ တ သောတဗ္ဗယုတ္တံ သုတ္ဝတ ကတ္တဗ္ဗနိပ္ဖတ္တိဝသေန သုဏာတိ သုတ
တ, တပ္ပဋိက္ခေပေန န သုတတတိ အသ္သုတတာ။

အယဉ္ဟိ အ-ကာရော “အဟေတုကာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၂.ဒုကမာတိကာ), အဘိက္ခုကော အာတသော”တိအာဒီသု (ပာစိ.
၁၀၄၆, ၁၀၄၇) တံသဟယောဂနိဝတ္တိယံ ဣစ္ဆိတော။ “အပစ္စယာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၇.ဒုကမာတိကာ) တံသမ္ဗန္ဓိဘာဝ
နိဝတ္တိယံ။ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္ဟိ ပစ္စယသမ္ဗန္ဓီတိ အပ္ပစ္စယုပ္ပန္နတ္တာ အတံသမ္ဗန္ဓိတာ ဧတ္ထ ဇောတိတာ။ “အနိဒ
သ္သနာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၉.ဒုကမာတိကာ) တံသဘာဝနိဝတ္တိယံ။ နိဒသ္သနဉ္ဟိ ဒဋ္ဌဗ္ဗတာ။ အထ တ ပသ္သတီတိ နိဒ
သ္သနံ, စက္ခုဝိညာဏံ, တဂ္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝနိဝတ္တိယံ ယထာ “အနာသတ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၁၅.ဒုကမာတိကာ), “အပ္ပဋိ
ဃာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၁၀.ဒုကမာတိကာ), အနာရမ္မဏာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၅၅.ဒုကမာတိကာ) တံကိစ္စနိဝတ္တိယံ, “အရူပိ
နော ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၁၁.ဒုကမာတိကာ) အစေတသိကာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၅၇.ဒုကမာတိကာ) တဗ္ဘာဝနိဝတ္တိယံ။ တဒည
ထာ ဟိ ဧတ္ထ ပကာသိတာ။ “အမနုသ္သော”တိ တဗ္ဘာဝမတ္တနိဝတ္တိယံ။ မနုသ္သမတ္တံ နတ္ထိ, အညံ သမာနန္တိ။ သဒိ
သတာ ဟိ ဧတ္ထ သူစိတာ။ “အသ္သမဏော သမဏပဋိညော, အနရိယော”တိ (အ. နိ. ၃.၁၃) စ တံသမ္ဘာဝနီယဂုဏနိဝတ္
တိယံ။ ဂရဟာ ဟိ ဣဓ ဉာယတိ။ “ကစ္စိ ဘောတော အနာမယံ, အနုဒရာ ကညာ”တိ (ဇာ. ၂.၂၀.၁၂၉) တဒနပ္ပဘာဝနိဝတ္
တိယံ, “အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၁၇.တိကမာတိကာ) တံသဒိသဘာဝနိဝတ္တိယံ။ အတီတာနဉ္ဟိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗတ္တာ
ဥပ္ပာဒိဓမ္မာနဉ္စ ပစ္စယေကဒေသနိပ္ဖတ္တိယာ အာရဒ္ဓုပ္ပာဒိဘာဝတော ကာလဝိမုတ္တသ္သ စ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ဥပ္ပန္န
နာနုကူလတာ ပဂေဝ ပစ္စုပ္ပန္နာနန္တိ တဗ္ဗိဒူရတာဝ ဧတ္ထ ဝိညာယတိ “အသေက္ခာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ၁၁.တိကမာတိ
ကာ) တဒပရိယောသာနနိဝတ္တိယံ။ တန္နိဋ္ဌာနဉ္ဟိ ဧတ္ထ ပကာသိတန္တိ။ ဧဝမနေကေသံ အတ္ထာနံ ဇောတကော။ ဣဓ
ပန “အရူပိနော ဓမ္မာ အစေတသိကာ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု ဝိယ တဗ္ဘာဝနိဝတ္တိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, အညတ္ထေတိ အတ္
ထော။ ဧတေနသ္သ သုတာဒိဉာဏဝိရဟတံ ဒသ္သေတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“အာဂမာဓိဂမာဘာတ ဉေယျော အသ္သုတတ
ဣတီ”**တိ။

ဣဒါနိ တသ္သ အတ္ထံ ဝိဝရန္တော ယသ္မာ ခန္ဓဓာတ္ဝာဒိကောသလ္လေနပိ မညနာပဋိသေဓနသမတ္ထံ ဗာဟုသစ္
စံ ဟောတိ။ ယထာဟ “ကိတ္တာဝတာ နု ခော, ဘန္တေ, ဗဟုသ္သုတော ဟောတိ? ယတော ခော ဘိက္ခု ခန္ဓကုသလော
ဟောတိ ဓာတု, အာယတန, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကုသလော ဟောတိ, ဧတ္တာဝတာ ခော ဘိက္ခု ဗဟုသ္သုတော ဟောတီ”တိ,
တသ္မာ **“ယသ္သ ဟိ ခန္ဓဓာတုအာယတနသစ္စပစ္စယာကာရသတိပဋ္ဌာနာဒီသု** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ တစုဂ္ဂတကရ
ဏံ **ဥဂ္ဂဟော** ။ အတ္ထပရိပုစ္ဆနံ **ပရိပုစ္ဆာ**။ ကုသလေဟိ သဟ စောဒနာပရိဟရဏဝသေန ဝိနိစ္ဆယကရဏံ **ဝိနိစ္ဆယော** ။
မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနံ **အဓိဂမော**။

ဗဟူနံ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၁၀၀၇) နာနပ္ပကာရာနံ ကိလေသသက္ကာယဒိဋ္ဌိနံ အဝိဟတတ္တာ တာ ဇနေန္တိ, တာဟိ တ
ဇနိတာတိ ပုထုဇ္ဇနာ။ အဝိဃာတမေဝ တ ဇန-သဒ္ဒော ဝဒတိ။ **ပုထု သတ္ထာရာနံ မုခမုလ္လောကိကာ** တိ ဧတ္ထ ပုထု ဇနာ
သတ္ထုပဋိညာ ဧတေသန္တိ **ပုထုဇ္ဇနာ** တိ ဝစနတ္ထော။ **ပုထု သဗ္ဗဂတီဟိ အဝုဋ္ဌိတာ** တိ ဧတ္ထ ဇနေတဗ္ဗာ, ဇာယန္တိ
တ ဧတ္ထ သတ္တာတိ ဇနာ, နာနာဂတိယော, တာ ပုထူ ဧတေသန္တိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ ဣတော ပရေ ဇာယန္တိ ဧတေဟီတိ
ဇနာ, အဘိသင်္ခါရာဒယော, တေ ဧတေသံ ပုထူ ဝိဇ္ဇန္တီတိ **ပုထုဇ္ဇနာ** ။ အဘိသင်္ခရဏာဒိအတ္ထော ဧဝ တ ဇန-သဒ္ဒော
ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဩဃာ** ကာမောဃာဒယော။ ရာဂဂ္ဂိအာဒယော **သန္တာပာ** ။ တေ ဧဝ, သဗ္ဗေပိ တ ကိလေသာ **ပရိဠာဟာ**။ **ပုထု
ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ရတ္တာ**တိ ဧတ္ထ ဇာယတီတိ ဇနော, ရာဂေ ဂေဓောတိ ဧဝမာဒိကော, ပုထု ဇနော ဧတေသန္တိ **ပု
ထုဇ္ဇနာ**။ ပုထူသု တ ဇနာ ဇာတာ ရတ္တာတိ ဧဝံ ရာဂါဒိအတ္ထော ဧဝ တ ဇနသဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ရတ္တာ** တိ ဝုတ္တံ
ဝိယ ရင်္ဂဇာတေန စိတ္တသ္သ ဝိပရိဏာမကရဏေန ဆန္ဒရာဂေန ရတ္တာ သာရတ္တာ။ **ဂိဒ္ဓာ** တိ အဘိကင်္ခနသဘာဝေန အ

ဘိဇ္ဈာနေန ဂိဒ္ဓာ ဂေဓံ အာပန္နာ။ **ဂဓိတာ**တိ ဂန္ထိတာ ဝိယ ဒုမ္မောစနီယဘာဝေန တတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓာ။ **မုစ္ဆိတာ** တိ ကိလေသဝသေန ဝိသညီဘူတာ ဝိယ အနညကိစ္စာ မုစ္ဆံ မောဟမာပန္နာ။ **အဇ္ဈောသန္နာ** တိ အနညသာဓာရဏေ ဝိယ ကတ္တ ဂိလိတွတ ပရိနိဋ္ဌပေတွတ ဌိတာ။ **လဂ္ဂါ** တိ ဝင်္ကဒဏ္ဍကေ ဝိယ အာသတ္တာ မဟာပလိပေ တ ယာဝ နာသိကဂ္ဂ ပလိပန္နပုရိသော ဝိယ ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကုဏေယျဘာဝေန နိမုဂ္ဂ , **လဂိတာ**တိ မက္ကဋာလေပေ အာလဂ္ဂဘာဝေန ပစ္စုဋ္ဌိတော ဝိယ မက္ကဋော ပဉ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာလဂ္ဂိတာ။ **ပလိဗုဒ္ဓါ**တိ ဗဒ္ဓာ, ဥပဒ္ဒုတာ တ။ **အာဝုဋ္ဌာ**တိ အာဝုနိတာ, **နိဝုတာ**တိ နိတရိတာ။ **ဩဝုတာ**တိ ပလိဂုဏ္ဌိတာ, ပရိယောနဒ္ဓာ တ။ **ပိဟိတာ**တိ ပိဒဟိတာ, **ပဋိစ္ဆန္နာ** တိ ပဋိစ္ဆာဒိတာ။ **ပဋိကုဇ္ဇိတာ** တိ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတာ။ **ပုထူနံ တ ဂဏနပထမတီတာန**န္တိအာဒိနာ ပုထု ဇနော ပုထုဇ္ဇနောတိ ဒဿေတိ။

“အဿုတဝတ”တိ ဧတေန အဝိဇ္ဇန္ဓတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **“အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဝုတ္တော ဟောတီ”** တိ။ **အာရကတ္တာ** (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၁) **ကိလေသေဟိ** မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ **အနယေ**တိ အဝမိုယံ, အနတ္တေတိ အတ္တော။ **အနယေ** တ အနုဟယေ။ **နက္ကရိယနတော** အဝတ္တနတော။ **အယေ**တိ ဝမိုယံ, အတ္တေ, ဥဟယေ တ။ **အရဏီယတော**တိ ပယိရုဟာသိတဗ္ဗတော။ နိရုတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ပုရိမေသု အတ္ထဝိကပ္ပေသု။ ပစ္ဆိမေ ပန သဒ္ဒသတ္တဝသေနပိ။ ယဒိပိ အရိယ-သဒ္ဒော “ယေ ဟိ တေ အရိယာ ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၅) ဝိသုဒ္ဓာသယပယောဂေသု ပုထုဇ္ဇနေသုပိ ဝတ္တတိ။ ဣဓ ပန အရိယမဂ္ဂဓိဂမေန သဗ္ဗလောကုတ္တရဘာဝေန စ အရိယဘာဝေ အဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဗုဒ္ဓါ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **“ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တထာဂတသာဝကာ စ သပ္ပုရိသာ”** တိ ဣဓံ အရိယာ သပ္ပုရိသာတိ ဣဓ ဝုတ္တပအာနံ အတ္ထံ အသင်္ကရတော ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန နိပ္ပရိယာယတော အရိယသပ္ပုရိသဘာဝ အဘိန္နသဘာဝ။ တသ္မာ **“သဗ္ဗေဝ တ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တ္တောဝတာ ဟိ ဗုဒ္ဓသာဝကော ဝုတ္တော ။ တဿ ဟိ ဧကန္တေန ကလျာဏမိတ္တော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော ပရတော ဃောသမန္တရေန ပဌမမဂ္ဂဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ ဝိသေသတော စဿ ဘဂဝတာ **ကလျာဏမိတ္တော** အဓိပ္ပေတော။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ “မမဥ္ဟိ, အာနန္ဒ, ကလျာဏမိတ္တံ အာဂမ္မ ဇာတိဓမ္မာ သတ္တာ ဇာတိယာ ပရိမုစ္စန္တီ”တိ အာဒိ (သံ. နိ. ၅.၂)။ သော ဧဝ စ အဝေစ္စပသာဒဓိဂမေန **ဒဠ္ဟဘတ္တိ** နာမ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ “ယံ မယာ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တံ, တံ မမ သာဝကာ ဇီဝိတဟေတုပိ နာတိက္ကမန္တီ”တိ (ဥဒာ. ၄၅)။ **ကတညုတာဒီဟိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓါ**တိ တွေ့ ကတံ ဇာနာတီတိ **ကတညူ**။ ကတံ ဝိဒိတံ ပာကဋံ ကရောတီတိ **ကတဝေဒီ**။ အနေကေသုပိ ဟိ ကပ္ပသတသဟဿေသု ကတံ ဥပကာရံ ဇာနန္တိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ပာကဋဉ္စ ကရောန္တိ သတိဇနနအာမိသပဋိဂ္ဂဟဏာဒိနာ , တထာ သံသာရဒုက္ခဒုက္ခိတဿ သက္ကစ္စံ ကရောန္တိ ကိစ္စံ, ယံ အတ္တနာ ကာတုံ သက္ကာ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ပန ကပ္ပာနံ အသင်္ချေယျသဟဿေသုပိ ကတံ ဥပကာရံ မဂ္ဂဖလာနံ ဥပနိဿယဉ္စ ဇာနာတိ, ပာကဋဉ္စ ကရောတိ, သီဟော ဝိယ စ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ သက္ကစ္စမေဝ ဓမ္မဒေသနံ ကရောန္တော ဗုဒ္ဓကိစ္စံ ကရောတိ။ ယာယ ပဋိပတ္တိယာ ဒိဋ္ဌာ နာမ ဟောန္တိ, တဿာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနဘာဝေ, တတ္ထ စ အာဒရာဘာဝေ အရိယာနံ အဒဿနသီလတာ စ, န စ ဒဿနေ သာဓုကာရိတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **စက္ခုနာ အဒဿာဝီ** တိ တွေ့ **စက္ခု** နာမ န မံသစက္ခု ဧဝ, အထ ခော ဒိဗ္ဗစက္ခုပီတိ အာဟ **“ဒိဗ္ဗ စက္ခုနာ တ”**တိ။ **အရိယဘာဝေ**တိ ယေဟိ ယောဂတော “အရိယာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ တေ မဂ္ဂဖလဓမ္မာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

တတ္ထာ တိ ဉာဏဒဿနဿေဝ ဒဿနဘာဝေ။ **ဝတ္ထု** တိ အဓိပ္ပေတတ္ထဉာပနကာရဏံ။ **ဧဝံ ဝုတ္တေပိ** တိ ဧဝံ အညာပဒေသေန အတ္တုပနာယိကံ ကတွာ ဝုတ္တေပိ။ **ဓမ္မန္တိ** လောကုတ္တရဓမ္မံ, စတုသစ္စဓမ္မံ တ။ **အရိယကရဓမ္မာ** အနိစ္စာနုပဿနာဒယော ဝိပဿနာ အနိစ္စာဒယော, စတ္တာရိ တ အရိယသစ္စာနိ။

အဝိနီတောတိ န ဝိနီတော, အဓိသီလသိက္ခာဒိဝသေန န သိက္ခိတော။ ယေသံ သံဝရဝိနယာဒီနံ အဘာဝေန အယံ အဝိနီတောတိ ဝုစ္စတိ, တေ တာဝ ဒဿေတုံ **“ဒုဝိဓော ဝိနယော နာမာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သီလသံဝရော**တိ ပာတိမောက္ခသံဝရော ဝေဒိတဗ္ဗော, သော စ အတ္ထတော ကာယိကဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော။ **သတိသံဝရော**တိ ဣန္ဒြိယရက္ခာ, သာ စ တထာပဝတ္တာ သတိ ဧဝ။ **ဉာဏသံဝရော**တိ “သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ”တိ (သု. နိ. ၁၀၄၀) ဝတွာ “ပညာယေတေ ပိဓိယရေ”တိ ဝစနတော သောတသင်္ခာတာနံ တဏှာဒိဋ္ဌိဒုစ္စရိတအဝိဇ္ဇာအဝသိဋ္ဌကိလေသာနံ သံဝရော ပိဒဟနံ သမုစ္ဆေဒဉာဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ခန္တိသံဝရော** တိ အဓိဝာသနာ, သာ စ တထာပဝတ္တာ ခန္ဓာ, အဒေါသော တ။ ပညာတိ ဧကေ, တံ အဋ္ဌကထာယ ဝိရုဇ္ဈတိ။ **ဝီရိယသံဝရော** ကာမဝိတက္ကာဒီနံ ဝိနောဒနဝသေန ပဝတ္တံ ဝီရိယမေဝ။ တေန တေန

ဂုဏာဠေနေ တသ္မ တသ္မ အဂုဏာင္ဂသ္မ ပဟာနံ **တဒင်္ဂပဟာနံ** ။ ဝိက္ခမ္ဘနေန ပဟာနံ **ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံ** ။ သေသပဒတ္တယေပိ ဧသေဝ နယော။

ကမ္မိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေနာ တိအာဒိ သီလသံဝရာဒီနံ ဝိဝရဏံ။ တတ္ထ **သမုပေတောတိ** ဧတ္ထ **ကတိ-**သဒ္ဒေါ အာဒိသတ္ထော။ တေန "သဟဂတော သမုပဂတော"တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၅၁၁) အာဂတံ သံဝရဝိဘင်္ဂံ ဒဿေတိ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ အနန္တရသုတ္တေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။

ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ န္တိ ဒုဿီလျသင်္ခါတာနံ ကာယဝစီဒုစ္စရိတာဒီနံ မုဋ္ဌဿစ္စသင်္ခါတဿ ပမာဒဿ အဘိဇ္ဈာဒီနံ တ အက္ခန္တိအညာဏကောသဇ္ဇာနဉ္စ။ **သံဝရဏတော**တိ ပိဒဟနတော ထကနတော။ **ဝိနယနတော**တိ ကာယတစာစိတ္တာနံ ဝိရူပပ္ပဝတ္တိယာ ဝိနယနတော အပနယနတော, ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ တ **ဝိနယနတော,** ကာယာဒီနံ တ ဇိမ္ဗပ္ပဝတ္တိံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွတ ဥဇုကံ နယနတောတိ အတ္ထော။ ပစ္စယသမတယေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ တထာ တထာ အနုပ္ပာဒနမေဝ **သံဝရဏံ ဝိနယနဉ္စ** ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယံ ပဟာနန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **"နာမရူပပရိစ္ဆေဒာဒီသု ဝိပဿနာဉာဏေသူ"** တိ ကဿာ ဝုတ္တံ, နနု နာမရူပပရိစ္ဆေဒပစ္စယပရိဂ္ဂဟကင်္ခါဝိတရဏာနိ န ဝိပဿနာဉာဏာနိ သမ္မသနာကာရေန အပ္ပဝတ္တနတော? သစ္စမေတံ။ ဝိပဿနာဉာဏဿ ပန အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဧဝံ ဝုတ္တံ။ "နာမရူပမတ္တမိဒံ, နတ္ထိ ဧတ္ထ အတ္တာ တ အတ္တနိယံ တ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တဉာဏံ **နာမရူပဝဝတ္ထာနံ** ။ သတိ ဝိဇ္ဇမာနေ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတေ ကာယေ, သယံ တ သတီ တသ္မိံ ကာယေ ဒိဋ္ဌိ တိ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိ**။ "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ (သံ. နိ. ၃.၈၁; ၄.၃၄၅) ဧဝံ ပဝတ္တာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ တဿေဝ ရူပာရူပဿ ကမ္မာဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယပရိဂ္ဂဏှနဉာဏံ **ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော** ။ "နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈) အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ **အဟေတုကဒိဋ္ဌိ** ။ "ဣဿရပုရိသပဇာပတိပကတိအဏုကာလာဒီဟိ လောကော ပဝတ္တတိ နိဝတ္တတိ စာ"တိ ပဝတ္တာ **ဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌိ** ။ **တဿေဝ** တိ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဿေဝ။ **ကင်္ခါဝိတရဏေနာ**တိ ယထာ ဧတရဟိ နာမရူပဿ ကမ္မာဒိပစ္စယတော ဥပ္ပတ္တိ, ဧဝံ အတီတာနာဂတေသုပီတိ တီသုပိ ကာလေသု ဝိစိကိစ္ဆာပနယနဉာဏေန။ **ကထံကထီဘာဝဿာ** တိ "အဟောသိံ နု ခေါ အဟမတီတမဒ္ဓါန"န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) အာဒိနယပ္ပဝတ္တာယ သံသယပ္ပဝတ္တိယာ။ **ကလာပသမ္မသနေနာ** တိ "ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္န"န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၆၁; ၂.၁၁၃; ၃.၈၆, ၈၉) ခန္ဓပဉ္စကံ ကောဒ္ဒသသု ဩကာသေသု ပက္ခိပိတွတ သမ္မသနဝသေန ပဝတ္တေန နယဝိပဿနာဉာဏေန ။ **အဟံ မမာတိ ကဟဿာ** တိ အတ္တတ္တနိယဂဟဏဿ။ **မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနေနာ**တိ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဝိသုဒ္ဓိယာ။ **အမဂ္ဂေ မဂ္ဂသညာယာ** တိ ဩဘာသာဒိကေ အမဂ္ဂေ "မဂ္ဂေါ"တိ ဥပ္ပန္နသညာယ။

ယသ္မာ သမ္မဒေဝ သင်္ခါရာနံ ဥဒယံ ပဿန္တော "ဧဝမေဝ သင်္ခါရာ အနုရူပကာရဏတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န ပန ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တီ"တိ ဂဏှာတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဥဒယဒဿနေန ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ"** တိ။ ယသ္မာ ပန သင်္ခါရာနံ ဝယံ ပဿန္တော "ယဒိပိမေ သင်္ခါရာ အဝိစ္ဆိန္နာ ဝတ္တန္တိ, ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နာ ပန အပ္ပဋိသန္ဓိကာ နိရုဇ္ဈန္တေဝ တ"တိ ပဿတိ, တဿေဝံ ပဿတော ကုတော သဿတဂ္ဂဟော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဝယဒဿနေန သဿတဒိဋ္ဌိယာ"** တိ။ **ဘယဒဿနေနာ**တိ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏေန။ **သဘယေ**တိ သဗ္ဗဘယာနံ အာကရဘာဝတော သကလဒုက္ခဝူပသမသင်္ခါတသ္သ ပရမဿာသဿ ပဋိပက္ခဘာဝတော စ သဘယေ ခန္ဓပဉ္စကေ။ **အဘယသညာယာ**တိ "အဘယံ ခေမ"န္တိ ဥပ္ပန္နသညာယ။ **အဿာဒသညာ** နာမ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေသု အဿာဒဝသေန ပဝတ္တသညာ, ယာ "အာလယာဘိနိဝေသော"တိပိ ဝုစ္စတိ။ **အဘိရတိသညာ** တတ္ထေဝ အဘိရတိဝသေန ပဝတ္တသညာ, ယာ "နန္ဒီ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ **အမုစ္စိတုကမျတာ** အာဒာနံ။ **အနုပေက္ခာ** သင်္ခါရေဟိ အနိဗ္ဗိန္နနံ, သာလယတာတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ** ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ **ပဋိလောမဘာဝေ** သဿတုစ္ဆေဒဂ္ဂဟော, ပစ္စယာကာရပဋိစ္ဆာဒကမောဟော တ, **နိဗ္ဗာနေ ပဋိလောမဘာဝေ** သင်္ခါရေသု ရတိ, နိဗ္ဗာနပဋိစ္ဆာဒကမောဟော တ။ **သင်္ခါရနိမိတ္တဂ္ဂဟော** တိ ယာဒိသဿ ကိလေသဿ အပ္ပဟီနတ္တာ ဝိပဿနာ သင်္ခါရနိမိတ္တံ န မုဉ္စတိ, သော ကိလေသော, ယော "သံယောဂာဘိနိဝေသော"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သင်္ခါရနိမိတ္တဂ္ဂဟဏဿ အတိက္ကမနမေဝ တ **ပဟာနံ**။

ပဝတ္တိ **ဧဝ ပဝတ္တိဘာဝေ,** ပရိယုဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ **နီဝရဏာဒိဓမ္မာန** န္တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန နီဝရဏပက္ခိယာ ကိလေသာ ဝိတက္ကဝိစာရာဒယော စ ဂယှန္တိ။

စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္တာ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ယံ ပဟာနန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ကေန ပဟာနန္တိ? အရိယမဂ္ဂေဟေဝါတိ ဝိညာယမာနောယမတ္ထော တေသံ ဘာဝိတတ္တာ အပ္ပဝတ္တိဝစနတော။ **သမုဒယပက္ခိကဿာ**တိ ဧတ္ထ စတ္တာရောပိ မဂ္ဂါ စတုသစ္စာဘိသမယာတိ ကတွာ တေဟိ ပဟာတဗ္ဗေန တေန တေန သမုဒယေန သဟ ပဟာတဗ္ဗတ္တာ သမုဒယသဘာဂတ္တာ, သစ္စဝိဘင်္ဂေ စ သဗ္ဗကိလေသာနံ သမုဒယဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ “သမုဒယပက္ခိကာ”တိ ဒိဋ္ဌိအာဒယော ဝုစ္စန္တိ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တံ** ဝူပသန္တတာ။ **သင်္ခတနိဿဋတာ** သင်္ခါရသဘာဝတာဘာဝေါ။ **ပဟီနသဗ္ဗသင်္ခတ** န္တိ ဝိရဟိတသဗ္ဗသင်္ခတံ, ဝိသင်္ခါရန္တိ အတ္ထော။ ပဟာနဉ္စ တံ ဝိနယော စာတိ **ပဟာနဝိနယော** ပုရိမေန အတ္ထေန, ဒုတိယေန ပန ပဟီယတီတိ ပဟာနံ, တဿ ဝိနယောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဘိန္နသံဝရတ္တာတိ နဋ္ဌသံဝရတ္တာ, သံဝရာဘာဝတောတိ အတ္ထော။ တေန အသမာဒိန္နသံဝရောပိ သင်္ဂဟိတော ဟောတိ။ သမာအနေန ဟိ သမ္ဘာဒေတဗ္ဗော သံဝရော တဒဘာဝေ န ဟောတီတိ။ ဧဝဉ္ဟိ လောကေ ဝတ္တာရော ဟောန္တိ “မဟာ ဝတ နော ဘောဂေ, သော နဋ္ဌော တထာ အကတတ္တာ”တိ။ **အရိယေ**တိ အရိယော။ ပစ္စတ္တဝစနဉ္ဟေတံ။ **ဧသေသေ**တိ ဧသော သော ဧဝ, အတ္ထတော အနညောတိ အတ္ထော။ **တဇ္ဇာတေ** တိ အတ္ထတော တံသဘာဝေ, သပ္ပုရိသော အရိယသဘာဝေ, အရိယော စ သပ္ပုရိသသဘာဝေတိ အတ္ထော။

တံ အတ္ထ န္တိ “သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧဝံ ဝုတ္တမတ္ထံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ ကတာတိ? ယဒေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ “ယသ္မာ ပုထုဇ္ဇနော အပရိညာတဝတ္ထုကော”တိအာဒိနာ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂) သယမေဝ ဝက္ခတိ။ ဓမ္မော အဓိဋ္ဌာနံ ဧတိဿာတိ **ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ,** သဘာဝဓမ္မေ နိဿာယ ပဝတ္တိတဒေသနာ။ ဓမ္မဝသေနေဝ ပဝတ္တာ ပဌမာ, ပုဂ္ဂလဝသေန ဥဋ္ဌဟိတွာ ပုဂ္ဂလဝသေနေဝ ဂတာ တတိယာ, ဣတရာ ဓမ္မပုဂ္ဂလာနံ တေမိဿကဝသေန။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ ဧဝံ ဝိဘာဂေန ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ? ဝေနေယျဇ္ဈာသယေန ဒေသနာဝိလာသေန စ။ ယေ ဟိ ဝေနေယျာ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာယ ဓမ္မဒေသနာယ သုခေန အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တေသံ တထာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ သေ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ ယဿာ စ ဓမ္မဓာတုယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော ဟောတိ, သာယံ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ, တသ္မာ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော ဓမ္မိဿရော ဓမ္မရာဇာ ယထာ ယထာ ဣစ္ဆတိ, တထာ တထာ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဧဝံ ဣမိနာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယေန ဒေသနာဝိလာသေန စ ဧဝံ ဝိဘာဂေန ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဆဓာတုရောတိ ပထဝီဓာတု အာပေါ-တေဇော-ဝါယော-အာကာသဓာတု ဝိညာဏဓာတူတိ ဣမေသံ ဆန္နံ ဓာတူနံ ဝသေန ဆဓာတုရော။ “စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ သောမနဿဋ္ဌာနိယံ ရူပံ ဥပဝိစရတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄) ဝုတ္တာနံ ဆန္နံ သောမနဿူပဝိစာရာနံ, ဆန္နံ ဒောမနဿူပေက္ခူပဝိစာရာနဉ္စ ဝသေန **အဋ္ဌာရသမနောပဝိစာရော** ။ သစ္စာဓိဋ္ဌာနာဒိဝသေန **စတုရာဓိဋ္ဌာနော** ။ ပညာစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဿ သမ္ပရာယိကဿ စ အတ္ထဿ အဒဿနတော **အန္ဓော,** ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဿေဝ ဒဿနတော **ဧကစက္ခု,** ဒွိန္နမ္ပိ ဒဿနတော **ဒွိစက္ခု,** ဝေဒိတဗ္ဗော။

သုတယံ နိဒ္ဒိသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သုတယန္တိ** စ သော အယံ, ယထာဝုတ္တဒေသနာဝိဘာဂကုသလော ဘဂဝါတိ အတ္ထော။ **အပရိညာတဝတ္ထုကော**တိ တီဟိ ပရိညာဟိ အပရိညာတက္ခန္ဓော။ ခန္ဓာ ဟိ ပရိညာတဝတ္ထူ။ **အပရိညာမူလိကာ**တိ ပရိဇာနနာဘာဝနိမိတ္တာ တသ္မိံ သတိ ဘာဝတော။ ပရိညာနဉ္ဟိ အဝိဇ္ဇာဒယော ကိလေသာ ပဋိပက္ခာ တမ္မူလိကာ စ သဗ္ဗမညနာတိ။ **အရိယာနံ အဒဿာဝီ** တိ ဧတ္ထ ဣတိ-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော။ တေန “အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ”တိအာဒိကံ ပုထုဇ္ဇနဿ ဝိသေသနဘာဝေန ပဝတ္တံ ဟဋ္ဌိသေသံ ဂဏှာတိ ပုထုဇ္ဇနနိဒ္ဒေသဘာဝတော။ တေနာဟ **“ဧဝံ ပုထုဇ္ဇနံ နိဒ္ဒိသီ”**တိ။

သုတ္တနိက္ခေပဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပထဝီဝါရဝဏ္ဏနာ

တဿာ တိ ပုထုဇ္ဇနဿ။ ဝသတိ ဧတ္ထ အာရမ္မဏကရဏဝသေနာတိ အာရမ္မဏမ္ပိ **ဝတ္ထု** တိ ဝုစ္စတိ ပဝတ္
တိဋ္ဌာနဘာဝတောတိ အာဟ **"ပထဝီအာဒီသု ဝတ္ထူသူ"** တိ။ သက္ကာယဓမ္မာနမ္ပိ အာရမ္မဏာဒိနာ သတိပိ မညနာဟေ
တုဘာဝေ မညနာဟေတုကတ္တေနေဝ တေသံ နိဗ္ဗတ္တိတောတိ ဝုတ္တံ **"သဗ္ဗသက္ကာယဓမ္မဇနိတံ မညန"** န္တိ။ ဧတ္ထ
စ ပထဝီဓာတု သေသဓာတူနံ သသမ္ဘာရာသမ္ဘာရဘာဝတ သတိပိ ပမာဏတော သမဘာဝေ သာမတ္ထိယတော အဓိကာနဓိက
ဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သမ္ဘာရန္တီတိ **သမ္ဘာရာ,** ပရိတရာ။ တံတံကလာပေဟိ လက္ခဏပထဝိယာ သေသဓမ္မာ ယထာရဟံ
ပစ္စယဘာဝေန ပရိတရဘာဝေန စ ပဝတ္တန္တိ။ တေနာဟ **"သာ ဟိ ဝဏ္ဏာဒီဟိ သမ္ဘာရေဟိ သဒ္ဓိံ ပထဝီတိ သသမ္ဘာရ
ပထဝီ"**တိ။ **ပထဝိတော**တိ ဧတ္ထ ပုထုလဋ္ဌေန ပုထုဝီ, ပုထုဝီ ဧဝ ပထဝီ။ သာ ဟိ သတိပိ ပရိစ္ဆိန္နဝုတ္တိယံ သဗ္ဗေသံ
သကလာပဘာတနံ အာဓာရဘာဝေန ပဝတ္တမာနာ ပုထုလာ ပတ္ထဋာ ဝိတ္ထိဏ္ဏာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ, န ပန တံ
အနုပဝိသိတ္တ ပဝတ္တမာနာ အာဟာဒယော။ သသမ္ဘာရပထဝိယာ ပန ပုထုလဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ အာရမ္မဏပထ
ဝိယံ ဝမုနဖရဏဋ္ဌေဟိ ပုထုလဋ္ဌော, က္ကတရသိံ ရုဠှဟိယာဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာရမ္မဏပထဝီ** တိ ဈာနဿ အာရမ္မဏဘူ
တံ ပထဝီသင်္ခါတံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ။ တေနာဟ **"နိမိတ္တပထဝီတိပိ ဝုစ္စတီ"** တိ။ **အာဂမနဝသေနာ**တိ ပထဝီကသိဏ
ဘာဝနာဂမနဝသေန။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "အာပေါ စ ဒေဝတာ ပထဝီ, တေဇော ဝါယော တဒါဂမု"န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၄၀)။

သဗ္ဗာပိ တိ စတုဗ္ဗိဓာ ပထဝီပိ။ အနုဿုတဒိမတ္တလဒ္ဓာ မညနာ ဝတ္ထု ဟောတိယေဝ။ တထာ ဟိ "ကက္ခဠံ ခရိဂ
တ"န္တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၁၇၃) လက္ခဏပထဝီပိ ဥဒ္ဓရီယတိ။ ယံ ပနေကေ ဝဒန္တိ "လက္ခဏေ ဒိဋ္ဌေ မညနာ နတ္ထိ, သဥ
ဇာနာတီတိ ဝုတ္တသညာ စ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဿ မူလဘူတာ ပိဏ္ဍဂ္ဂဟိတာ, သာ လက္ခဏေ နက္ခမတိ, တသ္မာ လက္ခဏ
ပထဝီ န ဂဟေတဗ္ဗာ"တိ, တဒယုတ္တံ လက္ခဏပဋိဝေဓဿ ဣဓ အနဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေနာဟ **"လောကတေဟာရံ
ဂဟေတွတ"**တိ။ န စ သဗ္ဗသညာ ပိဏ္ဍဂ္ဂဟိကာ , နာပိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဿေဝ မူလဘူတာ, တသ္မာ လက္ခဏပထဝိယာပိ
ကာယဒွတရာနုသာရေန အညထာ စ ဥပဋ္ဌိတာယ မညနာ ပဝတ္တတေဝ။ တေနေဝ စ "အနုဿုတဒိမတ္တလဒ္ဓာ"တိ ဝုတ္
တံ။ **ပထဝိတော**တိ ပစ္စတေ နိဿက္ကဝစနန္တိ ဒဿေန္တော **"ပထဝီတိ သဉ္ဇာနာတီ"** တိ အာဟ။ ယသ္မာ စတုဗ္ဗိဓ
မ္ပိ ပထဝိံ "ပထဝီ"တိ သဉ္ဇာနန္တော တေန တေန နယေန ပထဝီကောဋ္ဌာသေနေဝ သဉ္ဇာနာတီတိ ဝုစ္စတိ, န အာဟာဒိ
ကောဋ္ဌာသေန, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ပထဝိဘာဂေန သဉ္ဇာနာတီ"** တိ။ **လောကတေဟာရံ ဂဟေတွတ**တိ လောကသမညံ အ
ဝိဇဟိတွတ။ ဧတေန လက္ခဏပထဝိယမ္ပိ တေဟာရမုခေနေဝဿာ ပဝတ္တိံ ဒဿေတိ။

ယဒိ လောကတေဟာရေန တတ္ထ ပဝတ္တိ, ကော ဧတ္ထ ဒေါသော, နနု အရိယာပိ "အယဥ္ဟိ ဘန္တေ
မဟာပထဝီ"တိအာဒိနာ လောကတေဟာရေန ပဝတ္တန္တီတိ? န ဧတ္ထ တေဟာရမတ္တေ အဝဋ္ဌာနံ အဓိပ္ပေတံ, အထ
ခေါ တေဟာရမုခေန မိစ္ဆာဘိနိဝေသောတိ ဒဿေန္တော **"သညာဝိပလ္လာသေန သဉ္ဇာနာတီ"** တိ အာဟ။ တဿတ္
ထော – အယောနိသောမနသိကာရသမ္ဘူတာယ "သုဘ"န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာယ ဝိပရီတသညာယ သဉ္ဇာနာတီတိ။ ဧ
တေန ဒုဗ္ဗလာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိမညနာ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ သညာ ဂဟိတာတိ? ဟာကဋ္ဌဘာဝတော။
ယထာ နာမ အဂ္ဂိမှိ မထိယမာနေ ယဒါ ဓူမော ဥပလဗ္ဘတိ, ကိဉ္စာပိ တဒါ ဝိဇ္ဇတေဝ ဟာဝကော အဝိနာဘာဝတော, ဟာ
ကဋ္ဌဘာဝတော ပန ဓူမော ဇာတောတိ ဝုစ္စတိ, န အဂ္ဂိ ဇာတောတိ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယဒိပိ တတ္ထ မညနာကိစ္စံ
အတ္ထိ, န ပန ဝိဘူတံ အဟာကဋ္ဌဘာဝတော သညာကိစ္စမေဝ ဝိဘူတံ, တံ ပန မညနာနုကူလံ မညနာသဟိတံ စာတိ အာဟ
"သညာဝိပလ္လာသေန သဉ္ဇာနာတီ" တိ။ ဧဝံ ပထဝီဘာဂံ အမုဉ္စန္တောယေဝ တ သဉ္ဇာနာတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ယော ဟိ
ဝုတ္တပ္ပဘေဒာယ ပထဝိယာ ပထဝီဘာဂံ အမုဉ္စန္တောယေဝ အဝိဇဟန္တောယေဝ သီသပိဏ္ဍေ သုဝဏ္ဏသညီ ဝိယ အန
တ္တာဒိသဘာဝံယေဝ တံ အတ္တာဒိဝသေန သဉ္ဇာနာတိ, တဿ ဝသေန ဝုတ္တံ "ပထဝီ"တိအာဒိ။ **န ဝတ္တဗ္ဗံ** ပုထုဇ္
ဇနဂ္ဂဟဿ ယုတ္တိမဂ္ဂနနိတရဏတောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဥမ္မတ္တကော ဝိယ။ပေ။ ဂဏှာတီ"** တိ ။ **အရိယာ
နံ အဒဿာဝိတာဒိဘေဒ**န္တိ အရိယာနံ အဒဿာဝိတာဒိဝိသေသံ ဝဒန္တေန ဘဂဝတာဝ ဧတ္ထ ယထာဝုတ္တသဉ္ဇာန
နေ ကာရဏံ ဝုတ္တန္တိ ယောဇနာ။

ဧဝန္တိ "ပထဝိဘာဂေန သဉ္ဇာနာတီ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **သဉ္ဇာနိတွတ** တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာနိဒ္ဒေ
သောတိ အာဟ **"အပရဘာဂေ။ပေ။ ဂဏှာတီ"**တိ။ **ပပဉ္စသင်္ခါ** တိ ပပဉ္စကောဋ္ဌာသာ။ ပပဉ္စန္တိ သတ္တာ သံသာရေ
စိရာယန္တိ ဧတေဟီတိ **ပပဉ္စာ,** မညန္တိ "ဧတံ မမာ"တိအာဒိနာ ပရိကပ္ပေန္တိ ဧတေဟီတိ **မညနာ**တိ ဒွီဟိပိ ပရိယာ
ယေဟိ တဏှာဒယောဝ ဝုတ္တာတိ အာဟ **"တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စေဟိ ဣဓ မညနာနာမေန ဝုတ္တေဟီ"** တိ။ အဇည
ဿ ဇညတော, အသေယ္ယာဒိကဿ သေယ္ယာဒိတော ဂဟဏတော ဒိဋ္ဌိမညနာ ဝိယ တဏှာမာနမညနာပိ အညထာ

ကဟော ဇေတိ အာဟ **"အညထာ ဂဏှာတီ"**တိ။ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနာဒိနာ ဘိန္နသဘာဝတနမ္ပိ ဝိတက္ကာဒီနံ သာဓာရဏော ဥပနိဇ္ဈာယနသဘာဝတော ဝိယ အနုဂိဇ္ဈနုဏ္ဏတိပရာမသနသဘာဝတနမ္ပိ တဏှာဒီနံ သာဓာရဏေန အာရမ္မဏပရိကပ္ပနာကာရေန ပဝတ္တိ **မညနာ**တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"တီဟိ မညနာဟိ မညတီ"**တိအာဒိ။ **အဿာ** တိ ပုထုဇ္ဇနဿ, ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဒီသု ဝိယ သုခုမနယေနပိ မညနာပဝတ္တိ အတ္ထီတိ ဝိဘာဝနသုခတာယ ထူလံယေဝ တံ ဒဿေတုကာမော **"ဩဠာရိကနယေနာ"**တိအာဟ။ ဩဠာရိကေ ဟိ ဝိဘာဂေ ဒဿိတေ သုခုမဝိဘာဝနာ သုကရာတိ ဒဿေတုံ အယမတ္ထယောဇနာ ဝုစ္စတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဇ္ဈတ္တိကာ** တိ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓာ သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နာ နိယကဇ္ဈတ္တာ **ဝုတ္တာ** ဝိဘင်္ဂေ ပဋိသမ္ဘိဒာဝိဘင်္ဂေ စ။

ဝိဘင်္ဂေ တိ ဓာတုဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. ၁၇၃)။ **ဗာဟိရာ**တိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓာ သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နာ။ **ကက္ခဠ** န္တိ ထဒ္ဓံ။ **ခရိဂတ**န္တိ ဖရုသံ။ ကက္ခဠဘာဝေါ **ကက္ခဠတ္တံ** ။ **ကက္ခဠဘာဝေါ** တိ ကက္ခဠသဘာဝေါ။ **ဗဟိဒ္ဓာ** တိ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓတော ဗဟိဒ္ဓာဘူတံ။ **အနုပါဒိန္န** န္တိ န ဥပါဒိန္နံ။ **အယော**တိ ကာဠလောဟံ။ **လောဟ**န္တိ ဇာတိလောဟံ ဝိဇာတိလောဟံ ကိတ္တိမလောဟံ ပိသာစလောဟန္တိ စတုဗ္ဗိဓံ။ တတ္ထ အယော သဇ္ဈု သုဝဏ္ဏံ တိပု သီသံ တမ္ဗလောဟံ ဝေကန္တကလောဟန္တိ ဣမာနိ သတ္တ **ဇာတိလောဟာနိ** နာမ။ နာဂနာသိကာလောဟံ **ဝိဇာတိလောဟံ** နာမ။ ကံသလောဟံ ဝဋ္ဋလောဟံ အာရကူဋန္တိ တီဏိ **ကိတ္တိမလောဟာနိ** နာမ။ မောရက္ခကံ ပုထုကံ မလိနကံ စပလကံ သလကံ အာဋ္ဋလံ ဘတ္တကံ ဒုသိလောဟန္တိ အဋ္ဌ **ပိသာစလောဟာနိ** နာမ။ တေသု **ဝေကန္တကလောဟံ** နာမ သဗ္ဗလောဟစ္ဆေဒနသမတ္ထာ ဧကာ လောဟဇာတိ။ တထာ ဟိ တံ ဝိကန္တတိ ဆိန္ဒတီတိ ဝိကန္တကန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိကန္တကမေဝ ဝေကန္တကံ။ **နာဂနာသိကာလောဟံ** လောဟသဒိသံ လောဟဝိဇာတိ ဟလိဒ္ဒါဒိဝိဇာတိ ဝိယ။ တထာ ဟိ တံ လောဟာကာရံ လောဟမလံ ဝိယ ဃနသံဟတံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ, တာပေတွာ တာဠိတံ ပန ဘိန္နံ ဘိန္နံ ဟုတွာ ဝိသရတိ မုဒု မဋ္ဌံ ကမ္မနိယံ တ န ဟောတိ။ တိပု တမ္ဗေ မိဿေတွာ ကတံ **ကံသလောဟံ**။ သီသတမ္ဗေ မိဿေတွာ ကတံ **ဝဋ္ဋလောဟံ** ။ ဇသတမ္ဗေ မိဿေတွာ ကတံ **အာရကူဋံ**။ တေနေဝ တံ ကရဏေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ **ကိတ္တိမလောဟ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယံ ပန ကေဝလံ ရသကဓာတု ဝိနိဂ္ဂတံ, တံ "ပိတ္တလ"န္တိပိ ဝဒန္တိ။ တံ ဣဓ နာဓိပ္ပေတံ, ယထာဝုတ္တံ မိဿကမေဝ ကတွာ ယောဇိတံ **ကိတ္တိမ**န္တိ ဝုတ္တံ။ **မောရက္ခကာ** ဒီနိ ဧဝံနာမာနေဝေတာနိ။ တေသု ယသ္မာ ပဉ္စ ဇာတိလောဟာနိ ဟဋ္ဌိယံ ဝိသုံ ဝုတ္တာနေဝ, တသ္မာ ဝေကန္တကလောဟေန သဒ္ဓိံ ဝုတ္တာဝသေသံ သဗ္ဗံ ဣဓ လောဟန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တိပူတိ သေတတိပု။ **သီသ**န္တိ ကာဠတိပု။ **သဇ္ဈု** န္တိ ရဇတံ။ **မုတ္တာ** တိ ဟတ္ထိကုမ္ဘဇာဒိကာ အဋ္ဌဝိဓာပိ မုတ္တာ။ တထာ ဟိ ဟတ္ထိကုမ္ဘံ ဝရာဟဒာဌာ ဘုဇင်္ဂသီသံ ဝလာဟကူဋံ ဝေဠု မစ္ဆသီရော သင်္ခော သိပ္ပီတိ အဋ္ဌ မုတ္တာယောနိယော။ တတ္ထ **ဟတ္ထိကုမ္ဘဇာ** ပီတဝဏ္ဏာ ပဘာဟီနာ။ **ဝရာဟဒာဌာ** ဝရာဟဒာဌာဝဏ္ဏာဝ။ **ဘုဇင်္ဂသီသဇာ** နီလာဒိဝဏ္ဏာ သုဝိသုဒ္ဓါ ဝဋ္ဋလာ စ။ **ဝလာဟကဇာ** ဘာသုရာ ဒုဗ္ဗိဘာဂရူပါ ရတ္တိဘာဂေ အန္ဓကာရံ ဝိဓမေန္တိယော တိဋ္ဌန္တိ, ဒေဝူပဘောဂါ ဧဝ စ ဟောန္တိ။ **ဝေဠုဇာ** ကရကုပလသမာနဝဏ္ဏာ န ဘာသုရာ, တေ စ ဝေဠူ အမနုဿဂေစရေ ဧဝ ပဒေသေ ဇာယန္တိ။ **မစ္ဆသီရဇာ** ပါဌီနပိဋ္ဌိသမာနဝဏ္ဏာ ဝဋ္ဋလာ လဃဝေါ စ ဟောန္တိ ပဘာဝိဟီနာ, တေ စ မစ္ဆာ သမုဒ္ဒမဇ္ဈေ ဧဝ ဇာယန္တိ။ **သင်္ခဇာ** သင်္ခေါဒရစ္ဆဝိဝဏ္ဏာ ကောလပ္ပမာဏာပိ ဟောန္တိ ပဘာဝိဟီနာဝ။ **သိပ္ပိဇာ** ပဘာဝိသေသယုတ္တာ ဟောန္တိ နာနာသဏ္ဌာနာ။ ဧဝံ ဇာတိတော အဋ္ဌဝိဓာသုပိ မုတ္တာသု ယာ မစ္ဆသင်္ခသိပ္ပိဇာ, တာ သာမုဒ္ဒိကာ ဟောန္တိ, ဘုဇင်္ဂဇာပိ ကာစိ သာမုဒ္ဒိကာ ဟောန္တိ, ဣတရာ အသာမုဒ္ဒိကာ။ ယသ္မာ ဗဟုလံ သာမုဒ္ဒိကာဝ မုတ္တာ လောကေ ဒိဿန္တိ, တတ္ထာပိ သိပ္ပိဇာဝ, ဣတရာ ကာဒါစိကာ။ တသ္မာ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၁၇၃) "မုတ္တာတိ သာမုဒ္ဒိကာ မုတ္တာ"တိ ဝုတ္တံ။

မဏီတိ ဌပေတွာ ဟဋ္ဌိအာဂတေ ဝေဠုရိယာဒိကေ သေသော ဇောတိရသာဒိဘေဒော သဗ္ဗောပိ မဏိ။ **ဝေဠုရိယ**န္တိ ဝံသဝဏ္ဏမဏိ။ **သင်္ခေါ** တိ သာမုဒ္ဒိကသင်္ခေါ။ **သိလာ**တိ ကာဠသိလာ ပဏ္ဍုသိလာ သေတသိလာဒိဘေဒာ အဋ္ဌပိ သိလာ။ **ရဇတ**န္တိ ကဟာပဏာဒိကံ ဝုတ္တာဝသေသံ ရဇတသမ္မတံ။ **ဇာတရူပ**န္တိ သုဝဏ္ဏံ။ **လောဟိတင်္ဂေါ** တိ ရတ္တမဏိ။ **မသာရဂလ္လ** န္တိ ကဗရမဏိ **တိဏာ**ဒီသု ဗဟိဘာရာ တာလနာဠိကေရာဒယောပိ **တိဏံ** နာမ။ အန္တောသာရံ ခဒိရာဒိ အန္တမသော အရုခဏ္ဍမ္ပိ **ကဋ္ဌံ** နာမ။ မုဂ္ဂမတ္တတော ယာဝ မုဋ္ဌိပ္ပမာဏာ မရုမ္ဗာ **သက္ခရာ** နာမ။ မုဂ္ဂမတ္တတော ပဋ္ဌာယ ဟေဋ္ဌာ တလိကာ နာမ။ **ကဌလ**န္တိ ကပာလခဏ္ဍံ။ **ဘူမိ**တိ သသမ္ဘာရပထဝီ။ **ပါသာဏော**တိ အန္တောမုဋ္ဌိယံ အသဏ္ဌဟနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဟတ္ထိပ္ပမာဏံ ပါသာဏံ, ဟတ္ထိပ္ပမာဏတော ပန ပဋ္ဌာယ ဥပရိ **ပဗ္ဗတော** တိ။ အယံ အယောအာဒီသု ဝိဘာဂနိဒ္ဒေသော။ **နိမိတ္တပထဝီ** တိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တဘူတံ ပထဝိကသိဏံ။ တမ္ပိ ဟိ "ရူပါဝစရတိကစတု

ကတ္တဈာနံ ကုသလတော စ ဝိပါကတော စ ကိရိယတော စ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ဝိပါကော ဣမေ ဓမ္မာ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ''တိ ဝစနတော ''ဗာဟိရာ ပထဝီ''တိ ဝုစ္စတိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ယာ စ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတ္တိကေ နိမိတ္တပထဝီ, တံ ဂဟေတွာ''**တိ။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တဉ္စေတ္ထ တံဂတိကမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, နိမိတ္တုပ္ပတ္တိတော ပန ပုဗ္ဗေ ဘူမိဂ္ဂဟဏေ နေဝ ဂဟိတန္တိ။

တီဟိ မညနာဟီတိ ဝုတ္တံ မညနာတ္တယံ သပရသန္တာနေသု သဗ္ဗေပတော ယောဇေတွာ ဒဿေတုံ **''အဟံ ပထဝီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဟံ ပထဝီ**တိအာဒီနာ အဇ္ဈတ္တဝိသယံ ဒိဋ္ဌိမညနံ မာနမညနဉ္စ ဒဿေတိ အတ္တာဘိနိဝေသာဟံကာရဒီပနတော။ **မမ ပထဝီ**တိ ဣမိနာ တဏှာမညနံ မာနမညနမ္ပိ တ ပရိဂ္ဂဟဘူတာယပိ ပထဝိယာ သေယျာဒိတော မာနဇပ္ပနတော။ သေသပဒဒွယေပိ ဣမိနာနယေန မညနာဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ပထဝိကသိဏဇ္ဈာနလာဘီ ဈာနစက္ခုနာ ဂဟိတဈာနာရမ္မဏံ ''အတ္တာ''တိ အဘိနိဝိသန္တော တဉ္စ သေယျာဒိတော ဒဟန္တော အတ္ထတော **''အဟံ ပထဝီ''တိ မညတိ** နာမ, တမေဝ ''အယံ မယှံ အတ္တာ''တိ ဂဟဏေ ပန **''မမ ပထဝီ''တိ မညတိ** နာမ။ တထာ တံ ''ပရပုရိသော''တိ တ ''ဒေတေ''တိ တ တဒဝသေန ''အယမေဝ ပရေသံ အတ္တာ''တိ တ အဘိနိဝိသန္တော **''ပရော ပထဝီ, ပရဿ ပထဝီ''တိ မညတိ** နာမ။ ဣမိနာ နယေန သေသပထဝီသုပိ ယထာရဟံ စတုက္ကံ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ''ပထဝိံ မညတီ''တိ ဧတ္ထ စတုက္ကဝသေန မညနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ မညနာဝတ္ထုံ မညနာယော စ ဝိဘဇိတွာ အနေကဝိဟိတံ တဿ မညနာကာရံ ဒဿေတုံ **''အထ တ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အယန္တိ** ယထာဝုတ္တော ပုထုဇ္ဇနော။ **ဆန္ဒရာဂန္တိ** ဗဟလရာဂံ။ **အဿာဒေတီ** တိ နိကာမေတိ, ''ဣမေ ကေသာ မုဒုသိနိဒ္ဓကုဉ္စိတနီလောဘာသာ''တိ အာဒိနာ တတ္ထ ရသံ ဝိန္ဒတိ။ **အဘိနန္ဒတီ** တိ သပ္ပီတိကာယ တဏှာယ အဘိမုခော နန္ဒတိ ပမောဒတိ။ **အဘိဝဒတီ**တိ ဥပ္ပန္နံ တဏှာဘိနန္ဒနာဝေဂံ ဟဒယေန သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တော ''အဟော မေ ကေသာ''တိ တစံ နိစ္ဆာရေတိ။ **အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတီ** တိ ဗလဝတဏှာဘိနိဝေသေန ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌာပေတွာ တိဋ္ဌတိ။ **အညတရံ တ ပန ရဇ္ဇနီယဝတ္ထုန္တိ** ကေသာဒိတော အညတရံ တ ကရစရဏာဒိပ္ပဘေဒံ နိယကဇ္ဈတ္တပရိယာပန္နံ ရာဂုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ ဝတ္ထုံ။ **ဣတီ**တိ ဣမိနာ သိနိဒ္ဓါဒိပ္ပကာရေနာတိ ပတ္ထယိတဗ္ဗာကာရံ ပရာမသတိ။ တတ္ထ **နန္ဒိံ သမန္နာနေတီ** တိ တေသု ဘာဝီသု ကေသာဒီသု သိဒ္ဓံ ဝိယ ကတွာ နန္ဒိံ တဏှံ သမန္နာဟရတိ သမုပစာရေတိ။ **ပဏိဒဟတီ**တိ ပတ္ထနံ ဌပေတိ။

သမ္ပတ္တိံ နိဿာယ ''သေယျောဟမသ္မီ''တိ, ဝိပတ္တိံ နိဿာယ ''ဟီနောဟမသ္မီ''တိ မာနံ ဇနေတီတိ ယောဇနာ။ ပထဝီကောဋ္ဌာသဘူတာနံ ကေသာဒီနံ သမ္ပတ္တိဝိပတ္တီဟိ မာနဇပ္ပနာ ပထဝိယာ မညနာ ဟောတီတိ အာဟ **''ဧဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ ပထဝိံ မာနမညနာယ မညတီ''**တိ။ အဝယဝဗျတိရေကေန သမုဒာယဿ အဘာဝတော သမုဒာယော ဇီ တဘိနိဝေသော အဝယဝေပိ ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **''တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ အာဂတနယေန ပန ကေသံ 'ဇီတေ'တိ အဘိနိဝိသတီ''**တိ အာဟ။ ''ကေသာ နာမေတေ ဣဿရဝိဟိတာ ပဇာပတိနိဿိတာ အဏုသဉ္စယော ပကတိပရိဏာ မော''တိအာဒိနာ နယေနပေတ္ထ **ဒိဋ္ဌိမညနာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣမိဿာ ပဝတ္တိယာ တိ နိကန္တိမာနဒိဋ္ဌီနံ ပရိယာအနသမုဋ္ဌာနပ္ပဝတ္တိယာ။ ''ဧဝံ မမာ''တိအာဒိနာ ယဒိပိ တိဿ သန္နမ္ပိ မညနာနံ သမ္ဘဝေ ဒဿိတော။ တဏှာမာနမညနာနံ ပန ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတတ္တာ ဒိဋ္ဌိမညနာ ဧဝေတ္ထ ဝိသေသတော ဥဒ္ဓဋာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **''ဧဝမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကံ ပထဝိံ ဒိဋ္ဌိမညနာယ မညတီ''** တိ။

ဗာဟိရမ္ပိ ပထဝိံ တီဟိ မညနာဟိ မညတီတိ ယောဇနာ။ တံ ပန မညနာဝိဓိံ ဒဿေတုံ **''ကထ''**န္တိ အာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

အယံ ဇီတေတိ အယံ ကာဋ္ဌလောဟံ ''ဇီတေ အတ္တာ''တိ **အဘိနိဝိသတိ** ကေစ္စေ နိဂဏ္ဌာ ဝိယ။ **ဧဝံ ဗာဟိရံ ပထဝိံ ဒိဋ္ဌိမညနာယ မညတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ''ယာ စေဝ ခေါ ပန အဇ္ဈတ္တိကာ ပထဝီဓာတု, ယာ စ ဗာဟိရာ ပထဝီဓာတူ''တိအာဒိနာ နယေန အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗော။

ပထဝီကသိဏံ အတ္တတော သမနုပဿတီ တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ အယမ္ပိ စ နယော ''ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ''တိ ဧတ္ထေဝ အန္တောဂဓောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ကသိဏာနမ္ပိ ရူပသမညာသမ္ဘဝတော။ ပ

ထဝိ မညတီတိ ဇတ္တေ ယာဒိသော မညနာဝတ္တုမညနာနံ ဝိတ္ထာရနယော ဝုတ္တော, တာဒိသော ဣတော ပရံ ဝုတ္တနယောတတိ အာဟ **"ဣတော ပရံ သင်္ခေပေနေဝ ကထယိဿာမာ"** တိ, အတာဒိသော ပန ဝိတ္ထာရတောပိ ကထယိဿတီတိ အဇ္ဈော။

တသ္မာ တိ ယသ္မာ ''ပထဝိယာ''တိ ဣဒံ ဘုမ္မဝစနံ, တသ္မာ, သော အတ္တပရတ္တဒုပကရဏာနံ အာဓာရဘာဝေန တံ မညနာဝတ္ထုံ ကပ္ပေတီတိ အဇ္ဈော။ တေနာဟ **"အဟံ ပထဝိယာ"**တိအာဒိ။ နနု စ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါနိန္ဒြိယဗဒ္ဓပဘေဒသ္သ ဓမ္မပ္ပဗန္ဓဿ သသမ္ဘာရပထဝီ စ အာဓာရနိဿယော, ဣတရာ အာရမ္မဏနိဿယော တဒာရမ္မဏဿာတိ ဇတ္တေ နိဗ္ဗိရောဓောတိ? န, မညနာဝတ္ထုံ နိဿယဘာဝေန ပရိကပ္ပနတော။ အယဥ္ဟိ ''အဟ''န္တိ ဒိဋ္ဌိမညနာယ မာန မညနာယ စ ဝတ္ထုဘူတဿ အတ္တနော ပထဝိသန္နိဿယံ ကတွတ **"အဟံ ပထဝိယာ"တိ မညတိ,** တဏှာမညနာယ ဝတ္ထုဘူတဿ ဥပကရဏဿ ပထဝိ သန္နိဿယံ ကတွတ **"မယှံ ကိဉ္စနံ ပလိဗောဓော ပထဝိယာ"** တိ မညတိ။ **ပရောတိ**အာဒီသုပိ ဣမိနာ နယေန အဇ္ဈော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယ္တယံ အတ္တနယောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝုတ္တော** ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂေ။ **ဇတေနေဝ နယေနာ**တိ ယ္တယံ ''သော ဓော ပန မေ အတ္တာ ဣမသ္မိံ ရူပေ''တိ သမုဒာယဿ အာဓာရဘာဝဒီပနော အတ္တနယော ဝုတ္တော, ဇတေနေဝ နယေန။ နဟိ အဝယဝဗ္ဗတိရေကေန သမုဒာယော လဗ္ဘတိ, တသ္မာ သမုဒာယေ ဝုတ္တဝိဓိ အဝယဝေပိ လဗ္ဘတီတိ အဓိပ္ပါယော။ တေနာဟ **သော ဓော ပန မေ အယံ အတ္တာ ဣမိဿာ ပထဝိယာတိ မညန္တော** တိ။ **တသ္မိံယေဝ ပနဿ အတ္တနီ**တိ ဇတ္တေ **အဿာ** တိ ပုထုဇ္ဇနဿ။ **တသ္မိံယေဝ အတ္တနီ** တိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရပထဝီသန္နိဿယေ အတ္တနိ။ ''ပထဝိယာ မညတီ''တိ ပဒဿာယံ ဝဏ္ဏနာ။ ဇဝံ ''ပထဝိယာ မညတီ''တိ ဇတ္တေ အတ္တဝသေန ဒိဋ္ဌိမာနတဏှာမညနံ ဒဿေတွတ ဣဒါနိ ပရဝသေန ဒဿေတုံ **"ယဒါ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဿာ** တိ ပရဝဿ။ **တအာ**တိ ပရဝသေန မညနာယံ။ **ဒိဋ္ဌိမညနာ ဇဝ ယုဇ္ဇတိ** တတ္ထ နိစ္စာဘိနိဝေသာဒယော သမ္ဘဝန္တီတိ ကတွတ။ အဝဓာရဏေန မာနတဏှာမညနာ နိဝတ္တေတိ။ န ဟိ ''သေယျောဟမသ္မီ''တိအာဒိနာ, ''မယှ''န္တိ စ ပဝတ္တလက္ခဏာ မာနတဏှာ ပရသ္မိံ ပရဿ သန္တကဘာဝေန ဂဟိတေ စ ပဝတ္တန္တီတိ အဓိပ္ပါယော။ **ဣတရာယောပီ**တိ မာနတဏှာမညနာယောပိ။ **ဣစ္ဆန္တိ** အဋ္ဌကထာစရိယာ။ ပရဿပိ ဟိ ပထဝီသန္နိဿယေန သမ္ဘတ္တိဣဿရိယာဒိကဿ ဝသေန အတ္တနိ သေယျာဒိဘာဝံ ဒဟတော ပဏိဒဟတော စ စိတ္တံ တထာဘာဝတယ မာနတဏှာမညနာ သမ္ဘဝန္တီတိ အာစရိယာနံ အဓိပ္ပါယော။ ''ပရော ပထဝီ ပရဿ ပထဝီ''တိ ဇတ္တောပိ ဣမေ ဒွေဝ ပကာရာ သာဓိပ္ပါယာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာရေတဗ္ဗာ။

''ပထဝိတော သဥ္ဇနာတီ''တိ, ''အာဒိတော''တိ စ အာဒီသု အနိဿက္ကဝစနေပိ တော-သဒ္ဒေ ဒိဋ္ဌေတိ အာဟ **"ပထဝိတောတိ နိဿက္ကဝစန"** န္တိ။ **သဥပကရဏဿာ** တိ ဟိရညသုဝဏ္ဏဂဝဿ အသာပတေရိယာဒိနာ ဝိတ္တူပကရဏေန သဥပကရဏဿ, အတ္တနော တ ပရဿ တ တေသံ ဥပကရဏဿ တတိ အဇ္ဈော။ **ယထာဝုတ္တပ္ပဘေဒတော**တိ လက္ခဏာဒိအဇ္ဈတ္တိကာဒိဝုတ္တပ္ပကာရဝိဘာဂတော။ **ဥပ္ပတ္တိံ တ နိဂ္ဂမနံ တ** တိ ''တံ အဏ္ဍံ အဟောသိ ဟေမမယံ, တသ္မိံ သယံ ဗ္ရဟ္မာ ဥပ္ပန္နော''တိ ဗ္ရဟ္မဏ္ဍတဒဝသေန တ ''ဒ္ဒီဟိ အဏူဟိ ဒွဝိအဏုက''န္တိ ဇဝံ ပဝတ္တတအဏုကတဒဝသေန တ ပထဝိတော ဥပ္ပတ္တိံ တ ''သဗ္ဗောယံ လောကော ဣဿရတော ဝိနိဂ္ဂတော''တိ ဣဿရ တဒဝသေန ဣဿရကုတ္တတော ပထဝိတော နိဂ္ဂမနံ တ မညမာနောတိ ယောဇနာ။ **ပထဝိတော တ အညော** အာဟဒိကော အတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဇတ္တေ စ ပုရိမသ္မိံ အတ္တဝိကပ္ပေ ကာရကလက္ခဏံ နိဿက္ကဝစနံ, ဒုတိယသ္မိံ ဥပပဒလက္ခဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အတ္တနော ပရိဂ္ဂဟဘူတပထဝိတော သုခပ္ပတ္တိံ တတော ဇဝ စ ပရေဟိ သေယျာဒိဘာဝံ ကပ္ပေန္တဿ ဝသေနပေတ္ထ **တဏှာမာနမညနာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အပရေ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ **တတော အညံ အပ္ပမာဏံ အတ္တာနံ ဂဟေတွတ**တိ ပုဗ္ဗေ ဘာဝိတအာဟဒိအပ္ပမာဏကသိဏဝသေန တ ကာပိလကာဏာဒဒိဋ္ဌိဝသေန တ အပ္ပမာဏံ ဗျာပိနံ အတ္တာနံ ဂဟေတွတ။ **ပထဝိတော**တိ ပဏ္ဍ အဘာဝိတအဝမိုတပထဝီကသိဏသင်္ခါတပထဝိတော။ **ဗဟိဒ္ဓါပိ မေ အတ္တာ** တိ ဣတော ပထဝိတော ဗဟိပိ မေ အတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။

ကေဝလန္တိ အနဝသေသံ။ **မဟာပထဝိ တဏှာဝသေန မမာယတိ,** အယဥ္စ နယော စတုဒီပိဿရိယေ ဌိတဿ ဒီပစက္ကဝတ္တိနော စ လဗ္ဘေယျ, မဏ္ဍလိကရာဇမဟာမတ္တကုဇ္ဇမ္ဗိကာနမ္ပိ ဝသေန လဗ္ဘတေဝ တေသမ္ပိ ယထာ ပရိဂ္ဂဟံ အနဝသေသေတွတ မညနာယ သမ္ဘဝတော။ ''ဇဝံ မမာ''တိ ကဟာဿ ''ဇသောဟမသ္မိံ, ဇသော မေ အတ္တာ''တိ ကဟာဝိဓူရတာယ ဝုတ္တံ **"ကော တဏှာမညနာ ဇဝ လဗ္ဘတီ"** တိ ။ **ဣမိနာ နယေနာ**တိ ဝုတ္တမတိဒေသံ ဝိ

ဘာဝေတုံ **“သာ စာယ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သာ စာယန္တိ** သာ စ အယံ တဏှာမညနာ ယောဇေတဗ္ဗာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ယထာ ပန ဒိဋ္ဌိမညနာမညိတေ ဝတ္ထုသ္မိံ သိနေဟံ မာနဉ္စ ဥပ္ပာဒယတော တဏှာမာနမညနာ သမ္ဘဝန္တိ, ဧဝံ တဏှာမညနာမညိတေန ဝတ္ထုနာ အတ္တာနံ သေယျာဒိတော ဒဟတော တဉ္စ အတ္တနိယံ နိစ္စံ တထာ တံသာမိဘူတံ အတ္တာနဉ္စ ပရိကပ္ပေန္တဿ ဣတရမညနာပိ သမ္ဘဝန္တီတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ ''မေ''တိ ဟိ ဣမိနာ အတ္တဂ္ဂဟ ဏမုခေနေဝ အတ္တနိယသမ္ဗန္ဓော ပကာသီယတီတိ။

အဘိနန္ဒတီ တိ ဣမိနာ တဏှာဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသာနံ သင်္ဂဟိတတ္တာ တေ ဒဿေန္တော **“အဿာဒေတိ ပရာမ သတိ စာ”**တိ အာဟ။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒဝသေန စေတဿ ဒွဝယဿ အသင်္ကရတော ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဧကစိတ္တုပ္ပာဒေပိ တ အဓိပတိမ္မောနံ ဝိယ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခာရဝသေန တဿ တဿ ဗလဝဘာဝေန ပဝတ္တိ။ **တေသမိံ အတ္တေ**တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အဘိနန္ဒနတ္တေ။ **တေန္တိ** ''ပထဝိံ အဘိနန္ဒတီ''တိ ဧတံ ပဒံ။ ယေသံ ဝိနေယျာနံ ယေဟိ ပကာရဝိသေသေဟိ ဓမ္မာနံ ဝိဘာဝနေ ကတေ ဝိသေသာဓိဂမော ဟောတိ, တေသံ တေဟိ ပကာရဝိသေသေဟိ ဓမ္မ ဝိဘာဝနံ။ ယေသံ ပန ယေန ဧကေနေဝ ပကာရေန ဓမ္မဝိဘာဝနေ ကတေ ဝိသေသာဓိဂမော ဟောတိ, တေသမ္ပိ တံ ဝတွာ တ ဓမ္မိဿရတာယ တဒညနိရဝသေသပ္ပကာရဝိဘာဝနဉ္စ **ဒေသနာဝိလာသော**။ တေနာဟ **“ပုဗ္ဗေ မညနာဝသေန ကိလေ သုပ္ပတ္တိံ ဒဿေတွာ ဣဓ အနိ အဘိနန္ဒနာဝသေန ဒဿေန္တော”**တိ။ **ဓမ္မဓာတုယာ**တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ။ သာ ဟိ သဗ္ဗညေယျဓမ္မံ ယထာသဘာဝတော ဓာရေတိ ဥပဓာရေတိ, သကလဉ္စ ဝိနေယျသတ္တသင်္ခါတဓမ္မပ္ပဗန္ဓံ အပာယ ဒုက္ခသံသာရဒုက္ခပတနတော ဓာရေတိ, သယဉ္စ အဝိပရီတပဝတ္တိအာကာရာ ဓာတူတိ ဓမ္မဓာတူတိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ။ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္ဟိ မဂ္ဂညာဏံ, မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ သမ္မာသမ္ဗောဓီတိ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ**တိ သုဋ္ဌု ပဋိဝိဒ္ဓဘာဝတော, သမ္မာ အဓိဂတတ္တာတိ အတ္ထော။ အဘိကင်္ခနသမ္ပဂ္ဂဟပရာမသနာနံ ဝသေန အာရမ္မ ဏေ ပရိကပ္ပနာပဝတ္တိ မညနာ။ တတ္ထ ''မမံ, အဟ''န္တိ စ အဘိနိဝေသနံ **ပရိကပ္ပနံ** ။ ယေန အဇ္ဈောသာနံ ဟောတိ, အယံ **အဘိနန္ဒနာ** တိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ သုတ္တာဒိအဝိရုဒ္ဓါယေဝ အတ္တနောမတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, န ဣတရာတိ သုတ္တေန တဿာ သင်္ဂဟံ ဒဿေတုံ **“ဝုတ္တမ္ပေတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒေသနာဝိလာသဝိဘာဝနဿ ပန သဟေ တုကဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကာဒိဒေသနာယ နိဗဒ္ဓတာ နိဒ္ဒိသေတဗ္ဗာ။

တဿာ တိ တေန။ ဉာတသဒ္ဒသမ္ဗန္ဓေန ဟေတံ ကတ္တရိ သာမိဝစနံ။ **တသ္မာ** တိ အပရိညာတတ္တာ။ ''အပရိ ညာတ''န္တိ ပဋိက္ခေပမုခေန ယံ ပရိဇာနနံ ဝုတ္တံ, တံ အတ္ထတော တိဝိဓာ ပရိညာ ဟောတီတိ တံ သရူပတော ပဝတ္တိ အာကာရတော စ ဝိဘာဝေန္တော **“ယော ဟိ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ ယာယ ပညာယ ဝိပဿနာဘူမိံ ပရိဇာနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ, သာ ပရိဇာနနပညာ **ဉာတပရိညာ**။ သာ ဟိ တေဘူ မကဓမ္မဇာတံ ''အယံ ဝိပဿနာဘူမီ''တိ ဉာတံ ဝိဒိတံ ဟာကင်္ခံ ကရောန္တီယေဝ လက္ခဏရသာဒိတော အဗျတ္တိကာဒိဝိ ဘာဂတော စ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနာတိ။ ဣဓ ပန ပထဝီဓာတုဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ **“ပထဝီဓာတုံ ပရိဇာနာတီ”**တိအာဒိ။ **တီရဏပရိညာ**တိ ကီရဏဝသေန ပရိဇာနနကပညာ။ သာ ဟိ ပရိတရေဟိ အနိစ္စတာဒိအာကာရေဟိ အနိစ္စတာဒိသဘာဝဿ ဥပဟာနက္ခန္ဓပဉ္စကဿ တီရဏဝသေန သမ္မသနဝသေန တံ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနာတိ။ **အဂ္ဂမဂ္ဂေနာ** တိ အရဟတ္တမဂ္ဂေန။ သော ဟိ အနဝသေသတော ဆန္ဒရာဂံ ပဇဟတိ။ **အဂ္ဂမဂ္ဂေနာ** တိ တ အဂ္ဂဘူတေန မဂ္ဂေန, လောကုတ္တရမဂ္ဂေ နာတိ အတ္ထော။ ဥဘယထာပိ ဟိ သမုစ္ဆေဒပဟာနကာရီ ဧဝ ပညာ နိပ္ပရိယာယေန ပဟာနပရိညာတိ ဒဿေတိ။

နာမရူပဝဝတ္ထာန န္တိ ဧတေန ပစ္စယပရိဂ္ဂဟောပိ သင်္ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော နာမရူပဿ ဟေတုဝဝတ္ထာန ဘာဝတော။ သောပိ ဟိ ဟေတုပစ္စယမုခေန နာမရူပဿ ဝဝတ္ထာနမေဝာတိ။ ကလာပသမ္မသနာဒိဝသေန **တီရဏပရိညာ** အနိစ္စာဒိဝသေန သမ္မသနဘာဝတော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ တာ ပရိညာယော နတ္ထိ, တသ္မာ။ အထ တ **တသ္မာ အပရိညာ တတ္တာ**တိ ယသ္မာ အပရိညာတာ ပထဝီ, တသ္မာ အပရိညာတတ္တာ ပထဝိယာ တံ ပထဝိံ မညတိ စ အဘိနန္ဒတိ စာတိ။

ပထဝီတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာပောတရာဒိဝဏ္ဏနာ

အာပံ အာပတောတိ ဧတ္ထ အပ္ပောတိ, အပ္ပာယတီတိ တ **အာပော,** ယသ္မိံ သဗ္ဗာတေ သယံ အတ္ထိ, တံ အာဗန္ဓနေဝသေန ဗျာပေတွာ တိဋ္ဌတိ, ပရိဗြူဟေတီတိ တ အတ္ထော။ အတ္တာနံ အဓိ **အဇ္ဈတ္တံ** ။ ပတိ ပတိ အတ္တာနန္တိ **ပစ္စတ္တံ** ။ ဥဘယေနပိ သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နမေဝ ဝဒတိ။ **အာပေါ အာပောဂတန္တိ**အာဒီသု အာဗန္ဓနမေဝ **အာပော,** တဒေဝ အာပောသဘာဝံ ဂတတ္တာ **အာပောဂတံ,** သဘာဝေနေဝ အာပဘာဝံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ သိနေဟနဝသေန **သိနေဟော,** သောယေဝ သိနေဟနသဘာဝံ ဂတတ္တာ **သိနေဟဂတံ။ ဗန္ဓနတ္တံ ရူပဿာ** တိ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပဿ ဗန္ဓနဘာဝေါ, အဝိပ္ပကိရဏဝသေန သမ္ပိဏ္ဍနန္တိ အတ္ထော။ **ဥဂ္ဂဏှာဟန္တော** တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ အာပေါ မဏ္ဍလေ ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပလဗ္ဘတိ, တထာ နိမိတ္တံ ဂဏှာဟန္တော။ **ဝုတ္တော** တိ "အာပသ္မိံ"န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအာပော။ သော ဟိ သသမ္ဘာရအာပော, န "အာပောကသိဏ"န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအာပော။ **သေသ**န္တိ အာရမ္မဏသမ္မုတိအာဟနံ သရူပဝိဘာဝနံ။ "အာပံ အာပတော ပဇာနာတီ"တိအာဒိဟဋ္ဌိယာ အတ္ထဝိဘာဝနဋ္ဌေဝ တတ္ထ တတ္ထ မညနာဝိဘာဂဒဿနဋ္ဌ **ပထဝိယံ ဝုတ္တသဒိသမေဝ** တိ။ တတ္ထ "ပထဝိကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတီ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၆၀; အ. နိ. ၁၀.၂၅) ဝုတ္တံ, ဣဓ "အာပောကသိဏမေကော သဉ္ဇာနာတီ"တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတ္ထ စ "ပထဝိတိ သဉ္ဇာနာတီ"တိ ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန "အာပောတိ သဉ္ဇာနာတီ"တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဧဝမာဒိ ဧဝ ဝိသေသော။ သေသံ တာဒိသမေဝ။ တေန ဝုတ္တံ "ပထဝိယံ ဝုတ္တသဒိသမေဝ"တိ။ ယော ပနေတ္ထ ဝိသေသော, တံ ဒဿေတုံ **"ကေဝလ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မူလရသော**တိ မူလံ ပဋိစ္စ နိဗ္ဗတ္တရသော။ **ခန္ဓရသာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ခီရာဒီနိ** ဟ ကဋ္ဌာနေဝ။ ယထာ ပန ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပဒေ (ပါရာ. ၆၁၈-၆၂၅), န ဧဝမိဓ နိယမော အတ္ထိ။ ယံ ကိဉ္စိ ခီရံ **ခီရ**မေဝ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဘုမ္မာနိ** တိ အာတဋ္ဌာဒီသု ဌိတဥဒကာနိ။ **အန္တလိက္ခာနိ** တိ ပထဝိံ အပ္ပတ္တာနိ ဝဿောဒကာနိ, ပတ္တာနိ ပန ဘုမ္မာနေဝ။ **ဧဝံ ဝုတ္တာ စာ** တိ **စ**-သဒ္ဒေန ဟိမောဒကကပ္ပဝိနာသကဥဒကပထဝိယာအန္တောဥဒကပထဝိသန္ဓာရကဥဒကာဒိံ ပုဗ္ဗေ အဝုတ္တမ္ပိ သမုစ္စိနောတိ။

တေဇံ တေဇတောတိ ဧတ္ထ တေဇနဋ္ဌေန **တေဇော,** တေဇနံ နာမ ဒဟနပစနာဒိသမတ္ထံ နိသာနံ, ယံ ဥဏှာဟတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ယေန စာ**တိ ယေန တေဇောဂတေန ကုပိတေန။ **သန္တပ္ပတိ** တိ အယံ ကာယော သမန္တတော တပ္ပတိ ဧကာ ဟိကဇရာဒိဘာဝေန ဥသုမဇာတော ဟောတိ။ **ယေန စ ဇီရိယတီ**တိ ယေန အယံ ကာယော ဇီရိယတိ, ဣန္ဒြိယဝေကလ္လတံ ဗလပရိက္ခယံ ဝလိတာဒိဘာဝဉ္စ ပါပုဏာတိ။ **ယေန စ ပရိဍယှတီ**တိ ယေန ကုပိတေန အယံ ကာယော ပရိတော ဍယှတိ, သော စ ပုဂ္ဂလော ဍယှာမီတိ သတဓောတသပ္ပိကေသီတစန္ဒနာဒိလေပဋ္ဌေဝ တာလဝဏ္ဍဝါတဉ္စ ပစ္စာသီသတိ။ **ယေန စ အသိတပီတခါယိတသာယိတံ သမ္မာ ပရိဏာမံ ဂစ္ဆတီ** တိ ယေန အသိတံ တ [ဩ]ဒနာဒိ, ပီတံ တ ပါနကာဒိ, ခါယိတံ တ ပိဋ္ဌခဇ္ဇကာဒိ, သာယိတံ တ အမ္ဗပက္ကမဓုဖာဏိတာဒိ သမ္မဒေဝ ပရိပါကံ ဂစ္ဆတိ, ရသာဒိဘာဝေန ဝိဝေကံ ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ သရီရဿ ပကတိဥသုမံ အတိက္ကမိတွာ ဥဏှာဘာဝေါ **သန္တာပော,** သရီရဒဟနဝသေန ပဝတ္တော မဟာအာပော **ပရိဒါဟော,** သတတရံ တာပေတွာ ဥဒကေ ပက္ခိပိတွာ ဥဒ္ဒဋ္ဌသပ္ပိ **သတဓောတသပ္ပိ,** ရသရုဓိရမံသမေဒအဋ္ဌိအဋ္ဌိမိဉ္ဇသုက္ကာ **ရသာဒယော**။ တတ္ထ ပုရိမာ တယော တေဇာ စတုသမုဋ္ဌာနာ, ပစ္ဆိမော ကမ္မသမုဋ္ဌာနော။

တေဇောဘာဝံ ဂတတ္တာ **တေဇောဂတံ။ ဥသ္မာ** တိ ဥဏှာကာရော။ ဥသ္မာဝ ဥသ္မာဘာဝံ ဂတတ္တာ **ဥသ္မာဂတံ။ ဥသုမ**န္တိ စဏ္ဍဥသုမံ။ တဒေဝ **ဥသုမဂတံ,** သဘာဝေနေဝ ဥသုမဘာဝံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ကဋ္ဌဂ္ဂိ** တိ ကဋ္ဌုပါဒါနော အဂ္ဂိ။ **သကလိကဂ္ဂိ** အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သင်္ကာရဂ္ဂိ** တိ ကစဝရံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နအဂ္ဂိ။ **ဣန္ဒဂ္ဂိ** တိ အသနိအဂ္ဂိ။ **သန္တာပေါ** တိ ဇာလာယ တ ဝီတစ္စိတင်္ဂါရာနံ တ သန္တာပေါ ။ **သူရိယသန္တာပေါ** တိ အာတပေါ။ **ကဋ္ဌသန္နိစယသန္တာပေါ**တိ ကဋ္ဌရာသိံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နသန္တာပေါ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧဝံ ဝုတ္တာ စာတိ။ စ** -သဒ္ဒေန ပေတဂ္ဂိကပ္ပဝိနာသကဂ္ဂိနိရယဂ္ဂိအာဒိကေ အဝုတ္တေပိ သမုစ္စိနောတိ။

တယံ တယတောတိ ဧတ္ထ တယနဋ္ဌေန **တယော**။ ကိမိဒံ တယနံ နာမ? ဝိတ္ထမ္ဘနံ, သမုဒီရဏံ တ, တယနံ ဂမနန္တိ ဧကေ။ **ဥဒ္ဓင်္ဂမာ တတာ** တိ ဥဂ္ဂါရဟိက္ကာဒိပဝတ္တကာ ဥဒ္ဓံ အာရောဟနတတာ။ **အဓောဂမာ တတာ**တိ ဥစ္စာရပဿာဝါဒိနီဟရဏတာ အဓော [ဩ]ရောဟနတတာ။ **ကုစ္ဆိသယာ တတာ**တိ အန္တာနံ ဗဟိတတာ။ **ကောဋ္ဌာသယာ တတာ**တိ အန္တာနံ အန္တောတတာ။ **အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိနော တတာ** တိ ဓမနိဇာလာနုသာရေန သကလသရီရေ အင်္ဂမင်္ဂါနိ အနုသဋာ သမိဉ္ဇနပသာရဏာဒိနိဗ္ဗတ္တကာ တတာ ။ **သတ္ထကတတာ** တိ သန္ဓိဗန္ဓနာနိ ကတ္တရိယာ ဆိန္ဒန္တာ ဝိယ ပဝတ္တတတာ။ **ခုရကတတာ**တိ ခုရေန ဝိယ ဟဒယမံသဆေဒနဖာလနကတတာ။ **ဥပ္ပလကတတာ** တိ ဟဒယမံသဿ သမုပ္ပါဋနက

တတာ။ **အသ္သာသော** တိ အန္တောပဝိသနကနာသိကာတတော။ **ပသ္သာသော** တိ ဗဟိနိက္ခမနနာသိကာတတော။ တ္တေ စ ပုရိမာ သဗ္ဗေ စတုသမုဋ္ဌာနာ, အသ္သာသပသ္သာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ။

တယောဂတန္တိ တယောဝ တယောဂတံ, သဘာဝေနေဝ တယောဘာဝံ ပတ္တန္တိ အတ္တော။ **ထမ္ဘိတတ္တံ ရူပ သ္သာ**တိ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပသ္သ ထမ္ဘိတဘာဝေါ။ **ပုရတ္ထိမာ တတာ** တိ ပုရတ္ထိမဒိသတော အာဂတာ တတာ။ **ပစ္ဆိ မာဒီသုပိ** ဧသေဝ နယော။ **သရဇာ**ဒီသု သဟ ရဇေန **သရဇာ,** ရဇဝိရဟိတာ သုဒ္ဓာ **အရဇာ**။ သီတဥတုသမုဋ္ဌာနာ, သီတ ဝလာဟကန္တရေ တ ဇာတာ **သီတာ**။ ဥဏှဥတုသမုဋ္ဌာနာ, ဥဏှဝလာဟကန္တရေ တ ဇာတာ **ဥဏှာ**။ **ပရိတ္တာ** တိ မန္ဒာ တနုကတတာ။ **အဓိမတ္တာ** တိ ဗလဝတတာ။ **ကာဠာတိ** ကာဠဝလာဟကန္တရေ သမုဋ္ဌိတာ။ ယေဟိ အဘ္ဘာဟ တော ဆဝိဝဏ္ဏော ကာဠကော ဟောတိ, တေသံ ဧတံ အဓိဝစနန္တိပိ ဧကေ။ **ဝေရမ္ဘတတာ** တိ ယောဇနတော ဥပရိ တယန တတာ။ **ပက္ခတတာ** တိ အန္တမသော မက္ခိကာယပိ ပက္ခာယူဟနတတာ။ **သုပဏ္ဏတတာ** တိ ဂရုဠတတာ။ ကာမံ စေ တေပိ ပက္ခတတာဝ, ဥဿဒဝသေန ပန ဝိသုံ ဂဟိတာ။ **တာလဝဏ္ဋတတာ** တိ တာလဝဏ္ဏေဟိ ကတေန, အညေဟိ တ ကတေန ကေနစိ မဏ္ဍလသဏ္ဌာနေန သမုဋ္ဌာပိတတတာ။ **ဝိဓူပနတတာ**တိ ဗီဇနပတ္တကေန သမုဋ္ဌာပိတတတာ။ ဣမာ နိ စ တာလဝဏ္ဋဝိဓူပနာနိ အနုပ္ပန္နမ္ပိ တတံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, ဥပ္ပန္နမ္ပိ ပရိဝတ္တေန္တိ။ ဣဓာပိ **စ**-သဒ္ဒော ဥဒကသန္ဓာ ရကတတကပ္ပဝိနာသကတတဇလာပေလ္လနကတတာဒိကေ အဝုတ္တေပိ သမုစ္စိနောတိ။ တ္တေ စ "အာပံ မညတီ"တိ အာဒီသု ယသ္မာ တီဟိ မညနာဟိ – "အဟံ အာပေါတိ မညတိ, မမ အာပေါတိ မညတီ"တိအာဒိနာ ပထဝီတရေ ဝုတ္တန ယေန သက္ကာ မညနာဝိဘာဂေ ဝိဘာဝေတုန္တိ ဝုတ္တံ **"သေသံ ဝုတ္တနယမေတ"** တိ။ တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယာနု သာရေန ဣမေသု တီသု တရေသု ယထာရဟံ မညနာဝိဘာဂေ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။

တ္တော၀တာ တိ တ္တေကေန ဣမိနာ စတုတရပရိမာဏေန ဒေသနာဝိသေသေန။ **စ**-သဒ္ဒော ဗျတိရေကော။ တေန ဝက္ခမာနံယေဝ ဝိသေသံ ဇောတေတိ။ **ယွတယန္တိ** ယော အယံ လက္ခဏော နာမ ဟာရော ဝုတ္တောတိ သမ္ဗန္ဓော။ သော ပန လက္ခဏဟာရော ယံလက္ခဏော တတ္ထ ဝုတ္တော, တံ ဒဿေတုံ **"ဝုတ္တမှိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဝု တ္တမှိ ဧကဓမ္မေ**တိ ကုသလာဒီသု ခန္ဓာဒီသု တ ယသ္မိံ ကသ္မိဉ္စိ ဧကဓမ္မေ သုတ္တေ သရူပတော နိဒ္ဒိဋ္ဌဝသေန တ ကထိတေ။ **ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ တေနာ** တိ ယေ ဧကေစိ ဓမ္မာ ကုသလာဒိဘာဝေန, ရူပက္ခန္ဓာဒိဘာဝေန တ တေန ဝု တ္တဓမ္မေန သမာနလက္ခဏာ။ **ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ သဗ္ဗေ** တိ သဗ္ဗေပိ ကုသလာဒိသဘာတ, ခန္ဓာဒိသဘာတ တ ဓမ္မာ သု တ္တေ အဝုတ္တာပိ တာယ သမာနလက္ခဏတာယ ဝုတ္တာ ဘဝန္တိ, အာနေတဗ္ဗတ သံဝဏ္ဏနဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော။

တ္တေ စ ဧကလက္ခဏာ တိ သမာနလက္ခဏာ ဝုတ္တာ။ တေန သဟစရိတာ သမာနကိစ္စတာ သမာနဟေတုတာ သမာနဖ လတာ သမာနာရမ္မဏတာတိ ဧဝမာဒီဟိပိ အဝုတ္တာနံ ဝုတ္တာနံ ဝိယ နိဒ္ဒါရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဣတီ**တိ ဣမိနာ ပကာရေန။ တေနာဟ **"ဧဝံ နေတ္တိယံ လက္ခဏော နာမ ဟာရော ဝုတ္တော"** တိ, **နေတ္တိဟဋ္ဌိယံ** (နေတ္တိ. ၂၃) ပန "ယေ ဓမ္မာ ဧကလက္ခဏာ ကေစိ သော ဟာရော လက္ခဏော နာမာ"တိ ဟဋ္ဌော အာဂတော။ **တသ္သ ဝသေနာ** တိ တသ္သ လက္ခဏ ဟာရသ္သ ဝသေန။ **ရူပလက္ခဏံ အနတီတတ္တာ** တိ ရုပ္ပနသဘာဝေန သမာနသဘာဝတ္တာ။ **ဝဒန္တေန** ဘဂဝတာ။ **တော**တိ "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တဒိဋ္ဌိ။ တ္တေ စ **သက္ကာယဒိဋ္ဌိမညနာ**ဒဿနေနေဝ သကလရူပ ဝတ္ထုကာ တဏှာမာနမညနာပိ ဒဿိတာ ဧတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "တသ္မိံယေဝ ပနဿ ဒိဋ္ဌိမညနာယ မ ညိတေ ဝတ္ထုသ္မိံ သိနေဟံ မာနဉ္စ ဥပ္ပာဒယတော တဏှာမာနမညနာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ"တိ။ အထ တ ပထဝိံ အာပံ တေဇံ တယံ မေတိ မညတိ အဘိနန္ဒတီတိ စ ဝဒန္တေန ဝုတ္တနယေနေဝ သကလရူပဝတ္ထုကာ တဏှာမညနာ တဒနုသာရေန မာနမညနာပိ ဝုတ္တာဝ ဟောတီတိ ဧဝမေတ္ထ ဣတရမညနာပိ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ။

အာဟေတရာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘူတတရာဒိဝဏ္ဏနာ

၃. "ပထဝိံ မညတိ, ပထဝိယာ မညတီ"တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတိ, ရူပသ္မိံ အတ္တာနံ သမ နုပဿတီ"တိအာဒီနံ သက္ကာယဒိဋ္ဌီနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဧဝံ ရူပမုခေန သင်္ခါရဝတ္ထုကံ မညနံ ဝတွာ"** တိ ။ **တေသု သင်္ခါရေသု သတ္တေသုပီ** တိ တဒုဟာအနေသုပိ သတ္တေသု ။ **ဓာတူသူ**တိ ပထဝီအာဒီသု စတူသု ဓာတူသု။ "ဇာ

တံ ဘူတံ သင်္ခတ”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၀၇; သံ. နိ. ၅.၃၇၉) ဘူတ-သဒ္ဒော ဥပ္ပာဒေ ဒိဿတိ, သဥပသဂ္ဂေါ ပန “ပ
ဘူတမရိယော ပကရောတိ ပုည”န္တိအာဒီသု ဝိပုလေ, “ယေဘုယျေန ဘိက္ခုနံ ပရိဘူတရူပော”တိအာဒီသု ဟီဠနေ,
“သမ္ဘူတော သာဏဝာသီ”တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၄၅၀) ပညတ္တိယံ, “အဘိဘူတော မာရော ဝိဇိတော သင်္ဂါမော”တိအာဒီ
သု ဝိမဒ္ဒနေ, “ပရာဘူတရူပော ခေါ အယံ အစေလော ပာထိကပုတ္တော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၂၃, ၂၅, ၃၁, ၃၂) ပရာဇ
ယေ, “အနုဘူတံ သုခဒုက္ခ”န္တိအာဒီသု ဝေဒိယနေ, “ဝိဘူတံ ဝိဘာဝိတံ ပညာယာ”တိအာဒီသု ပာကဋီကရဏေ ဒိဿတိ။
တေ သဗ္ဗေ **ရုက္ခာဒီသူ** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ “ကာလော ဃသတိ ဘူတာနီတိ (ဇာ. ၁.၂.၁၉၀), ဘူ
တာ လောကေ သမုဿယ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၂၀; သံ. နိ. ၁.၁၈၆) စ အာဒီသု အဝိသေသေန သတ္တတစကောပိ ဘူတသဒ္
ဒော, ဥပရိ ဒေဝတဒိပဒေဟိ သတ္တဝိသေသာနံ ဂဟိတတ္တာ ဣဓ တဒဝသိဋ္ဌာ ဘူတသဒ္ဒေန ဂယှန္တီတိ အာဟ **“နော စ
ခေါ အဝိသေသေနာ”**တိ။ တေနေတဟ – **“စာတုမဟာရာဇိကာနဥ္စဟိ ဟေဋ္ဌာ သတ္တာ ဣဓ ဘူတာတိ အဓိပ္ပေ
တာ”**တိ။ ယော ဟိ သတ္တနိကာယော ပရိပုဏ္ဏယောနိကော စတူဟိပိ ယောနီဟိ နိဗ္ဗတ္တနာရဟော, တတ္ထာယံ ဘူတသ
မညာ အဏ္ဍဇာဒိဝသေန ဘဝနတော။

ဘူတေတိ ဝုတ္တဒေသအာဒေသိတေ ဘူတေ။ **ဘူတတော သဉ္ဇာနာတီ** တိ ဣမိနာ “ဘူတာ”တိ လောကတေဟာရံ ဂ
ဟေတွာ ယထာ တတ္ထ တဏှာဟာဒိမညနာ သမ္ဘဝန္တိ, ဧဝံ ဝိပရီတသညာယ သဉ္ဇာနနံ ပကာသီယတိ။ သွတယမတ္
ထော ဟေဋ္ဌာ “ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတီ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယာနုသာရေန သက္ကာ ဇာနိတုန္တိ အာဟ **“ဝုတ္တနယ
မေဝ”**တိ။ ယထာ သုဒ္ဓါတသာ သဗ္ဗအ အဘာဝတော ဣမံ ဒေသနံ နာရုဠှာ, ဧဝံ နေရယိကာပိ သဗ္ဗမညနာနမိဋ္ဌာန
တော။ ဧတေနေဝ ဧကေစ္စပေတာနမ္ပေတ္ထ အသင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အပရေ ပန “ဒိဋ္ဌိမညနာဓိဋ္ဌာနတော တေသမ္ပေ
တ္ထ သင်္ဂဟော ဣစ္ဆိတောယေတ”တိ ဝဒန္တိ။ “သမင်္ဂိဘူတံ ပရိစာရေန္တ”န္တိအာဒိနာ သုတ္တေ **ဝုတ္တနယေန** ။ **ရ
ဇ္ဇတီ**တိ “သုဘာ သုခိတာ”တိ ဝိပလ္လာသဂ္ဂဟေန တတ္ထ ရာဂံ ဇနေတိ။ ဧဝမေတ္ထ ရဇ္ဇန္တော စ န ကေဝလံ ဒသ္
သနဝသေနေဝ, သဝနာဒိဝသေနပိ ရဇ္ဇတေတတိ ဒဿေန္တော **“ဒိသွတပိ။ပေ။ ဥတွတပီ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ ဃာယနာ
ဒိဝသေန ရဇ္ဇနံ တေဟိ အနုဘူတဂန္ဓမာလာဒိဝသေန စေဝ ဝိသဘာဂဝတ္ထုဘူတာနံ တေသံ ပရိဘောဂဝသေန စ ယထာနုဘာဝံ
အနုဿရဏဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဧဝံ ဘူတေ တဏှာဟာမညနာယ မညတီ**တိ ဝုတ္တနယေန ဘူတေ ပဋိစ္စ ဆန္ဒရာဂံ ဇနေ
န္တော တေသံ ပဋိပတ္တိံ အဿာဒေန္တော အဘိနန္ဒန္တော အဘိဝဒန္တော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌန္တော “ဤဒိသီ အ
ဝတ္ထာ မမ အနာဂတမဒ္ဓါနံ သိယာ”တိအာဒိနာ တ ပန နယေန တတ္ထ နန္ဒိံ သမန္နာနေန္တော ဘူတေ တဏှာဟာမညနာ
ယ မညတီတိ အတ္ထော။ **အပ္ပဋိလဒ္ဓဿ** ခတ္တိယမဟာသာလာဒိဘာဝဿ, **သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိ** န္တိ ဇာတိဝသေန ဥက္
ကဋ္ဌနိဟီနတံ။ **ဒဟတီ**တိ ဌပေတိ။ **ယော ဧဝရူပော မာနော**တိ ယော ဧသော “အယံ ပုဗ္ဗေ မယာ သဒိသော, ဣဒါနိ အယံ
သေဋ္ဌော အယံ ဟီနတရော”တိ ဥပ္ပန္နော မာနော။ **အယံ ဝုစ္စတိ မာနာတိမာနော** တိ အယံ ဘာရာတိဘာရော ဝိယ ပုရိမံ
သဒိသမာနံ ဥပဟာယ မာနာတိမာနော နာမာတိ အတ္ထော။

နိစ္စာ တိအာဒီသု ဥပ္ပာဒဘာဝတော **နိစ္စာ,** မရဏာဘာဝတော **ဓုဝါ,** သဗ္ဗဒါ ဘာဝတော **သဿတာ** ။ အနိစ္စပဋိပက္ခ
တော တ **နိစ္စာ,** ထိရဘာဝတော **ဓုဝါ,** သဿတိသမတာယ **သဿတာ,** ဇရာဒိဝသေန ဝိပရိဏာမဿ အဘာဝတော **အ
ဝိပရိဏာမဓမ္မာ**တိ မညတိ။ **သဗ္ဗေ သတ္တာ** တိ ဩဋ္ဌကေဏဂဒ္ရဘာဒယော အနဝသေသာ သဥ္စနဋ္ဌေန သတ္တာ။ **သ
ဗ္ဗေ ပါဏာ**တိ “ဧကိန္ဒြိယော ပါဏော ဒွိန္ဒြိယော ပါဏော”တိအာဒိဝသေန ဝုတ္တာ အနဝသေသာ ပါဏနဋ္ဌေန **ပါ
ဏာ။ သဗ္ဗေ ဘူတာ**တိ အနဝသေသာ အဏ္ဍကောသာဒီသု ဘူတာ သဉ္ဇာတာတိ **ဘူတာ။ သဗ္ဗေ ဇီဝါ** တိ သာလိယဝကေ
ဓူမာဒယော အနဝသေသာ ဇီဝနဋ္ဌေန **ဇီဝါ**။ တေသု ဟိ သော ဝိရူဟဘာဝေန ဇီဝသညီ။ **အဝသာ အဗလာ အဝီရိယာ**တိ တေ
သံ အတ္တနော ဝသော ဝါ ဗလံ ဝါ ဝီရိယံ ဝါ နတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ **နိယတိသင်္ဂတိဘာဝပရိဏတာတိ** ဧတ္ထ **နိယတီ**တိ။ **နိ
ယတတာ,** အစ္ဆေဇ္ဇသုတ္တာဝုတအဘေဇ္ဇမဏိ ဝိယ အဝိဇဟိတပကတိတာ။ **သင်္ဂတီ** တိ ဆန္နံ အဘိဇာတီနံ တတ္ထ
သင်္ဂမော။ **ဘာဝေ**တိ သဘာဝေယေဝ, ကဏ္ဍကာနံ တိခိဏတာ, ကပိဋ္ဌဖလာဒီနံ ပရိမဏ္ဍလာဒိတာ, မိဂပက္ခီနံ ဝိစိတ္တ
ဝဏ္ဏာဒိတာတိ ဧဝမာဒိကော။ ဧဝံ နိယတိယာ စ သင်္ဂတိယာ စ ဘာဝေ စ ပရိဏတာ နာနပ္ပကာရတံ ပတ္တာ။ ယေန ဟိ
ယထာ ဘဝိတဗ္ဗံ, သော တထေဝ ဘဝတိ။ ယေန န ဘဝိတဗ္ဗံ, သော န ဘဝတီတိ ဒဿေတိ။ **ဆသွေဝါဘိဇာတီသူ**တိ
ကဏှာဘိဇာတိအာဒီသု ဆသု ဧဝ အဘိဇာတီသု ဌတွာ သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေန္တိ, အညာ သုခဒုက္ခဘူမိ နတ္ထီ
တိ ဒဿေတိ။ **တ**-သဒ္ဒေန အန္တာဒိဘေဒေ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသေ သင်္ဂဏှာတိ။

ဥပပတ္တိ န္တိ ဣမိနာ တသ္မိံ တသ္မိံ သတ္တနိကာယေ ဘူတာနံ သဟဇာတံ အာကင္ခတီတိ ဒသ္သေတိ။ **သုခုပပတ္တိ**န္တိ ဣမိနာ ပန တတ္ထ တတ္ထ ဥပပန္နသ္သ သုခုပပတ္တိံ။ **ကေစ္စ ဘူတေ နိစ္စာ** တိအာဒိနာ ကေစ္စသသ္သတိကဒိဋ္ဌိံ ဒသ္သေတိ။ **အဟမ္ပိ ဘူတေသု အညတရောသ္မိ** တိ ဣမိနာ ပန စတုတ္ထံ ကေစ္စသသ္သတိကတဒံ ဒသ္သေတိ။

ယတော ကုတောစီတိ ဣသ္သရပုရိသာဒိဘေဒတော ယတော ကုတောစိ။ **ကော တဏ္ဍုဟာမညနာဝ လဗ္ဘတီ** တိ ဣဓာပိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဣတရမညနာနမ္ပိ သမ္ဘဝေ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗော။ ဝုတ္တပ္ပကာရေယေဝ ဘူတေ တဏ္ဍုဟာဒိဋ္ဌိဟိ အဘိနန္ဒတီတိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာ အာဟ "ဝုတ္တနယမေဝ"တိ။ **ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ** တိ "ယော ဘူတပညတ္တိယာ ဥပဟအနဘူတေ ခန္ဓေ ပရိဇာနာတိ, သော တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိဇာနာတီ"တိအာဒိနာ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ အပရေ ပနေတ္ထ ဘူတကမောပိ ဘူတ-သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတောတိ ရက္ခာဒိဝသေနပိ မညနာဝိဘာဂံ ယောဇေတွာ ဒသ္သေန္တိ, တထာ မဟာဘူတဝသေနပိ, တံ **အဋ္ဌကထာယံ** နတ္ထိ။

ဘူမိဝိသေသာဒိနာ ဘေဒေနာတိ ဘူမိဝိသေသဥပပတ္တိဝိသေသာဒိဝိဘာဂေန။ **ဣဒ္ဓိယာ** တိ ပုညဝိသေသနိဗ္ဗတ္တေန အာနုဘာဝေန။ ကိဥ္စာပိ ဒေဝ-သဒ္ဒော "ဝိဒ္ဓေ ဝိဂတဝလာဟကေ ဒေဝေ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၁၀; ၃.၁၀၂; ၅.၁၄၆-၁၄၈; မ. နိ. ၁.၄၈၆; အ. နိ. ၁၀.၁၅; ဣတိဝု. ၂၇) အဇ္ဈာကာသေ အာဂတော, "ဒေဝေ စ ထောကံ ထောကံ ဖုသာယတီ"တိအာဒီသု မေဃေ, "အယဥှိ ဒေဝ ကုမာရော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၄, ၃၅, ၃၆) ခတ္တိယေ အာဂတော, "ပဥ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတော သမင်္ဂိဘူတော ပရိစာရေတိ ဒေဝေ မညေ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၈၃; မ. နိ. ၂.၂၁၁) ဝိယ ဣဓ ဥပပတ္တိဒေဝေသု အာဂတော, ဒေဝ-သဒ္ဒေန ပန ဝတ္တဗ္ဗသတ္တေ အနဝသေသတော ဥဒ္ဒရိတွာ တတော ဣဓာဓိပ္ပေတေ ဒသ္သေတုံ **"တေ တိဝိဓာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သေသာ ဆ ကာမာဝစရာ ဣဓ ဒေဝာတိ အဓိပ္ပေတာ** ဣတရေသံ ပဒန္တရေဟိ နိဝတ္တိတတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဘူတာ ဒေဝတိ ဂဟိတေသု သတ္တေသု တဏ္ဍုဟာဒိမညနာနံ ပဝတ္တာကာရေနပိ တိဝိဓလက္ခဏန္တိ အာဟ **"ဘူတတရေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ။

"အညတရသ္သ ဥပဟသကသ္သ ပဇာပတိ အဘိရူပဟ ဟောတီ"တိအာဒီသု (ဟရာ. ၁၆၈) **ပဇာပတိ**-သဒ္ဒော ဃရဏိယံ အာဂတော, "ပဇာပတိ ကာမအာယီ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ မေ ပဇာ ဟောတူ"တိအာဒီသု ဒိဋ္ဌိဂတိကပရိကပ္ပိတေ, "ပဇာပတိသ္သ ဒေဝရာဇသ္သ ဓဇဂ္ဂံ ဥလ္လောကေယျာထာ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၄၉) ဒေဝဇေဋ္ဌကေ, ဣဓ ပန အဓိပတီတိ ဝဒန္တိ, တံ ဥပရိ ဗြဟ္မနော ဂယှမာနတ္တာ တေသံ မတိမတ္တံ။ **ဒေဝတန္တိ** စာတုမဟာရာဇိကာဒိဒေဝတနံ။ **မဟာရာဇာဒီနန္တိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန သက္ကသုယာမသန္တုသိတသုနိမ္မိတဝသဝတ္တိနော ဂဟိတာ။ **တေသန္တိ** မဟာရာဇာဒီနံ။ **သတ္တသင်္ခာတာယာ**တိ ကာမဘူမိယံ သတ္တသင်္ခာတာယ။ **ပဇာပတိန္တိ** ပဇာပတိဘာဝံ။ ပဇာပတိဘာဝေန ဟိ မာနံ ဇပ္ပေန္တော ပဇာပတိံ မာနမညနာယ မညတီတိ ဝုတ္တော။

ကော ဒိဋ္ဌိမညနာဝ ယုဇ္ဇတိ တိ ဝုတ္တံ, ပဇာပတိနော ပန သမိပတံ သလောကတံ တ အာကင်္ခတော, တထာဘာဝာယ စိတ္တံ ပဏိဒဟတော, တထာလဒ္ဓဗ္ဗာယ သမ္ပတ္တိယာ အတ္တနော သေယျာဒိဘာဝံ ဒဟတော စ တဏ္ဍုဟာမာနမညနာပိ သမ္ဘဝန္တီတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ **ယေ စ ဓမ္မာ** တိ အာယုဝဏ္ဏာဒိကေ ဝဒတိ။ **ပဇာပတိန္တိ** တ္တောပိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဣတရမညနာနမ္ပိ သမ္ဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗြူဟိတော တိ ပရိဝုဒ္ဓေါ။ **ဂုဏဝိသေသေဟီ**တိ ဈာနာဒီဟိ ဝိသိဋ္ဌေဟိ ဂုဏေဟိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတာယ။ ဗြဟ္မ-သဒ္ဒသ္သ သတိပိ အဝိသေသတော ဝိသိဋ္ဌတစကတ္တေ ယတ္ထ ယတ္ထ ပနသ္သ ဂုဏဝိသေသယုတ္တာဒိရူပဟ ပဝတ္တိ, တံ ဒသ္သေတုံ **"အပိစ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သဟသ္သော** တိ သဟသ္သိယာ လောကဓာတုယာ အဓိပတိဘူတော။ **ပဥ္စမာဘိနိဗ္ဗတ္တော**တိ ပဏီတေန ပဥ္စမဇ္ဈာနေန နိဗ္ဗတ္တော, ပဥ္စမဇ္ဈာနဘူမိယံ တ ပဥ္စမံ အဘိနိဗ္ဗတ္တော။ **ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ** ပဓာနဂ္ဂဟဏေန အပ္ပဓာနာနမ္ပိ ကေနစိ သမ္ဗန္ဓေန ဂဟိတဘာဝသိဒ္ဓိတော။ တ္တေ စ **ဗြဟ္မာ** တိ မဟာဗြဟ္မာ အဓိပ္ပေတော။ သော ဟိ ဝဏ္ဏဝန္တတာယ စေဝ ဒီဃာယုကတာယ စ ဗြဟ္မပရိသဇ္ဇာဒီဟိ မဟန္တော ဗြဟ္မာတိ **မဟာဗြဟ္မာ,** တသ္သ ပန ပုရောဟိတဋ္ဌာနေ ဌိတာတိ **ဗြဟ္မပုရောဟိတာ,** ပရိသာယံ ဘဝာ ပရိစာရကာတိ **ဗြဟ္မပရိသဇ္ဇာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥက္ကဋ္ဌေကပုဂ္ဂလဘာဝတော ပဇာပတိသ္မိံ ဝိယ ဗြဟ္မနိ မညနာ ဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ **"ပဇာပတိတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ။ တထာ ဟိ ဗဟုပုဂ္ဂလဘာဝသာမညတော အာဘဿရတရာဒီနံ ဘူတတရသဒိသတာ ဝုတ္တာ။

ယထာဝုတ္တပဘာယ အာဘာသနသီလာ တ **အာဘဿရာ။ ကေတလတသိနော** တိ ဣဒံ ဈာနန္တရဘူမိနံ ဝိယ ဟေဋ္ဌုပရိဘာတဘာဝတော ဝုတ္တံ, ဌာနာနိ ပန နေသံ ပရိစ္ဆိန္နာနေဝ။ အာဘဿရေဟိ ပရိတ္တာ အာဘာ ဧတေသန္တိ **ပရိတ္တာဘာ။ အပ္ပမာဏာ အာဘာ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာဘာ။**

သုဘာတိ သောဘနာ ပဘာ။ ကဥ္စနပိဏ္ဍော ဝိယ သဿိရိကာ **ကဥ္စနပိဏ္ဍသဿိရိကာ** ။ တတ္ထ သောဘနာယ ပဘာယ ကိဏ္ဏာ သုဘာကိဏ္ဏာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဘာ-သဒ္ဒဿ ရဿတ္တံ, အန္တိမ-ဏ-ကာရဿ ဟ-ကာရဥ္စ ကတ္ွတ **"သုဘကိဏှာ"**တိ ဝုတ္တာ။ **သုဘာ**တိ စ ဧကဃနာ နိစ္စလာ ပဘာ ဝုစ္စတိ, ပရိတ္တာ သုဘာ ဧတေသန္တိ **ပရိတ္တသုဘာ**။ အပ္ပမာဏာ သုဘာ ဧတေသန္တိ **အပ္ပမာဏသုဘာ**။

ဝိပုလဖလာတိ ဝိပုလသန္တသုခာယုဝဏ္ဏာဒိဖလာ။

သတိပိ ဒေဝဗ္ရဟ္မာဒီနံ ပုညဖလေန ဈာနဖလေန စ ပဋိပက္ခာဘိဘဝေ ယေသံ ပန ပုထုဇ္ဇနအသညသတ္တေသု အဘိဘူတေဟာရော ဟာကဋ္ဌော နိရုဋ္ဌော, တေသံ ဝသေနာယံ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"အသညဘဝဿေတံ အဓိဝစန"**န္တိ။ ယထာ ပဏပတိတရေ "ဣဓေကစ္စော ပဏပတိသို့ယေတ"တိအာဒိနာ မညနာပဝတ္တိ ဒဿိတာ, တထာ ဣဓာပိ တံ ဒဿေတုံ သက္ကာတိ အာဟ **"သေသံ ပဏပတိတရေ ဝုတ္တနယမေတ"** တိ။

ဘူတတရာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာကာသာနဥ္စာယတနတရာဒိဝဏ္ဏနာ

၄. ဧဝံ သတ္တဝသေန ဘူမိက္ကမဒဿနေ သုဒ္ဓာဝါသာနံ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏံ နိဒ္ဒာရေန္တော **"ဧဝံ ဘဂဝတ"**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနာကမိခီဏာသဝတ**တိ အနာကမိနော စ ခီဏာသဝ စ။ ကိဥ္စာပိ သုဒ္ဓာဝါသာ အတ္တေဝ အနေက ကပ္ပသဟဿာယုကာ, ဥက္ကံသပရိစ္ဆေဒတော ပန သောဠသကပ္ပသဟဿာယုကာဝ, န တတော ပရန္တိ အာဟ **"ကတိပယကပ္ပသဟဿာယုကာ"** တိ။ ကာမရူပဘဝေသု ပဝတ္တမာနာပိ အာကာသာနဥ္စာယတနာဒိဓမ္မာ အရူပာဝစရဘာဝတော တံဘူမိကတေဟာရံ န လဘန္တိတိ **"တတ္ထုပ္ပန္နာယေတ"** တိ အဝဓာရေတ္ွတ ဝုတ္တံ။ **အဘိဘူတရေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ** ယထာရဟန္တိ အဓိပ္ပာယော။ န ဟေတ္ထ ဝဏ္ဏဝန္တတာဒိ သမ္ဘဝတီတိ။ **ပဏပတိတရေ ဝုတ္တနယေနာ**တိ ဧတ္ထ "အဟမသ္မိ အရူပေ ပဟီနရူပပဋိဃသညော"တိအာဒိနာ မာနမညနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အာကာသာနဥ္စာယတနတရာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒိဋ္ဌသုတတရာဒိဝဏ္ဏနာ

၅. ရူပမုခေန မညနာဝတ္ထုဒဿနံ သင္ခေပေတိ ကတ္ွတ ဝုတ္တံ **"ဝိတ္ထာရတောပီ"**တိ။ တမ္ပိ ဟိ "ယတ္ထ နေဝ ပထဝီ, န အာပေ, န တေဇော, န တယော, န အာကာသာနဥ္စာယတန"န္တိအာဒိဂ္ဂဟဏံ ဝိယ သင္ခေပတော ပဥ္စဟောကာရဘဝဒဿနံ ဟောတီတိ။

ဒိဋ္ဌန္တိ ယံ စက္ခုဒ္ဒတရေန ကတဒဿနကိရိယာသမာပန်, ယဥ္စ စက္ခု ဒ္ဒဝယံ ပဿတိ ပဿိဿတိ သတိ သမ္မာဝေ ပဿေယျ, တံ သဗ္ဗကာလန္တိ ဝိသေသဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝတော ဒိဋ္ဌန္တေဝ ဝုတ္တံ ယထာ "ဒုဒ္ဓ"န္တိ။ တေနာဟ **"ရူပာယတနဿေတံ အဓိဝစန"** န္တိ။ အယဥ္စ နယော **သုတာဒီသုပိ ယောဇေတဗ္ဗော။ သတ္တာ** တိ ရူပာဒီသု သတ္ွတာ ဝိသတ္တာတိ သတ္တာ။ သဥ္စနဋ္ဌေန သာမညသဒ္ဒောပိ စေသ သတ္တ-သဒ္ဒော "ဣတ္ထိရူပေ"တိ ဝိသယဝိသေသိတတ္တာ ဣဓ ပုရိသတစကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ရတ္တာ** တိ ဝတ္ထံ ဝိယ ရင်္ဂဇာတေန စိတ္တဿ ဝိပရိဏာမကာရကေန ဆန္ဒရာဂေန ရတ္တာ သာရတ္တာ။ **ဂိဒ္ဓာ** တိ အဘိကင်္ခနသဘာဝေန အဘိဂိဇ္ဈနေန ဂိဒ္ဓာ ဂေဓံ အာပန္နာ။ **ဂဓိတာ**တိ ဂန္ထိတာ ဝိယ လောဘေန ဒုမ္မောစနီယဘာဝေန အာရမ္မဏေ ပဋိဗဒ္ဓာ။ **မုစ္ဆိတာ** တိ ကိလေသဝသေန ဝိသညီဘူတာ ဝိယ အနညကိစ္စာ မုစ္ဆံ မောဟံ အာပန္နာ။ **အဇ္ဈောသန္နာ** တိ ဝိသယေ အညသာဓာရဏေ ဝိယ ကတ္ွတ ဂိလိတ္ွတ ပရိနိဋ္ဌာပေတ္ွတ ဝိယ ဌိတာ။ **ဣမိနာ**တိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာဒိအာကာရေန။ **မင်္ဂလံ အမင်္ဂလ** န္တိ ဣဒ္ဒိသံ ဒိဋ္ဌံ မင်္ဂလံ, ဣဒ္ဒိသံ အမင်္ဂလန္တိ

တိ ။ **ရူပသ္မိံ အတ္တာနံ သမနုပဿနနယေနာ** တိ ဣဒံ ဝေဒနာဒိအရူပဓမ္မေ, ရူပာယတနဝိနိမုတ္တသဗ္ဗဓမ္မေ တ အတ္တတော ဂဟေတွာ တတော အဇ္ဈတ္တိကံ, ဗာဟိရံ တ ရူပာယတနံ တဿောကာသဘာဝေန ပရိကပ္ပေတွာ “သော ခေါ ပန မေ အယံ အတ္တာ ဣမသ္မိံ ရူပာယတနေ”တိ မညန္တော ဒိဋ္ဌိသ္မိံ မညတီတိ ဣမံ နယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ “ပထဝိတော မညတီ”တိအာဒီသု ယထာ “သဉ္ပကရဏာဿ အတ္တနော တ ပရဿ တ”တိအာဒိမညနာပဝတ္တိ ဒဿိတာ, ဧဝံ “ဒိဋ္ဌတော မညတီ”တိအာဒီသု သက္ကာ တံ ဒဿေတုန္တိ အာဟ **“တေသံ ပထဝီတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗ”** န္တိ။

အာဟစ္စာ တိ ဝိသယံ အနုတ္တယ, ပတွာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဥပဂန္တွာ”တိ။ အညမညသံသိလေသေ** တိ စက္ခုရူပသောတသဒ္ဒာ ဝိယ ဒုရေ အဟုတွာ အညမညံ အလ္လီယနေ။

မနသာ ဝိညာတံ ကေဝလန္တိ အတ္ထော။ ဣတရာနိပိ ဟိ မနသာ ဝိညာယန္တိတိ။ သေသေဟိ သတ္တဟိ အာယတနေဟိ ပညတ္တိယာ အသင်္ဂဟိတတ္တာ တမ္ပိ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတုံ **“ဓမ္မာရမ္မဏဿ တ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဒွိဝိသုပိ ဝိကပ္ပေသု လောကုတ္တရာနမ္ပိ သင်္ဂဟော အာပန္နောတိ အာဟ **“ဣမ ပန သက္ကာယပရိယာပန္နမေဝ လဗ္ဘတီ”** တိ။ **ဝိတ္ထာရောတိ** မညနာနံ ပဝတ္တနာကာရဝိတ္ထာရော။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတေသု သုတတရာဒီသု။

ဒိဋ္ဌသုတတရာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဧကတ္တတရာဒိဝဏ္ဏနာ

၆. **သမာပန္နကတရေနာ** တိ သမာပန္နကပ္ပဝတ္တိယာ, ရူပာဝစရာရူပာဝစရစျာနပ္ပဝတ္တိယာတိ အတ္ထော။ သာ ဟိ ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ဧကာကာရေန ပဝတ္တတီတိ ကတွာ “ဧကတ္တ”န္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝဥ္စ ကတွာ ဝိပာကဈာနပ္ပဝတ္တိပိ ဣမ သမာပန္နကတရဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **အသမာပန္နကတရေနာ** တိ ကာမာဝစရဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ။ ဥပစာရဈာနေနပိ ဟိ စိတ္တံ န သမ္မာ **ဧကတ္တံ** ဂတန္တိ ဝုစ္စတီတိ။

ယောဇနာတိ မညနာယောဇနာ။ **ဘိန္ဒိတွာ** တိ ဝိဘဇိတွာ။ **သာသနနယေနာ**တိ ဟဋ္ဌိနယေန။ တတ္ထ “ဧကတ္တံ မညတီ”တိအာဒီသု “ဝေဒနံ အတ္တတော သမနုပဿတီ”တိအာဒိနာ နယေန, “နာနတ္တံ မညတီ”တိအာဒီသု ပန “ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ”တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တဝိဓိ အနုဂန္တွာ မညနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပထဝီတရာဒီသု ဝုတ္တေန စ အဋ္ဌကထာနယေနာ တိ “အဟံ ဝေဒနာတိ မညတိ, မမ ဝေဒနာတိ မညတီ”တိအာဒိနာ, “အဟံ ရူပန္တိ မညတိ, မမ ရူပန္တိ မညတီ”တိအာဒိနာ စာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ယထာနုရူပံ ဝီမံသိတွာ”**တိ, ဧကတ္တနာနတ္တဘာဝေသု ယော ယော ယောဇနာနယော သမ္ဘဝတိ, တဒနုရူပံ ဝိစာရေတွာတိ အတ္ထော။ **ဧကေစီ**တိ အဘယဂိရိတသိနော။ **အပရေ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသံ ဝဒန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပုထုဇ္ဇနဿ မညနာ နာမ သက္ကာယံ ဘိန္ဒိတွာဝ ယထာဉပဋ္ဌိတဝိသယဝသေနေဝ ပဝတ္တတီတိ န တတ္ထ အယမေကတ္တနယော အယံ နာနတ္တနယောတိ ဝိဘာဂဝသေနေဝ, ဧကတ္တသညီ အတ္တာ ဟောတီတိအာဒီသု စ အတ္တနော ဧကတ္တနာနတ္တသညိတာ ဝုတ္တာ, န ပန ဧကတ္တံ နာနတ္တန္တိ ဧဝံ ပဝတ္တဿ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဿ ဧကတ္တနာနတ္တဘာဝတောတိ ဧဝမေတ္ထ တဒုဘယဿ ဣမ အနဓိပ္ပေတဘာဝတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယံ ယထာဝုတ္တပုထုဇ္ဇနော အနဝသေသတော ဂဏှန္တော ဂဟေတုံ သက္ကောတိ, တံ တဿ အနဝသေသတော ဂဟေတဗ္ဗတံ ဥပာဒာယ **“သဗ္ဗ”**န္တိ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေန္တော **“တမေတ”**တိ အာဟ, သက္ကာယသဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ တေဘူမကဓမ္မေ အာဒီနဝဒဿနေ အသတိ နိဗ္ဗိဒာဘာဝတော အဿာဒာနုပဿနာယ တဏှာ ဝဍ္ဎတေတိ အာဟ **“သဗ္ဗံ အဿာဒေန္တော သဗ္ဗံ တဏှာမညနာယ မညတီ”** တိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ – “သံယောဇနိယေသု, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေသု အဿာဒာနုပဿိနော ဝိဟရတော တဏှာ ပဝဍ္ဎတီ”တိ (သံ. နိ. ၂.၅၃, ၅၇)။ “သဗ္ဗမိဒံ မယာ နိမ္မိတ”န္တိ တေန နိမ္မိတမညနာယ အတ္တာနံ သေဋ္ဌာဒိတော ဒဟန္တော တေန မာနေန နိမ္မိတံ မညတိယေဝ နာမ နိမ္မိတမညနာယ ဝိနာ တထာမာနုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတောတိ အာဟ **“အတ္တနာ နိမ္မိတံ မညန္တော သဗ္ဗံ မာနမညနာယ မညတီ”**တိ။ **သဗ္ဗံ နတ္ထီတိအာဒိနာ နယေနာ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန နိယတိတအာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။

မဟာ မေ အတ္တာ တိ ဣမိနာ သဗ္ဗတော အတ္တနော ဝိဘူတိပဝတ္တိတံ ဒဿေတိ။ ‘‘သဗ္ဗံ သဗ္ဗတ္ထက’’န္တိ ဒိဋ္ဌိဝသေန – ‘‘အဟံ သဗ္ဗသ္မိံ မယှံ ကိဉ္စနံ ပလိဗောဓော သဗ္ဗသ္မိံ, ပရော သဗ္ဗသ္မိံ ပရဿ ကိဉ္စနံ ပလိဗောဓော သဗ္ဗသ္မိ’’န္တိအာဒိနာ နယေနပေတ္ထ မညနာ သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **‘‘သေသံ ပထဝီတရေ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗ’’**န္တိ။ အပိစ ‘‘သဗ္ဗောယံ လောကော ပုရိသမယော’’တိ ဧဝံဒိဋ္ဌိကော ပုရိသသင်္ခာတတော သဗ္ဗတော, အတ္တနော ဥပ္ပတ္တိံ တ နိဂ္ဂမနံ တ မညန္တော ဒိဋ္ဌိမညနာယ သဗ္ဗတော မညတိ, တသ္မိံယေဝ ပန ဒိဋ္ဌိမညနာယ မညိတေ ဝတ္ထုသ္မိံ သိနေဟံ မာနဉ္စ ဥပ္ပာဒယတော တဏှာမညနာ မာနမညနာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံယေဝ ပန သဗ္ဗံ မယှံ အတ္တာ ကတ္တာ သာမီတိ တ မညန္တော ‘‘သဗ္ဗံ မေ’’တိ မညတိ, တထာယံ ဒိဋ္ဌိတဏှာဘိနန္ဒနာဟိ အဘိနန္ဒန္တော သဗ္ဗံ အဘိနန္ဒတီတိ ဧဝမေတ္ထ မညနာနံ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တန္တိ သက္ကာယံ။ ဥက္ကံသဂတသုခသဟိတဉ္ဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနတဒီ နိဗ္ဗာနန္တိ မညတိ, တံ ပနတ္ထတော သက္ကာယောယေဝါတိ။ **ကေဓာ**တိ ပဉ္စဝိဓမ္ပိ နိဗ္ဗာနဘာဝေန ဧကေဇ္ဈံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ယတော**တိ ယသ္မာ။ **ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟီ**တိ မနာပိယရူပာဒီဟိ ပဉ္စဟိ ကာမကောဋ္ဌာသေဟိ, ဗန္ဓနေဟိ တ။ **သမပ္ပိတော** သုဋ္ဌု အပ္ပိတော အလ္လီနော ဟုတွာ ဌိတော။ **သမင်္ဂိဘူတော** တိ သမန္နာဂတော။ **ပရိစာရေတီ**တိ တေသု ကာမဂုဏေသု ကာမကောဋ္ဌာသေသု ယထာသုခံ ဣန္ဒြိယာနိ စာရေတိ သဉ္စာရေတိ ဣတော စိတော စ ဥပနေတိ။ အထ တ လဠတိ ရမတိ ကီဠတိ။ ဧတ္ထ ဒွိဓာ ကာမဂုဏာ မာနုသကာ စေဝ ဒိဗ္ဗာ စ။ မာနုသကာ စ မန္ဓာတုကာမဂုဏသဒိသာ, ဒိဗ္ဗာ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဒေဝရာဇဿ ကာမဂုဏသဒိသာ။ ဧဝရူပေ ကာမေ ဥပဂတာနဉ္ဟိ တေ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိံ ပညပေန္တိ။ တေနာဟ **‘‘ဧတ္တာဝတာ ခေါ။ပေ.။ ဟောတီ’’**တိ။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မော** တိ ပစ္စက္ခဓမ္မော ဝုစ္စတိ, တတ္ထ တတ္ထ ပဋိလဒ္ဓတ္တဘာဝဿေတံ အဓိဝစနံ, ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာနံ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဒုက္ခဝူပသမနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ။ ပရမံ ဥတ္တမံ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနန္တိ **ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနံ,** တံ ပတ္တော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ပဉ္စဓာ အာဂတ**န္တိ ယထာဝုတ္တကာမဂုဏသုခဿ စေဝ စတုဗ္ဗိဓရူပါဝစရဈာနသုခဿ စ ဝသေန ဟဋ္ဌိယံ ပဉ္စပ္ပကာရေန အာဂတံ။ **နိဗ္ဗာနံ အဿာဒေန္တော** တိ ပရမံ သုခံ နိဿရဏ န္တိ မညနာယ အဿာဒေန္တော။

‘‘ဣမသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ ပတ္တေ န ဇာယတိ, န ဇီရတိ, န မီယတီ’’တိ ဧဝမ္ပိ **နိဗ္ဗာနသ္မိံ မညတိ**။ ‘‘ဣတော ပရံ ပရမဿာသာဘူတံ နတ္ထီ’’တိ ဂဏှန္တော **နိဗ္ဗာနတော မညတိ**။ တယိဒံ နိဗ္ဗာနံ မယှာ အဓိဂတံ, တသ္မာ **‘‘နိဗ္ဗာနံ မေ’’** တိ **မညတိ**။ တတောယေဝ တံ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ အဘိနန္ဒတိ။ အယံ တာဝေတ္ထ **ဒိဋ္ဌိမညနာ**။ တသ္မိံယေဝ ပန ဒိဋ္ဌိမညနာယ မညိတေ ဝတ္ထုသ္မိံ သိနေဟံ မာနဉ္စ ဥပ္ပာဒယတော **တဏှာမာနမညနာပိ** နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ။

ယာဒိသောတိ ယထာရူပေ, ယေဟိ ဇေဂုစ္ဆာဒိသဘာဝေဟိ ပဿိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ **သော**တိ အယံ။ တေနဿ အတ္တနော သုဏန္တာနဉ္စ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတမာဟ။ အသုဘာဒိသဘာဝေန သဟ ဝိဇ္ဇမာနာနံ ရူပာဒိဓမ္မာနံ ကာယော သမူဟောတိ **သက္ကာယော,** ဥပာဒာနက္ခန္ဓာ။ **တထာ**တိ တဿ ဘာဝဘူတေန ပဋိကူလတာဒိပ္ပကာရေန။ **သဗ္ဗမညနာ**တိ ပထဝီအာဒိကေ သရူပဝဏ္ဏရဏာဒိဝိဘာဂဘိန္နေ ဝိသယေ ပဝတ္တိယာ အနေကဝိဟိတာ သဗ္ဗာ တဏှာမညနာ။

ဇေဂုစ္ဆော တိ ဇိဂုစ္ဆနီယော။ တေနဿ အသုဘာဇညဒုဂ္ဂန္ဓပဋိကူလဘာဝံ ဒဿေတိ။ **သိဒုရော**တိ ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနသဘာဝေါ။ တေနဿ အနိစ္စအဒ္ဓုဝခယဝယပဘင်္ဂုရသဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အယ**န္တိ သက္ကာယော။ **ဒုက္ခော** တိ န သုခေါ။ တေနဿ ကိစ္ဆကသိရာဗာဓဒုက္ခဝုတ္တိတံ ဒဿေတိ။ **အပရိဏာယကော**တိ ပရိဏာယကရဟိတော။ တေနဿ အတ္တသုညအသာရဝုတ္တိတံ ဒဿေတိ။ **တ**န္တိ သက္ကာယံ။ **ပစ္စနီကတော** တိ သဘာဝပဋိပက္ခတော, သုဘနိစ္စသုခအတ္တာဒိတောတိ အတ္ထော။ **ဂဏှ**န္တိ ဂဏှန္တော, တတ္ထ သုဘာဒိကဟဝသေန အဘိနိဝိသန္တောတိ အတ္ထော။

ဣအာနိ တိဿောပိ မညနာ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတုံ **‘‘သုဘတော’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ မဟာပရိဠာဟေ ဝိပုလာနတ္ထာဝဟေ စ အဂ္ဂိမှိ သလဘဿ ပတနံ သုဘသုခသညာယ, ဧဝံ တာဒိသေ သက္ကာယေ သလဘဿ တဏှာမညနာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **‘‘သုဘတော။ပေ.။ တဏှာယ မညနာ’’**တိ ဣမိနာ။

ဂူထာဒီ ကီဋ္ဋကော ဂူထရာသိံ လဒ္ဒာ အသမ္ပန္နေပိ တသ္မိံ သမ္ပန္နာကာရံ ပဝတ္တယမာနော အတ္တာနံ ဥက္ကံသေတိ, ဧဝမနေကာဒီနဝေ ဧကေန္တဘောဒိနိ သက္ကာယေ နိစ္စသည် ဥပဋ္ဌပေတွာ သမ္ပတ္တိမဒေန တတ္ထ ဗာလော မာနံ ဇပ္ပေတီတိ ဣမမတ္ထမာဟ **"နိစ္စသည်၊ပေ။ မာနေန မညနာ"**တိ။

ယထာ ဗာလော မုဒ္ဓဓာတုကော သမ္မူဠ္ဟော ကောစိ အာအာသေ အတ္တနော ပဋိဗိမ္ဗံ ဒိသွာ "အယံ မယှံ အာအာသာမိကော, ယဒိ အဟမိမံ ဂဟေတွာ တိဋ္ဌေယ္ယံ, အနတ္ထမ္ပိ မေ ကရေယ္ယာ"တိ ဆဋ္ဌေတွာ ပလာယန္တော တတ္ထ အဝိဇ္ဇမာနမေဝ ကိဉ္စိ ဝိဇ္ဇမာနံ ကတွာ ဂဏှာတိ, တထူပမော အယံ ဗာလော သက္ကာယေ အတ္တတ္တနိယကဟံ ဂဏှာဟန္တောတိ ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ **"အတ္တာ။ပေ။ ဒိဋ္ဌိယာ ဟောတိ မညနာ"** တိ ဣမိနာ။

သုခုမံ မာရဗန္ဓနံ ဝေပစိတ္တိဗန္ဓနတောပိ သုခုမတရတ္တာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ "အဟော သုခုမတရံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, မာရဗန္ဓန"န္တိ။

ဗဟုန္တိ အတိဝိယ, အနေကက္ခတ္တုံ ဝါ။ **ဝိပ္ပန္ဒမာနောပိ သက္ကာယံ နာတိဝတ္တတိ** သံသာရံ နာတိဝတ္တနတော။ ယထာဟ "ယေ တေ, ဘိက္ခဝေ, သမဏာ သတော သတ္တဿ ဥစ္ဆေဒံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညပေန္တိ, တေ, သက္ကာယံယေဝ အနုပရိဓာဝန္တိ သေယ္ယထာပိ သာ ဂဒ္ဒုလဗန္ဓနော"တိအာဒိ။ ယထာ ဟိ သတ္တသုပိ ဥစ္ဆေဒဝိကပ္ပေသု သံသာရနာယိကာနံ တဏှာဒိဋ္ဌီနံ ပဟာနံ သမ္ဘဝတိ, ဧဝံ သဿတဝိကပ္ပေသုပီတိ ကထဉ္စိ ပန ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ ဘဝဝိပ္ပမောက္ခော။ တေန ဝုတ္တံ "သက္ကာယံ နာတိဝတ္တတီ"တိ။

သသောတိ သော ဧသော ပုထုဇ္ဇနော။ **နိစ္စန္တိ** သဗ္ဗကာလံ။

တန္တိ တသ္မာ သက္ကာယမလီနဿ ဇာတိယာဒီနမနတိဝတ္တနတော။ **အသာတတောတိ** ဒုက္ခတော။

ပဿံ ဧဝမိမ န္တိ အသုဘာနိစ္စဒုက္ခာနတ္တသဘာဝံ တံ သက္ကာယံ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ယထာဘူတဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ပဿန္တော။ **ပဟာယာတိ** သမုစ္ဆေဒဝသေန သဗ္ဗာ မညနာယော ပဇဟိတွာ။ **သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတီ**တိ သကလသ္မာပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ပမုစ္စတီတိ။

ဧကတ္တတရာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သေက္ခတရဒုတိယနယဝဏ္ဏနာ

၇. အဓိပ္ပေတဿ အတ္ထဿ အနိယမေတွာ ဝစနံ **ဥဒ္ဒေသော,** နိယမေတွာ ဝစနံ **နိဒ္ဒေသော** တိ အာဟ **"ယောတိ ဥဒ္ဒေသဝစနံ, သောတိ နိဒ္ဒေသဝစန"** န္တိ။ **သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော** တိ သမုစ္စယတ္ထော။ သမ္ပိဏ္ဍနဉ္စ သဘာဂတာဝသေန ဟောတီတိ အာဟ – **"အာရမ္မဏသဘာဂေနာ"** တိ, အာရမ္မဏဿ သဘာဂတာယ သဒိသတာယာတိ အတ္ထော။ **သေက္ခံ ဒဿေတိ** သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော, သေက္ခဝိသယတ္တာ စ တဿ ဝစနဿ။

ကေနဋ္ဌေနာ တိ ယသ္မာ ဉာဏေန အရဏီယတော အတ္ထော သဘာဝေ, တသ္မာ ကေနဋ္ဌေန ကေန သဘာဝေန ကေန လက္ခဏေန သေက္ခော နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန သေက္ခဓမ္မာဓိဂမေန ပုဂ္ဂလေ သေက္ခတေဟာရပ္ပဝတ္တိ, တသ္မာ **"သေက္ခဓမ္မပဋိလာဘတော သေက္ခော"** တိ ဝုတ္တံ။ **သေက္ခဓမ္မာ** နာမ စတူသု မဂ္ဂေသု, ဟေဋ္ဌိမေသု စ တီသု ဖလေသု သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော။ တေနာဟ **"သေက္ခာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ပေ။ တ္တာဝတာ ခေါ ဘိက္ခု သေက္ခော ဟောတီ"**တိ။ ဧဝံ အဘိဓမ္မပရိယာယေန သေက္ခလက္ခဏံ ဒဿေတွာ ဣဒာနိ သုတ္တန္တိကပရိယာယေနပိ တံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သိက္ခတီ** တိ ဣမိနာ သိက္ခာတ္တယသမင်္ဂီ အပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခော သေက္ခောတိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"သိက္ခတီ"** တိအာဒိ ။ သိက္ခာဟိ နိစ္စသမာယောဂဒီပနတ္ထဉ္စေတ္ထ "သိက္ခတိ သိက္ခတီ"တိ အာမေဍိတဝစနံ။ အထ ဝါ သိက္ခနံ သိက္ခာ, သာ ဧတဿ သီလန္တိ **သေက္ခော** ။ သော ဟိ အပရိယောသိတ

သိက္ခတ္တာ တဒဓိမုတ္တတ္တာ စ ဧကန္တေန သိက္ခနသီလော, န အသေက္ခော ဝိယ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခော တတ္ထ ပဋိပ္ပ
ဿဒ္ဓုဿုက္ကော, နာပိ ဝိဿဋ္ဌသိက္ခော ပစုရဇနော ဝိယ တတ္ထ အနဓိမုတ္တော။ အထ တ အရိယာယ ဇာတိယာ
တီသု သိက္ခာသု ဇာတော, တတ္ထ တ ဘဝေတိ **သေက္ခော** ။ အထ တ ဣက္ခတိ တောယာတိ ဣက္ခာ, မဂ္ဂဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ သဟ ဣက္ခာယာတိ **သေက္ခော** ။

အနုလောမပဋိပဒာယ ပရိပူရကာရီတိ ယာ သာ သီလာဒိကာ ဝိပဿနန္တာ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ လောကုတ္တရာယ ပဋိပဒာယ အနုလောမနတော အနုလောမပဋိပဒာ, တဿာ သမ္ပာဒနေန ပရိပူရကာရီတိ။ ဣဒါနိ တံ ပဋိပဒံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန ဒဿေတုံ **"သီလသမ္ပန္နော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သီလသမ္ပန္နော** တိ ပာတိမောက္ခသံဝရသီလေန သမန္နာဂတော, ပရိပုဏ္ဏပာတိမောက္ခသီလော ဝါ။ ပာတိမောက္ခသီလဉ္ဟိ ဣဓ "သီလ"န္တိ အဓိပ္ပေတံ ပဓာနဘာဝတော။ ရူပါဒိအာရမ္မဏေသု အဘိဇ္ဈာဒီနံ ပဝတ္တိနိဝာရဏသင်္ခါတေန မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပိဓာနေန **ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော**။ ပရိယေသနာဒိဝသေန ဘောဇနေ ပမာဏဇာနနေန **ဘောဇနေ မတ္တညူ** ။ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓော ဟုတွာ ရတ္တိန္ဒိဝံ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေ ယုတ္တတာယ **ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော** ။ ကထံ ပန ဇာဂရိယာနုယောဂေ ယောတီတိ တံ ဒဿေတုံ **"ပုဗ္ဗရတ္တာ။ပေ။ ဝိဟရတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ ''ကထဉ္စ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ဟောတိ? ဣဓ ဘိက္ခု ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓိတ္တံ ပရိသောဓေတိ, ရတ္တိယာ ပဌမံ ယာမံ စင်္ကမေန။ပေ။ သောဓေတိ, ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုတ္တော ဟောတီ''တိ (ဝိဘ. ၅၁၉)။ **ဣဓမဿ ပနတ္ထေ** တိ ''မညတိ, န မညတီ''တိ စ ဝတ္တဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတေ အတ္ထေ။ **နော ပုထုဇ္ဇနော အဓိပ္ပေတော** ''အပ္ပတ္တမာနသော, အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ ပတ္ထယမာနော''တိ စ ဝုတ္တတ္တာ။

သမ္ပယုတ္တတ္တာ မနသိ ဘဝတိ ရာဂေ မာနသော, မနော ဧဝ မာနသန္တိ ကတွာ စိတ္တံ **မာနသံ,** အနဝသေသတော မာနံ သီယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ အဂ္ဂမဂ္ဂေ **မာနသံ,** တန္နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ပန အရဟတ္တဿ မာနသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဇနေသုတာ**တိ ဇနေ သကလသတ္တလောကေ ဝိဿုတာ, ပတ္ထဋယသာတိ အတ္ထော။

နတ္ထိ ဣတော ဥတ္တရန္တိ **အနုတ္တရံ** ။ တံ ပန သဗ္ဗသေဋ္ဌံ ဟောန္တံ ဧကန္တတော သဒိသရဟိတမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"အနုတ္တရန္တိ သေဋ္ဌံ, အသဒိသန္တိ အတ္ထော"** တိ။ **ပတ္ထယမာနဿာ** တိ တဏှာယန္တဿ။ **ပဇပ္ပိတာနီ**တိ မာနဇပ္ပနာနိ။ ယသ္မိဉ္ဟိ ဝတ္ထုသ္မိံ တဏှာယနာ ပတ္ထယမာနမညနာ သမ္ဘဝတိ, တသ္မိံယေဝ ''သေယျောဟမသ္မီ''တိအာဒီနိ ပဇပ္ပိတာနိ သမ္ဘဝန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပဝေဓိတန္တိ** ပရိတသိတံ။ **ပကပ္ပိတေသူ**တိ တဏှာဒိဋ္ဌိကပ္ပေဟိ ပရိကပ္ပိတေသု အာရမ္မဏေသု။ **သောတန္တိ** ကိလေသသောတံ ။ တသ္မိဉ္ဟိ ဆိန္နေ ဣတရသောတံ ဆိန္နမေဝါတိ။ **ဝိဒ္ဓဿ္တ** န္တိ ဝိနာသိတံ။ တဉ္စ ခေါ လောမဟံသမတ္တမ္ပိ အသေသေတွာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဝိနဠီကတ"**န္တိ, ဝိဂတာဝသေသံ ကတန္တိ အတ္ထော။ အဓိမုတ္တိယာ ဣဓာဓိပ္ပေတပတ္ထနာ ဟာကဋ္ဌာ ဟောတီတိ **"တန္နိန္နော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ, န ပန ကုသလစ္ဆန္ဒဿ အဓိမုတ္တိဘာဝတော။ **အဓိမုစ္စန္တော** တိ ဩကပ္ပေန္တော။

သဗ္ဗာကာရဝိပရီတာယာ တိ ''သုဘံ သုခံ နိစ္စ''န္တိအာဒီနံ သဗ္ဗေသံ အတ္တနာ ဂဟေတဗ္ဗာကာရာနံ ဝသေန တဗ္ဗိပရီတတာယ, အနဝသေသတော ဓမ္မသဘာဝဝိပရီတာကာရဂ္ဂါဟိနိယာတိ အတ္ထော။ **အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေနာ** တိ အသမ္ပဇာနနမိစ္ဆာဇာနနာနိ ဝိယ န ဓမ္မသဘာဝံ အပ္ပတွာ နာပိ အတိက္ကမိတွာ, အထ ခေါ အဝိရဇ္ဈိတွာ ဓမ္မသဘာဝဿ အဘိမုခဘာဝပ္ပတ္တိယာ အဘိဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန, ဉာတပရိညာဓိဋ္ဌာနာယ တီရဏပရိညာယ ပဟာနပရိညေကဒေသေန စာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပထဝီတိ။ပေ။ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ။ **ပထဝီဘာဝ**န္တိ ပထဝိယံ အဘိညေယျဘာဝံ။ လက္ခဏပထဝီ ဟိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ, ပရိညေယျဘာဝေ ပနဿာ **"အနိစ္စာတိပိ"** တိအာဒိနာ ဂဟိတောတိ။ **အဘိညတွာ**တိ ဉာတတီရဏပဟာနပရိညာဟိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဉာဏေဟိ စ အဘိဇာနိတွာ။ **မာမညီ**တိ အပ္ပဟီနာနံ မညနာနံ ဝသေန မာတိ မညတီတိ မာ, ပဟီနာနံ ပန ဝသေန န မညတီတိ အမညီ, မာ စ သော အမညီ စ မာမညီတိ ဧဝမေတ္ထ ပဒဝိဘာဂတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ယေန ဘာဂေန အမညီ, တေန မညီတိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ ယေန ပန ဘာဂေန မညီ, တေန အမညီတိ န ဝတ္တဗ္ဗောတိ။ ဧဝံ ပဋိက္ခေပပဗ္ဗာနံ အတ္ထံ ဒဿေတုံ အဋ္ဌကထာယံ **"မညီ စ န မညီ စ န ဝတ္တဗ္ဗော"** တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိက္ခေပပဗ္ဗာနတာ စေတ္ထ လဒ္ဓမာနာနမ္ပိ မညနာနံ ဒုဗ္ဗလဘာဝတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေတဟ – **"ဣတရာ ပန တနုဘာဝံ ဂတာ"**တိ။ **မာ**တိ စ နိပါတပဒမေတံ, အနေကတ္ထာ စ နိပါတာတိ အဓိပ္ပာယေန **"တေသ္မိဉ္ဟိ အတ္ထေ ဣမံ ပဒံ နိပါတေတွာ ဝုတ္တ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **နိပါတေတွာ**တိ စ ပကတိအာဒိဝိဘာဂနိဒ္ဒါရဏေ အနုမာနနယံ မုဥ္စ

တ္တ ယထာဝုတ္တေ အတ္ထေ ပစ္စက္ခတော ဒဿေတုံတိ အတ္ထော။ **ပုထုဇ္ဇနော ဝိယာ** တိ ဧတေနဿ ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈတဏှာမာနဝသေန မညနာ န ပဋိက္ခိတ္တာတိ ဒီပေတိ။

အထ တ **မာ မညီ**တိ ပရိကပ္ပကိရိယာပဋိက္ခေပဝစနမေတံ ''မာ ရန္ဓယုံ, မာ ဇီရီ''တိအာဒီသု ဝိယ, န မညေယျာတိ ဝုတ္တံ ဥပ္ပဟာတိ။ ယထာ ဟိ ပုထုဇ္ဇနော သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနမညနတ္တာ ''မညတိ''စ္စေဝ ဝတ္တဗ္ဗော, ယထာ စ ခီဏာသဝေ သဗ္ဗသော ပဟီနမညနတ္တာ န မညတိ ဧဝ, န ဧဝံ သေက္ခော။ တဿ ဟိ ဧကစ္စာ မညနာ ပဟီနာ, ဧကစ္စာ အပ္ပဟီနာ, တသ္မာ ဥဘယဘာဝတော ဥဘယထာပိ န ဝတ္တဗ္ဗော။ နနု စ ဥဘယဘာဝတော ဥဘယထာပိ ဝတ္တဗ္ဗောတိ? န။ ယာ ဟိ အပ္ပဟီနာ, တာပိဿ တနုဘာဝံ ဂတာတိ တာဟိပိ သော န မညေယျ ဝိဘူတတရာယ မညနာယ အဘာဝတော, ပဂေဝ ဣတရာဟိ။ တေနာဟ ဘဂဝ ''မာ မညီ''တိ။ တေန ဝုတ္တံ ''မာ မညီတိ ပရိကပ္ပကိရိယာပဋိက္ခေပဝစနမေတံ 'မာ ရန္ဓယုံ, မာ ဇီရီ'တိအာဒီသု ဝိယ, န မညေယျာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''တိ။ အယဉ္စဿ အမညနာ ဝတ္ထုနော ပရိညေယျတ္တာ, န အသေက္ခဿ ဝိယ ပရိညာတတ္တာ။ ယဉ္စဟိ ဧကန္တတော ပရိဇာနိတဗ္ဗံ ပရိဇာနိတုံ သက္ကာ, န တတ္ထ တဗ္ဗိစရေ ဝိယ ပုထုဇ္ဇနဿ မညနာ သမ္ဘဝန္တိ။ တေနာဟ **''ပရိညေယျံ တဿာတိ ဝဒာမီ''** တိ။

ဩက္ကန္တနိယာမတ္တာ တိ အနုပဝိဋ္ဌသမ္မတ္တနိယာမတ္တာ, ဩတိဏ္ဏမဂ္ဂသောတတ္တာတိ အတ္ထော။ **သမ္ဗောဓိပရာယဏတ္တာ**တိ ဥပရိမဂ္ဂသမ္ဗောဓိပဋိသရဏတ္တာ, တဒဓိဂမာယ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝတောတိ အတ္ထော။ ဥဘယေနပိ တဿ အဝဿံဘာဝိနီ သေသပရိညာတိ ဒဿေတိ။ **ပရိညေယျ** န္တိ ပရိဇာနိတဗ္ဗဘာဝေန ဌိတံ, ပရိညာတုံ တ သက္ကုဏေယျံ။ တပ္ပဋိပက္ခတော **အပရိညေယျံ** ။ **ပုထုဇ္ဇနဿ ဝိယာ** တိ ဧတေန ဣဓာဓိပ္ပေတပုထုဇ္ဇနဿ ပရိညေယျဘာဝတက္ကာ ဧဝ နတ္ထိ အနဓိကာရတောတိ ဒဿေတိ။ **''မာဘိနန္ဒီ''** တိ ဧတ္ထာပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သေက္ခဝါရဒုတိယနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ခီဏာသဝဝါရတတိယာဒိနယဝဏ္ဏနာ

၈. သဘာဂေ ဒိဋ္ဌသစ္စတာဒိသာမညေန။ အာရကာ ကိလေသေဟိ အရဟန္တိ ပဒဿ နိရုတ္တိနယေန အတ္ထံ ဝတ္တုံ တံ တံ ဟဋ္ဌိယာ သမာနေန္တော **''ဝုတ္တမေ့ဝ''** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဟာပကာ**တိ လာမကဋ္ဌေန ဒုဂ္ဂတိသမ္ပာပနဋ္ဌေန စ ဟာပကာ။ သာဝဇ္ဇဋ္ဌေန အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန စ **အကုသလာ**။ သံကိလေသံ အရဟန္တိ, တတ္ထ တ နိယုတ္တာတိ **သံကိလေသိကာ**။ ပုနဗ္ဘဝဿ ကရဏသီလာ, ပုနဗ္ဘဝဖလံ အရဟန္တီတိ တ **ပောနောဘဝိကာ**။ သဟ ဒရထေန ပရိဠာဟေန ပဝတ္တန္တီတိ **သဒရာ**။ ဒုက္ခော ကဋုကော, ဒုက္ခမော တ ဝိပာကော ဧတေသန္တိ **ဒုက္ခဝိပာကာ**။ အနာဂတေ ဇာတိယာ စေဝ ဇရာမရဏာနဉ္စ ဟိတုနေန **ဇာတိဇရာမရဏိယာ**တိ။ ဧဝမေတေသံ ပဒာနံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကာမဉ္စာယံ သုတ္တန္တဝဏ္ဏနာ, အဘိဓမ္မနယော ပန နိပ္ပရိယာယောတိ တေန ဒဿေန္တော **''စတ္တာရော အာသဝ''** တိအာဒိမာဟ။ **သမုစ္ဆိန္နာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာ** တိ န ကေဝလံ သမုစ္ဆိန္နာ ဧဝ, အထ ခော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓာပီတိ မဂ္ဂကိစ္စေန သဒ္ဓိံ ဖလကိစ္စမ္ပိ နိဒ္ဒိသရေတိ။

သီလဝိသောဓနာဒိနာ ဂရုနံ ပဋိပတ္တိယာ အနုကရဏံ **ဂရုသံဝါသော**။ အရိယမဂ္ဂပဋိပတ္တိ ဧဝ **အရိယမဂ္ဂသံဝါသော**။ **ဒသ အရိယာဝါသာ** နာမ ပဉ္စင်္ဂဝိပ္ပဟီနတာဒယော။ ယေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> ''ဒသယိမေ, ဘိက္ခဝေ, အရိယာဝါသာ, ယေ အရိယာ အာဝသိံသု ဝါ အာဝသန္တိ ဝါ အာဝသိဿန္တိ ဝါ။ ကတမေ ဒသ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ပဉ္စင်္ဂဝိပ္ပဟီနော ဟောတိ ဆဠင်္ဂသမန္နာဂတော, ဧကာရက္ခော, စတုရာပဿေနော, ပနုဏ္ဏပစ္စေကသစ္စော, သမဝယသဋ္ဌေသနော, အနာဝိလသင်္ကပ္ပော, ပဿဒ္ဓကာယသင်္ခာရော, သုဝိမုတ္တစိတ္တော, သုဝိမုတ္တပညော။ ဣမေ ခော, ဘိက္ခဝေ, ဒသ အရိယာဝါသာ''တိ (အ. နိ. ၁၀.၁၉)။

ဝုဿတီတိ တ ဝုသိတံ, အရိယမဂ္ဂေ, အရိယဖလဉ္စ, တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ အတိသယဝစနိစ္ဆာဝသေန အရဟာ **''ဝုသိတဝါ''**တိ ဝုတ္တော။ **ကရဏီယ**န္တိ ပရိညာပဟာနဘာဝနာသစ္ဆိကိရိယမာဟ။ တံ ပန ယသ္မာ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ စတူသု သစ္စေသု ကတ္တဗ္ဗတ္တာ သောဠသဝိဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **''စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ကရဏီယ''**န္တိ။

သမ္မာဝိမုတ္တဿာ တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလပညာဟိ သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနံ ဝသေန သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တဿ။ **သန္တစိတ္တဿာ**တိ တတော ဧဝ သဗ္ဗကိလေသဒရထပရိဋ္ဌာဟာနံ ဝူပသန္တစိတ္တဿ။ ဘိန္နကိလေသဿ ခီဏာသဝဿ **ဘိက္ခုနော**။ **ကတဿ** ပရိညာဒိကိစ္စဿ **ပဋိစယော** ပုန ကရဏံ **နတ္ထိ,** တတော ဧဝ **ကရဏီယံ န ဝိဇ္ဇတိ** န ဥပလဗ္ဘတိ။

ဘာရာတိ ဩသီဒာပနဋ္ဌေန ဘာရာ ဝိယာတိ ဘာရာ။ ဝုတ္တဥှိ ''ဘာရာ ဟဝေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ''တိအာဒိ (သံ. နိ. ၃.၂၂)။ အတ္တနော ယောနိသောမနသိကာရာယတ္တန္တိ **အတ္တုပနိဗန္ဓံ,** သသန္တာနပရိယာပန္နတ္တာ အတ္တာနံ **အဝိဇဟနံ**။ တယိဒံ ယဒိပိ သဗ္ဗသ္မိံ အနဝဇ္ဇဓမ္မေ သမ္ဘဝတိ, အကုပ္ပသဘာဝပရိဟာနဓမ္မေသု ပန အဂ္ဂဘူတေ အရဟတ္တေ သာတိသယံ, နေတရေသူတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''အတ္တနော ပရမတ္ထဋ္ဌေန တ''** တိ, ဥတ္တမဋ္ဌဘာဝေနာတိ အတ္ထော။

သုတ္တန္တနယော နာမ ပရိယာယနယောတိ နိပ္ပရိယာယနယေန သံယောဇနာနိ ဒဿေန္တော **''ဘဝရာဂက္ခဿာ မစ္ဆရိယသံယောဇနေ''**န္တိ အာဟ, န ပန ''ရူပရာဂေ''တိအာဒိနာ။ **ဘဝေသု သံယောဇန္တိ** တိ ကိလေသကမ္မဝိပာကဝဋ္ဋာနံ ပစ္စယော ဟုတွာ နိဿရိတုံ အပ္ပဒာနဝသေန ဗန္ဓန္တိ။ သတိပိ ဟိ အညေသံ တပ္ပစ္စယဘာဝေ န ဝိနာ သံယောဇနာနိ တေသံ တပ္ပစ္စယဘာဝတော အတ္ထိ, ဩရမ္ဘာဂိယဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသင်္ဂဟိတေဟိ စ တေဟိ တံတံဘဝနိဗ္ဗတ္တကကမ္မနိယမော ဘဝနိယမော စ ဟောတိ , န စ ဥပစ္ဆိန္နသံယောဇနဿ ကတာနိပိ ကမ္မာနိ ဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ တေသံယေဝ သံယောဇနဋ္ဌော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သမ္မာ အညာယာတိ အာဇာနနသဘာဝာယ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ သမ္မာ ယထာဘူတံ ဒုက္ခာဒီသု ယော ယထာ ဇာနိတဗ္ဗော, တံ တထာ ဇာနိတွာ။ **စိတ္တဝိမုတ္တိ** သဗ္ဗဿ စိတ္တသံကိလေသဿ ဝိဿဇ္ဇနံ။ **နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တိ** နိဗ္ဗာနေ အဓိမုစ္စနံ တတ္ထ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရတာ။ **တန္တိ** ပထဝီအာဒိကံ။ **ပရိညာတံ,** န ပုထုဇ္ဇနဿ ဝိယ အပရိညာတံ, သေက္ခဿ ဝိယ ပရိညေယျံ တ။ **တသ္မာ** တိ ပရိညာတတ္တာ။

စတုတ္ထပဉ္စမဆဋ္ဌတရာ တတ္ထ တတ္ထ ကိလေသနိဗ္ဗာနကိတ္တနဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **နိဗ္ဗာနတရာ** နာမ။ တတ္ထ ပထဝီအာဒီနံ ပရိညာတတ္တာ အမညနာ, သာ ပန ပရိညာ ရာဂာဒီနံ ခယေန သိဒ္ဓာတိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒီပနဝသေန ဟဋ္ဌိ ပဝတ္တာတိ ဒဿေန္တော **''ပရိညာတံ တဿာတိ သဗ္ဗပဒေဟိ ယောဇေတွာ ပုန ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာ ဂတ္တာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သေ နယော ဣတရေသူ''**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဣတရေသူ**တိ ပဉ္စမဆဋ္ဌတရေသု။ ယဒိ ဧဝံ က သ္မာ ဟဋ္ဌိ ဧဝံ န ဒိဿတီတိ အာဟ **''ဒေသနာ ပန ဧကတ္ထ ဝုတ္တံ သဗ္ဗတ္ထ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ သံခိတ္တာ''**တိ။

န ခယာ ရာဂဿ ဝီတရာဂေ သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနရာဂတ္တာ။ ဝိက္ခမ္ဘိတရာဂေ ဟိ သောတိ။ **ဗာဟိရကဂ္ဂဟဏဋ္ဌေတ္တ** တထာဘာဝဿ ဝ တေသု လဗ္ဘနတော, န တေသု ဧဝ တထာဘာဝဿ လဗ္ဘနတော။ ဣဓာနိ ယာ သာ ''ပရိညာတံ တဿာ''တိ သဗ္ဗပဒေဟိ ယောဇနာ ဝုတ္တာ, တံ ဝိနာပိ နိဗ္ဗာနတရအတ္ထယောဇနံ ဒဿေတုံ **''ယထာ စာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **မညနံ န မညတီ**တိ မညနာ နပ္ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ မညနာယ မညိတဗ္ဗတ္တေပိ တဿာ ဝတ္ထုအန္တောဂဓတ္တာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ယဒိပိ ပရိညာတပဒံ အဂ္ဂဟေတွာ နိဗ္ဗာနတရဒေသနာ ပဝတ္တာ, ဧဝမ္ပိ ''ခယာ''တိအာဒိပဒေဟိ ပရိညာသိဒ္ဓိ ဧဝ ပကာသီယတီတိ ကော တေသံ ဝိသေသောတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **''ဧတ္ထ စာ''** တိအာဒိ။ **မဂ္ဂဘာဝနာဟာရိပူရိဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တော,** မဂ္ဂကိစ္စန္တာ ဟိ ပရိညာယောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣတရေ၊ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ** ဝီတရာဂါဒိကိတ္တနတောတိ။ **ဒ္ဒီပိဟိ တ ကာရဏေဟီ**တိ ယထာဝုတ္တကာရဏဒ္ဒယေန။ **အဿာ** တိ ခီဏာသဝဿ။ **အယံ ဝိသေသော**တိ ဣဓာနိ ဝုစ္စမာနော ဝိသေသော။ ယဒိပိ ခီဏာသဝေ ဧကန္တေန ဝီတရာဂေ ဝီတဒေါသော ဝီတမောဟော ဧဝ စ ဟောတိ, ယာယ ပန ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာယ ဝီတရာဂတာဒယော သဝိသေသာတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တိ, တံ ဒဿေန္တော **''တီသု ဟီ''**တိအာဒိမာဟ ။ ''ရတ္တော အတ္ထံ န ဇာနာတီ''တိအာဒိနာ (နေတ္တိ. ၁၁) ရာဂေ အာဒီနဝံ ပဿတော ''ရာဂေ စ နာမ သုခာဘိသင်္ဂေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သုခဉ္စ ဝိပရိဏာမတော ဒုက္ခံ။ ပဂေဝ ဣတရ''န္တိ သဟေတုကေ ရာဂေ အာဒီနဝဒဿ သနံ ဒုက္ခာနုပဿနာယ နိမိတ္တံ, ဒုက္ခာနုပဿနာ စ ပဏိဓိယာ ပဋိပက္ခဘာဝတော အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခံ ပရိပူရေတီ

တိ အာဟ **“ရာဂေ။ပေ။ ဝီတရာဂေ ဟောတီ”**တိ။ တထာ “ဒုဋ္ဌော အတ္ထံ န ဇာနာတီ”တိအာဒိနာ (ဣတိဝု. ၈၈) ဒေ သေ အာဒီနဝံ ပဿတော “ဒေသော စ နာမ ဒုက္ခံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဥ္စ ဥဘယံ အနဝဋ္ဌိတံ ဣတ္တရံ ပဘင်္ဂု”တိ သဟေတုကေ ဒေသေ အာဒီနဝဒဿနံ အနိစ္စာနုပဿနာယ နိမိတ္တံ, အနိစ္စာနုပဿနာ စ နိစ္စနိမိတ္တာဒီနံ ပဋိပက္ခ ဘာဝတော အနိမိတ္တဝိမောက္ခံ ပရိပူရေတီတိ အာဟ **“ဒေသေ။ပေ။ ဟောတီ”**တိ။ တထာ “မူဠှော အတ္ထံ န ဇာနာ တီ”တိအာဒိနာ (ဣတိဝု. ၈၈) မောဟေ အာဒီနဝံ ပဿတော “မောဟော နာမ ယထာသဘာဝဂ္ဂဟဏဿ ပရိဗန္ဓ တော”တိ မောဟဿ ဝိက္ခမ္ဘနံ အနတ္တာနုပဿနာယ နိမိတ္တံ, အနတ္တာနုပဿနာယ စ အတ္တာဘိနိဝေသသ သ ပဋိပက္ခဘာဝတော သုညတံ ဝိမောက္ခံ ပရိပူရေတီတိ အာဟ **“မောဟေ။ပေ။ ဝီတမောဟော ဟောတီ”**တိ။

ဧဝံ သန္တေ တိ ယဒိ ဝီတရာဂတာဒယော ဝိမောက္ခဝိဘာဂေန ဝုတ္တာ, ဧဝံ သန္တေ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ဝိမောက္ခ မုခဝိမောက္ခာနံ ဝသေန နိယမေတွာ န ဝုတ္တံ, တသ္မာ။ ယံ ကိဉ္စိ အရဟတော သမ္ဘဝန္တံ ဝိဘဇိတွာ ဝုစ္စတီတိ တရ တ္တယဒေသနာ ကတာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **“ယံ အရဟတော”**တိအာဒိနာ။

ဧဝံ ဝိမုတ္တိဝိဘာဂေန ခီဏာသဝဿ ဝိဘာဂံ တရတ္တယဒေသနာနိဗန္ဓနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အဝိဘာဂေနပိ တတ္ထ ပရိညာဝိသယဿ အနုသယဝိသယဿ စ ဝိဘာဂံ တဿ နိဗန္ဓနံ ဒဿေန္တော **“အဝိသေသေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဝိသေသတော သင်္ခါရဒုက္ခံ သမ္မောဟာဓိဋ္ဌာနန္တိ ဝုတ္တံ **“သင်္ခါရ။ပေ။ မောဟော”** တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။

ခီဏာသဝတရတတိယာဒိနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တထာဂတတရသတ္တမနယဝဏ္ဏနာ

၁၂. ယေဟိ (ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၇.စူဠသီလဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၇၀) ဂုဏဝိသေသေဟိ နိမိတ္တဘူတေဟိ ဘဂဝတိ “တထာဂတော”တိ အယံ သမညာ ပဝတ္တာ, တံ ဒဿနတ္ထံ **“အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတော”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဂုဏနေမိတ္တကာနေဝ ဟိ ဘဂဝတော သဗ္ဗာနိ နာမာနိ။ ယထာဟ –

> “အသင်္ချေယျာနိ နာမာနိ, သဂုဏေန မဟေသိနော။
> ဂုဏေန နာမမုဒ္ဓေယျံ, အပိ နာမသဟဿတော”တိ။ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၁၃; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅၃; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၇၆; ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၇.စူဠသီလဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၇၀) –

တထာ အာဂတောတိ ဧတ္ထ အာကာရနိယမနဝသေန ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနတ္ထော **တထာ**-သဒ္ဒော။ သာမညဇောတနာ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတီတိ ပဋိပဒါဂမနတ္ထော **အာဂတ**-သဒ္ဒော, န ဉာဏဂမနတ္ထော “တထလက္ခဏံ အာဂ တော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၇၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁၈; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈; ထေရဂါ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၃; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၂.ဇာဟိရနိဒါန; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၁၄) ဝိယ, နာပိ ကာယဂမနာဒိအ တ္ထော “အာဂတော ခေါ မဟာသမဏော, မာဂဓာနံ ဂိရိဗ္ဗဇ”န္တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၆၃) ဝိယ။ တတ္ထ ယဒာကာရနိယမန ဝသေန ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနတ္ထော တထာ-သဒ္ဒော, တံ ကရုဏာပ္ပဓာနတ္တာ မဟာကရုဏာမုခေန ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ အာဂမန ပဋိပဒံ ဥဒါဟရဏဝသေန သာမညတော ဒဿေန္တော ယံတံသဒ္ဒါနံ ဧကန္တသမ္ဗန္ဓဘာဝတော **“ယထာ သဗ္ဗလောကာ။ပေ။ အာဂတာ”**တိ သာဓာရဏတော ဝတွာ ပုန တံ ပဋိပဒံ **မဟာပဒါနသုတ္တာ** ဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၄) သမ္ဗဟုလနိဒ္ဒေသေန သုပာ ကဋာနံ အာသန္နာနဉ္စ ဝိပဿီအာဒီနံ ဆန္နံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ဝသေန ဒဿေန္တော **“ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝါ”** တိအာဒိ မာဟ။ တတ္ထ **ယေန အဘိနီဟာရေနာ**တိ မနုဿတ္တ-လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ-ဟေတု-သတ္ထာရဒဿန-ပဗ္ဗဇ္ဇာ-အဘိညာဒိဂုဏ သမ္ပတ္တိ-အဓိကာရ-ဆန္ဒါနံ ဝသေန အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတေန ကာယပဏိဓာနမဟာပဏိဓာနေန။ သဗ္ဗေသဉ္ဟိ သမ္မာသမ္ ဗုဒ္ဓါနံ ကာယပဏိဓာနံ ဣမိနာဝ နီဟာရေန သမိဇ္ဈတီတိ။

ဧဝံ မဟာဘိနီဟာရဝသေန “တထာဂတော”တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ ပါရမီပူရဏဝသေန ဒဿေတုံ **“အထ ဝါ ယထာ ဝိပဿီ ဘဂဝါ။ပေ။ ယထာ ကဿပေါ ဘဂဝါ အနုပါရမီ ပူရေတွာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ သုတ္တန္တိကာနံ မဟာဗောဓိယာနပဋိပဒါယ ကောသလ္လဇနနတ္ထံ ပါရမီကထာ ဝတ္တဗ္ဗာ, သာ ပန သဗ္ဗာ

ကာရသမ္ဗန္ဓာ **စရိယာပိဋကဝဏ္ဏနာယ** (စရိယာ. ပကိဏ္ဏကကထာ) ဝိတ္ထာရတော နိဒ္ဒိဋ္ဌာ, တသ္မာ အတ္ထိကေဟိ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယထာ ပန ပုဗ္ဗေ ဝိပဿီအာဒယော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ အဘိနီဟာရသမ္ပတ္တိယံ ပတိဋ္ဌာယ သုဝိသုဒ္ဓာယ ပဋိပဒာယ အနုဝသေသတော သမ္ဘာရေ သဗ္ဗာ ဟာရမိယော ပရိပူရေသုံ, ဧဝံ အမှာကမ္ပိ ဘဂဝါ ပရိပူရေသီတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယာဟ **"သမတ္တိံ သဟာရမိယော ပူရေတွာ"** တိ။ သတိပိ အင်္ဂပရိစ္စာဂါနံ အနဟာရမိဘာဝေ ပရိစ္စာဂဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ သုဒုက္ကရဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ **"ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ"** တိ ဝိသုံ ဂဟဏံ, တတောယေဝ စ အင်္ဂပရိစ္စာဂတော ဝိသုံ နယနပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏမ္ပိ ကတံ, ပရိဂ္ဂဟပရိစ္စာဂဘာဝသာမညေပိ ဓနရဇ္ဇပရိစ္စာဂတော ပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏဉ္စ ကတံ။

ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္တပူရဏာဒိကာယ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါယ သဒ္ဓိံ အဘိညာသမာပတ္တိနိပ္ဖာဒနံ **ပုဗ္ဗယောဂေါ,** အနာဒီသုယေဝ သာတိသယပဋိပတ္တိနိပ္ဖာဒနံ **ပုဗ္ဗစရိယာ** , သာ စရိယာပိဋကသင်္ဂဟိတာ။ အဘိနီဟာရော **ပုဗ္ဗယောဂေါ,** အနာဒိပဋိပတ္တိ, ကာယဝိဝေကဝသေန ဧကစရိယာ ဝါ **ပုဗ္ဗစရိယာ**တိ ကေစိ။ အနာဒီနဉ္စေဝ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနဉ္စ သံသာရနိဗ္ဗာနေသု အာဒီနဝါနိသံသာနဉ္စ ဝိဘာဝနဝသေန သတ္တာနံ ဗောဓိတ္တယေ ပတိဋ္ဌာပနပရိပါစနဝသေန စ ပဝတ္တာ ကထာ **ဓမ္မက္ခာနံ,** ဉာတီနံ အတ္ထစရိယာ **ဉာတတ္ထစရိယာ,** သာပိ ကရုဏာယ ဝသေနေဝ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန လောကတ္ထစရိယာဒယော သင်္ဂဏှာတိ။ ကမ္မဿကတဉာဏဝသေန, အနဝဇ္ဇကမ္မာယတနသိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနပရိစယ ဝသေန ခန္ဓာယတနာဒိပရိစယဝသေန, လက္ခဏတ္တယတီရဏဝသေန စ ဉာဏစာရော **ဗုဒ္ဓိစရိယာ,** သာ ပန အတ္ထတော ပညာပာရမီယေဝ, ဉာဏသမ္ဘာရဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ **ကောဋိ**တိ ပရိယန္တော, ဥက္ကံသောတိ အတ္ထော။

စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေတွာ ဗြူဟေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ တတ္ထ **ဘာဝေတွာ**တိ ဥပ္ပာဒေတွာ။ **ဗြူဟေတွာ**တိ ဝဍ္ဎေတွာ။ **သတိပဋ္ဌာနာ** ဒိဂ္ဂဟဏေန အာဂမနပဋိပဒံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ ဒဿေတိ။ ဝိပဿနာသဟဂတာ ဧဝ တ **သတိပဋ္ဌာနာ** ဒယော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဧတ္ထ စ "ယေန အဘိနီဟာရေနာ"တိအာဒိနာ အာဂမနပဋိပဒါယ အာဒိံ ဒဿေတိ, "အနဟာရမီ"တိအာဒိနာ မဇ္ဈံ, "စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ"တိအာဒိနာ ပရိယောသာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သမ္ပတိဇာတော တိ မုဟုတ္တဇာတော မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္တော, န မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခန္တမတ္တော။ နိက္ခန္တမတ္တဉ္ဟိ မဟာသတ္တံ ပဌမံ ဗြဟ္မာနော သုဝဏ္ဏဇာလေန ပဋိဂ္ဂဏှိံသု, တေသံ ဟတ္ထတော စတ္တာရော မဟာရာဇာနော အဇိနပ္ပဝေဏိယာ, တေသံ ဟတ္ထတော မနုဿာ ဒုကူလစုမ္ဗဋကေန ပဋိဂ္ဂဏှိံသု, မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတောတိ။ **ယထာဟ** ဘဂဝါ မဟာပဒါနဒေသနာယံ။ **သေတမှိ ဆတ္တေ** တိ ဒိဗ္ဗသေတစ္ဆတ္တေ။ **အနုဓာရီယမာနေ**တိ ဓာရီယမာနေ။ ဧတ္ထ စ ဆတ္တဂ္ဂဟဏေနေဝ ခဂ္ဂါဒီနိ ပဉ္စ ကကုဓဘဏ္ဍာနိပိ ဝုတ္တာနေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ခဂ္ဂတာလဝဏ္ဋမောရဟတ္ထကဝါလဗီဇနီဥဏှီသပဋ္ဋာပိ ဟိ ဆတ္တေန သဟ တဒါ ဥပဋ္ဌိတာ အဟေသုံ, ဆတ္တာဒီနိယေဝ စ တဒါ ပညာယိံသု, န ဆတ္တာဒိဂ္ဂဟကာ။ **သဗ္ဗာ စ ဒိသာ** တိ ဒသပိ ဒိသာ။ နယိဒံ သဗ္ဗဒိသာဝိလောကနံ သတ္တပဒဝီတိဟာရုတ္တရကာလံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မဟာသတ္တော ဟိ မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ပုရတ္ထိမဒိသံ ဩလောကေသိ။ တတ္ထ ဒေဝမနုဿာ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇယမာနာ "မဟာပုရိသ ဣဓ တုမှေဟိ သဒိသောပိ နတ္ထိ, ကုတော ဥတ္တရိတရော"တိ အာဟံသု။ ဧဝံ စတဿော ဒိသာ, စတဿော အနုဒိသာ; ဟေဋ္ဌာ, ဥပရီတိ သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုဝိလောကေတွာ သဗ္ဗတ္ထ အတ္တနာ သဒိသံ အဒိသွာ "အယံ ဥတ္တရာ ဒိသာ"တိ တတ္ထ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန အဂမာသိ။ **အာသဘိန္တိ** ဥတ္တမံ။ **အဂ္ဂေါ** တိ သဗ္ဗပဌမော။ **ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော** တိ စ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **အယမန္တိမာ ဇာတိ, နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေါ**တိ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗံ အရဟတ္တံ ဗျာကာသိ။

အနေကေသံ ဝိသေသာဓိဂမာနံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေနာ တိ သံခိတ္တေန ဝုတ္တမတ္ထံ **"ယဉ္ဟိ"**တိအာဒိနာ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ဧတ္ထာ** တိ –

"အနေကသာခဉ္စ သဟဿမဏ္ဍလံ၊
ဆတ္တံ မရူ ဓာရယုမန္တလိက္ခေ။
သုဝဏ္ဏဒဏ္ဍာ ဝီတိပတန္တိ စာမရာ၊
န ဒိဿရေ စာမရဆတ္တဂါဟကာ"တိ။ (သု. နိ. ၆၉၃)။

ကြမိဿာ ကထာယ။ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတစာရတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ အာဟ **“သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏပဋိလာဘဿာ”**တိ။ **တထာ အယံ ဘဂဝတပိ ဂတော။ပေ။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝေနာ** တိ ဧတေန အဘိဇာတိယံ ဓမ္မတာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိသေသာ သဗ္ဗဗောဓိသတ္တာနံ သာဓာရဏာတိ ဒဿေတိ။ ဟရမိတာနိဿန္ဒာ ဟိ တေ တိ။

ဝိက္ကမိ တိ အဂမာသိ။ **မရူ**တိ ဒေဝါ။ **သမာ**တိ ဝိလောကနသမတာယ သမာ သဒိသိယော။ မဟာပုရိသော ဟိ ယထာ ဧကံ ဒိသံ ဝိလောကေသိ, ဧဝံ သေသဒိသာပိ, န ကတ္ထစိ ဝိလောကနေ ဝိဗန္ဓော တဿ အဟောသီတိ။ **သမာ**တိ တ ဝိလောကေတုံ ယုတ္တာ, ဝိသမရဟိတာတိ အတ္ထော။ န ဟိ တဒါ ဗောဓိသတ္တဿ ဝိရူပဗီဘစ္ဆဝိသမရူပါနိ ဝိလောကေတုံ အယုတ္တာနိ ဒိသာသု ဥပဋ္ဌဟန္တီတိ။

ဧဝံ ‘‘တထာ ဂတော’’တိ ကာယဂမနဋ္ဌေန ဂတ-သဒ္ဒေန တထာဂတ-သဒ္ဒံ နိဒ္ဒိသိတွာ ဣဒါနိ ဉာဏဂမနဋ္ဌေန တံ ဒဿေတုံ **“အထ တ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နေက္ခမ္မေန** တိ အလောဘပ္ပဓာနေန ကုသလစိတ္တုပ္ပာဒေန ။ ကုသလာ ဟိ ဓမ္မာ ဣဓ နေက္ခမ္မံ, န ပဗ္ဗဇ္ဇာဒယော, ‘‘ပဌမဇ္ဈာန’’န္တိ (ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၇.စူဠသီလဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၇၀) စ ဝဒန္တိ။ **ပဟာယာ**တိ ပဇဟိတွာ။ **ဂတော** အဓိဂတော, ပဋိပန္နော ဥတ္တရိဝိသေသန္တိ အတ္ထော။ **ပဟာယာ**တိ တ ပဟာနဟေတု, ပဟာနလက္ခဏံ တ။ ဟေတုလက္ခဏတ္ထော ဟိ အယံ ပဟာယ-သဒ္ဒော။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပ္ပဟာနဟေတုကံ ‘‘ဂတော’’တိ ဟေတ္ထ ဝုတ္တံ ဂမနံ အဝဗောဓော, ပဋိပတ္တိ ဧဝ တ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိပ္ပဟာနေန စ လက္ခီယတီတိ။ ဧသ နယော **ပဒါလေတွာ**တိအာဒီသုပိ။ **အဗျာပာဒေနာ** တိ မေတ္တာယ။ **အာလောကသညာယာ**တိ ဝိဘူတံ ကတွာ မနသိကရဏေန (ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၇.စူဠသီလဝဏ္ဏနာ) ဥပဋ္ဌိတအာလောကသဉ္ဇာနနေန။ **အဝိက္ခေပေနာ** တိ သမာဓိနာ။ **ဓမ္မဝဝတ္ထာနေနာ** တိ ကုသလာဒိဓမ္မာနံ ယာထာဝနိစ္ဆယေန။ ‘‘သပ္ပစ္စယနာမရူပဝဝတ္ထာနေနာ’’တိပိ ဝဒန္တိ။

ဧဝံ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနီဝရဏပ္ပဟာနေန ‘‘အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယာ’’တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၀၈) ဝုတ္တာယ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာယ ဘဂဝတော တထာဂတဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သဟ ဥပာယေန အဋ္ဌဟိ သမာပတ္တီဟိ အဋ္ဌာရသဟိ စ မဟာဝိပဿနာဟိ တံ ဒဿေတုံ **“ဉာဏေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ နာမရူပပရိဂ္ဂဟကင်္ခာဝိတရဏာနဉှိ ဝိနိဗန္ဓဘူတဿ မောဟဿ ဒူရီကရဏေန ဉာတပရိညာယံ ဌိတဿ အနိစ္စသညာဒယော သိဇ္ဈန္တိ, တထာ ဈာနသမာပတ္တီသု အဘိရတိနိမိတ္တေန ပာမောဇ္ဇေန။ တတ္ထ ‘‘အနဘိရတိယာ ဝိနောဒိတာယ ဈာနာဒီနံ သမဓိဂမော’’တိ သမာပတ္တိဝိပဿနာနံ အရတိဝိနောဒနအဝိဇ္ဇာပဒါလနာဒီနိ ဥပာယော, ဥပ္ပဋိပာဋိနိဒ္ဒေသော ပန နီဝရဏသဘာဝတာယ အဝိဇ္ဇာယ ဟေဋ္ဌာ နီဝရဏေသုပိ သင်္ဂဟဒဿနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သမာပတ္တိဝိဟာရပ္ပဝေသဝိဗန္ဓနေန နီဝရဏာနိ ကတဋ္ဌသဒိသာနီတိ အာဟ **“နီဝရဏကတင်္ဂံ ဥဂ္ဃာဋေတွာ”** တိ။ ‘‘ရတ္တိံ အနုဝိတက္ကေတွာ အနုဝိစာရေတွာ ဒိဝါ ကမ္မန္တေ ပယောဇေတီ’’တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၁) ဝုတ္တဋ္ဌာနေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဓူမာယနာတိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဝိတက္ကဝိစာရဓူမ”**န္တိ။ ကိဉ္စာပိ ပဌမဇ္ဈာနူပစာရေယေဝ ဒုက္ခံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနူပစာရေ စ သုခံ ပဟီယတိ, အတိသယပ္ပဟာနံ ပန သန္ဓာယာဟ **“စတုတ္ထဇ္ဈာနေန သုခဒုက္ခံ ပဟာယာ”** တိ။

အနိစ္စဿ, အနိစ္စန္တိ စ အနုပဿနာ **အနိစ္စာနုပဿနာ,** တေဘူမကဓမ္မာနံ အနိစ္စတံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တာယ ဝိပဿနာယေတံ နာမံ။ **နိစ္စသည**န္တိ သင်္ခတဓမ္မေသု ‘‘နိစ္စာ သဿတာ’’တိ ဧဝံပဝတ္တမိစ္ဆာသညံ။ သညာသီသေန ဒိဋ္ဌိစိတ္တာနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧသ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရေသု နိဗ္ဗိဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယ။ **နန္ဒိ** န္တိ သပ္ပီတိကတဏှံ။ **ဝိရာဂါနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရေသု ဝိရဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာယ အနုပဿနာယ။ **နိရောဓာနုပဿနာယာ** တိ သင်္ခါရာနံ နိရောဓဿ အနုပဿနာယ။ ယထာ တ သင်္ခါရာ နိရုဇ္ဈန္တိယေဝ, အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝဝသေန န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ အနုပဿနာ **နိရောဓာနုပဿနာ** ။ တေနေတဟ ‘‘နိရောဓာနုပဿနာယ နိရောဓေတိ, နော သမုဒေတီ’’တိ။ မုစ္စိတုကမျတာ ဟိ အယံ ဗလပ္ပတ္တာတိ။ ပဋိနိဿဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ,** ပဋိသင်္ခါသန္တိဋ္ဌနာ ဟိ အယံ။ **အာဒာန**န္တိ နိစ္စာဒိဝသေန ဂဟဏံ။ သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမ္မဏာနံ ဝသေန ဧကတ္တဂ္ဂဟဏံ **ဃနသညာ။ အာယူဟနံ** အဘိသင်္ခရဏံ။ အဝတ္ထာဝိသေသာပတ္တိ **ဝိပရိဏာမော။ ဓုဝသည**န္တိ ထိရဘာဝဂ္ဂဟဏံ။ **နိမိတ္တ** န္တိ သမူဟာဒိဃနဝသေန သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သင်္ခါရာနံ သဝိဂ္ဂဟဂ္ဂဟဏံ။ **ပဏိဓိ**န္တိ ရာဂါဒိပဏိဓိံ။ သာ ပနတ္ထတော တဏှာဝသေန သင်္ခါရေသု နိန္နတာ။ **အဘိနိဝေသ**န္တိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ။

အနိစ္စဒုက္ခာဒိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မတီရဏံ **အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ**။ **သာရာအနာဘိနိဝေသ**န္တိ အသာရေသု သာရဂ္ဂဟ ဏာဝိပလ္လာသံ။ ဣဿရကုတ္တာဒိဝသေန လောကော သမုပ္ပန္နောတိ အဘိနိဝေသော **သမ္မောဟာဘိနိဝေသော**။ ကေ စိ ပန "အဟောသိံ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါနန္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) ပဝတ္တသံသယာပတ္တိ **သမ္မော ဟာဘိနိဝေသော**"တိ ဝဒန္တိ။ သင်္ခါရေသု လေဏတာဏဘာဝဂ္ဂဟဏံ **အာလယာဘိနိဝေသော**။ "အာလယရတာ အာလယသမ္မုဒိတာ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၆၄, ၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၇, ၈) ဝစနတော အာလယော တ ဏှာ, သာယေဝ စက္ခာဒီသု ရူပာဒီသု စ အဘိနိဝိသနဝသေန ပဝတ္တိယာ **အာလယာဘိနိဝေသော**တိ ကေစိ။ "ဧဝံဝိဓာ သင် ခါရာ ပဋိနိဿဇ္ဇီယန္တီ"တိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာ**။ ဝဋ္ဋတော ဝိဂတတ္တာ ဝိဝဋ္ဋံ, **နိဗ္ဗာနံ,** တတ္ထ အာရမ္မဏကရဏသင်္ခါတေန အနုပဿနေန ပဝတ္တိယာ **ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာ,** ဂောတြဘူ။ **သံယောဂါဘိနိဝေသ**န္တိ သံ ယုဇ္ဇနဝသေန သင်္ခါရေသု နိဝိသနံ။ **ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေ**တိ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတေကဋ္ဌေ ပဟာနေကဋ္ဌေ စ။ **ဩဠာရိကေ**တိ ဥ ပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ, အညထာ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာပိ ဒုတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈေဟိ ဩဠာရိကာ တိ။ **အဏုသဟဂတေ**တိ အဏုဘူတေ။ ဣဒံ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈေ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗကိလေသေ**တိ အဝသိဋ္ဌ သဗ္ဗကိလေသေ။ န ဟိ ပဌမာဒိမဂ္ဂေဟိ ပဟီနာ ကိလေသာ ပုန ပဟီယန္တီတိ။

ကက္ခဠတ္တံ ကထိနဘာဝေါ။ **ပဂ္ဃရဏံ** ဒ္ရဝဘာဝေါ။ လောဟိယတယုနာ ဘတ္တဿ ဝိယ ယေန တယုနာ တံတံ ကလာပဿ ဥဒ္ဓုမာယနံ, ထဒ္ဓဘာဝေါ တ, တံ **ဝိတ္ထမ္ဘနံ**။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ကလာပန္တရဘူတာနံ ကလာပန္တရဘူတေ ဟိ သမ္ဖုဋ္ဌဘာဝေ တံတံဘူတဝိဝိတ္တတာ ရူပပရိယန္တော အာကာသောတိ ယေသံ ယော ပရိစ္ဆေဒေါ, တေဟိ သော အ သမ္ဖုဋ္ဌောဝ, အညထာ ဘူတာနံ ပရိစ္ဆေဒသဘာဝေ န သိယာ ဗျာပီဘာဝတပတ္တိတော, အဗျာပိတာဝ အသမ္ဖုဋ္ဌတာ တိ ယသ္မိံ ကလာပေ ဘူတာနံ ပရိစ္ဆေဒေါ, တေဟိ အသမ္ဖုဋ္ဌဘာဝေါ **အသမ္ဖုဋ္ဌလက္ခဏံ**။ တေနာဟ ဘဂဝါ **အာကာသဓာတုနိဒ္ဒေသေ** (ဓ. သ. ၆၃၇) "အသမ္ဖုဋ္ဌံ စတူဟိ မဟာဘူတေဟီ"တိ။

ဝိရောဓိပစ္စယသန္နိပာတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ **ရုပ္ပနံ**။ စေတနာပဓာနတ္တာ သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မာနံ စေတနာဝသေနေ တံ ဝုတ္တံ **"သင်္ခါရာနံ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏ"**န္တိ။ တထာ ဟိ **သုတ္တန္တဘာဇနီယေ သင်္ခါရက္ခန္ဓဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၉၂) "စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ"တိအာဒိနာ စေတနာဝ ဝိဘတ္တာ။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ စ စေတနာ။ ယထာဟ "တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော? ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ"တိအာဒိ။ **ဖရဏံ** သဝိပ္ဖာရိကတာ။ **အဿဒ္ဓိယေ**တိ အသဒ္ဓိယဟေတု။ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မံ။ ဧသ နယော **ကောသဇ္ဇေ**တိအာဒီသု။ **ဥပသမလက္ခဏ**န္တိ ကာယ စိတ္တပရိဠာဟူပသမလက္ခဏံ။ လီနုဒ္ဓစ္စရဟိတေ အဓိစိတ္တေ ပဝတ္တမာနေ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု အဗျာ ဝဋတာယ အဇ္ဈုပေက္ခနံ **ပဋိသင်္ခါနံ** ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒတော။

မုသာဝါဒာဒီနံ ဝိသံဝါဒနာဒိကိစ္စတာယ လူခါနံ အပရိဂ္ဂါဟကာနံ ပဋိပက္ခဘာဝတော ပရိဂ္ဂါဟကသဘာဝါ သမ္မာဝါ စာ သိနိဒ္ဓဘာဝတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတာနံ သောတာရဉ္စ ပုဂ္ဂလံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ တ သ္သာ **ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏံ** ဝုတ္တံ။ ကာယိကကိရိယာ ကိဉ္စိ ကတ္တဗ္ဗံ သမုဋ္ဌာပေတိ, သယဉ္စ သမုဋ္ဌဟနံ ဃဋနံ ဟောတီတိ သမ္မာကမ္မန္တ သင်္ခါတာယ ဝိရတိယာ **သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ** ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဝါ ဥက္ခိပနံ **သမု ဋ္ဌာပနံ** ကာယိကကိရိယာယ ဘာရုက္ခိပနံ ဝိယ။ ဇီဝမာနဿ သတ္တဿ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဝါ ဇီဝိတိန္ဒြိယပ္ပ ပဝတ္တိယာ, အာဇီဝဿေဝ ဝါ သုဒ္ဓိ **ဝေါဒါနံ**။ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ စိတ္တဿ သံကိလေသပက္ခေ ပတိတုံ အဒ တွာ သမ္မဒေဝ ပဂ္ဂဏှနံ **ပဂ္ဂဟော**။

"သင်္ခါရာ"တိ ဣဓ စေတနာ အဓိပ္ပေတာတိ ဝုတ္တံ **"သင်္ခါရာနံ စေတနာလက္ခဏ"**န္တိ။ **နမနံ** အာရမ္မဏာဘိမု ခဘာဝေါ။ **အာယတနံ** ပဝတ္တနံ။ အာယတနာနံ ဝသေန ဟိ အာယသင်္ခါတာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိ။ **တဏှာယ ဟေတုလက္ခဏ**န္တိ ဝဋ္ဋဿ ဇနကဟေတုဘာဝေါ, မဂ္ဂဿ ပန နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကတ္တန္တိ အယမေတေသံ ဝိသေ သော။

တထလက္ခဏံ အဝိပရီတသဘာဝေါ။ **ဧကရသော** အညမညာနတိဝတ္တနံ အနူနာနဓိကဘာဝေါ။ **ယုဂနဒ္ဓာ** သမထဝိ ပဿနာဝ။ သဒ္ဓါပညာ ပဂ္ဂဟာဝိက္ခေပါတိပိ ဝဒန္တိ။

ခီဏောတိ ကိလေသေ ခေပတီတိ **ခယော,** မဂ္ဂေါ။ အနုပ္ပာဒပရိယောသာနတာယ **အနုပ္ပာဒော,** ဖလံ။ **ပဿဒ္ဓိ** ကိလေသဝူပသမော။ **ဆန္ဒဿာ** တိ ကတ္တုကာမတာဆန္ဒဿ။ **မူလလက္ခဏံ** ပတိဋ္ဌာဘာဝေါ။ သမုဋ္ဌာနဘာဝေ **သမုဋ္ဌာနလက္ခဏံ** အာရမ္မဏပဋိဂ္ဂဟဏကတာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိဟေတုတာ။ **သမောဓာနံ** ဝိသယာဒိသန္နိပာတေန ဂဟေတဗ္ဗာကာရော, ယာ သင်္ဂတီတိ ဝုစ္စတိ။ သမံ သဟ ဩဒဟန္တိ အနေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာတိ ဝါ **သမောဓာနံ,** ဖဿော။ သမောသရန္တိ သန္နိပတန္တိ ဧတ္ထာတိ **သမောသရဏံ**။ ဝေဒနာယ ဝိနာ အပ္ပဝတ္တမာနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝေဒနာနုဘဝနနိမိတ္တံ သမောသဋာ ဝိယ ဟောန္တီတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဧကေဟနသိနံ ကူဋံ ဝိယ သမ္ပယုတ္တာနံ ပာမောက္ခဘာဝေ **ပမုခလက္ခဏံ** ။ တတော, တေသံ တ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဥတ္တရိ ပဓာနန္တိ **တတုတ္တရိ,** ပညုတ္တရာ ဟိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ **ဝိမုတ္တိယာ**တိ ဖလဿ။ တဉှိ သီလာဒိဂုဏသာရဿ ပရမုက္ကံသဘာဝေန **သာရံ**။ အယဥ္စ လက္ခဏဝိဘာဂေ ဆဓာတုပဉ္စဈာနင်္ဂါဒိဝသေန တံတံသုတ္တပဒနုသာရေန ဟေရာဏဥ္ဇကထာယံ အာဂတနယေန စ ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောပိ ကောစိ ဓမ္မော ပရိယာယန္တရပကာသနတ္ထံ ပုန ဒဿိတော။ တတော ဧဝ စ “ဆန္ဒမူလကာ ကုသလာ ဓမ္မာ မနသိကာရသမုဋ္ဌာနာ ဖဿသမောဓာနာ ဝေဒနာသမောသရဏာ”တိ, “ပညုတ္တရာ ကုသလာ ဓမ္မာ”တိ, “ဝိမုတ္တိသာရမိဒံ ဗြဟ္မစရိယ”န္တိ, “နိဗ္ဗာနောဂဓဉှိ အာဝုသော ဗြဟ္မစရိယံ နိဗ္ဗာနပရိယောသာန”န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၆) စ သုတ္တပဒာနံ ဝသေန **“ဆန္ဒဿ မူလလက္ခဏ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တထဓမ္မာ နာမ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ အဝိပရီတသဘာဝတ္တာ။ **တထာနိ** တံသဘာဝတ္တာ။ **အဝိတထာနိ** အမုသာသဘာဝတ္တာ။ **အနညထာနိ** အညာကာရရဟိတတ္တာ။ **ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော** တိ ဇာတိပစ္စယာ သမ္ဘူတံ ဟုတွာ သဟိတဿ အတ္တနော ပစ္စယာနုရူပဿ ဥဒ္ဓံ အာဂတဘာဝေ, အနုပဝတ္တနဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ အထ တ သမ္ဘူတဋ္ဌော စ သမုဒာဂတဋ္ဌော စ **သမ္ဘူတသမုဒာဂတဋ္ဌော,** န ဇာတိတော ဇရာမရဏံ န ဟောတိ, န စ ဇာတိံ ဝိနာ အညတော ဟောတီတိ **ဇာတိပစ္စယသမ္ဘူတဋ္ဌော** ။ ဣတ္ထဉ္စ ဇာတိတော သမုဒာဂစ္ဆတီတိ **ဇာတိပစ္စယသမုဒာဂတဋ္ဌော,** ယာ ယာ ဇာတိ ယထာ ယထာ ပစ္စယော ဟောတိ, တဒနုရူပံ ဟာတုဘာဝေတိ အတ္ထော။ **အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော**တိ ဧတ္ထာပိ န အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယော န ဟောတိ, န စ အဝိဇ္ဇံ ဝိနာ သင်္ခါရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ယာ ယာ အဝိဇ္ဇာ ယေသံ ယေသံ သင်္ခါရာနံ ယထာ ယထာ ပစ္စယော ဟောတိ, အယံ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယဋ္ဌော ပစ္စယဘာဝေါတိ အတ္ထော။

ဘဂဝတ တံ သဗ္ဗာကာရတော ဇာနာတိ ပဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တေနာ**တိ ဘဂဝတာ။ တံ ဝိဘဇ္ဇမာနန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **တန္တိ** ရူပာယတနံ။ **ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မဇ္ဈတ္တံ သင်္ဂဏှာတိ, တထာ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နပရိတ္တအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာတဒုဘယာဒိဘေဒံ။ **လဗ္ဘမာနကပဒဝသေနာ** တိ “ရူပာယတနံ ဒိဋ္ဌံ, သဒ္ဒါယတနံ သုတံ, ဂန္ဓာယတနံ ရသာယတနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ မုတံ, သဗ္ဗံ ရူပံ မနသာ ဝိညာတ”န္တိ (ဓ. သ. ၉၆၆) ဝစနတော ဒိဋ္ဌပဒဉ္စ ဝိညာတပဒဉ္စ ရူပာရမ္မဏေ လဗ္ဘတိ, ရူပာရမ္မဏံ ဣဋ္ဌံ အနိဋ္ဌံ မဇ္ဈတ္တံ ပရိတ္တံ အတီတံ အနာဂတံ ပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ ဒိဋ္ဌံ ဝိညာတံ ရူပံ ရူပာယတနံ ရူပဓာတု ဝဏ္ဏနိဘာ သနိဒဿနံ သပ္ပဋိဃံ နီလံ ပီတကန္တိ ဧဝမာဒီဟိ **အနေကေဟိ နာမေဟိ**။

တေရသဟိ တရေဟီတိ ရူပကဏ္ဍေ (ဓ. သ. ၆၁၆) အာဂတေ တေရသ နိဒ္ဒေသဝါရေ သန္ဓာယာဟ။ ဧကေကသ္မိဉ္စ တရေ စတုန္နံ စတုန္နံ ဝဝတ္ထာပနနယာနံ ဝသေန **“ဒွေပညာသာယ နယေဟီ”**တိ အာဟ။ **တထမေဝ** အဝိပရီတဒဿိတာယ အပ္ပဋိဝတ္တိယဒေသနတာယ စ။ **“ဇာနာမိ အဘိညာသိ”**န္တိ ဝတ္တမာနာတီတကာလေသု ဉာဏပ္ပဝတ္တိဒဿနေန အနာဂတေပိ ဉာဏပ္ပဝတ္တိ ဝုတ္တာယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ဝိဒိတ**-သဒ္ဒော အနာမဋ္ဌကာလဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော “ဒိဋ္ဌံ သုတံ မုတ”န္တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၉၆၆) ဝိယ။ **န ဥပဋ္ဌာသီ** တိ အတ္တတ္တနိယဝသေန န ဥပဂစ္ဆိ။ ယထာ ရူပာရမ္မဏာဒယော ဓမ္မာ ယံသဘာဝါ ယံပကာရာ စ, တထာ နေ ပဿတိ ဇာနာတိ ဂစ္ဆတီတိ **တထာဂတော**တိ ဧဝံ ပဒသမ္ဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန “နိရုတ္တိနယေန ပိသောဒရာဒိပက္ခေပေန (ပာဏိနိ ၆.၃.၁၀၉) တ ဒဿိ-သဒ္ဒဿ လောပံ, အာဂတ-သဒ္ဒဿ စာဂမံ ကတွာ **တထာဂတော**”တိ ဝဏ္ဏေန္တိ။

နိဒ္ဒေသတာယ **အနုပဝဇ္ဇံ** ။ ပက္ခိပိတဗ္ဗာဘာဝေန **အနူနံ**။ အပနေတဗ္ဗာဘာဝေန **အနဓိကံ**။ အတ္ထဗျဉ္ဇနာဒိသမ္ပတ္တိယာ **သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏံ** ။ **နော အညထာ**တိ “တထေဝ”တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဗျတိရေကေန သမ္ပာဒေတိ။ တေန ယဒတ္ထံ ဘာသိတံ, ဧကန္တေန တဒတ္ထနိပ္ဖာဒနတော ယထာ ဘာသိတံ ဘဂဝတာ, တထေဝါတိ အဝိပရီတဒေသ

နတံ ဒဿေတိ။ **ဂဒအတ္ထော** တိ ဧတေန တထံ ဂဒတီတိ **တထာဂတော**တိ ဒ-ကာရဿ တ-ကာရော ကတော နိရုတ္တိနယေနာတိ ဒဿေတိ။

တထာ ဂတမဿာတိ **တထာဂတော။ ဂတန္တိ** စ ကာယတစာပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ **တထာ**တိ စ ဝုတ္တော ယံတံသဒ္ဒာနံ အဗ္ဘိစာရိသမ္ဗန္ဓိတာယ ယထာတိ အယမတ္ထော ဥပဋ္ဌိတောယေဝ ဟောတိ, ကာယဝစီကိရိယာနဉ္စ အညမညာနုလောမေန ဝစနိစ္ဆာယံ ကာယဿ တစာ, တစာယ စ ကာယော သမ္ဗန္ဓီဘာဝေန ဥပတိဋ္ဌတီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဘဂဝတော ဟိ"**တိအာဒိ။ ဣမသ္မိံ ပန အတ္ထေ တထာတဒိတာယ **တထာဂတော**တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သော ပန ပုဗ္ဗေ ပကာရန္တရေန ဒဿိတောတိ အာဟ **"ဇဝံ တထာကာရိတာယ တထာဂတော"**တိ။

တိရိယံ အပရိမာဏာသု လောကဓာတူသူတိ ဧတေန ယဒေကေ "တိရိယံ ဝိယ ဥပရိ အဓော စ သန္တိ လောကဓာတုယော"တိ ဝဒန္တိ, တံ ပဋိသေဓေတိ။ ဒေသနာဝိလာသောယေဝ **ဒေသနာဝိလာသမယော** ယထာ "ပုညမယံ, အနမယ"န္တိ အာဒီသု။

နိပ္ဟာတာနံ တစကသဒ္ဒသန္နိဓာနေ တဒတ္ထဇောတနဘာဝေန ပဝတ္တနတော ဂတ-သဒ္ဒေါယေဝ အဝဂတတ္ထံ အတီတတ္ထဉ္စ ဝဒတီတိ အာဟ **"ဂတောတိ အဝဂတော အတီတော"**တိ။

အထ တ အဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သမ္မာသမ္ဗောဓိ, ဧတ္ထန္တရေ မဟာဗောဓိယာနပဋိပတ္တိယာ ဟာနဋ္ဌာနသံကိလေသနိဝတ္တိနံ အဘာဝတော ယထာ ပဏိဓာနံ, တထာ ဂတော အဘိနီဟာရာနုရူပံ ပဋိပန္နောတိ **တထာဂတော။** အထ တ မဟိဒ္ဓိကတာယ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ ဥက္ကံသာဓိဂမေန အနာဝရဏဉာဏတာယ စ ကတ္ထစိပိ ပဋိဃာတာဘာဝတော ယထာ ရုစိ, တထာ ကာယဝစီစိတ္တာနံ ဂတာနိ ဂမနာနိ ပဝတ္တိယော ဧတဿာတိ **တထာဂတော။** ယသ္မာ စ လောကေ ဝိဓ-ယုတ္တ-ဂတ-ပ္ပကာရ-သဒ္ဒါ သမာနတ္ထာ ဒိဿန္တိ။ တသ္မာ ယထာဝိဓာ ဝိပဿီအာဒယော ဘဂဝန္တော, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာဝိဓောတိ **တထာဂတော** , ယထာယုတ္တာ စ တေ ဘဂဝန္တော, အယမ္ပိ ဘဂဝါ တထာယုတ္တောတိ **တထာဂတော။** အထ တ ယသ္မာ သစ္စံ တစ္ဆံ တထန္တိ ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မာ တထေန ဉာဏေန အာဂတောတိ **တထာဂတော။** ဧဝမ္ပိ တထာဂတ-သဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပဟာယ ကာမာဒိမလေ ယထာ ဂတာ၊
သမာဓိဉာဏေဟိ ဝိပဿိအာဒယော။
မဟေသိနော သက္ယမုနီ ဇုတိန္ဓရော၊
တထာ ဂတော တေန မတော တထာဂတော။

တထဉ္စ ဓာတာယတနာဒိလက္ခဏံ၊
သဘာဝသာမညဝိဘာဂဘေဒတော။
သယမ္ဘုဉာဏေန ဇိနော သမာဂတော၊
တထာဂတော ဝုစ္စတိ သက္ယပုင်္ဂဝေါ။

တထာနိ သစ္စာနိ သမန္တစက္ခုနာ၊
တထာ ဣဒပ္ပစ္စယတာ စ သဗ္ဗသော။
အနညနေယျေန ယတော ဝိဘာဝိတာ၊
ယာထာဝတော တေန ဇိနော တထာဂတော။

အနေကဘေဒါသုပိ လောကဓာတုသု၊
ဇိနဿ ရူပာယတနာဒိဂေါစရေ။
ဝိစိတ္တဘေဒေ တထမေဝ ဒဿနံ၊
တထာဂတော တေန သမန္တလောစနော။

ယတော စ ဓမ္မံ တထမေဝ ဘာသတိ၊
ကရောတိ တစာယနုလောမမတ္တနော။
ဂုဏေဟိ လောကံ အဘိဘုယ္ယိရိယတိ၊
တထာဂတော တေနပိ လောကနာယကော။

ယထာဘိနီဟာရမတော ယထာရုစိ၊
ပဝတ္တဝါစာ တနုစိတ္တဘာဝတော။
ယထာဝိဓာ ယေန ပုရာ မဟေသိနော၊
တထာဝိဓာ တေန ဇိနော တထာဂတောတိ။ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၇ စူဠသီလဝဏ္ဏနာ)။

အာရကတ္တာတိအာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၂၅) ဗုဒ္ဓါနုဿတိသံဝဏ္ဏနာယ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ** တိ ဣမိနာဿ ပရောပဒေသရဟိတဿ သဗ္ဗာကာရေန သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓနသမတ္ထဿ အာကင်္ခာပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိနော အနာဝရဏဉာဏသင်္ခါတဿ သဗ္ဗညုတညာဏဿ အဓိဂမော ဒဿိတော။

နနု စ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈) သဗ္ဗညုတညာဏတော အညံ အနာဝရဏဉာဏံ, အညထာ ဆ အသာဓာရဏဉာဏာနိ ဗုဒ္ဓဉာဏာနီတိ ဝစနံ ဝိရုဇ္ဈေယ္យာတိ? န ဝိရုဇ္ဈတိ ဝိသယပ္ပဝတ္တိဘေဒဝသေန အညေဟိ အသာဓာရဏဉာဏဘာဝဒဿနတ္ထံ ဧကဿေဝ ဉာဏဿ ဒွိဓာ ဝုတ္တတ္တာ။ ဧကမေဝ ဟိ တံ ဉာဏံ အနဝသေသသင်္ခတာသင်္ခတသမ္မုတိဓမ္မဝိသယတာယ သဗ္ဗညုတညာဏံ, တတ္ထ စ အာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂစာရမုပါဒါယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ **ပဋိသမ္ဘိဒါယံ** (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၉) "သဗ္ဗံ သင်္ခတာသင်္ခတမနဝသေသံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညုတညာဏံ, တတ္ထာဝရဏံ နတ္ထီတိ အနာဝရဏဉာဏ"န္တိအာဒိ, တသ္မာ နတ္ထိ နေသံ အတ္ထတော ဘေဒော, ဧကန္တေန စေတံ ဧဝမိစ္ဆိတဗ္ဗံ, အညထာ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏာနံ သာဝရဏတာ အသဗ္ဗဓမ္မာရမ္မဏတာ စ အာပဇ္ဇေယ္ယ။ န ဟိ ဘဂဝတော ဉာဏဿ အဏုမတ္တမ္ပိ အာဝရဏံ အတ္ထိ, အနာဝရဏဉာဏဿ စ အသဗ္ဗဓမ္မာရမ္မဏဘာဝေ ယတ္ထ တံ နပ္ပဝတ္တတိ, တတ္ထာဝရဏသဗ္ဘာဝတော အနာဝရဏဘာဝောယေဝ န သိယာ။ အထ ဝါ ပန ဟောတု အညမေဝ အနာဝရဏဉာဏံ သဗ္ဗညုတညာဏတော, ဣဓ ပန သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိတာယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ အဓိပ္ပေတံ, တဿ စာဓိဂမေန ဘဂဝါ သဗ္ဗညူ သဗ္ဗဝိဒူ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ စ ဝုစ္စတိ, န သကိံမေဝ သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓတော။ တထာ စ ဝုတ္တံ **ပဋိသမ္ဘိဒါယံ** (ပဋိ. မ. ၁.၁၆၂) "ဝိမောက္ခန္တိကမေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဗောဓိယာ မူလေ သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ သစ္ဆိကာ ပညတ္တိ ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓေါ"တိ။ သဗ္ဗဓမ္မာဝဗောဓနသမတ္ထဉာဏသမဓိဂမေန ဟိ ဘဂဝတော သန္တာနေ အနဝသေသဓမ္မေ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထတာ အဟောသီတိ။

ဧတ္ထာဟ – ကိံ ပနိဒံ ဉာဏံ ပဝတ္တမာနံ သကိံယေဝ သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, ဥဒါဟု ကမေနာတိ။ ကိဉ္စေတ္ထ – ယဒိ တာဝ သကိံယေဝ သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ပဝတ္တတိ, အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နအဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဒိဘေဒဘိန္နာနံ သင်္ခတဓမ္မာနံ အသင်္ခတသမ္မုတိဓမ္မာနဉ္စ ဧကဇ္ဈံ ဥပဋ္ဌာနေ ဒူရတော စိတ္တပဋံ အဝေက္ခန္တဿ ဝိယ ပဋိဝိဘာဂေနာဝဗောဓော န သိယာ, တထာ စ သတိ "သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ"တိ ဝိပဿန္တာနံ အနတ္တာကာရေန ဝိယ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနိရူပိတရူပေန ဘဂဝတော ဉာဏဿ ဝိသယာ ဟောန္တီတိ အာပဇ္ဇတိ။ ယေပိ "သဗ္ဗဉေယ္យဓမ္မာနံ ဌိတလက္ခဏဝိသယံ ဝိကပ္ပရဟိတံ သဗ္ဗကာလံ ဗုဒ္ဓါနံ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, တေန တေ သဗ္ဗဝိဒူတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ 'စရံ သမာဟိတော နာဂေါ, တိဋ္ဌန္တောပိ သမာဟိတော'တိ ဣဒမ္ပိ ဝစနံ သုဝုတ္တံ ဟောတီ"တိ ဝဒန္တိ, တေသမ္ပိ ဝုတ္တဒောသာနတိဝတ္တိ။ ဌိတလက္ခဏာရမ္မဏတာယ ဟိ အတီတာနာဂတသမ္မုတိဓမ္မာနံ တဒဘာဝတော ဧကဒေသဝိသယမေဝ ဘဂဝတော ဉာဏံ သိယာ, တသ္မာ သကိံယေဝ ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ န ယုဇ္ဇတိ။

အထ ကမေန သဗ္ဗသ္မိံ ဝိသယေ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, ဧဝမ္ပိ န ယုဇ္ဇတိ။ န ဟိ ဇာတိဘူမိသဘာဝာဒိဝသေန ဒိသာဒေသကာလာဒိဝသေန စ အနေကဘေဒဘိန္နေ နေယ္ယေ ကမေန ဂယှမာနေ တဿ အနဝသေသပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ အပရိယန္တဘာဝတော ဉေယ္យဿ။ ယေ ပန "အတ္ထဿ အဝိသံဝါဒနတော ဉေယ္យဿ ဧကဒေသံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ သေသေပိ ဧဝန္တိ အဓိမုစ္စိတွာ ဝဝတ္ထာပနေန သဗ္ဗညူ ဘဂဝါ, တဉ္စ ဉာဏံ အနနုမာနိကံ သံသယာဘာဝ

တော။ သံသယာနုဗန္ဓဉှိ လောကေ အနုမာနဉာဏ”န္တိ ဝဒန္တိ, တေသမ္ပိ တံ န ယုတ္တံ။ သဗ္ဗညု ဟိ အပ္ပစ္စက္ခဘာဝေ အတ္တသ္သ အဝိသံဝါဒနေန ဥေယ္ယသ္သ ကေဒေသံ ပစ္စက္ခံ ကတ္ဝာ သေသေပိ ဝေန္တိ အဓိမုစ္စိတ္ဝာ ဝဝတ္ထာပနဿ အသမ္ဘဝတော။ ယဉှိ တံ သေသံ, တံ အပ္ပစ္စက္ခန္တိ။ အထ တမ္ပိ ပစ္စက္ခံ, တဿ သေသဘာဝေ ဝေ န သိယာတိ? သဗ္ဗမေတံ အကာရဏံ။ ကသ္မာ? အဝိသယဝိစာရဏဘာဝတော။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ “ဗုဒ္ဓဝိသယော ဘိက္ခဝေ, အစိန္တေယျော န စိန္တေတဗ္ဗော, ယော စိန္တေယျ, ဥမ္မာဒဿ ဝိဃာတဿ ဘာဂီ အဿာ”တိ (အ. နိ. ၄.၇၇)။ ယံ ကိဉ္စိ ဘဂဝတာ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတံ သကလမေကဒေသော ဝါ, တတ္ထ အပ္ပဋိဟတ ဝုတ္တိတာယ ပစ္စက္ခတော ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, နိစ္စသမာဓာနဉ္စ ဝိက္ခေပါဘာဝတော, ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ စ သကလဿ အဝိသယဘာဝေ တဿ အာကင်္ခါပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာ န သိယာ, ဧကန္တေနေဝ စ သာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ “သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓါ အာကင်္ခပဋိဗဒ္ဓါ မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါ စိတ္တုပ္ပါဒပဋိဗဒ္ဓါ”တိ (မဟာနိ. ၆၉, ၁၅၆; စူဠနိ. ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၅) ဝစနတော။ အတီတာနာဂတဝိသယမ္ပိ ဘဂဝတော ဉာဏံ အနုမာနာဂမတက္ကဂဟဏဝိရဟိတတ္တာ ပစ္စက္ခမေဝ။

နနု စ တေသ္မိမ္ပိ ပက္ခေ ယဒါ သကလံ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတံ, တဒါ သကိံယေဝ သကလဝိသယတာယ အနိရူပိတရူပေန ဘဂဝတော ဉာဏံ ပဝတ္တေယျာတိ ဝုတ္တဒေါသာနတိဝတ္တိယေဝတိ? န, တဿ ဝိသောဓိတတ္တာ။ ဝိသောဓိတော ဟိ သော ဗုဒ္ဓဝိသယော အစိန္တေယျောတိ။ အညထာ ပစုရဇနဉာဏသမာနဝုတ္တိတာယ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ဉာဏဿ အစိန္တေယျတာ န သိယာ, တသ္မာ သကလဓမ္မာရမ္မဏမ္ပိ တံ ဧကဓမ္မာရမ္မဏံ ဝိယ သုဝဝတ္ထာပိတေယေဝ တေ ဓမ္မေ ကတ္ဝာ ပဝတ္တတီတိ ဣဒမေတ္ထ အစိန္တေယျံ, အနန္တဉ္စ ဉာဏံ ဥေယ္ယံ ဝိယ။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယာဝတကံ ဥေယ္ယံ, တာဝတကံ ဉာဏံ။ ယာဝတကံ ဉာဏံ, တာဝတကံ ဥေယ္ယံ။ ဥေယ္ယပရိယန္တိကံ ဉာဏံ, ဉာဏပရိယန္တိကံ ဥေယ္ယ”န္တိ (မဟာနိ. ၆၉, ၁၅၆; စူဠနိ. ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၅)။ ဧဝမေကဇ္ဈံ, ဝိသုံ သကိံ, ကမေန ဝါ ဣစ္ဆာနုရူပံ သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။

တန္တိ ယထာဝုတ္တံ ပထဝီအာဒိဘေဒံ။ **ပရိညာတန္တိ** ပရိတော သမန္တတော သဗ္ဗာကာရတော ဉာတံ, တံ ပရိဇာနိ တဗ္ဗဘာဝံ ကိဉ္စိ အသေသေတ္ဝာ ဉာတန္တိ အတ္ထော။ အယမေဝ ဟိ အတ္ထော “ပရိညာတန္တ”န္တိ ဣမိနာပိ ပဒေန ပကာသိတောတိ ဒဿေန္တော **“ပရိညာတန္တံ နာမာ”** တိအာဒိမာဟ။ **တေန တေန မဂ္ဂေန ကိလေသပ္ပဟာနေန ဝိသေသော နတ္ထီ**တိ ဣဒံ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသာနံ ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာနဉ္စ တေန တေန မဂ္ဂေနေဝ ပဟာတဗ္ဗဘာဝသာမညံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န သာဝကေဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ကိလေသပ္ပဟာနဝိသေသာဘာဝတော။ တထာ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ ဧဝ သဝာသနကိ လေသေ ဇဟန္တိ, န သာဝကာ။ **ဧကဒေသမေဝါ**တိ အတ္တနော သန္တာနဂတမေဝ။ သသန္တတိပရိယာပန္နဓမ္မပရိညာမတ္တေ နပိ ဟိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ သမိဇ္ဈတိ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ – “ဣမသ္မိံယေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဠေဝရေ သသညိမှိ သမနကေ လောကဉ္စ ပညပေမိ လောကသမုဒယဉ္စ ပညပေမီ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၁.၁၀၇; အ. နိ. ၄.၄၅)။ **အဏုပ္ပမာဏမ္ပိ ။ပေ။ နတ္ထိ,** ယတော ဆတ္တိံသကောဋိသတသဟဿမုခေန ဗုဒ္ဓါနံ မဟာဝဇိရဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ ဝဒန္တိ။

တထာဂတတရသတ္တမနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တထာဂတတရအဋ္ဌမနယဝဏ္ဏနာ

၁၃. ပုရိမတဏှာဟာတိ ပုရိမတရေသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တာ ပစ္စုပ္ပန္နတ္တဘာဝဟေတုဘူတာ တဏှာ။ တဂ္ဂဟ ဏေနေဝ စ အတီတဒ္ဓသင်္ဂဟာ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ သဒ္ဓိံ ဥပာဒါနေန သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **တ္ထော** တိ “ဘဝ ဇာ တီ”တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ။ **တေန ဥပပတ္တိဘဝေနာ** တိ “ဘဝ ဇာတီ”တိ ဇာတိသီသေန ဝုတ္တဥပပတ္တိဘဝေန။ **ဘူတဿာ**တိ နိဗ္ဗတ္တဿ။ သော ပန ယသ္မာ သတ္တော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သတ္တဿာ”** တိ။ **ဝေဒ္ဓ ဇာနိတ္ဝာ**တိ ဣမိနာ **“ဘူတဿ ဇရာမရဏ”** န္တိ ဧတ္ထာပိ “ဣတိ ဝိဒိတ္ဝာ”တိ ဣဒံ ပဒံ အာနေတ္ဝာ ယောဇေတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။

ယဒိပိ တေဘူမကာ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ “ယံ ကိဉ္စိ ရူပ”န္တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၂; မ. နိ. ၁.၂၄၇) ကောဒ္ဓာသသု သြိကာသေသု ပက္ခိပိတဗ္ဗာ သမ္မသိတဗ္ဗာ စ, တေ ပန ယသ္မာ ဘဂဝတာ “ကိမ္ဟိ နု ခော သတိ ဇရာမရဏံ ဟောတိ, ကိံပစ္စယာ ဇရာ

မရဏာ''န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇; သံ. နိ. ၂.၄, ၁၀) ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမုခေန သမ္မသိတာ, ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒေ စ ပဝတ္တိပဝတ္တိ ဟေတုဘာဝတော ပုရိမသစ္စဒ္ဝယမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ တဒဘိသမယံ ''မညနာဘာဝဟေတု ပစ္စယာကာရပဋိဝေ ဓော''တိ ဝိဘာဝေန္တော **''ယံ ဗောဓိရုက္ခမူလေ။ပေ။ ဒဿေန္တော''** တိ အာဟ။ သံခိပ္ပန္တိ ဧတ္ထ အဝိဇ္ဇာဒယော ဝိညာ ဏာဒယော စာတိ သင်္ခေပ, အတီတေ ဟေတုအာဒယော ''ဟေတု, ဖလ''န္တိ ဧဝံ သံခိပ္ပန္တီတိ တ သင်္ခေပ, အဝိဇ္ဇာဒ ယော ဝိညာဏာဒယော စ။ သင်္ခေပ-သဒ္ဒော ဘာဂကောဋ္ဌာသနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနာဟ **''ကောဋ္ဌာသာတိ အတ္ထော''** တိ။ တေ ပန အတီတေ ဟေတုသင်္ခေပော, ဧတရဟိ ဖလသင်္ခေပော, ဧတရဟိ ဟေတုသင်္ခေပော, အာယတိံ ဖလသင်္ခေပော တိ စတ္တာရော သင်္ခေပ ဧတဿာတိ စတုသင်္ခေပော, တံ **စတုသင်္ခေပံ** ။ ဟေတုဖလသန္ဓိ, ဖလဟေတုသန္ဓိ, ပုန ဟေတု ဖလသန္ဓီတိ ဧဝံ တယော သန္ဓီ ဧတဿာတိ တိသန္ဓိ, တံ **တိသန္ဓိံ** ။ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတဘေဒာ တယော အဒ္ဓါ ဧ တဿာတိ တိယဒ္ဓေါ, တံ **တိယဒ္ဓံ** ။ သရူပတော အဝုတ္တာပိ တသ္မိံ တသ္မိံ သင်္ခေပေ အာကိရီယန္တိ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါ ရာဒိဂ္ဂဟဏေဟိ ပကာသီယန္တီတိ **အာကာရာ,** အတီတဟေတုအာဒီနံ တ ပကာရာ အာကာရာ, တေ ဧကေကသင်္ခေပေ ပဉ္စ ပဉ္စ ကတွာ ဝီသတိ အာကာရာ ဧတဿာတိ ဝီသတာကာရော, တံ **ဝီသတာကာရံ**။

သေ သဗ္ဗော တိ ဧသ စတုသင်္ခေပာဒိပဘေဒေ အနဝသေသော ပစ္စယော။ **ပစ္စယလက္ခဏေနာ** တိ ပစ္စယဘာဝေန အတ္တနော ဖလဿ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ပစ္စယဘာဝေန, အဝိနာဘာဝလက္ခဏေနာတိ အတ္ထော။ ယထာ ဟိ တဏှံ ဝိနာ အဝိဇ္ဇာဒယော ဝိညာဏဿ ပစ္စယာ န ဟောန္တိ, ဧဝံ တဏှာပိ အဝိဇ္ဇာဒိကေ ဝိနာတိ။ ဧတ္ထ ဒုက္ခဂ္ဂဟဏေန ဝိညာဏနာမရူပသဠာယတနဖဿဝေဒနာနံ, ဘဝဂ္ဂဟဏေန စ တဏှာသင်္ခါရုပာဒာနာနံ ဂဟိတတာ ဝုတ္တနယာ ဧဝ တိ န ဥဒ္ဓဋာ။

ဣအာနိ တေ ဝီသတိ အာကာရေ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိယာ ဝိဘာဝေတုံ **''ဧဝမေတေ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၄၇) **ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ** န္တိ ပုရိမေ ကမ္မဘဝေ, အတီတဇာတိယံ ကမ္မဘဝေ ကယိရမာနေတိ အတ္ထော။ **မော ဟော အဝိဇ္ဇာ**တိ ယော တဒါ ဒုက္ခာဒီသု မောဟော, ယေန မူဠှော ကမ္မံ ကရောတိ, သာ အဝိဇ္ဇာ။ **အာယူဟနာ သင်္ခါရာ** တိ တံ တံ ကမ္မံ ကရောန္တော အနုပကရဏာဒိ သဇ္ဇနာဒိဝသေန ယာ ပုရိမစေတနာယော, တေ သင်္ခါရာ။ ပဋိဂ္ဂဟကာနံ ပန ဟတ္ထေ ဒေယျဓမ္မံ ပတိဋ္ဌာပယတော စေတနာ ဘဝေါ။ ဧကာဝဇ္ဇနဇဝနေသု တ ပုရိမာ စေတနာ အာယူဟနာ သင် ခါရာ, သတ္တမာ ဘဝေါ။ ယာ ကာစိ တ ပန စေတနာ ဘဝေ, သမ္ပယုတ္တာ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ။ **နိကန္တိ တဏှာ** တိ ယံ ကမ္မံ ကရောန္တဿ ဥပပတ္တိဘဝေ တဿ ဖလဿ နိကာမနာ ပတ္ထနာ, သာ တဏှာ နာမ။ **ဥပဂမနံ ဥပာဒါန** န္တိ ယံ ကမ္မဘဝဿ ပစ္စယဘူတံ ''ဣဒံ ကမ္မံ ကတွာ အသုကသ္မိံ နာမ ဌာနေ ကာမေ သေဝိဿာမိ ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿ သာမီ''တိအာဒိနာ နယေန ပဝတ္တံ ဥပဂမနံ ဂဟဏံ ပရာမသနံ, ဣဒံ ဥပါဒါနံ နာမ။ **စေတနာ ဘဝေါ**တိ ဒွီသု အတ္ထဝိက ပ္ပေသု ဝုတ္တဿ အာယူဟနဿ အဝသာနေ ဝုတ္တစေတနာ, တတိယေ ပန အာယူဟနသမ္ပယုတ္တစေတနာ ဘဝေါ။ **ဣတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ ဣဓ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ** တိ ဣမေ ယထာဝုတ္တာ မောဟာဒယော ပဉ္စ ဓမ္မာ အတီတကမ္မဘဝသိဒ္ဓါ ဧတရဟိ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယဘူတာတိ အတ္ထော။

ဣဓ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏန္တိ ယံ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန ဥပ္ပန္နတ္တာ ပဋိသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ, တံ ဝိညာဏံ။ **ဩက္က ကန္တိ နာမရူပ**န္တိ ယာ ဂဗ္ဘေ ရူပါရူပဓမ္မာနံ ဩက္ကန္တိ အာဂန္တွာ ပဝိသန္တိ ဝိယ, ဣဒံ နာမရူပံ။ **ပသာဒေါ အာယတန**န္တိ ဣဒံ စက္ခာဒိပဉ္စာယတနဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဖုဋ္ဌော ဖဿော** တိ ယော အာရမ္မဏံ ဖုဋ္ဌော ဖုသန္တော ဥပ္ ပန္နော, အယံ ဖဿော။ **ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ**တိ ယံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန တ သဠာယတနပစ္စယေန တ ဖဿေန သဟုပ္ပန္ နံ ဝိပါကဝေဒယိတံ, သာ ဝေဒနာ။ **ဣတိ ဣမေ။ပေ။ ပစ္စယာ**တိ ဣမေ ဝိညာဏာဒယော ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသိကာ ဓမ္မာ ပုရိမဘ ဝေ ကတဿ ကမ္မဿ ကမ္မဝဋ္ဋဿ ပစ္စယာ, ပစ္စယဘာဝတော တံ ပဋိစ္စ ဣမေ ဧတရဟိ ဥပပတ္တိဘဝသ္မိံ ဥပပတ္ တိဘဝဘာဝေန တ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။

ဣဓ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော တိ ပရိပက္ကာယတနဿ ကမ္မကရဏကာလေ အသမ္မောဟံ ဒဿေ တိ။ ဒဟရဿ ဟိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ ဘဝင်္ဂဗဟုလာ ယေဘုယျေန ဘဝန္တရဇနကကမ္မာယူဟနသမတ္ထာ န ဟောတီတိ။ **ကမ္မကရဏကာလေ**တိ စ ဣမိနာ သဗ္ဗော ကမ္မဿ ပစ္စယဘူတော သမ္မောဟော ဂဟိတော, န သမ္ပယုတ္တောဝ။ သေ သံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ပဒယောဇနာယာတိ ''တသ္မာ''တိအာဒိနံ ပအနံ သမ္ဗန္ဓေန သဟ။ **အတ္ထနိဂမန** န္တိ ဣမသ္မိံ အဌမတရေ ဒေသ နတ္ထနိဂမနံ။ **နန္ဒီတိ ဧဝံ ဝုတ္တာနံ သဗ္ဗတဏှာဟာန** န္တိ ''နန္ဒီ ဒုက္ခဿ မူလ''န္တိ ဧဝံ နန္ဒနတ္ထသာမညတော ဧကေ စနေန ဝုတ္တာနံ သဗ္ဗတဏှာဟာနံ သန္တာနာရမ္မဏသမ္ပယုတ္တဓမ္မပ္ပဝတ္တိအာကာရာဒိဘေဒေန အနေကဘေအနံ သဗ္ဗာ သံ တဏှာဟာနံ။ **ခယဝေဝစနာနေတ**တိ သမုစ္ဆေဒပဟာနဝေဝစနာနေဝ။ ''အစ္စန္တက္ခယာ''တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **စတုမဂ္ဂ ကိစ္စသာဓာရဏမေတ**န္တိ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂာနံ ပဟာနကိစ္စဿ သာဓာရဏံ သာမညတော ဂဟဏံ ဧတံ ခယာဒိဝစနန္တိ အတ္ထော။ တေသံ ပန မဂ္ဂာနံ ကမေန ပဝတ္တနံ ကိစ္စကမေနေဝ ဒဿေတုံ **''ဝိရာဂ''**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''တတော။ပေ။ ယောဇေတဗ္ဗ''** န္တိ အာဟ။ တထာ သတိပိ ခယာဒိသဒ္ဒာနံ ပဟာနပရိယာယဘာဝေ ပဟာတဗ္ဗာယ ပန ဝိသယဘေဒဘိန္နာယ တဏှာဟာယ အနဝသေသတော ပဟီနဘာဝဒီပနတ္ထံ ခယာဒိပရိယာယန္တရဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဿေန္တော **''ယာဟီ''**တိအာဒိမာဟ။ ယထာဝုတ္တသဥ္ဇနနာဒိဟေတုဘူတာယ တဏှာယ ပဟီနတ္တာ တပ္ပဟာနဒီ ပနံ ကတ္တတ ဝုစ္စမာနံ ခယာဒိဝစနံ န ကထဥ္စိ ဓမ္မတံ ဝိလောမေတီတိ ဝုတ္တံ **''န ကိဉ္စိ ဝိရုဇ္ဈတီ''** တိ။

ဥတ္တရဝိရဟိတန္တိ အတ္တာနံ ဥတ္တရိတုံ သမတ္ထတ္တာ ဥတ္တရေန အဓိကေန ဝိရဟိတံ။ အယဉ္စဿ ဥတ္တရဝိရ ဟာတာ အတ္တနော သေဋ္ဌဘာဝေနာတိ အာဟ **''သဗ္ဗသေဋ္ဌ''** န္တိ။ ယထာ သမ္မာ-သံ-သဒ္ဒာ ''အဝိပရီတံ, သာမ''န္တိ ဣမေ သံ ပအနံ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, ဧဝံ ဟသံသသောဘနတ္ထေပီတိ အာဟ **''သမ္မာ သာမဉ္စ ဗောဓိံ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဉ္စ ဗော ဓိ''**န္တိ။ ဗုဇ္ဈိ တ္ထေ ပဋိဝိဇ္ဈိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ, သဗ္ဗမ္ပိ တ နေယျန္တိ ရုက္ခော **ဗောဓိ,** ဗုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ ပန မဂ္ဂေ **ဗောဓိ,** တထာ သဗ္ဗညုတညာဏံ, နိဗ္ဗာနံ ပန ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗတော **ဗောဓိ**တိ အယမေတ္ထ သာဓနဝိဘာဂေ ဒဋ္ဌဗ္ ဗော။ ပဏ္ဏတ္တိယမ္ပိ အတ္တော ဗောဓိ-သဒ္ဒော ''ဗောဓိရာဇကုမာရော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၂၄; စူဠဝ. ၂၆၈)။ **အပ ရေ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ တွေ စ သဥပသဂ္ဂဿ ဗောဓိ-သဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ အနုပသဂ္ဂာနံ ဥဒာဟရဏေ ကာရဏံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

လောကုတ္တရဘာဝတော တ တတ္ထာပိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂာနံ ဝိယ တတုတ္တရိမဂ္ဂဘာဝတော စ ''သိယာ နု ခော အနု တ္တရာ ဗောဓီ''တိ အာသင်္က သန္ဓာယ တံ ဝိဓမိတုံ **''သာဝကာန''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဘိနီဟာရသမ္ပတ္တိယာ ဖလ ဝိသေသဘူတေဟိ ဉာဏဝိသေသေဟိ ဧကစ္စေဟိ သကလေဟိ သဒ္ဓိံ သမိဇ္ဈမာနော မဂ္ဂေ အရိယာနံ တံ တံ ဉာဏဝိသေ သာဒိံ ဒေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ တဿ အသဗ္ဗဂုဏအယကတ္တံ ဝုတ္တံ။ တေန အနညသာဓာရဏာဘိနီဟာရသမ္ပအသိ ဒ္ဓဿ နိရတိသယ-ဂုဏာနုဗန္ဓဿ ဝသေန အရဟတ္တမဂ္ဂေ အနုတ္တရာ ဗောဓိ နာမ ဟောတီတိ ဒဿေတိ။ သာဝ ကဟာရမိဉာဏံ အညေဟိ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏံ မဟာသာဝကာနံယေဝ အာဝေဏိကံ ဉာဏံ။ **ပစ္စေကံ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓဝန္ တောတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ**။ နနု စ သဗ္ဗေပိ အရိယာ ပစ္စေကမေဝ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ ဓမ္မဿ ပစ္စတ္တံ ဝေဒနီယဘာဝ တောတိ? သစ္စံ, နယိဒမီဒိသံ ပဋိဝေဓံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ယထာ ပန သာဝကာ အညသန္နိဿယေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ ပရတောဃောသေန ဝိနာ တေသံ ဒဿနမဂ္ဂဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော, ယထာ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ အညေသံ နိဿယဘာ ဝေန သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈန္တိ, န ဧဝမေတေ, ဧတေ ပန အပရနေယျာ ဟုတ္တ အပရိဏာယကဘာဝေန သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ ဈန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ပစ္စေကံ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓဝန္တောတိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ''** တိ။

ဣတီတိ ကရီယတိ ဥစ္စာရီယတီတိ **ဣတိကာရော,** ဣတိ-သဒ္ဒော။ **ကာရဏတ္ထော** အနိယမရူပေနာတိ အဓိပ္ပာ ယော, တသ္မာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **''ယသ္မာ စာ''** တိ။ ပုဗ္ဗေ ပန ဣတိ-သဒ္ဒံ ပကာရတ္ထံ ကတ္တတ ''ဧဝံ ဇာနိ တ္တတ''တိ ဝုတ္တံ, ဣဓာပိ တံ ပကာရတ္ထမေဝ ကတ္တတ အထော ယုဇ္ဇတိ။ ကထံ? **ဝိဒိတ္တတ**တိ ဟိ ပဒံ ဟေတုအတ္ထေ ဒ ဋ္ဌဗ္ဗံ ''ပညာယ စဿ ဒိသွတ''တိ (မ. နိ. ၁.၂၇၁), ''ဃတံ ပိဝိတ္တတ ဗလံ ဟောတီ''တိ စ ဧဝမာဒီသု ဝိယ, တသ္မာ ပကာ ရတ္ထေပိ ဣတိ-သဒ္ဒေ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿ ဝိဒိတတ္တာတိ အယံ အတ္ထော လဗ္ဘတေဝ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ ဝိဒိတ္တတ** တိ ဧတ္ထာပိ ဟေတုအတ္ထေ ဝိဒိတ္တတ-သဒ္ဒေ ယထာဝုတ္တာ အတ္ထယောဇနာ ယုဇ္ဇတေဝ။ တွေ စ ပဌမဝိကပ္ပေ ပ ဋိစ္စသမုပာဒဿ ဝိဒိတတ္တံ မညနာဘာဝဿ ကာရဏံ ဝတ္တတ တဏှာမူလကဿ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဿ ဒဿိတ တ္တာ ဧတ္ထ တဏှာပ္ပဟာနံ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ အဓိဂမနကာရဏံ ဥဒ္ဒတန္တိ ဒဿိတံ, တသ္မာ **''ပထဝိံ န မည တီ''**တိအာဒိ နိဂမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဝေဒနံ တဏှာပ္ပဟာနဿ ကာရဏံ ဝုတ္တံ, တံ အဘိသမ္ဗောဓိယာ အဘိသမ္ဗောဓိမညနာဘာဝဿာတိ အယမတ္ထော ဒဿိတောတိ အယမေတေသံ ဒွိန္နံ အတ္ထဝိ ကပ္ပာနံ ဝိသေသော, တသ္မာ ''နန္ဒီ ဒုက္ခဿ မူလ''န္တိ ဝုတ္တံ။

တံ ကုတော လဗ္ဘတီတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ယတ္ထ ယတ္ထ ဟီ”** တိအာဒိ။ **သာသနယုတ္တိ** အယံ သာသနေပိ ဧဝံ သမ္ဗန္ဓော ဒိဿတီတိ ကတွာ။ လောကေပိ ဟိ ယံ-တံ-သဒ္ဒာနံ အဗျဘိစာရိသမ္ဗန္ဓတာ သိဒ္ဓါ။

ဧဝံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဝဒါမီ တိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝဿ ဂဟိတတ္တာ, အသဗ္ဗညုနာ ဧဝံ ဒေသေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ စ **“သဗ္ဗညုတညာဏံ ဒဿေန္တော”** တိအာဒိမာဟ။

ဝိစိတ္တနယဒေသနာဝိလာသယုတ္တ န္တိ ပုထုဇ္ဇနတရာဒိဝိဘာဂဘိန္နေဟိ ဝိစိတ္တေဟိ တန္တိနယေဟိ, လက္ခဏကမ္မတဏှာမညနာဒိဝိဘာဂဘိန္နေဟိ ဝိစိတ္တေဟိ အတ္ထနယေဟိ, အဘိနန္ဒနပစ္စယာကာရာဒိဝိသေသာပဒေသသိဒ္ဓေန ဒေသနာဝိလာသေန စ ယုတ္တံ။ **ယထာ တေ န ဇာနန္တိ, တထာ ဒေသေသီ** တိ ဣမိနာပိ ဘဂဝတော ဒေသနာဝိလာသံယေဝ ဝိဘာဝေတိ။ **တံယေဝ ကိရ ပထဝိ**န္တိ ဧတ္ထ ပထဝီဂဟဏံ ဥပလက္ခဏမတ္တံ အာပာဒိဝသေနပိ, တထာ “ကီဒိသာ နု ခော ဣဓ ပထဝီ အဓိပ္ပေတာ, ကသ္မာ စ ဘူတရူပါနိယေဝ ဂဟိတာနိ, န သေသရူပါနီ”တိအာဒိနာပိ တေသံ သံသယုပ္ပတ္တိ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗာ။ အထ တ **ကထံ နာမိဒ**န္တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ပကာရတ္ထော။ တေန ဣမသ္မိံ သုတ္တေ သဗ္ဗာယပိ တေသံ သံသယုပ္ပတ္တိယာ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **အန္တ** န္တိ မရိယာဒံ, ဒေသနာယ အန္တံ ပရိစ္ဆေဒန္တိ အတ္ထော, ယော အနုသန္ဓီတိ ဝုစ္စတိ။ **ကောဋိ**န္တိ ပရိယန္တံ, ဒေသနာယ ပရိယောသာနန္တိ အတ္ထော။ ဥဘယေန သုတ္တေ အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ ယထာနုသန္ဓီတိ ဝဒတိ။

အန္တရာကထာ တိ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီနံ အန္တရာ အညာ ကော တထာ။ **ဝိပ္ပကထာ** တိ အနိဋ္ဌိတာ သိခံ အပ္ပတ္တာ။ **ကင္ခဏာနုရူပေနာ** တိ တသ္မိံ ခဏေ ဓမ္မသဘာယံ သန္နိပတိတာနံ ဘိက္ခူနံ အဇ္ဈာသယာနုရူပေန။ **ဣဒ**န္တိ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနံ မူလပရိယာယဇာတကံ။

ဒိသာဟမောက္ခော တိ ပဏ္ဍိတဘာဝေန သဗ္ဗဒိသာသု ပမုခဘူတော။ **ဗြာဟ္မဏော** တိ ဗြဟ္မံ အဏတီတိ ဗြာဟ္မဏော, မန္တေ သဇ္ဈာယတီတိ အတ္ထော။ **တိဏ္ဏံ ဝေဒါန** န္တိ ဣရုဝေဒ-ယဇုဝေဒ-သာမဝေဒါနံ။ **ဟာရဂူတိ** အတ္ထသော ဗျဉ္ဇနသော စ ဟာရံ ပရိယန္တံ ဂတော။ သဟ နိဃဏ္ဍုနာ စ ကေဋုဘေန စာတိ **သနိဃဏ္ဍုကေဋုဘာ,** တေသံ။ **နိဃဏ္ဍူ**တိ ရုက္ခာဒီနံ ဝေဝစနပ္ပကာသကံ သတ္ထံ။ **ကေဋုဘ**န္တိ ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော, ကဝီနံ ဥပကာရာဝဟံ သတ္ထံ။ သဟ အက္ခရပ္ပဘေဒေနာတိ **သာက္ခရပ္ပဘေဒါ,** တေသံ, သိက္ခာနိရုတ္တိသဟိတာနန္တိ အတ္ထော။ **ဣတိဟာသပဉ္စမာ**န္တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ ကတွာ “ဣတိဟ အာသ, ဣတိဟ အာသာ”တိ ဤဒိသဝစနပဋိသံယုတ္တော ပုရာဏကထာသင်္ခါတော ဣတိဟာသော ပဉ္စမော ဧတေသန္တိ ဣတိဟာသပဉ္စမာ, တေသံ။ ပဒံ တဒဝသေသဉ္စ ဗျာကရဏံ ကာယတိ အဇ္ဈေတိ ဝေဒေတိ စာတိ **ပဒကော,** ဝေယျာကရဏော။ **လောကာယတံ** ဝုစ္စတိ ဝိတဏ္ဍသတ္ထံ။ မဟာပုရိသာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ လက္ခဏဒီပနဂန္ထော **မဟာပုရိသလက္ခဏံ** ။ တေသု အနူနော ပရိပူရကာရီတိ **အနဝယော။**

မန္တေ တိ ဝေဒေ။ ယဒိပိ ဝေဒါ “မန္တော, ဗြဟ္မံ, ကပ္ပော”တိ တိဝိဓာ, မန္တော ဧဝ ပန မူလဝေဒါ, တဒတ္ထဝိဝရဏံ ဗြဟ္မံ, တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ယညကိရိယာဝိဓာနံ **ကပ္ပော** ။ တေန ဝုတ္တံ “မန္တေတိ ဝေဒေ”တိ။ **ပဏ္ဍိတာ** တိ ပညာဝန္တော။ တထာ ဟိ တေ ပုထုပညာတာယ **ဗဟုံ** သဟဿဒ္ဝိသဟဿာဒိပရိမာဏံ ဂန္ထံ ဟာကဋ္ဌံ ကတွာ **ဂဏှန္တိ** ဥဂ္ဂဏှန္တိ, ဇဝနပညတာယ **လဟုံ** သီဃံ **ဂဏှန္တိ,** တိက္ခပညတာယ **သုဋ္ဌု** အဝိရဇ္ဈန္တာ **ဥပဓာရေန္တိ,** သတိနေပက္ကသမ္ပတ္တိယာ **ဂဟိတဉ္စ နေသံ န ဝိနဿတိ** န သမ္မုဿတီတိ။ **သဗ္ဗမ္ပိ သိပ္ပ** န္တိ အဋ္ဌာရသဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနာဒိဘေဒံ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန သိပ္ပန္တိ သင်္ချံ ဂတံ သဗ္ဗံ ဗာဟိရကသတ္ထံ မောက္ခာဝဟသမ္မတမ္ပိ န မောက္ခံ အာဝဟတီတိ အာဟ **“ဒိဋ္ဌဓမ္မသမ္ပရာယဟိတ”** န္တိ။ **သမ္ပိဏ္ဍိတာ ဟုတွာ** တိ ယထာ မိတ္တာ, တထာ ပိဏ္ဍိတဝသေန သန္နိပတိတာ ဟုတွာ။ “ဧဝံ ဂယှမာနေ အာဒိနာ ဝိရုဇ္ဈေယျ, ဧဝံ အန္တေနာ”တိ စိန္တေန္တာ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ပုဗ္ဗေနာပရံ အဝိရုဒ္ဓံ နိစ္ဆယံ ဂဟေတုံ အသက္ကောန္တာ **န အာဒိံ,** န အန္တံ အဒ္ဒသံသု။

လောမသာနီတိ လောမဝန္တာနိ, ဃနကေသမဿုတာနီတိ အတ္ထော။ ကေသာပိ ဟိ လောမဂ္ဂဟဏေန ဂယှန္တိ ယထာ “လောမနခံ ဖုသိတွာ သုဒ္ဓိ ကာတဗ္ဗာ”တိ။ ကဏ္ဏံ ဝိယာတိ **ကဏ္ဏံ,** ပညာ, တာယ သုတွာ ကာတဗ္ဗကိစ္စသာဓနတော ဝုတ္တံ **“ကဏ္ဏတတိ ပညတ”** တိ။

ယသ္မာ သတ္တာနံ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ အာယုဝဏ္ဏာဒိပရိက္ခယော ဟောတိ, တသ္မာ တံ ကာလေန ကတံ ဝိယ ကတွာ ဝုတ္တံ **"နေသံ အာယု။ပေ။ ခာဒတီတိ ဝုစ္စတီ"** တိ။

အဘိဇ္ဈာယာတိ ကုသလာဒိဘေဒံ ခန္ဓာဒိဘေဒဥ္စ ဒေသေတဗ္ဗံ ဓမ္မံ, ဝေနေယျာနဥ္စ အာသယာနုသယစရိယာ ဝိမုတ္တိအာဒိဘေဒံ, တဿ စ နေသံ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ ယာထာဝတော အဘိဇာနိတွာ။ **ဓမ္မံ ဒေသေမီ** တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကနိဗ္ဗာနဟိတာဝဟံ သဒ္ဓမ္မံ ကထယာမိ။ **နော အနဘိဇ္ဈာယာ**တိ ယထာ ဗာဟိရကာ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ ဝုတ္တ တဝိဓံ အဇာနန္တာယံ ကိဉ္စိ တက္ကပရိယာဟတံ ဝီမံသာနုစရိတံ သယံပဋိဘာနံ ကထေန္တိ, ဇဝံ န ဒေသေမီတိ အတ္ထော။ **သနိဒာန**န္တိ သကာရဏံ, ဝေနေယျာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန တ ပုစ္ဆာယ တ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ တ သနိမိတ္တံ ဟေတုဥဒာဟရဏသဟိတဥ္စာတိ အတ္ထော။ **သပ္ပာဋိဟာရိယ** န္တိ သနိဿရဏံ သပ္ပဋိဟရဏံ, ပစ္စနီကပဋိဟရဏေန သပ္ပာဋိဟာရိယမေဝ ကတွာ ဒေသေမီတိ အတ္ထော။ အပရေ ပန "ယထာရဟံ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိပာဋိဟာရိယသဟိတ"န္တိ ဝဒန္တိ, အနုသာသနိပာဋိဟာရိယဟိတာ ပန ဒေသနာ နတ္ထီတိ။ ဟိတူပဒေသနာ **ဩဝါဒော,** သာ ဧဝ **အနုသာသနီ**။ အနောတိဏ္ဏဝတ္ထုဝိသယော ဝါ **ဩဝါဒော,** ဩတိဏ္ဏဝတ္ထုဝိသယာ **အနုသာသနီ**။ ပဌမူပဒေသော ဝါ **ဩဝါဒော,** ဣတရာ **အနုသာသနီ။ အလဥ္စ ပနာ** တိ ယုတ္တမေဝ။ **နိဋ္ဌမဂမာသီ** တိ အတ္ထသိဒ္ဓိံ ဂတာ။

တထာဂတတရအဋ္ဌမနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အယံ တာဝေတ္ထ အဋ္ဌကထာယ လီနတ္ထဝဏ္ဏနာ။

နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ

ဣာနိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၄၉; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ) ပကရဏနယေန ပာဠိယာ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။ သာ ပနာယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ ဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနပယောဇနဘာဇနေသု ပိဏ္ဍတ္ထေ သု စ နိဒ္ဓာရိတေသု သုတရာ ဟောတိ သုဝိညေယျာ စ, တသ္မာ သုတ္တဒေသနာယ သမုဋ္ဌာနာဒီနိ ပဌမံ နိဒ္ဓာရယိဿာမ။ တတ္ထ **သမုဋ္ဌာနံ** တာဝ ပရိယတ္တိံ နိဿာယ မာနုပ္ပာဒေ, **ပယောဇနံ**မာနမဒ္ဒနံ။ ဝုတ္တဥ္ဟိ အဋ္ဌကထာယံ "သုတပရိယတ္တိံ။ပေ။ အာရဘီ"တိ။ အပိစ ဝေနေယျာနံ ပထဝီအာဒိဘူတာဒိဘေဒဘိန္နေ သက္ကာယေ ပုထုဇ္ဇနဿ သေက္ခာဒိအရိယဿ စ သဒ္ဓိံ ဟေတုနာ မညနာမညနဝသေန ပဝတ္တိဝိဘာဝနဝဗောဓော **သမုဋ္ဌာနံ,** ယထာဝုတ္တဝိဘာဝနဗောဓော **ပယောဇနံ,** ဝေနေယျာနဥ္ဟိ ဝုတ္တပ္ပကာရေ ဝိသယေ ယထာဝုတ္တာနံ ပုဂ္ဂလာနံ သဒ္ဓိံ ဟေတုနာ မညနာမညနဝသေန ပဝတ္တိဝိဘာဝနဝဗောဓော **ပယောဇနံ**။

အပိစ **သမုဋ္ဌာနံ** နာမ ဒေသနာနိဒာနံ။ တံ သာဓာရဏံ အသာဓာရဏန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ သာဓာရဏမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဘေဒတော ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ **သာဓာရဏံ အဇ္ဈတ္တိကသမုဋ္ဌာနံ** နာမ လောကနာထဿ မဟာကရုဏာ။ တာယ ဟိ သမုဿာဟိတဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျာနံ ဓမ္မဒေသနာယ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "သတ္တေသု စ ကာရုညတံ ပဋိစ္စ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေသီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂၈၃; သံ. နိ. ၁.၁၇၂; မဟာဝ. ၉)။ ဧတ္ထ စ ဟေတာဝတ္ထာယပိ မဟာကရုဏာယ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယာဝဒေဝ သံသာရမဟောဃတော သဒ္ဓမ္မဒေသနာဟတ္ထဒါနေဟိ သတ္တသန္တာရဏတ္ထံ တဒုပ္ပတ္တိတော။ ယထာ စ မဟာကရုဏာ, ဇဝံ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဒသဗလညာဏာဒီနိ စ ဒေသနာယ အဇ္ဈတ္တိကသမုဋ္ဌာနဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗာနိ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟိ ဉေယျဓမ္မံ, တေသံ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ, သတ္တာနဥ္စ အာသယာနုသယာဒိံ ယာထာဝတော ဇာနန္တော ဘဂဝ ဌာနာဋ္ဌာနာဒီသု ကောသလ္လေန ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဝိစိတ္တနယဒေသနံ ပဝတ္တေသီတိ။ **ဗာဟိရံ** ပန **သာဓာရဏံ သမုဋ္ဌာနံ** ဒသသဟဿိဗြဟ္မပရိဝါရိတဿ သဟမ္ပတိမဟာဗြဟ္မုနော အဇ္ဈေသနံ။ တဒဇ္ဈေသနုတ္တရကာလဥ္ဟိ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာပစ္စဝေက္ခဏာဇနိတံ အပ္ပောဿုက္ကတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတွာ ဓမ္မဿာမီ ဓမ္မဒေသနာယ ဥဿာဟဇာတော အဟောသိ။ အသာဓာရဏမ္ပိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရ ဘေဒတော ဒုဝိဓမေဝ။ တတ္ထ **အဇ္ဈတ္တိက**ံ ယာယ မဟာကရုဏာယ ယေန စ ဒေသနာဉာဏေန ဣဒံ သုတ္တံ ပဝတ္တိတံ, တဒုဘယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဗာဟိရံ** ပန ပဉ္စသတာနံ ဗြာဟ္မဏဇာတိကာနံ ဘိက္ခူနံ ပရိယတ္တိံ နိဿာယ မာနုပ္ပာဒနံ, ဝုတ္တမေဝ တံ **အဋ္ဌကထာယံ**။

ပယောဇနမ္ပိ သာဓာရဏံ အသာဓာရဏန္တိ ဒုဝိဓံ။ တတ္ထ **သာဓာရဏံ** အနုက္ကမေန ယာဝ အနုပာဒါပရိနိဗ္ဗာနံ ဝိမုတ္တိရသတ္တာ ဘဂဝတော ဒေသနာယ။ တေနေတဟ “တေဒတ္ထာ တထာ, တေဒတ္ထာ မန္တနာ”တိအာဒိ (ပရိ. ၃၆၆)။ ဧတေနေဝ စ သံသာရစက္ကနိဝတ္တိ သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တိ သဿတာဒိမိစ္ဆာတဒနိရာကရဏံ သမ္မာတဒပုရေက္ခာရော အကုသလမူလသမူဟနနံ ကုသလမူလသံရောပနံ အဟာယဒ္ဒတရပိဒဟာနံ သဂ္ဂမောက္ခဒ္ဒတရဝိဝရဏံ ပရိယုဋ္ဌာနဝူပသမနံ အနုသယသမုဂ္ဃာတနံ “မုတ္တော မောစေဿာမီ”တိ (ဥအ. အဋ္ဌ. ၁၈; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈) ပုရိမပဋိညာအဝိသံတဒနံ တပ္ပဋိပက္ခမာရမနောရထဝိသံတဒနံ တိတ္ထိယဓမ္မနိမ္မထနံ ဗုဒ္ဓဓမ္မပတိဋ္ဌာပနန္တိ ဧဝမာဒီနမ္ပိ ပယောဇနာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အသာဓာရဏံ** ပန တေသံ ဘိက္ခူနံ မာနမဒ္ဒနံ။ ဝုတ္တဉ္ဇေတံ **အဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁) “ဒေသနာကုသလော ဘဂဝတ မာနဘဉ္ဇနတ္ထံ ‘သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ’န္တိ ဒေသနံ အာရဘီ”တိ။ ဥဘယမ္ပေတံ ဗာဟိယမေဝ။ သစေ ပန ဝေနေယျသန္တာနဂတမ္ပိ ဒေသနာဖလသိဒ္ဓိသင်္ခါတံ ပယောဇနံ အဓိပ္ပာယသမိဒ္ဓိဘာဝတော ယထာဓိပ္ပေတတ္ထ သိဒ္ဓိယာ ယထာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတောပိ ပယောဇနမေတတိ ဂဏှေယျ, ဣမိနာ ပရိယာယေနဿ အဗ္ဘန္တရတာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အပိစ ဝေနေယျာနံ ပထဝီအာဒိဘူတာဒိဝိဘာဂဘိန္နေ သက္ကာယေ ပုထုဇ္ဇနဿ သေက္ခာဒိအရိယဿ စ သဒ္ဓိံ ဟေတုနာ မညနာမညနဝသေန ပဝတ္တိဝိဘာဂနဝဗောဓော သမုဋ္ဌာနံ, ဣမဿ သုတ္တဿ ယထာဝုတ္တဝိဘာဂနဝဗောဓော ပယောဇနန္တိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ ဝေနေယျာနဉ္ဟိ ဝုတ္တပ္ပကာရေ ဝိသယေ ယထာဝုတ္တာနံ ပုဂ္ဂလာနံ သဒ္ဓိံ ဟေတုနာ မညနာမညနာနံ ဝသေန ပဝတ္တိဝိဘာဂနဝဗောဓော ဣမံ ဒေသနံ ပယောဇေတိ “တန္နိဗ္ဗတ္တနပရာယံ ဒေသနာ”တိ ကတွာ။ ယဉ္ဟိ ဒေသနာယ သာဓေတဗ္ဗံ ဖလံ, တံ အာကင်္ခိတဗ္ဗတ္တာ ဒေသကံ ဒေသနာယ ပယောဇေတီတိ ပယောဇနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တထာ ဝေနေယျာနံ သဗ္ဗသော ဧကဒေသတော စ မညနာနံ အပ္ပဟာနံ, တတ္ထ စ အာဒီနဝဒဿနံ, နိရုဠှာနံ မညနာနံ အနေကာကာရတေဟာရဿ သက္ကာယေ ပဝတ္တိဝိသေသဿ အဇာနနံ, တတ္ထ စ ပဟီနမညနာနံ ပဋိပတ္တိယာ အဇာနနံ, တဏှာဟာမုခေန ပစ္စယာကာရဿ စ အနဝဗောဓောတိ ဧဝမာဒီနိ စ ပယောဇနာနိ ဣမဿ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ဘူမိတ္တယပရိယာပန္နေသု အသင်္ခါတဓမ္မဝိပ္ပကတပရိညာဒိကိစ္စသင်္ခါတဓမ္မာနံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ စ ပဋိပတ္တိံ အဇာနန္တာ အသဒ္ဓမ္မဿဝနဓာရဏပရိစယမနသိကာရပရာ သဒ္ဓမ္မဿဝန-ဓာရဏပရိစယပဋိဝေဓဝိမုခာ စ ဝေနေယျာ ဣမဿာ ဒေသနာယ **ဘာဇနံ။ ပိဏ္ဍတ္ထော** ပန “အဿုတဝါ”တိအာဒိနာ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော အကုသလမူလ-သမာယောဂေ ဩလီယနာတိဓာဝနာပရိဂ္ဂဟော ဥပာယဝိနိဗဒ္ဓာနုဗ္ဗူဟနာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသသမန္နာဂမော အဝိဇ္ဇာတဏှာ-ပရိသုဒ္ဓိ ဝဋ္ဋတ္တယာနုပရမော အာသတေဃယောဂဂန္ထာဂတိတဏှုပ္ပာဒုပာဒာနာဝိယောဂေ စေတောခိလ-စေတောဝိနိဗန္ဓအဘိနန္ဒန-နီဝရဏသင်္ဂနတိက္ကမော ဝိတဒမူလာပရိစ္စာဂေ အနုသယာနုပစ္ဆေဒေ မိစ္ဆတ္တာနတိဝတ္တနံ တဏှာမူလဓမ္မသန္နိဿယတာ အကုသလကမ္မပထာနုယောဂေ သဗ္ဗကိလေသ-ပရိဠာဟသာရဒ္ဓကာယစိတ္တတာတိ ဧဝမာဒယော ဒီပိတာ ဟောန္တိ။ “ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတီ”တိအာဒိနာ တဏှာဝိစရိတနိဒ္ဒေသော မာနဇပ္ပနာ ဝိပရိယေသာဘိနိဝေသော သံကိလေသော သက္ကာယပရိဂ္ဂဟော ဗာလလက္ခဏာပဒေသော ဝဋ္ဋတ္တယဝိဘာဝနာနုယောဂေ ဗဟုကာရပဋိပက္ခဒီပနာ တိဝိဓနိဿယသံသူစနာ အာသဝက္ခယကထနန္တိ ဧဝမာဒယော ဒီပိတာ ဟောန္တိ။

သောဠသဟာရဝဏ္ဏနာ

၁. ဒေသနာဟာရဝဏ္ဏနာ

တတ္ထ ယေ ဥပာအနက္ခန္ဓဓမ္မေ ဥပာအယ ပထဝီအာဒိဘူတာဒိဘေဒ ပညတ္တိ, တေ ပညတ္တိပဋိဟာဒနဘာဝေန ဇာတိဇရာမရဏဝိသေသနဒုက္ခပရိယာယေန စ ဝုတ္တာ တဏှာဝဇ္ဇာ တေဘူမကဓမ္မာ **ဒုက္ခသစ္စံ** ။ မညနာဘိနန္ဒနနန္ဒိပရိယာယေဟိ ဝုတ္တာ တဏှာ **သမုဒယသစ္စံ** ။ အယံ တာဝ သုတ္တန္တနယော။ အဘိဓမ္မနယေ ပန ယထာဝုတ္တတဏှာယ သဒ္ဓိံ “အဿုတဝါ”တိအာဒိနာ ဒီပိတာ အဝိဇ္ဇာဒယော, မညနာပရိယာယေန ဂဟိတာ မာနဒိဋ္ဌိယော, ဘဝပဒေန ဂဟိတော ကမ္မဘဝေါ စာတိ သဗ္ဗေပိ ကိလေသာဘိသင်္ခါရာ **သမုဒယသစ္စံ** ။ ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တိ **နိရောဓသစ္စံ** ။ အရိယမဂ္ဂ ဂဟဏေန, ပရိညာဘိက္ခုသေက္ခာဘိညာဂဟဏေဟိ, ရာဂါဒိခယဝစနေဟိ, သမ္မာသမ္ဗောဓိဂဟဏေန စ **မဂ္ဂသစ္စံ** ။ ကေစိ

ပန တဏှာပဟာနကိစ္စယာဒိဝစနေဟိ နိရောဓသစ္စံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ, တံ **အဋ္ဌကထာယ** ဝိရုဇ္ဈတိ တတ္ထ တဏှာပဟာနကိစ္စယာဒီနံ မဂ္ဂကိစ္စဘာဝဿ ဥဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။

တတ္ထ သမုဒယေန **အဿာဒော,** ဒုက္ခေန **အာဒီနဝေါ,** မဂ္ဂနိရောဓေဟိ **နိဿရဏံ,** ဝေသံ ဘိက္ခူနံ မာနဘဉ္ဇနံ **ဖလံ,** တထာ "ယထာဝုတ္တဝိဘာဂကဝေဗောဓော"တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ **ပယောဇနဉ္စ** ။ တဿ နိပ္ဖတ္တိကာရဏတ္တာ ဒေသနာယ ဝိစိတ္တတာ စတုန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ ယာထာဝတော သဘာဝူပဓာရဏဉ္စ **ဥပာယော** , ပထဝီအာဒီသု ပုထုဇ္ဇနာဒီနံ ပဝတ္တိဒဿနာပဒေသေန ပထဝီအာဒယော ဧကန္တတော ပရိဇာနိတဗ္ဗာ, မညနာ စ ပဟာတဗ္ဗာတိ အယမေတ္ထ ဘဂဝတော **အာဏတ္တိ** တိ။ အယံ **ဒေသနာဟာရော**။

၂. ဝိစယဟာရဝဏ္ဏနာ

မညနာနံ သင်္ကာယဿ အဝိသေသသပေတုဘာဝတော, ကဿစိပိ တတ္ထ အသေသိတဗ္ဗတော စ သဗ္ဗဂဟဏံ, သဘာဝဓာရဏတော နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝတော စ ဓမ္မဂ္ဂဟဏံ, ပတိဋ္ဌာဘာဝတော အာဝေဏိကပေတုဘာဝတော စ မူလဂ္ဂဟဏံ, ကာရဏဘာဝတော ဒေသနတ္ထသမ္ဘဝတော စ ပရိယာယဂ္ဂဟဏံ, သမ္မုခဘာဝတော သမ္ပဒာနတ္ထသမ္ဘဝတော စ "ဝေါ"တိ ဝစနံ, တထာရူပဂုဏယောဂတော အဘိမုခီကရဏတော စ "ဘိက္ခဝေ"တိ အာလပနံ။ ဒေသေတုံ သမတ္ထဘာဝတော ဝေသံ သတုပ္ပာဒနတ္ထဉ္စ "ဒေသေဿာမိ"တိ ပဋိဇာနနံ, ဒေသေတဗ္ဗတာယ ပဋိညာတဘာဝတော, ယထာပဋိညဉ္စ ဒေသနတော "တ"န္တိ ပစ္စာမသနံ, သောတဗ္ဗဘာဝတော, သဝနတ္ထဿ စ ဧကန္တေန နိပ္ဖာဒနတော "သုဏာထာ"တိ ဝုတ္တံ။ သက္ကာတဗ္ဗတော, သက္ကစ္စကိရိယာယ ဧဝ စ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော "သာဓုက"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မဿ မနသိကရဏီယတော တဒဓီနတ္တာ စ သဗ္ဗသမ္ပတ္တီနံ "မနသိ ကရောထာ"တိ ဝုတ္တံ ယထာပရိညာတာယ ဒေသနာယ ပရိယုတ္တဘာဝတော ဝိတ္ထာရတ္ထသမ္ဘဝတော စ "ဘာသိဿာမိ"တိ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတော သဒေဝကေန လောကေန သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗဝစနတ္တာ, တဿ စ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသာဓနတော "ဧဝ"န္တိ ဝုတ္တံ။ သတ္ထု ဥတ္တမကရဏဋ္ဌာနဘာဝတော, တတ္ထ စ ကရဏဿ ဥဋ္ဌာရပုညဘာဝတော "ဘန္တေ"တိ ဝုတ္တံ။ ဘိက္ခူနံ တထာကိရိယာယ နိစ္ဆိတဘာဝတော ဝစနာလင်္ကာရတော စ "ခေါ"တိ ဝုတ္တံ။ သဝနဿ ပဋိဇာနိတဗ္ဗတော, တထာ တေဟိ ပဋိပန္နတ္တာ စ "ပစ္စဿောသု"န္တိ ဝုတ္တံ ပစ္စက္ခဘာဝတော, သကလဿပိ ဧဝရူပဲ ကရဏတော "ဧတ"န္တိ ဝုတ္တံ။

ဝုစ္စမာနဿ ပုဂ္ဂလဿ လောကပရိယာပန္နတ္တာ လောကာဓာရတ္တာ စ လောကံ ဥပာဒာယ "ဣဓာ"တိ ဝုတ္တံ။ ပဋိဝေဓဗာဟုသစ္စာဘာဝတော ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စာဘာဝတော စ "အဿုတဝါ"တိ ဝုတ္တံ။ ပုထူသု, ပုထု ဝါ ဇနဘာဝတော "ပုထုဇ္ဇနော"တိ ဝုတ္တံ။ အနရိယဓမ္မဝိရဟတော အရိယဓမ္မသမန္နာဂမတော စ "အရိယာန"န္တိ ဝုတ္တံ။ အရိယဘာဝကရာယ ပဋိပတ္တိယာ အဘာဝတော, တတ္ထ ကောသလ္လဒမထာဘာဝတော "အရိယာနံ အဒဿာဝီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အသန္တဓမ္မဿဝနတော သန္တဓမ္မသမန္နာဂမတော သဗ္ဗိ ပာသံသိယတော စ "သပ္ပုရိသာန"န္တိ ဝုတ္တံ။ သပ္ပုရိသဘာဝကရာယ ပဋိပတ္တိယာ အဘာဝတော, တတ္ထ စ ကောသလ္လဒမထာဘာဝတော "သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပထဝီဝတ္ထုကာနံ မညနာနံ, ဥပရိ ဝုစ္စမာနာနဉ္စ မညနာနံ မူလကတ္တာ ပပဉ္စသင်္ခာနံ "ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတီ"တိ ဝုတ္တံ။ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဿ အပႆကာရ-မမံကာရာနံ ကတ္ထစိပိ အပ္ပဟီနတ္တာ "ပထဝိံ မညတီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ပုဗ္ဗေ အဂ္ဂဟိတတ္တာ, သာမညတော စ ဂဟေတဗ္ဗာနတ္တာ, ပုဂ္ဂလဿ ပထဝီအာဒိအာရမ္မဏသဘာဂတာယ လဒ္ဓမာနတ္တာ စ "ယောပိ"တိ ဝုတ္တံ။ "ယော"တိ အနိယမေန ဂဟိတဿ နိယမေတဗ္ဗတော ပဋိနိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတော စ; "သော"တိ ဝုတ္တံ သာတိသယံ သံသာရေ ဘယဿ ဣက္ခနတော ကိလေသဘေဒနသမ္ဘဝတော စ "ဘိက္ခူ"တိ ဝုတ္တံ။ သိက္ခာဟိ သမန္နာဂမတော သေက္ခဓမ္မပဋိလာဘတော စ "သေက္ခော"တိ ဝုတ္တံ။ မနသာ လဒ္ဓဗ္ဗဿ အရဟတ္တဿ အနဓိဂတတ္တာ အဓိဂမနီယတော စ "အပ္ပတ္တမာနသော"တိ ဝုတ္တံ။ အပရေန အနုတ္တရဏီယတော, ပရံ အနုဿဝိကဘာဝေန ဥတ္တရိတရတ ဌိတတ္တာ စ "အနုတ္တရ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ယောဂေန ဘာဝနာယ ကာမယောဂါဒိတော စ ခေမံ သိဝံ အနုပဒ္ဒဝန္တိ "ယောဂက္ခေမ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဆန္ဒပ္ပဝတ္တိယာ ဥဿုက္ကာပတ္တိယာ စ "ပတ္ထယမာနော"တိ ဝုတ္တံ။ တဒတ္ထဿ သဗ္ဗသော သဗ္ဗက္ကရိယာပထဝိဟာရဿ သမထဝိပဿနာဝိဟာရဿ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဿ

စ ဝသေန “ဝိဟရတီ”တိ ဝုတ္တံ။ သေက္ခသ္သ သဗ္ဗသော အဘိညေယ္ယဘာဝဋ္ဌေ ပရိညေယ္ယဘာဝဋ္ဌ ဉာဏေန အဘိဘဝိတ္ဝာ ဇာနနတော “အဘိဇာနာတီ”တိ ဝုတ္တံ။ သေက္ခသ္သ သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနမညနတာယ အဘာဝတော “မာ မညီ”တိ ဝုတ္တံ။ သေသံ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ နယေန ဣတော ပရံ သဗ္ဗပဒေသု ဝိနိစ္ဆယော ကာတဗ္ဗော။ သက္ကာ ဟိ **အဋ္ဌကထံ** တသ္သာ **လီနတ္ထဝဏ္ဏနံ** စ အနုဂန္တွာ အယမတ္ထော ဝိညူဟိ ဝိဘာဝေတုန္တိ အတိဝိတ္ထာရဘယေန န ဝိတ္ထာရယိမ္ဟ။ ဣတိ အနုပဒဝိစယတော **ဝိစယော ဟာရော**။

၃. ယုတ္တိဟာရဝဏ္ဏနာ

သက္ကာယသ္သ သဗ္ဗမညနာနံ မူလဘာဝေ ယုဇ္ဇတိ ပရိကပ္ပမတ္တကတ္တာ လောကဝိစိတ္တသ္သ။ ဗ္ဗာဟုသစ္စဒ္ဓယရဟိတသ္သ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဘာဝေ ယုဇ္ဇတိ ပုထုကိလေသာဘိသင်္ခါရဇနနာဒိသဘာဝတ္တာ။ ယထာဝုတ္တပုထုဇ္ဇနသ္သ တ ဝုတ္တပ္ပကာရဇာဟုသစ္စာဘာဝေ ယုဇ္ဇတိ တသ္မိံ သတိ သဗ္ဗာဝတော။ တတ္ထ အသ္သုတဝတော ပုထုဇ္ဇနသ္သ အရိယာနံ သပ္ပုရိသာနဉ္စ အဒဿာဝိတာဒိ ယုဇ္ဇတိ အရိယကရဓမ္မာနံ အရိယဘာဝသ္သ စ တေန အဒိဋ္ဌတ္တာ အပ္ပဋိပန္နတ္တာ စ တထာ တသ္သ ပထဝိယာ “အဟံ ပထဝီ, မမ ပထဝီ, ပရော ပထဝီ”တိ သဉ္ဇာနနံ ယုဇ္ဇတိ အဟံကာရမမံကာရာနံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပ္ပဟီနတ္တာ။ တထာ သဉ္ဇာနတော စသ္သ ပထဝိံ ကမ္မာဒိကရဏာဒိဝသေန ဂဟေတ္ဝာ နာနပ္ပကာရတော မညနာပဝတ္တိ ယုဇ္ဇတိ သညာနိဒါနတ္တာ ပပဉ္စသင်္ခါနံ။ ယော မညတိ, တသ္သ အပရိညာတဝတ္ထုကတာ ယုဇ္ဇတိ ပရိညာယ ဝိနာ မညနာပဟာနာဘာဝတော။ “အာပံ အာပတော သဉ္ဇာနာတီ”တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အပရိယောသိတသိက္ခသ္သ အပ္ပတ္တမာနသတာ ယုဇ္ဇတိ ကတကိစ္စတာဘာဝတော။ သေက္ခသ္သ သတော ယောဂက္ခေမပတ္ထနာ ယုဇ္ဇတိ တဒဓိမုတ္တဘာဝတော။ တထာ တသ္သ ပထဝိယာ အဘိဇာနနာ ယုဇ္ဇတိ ပရိညာပဟာနေသု မတ္တသော ကာရိဘာဝတော။ တတော ဧဝ စသ္သ “မာ မညီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗတာ ယုဇ္ဇတိ ဝတ္ထုပရိညာယ ဝိယ မညနာပဟာနသ္သပိ ဝိပ္ပကတဘာဝတော။ သေက္ခသ္သ ပထဝိယာ ပရိညေယ္ယတာ ယုဇ္ဇတိ ပရိညာတုံ သက္ကုဏေယ္ယတ္တာ သဗ္ဗသော အပရိညာတတ္တာ စ။ “အာပံ အာပတော”တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အရဟတ္တာဒိယုတ္တသ္သ ပထဝိယာဒီနံ အဘိဇာနနာ မညနာဘာဝေ စ ယုဇ္ဇတိ သင်္ခါတဓမ္မတ္တာ, သဗ္ဗသော ကိလေသာနံ ပဟီနတ္တာ, တတော ဧဝ စသ္သ ဝီတရာကာဒိဘာဝေ တတော သမ္မဒေဝ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒသ္သ ပဋိဝိဒ္ဓတာတိ။ အယံ **ယုတ္တိဟာရော**။

၄. ပဒဋ္ဌာနဟာရဝဏ္ဏနာ

ကိလေသ္သောပိ မညနာ သက္ကာယသ္သ ပဒဋ္ဌာနံ, မညနာနံ အယောနိသောမနသိကာရော ပဒဋ္ဌာနံ, သုတဒ္ဓဝယဝိရဟော အန္ဓပုထုဇ္ဇနဘာဝသ္သ ပဒဋ္ဌာနံ, သော အရိယာနံ အဒဿာဝိတာယ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ အရိယဓမ္မသ္သ အကောဝိဒတာယ ပဒဋ္ဌာနံ, သာ အရိယဓမ္မေ အဝိနီတတာယ ပဒဋ္ဌာနံ။ “သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ”တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ သညာဝိပလ္လာသော မညနာနံ ပဒဋ္ဌာနံ။ သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါတိ။ မညနာသု စ တဏှာမညနာ ဣတရမညနာနံ ပဒဋ္ဌာနံ “တဏှာဂတာနံ ပရိတသ္သိတဝိပ္ဖန္ဒိတ”န္တိ, (ဒီ. နိ. ၁.၁၀၅-၁၀၉) “တဏှာပစ္စယာ ဥပာဒါန”န္တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၆; မဟာဝ. ၁) စ ဝစနတော, တဏှာဂတဿေဝ စ “သေယျောဟမသ္မိ”န္တိအာဒိနာ မာနဇပ္ပနာသဗ္ဗာဝတော။ သဗ္ဗာပိ တ မညနာ သဗ္ဗာသံ မညနာနံ ပဒဋ္ဌာနံ ။ “ဥပာဒါနပစ္စယာ တဏှာ”တိ ဟိ ဝစနတော ဒိဋ္ဌိပိ တဏှာယ ပဒဋ္ဌာနံ။ “အဟမသ္မိ ဗ္ရဟ္မာ မဟာဗ္ရဟ္မာ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၂; ၃.၃၉) အာဒိဝစနတော မာနောပိ ဒိဋ္ဌိယာ ပဒဋ္ဌာနံ။ တထာ “အသ္မီတိ သတိ ဣတ္ထံသ္မီတိ ဟောတိ, ဧဝံသ္မီတိ ဟောတိ, အညထာသ္မီတိ ဟောတီ”တိအာဒိဝစနတော မာနသ္သပိ တဏှာယ ပဒဋ္ဌာနတာ လဗ္ဘတေဝ။ သေက္ခာ ဓမ္မာ သပ္ပဒေသတော မညနာပဟာနသ္သ ပဒဋ္ဌာနံ။ အသေက္ခာ နိပ္ပဒေသတော မညနာပဟာနသ္သ ပဒဋ္ဌာနံ။ ကမ္မဘာဝေ စ ဇာတိယာ ပဒဋ္ဌာနံ။ ဇာတိ ဇရာမရဏသ္သ ပဒဋ္ဌာနံ။ ပစ္စယာကာရသ္သ ယထာဘူတာဝဗောဓော သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပဒဋ္ဌာနန္တိ။ အယံ **ပဒဋ္ဌာနော ဟာရော** ။

၅. လက္ခဏဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ မူလဂ္ဂဟဏေန မူလပရိယာယဂ္ဂဟဏေန တ ယထာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော ဂယှန္တိ, ဧဝံ အေသမောဟာဒီနမ္ပိ သက္ကာယမူလဓမ္မာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော သက္ကာယသ္သ မူလဘာဝေန ဧကလက္ခဏတ္တာ။ “အသ္သုတဝာ”တိ ဣမိနာ ယထာ တသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ ပရိယတ္တိပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မာနံ အဘာဝေ ဂယှ

ဟာတိ, ဧဝံ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မသ္သပိ အဘာဝေ ဂဃ့ဟတိ သဒ္ဓမ္မဘာဝေန ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ အရိယာနံ အဒဿနကာမတာဒိလက္ခဏာ။ "အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ"တိ ဣမိနာ အရိယဓမ္မာဝိဂမဿ ဝိဗန္ဓဘူတံ အညာဏံ။ "အရိယဓမ္မေ အဝိနီတော"တိ ဣမိနာ အရိယဝိနယာဘာဝေါ။ သော ပနတ္ထတော အရိယဝိနယေ အပ္ပဋိပတ္တိ ဧဝ တတိ တီဟိပိ ပဒေဟိ ယထာဝုတ္တဝိသယာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ စ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ တဂ္ဂဟဏေန စ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ ဓမ္မာ သင်္ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ သံကိလေသလက္ခဏေန ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ "သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ"တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

"ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတီ"တိ ဣဒံ ဒိဋ္ဌိမညနာဒီနံ သညာယ ကာရဏဘာဝဒဿနံ။ တတ္ထ ယထာ သညာ, ဧဝံ ဝိတက္ကဖဿာဝိဇ္ဇာအယောနိသောမနသိကာရာဒယောပိ တာသံ ကာရဏန္တိ အတ္ထတော တေသမ္ပေတ္ထ သင်္ဂဟော ဝုတ္တော ဟောတိ မညနာနံ ကာရဏဘာဝေန ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ "မညတီ"တိ ဣမိနာ မညနာကိစ္စေန တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော ဂဟိတာ တာသံ ကိလေသသဘာဝတ္တာ။ တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဝိစိကိစ္ဆာဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ကိလေသလက္ခဏေန ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ တထာ တဏှာယ ဟေတုသဘာဝတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ အဝသိဋ္ဌာကုသလဟေတူနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဟေတုလက္ခဏေန ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ တထာ တဏှာဒိဋ္ဌီနံ အာသဝဒိသဘာဝတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ အဝသိဋ္ဌာသဝောဃယောဂဂန္ထနီဝရဏာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော အာသဝဒိသဘာဝတ္တာ ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ တထာ "ပထဝိံ မညတီ"တိအာဒိနာ ပထဝီအာဒီနံ ရူပသဘာဝတ္တာ တဗ္ဗိသယာနဉ္စ မညနာနံ ရူပဝိသယတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ သကလရူပက္ခန္ဓဝိသယာပိ မညနာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ ရူပဝိသယလက္ခဏေန အာသံ ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ ဧဝံ စက္ခာယတနာဒိဝိသယာပိ မညနာ နိဒ္ဓါရေတဗ္ဗာ။ "အပရိညာတ"န္တိ ပရိညာပဋိက္ခေပေန တပ္ပဋိဗဒ္ဓကိလေသာနံ ပဟာနပဋိက္ခေပေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော မဂ္ဂကိစ္စဘာဝေန ပရိညာပဟာနာနံ ဧကေလက္ခဏတ္တာ။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ ယထာရဟံ ဧကေလက္ခဏာ နိဒ္ဓါရေတဗ္ဗာတိ။ အယံ **လက္ခဏော ဟာရော** ။

၆. စတုဗျူဟဟာရဝဏ္ဏနာ

ပထဝီအာဒီသု ဝတ္ထုသု ဗျဉ္ဇနဏ္ဍာယာယ အတ္ထံ ဂဟေတွာ ဓမ္မဂ္ဂဟိရတံ အသလ္လက္ခေတွာ အသဒ္ဓမ္မသ္သဝနာဒိနာ ဝဋ္ဋိတာ ဟုတွာ သဒ္ဓမ္မသ္သဝနဓာရဏပရိစယမနသိကာရဝိမုခါ ပထဝီအာဒီသု ဝတ္ထုသု ပုထုဇ္ဇနသေက္ခာသေက္ခတထာဂတာနံ ပဋိပတ္တိဝိသေသံ အဇာနန္တာ စ ဝေနေယျာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ **နိဒာနံ**။ တေ "ကထံ နု ခေါ ယထာဝုတ္တအေသဝိနိမုတ္တာ ယထာဝုတ္တဉ္စ ဝိသေသံ ဇာနန္တာ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဉာဏယဟိတပရာယဏာ သဝေယျု"န္တိ အယမေတ္ထ ဘဂဝတော **အဓိပ္ပာယော** ။ ပဒနိဗ္ဗစနံ **နိရုတ္တံ,** တံ "ဧဝ"န္တိအာဒိနိဒ္ဒေသအနံ, "သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ"န္တိအာဒိဟင်္ဂိပဒာနဉ္စ **အဋ္ဌကထာယံ,** တဿာ **လီနတ္ထဝဏ္ဏနာယ** စ္ဆေဝ ဝုတ္တနယေန သုဝိညေယျတ္တာ အတိဝိတ္ထာရဘာယေန န ဝိတ္ထာရယိမှဟ။

ပဒပဒတ္ထဒေသနာနိက္ခေပသုတ္တသန္ဓိဝသေန ပဉ္စဝိဓာ သန္ဓိ။ တတ္ထ ပဒဿ ပဒန္တရေန သမ္ဗန္ဓော **ပဒသန္ဓိ,** တထာ ပဒတ္ထဿ ပဒတ္ထန္တရေန သမ္ဗန္ဓော **ပဒတ္ထသန္ဓိ,** ယော "ကိရိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော"တိ ဝုစ္စတိ။ နာနာနုသန္ဓိကဿ သုတ္တဿ တံတံအနုသန္ဓီဟိ သမ္ဗန္ဓော, ဧကာနုသန္ဓိကဿ ပန ပုဗ္ဗာပရသမ္ဗန္ဓော **ဒေသနာသန္ဓိ**။ ယာ **အဋ္ဌကထာယံ** "ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ ယထာနုသန္ဓီ"တိ တိဓာ ဝိဘတ္တာ။ အဇ္ဈာသယော စေတ္ထ အတ္တဇ္ဈာသယော ပရဇ္ဈာသယောတိ ဒွိဓာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ နိဒာနဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တမေဝ။ **နိက္ခေပသန္ဓိ** စတုန္နံ သုတ္တနိက္ခေပာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သုတ္တသန္ဓိ** ဣမဿ ပဌမနိက္ခေပဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ မူလပရိယာယသုတ္တမေဝ ပဌမံ နိက္ခိတ္တန္တိ? နာယမနုယောဂေါ ကတ္ထစိ နပ္ပဝတ္တတိ, အပိစ ယသ္မာ မညနာမူလကံ သက္ကာယံ, သဗ္ဗမညနာ စ တတ္ထ ဧဝ အနေကဘေဒဘိန္နာ ပဝတ္တတိ, န တဿာ သဝိသယာယ လေသမတ္တမ္ပိ သာရံ အတ္ထီတိ ပထဝီအာဒိဝိဘာဂဘိန္နေသု မညနာသု စ သာတိသယံ နိဗ္ဗေဓဝိရာဂသဉ္ဇနနီ ဥပရိသေက္ခာသေက္ခတထာဂတဂုဏဝိဘာဝနီ စ အယံ ဒေသနာ။ သုတ္တန္တဒေသနာ စ ဝိသေသတော ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာ, တသ္မာ သနိဿယဿ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဿ အာဒိတော အသာရဘာဝဒီပနံ ဥပရိ စ သဗ္ဗေသံ အရိယာနံ ဂုဏဝိသေသဝိဘာဝနမိဒံ သုတ္တံ ပဌမံ နိက္ခိတ္တံ။ ကိဉ္စ သက္ကာယေ မညနာမညနာမုခေန ပဝတ္တိနိဝတ္တီသု အာဒီနဝတနိဿံသဝိဘာဝနတော သဗ္ဗေသံ ပုဂ္ဂလာနံ ပဋိပတ္တိဝိဘာဂတော စ ဣဒမေဝ သုတ္တံ ပဌမံ နိက္ခိတ္တံ။

ယံ ပန ဇေကိသ္မာ ဒေသနာယ ဒေသနန္တရေန သဒ္ဓိံ သံသန္ဒနံ, အယမ္ပိ ဒေသနာသန္တိ, သာ ဇဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ "အသ္သုတတ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ။ နိဗ္ဗာနံ အဘိနန္ဒတီ"တိ အယံ ဒေသနာ။ "ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, အသ္သုတတ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော မနသိကရဏီယေ ဓမ္မေ နပ္ပဇာနာတိ, အမနသိကရဏီယေ စ ဓမ္မေ နပ္ပဇာနာတိ, သော မနသိကရဏီယေ ဓမ္မေ အပ္ပဇာနန္တော အမနသိကရဏီယေ စ ဓမ္မေ အပ္ပဇာနန္တော ယေ ဓမ္မာ န မနသိကရဏီယာ, တေ ဓမ္မေ မနသိ ကရောတိ။ပေ။ အနုပ္ပန္နော တ ကာမာသဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော တ ကာမာသဝေ ပဝဍ္ဍတိ။ အနုပ္ပန္နော တ ဘဝါသဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော တ ဘဝါသဝေ ပဝဍ္ဍတိ, အနုပ္ပန္နော တ အဝိဇ္ဇာသဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော တ အဝိဇ္ဇာသဝေ ပဝဍ္ဍတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၇) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။ တထာ "တသ္သေဝံ ဟဒ္ဒိကင္ခံ သုဘနိမိတ္တံ မနသိ ကရိဿတိ, တဿ သုဘနိမိတ္တဿ မနသိကာရာ ရာဂေ စိတ္တံ အနုဒ္ဓံသေဿတိ, သော သရာဂေ သဒေါသော သမောဟော သာင်္ဂဏော သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော ကာလံ ကရိဿတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၅၉) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။ တထာ "စက္ခုဉ္စာဝုသော ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ, တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိ ဖဿော, ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။ ယံ ဝေဒေတိ တံ သဉ္ဇာနာတိ, ယံ သဉ္ဇာနာတိ တံ ဝိတက္ကေတိ, ယံ ဝိတက္ကေတိ တံ ပပဉ္စေတိ, ယံ ပပဉ္စေတိ တတောနိဒါနံ ပုရိသံ ပပဉ္စသညာသင်္ခါ သမုဒါစရန္တိ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၀၄) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။ တထာ "ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, အသုတတ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော ရူပံ 'ဇတံ မမ, ဇသောဟမသ္မိ, ဇသော မေ အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ။ ဝေဒနံ။ပေ။, သညံ။ပေ။, သင်္ခါရေ။ပေ။, ဝိညာဏံ 'ဇတံ မမ, ဇသောဟမသ္မိ, ဇသော မေ အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ။ ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌံ။ပေ။ ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ, သော လောကော သော အတ္တာ သော ပေစ္စ ဘဝိဿာမိ နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော အဝိပရိဏာမဓမ္မော သဿတိသမံ တထေဝ ဌဿာမီတိ, တမ္ပိ 'ဇတံ မမ, ဇသောဟမသ္မိ, ဇသော မေ အတ္တာ'တိ သမနုပဿတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။

"ယောပိ သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု။ပေ။ နိဗ္ဗာနံ မာဘိနန္ဒီ"တိ အယံ ဒေသနာ။ "ကထဉ္စ, ဒေဝတနမိန္ဒ, ဘိက္ခုနော သုတံ ဟောတိ 'သဗ္ဗေ ဓမ္မာ နာလံ အဘိနိဝေသာယာ'တိ, ဝေဝမေတံ, ဒေဝတနမိန္ဒ, ဘိက္ခုနော သုတံ ဟောတိ 'သဗ္ဗေ ဓမ္မာ နာလံ အဘိနိဝေသာယာ'တိ, သော သဗ္ဗံ ဓမ္မံ အဘိဇာနာတိ, သဗ္ဗံ ဓမ္မံ အဘိညာယ သဗ္ဗံ ဓမ္မံ ပရိဇာနာတိ, သဗ္ဗံ ဓမ္မံ ပရိညာယ ယံ ကိဉ္စိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ သုခံ တ ဒုက္ခံ တ အဒုက္ခမသုခံ တ, သော တာသု ဝေဒနာသု အနိစ္စာနုပဿီ ဝိဟရတိ, ဝိရာဂါနုပဿီ ဝိဟရတိ, နိရောဓာနုပဿီ ဝိဟရတိ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ဝိဟရတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၃၉၀) ဣမာယ ဒေသနာယ သံသန္ဒတိ။ "ယောပိ သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု အရဟံ။ပေ။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေတိ ဝဒါမီ"တိ အယံ ဒေသနာ "သုတတ စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော။ပေ။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ သုဝိနီတော ရူပံ 'နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ, ဝေဒနံ။ပေ။, သညံ။ပေ။, သင်္ခါရေ။ပေ။, ဝိညာဏံ 'နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ။ ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌံ သုတံ ဝိညာတံ ပတ္တံ ပရိယေသိတံ အနုဝိစရိတံ မနသာ, တမ္ပိ 'နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ။ ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ, သော လောကော သော အတ္တာ သော ပေစ္စ ဘဝိဿာမိ 'နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော အပိ ပရိဏာမဓမ္မော သဿတိသမံ တထေဝ ဌဿာမီ'တိ, တမ္ပိ 'နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ'တိ သမနုပဿတိ။ သော ဇဝံ သမနုပဿန္တော န ပရိတဿတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) ဇဝမာဒိဒေသနာဟိ သံသန္ဒတီတိ, အယံ **စတုဗျူဟော ဟာရော** ။

၇. အာဝတ္တဟာရဝဏ္ဏနာ

"အဿုတတ ပုထုဇ္ဇနော"တိ ဣမိနာ ယောနိသောမနသိကာရပဋိက္ခေပမုခေန အယောနိသောမနသိကာရပရိဂ္ဂဟော ဒီပိတော။ "အရိယာနံ အဒဿာဝီ"တိအာဒိနာ သပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိပဋိက္ခေပမုခေန အသပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိ ပရိဂ္ဂဟော ဒီပိတော။ တေသု ပုရိမနယေန အာသယဝိပတ္တိ ကိတ္တိတာ, ဒုတိယေန ပယောဂဝိပတ္တိ။ ပုရိမေန စဿ ကိလေသဝဋ္ဋံ, တဒ္ဓ ယတော ဝိပာကဝဋ္ဋန္တိ သကလံ သံသာရစက္ကမာဝတ္တတိ။ "ပထဝိံ မညတီ"တိအာဒိနာ တတ္ထ တိဿော မညနာ ဝုတ္တာ။ တာသု တဏှာမညနာ "ဇတံ မမာ"တိ တဏှာဂ္ဂါဟော, မာနမညနာ "ဇသောဟမသ္မီ"တိ မာနဂ္ဂါဟော, ဒိဋ္ဌိမညနာ "ဇသော မေ အတ္တာ"တိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟော။ တတ္ထ တဏှာဂ္ဂါဟေန "တဏှံ ပဋိစ္စ ပရိယေသနာ"တိအာဒိကာ (ဒီ. နိ. ၂.၁၀၃; ဒီ. နိ. ၃.၃၅၉; အ. နိ. ၃.၂၃; ဝိဘ. ၉၆၃) နဝ တဏှာမူလကာ ဓမ္မာ အာဝတ္တန္တိ။ မာနဂ္ဂါဟေန "သေယျောဟမသ္မီ"တိအာဒိကာ နဝ မာနဝိဓာ အာဝတ္တန္တိ။ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟေန "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိအာဒိကာ (သံ. နိ. ၄.၃၄၅) ဝီသတိဝတ္ထုကာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာဝတ္တတိ။ တီသု စ ဂါဟေသု ယာယ သညာယ တဏှာဂ္ဂါဟဿ ဝိက္ခမ္ဘနာ, သာ ဒုက္ခသညာ ဒုက္ခာနုပဿနာ။ ယာယ သညာယ မာနဂ္ဂါဟဿ ဝိက္

ခမ္ဘနာ, သာ အနိစ္စသညာ အနိစ္စာနုပဿနာ။ ယာယ ပန သညာယ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဿ ဝိက္ခမ္ဘနာ, သာ အနတ္တသညာ အနတ္တာနုပဿနာ။ တတ္ထ ပဌမဂ္ဂါဟဝိသဘာဂတော အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခံ အာဝတ္တတိ, ဒုတိယဂ္ဂါဟဝိသဘာဂတော အနိမိတ္တဝိမောက္ခမုခံ အာဝတ္တတိ, တတိယဂ္ဂါဟဝိသဘာဂတော သုညတဝိမောက္ခမုခံ အာဝတ္တတိ။

သေက္ခဂ္ဂဟဏေန အရိယာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သင်္ဂဟော, တတော စ ပရတောဃောသယောနိသောမနသိကာရာ ဒီပိတာ ဟောန္တိ။ ပရတောဃောသေန စ သုတဝါ အရိယသာဝကောတိ အာဝတ္တတိ, ယောနိသောမနသိကာရေန နဝ ယောနိသောမနသိကာရမူလကာ ဓမ္မာ အာဝတ္တန္တိ, စတုဗ္ဗိဓေ သမ္ပတ္တိစက္ကံ။ "မာ မညီ"တိ မညနာနံ ဝိပ္ပကတပ္ပဟာနတာဂဟဏေန ဇေစ္စာသဝပရိက္ခယော ဒီပိတော ဟောတိ, တေန စ သဒ္ဓါဝိမုတ္တဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တကာယသက္ခိဘာဝါ အာဝတ္တန္တိ။ "အရဟံ ခီဏာသဝေ"တိအာဒိနာ အသေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဒဿိတာ ဟောန္တိ, သီလက္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိယာ စ ဒသ နာထကရဏာ ဓမ္မာ အာဝတ္တန္တိ။ "န မညတီ"တိ မညနာပဋိက္ခေပေန ပဉ္စသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု "နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ"တိ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဒဿိတာ, တာယ စ သာတိသယာ နိက္ကန္တိပရိယာဒါနမာနသမုဂ္ဃာတနဒိဋ္ဌိဥဂ္ဃာတနာနိ ပကာသိတာနီတိ အပ္ပဏိဟိတာနိမိတ္တ-သုညတဝိမောက္ခာ အာဝတ္တန္တိ။

"တထာဂတော"တိအာဒိနာ သဗ္ဗညုဂုဏာ ဝိဘာဝိတာတိ တဒဝိနာဘာဝတော ဒသဗလ-စတုဝေသာရဇ္ဇအသာဓာရဏဉာဏအာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မာ အာဝတ္တန္တိ။ "နန္ဒီ ဒုက္ခဿ မူလ"န္တိအာဒိနာ သဒ္ဓိံ ဟေတုနာ ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတန္တိ ပဝတ္တိနိဝတ္တိတဒုဘယဟေတုဝိဘာဝနေန စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ အာဝတ္တန္တိ။ "တဏှာနံ ခယာ"တိအာဒိနာ တဏှာပ္ပဟာနာပဒေသေန တဒေကဋ္ဌဘာဝတော ဒိယဍ္ဎဿ ကိလေသသဟဿဿ ပဟာနံ အာဝတ္တတိ။ "သဗ္ဗသော တဏှာနံ ခယာ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ စ ဝုတ္တတ္တာ "နန္ဒီ ဒုက္ခဿ မူလ"န္တိ, "ဉတွာ ဝိဒိတွာ"တိ အာဒိနာ ဝုတ္တဿ မညနာဘာဝဟေတုဘူတဿ ပစ္စယာကာရဝေဒနဿ သာဝကေဟိ အသာဓာရဏဉာဏစာရဘာဝေ ဒဿိတော, တေန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသမာပတ္တိသဉ္စာရိ ဘဂဝတော မဟာဝဇိရဉာဏံ အာဝတ္တတီတိ။ အယံ **အာဝတ္တော ဟာရော** ။

၈. ဝိဘတ္တိဟာရဝဏ္ဏနာ

"သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ"န္တိ ဧတ္ထ သဗ္ဗဓမ္မာ နာမ တေဘူမကာ ဓမ္မာ သက္ကာယဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေသံ မညနာ ပဒဋ္ဌာနံ ပပဉ္စသင်္ခါနိမိတ္တတ္တာ လောကဝိစိတ္တဿ။ တယိမေ ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတာတိ တိဝိဓာ။ တေသု ကုသလာနံ ယောနိသောမနသိကာရာဒိ ပဒဋ္ဌာနံ, အကုသလာနံ အယောနိသောမနသိကာရာဒိ, အဗျာကတာနံ ကမ္မဘဝအာဝဇ္ဇနဘူတရူပါဒိ ပဒဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ ကုသလာ ကာမာဝစရာဒိဝသေန ဘူမိတော တိဝိဓာ, တထာ အဗျာကတာ စိတ္တုပ္ပာဒသဘာဝါ, အစိတ္တုပ္ပာဒသဘာဝါ ပန ကာမာဝစရာဝ တထာ အကုသလာ။ ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသုတကိစ္စဘာဝေန တိဝိဓော အဿုတဝါ။ အန္ဓကလျာဏဝိဘာဂေန ဒုဝိဓော ပုထုဇ္ဇနော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကဘေဒေန တိဝိဓာ အရိယာ။ မံသစက္ခုဒိဗ္ဗစက္ခုပညာစက္ခူဟိ ဒဿနာဘာဝေန တိဝိဓော အဒဿာဝီ။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနဘေဒေန တိဝိဓော, နဝဝိဓော ဝါ အရိယဓမ္မော။ သဝနဓာရဏပရိစယမနသိကာရပဋိဝေဓဝသေန ပဉ္စဝိဓာ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒတာ။ တဒဘာဝတော အကောဝိဒော။ သံဝရပဟာနဘေဒေန ဒုဝိဓော, ဒသဝိဓော ဝါ အရိယဓမ္မဝိနယော, တဒဘာဝတော အရိယဓမ္မေ အဝိနီတော။ ဧတ္ထ ပဒဋ္ဌာနဝိဘာဂေ ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတောယေဝ။ "သပ္ပုရိသာနံ အဒဿာဝီ"တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ "ပထဝိံ မညတီ"တိအာဒီသု မညနာဝတ္ထုဝိဘာဂေ ဟေဋ္ဌိမံ အာဂတောဝ, တထာ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာဒိကော စ အနန္တရဝိဘာဂေ။

မညနာ ပန တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန သင်္ခေပတော တိဝိဓာ, ဝိတ္ထာရတော ပန တဏှာမညနာ တာဝ ကာမတဏှာဒိဝသေန အဋ္ဌသတဝိဓာ, တထာ "အသ္မီတိ သတိ ဣတ္ထံသ္မီတိ ဟောတီ"တိအာဒိနာ။ ဧဝံ မာနမညနာပိ။ "အသ္မီတိ သတိ ဣတ္ထံသ္မီတိ ဟောတီ"တိအာဒိနာ ပပဉ္စတ္တယံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ နိဒ္ဒိဋ္ဌဉ္စာတိ ။ ဧတေန ဒိဋ္ဌိမညနာယပိ အဋ္ဌသတဝိဓတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အပိစ သေယျဿ "သေယျောဟမသ္မီ"တိအာဒိနာ မာနမညနာယ နဝဝိဓတာ တဒန္တရဘေဒေန အနေကဝိဓတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယဉ္စ အတ္ထော ဟီနတ္တိကဝဏ္ဏနာယ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ ဒိဋ္ဌိမညနာယ ပန **ဗြဟ္မဇာလေ** အာဂတနယေန ဒွာသဋ္ဌိဝိဓတာ တဒန္တရဘေဒေန အနေကဝိဓတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ "အပရိညာတ"န္တိ ဧတ္ထ ဉာတပရိညာဒိဝသေန စေဝ ရူပမုခာဒိအဘိနိဝေသဘေဒါဒိဝသေန စ ပရိညာနံ အနေကဝိဓတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တထာ အဋ္ဌမကာဒိဝသေန သေက္ခဝိဘာဂေ ပညာဝိမုတ္တာဒိဝသေန အသေက္ခဝိဘာဂေ စ။ အယမေတ္ထ ဓမ္မဝိဘာဂေ။ ပဒဋ္ဌာနဝိဘာဂေ စ ဘူမိဝိဘာဂေ စ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ အယံ **ဝိဘတ္တိဟာရော** ။

၉. ပရိဝတ္တနဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ “သဗ္ဗဓမ္မာ”တိ ပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓာ ဂဟိတာ, တေသံ မူလကာရဏန္တိ စ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော။ တထာ အဿုတဝာ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ.။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတောတိ။ ယာဝကီဝဉ္စ ပဉ္စသု ဥပာဒါနက္ခန္ဓေသု သုဘတော သုခတော နိစ္စတော အတ္တတော သမနုပဿနဝသေန “ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဂ္ဂာဟာ န သမုစ္ဆိန္နာ, တာဝ နေသံ ပဗန္ဓုပရမော သုပိနန္တေပိ န ကေနစိ လဒ္ဓပုဗ္ဗော။ ယဒါ ပန နေသံ အသုဘတော ဒုက္ခတော အနိစ္စတော အနတ္တတော သမနုပဿနဝသေန “နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ”တိ ပဝတ္တမာနာ အပ္ပဏိဟိတာနိမိတ္တသုညတာနုပဿနာ ဥဿုက္ကိတ္ဝာ အရိယမဂ္ဂဓိဂမာယ သံဝတ္တန္တိ, အထ နေသံ ပဗန္ဓုပရမော ဟောတိ အစ္စန္တအပ္ပဝတ္တိကဘာဝူပဂမနတော။ တေန ဝုတ္တံ “သဗ္ဗဓမ္မာတိ ပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓာ ဂဟိတာ, တေသံ မူလကာရဏန္တိ စ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော”တိ။ တထာ အဿုတဝာ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ.။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတိ, ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနိတွာ ပထဝိံ မညတိ။ ယဿ ပန ပထဝိံ ပထဝိတော အဘိဇာနတော ပထဝိံ မညနာ ပရိညာတာ ဟောန္တိ, တဿ တံ ဝတ္ထု အပရိညာတန္တိ ကတွာ။ ယဿ ပန တံ ဝတ္ထု ပရိညာတံ, န သော ဣတရော ဝိယ တံ မညတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “သုတဝါ စ ခော, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော။ပေ.။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ သုဝိနီတော ရူပံ ‘နေတံ မမ, နေသောဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ’တိ သမနုပဿတိ, ဝေဒနံ။ပေ.။ အသတိ န ပရိတဿတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁)။ သေက္ခော ပထဝိံ မာ မညိ, ယာဝ နိဗ္ဗာနံ မာဘိနန္ဒိ, အရဟာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ စ ပထဝိံ န မညတိ, ယာဝ နိဗ္ဗာနံ နာဘိနန္ဒတိ, မညနာမညိတေသု ဝတ္ထူသု မတ္တသော သဗ္ဗသော စ ပရိညာဘိသမယသံသိဒ္ဓိယာ ပဟာနာဘိသမယနိဗ္ဗတ္တိတော။ ယဿ ပန တေသု ဝတ္ထူသု သဗ္ဗသော မတ္တသော တ ပရိညာ ဧဝ နတ္ထိ, ကုတော ပဟာနံ, သော ယထာပရိကပ္ပံ နိရင္ကုသာ ဟိ မညနာဟိ “ဧတံ မမာ”တိအာဒိနာ မညတေဝ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “ရူပံ, ဘိက္ခဝေ, အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော။ပေ.။ သပ္ပုရိသဓမ္မေ အဝိနီတော ရူပံ ‘ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ’တိ သမနုပဿတိ, ဝေဒနံ။ပေ.။, သညာ။ပေ.။”န္တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂၄၁)။ အယံ **ပရိဝတ္တနော ဟာရော** ။

၁၀. ဝေဝစနဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မာ သကလဓမ္မာ အနဝသေသဓမ္မာ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “မူလပရိယာယံ မူလကာရဏံ အသာဓာရဏဟေတု”န္တိ ပရိယာယဝစနံ, “မူလပရိယာယန္တိ တ မူလဒေသနံ ကာရဏဒေသန”န္တိ ပရိယာယဝစနံ, “တေ တုမှာကံ တုမှ”န္တိ ပရိယာယဝစနံ, “ဘိက္ခဝေ, သမဏာ တပဿိနော”တိ ပရိယာယဝစနံ, “ဒေသေဿာမိ ကထေဿာမိ ပညပေဿာမီ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “သုဏာထ သောတံ ဩဒဟထ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရေထာ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “သာဓုကံ သမ္မာ သက္ကစ္စ”န္တိ ပရိယာယဝစနံ, “မနသိ ကရောထ စိတ္တေ ဌပေထ သမန္နာဟရထာ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “ဘာသိဿာမိ ဗျတ္တံ ကထေဿာမိ ဝိဘဇိဿာမီ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “ဧဝံ, ဘန္တေ, သာဓု သုဋ္ဌု ဘန္တေ”တိ ပရိယာယဝစနံ, “ပစ္စဿောသုံ သမ္ပဋိစ္ဆိံသု သမ္ပဋိဂ္ဂဟေသု”န္တိ ပရိယာယဝစနံ။ ဣမိနာ နယေန သဗ္ဗပဒေသု ဝေဝစနံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ အယံ **ဝေဝစနော ဟာရော**။

၁၁. ပညတ္တိဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ သဗ္ဗဓမ္မာ နာမ သက္ကာယဓမ္မာ, တေ ခန္ဓဝသေန ပဉ္စဓာ ပညတ္တာ, အာယတနဝသေန ဒွါဒသဓာ, ဓာတုဝသေန အဋ္ဌာရသဓာ ပညတ္တာ။ “မူလ”န္တိ တ “မူလပရိယာယ”န္တိ တ မညနာ ဝုတ္တာ, တာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန တိဓာ အဋ္ဌသတဘေဒေန အနေကဓာ စ ပညတ္တာ။ အထ တ “သဗ္ဗဓမ္မာ”တိ တေဘူမကဓမ္မာနံ သင်္ဂဟပညတ္တိ, “မူလပရိယာယ”န္တိ တေသံ ပဘဝပညတ္တိ, “တေ”တိ သမ္ပဒါနပညတ္တိ, “ဒေသေဿာမိ ဘာသိဿာမီ”တိ ပဋိညာပညတ္တိ, “သုဏာထ သာဓုကံ မနသိ ကရောထာ”တိ စ အာဏာပနပညတ္တိ, “အဿုတဝါ”တိ ပဋိဝေဓဝိမုခတာပညတ္တိ စေဝ ပရိယတ္တိဝိမုခတာပညတ္တိ စ, “ပုထုဇ္ဇနော”တိ အနရိယပညတ္တိ, သာ အရိယဓမ္မပဋိက္ခေပပညတ္တိ စေဝ အရိယဓမ္မဝိရဟပညတ္တိ စ, “အရိယာန”န္တိ အသမပညတ္တိ စေဝ သမပညတ္တိ

စ။ တတ္ထ အသမပညတ္တိ တထာဂတပညတ္တိ, သမပညတ္တိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနဉ္စေဝ ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တာဒီနဉ္စ ဝ
သေန အဋ္ဌဝိဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “အရိယာနံ အဒဿာဝီ”တိအာဒိ ဒဿနဘာဝနာပဋိက္ခေပပညတ္တိ, “ပထဝိံ မညတီ”တိ
အာဒိ ပဉ္စန္နံ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ ဒွါဒသန္နံ အာယတနာနံ အဋ္ဌာရသန္နံ ဓာတူနံ သမ္မသနုပကာနံ ဣန္ဒြိယာနံ နိက္ခေပပ
ညတ္တိ စေဝ ပဘဝပညတ္တိ စ, တထာ ဝိပလ္လာသာနံ ကိစ္စပညတ္တိ ပရိယုဋ္ဌာနံ ဒဿနပညတ္တိ ကိလေသာနံ ဖလပ
ညတ္တိ အဘိသင်္ခါရာနံ ဝိရူဟနပညတ္တိ တဏှာယ အဿာဒနပညတ္တိ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိပ္ဖန္ဒနပညတ္တိ, “သေက္
ခာ”တိ သဒ္ဓါနုသာရိသဒ္ဓါဝိမုတ္တဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တကာယသက္ခီနံ ဒဿနပညတ္တိ စေဝ ဘာဝနာပညတ္တိ စ “အပ္ပတ္
တမာနသော”တိ သေက္ခဓမ္မာနံ ဌိတိပညတ္တိ, “အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ ပတ္ထယမာနော”တိ ပဉ္ဉာယ အဘိနိဗ္ဗိဒာ
ပညတ္တိ, “အဘိဇာနာတီ”တိ အဘိဉ္ဉေယျဓမ္မာနံ အဘိညာပညတ္တိ, ဒုက္ခဿ ပရိညာပညတ္တိ, သမုဒယဿ ပ
ဟာနပညတ္တိ, နိရောဓဿ သစ္ဆိကိရိယာပညတ္တိ, မဂ္ဂဿ ဘာဝနာပညတ္တိ, “မာ မညီ”တိ မညနာနံ ပဋိက္ခေပပ
ညတ္တိ, သမုဒယဿ ပဟာနပညတ္တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသပဒေသုပိ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။ အယံ **ပညတ္တိ ဟာရော** ။

၁၂. ဩတရဏဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ သဗ္ဗဓမ္မာ နာမ လောကိယာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဒွါဒသာယတနာနိ အဋ္ဌာရသ ဓာတု
ယော ဒွေဝ သစ္စာနိ ဧကူနဝီသတိ ဣန္ဒြိယာနိ ဒွါဒသပဒိကော ပစ္စယာကာရောတိ, အယံ သဗ္ဗဓမ္မဂ္ဂဟဏေန ခန္ဓာဒိမုခေန
ဒေသနာယ ဩတရဏံ။ “မူလ”န္တိ တ “မူလပရိယာယ”န္တိ တ မညနာ ဝုတ္တာ, တာ အတ္ထတော တဏှာ မာနော ဒိဋ္ဌ
ဌိ စာတိ တေသံ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟောတိ အယံ ခန္ဓမုခေန ဩတရဏံ။ တထာ “ဓမ္မာယတနဓမ္မဓာတူဟိ သင်္ဂ
ဟော”တိ အယံ အာယတနမုခေန ဓာတုမုခေန စ ဩတရဏံ။ “အဿုတဝါ”တိ ဣမိနာ သုတဿ ဝိဗန္ဓဘူတာ အဝိဇ္ဇာဒ
ယော ဂဟိတာ, “ပုထုဇ္ဇနော”တိ ဣမိနာ ယေသံ ကိလေသာဘိသင်္ခါရာနံ ဇနနာဒိနာ ပုထုဇ္ဇနောတိ ဝုစ္စတိ, တေ
ကိလေသာဘိသင်္ခါရာဒယော ဂဟိတာ, “အရိယာနံ အဒဿာဝီ”တိအာဒိနာ ယေသံ ကိလေသဓမ္မာနံ ဝသေန အရိယာနံ
အဒဿာဝိအာဒိဘာဝေ ဟောတိ, တေ ဒိဋ္ဌိမာနာဝိဇ္ဇာဒယော ဂဟိတာတိ သဗ္ဗေဟိ တေဟိ သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟော
တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဩတရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ “သဉ္ဇာနာတိ မညတိ အဘိဇာနာတိ န မညတီ”တိ ဧတ္ထာပိ သဉ္ဇာန
နမညနာအဘိဇာနနာနုပဿနာနံ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နတ္တာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဩတရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ သေ
က္ခဂ္ဂဟဏေန သေက္ခာ, “အရဟ”န္တိအာဒိနာ အသေက္ခာ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဂဟိတာတိ ဧဝမ္ပိ ခန္ဓမုခေန ဩတရ
ဏံ, အာယတနဓာတာဒိမုခေန စ ဩတရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ “န မညတီ”တိ တဏှာဂါဟာဒိပဋိက္ခေပေန ဒုက္ခာနုပ
ဿနာဒယော ဂဟိတာ, တေသံ ဝသေန အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခမုခာဒီဟိ ဩတရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ “ပရိညာတ”န္တိ ဣမိနာ
ပရိဇာနနကိစ္စေန ပဝတ္တမာနာ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ဂယှန္တီတိ သတိပဋ္ဌာနာဒိမုခေန ဩတရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နန္ဒိဂ္ဂ
ဟဏေန ဘဝဂ္ဂဟဏေန တဏှာဂဟဏေန စ သမုဒယသစ္စံ, ဒုက္ခဂ္ဂဟဏေန ဇာတိဇရာမရဏဂ္ဂဟဏေန စ ဒုက္ခသစ္
စံ, “တဏှာနံ ခယာ”တိအာဒိနာ နိရောဓသစ္စံ, အဘိသမ္ဗောဓိယာ ဂဟဏေန မဂ္ဂသစ္စံ ဂဟိတန္တိ အရိယသစ္စေဟိ
ဩတရဏန္တိ။ အယံ **ဩတရဏော ဟာရော**။

၁၃. သောဓနဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယံ ဝေ, ဘိက္ခဝေ။ပေ။ ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, အဿုတဝါ။ပေ။ ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာ
တီ”တိ အာရမ္ဘော။ “ပထဝိံ ပထဝိယာ သညတ္တ ပထဝိံ မညတီ”တိ ပဒသုဒ္ဓိ, နော အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ။ တထာ “ပထဝိယာ
မညတိ ပထဝိတော မညတိ ပထဝိံ မေတိ မညတိ ပထဝိံ အဘိနန္ဒတီ”တိ ပဒသုဒ္ဓိ, နော အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ။ “တံ ကိဿ ဟေ
တု အပရိညာတံ တဿာတိ ဝဒာမီ”တိ ပဒသုဒ္ဓိ စေဝ အာရမ္ဘသုဒ္ဓိ စ။ သေသတရေသုပိ ဧသေဝ နယောတိ။ အယံ
သောဓနော ဟာရော။

၁၄. အဓိဋ္ဌာနဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ သဗ္ဗဓမ္မဂ္ဂဟဏံ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ။ “ပထဝိံ အာပ”န္တိအာဒိ ပန တံ အ
ဝိကပ္ပေတွာ ဝိသေသဝစနံ။ တထာ “မူလပရိယာယ”န္တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတွာ ဝိသေသဝစနံ
“ပထဝိံ မညတိ။ပေ။ အဘိနန္ဒတီ”တိ။ “ပထဝိံ မညတီ”တိ စ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ တဏှာဒိဂ္ဂါဟာနံ သာဓာရဏတ္

တာ မညနာယ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ဇတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ, ဇဝံ သုတ္တန္တရူပ အနိပိ အာနေတဂ္တ ဝိသေသဝစနံ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ။ သေသတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ “သေက္ခော”တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ကာယသက္ခိ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော သဒ္ဓါဝိမုတ္တော သဒ္ဓါနုသာရီ ဓမ္မာနုသာရီ”တိ။ တထာ “သေက္ခော”တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သေက္ခာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော ဟောတိ။ပေ.။ သေက္ခေန သမ္မာသမာဓိနာ သမန္နာဂတော ဟောတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၃)။ “အရဟာ”န္တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တော ပညာဝိမုတ္တော (ပု. ပ. ၁၃.၂; ၁၅.၁ မာတိကာ), တေဝိဇ္ဇော ဆဠဘိညော”တိ (ပု. ပ. ၇.၂၆, ၂၇ မာတိကာ) စ။ “ခီဏာသဝေ”တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ကာမာသဝတောပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိတ္ထ, ဘဝာသဝတောပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိတ္ထာ”တိအာဒိ (ဟရာ. ၁၄)။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ “အဘိဇာနာတီ”တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “မညတီ”တိ။ မညနာဘာဝတော ဟိဿ ပဟာနပဋိဝေဓေသိဒ္ဓေ, ပဟာနပဋိဝေဓော စ ပရိညာသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာပဋိဝေဓေဟိ န ဝိနာတိ သဗ္ဗေပိ အဘိညာဝိသေသာ မညနာပဋိက္ခေပေန အတ္ထတော ဂဟိတာဝ ဟောန္တီတိ။ တထာ “အရဟာ”န္တိ သာမညတော အဓိဋ္ဌာနံ, တံ အဝိကပ္ပေတ္ဂတ ဝိသေသဝစနံ “ဝီတရာဂတ္တာ ဝီတဒောသတ္တာ ဝီတမောဟတ္တာ”တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသပဒေသုပိ သာမညဝိသေသနိဒ္ဒေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယံ **အဓိဋ္ဌာနော ဟာရော**။

၁၄. ပရိက္ခာရဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိ ဧတ္ထ သဗ္ဗဓမ္မာ နာမ ပရိယာပန္နဓမ္မာ, တေ ကုသလာကုသလာဗျာကတဘေဒေန တိဝိဓာ။ တေသု ကုသလာနံ ယောနိသောမနသိကာရော အလောဘာဒယော စ ဟေတူ, အကုသလာနံ အယောနိသောမနသိကာရော လောဘာဒယော စ ဟေတူ, အဗျာကတေသု ဝိပါကာနံ ယထာသကံ ကမ္မံ, ဣတရေသံ ဘဝင်္ဂမာဝဇ္ဇနသမန္နာဟာရာဒိ စ ဟေတူ။ ဧတ္ထ စ သပ္ပုရိသူပနိဿယာဒိကော ပစ္စယော ဟေတုမှိ ဧဝ သမဝရုဋ္ဌော, သော တတ္ထ အာဒိ-သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ “မူလ”န္တိ ဝုတ္တာနံ မညနာနံ ဟေတုဘာဝတော ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တော ဧဝ။ မညနာသု ပန တဏှာမညနာယ အဿာဒါနုပဿနာ ဟေတု။ “သညောဇနိယေသု ဓမ္မေသု အဿာဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝဍ္ဎတီ”တိ (သံ. နိ. ၂.၅၂) ဟိ ဝုတ္တံ။ မာနမညနာယ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘော ဟေတု ကေဝလံ သံသဂ္ဂဝသေန “အဟမသ္မီ”တိ ပဝတ္တနတော။ ဒိဋ္ဌိမညနာယ ဧကတ္တနယာဒီနံ အယာထာဝဂ္ဂဟော ဟေတု, အဿုတဘာဝတော ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ ဟေတု, သော အရိယာနံ အဒဿနသီလတာယ, သာ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒတာယ, သာ အရိယဓမ္မေ အဝိနီတတာယ ဟေတု, သဗ္ဗာ စာယံ ဟေတုပရမ္ပရာ ပထဝီအာဒီသု “ဇတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ တိဿန္နံ မညနာနံ ဟေတု, သေက္ခာရဟာဒိဘာဝတ ပန မတ္တသော သဗ္ဗသော စ မညနာဘာဝဿ ဟေတူတိ။ အယံ **ပရိက္ခာရော ဟာရော**။

၁၅. သမာရောပနဟာရဝဏ္ဏနာ

“သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ”န္တိအာဒီသု မူလပရိယာယဂ္ဂဟဏေန အဿုတတာဂဟဏေန သဏ္ဌာနနမညနာပရိညာဂဟဏေဟိ စ သံကိလေသဓမ္မာ ဒဿိတာ, တေ စ သင်္ခေပတော တိဝိဓာ တဏှာသံကိလေသော ဒိဋ္ဌိသံကိလေသော ဒုစ္စရိတသံကိလေသောတိ။ တတ္ထ တဏှာသံကိလေသော တဏှာသံကိလေသဿ, ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ စ ပဒဋ္ဌာနံ, တထာ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသော ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ, တဏှာသံကိလေသဿ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ စ ပဒဋ္ဌာနံ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသောပိ ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ, တဏှာသံကိလေသဿ, ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ စ ပဒဋ္ဌာနံ။ တေသု တဏှာသံကိလေသော အတ္ထတော လောဘော၀, ယော “လောဘော လုဗ္ဘနာ လုဗ္ဘိတတ္တံ သာရာဂေ သာရဇ္ဇနာ သာရဇ္ဇိတတ္တ”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၃၈၉) အနေကေဟိ ပရိယာယေဟိ ဝိဘတ္တော။ တထာ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသော, ယော “ဒိဋ္ဌိဂတံ ဒိဋ္ဌိဂဟနံ ဒိဋ္ဌိကန္တာရော ဒိဋ္ဌိဝိသူကံ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတ”န္တိ အာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၀၅) အနေကေဟိ ပရိယာယေဟိ, “သန္တိ, ဘိက္ခဝေ, ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၃၀) ဒ္ဂာသဋ္ဌိယာ ပဘေဒေဟိ စ ဝိဘတ္တော။ ဒုစ္စရိတသံကိလေသော ပန အတ္ထတော ဒုဿီလျစေတနာ စေဝ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ, ယာ “ကာယဒုစ္စရိတံ ဝစီဒုစ္စရိတံ ကာယဝိသမံ ဝစီဝိသမ”န္တိ (ဝိဘ. ၉၁၃, ၉၂၄), “ဟ

ဏာတိပဟာတော အဒိန္နာအန''န္တိ (ဝိဘ. ၉၁၃) စ အာဒိနာ အနေကေဟိ ပရိယာယေဟိ, အနေကေဟိ ပဘေဒေဟိ စ ဝိဘတ္တ
တာ။

တေသု တဏှာသံကိလေသဿ သမထော ပဋိပက္ခော, ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ ဝိပဿနာ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသဿ သီလံ ပဋိပက္ခော။ တေ ပန သီလာဒယော ဓမ္မာ ဣမဝ ပရိညာဂဟဏေန သေက္ခဂ္ဂဟဏေန ''အရဟ''န္တိအာဒိနာ အရိယတာဒိဂ္ဂဟဏေန စ ဂဟိတာ။ တတ္ထ သီလေန ဒုစ္စရိတသံကိလေသပ္ပဟာနံ သိဇ္ဈတိ, တထာ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနဉ္စ, သမထေန တဏှာသံကိလေသပ္ပဟာနံ သိဇ္ဈတိ, တထာ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနဉ္စ။ ဝိပဿနာယ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသပ္ပဟာနံ သိဇ္ဈတိ, တထာ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ အနုသယပ္ပဟာနဉ္စ။ တတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဂေ သီလေ ပတိဋ္ဌိတဿ သမထော, သမထေ ပတိဋ္ဌိတဿ ဝိပဿနာ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန သမကာလမေဝ ဘဝန္တိ။ ပုဗ္ဗေယေဝ ဟိ သုပရိသုဒ္ဓကာယဝစီကမ္မဿ သုပရိသုဒ္ဓာဇီဝဿ စ သမထဝိပဿနာ အာရဒ္ဓာ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တိယော ပရိပာကံ ဂစ္ဆန္တိယော ဝုဋ္ဌာနဂာမိနိဝိပဿနံ ပရိဗြူဟေန္တိ, ဝုဋ္ဌာနဂာမိနိဝိပဿနာ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တီ မဂ္ဂေန ဃဋေန္တိ မဂ္ဂက္ခဏေ သမထဝိပဿနာ ပရိပူရေတိ။ အထ မဂ္ဂက္ခဏေ သမထဝိပဿနာဘာဝနာပာရိပူရိယာ အနဝသေသသံကိလေသဓမ္မံ သမုစ္ဆိန္ဒန္တိယော နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရောန္တီတိ။ အယံ **သမာရောပနော ဟာရော**။

သောဠသဟာရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဝိဓနယဝဏ္ဏနာ

၁. နန္ဒိယာဝဋ္ဋနယဝဏ္ဏနာ

''သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ''န္တိအာဒီသု သဗ္ဗဓမ္မမူလဂ္ဂဟဏေန မညနာဂဟဏေန စ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော ဂဟိတာ။ မညနာနမ္ပိ ဟိ မညနာ ကာရဏန္တိ ဒဿိတောယမတ္ထော။ ''အဿုတဝာ''တိအာဒိနာ အဝိဇ္ဇာမာနဒိဋ္ဌိယော ဂဟိတာ, သဗ္ဗေပိ တ သံကိလေသဓမ္မာ, တထာ သညာအပရိညာတဂ္ဂဟဏေန။ ''ခီဏာသဝေ ပရိက္ခီဏဘဝသညောဇနော''တိ ဧတ္ထ ပန အာသဝ သညောဇနာနိ စ သရူပတော ဂဟိတာနိ, တထာ နန္ဒိဂ္ဂဟဏေန တဏှာဂဟဏေန စ တဏှာ, ဧဝမ္ပေတ္ထ သရူပတော ပရိယာယတော စ တဏှာ အဝိဇ္ဇာ တပ္ပက္ခိယဓမ္မာ စ ဂဟိတာ။ တတ္ထ တဏှာယ ဝိသေသတော ရူပဓမ္မာ အဓိဋ္ဌာနံ, အဝိဇ္ဇာယ အရူပဓမ္မာ, တေ ပန သဗ္ဗဓမ္မဂ္ဂဟဏေန ပထဝီအာဒိဂ္ဂဟဏေန စ ဒဿိတာ ဧဝ။ တာသံ သမထော ဝိပဿနာ စ ပဋိပက္ခော, တေသမေတ္ထ ဂဟေတဗ္ဗာကာရော ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတော ဧဝ။ သမထဿ သ စေတောဝိမုတ္တိ ဖလံ , ဝိပဿနာယ ပညာဝိမုတ္တိ။ တထာ ဟိ တာ ''ရာဂဝိရာဂ''တိအာဒိနာ ဝိသေသတော ဝုစ္စန္တိ, ဣမာသမေတ္ထ ဂဟဏံ သမ္မဒညာဝိမုတ္တဝီတရာဂဝစနေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ တဏှာဝိဇ္ဇာ သမုဒယသစ္စံ, တပ္ပက္ခိယဓမ္မာ ပန တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသံ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ ဝုတ္တပ္ပဘေဒာ ရူပာရူပဓမ္မာ ဒုက္ခသစ္စံ, တေသံ အပ္ပဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ, နိရောဓပဇာနနာ ပဋိပဒာ မဂ္ဂသစ္စံ။ တဏှာဂဟဏေန စေတ္ထ မာယာ-သာဌေယျ-မာနာတိမာန-မဒပ္ပမာဒ-ပာပိစ္ဆတာ-ပာပမိတ္တတာ-အဟိရိကာနောတ္တပ္ပာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော, အဝိဇ္ဇာဂဟဏေန ဝိပရီတမနသိကာရ-ကောဓူပနာဟ-မက္ခ-ပဠာသ-ဣဿာ-မစ္ဆရိယ- သာရမ္ဘဒောဝစဿတာ-ဘဝဒိဋ္ဌိ-ဝိဘဝဒိဋ္ဌိအာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော, ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အမာယာအသာဌေယျာဒိအဝိပရီတမနသိကာရာဒိဝသေန, တထာ သမထပက္ခိယာနံ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနံ ဝိပဿနာပက္ခိယာနံ အနိစ္စသညာဒီနဉ္စ ဝသေန ဝေါဒါနပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ။ အယံ **နန္ဒိယာဝဋ္ဋဿ နယဿ ဘူမိ** ။

၂. တိပုက္ခလနယဝဏ္ဏနာ

တထာ ဝုတ္တနယေန သရူပတော ပရိယာယတော စ ဂဟိတေသု တဏှာဝိဇ္ဇာတပ္ပက္ခိယဓမ္မေသု တဏှာ လောဘော, အဝိဇ္ဇာ မောဟော, အဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တော လောဟိတေ သတိ ပုဗ္ဗော ဝိယ တဏှာယ သတိ သိဇ္ဈမာနော အာဃာတော ဒေါသော, ဣတိ တီဟိ အကုသလမူလေဟိ ဂဟိတေဟိ, တပ္ပဋိပက္ခတော မညနာပဋိက္ခေပပရိညာဂဟဏာဒီဟိ စ ကုသလမူလာနိ သိဒ္ဓါနိယေဝ ဟောန္တိ။ ဣဓာပိ ''လောဘော သဗ္ဗာနိ တ သာသဝကုသလာကုသလမူလာနိ သမုဒယသစ္စံ, တေဟိ နိဗ္ဗတ္တာ, တေသံ အဓိဋ္ဌာနကေစရဘူတာ စ ဥပာဒာနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စ''န္တိအာဒိနာ သစ္စယောဇနာ ဝေဒိ

တဗ္ဗာ။ ဖလံ ပနေတ္ထ တယော ဝိမောက္ခာ, တီဟိ ပန အကုသလမူလေဟိ တိဝိဓဒုစ္စရိတ-သံကိလေသမလ-ဝိသမ အကုသလ-သညာ-ဝိတက္ကာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော။ တထာ တီဟိ ကုသလမူလေဟိ တိဝိဓသုစရိတ-သမကုသလ-သညာ-ဝိတက္က-သဒ္ဓမ္မ-သမာဓိ-ဝိမောက္ခမုခ-ဝိမောက္ခာ-ဒိဝသေန ကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ။ အယံ **တိပုက္ခလဿ နယဿ ဘူမိ** ။

၃. သီဟဝိက္ကီဠိတနယဝဏ္ဏနာ

တထာ ဝုတ္တနယေန သရူပတော ပရိယာယတော စ ဂဟိတေသု တဏှာဟာဝိဇ္ဇာတပ္ပက္ခိယဓမ္မေသု ဝိသေသတော တဏှာဟာဒိဋ္ဌိနံ ဝသေန အသုဘေ ''သုဘ''န္တိ, ဒုက္ခေ ''သုခ''န္တိ စ ဝိပလ္လာသာ, အဝိဇ္ဇာဒိဋ္ဌိနံ ဝသေန အနိစ္စေ ''နိစ္စ''န္တိ, အနတ္တနိ ''အတ္တာ''တိ စ ဝိပလ္လာသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေသံ ပဋိပက္ခတော မညနာပဋိပက္ခေပပရိညာဂဟဏာဒိ သိဒ္ဓေဟိ သတိဝီရိယသမာဓိပညိန္ဒြိယေဟိ စတ္တာရိ သတိပဋ္ဌာနာနိ သိဒ္ဓါနေဝ ဟောန္တိ။ တတ္ထ စတူဟိ ဣန္ဒြိ ယေဟိ စတ္တာရော ပုဂ္ဂလာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာ။ ကထံ? ဒုဝိဓော ဟိ တဏှာစရိတော မုဒိန္ဒြိယော တိက္ခိန္ဒြိယောတိ, တထာ ဒိဋ္ဌိစရိတော။ တေသံ ပဌမော အသုဘေ ''သုဘ''န္တိ ဝိပရိယာသဂ္ဂဟီ သတိဗလေန ယထာဘူတံ ကာယသဘာဝံ သလ္လက္ခေန္တော တံ ဝိပလ္လာသံ သမုဂ္ဃာဋေတွာ သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ ဒုတိယော အသုခေ ''သုခ''န္တိ ဝိ ပရိယာသဂ္ဂဟီ ''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝာသေတိ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၀; မ. နိ. ၁.၂၆; အ. နိ. ၄.၁၄, ၁၁၄; အ. နိ. ၆.၅၈) ဝုတ္တေန ဝီရိယသံဝရဘူတေန ဝီရိယဗလေန တံ ဝိပလ္လာသံ ဝိဓမေန္တော သမ္မတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ တတိ ယော အနိစ္စေ ''နိစ္စ''န္တိ အယာထာဝဂ္ဂဟီ သမာဓိဗလေန သမာဟိတစိတ္တော သင်္ခါရာနံ ခဏိကဘာဝသလ္လက္ခ ဏေန တံ ဝိပလ္လာသံ သမုဂ္ဃာဋေန္တော အရိယဘူမိံ ဩက္ကမတိ။ စတုတ္ထော သန္တတိသမူဟကိစ္စာရမ္မဏဃနဝဉ္စိတတာယ ဖဿာဒိဓမ္မပုဉ္ဇမတ္တေ အနတ္တနိ ''အတ္တာ''တိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသီ စတုကောဋိကသုညတာမနသိကာရေန တံ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ ဝိဒ္ဓံသေန္တော သာမညဖလံ သစ္ဆိကရောတိ။

ဣဓာပိ သုဘသညာသုခသညာဟိ စတူဟိပိ တ ဝိပလ္လာသေဟိ သမုဒယသစ္စံ, တေသံ အဓိဋ္ဌာနာရမ္မဏဘူတာ ပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စန္တိအာဒိနာ သစ္စယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဖလံ ပနေတ္ထ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ, စတူဟိ စိ တ္တဝိပလ္လာသေဟိ စတုရာသတေဃ-ယောဂ-ကာယဂန္ထ-အဂတိ-တဏှုပ္ပာဒ-သလ္လုပဒာန-ဝိညာဏဋ္ဌိတိ-အပရိ ညာဒိဝသေန အကုသလပက္ခော နေတဗ္ဗော။ တထာ စတူဟိ သတိပဋ္ဌာနေဟိ စတုဗ္ဗိဓဈာန-ဝိဟာရာဓိဋ္ဌာန-သုခဘာဂိ ယဓမ္မ-အပ္ပမညာ-သမ္မပ္ပဓာန-ဣဒ္ဓိပါဒ- ဒိဝသေန တေအနပက္ခော နေတဗ္ဗောတိ။ အယံ **သီဟဝိက္ကီဠိတဿ နယ ဿ ဘူမိ**။

၄-၅. ဒိသာလောစန-အင်္ကုသနယဒွယဝဏ္ဏနာ

ဣမေသံ ပန တိဏ္ဏံ အတ္ထနယာနံ သိဒ္ဓိယာ တေဟာရေန နယဒွယံ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ။ တထာ ဟိ အတ္ထနယာနံ ဒိသာဘူတဓမ္မာနံ သမာလောစနံ **ဒိသာလောစနံ,** တေသံ သမာနယနံ **အင်္ကုသော** တိ ပဉ္စပိ နယာ နိယုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပဉ္စဝိဓနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သာသနပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာ

ဣဒ္ဓ သုတ္တံ သောဠသဝိဓေ သုတ္တန္တပဋ္ဌာနေ သံကိလေသနိဗ္ဗေဓာသေက္ခဘာဂိယံ, သဗ္ဗဘာဂိယမေဝ တ ''သဗ္ဗဓမ္မမူလပရိယာယ''န္တိ တွေ သဗ္ဗဓမ္မဂ္ဂဟဏေန လောကိယကုသလာနမ္ပိ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ အဋ္ဌဝီသတိဝိဓေ ပန သုတ္တန္တပဋ္ဌာနေ လောကိယလောကုတ္တရသဗ္ဗဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ ဉာဏဉေယျံ ဒဿနဘာဝနံ သကဝစနံ ဝိဿဇ္ဇနီ ယံ ကုသလာကုသလံ အနုညာတံ ပဋိက္ခိတ္တံ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နေတ္တိနယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မူလပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. သဗ္ဗာသဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဝသေန ပဟေဌာ အဂ္ဂဟိတတာယ အပုဗ္ဗသ္သ အဘိနဝသ္သ ပဒသ္သ ဝဏ္ဏနာ အတ္ထဝိဘဇနာ။ ''ဟိတ္ေတ ပုနပ္ပုနာဂတမတ္ထ''န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **နိတသဌာနဘူတာ** ဘူတပုဗ္ဗနိတသဌာနဘူတာ, နိတသဌာနေ တ ဘူတာ နိဗ္ဗတ္တာ **နိတသဌာနဘူတာ,** တတ္ထ မာပိတာတိ အတ္ထော။ **ယထာ ကာကန္ဒီ မာကန္ဒီ ကောသမ္ဗီ**တိ ယထာ ကာကန္ဒသ္သ ဣသိနော နိတသဌာနေ မာပိတာ နဂရီ ကာကန္ဒီ, မာကန္ဒသ္သ နိတသဌာနေ မာပိတာ မာကန္ဒီ, ကုသမ္ဗသ္သနိတသဌာနေ မာပိတာ ကောသမ္ဗီတိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ သာဝတ္ထီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဥပနေတ္ေတ တ သမီပေ ကတ္ေတ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗတော **ဥပဘောဂေ,** သဝိညာဏကဝတ္ထူ။ ပရိတော သဗ္ဗအာ ဘုဥ္ဇိတဗ္ဗတော **ပရိဘောဂေ,** နိတသနဟာရုပနာဒိ အဝိညာဏကဝတ္ထူ။ **သဗ္ဗမေတ္ထ အတ္ထီ** တိ နိရုတ္တိနယေန သာဝတ္ထီ-သဒ္ဒသိဒ္ဓိမာဟ။ **သတ္ထသမာယောဂေ**တိ သတ္ထသ္သ နဂရိယာ သမာဂမေ, သတ္ထေ တံ နဂရံ ဥပဂတေတိ အတ္ထော။ **ပုစ္ဆိတေ** သတ္ထိက ဇနေဟိ။

သမောဟိတန္တိ သန္နိစိတံ။ ရမ္မန္တိ အန္တော ဗဟိ စ ဘူမိဘာဂသမ္ပတ္တိယာ စေဝ အာရာမုယ္ယာနသမ္ပတ္တိယာ စ ရမဏီယံ။ **ဒဿနေယ္ယ** န္တိ ဝိသိခာသန္နိဝေသသမ္ပတ္တိယာ စေဝ ဟသာဒကူဋာကရာဒိသမ္ပတ္တိယာ စ ဒဿနီယံ ပဿိတဗ္ဗယုတ္တံ။ ဥပဘောဂပရိဘောဂဝတ္ထူသမ္ပတ္တိယာ စေဝ နိတသသုခတာယ စ နိဗဒ္ဓတသံ ဝသန္တာနံ ဣတရေသဥ္စ သတ္တာနံ မနံ ရမေတီတိ **မနောရမံ။ ဒသဟိ သဒ္ဒေဟီ** တိ ဟတ္ထိသဒ္ဒေ, အဿ-ရထ-ဘေရိ-သင်္ခ-မုဒိင်္ဂ-ဝီဏာ-ဂီတ သမ္မတာဠသဒ္ဒေ, အသ္နာထ-ပိဝထ-ခာဒထာတိ-သဒ္ဒေတိ ဣမေဟိ ဒသဟိ သဒ္ဒေဟိ။ **အဝိဝိတ္တ** န္တိ န ဝိဝိတ္တံ, သဗ္ဗကာလံ ယောသိတန္တိ အတ္ထော။

ဝုဒ္ဓိံ ဝေပုလ္လတံ ပတ္တ န္တိ တန္နိတသီ သတ္တဝုဒ္ဓိယာ ဝုဒ္ဓိံ, တာယ ပရိဝုဒ္ဓိတာယေဝ ဝိပုလဘာဝံ ပတ္တံ, ဗဟုဇနံ အာကိဏ္ဏမနုဿန္တိ အတ္ထော။ ဝိတ္တူပကရဏသမိဒ္ဓိယာ **ဣဒ္ဓံ** ။ သဗ္ဗကာလံ သုဘိက္ခဘာဝေန **ဖီတံ**။ အန္တမသော ဝိဃာသာဒေ ဥပာဒာယ သဗ္ဗေသံ ကပဏာဒ္ဒိကဝနိဗ္ဗကယာစကာနမ္ပိ ဣစ္ဆိ တတ္ထနိပ္ဖတ္တိယာ မနုညံ ဇာတံ, ပဂေဝ ဣဿရိယေ ဌိတာနန္တိ ဒဿနတ္ထံ ပုန **''မနောရမ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ **အဠကမန္ဒာတ** တိ အာဠာနာဋ္ဌာဒီသု ဒသသု ဝေဿဝဏမဟာရာဇဿ နဂရီသု အဠကမန္ဒာ နာမ ဧကာ နဂရီ, ယာ လောကေ အဠကာ ဧဝ ဝုစ္စတိ ။ သာ ယထာ ပုညကမ္မိနံ အာတသဘူတာ အာရာမရာမဏေယ္ယကာဒိနာ သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တာ, ဧဝံ သာဝတ္ထီပီတိ ဝုတ္တံ ''အဠကမန္ဒာ တ''တိ။ **ဒေတာန**န္တိ ဝေဿဝဏပက္ခိယာနံ စာတုမဟာရာဇိကဒေတာနံ။

ဇိနာတီတိ ဣမိနာ သောတ-သဒ္ဒေ ဝိယ ကတ္တုသာဓနော ဇေတ-သဒ္ဒောတိ ဒဿေတိ။ **ရညာ**တိ ပသေနဒိ ကောသလရာဇေန။ ရာဇဂတံ ဇယံ အာရောပေတ္ေတ ကုမာရော ဇိတတတိ ဇေတောတိ ဝုတ္တော။ **မင်္ဂလကမျတာယာ** တိ အာဒိနာ ''ဇေယ္ယော''တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ''ဇေတော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိတာယာ** တိ သဗ္ဗေဟိ ဥပဘောဂပရိဘောဂဝတ္ထူဟိ ဖီတဘာဝေန ဝိဘဝသမ္ပန္နတာယာတိ အတ္ထော။ သမိဒ္ဓာပိ မစ္ဆရိနော ကိဥ္စိ န ဒေန္တီတိ အာဟ **''ဝိဂတမလမစ္ဆေရတာယာ''** တိ, ရာဂအောသာဒိမလာနဥ္စေဝ မစ္ဆရိယဿ စ အဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ သမိဒ္ဓာ အမစ္ဆရိနောပိ စ ကရုဏာသဒ္ဓာဒိဂုဏဝိရဟိတာ အတ္တနော သန္တကံ ပရေသံ န ဒဒေယျုန္တိ အာဟ **''ကရုဏာဒိဂုဏသမင်္ဂိတာယ စာ''** တိ။ **တေနာ**တိ အနာထာနံ ပိဏ္ဍအနေန။ သဒ္ဒတ္ထတော ပန အတဗ္ဗဘာဝေန သဗ္ဗကာလံ ဥပဋ္ဌပိတော အနာထာနံ ပိဏ္ဍော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အနာထပိဏ္ဍိကော** ။ **ပဥ္စဝိဓသေနာသနင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ** တိ ''နာတိဒူရံ နစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္န''န္တိ ဧကံ အင်္ဂံ, ''ဒိတ အပ္ပာကိဏ္ဏံ ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသ''န္တိ ဧကံ, ''အပ္ပဍံသမကသဝါတာတပသရီသပသမ္ဖဿ''န္တိ ဧကံ, ''တသ္မိံ ခေါ ပန သေနာသနေ ဝိဟရန္တဿ အပ္ပကသိရေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စီဝရ။ပေ.။ ပရိက္ခာရာ''တိ ဧကံ, ''တသ္မိံ ခေါ ပန သေနာသနေ ထေရာ ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ ဗဟုဿုတာ''တိ ဧကံ, ဧဝမေတေဟိ ပဥ္စဝိဓသေနာသနင်္ဂေဟိ သမ္ပန္နတာယ။ ယဒိ ဇေတဝနံ တထံ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမောတိ အာဟ **''သော ဟိ''**တိအာဒိ။

ကီတကာလတော ပဋ္ဌာယ အနာထပိဏ္ဍိကဿေဝ တံ ဝနံ, အထ ကသ္မာ ဥဘိန္နံ ပရိကိတ္တနန္တိ အာဟ **''ဇေတဝနေ''**တိအာဒိ။ ''ယဒိပိ သော ဘူမိဘာဂေ ကောဋိသန္ထရေန မဟာသေဋ္ဌိနာ ကီတော, ရုက္ခာ ပန ဇေတေန န ဝိက္ကီတာ တိ ဇေတဝနန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘီ''တိ ဝဒန္တိ။

ကသ္မာ ဣဒံ သုတ္တမဘာသီ တိ ကထေတုကမျတာယ သုတ္တနိက္ခေပံ ပုစ္ဆတိ။ သာမညတော ဟိ ဘဂဝတော ဒေသနာကာရဏံ ပာကဋမေဝါတိ။ ကော ပနာယံ သုတ္တနိက္ခေပေါတိ? အတ္တဇ္ဈာသယော။ ပရေဟိ အနဇ္ဈိဋ္ဌော ဧဝ ဟိ ဘဂဝါ အတ္တနော အဇ္ဈာသယေန ဣမံ သုတ္တံ ဒေသေတီတိ အာစရိယာ။ ယသ္မာ ပနေသ ဘိက္ခူနံ ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တတံ ဝိဒိတွာ “ဣမေ ဘိက္ခူ ဣမာယ ဒေသနာယ ဥပက္ကိလေသဝိသောဓနံ ကတွာ အာသဝက္ခယာယ ပဋိပဇ္ဇိဿန္တီ”တိ အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ, တသ္မာ ပရဇ္ဈာသယောတိ အပရေ။ ဥဘယမ္ပိ ပန ယုတ္တံ။ အတ္တဇ္ဈာသယာဒီနဉ္ဟိ သံသဂ္ဂဘေဒဿ သမ္ဘဝတော ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတောဝါတိ။ **တေသံ ဘိက္ခူန** န္တိ တဒါ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကဘိက္ခူနံ။ **ဥပက္ကိလေသဝိသောဓန** န္တိ သမထဝိပဿနုပက္ကိလေသတော စိတ္တဿ ဝိသောဓနံ။ ပဌမဉ္ဟိ ဘဂဝါ အနုပုဗ္ဗိကထာဒိနာ ပဋိပတ္တိယာ သံကိလေသံ နီဟရိတွာ ပစ္ဆာ သာမုက္ကံသိကံ ဒေသနံ ဒေသေတိ ခေတ္တေ ခာဏုကဏ္ဋကဂုမ္ဗာဒိကေ အပဟရိတွာ ကသနံ ဝိယ, တသ္မာ ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ အဝတွာ ဣမာယ အနုပုဗ္ဗိယာ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

သံဝရဘူတန္တိ သီလသံဝရာဒိသံဝရဘူတံ သံဝရဏသဘာဝံ ကာရဏံ, တံ ပန အတ္ထတော ဒဿနာဒိ ဧဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သံဝရိတာ**တိ ပဝတ္တိတုံ အပ္ပဒာနဝသေန သမ္မာ, သဗ္ဗထာ တ တရိတာ။ ဧဝံဘူတာ စ ယသ္မာ ပဝတ္တိဒွါရပိဓာနေန ပိဟိတာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဝိဒဟိတာ ဟုတွာ”**တိ။ ဧဝံ အစ္စန္တိကဿ သံဝရဿ ကာရဏဘူတံ အနစ္စန္တိကံ သံဝရံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အစ္စန္တိကမေဝ သံဝရံ ဒဿေန္တော ယသ္မိံ ဒဿနာဒိမှိ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ အာသဝါ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သော တေသံ အနုပ္ပာဒေ နိရောဓေ ခယော ပဟာနန္တိ စ ဝုစ္စမာနော အတ္ထတော အပ္ပဝတ္တိမတ္တန္တိ တဿ စ ဒဿနာဒိ ကာရဏန္တိ အာဟ **“ယေန ကာရဏေန အနုပ္ပာဒနိရောဓသင်္ခါတံ ခယံ ဂစ္ဆန္တိ ပဟီယန္တိ နပ္ပဝတ္တန္တိ, တံ ကာရဏန္တိ အတ္ထော”**တိ။

စက္ခုတောပိ။ပေ။ မနတောပီတိ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၁၄-၁၉) စက္ခုဝိညာဏာဒိဝီထိသု တဒနုဂတမနောဝိညာဏဝီထိသု စ ကိဉ္စာပိ ကုသလာဒီနမ္ပိ ပဝတ္တိ အတ္ထိ, ကာမာသဝာဒယော ဧဝ ပန ဝဏတော ယူသံ ဝိယ ပဂ္ဃရဏကအသုစိဘာဝေန သန္ဒန္တိ, တသ္မာ တေ ဧဝ **“အာသဝါ”**တိ ဝုစ္စန္တိ။ တတ္ထ ဟိ ပဂ္ဃရဏအသုစိမှိ နိရုဠှော အာသဝ-သဒ္ဒေါတိ။ **ဓမ္မတော ယာဝ ဂောတြဘု**န္တိ တတော ပရံ မဂ္ဂဖလေသု အပ္ပဝတ္တနတော ဝုတ္တံ။ ဧတေ ဟိ အာရမ္မဏဝသေန ဓမ္မေ ဂစ္ဆန္တာ တတော ပရံ န ဂစ္ဆန္တိ။ နနု တတော ပရံ ဘဝင်္ဂါဒီနိပိ ဂစ္ဆန္တီတိ စေ? န, တေသမ္ပိ ပုဗ္ဗေ အာလမ္ဗိတေသု လောကိယဓမ္မေသု သာသဝဘာဝေန အန္တောဂဓတ္တာ တတော ပရတာဘာဝတော။ ဧတ္ထ စ ဂောတြဘုဝစနေန ဂောတြဘုဝေါဒါနဖလသမာပတ္တိပုရေစာရိကပရိကမ္မာနိ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ပဌမမဂ္ဂပုရေစာရိကမေဝ ဝါ ဂောတြဘု အဝဓိနိဒ္ဒေသဘာဝေန ဂဟိတံ, တတော ပရံ ပန မဂ္ဂဖလသမာနတာယ အညေသု မဂ္ဂေသု မဂ္ဂဝီထိယံ သမာပတ္တိဝီထိယံ နိရောဓာနန္တရဉ္စ ပဝတ္တမာနေသု ဖလေသု နိဗ္ဗာနေ စ အာသဝါနံ ပဝတ္တိ နိဝါရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဝန္တီ**တိ ဂစ္ဆန္တိ, အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အဝဓိအတ္ထော အာ-ကာရော, အဝဓိ စ မရိယာဒါဘိဝိဓိဘေဒတော ဒုဝိဓော။ တတ္ထ မရိယာဒံ ကိရိယံ ဗဟိ ကတွာ ပဝတ္တတိ ယထာ “အာပါဋလိပုတ္တာ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ”တိ။ အဘိဝိဓိ ပန ကိရိယံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိ ယထာ “အာဘဝဂ္ဂါ ဘဂဝတော ယသော ပဝတ္တတီ”တိ။ အဘိဝိဓိအတ္ထော စာယံ အာ-ကာရော ဣဓ ဂဟိတောတိ ဝုတ္တံ **“အန္တောကရဏတ္ထော”** တိ။

မဒိရာဒယောတိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သိန္ဓဝကာဒမ္ဗရိကာပေါတိကာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌော** ဝိ ရပရိဝုတ္ထတာ ပုရာဏဘာဝေါ။ **အဝိဇ္ဇာ နာဟောသီတိအာဒီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန “ပုရိမာ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋိ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယာ”တိ (အ. နိ. ၁၀.၆၂) ဣဒံ သုတ္တံ သင်္ဂဟိတံ။ အဝိဇ္ဇာသဝဘဝတဏှာနံ စိရပရိဝုတ္ထတာယ ဒဿိတာယ တဗ္ဘာဝဘာဝီနော ကာမာသဝဿ စိရပရိဝုတ္ထတာ ဒဿိတာဝ ဟောတိ။ အညေသု စ ယထာဝုတ္တေ ဓမ္မေ ဩကာသဉ္စ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တမာနေသု မာနာဒီသု ဝိဇ္ဇမာနေသု အတ္တတ္တနိယာဒိဂ္ဂါဟဝသေန အဘိဗျာပနံ မဒကရဏဝသေန အာသဝသဒိသတာ စ ဧတေသံယေဝ, န အညေသန္တိ ဧတေသွေဝ အာသဝ-သဒ္ဒေါ နိရုဠှော ဟောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ န စေတ္ထ ဒိဋ္ဌာသဝေ နာဂတောတိ ဂဟေတဗ္ဗံ ဘဝတဏှာယ ဝိယ ဘဝဒိဋ္ဌိယာပိ ဘဝါသဝဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ။ **အာယတံ** အနာဒိကာလိကတ္တာ။ **ပသဝန္တီ** တိ ဖလန္တိ။ န ဟိ တံ ကိဉ္စိ သံသာရဒုက္ခံ အတ္ထိ, ယံ အာသဝေဟိ ဝိနာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ **ပုရိမာနိ စေတ္ထာ** တိ ဧတ္ထ ဧတေသု စတူသု အတ္ထဝိကပ္ပေသု ပုရိမာနိ တီဏိ။ **ယတ္ထာ** တိ ယေသု သုတ္တာဘိဓမ္မပဒေသေသု။ **တတ္ထ ယုဇ္ဇန္တီ** ကိလေသေသုယေဝ ယထာဝုတ္တဿ အတ္ထတ္

တယသ္သ သမ္ဘဝတော။ **ပစ္ဆိမံ** “အာယတံ ဝါ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တီ”တိ ဝုတ္တနိဗ္ဗစနံ။ **ကမ္မေပိ ယုဇ္ဇတိ** ဒုက္ခပ္ပသဝနဿ ကိလေသကမ္မသာဓာရဏတ္တာ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မာ ဝုစ္စန္တိ ပစ္စက္ခဘူတာ ခန္ဓာ, ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ဘဝါ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ** ။ **ဝိဝါဒမူလဘူတာ**တိ ဝိဝါဒဿ မူလကာရဏဘူတာ ကောဓူပနာဟ-မက္ခ-ပဠာသ-ဣဿာ-မစ္ဆရိယ-မာယာ-သာဌေယျ-ထမ္ဘ-သာရမ္ဘ-မာနာတိမာနာ။

ယေန ဒေဝူပပတ္ယဿာ တိ ယေန ကမ္မကိလေသပ္ပကာရေန အာသဝေန ဒေဝေသု ဥပပတ္တိ နိဗ္ဗတ္တိ အဿ မယှန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဂန္ဓဗ္ဗော ဝါ ဝိဟင်္ဂမော** အာကာသစာရီ အဿုန္တိ ဝိဘတ္တိံ ပရိဏာမေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧတ္ထ စ ယက္ခဂန္ဓဗ္ဗတာယ ဝိနိမုတ္တာ သဗ္ဗာ ဒေဝဂတိ ဒေဝဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ။ **အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ**တိ အကုသလကမ္မတော အဝသေသာ အကုသလာ ဓမ္မာ အာသဝါတိ အာဂတာတိ သမ္ဗန္ဓော။

ပဋိဃာတာယာတိ ပဋိသေဓနာယ။ **ပရူပဝါ။ပေ။ ဥပဒ္ဒဝ** တိ ဣဒံ ယဒိ ဘဂဝါ သိက္ခာပဒံ န ပညပေယျ, တတော အသဒ္ဓမ္မပ္ပဋိသေဝနအဒိန္နာဒါနပါဏာတိပါတာဒိဟေတု ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ ပရူပဝါဒါဒယော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ နာနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, ယေ စ တန္နိမိတ္တာ ဧဝ နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝနာဒိပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, တေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **တေ ပနေတေ**တိ ဧတေ ကာမရာဂါဒိကိလေသ-တေဘူမကကမ္မပရူပဝါဒါဒိဥပဒ္ဒဝပ္ပကာရာ အာသဝါ။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ ဝိနယာဒိပါဠိပဒေသေ။ **ယထာ**တိ ယေန ဒုဝိဓာဒိပ္ပကာရေန အညေသု စ သုတ္တန္တေသု အာဂတာတိ သမ္ဗန္ဓော။

နိရယံ ဂမေန္တီတိ **နိရယဂါမိနိယာ။ ဆက္ကနိပါတေ** အာဟုနေယျသုတ္တေ။ တတ္ထ ဟိ အာသဝါ ဆဓာ အာဂတာ အာသဝ-သဒ္ဒာဘိဓေယျဿ အတ္ထဿ ပဘေဒေပစာရေန အာသဝ-ပဒေ ပဘေဒေတိ ဝုတ္တော, ကောဋ္ဌာသတ္ထော ဝါ ပဒ-သဒ္ဒေါတိ **အာသဝပဒေ**တိ အာသဝပ္ပကာရေ သဒ္ဒကောဋ္ဌာသေ အတ္ထကောဋ္ဌာသေ ဝါတိ အတ္ထော။

တထာ ဟီတိ တသ္မာ သံဝရဏံ ပိဒဟနံ ပဝတ္တိတုံ အပ္ပဒါနံ, တေနေဝ ကာရဏေနာတိ အတ္ထော။ သီလာဒိသံဝရေ အဓိပ္ပေတေ ပဝတ္တိတုံ အပ္ပဒါနဝသေန ထကနဘာဝသာမညတော **ဒွါရံ သံဝရိတွာ**တိ ဂေဟဒွါရသံဝရဏမ္ပိ ဥဒါဟဋံ။ **သီလသံဝရော**တိအာဒိ ဟေဋ္ဌာ မူလပရိယာယဝဏ္ဏနာယ ဝုတ္တမ္ပိ ဣမဿ သုတ္တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ဝတ္တုကာမော ပုန ဝဒတိ။ ယုတ္တံ တာဝ သီလသတိဉာဏာနံ သံဝရတ္တာ ပါဠိယံ တထာ အာဂတတ္တာ, ခန္တိဝီရိယာနံ ပန ကထန္တိ အာဟ **“တေသဉ္စ”** တိအာဒိ။ တဿတ္ထော – ယဒိပိ “ခမော ဟောတိ။ပေ။ သီတဿ ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝါသေတီ”တိအာဒိနိဒ္ဒေသေ ခန္တိဝီရိယာနံ သံဝရပရိယာယော နာဂတော, ဥဒ္ဒေသေ ပန သဗ္ဗာသဝသံဝရပရိယာယန္တိ သံဝရပရိယာယေန ဂဟိတတ္တာ အတ္ထေဝ တေသံ သံဝရဘာဝေါတိ။

ပုဗ္ဗေ သီလသတိဉာဏာနံ ပါဠန္တရေန သံဝရဘာဝေါ ဒဿိတောတိ ကတွာ ဣဒါနိ တံ ဣမိနာပိ သုတ္တေန ဂဟိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ခန္တိဝီရိယသံဝရာ ဝုတ္တာယေဝ** “ခမော ဟောတိ သီတဿာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၄) ပါဠိယာ ဒဿနဝသေန။ **“တဉ္စ အနာသနံ, တဉ္စ အဂေါစရ”န္တိ အယံ ပနေတ္ထ သီလသံဝရော** တိ တဉ္စ “ယထာရူပေ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ အယုတ္တံ အနိယတဝတ္ထုကံ ရဟော ပဋိစ္ဆန္နာသနံ, တဉ္စ ယထာဝုတ္တံ အယုတ္တံ ဝေသိယာဒိဂေါစရံ, “ပဋိသင်္ခါယောနိသော ပရိဝဇ္ဇေတီ”တိ အာဂတံ ယံ ပရိဝဇ္ဇနံ, အယံ ပန ဧတ္ထ ဧတသ္မိံ သုတ္တေ အာဂတော သီလသံဝရောတိ အတ္ထော။ အနာသနပရိဝဇ္ဇနေန ဟိ အနာစာရပရိဝဇ္ဇနံ ဝုတ္တံ, အနာစာရာဂေါစရပရိဝဇ္ဇနံ စာရိတ္တသီလတာယ သီလသံဝရော။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ “ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတီ”တိ (ဝိဘ. ၅၀၈) သီလသံဝရဝိဘဇနေ အာစာရဂေါစရသမ္ပတ္တိံ ဒဿေန္တော “အတ္ထိ အနာစာရော, အတ္ထိ အဂေါစရော”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၁၃, ၅၁၄) အနာစာရာဂေါစရာ ဝိဘဇိတွာ ဒဿိတာ။ ဣဒဉ္စ ဧကဒေသေန သမုဒါယနိဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သမုဒ္ဒပဗ္ဗတနိဒဿနံ ဝိယ။

သဗ္ဗတ္ထ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏသံဝရော တိ ဧတ္ထ “ယောနိသောမနသိကာရော, ပဋိသင်္ခါ ဉာဏသံဝရော”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ ။ န ဟိ ဒဿနပဟာတဗ္ဗနိဒ္ဒေသေ ပဋိသင်္ခါဂဟဏံ အတ္ထိ, “ယောနိသော မနသိ ကရောတီ”တိ ပန ဝုတ္တံ။ ယောနိသောမနသိကရဏမ္ပိ အတ္ထတော ပဋိသင်္ခါ ဉာဏသံဝရမေဝါတိ ဧဝံ ပန အတ္ထေ ဂယှမာနေ ယုတ္တမေတံ

သိယာ။ ကေစိ ပန ''ယတ္ထ ယတ္ထ 'ဣစ ပဋိသင္ခါ ယောနိသော'တိ အာဂတံ , တံ သဗ္ဗံ သန္ဓာယ 'သဗ္ဗတ္ထ ပဋိသင်္ခာ ဉာဏသံဝရော'တိ ဝုတ္တ''န္တိ ဝဒန္တိ။ တေသံ မတေန ''ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတီ''တိအာဒိကသ္သ ဉာဏသံဝရေန စ အသင်္ဂဟော သိယာ, ''ဒဿနံ ပဋိသေဝနာ ဘာဝနာ စ ဉာဏသံဝရော''တိ စ ဝစနံ ဝိရုဇ္ဈေယျ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ''သဗ္ဗတ္ထ ပဋိသင်္ခာ ဉာဏသံဝရော''တိ ဣမိနာ သတ္တသုပိ ဌာနေသု ယံ ဉာဏံ, သော ဉာဏသံဝရောတိ ပရိဝဇ္ဇနာဒိဝသေန ဝုတ္တာ သီလာဒယော သီလသံဝရာဒယောတိ အယမတ္ထော ဒဿိတော။ ဧဝံ သတိ သံဝရာနံ သင်္ကရော ဝိယ ဟောတီတိ တေ အသင်္ကရတော ဒဿေတုံ **''အင်္ဂဟိတင်္ဂဟဏေနာ''**တိ ဝုတ္တံ ပရိဝဇ္ဇနဝိသေသသံဝရာဓိတသနဝိနောဒနာနံ သီလသံဝရာဒိဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ, တထာ အင်္ဂဟိတာနံ ဂဟဏေနာတိ အတ္ထော။ တေ ပန အင်္ဂဟိတေ သရူပတော ဒဿေန္တော **''ဒဿနံ ပဋိသေဝနာ ဘာဝနာ''** တိ အာဟ။

ဧတေန သီလသံဝရာဒိနာ ကရဏဘူတေန, ကာရဏဘူတေန တ။ **ဓမ္မာ** တိ ကုသလာကုသလဓမ္မာ။ သီလသံဝရာဒိနာ ဟိ သဟဇာတကောဋိယာ, ဥပနိဿယကောဋိယာ တ ပစ္စယဘူတေန အနုပ္ပန္နာ ကုသလာ ဓမ္မာ **ဥပ္ပတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ** ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တထာ အနိရုဒ္ဓါ အကုသလာ ဓမ္မာ နိရောဓံ ဂစ္ဆန္တိ နိရုဇ္ဈန္တီတိ အတ္ထော။ ဟဋ္ဌိယံ ပန ''အနုပ္ပန္နာ စေဝ အာသဝာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ အာသဝာ ပဟီယန္တီ''တိ အကုသလဓမ္မာနံ အနုပ္ပာဒပဟာနာနိ ဧဝ ဝုတ္တာနိ, န ကုသလဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒာဒယောတိ? နယိဒမေဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ''ယောနိသော စ ခော, ဘိက္ခဝေ, မနသိကရောတော''တိအာဒိနာ ကုသလဓမ္မာနမ္ပိ ဥပ္ပတ္တိ ပကာသိတာဝ အာသဝသံဝရဏဿ ပဓာနဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ။ တထာ ဟိ ပရိယော သာနေပိ ''ယေ အာသဝာ ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ, တေ ဒဿနာ ပဟီနာ ဟောန္တိ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၈) အာသဝပ္ပ ဟာနမေဝ ပဓာနံ ကတွာ နိဂမိတံ။

၁၅. ဇာနတော ပဿတော တိ ဧတ္ထ ဒဿနမ္ပိ ပညာစက္ခုနာဝ ဒဿနံ အဓိပ္ပေတံ, န မံသစက္ခုနာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ တတိ အာဟ **''ဒွေပိ ပဒါနိ ဧကတ္ထာနိ''** တိ။ **ဧဝံ သန္တေပီ** တိ ပဒဒွယဿ ဧကတ္ထတ္တေပိ။ **ဉာဏလက္ခဏ** န္တိ ဉာဏဿ သဘာဝံ, ဝိသယဿ ယထာသဘာဝတဝဗောဓနန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ဇာနနလက္ခဏဥ္ဟိ ဉာဏ''** န္တိ။ **ဉာဏပ္ပဘာဝ** န္တိ ဉာဏာနုဘာဝံ, ဉာဏကိစ္စံ ဝိသယောဘာသနန္တိ အတ္ထော။ တေနေတဟ **''ဉာဏေန ဝိဝဋ္ဋေ ဓမ္မေ''**တိ။ **''ဇာနတော ပဿတော''** တိ စ ဇာနနဒဿနမုခေန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ အာဟ **''ဉာဏလက္ခဏံ ဉာဏပ္ပဘာဝံ ဥပာဒာယ ပုဂ္ဂလံ နိဒ္ဒိသတီ''**တိ။ **ဇာနတော ပဿတော** တိ ''ယောနိသော စ မနသိကာရံ အယောနိသော စ မနသိကာရ''န္တိ ဝက္ခမာနတ္တာ ယောနိသောမနသိကာရဝိသယဇာနနံ, အယောနိသောမနသိကာရဝိသယဒဿနံ။ တဒ္ဓ ခော ပန နေသံ အာသဝါနံ ခယူပာယသဘာဝဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဥပ္ပာဒနာနုပ္ပာဒနဝသေန န အာရမ္မဏမ တ္တေနာတိ အယမတ္ထော ယုတ္တောတိ အာဟ **''ယောနိသောမနသိကာရံ။ပေ။ အယမေတ္ထ သာရော''** တိ။

''ဇာနတော''တိ ဝတွာ ဇာနနဥ္စ အနုဿုတကာရပဋိဝိတက္ကမတ္တဝသေန န ဣဓာဓိပ္ပေတံ, အထ ခော ရူပာဒိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏေန ယောနိသောမနသိကာရာယောနိသောမနသိကာရေ ပစ္စက္ခေ ကတွာ တေသံ ဥပ္ပာဒဝသေန ဒဿနန္တိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ ''ပဿတော''တိ ဝုတ္တန္တိ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အညတ္ထာပိ ဟိ ''ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော (ဣတိဝု. ၁၀၂), ဇာနံ ဇာနာတိ ပဿံ ပဿတိ (မ. နိ. ၁.၂၀၃), ဧဝံ ဇာနန္တာ ဧဝံ ပဿန္တာ (မ. နိ. ၁.၄၀၇), အဇာနတံ အပဿတ''န္တိ စ အာဒီသု ဉာဏကိစ္စဿ သာမညဝိသေသဒီပနဝသေနေတံ ပဒဒွယံ အာဂ တန္တိ။ **ကေစီ**တိ အဘယဂိရိတသိသာရသမာသာစရိယာ။ တေ ဟိ ''သမာဓိနာ ဇာနတော ဝိပဿနာယ ပဿတော ဇာနံ ဇာနာတိ ပဿံ ပဿတိ, ဧဝံ ဇာနနာ သမထော, ပဿနာ ဝိပဿနာ''တိ စ အာဒိနာ ပပဉ္စေန္တိ။ **တေတိ** ပပဉ္စာ။ **ဣမ သ္မိံ အတ္ထေ**တိ ''ဇာနတော''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေ ဣမသ္မိံ သုတ္တပဒအတ္ထေ နိဒ္ဒါရိယမာနေ။ **န ယုဇ္ဇန္တိ** ဇာန နဒဿနာနံ ယောနိသောမနသိကာရာယောနိသောမနသိကာရဝိသယဘာဝဿ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တတ္တာ။

အာသဝပ္ပဟာနံ အာသဝါနံ အစ္စန္တပ္ပဟာနံ။ သော ပန နေသံ အနုပ္ပာဒော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ခီဏတာ အဘာဝော ဧ တတိ အာဟ **''အာသဝါနံ အစ္စန္တခယမသမုပ္ပာဒံ ခီဏာကာရံ နတ္ထိဘာဝ''**န္တိ။ **ဥဇုမဂ္ဂါနုသာရိနော** တိ ကိလေသဝင် ကဿ ကာယဝင်္ကာဒီနဥ္စ ပဟာနေန ဥဇုဘူတေ သဝိပဿနေ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေ အနုဿရန္တဿ။ တဒေဝ ဟိဿ သိက္ခနံ။ **ခယသ္မိံ ပဌမံ ဉာဏံ** ။ **တတော အညာ အနန္တရာ**တိ ခယသင်္ခါတေ အဂ္ဂမဂ္ဂေ တပ္ပရိယာပန္နမေဝ ဉာဏံ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ , တဒနန္တရံ ပန အညံ အရဟတ္တန္တိ။ ယဒိပိ ကထာယံ ''ခယသ္မိံ''ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, သမုစ္ဆေဒဝသေန ပန

အာသဝေဟိ ခီဏောတီတိ မဂ္ဂေါ ခယောတိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“မဂ္ဂေါ အာသဝက္ခယောတိ ဝုတ္တော”** တိ။ **သမဏော**တိ သမိတပါပေါ အဓိပ္ပေတော။ သော ပန ခီဏာသဝေါ ဟောတီတိ **“အာသဝါနံ ခယာ”**တိ ဣမဿ ဖလပရိယာယတာ ဝုတ္တာ, နိပ္ပရိယာယေန ပန အာသဝက္ခယော မဂ္ဂေါ, တေန ပတ္တဗ္ဗတော ဖလံ။ ဧတေနေဝ နိဗ္ဗာနဿပိ အာသဝက္ခယဘာဝေါ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

“ဇာနတော ပဿတော” တိ ဇာနတော ဧဝ ပဿတော ဧဝါတိ ဧဝမေတ္ထ နိယမော ဣစ္ဆိတော, န အညထာ ဝိသေသာဘာဝတော အနိဋ္ဌာပနတော စာတိ တဿ နိယမဿ ဖလံ ဒဿေတုံ **“နော အဇာနတော နော အပဿတော”**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ယော ပန န ဇာနာတိ န ပဿတိ, တဿ နေဝ ဝဒါမီတိ အတ္ထော”** တိ။ ဣမိနာ ဒူရီကတာယောနိသောမနသိကာရော ဣဓာဓိပ္ပေတော, ယောနိသောမနသိကာရော စ အာသဝက္ခယဿ ဧကန္တိကကာရဏန္တိ ဒဿေတိ။ **ဧတေနာ**တိ “နော အဇာနတော နော အပဿတော”တိ ဝစနေန။ **တေ ပဋိက္ခိတ္တာ** တိ ကေ ပန တေတိ? “ဗာလေ စ ပဏ္ဍိတေ စ သန္ဓာဝိတွာ သံသရိတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿန္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈; မ. နိ. ၂.၂၂၈), အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၈; မ. နိ. ၂.၂၂၇) ဧဝမာဒိဝါဒါ။ တေသု ဟိ ကေစိ အဘိဇာတိသင်္ကန္တိမတ္တေန ဘဝသင်္ကန္တိမတ္တေန စ သံသာရသုဒ္ဓိံ ပဋိဇာနန္တိ, အညေ ဣဿရပဇာပတိကာလာဒိဝသေန, တယိဒံ သဗ္ဗံ “သံသာရာဒီဟီ”တိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပုရိမေန တ ပဒဒွယေနာတိ “ဇာနတော, ပဿတော”တိ ဣမိနာ ပဒဒွယေန။ **ဥပါယော ဝုတ္တော** “အာသဝက္ခယဿာ”တိ အဓိကာရတော ဝိညာယတိ။ **ဣမိနာ**တိ “နော အဇာနတော, နော အပဿတော”တိ ဣမိနာ ပဒဒွယေန။ အနုပါယော ဧဝ ဟိ အာသဝါနံ ခယဿ ယဒိဒံ ယောနိသော စ အယောနိသော စ မနသိကာရဿ အဇာနနံ အဒဿနဉ္စ, တေန တထတ္တာယ အပ္ပဋိပတ္တိတော မိစ္ဆာပဋိပတ္တိတော စ။ နနု “ပဿတော”တိ ဣမိနာ အယောနိသောမနသိကာရော ယထာ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဒဿနေ အဓိပ္ပေတေ ပုရိမေနေဝ အနုပါယပဋိသေဓော ဝုတ္တော ဟောတီတိ? န ဟောတိ, အယောနိသောမနသိကာရာနုပ္ပာဒနဿပိ ဥပါယဘာဝတော သတိဗလေန သံဝုတစက္ခုန္ဒြိယာဒိတာ ဝိယ သမ္ပဇညဗလေနေဝ နိစ္စာဒိဝသေန အဘူတဇာနနာဘာဝတော ဟောတီတိ။ တေနာဟ **“သင်္ခေပေန။ပေ။ ဟောတီ”** တိ။ တတ္ထ **သင်္ခေပေနာ**တိ သမာသေန, အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော စ ဝိတ္ထာရံ အကတွာတိ အတ္ထော။ **ဉာဏံ။ပေ။ ဒဿိတံ ဟောတိ** “ဇာနတော”တိအာဒိနာ ဉာဏဿေဝ ဂဟိတတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ “သုတယံ သံဝရော”တိအာဒိ ကထံ နီယတီတိ? ဉာဏဿ ပဓာနဘာဝဒဿနတ္ထံ ဧဝမယံ ဒေသနာ ကတာတိ နာယံ ဒေါသော, တထာ အညတ္ထာပိ “အရိယံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိံ ဒေသေဿာမိ သဥပနိသံ သပရိက္ခာရ”န္တိ (မ. နိ. ၃.၁၃၆) ဝိတ္ထာရော။

ဒဗ္ဗဇာတိကော တိ ဒဗ္ဗရူပေါ။ သော ဟိ ဒဗ္ဗောတိ ဝုစ္စတိ “ဒဗ္ဗံ ဝိနဿတိ နာဒဗ္ဗ”န္တိအာဒီသု။ **ဒဗ္ဗဇာတိကော** တ သာရသဘာဝေါ, သာရုပ္ပသီလာစာရောတိ အတ္ထော။ ယထာဟ “န ခေါ ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗာ ဧဝံ နိဗ္ဗေဌေန္တီ”တိ (ပါရာ. ၃၈၄, ၃၉၁; စူဠဝ. ၁၉၃)။ **ဝတ္တသီသေ ဌတွာ** တိ ဝတ္တံ ဥတ္တမင်္ဂံ, ဓုရံ တ ကတွာ။ ယော ဟိ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ ကာတုံ အဇာနန္တာနံ သဗြဟ္မစာရီနံ, အတ္တနော တ တတာတတပါဒိပဋိဗာဟနတ္ထံ ဆတ္တာဒီနိ ကရောတိ, သော ဝတ္တသီသေ ဌတွာ ကရောတိ နာမ။ **ပဒဋ္ဌာနံ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ** နာထကရဏဓမ္မဘာဝေန ဥပနိဿယဘာဝတော။ ဝုတ္တဉှိ “ယာနိ တာနိ သဗြဟ္မစာရီနံ ဥစ္စာဝစာနိ ကိစ္စကရဏီယာနိ, တတ္ထ ဒက္ခော ဟောတီ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၄၉၇)။

ဥပါယမနသိကာရောတိ ကုသလဓမ္မပ္ပဝတ္တိယာ ကာရဏဘူတော မနသိကာရော။ **ပထမနသိကာရော**တိ တဿာ ဧဝ မဂ္ဂဘူတော မနသိကာရော။ **အနိစ္စာဒီသု အနိစ္စန္တိအာဒိနာ** တိ အနိစ္စဒုက္ခအသုဘအနတ္တသဘာဝေသု ဓမ္မေသု “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အသုဘံ အနတ္တာ”တိအာဒိနာ ဧဝ နယေန, အဝိပရီတသဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **သစ္စာနုလောမိကေန တ**တိ သစ္စာဘိသမယဿ အနုလောမဝသေန။ **စိတ္တဿ အာဝဋ္ဋနာ** တိအာဒိနာ အာဝဋ္ဋနာယ ပစ္စယဘူတာ တတော ပုရိမုပ္ပန္နာ မနောဒွါရိကာ ကုသလဇဝနပ္ပဝတ္တိ ဖလတေဟာရေန တထာ ဝုတ္တာ။ တဿာ ဟိ ဝသေန သာ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ ဥပနိဿယော ဟောတိ။ အာဝဇ္ဇနာ ဟိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ အာဝဋ္ဋယတီတိ **အာဝဋ္ဋနာ** ။ အနု အနု အာဝဋ္ဋေတီတိ **အနွာဝဋ္ဋနာ**။ ဘဝင်္ဂါရမ္မဏတော အညံ အာဘုဇတီတိ **အာဘောဂေါ**။ သမန္နာဟရတီတိ **သမန္နာဟာရော** ။ တဒေဝါရမ္မဏံ အတ္တာနံ အနုဗန္ဓိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ မနသိ ကရောတိ ဌပေတီတိ **မနသိကာရော**။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ ဥပါယပထမနသိကာရလက္ခဏော ယောနိသောမနသိကာရော နာမ ဝုစ္စတိ, ယဿ ဝသေန ပုဂ္ဂလော ဒုက္ခာဒီနိ သစ္စာနိ အာဝဇ္ဇိတုံ

သက္ကောတိ ။ အယောနိသောမနသိကာရေ **သစ္စပဋိကူလေနာ** တိ သစ္စာဘိသမယဿ အနနုလောမဝသေန။ သေသံ ယောနိသောမနသိကာရေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယုတ္တိန္တိ ဥပပတ္တိသာဓနယုတ္တိံ, ဟေတုန္တိ အတ္ထော။ တေနေတဟ **“ယသ္မာ”** တိအာဒိ။ **ဧတ္ထ** တိ “အယောနိသော ဘိက္ခဝေ။ပေ။ ပဟီယန္တီ”တိ ဧတသ္မိံ ဟဒေ။ **တတ္ထာ** တိ တဗ္ဗောပညာသနံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ အယမုဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသော ပရိဝတ္တောတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ယောနိသော”**တိအာဒိ။ တတ္ထ မနသိကာရပဒံ ဒ္ဝိန္နံ သာဓာရဏန္တိ အဓိပ္ပာယေန **“ယောနိသော အယောနိသောတိ ဣမေဟိ တာဝ ဒ္ဝီဟိ ပဒေဟီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ယောနိသော**တိ ဟိ ယောနိသောမနသိကာရော, **အယောနိသော**တိ စ အယောနိသောမနသိကာရော တတ္ထ အနုဝတ္တနတော ဝဏ္ဏမာနတ္တာ စ။ သတိပိ အနတ္ထုပ္ပတ္တိသာမညေ ဘတတဒိသု ပုဂ္ဂလဿ ဗဟုလိသာမညံ ဒဿေတ္ဝာ တံ ပရိဝတ္တိတ္ဝာ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ **နာတဒိ** ဥပမာတ္တယဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **စက္ကယန္တံ** အာဟဋ္ဋဃဋိယန္တန္တိ ဝဒန္တိ။

အနုပ္ပန္နာ တိ အနိဗ္ဗတ္တာ။ အာရမ္မဏဝိသေသဝသေန တဿ အနုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န ရူပာရမ္မဏာဒိအာရမ္မဏသာမညေန, နာပိ အာသဝဝသေန။ တေနာဟ **“အနနုဘူတပုဗ္ဗံ အာရမ္မဏံ။ပေ။ အညထာ ဟိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ အနုပ္ပန္နာ နာမ အာသဝ န သန္တီ”**တိ။ **ဝတ္ထုန္တိ** သဝိညာဏကာဝိညာဏကပ္ပဘေဒံ အာသဝုပ္ပတ္တိကာရဏံ။ **အာရမ္မဏံ** အာရမ္မဏပစ္စယဘူတရူပာဒိနိ ။ ဣဒါနိ အာသဝဝသေနပိ အနုပ္ပန္နပရိယာယော လဗ္ဘတီတိ ဒဿေတုံ **“အနနုဘူတပုဗ္ဗေပီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပကတိသုဒ္ဓိယာ** တိ ပုဗ္ဗစရိယတော ကိလေသဒူရီဘာဝသိဒ္ဓာယ သုဒ္ဓိပကတိတာယ။ ဟဋ္ဌိယာ ဥဒ္ဒိသနံ **ဥဒ္ဒေသော,** အတ္ထကထနံ **ပရိပုစ္ဆာ**။ အဇ္ဈယနံ **ပရိယတ္တိ,** စီဝရသိဗ္ဗာဒိ **နဝကမ္မံ,** သမထဝိပဿနာနုယောဂေ **ယောနိသောမနသိကာရော**။ **တာဒိသေနာ**တိ ယာဒိသေန “မနုညဝတ္ထု”တိမနသိကာရာဒိနာ ကာမာသဝာဒယော သမ္ဘဝေယျုံ, တာဒိသေန။ အာသဝါနံ ဝုဍ္ဎိ နာမ ပရိယုဋ္ဌာနတိဗ္ဗတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ, သာ စ အဘိဏှုပ္ပတ္တိယာ ဗဟုလီကာရတောတိ တေ လဒ္ဓာသေဝနာ ဗဟုလဘာဝံ ပတ္တာ မဒ္ဒန္တာ ဖရန္တာ ဆာဒေန္တာ အန္ဓကာရံ ကရောန္တာ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဧကသန္တာနနယေန **“ဥပ္ပန္နာ ပဝဍ္ဎန္တီ”တိ ဝုစ္စ** န္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပန္နာ ပဝဍ္ဎန္တီတိ ဝုစ္စန္တီ”**တိ။ **ဣတော အညထာ**တိ ဣတော အပရာပရုပ္ပန္နာနံ ဧကတ္တဂ္ဂဟဏတော အညထာ **ဝုဍ္ဎိ နာမ နတ္ထိ** ခဏိကဘာဝတော။

သော စ ဇာနာတီတိ ဓမ္မုဒ္ဒစ္စဝိဂ္ဂဟာဘာဝမာဟ။ **ကာရကဿေဝ** တိ ယုတ္တယောဂဿေဝ။ **ယဿ ပနာ** တိ အာဒိနာ အနုဒ္ဒေသိကံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တမတ္ထံ ပုရာတနဿ ပုရိသာတိသယဿ ပဋိပတ္တိဒဿနေန ပာကဋတရံ ကာတုံ **“မဏ္ဍလာရာမတဿီမဟာတိဿဘူတတ္ထေရဿ ဝိယာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဥ္ဟိ သဗ္ဗဟ္မစာရီနံ အာယတိံ တထာပဋိပတ္တိကာရဏံ ဟောတိ, ယတော ဧဒိသံ ဝတ္ထု ဝုစ္စတိ။ **တသ္မိံ ယေဝ** တိ မဏ္ဍလာရာမေယေဝ။ **အာစရိယံ အာပုစ္ဆိတ္ဝာ**တိ အတ္တနော ဥဒ္ဒေသာစရိယံ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဂန္တုံ အာပုစ္ဆိတ္ဝာ။ **အာစရိယံ ဝန္ဒိတ္ဝာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနဒါယကံ မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ ဝန္ဒိတ္ဝာ။ **ဥဒ္ဒေသမဂ္ဂ** န္တိ ယထာအာရဒ္ဓံ ဥဒ္ဒေသပဗန္ဓံ။ တဒါ ကိရ မုခပါဌေနေဝ ဗဟူ ဧကဇ္ဈံ ဥဒ္ဒိသာပေတ္ဝာ မနောသဇ္ဈာယဝသေန ဓမ္မံ သဇ္ဈာယန္တိ။ တတ္ထာယံ ထေရော ပညဝန္တတာယ ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှာပေန္တာနံ ဘိက္ခူနံ ဓာရယတ္ဝာ, သော “ဣဒါနာဟံ အနာဂါမီ, ကိံ မယှံ ဥဒ္ဒေသေနာ”တိ သင်္ကောစံ အနာပဇ္ဇိတ္ဝာ ဒုတိယဒိဝသေ ဥဒ္ဒေသကာလေ အာစရိယံ ဥပသင်္ကမိ။ “ဥပ္ပန္နာ ပဟီယန္တီ”တိ ဧတ္ထ ဥပ္ပန္နသဒိသာ “ဥပ္ပန္နာ”တိ ဝုတ္တာ, န ပစ္စုပ္ပန္နာ။ န ဟိ ပစ္စုပ္ပန္နေသု အာသဝေသု မဂ္ဂေန ပဟာနံ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **“ယေ ပန။ပေ။ နတ္ထီ”**တိ။ **ဝတ္တမာနုပ္ပန္နာ** ခဏတ္တယသမင်္ဂိနော။ **တေသံ ပဋိပတ္တိယာ ပဟာနံ နတ္ထိ** ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံ ပစ္စယဃာတေန အနုပ္ပာဒနမေဝ တာယ ပဟာနန္တိ။

၁၆. ယဒိ ဧဝံ ဒုတိယပဒံ ကိမတ္ထိယန္တိ? ပဒဒ္ဝယဂ္ဂဟဏံ အာသဝါနံ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နဘာဝသမ္ဘဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ ပဟာယကဝိဘာဂေန ပဟာတဗ္ဗဝိဘာဂဒဿနတ္ထဉ္စ။ တေနာဟ **“ဣဒမေဝ ပဒံ ဂဟေတ္ဝာ”**တိ။ **အညမ္ပိ** တိ ဉာဏတော အညမ္ပိ သတိသံဝရာဒိံ။ **ဒဿနာ** တိ ဣဒံ ဟေတုမှိ နိဿက္ကဝစနန္တိ **ဒဿနေနာ** တိ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနေန တဒတ္ထံ ဝိဝရတိ။ **သေ နယော**တိ တမေဝတ္ထံ အတိဒိသတိ။ **ဒဿနေနာ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန။ သော ဟိ ပဌမံ နိဗ္ဗာနဒဿနတော “ဒဿန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယဒိပိ တံ ဂောတြဘု ပဌမတရံ ပဿတိ, ဒိသ္ဝာ ပန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ ကိလေသပ္ပဟာနဿ အကရဏတော န တံ ဒဿနန္တိ ဝုစ္စတိ။ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယဥ္ဟိ တံ ဉာဏံ မဂ္ဂဿ, နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတ္တသာမညေန စေတံ ဝုတ္တံ, န နိဗ္ဗာနပဋိဝိဇ္ဈနေန, တသ္မာ ဓမ္မစက္ခုံ ပုနပ္ပုနံ နိဗ္ဗတ္တနေန

ဘာဝနံ အပ္ပတ္တံ ဒဿနံ နာမ, ဓမ္မစက္ကျုံ့ ပရိညာဒိကိစ္စကရဏဝသေန စတုသစ္စဓမ္မဒဿနံ တဒဘိသမယောတိ နုတ္ထေတ္ထ ကေတ္ရဘူဿ ဒဿနဘာဝပ္ပတ္တိ ။ အယဥ္စ ဝိစာရော ပရတော **အဋ္ဌကထာယမေဝ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂) အာဂမိဿတိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ''သံဝရာ ပဟာတဗ္ဗာ''တိအာဒီသု။ **သံဝရာ**တိ သံဝရေန, ''သံဝရော''တိ စေတ္ထ သတိသံဝရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဋိသေဝတိ ဧတေနာတိ **ပဋိသေဝနံ,** ပစ္စယေသု ဣဒမတ္ထိကတာဉာဏံ။ အဓိဝါသေတိ ခမတိ ဧတာယာတိ **အဓိဝါသနာ,** သီတာဒီနံ ခမနာကာရေန ပဝတ္တော အဒေါသော, တပ္ပဓာနာ တ စတ္တာရော ကုသလက္ခန္ဓာ။ ပရိဝဇ္ဇေတိ ဧတေနာတိ **ပရိဝဇ္ဇနံ,** တဋ္ဌမိကာဒီနံ ပရိဟရဏဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ, တထာပဝတ္တာ တ စတ္တာရော ကုသလက္ခန္ဓာ။ ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ ဝိတုဒတိ ဧတေနာတိ **ဝိနောဒနံ,** ကုသလဝီရိယံ။ ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌေ စတုသစ္စဓမ္မေ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော **ဘာဝနာ,** သေသမဂ္ဂတ္တယံ။ န ဟိ တံ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ကိဉ္စိ ပဿတိ, ဧဝံ ဒဿနာဒီနံ ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒဿနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၁၇. ကုသလာကုသလဓမ္မေဟိ အာလမ္ဗိယမာနာပိ အာရမ္မဏဓမ္မာ အာဝဇ္ဇနမုခေနေဝ တဗ္ဘာဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ ဒဿေန္တော **''မနသိကရဏီယေ''**တိ ပဒဿ **''အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗေ''** တိ အတ္ထမာဟ။ ဟိတသုခါဝဟဘာဝေန မနသိကရဏံ အရဟန္တီတိ မနသိကရဏီယာ, တပ္ပဋိပက္ခတော အမနသိကရဏီယာတိ အာဟ **''အမနသိကရဏီယေတိ တဗ္ဗိပရီတေ''**တိ။ **သေသပဒေသူ**တိ ''မနသိကရဏီယေ ဓမ္မေ အပ္ပဇာနန္တော''တိအာဒီသု။ ယသ္မာ ကုသလဓမ္မေသုပိ သုဘာသုခနိစ္စာဒိဝသေန မနသိကာရော အဿာဒနာဒိဟေတုတာယ သာဝဇ္ဇော အဟိတဒုက္ခာဝဟော အကုသလဓမ္မေသုပိ အနိစ္စာဒိဝသေန မနသိကာရော နိဗ္ဗိဒါဒိဟေတုတာယ အနဝဇ္ဇော ဟိတသုခါဝဟော, တသ္မာ **''ဓမ္မတော နိယမော နတ္ထိ''** တိ ဝတွာ **''အာကာရတော ပန အတ္ထိ''** တိ အာဟ။

တ-သဒ္ဒော ယေဘုယျေန ''မမံ တ ဟိ ဘိက္ခဝေ (ဒီ. နိ. ၁.၅, ၆), ဒေဝေ တ ဘဝိဿာမိ ဒေဝညတရော တ''တိ အာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၈၆; မ. နိ. ၂.၇၉, ၈၀) ဝိကပ္ပတ္တော ဒိဋ္ဌော, န သမုစ္စယတ္တောတိ တတ္ထ သမုစ္စယတ္ထေ ပယောဂံ ဒဿေတုံ **''ယထာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဥ္စ ကတွာ သမုစ္စယတ္ထဒီပကံ ပနေတံ သုတ္တပဒံ သမုအာဟဋံ။

ကာမာသဝေတိ ပဥ္စကာမဂုဏသင်္ခါတေ ကာမေ အာသဝေ ကာမာသဝေါ။ တေနာဟ **''ပဥ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေါ''**တိ။ ဘဝါသဝံ ပန ဌပေတွာ သဗ္ဗော လောဘော ကာမာသဝေါတိ ယုတ္တံ သိယာ။ **ရူပာရူပဘဝေတိ** ကမ္မုပပတ္တိဘေဒတော ဒုဝိဓေပိ ရူပာရူပဘဝေ **ဆန္ဒရာဂေါ။ ဈာနနိကန္တိ** တိ ဈာနဿာဒေါ။ ''သုန္ဒရမိဒံ ဌာနံ နိစ္စံ ဓုဝ''န္တိအာဒိနာ အဿာဒေန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတော ရာဂေါ ဘဝေ အာသဝေါတိ **ဘဝါသဝေါ။ ဧဝန္**တိ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိနံ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသင်္ဂဟတော ဘဝါသဝေနေဝ ဒိဋ္ဌာသဝေါ ဂဟိတော တံသဟဂတရာဂတာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ အပရေ ပန ''ဒိဋ္ဌာသဝေါ အဝိဇ္ဇာသဝေန စ သင်္ဂဟိတော''တိ ဝဒန္တိ၊ တေ့တွ စ ''ဘဝါသဝေါ စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တလောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒေသု ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ (ဓ. သ. ၁၄၆၅) ဝစနတော ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တရာဂဿ ဘဝါသဝဘာဝေ ဝိစာရေတဗ္ဗော, အထ ''ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၄.၃၃၂) ဝိယ အာရမ္မဏကရဏတ္တော သဟဂတတ္တော, ဧဝံ သတိ ဘဝါသဝေ ဒိဋ္ဌာသဝဿ သမောဓာနဂမနံ ကတံ န သိယာ။ န ဟိ တမ္ပယောဂတဗ္ဘာတဒိကေ အသတိ တံသင်္ဂဟော ယုတ္တော, တသ္မာ ယထာဝုတ္တဟဋ္ဌိ အနုသာရေန ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တလောဘောပိ ကာမာသဝေါတိ ယုတ္တံ သိယာ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဒုက္ခာနဥ္ဟိ ကာရဏဘူတာ ကာမာသဝဒယောပိ ဒုဝိဓာ ဝုတ္တာ။

အဘိဓမ္မေ (ဓ. သ. ၁၁၀၃) စ ကာမာသဝနိဒ္ဒေသေ ''ကာမေသူတိ ကာမရာဂဒိဋ္ဌိရာကာဒီနံ အာရမ္မဏဘူတေသု တေဘူမကေသု ဝတ္ထုကာမေသူ''တိ အတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ တတ္ထ ဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သာ တဏှာ သဗ္ဗာပိ န ကာမစ္ဆန္ဒာဒိနာမံ န လဘတီတိ။ ယဒိ ပန လောဘော ကာမာသဝဘဝါသဝဝိနိမုတ္တောပိ သိယာ, သော ယဒါ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တေသု စိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒါ တေန သမ္ပယုတ္တော အဝိဇ္ဇာသဝေ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တောတိ ဒေမနဿဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တဿ ဝိယ တဿပိ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တတာ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ ''စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တလောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒေသု ဥပ္ပန္နော မောဟော သိယာ အာသဝသမ္ပယုတ္တော, သိယာ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တော''တိ။ ''ကာမာသဝေ အဋ္ဌသု လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒေသု ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ (ဓ. သ. ၁၄၆၅), ''ကာမာသဝံ ပဋိစ္စ

စ ဒိဋ္ဌာသတေ အဝိဇ္ဇာသတေ''တိ (ပဋ္ဌာ. ၃.၃.၁၀၉) စ ဝစနတော ဒိဋ္ဌိသဟဂတရာဂေ ကာမာသဝေါ န ဟောတီတိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။ ကိဉ္စ အဘိဇ္ဈာကာမရာဂါနံ ဝိသေသော အာသဝဒွယဂေါသဝဘာဝေ သိယာ, န အဘိဇ္ဈာယ စ နော အာသဝဘာဝေတိ နောအာသဝလောဘဿ သဗ္ဘာဝေ ဝိစာရေတဗ္ဗော။ န ဟိ အတ္ထိ **အဘိဓမ္မေ** ''အာသဝေ စ နောအာသဝေ စ ဓမ္မာ အာသဝဿ ဓမ္မဿ အာသဝဿ စ နောအာသဝဿ စ ဓမ္မဿ ဟေတုပစ္စယော''တိ (ပဋ္ဌာ. ၃.၃.၁၆-၁၇) သတ္တမော နဝမော စ ပဉှော။ ဂဏနာယဉ္စ ''ဟေတုယာ သတ္တ''တိ (ပဋ္ဌာ. ၃.၃.၄၀) ဝုတ္တံ, နော ''နဝ''တိ။ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တေ ပန လောဘေ နောအာသဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ သတ္တမနဝမာပိ ပဉှာ ဝိဿဇ္ဇနံ လဘေယျုံ, ဂဏနာယ စ ''ဟေတုယာ နဝ''တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, န ပန ဝုတ္တံ။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တေ စ လောဘေ နောအာသဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝုတ္တမေဝ။ ယသ္မာ ပန သုတ္တန္တဒေသနာ နာမ ပရိယာယကထာ, န အဘိဓမ္မဒေသနာ ဝိယ နိပ္ပရိယာယကထာ, တသ္မာ ဗလဝကာမရာဂဿေဝ ကာမာသဝံ ဒဿေတုံ **''ကာမာသဝေါတိ ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေါ''**တိ ဝုတ္တံ, တထာ ဘဝတဘိနန္ဒနန္တိ။

သာမညေန ဘဝာသဝေ ဒိဋ္ဌာသဝံ အန္တောဂဓံ ကတွာ ဣဓ တယော ဝေ အာသဝါ ဝုတ္တာတိ တဿ တဒန္တောဂဓတံ ဒဿေတုံ **''ဧဝံ ဒိဋ္ဌာသဝေါ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ ဘဝာသဝဿ အနိမိတ္တဝိမောက္ခပဋိပက္ခတံ။ **စတူသု သစ္စေသု အညာဏ** န္တိ ဣဒံ သုတ္တန္တနယံ နိဿာယ ဝုတ္တံ။ သုတ္တန္တသံဝဏ္ဏနာ ဟေသာတိ, တဒန္တောဂဓတ္တာ ဝါ ပုဗ္ဗန္တာဒီနံ။ ယထာ အတ္တတော ကာမာသဝါဒယော ဝဝတ္ထာပိတာ, တထာ နေသံ ဥပ္ပာဒဝတ္ထုံ ဒဿေန္တော **''ကာမဂုဏေ''**တိအာဒိမာဟ။ **အဿာဒတော မနသိကရောတော** တိ ''သုဘသုခ''တိအာဒိနာ အဿာဒနဝသေန မနသိ ကရောန္တဿ။ **စတုဝိပလ္လာသပဒဋ္ဌာနဘာဝေန** တိ သုဘသညာဒီနံ ဝတ္ထုဘာဝေန။ **ဝုတ္တနယပစ္စနီက တော**တိ ''ကာမာ နာမေတေ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ''တိအာဒိနာ ကာမဂုဏေသု အာဒီနဝဒဿနပုဗ္ဗကနေက္ခမ္မပဋိပတ္တိယာ ဆန္ဒရာဂံ ဝိက္ခမ္ဘယတော သမုစ္ဆိန္ဒန္တဿ စ အနုပ္ပန္နော စ ကာမာသဝေါ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နော စ ပဟီယတိ။ တထာ မဟဂ္ဂတဓမ္မေသု စေဝ သကလတေဘူမကဓမ္မေသု စ အာဒီနဝဒဿနပုဗ္ဗကအနိစ္စာဒိမနသိကာရဝသေန နိဿရဏပဋိပတ္တိယာ အနုပ္ပန္နာ စ ဘဝာသဝအဝိဇ္ဇာသဝါ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ ပဟီယန္တီတိ ဧဝံ တဏှာပက္ခေ ဝုတ္တဿ နယဿ ပဋိပက္ခတော **သုက္ကပက္ခေ ဝိတ္ထာရော** ဝေဒိတဗ္ဗော။

တယော တေတိ အဘိဓမ္မေ ဝိယ ''စတ္တာရော''တိ အဝတွာ ကသ္မာ တယော ဝေ အာသဝါ ဣဓ ဣမိဿံ ဒသ္သနာပဟာတဗ္ဗကထာယံ ဝုတ္တာ? တတ္ထ ကာမာသဝဿ တဏှာပဏိဓိဘာဝတော **အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခပဋိပက္ခ တာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဘဝေသု နိစ္စဂ္ဂဟာနုသာရတော ယေဘုယျတော ဘဝရာဂသမ္ပတ္တိတော ဘဝာသဝဿ **အနိမိတ္တဝိ မောက္ခပဋိပက္ခတာ,** ဘဝဒိဋ္ဌိယာ ပန ဘဝာသဝဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ, အနတ္တသညာယ ဉာဏာနုဘာဝသိဒ္ဓိတော အဝိဇ္ဇာသဝဿ **သုညတဝိမောက္ခပဋိပက္ခတာ** ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတိဿံ အာသဝကထာယံ။ **ဝဏ္ဏိတ** န္တိ ကထိတံ။ **အဘေ ဒတော**တိ သာမညတော။

၁၈. ကာမာသဝါဒီနန္တိ မနုဿလောကဒေဝလောကဂမနီယာနံ ကာမာသဝါဒီနံ။ နိရယာဒိဂမနီယာ ပန ကာမာသဝါဒယော ''ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗေ အာသဝေ''တိ ဧတ္ထေဝ သမာရုဠှာ။ အထ ဝါ ယဒဂ္ဂေန သော ပုဂ္ဂလော ဒဿနာပဟာတဗ္ဗာနံ အာသဝါနံ အဓိဋ္ဌာနံ, တဒဂ္ဂေန **ကာမာသဝါဒီနမ္ပိ အဓိဋ္ဌာနံ** ။ န ဟိ သမညာဘေဒေန ဝတ္ထုဘေဒော အတ္ထီတိ ဒဿေတုံ **''ဧတ္တာဝတာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနေတမာဟ **''သာမညတော ဝုတ္တာန''** န္တိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဒဿနာပဟာတဗ္ဗေသု အာသဝေသု ဒဿေတဗ္ဗေသု ''အဟောသိံ နု ခေါ အဟ''န္တိအာဒိနာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဒဿိတာတိ အာဟ **''ဝိစိကိစ္ဆာသီသေန စေတ္ထာ''** တိအာဒိ။ ဧဝန္တိ ယထာ သောဠသဝတ္ထုကာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ အယောနိသောမနသိကာရောတိ။

ဝိဇ္ဇမာနတံ အဝိဇ္ဇမာနတဉ္စာ တိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၂၀) သဿတာသင်္ကံ နိဿာယ ''အဟောသိံ နု ခေါ အဟမတီတမဒ္ဓါန''န္တိ အတီတေ အတ္တနော ဝိဇ္ဇမာနတံ, အဓိစ္စသမုပ္ပတ္တိအာသင်္ကံ နိဿာယ ''ယတော ပဘုတိ အဟံ, တတော ပုဗ္ဗေ န နု ခေါ အဟောသိ''န္တိ အတီတေ အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနတဉ္စ ကင်္ခတိ။ ကသ္မာ? ဝိစိကိစ္ဆာယ အာကာရဒွယာဝလမ္ဗနတော။ တသ္မာ ပန အတီတဝတ္ထုတာယ ဂဟိတတ္တာ သဿတာဓိစ္စသမုပ္ပတ္တိအာကာရနိဿယတာ ဒဿိတာ။ ဧဝံ အာသပ္ပနပရိသပ္ပနာပဝတ္တိကံ ကတ္ထစိပိ အပ္ပဋိဝတ္တိဟေတုဘူတံ ဝိစိကိစ္ဆံ ကသ္မာ ဥပ္ပာဒေတီတိ န စောဒေတဗ္ဗမေတန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **''ကိံ ကာရဏန္တိ န ဝတ္တဗ္ဗ''** န္တိ။ **သဝ္ဝ၀** ပုထုဇ္ဇနဘာဝေ ဧဝ။ ယဒိ

ဝေ တသ္မာ အယောနိသောမနသိကာရေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အာပန္နတ္တိ အာဟ **“နနု စ ပုထုဇ္ဇနေသုပိ ယောနိသော မနသိကာရောတိ”**တိ။ **တတ္ထာ** တိ ယောနိသောမနသိကရဏေ။

ဇာတိလိင်္ဂူပပတ္တိယော တိ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏာဒိဇာတိ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာဒိလိင်္ဂ ဒေဝမနုဿာဒိဥပပတ္တိဥ္စ။ **နိဿာယာ** တိ ဥပဟာအာယ။

တသ္မိံ ကာလေ သတ္တာနံ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏံ, တေန ယုတ္တော **ပမာဏိကော,** တဒဘာဝတော, တတော အတိတဘာဝတော တ **အပ္ပမာဏိကော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကေစီ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ တေ ဟိ “ကထံ နု ခေါတိ ကုသ္မရေန တ ဗုဟု မုနာ တ ပုဗ္ဗကတေန တ အဟေတုတော တ နိဗ္ဗတ္တောတိ စိန္တေတီ”တိ အာဟု။ တေန ဝုတ္တံ **“ဟေတုတော ကင္ခတီ တိ ဝဒန္တိ”**တိ။ အဟေတုတော နိဗ္ဗတ္တိကင်္ခာပိ ဟိ ဟေတုပရာမသနမေဝတိ။

ပရမ္ပရ န္တိ ပုဗ္ဗာပရပ္ပဝတ္တိံ။ **အဒ္ဓာန** န္တိ ကာလာဓိဝစနံ, တဥ္စ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝိဇ္ဇမာနတံ အဝိဇ္ဇမာနတဥ္စာတိ သဿတာသင်္ကံ နိဿာယ “ဘဝိဿာမိ နု ခေါ အဟမနာဂတမဒ္ဓာန”န္တိ အနာဂတေ အတ္တနော ဝိဇ္ဇမာနတံ, ဥစ္ဆေဒာသင်္ကံ နိဿာယ “ယသ္မိံဥ္စ အတ္တဘာဝေ အဟံ, တတော ပရံ န နု ခေါ ဘဝိဿာမီ”တိ အနာဂတေ အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနတဥ္စ ကင်္ခတီတိ ဟေဒ္ဒာ ဝုတ္တနယေန ယောဇေတဗ္ဗံ။

ပစ္စုပ္ပန္နမဒ္ဓာန န္တိ အဒ္ဓာပစ္စုပ္ပန္နဿ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ **“ပဋိသန္ဓိံ အာဒိံ ကတွာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “ဣဒံ ကထံ ဣဒံ ကထ”န္တိ ပဝတ္တနတော ကထံကထာ, ဝိစိကိစ္ဆာ, သာ အဿ အတ္ထီတိ **ကထံကထီ**တိ အာဟ **“ဝိစိကိစ္ဆော ဟောတီ”**တိ။ **ကာ တ္ဝေ စိန္တာ,** ဥမ္မတ္တကော ဝိယ ဟိ ဗာလပုထုဇ္ဇနောတိ ပဋိကစ္စေဝ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တံ မဟာမာတာယ **ပုတ္တံ** ။ မုဏ္ဍေသုတ္တံ မုဏ္ဍေန အနိစ္ဆန္တံ ဇာဂရဏကာလေ န သက္ကာတိ သုတ္တံ မုဏ္ဍေ သုံ ကုလဓမ္မတာယ ယထာ တံ ကေစ္စေ ကုလတာပသာ, ရာဇဘယေနာတိ စ ဝဒန္တိ။

သီတိဘူတန္တိ ကုဒံ မဓုရကဘာဝပ္ပတ္တိယာ ကာရဏဝစနံ။ “သေတိဘူတ”န္တိပိ ပဌော, ဥဒကေ စိရဋ္ဌာနေန သေ တဘာဝံ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။

အတ္တနော ခတ္တိယဘာဝံ ကင္ခတိ ကဏ္ဏော ဝိယ သူတပုတ္တသညီ။ ဇာတိယာ ဝိဘာဝိယမာနာယ “အဟ”န္တိ တ သ္မ အတ္တနော ပရာမသနံ သန္ဓာယာဟ “ဝေဥ္စဟိ သိယာ ကင်္ခာ”တိ။ **မနုဿာပိ စ ရာဇာနော ဝိယာ** တိ မနုဿာပိ ကေ စိ ကေစ္စေ ရာဇာနော ဝိယာတိ အဓိပ္ပာယော။

ဝုတ္တနယမေဝ “သဏ္ဌာနာကာရံ နိဿာယာ”တိအာဒိနာ။ **တ္ဝော** တိ “ကထံ နု ခေါသ္မီ”တိ ပဒေ။ **အဗ္ဘန္တရေ ဇီဝေ**တိ ပရပရိကပ္ပိတံ အန္တရတ္တာနံ ဝဒတိ။ **သောဠသသံသာဒီနန္တိ** **အာဒိ-**သဒ္ဒေန သရိရ-ပရိမာဏ-ပရိမဏ္ဍလ-အင်္ဂုဋ္ဌယဝပရမာဏု-ပရိမာဏတာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။

“သတ္တပညတ္တိ ဇီဝဝိသယာ”တိ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ မတိမတ္တံ, ပရမတ္ထတော ပန သာ အတ္တဘာဝဝိသယာတတိ အာဟ **“အတ္တဘာဝဿ အာဂတိဂတိဋ္ဌာန”** န္တိ, ယတာယံ အာဂတော, ယတ္ထ စ ဂမိဿတိ, တံ ဌာနန္တိ အတ္ထော။

၁၉. ယထာ အယံ ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ တိ အယံ ဝုတ္တပ္ပဘေဒာ ဝိစိကိစ္ဆာ ယထာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ အယောနိသော မနသိကရောတော။ ဧတေန ဝိစိကိစ္ဆာယ အတ္တာဘိနိဝေသသန္နိဿယတမာဟ။ ယထာ ဟိ ဝိစိကိစ္ဆာ အတ္တာဘိနိဝေသံ နိဿာယ ပဝတ္တတိ, ယတော သာ သဿတာဓိစ္စသမုပ္ပတ္တိသဿတုစ္ဆေဒအာကာရာဝလမ္ဗိနီ ဝုတ္တာ, ဧဝံ အတ္တာဘိနိဝေသောပိ တံ နိဿာယ ပဝတ္တတိ “အဟောသိံ နု ခေါ အဟ”န္တိအာဒိနာ အန္တောဂဓာဟံကာရဿ ကထံက ထိဘာဝဿ အတ္တဂ္ဂဟသန္နိဿယဘာဝတော။ တေနေတဟ **“သဝိစိကိစ္ဆဿ အယောနိသောမနသိကာရဿ ထာမဂတတ္တာ”**တိ။ **ဝိကပ္ပတ္ထော** တိ အနိယမတ္ထော။ “အညတရာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **သုဋ္ဌု ဒဠှဘာဝေနာ**တိ အဘိနိဝေသဿ အတိဝိယ ထာမဂတဘာဝေန။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဘဝေ။ **ပစ္စုပ္ပန္နမေဝ** တိ

အဝဓာရဏေန အနာဂတေ အတ္ထိဘာဝံ နိဝတ္တေတိ, န အတီတေ တတ္ထပိ သတိ အတ္ထိတာယ ဥစ္ဆေဒဂ္ဂဟဿ သဗ္ဘာဝတော။ **အတီတေ ဧဝ နတ္ထိ,** န အနာဂတေပီတိ အဓိပ္ပာယော။

သညာက္ခန္ဓသီသေနာ တိ သညာက္ခန္ဓပမုခေန, သညာက္ခန္ဓံ ပမုခံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ခန္ဓေ** တိ ပဉ္စပိ ခန္ဓေ။ **အတ္တာတိ ဂဟေတွာ** တိ ''သညာနုနသဘာဝေ မေ အတ္တာ''တိ အဘိနိဝိဿ။ ပကာသေတဗ္ဗံ ဝတ္ထုံ ဝိယ, အတ္တာနမ္ပိ ပကာသေန္တော ပဒီပော ဝိယ, သညာနိတဗ္ဗံ နီလာဒိအာရမ္မဏံ ဝိယ အတ္တာနမ္ပိ သညာနာတီတိ ဧဝံဒိဋ္ဌိ တောပိ ဒိဋ္ဌိဂတိတော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သညာနာမီ''** တိ။ သွတယမတ္ထော သညံ တဒညတရဓမ္မ မေ စ ''အတ္တာ အနတ္တာ''တိ စ ဂဟဏဝသေန ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''သညာက္ခန္ဓသီသေနာ''** တိအာဒိ။ တ္တေ စ ခန္ဓ ဝိနိမုတ္တော အတ္တာတိ ဂဏှာတော သဿတဒိဋ္ဌိ, ခန္ဓံ ပန ''အတ္တာ''တိ ဂဏှာတော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌီတိ အာဟ **''သဗ္ဗာပိ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယောတ''** တိ။

အဘိနိဝေသာကာရာတိ ဝိပရိယေသာကာရာ။ **ဝဒတီ**တိ ကွမိနာ ကာရကဝေဒကသတ္တာနံ ဟိတသုခာဝဗောဓနေသမတ္ထတံ အတ္တနော ဒီပေတိ။ တေနာဟ **''ဝစီကမ္မဿ ကာရကော''** တိ။ ဝေဒေတီတိ ဝေဒိယော, ဝေဒိယောဝ **ဝေဒေယျော** ။ ဤဒိသာနဉ္စ ပဒါနံ ဗဟုလာ ကတ္တုသာဓနတံ သဒ္ဒသတ္ထဝိဒူ မညန္တိ။ ဥပ္ပာဒဝတော ဧကန္တေနေဝ ဝယော ကွစိ တဗ္ဗော, သတိ စ ဥဒယဗ္ဗယတ္တေ နေဝ နိစ္စတာတိ **''နိစ္စော''** တိ ဝဒန္တဿ အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရန္တော အာဟ **''ဥပ္ပာဒ ဝယရဟိတော''**တိ။ **သာရဘူတော**တိ နိစ္စတာယ ဧဝ သာရဘာဝေ။ **သဗ္ဗကာလိကော**တိ သဗ္ဗသ္မိံ ကာလေ ဝိဇ္ဇမာနော။ **ပကတိဘာဝ**န္တိ သဘာဝဘူတံ ပကတိံ, ''ဝဒေ''တိအာဒိနာ တ ဝုတ္တံ ပကတိသဒ္ဒိတံ သဘာဝံ။ **သဿတိသမ** န္တိ သ ဿတိယာ သမံ သဿတိသမံ, ထာဝရံ နိစ္စကာလန္တိ အတ္ထော။ **တထေဝ ဌဿတီ** တိ ယေနာကာရေန ပုဗ္ဗေ အဋ္ဌာ သိ, တေရဟိ တိဋ္ဌတိ, တထေဝ တေနာကာရေန အနာဂတေပိ ဌဿတီတိ အတ္ထော။

ပစ္စက္ခနိဒဿနံ ကွဒံ-သဒ္ဒဿ အာသန္နပစ္စက္ခဘာဝံ ကတွာ။ **ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတ** န္တိ ဂတ-သဒ္ဒဿ ပဒဝဍ္ဎန မတ္တတံ အာဟ။ **ဒိဋ္ဌိသုဂတ** န္တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသု ပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ တေနေတဟ **''ဒွတသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိအန္တောဂဓတ္တာ''**တိ။ **ဒိဋ္ဌိယာ ဂမနမတ္တ** န္တိ ဒိဋ္ဌိယာ ဂဟဏမတ္တံ။ ယထာ ပန ပဗ္ဗတဇလဝိဒုဂ္ဂနိ ဒုန္နိဂ္ဂမနာနိ, ဧဝံ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂ ဟောပီတိ အာဟ **''ဒုန္နိဂ္ဂမနဋ္ဌေန ဂဟန''** န္တိ။ တံ နာမ ဥဒကံ, တံ ဂဟေတွာ တံ အတိက္ကမိတဗ္ဗတော **ကန္တာ ရော,** နိရုဒကဝနံ, တံ ပဝနန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ အညော ပန အရညပဒေသော ဒုရတိက္ကမနဋ္ဌေန ကန္တာရော ဝိယာတိ, ဧဝံ ဒိဋ္ဌ ဋ္ဌိပီတိ အာဟ **''ဒုရတိက္ကမနဋ္ဌေနာ''** တိအာဒိ။ **ဝိနိဝိဇ္ဈနံ** ဝိတုဒနံ။ **ဝိလောမနံ** ဝိပရိဏာမဘာဝေ။ အနဝဋ္ဌိတသဘာဝ တာယ ဝိစလိတံ **ဝိပ္ဖန္ဒိတ** န္တိ အာဟ **''ကအာစီ''**တိအာဒိ။ အန္တုဗန္ဓနာဒိ ဝိယ နိဿရိတုံ အပ္ပဒာနဝသေန အသေရိဘာဝ ကရဏံ **ဗန္ဓနဋ္ဌော,** ကိလေသကမ္မဝိပာကဝဋ္ဋာနံ ပစ္စယဘာဝေန ဒူရဂတမ္ပိ အာကမ္မိတွာ သံယောဇနံ **သံယောဇနဋ္ဌော,** ဒိဋ္ဌိပိ တထာရူပာတိ ဝုတ္တံ **''ဒိဋ္ဌိသံယောဇန''** န္တိ။ **ဗန္ဓနတ္ထံ ဒဿန္တော** ကိစ္စသိဒ္ဓိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနေတဟ **''ဒိဋ္ဌိသံယောဇနေနေ။ပေ။ မုစ္စတီ''** တိ။ တတ္ထ **ဇာတေဟီ**တိ ကွမိနာ ဇာတိအာဒိဒုက္ခဿ ပစ္စယဘာဝမာ ဟ။ ဇာတိအာဒိကေ ဒုက္ခဓမ္မေ သရူပတော ဒဿေတွာပိ ''န ပရိမုစ္စတိ ဒုက္ခသ္မာ''တိ ဝဒန္တေန ဘဂဝတာ ဒိဋ္ဌိသံ ယောဇနံ နာမ သဗ္ဗာနတ္ထကရံ မဟာသာဝဇ္ဇံ သဗ္ဗဿပိ ဒုက္ခဿ မူလဘူတန္တိ အယမတ္ထော ဝိဘာဝိတောတိ ဒ ဿေတုံ **''ကိံ တ ဗဟုနာ, သကလဝဋ္ဋဒုက္ခတောပိ န မုစ္စတီ''** တိ ဝုတ္တံ။

၂၀. နနု စေတ္ထ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနဒဿနေန သီလဗ္ဗတပရာမာသောပိ ဒဿေတဗ္ဗော, ဧဝဉှိ ဒဿနေန ပဟာ တဗ္ဗာ အာသဝ အနဝသေသတော ဒဿိတာ ဟောန္တီတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **''ယသ္မာ''** တိအာဒိ။ **သီလဗ္ဗတပရာ မာသော ကာမာသဝဒိဋ္ဌဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတော ဟောတိ** ကာမာသဝဒိဋ္ဌိဟေတုကတ္တာ တဿ။ အပ္ပဟီနကာမရာဂါဒိ ကော ဟိ ကာမသုခတ္ထံ တ ဘဝသုဒ္ဓတ္ထံ တ ဧဝံ ဘဝဝိသုဒ္ဓိ ဟောတီတိ **သီလဗ္ဗတာနိ ပရာမသန္တိ,** ''ကွမိနာဟံ သီ လေန တ ဝတေန တ တပေန တ ဗြဟ္မစရိယေန တ ဒေဝေ တ ဘဝိဿာမိ ဒေဝညတရော တ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၈၆; မ. နိ. ၂.၇၉), ''တတ္ထ နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော အဝိပရိဏာမဓမ္မော သဿတိသမံ တထေဝ ဌဿာမီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၉), ''သီလေန သုဒ္ဓိ ဝတေန သုဒ္ဓိ သီလဗ္ဗတေန သုဒ္ဓီ''တိ (ဓ. သ. ၁၂၂၂) စ **သုတ္တေ** ဝုတ္တံ သီလဗ္ဗတံ ပရာမသန္တိ။ တ တ္ထ **ဘဝသုခဘဝဝိသုဒ္ဓိအတ္ထ** န္တိ ဘဝသုခတ္ထဉ္စ ဘဝဝိသုဒ္ဓိအတ္ထဉ္စ။ **တဿ ဂဟိတတ္တာ** တိ သီလဗ္ဗတပ ရာမာသဿ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ ယထာ ''ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၇၇)။ **တေသန္တိ** ဒ

ဿနပဟာတဗ္ဗာနံ။ **ဒဿေတုံ** ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ။ **တဗ္ဗိပရီတဿာ** တိ ယောနိသောမနသိကရောတော ကလျာဏပုထုဇ္ဇနဿ။

တဿာ တိ ''သုတဝါ''တိအာဒိပဒဿ။ **တာဝ**တိ ''သုတဝါ''တိ ဣတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ''သော ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ ပဒံ, တာဝ ဣမံ ပဒံ အဝဓိံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနာ** တိ အရိယသပ္ပုရိသ-အရိယဓမ္မ-သပ္ပုရိသဓမ္မ-မနသိကရဏီယ-အမနသိကရဏီယပဒါနံ ယထာက္ကမံ မူလပရိယာယေ ဣဓ ဂဟေတွာ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝုတ္တပစ္စနီကတော** တိ ''သုတဝါ အရိယသာဝကော, အရိယာနံ ဒဿာဝီ, သပ္ပုရိသာနံ ဒဿာဝီ''တိ ဧတေသံ ပဒါနံ သဗ္ဗာကာရေန ဝုတ္တဝိပရီတတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, ကောဝိဒဝိနီတပဒါနံ ပန န သဗ္ဗပ္ပကာရေန ဝုတ္တဝိပရီတတော။ အရဟာ ဟိ နိပ္ပရိယာယေန အရိယဓမ္မေ ကောဝိဒော အရိယဓမ္မေ သုဝိနီတော စ နာမ။ တေနာဟ **''ပစ္စနီကတော စ သဗ္ဗာကာရေန။ပေ။ အရိယသာဝကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော''** တိ။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏံ **သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာ**။ ကေစိ ပန ''ဘင်္ဂဉာဏတော ပဋ္ဌာယ သိခါပတ္တဝိပဿနာ''တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တံ ။ **တဒနုရူပေန အတ္ထေနာ**တိ တဿ ပုဂ္ဂလဿ အနုရူပေန အရိယဋ္ဌေန, န ပဋိဝေဓဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော ဟိ အယံ။ ယထာ စဿ ''ယောပိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနော''တိ အာရဘိတွာ ''သောပိ ဝုစ္စတိ သိက္ခတီတိ သေက္ခော''တိ ပရိယာယေန **သေက္ခသုတ္တေ** (သံ. နိ. ၅.၁၃) သေက္ခဘာဝတော ဝုတ္တော, ဧဝံ ဣဓ အရိယသာဝကဘာဝတော ဝုတ္တော။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာလက္ခဏော ဟိ ယေ အရိယသပ္ပုရိသဓမ္မဝိနယသင်္ခါတာ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ တိဿော သိက္ခာ ဧဝ တ သမ္မတန္တိ, တေသံ ဝသေန ဣမဿ အရိယသာဝကာဒိဘာဝတော ဝုတ္တော ။ တေနာဟ **''တဒနုရူပေန အတ္ထေနာ''**တိ။ အရိယဿ သာဝကောတိ တ အရိယသာဝကတ္ထေန ဧဝ ဝုတ္တော ယထာ ''အဂမာ ရာဇဂဟံ ဗုဒ္ဓေါ''တိ (သု. နိ. ၄၁၀)။ သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အနိဝတ္တိပဋိပဒံ အယံ ဌိတဿ ဂဟဏတ္ထန္တိ ယထာဝုတ္တာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ သုဋ္ဌုတရံ ယုဇ္ဇတေဝ။

၂၁. ယထာ ဓာတုမုခေန ဝိပဿနံ အဘိနိဝိဋ္ဌော ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနိကော အာယတနာဒိမုခေန အဘိနိဝိဋ္ဌော အာယတနာဒိကမ္မဋ္ဌာနိကော, ဧဝံ သစ္စမုခေန အဘိနိဝိဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ **''စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကော''** တိ။ စတုရောဃနိတ္ထရဏတ္ထိကေဟိ ကာတဗ္ဗတော ကမ္မံ, ဘာဝနာ။ ကမ္မမေဝ ဝိသေသာဓိဂမဿ ဌာနံ ကာရဏန္တိ, ကမ္မေ ဝာ ယထာဝုတ္တနဋ္ဌေန ဌာနံ အဝဋ္ဌာနံ ဘာဝနာရမ္ဘောကမ္မဋ္ဌာနံ, တဒေဝ စတုသစ္စမုခေန ပဝတ္တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကော**။ ဥဘယံ နပ္ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ **အပ္ပဝတ္တိ** ။ **ဥဂ္ဂဟိတစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနော** တိ စ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ဟဋ္ဌိတော အတ္ထတော စ ဥဂ္ဂဟေတွာ မနသိကာရယောဂံ ကတွာ ဌိတော။ **ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သမာရူဠှောဟ** တိ သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနေ ပတိဋ္ဌာယ တဒေဝ နာမရူပံ အနိစ္စာဒိတော သမ္မသန္တော။ **သမန္နာဟရတိ** တိ ဝိပဿနာဝသေန သန္နာယာဟ, တသ္မာ ယထာ ''ဣဒံ ဒုက္ခ''န္တိ ဝိပဿနာဉာဏံ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ သမန္နာဟရတိ အာဝဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ကထံ ပနေတ္ထ ''မနသိ ကရောတီ''တိ ဣမိနာ ''ဝိပဿတီ''တိ အယမတ္ထော ဝုတ္တော ဟောတီတိ အာဟ **''ဧတ္ထ။ပေ။ ဝုတ္တာ''** တိ။ **ဧတ္ထာ** တိ စ ဣမသ္မိံ သုတ္တေတိ အတ္ထော။ **ဝိပဿတီ** တိ စ ယထာ ဥပရိ ဝိသေသာဓိဂမော ဟောတိ, ဧဝံ ဉာဏစက္ခုနာ ဝိပဿတိ, ဩလောကေတီတိ အတ္ထော။ မဂ္ဂေပိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ပုရိမဉှိ သစ္စဒွယံ ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသံ, ဣတရံ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရံ။

အဘိနိဝေသောတိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ဝိပဿနာပဋ္ဌပနံ။ **တဒာရမ္မဏော** တိ တံ ရူပက္ခန္ဓံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တော။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏံ ဝဝတ္ထပေတွာ** တိ အဝိပရီတံ အတ္တနော အာရမ္မဏံ သဘာဝဉ္စေဝ ဒနာဒိကိစ္စဉ္စ အညာဏာဒိလက္ခဏဉ္စ အသင်္ကရတော ဟဒယေ ဌပေတွာ။ ဣမိနာ ပုဗ္ဗေ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေ ကတောပိ ဓမ္မာနံ သလက္ခဏဝဝတ္ထာပနံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန သုဝဝတ္ထာပိတံ နာမ ဟောတီတိ ဒဿေတိ ယထာ ''ဒွိက္ခတ္တုံ ဗဒ္ဓံ သုဗဒ္ဓ''န္တိ။ ဧဝဉှိ ဉာတပရိညာယ ကိစ္စံ သိဒ္ဓံ နာမ ဟောတိ။ ပစ္စယတော ပစ္စယုပ္ပန္နတော စ ဝဝတ္ထာပိတတ္တာ ဟာကဋ္ဌုဘာဝေန သိဒ္ဓေနပိ သိဒ္ဓဘာဝတော ဟာကဋ္ဌော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''အဟုတွာ ဟောန္တီ''** တိ။ **အနိစ္စလက္ခဏံ အာရောပေတီ**တိ အသတော ဟိ ဥပ္ပာဒေန ဘဝိတဗ္ဗံ, န သတော, ဥပ္ပာဒဝန္တတော စ နေသံ ဧကန္တေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိဘာဝတော, သတိ ဥပ္ပာဒေ အဝဿံဘာဝီ နိရောဓောတိ နတ္ထေဝ နိစ္စတာဝကာသောတိ။ သူပဋ္ဌိတာနိစ္စတာယ စ ဥဒယဗ္ဗယဓမ္မေဟိ အဘိဏှပဋိပီဠိတဗ္ဗနတော ဒုက္ခမနဋ္ဌေန ဒုက္ခံ။ တေနာဟ **''ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ ဒုက္ခာတိ ဒုက္ခလက္ခဏံ အာရောပေတီ''**တိ။ ကတ္ထစိပိ သင်္ခါရဂတေ ''မာ ဇီရိ မာ ဗျာဓိယီ''တိ အလဗ္ဘနတော

နတ္ထိ ဝသဝတ္တနန္တိ အာဟ **“အဝသဝတ္တနတော အနတ္တာတိ အနတ္တလက္ခဏံ အာရောပေတိ”** တိ။ **ပဋိပဟဋိယာ**တိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိပရမ္ပရာယ။

တသ္မိံ ခဏေ တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏေ။ **ကေပဋိဝေဓေနေတ**တိ ကေဉာဏေနေဝ ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ ပဋိဝေဓော ပဋိယာတတာဘာဝေန ဝိသယေ နိဒ္ဒိသင်္ဂကာရသဒ္ဒာတံ နိဒ္ဒိဇ္ဈနံ။ **အဘိသမယော** အဝိရဇ္ဈိတ္ထာတ ဝိသယဿ အဓိဂမသင်္ခာတော **အဝဗောဓော**။ “ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော”တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဇာနနမေဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ပရိညာပဋိဝေဓော**။ အယံ ယထာ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခဿ သရူပာဒိပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တော, န ပန မဂ္ဂဉာဏဿ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိအာဒိနာပိ ဝတ္တနတော။ တေနာဟ **“န ဟိဿ တသ္မိံ သမယေ”** တိအာဒိ။ ပဟီနဿ ပုန အပ္ပဟာတဗ္ဗတာယ ပကဋ္ဌံ ဟာနံ စဇနံ သမုစ္ဆိန္ဒနံ ပဟာနံ, ပဟာနမေဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ပဟာနပဋိဝေဓော**။ အယမ္ပိ ယေန ကိလေသေန အပ္ပဟီယမာနေန မဂ္ဂဘာဝနာယ န ဘဝိတဗ္ဗံ, အသတိ စ မဂ္ဂဘာဝနာယ ယော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, တဿ ကိလေသဿ ပဒဃာတံ ကရောန္တဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာဟဒေန္တဿ ဉာဏဿ တထာပဝတ္တိယာ ပဋိယာတတာဘာဝေန နိဒ္ဒိသင်္ဂကာရံ ဥပာဒာယ ဇေံ ဝုတ္တော။ သစ္ဆိကိရိယာ ပစ္စက္ခကရဏံ, အနုဿုတာကာရပရိဝိတက္ကာဒိကေ မုဉ္စိတွာ သရူပတော အာရမ္မဏကရဏံ ဣဒံ တန္တိ ယထာသဘာဝတော ဂဟဏံ, သာ ဧဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓော** ။ အယံ ပန ယသ္မာ အာဝရဏဿ အသမုစ္ဆိန္ဒနတော ဉာဏံ နိရောဓံ အာလမ္ဗိတုံ န သက္ကောတိ, တဿ သမုစ္ဆိန္ဒနတော တံ သရူပတော ဝိဘာဝိတမေဝ ပဝတ္တတီတိ ဇေံ ဝုတ္တော။

ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ ဝဍ္ဎနာ စ, တတ္ထ ပဌမမဂ္ဂေ ဥပ္ပာဒနဋ္ဌေန, ဒုတိယာဒီသု ဝဍ္ဎနဋ္ဌေန, ဥဘယတ္ထာပိ တ ဥဘယထာပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဌမမဂ္ဂေပိ ဟိ ယထာရဟံ ဝုဋ္ဌာနကမိနိယံ ပဝတ္တံ ပရိဇာနနာဒိ ဝမေဇ္ဇော ပဝတ္တောတိ တတ္ထာပိ ဝဍ္ဎနဋ္ဌေန ဘာဝနာ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ ဒုတိယာဒီသုပိ အပ္ပဟီနကိလေသပ္ပဟာနတော ပုဂ္ဂလန္တရသာဓနေတော ဥပ္ပာဒနဋ္ဌေန ဘာဝနာ, သာ ဧဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ဘာဝနာ ပဋိဝေဓော**။ အယမ္ပိ ဟိ ယထာ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ မဂ္ဂဓမ္မာနံ သရူပပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိမေဝ ဂဟေတွာ ဝုတ္တော, တိဋ္ဌတု တာဝ ယထာဓိဂတမဂ္ဂဓမ္မံ ယထာပဝတ္တေသု ဖလဓမ္မေသုပိ အယံ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မေသု ဝိယ ဝိဂတသမ္မောဟော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဒိဋ္ဌဓမ္မော ပတ္တဓမ္မော ဝိဒိတဓမ္မော ပရိယောဂဠ္ဟဓမ္မော”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၉, ၃၅၆; မဟာဝ. ၂၇, ၅၇)။ ယတော စဿ ဓမ္မတာသဉ္စောဒိတာ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မာဝလမ္ဗိနိယော မဂ္ဂဝီထိတော ပရတော မဂ္ဂဖလပဟီနာဝသိဋ္ဌကိလေသနိဗ္ဗာနာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပဝတ္တန္တိ။ ဒုက္ခသစ္စမ္မာ ဟိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒယော။ အယဥ္စ အတ္ထဝဏ္ဏနာ “ပရိညာဘိသမယေနာ”တိအာဒီသုပိ ဝိဘာဝေတဗ္ဗာ။ **ကောဘိသမယေန အဘိသမေတီ**တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘူတတရံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“နော စ ခော အညမညေန ဉာဏေနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဝိတဏ္ဍဝါဒီ ပနာဟ “အရိယမဂ္ဂဉာဏံ စတူသု သစ္စေသု နာနာဘိသမယဝသေန ကိစ္စကရဏံ, န ကောဘိသမယဝသေန။ တဉှိ ကာလေန ဒုက္ခံ ပဇာနာတိ, ကာလေန သမုဒယံ ပဇဟတိ, ကာလေန နိရောဓံ သစ္ဆိကရောတိ, ကာလေန မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ, အညထာ ဧကဿ ဉာဏဿ ဧကသ္မိံ ခဏေ စတုကိစ္စကရဏံ န ယုဇ္ဇတိ။ န ဟိဒံ ကတ္ထစိ ဒိဋ္ဌမ္ပိ သုတံ အတ္ထိ”တိ။ သော ဝတ္တဗ္ဗော – ယဒိ အရိယမဂ္ဂဉာဏံ နာနာဘိသမယဝသေန သစ္စာနိ အဘိသမေတိ, န ကောဘိသမယဝသေန, ဧဝံ သန္တေ ပစ္စေကမ္ပိ သစ္စေသု နာနက္ခဏေနေဝ ပဝတ္တေယျ, န ကေက္ခဏေန, တထာ သတိ ဒုက္ခာဒီနံ ကေဒေသေကဒေသမေဝ ပရိဇာနာတိ ပဇဟတီတိ အာပဇ္ဇတီတိ နာနာဘိသမယေ ပဌမမဂ္ဂာဒီဟိ ပဟာတဗ္ဗာနံ သညောဇနတ္တယာဒီနံ ကေဒေသေကဒေသပ္ပဟာနံ သိယာတိ ကေဒေသသောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာဒိတာ, တတော ဧဝ ကေဒေသသောတာပန္နာဒိတာ စ အာပဇ္ဇတိ အနန္တရဖလတ္တာ လောကုတ္တရကုသလာနံ, န စ တံ ယုတ္တံ။ န ဟိ ကာလဘေဒေန ဝိနာ သော ဧဝ သောတာပန္နော စ အသောတာပန္နော စာတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။

အပိစာယံ နာနာဘိသမယတဒီ ဇေံ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော “မဂ္ဂဉာဏံ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ ကိံ အာရမ္မဏတော ပဋိဝိဇ္ဈတိ, ဥဒာဟု ကိစ္စတော”တိ? ဇာနမာနော “ကိစ္စတော”တိ ဝဒေယျ, “ကိစ္စတော ပဋိဝိဇ္ဈန္တဿ ကိံ နာနာဘိသမယေနာ”တိ ဝတွာ ပဋိပဟဋိယာနိဒဿနေန သညာပေတဗ္ဗော။ အထ “အာရမ္မဏတော”တိ ဝဒေယျ, ဇေံ သန္တေ တဿ ဉာဏဿ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဝိယ ဒုက္ခသမုဒယာနံ အစ္စန္တပရိညာသမုစ္ဆေဒာ န ယုတ္တာ အနိဿဋ္ဌတ္တာ။ တထာ မဂ္ဂဒဿနံ။ န ဟိ မဂ္ဂေ သယမေဝ အတ္တာနံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတီတိ ယုတ္တံ, မဂ္ဂန္တရပရိကပ္ပနာယ ပန အနဝဋ္ဌာ

နံ အာပဇ္ဇတိ, တသ္မာ တီဏိ သစ္စာနိ ကိစ္စတော, နိရောဓံ ကိစ္စတော စ အာရမ္မဏတော စ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ ဧဝံ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈန္တဿ မဂ္ဂဉာဏဿ နတ္ထေဝ နာနာဘိသမယော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ “ယော ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ ပဿတိ, ဒုက္ခသမုဒယမ္ပိ သော ပဿတီ”တိအာဒိ။ န စေတံ ကာလန္တရဒဿနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ယော နု ခေါ, အာဝုသော, ဒုက္ခံ ပဿတိ, ဒုက္ခသမုဒယမ္ပိ ။ပေ။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒမ္ပိ သော ပဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၀၀) ဧကစ္စဒဿနသမင်္ဂိနော အညသစ္စဒဿနသမင်္ဂိဘာဝဝိစာရဏာယံ တဒတ္ထသာဓနေတ္ထံ အာယသ္မတာ ဂဝမ္ပတိတ္ထေရေန အာဘတတ္တာ, ပစ္စေကဉ္စ သစ္စတ္တယဒဿနဿ ယောဇိတတ္တာ, အညထာ ပုရိမဒိဋ္ဌဿ ပုန အဒဿနတော သမုဒယာဒိဒဿနမယောဇနိယံ သိယာ။ န ဟိ လောကုတ္တရမဂ္ဂေ လောကိယမဂ္ဂေ ဝိယ ကတကာရီဘာဝေန ပဝတ္တတိ သမုစ္ဆေဒကတ္တာ, တထာ ယောဇနေန စ သဗ္ဗဒဿနံ ဒဿနန္တရပရမန္တိ ဒဿနာနုပရမော သိယာတိ ဧဝံ အာဂမတော ယုတ္တိတော စ နာနာဘိသမယော န ယုဇ္ဇတီတိ သညာပေတဗ္ဗော။ ဧဝံ စေ သညတ္တိံ ဂစ္ဆတိ, ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ ဂစ္ဆတိ, **အဘိဓမ္မေ** (ကထာ. ၂၇၄) ဩဓိသောကထာယ သညာပေတဗ္ဗောတိ။

နိရောဓံ အာရမ္မဏတော တိ နိရောဓမေဝ အာရမ္မဏတောတိ နိယမော ဂဟေတဗ္ဗော, န အာရမ္မဏတောတတိ။ တေန နိရောဓေ ကိစ္စတောပိ ပဋိဝေဓော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ **တသ္မိံ သမယေ** တိ သစ္စာနံ အဘိသမယေ။ **ဝီသတိဝတ္ထုကာ**တိ အာဒိ “တီဏိ သညောဇနာနီ”တိ ဝုတ္တာနံ သရူပဒဿနံ။ **စတူသု အာသဝေသူ**တိ ဣဒံ အဘိဓမ္မနယေန ဝုတ္တံ, န သုတ္တန္တနယေန။ န ဟိ သုတ္တေ ကတ္ထစိ စတ္တာရော အာသဝာ အာဂတာ အတ္ထိ။ ယဒိ ဝိစိကိစ္ဆာ န အာသဝော, အထ ကသ္မာ “သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ သီလဗ္ဗတပရာမာသော, ဣမေ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, အာသဝာ ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ”** တိအာဒိ။ **တွေ့ ပရိယာယပန္နတ္တာ** တိ ဧတေန သမ္မာသင်္ကပ္ပဿ ဝိယ ပညာက္ခန္ဓေ ကိစ္စသဘာဂတာယ ဣဓ ဝိစိကိစ္ဆာယ အာသဝသင်္ဂဟော ကတောတိ ဒဿေတိ။

သဗ္ဗော အတ္တဂ္ဂဟော သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝိနိမုတ္တော နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **“ဆန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ။ပေ။ ဝိဘတ္တာ”** တိ။ သာ ဟိ ဒိဋ္ဌိ ဧကသ္မိံ စိတ္တုပ္ပာဒေ သန္တာနေ စ ဌိတံ ဧကေဇ္ဇံ, တတ္ထ ပဌမံ သဟဇာတေကဇ္ဇံ, ဣတရံ ပဟာနေကဇ္ဇံ, တဒုဘယမ္ပိ နိဒ္ဒါရေတ္ဝာ ဒဿေတုံ **“ဒိဋ္ဌာသဝေဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗထာပီ**တိ သဗ္ဗပ္ပကာရေန, သဟဇာတေကဇ္ဈပဟာနေကဇ္ဈပ္ပကာရေဟီတိ အတ္ထော။ **အဝသေသာ**တိ ဒိဋ္ဌာသဝတော အဝသိဋ္ဌာ။ **တယောပိ အာသဝာ**တိ ကာမာသဝဘဝသဝအဝိဇ္ဇာသဝာ။ တထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ “စတူသု အာသဝေသူ”တိ ဝုတ္တံ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ဗဟူ ဧဝေတ္ထ အာသဝာ ပဟာတဗ္ဗာ, တသ္မာ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော “ဣမေ ဝုစ္စန္တိ, ဘိက္ခဝေ, အာသဝာ ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ”တိ။ **ဟေရာဏာန**န္တိ အဋ္ဌကထာစရိယာနံ, “ပုရာတနာနံ မဇ္ဈိမဘာဏကာန”န္တိ စ ဝဒန္တိ။

ဒဿနာ ပဟာတဗ္ဗာ တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

ဒဿနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သံဝရာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၂. **သံဝရာဒီဟီ**တိ သံဝရပဋိသေဝနအဓိဝါသနပရိဝဇ္ဇနဝိနောဒနေဟိ။ **သဗ္ဗေသမ္ပိ** တိ စတုန္နမ္ပိ အရိယမဂ္ဂါနံ။ **အယန္တိ** သံဝရာပဟာတဗ္ဗာဒိကထာ **ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ** ။ တထာ ဟိ ဟေဋ္ဌာ “ဥပက္ကိလေသဝိသောဓနံ အာဒိံ ကတ္ဝာ အာသဝက္ခယပဋိပတ္တိဒဿနတ္ထ”န္တိ သုတ္တန္တဒေသနာယ ပယောဇနံ ဝုတ္တံ။ န ဟိ သက္ကာ အာဒိတော ဧဝ အရိယမဂ္ဂံ ဘာဝေတုံ, အထ ခေါ သမာဒိန္နသီလော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဝါရော “သင်္ခါယေကံ ပဋိသေဝတိ, သင်္ခါယေကံ အဓိဝါသေတိ, သင်္ခါယေကံ ပရိဝဇ္ဇေတိ, သင်္ခါယေကံ ဝိနောဒေတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၄၈; မ. နိ. ၂.၁၆၈) ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုရာပဿေနပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇမာနော သမ္မသနဝိဓိံ ဩတရိတ္ဝာ အနုက္ကမေန ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတ္ဝာ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ အာသဝေ ခေပေတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, မဟာသမုဒ္ဒေါ အနုပုဗ္ဗနိန္နော အနုပုဗ္ဗပေါဏော အနုပုဗ္ဗပဗ္ဘာရော, န အာယတကေနေဝ ပပါတော, ဧဝံ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ အနုပုဗ္ဗသိက္ခာ အနုပုဗ္ဗကိရိယာ အနုပုဗ္ဗပဋိပဒါ, န အာယတကေနေဝ အညာပဋိဝေဓော”တိ (အ. နိ. ၈.၂၀; ဥဒါ. ၄၅; စူဠဝ. ၃၈၅)။

ကၠဓာတိ အယံ **ကၠဓ-**သဒ္ဒေါ သဗ္ဗာကာရတော ကုဒ္ဒိယသံဝရသံဝုတဿ ပုဂ္ဂလဿ သန္ဒိဿယဘူတသာ သနပရိဒီပနော, အညသာသနဿ တထာဘာဝပဋိသေဓနော စာတိ ဝုတ္တံ **“ကၠမသိံ သာသနေ”** တိ။ **အာဒီနဝပဋိသင်္ခါ** တိ အာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာ။ **သမ္ပလိမဋ္ဌ** န္တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၆.၅၈) ဃံသိတံ။ **အနုဗ္ဗုဠ္ဍနသော** တိ ဟတ္ထဟာဒဟသိတကထိတဝိလောကိတာဒိပ္ပကာရဘာဂသော။ တဥ္ဟိ အယောနိသော မနသိကရောတော ကိလေသာနံ အနု အနု ဗ္ဗုဠ္ဍနတော “အနုဗ္ဗုဠ္ဍန”န္တိ ဝုစ္စတိ။ **နိမိတ္တဂ္ဂဟော** တိ ကတ္တိပုရိသနိမိတ္တာဒိကဿ တ ကိလေသဝတ္ထုဘူတဿ တ နိမိတ္တဿ ကဟော။ **အာဒိတ္တပရိယာယနယေနာ** တိ အာဒိတ္တပရိယာယေ (သံ. နိ. ၄.၂၈; မဟာဝ. ၅၄) အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ အာဒီနဝပဋိသင်္ခါတိ ယောဇနာ။ ယထာ ကတ္တိယာ ကုဒ္ဒိယန္တိ ကတ္တိဒ္ဒိယံ, န ဝေမိဒံ, ကၠဒံ ပန **စက္ခုမေဝ ကုဒ္ဒိယန္တိ စက္ခုဒ္ဒိယန္တိ** ။ **တိတ္ထကာကော ဝိယာ** တိ တိတ္ထေ ကာကော တိတ္ထကာကော, နဒိယာ သမတိက္ကမနတိတ္ထေ နိယတဋ္ဌိတိကော။ **အာတဋ္ဌကစ္ဆပေ**ါ တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဇဝံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ **စက္ခုဒ္ဒိယေ** နိယတဋ္ဌာနော **သံဝရော** စက္ခုဒ္ဒိယသံဝရော။ **မုဋ္ဌဿစ္စံ** သတိပဋိပက္ခာ အကုသလဓမ္မာ။ ယဒိပိ အညတ္တ အသင္ခေယ္ယမ္ပိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ နိရုဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပသာဒဃဋ္ဋနာဝဇ္ဇနုပ္ပာအနံ ပန အန္တရေ ဒွေဝ ဧဝ ဘဝင်္ဂစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အယံ စိတ္တနိယာမောတိ အာဟ **ဘဝင်္ဂေ “ဒွိက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓေ”**တိ။

ဇဝနက္ခဏေ ပန သစေ ဒုဿီလျံ တ တိအာဒိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၁၅; ဓ. သ. မူလဋီ. ၁၃၅၂) ပုန အဝစနတ္ထံ ကၠခေဝ သဗ္ဗံ ဝုတ္တန္တိ ဆသု ဒွါရေသု ယထာသမ္ဘဝံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ န ဟိ ပဉ္စဒွါရေ ကာယဝစီဒုစ္စရိတသင်္ခါတော ဒုဿီလျသံဝရော အတ္ထိတိ သော မနောဒွါရဝသေန, ကၠတရော ဆန္နမ္ပိ ဒွါရာနံ ဝသေန ယောဇေတဗ္ဗော။ မုဋ္ဌဿစ္စာဒီနဥ္ဟိ သတိပဋိပက္ခာဒိလက္ခဏာနံ အကုသလဓမ္မာနံ သိယာ ပဉ္စဒွါရေ ဥပ္ပတ္တိ, န တွေဝ ဝ ကာယိကဝါစသိကဝီတိက္ကမဘူတဿ ဒုဿီလျဿ တတ္ထ ဥပ္ပတ္တိ ပဉ္စဒွါရိကဇဝနာနံ အဝိညတ္တိဇနကတ္တာတိ။

ယထာ ကိန္တိ ယေန ပကာရေန ဇဝနေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အသံဝရော “စက္ခုဒွါရေ အသံဝရော”တိ ဝုစ္စတိ, တံ နိဒဿနံ ကိန္တိ အတ္ထော။ **ယထာ**တိအာဒိနာ နဂရဒွါရေ အသံဝရေ သတိ တံသမ္ဗန္ဓာနံ ဃရာဒီနံ အသံဝုတတာ ဝိယ ဇဝနေ အသံဝရေ သတိ တံသမ္ဗန္ဓာနံ ဒွါရာဒီနံ အသံဝုတတာတိ အညာသံဝရေ အညာသံဝုတတာသာမညမေဝ နိဒဿေတိ, န ပုဗ္ဗာပရသာမညံ, အန္တောဗဟိသာမညံ တ။ သမ္ဗန္ဓော စ ဇဝနေန ဒွါရာဒီနံ ဧကသန္တတိပရိယာပန္နတာယ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပစ္စယဘာဝေန ပုရိမနိပ္ဖန္နံ ဇဝနကာလေ အသန္တမ္ပိ ဘဝင်္ဂာဒိ ဖလနိပ္ဖတ္တိယာ စက္ခာဒိ ဝိယ သန္တံယေဝ နာမ။ န ဟိ ဓရမာနံယေဝ “သန္တ”န္တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ သတိ ဒွါရဘဝင်္ဂါဒိကေ ပစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဇဝနံ ဗာဟိရံ ဝိယ ကတွာ နဂရဒွါရသမာနံ ဝုတ္တံ။ ကၠတရဥ္စ အန္တောနဂရဃရာဒိသမာနံ။ ဇဝနဿ ဟိ ပရမတ္ထတော အသတိပိ ဗာဟိရဘာဝေ ကၠတရဿ စ အဗ္ဘန္တရဘာဝေ “ပဘဿရမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တဉ္စ ခေါ အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ”န္တိ (အ. နိ. ၁.၄၉) အာဒိဝစနတော အာဂန္တုကဘူတဿ ကအာစိ ကအာစိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ ဇဝနဿ ဗာဟိရဘာဝေ, တဗ္ဗိဓုရသဘာဝဿ ကၠတရဿ အဗ္ဘန္တရဘာဝေ စ ပရိယာယတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဇဝနေ တ အသံဝရေ ဥပ္ပန္နေ တတော ပရံ ဒွါရဘဝင်္ဂါဒီနံ အသံဝရဟေတုဘာဝါပတ္တိတော နဂရဒွါရသဒိသေန ဇဝနေန ပဝိသိတွာ ဒုဿီလျာဒိစောရာနံ ဒွါရဘဝင်္ဂါဒီသု မုသနံ ကုသလဘဏ္ဍဝိနာသနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဥပ္ပန္နေ ဟိ အသံဝရေ ဒွါရာဒီနံ တဿ ဟေတုဘာဝေ ပညာယတိ, သော စ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောယေဝ ဒွါရာဒီနံ သံဝရူပနိဿယဘာဝံ ပဋိဗာဟေန္တောယေဝ ပဝတ္တတီတိ အယဥ္ဟေတ္ထ အသံဝရာဒီနံ ပဝတ္တိနယော။ ပဉ္စဒွါရေ ရူပာဒိအာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ ယထာပစ္စယံ အကုသလဇဝနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတိဏ္ဏေ မနောဒွါရိကဇဝနံ တံယေဝ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, ပုန တသ္မိံယေဝ ဒွါရေ “ကတ္တိ ပုရိသော”တိအာဒိနာ ဝိသယံ ဝဝတ္ထပေတွာ ဇဝနံ ဘဝင်္ဂံ ဩတရတိ, ပုန တရေ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန ဇဝနံ ဇဝတိ, ပုနပိ ယဒိ တာဒိသံ အာရမ္မဏံ အာပာထမာဂစ္ဆတိ, တံသဒိသမေဝ ပဉ္စဒွါရေ ရူပာဒီသု ဇဝနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“ဧဝမေဝ ဇဝနေ ဒုဿီလျာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု တသ္မိံ အသံဝရေ သတိ ဒွါရမ္ပိ အဂုတ္တ”**န္တိအာဒိ။ အယံ တာဝ အသံဝရပက္ခေ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။

သံဝရပက္ခေပိ ကၠမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံဝရေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော သံဝုတောတိ ဝုတ္တောတိ အာဟ **“ဥပေတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”** တိ။ **ဧကေဇ္ဈံ ကတွာ** တိ “ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော”တိ ပဒဉ္စ အတ္ထတော အဘိန္နံ သမာနံ ကတွာ။ **အယမေဝ စေတ္ထ အတ္ထော** **သုန္ဒရတရော** ဥပရိဟဋ္ဌိယာ သံသန္ဒနတော။ တေ

နာဟ **“တထာဟီ”**တိအာဒိ။ **ယန္တိ အာဒေသော** တိ ဣမိနာ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန သဒ္ဒိံ ဝစနဝိပလ္လာသော ကတောတိ ဒ
ဿေတိ, နိပါတပဒံ တ ဧတံ ပစ္စတ္တပုထုဝစနတ္တံ။ **ဝိဃာတကရာ**တိ စိတ္တဝိဃာတကရဏာ စိတ္တဒုက္ခနိဗ္ဗတ္
တကာ စ။ ယထာဝုတ္တကိလေသပဟေတုကာ အာဟာနုဗန္ဓာ ဝိပါကာ ဧဝ **ဝိပါကပရိဠာဟာ**။ ယထာ ပနေတ္ထ အာသတ
အညေ စ ဝိဃာတကရာ ကိလေသဝိပါကပရိဠာဟာ သမ္ဘဝန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **“စက္ခုဒွာရေဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တံ
သုဝိညေယျမေဝ။ ဧတ္ထ စ သံဝရဏူပါယော, သံဝရိတဗ္ဗံ, သံဝရော, ယတော သော သံဝရော, ယတ္ထ သံဝရော, ယဥ္စ
သံဝရဖလန္တိ အယံ ဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? ပဋိသင်္ခာ ယောနိသောတိ ဟိ **သံဝရဏူပါယော**။ စက္ခုန္ဒြိယံ **သံဝရိ
တဗ္ဗံ**။ သံဝရဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ သတိ **သံဝရော**။ အသံဝုတဿာတိ **သံဝရဏာဝဓိ**။ အသံဝရတော ဟိ သံဝရဏံ။ သံဝရိ
တဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန သိဒ္ဓေါ ဣဓ **သံဝရဝိသယော**။ စက္ခုန္ဒြိယဉ္ဟိ သံဝရဉာဏံ ရူပါရမ္မဏေ သံဝရီယတီတိ အဝုတ္တသိ
ဒ္ဓေါယမတ္ထော။ အာသဝတန္နိမိတ္တကိလေသာဒိပရိဠာဟာဘာဝေါ **ဖလံ**။ ဧဝံ သောတဒွါရာဒီသုပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သ
ဗ္ဗတ္ထေတ**တိ မနောဒွါရေ ပဥ္စဒွါရေ စာတိ သဗ္ဗသ္မိံ ဒွါရေ။

သံဝရာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဋိသေဝနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၃. **ပဋိသင်္ခာ ယောနိသော စီဝရ** န္တိအာဒီသု ‘‘သီတဿ ပဋိဃာတာယာ’’တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ ပစ္စဝေက္ခဏမေဝ
ယောနိသော ပဋိသင်္ခာ။ **ဤဒိသန္တိ** ဧဝရူပံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ။ **ဘဝပတ္ထနာယ အဿာဒယတော** တိ ဘဝပတ္ထနာမုခေန
ဘာဝိတံ အာရမ္မဏံ အဿာဒေန္တဿ။ **စီဝရန္တိ** နိဝါသနာဒိ ယံ ကိဉ္စိ စီဝရံ။ **ပဋိသေဝတီ**တိ နိဝါသနာဒိဝသေန ပရိဘု
ဥ္ဇတိ။ **ယာဝဒေဝ**တိ ပယောဇနပရိမာဏနိယမနံ။ သီတပဋိဃာတာဒိယေဝ ဟိ ယောဂိနော စီဝရပဋိသေဝနေ ပယောဇနံ။ **သီ
တဿာ**တိ ဓာတုက္ခောဘတော ဝါ ဥတုပရိဏာမတော ဝါ ဥပ္ပန္နသီတဿ။ **ပဋိဃာတာယာ**တိ ပဋိဗာဟနတ္ထံ တပ္ပ
စ္စယဿ ဝိကာရဿ ဝိနောဒနတ္ထံ။ **ဥဏှဿာ** တိ အဂ္ဂိသန္တာပတော ဥပ္ပန္နဿ ဥဏှဿ။ **ဍံသာ**ဒယော ဟ
ကဋ္ဌာယေဝ။ ပုန **ယာဝဒေဝ**တိ နိယတပယောဇနပရိမာဏနိယမနံ။ နိယတဉ္ဟိ ပယောဇနံ စီဝရပဋိသေဝနဿ ဟိရိကောပီ
နပဋိစ္ဆာဒနံ, ဣတရံ ကဒါစိ ကဒါစိ ။ **ဟိရိကောပီနန္တိ** သမ္ဗာဓဋ္ဌာနံ ။ ယသ္မိံဉှိ အင်္ဂေ ဝိဝဋေ ဟိရီ ကုပ္ပတိ ဝိနဿ
သတိ, တံ ဟိရိယာ ကောပနတော ဟိရိကောပီနံ, တဿ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ စီဝရံ ပဋိသေဝတိ။

ပိဏ္ဍပါတ န္တိ ယံ ကိဉ္စိ အာဟာရံ။ သော ဟိ ပိဏ္ဍောလျေန ဘိက္ခုနာယ ပတ္တေ ပတနတော တတ္ထ တတ္ထ
လဒ္ဓဘိက္ခာပိဏ္ဍာနံ ပါတတော သန္နိပါတတောတိ ‘‘ပိဏ္ဍပါတော’’တိ ဝုစ္စတိ။ **နေဝ ဒဝါယာ**တိ န ကီဠနာယ။ **န မဒါယ**
တိ န ဗလမဒမာနမဒပုရိသမဒတ္ထံ။ **န မဏ္ဍနာယာ** တိ န အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ပီဏနဘာဝတ္ထံ။ **န ဝိဘူသနာယာ**တိ န တေသံ
ယေဝ သောဘာနတ္ထံ, ဆဝိသမ္ပတ္တိအတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဣမာနိ စ ပဒါနိ ယထာက္ကမံ မောဟ-ဒေါသ-သဏ္ဌာန-
ဝဏ္ဏ-ရာဂူပနိဿယ-ပဟာနတ္ထာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ပုရိမံ ဝါ ဒွယံ အတ္တနော အတ္တနော သံကိလေသုပ္ပတ္တိနိသေဓနတ္
ထံ, ဣတရံ ပရဿပိ။ စတ္တာရိပိ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဿ ပဟာနတ္ထံ ဝုတ္တာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **ကာယဿ
ာ**တိ ရူပကာယဿ။ **ဌိတိယာ ယာပနာယာ**တိ ပဗန္ဓဋ္ဌိတတ္ထဉ္စေဝ ပဝတ္တိယာ အဝိစ္ဆေဒနတ္ထဉ္စ စိရကာလဋ္ဌိတ
တ္ထံ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ပဝတ္တာပနတ္ထံ။ **ဝိဟိံသူပရတိယာ**တိ ဇိဃစ္ဆာဒုက္ခဿ ဥပရမဏတ္ထံ။ **ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂ
ဟာယာ**တိ သာသနမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယာနံ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ။ **ဣတီ**တိ ဧဝံ ဣမိနာ ဥပာယေန။ **ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခာမီ**
တိ ပုရာဏံ အဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနံ ပဋိဟနိဿာမိ။ **နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမီ** တိ နဝံ ဘုတ္တပစ္စယာ
ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမီတိ။ တဿာ ဟိ အနုပ္ပန္နာယ အနုပ္ပဇ္ဇနတ္ထမေဝ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဧတ္
ထ စ အဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနာ နာမ ယထာပဝတ္တာ ဇိဃစ္ဆာနိမိတ္တာ ဝေဒနာ။ သာ ဟိ အဘုဉ္ဇန္တဿ
ဘိယျော ဘိယျော ပဝမုနဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဘုတ္တပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝေဒနာပိ ခုဒါနိမိတ္တာဝ အင်္ဂဒါဟသူလာ
ဒိဝေဒနာ အပ္ပဝတ္တာ။ သာ ဟိ ဘုတ္တပစ္စယာ အနုပ္ပန္နာဝ န ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ။ ဝိဟိံသာနိမိတ္တတာ စေတာသံ ဝိဟိံ
သာယ ဝိသေသော။

ယာတ္ရာ စ မေ ဘဝိဿတီ တိ ယာပနာ စ မေ စတုန္နံ ဣရိယာပထာနံ ဘဝိဿတိ။ **ယာပနာယာ**တိ ဣမိနာ ဇီဝိတိန္
ဒြိယယာပနာ ဝုတ္တာ, ဣဓ စတုန္နံ ဣရိယာပထာနံ အဝိစ္ဆေဒသင်္ခါတာ ယာပနာတိ အယမေတာသံ ဝိသေသော။ **အနဝ
ဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာရော စာ**တိ အယုတ္တပရိယေသနပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂပရိဝဇ္ဇနေန အနဝဇ္ဇတာ, ပရိမိတပရိဘော

ဂေန ဖာသုဝိဟာရော။ အသပ္ပာယာပရိမိတဘောဇနပစ္စယာ အရတိတန္ဒိဝိဇမ္ဘိတာဝိညုဂရဟာဒိအေသာဘာဝေန ဝါ အနဝဇ္ဇတာ, သပ္ပာယပရိမိတဘောဇနပစ္စယာ ကာယဗလသမ္ဘဝေန ဖာသုဝိဟာရော။ ယာဝဒတ္ထဥဒရာဝဒေဟကဘောဇနပရိဝဇ္ဇနေန သေယျသုခပဿသုခမိဒ္ဓသုခာဒီနံ အဘာဝတော အနဝဇ္ဇတာ, စတုပဉ္စာလောပမတ္တညီနဘောဇနေန စတုရိယာပထယောဂ္ဂတာပာဒနတော ဖာသုဝိဟာရော။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> “စတ္တာရော ပဉ္စ အာလောပေ၊ အဘုတွာ ဥဒကံ ပိဝေ။
> အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ၊ ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော”တိ။ (ထေရဂါ. ၉၈၃)။

ဧတ္တာဝတာ ပယောဇနပရိဂ္ဂဟော, မဇ္ဈိမာ စ ပဋိပဒါ ဒီပိတာ ဟောတိ။

သေနာသနန္တိ သယနဉ္စ အာသနဉ္စ။ ယတ္ထ ဟိ ဝိဟာရာဒိကေ သေတိ နိပဇ္ဇတိ, အာသတိ နိသီဒတိ, တံ သေနာသနံ။ **ဥတုပရိဿယဝိနောဒနပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထ**န္တိ ဥတုယေဝ ပရိသဟနဋ္ဌေန ပရိဿယော, သရီရာဗာဓစိတ္တဝိက္ခေပကရော, အထ ဝါ ယထာဝုတ္တော ဥတု စ သီဟဗျဂ္ဃာဒိပါကဋပရိဿယော စ ရာဂဒေါသာဒိပဋိစ္ဆန္နပရိဿယော စ ဥတုပရိဿယော, တဿ ဝိနောဒနတ္ထဉ္စေဝ ဧကီဘာဝသုခတ္ထဉ္စ။ ကာမဉ္စ စီဝရပဋိသေဝနေ ဟိရိကောပီနပဋိစ္ဆာဒနံ ဝိယ တဿ နိယတပယောဇနန္တိ ပုန **“ယာဝဒေဝ”**တိ ဝုတ္တံ။

ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရန္တိ ရောဂဿ ပစ္စနီကပစ္စယတ္တာ ဂိလာနပစ္စယော, တတော ဧဝ ဘိသက္ကဿ အနုညာတဝတ္တုတာယ ဘေသဇ္ဇံ, ဇီဝိတဿ ပရိဝါရသမ္ဘာရဘာဝေဟိ ပရိက္ခာရော စာတိ **ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရော,** တံ။ **ဥပ္ပန္နာန**န္တိ ဇာတာနံ နိဗ္ဗတ္တာနံ။ **ဝေယျာဗာဓိကာန**န္တိ ဗျာဗာဓတော ဓာတုက္ခောဘတော စ တ နိဗ္ဗတ္တရောဂတော စ ဇာတာနံ။ **ဝေဒနာန**န္တိ ဒုက္ခဝေဒနာနံ။ **အဗျာပဇ္ဇပရမတာယာ**တိ နိဒ္ဒုက္ခပရမဘာဝတာယ ပဋိသေဝတီတိ ယောဇနာ။ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခေပေနေဝ ဟဋ္ဌဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **နဝဝေဒနုပ္ပာဒနတောပီ**တိ န ကေဝလံ အာယတိံ ဧဝ ဝိပါကပရိဠာဟာ, အထ ခေါ အတိဘောဇနပစ္စယာ အလံသာဋကာဒီနံ ဝိယ နဝဝေဒနုပ္ပာဒနတောပိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။

ပဋိသေဝနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဓိဝါသနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၄. **ခမော**တိ ခမနကော။ ကမ္မဋ္ဌာနိကဿ စလနံ နာမ ကမ္မဋ္ဌာနပရိစ္စာဂေတိ အာဟ **“စလတိ ကမ္ပတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဇဟတီ”**တိ။ **အဓိမတ္တမ္ပိ ဥဏှံ သဟတိ,** သဟန္တော စ န နဂ္ဂသမဏာဒယော ဝိယ သဟတိ, အထ ခေါ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနေနာတိ အာဟ **“သေ့ဝဝ ထေရော ဝိယာ”**တိ။ **ဗဟိစင်္ကမေ**တိ လေဏတော ဗဟိ စင်္ကမေ။ **ဥဏှဟာဘယေနေတ**တိ နရကဂ္ဂိဥဏှဟာဘယေနေဝ။ တေနာဟ **“အဝီစိမဟာနိရယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ”**တိ, တမ္ပိ “မယာ အနေကက္ခတ္တုံ အနုဘူတံ, က္ကဒံ ပန တတော မုဒုတရ”န္တိ ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ **ဧတ္ထော**တိ ဧတသ္မိံ ဌာနေ။ **အဂ္ဂိသန္တာပေဟဝ ဝေဒိတဗ္ဗော** သူရိယသန္တာပဿ ပရတော ဝုစ္စမာနတ္တာ။

ပရိသုဒ္ဓသီလောဟမသ္မိတိ သဗ္ဗထာပိ “ဝိသုဒ္ဓသီလောဟမသ္မိ”တိ မရဏံ အဂ္ဂဟေတွာ အဝိပ္ပဋိသာရမူလိကံ ပီတိံ ဥပ္ပာဒေသိ။ **သဟ ပီတုပ္ပာဒါ**တိ ဖရဏပီတိယာ ဥပ္ပာဒေန သဟေဝ။ **ဝိသံ နိဝတ္တိတွာ**တိ ပီတိဝေဂေန အဇ္ဈောတ္ထဋံ ဒဋ္ဌမုခေနေဝ ဘဿိတွာ။ **တတ္ထေဝါ**တိ သပ္ပေန ဒဋ္ဌဋ္ဌာနေယေဝ။ **စိတ္တေကဂ္ဂတံ လဘိတွာ**တိ “ပီတိမနဿ ကာယော ပဿမ္ဘတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၄၆၆; ၃.၃၅၉; သံ. နိ. ၅.၃၇၆; အ. နိ. ၃.၉၆; ၁၁.၁၂) နယေန သမာဓာနံ ဟာပုဏိတွာ။

ပစ္စယေသု သန္တောသော ဘာဝနာယ စ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနတာယ အာရာမော အဿာတိ ပစ္စယသန္တောသဘာဝနာရာမော, တဿ ဘာဝေါ **ပစ္စယ။ပေ။ ရာမတာ,** တာယ။ **မဟာထေရော**တိ ဝုဍ္ဎတရော ထေရော။ ဝစနမေဝ တဒတ္ထံ ဉာပေတုကာမာနံ ပထောတိ **ဝစနပထော**။

အသုခဋ္ဌေန တ **တိဗ္ဗာ** ။ ယဥ္ဟိ န သုခံ, တံ အနိဋ္ဌံ ''တိဗ္ဗ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဧဝံသဘာဝေတိ** ''အဓိတသနဇာတိယော''တိ ပဒဒ္ဓ အတ္ထမာဟ။ **မုဟုတ္တေန** ခဏေဝ တတော ဟဒယံ ဖာလေတုံ အာရဒ္ဓေယေဝ။ **အနာကမီ ဟုတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယီ**တိ အရဟတ္တံ ပတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထာ တိ ''ဥဏှော့ဟန ဖုဋ္ဌဿ သီတံ ပတ္ထယတော''တိအာဒိနာ သဗ္ဗတ္ထ ဥဏှ့ဟာဒိနိမိတ္တံ ကာမာသဝုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, သီတံ တ ဥဏှ့ဟံ တ အနိဋ္ဌန္တိ အဓိပ္ပာယော။ အတ္တဂ္ဂဟေ သတိ အတ္တနိယဂ္ဂဟောတိ အာဟ **''မယှဟံ သီတံ ဥဏှ့ဟန္တိ ကဟော ဒိဋ္ဌာသဝေ''** တိ။ သီတာဒိကေ ဥပဂတေ သဟန္တီ ခမန္တီ တေ အတ္တနော ဥပရိ တသေန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''အာရောပေတွာ တသေတိယေတ''**တိ ။ **န နိရုဿတီ** တိ န ဝိဓုနတိ။ ယော ဟိ သီတာဒိကေ န သဟတိ, သော တေ နိရုဿန္တော ဝိဓုနန္တော ဝိယ ဟောတီတိ။

အဓိတသနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရိဝဇ္ဇနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၅. **အဟံ သမဏောတိ** (အ. နိ. ဋီ. ၃.၆.၅၈) ''အဟံ သမဏော, ကိံ မမ ဇီဝိတေန တ မရဏေန တ''တိ ဧဝံ အစိန္တေတွာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပစ္စဝေက္ခိတွာ** တိ ကမပ္ပဒေသံ ပယောဇနာဒိဥ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ **ပဋိက္ကမတီ** တိ ဟတ္ထိအာဒီနံ သမီပဂမနတော အပက္ကမတိ။ ကဏ္ဍကာ ယတ္ထ တိဋ္ဌန္တိ, တံ **ကဏ္ဍကဋ္ဌာနံ** ။ **အမနုဿဒုဋ္ဌာနီ** တိ အမနုဿသဉ္စာရေန ဒုသိတာနိ, သပရိဿယာနီတိ အတ္ထော။ **သမာန**န္တိ သမံ, အဝိသမန္တိ အတ္ထော။ **အကာသိ တ** တာဒိသံ အနာစာရံ။

သီလသံဝရသင်္ခာတေနာ တိ ''ကထံ ပရိဝဇ္ဇနံ သီလ''န္တိ ယဒေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ အပိစ ''စဏ္ဍံ ဟတ္ထိံ ပရိဝဇ္ဇေတီ''တိ ဝစနတော ဟတ္ထိအာဒိပရိဝဇ္ဇနမ္ပိ ဘဂဝတော ဝစနာနုဋ္ဌာနန္တိ ကတွာ အာစာရသီလမေဝာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပရိဝဇ္ဇနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝိနောဒနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၆. **ဣတိပီ**တိ ဣမိနာ ကာရဏေန, အယောနိသောမနသိကာရသမုဋ္ဌိတတ္တာပိ လောဘာဒိသဟဂတတ္တာပိ ကုသလပဋိပက္ခတောပီတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟိ အယံ ဝိတက္ကော အကုသလောတိ အတ္ထော။ ဣမိနာ နယေန **သာဝဇ္ဇော**တိအာဒီသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တ္တေ စ **အကုသလော**တိအာဒိနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ ကာမဝိတက္ကဿ အာဒီနဝံ ဒဿေတိ, **ဒုက္ခဝိပါကော**တိ ဣမိနာ သမ္ပရာယိကံ။ **အတ္တဗျာဗာဓာယ သံဝတ္တတီ** တိအာဒီသုပိ ဣမိနာဝ နယေန အာဒီနဝဝိဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥပ္ပန္နဿ ကာမဝိတက္ကဿ အနဓိဝါသနံ နာမ ပုန တာဒိသဿ အနုပ္ပာဒနံ, တံ ပနသ ပဟာနံ ဝိနောဒနံ ဗျန္တိကရဏံ အနဘာဝဂမနန္တိ စ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ ဟဒိဋ္ဌယံ ''ဥပ္ပန္နံ ကာမဝိတက္ကံ နာဓိဝါသေတီ''တိ ဝတွာ ''ပဇဟတီ''တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **''အနဓိဝါသေန္တော ကိံ ကရောတီတိ ပဇဟတီ''**တိအာဒိမာဟ။ ပဟာနဉ္စေတ္ထ ဝိက္ခမ္ဘနမေဝ, န သမုစ္ဆေဒေါတိ ဒဿေတုံ **''ဝိနောဒေတီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနေဝ အတ္ထော ဒဿိတော။

ကာမဝိတက္ကော တိ သမ္ပယောဂတော အာရမ္မဏတော စ ကာမသဟဂတော ဝိတက္ကော။ တေနာဟ **''ကာမပဋိသံယုတ္တော တက္ကော''** တိအာဒိ။ **ကာမပဋိသံယုတ္တော** တိ ဟိ ကာမရာဂသင်္ခာတေန ကာမေန သမ္ပယုတ္တော ဝတ္ထုကာမသင်္ခာတေန ပဋိဗဒ္ဓော စ။ **ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ** တိ တေသံ ဟာပဝိတက္ကာနံ ဥပ္ပာဒအဝတ္ထာဂဟဏံ တ ကတံ သိယာ အနဝသေသဂ္ဂဟဏံ တ။ တေသု ပဌမံ သန္ဓာယာဟ **''ဥပ္ပန္နမတ္တေ''** တိ, သမ္ပတိဇာတေတိ အတ္ထော။ အနဝသေသဂ္ဂဟဏံ ဗျာပနိစ္ဆာယ ဟောတီတိ ဒဿေတုံ **''သတက္ခတ္တုမ္ပိ ဥပ္ပန္နေ''** တိ ဝုတ္တံ။ **ဉာတိဝိတက္ကော** တိ ''အမှာကံ ဉာတယော သုခဇီဝိနော သမ္ပတ္တိယုတ္တာ''တိအာဒိနာ ဂေဟဿိတပေမဝသေန ဉာတကေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။ **ဇနပဒဝိတက္ကော** တိ ''အမှာကံ ဇနပဒေါ သုဘိက္ခော သမ္ပန္နသဿော ရမဏီယော''တိအာဒိနာ ဂေ

ဟာသုပ္ပိတပေမဝသေနေဝ ဇနပဒံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။ ဥက္ကဋ္ဌိကပ္ပဓာနာဒီဟိ ဒုက္ခေ နိဇ္ဇိဏ္ဏေ သမ္ပရာယေ အတ္တာ သုခီ ဟောတိ အမရောတိ ဒုက္ကရကာရိကာယ ပဋိသံယုတ္တော အမရတ္တာယ ဝိတက္ကော, တံ တ အာရဗ္ဘ အမရာဝိက္ခေပဒိဋ္ဌိသဟဂတော အမရော စ သော ဝိတက္ကော စာတိ **အမရဝိတက္ကော။ ပရာနုဒ္ဒယတာပဋိသံယုတ္တော**တိ ပရေသု ဥပဋ္ဌာကာဒီသု သဟနန္ဒိကာဒိဝသေန ပဝတ္တော အနုဒ္ဒယတာပတိရူပကော ဂေဟသ္သိတပေမေန ပဋိသံယုတ္တော ဝိတက္ကော။ **လာဘသက္ကာရသိလောကပဋိသံယုတ္တော** တိ စီဝရာဒိလာဘေန စေဝ သက္ကာရေန စ ကိတ္တိသဒ္ဒေန စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ပဋိသံယုတ္တော။ **အနဝညတ္တိပဋိသံယုတ္တော** တိ ''အဟော ဝတ မံ ပရေ န အဝဇာနေယျုံ, န ဟေဋ္ဌာ ကတွာ မညေယျုံ, ပာသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကရေယျု''န္တိ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကော။

ကာမဝိတက္ကော ကာမသင်္ကပ္ပနသဘာဝတ္တာ ကာမသင်္ကပ္ပပဝတ္တိယာ သာတိသယတ္တာ စ ကာမနာကာရော တိ အာဟ **''ကာမဝိတက္ကော ပနေတ္ထ ကာမာသဝေ''** တိ။ **တဗ္ဗိသေသော** တိ ကာမာသဝဝိသေသော, ရာဂသဟဂုတ္တိ တိ အဓိပ္ပာယော။ ကာမဝိတက္ကာဒိကေ ဝိနောဒေတိ အတ္တနော သန္တာနတော နီဟရတိ ဧတေနာတိ **ဝိနောဒနံ,** ဝီရိယန္တိ အာဟ **''ဝီရိယသံဝရသင်္ခာတေန ဝိနောဒနေနာ''** တိ။

ဝိနောဒနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘာဝနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ

၂၇. ''သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိယော ပရိပူရေန္တီ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁၈၇) ဝစနတော ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တီနံ အနဓိဂမော တတော စ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခာနတိဝတ္တိ **အဘာဝနာယ အာဒီနဝေ,** ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဘာဝတော ဩရပုတ္တဘာဝတဒိဝသေန စ **ဘာဝနာယ အာနိသံသော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥပရိမဂ္ဂတ္တယသမယသမ္ဘူတာ** တိ ဒုတိယာဒိမဂ္ဂက္ခဏေ ဇာတာ, ဘာဝနာဓိကာရတော ဒုတိယမဂ္ဂါဒိပရိယာပန္နာတိ အတ္ထော။ နနု စ တေ လောကုတ္တရာ ဧဝ, ကသ္မာ ဝိသေသနံ ကတန္တိ? နယိဒံ ဝိသေသနံ, ဝိသေသိတဗ္ဗံ ပနေတံ, လောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂာ ဧဝ အဓိပ္ပေတာ, တေ စ ခော ဥပရိမဂ္ဂတ္တယသမယသမ္ဘူတာတိ။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု အသမ္မောဟတ္ထ** န္တိ ဝိပဿနာစျာနမဂ္ဂဖလဗောဇ္ဈင်္ဂေသု သမ္မောဟာဘာဝတ္ထံ။ မိဿကနယေန ဟိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု ဝုစ္စမာနေသု တဒင်္ဂါဒိဝိဝေကဒဿနဝသေန ဝိပဿနာဗောဇ္ဈင်္ဂါဒယော ဝိဘဇိတွာ ဝုစ္စန္တိ, န နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂာ ဧတေတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု သမ္မောဟော န ဟောတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာပဋိပတ္တိယာ စ သမ္မဒေဝ ပကာသိတတ္တာ။ **က္လစ ပနာ**တိ က္လမသ္မိံ သုတ္တေ, က္လမသ္မိံ တ အဓိကာရေ။ **လောကုတ္တရနယော ဧဝ ဂဟေတဗ္ဗော** ဘာဝနာမဂ္ဂဿ အဓိကတတ္တာ။

အာဒိပအနန္တိ (အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၄၁၈) ''သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂ''န္တိ ဧဝမာဒီနံ တသ္မိံ တသ္မိံ တဏ္ဍေ အာဒိဘူတာနံ ပအနံ။ **အတ္ထတော** တိ ဝိသေသဝသေန သာမညဝသေန စ ပဒတ္ထတော။ **လက္ခဏာဒီဟီ**တိ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနတော။ **ကမတော**တိ အနုပုဗ္ဗိတော။ **အနူနာဓိကတော**တိ တာဝတ္တကတော။ **ဝိဘာဝိနာ**တိ ဝိညုနာ။

သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂပဒေ။ **သရဏဋ္ဌေနာ** တိ အနုဿရဏဋ္ဌေန၊ စိရကတာဒိဘေဒံ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, အနိဿဇ္ဇနံ တ **ဥပဋ္ဌာနံ** ။ ဥဒကေ အလာဗု ဝိယ ပိလဝိတွာ ဂန္တုံ အဒတွာ ပာသာဏဿ ဝိယ နိစ္စလဿ အာရမ္မဏဿ ဌပနံ သာရဏံ အသမ္မုဋ္ဌတာကရဏံ **အပိလာပနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ** **ဟေတံ** မိလိန္ဒပဉှေ။ **ဘဏ္ဍာကရိကော** တိ ဘဏ္ဍာဂေပကော။ အပိလာပေ ကရောတိ **အပိလာပေတိ။ ထေရေနာ**တိ နာဂသေနတ္ထေရေန။ သမ္မောသပစ္စနီကံ ကိစ္စံ **အသမ္မောသော,** န သမ္မောသာဘာဝမတ္တံ။ **ကေစရာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ** တိ ကာယာဒိအာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ။

ဗောဓိယာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ, **အင်္ဂေ** အဝယဝေ, **ဗောဓိဿ တ** အရိယသာဝကဿ **အင်္ဂေ** ကာရဏံ။ **ပတိဋ္ဌာနာယူဟနာ** ဩဃတရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁) –

''ကိလေသဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, အဘိသင်္ခါရဝသေန အာယူဟနာ။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ပတိဋ္ဌာနံ, အဝသေသကိလေသာဘိသင်္ခါရေဟိ အာယူဟနာ။ တဏှာဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, ဒိဋ္ဌိဝသေန အာယူဟနာ။ သဿတဒိဋ္ဌိယာ ပတိဋ္ဌာနံ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ အာယူဟနာ။ လီနဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, ဥဒ္ဓစ္စဝသေန အာယူဟနာ။ ကာမသုခါနုယောဂဝ

သေန ပတိဋ္ဌာနံ, အတ္တကိလမထာနုယောဂဝသေန အာယူဟနာ။ သဗ္ဗာကုသလာဘိသင်္ခါရဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ,
သဗ္ဗလောကိယကုသလာဘိသင်္ခါရဝသေန အာယူဟနာ''တိ –

ဝုတ္တေသု ပကာရေသု ဣမေ အဝုတ္တာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယာ ဟိ အယံ ဗောဓီတိ ဝုစ္စတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ ။
''ဗုဇ္ဈတီ''တိ ပဒဿ ပဋိဗုဇ္ဈတီတိ အတ္ထောတိ အာဟ **''ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒာယ ဥဋ္ဌဟတီ''** တိ။ တံ ပန ပဋိဗုဇ္ဈနံ
အတ္ထတော စတုန္နံ သစ္စာနံ ပဋိဝေဓော, နိဗ္ဗာနဿေဝ ဝါ သစ္ဆိကိရိယာတိ အာဟ **''စတ္တာရိ''** တိအာဒိ။ **ဈာနင်္ဂမဂ္ဂ
ငင်္ဂာဒယော ဝိယာ**တိ ယထာ အင်္ဂါနိ ဧဝ ဈာနမဂ္ဂါ, န အင်္ဂဝိနိမုတ္တာ, ဧဝမိဓာပီတိ အတ္ထော။ **သေနင်္ဂရထင်္ဂာဒ
ယော ဝိယာ**တိ ဧတေန ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ တိ ဣဒံ ကာရဏတ္ထော အင်္ဂ-သဒ္ဒောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဗုဇ္ဈန္တီတိ
ဗောဓိယော, ဗောဓိယော ဧဝ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ **''ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ''** တိ။ **အနုဗုဇ္ဈန္တီ** တိ ဝိပဿ
နာဒီနံ ကာရဏာနံ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနုရူပံ သစ္စာနံ အနုရူပံ ဗုဇ္ဈန္တိ။ **ပဋိဗုဇ္ဈန္တီ** တိ ကိလေသနိဒ္ဒာယ ဥဋ္ဌဟနတော ပစ္စက္ခဘာ
ဝေန ဝါ ပဋိမုခံ ဗုဇ္ဈန္တိ။ **သမ္ဗုဇ္ဈန္တီ** တိ အဝိပရီတဘာဝေန သမ္မာ စ ဗုဇ္ဈန္တိ။ ဧဝံ ဥပသဂ္ဂါနံ အတ္ထဝိသေသဒီပန
တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဗောဓိ-သဒ္ဒော ဟိ သဗ္ဗဝိသေသယုတ္တံ ဗုဇ္ဈနံ သာမညေန ဂဟေတွာ ဌိတော။

ဝိစိနာတီတိ ''တယိဒံ ဒုက္ခ''န္တိအာဒိနာ ဝီမံသတိ။ **သဘာဝသနံ** ဓမ္မာနံ ယထာဘူတသဘာဝပဋိစ္ဆာဒကဿ သမ္
မောဟဿ ဝိဒ္ဓံသနံ ယထာ အာလောကော အန္ဓကာရဿ။ ယသ္မိံ ဓမ္မေ သတိ ဝီရော နာမ ဟောတိ, သော ဓမ္မော **ဝီရ
ဘာဝေါ။ ဤရယိတဗ္ဗတော**တိ ပဝတ္တေတဗ္ဗတော။ ကောသဇ္ဇပက္ခတော ပတိတုံ အပ္ပဒာနဝသေန သမ္ပယုတ္တာနံ ပ
ဂ္ဂဏှနံ **ပဂ္ဂဟော** ။ **ဥပတ္ထမ္ဘနံ** အနုဗလပ္ပဒာနံ။ သဘာဝိဒနံ လယာပတ္တိ, တပ္ပဋိပက္ခတော **အနောသီဒနံ** ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပီ
ဏယတီ**တိ တပ္ပေတိ ဝဍ္ဎေတိ ဝါ။ **ဖရဏံ** ပဏီတရူပေဟိ ကာယဿ ဗျာပနံ။ **တုဋ္ဌိ** နာမ ပီတိ။ ဥဒဂ္ဂဘာဝေါ **သဘာဂ္
ယံ,** ကာယစိတ္တာနံ ဥက္ခိပနန္တိ အတ္ထော။ **ကာယစိတ္တဒရထပဿမ္ဘနတော** တိ ကာယဒရထဿ စိတ္တဒရထ
ဿ စ ပဿမ္ဘနတော ဝူပသမနတော။ **ကာယောတိ** စေတ္ထ ဝေဒနာဒယော တယော ခန္ဓာ။ **ဒရထော** သာရမ္ဘော, ဒုက္
ခဒောမနဿပစ္စယာနံ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသာနံ, တပ္ပဓာနာနံ ဝါ စတုန္နံ ခန္ဓာနံ အဓိဝစနံ။ ဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘာ
ဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဧဝဉ္စေတ္ထ ပဿဒ္ဓိယာ **အပရိပ္ဖန္ဒနသီတိဘာဝေါ** ဒဋ္ဌဗ္ဗော အသာရဒ္ဓဘာဝတော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘ
ဂဝတာ ''ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါ''တိ (မ. နိ. ၁.၅၂)။

သမာဓာနတောတိ သမ္မာ စိတ္တဿ အာဓာနတော ဌပနတော။ **အဝိက္ခေပေါ** သမ္ပယုတ္တာနံ အဝိက္ခိတ္တတာ,
ယေန သသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ အဝိက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ, သော ဓမ္မော အဝိက္ခေပေါတိ။ **အဝိသာရော** အတ္တနော ဧဝ အ
ဝိသရဏသဘာဝေါ။ **သမ္ပိဏ္ဍနံ** သမ္ပယုတ္တာနံ အဝိပ္ပကိဏ္ဏဘာဝါပါဒနံ နှာနီယစုဏ္ဏာနံ ဥဒကံ ဝိယ။ **စိတ္တဋ္ဌိ
တိပစ္စုပဋ္ဌာနော**တိ ''စိတ္တဿ ဌိတီ''တိ (ဓ. သ. ၁၁) ဝစနတော စိတ္တဿ ပဗန္ဓဋ္ဌိတိပစ္စုပဋ္ဌာနော။ **အဇ္ဈုပေက္
ခနတော**တိ ဥဒာသီနဘာဝတော။ **သာ**တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ ။ သမပ္ပဝတ္တေ ဓမ္မေ ပဋိသင်္ခါနုက္ခာတိ ဥပပတ္တိတော ဣက္
ခတိ တအာကာရာ ဟုတွာ ပဝတ္တတီတိ **ပဋိသင်္ခါနလက္ခဏာ,** ဧဝဉ္စ ကတွာ ''ပဋိသင်္ခါ သန္တိဋ္ဌနာ ဂဟဏေ မဇ္
ဈတ္တတာ''တိ ဥပေက္ခာကိစ္စာဓိမတ္တတာယ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝုတ္တာ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ယထာသကကိစ္စကရဏဝ
သေန သမံ ပဝတ္တနပစ္စယတာ **သမဝါဟိတာ**။ အလီနာနုဒ္ဓတပ္ပဝတ္တိပစ္စယတာ **ဦနာဓိကတာနိဝါရဏံ**။ သမ္ပယုတ္တာနံ
အသမပ္ပဝတ္တိဟေတုကပက္ခပါတံ ဥပစ္ဆိန္ဒန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒရသာ''** တိ။ အဇ္ဈုပေက္
ခနမေဝ **မဇ္ဈတ္တဘာဝေါ** ။

သဗ္ဗသ္မိံ လီနပက္ခေ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခေ စ အတ္ထိကာ ပတ္ထနီယာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ သဗ္ဗတ္ထိကာ, တံ **သဗ္ဗတ္ထိကံ** ။
သမာနက္ခဏပဝတ္တီသု သတ္တသုပိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု တဓာယ ကမပ္ပဝတ္တိတော ပဋိဟဋ္ဌိယာ ဝတ္တဗ္ဗေသု ယံ ကိဉ္စိ ပ
ဌမံ အဝတွာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿေဝ ပဌမံ ဝစနဿ ကာရဏံ သဗ္ဗေသံ ဥပကာရကတ္တန္တိ ဝုတ္တံ **''သဗ္ဗေ
သ''**န္တိအာဒိ။ **သဗ္ဗေသ** န္တိ စ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ, အညထာ သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗေသံ ပစ္စယာတိ။

''ကသ္မာ သတ္တေဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဝုတ္တာ'' တိ စောဒကော သဒ္ဓါလောဘာဒီနမ္ပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝံ အာသင်္ကတိ,
ဣတရော သတိအာဒီနံယေဝ ဘာဝနာယ ဥပကာရတံ ဒဿေန္တော **''လီနုဒ္ဓစ္စပဋိပက္ခတော သဗ္ဗတ္ထိကတော

တာ”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **လီနဉ္သာ** တိ အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟိ ဘာဝနာဝီထိံ အနောတရိတ္ဝာ သံကုဋိတဉ္သ စိတ္တဉ္သ။ တဒာ ဟိ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ န ဘာဝေတဗ္ဗာ။ တဥ္ဟိ တေဟိ အလ္လတိဏာဒီဟိ ဝိယ ပရိတ္တော အဂ္ဂိ ဒုဉ္ဆမုဋ္ဌာပိယံ ဟောတီတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုကာမော အဉ္သ, သော တတ္ထ အလ္လာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပန ဘာဝေတဗ္ဗာ, သုက္ခတိဏာဒီဟိ ဝိယ ပရိတ္တော အဂ္ဂိ လီနံ စိတ္တံ တေဟိ သုသမုဋ္ဌာပိယံ ဟောတီတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ယသ္မိံ ခော”** တိအာဒိ။ တတ္ထ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ ဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ။ပေ.။ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဉ္သ ဘိယျောဘာဝါယ။ပေ.။ သံဝတ္တတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။ တတ္ထ သဘာဝသာမညလက္ခဏပဋိဝေဓဝသေန ပဝတ္တမနသိကာရော။ပေ.။ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒယော ဘာဝေတိ နာမ။

ဥဒ္ဓစ္စဉ္သာ တိ စိတ္တဉ္သ အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟိ သီတိဘာဝပတိဋ္ဌိတဘာဝံ အနောတိဏ္ဏတာယ, တဒါ ဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ န ဘာဝေတဗ္ဗာ။ တဥ္ဟိ တေဟိ သုက္ခတိဏာဒီဟိ ဝိယ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဒုဝူပသမယံ ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုကာမော အဉ္သ, သော တတ္ထ သုက္ခာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။ ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ပန ဘာဝေတဗ္ဗာ, အလ္လတိဏာဒီဟိ ဝိယ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ တေဟိ သုဝူပသမယံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ယသ္မိံ ခော”** တိအာဒိ။ ဧတ္ထာပိ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ ဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ။ပေ.။ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဉ္သ ဘိယျောဘာဝါယ သံဝတ္တတီ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၂)။ တတ္ထ ယထာဉ္သ ပဿဒ္ဓိအာဒယော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗာ, တံ အာကာရံ သလ္လက္ခေတွာ တေသံ ဥပ္ပာဒနဝသေန တထာ မနသိကရောန္တောဝ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒယော ဘာဝေတိ နာမ။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော ပန သဗ္ဗတ္ထ ဗဟူပကာရော။ သော ဟိ စိတ္တံ လီနပက္ခိကာနံ ပဿဒ္ဓိအာဒီနံ ဝသေန လယာပတ္တိတော, ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနဉ္စ ဓမ္မဝိစယာဒီနံ ဝသေန ဥဒ္ဓစ္စပာတတော ရက္ခတိ, တသ္မာ သော လောဏဓူပနံ ဝိယ သဗ္ဗဗျဉ္ဇနေသု သဗ္ဗကမ္မိကအမစ္စော ဝိယ စ ရာဇကိစ္စေသု သဗ္ဗတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **“သတိဉ္စ ခွါဟံ, ဘိက္ခဝေ, သဗ္ဗတ္ထိကံ ဝဒါမီ”**တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဥတ္တဝ ဉာတဗ္ဗာတိ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၂၉) သမ္ဗန္ဓော။ **ဝမိ** နာမ ဝေပုလ္လံ ဘိယျောဘာဝေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပာဒေ တေတိ အာဟ **“ပုနပ္ပုနံ ဇနေတီ”** တိ။ **အဘိဝုဒ္ဓိံ** ဟာပေန္တော **နိဗ္ဗတ္တေတီတိ။ ဝိဝိတ္တတာ** တိ ဝိဝိတ္တဘာဝေ။ ယော ဟိ ဝိဝေစနီယတော ဝိဝိစ္စတိ, ယံ ဝိဝိစ္စိတ္ဝာ ဌိတံ, တဒုဘယံ ဣဓ ဝိဝိတ္တဘာဝသာမညေန “ဝိဝိတ္တတာ”တိ ဝုတ္တံ။ တေသု ပုရိမော ဝိဝေစနီယတော ဝိဝိစ္စမာနတာယ ဝိဝေကသင္ခါတာယ ဝိဝိစ္စနကိရိယာယ သမင်္ဂီ ဓမ္မသမူဟော တာယ ဧဝ ဝိဝိစ္စနကိရိယာယ ဝသေန ဝိဝေကောတိ ဂဟိတော။ ဣတရော သဗ္ဗသော တတော တတော ဝိဝိတ္တသဘာဝတာယ။ တတ္ထ ယသ္မိံ ဓမ္မပုဉ္ဇေ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂော ဝိဝိစ္စနကိရိယာယ ပဝတ္တတိ, တံ ယထာဝုတ္တာယ ဝိဝိစ္စမာနတာယ ဝိဝေကသင္ခါတံ နိဉ္သာယေဝ ပဝတ္တတိ, ဣတရံ ပန တန္နိန္နတာတဒာရမ္မဏတာဟီတိ ဝုတ္တံ **“ဝိဝေကေ နိဉ္သိတ”**န္တိ။ ယထာ တ ဝိဝေကဝသေန ပဝတ္တံ ဈာနံ “ဝိဝေကဇ”န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ ဝိဝေကဝသေန ပဝတ္တော ဗောဇ္ဈင်္ဂော “ဝိဝေကနိဉ္သိတော”တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိဉ္သယဋ္ဌော စ ဝိပဿနာမဂ္ဂါနံ ဝသေန မဂ္ဂဖလာနံ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အသတိပိ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေ “ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ”တိ ဧတ္ထ ပစ္စယာနံ သမုပ္ပာဒနံ ဝိယ အဘိန္နဓမ္မာဓာရာ နိဉ္သယနဘာဝနာ သမ္ဘဝန္တီတိ။ **အယမေဝတ**တိ ဝိဝေကော ဧဝ။ ဝိဝေကော ဟိ ပဟာနဝိနယဝိရာဂနိရောဓာ စ သမာနတ္ထာ။

တဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒနိဉ္သရဏဝိဝေကနိဉ္သိတတံ ဝတ္ဝာ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေကနိဉ္သိတတာယ အဝစနံ “သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတီ”တိအာဒိနာ ဘာဝေတဗ္ဗာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ဣဓ ဝုတ္တတ္တာ။ ဘာဝိတဗ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဉ္သ ဟိ ယေ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂါ, တေသံ ကိစ္စံ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေကော။ **အဇ္ဈာသယတော** တိ “နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကရိဿာမီ”တိ မဟန္တအဇ္ဈာသယတော။ ယဒိပိ ဝိပဿနာက္ခဏေ သင်္ခါရာရမ္မဏံ စိတ္တံ, သင်္ခါရေသု ပန အာဒီနဝံ သုဋ္ဌု ဒိသွာ တပ္ပဋိပက္ခေ နိဗ္ဗာနေ အဓိမုတ္တတာယ အဇ္ဈာသယတော နိဉ္သရဏဝိဝေကနိဉ္သိတတာ အဟာဘိဘူတဿ ပုဂ္ဂလဉ္သ သီတနိန္နစိတ္တတာ ဝိယ။ **န ပဋိသိဒ္ဓါ** ဝိပဿနာဟဒကေသု ကသိဏာရမ္မဏာဒိဈာနေသု သတိအာဒီနံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယတ္တာ။ အနုဒ္ဓရဏ္တာ ပန ဝိပဿနာ ဝိယ ဗောဓိယာ မဂ္ဂဉ္သ အာသန္နကာရဏံ ဈာနံ န ဟောတိ, နာပိ တထာ ဧကန္တိကံ ကာရဏံ, န စ ဝိပဿနာကိစ္စဉ္သ ဝိယ ဈာနကိစ္စဉ္သ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေတိ ကတ္ဝာ န ဥဒ္ဓရဏ္တိ။ ဧ

တ္တ စ ကသိဏာဂ္ဂဟဏေန တအာယတ္တာနိ အာရုပ္ပာနိပိ ဂဟိတာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ တာနိပိ ဟိ ဝိပဿနာဟာဒကာနိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာနိ စ ဟောန္တီတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ တန္နိန္နဘာဝသဗ္ဘာဝတော။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ နိဗ္ဗာနနိန္နတာ, တဒဂ္ဂေန ဖလနိန္နတာပိ သိယာ။ ''ကုအဿု နာမာဟံ တအာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျ''န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၅) အာဒိဝစနမ္ပေတ ဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။

တေဿဂ္ဂ -သဒ္ဒော ပရိစ္စာဂတ္ထော ပကၠန္ဒနတ္ထော စာတိ တေဿဂ္ဂဿ ဒုဝိဓတာ ဝုတ္တာ။ တေဿဇ္ဇနဥဿဟိ ပဟာနံ, ဝိဿဇ္ဇဘာဝေန နိရာသင်္ကပဝတ္တိ စ, တဿာ ဝိပဿနာက္ခဏေ တဒင်္ဂဝသေန, မဂ္ဂက္ခဏေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဋိပက္ခဿ ပဟာနံ တေဿဂ္ဂေ, တထာ ဝိပဿနာက္ခဏေ တန္နိန္နဘာဝေန, မဂ္ဂက္ခဏေ အာရမ္မဏကရဏေန ဝိဿဇ္ဇသဘာဝတော တေဿဂ္ဂေတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ယထာဝုတ္တေန ပကာရေနာ** တိ တဒင်္ဂသမုစ္ဆေဒပကာရေန တန္နိန္နတအာရမ္မဏကရဏပကာရေန စ။ ပုဗ္ဗေ တေဿဂ္ဂ-ပဒဿေဝ အတ္ထဿ ဝုတ္တတ္တာ အာဟ **''သကလေန ဝစနေနာ''**တိ။ **ပရိဏာမန္တံ** ဝိပဿနာက္ခဏေ, **ပရိဏတံ** မဂ္ဂက္ခဏေ။ ပရိဏာမော နာမ ပရိပာကောတိ အာဟ **''ပရိပစ္စန္တံ ပရိပက္ကဉ္စာ''** တိ။ ပရိပာကော စ အာသေဝနလာဘေန အာဟိတသာမတ္ထိယဿ ကိလေသဿ ပရိစ္စဇိတုံ နိဗ္ဗာနဉ္စ ပကၡန္ဒိတုံ တိက္ခဝိသဒသဘာဝတော။ တေနာဟ **''အယဥ္ဟိ''**တိအာဒိ။ **သေ နယောတိ** ယ့တယံ ''တဒင်္ဂဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒိနာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဝုတ္တော, သေသေသု ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီသုပိ သေ န ယောတိ ဧဝံ တတ္ထ နေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။

ဧဝံ အာဒိကမ္မိကာနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု အသမ္မောဟတ္ထံ မိဿကနယံ ဝတ္ဝာ ဣဒါနိ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂဝသေန အတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **''ဣဓ ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဣဓ ပနာ**တိ ဣမသ္မိံ သဗ္ဗာသဝသုတ္တန္တေ။ **မဂ္ဂေ ဧဝ တေဿဂ္ဂဝိပရိဏာမီ** ဘာဝနာမဂ္ဂဿ ဣဓ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **တဉ္စ ခေါ** တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ။ **သမုစ္ဆေဒတော**တိ သမုစ္ဆိန္ဒနတော။

ဒိဋ္ဌာသဝဿ ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈတ္တာ **''တယော အာသဝါ''**တိ ဝုတ္တံ။ တေပိ အနပာယဂမနီယာ ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ အပါယဂမနီယာနံ ဒဿနေနေဝ ပဟီနတ္တာ။ သတိပိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ယေဘုယျေန မဂ္ဂဘာဝေ တတ္ထ တတ္ထ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂသဘာဝတာနံ မဂ္ဂဓမ္မာနံ ဝသေန ဝုတ္တမဂ္ဂတ္တယသမ္ပယုတ္တာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ပစ္စေကဗောဇ္ဈင်္ဂေ ''ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယာ''တိ ဣမိနာ ဂဏှာတ္တော **''မဂ္ဂတ္တယသမ္ပယုတ္တာယာ''** တိ အာဟ။

ဘာဝနာပဟာတဗ္ဗအာသဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၈. ထောမေန္တော တိ အာသဝပ္ပဟာနဿ သုဒုက္ကရတ္တာ တာယ ဧဝ ဒုက္ကရကိရိယာယ တံ အဘိတ္ထဝန္တော။ **အဿာ** တိ ပဟီနာသဝဘိက္ခုနော။ **အာနိသံသန္တိ** တဏှာဟာစ္ဆေအာဒိဒုက္ခက္ခယပရိယောသာနံ ဥဒ္ဒယံ။ **ဧတေ ဟိ** ပဟာနာဒိသံကိတ္တနေဟိ။ **ဥဿုက္ကံ ဇနေန္တော** တိ ဧဝံ ဓမ္မဿာမိနာပိ အဘိတ္ထဝနီယံ မဟာနိသံသဉ္စ အာသဝပ္ပဟာနန္တိ တတ္ထ အာဒရသဟိတံ ဥဿာဟံ ဥပ္ပာဒေန္တော။ **ဒဿနေနေဝ ပဟီနာ** တိ ဒဿနေန ပဟီနာ ဧဝ။ တေန ဝုတ္တံ **''န အပ္ပဟီနေသုယေဝ ပဟီနသညီ''**တိ။

သဗ္ဗ-သဒ္ဒေန အာသဝါနံ, အာသဝသံဝရာနဉ္စ သမ္ဗန္ဓဝသေန ဒုတိယပဌမဝိကပ္ပာနံ ဘေဒေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဒဿနာဘိသမယာ**တိ ပရိညာဘိသမယာ ပရိညာကိစ္စသိဒ္ဓိယာ။ တေနာဟ **''ကိစ္စဝသေနာ''**တိ, အသမ္မောဟပဋိဝေဓေနာတိ အတ္ထော။ **သမ္မဿယော** ကာယော, အတ္တဘာဝေ တ။

အနဝဇ္ဇပီတိသောမနဿသဟိတံ စိတ္တံ ''အတ္တနော''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ အတ္တာဝဟတ္တာ, န တဗ္ဗိပရီတံ အနတ္တာဝဟတ္တာတိ ပီတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တတံ သန္ဓာယာဟ **''အတ္တမနာတိ သကမနာ''**တိ။ တေနာဟ **''တုဋ္ဌမနာ''**တိ။ **အတ္တမနာ**တိ တ ပီတိသောမနဿေဟိ ဂဟိတမနာ။ ယသ္မာ ပန တေဟိ ဂဟိတတာ သမ္ပယုတ္တတာဝ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ပီတိသောမနဿေဟိ တ သမ္ပယုတ္တမနာ''** တိ။ ယဒေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျတ္တာ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သဗ္ဗာသဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. ဓမ္မအာယာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. **တသ္မာ တံ ဒသ္သေတု**တ ိတိ ယသ္မာ သုတ္တန္တဝဏ္ဏနာ သုတ္တနိက္ခေပံ ဒသ္သေတ္ဝာ ဝုစ္စမာနာ ပာကဋာ ဟောတိ, ယသ္မာ စဿ ဓမ္မအာယာဒသုတ္တဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ, တသ္မာ တံ နိက္ခေပံ ဒသ္သေတ္ဝာ, ကထေတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **လာဘသက္ကာရေ** တိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၆၃) လာဘသက္ကာရသဉ္ဉိတာယ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာတိ ကေစိ, လာဘသက္ကာရေ တ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာတိ အပရေ။ ယာ ဟိ လာဘသက္ကာရနိမိတ္တံ တဒာ ဘိက္ခူသု ပစ္စယဗာဟုလ္လိကတာ ဇာတာ, တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတ္ဝာ ဘဂဝတ က္လမံ ဒေသေသီတိ။ **ယမကမဟာမေဃော**တိ ဟေဋ္ဌာ ဩလမ္ဗနဥပရိဥဂ္ဂမနဝသေန သတပဋလော သဟဿပဋလော ယုဂဠမဟာမေဃော။ **တိဋ္ဌန္တိ စေဝ** ဘဂဝတိ ကတ္ထစိ နိဗဒ္ဓဝာသံ ဝသန္တေ, စာရိကံ ပန ဂစ္ဆန္တေ **အနုဗန္ဓန္တိ စ** ။ ဘိက္ခုနမ္ပိ ယေဘုယျေန ကပ္ပသတသဟဿံ တတော ဘိယ္ယောပိ ပူရိတအနုပာရမိသဉ္စယတ္တာ တဒာ မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇီတိ ဝုတ္တံ **“ဧဝံ ဘိက္ခုသင်္ဃဿပိ”**တိ။

သက္ကတော တိ သက္ကာရပ္ပတ္တော။ **ဂရုကတော**တိ ဂရုကာရပ္ပတ္တော။ **မာနိတော**တိ ဗဟုမတော မနသာ ပိယာယိတော စ။ **ပူဇိတော**တိ မာလာဒိပူဇာယ စေဝ စတုပစ္စယာဘိပူဇာယ စ ပူဇိတော။ **အပစိတော**တိ အပစာယနပ္ပတ္တော။ ယဿ ဟိ စတ္တာရော ပစ္စယေ သက္ကတ္ဝာ သုအဘိသင်္ခတေ ပဏီတပဏီတေ ဥပနေန္တိ, သော သက္ကတော။ ယသ္မိံ ဂရုဘာဝံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတ္ဝာ တေ ဒေန္တိ, သော ဂရုကတော။ ယံ မနသာ ပိယာယန္တိ ဗဟုမညန္တိ စ, သော ဗဟုမတော။ ယဿ သဗ္ဗမေတံ ပူဇာဝသေန ကရောန္တိ, သော ပူဇိတော။ ယဿ အဘိဝာဒနပစ္စုဋ္ဌာနဉ္ဇလိကမ္မာဒိဝသေန ပရမနိပစ္စကာရံ ကရောန္တိ, သော အပစိတော။ ဘဂဝတိ ဘိက္ခုသင်္ဃေ စ လောကော ဧဝံ ပဋိပန္နော။ တေန ဝုတ္တံ “တေန ခော ပန။ပေ။ ပရိက္ခာရာန”န္တိ။ **လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပတ္တ** န္တိ လာဘဿ စ ယသဿ စ အဂ္ဂံ ဥက္ကံသံ ပတ္တံ။

ပစ္စယာ စီဝရာဒယော ဂရုကာတဗ္ဗာ ဧတေသန္တိ **ပစ္စယဂရုကာ,** အာမိသစက္ခုကာတိ အတ္ထော။ ပစ္စယေသု ဂိဒ္ဓါ ဂဓိတာ ပစ္စယာနံ ဗဟုလဘာဝာယ ပဋိပန္နာတိ **ပစ္စယဗာဟုလိကာ။ ဘဂဝတောပိ ပာကဋာ အဟောသိ** ပကတိစာရိတ္တဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော အညထာ အပာကဋဿေဝ အဘာဝတော။ ဓမ္မသဘာဝစိန္တာဝသေန ပဝတ္တံ သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ **ဓမ္မသံဝေဂေါ,** က္လမ ပန သော ဘိက္ခူနံ လာဘဂရုတာဓမ္မဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သမဏဓမ္မဝုတ္တီ** တိ သမဏဓမ္မကရဏံ။ **သာ**တိ ဓမ္မအာယာဒဒေသနာ။ ပဋိပတ္တိဓမ္မဒဿနဝသေန သဗ္ဗကာယဿ ဒဿနယောဂ္ဂေ အာဒာသောတိ **သဗ္ဗကာယိကအာဒာသော**။

ပိတု-အာယံ, တေန အတဗ္ဗံ, တတော လဒ္ဓဗ္ဗံ အရဟဘာဝေန အာဒိယန္တီတိ **အာယာဒာ,** ပုတ္တာ။ တဥ္စ လောကေ အာမိသမေဝ, သာသနေ ပန ဓမ္မောပီတိ တတ္ထ ယံ သာဝဇ္ဇံ အနိယျာနိကဥ္စ, တံ ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ, ယံ နိယျာနိကံ အနဝဇ္ဇဥ္စ, တတ္ထ ဘိက္ခူ နိယောဇေန္တော ဘဂဝါ အာဟ **“ဓမ္မအာယာဒါ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘဝထ, မာ အာမိသအာယာဒါ”**တိ။ **ဓမ္မဿ မေ အာယာဒါ** တိ မမ ဓမ္မဿ ဩကပိနော, ဓမ္မဘာဂဘာဂိနောတိ အတ္ထော။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ “ဓမ္မကောဋ္ဌာသဿေဝ သာမိနော”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ.၁.၂၉)။ **နိဗ္ဗတ္တိတဓမ္မော** တိ အသံကိလေသိကာနုတ္တရာဒိဘာဝေန ဓမ္မသာမညတော နိဒ္ဓါရိတဓမ္မော။ ပရိယာယေတိ သဘာဝတော ပရိဝတ္တေတ္ဝာတ ဉာပေတိ ဧတေနာတိ **ပရိယာယော,** လေသော, လေသကာရဏံ တ။ တဒဘာဝတော **နိပ္ပရိယာယဓမ္မော** မဂ္ဂပ္ပတ္တိယာ အပာယပတနာဒိတော အစ္စန္တမေဝ တာရဏတော။ က္လတရော ဝုတ္တဝိပရိယာယတော **ပရိယာယဓမ္မော** အစ္စန္တံ အပာယဒုက္ခဝဋ္ဋဒုက္ခဟတနတော ပရမ္ပရာယ တာရဏတော။ ယထာ ဟိ လောကိယံ ကုသလံ အနုသီလာဒိ ဝိဝဋ္ဋံ ဥဒ္ဒိဿ နိဗ္ဗတ္တိတံ, အယံ တံ အသမ္ပာဒေန္တမ္ပိ တံ သမ္ပာပကဿ ဓမ္မဿ နိဗ္ဗတ္တကာရဏဘာဝပရိယာယေန ပရိယာယဓမ္မော နာမ ဟောတိ, ဧဝံ တံ ဝဋ္ဋံ ဥဒ္ဒိဿ နိဗ္ဗတ္တိတံ, ယံ တဏှာဒီဟိ သဝိသေသံ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသန္တိ လောကေ ပာကဋံ အစ္စာဒနဘောဇနာဒိ, တဿ, တံသဒိသဿ စ ဖလဝိသေသဿ နိမိတ္တဘာဝပရိယာယေန ပရိယာယာမိသန္တိ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ယံ ပနိဒံ။ပေ။ က္လဒံ ပရိယာယာမိသံ နာမာ”**တိ။

“သကလမေဝ ဟိဒံ, အာနန္ဒ, ဗြဟ္မစရိယဿ ယဒိဒံ ကလျာဏမိတ္တတာ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂, ၃) အာဒိဝစနတော သာဝကေဟိ အဓိဂတောပိ လောကုတ္တရဓမ္မော သတ္ထုဒေသတတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ ဝုတ္တံ **“နိပ္ပရိယာယဓမ္မောပိ ဘဂဝတောယေဝ သန္တကော”**တိ။ သာဝကာနဉ္ဟိ ဓမ္မဒိဋ္ဌိပစ္စယဿပိ ယောနိသောမနသိကာရဿ ဝိသေသပ

စ္စယော ပရတောဃောသော စ တထာဂတာဓီနောတိ တေဟိ ပဋိဝိဒ္ဓောပိ ဓမ္မော ဓမ္မသ္သာမိနောယေဝါတိ ဝတ္တုံ ယုတ္
တံ။ တေနာဟ **“ဘဂဝတာ ဟိ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အနုပ္ပန္နသ္သ မဂ္ဂသ္သာ** တိ ကသ္သပသ္သ ဘဂဝတော သာသနန္တ
ရဓာနတော ပဘုတိ ယာဝ ဣမသ္မာ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒာ အသမ္မောဓဝသေန န ဥပ္ပန္နသ္သ အရိယမဂ္ဂသ္သ။ **ဥပ္ပာဒေတာ** တိ နိဗ္
ဗတ္တေတာ။ တံ ပနေတံ မဂ္ဂသ္သ ဘဂဝတော နိဗ္ဗတ္တနံ, န ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ဝိယ သသန္တာနေယေဝ, အထ ခော ပရသန္တာ
နေပီတိ ဒသ္သေတုံ **“အသဉ္ဇာတသ္သ မဂ္ဂသ္သ သဉ္ဇနေတာ, အနက္ခာတသ္သ မဂ္ဂသ္သ အက္ခာတာ”** တိ ဝုတ္တံ။
တယိဒံ မဂ္ဂသ္သ ဥပ္ပာဒနံ သဉ္ဇာနနဉ္စ အတ္ထတော ဇာနနညေဝ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ **“မဂ္ဂညူ
မဂ္ဂဝိဒူ”**တိ။ အက္ခာနံ ပနသ္သ သုကုသလဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ **“မဂ္ဂကောဝိဒေ”** တိ။ သတ္ထာရာ ယထာဂတံ မဂ္ဂံ
အနုဂစ္ဆန္တီတိ **မဂ္ဂါနုဂါ** ဘဂဝတော ဧဝ တံ မဂ္ဂံ သုဌု အဓိဂမနတော။ ပစ္ဆာ ပရတော သမ္မာ အနု အနု အာဂတာ ပဋိ
ပန္နာတိ **ပစ္ဆာ သမန္နာဂတာ** ။

ဇာနံ ဇာနာတီတိ ဇာနိတဗ္ဗမေဝ အဘိညေယျာဒိဘေဒံ ဇာနာတိ ဧကန္တဟိတပဋိပတ္တိတော။ **ပသ္သံ ပသ္သတီ** တိ
တထာ ပသ္သိတဗ္ဗမေဝ ပသ္သတိ။ အထ တ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ ဇာနာတိယေဝ။ န ဟိ ပ
ဒေသညာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဧကန္တတော ဇာနာတိ။ **ပသ္သံ ပသ္သတီ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခု ပညာစက္ခု ဓမ္မစက္ခု ဗုဒ္ဓစက္ခု
သမန္တစက္ခုသင်္ခာတေဟိ ပဉ္စဟိ စက္ခူဟိ ပသ္သိတဗ္ဗံ ပသ္သတိယေဝ။ အထ တ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ ယထာ အညေ သဝိပလ္
လာသာ ကာမရူပပရိညာတဒိနော ဇာနန္တာပိ ဝိပလ္လာသဝသေန ဇာနန္တိ, န ဧဝံ ဘဂဝါ။ ဘဂဝါ ပန ပဟီနဝိပလ္လာသတ္
တာ ဇာနန္တော ဇာနာတိယေဝ, ဒိဋ္ဌိဒသ္သနသ္သ စ အဘာဝါ ပသ္သန္တော ပသ္သတိယေဝါတိ အတ္ထော။ **စက္ခုဘူ
တော**တိ ပညာစက္ခုမယတ္တာ တသ္သ စ ပတ္တတ္တာ သတ္တေသု စ တဒုပ္ပာဒနတော ဒသ္သနပရိဏာယကဋ္ဌေန လော
ကသ္သ စက္ခု ဝိယ ဘူတော။ **ဉာဏဘူတော**တိ ဧတသ္သ စ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဓမ္မာ ဗောဓိပက္ခိယာ, ဗြဟ္
မာ မဂ္ဂေ, တေဟိ ဥပ္ပန္နတ္တာ, တေသံ တ ပတ္တတ္တာ အဓိဂတတ္တာ, လောကသ္သ စ တဒုပ္ပာဒနတော **“ဓမ္မဘူ
တော, ဗြဟ္မဘူတော”** တိ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝတ္တာ** တိ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝဒတီတိ ဝတ္တာ။ စိရံ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ ပဝတ္တေ
န္တော ဝဒတီတိ **ပဝတ္တာ** ။ **အတ္ထသ္သ နိန္နေတာ** တိ ဓမ္မတာသင်္ခာတံ ပရမတ္ထံ နိဗ္ဗာနဉ္စ နိဒ္ဒါရေတွာ ဒသ္သေ
တာ, ဟာပယိတာ တ။ **အမတသ္သ ဒာတာ** တိ အမတံ သစ္ဆိကိရိယံ သတ္တေသု ဥပ္ပာဒေန္တော အမတံ ဒဒါတီတိ အမတ
သ္သ ဒာတာ။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ တဒာယတ္တဘာဝတော **ဓမ္မသ္သာမီ** ။

“ယာ စ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ၊ သဗ္ဗမေတေန လဗ္ဘတိ။
သုခော ဝိပာကော ပုညာနံ၊ အဓိပ္ပာယော သမိဇ္ဈတိ။ (ပေဋကော. ၂၃)။

နိဗ္ဗာနပဋိသံယုတ္တော, သဗ္ဗသမ္ပတ္တိအာယကော”တိ –

ဧဝမာဒိံ ဘဂဝတော ဝစနံ သုတွာ ဧဝ ဘိက္ခူ အနာဒိပုညာနံ ဝိဝဋ္ဋသန္နိသ္သယတံ ဇာနန္တိ, န အညထာတိ ဝုတ္တံ
“ပရိယာယဓမ္မောပိ။ပေ။ ပဋိလဘတီ” တိ။ “ဒေဒိသံ ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗ”န္တိ ကပ္ပိယသ္သ စ စီဝရာဒိပစ္စယသ္သ ဘဂဝတော
ဝစနေန ဝိနာ ပဋိဂ္ဂဟောပိ ဘိက္ခူနံ န သမ္ဘဝတိ, ကုတော ပရိဘောဂေတိ အာဟ **“နိပ္ပရိယာယာမိသမ္ပိ”** တိအာဒိ။

ပရိယာယာမိသသ္သ ဘဂဝတော သန္တကဘာဝေ ပရိယာယဓမ္မသ္သ တဗ္ဘာဝေနေဝ ဒီပိတော။ တဒေဝ သာမိဘာ
ဝံ ဒသ္သေန္တောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တသ္မာ** တိ အတ္တာဓီနပဋိလာဘပဋိဂ္ဂဟတာယ အတ္တနော သန္တကတ္တာ စ။ **တတ္ထာ**
တိ တသ္မိံ ဓမ္မာမိသေ။

ပစ္စယာ စီဝရာဒယော ပရမာ ဟာပုဏီတဗ္ဗဘာဝေန ဥတ္တမမရိယာဒာ ဧတေသံ န ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ အပ္ပိစ္ဆတာ
ဒယော စာတိ **ပစ္စယပရမော,** လာဘဂရူတိ အတ္ထော။ **တဏ္ဍုဟုပ္ပာဒေသူ** တိ “စီဝရဟေတု တ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော တ
ဏ္ဍုဟာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပိဏ္ဍပာတဟေတု...သေနာသနဣတိဘဝါဘဝဟေတု တ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော တဏ္ဍုဟာ ဥပ္ပဇ္
ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁; အ. နိ. ၄.၉; ဣတိဝု. ၁၀၅) ဧဝံ ဝုတ္တေသု စတူသု တဏ္ဍုဟုပ္ပတ္တိကောဋ္ဌာသေ
သု။ အပ္ပိစ္ဆတာသန္တုဋ္ဌိသလ္လေခပဝိဝေကာဒယော **အပ္ပိစ္ဆတာဒယော** ။

တတ္ထာ တိ တသ္မိံ ဩတဒေ, တေသု တ ဓမ္မပဋိဂ္ဂဟကေသု ဘိက္ခူသု။ ဘဝိသ္သတိ တ ယေသံ တတ္ထာတိ
ယောဇနာ။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဩတဒေ ဣစ္စေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဓိပ္ပာယော** အာမိသဒာယာ

ဒတာယ ဥပပ္ပဇ္ဇနကအနတ္ထာနုပ္ပာဒဿ ဓမ္မအယာဒတာယ ဥပပ္ပဇ္ဇနကအဠျုပတ္တိယာ စ အာကင်္ခာ။ တေနာဟ **"ပဿတိ"** တိအာဒိ။ တတ္ထ **အာမိသေ ဥပက္ခလိတာနန္တိ** အာမိသဟေတု ဝိပ္ပဋိပန္နာနံ။ **အတီတကာလေ**တိ ကဿပ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ။ **ကပိလဿ ဘိက္ခုနော** ဝတ္ထု ကပိလသုတ္တေန, **"သင်္ဃာဋိပိအာဒိတ္တာ ဟောတီ"** တိအာဒိနာ လက္ခဏသုတ္တေန (သံ. နိ. ၂.၂၁၈) စ ဝိဘာဝေတဗ္ဗံ။ အာမိသဂရုကော အပ္ပဋိဘာဝေန ကူဋဇ္ဈကဟာပဏော ဝိယ နိတ္ တေဇော သမဏတေဇေန အနုဇ္ဇလတော နိဗ္ဗုတင်္ဂါရော ဝိယ နိပ္ပဘော စ ဟောတီတိ ယောဇနာ။ **တတော**တိ ပစ္စယဂရု ကဘာဝတော။ **ဝိဝဋ္ဋိတစိတ္တော** တိ ဝိနိဝဋ္ဋိတမာနသော, သလ္လေခဝုတ္တီတိ အတ္ထော။

ဓမ္မအယာအ တိ ဧတ္တာဝတာ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ ဝစနန္တိ တေန အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **"မာ အာမိသအယာအ"**တိ ပဋိက္ခေပဟေ ဒဿိတော။ တထေဝ စ ဝိဘာဝေတုံ အဓိပ္ပာယာနိသံသဝိဘာဝနေသုပိ ဒဿိ တော, တထာ အာဒီနဝဝိဘာဝနေန ဓမ္မအယာဒတာပဋိက္ခေပေ။ **အပဒိသိတဗ္ဗာ** တိ ဟေဋ္ဌာ ကတ္ တ ဝတ္တဗ္ဗာတိ။ **အာဒိယာ**တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ **အာ**-ကာရော မရိယာဒတ္ထော, တသ္မာ ဓမ္မအယာဒတာဝိမုရေန အာမိသအယာဒဘာဝေန ဟေတုဘူတေန, ကရဏဘူတေန တ အာဒိယံ ဝိဝေစနံ ဝိညူဟိ ဝိသုံ ကရဏံ ဝဝတ္ထာနဿ ဟောတီတိ အာဟ **"ဝိသုံ ကာ တဗ္ဗာ"**တိ။ တေနာဟ **"ဝိညူဟိ ကရယ္ဟာ ဘဝေယ္ယာထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ။

"အတ္ထိ မေ တုမ္ဟေဟသု အနုကမ္ပာ။ပေ.။ နော အာမိသအယာအ"တိ ဘိက္ခုုသု အတ္တနော ကရုဏာယနာကိတ္တနံ တေသံ မုဒုကရဏံ, "အဟမ္ပိ တေနာ"တိအာဒိ ပန တတောပိ သဝိသေသံ မုဒုကရဏန္တိ အာဟ **"အတီဝ မုဒုကရဏတ္ ထ"**န္တိ။

နာဠွကပဋိပဒယော နာဠွကသုတ္တာဒီသု (သု. နိ. ၆၈၄-၇၂၈) အာဂတပဋိပတ္တိယော။ တာ ပန ယသ္မာ နာဠွကတ္ ထေရာဒီဟိ ပဋိပန္နာ ပရမသလ္လေခဝုတ္တိဘူတာ အတိဥက္ကဋ္ဌပဋိပတ္တိယော, တသ္မာ ဣဓ ဓမ္မအယာဒပဋိပဒာယ ဥဒာ ဟရဏဘာဝေန ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ **သက္ခိဘူတာ** တိ တာယ ပဋိပတ္တိယာ ဝုစ္စမာနာယ "ကိံ မေ ဝိနာ ပဋိပဇ္ဇနကော အတ္ထိ"တိ အသဒ္ဒဟန္တာနံ ပစ္စက္ခကရဏေန သက္ခိဘူတာ။ **ဣမသ္မိံ** န္တိ "တုမ္ဟေ စ မေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မအယာအ"တိအာဒိကေ တတ္ထေ။ **သေသန္တိ** "တုမ္ဟေ စ မေ"တိအာဒိကံ သုက္ကပက္ခေ အာဂတံ ဟဋ္ဌိပဒံ။ **ဝုတ္တနယပစ္စနီကေနာ** တိ "တေန ဓမ္မအယာဒဘာဝေန နော အာမိသအယာဒဘာဝေနာ"တိ ဧဝံ ကဏှပက္ခေ ဝုတ္တနယဿ ပဋိပက္ခေန။

၃၀. ထောမနံ သုတ္တတိ ပဋိပဇ္ဇနကဿ ပုဂ္ဂလဿ ပသံသနံ သုတ္ တ ယထာ တံ သပရိသဿ အာယသ္မ တော ဥပသေနဿ ပဋိပတ္တိယာ သီလထောမနံ သုတ္ တ။ **နိဟတပဒန္တိ** ဣမိနာ ဣဓ-သဒ္ဒဿ အနတ္ထကတမာဟ။ **ပတရိတော**တိ ပဋိက္ခေပိတော။ ယော ဟိ ဘုဥ္ဇန္တော ဘောဇနေန တိတ္တော ပရိဝေသကေန ဥပနီတဘောဇနံ ပဋိက္ခိ ပတိ, သော တေန ပတရိတေန ပဋိက္ခေပိတော နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **"ပတရိတောတိ။ပေ.။ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ။ ပကာရေဟိ ဒိဋ္ဌာဒီဟိ တရေတိ သင်္ကာဒိကေ ယာစာပေတိ ဘတ္တေ ကရောတိ တောယာတိ **ပတရဏာ,** အာပတ္တိဝိ သောဓနာယ အတ္တတေဿက္ခေ ဩကာသအနံ။ သာ ပန ယသ္မာ ယေဘုယ္ယေန ဝဿံဝုတ္ထေဟိ ကာတဗ္ဗာ ဝုတ္ တာ, တသ္မာ **"ဝဿံဝုတ္ထပတရဏာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ပတရေတိ ပစ္စယေ ဣစ္ဆာပေတိ တောယာတိ **ပတရဏာ,** စီဝရာဒီ ဟိ ဥပနိမန္တနာ။ ပကာရယုတ္တာ တရဏာတိ **ပတရဏာ,** ဝိပ္ပကတဘောဇနတာဒိစတုရင်္ဂသဟိတော ဘောဇနပဋိက္ခေ ပေ။ သာ ပန ယသ္မာ အနတိရိတ္တဘောဇနနိမိတ္တာယ အာပတ္တိယာ ကာရဏံ ဟောတိ, တသ္မာ **"အနတိရိတ္တပတ ရဏာ"**တိ ဝုတ္တာ။ ယာဝဒတ္ထဘောဇနဿ ပတရဏာ **ယာဝဒတ္ထပတရဏာ,** ပရိယောသိတဘောဇနဿ ဥပနီတာ ဟာရပဋိက္ခေပေတိ အတ္ထော။

"ဘုတ္တာဝီ"တိ ဝစနတော ဘောဇနပရိပူရိတာ ဣဓာဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **"ပရိပုဏ္ဏောတိ ဘောဇနေန ပရိပုဏ္ ဏော"**တိ။ **ပရိယောသိတော**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော "ဘောဇနေန ဘောဇနကိရိယာယ ပရိယောသိတော"တိ။ **အဍ္ဍကထာယံ** ပန အဓိပ္ပေတတ္ထံ ဟကဋ္ဋံ ကတ္ တ ဒဿေတုံ ဘောဇန-သဒ္ဒဿ လောပေ ဝုတ္တော။ **ဓာတော**တိ တိ တ္တော။ **သာကောနီ**တိ ဉာပကာနိ။ ပရိယောသိတဘောဇနံ သုဟိတယာဝဒတ္ထတာဂဟဏေဟိ ဘုတ္တာဝိတာဒယော, ဘု တ္တာဝိတာဒိဂ္ဂဟဏေဟိ တ ဣတရေ ဇောဓိတာ ဟောန္တီတိ အညမညံ နေသံ ဉာပကဉာပေတဗ္ဗတံ ဒဿေတုံ **"ယော ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ဆဟိပိ ပဒေဟိ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘောဇနံ ဒဿိတံ , တဉ္စ ခေါ ပရိကပ္ပနာဝသေန။ န ဟိ ဘဂ တ ဧဝံ ဘုဥ္ဇတိ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗဉ္ဉေတံ ပရိကပ္ပေတ္ တ ဝုတ္တ"** န္တိ။

‘‘သိယာ ဧဝ, နာပိ သိယာ’’တိ စ ဣဒံ အတ္ထဒ္ဝယမ္ပိ ဣမေ သမ္ဘဝတီတိ ဝုတ္တံ **“ဣမေ ဥဘယမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ”** တိ။ **အထာ**တိ အနန္တရံ, မမ ဘောဇနသမနန္တရမေဝါတိ အတ္ထော။ တံ ပန ယသ္မာ ယထာဝုတ္တကာလပစ္စာမသနံ ဟောတိ, တသ္မာ **“တမ္ဟိ ကာလေ”**တိ ဝုတ္တံ။ **အပ္ပရုဠှြဟာဟရိတေ**တိ ရုဟမာနတိဏာဒိဟရိတရဟိတေ။ အဘာဝတ္ထော စ အယံ **အပ္ပ**-သဒ္ဒော ‘‘အပ္ပိစ္ဆော’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၅၂, ၃၃၆; သံ. နိ. ၂.၁၄၈) ဝိယ။

ကထိတေပီတိ ပိ-သဒ္ဒော အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော။ တေန တပသမီကရဏာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။ တထာ ဟေသ ဝုတ္တ-သဒ္ဒော ‘‘နော စ ခော ပဋိဝုတ္တ’’န္တိအာဒီသု (ပာရာ. ၂၈၉) တပသမီကရဏေ ဒိဿတိ, ‘‘ပန္နလောမော ပရဒတ္တဝုတ္တော’’တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၃၃၂) ဇီဝိတဝုတ္တိယံ, ‘‘ပဏ္ဍုပလာသော ဗန္ဓနာ ပဝုတ္တော’’တိအာဒီသု (ပာရာ. ၉၂; ပာစိ. ၆၆၆; မဟာဝ. ၁၂၉; မ. နိ. ၃.၅၉) အပဂမေ, ‘‘ဂီတံ ပဝုတ္တံ သမိဟိတ’’န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၈၅) ဟာဝစနဘာဝေန ပဝတ္တိတေ, လောကေ ပန ‘‘ဝုတ္တံ ပရာယဏ’’န္တိအာဒီသု (မဟာဘာသ ၇.၂.၂၆) အဇ္ဈေနေ ဒိဿတီတိ။

န ဧတ္ထ ပိဏ္ဍပာတဘောဇနေန ဓမ္မအယာဒတာ နိတရိတာ, ပိဏ္ဍပာတဘောဇနံ ပန အနာဒရိတ္ဝာ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တီတိ ဧတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေန္တော အာဟ **“ပိဏ္ဍပာတံ။ပေ။ ဝီတိနာမေယျာ”** တိ။ တတ္ထ **ဝီတိနာမေယျာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂေန ခေပေယျ။ တေနာဟ **“အာဒိတ္တသီသူပမံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ”** တိ။ **အာဒိတ္တသီသူပမ** န္တိအာဒိတ္တသီသူပမသုတ္တံ။

ကိစ္ဆာပိ တိ အယံ ‘‘ယဒိပီ’’တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထော နိပါတော။ နိပါတော စ နာမ ယတ္ထ ယတ္ထ တဗ္ဗော ပယုဇ္ဇတိ, တေန တေန ဝတ္တဗ္ဗတ္ထဇောတကော ဟောတီတိ ဣမေ ‘‘ပိဏ္ဍပာတ’’န္တိအာဒိနာ အနုညာပသံသာဝသေန ဝုစ္စမာနဿ အတ္ထဿ ဇောတကောတိ အဓိပ္ပာယေန **“အနုဇာနနပသံသနတ္ထေ နိပါတော”** တိ ဝုတ္တံ, အနုညာပသံသာရမ္ဘေ ပန ‘‘အသမ္ဘာဝနတ္ထေ’’တိ ဝုတ္တံ သိယာ ပုရိမေယေဝ သမ္ဘာဝနာဝိဘာဝနတော အဓိကတ္တာနုလောမတော စ။

ဧတရံ ပဝတ္တံ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ခိပနံ ကထံ ဒီဃရတ္တံ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ ကာရဏံ ဟောတီတိ စောဒနံ သန္ဓာယ ဟ **“တဿ ဟိ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **အတ္ရိစ္ဆတာ** တိ အတ္ရ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ရိစ္ဆော, တဿ ဘာဝေ အတ္ရိစ္ဆတာ, အတ္ထတော ပရလာဘပတ္ထနာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ‘‘ပုရိမေယေဝ သကလာဘေန အသန္တုဋ္ဌ်ဳ, ပရလာဘေ စ ပတ္ထနာ, ဧတံ အတ္ရိစ္ဆတာလက္ခဏ’’န္တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၄၉)။ **ဟပိစ္ဆတာ** တိ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယတာ။ ဟပ ဣစ္ဆာ တေဿာတိ ဟပိစ္ဆော, တဿ ဘာဝေ ဟပိစ္ဆတာ။ ယထာဟ ‘‘အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ အမတ္တညုတာ, ဧတံ ဟပိစ္ဆလက္ခဏ’’န္တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၅၁)။ မဟန္တာနိ ဝတ္ထူနိ ဣစ္ဆတိ, မဟတီ တ တဿ ဣစ္ဆာတိ မဟိစ္ဆော, တဿ ဘာဝေ **မဟိစ္ဆတာ** ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ‘‘သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ အမတ္တညုတာ, ဧတံ မဟိစ္ဆလက္ခဏ’’န္တိ။ ပစ္စဝေက္ခမာနော နိတရေဿတီတိ ယောဇနာ။ **အဿ** ဘိက္ခုနော **သံဝတ္တိဿတိ** ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ခေပော။

မဟိစ္ဆော ပုဂ္ဂလော ယထာ ပစ္စယအနဝသေန ပစ္စယအယကေဟိ ဘရိတုံ အသက္ကုဏေယျော, ဧဝံ ပစ္စယ ပရိယေသနဝသေန အတ္တနာပီတိ ဝုတ္တံ **“အတ္တနောပိ ဥပဋ္ဌာကာနမ္ပိ ဒုဗ္ဘရော ဟောတီ”** တိ။ သဒ္ဓါဒေယျဿ ဝိနိ ပာတဝသေန ပဝတ္တိယာ **အညဿ ဃရေ ဆဍ္ဍေန္တော** ။ **ရိတ္တပတ္တော**တ တိ ယေသု ကုလေသု ပဋိပိဏ္ဍဝသေန ပဝတ္တတိ, တေသံ သဗ္ဗပစ္ဆိမံ အတ္တနော ယထာလဒ္ဓံ ဒတွာ တတ္ထ ကိဉ္စိ အလဒ္ဓာ ရိတ္တပတ္တော **ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ နိပဇ္ဇတိ** ဖိဃစ္ဆာဒုဗ္ဗလျေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယထာလဒ္ဓပစ္စယပရိဘောဂေန, ပုန ပရိယေသနာနာပဇ္ဇနေန အတ္တနော သုဘရတာ, ယထာလဒ္ဓပစ္စယေန အဝညံ အကတွာ သန္တောသာပတ္တိယာ ဥပဋ္ဌာကာနံ သုဘရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကထာဝတ္ထူနီ တိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တာနံ ကထာနံ ဝတ္ထူနီတိ ကထာဝတ္ထူနိ, အပ္ပိစ္ဆတာဒယော ဧဝ။ **တီဏီ**တိ တီဏိ ကထာဝတ္ထူနိ။ **အဘိသလ္လေခိကာ** တိ အတိဝိယ ကိလေသေ သလ္လိခတီတိ အဘိသလ္လေခော, အပ္ပိစ္ဆ တာဒိဂုဏသမုဒာယော, သော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ အဘိသလ္လေခိကာ, မဟိစ္ဆတာဒီနံ တနုဘာဝါယ ယုတ္တရူပာ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တကာ။ **စေတောဝိနီဝရဏသပ္ပာယာ** တိ ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ နိတရကာနံ နီဝရဏာနံ ဒူရီ ဘာဝကရဏေန စေတောဝိနီဝရဏသင်္ခါတာနံ သမထဝိပဿနာနံ သပ္ပာယာ။ သမထဝိပဿနာစိတ္တဿေဝ တ ဝိဘူ

တိဘာဝကရဏာယ သဟ္ဟယာ ဥပကာရိကာတိ **စေတောဝိနီဝရဏာသဟ္ဟယာ** ။ **ကေန္တနိဗ္ဗိအာယာ** တိအာဒိ ယေန နိဗ္ဗိအာဒိ
အာနိသံသေန အယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ စေတောဝိနီဝရဏာသဟ္ဟယာ စ နာမ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တ
တ္ထ **ကေန္တနိဗ္ဗိအာယာ** တိ ဧကံသေန ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ။ **ဝိရာကယ နိရောဓာယာ**တိ တဿေဝ ဝိရဇ္ဇနတ္
ထဉ္စ နိရုဇ္ဈနတ္ထဉ္စ။ **ဥပသမာယာ**တိ သဗ္ဗကိလေသဝူပသမာယ။ **အဘိညာယာ**တိ သဗ္ဗဿပိ အဘိညေယျဿ
အဘိဇာနနာယ။ **သမ္ဗောဓာယာ** တိ စတုမဂ္ဂသမ္ဗောဓာယ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနာယ။ ဧတေသု ဟိ အာဒိ
တော တီဟိ ဝိပဿနာ ဝုတ္တာ, ပုန တီဟိ မဂ္ဂေ, ဣတရေန နိဗ္ဗာနံ။ ဧတေန သမထဝိပဿနာ အာဒိံ ကတွာ နိဗ္ဗာနပ
ရိယောသာနော အယံ သဗ္ဗော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိနော သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေတိ။ **ပရိပူရေဿ
သန္တိ**တိ တံသဘာဝတော ဥပကာရတော စ သံဝတ္တိဿန္တိ။ အပ္ပိစ္ဆတာဒယော ဟိ ဧကေတရဉ္စပ္ပန္နာ ဥပရိ တဒတ္
ထာယ သံဝတ္တိဿန္တိ။ ကထာဝတ္ထုပရိပူရဏံ သိက္ခာပရိပူရဏဉ္စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အမတံ နိဗ္ဗာန န္တိ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုံ။ ဣတရာ ပန သေက္ခာသေက္ခဓမ္မပာရိပူရိယာ ပရိပုဏ္ဏာ။ နိဗ္ဗာ
နပာရိပူရိ စေတ္ထ တဒာဝဟဓမ္မပာရိပူရိဝသေန ပရိယာယတော ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣအာနိ ယာယံ အပ္ပိစ္ဆတာဒီနံ
အနုက္ကမပရိဝုဒ္ဓိယာ ဂုဏပာရိပူရိတာ, တံ ဥပမာယ သာဓေန္တော **“သေယျထာပိ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဟာဝုဿ
ကော**တိ ဝဿာနမာသေ ဥဋ္ဌိတော။ သော ဟိ စိရာနုပ္ပဝတ္တိ ဟောတိ။ **ပဗ္ဗတကန္ဒရာ** ပဗ္ဗတေသု ဥပစ္စကာခိစ္စကာပ
ဘဝနိဇ္ဈရာဒိနဒိယော။ **သရသာခာ**တိ ယတ္ထ ဥပရိဥန္နတပဒေသတော ဥဒကံ အာဂန္တွာ တိဋ္ဌတိ စေဝ သန္ဒတိ စ,
တေ။ **ကုသောဗ္ဘာ** ခုဒ္ဒကတဠာကာ။ **ကုန္နဒိယော** တိ ပဗ္ဗတပာဒတော နိက္ခန္တာ ခုဒ္ဒကနဒိယော။ တာ ဟိ မဟာနဒိ
ယော ဩတရန္တိယော ပရိပူရေန္တိ။ **ပရမဓမ္မအာယာဒ** န္တိ ပရမံ ဥတ္တမံ ဓမ္မအာယာဒဘာဝံ, ပရမံ ဓမ္မအာယဇ္ဇံ တာ။
တေ ဘိက္ခူ တိ တေ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကေ ဘိက္ခူ။ **သန္နိယောဇေန္တော** တိ မူလဂုဏေဟိ အပ္ပိစ္ဆတာဒီဟိ ယောဇေန္တော။

ဥဂ္ဂဟေတ္တတ တိ အတ္ထတော ဗျဥ္ဇနတော စ ဥပဓာရဏဝသေန ဂဟေတ္တတ အဝိပရိတံ ဂဟေတ္တတ။ **သံသန္ဒေတ္
တ**တိ မမ ဒေသနာနုသာရေန မမဇ္ဈာသယံ အဝိရုဇ္ဈိတ္တတ။ ယထာ ဣဓေဝ **စိန္တေသိ** တိ ယထာ ဣမိဿာ ဓမ္မအာယာဒ
ဒေသနာယ စိန္တေသိ, ဧဝံ အညတ္ထာပိ ဓမ္မထောမနတ္ထံ ဂန္ဓကုဋိံ ပဝိသန္တော စိန္တေသိ။ **ကေဇ္ဈာသယာယာ** တိ သမာ
နာဓိပ္ပာယာယ။ **မတိယာ**တိ ပညာယ။ **အယံ ဒေသနာ အဂ္ဂ** တိအာဒိ ဘဂဝတ ဓမ္မသေနာပတိံ ဂုဏတော ဧဝ ပဂ္ဂဏှတာတိ
တိ ကတ္တတ ဝုတ္တံ။

စိတ္တဂတိယာ တိ စိတ္တဝသေန ကာယဿ ပရိဏာမနေန “အယံ ကာယော ဣဒံ စိတ္တံ ဝိယ ဟောတူ”တိ ကာယ
ဿ စိတ္တေန သမာနဂတိကတာဓိဋ္ဌာနေန။ ကထံ ပန ကာယော ဒန္ဓပ္ပဝတ္တိကော လဟုပရိဝတ္တနစိတ္တေန သမာန
ဂတိကော ဟောတီတိ? န သဗ္ဗထာ သမာနဂတိကော။ ယထေဝ ဟိ ကာယဝသေန စိတ္တပရိဏာမနေ စိတ္တံ သဗ္ဗထာ ကာ
ယေန သမာနဂတိကံ န ဟောတိ။ န ဟိ တဒာ စိတ္တံ သဘာဝသိဒ္ဓေန အတ္တနော ခဏေန အဝတ္တိတ္တတ ဒန္ဓဝုတ္တိကဿ
သ ရူပဓမ္မဿ ခဏေန ဝတ္တိတုံ သက္ကောတိ, “ဣဒံ စိတ္တံ အယံ ကာယော ဝိယ ဟောတူ”တိ ပန အဓိဋ္ဌာနေန ဒန္ဓ
ဂတိကဿ ကာယဿ အနုဝတ္တနတော ယာဝ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနပ္ပတ္တိ, တာဝ ကာယဂတိံ အနုလောမေန္တမေဝ ဟုတ္
တ သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ စိတ္တံ ကာယဂတိကံ ကတ္တတ ပရိဏာမိတံ နာမ ဟောတိ, ဧဝံ “အယံ ကာယော ဣဒံ စိတ္
တံ ဝိယ ဟောတူ”တိ အဓိဋ္ဌာနေန ပဂေဝ လဟုသညာယ သုခုမသညာယ စ သမ္ပာဒိတတ္တာ အဘာဝိတိဒ္ဓိပာအနံ ဝိယ ဒ
န္ဓံ အဝတ္တိတ္တတ ယထာ လဟုံ ကတိပယစိတ္တတရေဟေဝ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနပ္ပတ္တိ ဟောတိ , ဧဝံ ပဝတ္တမာနော ကာ
ယော စိတ္တဂတိကဘာဝေနေဝ ပရိဏာမိတော နာမ ဟောတိ, န ဧကစိတ္တက္ခဏေနေဝ ပဝတ္တိယာ။ ဝေဥ္စ ကတ္တတ ဗာဟု
သမိဥ္ဇနပ္ပသာရဏူပမာပိ ဥပစာရေန ဝိနာ သုဋ္ဌုတရံ ယုတ္တာ ဟောတိ, အညထာ ဓမ္မတာဝိလောမိတာ သိယာ။ န ဟိ ဓမ္
မာနံ လက္ခဏညထတ္တံ ဣဒ္ဓိဗလေန ကာတုံ သက္ကာ, ဘာဝညထတ္တမေဝ ပန သက္ကာတိ။

၃၁. ဘဂဝတော အဓိပ္ပာယာနုရူပံ ဘိက္ခူနဥ္စ အဇ္ဈာသယံ ဥတ္တတတိ ဝစနသေသော။ ဒေသကာလေ ဝိယ ဘာဇနမ္
ပိ ဩလောကေတ္တတ ဧဝ မဟာထေရော ဓမ္မံ ကထေတိ။ **ပက္ကန္တဿာ** တိ ဣဒံ အနာဒရေ သာမိဝစနန္တိ ဒဿေန္
တော **“ပက္ကန္တဿ သတော”** တိအာဒိမာဟ။ **ကိတ္တကေနာ** တိ ကေန ပရိမာဏေန။ တံ ပန ပရိမာဏံ ယသ္မာ ပရိမေ
ယျဿ အတ္ထဿ ပရိစ္ဆိန္ဒနံ ဟောတိ, တသ္မာ **“ကိတ္တာဝတာတိ ပရိစ္ဆေဒဝစန”** န္တိ အာဟ။ **နုကာရော ပုစ္ဆာယ**
န္တိ အယံ နု-သဒ္ဒော ဣဓေဝ ပုစ္ဆာယံ အာဂတောတိ ကတ္တတ ဝုတ္တံ။ နု-သဒ္ဒေန ဟေတ္ထ ဇောတိယမာနော အတ္ထော
ကိံ-သဒ္ဒေန ပရိမာဏော အတ္ထော ပရိမေယျတ္တော စ။ တ္တေ သံကိလေသပက္ခော ဝိဝေကဿ အနနုသိက္ခနံ အာ

မိသအာယာဒတာ, တေအနုပဂ္ဂေါ တဿ အနုသိက္ခနံ ဓမ္မအာယာဒတာတိ။ **တီဟိ ဝိဝေကေဟီ**တိ ဝိဝေကတ္တယဂ္ဂဟ
ဏံ တဒင်္ဂေါဂဓတ္တော ဝိဝေကပဉ္စကဿ။ ဝိဝေကပဉ္စကဂ္ဂဟဏေ ပနဿ သရူပေန ကာယဝိဝေကော ဂဟိတော န သိ
ယာ, တအာယတ္တတ္တာ တ သတ္ထာရာ တအာ ပယုဇ္ဇမာနဝိဝေကဒဿနဝသေန **“တီဟိ ဝိဝေကေဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။
အညတရမ္ပိ တိ ကဿာ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ကာယဝိဝေကမတ္တေန ဓမ္မအာယာဒဘာတော သိဇ္ဈတီတိ? န, ဝိဝေကဒ္ဒဝယသန္နိ
ဿယသေ္သဝ ကာယဝိဝေကဿ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဧဝဉ္စ ကတွတ စိတ္တဝိဝေကဂ္ဂဟဏမ္ပိ သမတ္ထိတံ ဟော
တိ။ န ဟိ လောကိယဇ္ဈာနာဓိဂမမတ္တေန နိပ္ပရိယာယတော သတ္ထုဓမ္မအာယာဒဘာတော ဣစ္ဆိတော, နိဗ္ဗာနာဓိဂမေန
ပန သော ဣစ္ဆိတော, တဿာ သဗ္ဗာပိ သာသနေ ဝိဝေကာနုသိက္ခနာ နိဗ္ဗာနပဟဏာ နိဗ္ဗာနပဗ္ဘာရာ နိဗ္ဗာနောဂဓာ
စာတိ ဝုတ္တံ **“တိဏ္ဏံ ဝိဝေကာနံ အညတရမ္ပိ”** တိ။ အသတိ အာလောကေ အန္ဓကာရော ဝိယ အသတိ ဓမ္မအာယာဒတာ
ယ ဇေကံသိယာ အာမိသအာယာဒတာတိ အာဟ **“အာမိသအာယာဒာဝ ဟောန္တီ”** တိ။ **သေ နယော သုက္ကပက္ခေပိ** တိ ကဏှ
ဟာပက္ခတော သာဓာရဏဝသေန လဗ္ဘမာနံ အတ္ထသာမညံ အတိဒိသတိ, န အတ္ထဝိသေသံ တဿ ဝိသဒိသတ္တာ, အ
တ္ထဝိသေသမေဝ တ အတိဒိသတိ ဝိသဒိသူဒာဟရဏူပဟယညာယေန။ “တိဏ္ဏံ ဝိဝေကာနံ အညတရ”န္တိ ဣဒံ ဣဓ န လ
ဗ္ဘတိ။ တယောပိ ဟိ ဝိဝေကာ, တေသု ဇကော တ ဣတရဒ္ဒဝယသန္နိဿယော ဣဓ လဗ္ဘတိ။

ဒူရတောပီတိ ဒူရဋ္ဌာနတောပိ။ တေနာဟ **“တိရောရဋ္ဌတောပီ”** တိအာဒိ။ ကာမံ “ပဋ္ဌိဘာတူ”တိ ဇွေ ပဋ္ဌိ-သဒ္ဒာ
ပေက္ခာယ “သာရိပုတ္တ”န္တိ ဥပယောဂဝစနံ, အတ္ထော ပန သာမိဝစနဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော
အာဟ **“အာယသ္မတောယေဝ သာရိပုတ္တဿာ”** တိ။ **ဘာဂေ ဟောတူ**တိ ဣမိနာဘာဂတ္တော ပဋ္ဌိ-သဒ္ဒောတိ ဒဿ
သေတိ လက္ခဏာဒိအတ္ထာနံ ဣဓ အယုဇ္ဇနတော။ တေနာဟ **“ဧဝံ သဒ္ဒလက္ခဏေန သမေတီ”** တိ။ **ဒိဿတူ** တိ ဉာဏေ
န ဒိဿတု, ပဿတူတိ တ အတ္ထော။ **ဥပဋ္ဌာတူ** တိ ဉာဏဿ ပစ္စုပတိဋ္ဌတု။ **ဥဂ္ဂဟေဿန္တီ** တိ တစုဂ္ဂတံ ကရိ
ဿန္တိ။ တစုဂ္ဂတကရဏဥ္စဟိ ဥဂ္ဂဟော။ **ပရိယာပုဏိဿန္တီ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ပုရိပုဏ္ဏနာဒိနာ တ အတ္ထသ
သ စိတ္တေ အာဟဒနံ ပဋ္ဌပနံ ပရိယာပုဏနံ။ **ကာရဏဝစန**န္တိ ယထာဝုတ္တဿ ကာရဏဘာဝေန ဝစနံ “ဟေတုမှဟိ
ကရဏဝစန”န္တိ ကတွတ။ ဝုတ္တတ္ထပစ္စာမသနံ တံ-သဒ္ဒေန ကရီယတီတိ။ တေနာဟ **“ယသ္မာ”** တိအာဒိ။

ဇေကေနေတကာရေနာတိ အာမိသအာယာဒတာသိဒ္ဓေန အာဒိယတာသင်္ခာတေန ဇေကေနေဝ ပကာရေန။ တမေဝ ဟိ
အာကာရံ သန္ဓာယာဟ **“ဘဂဝတာ ဝုတ္တမတ္ထ”** န္တိ။ အညထာ “သတ္ထု ပဝိဝိတ္တဿ ဝိဟရတော သာဝကာ ဝိဝေ
ကံ နာနုသိက္ခန္တိ”တိ ဇေကေနေဝ အာကာရေန သော အတ္ထော ထေရေနပိ ဝုတ္တော။ **တီဟိ အာကာရေဟီ**တိ အာမိသအာယာ
ဒပဋ္ဌိပအာဘူတေဟိ တိဏ္ဏံ ဝိဝေကာနံ အနနုသိက္ခနာကာရေဟိ။ **တွတ္တာဝတာ** တိ **“ဣဓာဝုသော။ပေ.။ နာနုသိက္ခန္တီ”** တိ
ဇွေတ္တကေန ကဏှပက္ခေ ဥဒ္ဒေသဟဒ္ဒေန။

ဝိတ္တာရတော သုဝိဘတ္တော ဟောတိ အနဝသေသတော သမ္မဒေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ နနု စ ဥဒ္ဒေသေ သတ္ထုနောပိ
အာဒိယတာ ဘဂဝတာ ဂဟိတာ, သာ န နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယာဟ **“သော စ ခော”**တိအာဒိ။ **သာဝကေ အနုဂ္ဂ
ဏှဟန္တဿာ**တိ “အာမိသအာယာအာ သတ္ထု သာဝကာ”တိ သတ္ထု ပရပ္ပတဒပရိဟရဏတ္ထမ္ပိ “တုမှေဟဟိ ဓမ္မ
အာယာဒေဟိ ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ ဇဝံ သာဝကေ အနုကမ္ပမာနဿ။ သာဝကာနံ တံ န ယုတ္တံ သာမိစိအဘာဝတောတိ
ယောဇနာ။ **သေ နယော**တိ ယဒိဒံ “ဇွေတ္တာဝတာယံ ဘဂဝတ”တိအာဒိနာ ကဏှပက္ခေ ဥဒ္ဒေသဿ အတ္ထဝိဘာဂဒဿ
သနမုခေန သမ္ဗန္ဓဒဿနံ, သေ နယော သုက္ကပက္ခေပိ သမ္ဗန္ဓဒဿနေတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“အယံ တာဝေတ္ထ
အနုသန္ဓိက္ကမယောဇနာ”**တိ, သတ္ထာရာ ဒေသိတာယ ဥဒ္ဒေသဒေသနာယ မဟာထေရေန ဒေသိတာယ စ အနုသန္ဓိက္ကမ
ကမေန သမ္ဗန္ဓောတိ အတ္ထော။ ယထာနုသန္ဓိ ဧဝ စေတ္ထ အနုသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အစ္စန္တပဝိဝိတ္တဿာ တိ ဇေကန္တဥပဓိဝိဝေကော ဝိယ ဣတရေပိ ဝိဝေကော သတ္ထု ဇေကန္တိကာတတိ။ အနုသိက္
ခနံ နာမ အနု အနု ပူရဏန္တိ တပ္ပဋ္ဌိက္ခေပေန အာဟ **“န ပရိပူရေန္တီ”** တိ, န ပရိပူရဟောန္တီတိ အတ္ထော, **န ပရိပူရေန္
တီ**တိ တ န ပရိဟာလေန္တီတိ အတ္ထော။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တိ, တဒဂ္ဂေန န ပရိပူရဟောန္တိ, န ပရိဟ
လေန္တီတိ တ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တီတိ။ ကဿာ ပနေတ္ထ “ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တီ”တိ ဥဒ္ဒေသေ ဝိယ အဝိသေသဝ
စနေ ကာယဝိဝေကဿေဝ ဂဟဏံ ကတန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ယဒိ ပနာ”**တိအာဒိ။ **ပုဗ္ဗာယာ**တိ ပုဗ္ဗာတော အဝိသေ
သော သိယာ ဝိဘာဂဿ အလဗ္ဘမာနတ္တာ ဝိဿဇ္ဇနဿ။ နနု စ “ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တီ”တိ အဝိသေသဝစနတော
ဟဋ္ဌိယံ ဝိဘာဂေ န လဗ္ဘတေတတိ? န, ပဒန္တရေန ဝိဘာဝိတတ္တာ။ တေနာဟ **“ယေသဥ္စ ဓမ္မာန”** န္တိအာဒိ။ ဗွာ

ကရဏပစ္စောတိ ဝိသုဒ္ဓိပစ္စော။ ဝိသုဒ္ဓိနဥ္စ န ပုစ္ဆာ ဝိယ အဝိသေသဇောတနာ , အထ ခေါ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထဝိဘာဇနတ္ထိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣမိနာ ပဒေနာ**တိ "ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တိ"တိ ဣမိနာ ပဒေန ကာယဝိဝေကံ အပရိပူရိယမာနံ ဒဿေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တဝိဝေကံ ဥပဓိဝိဝေက** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

ဧတ္ထ စ နပ္ပဇဟန္တီ တိ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာနံ ပဟာနာဘာဝဝစနံ ပဟာနလက္ခဏဝိဝေကာဘာဝဒီပနံ, တံ ဝတ္တတ ပုန "ဝိဝေကေ နိက္ခိတ္တဓုရာ"တိ ဝစနံ တတော သာတိသယဝိဝေကာဘာဝဒီပနတ္ထံ တဒုဘယဝိဝေကာဘာဝဒဿနေန "ယေသဥ္စ ဓမ္မာန"န္တိအာဒိနာဝ ဟရိသေသညယေန "ဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တိ"တိ ဣမိနာ ဝိဝေကဒွဝယမူလဘူတကာယဝိဝေကာဘာဝဒဿနံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဝိဂတတဏှာတာယ တံ တံ ပရိက္ခာရဇာတံ ဗဟုံ လန္တိ အာဒိယန္တီတိ ဗဟုလာ, ဗဟုလာ ဧဝ **ဗာဟုလိကာ** ယထာ "ဝေနယိကော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၆; အ. နိ. ၈.၁၁; ပာရာ. ၈)။ တေ ပန ယသ္မာ ပစ္စယဗဟုလဘာဝာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟ **"စီဝရာဒိဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နာ"** တိ။ သိက္ခာယ အာဒရာဘာဝတာဘာဝတော သိထိလံ အဒဠှံ ဂဏှန္တီတိ **"သာထလိကာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **သိထိလ**န္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, သိထိလ-သဒ္ဒေန စ သမာနတ္ထဿ သာထလ-သဒ္ဒဿ ဝသေန **"သာထလိကာ"**တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အဝဂမနဋ္ဌေနာ**တိ အဓောဂမနဋ္ဌေန , ဩရမ္ဘာဂိယဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **ဥပဓိဝိဝေကေ**တိ သဗ္ဗူပဓိပဋိနိဿဂ္ဂတာယ ဥပဓီဟိ ဝိဝိတ္တေ။ **ဩရောပိတဓုရာ**တိ ဥဇ္ဈိတုဿာဟာ။

အနိယမေနေတတိ ကိဥ္စိ ဝိသေသံ အနာမသိတွတ "သာဝကာ"တိ အဝိသေသေနေဝ။ **နိယမေန္တော** "ထေရာ"တိ အာဒိနာ။ **ဒသဝတ္ထု ဥပဟအယာ** တိ ဒသဝတ္ထုတော ပဋ္ဌာယ။ **ဣဿရိယေ** တိ "သေဋ္ဌိဋ္ဌာနံ သေနာပတိဋ္ဌာန"န္တိ အာဒီသု ဝိယ။ အစိရက္ခဏောဘာဝေန လက္ခဝေဓကော **အက္ခဏဝေဓိ** ။ **ဋှိတိယ**န္တိ အဝဋ္ဌာနေ။ **ဌာနသော**တိ တင္ခဏေယေဝ။ **တိဋ္ဌတိ** တိ အာဓာရာဓေယ့ဘာဝေနာတိ အာဟ **"တအာယတ္တဝုတ္တိဘာဝေနာ"** တိ။ ဥပေက္ခာနုဗ္ဗူဟနာ သတ္တသဋ္ဌာရေသု ဥအာသီနတာပိ အသင္ခတာဓိဂမဿ ဥပာယောတိ တဗ္ဗိပရိယာယတော စီဝရာဒိမဏ္ဍနာ န ဥပဓိဝိဝေကပာရိပူရိယာ သံဝတ္တတီတိ အာဟ **"စီဝရပတ္တ။ပေ.။ အပူရယမာနာ"** တိ။ **တတ္ထာ** တိ ထေရတရေ။ **ဣဓာ**တိ မဇ္ဈိမနဝကတရေသု။ တထာ ဟိ **"မဇ္ဈိမထေရကာလေ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၃၂. ဣမသ္မိဥ္စ ကဏှပက္ခေ တိ ဣမသ္မိဥ္စ နိဒ္ဒေသတရေ ကဏှပက္ခေ, န ဥဒ္ဒေသတရေ ကဏှပက္ခေ။ ဥဒ္ဒေသတရေ ပန ကဏှပက္ခေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဂဟေတဗ္ဗတ္ထော "သေ နယော သုက္ကပက္ခေပိ"တိ အတိဒေသေန ဒဿိတော။ **ဝုတ္တပစ္စနီကနယေနာ** တိ "ကာယဝိဝေကံ နာနုသိက္ခန္တိ န ပရိပူရေန္တိ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ အတ္ထဿ ပစ္စနီကနယေန, "ကာယဝိဝေကံ အနုသိက္ခန္တိ ပရိပူရေန္တိ"တိအာဒိနာ နယေန။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ သုက္ကပက္ခေ။ **သင္ခေပေ** တိ အတ္ထသင္ခေပေ။ **ယောဇနပရမ္ပရာယာ** တိ ကမန္တတော ဒူရဘာဝေန ဧကံ ဒွေ တီဏိ တိ ဧဝံ ယောဇနာနံ ပဋိပာဋိယာ။ **အရညဝနပတ္ထာနီ** တိ အရညေသု ဝနသဏ္ဍဘူတာနိ။ **ပန္တာနီ** တိ ပရိယန္တာနိ။ **ဥပဂန္တုံ ယုတ္တကာလော** ဇရာဇိဏ္ဏကာလော ကေစရကမေ ဒူရေ ဂမနာဂမနသမတ္ထတာဘာဝတော။ "ဧဝံ ဂုဏဝန္တေသု ဒိန္နံ အဟော သုဒိန္န"န္တိ **ပစ္စယအယကာနံ ပသာဒံ ဇနေန္တိ** ။ **ဟသံသာ**တိ ပသံသိတဗ္ဗာ။ **အယမ္ပိ မဟာထေရော** တိအာဒိ ဧကံ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ ဝုဒ္ဓတရံ နိဒ္ဒိသိတွတ ဝဒန္တာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **ပဝိဋ္ဌော** ဝိဝေကဋ္ဌာနံ။ **သာယံ နိက္ခမတိ** ယောနိသောမနသိကာရံ ဥပဗ္ရူဟေတွတတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကသိဏပရိကမ္မံ ကရောတိ,** န ယံ ကိဥ္စိ ကိစ္စန္တရံ။ **သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတိ,** န မောဃမနသိကာရံ။ **သဗ္ဗထာ**တိအာဒိတော တာဝ တဒင္ဂဝသေန ကိလေသေဟိ စိတ္တံ ဝိဝေစေန္တော တတော ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဋိပဿဒ္ဓိဝသေနာတိ သဗ္ဗပ္ပကာရေန စိတ္တဝိဝေကံ ပူရေတိ။ **ပံသုကူလာနိ ဓာရေတီ**တိ ဣမိနာ ဗာဟုလိကတာဘာဝံ ဒဿေတိ, **အသိထိလံ သာသနံ ဂဟေတွတ**တိ ဣမိနာ သာထလိကတာဘာဝံ, **ဝိဂတနီဝရဏော**တိ ဣမိနာ ဩက္ကမနေ နိက္ခိတ္တဓုရတံ, **ဖလသမာပတ္တိန္တိ** အာဒိနာ ပဝိဝေကပုဗ္ဗင္ဂမတံ ဒဿေတိ။

၃၃. တတ္ရာဝုသော တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော။ တေန "လောဘော စ ပာပကော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ဥပရိဒေသနံ အနဝသေသတော ပရိယာဒိယတိ။ **ကော အနုသန္ဓိ** တိ ယာ သာ ဘဂဝတာ သံကိလေသပက္ခေန သဟ ဓမ္မဒာယာဒပဋိပတ္တိဘာဝိနီ "ဓမ္မဒာယာဒာ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘဝထ, မာ အာမိသဒာယာဒာ"တိအာဒိနာ ဒေသနာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ, တံ "သတ္ထု ပဝိဝိတ္တဿ ဝိဟရတော"တိအာဒိနာ အာရဘိတွတ အင္ဂုရဒေသနာဒိပဋိမဏ္ဍိတာယ နိဒ္ဒေသဒေသနာယ ဝိဘဇိတွတ တတော ပရံ "တတ္ရာဝုသော လောဘော စ ပာပကော"တိအာဒိနယာယ ဥပရိဒေသနာယ သမ္ဗန္ဓံ ပုစ္ဆတိ။ **ဧဝ**

န္တိ သံကိလေသပက္ခေ “နပ္ပဇဟန္တီ”တိ ပဟာနာဘာဝဒဿနဝသေန, တေအနပက္ခေ “ပဇဟန္တီ”တိ ပဟာနသဗ္ဘ
ာဘာဝဒဿနဝသေနာတိ ဓေံ။ အနိန္ဒြရိတသရူပ ယံ-တံ-သဒ္ဒေဟိ ဓမ္မ-သဒ္ဒေန သာမညတော ယေ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာ ဝု
တ္တာ, တေ သရူပတော ဒဿေတုန္တိ ယောဇနာ။ **ကြမေ တေတိ** တွေ ကသ္မာ လောဘာဒယော ဧဝ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာ
ဝုတ္တာ, နနု ကြတော အညေပိ မောဟဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒယော ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာ သန္တီတိ? သစ္စံ သန္တိ, တေ ပန လောဘာ
ဒီဟိ တဒေကဠ္ဌတာ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တာ။ အထ တ ကြမေသံယေဝေတွ ဂဟဏေ ကာရဏံ ပရတော အာဝိ
ဘဝိဿတိ။

ကြအနိ ဥပစယေန အနုသန္ဓိံ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သာဝကာနံ ယဿ ဓမ္မဿ အယာဒ
ဘာတေ သတ္တု အဘိရုစိတော, သော “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေတီ”တိအာဒိနာ အကတ္တေတ္တတ “ဝိဝေကံ
အနုသိက္ခန္တိ, တေ စ ဓမ္မေ ပဇဟန္တိ, န စ ဗာဟုလိကာ”တိအာဒိနာ ကထိတတ္တာ **ဟေဋ္ဌာ ပရိယာယေနေဝ ဓမ္မော
ကထိတော**တိ ဝုတ္တံ။ “တေ စ ဓမ္မေ နပ္ပဇဟန္တိ, ဩက္ကမနေ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ”တိအာဒိနာ **အာမိသံ ပရိယာယေနပိ ကထိ
တံ**။ “သိယာ စ မေ ပိဏ္ဍပာတော”တိအာဒိနာ, “ဗာဟုလိကာ စ ဟောန္တိ”တိအာဒိနာ စ **အာမိသံ နိပ္ပရိယာယေနပိ ကထိ
တံ**။ အထ တ ယာယံ ဘဂဝတာ အာမိသအာယာဒပဋိက္ခေပနာ ဓမ္မအာယာဒတာ ဝုတ္တာ, ယဋ္ဌ တဒတ္ထံ ဝိဘဇန္တေန
မဟာထေရေန အတ္တနာ ဝိဝေကာနုသိက္ခနာဒိ ဝုတ္တံ, တဒုဘယံ ဟေတုဝသေန ဝိဘာဝေတုံ **“တတ္ရာဝုသော, လောဘော
စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ ။ ဟေတုနိရောဓေန ဟိ သံကိလေသပက္ခဿ, နိရောဓဟေတုသမ္ဘာဒနေန စ တေအနပက္ခဿ တ
ပ္ပပကတာ။

အတီတဒေသနာနိဒဿန န္တိ အတီတာယ ထေရေန ယထာဒေသိတာယ ဒေသနာယ စ ပစ္စာမသနံ။ တေနေတဟ
“သတ္ထု ပဝိဝိတ္တဿ။ပေ။ ဒေသနာယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီ” တိ။ **တတ္ထာ** တိ ယံ ဝုတ္တံ ဝိသေသတော “ယေသံ ဓ
မ္မာနံ သတ္ထာ ပဟာနမာဟာ”တိ, တေသ္မိံ ပဒေ။ တတ္ထ ဟိ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာ လောဘာဒယော သာမညတော ဝုတ္တာ။
လာမကာတိ နိဟီနာ။ လောဘအောသာ ဟိ ဟေတုတော ပစ္စယတော သဘာဝတော ဖလတော နိဿန္ဒတော သံကိလိဋ္ဌ
ပကတိကာ, အာယတိံ ဒုက္ခဿ ဟာပနဋ္ဌေန တ ဟာပကာ။ **လုဗ္ဘနလက္ခဏော** တိ အာရမ္မဏဿ အဘိဂိဇ္ဈနလက္ခ
ဏော။ တထာ ဟိ သော လုဗ္ဘန္တိ တေန, သယံ တ လုဗ္ဘတိ, လုဗ္ဘနမတ္တမေဝ တ တန္တိ “လောဘော”တိ ဝုစ္စတိ။ ရ
သာဒိသု အဘိသင်္ဂရသော, အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော, သံယောဇနိယေသု ဓမ္မေသု အဿာဒဒဿနပဒဋ္ဌာနော။ **ဒုဿ
သနလက္ခဏော**တိ အာရမ္မဏေ ဗ္ယာပဇ္ဇနလက္ခဏော။ တထာ ဟိ သော ဒုဿန္တိ တေန, သယံ တ ဒုဿတိ, ဒုဿ
သနမတ္တမေဝ တ တန္တိ “အောသော”တိ ဝုစ္စတိ။ ရသာဒိသု ဝိသပ္ပနရသော, သနိဿယဒဟနရသော တ, ဒုဿနပစ္စုပ
ဋ္ဌာနော, အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။

တေသူတိအာဒိနာ ဒဿနေန လောဘအောသာနံ ဧကန္တတော ပဟာတဗ္ဗတာဒဿနံ။ **အာမိသအာယာဒဿ ပစ္စယာ
နံ လာဘေ ဟောတီ**တိ ကြဒံ လောဘဿ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသဘာဝတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, တဏှာဟာယ ဝသေန ပန အနု
ဂိဇ္ဈနံ သန္ဓာယ **“အလဒ္ဓံ ပတ္ထေတီ”** တိ အာဟ။ အလာဘေ ပစ္စယာနံ အာမိသအာယာဒဿ ဟောတီတိ အာနေတွာတ
ယောဇနာ။ **အလဘန္တော** တိ တွေ “ပစ္စယေ”တိ ဝိဘတ္တိံ ပရိဏာမေတွာတ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝိဃာတတာ**တိ “ယမ္ပိစ္
ဆံ န လဘတိ, တမ္ပိ ဒုက္ခ”န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၂၀; ဝိဘ. ၁၉၀) ဝစနတော ကြစ္ဆာဝိဃာတတာ။ လောဘော စ ဒေယျဓမ္မေ
ဟောတိ အာမိသအာယာဒဿာတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေ နယော အနန္တရပဒေပိ။ **ဒေယျဓမ္မေ** တိ စ ကြဒံ နိဒဿနမတ္တံ
သတ္တကေလာယနာဒိဝသေနပိ တဿ လောဘုပ္ပတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ “တဏှံ ပဋိစ္စ ပရိယေသနာ, ပရိယေသနံ ပဋိစ္စ
လာဘော”တိ ဧဝမာဒယော **နဝ တဏှာမူလကာ။ ပရိပူရေတိ** အာမိသအာယာအောတိ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။
အာတသမစ္ဆရိယာဒီနိ **ပဉ္စ မစ္ဆရိယာနိ** ။

မဂ္ဂ န္တိ အရိယမဂ္ဂံ။ သော ဟိ ကိလေသေ မာရေန္တော ဂစ္ဆတိ, နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ စ မဂ္ဂီယတိ, သယံ တ သစ္ဆိ
ကိရိယာဘိသမယဝသေန နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတီတိ နိပ္ပရိယာယေန “မဂ္ဂေ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဧကော အန္တော** တိ ကြတရေန အသ
မ္မိဿော ဧကော ကောဋ္ဌာသော, ဟီနတာယ တ လာမကဋ္ဌေန **ဧကော အန္တော** ။ ကာမံ အညေပိ ကုသလဓမ္မာ ဧတေ
အန္တေ အသမ္ပယောဂတော န ဥပေန္တိ, တေဟိ ဝိမုတ္တာ ဧဝ, အယံ ပန အစ္စန္တဝိမုတ္တိယာ န ဥပေတီတိ အာဟ **“ဝိမု
တ္တော ဧတေဟိ အန္တေဟီ”**တိ။ **တသ္မာ** တိ အန္တဒွယဝိမုတ္တတ္တာ။ **ဧတေသံ မဇ္ဈေ ဘဝတ္တာ** တိ ကြဒံ မဂ္ဂဿ
သ ဥဘယန္တဝိမုတ္တတာယ ဧဝ ဝုတ္တံ, န တပ္ပရိယာပန္နတာယ, ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏတ္ထိကေဟိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတော စ။

တထာတိ ယထာ ဣတရေန အသမ္မိဿဋ္ဌေန လာမကဋ္ဌေန စ လောဘော ဧကော အဋ္ဌော, တထာ **ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေ**တိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ မဂ္ဂဿ အနုပဂမနဥ္စ နေသံ အန္တာနံ သဗ္ဗသော အပ္ပဝတ္တိကရဏေနေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပုရိမနယေနာ**တိ ''ဧတေ ဒွေ အန္တေ န ဥပေတိ''တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန။

သစ္စာနန္တိ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ။ **ဒဿနပရိဏာယကဋ္ဌေနာ**တိ ဒဿနဿ ပရိညာဘိသမယာဒိဘေဒဿ ပရိတော သဗ္ဗထာ နယနဋ္ဌေန ပဝတ္တနဋ္ဌေန။ **စက္ခုကရဏီ**တိ ဓမ္မစက္ခုဿ ကရဏီ နိပ္ဖာဒိကာ။ တယိဒံ သတိပိ ပဋ္ဋိပဒာယ ဓမ္မစက္ခုတော အနညတ္တေ အဝယဝဝသေန သိဒ္ဓမာနော အတ္ထော သမုဒာယေန ကတော နာမ ဟောတီတိ ဥပစာရဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ **''မဂ္ဂေဃေဝ ဟိ မဂ္ဂတ္ထာယ သံဝတ္တတိ မဂ္ဂေန ကာတဗ္ဗကိစ္စကရဏတော''**တိ။ **ဉာဏာယာတိ** ယာထာဝတော ဇာနနာယ။ တေနာဟ **''ဝိဒိတကရဏဋ္ဌေနာ''** တိ။ ဝိသေသဉာတဘာဝတဟဒနဥ္ပဟိ ဝိဒိတကရဏံ။ **ဝူပသမနတော**တိ သမုစ္ဆိန္ဒနဝသေန ဝူပသမနတော။ ဒုက္ခာဒီနံ ပရိစ္ဆေဇ္ဇာဒိဘာဝေ ဝိယ အဘိညေယျယဘာဝေပိ မဂ္ဂဝသေနေဝ ဟာကဋ္ဌော ဟောတီတိ အာဟ **''စတုန္နမ္ပိ သစ္စာနံ အဘိညေယျဘာဝဒဿနတော''** တိ, ဝိဘာဝနတောတိ အတ္ထော။ **သမ္ဗောဓာတိ မဂ္ဂေ** ''သမ္ဗုဇ္ဈတိ ဧတေနာ''တိ ကတွာ။ **တဿတ္ထာယာ** တိ မဂ္ဂကိစ္စတ္ထာယ။ န ဟိ မဂ္ဂတော အညော မဂ္ဂကိစ္စကရော အတ္ထိ။ တေနာဟ **''မဂ္ဂေဃေဝ ဟိ''** တိအာဒိ။ အထ တ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝေန ဣတရေ ဥပ္ပာဒေတိ, ဧဝံ သေသမဂ္ဂဓမ္မာပီတိ ဧဝမ္ပိ မဂ္ဂတ္ထာယ သံဝတ္တနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သစ္ဆိကိရိယာယ ပစ္စက္ခကမ္မာယာ** တိ သစ္ဆိကရဏသင်္ခာတပစ္စက္ခကမ္မာယ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ တအနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနာယ။ **ဥပသမာယာတိ** ဣမိနာ သဥပာဒိသေသနိဗ္ဗာနံ ဂဟိတန္တိ။ **အယန္တိ** ''သာ ဟိ သစ္စာန''န္တိ အာဒိနာ ယထာဝုတ္တော အတ္ထနယော။ **တ္တော** တိ ''စက္ခုကရဏီ''တိအာဒီသု ပဒေသု။ **သာရော** သုန္ဒရော အနပနီတော။ **ဣတော အညထာ**တိ ''ဒုက္ခဿ ပရိညာယ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကရောတီတိ စက္ခုကရဏီ''တိအာဒိနာ အတ္ထဝဏ္ဏနာပပဥ္စော ကေဝလံ ဝိတ္ထာရတ္တာယ။

အယမေဝာတိ တ္တေ **အယန္တိ** ဣမိနာ အတ္တနော အညေသဥ္စ တဿံ ပရိသာယံ အရိယာနံ မဂ္ဂဿ ပစ္စက္ခဘာဝံ ဒဿေတိ။ အာသန္နပစ္စက္ခတာစီ ဟိ အယံ-သဒ္ဒော။ **အညမဂ္ဂပဋိသေဓနတ္ထ** န္တိ အညဿ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂဿ အတ္ထိဘာဝပဋိသေဓနတ္ထံ။ သတ္တာပဋိက္ခေပေ ဟိ ဣဒ ပဋိသေဓနံ အလဗ္ဘမာနတ္တာ အညဿ မဂ္ဂဿ။ ဗုဒ္ဓါဒီနံ သာဓာရဏဘာဝတော အနညတာ။ တေနာဟ ဗ္ရဟ္မာ သဟမ္ပတိ –

> ''ဧကာယနံ ဇာတိခယန္တဒဿီ၊
> မဂ္ဂံ ပဇာနာတိ ဟိတာနုကမ္ပီ။
> ဧတေန မဂ္ဂေန တရိံသု ပုဗ္ဗေ၊
> တရိဿန္တိ ယေ စ တရန္တိ ဩဃ''န္တိ။ (သံ. နိ. ၅.၃၈၄၊ ၄၀၉; မဟာနိ. ၁၉၁; စူဠနိ. ၁၀၇၊ ၁၂၁; နေတ္တိ. ၁၇၀)။

အာရကတ္တာတိ ဣမိနာ နိရုတ္တိနယေန အရိယ-သဒ္ဒသိဒ္ဓိမာဟ။ **အရိပဟာနာယာ**တိ အတ္ထဝစနမတ္တံ။ အရယော ဟာပဓမ္မာ ယန္တိ အပဂမန္တိ ဧတေနာတိ **အရိယော**။ **အရိယေန ဒေသိတော**တိ တ္တေ အရိယဿ ဘဂဝတော အယန္တိ **အရိယော**။ **အရိယဘာဝပ္ပဋိလာဘာယာ** တိ တ္တေ အရိယကရော **အရိယော**တိ ဥတ္တရပဒလောပေန အရိယ-သဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယသ္မာ မဂ္ဂင်္ဂသမုဒာယေ မဂ္ဂဝေဟာရော ဟောတိ, သမုဒာယော စ သမုဒာယီဟိ သမန္နာဂတော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''အင်္ဂေဟိ အင်္ဂေဟိ ဥပေတတ္တာ''** တိ, တသ္မာ အတ္တနော အဝယဝဘူတာနိ အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ ဧတဿ သန္တီတိ **အဋ္ဌင်္ဂိကော** ။ ယသ္မာ ပန ပရမတ္ထတော အင်္ဂါနိယေဝ မဂ္ဂေ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''န စ အင်္ဂဝိနိမုတ္တော''** တိ ယထာ ''ဆဠင်္ဂေ ဝေဒေ''တိ။ သဒိသူဒာဟရဏံ ပန ဒဿေန္တော **''ပဉ္စင်္ဂိကတူရိယာဒီနိ ဝိယာ''** တိ အာဟ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန စတုရင်္ဂိနီ သေနာတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **မာရေန္တော ဂစ္ဆတီ** တိ နိရုတ္တိနယေန သဒ္ဒသိဒ္ဓိမာဟ။ **မဂ္ဂတီ** တိ ဂဝေသတိ။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောန္တော တံ ဂဝေသန္တော ဝိယ ဟောတီတိ။ **မဂ္ဂီယတိ နိဗ္ဗာနတ္ထိ ကေဟိ** ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယပုညကရဏတော ပဋ္ဌာယ တဒတ္ထံ ပဋိပတ္တိတော။ **ဂမ္မတီ** တိ ဧတေန အာဒိအန္တဝိပရိယာယေန သဒ္ဒသိဒ္ဓိမာဟ ယထာ ''ကကူ''တိ။ **''သေယျထိဒန္တိ နိပါတော''** တိ ဝတ္တတ တဿ သဗ္ဗလိင်္ဂဝိဘတ္တိဝစန သာဓာရဏတာယ **''ကတမာနိ တာနိ အင်္ဂါနီ''** တိ ဝုတ္တံ။ နနု စ အင်္ဂါနိ သမုဒိတာနိ မဂ္ဂေ အန္တမသော သတ္တင်္ဂဝိကလဿ အရိယမဂ္ဂဿ အဘာဝတောတိ? သစ္စမေတံ သစ္စပဋိဝေဓေန, မဂ္ဂပစ္စယတာယ ပန ယထာသကံ ကိစ္စ

ကရဏေန ပစ္စေကမ္ပိ တာနိ မဂ္ဂေယေတတိ အာဟ **“ဧကမေကဥ္စာပိ အင်္ဂံ မဂ္ဂေယေတ”** တိ, အညထာ သမုဒိတာနမ္ပိ နေသံ မဂ္ဂကိစ္စံ န သမ္ဘဝေယျာတိ။ ဣာနိ တမေဝတ္ထံ ဟင်္ဂေယာ သမတ္တေထုံ **“သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂေ စေဝ ဟောတု စာ”**တိ ဝုတ္တံ။

သမ္မာ အဝိပရီတံ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဒဿနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ လက္ခဏံ ဧတိဿာတိ **သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ**။ သမ္မာ အဝိပရီတံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ အဘိနိရောပနံ အပ္ပနာလက္ခဏံ ဧတိဿာတိ **သမ္မာအဘိနိရောပနလက္ခဏော** မုသာတတအဒိန် ဝိသံတဒနာဒိကိစ္စတာယ လူခာနံ အပရိဂ္ဂဟကာနံ ပဋိပက္ခဘာဝတော သိနိဒ္ဓသဘာဝတ္တာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ, သမ္မာတစပ္ပစ္စယသုဘာသိတသောတာရဥ္စ ဖနံ သမ္မဒေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ သမ္မာတစာ သမ္မာပရိဂ္ဂဟော လက္ခဏံ ဧတိဿာတိ **သမ္မာပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ** ။ ယထာ ကာယိကာ ကိရိယာ ကိဉ္စိ ကတ္တဗ္ဗံ သမုဋ္ဌာပေတိ, သယဥ္စ သမုဋ္ဌဟနံ ဃဋနံ ဟောတိ, တထာ သမ္မာကမ္မန္တသင်္ခာတာ ဝိရတိပီတိ **သမ္မာသမုဋ္ဌာနလက္ခဏော သမ္မာကမ္မန္တော**။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ ဥက္ခိပနံ **သမုဋ္ဌာနံ** ကာယိကကိရိယာယ ဘာရုက္ခိပနံ ဝိယ။ ဇီဝမာနဿ သတ္တဿ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ တ သုဒ္ဓိ ဝေတအနံ, အာဇီဝဿေဝ တ ဇီဝိတပ္ပဝတ္တိယာ သုဒ္ဓိ ဝေတအနံ ဧတေနာတိ **သမ္မာဝေတအနလက္ခဏော သမ္မာအာဇီဝေ** ။ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဂ္ဂဏှနံ အနုဗလပ္ပအနံ **ပဂ္ဂဟော** ။ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, တဿ တ အနိဿဇ္ဇနံ **ဥပဋ္ဌာနံ** ။ အာရမ္မဏေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ သမ္မာ, သမံ တ အာဓာနံ **သမာဓာနံ**။ သမ္မာ သင်္ကပ္ပေတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏေ အဘိနိရောပေတီတိ **သမ္မာသင်္ကပ္ပော** ။ သမ္မာ ဝဒတိ ဧတာယာတိ **သမ္မာတစာ** ။ သမ္မာ ကရောတိ ဧတေနာတိ သမ္မာကမ္မံ, တဒေဝ **သမ္မာကမ္မန္တော** ။ သမ္မာ အာဇီဝတိ ဧတေနာတိ **သမ္မာအာဇီဝေ**။ သမ္မာ တယမတိ ဉဿဟတိ ဧတေနာတိ **သမ္မာတယာမော**။ သမ္မာ သရတိ အနုဿရတီတိ **သမ္မာသတိ** ။ သမ္မာ သမာဓိယတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ **သမ္မာသမာဓီ**တိ ဧဝံ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနံ နိဗ္ဗစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိန္တိ သဗ္ဗမ္ပိ မိစ္ဆာဒဿနံ။ **တပ္ပစ္စနီယကိလေသေ** တိ ဧတ္ထ **တံ**-သဒ္ဒေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ န ဟိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ကိလေသာ ပစ္စနီယာ, အထ ခော သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ **အဝိဇ္ဇဥ္စာ** တိ အဝိဇ္ဇာဂ္ဂဟဏံ တဿာ သံကိလေသဓမ္မာနံ ပမုခဘာဝတော။ ဧတေနာဟ ''အဝိဇ္ဇာ, ဘိက္ခဝေ, ပုဗ္ဗင်္ဂမာ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၁)။ ဒဿနနိတရကဿ သမ္မောဟဿ သမုဂ္ဃာတေန **အသမ္မောဟတော** ။ ဧတ္ထ စ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ။ပေ။ ပဇဟတီ** တိ ဧတေန ပဟာနာဘိသမယံ, **နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကရောတီ** တိ ဧတေန သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယံ, **သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ** တိအာဒိနာ ဘာဝနာဘိသမယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စံ ဒဿေတိ။ ပရိညာဘိသမယော ပန နာနန္တရိယတာယ အတ္ထတော ဝုတ္တော ဧဝ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကထံ ပန ဧကမေဝ ဉာဏံ ဧကသ္မိံ ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ သာဓေန္တံ ပဝတ္တတိ။ န ဟိ တာဒိသံ လောကေ ဒိဋ္ဌံ, န အာဂမော တ တာဒိသော အတ္ထီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ ပဒီပေ ဧကသ္မိံယေဝ ခဏေ ဝဋ္ဋိံ ဒဟတိ, သ္နေဟံ ပရိယာဒိယတိ, အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, အာလောကဥ္စ ဝိဒံသေတိ, ဧဝမေတံ ဉာဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မဂ္ဂသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ ဒုက္ခေပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခသမုဒယေပေတံ ဉာဏံ , ဒုက္ခနိရောဓေပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယပေတံ ဉာဏန္တိ **သုတ္တပဒံ** (ဝိဘ. ၇၉၄) ဧတ္ထ ဥဒာဟရိတဗ္ဗံ။ ယထာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒုက္ခာဒီသု ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တိတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဧကာဝ စတုန္နံ ဉာဏာနံ ကိစ္စံ သာဓေန္တီ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယော ပုဗ္ဗဘာဂေ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒိနာမကာ ဟုတွာ ကာမသင်္ကပ္ပာဒီနံ ပဇဟနဝသေန ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တိတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ တိဏ္ဏံ စတုန္နဥ္စ ကိစ္စံ သာဓေန္တာ ပဝတ္တန္တိ။ သမ္မာသမာဓိ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေပိ မဂ္ဂက္ခဏေပိ နာနာယေဝ ဟုတွာ ပဝတ္တတီတိ ကာမဥ္စေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သဗ္ဗေပိ ဟပမ္မော ပဋိပက္ခာ, ဥဇုဝိပစ္စနီကတာဒဿနဝသေန ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ကိစ္စနိဒ္ဒေသေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ဧတေနေဝ စ **“တပ္ပစ္စနီယကိလေသေ စာ”** တိ ဝုတ္တံ။

ယေသံ ကိလေသာနံ အနုပစ္ဆိန္နေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, တေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သဟဇေကဋ္ဌတာယ တဒေကဋ္ဌာ ဝ တပ္ပစ္စနီယကိလေသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနံ ကိစ္စနိဒ္ဒေသေပိ ဧသေဝ နယော။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂါဒိဝသေန စတ္တာရော လောကုတ္တရမဂ္ဂဘာဝသာမညေန ဧကတော ကတွာ။ လောဘာဒေသော သမုဒယသစ္စံ, ယဿ ပန သော သမုဒယော တံ ဒုက္ခသစ္စံ, ပဟာနဘာဝေ မဂ္ဂသစ္စံ, ယတ္ထ တံ ပဟာနံ, တံ နိရောဓသစ္စန္တိ ဣမာနိ စတ္တာရိ သစ္စာနိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ လောဘာဒေသာနံ ဝိသုံ အာဒိတော စ ဂဟဏံ? ဝိသုံ ဂဟဏံ တာဝ တထာဗုဇ္ဈနကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ

အဇ္ဈာသယဝသေန, ဣမေဟိ လောဘာဒေသေဟိ အာမိသာဒယာဒတာ, တပ္ပဟာနေန စ ဓမ္မာဒယာဒတာတိ ဒဿနတ္ထံ, တဒနုသာရေန စတုသစ္စယောဇနာယ ဧဝံ ဧကေကဿ နိယျာနမုခံ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထဉ္စ။ သေသတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အာဒိတော ဂဟဏံ ပန အတိဝိယ ဩဠာရိကတာယ သုပါကဋဘာဝတော ဝက္ခမာနာနံ အညေသဉ္စ ပါပဓမ္မာနံ မူလဘာဝတော တဒေကဋ္ဌတာယ စ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကုဇ္ဈနလက္ခဏောတိ ကုပ္ပနသဘာဝေ, စိတ္တဿ ဗျာပဇ္ဇနာတိ အတ္ထော။ **စဏ္ဍိက္ကံ** လုဒ္ဒတာ, ကုရူရဘာဝေတိ အတ္ထော။ **အာဃာတကရဏရသော**တိ ''အနတ္ထံ မေ အစရီ''တိအာဒိနာ စိတ္တေ အာဃာတဿ ကရဏရသော။ **ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော**တိ သပရသန္တာနဿ ဝိနာသနပစ္စုပဋ္ဌာနော လဒ္ဓောကာသော ဝိယ သပတ္တော။ **ဥပနန္ဓနံ** နာနပ္ပကာရဿ ဥပရူပရိ နန္ဓနံ ဝိယ ဟောတီတိ ကတွာ။ တထာ ဟေသ **''ဝေရအပ္ပဋိနိဿဇ္ဇနရသော, ကောဓာနုပဗန္ဓဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော''**တိ စ ဝုတ္တော။ **အပရကာလေ ဥပနာဟောတိအာဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ''ဥပနယှနာ ဥပနယှိတတ္တံ အဋ္ဌပနာ ဌပနာ သဏ္ဌပနာ အနုသံသန္ဒနာ အနုပ္ပဗန္ဓနာ ဒဠှီကမ္မ''န္တိအာဒီနံ (ဝိဘ. ၈၉၁) နိဒ္ဒေသပဒာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနံ သင်္ဂဏှာတိ။ ဥပနာဟသမင်္ဂီ ဟိ ပုဂ္ဂလော ဝေရဿ အနိဿဇ္ဇနတော အာဒိတ္တပူတိအလာတံ ဝိယ ဇလတိ ဧဝ, စိတ္တဉ္စဿ ဓောဝိယမာနံ အစ္ဆစမ္မံ ဝိယ, မသိမက္ခိတပိလောတိကာ ဝိယ စ န သုဇ္ဈတေဝ။

ပရဂုဏမက္ခနလက္ခဏောတိ ဥဒကပုဉ္ဆနိယာ ဥဒကံ ဝိယ ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခနသဘာဝေ။ တထာဘူတော စာယံ အတ္တနော ကာရကံ ဂူထေန ပဟရန္တံ ဂူထော ဝိယ ပဌမတရံ မက္ခေတီတိ ဧတေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တထာ ဟေဿ သပရသန္တာနေသု ဂုဏံ မက္ခေတီတိ **မက္ခော**တိ ဝုစ္စတိ။ **ယုဂဂ္ဂါဟော** သမဓုရဂ္ဂဟဏံ အသမာနဿပိ အဘူတဿ သမာရောပနံ။ သမဘာဝကရဏံ **သမီကရဏံ**။ ပရေသံ ဂုဏပ္ပမာဏေန အတ္တနော ဂုဏာနံ ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတီတိ အာဟ **''ပရေသံ ဂုဏပ္ပမာဏေန ဥပဋ္ဌာနပစ္စုပဋ္ဌာနော''**တိ။ တထာ ဟေသ ပရေသံ ဂုဏေ ဍံသိတွာ ဝိယ အတ္တနော ဂုဏေဟိ သမေ ကရောတီတိ **ပဠာသော**တိ ဝုစ္စတိ။

ပရသမ္ပတ္တိခီယနံ ပရသမ္ပတ္တိယာ ဥသူယနံ။ ဣဿတိ ပရသမ္ပတ္တိံ န သဟတီတိ **ဣဿာ**။ တထာ ဟေသာ **''ပရသမ္ပတ္တိယာ အက္ခမနလက္ခဏာ''**တိ ဝုစ္စတိ။ **တတ္ထာ**တိ ပရသမ္ပတ္တိယံ။ **အနဘိရတိရသာ** အဘိရတိပဋိပက္ခကိစ္စာ။ **ဝိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ** ပရသမ္ပတ္တိံ ပဿိတုမ္ပိ အပ္ပဒါနတော။ **နိဂူဟနလက္ခဏံ** အတ္တနော သမ္ပတ္တိယာ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝါသဟနတော။ **အသုခါယနံ** န သုခနံ ဒုက္ခနံ, အရောစနန္တိ အဓိပ္ပါယော။

ကတဿ ကာယဒုစ္စရိတာဒိပါပဿ ပဋိစ္ဆာဒနံ **ကတပါပပဋိစ္ဆာဒနံ**။ တဿ ပါပဿ အာဝရဏဘာဝေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတီတိ **တဒါဝရဏပစ္စုပဋ္ဌာနာ,** မာယာ, ယာယ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဘသ္မဆန္နော ဝိယ အင်္ဂါရော, ဥဒကဆန္နော ဝိယ ခါဏု, ပိလောတိကပဋိစ္ဆန္နာဒိတံ ဝိယ စ သတ္ထံ ဟောတိ။ **အဝိဇ္ဇမာနဂုဏပ္ပကာသနံ** အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနသီလာဒိဂုဏဝိဘာဝနံ, ယေန သာဌေယျေန သမန္နာဂတဿ ပုဂ္ဂလဿ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနေန စိတ္တာနုရူပကိရိယာဝိဟရတော ''ဧဝံစိတ္တော, ဧဝံကိရိယော''တိ ဒုဗ္ဗိညေယျတ္တာ ကုစ္ဆိံ ဝါ ပိဋ္ဌိံ ဝါ ဇာနိတုံ န သက္ကာ။ ယတော –

''တမေန သူကရော ဟောတိ၊ ဒက္ခိဏေန အဇာမိဂေါ။
သရေန နေလကော ဟောတိ၊ ဝိသာဏေန ဇရဂ္ဂဝေါ''တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၉၆; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၉၄; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၁၆၆) –

ဧဝံ ဝုတ္တယက္ခသူကရသဒိသော ဟောတိ။

စိတ္တဿ ဥဒ္ဓုမာတဘာဝေ ထဒ္ဓလူခဘာဝေ။ **အပ္ပတိဿယဝုတ္တိ**တိ အနီစဝုတ္တိ။ အမဒ္ဒဝတာကာရေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတိ, အမဒ္ဒဝတံ ဝါ ပစ္စုပဋ္ဌပေတီတိ **အမဒ္ဒဝတာပစ္စုပဋ္ဌာနော,** ထမ္ဘော, ယေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ဂိလိတနင်္ဂလသီသော ဝိယ အဇဂရော, ဝါတဘရိတဘသ္တာ ဝိယ စ ထဒ္ဓော ဟုတွာ ဂရုဋ္ဌာနိယေ စ ဒိသွာ ဩနမိတုမ္ပိ န ဣစ္ဆတိ, ပရိယန္တေနေဝ စရတိ။ ကရဏဿ ဥတ္တရကိရိယာ **ကရဏုတ္တရိယံ**။ ဝိသေသတော ပစ္စနီကဘာဝေ **ဝိပစ္စနီကတာ**။ ပရေန ဟိ ကိဉ္စိ ကတေ တဒ္ဒိဂုဏံ ကရဏဝသေန **သာရမ္ဘော** ပဝတ္တတိ။

သေယျာဒိအာကာရေဟိ ဥန္နမနံ **ဥန္နတိ** ။ ဩမာနောပိ ဟိ ဧဝံ ကရဏမုခေန သမ္ပဂ္ဂဟဝသေနေဝ ပဝတ္တတိ။ ''အဟမသ္မိ သေယျော''တိအာဒိနာ အဟံကရဏံ သမ္ပဂ္ဂဟော **အဟင်္ကာရော** ။ ပရေ အဘိဘဝိတွာ အဓိကံ ဥန္နမနံ **အဗ္ဘုန္နတိ** ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''ပုဗ္ဗကာလေ အတ္တာနံ ဟီနတော ဒဟတိ အပရကာလေ သေယျတော''တိ (ဝိဘ. ၈၇၇)။

မတ္တဘာဝေ ဇာတိအာဒိံ ပဋိစ္စ စိတ္တဿ မဇ္ဇနာကာရော, ယဿ ဝါ ဓမ္မဿ ဝသေန ပုဂ္ဂလော မတ္တော နာမ ဟောတိ, သော ဓမ္မော **မတ္တဘာဝေါ။ မဒဂ္ဂဟဏရသော** မဒဿ ကဟဏကိစ္စော။ မဒေါ ဟိ အတ္တနော မဇ္ဇနာကာရံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ကဟေန္တော ဝိယ ပဝတ္တမာနော တံသမင်္ဂိံ ပုဂ္ဂလမ္ပိ တထာ ကရောန္တော ဝိယ ဟောတိ။ အဟင်္ကာရဝသေန ပုဂ္ဂလံ အနိဋ္ဌံ ကရောန္တော စိတ္တဿ ဥမ္မာဒဘာဝေ ဝိယ ဟောတီတိ **ဥမ္မာဒပစ္စုပဋ္ဌာနော** ။ သတိယာ အနိဂ္ဂဏှိတွာ စိတ္တဿ တေဿဇ္ဇနံ **စိတ္တတေဿက္ကေ,** သတိဝိရဟိတောတိ အတ္ထော။ ယထာဝုတ္တဿ တေဿဂ္ဂဿ အနုပ္ပာဒနံ ပုနပ္ပုနံ ဝိဿဇ္ဇနံ **တေဿက္ကနုပ္ပာဒနံ** ။ **ဣမေသံ** ကောဓာဒီနံ လောဘာဒီန မ္ပိ တ။ **လက္ခဏာဒီနီ**တိ လက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနာနိ။ ပဒဋ္ဌာနံ ပန ဓမ္မန္တရတာယ န ဂဟိတံ။ နိဗ္ဗစနံ ''ကုဇ္ဈတီတိ **ကောဓော,** ဥပနယှတီတိ **ဥပနာဟော**''တိအာဒိနာ သုဝိညေယျမေဝါတိ န ဝုတ္တံ, အတ္ထတော ပန ကောဓော ဒေါသော ဧဝ, တထာ ဥပနာဟော။ ပဝတ္တိအာကာရမတ္တတော ဟိ ကတော နေသံ ဘေဒေါ, မက္ခပဠာသသာရမ္ဘာ တဒာကာရပ္ပ ပဝတ္တာ ပဋိဃသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒဓမ္မာ, မာယာသာဌေယျထမ္ဘမဒပ္ပမာဒာ တဒာကာရပ္ပဝတ္တာ လောဘသဟဂ တစိတ္တုပ္ပာဒဓမ္မာ။ **ထမ္ဘော** တ မာနဝိသေသော စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗတော, တထာ **မဒေါ**။ တထာ ဟိ သော ''မာနော မညနာ''တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၈၇၈) နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ဣမေ ပန မာနာတိမာနာနံ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ မဇ္ဇ နာကာရေန ပဝတ္တဓမ္မော ဧဝ **''မဒေါ''**တိ ဂဟေတဗ္ဗော။ သေသာနံ ဓမ္မန္တရဘာဝေ ဟာကဌော ဧဝ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဧတေ ဧဝ အဋ္ဌ ဒုကာ ဂဟိတာ, ကိမိတော အညေပိ ကိလေသဓမ္မာ နတ္ထီတိ? နော နတ္ထိ, ဣမေ ပန အာမိသအာယာဒဿ သဝိသေသံ ကိလေသာယ သံဝတ္တန္တီတိ တံ ဝိသေသံ ဝိဘာဝေန္တေန အာမိသအာယာဒဿ လောဘာဒီနံ ပဝတ္တနာကာရံ ဒဿေတုံ **''ဝိသေသတော''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **တ္ထော** တိ ဧတေသု လောဘာဒီသု။ **အလဘန္တော** အာမိသန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တတုတ္တရိ ဥပ္ပန္နော ကောဓောတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **သန္တော** ပီတိ ဝိဇ္ဇမာနေပိ။ **ဣဿတိ** တိ ဣဿံ ဇနေတိ။ **ပဒုဿတီ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ တထာ ဟိ သာ ''ဣဿတိ ဒုဿ သတိ ပဒုဿတီ''တိအာဒိနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ယသ္မာ တ ဣဿံ ဇနေန္တော ဧကံသတော ပဒုဋ္ဌစိတ္တော ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ **''ပဒုဿတီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **အဿာ** တိ အာမိသအာယာဒဿ။ **ဧဝံ ပဋိပန္နော** တိ ဧဝံ အသန္တဂုဏပ္ပကာသနံ ပဋိပဒံ ပ ဋိပန္နော။ **ဩဝဒိတုံ အသက္ကုဏေယျော** တိ ဧတေန ထမ္ဘော နာမ အောဝစဿကရဏော ဓမ္မောတိ ဒဿေတိ။ **ကိဥ္စိ ဝဒတိ** ဩဝဒအနုဝသေန။ **ထမ္ဘေန။ပေ။ မညန္တော** တိ ဣမိနာ စ ထမ္ဘဿ မာနဝိသေသဘာဝံ ဒဿေတိ, ထမ္ဘေန တ ဟေတုနာတိ အတ္ထော။ **မတ္တော သမာနော** တိ မတ္တော ဟောန္တော။ **ကာမ။ပေ။ ပမဇ္ဇတီ** တိ ဧတေန မဒဝ သေန ဧကံသတော ပမာဒမာပဇ္ဇတီတိ ဒဿေတိ။

ဧဝန္တိ ဣမိနာ အာမိသအာယာဒဿ လောဘာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမဒဿနေနေဝ ဣမေ ဟင်္ခိယံ နေသံ ဒေသနာက္က မောပိ ဒဿိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ န ကေဝလံ ဣမေဟေဝ, အထ ခေါ အညေဟိ စ ဧဝရူပေဟိ ဟာပကေဟိ ဓမ္မေဟိ အပရိ မုတ္တော ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကေ ပန တေတိ? အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနာဒယောတိ။ ဧဝံ မဟာဒီနတ အာမိသအာယာ ဒဘာတိ တတော ဗလဝတရော သံဝေဂေါ ဇနေတဗ္ဗောတိ အယမေတ္ထ ဩတအော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တ္ထော** တိ ဧတေသ္မိံ သုတ္တေ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗေသု တရေသု။ **နိဗ္ဗိသေသာယေဝ** တိ ဧတေနေဝ ပဌမတရံ ဣမေ ဒဿိတသစ္စ ယောဇနာနယေန သဗ္ဗတရေသု ယောဇေတဗ္ဗောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဉာဏပရိစယပာဋ္ဌဝတ္ထု န္တိ မဂ္ဂဿ အဋ္ဌင်္ဂသတ္တင်္ဂတာဒိဝိသေသဝိဘာဝနာယ ဉာဏဿ အာသေဝနဒွေန ပရိစယော ဉာဏပရိစယော, တဿ ပဋ္ဌုဘာဝတ္ထံ ကောသလ္လတ္ထံ။ **တ္ထော** တိ အရိယမဂ္ဂေ။ **ဘေဒေါ**တိ ဝိသေ သော။ **ကမော**တိ အင်္ဂာနံ ဒေသနာနုပုဗ္ဗီ။ **ဘာဝနာနယော**တိ ဘာဝနာဝိဓိ။ **''ကအာစိ အဋ္ဌင်္ဂိကော, ကအာစိ သတ္တင်္ဂိ ကော''**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော ပုန **''အယံ ဟီ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **လောကုတ္တရပဌမဇ္ဈာနဝ သေနာ**တိ လောကုတ္တရဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ ဝသေန။ တေ စ ကေစိ ဈာနဓမ္မာ မဂ္ဂသဘာဝတတိ ဧကန္တတော ဈာနံ မ ဂ္ဂတော ဝိသုံ ကတွာ ဝတ္တုံ န သက္ကာတိ ''လောကုတ္တရပဌမဇ္ဈာနသဟိတော''တိ အဝတွာ ''လောကုတ္တရပဌမ

ဈာနဝသေန''ကစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အထ တ **လောကုတ္တရပဌမဇ္ဈာနဝသေနာ** တိ လောကုတ္တရာ ဟုတ္ဝာ ပဌမဇ္ဈာနဿ ဝသေနာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ ဝိပဿနာယ ပာဒကဘူတဿ, သမ္မသိတဿ တ ပဌမဇ္ဈာနဿ ဝသေန အင်္ဂပါတုဘာဝော ဟောတိ။ အထ တ အဇ္ဈာနလာဘိနော သုက္ခဝိပဿကဿ, ဈာနလာဘိနော တ ပာဒကမကတ္ဝာ ပဌမဇ္ဈာနဿ, ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရာနံ တ သမ္မသနေ ဥပ္ပန္နော အရိယမဂ္ဂေ အင်္ဂပါတုဘာဝေ ဟောတိ, သ္ဝာယံ အင်္ဂပါတုဘာဝေ ပဌမဇ္ဈာနိကဘာဝေနာတိ ဒဿေန္တော **''ပဌမဇ္ဈာနဝသေနာ''** တိ အာဟ။ ဧဝံ **''အဝသေသဇ္ဈာနဝသေနာ''** တိ ဧတ္ထာပိ ယထာရဟံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယဒိ အရိယမဂ္ဂေ သတ္တင်္ဂိကောပိ ဟောတိ, အထ ကသ္မာ ဟင်္ဒိယံ ''အင်္ဂိကော''ကစ္စေဝ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသတော''** တိအာဒိ။ ယထာ စေတ္ထ ပဋိပဒာယ မဂ္ဂဝသေန အင်္ဂိကသတ္တင်္ဂိကဘာဝေ , ဧဝံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝသေန သတ္တင်္ဂိကဆင်္ဂိကဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော အပ္ပီတိကဇ္ဈာနဝသေန ဆင်္ဂိကတ္တာ, မဂ္ဂဝသေန ပန ဒေသနာ အာဂတာတိ သ္ဝာယံ ဘာဝေ အင်္ဂကထာယံ န ဥဒ္ဓဋော။ **ကတော ပရန္တိ** ကတော အင်္ဂင်္ဂတော ပရံ ဥက္ကံသ တော, အဝက္ကံသတော ပန သတ္တင်္ဂတော ပရံ မဂ္ဂင်္ဂံ နာမ နတ္ထီတိ။ **နနု မဂ္ဂဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၄၉၃-၅၀၂) ပဉ္စင်္ဂိက တရေ ပဉ္စေဝ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဥဒ္ဓဋာနိ, **မဟာသဠာယတနေ** (မ. နိ. ၃.၄၃၁) စ ''ယာ တထာဘူတဿ ဒိဋ္ဌိ, ယော တထာဘူ တဿ သင်္ကပ္ပော, ယော တထာဘူတဿ တယာမော, ယာ တထာဘူတဿ သတိ, ယော တထာဘူတဿ သမာဓိ, သ္ဝာဿ ဟောတိ သမ္မာသမာဓိ''တိ ဝတ္ဝာ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန ပန ''ပုဗ္ဗေဝ ခော ပနဿ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ အာဇီ ဝေ သုပရိသုဒ္ဓေ ဟောတီ''တိ သမ္မာဝါစာဒယော အာဂတာတိ? သစ္စမေတံ, တံ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ကာရာပ ကင်္ဂါနံ အတိရေကကိစ္စဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ န အရိယမဂ္ဂေ သမ္မာဝါစာဒိဝိရဟိတော အတ္ထီတိ **''ကတော ပရဥပ္ပဟိ မဂ္ဂင်္ဂံ နတ္ထိ''**တိ သုဝုတ္တမေတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဗ္ဗကုသလာနန္တိ သဗ္ဗေသံ ကုသလဓမ္မာနံ။ နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ ကာမာဝစရာဒိဝသေန တံတံကုသလဓ မ္မေသု သာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သေဋ္ဌာ။ တဿာ သေဋ္ဌဘာဝေန ဟိ ''ပညာဇီဝိံ ဇီဝိတမာဟု သေဋ္ဌ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၄) ဝုတ္တံ, မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပန သဗ္ဗသေဋ္ဌဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ **ကုသလတရေ**တိ ကုသလုပ္ပတ္တိသမ ယေ။ **ပုဗ္ဗင်္ဂမာ** ကုသလာဒိဓမ္မာနံ ယာထာဝသဘာဝဇာနနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပရိဏာယကဘာဝတော။ တေနေတ ဟ **''သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ ပဇာနာတီ''** တိအာဒိ။ သာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပဘာတေ ဧတဿာတိ တပ္ပဘာတေ, သမ္မာသင်္ကပ္ ပေ။ သမ္မာဒဿနဝသေန ဟိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေ ဟောတိ။ တတော အဘိနိဗ္ဗတ္တာနီတိ **တပ္ပဘာတာဘိနိဗ္ဗတ္တာနိ** ။ တ ပ္ပဘာတာဘိနိဗ္ဗတ္တာနိပိ ''တဒဘိနိဗ္ဗတ္တာနီ''တိ ဝုစ္စန္တိ ကာရဏကာရဏေပိ ကာရဏူပစာရတောတိ အာဟ **''တပ္ပ ဘာတာဘိနိဗ္ဗတ္တာနိ သေသင်္ဂါနီ''**တိ။ တေနာဟ **''သမ္မာဒိဋ္ဌိဿာ''** တိအာဒိ။ ယထာ ဟိ သမ္မာဒဿနံ သမ္မာဝိတက္ကန ဿ ဝိသေသပစ္စယော, ဧဝံ သမ္မာဝိတက္ကနံ သမ္မာပရိဂ္ဂဟဿ သမ္မာပရိဂ္ဂဟော သမ္မာသမုဋ္ဌာနဿ, သမ္မာသမုဋ္ဌာနံ သမ္မာဝေဒာနဿ, သမ္မာဝေဒာနံ သမ္မာတယာမဿ, သမ္မာတယာမော သမ္မာဥပဋ္ဌာနဿ, သမ္မာဥပဋ္ဌာနံ သမ္မာ ဓာနဿ ဝိသေသပစ္စယော, **တသ္မာ** ''ပုရိမံ ပုရိမံ ပစ္ဆိမဿ ပစ္ဆိမဿ ဝိသေသပစ္စယော ဟောတီ''တိ **ကမိနာ** ဝိသေသပစ္စယဘာဝဒဿနတ္ထေန **ကမေန ဧတာနိ** သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနိ **အင်္ဂါနိ ဝုတ္တာနီ** တိ ဒဿိတာနိ။

ဘာဝနာနယောတိ သမထဝိပဿနာနံ ယုဂနဒ္ဓဘာဝေန ပဝတ္တော ဘာဝနာဝိဓိ။ အယဉ္ဟိ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ ဘာဝနာဝိဓိ။ တဿ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေ ဘာဝနာနယော ကဿစိ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမော ဟောတိ , ကဿစိ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂ မောတိ။ တံ ဝိဓိံ ဒဿေတုံ **''ကောစိ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ ပဌမော သမထယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တော, ဒုတိ ယော ဝိပဿနာယာနိကဿ။ တေနာဟ **''ကြဓနေစ္စော''** တိအာဒိ။ **တန္တိ** သမထံ သမာဓိံ, ဈာနဓမ္မေတိ တ အတ္ ထော။ **တံသမ္ပယုတ္တေ** တိ သမာဓိသမ္ပယုတ္တေ, ဈာနသမ္ပယုတ္တေ တ ဓမ္မေ။ အယဉ္စ နယော ယေဘုယ္ယေန သမထယာနိကာ အရူပမုခေန, တတ္ထာပိ ဈာနမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ ကရောန္တီတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တော။ **ဝိပဿနံ ဘာဝယတော**တိ ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိံ အာရဘိတ္ဝာ ယထာဓိဂတံ တရုဏဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တဿ။ **မဂ္ဂေ သဉ္ဇာ ယတီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂိယော လောကိယမဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အာသေဝတီ** နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဝသေန။ **ဘာဝေတီ** မုဉ္စိတုကမ္ယတာဝသေန။ **ဗဟုလီကရောတီ** ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဝသေန။ **အာသေဝတီ** တ ဘယတူပဋ္ဌာနဉာဏဝသေန။ **ဗဟုလီက ရောတီ** ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာဝသေန။ **သံယောဇနာနိ ပဟီယန္တိ, အနုသယာ ဗျန္တီ ဟောန္တိ** မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ။

သမထံ အနုပ္ပာဒေတွာတတ တိ အ၀ဓာရဏေန ဥပစာရသမာဓိံ နိ၀တ္တေတိ, န ခဏိကသမာဓိံ။ န ဟိ ခဏိကသမာဓိံ ဝိနာ ဝိပဿနာ သမ္ဘ၀တိ။ **ဝိပဿနာပာဒိကေယျ** တိ ဝိပဿနာယ ပရိပုဏ္ဏတာယ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘာ၀ပ္ပတ္တိယာ။ **တတ္ထဇာတာန** န္တိ တသ္မိံ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာနံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဓမ္မာနံ။ နိဒ္ဓာရဏေ စေတံ သာမိ၀စနံ။ **ဝဝ ဿဂ္ဂါရမ္မဏတော**တိ ၀၀ဿဂ္ဂဿ အာရမ္မဏတာယ။ ၀၀ဿဂ္ဂေါ တေဿဂ္ဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါတိ စ အပ ၀ဂ္ဂေါတိ စ အတ္ထတော ဧကံ, နိဗ္ဗာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ နိဗ္ဗာနဿ အာရမ္မဏကရဏေနာတိ အတ္ထော။ **စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာ** တိ မဂ္ဂသမ္မာသမာဓိမာဟ။ အရိယမဂ္ဂေ ဟိ ဧကန္တ သမာဟိတော အသမာဓာနပဟေတူနံ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒနတော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေ၀။

ယုဂနဒ္ဓံ ဝ ဟောန္တိ တအ သမာဓိပညာနံ သမရသတာယ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတော။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ န သမထဘာ၀နာယံ ဝိယ သမာဓိ, ဝိပဿနာဘာ၀နာယံ ဝိယ စ ပညာ ကိစ္စတော အဓိကာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, သမရသတာယ ပန အညမညဿ အနတိ၀တ္တနဋ္ဌေန ဒွေ၀ပိ ယုဂနဒ္ဓာ ဝိယ ပ၀တ္တန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"သမထဝိပဿနာ ယုဂနဒ္ဓံ ဝ ဟောန္တီ"** တိ။

ဓမ္မအယာဒသုတ္တ၀ဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. ဘယဘေရ၀သုတ္တ၀ဏ္ဏနာ

၃၄. ဧဝံ မေ သုတန္တိ ဘယဘေရ၀သုတ္တံ။ ကော နိက္ခေပော? ကေစိ တာဝ ဧဝမာဟု "ပုစ္ဆာ၀သိကော နိက္ခေ ပော"တိ။ ဒုဝိဓာ ဟိ ပုစ္ဆာ ဟာကင္ခာဟာကင္ခဘေဒတော။ တတ္ထ ယဿာ ဒေသနာယ နိမိတ္တဘူတော ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္ထော ကင်္ခ-သဒ္ဒပုဗ္ဗကေန ပကာသီယတိ, သာ **ဟာကင္ခာ ပုစ္ဆာ** ယထာ "ကင်္ခီသူစ ဝိတ္တံ ပုရိသဿ သေဋ္ဌ"န္တိ ဧဝမာဒိ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၃)။ ယဿာ ပန ဒေသနာယ နိမိတ္တဘူတော ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္ထော ကင်္ခ-သဒ္ဒရဟိတေ န ကေ၀လေနေ၀ သဒ္ဒပယောဂေန ပကာသီယတိ, သာ **အဟာကင္ခာ ပုစ္ဆာ**။ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော ဟိ အတ္ထော "ပဥ္ဟာ, ပုစ္ဆာ"တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာယေ၀ ဣဓ "ယေ မေ ဘော ဂေါတမာ"တိအာဒိကာ အဟာကင္ခာတိ "ပုစ္ဆာ၀သိကော နိက္ခေ ပော"တိ။ တယိဒံ အကာရဏံ, ယသ္မာ သော ဗြာဟ္မဏော "ယေမေ ဘော ဂေါတမာ"တိအာဒီနိ ၀ဒန္တော န တတ္ထ က ခ္ခံ ဝိစိကိစ္ဆံ သံသယမာပန္နော အဂတေစ, အထ ခေါ အတ္တနာ ယထာနိစ္ဆိတမတ္ထံ ဘဂဝတိ ပသာဒဘာဝဗဟုမာနံ ပဝေ ဒေန္တော ကထေသိ။ တေနာဟ **"ဘဂဝတိ ပသာဒံ အလတ္ထာ"** တိအာဒိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၄)။ **ဝိဟာရေတိ** ဝိဟာရကေ နိ တသေ။ **အဝိစ္ဆိန္နေယေတ** တိ ပဝတ္တမာနေယေ၀။ ပဒဒ္ဝယဿပိ ဝသန္တေ တေတိ အတ္ထော။ **တေံ ပုရောဟိတဋ္ဌာ ဌာနံ** ဥဏှ္ဟီသာဒိကကုဘဏ္ဍေဟိ သဒ္ဓိံ လဒ္ဓံ, တထာ စ "အဿ ရညာ ဒိန္န"န္တိ ဝဒန္တိ။ တေနာဟ **"တံ တဿ ရညာ ဒိန္န"**န္တိ။ ဗြာဟ္မဏန္တိ ဧဝံ။ သော ပန မန္တဗြာဟ္မဏပ္ပဝသေန တိဝိဓော။ တတ္ထ မန္တာ ပဓာနံ မူလဘာဝ တော, ယေ အဋ္ဌကာဒီဟိ ပဝုတ္တာ, ဣတရေ တန္နိဿယေန ဇာတာ, တေန တေသံယေ၀ ဂဟဏံ **"မန္တေ သဇ္ဈာယ တီ"**တိ ။ တေ ဟိ ဂုတ္တဘာသိတဗ္ဗတာယ **"မန္တာ"** တိ ဝုစ္စန္တိ။ **ဣဒမေဝ ဟီ**တိ အ၀ဓာရဏေန "ဗြာဟ္မဏော ဇာတော"တိအာဒိကံ နိရုတ္တိံ ပဋိက္ခိပတိ။

ယေန တ ကာရဏေနာတိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ၀ဏ္ဏနာယံ ၂; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁; အ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၁၆) ဟေတုမှိ ဣဒံ ကရဏ၀စနံ။ ဟေတုအတ္ထော ဟိ ကိရိယာကာရဏံ, န ကရဏံ ဝိယ ကိရိယတ္တော, တသ္မာ နာနပ္ပကာရဂုဏဝိသေ သာဓိဂမတ္ထာ ဣဓ ဥပသင်္ကမနကိရိယာတိ "အန္နေန ဝသတီ"တိအာဒီသု ဝိယ ဟေတုအတ္ထမေ၀ေတံ ကရဏ၀စနံ ယု တ္တံ, န ကရဏတ္ထံ တဿ အယုဇ္ဇမာနတ္တာတိ ဝုတ္တံ "ယေန တ ကာရဏေနာ"တိအာဒိ။ ဘဂဝတော သတတပ္ပဝ တ္တနိရတိသယသာဒုဝိပုလာမတရသသဒ္ဓမ္မဖလတာယ သာဒုဖလနိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခေန ဘဂဝတ ဥပမိတော, သာဒုဖလူပ ဘောဂာဓိပ္ပာယဂ္ဂဟဏေနေ၀ ဟိ မဟာရုက္ခဿ သာဒုဖလတာ ဂဟိတာတိ။

ဥပသင်္ကမီ တိ ဥပသင်္ကန္တော။ သမ္ပတ္တကာမတာယ ဟိ ကိဉ္စိ ဌာနံ ဂစ္ဆန္တော တံတံပဒေသာတိက္ကမနေန ဥ ပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကန္တောတိ တ ၀တ္တဗ္ဗတံ လဘတိ။ တေနာဟ **"ဂတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ, ဥပဂတောတိ အတ္ ထော။ **ဥပသင်္ကမိတွာတ** တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"ဥပသင်္ကမနပရိယောသာနဒီပန"** န္တိ။ **တတောတိ** ယံ ဌာနံ ပတ္တော "ဥပသင်္ကမီ"တိ ဝုတ္တော, တတော ဥပဂတဋ္ဌာနတော။ **ယထာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော** တိ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၂) ယထာ ဘဂဝတ "ကစ္စိ တေ ဗြာဟ္မဏ ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယ"န္တိအာဒိနာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော

တေန ဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒော အဟောသိ ပုဗ္ဗဘာသိတာယ, တဒနုကရဏေန ဧဝံ သောပိ ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒော အဟောသီတိ ယောဇနာ။ တံ ပန သမပ္ပဝတ္တမောဒတံ ဥပမာယ ဒဿေတုံ **"သီတောဒကံ ဝိယာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမ္မောဒိတ**န္တိ သံသန္ဒိတံ။ **ဧကီဘာဝ**န္တိ သမ္မောဒနကိရိယာယ သမာနတံ ဧကရူပတံ။ **ခမနီယ**န္တိ "ဣဒံ စတုစက္ကံ နဝဒွါရံ သရီရယန္တံ ဒုက္ခဗဟုလတာယ သဘာဝတော ဒုဿဟံ, ကစ္စိ ခမိတုံ သက္ကုဏေယျ"န္တိ ပုစ္ဆတိ။ **ယာပနီယ**န္တိ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိကံ စိရပ္ပဗန္ဓသင်္ခါတာယ ယာပနာယ ကစ္စိ ယာပေတုံ သက္ကုဏေယျံ။ သီသရောဂါဒိအာဗာဓာဘာဝေန **ကစ္စိ အပ္ပာဗာဓံ။ ဒုက္ခဇီဝိကာဘာဝေန ကစ္စိ အပ္ပာတင်္ကံ**။ တံတံကိစ္စကရဏေ ဥဋ္ဌာနသုခတာယ **ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ**။ တဒနုရူပဗလယောဂတော **ကစ္စိ ဗလံ**။ သုခဝိဟာရသဗ္ဘာဝေန **ကစ္စိ ဖာသုဝိဟာရော** အတ္ထီတိ တတ္ထ တတ္ထ ကစ္စိ-သဒ္ဒံ ယောဇေတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗလဝပ္ပတ္တာ ပီတိ **ပီတိယေဝ**။ တရုဏပီတိ **ပာမောဇ္ဇံ**။ သမ္မောဒနံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ, တဒေဝ **သမ္မောဒနီယ**န္တိ အာဟ **"သမ္မောဒဇနနတော"**တိ။ သမ္မောဒိတဗ္ဗတော **သမ္မောဒနီယ**န္တိ ဣမံ ပန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော"**တိ အာဟ။ **သရိတဗ္ဗဘာဝတော**တိ အနုဿရိတဗ္ဗဘာဝတော။ "သရဏီယ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတွာ **"သာရဏီယ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **သုယျမာနသုခတော**တိ အာပာထမဓုရတံ အာဟ, **အနုဿရိယမာနသုခတော**တိ ဝိမဒ္ဒရမဏီယတံ။ **ဗျဉ္ဇနပရိသုဒ္ဓတာယာ**တိ သဘာဝနိရုတ္တိဘာဝေန တဿာ ကထာယ ဝစနစာတုရိယမာဟ, **အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယာ**တိ အတ္ထဿ နိရုပက္ကိလေသတံ။ **အနေကေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ။

အဘိဒူရအစ္စာသန္နပဋိက္ခေပေန နာတိဒူရနာစ္စာသန္နံ နာမ ဂဟိတံ, တံ ပန အဝကံသတော ဥဘိန္နံ ပသာရိတဟတ္ထသင်္ဃဋ္ဋနေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဂီဝံ ပသာရေတွာ**တိ ဂီဝံ ပရိဝတ္တနဝသေန ပသာရေတွာ။

ယေမေတိ ဧတ္ထ သန္ဓိဝသေန ဣကာရလောပောတိ ဒဿေန္တော **"ယေ ဣမေ"**တိအာဒိမာဟ။ ဥစ္စာကုလီနတာယ ဇာတိဝသေန အဘိဇာတာ **ဇာတိကုလပုတ္တာ**။ တေနာဟ **"ဥစ္စာကုလပ္ပသုတာ"**တိ။ အာစာရသမ္ပတ္တိယာ အဘိဇာတာ **အာစာရကုလပုတ္တာ**။ တေနာဟ **"အာစာရသမ္ပန္နာ"**တိ။ **ယတ္ထ ကတ္ထစိ** အပာကဋေပိ **ကုလေ**။ တေန ဗြာဟ္မဏေန အဓိပ္ပေတာ ဘိက္ခူသု ဒုဝိဓာပိ သံဝိဇ္ဇန္တီတိ အာဟ **"ဣဓ ပန ဒွီဟိပိ ကာရဏေဟိ ကုလပုတ္တာယေဝ"**တိ။

သဒ္ဓါတိ ဣဒံ ကာရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **"သဒ္ဓါယာ"**တိ, **သဒ္ဓါ**တိ တ သဒ္ဒဟိတွာတိ အတ္ထော။ ဣမဿ်ိ ပက္ခေ ဟဋ္ဌိယံ ယ-ကာရလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အကာရတော**တိ အကာရတသတော, ဥတ္တရပဒလောပေန, နိဿယူပစာရေန တ အယံ နိဒ္ဒေသောတိ။ ဘိက္ခုနသီလတာဒိလက္ခဏော ဘိက္ခုဘာဝေ ပဗ္ဗဇ္ဇာသဟစရိတာယ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုဘာဝံ အနုတစိန္တေ္တာတိ အာဟ **"ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဘိက္ခုဘာဝဉ္စာ"**တိ။ ကမ္မတစာလက္ခဏော ပန ဘိက္ခုဘာဝေ အဓိပ္ပေတေ သမုစ္စယတ္ထော စ-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အနကရဿ ဘာဝေ**တိ ဧတေန ပဗ္ဗဇ္ဇာနိဿိတော သုဝိသုဒ္ဓော သီလာစာရဂုဏဝိသေသော ဂဟိတော, ကသိကေရက္ခာဒိကမ္မပဋိက္ခေပော ဣဓ အနုပ္ပဟအဒိဟိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသဂ္ဂဟဏေ ပန သရဏဂမနာဒိဝသေန ပဗ္ဗဇ္ဇာယ, သရဏဂမနာဒိဝသေန ဥပသမ္ပဒာယ စ အနေကဘေဒတ္တာ အာဟ **"သဗ္ဗထာပိ"**တိ, တေန တေန ပကာရေနာတိ အတ္ထော။ ပုရတောကမိတာ ပဋိပတ္တိဂမနေန, န ကာယဂမနေနာတိ အာဟ **"နာယကော"**တိ , သမ္မာပဋိပတ္တိယာ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကောတိ အတ္ထော။ **ဟိတကိရိယာယာ**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိဟိတစရိယာယ။ **ကဟာဏံ** အဓိသီလာဒီသု အစ္စန္တာယ နိယောဇနံ, န ကထနမတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **"ကဟေတာ"**တိ ဝတွာ **"သိက္ခာပေတာ"**တိ အာဟ။ **ဒိဋ္ဌာနုဂတိ**န္တိ ဒိဋ္ဌိယာ အနုဂမနန္တိ ဒဿေန္တော **"ဒဿနာနုဂတိ"**န္တိ ဝတွာ သိက္ခာတ္တယသင်္ဂဟံ ဘဂဝတော သာသနံ တေန ဒိဋ္ဌတ္တာ ဒိဋ္ဌိ, တဿ တဿေဝ ခမနဝသေန ခန္တိ, ရုစ္စနဝသေန ရုစိ, တံဒိဋ္ဌိခန္တိရုစိကာဝ ဘဂဝတော သာဝကာတိ အာဟ **"ယံဒိဋ္ဌိကော"**တိအာဒိ။

ဧသ ကိရ အလတ္တာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဒေဝပုတ္တော ဝိယာ**တိအာဒိ ကဿစိ ဟရိဇုညဿ အဘာဝဒီပနတော "သဒ္ဓါယာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝဿ ဟာကဋ္ဌိကရဏံ။ **သဒ္ဓါယ ဃရာ နိက္ခမ္မ ပဗ္ဗဇိတွာ**တိ ဣဒံ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာဒိဘာဝဿ ကာရဏဝစနံ။ **ဃာသစ္ဆာဒနပရမတာယ သန္တုဋ္ဌေ**တိ ဣဒံ အနုဿင်္ကိတာပရိသင်္ကိတတာယ ကာရဏဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧဝမေတန္တိအာဒိနာ အာမေဍိတဝစနံ သမ္ပဟံသနဝသေန, ပသာဒဝသေန ဝါ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဧဝံ-သဒ္ဒော သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထော အဗ္ဘနုမောဒနတ္ထော စ ဝုတ္တော။ **မမန္တိ** ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ, နိပါတပဒံ ဝါ ဧတံ "မ"န္တိ ကမ္မနိ သမာနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အာဒီနီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန နဇီဝိကာပကတာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ **ဤဒိသာနံယေဝ**တိ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝိဘာဝိတအနဘိဇ္ဈာလုအာဒိသဘာဝတာနံယေဝ, န ဣတရေသံ အနဘိဇ္ဈာလုသဘာဝတာနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> "သင္ဃာဋိကဏ္ဏေ စေပိ မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဂဟေတွာ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓော အဿ ပဒေ ပဒံ နိက္ခိပန္တော, သော စ ဟောတိ အဘိဇ္ဈာလု ကာမေသု တိဗ္ဗသာရာဂေါ ဗျာပန္နစိတ္တော ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပော မုဋ္ဌဿတိ အသမ္ပဇာနော အသမာဟိတော ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တော ပါကတိန္ဒြိယော, အထ ခေါ အာရကာဝ မမ အဟဉ္စ တဿာ"တိ (ဣတိဝု. ၉၂)။

အဇ္ဈောကာသဂေဟတ္တ အဘိပ္ပေတတ္တံ သမ္ဘဝိတုံ သာဓေတုံ ဒုက္ကရာနီတိ **ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ**။ အဋ္ဌကထာယံ ပန တတ္ထ နိဝါသောယေဝ ဒုက္ကရောတိ ဒဿေတုံ **"သမ္ဘဝိတုံ ဒုက္ကရာနိ ဒုဿဟာနီ"**တိ ဝုတ္တံ။ **အရညဝနပတ္ထာနီ**တိ အရညလက္ခဏပ္ပတ္တာနိ ဝနသဏ္ဍာနိ။ ဝနပတ္ထ-သဒ္ဒော ဟိ သဏ္ဍဘူတေ ရုက္ခသမူဟေပိ ဝတ္တတီတိ အရညဂ္ဂဟဏံ။ **ကိဉ္စာပီ**တိ အနုဇာနနသမ္ဘာဝနတ္ထေ နိပါတော။ ကိံ အနုဇာနာတိ? နိပ္ပရိယာယတော အရညဘာဝံ "ကာမံ ဗဟိ အရည"န္တိ။ တေနာဟ **"နိပ္ပရိယာယေန"** တိအာဒိ။ ကိံ သမ္ဘာဝေတိ? အာရညကင်္ဂနိပ္ဖာဒကတ္တံ။ ယဉှိ အာရညကင်္ဂနိပ္ဖာဒကံ, တံ ဝိသေသတော "အရည"န္တိ ဝုတ္တန္တိ။ တေနေဝါဟ **"ယံ တံ ပဉ္စဓနုသတိက"**န္တိအာဒိ။ **နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ**တိ ဣန္ဒခီလတော ဗဟိ နိက္ခမိတွာ, တတော ဗဟိ ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။ **ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ**တိ ယတ္ထ ဒွေ တီဏိ ဣန္ဒခီလာနိ, တတ္ထ ဗဟိဒ္ဓါ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ, ယတ္ထ တံ နတ္ထိ, တတ္ထ တဒရဟဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယာတိ ဝဒန္တိ။ ယသ္မာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလတော ပဋ္ဌာယ မနုဿူပစာရေ ဘယဘေရဝံ နတ္ထိ, တသ္မာ ဣဓ နာဓိပ္ပေတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကာမန္တန္တိ ကာမသမီပံ။ **အနုပစာရဋ္ဌာန**န္တိ နိစ္စကိစ္စဝသေန နုပစရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **"ယတ္ထ န ကသီယတိ န ဝပီယတီ"**တိ။ **ပန္တာနီ**တိ ကမ္မိနာ "ပရိယန္တာန"န္တိ ကမ္မဿ ပရိယာယဿ ကမ္မေ ဟဋ္ဌိယံ ဂဟိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ပရိယန္တာနန္တိ ကမ္မမေကံ ပရိယာယံ ဌပေတွာ"**တိ။ **ဒူရာန**န္တိ ပန အယံ ပရိယာယော ဌပေတဗ္ဗော သိယာ တဿာပိ "ပန္တာနီ"တိ ကမ္မိနာဝ အတ္ထတော ဂဟိတတ္တာ, တထာ သတိ "န မနုဿူပစာရာန"န္တိ ဒေသိတာနမ္ပိ ဌပေတဗ္ဗတာ အာပဇ္ဇတိ, တသ္မာ သဒ္ဒတော ဧဝ ဌပနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပဝိဝေက**န္တိ ပကာရတော, ပကာရေဟိ ဝါ ဝိဝေစနံ, ရူပါဒိပုထုတ္တာရမ္မဏေ ပကာရတော ဂမနာဒိကိရိယာပထပ္ပကာရေဟိ အတ္တနော ကာယဿ ဝိဝေစနံ ဂစ္ဆတောပိ တိဋ္ဌတောပိ နိသဇ္ဇတောပိ ဧကဿေဝ ပဝတ္တတိ။ တေနေဝ ဟိ ဝိဝေစေတဗ္ဗာနံ ဝိဝေစနာကာရဿ စ ဘေဒတော ဗဟုဝိဓတ္တာ တေ ဧကတ္တေန ဂဟေတွာ "ပဝိဝေက"န္တိ ဧကဝစနေန ဝုတ္တံ။ **ဒုက္ကရံ ပဝိဝေက**န္တိ ဝါ ပဝိဝေကံ ကတ္တုံ န သုခန္တိ အတ္ထော။ **ဧကီဘာဝေ**တိ ဧကီကဘာဝေ။ **ဒွယံဒွယာရာမော**တိ ဒွိန္နံ ဒွိန္နံ ဘာဝတာဘိရတော။ **ဟရန္တိ ဝိယာ**တိ သံဟရန္တိ ဝိယ ဝိဃာတုပ္ပါဒနေန။ တေနာဟ **"ဃသန္တိ ဝိယာ"**တိ, ဘယသန္တာသုပ္ပါဒနေန ခါဒိတုံ အာဂတာ ယက္ခရက္ခသပိသာစာဒယော ဝိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဤဒိသဿာ**တိ အလဒ္ဓသမာဓိနော။ **တိဏပဏ္ဏမိဂါဒိသဒ္ဒေဟီ**တိ ဝါတေရိတာနံ တိဏပဏ္ဏာဒီနံ မိဂပက္ခိအာဒီနဉ္စ ဘိံသနကေဟိ ဘေရဝေဟိ သဒ္ဒေဟိ **ဝိဝိဓေဟိ စ** အညေဟိ ခါဏုအာဒီဟိ ယက္ခာဒိအာကာရေဟိ ဥပဋ္ဌိတေဟိ **ဘိံသနကေဟိ**။ ဧဝံ ဒုက္ကရံ ဒုရဘိသမ္ဘဝံ နာမ ကရောန္တော အဟော အစ္ဆရိယာ ဧတေတိ **ဝိမှိတော**။

ကာယကမ္မန္တတရကထာဝဏ္ဏနာ

၃၅. သောဠသသု ဌာနေသူတိ "ယေ ခေါ ကေစီ"တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ ဝက္ခမာနေသု သောဠသသု ကာရဏေသု။ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တတာဒယော အရညေ ဝိဟရန္တာနံ စိတ္တုတြာသနိမိတ္တတာယ ဝိသေသတော ဝိက္ခေပဟာဝဟာ, ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တတာဒယော ပန တဒဘာဝတော တေသံ အဝိက္ခေပဟာဝဟာ။ တေနာဟ **"အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တ သန္တာသဟေတူ"**တိအာဒိ။ **သောဠသသူ**တိ စ တေအနုပက္ခံယေဝ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ သံကိလေသဂ္ဂဟဏမ္ပိ ယာဝ ဒေဝ တေအနုဒဿနတ္ထန္တိ။ **အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟရဟိတာန**န္တိ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာဒိကဿ အရညေ ဒိဋ္ဌ

သ္သ တသ္သ အာရမ္မဏဿ **“ယေ ခေါ စေတီ”**တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတနယေန ပရိဂ္ဂဏှဟနညာဏရဟိတာနံ။ **အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟယုတ္တာန**န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္တနာ**တိ ဘဂဝန္တံ သန္ဓာယ ဝ ဒတိ, သယန္တိ အတ္ထော။ **တာဒိသော**တိ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟယုတ္တော။

သမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဧတေနာတိ **သမ္မောဓေ,** အရိယမဂ္ဂေတိ အာဟ **“အရိယမဂ္ဂပ္ပတ္တိတော”** တိ။ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမာ ဓိနော ဗုဒ္ဓါနံ သဗ္ဗညုတညာဏာဓိဂမောတိ အာဟ **“အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿာတိ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓစတုသစ္စဿာ”** တိ။ အနဝသေသ တော ဥဿယ္ဟံ, ဗုဇ္ဈိတုံ အရဟတီတိ **ဗောဓိ,** မဟာဝီရိယတာဒိနာ တတ္ထ ဝိသေသယောဂတော သတ္တောတိ အာဟ **“ဗုဒ္ဓ ဗျုနကသတ္တဿာ”**တိ။ တေနာဟ **“သမ္မာသမ္မောဓိ”** န္တိအာဒိ။ နိယတဘာဝပ္ပတ္တိတော ပဌာယ မဟာသတ္တာ ယထာ မဟာဗောဓိယာနပဋိပဒာ ဟာနဘာဂိယာ, ဌိတိဘာဂိယာ တ န ဟောတိ, အထ ခေါ ဝိသေသဘာဂိယာ နိဗ္ဗေဓဘာဂိ ယာ စ ဟောတိ, တထာ ပဋိပဇ္ဇနတော ဗောဓိယံ နိန္နကေဏပဗ္ဘာရာ ဧတတိ အာဟ **“ဗောဓိယာ တ သတ္တဿေ၀ လ ဂ္ဂဿေတ”**တိ။ တေနာဟ **“ဒီပင္ကရဿ ဟိ”** တိအာဒိ။ **အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနေနာ** တိ –

‘‘မနုဿတ္တံ လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ၊ ဟေတု သတ္ထာရဒဿနံ။
ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဂုဏသမ္ပတ္တိ၊ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတာ’’တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၅၉) –

ဣမေသံ အဘိနီဟာရဿ အင်္ဂဘူတာနံ အဋ္ဌန္နံ ဓမ္မာနံ သမောဓာနေန သမဝဓာနေန။

ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတာ တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတာ။ တေန ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တေန သမဏာ, န သမိတပာပတာယာတိ ဒဿေတိ။ ဇာတိမတ္တေန ဣဓ **ဗြာဟ္မဏာ** တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဘောဝါဒိနော တ”**တိ။ တေ ဟိ ‘‘ဘော ဘော’’တိ ဝဒန သီလာ, တေနာဟ ‘‘ဘောဝါဒီ နာမ သော ဟောတိ, သစေ ဟောတိ သကိဉ္စနော’’တိ (ဓ. ပ. ၃၉၆; သု. နိ. ၆၂၅)။ **ဟဏာတိ ဟတာဒိနာတိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန အဒိန္နာဒာနံ အဗ္ရဟ္မစရိယဥ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **အပရိသုဒ္ဓေနာ** တိ စ ဝိသေသနံ ကာယက မ္မန္တာပေက္ခာယ, န ဟဏာတိဟတာဒိအပေက္ခာယ။ န ဟိ ဟဏာတိဟတာဒိကော တဿ ပုဗ္ဗဘာဂပယောဂေ စ ကောစိ ပရိသုဒ္ဓေါ နာမ အတ္ထိ။ ဘာယနဋ္ဌေန **ဘယံ,** ဘီရုတာဝဟဋ္ဌေန **ဘေရဝံ**။ **သန္ဒောသဟေတူ** တိ သဒေါသဟေ တု။ သ-သဒ္ဒော ဟိ ဣဓ သာနုသာရော ဝုတ္တော။ တေနာဟ **“အတ္တနော ဒေါသဿ ဟေတူ”** တိ။ ကေနဋ္ဌေန စိတ္တုတြာ ရာသလက္ခဏဿ ဘယဿ ဝသေန **“သာဝဇ္ဇ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ စိတ္တုတြာသော ဟိ ဧကန္တသာဝဇ္ဇော ဘာယနဋ္ဌေန ဘယဥ္စာတိ။ **အကုသလ** န္တိ ဣဒံ ဥဘယဝသေန။ စိတ္တုတြာသောပိ ဟိ သရီရစိတ္တာနံ အနတ္ထာဝဟတော အကုသလ, တထာ **ဘယာနကာရမ္မဏမ္ပိ** တိ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန အတ္တဒ္ဓဝယံ ယထာသင်္ဂဏှ ယောဇိတံ။ သယံ ပရိကပ္ပိတဘယာန ကာရမ္မဏနိမိတ္တံ စိတ္တုတြာသသမုပ္ပာဒနဝသေန အာနေန္တာ ဘယဘေရဝံ အဝှာယန္တိ ဝိယ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ **“အဝှာယန္တီတိ ပက္ကောသန္တီ”** တိ။ **တေတိ** မာရိတမနုဿာနံ ဉာတိမိတ္တာဒယော။ **ဂရှံ** ဂဟနဘူတံ မဟန္တံ ကဏ္ဍကသဏ္ဍံ, **ဂုမ္ဗံ** နာတိမဟန္တန္တိ ဝဒန္တိ။ **ဂရှ** န္တိ ပန တိဏာဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ‘‘ဂဗ္ဘေ ရုဠှဟတိဏော’’တိ ဝုတ္တံ, **ဂုမ္ဗံ** ကဏ္ဍကလတာဒိဘရိတာဝိရုဠှဟံ။ **ဗဒ္ဓါ ဝဓိတာ ဝိယာ** တိ ဗဒ္ဓါ ဟုတွာ တာဠိယမာနာ ဝိယ။

“န ခေါ ပနာတိ ဧတ္ထ ခေါတိ အဝဓာရဏတ္ထေ နိပါတော, **ပနာ”**တိ ဝိသေသတ္ထော။ တေနေတံ ဒဿေတိ ‘‘အညေ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဝိယ အဟံ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တော ဟုတွာ အရညဝနပတ္ထာနိ ပန္တာနိ သေနာသ နာနိ န ခေါ ပန ပဋိသေဝါမိ, ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တောယေ၀ ပန ဟုတွာ တာနိ ပဋိသေဝါမီ’’တိ။ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ‘‘ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တောဟမသ္မီ’’တိ ဟိ တေန အဝဓာရဏေန ဝိဘာဝိတတ္ထဒဿနံ။ **တေသမဟံ အညတရော**တိ တာယ ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မတာယ တေသံ အရိယာနံ အဟံ အညတရောတိ ကာယကမ္မပရိသု ဒ္ဓိယာ မဟာသတ္တော အတ္တာနံ အရိယေသု ပက္ခိပတိ။ ပရမသလ္လေခဘာဝပ္ပတ္တာ ဟိ တဒါ ဗောဓိသတ္တဿ ကာယကမ္မပရိသုဒ္ဓိ , တထာ ဝစီကမ္မာဒိပရိသုဒ္ဓိ, ယတော မာရော ရန္ဓဂဝေသီ ဟုတွာ ဆဗ္ဗဿာနိ နိရန္တရံ အနု ဗန္ဓော အန္တရံ န လဘတိ။ တေနာဟ –

‘‘သတ္တ ဝဿာနိ ဘဂဝန္တံ၊ အနုဗန္ဓိံ ပဒါပဒံ။
ဩတာရံ နာဓိဂစ္ဆိဿံ၊ သမ္ဗုဒ္ဓဿ သတီမတော’’တိ။ (သု. နိ. ၄၄၈)။

ဘိယ္ယော တိ အဓိကံ သဝိသေသံ, ဥပရူပရိ တ။ ဘီတတသိတာ ဘယူပဒ္ဒဝေန ဆမ္ဘိတသရီရာ ဟဋ္ဌလောမာ ဟောန္တိ, အဘီတာတသိတာ ပန ဘယူပဒ္ဒတဘာဝတော အဟဋ္ဌလောမာ ခေမေန သောတ္ထိနာ တိဋ္ဌန္တီတိ တေသံ ခေမပ္ပတ္တိ သောတ္ထိဘာဝေ တ ပန္နလောမတာယ ဟာကမ္မော ဟောတီတိ ဟဋ္ဌိယံ ''ပလ္လောမ''န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''ပန္နလောမတ''**န္တိအာဒိ။ ဧတ္ထ စ **ဘိယ္ယော ပလ္လောမမာဟာဒိ အရညေ ဝိဟာရာယာ** တိ ပဋိညာနိဒ္ဒေသော။ **ပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တောဟမသ္မီ**တိ ဟေတုဒ္ဒသ္သနံ။ **''ယေ ဟိ တေ အရိယာ''**တိ သဒိသူဒာဟရဏဒဿနံ။ **ယေ ခော ကေစိ သမဏာ တ ဗြာဟ္မဏာ တ**တိ ဝိသဒိသူဒာဟရဏဒဿနံ။ သေသာနိ အန္ဝယဗ္ယတိရေကဝိဘာဝနာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အယမေတ္ထ ယုတ္တိဝိဘာဝနာ။ ဣမိနာ နယေန သေသတရေသုပိ ယုတ္တိဝိဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကာယကမ္မန္တတရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝစီကမ္မန္တတရာဒိကထာဝဏ္ဏနာ

၃၆. **အပရိသုဒ္ဓေန မုသာတအာဒိနာ** တိ ဧတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပန သင္ဂဟိတံ တေသဥ္စ မုသာတအာဒီနံ ပဝတ္တိဘေဒံ ဘယဘေရတဝ္ဟာနမုခေန ဒဿေတုံ **''ကထ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။

ဘဏ္ဍေသု တိ သဝိညာဏကာဝိညာဏကေသု ဘဏ္ဍေသု။ **ဥပ္ပာဒေတ္ဝတ** တိ အတ္တနော ပရိဏာမဝသေန အဘိဇ္ဈာသဋ္ဌာတံ ဝိသမလောဘံ ဥပ္ပာဒေတ္ဝတ။ **ကုဇ္ဈိတ္ဝတ** တိ ဝိနာသစိန္တာဝသေန ပရဿ ကုဇ္ဈိတ္ဝတ။ ဧဝဥ္ဟိ နေသံ ''ယေသံ အပရဇ္ဈိမ္ဟာ, တေ ဣအနိ အနုဗန္ဓိတ္ဝတ''တိအာဒိနာ ပဆ္ဆာ အာသင္ကုပ္ပတ္တိ သိယာ။ ''ဧတေ အမ္ဟာကံ ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထုံ ဂဟေတုကာမာ မညေ, ဝိနာသံ ကာတုကာမာ မညေ''တိ ယထာ ပရေ ပရတော တေသံ အဘိဇ္ဈာဗျာပာဒပ္ပဝတ္တိံ ပရိဂ္ဂဏ္ဍဟန္တိ, တာဒိသံ မနောကမ္မန္တံ သန္ဓာယ **''တေ ပရေသ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကာမံ အကုသလကာယကမ္မဝစီကမ္မပဝတ္တိကာလေပိ အဘိဇ္ဈာဒယော ပဝတ္တန္တိယေဝ, တအာ ပန တေ စေတနာပက္ခိကာ တ အဗ္ဗောဟာရိကာ တတိ မနောကမ္မန္တတရေ ဧဝ အဘိဇ္ဈာဒိဝသေန ယောဇနာ ကတာ။ အထ တ ဒ္ဝတရန္တရေ ပဝတ္တာနမ္ပိ ဟဏာတိပာတာဒီနံ ဝစီကမ္မာဒိဘာဝတဘာဝေ ဝိယ ဒ္ဝတရန္တရေ ပဝတ္တာနမ္ပိ အဘိဇ္ဈာဒီနံ ကာယကမ္မာဒိဘာဝတဘာဝေ, မနောကမ္မဘာဝေ ဧဝ ပန သိဒ္ဓေတိ ကတ္ဝတ မနောကမ္မန္တတရေ ဧဝ အဘိဇ္ဈာဒယော ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> ''ဒ္ဝတရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ၊ န ဒ္ဝတရာ ဒ္ဝတရစာရိနော။
> တသ္မာ ဒ္ဝတရေဟိ ကမ္မာနိ၊ အညမညံ ဝဝတ္ထိတာ''တိ။ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁.ကာယကမ္မဒ္ဝတရ)။

ကိဥ္စာပိ အဋ္ဌကထာယံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတဝသေန အာဇီဝတရေ ဘယဘေရတဝ္ဟာနံ ယောဇိတံ, ''ယေ ခော ကေစိ သမဏာ တ ဗြာဟ္မဏာ တ''တိ ပန ဝစနတော ဗာဟိရကဝသေန ဂဟဋ္ဌဝသေန စ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဂဟဋ္ဌာနမ္ပိ ဟိ ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မဒေသဓမ္မဝိလောမနဝသေန အညထာပိ မိစ္ဆာဇီဝေ လဗ္ဘတေဝ, တာယ ဧဝ စ အာဇီဝဝိပတ္တိယာ အညထာ တ နေသံ အရညတသော သမ္ဘဝေယျာတိ။

၃၇. ဧဝံ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလဝသေန ဘယဘေရဝံ ဒဿေတ္ဝတ တတော ပရံ နီဝရဏပ္ပဟာနာဒိဝသေန တံ ဒဿေတုံ ဒေသနာ ဝမိုတာတိ တဒတ္ထံ ဝိဝရန္တော **''ဣတော ပရ''**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နီဝရဏဝသေန ပုန ဝုတ္တာ** တိ အယမဓိပ္ပာယော – ဧဝံ သီလဝိသုဒ္ဓိမတ္တမ္ပိ အရညေ ဝိဟရတော ဘယဘေရတဘာဝံ အာဝဟတိ, ကိမင်္ဂ ပန နီဝရဏာနိ ပဟာယ အပ္ပနာသမာဓိ, ဥပစာရသမာဓိမေဝ တ သမ္ပာဒယတောတိ သမာဓိသမ္ပဒာယ ဘယဘေရတဘာဝဟေတုကံ ဒဿေတုံ ဥပရိ ဒေသနာ ဝမိုတာတိ အကုသလမနောကမ္မန္တဘာဝေန ဂဟိတာပိ အဘိဇ္ဈာဗျာပာဒာ နီဝရဏဝသေန ပုန ဝုတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ အဘိ-ပုဗ္ဗော ဈာ-သဒ္ဒော အဘိဇ္ဈာယနတ္ထောတိ အာဟ **''ပရဘဏ္ဍာဒိအဘိဇ္ဈာယနသီလာ''**တိ။ **ဝတ္ထုကာမေသူ**တိ ရူပာဒီသု ကိလေသကာမဿ ဝတ္ထုဘူတေသု ကာမေသု။ **ဗဟလကိလေသရာက**တိ ထိရမူလဒုမ္မောစနီယတာဟိ အဇ္ဈောသာနေ ပဘူတကိလေသကာမာ။ အဘိဇ္ဈာ စေတ္ထ အပ္ပတ္တဝိသယပတ္ထနာ, တိဗ္ဗသာရာဂေ သမ္ပတ္တိဝိသယာဘိနိဝေသော။ တေ ဟိ လောဘာဘိဘူတာ ပုဂ္ဂလာ အတ္တနိ တိဗ္ဗသာပေက္ခတာယ ဧဝ လောဘာဘိဘူတတာယ အဝဝတ္ထိတာရမ္မဏာ အဝိနိစ္ဆိတဝိသယာ အရညေ တံ တံ ဝိသယံ အနုပဓာရိတ္ဝတ ဝိဟရန္တိ, ရဇ္ဇနအာဒီနိ ယာထာဝတော န သလ္လက္ခေန္တိ။ တေနာဟ **''တေသ''**န္တိအာဒိ။ **ဥပဋ္ဌာတိ** သန္တိစိတ္တတာယ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ

“အာကုလစိတ္တာ” တိ။ ‘‘ကူအနိမ္မုဟ နဋ္ဌာ’’တိ တသန္တိ ဝိတသန္တိ, အာဂန္တုတ ဗာဓိယမာနာ ဝိယ ဟောန္တိ, ဧဝံ တံ ဘယဘေရဝံ အတ္တနိ သမာရောပနဋ္ဌေန အဝှာယန္တိ ပက္ကောသန္တီတိ ယောဇနံ သန္ဓာယာဟ **“သေသံ တာဒိသမေတ”**တိ။ **“အနဘိဇ္ဈာလုဟမသ္မိ”** တိ ဟဋ္ဌိပဒေ စိရပရိစိတအလောဘဇ္ဈာသယတာယ ကမလဒလေ ဇလဗိန္ဒု ဝိယ အလဂ္ဂမာနသတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ အနပေက္ခောဟမသ္မီတိ အတ္ထော။

၃၈. **ပကတိဘာဝဝိဇဟနေနာ**တိ ပရိသုဒ္ဓဘာဝသင်္ခာတဿ စ ပကတိဘာဝဿ ဝိဇဟနေန။ သာဝဇ္ဇဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ ဟိ စိတ္တဿ အနဝဇ္ဇဘာဝတော ဇဟိတော ဟောတီတိ။ **ဝိပန္နစိတ္တာ** တိ ကိလေသာသုစိဒူသိတတာယ ကုထိတစိတ္တာ။ တေနာဟ **“ကိလေသာနုဂတံ။ပေ။ ပူတိကံ ဟောတီ”**တိ။ **ပဒုဋ္ဌမနသင်္ကပ္ပာ** တိ ဝိသသံသဋ္ဌမုတ္တံ ဝိယ ဒောသေန ပဒူသိတစိတ္တသင်္ကပ္ပာ။ **ဝုတ္တနယေနေတ** တိ ‘‘တေ အဝဝတ္ထိတာရမ္မဏာ ဟောန္တိ’’တိအာဒိနာ အဘိဇ္ဈာလုတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ။ ယထာ ဟိ လောဘဝသေန, ဧဝံ ဒောသာဒိဝသေနပိ အဝဝတ္ထိတာရမ္မဏာ ဟောန္တီတိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ဟေဋ္ဌာ ဥပရိ စာတိ သဗ္ဗတ္ထ ဌာနေသု ဝဏ္ဏေတဗ္ဗာ။

၃၉. ‘‘ယာ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ’’တိ ဝစနတော ထိနံ စိတ္တဿ ဂေလညဘာဝေန ဂဟဏံ ဂစ္ဆတီတိ အာဟ **“စိတ္တဂေလညဘူတေန ထိနေနာ”** တိ။ တထာ ‘‘ယာ ကာယဿ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ’’တိ (ဓ. သ. ၁၁၆၃) ဝစနတော မိဒ္ဓံ ဝိသေသတော နာမကာယဿ ဂေလညဘာဝေန ဂဟဏံ ဂစ္ဆတီတိ အာဟ **“သေသနာမကာယဂေလညဘူတေန မိဒ္ဓေနာ”**တိ။ သေသဂ္ဂဟဏဥ္စေတ္ထ စိတ္တနိဝတ္တနတ္ထံ။ ဣဒဥ္စ မိဒ္ဓံ ရူပကာယဿပိ ဂေလညာဝဟန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ နိဒ္ဒာယ ဟေတုဘာဝတော။ တထာ ဟိ တံ ‘‘နိဒ္ဒာ စပလာယိကာ’’တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ တေနာဟ **“တေ နိဒ္ဒာဗဟုလာ ဟောန္တီ”**တိ။

၄၀. **ဥဒ္ဓစ္စပကတိကာ**တိ ဥဒ္ဓစ္စသီလာ အနဝဋ္ဌိတသဘာဝာ။ အနဝဋ္ဌာနရသဉှိ ဥဒ္ဓစ္စံ။ တေနာဟ **“ဝိပ္ပန္ဒမာနစိတ္တာ”**တိအာဒိ။ **ဣဓာ**တိ ‘‘အဝူပသန္တစိတ္တာ’’တိ ဣမသ္မိံ ပဒေ။ **ကုက္ကုစ္စံ ဂဟေတုံ ဝဋ္ဋတိ** သံဝဏ္ဏနာဝသေန ပစ္စာနုတာပဿပိ စိတ္တဿ အဝူပသမကရတ္တာ။ ဥဒ္ဓစ္စံ ပန သရူပေနေဝ ဂဟိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။

၄၁. **ကင်္ခာဝိတရဏံ ပဋ္ဌမံ နီဝရဏံ** ယဒိဒံ ကင်္ခာ ဝိစိကိစ္ဆာတိ စ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဒ္ဝိဓာ ကတ္ွာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ကင်္ခီ ခော”**တိအာဒိ။ **ကင်္ခနတော** တိ သံသယနတော။ **ဝိစိကိစ္ဆာတိ ဝုစ္စတိ** ‘‘ဓမ္မသဘာဝံ ဝိစိနန္တော တာယ ကိစ္ဆတိ, ဝိဂတာ တိကိစ္ဆာ တ’’တိ ကတ္ွာ။

၄၂. ဧဝံ နီဝရဏာဘာဝကိတ္တနမုခေန သမာဓိသမ္ပဒာယ ဘယဘေရဝဘာဝံ ဒဿေတ္ွာ က္ကာအနိ အတ္တုက္ကံသနာဒိအဘာဝကိတ္တနမုခေန ပညာသမ္ပဒာယ ဘယဘေရဝဘာဝံ ဒဿေတုံ ‘‘ယေ ခော ကေစီ’’တိအာဒိနာ ဥပရိ ဒေသနာ ဝဍ္ဎိတာ, တဒတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“အတ္တုက္ကံသနကာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥက္ကံသေန္တိ** မာနဝသေန ပဂ္ဂဏှန္တိ။ တေနာဟ **“ဥစ္စေ ဌာနေ ဌပေန္တီ”** တိ။ ထိနမိဒ္ဓဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိစိကိစ္ဆာတရေသု ဂဏှမာနံ အဘိဇ္ဈာလုတရသဒိသန္တိ တတ္ထ တံ အနာမသိတ္ွာ အတ္တုက္ကံသကတရေ ကိဉ္စိ ဝိသဒိသံ အတ္ထီတိ တံ ဒဿေတုံ **“တေ ကထ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၄၃. ဆမ္ဘနံ ဆမ္ဘော, ကာယဿ ဆမ္ဘိတတ္တဟေတုဘူတော ဗလဝစိတ္တုတ္ရာသော။ သော ဧတေသံ အတ္ထီတိ **ဆမ္ဘီ** ။ တေနာဟ **“ကာယထမ္ဘနာ”** တိအာဒိ။ **ဘီရုကဇာတိကာ**တိ ဘာယနကသီလာ။ ဧကမေဝ စေတံ သာဝဇ္ဇဘယံ ကာယေ ဆမ္ဘိတတ္တဿ, စိတ္တေ စ ကာယေ စ ထဒ္ဓဘာဝဿ ဥပ္ပာဒနဝသေန ‘‘ဆမ္ဘော ဘီရုတာ’’တိ စ ဝုစ္စတီတိ တံသမင်္ဂိနော သမဏဗြာဟ္မဏာ ‘‘ဆမ္ဘီ ဘီရုကဇာတိကာ’’တိ ဝုတ္တာ, ဣမိနာ ဘယဘေရဝံ သရူပေနေဝ ဂဟိတံ။

၄၄. **လဗ္ဘတိ ဟာပုဏီယတီ** တိ လာဘာသဒ္ဒဿ ကမ္မသာဓနတ္တမာဟ။ သက္ကစ္စံ ကာတဗ္ဗော အတဗ္ဗောတိ **သက္ကာရော။ တဒတ္ထဒီပကန္တိ** လာဘာဒိ ပဟာယ အရညေ ဝသတော ဘယဘေရဝဝှာယနံ နတ္ထီတိ ဒီပကံ။ သော ကိရ လာဘဂရုတာယေဝ ပိယော ကမော တေဿာတိ **“ပိယကမိကော”**တိ နာမံ လဘတိ။ **ကမ္မမုတ္တော** တိ ဇရာဇိဏ္ဏတ္တာ ကမ္မံ ကာတုံ န သက္ကောတီတိ သာမိကေဟိ ဝိဿဇ္ဇော။

၄၅. အလသဘာဝေန သမ္မာတယာမသ္သ အကရဏတော ကုစ္ဆိတံ သီဒန္တီတိ **ကုသီတာ**။ ဝီရသ္သ ဘာဝေ, ကမ္မံ တ ဝီရိယံ, ဝိဓိနာ တ ဤရေတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ, သမ္မာတယာမော။ တေန ဟီနာ **ဟီနဝီရိယာ**။ ကာယဝိညတ္တိယာ သမုဋ္ဌာနဝသေန ပဝတ္တဝီရိယံ **ကာယိကဝီရိယံ,** ဝတ္တကရဏစင်္ကမနာဒီသု ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နိသဇ္ဇ သယိတ္တ စ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဝသေန ပဝတ္တဝီရိယံ **စေတသိကဝီရိယံ**။ တတ္ထ ပုရိမံ ဝိသေသတော ကောသဇ္ဇပဋိပက္ခတာဝသေန, ဒုတိယံ ဝီရိယာရမ္ဘတာဝသေန ဟာကဋ္ဌုံ ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **"ကုသီတာ"**တိအာဒိမာဟ။ တေ ဟိ ဟီနဝီရိယာ အလသတာယေဝ အာရမ္မဏဝတ္တာနမတ္တမ္ပိ ကာတုံ န သက္ကောန္တိ။

၄၆. **နဋ္ဌဿတီ** တိ အလဗ္ဘမာနဿတိ, ပစ္စယဝေကလ္လေန ဝိဇ္ဇမာနာယပိ သတိယာ သတိကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္ထတာယ ဇဝံ ဝုတ္တံ။ န သမ္ပဇာနာတိ အသမ္ပဇာနာ။ တံယောဂနိဝတ္တိယတ္ထာယံ **အ**-ကာရော "အဟေတုကာ ဓမ္မာ (ဓ. သ. ၂.ဒုကမာတိကာ), အဘိက္ခုကော အာတသော"တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၇၆) ဝိယာတိ အာဟ **"ပညာရဟိတာ"**တိ။ နနု သောဠသမော ပညာတရော, အယံ သတိတရော, တတ္ထ ကသ္မာ သံကိလေသပက္ခေ ပညာ ဂဟိတာတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"ဣမဿ စာ"** တိအာဒိ။ **သတိဘာဇနီယမေဝေတံ,** ယဒိဒံ စုဒ္ဒသမော တရော, ပညာ ပနေတ္ထ စုဒ္ဒသမေ တရေ ကေဝလာ သတိ ဒုဗ္ဗလာတိ **သတိဒုဗ္ဗလ္လဒီပနတ္ထံ** "အသမ္ပဇာနာ"တိ ပဋိက္ခေပမုခေန **ဝုတ္တာ** ။ ဣဓာနိ ဝုတ္တမေဝ တ္ထံ ဟာကဋ္ဌတရံ ကာတုံ **"ဒုဝိဓာ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၄၇. အပ္ပနာသမာဓိနာ, ဥပစာရသမာဓိနာ တ စိတ္တံ အာရမ္မဏေ သမံ, သမ္မာ တ အာဟိတံ နာမ ဟောတိ, နာညထာတိ ဒဿေန္တော **"အသမာဟိတာတိ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိဝိရဟိတာ"** တိ အာဟ ။ **ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တာ** တိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တာ။ ပုဗ္ဗေ နိဝရဏဘာဝသာမညေန ဥဒ္ဓစ္စံ ဂဟိတံ **"ဥဒ္ဓတာ အဝူပသန္တစိတ္တာ"** တိ, ဣဓ သမာဓာနာဘာဝေန ဥဒ္ဓစ္စ ဟေတုကော စိတ္တဝိဗ္ဘမော ဝုတ္တော **"အသမာဟိတာ ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တာ"** တိ, အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနာ**တိ ပုဗ္ဗေ "ဥဒ္ဓစ္စေန ဟိ ဧကာရမ္မဏေ စိတ္တံ ဝိပ္ဖန္ဒတိ ဓဇယဋ္ဌိယံ ဝါတေန ပဋာကာ ဝိယာ"တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၀) ဝုတ္တနယေန။ **သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗသဒိသမေဝ** တိ ဘယဘေရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ အဘိဇ္ဈာလုတရေ ဝုတ္တသဒိသတံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

၄၈. **ဒုပ္ပညာ** တိ ဧတ္ထ **ဒု**-သဒ္ဒော "ဒုဿီလော"တိအာဒီသု ဝိယ အဘာဝတ္ထော, န "ဒုဂ္ဂတိ, ဒုပ္ပဋိပန္နော"တိအာဒီသု ဝိယ ဂရဟတ္ထောတိ ဒဿေတုံ **"နိပ္ပညာနမေတံ အဓိဝစန"** န္တိ ဝတ္တာ **"ပညာ ပန ဒုဋ္ဌာ နာမ နတ္ထိ"** တိ ဝုတ္တံ။ **တေ**တိ ဒုပ္ပညာ။ **သဗ္ဗတ္ထ** တိ စတူသုပိ ဟာဋ္ဌဝိကပ္ပေသု။ **ဧလေန္တိ** တ အေသော ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ "ယာ သာ တစာ နေလာ ကဏ္ဏသုခာ"တိ။ တထာ ဟိ သီလံ "နေလင်္ဂ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဒုပ္ပညာ စ ကထေန္တာ သအေသမေဝ ကထံ ကထေန္တိ အပဏ္ဍိတဘာဝတော။ တေနေတဟ "ဒုဗ္ဘာသိတဘာသီ"တိ။ တသ္မာ လေသဗ္ဘာဝတော ဧလံ မုခံ ဧတေသန္တိ ဧလမူကာတိ ဝုတ္တာတိ ဧဝမ္ပိ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယာယ ပညာယ ဝသေန "ပညာသမ္ပန္နော"တိ ဝုတ္တံ, တံ ဗျတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **"နော စ ခေါ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ နနု စ ဗောဓိသတ္တာ ဗဟုလဝိပဿနာပညာယ သမန္နာဂတာ ဟောန္တီတိ? ဟောန္တိ, တအာ ပန ဗောဓိသတ္တေန န ဝိပဿနာရမ္ဘော ကတော, နော စ ဝိပဿနာ ပညာ အဓိပ္ပေတာတိ ဝုတ္တံ **"နော စ ခေါ ဝိပဿနာပညာယာ"** တိ။

ကေစိ ပနေတ္ထ "သဒ္ဓါဝိရဟိတာ အပရိသုဒ္ဓကာယကမ္မန္တာဒယော ဝိယ ဘယဘေရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ ဝိသေသ ကာရဏံ, နာပိ သဒ္ဓါလုတာ ပလ္လောမတာယာတိ သဒ္ဓါတရော အနုဒ္ဓဋ္ဌော"တိ ဝဒန္တိ, တံ အကာရဏံ။ ကမ္မဖလေ ဟိ သဒ္ဒဟန္တော ကမ္မပဋိသရဏတံယေဝ နိဿာယ ဘယဘေရဝံ တိဏာယပိ အမညမာနော ပလ္လောမတမာပဇ္ဇေယျ။ ယသ္မာ ပန ဝီရိယာဒယော သဒ္ဓါယ ဝိနာ နပ္ပဝတ္တန္တီတိ တေသံ ဥပနိဿယဘူတာ သဟဇာတာ စ သာ တဂ္ဂဟဏေ နေဝ ဂဟိတာ ဟောတီတိ ဝိသုံ န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ တထာ ဟိ သာ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာယမ္ပိ န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ, ကိံ တ တောယ သဒ္ဓါယ, အဒ္ဓါ သာ ဣမသ္မိံ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာနေ န ဂဟေတဗ္ဗာဝ, တတော ဓမ္မဿာမိနာ ဣဓ န ဥဒ္ဓဋ္ဌာ, ဧဝံ အညေသုပိ ဒေဒိသေသု ဌာနေသု နိစ္ဆယော ကာတဗ္ဗော။ ယထာနုလောမဒေသနာ ဟိ သုတ္တန္တကထာတိ။

ဝဓိကမ္မန္တတရာဒိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သောဠသဋ္ဌာနာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟော နိဋ္ဌိတော။

၄၉. သောဠသာရမ္မဏာနီ တိ သောဠသဋ္ဌာနာနိ အာရမ္မဏာနိ။ **ဝေရူပဟာသု ရတ္တီသူ**တိ စာတုဒ္ဒသီအာဒိကာ ဥပရိ ဝက္ခမာနာ ရတ္တိယော သန္ဓာယ ဝဒတိ ။ **ဝေရူပေ သေနာသနေ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ယာ**တိ အနိယမတော ဥဒ္ဒိဋ္ဌာနံ ပုန "တာ"တိ ဝစနံ နိဒ္ဒေသော ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ယာ တာတိ ဥဘယမေတံ ရတ္တီနံယေဝ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသဝစန"**န္တိ။ **အဘီတိ လက္ခဏတ္ထေ** "အညေ စ အဘိညာတာ ဗ္ရာဟ္မဏမဟာသာလာ"တိအာဒီသု ဝိယ။ ကထံ ပနေတ္ထ လက္ခဏတ္ထတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ? လက္ခီယတိ ဧတေနာတိ လက္ခဏန္တိ အာဟ **"စန္ဒဟာရိပူရိယာ"** တိအာဒိ။ ပုဏ္ဏမာသိယံ **စန္ဒဟာရိပူရိယာ** အမာတသိယံ **စန္ဒပရိက္ခယေန** ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန စန္ဒဿ ဥပမုမဏ္ဍလတာရာဟုဂ္ဂဟတာဒီနံ သင္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဥပသဂ္ဂမတ္တမေဝ** အဘိ-သဒ္ဒော လက္ခိတသဒ္ဒေနေဝ လက္ခဏတ္ထဿ ဝိညာယမာနတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

ပဌမဒိဝသတော ပဘုတီတိ ပဌမဟဋ္ဌိပဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ။ ယသ္မာ စောဒကော ဘဂဝတော ကာလေ အနဘိလက္ခိတာပိ အပရဘာဂေ အဘိလက္ခိတာ ဇာတာ, တသ္မာ တံ အဘိလက္ခဏီယတံ ဥပာဒာယ **"သဗ္ဗဒဿိနာ ဘဂဝတာ ပဋ္ဌမိကသ္မာ န ဂဟိတာ"**တိ စောဒေတိ, ဣတရော သဗ္ဗကာလိကာသု စာတုဒ္ဒသီအာဒီသု ဂယှမာနာသု အသဗ္ဗကာလိကာယ ကထံ ဂဟဏန္တိ အဓိပ္ပာယေန **"အသဗ္ဗကာလိကတ္တာ"**တိ ပရိဟရတိ။

တထာဝိဓာသူတိ "အဘိညာတာ"တိအာဒိနာ ယထာ ဝုတ္တာ, တထာဝိဓာသု။ ဒေဝတာဓိဋ္ဌိတဘာဝေန အာရာမာဒီနံ လောကဿ စေတိယဘာဝေတိ အာဟ **"ပူဇနီယဋ္ဌာနာ"** တိ။ မနုဿာ ယေဘုယျေန ကမာဒီနံ ဒ္ဒတရေသု တထာရူပေ ရုက္ခေ စေတိယဋ္ဌာနိယေ ကတ္တ တေဟရန္တီတိ အာဟ **"ကမနိဂမာဒိဒ္ဒတရေသူ"**တိအာဒိ။ ဒဿနမတ္တေနပိ သဝနမတ္တေနပိ ဘယုပ္ပာဒနေန ဟာကတိကသတ္တေ ဘီံသေန္တီတိ **ဘီံသနကာနိ**။ တေနာဟ **"ဘယဇနကာနီ"**တိအာဒိ။ ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ **ဘယံ,** အတိဝိယ သပ္ပဋိဘယံ **ဘေရဝံ**။

အာယာစနဥပဟာရကရဏာရဟာန္တိ တံတံဖလိကမ္မပဏိဓိကမ္မကရဏယောဂ္ဂံ။ **ပုပ္ဖဓူပ။ပေ။ ရဏိတလ** န္တိ ဣဒံ ယထာပဋ္ဌိသူတေန သုပ္ပာဒိနာ ဥပဟာရကရဏဒဿနံ။ **ကောဋ္ဌေန္တော** တိ ပဟရန္တော, သိင္ဂပ္ပဟာရခုရပ္ပဟာရေဟိ သဒ္ဒံ ကရောန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။ **သဗ္ဗစတုပ္ပဒာနံ ဣဓ မဂေတိ နာမံ,** န "အစ္ဆစမ္မံ မိဂစမ္မံ ဌွေကစမ္မ"န္တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၂၅၉) ဝိယ, ရောဟိတောတိအာဒိ မိဂဝိသေသာနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **စာလေတ္တတ**တိ အင္ဂမဒ္ဒနေန စာလေတ္တတ။ မောရင္ဂဟဏန္တေတ္ထ ဥပလက္ခဏန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဣဓ သဗ္ဗပက္ခိဂဟဏံ အဓိပ္ပေတ"** န္တိ။ **သေနယော**တိ ဣဒံ ယထာ "မောရော တ"တိ ဧတ္ထ တ-သဒ္ဒော အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထော, ဧဝံ "မိဂေ တ"တိ ဧတ္ထာပီတိ မိဂသဒ္ဒဿ ဝိသေသတ္ထဝုတ္တိတံ သန္ဓာယာဟ။ **ဣတော ပဘုတီ**တိ "ယံနူနာဟံ ယာ တာ ရတ္တိယော"တိအာဒိနာ ဘယဘေရဝဿ ဂဝေသနစိန္တနတော ပဘုတိ, န ဂဝေသနာရမ္ဘတော ပဘုတိ။ "အပ္ပေဝ နာမာဟံ ဘယဘေရဝံ ပဿေယျ"န္တိ ဧတ္ထာပိ ဟိ **အာရမ္မဏမေဝ ဘယဘေရဝံ** ။ **သုခာရမ္မဏံ ရူပံ သုခမိဝ** "ရူပံ သုခံ သုခာနုပတိတံ သုခာဝက္ကန္တ"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၆၀)။ ကထံ ဘယဂ္ဂဟဏေန စ ရူပာရမ္မဏဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ **"ပရိတ္တဿစာ"**တိအာဒိ။ "အာဂစ္ဆတီ"တိ ဝစနတော ဂဝေသနာရမ္ဘတော ပဘုတိ "ဧတံ ဘယ"န္တိ အာရမ္မဏံ အဓိပ္ပေတန္တိ ကေစိ "တံ န ပဿေယျ"န္တိ စက္ခုနာ ဒဿနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ **ဘယံ အာကင္ခမာနော** တိ ဥပပရိက္ခနဝသေန အဟံ ဘယဝတ္ထုံ အာကင္ခန္တော ဝိဟရာမိ, တံ ကိမတ္ထိယံ, ဧတ္တကောပိ ဘယသမန္နာဟာရော မယှံ အယုတ္တောတိ အဓိပ္ပာယော။

ယံ ပကာရံ ဘူတော ယထာဘူတော, သော ပနေတ္ထ ပကာရော ဣရိယာပထဝသေန ယုတ္တော ဟာဋ္ဌိယံ တထာ အာဂတတ္တာတိ အာဟ **"ယေန ယေန ဣရိယာပထေန ဘူတဿာ"** တိ။ **ဘဝိတဿာ** တိ ဣဒံ "ဘူတဿာ"တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ ပဒန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "သမင္ဂီဘူတဿာ"တိ ပဒံ ပုရိမပဒလောပေန **ဘူတဿာ** တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **"သမင္ဂီဘူတဿ တ"** တိ အာဟ။ **ဘယဘေရဝတာရမ္မဏေ** တိ ဘယဘေရဝတာဘိမတေ အာရမ္မဏေ။ **နေဝ မဟာသတ္တော တိဋ္ဌတီ**တိအာဒိ "တထာဘူတော စ တံ ပဋိဝိနေယျ"န္တိ ယထာ စိန္တိတံ, တထာ ပဋိပန္နဘာဝဒဿနံ။ **ဣရိယာပထပဋိဟာဋိ** နာမ ဌာနဂမနနိသဇ္ဇာနိပဇ္ဇာတိ ဝဒန္တိ, ဥပ္ပဋိဟာဋိ ပန ပဌမံ နိပဇ္ဇာ, ပုန နိသဇ္ဇာ, ပုန ဌာနံ, ပစ္ဆာ ဂမနန္တိ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အာသန္နပဋိဟာဋိယာ** တိ ဂမနဿ တာဝ ဌာနံ အာသန္နံ, ဌာနဿ နိသဇ္ဇာ ဂမနစ္ဆ, နိသဇ္ဇာယ နိပ

ဇ္ဈာ ဌာနဥ္စ, နိပဇ္ဇာယ နိသဇ္ဇာ အာသန္နာ။ ဣဓ ပန ဂမနဿ ဌာနံ, ဌာနဿ စ ဂမနံ, နိသဇ္ဇာယ စ နိပဇ္ဇာ, နိပဇ္ဇာယ စ နိသဇ္ဇာ အာသန္နဘာဝေန ဂဟိတာ, ဣတရေ ပရမ္ပရာဝသေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဘိက္ခုဿ ပန ဣရိယာပထာ သမ္ပတ္တပဋိပာဋိယာ ဝိယ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန ဝုစ္စန္တိ။

ဘယဘေရဝသေနာသနာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အသမ္မောဟဝိဟာရဝဏ္ဏနာ

၅၀. အယဥ္စ မေ သဗ္ဗသော ဘယဘေရဝတာဘာဝေ ဝိသေသတော အသမ္မောဟဓမ္မတ္တာတိ ဒဿေတုံ **“သန္တိ ခော ပနာ”**တိအာဒိနာ ဥပရိ ဒေသနာ ဝမိုတာတိ အယံ တ ဗ္ဗေ အနုသန္ဓိ။ **ရျာယီနံ သမ္မောဟဌာနေသူ** တိ ဣမိနာ အဇ္ဈာယီနံ သမ္မောဟဌာနေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ **အတ္ထိ** တိ ဣဒံ နိပါတပဒံ ပုထုဝစနမ္ပိ ဟောတိ “အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇-၃၇၉; မ. နိ. ၁.၁၁၀; ၃.၁၅၄; သံ. နိ. ၄.၁၂၇; ခု. ပာ. ၃.၃၀ တီသာကာရ) ဝိယာတိ “သန္တိ”တိ ပဒဿ အတ္ထဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ ကိံ ခဏတ္တယသမင်္ဂိတာယ တေ အတ္ထိ, နောတိ အာဟ **“သံဝိဇ္ဇန္တိ ဥပလဗ္ဘန္တီ”** တိ, မဟတိ လောကသန္နိဝါသေ ဧဒိသာပိ **သံဝိဇ္ဇန္တိ** ဉာဏေန ဂဟေတဗ္ဗတာယ **ဥပလဗ္ဘန္တီ** တိ။ **ဩဒါတကသိဏလာဘီ**တိ အပ္ပမာဏဩဒါတကသိဏလာဘီ။ ဇဝံ ဟိဿ သမန္တတော အာလောကော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။ **ပရိကမ္မန္တိ** သမာပတ္တိပုဗ္ဗဘာဂမာဟ။ တွေက်ံ သူရိယေ ဂတေ **ဝုဋ္ဌဟာမီတိ, နော စ ခော အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒေ ကုသလော ဟောတိ,** ကေဝလံ “ဒိဝါ ဧဝ ဝုဋ္ဌဟာမိ”တိ မနသိကာရံ ဥပ္ပာဒေသိ။ **ဝိသဒံ ဟောတိ** သဗ္ဗံ အာရမ္မဏဇာတံ, ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပဿန္တဿ ဝိယ **ဝိဘူတံ။ အဝိသဒန္တိ** ဗွေ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဇဝံသညီနော**တိ ရတ္တိံ “ဒိဝါ”တိ, ဒိဝါ စ “ရတ္တီ”တိ ဇဝံသညီနော။

အန္ဓောသေနာသနေ ရတ္တိံ နိသိန္နော ဟောတီ တိ ရတ္တိ-သဒ္ဒော အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗော။ ပရိတ္တာသနာဒီဟိ, အသေဟိ တ **ကာရဏေဟိ။ ဂမ္ဘီရာယ** ဘူမိဂဗ္ဘသဒိသာယ **ဃနဝနပဋိစ္ဆန္နာယ** ဗဟလတရဇာလဝနပဋလပဋိစ္ဆန္နာယ။ **အန္တရဟိတသူရိယာလောကေ ကာလေ** တိ ဧဝေနေဝ ဒိဝါတိ အဝုတ္တသိဒ္ဓေါ။ သမ္မောဟဝိဟာရော နာမ ဗဟုဝိဓောတိ အာဟ **“သမ္မောဟဝိဟာရာနံ အညတရ”** န္တိ။

ဟာကဋ္ဌော ဇောမိသတ္တဿ ရတ္တိန္ဒိဝပရိစ္ဆေဒေ အန္ဓမသော လဝတုဋ္ဌိခဏဿပိ ဉဟာအယ သုဝဝတ္တိ တတ္တာ, တထာ ရတ္တိဒိဝသကောဋ္ဌာသပရိစ္ဆေဒေ အတ္ထနာ ကာတဗ္ဗကိစ္စဝသေန ကာလဉာဏဝသေန စ။

ကာလထမ္ဘော လဒ္ဓဗ္ဗဆာယာဝသေန **ဒ္ဓဝဂ္ဂုလကာလေ ။ ယာမဃဏ္ဍိကံ ပဟရတိ** သင်္ဃဿ တံတံဝတ္တကရဏတ္ထံ။ **မုဂ္ဂရ** န္တိ ဃဏ္ဍိကပ္ပဟရဏမုဂ္ဂရံ။ **ယာမယန္တံ ပတတိ** အသ္ရေဟိ ဘိက္ခူဟိ ယောဇိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ယာဝ အသ္ရေ ဘိက္ခူ ဘောဇနသာလံ ဥပဂစ္ဆန္တိ, တာဝ ဒိဝါဝိဟာရဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ သမဏဓမ္မံ ကရောတိ။

ယံ ခော တန္တိ ဗွေ **ယန္တိ** အနိယမုဒ္ဒေသော, **ခော**တိ အဝဓာရဏေ, ယမေဝ ပုဂ္ဂလန္တိ အတ္ထော။ **တန္တိ** ဝုစ္စမာနာကာရဝစနံ။ **မမေ**တိ မံ ဧဝ။ **အသမ္မောဟသဘာဝေ** တိ သဘာဝဘူတအသမ္မောဟော။ “ဥပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တတ္တာ **“မနုဿလောကေ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပညာသမ္ပတ္တိယာ**တိ ယာထာဝတော ဟိတဿ ဇာနနသမတ္ထေန အတ္တနော ပညာဂုဏေန, န ကေဝလံ အဇ္ဈာသယေနေဝ ဟိတေသိတာ, အထ ခော ပယောဂေနာတိ ဒဿေန္တော **“ဟိတူပဒေသကော”**တိ အာဟ။ အဇ္ဈာသယေန ပန ဟိတေသိတာ **“လောကာနုကမ္ပာယာ”** တိ ဣမိနာ ဒဿိတာ။ ဥပကရဏေဟိ ဝိနာ န ကအာစိ ဘောဂသုခံ ဥပကရဏအနုဋ္ဌ စာဂသမ္ပတ္တိဟေတုကန္တိ အာဟ **“စာဂသမ္ပတ္တိယာ။ပေ။ အယကော”**တိ။ **မေတ္တာသမ္ပတ္တိယာ** ဟိတူပသံဟာရေန **ရက္ခိတာ။ ကရုဏာသမ္ပတ္တိယာ** ဒုက္ခာပနယနေန **ကေဟယိတာ**။ နနု စ ပုဗ္ဗေပိ ဝုတ္တံ “ဟိတာယ သုခါယာ”တိ, အထ ကသ္မာ ပုန တံ ဂဟိတန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ဣဓ ဒေဝမနုဿဂ္ဂဟဏေနာ”** တိ အာဒိ။ တေန ပုဗ္ဗေ အဝိသေသတော ဟိတာဒီနိ ဒဿိတာနိ, ဣအာနိ ဝိသေသတော သဟ ပယောဇနေန တာနိ ဒဿိတာနီတိ ဒီပေတိ။ နိဗ္ဗာနတော ပရော ပရမော အတ္ထော နာမ နတ္ထီတိ အာဟ **“ပရမတ္ထတ္တာယာ”** တိ။ ဟိနောတိ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတီတိ **ဟိတံ,** မဂ္ဂေါ။ ဥက္ကံသတော သုခတ္တံ အရိယဖလန္တိ အာဟ **“တတော ဥတ္တရိ သုခါဘာဝတော”** တိ။

အသမ္မောဟဝိဟာရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅၁. **အသမ္ဘောဟဝိဟာရ** န္တိ အသမ္ဘောဟဝုတ္တိံ, အသမ္ဘောဟသမ္ဘောဓိန္တိ တ အတ္ထော။ **တ**န္တိ သမထဝိပဿနာဘာဝနာသင်္ခါတံ ပဋိပဒံ။ **ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဘုတီ**တိ ဘာဝနာယ ပုဗ္ဗဘာဂဝီရိယာရမ္ဘာဒိတော ပဋ္ဌာယ။ **ကေစီ**တိ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိနော။

ဗောဓိမဏ္ဍေ တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. ၃.၈.၁၁) ဗောဓိသင်္ခါတဿ ဉာဏဿ မဏ္ဍဘာဝပ္ပတ္တေ ဌာနေ။ **စတုရင်္ဂ** န္တိ "ကာမံ တစော စ နှာရု စ, အဋ္ဌိ စ အဝသိဿတူ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၂.၁၈၄; သံ. နိ. ၂.၂၃၇; အ. နိ. ၂.၅; ၈.၁၃; မဟာနိ. ၁၇, ၁၉၆) ဝုတ္တစတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ။ **ပဂ္ဂဟိတ** န္တိ အာရမ္ဘံ သိထိလံ အကတွာ ဒဠှပရက္ကမသင်္ခါတုဿဟနဘာဝေန ဂဟိတံ။ တေနာဟ **"အသိထိလပ္ပဝတ္တိတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ။ **အသလ္လီန** န္တိ အသင်္ကုစိတံ ကောသဇ္ဇဝသေန သင်္ကောစံ အနာပန္နံ။

ဥပဋ္ဌိတာ တိ ဩက္ကဟနသင်္ခါတေန အပိလာပနဘာဝေန အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌိတာ။ တေနာဟ **"အာရမ္မဏာဘိမုခီဘာဝေနာ"**တိ။ သမ္မောသဿ ဝိဒ္ဓံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ န သမ္မုဋ္ဌာတိ **အသမ္မုဋ္ဌာ** ။ ကိဉ္စာပိ စိတ္တမိဝ စိတ္တပဿဒ္ဓိဝသေန ကာယပဿဒ္ဓိဝသေနေဝ ကာယော ပဿဒ္ဓော ဟောတိ, တထာပိ ယသ္မာ ကာယပဿဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စိတ္တပဿဒ္ဓိယာ သဟေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဝိနာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိသမ္ဘဝေနာ"** တိ ။ **ရူပကာယောပိ ပဿဒ္ဓောယေဝ ဟောတိ** ကာယပဿဒ္ဓိယာ ဥဘယေသမ္ပိ ကာယာနံ ပဿမ္ဘနာဝဟတ္တာ။ **သော စ ခေါ** ကာယော။ **ဝိဂတဒရထော**တိ ဝိဂတကိလေသဒရထော။ နာမကာယေ ဟိ ဝိဂတဒရထေ ရူပကာယောပိ ဝူပသန္တဒရထပရိဠာဟော ဟောတိ။ **သမ္မာ အာဟိတ**န္တိ နာနာရမ္မဏေသု ဝိဓာဝနသင်္ခါတဝိက္ခေပံ ဝိဒ္ဓံသိတွာ ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ အဝိက္ခိတ္တဘာဝတဟာအနေန သမ္မဒေဝ အာဟိတံ။ တေနာဟ **"သုဋ္ဌု ဌပိတ"** န္တိအာဒိ။ စိတ္တဿ အနေကဂ္ဂဘာဝေ ဝိက္ခေပဝသေန စုဉ္စလတာ, သာ သတိ ဧကဂ္ဂတာယ န ဟောတီတိ အာဟ **"ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ဖန္ဒန"** န္တိ။ **ဧတ္တာဝတာ** တိ "အာရဒ္ဓံ ခေါ ပနာ"တိအာဒိနာ ဝီရိယသတိပဿဒ္ဓိသမာဓီနံ ကိစ္စသိဒ္ဓိဒဿနေန။ နနု စ သဒ္ဓာပညာနမ္ပိ ကိစ္စသိဒ္ဓိ ဈာနဿ ပုဗ္ဗပဋိပဒာယ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ? သစ္စံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, သာ ပန နာနန္တရိယဘာဝေန အဝုတ္တာပိ တသိဒ္ဓါတိ န ဂဟိတာ။ အသတိ ဟိ သဒ္ဓါယ ဝီရိယာရမ္ဘာဒီနံ အသမ္ဘဝတော, ပညာပရိဂ္ဂဟေ စ နေသံ အသတိ ပညာယာရမ္ဘာဒိဘာဝတော န သိယာ။ တထာ အသလ္လီနာသမ္မောသတာဒယော ဝီရိယာဒီနန္တိ အသလ္လီနတာဒိဂ္ဂဟဏေ နေဝေတ္ထ ပညာကိစ္စသိဒ္ဓိ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဈာနဘာဝနာယံ တ သမာဓိကိစ္စံ အဓိကံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ သမာဓိပရိယောသာနာဝ **ဈာနဿ ပုဗ္ဗပဋိပဒာ ကထိတာ** တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဣဓ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဟိ ဣမိဿာ သံဝဏ္ဏနာယ ဧကဒေသဘူတောတိ ဝုတ္တောတယမတ္ထောတိ။ **ဝိဟရတီတိ အာဂတံ** ပရုဒ္ဒေသိကတ္တာ ဝိဟာရဿ။ **ဣဓ ဝိဟာသိန္တိ အာဂတံ** အတ္တုဒ္ဒေသိကတ္တာ။ ဣဒံ ကိရ သဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ အဝိဇဟိတန္တိ အာဟ **"အာနာပာနဿတိကမ္မဋ္ဌာန"** န္တိ။ ရူပဝိရာဂဘာဝနာဝသေန (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၂.နေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) ပဝတ္တော စတုတ္ထဇ္ဈာနသင်္ခါတောတိ အရူပဇ္ဈာနဝိသေသော စတုတ္ထဇ္ဈာနသင်္ဂဟော တေတိ အာဟ **"စတ္တာရိ ဈာနာနီ"** တိ။ ယုတ္တံ တာဝ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဘဝေက္ကမနတ္ထတာ ဝိယ ဝိပဿနာပာဒကတာပိ စတုန္နံ ဈာနာနံ သာဓာရဏာတိ တေသံ ဝသေန "စတ္တာရိ ဈာနာနီ"တိ ဝစနံ, အဘိညာပာဒကတာ ပန နိရောဓပာဒကတာ စ စတုတ္ထဿေဝ ဈာနဿ အာဝေဏိကာ, သာ ကထံ စတုန္နံ ဈာနာနံ သာဓာရဏာ ဝုတ္တာတိ? ပရမ္ပရာဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ ပဒဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနမ္ပိ ဟိ ပဒဋ္ဌာနန္တွေဝ ဝုစ္စတိ, ကာရဏကာရဏမ္ပိ ကာရဏန္တိ ယထာ "တိဏေဟိ သတ္တံ သိဒ္ဓ"န္တိ, ဧဝဉ္စ ကတွာ ပယောဇနနိဒ္ဒေသေ အဋ္ဌသမာပတ္တိဂ္ဂဟဏံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ **စိတ္တေကဂ္ဂတတ္ထာနီ**တိ စိတ္တသမာဓာနတ္ထာနိ, ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထာနီတိ အတ္ထော။ စိတ္တေကဂ္ဂတာသီသေန ဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော ဝုတ္တော, သုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ဧကဂ္ဂစိတ္တာ သုခံ ဒိဝသံ ဝိဟရိဿာမာ"**တိ။ **ဘဝေက္ကမနတ္ထာနီ** တိ ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တိအတ္ထာနိ။

ယသ္မာ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၂.နေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) ဗောဓိသတ္တေန ဗောဓိမဏ္ဍုပသင်္ကမနတော ပုဗ္ဗေပိ စရိမဘဝေ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗံ, တအ ပန တံ နိဗ္ဗတ္တိတမတ္တမေဝ အဟောသိ, န ဝိပဿနာဒိပာဒကံ , တသ္မာ **"ဗောဓိရုက္ခမူလေ နိဗ္ဗတ္တိတ"** န္တိ တတော ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝိပဿနာပာဒက** န္တိ ဝိပဿနာရမ္ဘေ ဝိပဿ

သနာယ ဟာဒကံ။ **အဘိညာဟာဒက**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပဌမာရမ္ဘေ ဧဝ ဟာဒကဈာနေန ပယောဇနံ အဟောသိ, န တတော ပရံ ဥပရိမဂ္ဂဖိဂမဖလသမာပတ္တိအဘိညာဝဋ္ဋဋ္ဌာနာဒိအတ္ထံ။ အဘိသမ္ဗောဓိသမဓိဂမတော ပဋ္ဌာယ ဟိ သဗ္ဗံ ဉာဏသမာဓိကိစ္စံ အာကင်္ခမတ္တပဋိဗဒ္ဓမေတတိ။ **သဗ္ဗကိစ္စသာဓကေ**န္တိ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာဒိသဗ္ဗကိစ္စသာဓကံ။ **သဗ္ဗလောကိယလောကုတ္တရဂုဏအာယက** န္တိ ဧတ္ထ ဝိပဿနာဘိညာဟာဒကတ္တာ ဧဝ စတုတ္ထဿ ဈာနဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗလောကိယလောကုတ္တရဂုဏအာယကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္ဟိ မဂ္ဂဉာဏံ, မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ အဘိသမ္ဗောဓိ, တဒဓိဂမသမကာလမေဝ ဘဂဝတော သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဟတ္ထဂတာ အဟေသုံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနသန္နိဿယော စ မဂ္ဂါဓိဂမောတိ။

ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာဝဏ္ဏနာ

၅၂. ဒွိန္နံ ဝိဇ္ဇာနန္တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏသင်္ခါတာနံ ဒွိန္နံ ဝိဇ္ဇာနံ။ **အနုပဒဝဏ္ဏနာ**တိ တာသံ ဝိဇ္ဇာနံ နိဒ္ဒေသပါဠိယာ အနုပဒဝဏ္ဏနာ။ **ဘာဝနာနယော**တိ ဥပ္ပာဒနဝိဓိ။ **"သော"**တိ ပစ္စတ္တဝစနဿ အဟံ-သဒ္ဒေန သမ္ဗန္ဓေ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **"အဘိနိန္နာမေသိ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဟဋိယံ တ "အဘိနိန္နာမေသိ"န္တိ ဥတ္တမပုရိသဿ ယောဂေတိ အဟံ-သဒ္ဒေန အာနေတ္ဗတ ဝစ္စမာနေ တဒတ္ထော ဟာကဈော ဟောတီတိ **"သော အဟ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **အဘိနီဟရိ**န္တိ စိတ္တံ ဈာနာရမ္မဏတော အပနေတွာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာဘိမုခံ ပေသေသိံ, ပုဗ္ဗေနိဝါသနိန္နံ ပုဗ္ဗေနိဝါသပေါဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသပဗ္ဘာရံ အကာသိန္တိ အတ္ထော။

ပုဗ္ဗေအတီတဇာတီသု နိဝုတ္ထက္ခန္ဓာ ပုဗ္ဗေနိဝါသော။ **နိဝုတ္ထာ** တိ စ အဇ္ဈာဝုတ္ထာ အနုဘူတာ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ, ဂောစရနိဝါသေန နိဝုတ္ထဓမ္မာ တ အတ္တနော ဝိညာဏေနဝိညာတာ, ပရဝိညာဏဝိညာတာပိ တ ဆိန္နဝဋုမကာနုဿရဏာဒီသု, တံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ယာယ သတိယာ အနုဿရတိ, တာယ သမ္ပယုတ္တံ ဉာဏံ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ။ ပဋိနိဝတ္တနဿာ** တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရဏဝသေန ယာဝဒိစ္ဆကံ ဂန္တွာ ပစ္စာဂစ္ဆန္တဿ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ကာရဏဘာဝေန ပစ္စာမသနံ, ပဋိနိဝတ္တနဿ ပစ္စဝေက္ခဏဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဣစ္စူပပတ္တိယာ** တိ ဣဓ စရိမဘဝေ ဥပပတ္တိယာ။ **အနန္တရ**န္တိ အတီတာနန္တရမာဟ။ **အမုတြာ**တိ အမုကသ္မိံ ဘဝေတိ အတ္ထော။ **ဥဒပါဒိ**န္တိ ဥပ္ပဇ္ဇိံ။ **တာဟိ ဒေဝတာဟီ**တိ တုသိတာဒေဝတာဟိ။ **ဧကဂေတ္တော**တိ တုသိတဂေတ္တေန ဧကဂေတ္တော။ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ သန္တာနဿ ပရိယောသာနာဝတ္ထာယ ဒေဝလောကူပပတ္တိဇနကံ နာမ အကုသလေန ကမ္မုနာ အနုပဒ္ဒုတမေဝ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယေန **"ဒုက္ခံ ပန သင်္ခါရဒုက္ခမေတ"**တိ ဝုတ္တံ။ မဟာပုညာနမ္ပိ ပန ဒေဝပုတ္တာနံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တုပ္ပတ္တိကာလာဒီသု အနိဋ္ဌာရမ္မဏသမာယောဂေ ဟောတိယေဝါတိ "ကအစိ ဒုက္ခဒုက္ခဿပိ သမ္ဘဝတော နတ္ထီ"တိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ။ **သတ္တပညာသ။ပေ။ ပရိယန္တော** တိ ဣဒံ မနုဿာနံ ဝဿဂဏနာဝသေန ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဒေဝတာနံ ဝဿဂဏနာယ ပန စတုသဟဿမေဝ။

အတီတဘဝေ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၂.ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာယံ) ခန္ဓာ တပ္ပဋိဗဒ္ဓနာမဂေတ္တာနိ စ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ အာဟ **"ကိံ ဝိဒိတံ ကရောတိ? ပုဗ္ဗေနိဝါသ"** န္တိ။ **မောဟော ပဋိစ္ဆာဒကဋ္ဌေန "တမော"တိ ဝုစ္စတီ** "တမော ဝိယာ"တိ ကတွာ။ **ဩဘာသကရဏဋ္ဌေနာ** တိ ကာတဗ္ဗတော ကရဏံ, ဩဘာသော ဝ ကရဏံ, အတ္တနော ပစ္စယေန ဩဘာသဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **သေသံ ပသံသာဝစန**န္တိ ပဋိပက္ခဝိဓမနပဝတ္တိဝိသေသာနံ ဗောဓနတော ဝုတ္တံ။ **အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ**တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇနဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဒီပိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ** တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခာ အဝိဇ္ဇာ, ပဋိပက္ခတာ စဿာ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန ဝိဇ္ဇာယ စ ပဟာယကဘာဝေနာတိ ဒဿေတိ။ **သေ နယော ဣတရသ္မိမ္ပိ ပဒဒွယေတိ** ဣမိနာ တမော ဝိဟတော ဝိနဋ္ဌော။ ကသ္မာ? ယသ္မာ အာလောကော ဥပ္ပန္နောတိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ **ပေသိတတ္တဿာ** တိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသိဒ္ဓိံ ပတိ ဝိဿဋ္ဌစိတ္တဿ။ **ယထာ အပ္ပမတ္တဿာ** တိ အညဿပိ ကဿစိ မာဒိသဿာတိ အဓိပ္ပာယော။

ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ

၅၃. **ဣဏာ**တိ ဘယဘေရဝသုတ္တေ ဝုတ္တံ။ ဣဏ အယံ ဝိသေသောတိ ယောဇနာ။ **ဝုတ္တာသဒိသမေဝ** ''မေတိ မယာ''တိအာဒိနာ။ **ပရိက္ခမ္မကိစ္စန္တိ** ''အဘိညာပာဒကစတုတ္ထဇ္ဈာနတော ဝုဋ္ဌာယ သဗ္ဗပဌိမာ နိသဇ္ဇာ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗာ''တိအာဒိနာ, ကသိဏာရမ္မဏံ အဘိညာပာဒကဇ္ဈာနံ သဗ္ဗာကာရေန အဘိနီဟာရက္ခမံ ကတ္ဝာ''တိအာဒိနာ စ ဝုတ္တေန ပရိကမ္မေန ကိစ္စံ ပယောဇနံ နတ္ထိ။ **န တေန ဣဏ အတ္တော** တိ တေန ဘာဝနာနယေန ဣဏ ဟဋ္ဌာယ အတ္တဝဏ္ဏနာယံ အတ္တော နတ္ထိ တထာဘာဝနာယ ဣဏ အနမိပ္ပေတတ္တာတိ အမိပ္ပာယော။

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာသဝက္ခယဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ

၅၄. **ဝိပဿနာပာဒက** န္တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၄.အာသဝက္ခယဉာဏကထာယံ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၈; အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၅၉) ဝိပဿနာယ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ။ ဝိပဿနာ စ တိဝိဓာ ဝိပဿကပုဂ္ဂလဘေဒေန။ မဟာဗောဓိသတ္တာနဉှိ ပစ္စေက ဗောဓိသတ္တာနဉ္စ ဝိပဿနာ စိန္တာမယဉာဏသံဝဍ္ဎိတတ္တာ သယမ္ဘုဉာဏဘူတာ, ဣတရေသံ သုတမယဉာဏသံဝ ဍ္ဎိတတ္တာ ပရောပဒေသသမ္ဘူတာ, သာ ''ဌပေတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ အဝသေသရူပါရူပဇ္ဈာနာနံ အညတရ တော ဝုဋ္ဌာယ''တိအာဒိနာ အနေကဓာ အရူပမုခဝသေန စတုဓာတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟ မုခာနံ အညတရမုခဝသေန အနေကဓာဝ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၆) နာနာနယတော ဝိဘာဝိတာ။ မဟာဗောဓိသတ္တာ နံ ပန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿမုခေန ပဘေဒဂမနတော နာနာနယံ သဗ္ဗညုတညာဏသန္နိဿယဿ အရိယမဂ္ဂ ဉာဏဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတံ ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တံ ပရိပါကံ **ဂစ္ဆန္တံ** ပရမဂမ္ဘီရသဏှသုခုမတရံ အန ညသာဓာရဏံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဟောတိ, ယံ **အဋ္ဌကထာသု** မဟာဝဇိရဉာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ ယဿ စ ပဝတ္တိဝိဘာဂေန စတုဝီ သတိကောဋိသတသဟဿပ္ပဘေဒဿ ပာဒကဘာဝေန သမာပဇ္ဇိယမာနာ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခါ ဒေဝသိကံ သတ္ထု ဝဠဉ္ဇနကသမာပတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ, သွာယံ ဗုဒ္ဓါနံ ဝိပဿနာစာရော ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယ **ဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၄၄) ဥဒ္ဒေသတော ဒဿိတော, အတ္ထိကေဟိ တတော ဂဟေတဗ္ဗောတိ။

အာသဝါနံ ခေပနတော သမုစ္ဆိန္ဒနတော အာသဝက္ခယော, အရိယမဂ္ဂော, ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသဝသေန အရဟတ္တမဂ္ဂ ဂဂ္ဂဟဏံ။ အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ **အာသဝက္ခယဉာဏ** န္တိ ဒဿေန္တော **''တတြ စေတံ ဉာဏ''** န္တိ ဝတွာ ခယေ တိ စ အာဓာရေ ဘုမ္မံ, န ဝိသယေတိ ဒဿေန္တော ''တပ္ပရိယာ ပန္နတ္တာ''တိ အာဟ။ **ဣဒံ ဒုက္ခ**န္တိ ဒုက္ခဿ အရိ ယသစ္စဿ တအာ ပစ္စက္ခတော ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **တွေကံ ဒုက္ခ** န္တိ ဒုက္ခဿ အရိယသစ္စဿ တအာ ပစ္စက္ခ တော ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **တွေကံ ဒုက္ခ** န္တိ တဿ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **န ဣတော ဘိယျော** တိ အနဝ သေသေတွာ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ တေနာဟ **''သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စ''** န္တိအာဒိ။ **သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေနော** တိ သဘာ ဝသင်္ခါတဿ လက္ခဏဿ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ **အသမ္မောဟပဋိဝေဓော** တိ စ ယထာ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခဿ သရူပါဒိပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိ။ တေနာဟ **''ယထာဘူတံ အဗ္ဗ ဘညာသိ''**န္တိ။ **ယံ ဌာနံ ပတွာတ**တိ ယံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယဋ္ဌေန ကာရဏဘူတံ အာဂမ္မ။ တဒုဘယဝ တော ဟိ ပုဂ္ဂလဿ ပတ္တိ တဒုဘယဿ ပတ္တီတိ ဝုတ္တံ။ **ပတွာတ**တိ တ ဟာပုဏနပဟောတု။ **အပ္ပဝတ္တိ** န္တိ အပ္ပဝတ္ တိနိမိတ္တံ။ တေ တ နပ္ပဝတ္တန္တိ တွေတိ **အပ္ပဝတ္တိ,** နိဗ္ဗာနံ။ **တဿာ** တိ ဒုက္ခနိရောဓဿ။ **သမ္ပာပက** န္တိ သ စ္ဆိကိရိယာဝသေန သမ္မဒေဝ ပာပကံ။

ကိလေသဝသေနာတိ အာသဝသင်္ခါတကိလေသဝသေန။ ယသ္မာ အာသဝါနံ ဒုက္ခသစ္စပရိယာယော တပ္ပရိယာပန္န နတ္တာ, သေသသစ္စာနဉ္စ တံသမုဒယာဒိပရိယာယော အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ။ **''ပရိယာယတော''**တိ။ ဒဿေန္တော သစ္စာနီတိ ယောဇနာ။ အာသဝါနံယေဝ စေတ္ထ ဂဟဏံ ''အာသဝါနံ ခယဉာဏာယာ''တိ အာရဒ္ဓတ္တာ။ တထာ ဟိ အာသ ဝဝိမုတ္တိ သီသေနေဝ သဗ္ဗသံကိလေသဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ **''ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိ''** န္တိအာဒိနာ မိဿက မဂ္ဂေ ဣဏ ကထိတောတိ **''သဟ ဝိပဿနာယ ကောဋိပ္ပတ္တံ မဂ္ဂံ ကထေတီ''** တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္တ စ သစ္စပဋိဝေဓ ဿ တအာ အတီတကာလိကတ္တာ ''ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိ''န္တိ ဝတွာတပိ အဘိသမယကာလေ တဿ ပစ္စုပ္ပန္နတံ ဥပာဒာယ ''ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော''တိ ဝတ္တမာနကာလေန နိဒ္ဒေသော ကတော။ သော စ ကာမံ မဂ္ဂက္ခဏ တော ပရံ ယာဝဇ္ဇတနာ အတီတကာလိကော ဧဝ, သဗ္ဗပဌမံ ပနဿ အတီတကာလိကတ္တံ ဖလက္ခဏေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ

အာဟ **“ဝိမုစ္စိတ္ထာတိ ဣမိနာ ဖလက္ခဏံ ဒဿေတီ”** တိ။ **ဇာနတော ပဿတော** တိ တ ဟေတုနိဒ္ဒေသောယံ။ ဇာနန ဟေတု ဒဿနဟေတု ကာမာသဝါ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိတ္ထာတိ ယောဇနာ။ ဘဝါသဝဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ဘဝရာဂဿ ဝိယ ဘဝဒိဋ္ဌိယာပိ သမဝရောဓောတိ ဒိဋ္ဌာသဝဿပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ခီဏာဇာတီတိအာဒီဟိ ပဒေဟိ။ **တဿာ** တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ။ **ဘူမိန္တိ** ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ **န တာဝဿ အတီတာ ဇာတိ ခီဏာ** မဂ္ဂဘာဝနာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ”** တိ။ န အနာဂတာ အဿဇာတိ ခီဏာတိ ယောဇနာ။ **န အနာဂတာ**တိ စ အနာဂတတ္တသာမညံ ဂဟေတွာ လေသေန စောဒေတိ။ တေနာဟ **“အနာဂတေ ဝါယာမာဘာဝတော”**တိ, အနာဂတဝိသေသော ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတော, တဿ စ ခေပနေ ဝါယာမောပိ လဗ္ဘတေဝ။ တေနာဟ **“ယာ ပန မဂ္ဂဿာ”** တိအာဒိ။ **ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု** တိ ဘဝတ္တယဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္တ နယေန အနဝသေသတော ဇာတိယာ ခီဏဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **တန္တိ** ယထာဝုတ္တံ ဇာတိံ။ **သော**တိ ဘဂဝါ။

ဗြဟ္မစရိယဝါသော နာမ ဣဓ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ နိဗ္ဗတ္တနမေဝါတိ အာဟ **“နိဋ္ဌိတ”** န္တိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စတူသု သစ္စေသု ပရိညာဒိကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တမာနာယ သမ္မာ သင်္ကပ္ပာဒီနမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စေ ပရိညာဘိသမယာနုဂုဏာ ပဝတ္တိ, ဣတရသစ္စေသု စ နေသံ ပဟာနာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တိ ပါကဋာ ဧဝ။ တေန ဝုတ္တံ **“စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဝသေနာ”**တိ။ **ဣတ္ထတ္တာယာ** တိ ဣမေ ပကာရာ ဣတ္ထံ, တဗ္ဘာဝေါ ဣတ္ထတ္တံ, တဒတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ ပန ပကာရာ အရိယမဂ္ဂဗျာပာရဘူတာ ပရိညာဒယော ဣဓာဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **“ဧဝံသောဠသကိစ္စဘာဝါယာ”**တိ။ တေ ဟိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတော မဂ္ဂါနုဘာဝေန ပါကဋာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, ပရိညာဒီသု စ ပဟာနမေဝ ပဓာနံ တဒတ္ထတ္တာ ဣတရေသန္တိ အာဟ **“ကိလေသက္ခယာယဝါ”** တိ။ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဝါ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ဣတ္ထတ္တာယာ** တိ နိဿက္ကေ သမ္ပဒါနဝစနန္တိ အာဟ **“ဣတ္ထဘာဝတော”**တိ။ **အပရံ** အနာဂတံ။ **ဣမေ ပန** စရိမတ္တဘာဝသဏ္ဌိတာ **ပဉ္စက္ခန္ဓာ** ။ **ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိ** တိ ဧတေန တေသံ အပ္ပတိဋ္ဌတံ ဒဿေတိ။ အပရိညာမူလကာ ဟိ ပတိဋ္ဌာ။ ယထာဟ “ကဗဠီကာရေ စေ, ဘိက္ခဝေ, အာဟာရေ အတ္ထိ ရာဂေါ အတ္ထိ နန္ဒီ အတ္ထိ တဏှာ, ပတိဋ္ဌိတံ တတ္ထ ဝိညာဏံ ဝိရူဠှ”န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၆၄; မဟာနိ. ၇; ကထာ. ၂၉၆)။ တေနေဝါဟ **“ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ ဝိယာ”** တိအာဒိ။

ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏပရိဂ္ဂဟိတံ, န ပဌမဒုတိယဉာဏဒွယာဓိဂမံ ဝိယ ကေဝလန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဒဿေန္တော** နိဂမနဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ သရူပတော ဟိ တံ ပုဗ္ဗေ ဒဿိတမေဝါတိ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန အတီတာရမ္မဏ သဘာဂတာယ တဗ္ဗာဝီဘာဝတော စ အတီတံသဉာဏံ သင်္ဂဟေတွာတိ ယောဇနာ။ တတ္ထ **အတီတံသဉာဏန္တိ** အတီတက္ခန္ဓာယတနဓာတုသင်္ခါတေ အတီတကောဋ္ဌာသေ အပ္ပဋိဟတံ ဉာဏံ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ** တိ သပရိဘဏ္ဍေန ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏေန။ ပစ္စုပ္ပန္နံသော စ အနာဂတံသော စ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသံ, တတ္ထ ဉာဏံ **ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသဉာဏံ။ သကလလောကိယလောကုတ္တရဂုဏ**န္တိ ဧတေန သဗ္ဗံ လောကံ ဥတ္တရိတွာ အဘိဘုယျ ဌိတတ္တာ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ ဝိယ သေသာသာဓာရဏဉာဏဿ ဗလဉာဏအာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မာဒီနမ္ပိ အနညသာဓာရဏာနံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **“သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဂုဏေ သင်္ဂဟေတွာ”** တိ။

အာသဝက္ခယဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အရညဝါသကာရဏဝဏ္ဏနာ

၁၅. သိယာ ခေါ ပန တေ ဗြာဟ္မဏာ တိ ဧတ္ထ **သိယာ**တိ “အပ္ပေဝ”တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထော နိပါတော , တဿာ ‘ဗြာဟ္မဏ, အပ္ပေဝ ခေါ ပန တေ ဧဝမဿာ’တိ အတ္ထော။ ယံ ပန **အဋ္ဌကထာယံ “ကဒါစီ”**တိ ဝုတ္တံ, တမ္ပိ ဣမမေဝတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အကာရဏံ ဗြာဟ္မဏေန ပရိကပ္ပိတမတ္ထံ ပဋိပက္ခိပိတွာ အတ္တနော အဓိပ္ပေတံ ကာရဏံ ဒဿေန္တော။ အတ္တောဝ ဖလံ တဒဓိနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ဟေတူတိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အတ္တနော စ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ**န္တိ ဧတေန သတ္ထာ အတ္တနော ဝိဝေကာဘိရတိံ ပကာသေတီတိ ဒဿေန္တော **“ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နာမာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဣရိယာပထဝိဟာရာန**န္တိ ဣရိယာပထပဝတ္တီနံ။ တပ္ပဝတ္တိယော ဟိ ဧကေသံ ဣရိယာပထေ ဥပ္ပန္နဒုက္ခံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဟရဏတော ဝိဟာရာတိ ဝုစ္စန္

တိ။ **ပစ္ဆိမဥ္စ ဇနတံ အနုကမ္ပမာနော** တိ ဧတေန ယော အာဒိတော ဗြာဟ္မဏေန ''ဘဝံ တေသံ ကေတမော ပုဗ္ဗင်္ဂမော။ပေ။ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇန္တီ''တိ ဝုတ္တော, ယော စ တထာ ''ဧဝမေတံ ဗြာဟ္မဏာ''တိအာဒိနာ အတ္တနာ သမ္ပဋိစ္ဆိတော, တမေဝ အတ္ထံ နိဂမနဝသေန ဒဿေန္တော ယထာနုသန္ဓိနာဝ သုတ္တံ ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။

အရညတသကာရဏဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒေသနာနုမောဒနာဝဏ္ဏနာ

၅၆. ဧဝံ နိဋ္ဌာပိတာယ ဒေသနာယ ဗြာဟ္မဏော တတ္ထ ဘဂဝတိ ပသာဒံ ပဝေဒေန္တော **''အဘိက္ကန္တ''** န္တိ အာဒိမာဟ။ **အဘိက္ကန္တာ** တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၅.ဒေသနာနုမောဒနကထာ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၀; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁; အ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၁၆) အတိက္ကန္တာ, ဝိဂတာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **''ခယေ ဒိဿတီ''** တိ။ တေနေဝ ဟိ **''နိက္ခန္တော ပဌမော ယာမော''**တိ ဝုတ္တံ။ **အဘိက္ကန္တတရော** တိ အတိဝိယ ကန္တတရော မနောရမော။ တာဒိသော စ သုန္ဒရော ဘဒ္ဒကော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''သုန္ဒရေ ဒိဿတီ''** တိ။

ကောတိ ဒေဝနာဂယက္ခဂန္ဓဗ္ဗာဒီသု ကော ကတမော။ **မေတိ** မမ။ **ဟာအနီတိ** ဟာဒေ။ **ကြဒ္ဓိယာ** တိ က္လမာယ ဧဝရူပါယ ဒေဝိဒ္ဓိယာ။ **ယသသာတိ** က္လမိနာ ဒေိသေန ပရိတရေန ပရိဇနေန။ **ဇလန္တီ** ဝိဇ္ဇောတမာနော။ **အဘိက္ကန္တေနာ** တိ အတိဝိယ ကန္တေန ကမနီယေန အဘိရူပေန။ **ဝဏ္ဏေနာ** တိ ဆဝိဝဏ္ဏေန သရီရဝဏ္ဏနိဘာယ။ **သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာတိ** ဒသပိ ဒိသာ ဩဘာသေန္တော ပဘာသေန္တော, စန္ဒော ဝိယ သူရိယော ဝိယ စ ဧကောဘာသံ ဧကာလောကံ က ရောန္တောတိ ကထာယ အတ္ထော။ **အဘိရူပေတိ** ဥဠာရရူပေ သမ္ပန္နရူပေ။

''စောရော စောရော, သပ္ပော သပ္ပော''တိအာဒီသု **ဘယေ အာမေဍိတံ**။ ''ဝိဇ္ဈ ဝိဇ္ဈ, ပဟရ ပဟရာ''တိအာဒီသု **ကောဓေ,** ''သာဓု သာဓူ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၂၇; သံ. နိ. ၂.၁၂၇; ၃.၃၅; ၅.၁၀၈၅) **ပသံသာယံ,** ''ဂစ္ဆ ဂစ္ဆ, လုနာဟိ လုနာဟီ''တိအာဒီသု **တုရိတေ,** ''အာဂစ္ဆ အာဂစ္ဆာ''တိအာဒီသု **ကောတူဟလေ,** ''ဗုဒ္ဓော ဗုဒ္ဓောတိ စိန္တေန္တော''တိအာဒီသု (ဗု. ဝံ. ၂.၄၄) **အစ္ဆရေ,** ''အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော, အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၂၀; အ. နိ. ၉.၁၁) **ဟာသေ,** ''ကဟံ ဧကပုတ္တက, ကဟံ ဧကပုတ္တကာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၅၃; သံ. နိ. ၂.၆၃) **သောကေ,** ''အဟော သုခံ အဟော သုခ''န္တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၂၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; စူဠနိ. ၃၃၂) **ပသာဒေ**။ **စ**-သဒ္ဒော အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော။ တေန ဂရဟာအသမ္မာနာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ ''ဟဟေ ဟဟေ''တိအာဒီသု **ဂရဟာယံ**။ ''အဘိရူပက အဘိရူပကာ''တိအာဒီသု **အသမ္မာနေ** ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

နယိဒံ အာမေဍိတဝသေန ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ, အထ ခော အတ္ထဒွယဝသေနာတိ ဒဿေန္တော **''အထ ဝာ''**တိ အာဒိမာဟ။ **အဘိက္ကန္တ** န္တိ ဝစနံ အပေက္ခိတွာ နပုံသကလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ, တံ ပန ဘဂဝတော ဝစနံ ဓမ္မဒေသနာတိ ကတွာ တထာ ဝုတ္တံ။ အတ္ထမတ္တဒဿနံ ဝါ ဧတံ, တသ္မာ အတ္ထဝသေန လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဒေသနာသနတောတိ** ရာဂါဒိကိလေသဒေသဝိဓမနတော, **ဂုဏာဓိဂမနတောတိ** သီလာဒိဂုဏာနံ သမ္ပာပနတော။ ယေ ဂုဏေ ဒေသနာ အဓိဂမေတိ, တေသု ပဓာနဘူတာ ဒဿေတဗ္ဗာတိ တေ ပဓာနဘူတေ တာဝ ဒဿေတုံ **''သဒ္ဓါဇနနတော ပညာဇနနတော''** တိ ဝုတ္တံ။ သဒ္ဓါပမုခာ ဟိ လောကိယာ ဂုဏာ, ပညာပမုခာ လောကုတ္တရာ။ သီလာဒိအတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထတော,** သဘာဝနိရုတ္တိသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနတော** ။ သုဝိညေယျသဒ္ဒပယောဂတာယ **ဥတ္တာနပဒတော,** သဏှသုခုမဘာဝေန ဒုဗ္ဗိညေယျတ္ထတာယ **ဂမ္ဘီရတ္ထတော**။ သိနိဒ္ဓမုဒုမဓုရသဒ္ဒပယောဂတာယ **ကဏ္ဏသုခတော,** ဝိပုလဝိသုဒ္ဓပေမနီယတ္ထတာယ **ဟဒယင်္ဂမတော** ။ မာနာတိမာနဝိဓမနေန **အနတ္တုက္ကံသနတော,** ထမ္ဘသာရမ္ဘမဒ္ဒနေန **အပရဝမ္ဘနတော** ။ ဟိတာဓိပ္ပာယပဝတ္တိယာ ပရေသံ ရာဂပရိဠာဟာဒိဝူပသမနေန စ **ကရုဏာသီတလတော,** ကိလေသန္ဓကာရဝိဓမနေန **ပညာဝဒာတတော**။ ကရဝီကရုတမဥ္စုတာယ **အာပာထရမဏီယတော,** ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓသုဝိသုဒ္ဓတ္ထတာယ **ဝိမဒ္ဒက္ခမတော** ။ အာပာထရမဏီယတာယ ဧဝ **သုယျမာနသုခတော,** ဝိမဒ္ဒက္ခမတာယ ဟိတဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိတတာယ စ **ဝီမံသိယမာနဟိတတော**။ **ဧဝမာဒီဟီတိ** **အာဒိ**သဒ္ဒေန သံသာရစက္ကနိဝတ္တနတော, သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော, မိစ္ဆာဝါဒဝိဓမနတော, သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာ

ဌာပနတော, အကုသလမူလသမုဒ္ဓရဏတော, ကုသလမူလသံရောပနတော, အဟယဒ္ဒတရပိဓာနတော, သဂ္ဂမဂ္ဂဒ္ဒတရဝိဝ ရဏတော, ပရိယုဌာနဝူပသမနတော, အနုသယသမုဃ္ဃာတနတောတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အဓောမုခဌပိတ န္တိ ကေနစိ အဓောမုခံ ဌပိတံ။ **ဟေဋ္ဌာမုခဇာတ** န္တိ သဘာဝေနေဝ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတံ။ **ဥဃ္ဃာဋေ့ယ္ယာ**တိ ဝိဝဋ္ဋံ ကရေယ္ယ။ **ဟတ္ထေ ဂဟေတွ္တ** တိ ''ပုရတ္ထာဘိမုခေ, ဥတ္တရာဘိမုခေ တ ဂစ္ဆ''တိအာဒီနိ အဝ တွ္တ ဟတ္ထေ ဂဟေတွ္တ ''နိသ္သန္ဒေဟံ ဧသ မဂ္ဂေ, ဧဝံ ဂစ္ဆ''တိ ဝဒေယ္ယ။ **ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီ** တိ ကာဠပက္ခေ စာတုဒ္ဒသီ။

နိကုဇ္ဇိတံ အာဓေယ္ယသ္သ အနာဓာရဘူတံ ဘာဇနံ အာဓာရဘာတဟာဒနဝသေန **ဥက္ကုဇ္ဇေယ္ယ** ။ ဟေဋ္ဌာမုခဇာ တတာယ **သဒ္ဓမ္မဝိမုခံ,** အဓောမုခဌပိတတာယ **အသဒ္ဓမ္မေ ပတိတ** န္တိ ဧဝံ ပဒဒ္ဒဝယံ ယထာရဟံ ယောဇေတဗ္ဗံ, န ယ ထာသင်္ချံ။ ကာမံ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယောပိ ပဋိစ္ဆာဒကာ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပန သဝိသေသံ ပဋိစ္ဆာဒိကာတိ အာဟ **''မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟန ပဋိစ္ဆန္န''**န္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ''မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဝဇ္ဇံ ဝဒာမိ''တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၀)။ သဗ္ဗော အပာယဂါမိ မဂ္ဂေါ **ကုမ္မဂ္ဂေါ** ''ကုစ္ဆိတော မဂ္ဂေါ''တိ ကတွ္တာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဥဇုပဋိပက္ခတာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မိစ္ဆ တ္တဓမ္မာ **မိစ္ဆာမဂ္ဂေါ** ။ တေနေဝ ဟိ တဒုဘယပဋိပက္ခတံ သန္ဓာယ **''သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂံ အာစိက္ခန္တေနာ''** တိ ဝုတ္တံ။ သပ္ပိအာဒိသန္နိသ္သယော ပဒီပေါ န တထာ ဥဇ္ဇလော, ယထာ တေလသန္နိသ္သယောတိ **တေလပဇ္ဇောတဂ္ဂဟ ဏံ**။ **ဧတေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ ဧတေဟိ နိကုဇ္ဇိတုက္ကုဇ္ဇနပဋိစ္ဆန္နဝိဝရဏာဒိဥပမောပမိတဗ္ဗပကာရေဟိ, **ဧတေဟိ** တ ယထာဝုတ္တေဟိ သောဌသာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟအသမ္မောဟဝိဟာရဒိဗ္ဗဝိဟာရဝိဘာဝနပရိယာယေဟိ ဝိဇ္ဇာတ္တယဝိ ဘာဝနာပဒေသေန အတ္တနော သဗ္ဗညုဂုဏဝိဘာဝနပရိယာယေဟိ စ။ တေနာဟ **''အနေကပရိယာယေန ဓမ္မော ပကာသိ တော''**တိ။

ဒေသနာနုမောဒနာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပသန္နကာရဝဏ္ဏနာ

ပသန္နကာရ န္တိ ပသန္နေဟိ ကာတဗ္ဗံ သက္ကာရံ။ **သရဏ**န္တိ ပဋိသရဏံ။ တေနာဟ **''ပရာယဏ''**န္တိ။ ပရာယဏ ဘာဝေါ စ အနတ္ထနိသေဓနေန အတ္ထသမ္ပဋိပာဒနေန စ ဟောတီတိ အာဟ **''အဃသ္သ တာတာ ဟိတသ္သ စ ဝိဓာ တာ''**တိ။ **အဃသ္သာ** တိ ဒုက္ခတောတိ ဝဒန္တိ, ပာပတောတိ ပန ယုတ္တံ။ နိသ္သက္ကေ စေတံ သာမိဝစနံ။ ဧတ္ထ စ နာယံ ဂမိ-သဒ္ဒေါ နီ-သဒ္ဒာဒယော ဝိယ ဒွိကမ္မကော, တသ္မာ ယထာ ''အဇံ ကမံ နေတီ''တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ''ဂေါတမံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ''တိ ဝတ္တုံ န သက္ကာ, ''သရဏန္တိ ဂစ္ဆာမီ''တိ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဣတိ-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော, တ သ္သ စာယမတ္ထော – ဂမနဉ္စ တဒဓိပ္ပာယေန ဘဇနံ, တထာ ဇာနနံ တတိ ဒသ္သေန္တော **''ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေ နာ''**တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ **ဘဇာမီ**တိအာဒီသု ပုရိမသ္သ ပုရိမသ္သ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ အတ္ထဝစနံ။ **ဘဇနံ** တ သရဏာဓိပ္ပ ဟယေန ဥပသင်္ကမနံ, **သေဝနံ** သန္တိကာဝစရတာ, **ပယိရုပာသနံ** ဝတ္တပဋိဝတ္တကရဏေန ဥပဋ္ဌာနန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗထာပိ အနညသရဏတံယေဝ ဒီပေတိ။ **''ဂစ္ဆာမီ''** တိ ပဒသ္သ ကထံ ''ဗုဇ္ဈာမီ''တိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **''ယေသ ဥပ္ပ္တီ''**တိအာဒိ။

အဓိဂတမဂ္ဂေ, သစ္ဆိကတနိရောဓေ တိ ပဒဒ္ဒဝယေနပိ ဖလဋ္ဌာ ဧဝ ဒသ္သိတာ, န မဂ္ဂဋ္ဌာတိ တေ ဒသ္သေန္တော **''ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စာ''** တိ အာဟ။ နနု စ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနောပိ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇတီတိ ဝုစ္စတီတိ? ကိဉ္စာပိ ဝုစ္စတိ, နိပ္ပရိယာယေန ပန မဂ္ဂဋ္ဌာ ဧဝ တထာ ဝတ္တဗ္ဗာ, န ဣတရေ နိယာမောက္ကမနာဘာဝတော။ တထာ ဟိ တေ ဧဝ **''အပာယေသု အပတမာနေ ဓာရေတီ''**တိ ဝုတ္တာ။ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနေန ဟိ အပာယဝိနိမုတ္တိသမ္ ဘဝေါ။ **အက္ခာယတီ** တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒိအတ္ထော, ပကာရတ္ထော တ။ တေန ''ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္ မာ သင်္ခတာ တ အသင်္ခတာ တ, ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိ **သုတ္တပဒံ** (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) သင်္ဂ ဏှာတိ, **ဝိတ္ထာရော** တိ တ ဣမိနာ။ ဧတ္ထ စ **အရိယမဂ္ဂေါ** နိယ္ယာနိကတာယ, **နိဗ္ဗာနံ** တသ္သ တဒတ္ထသိဒ္ဓိဟေ တုတာယာတိ ဥဘယမေဝေတ္ထ နိပ္ပရိယာယေန ဓမ္မောတိ ဝုတ္တော။ နိဗ္ဗာနဉှိ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတံ လဘိတွ္တာ အရိယမဂ္ဂသ္သ တဒတ္ထသိဒ္ဓိ, အရိယဖလာနံ ''ယသ္မာ တာယ သဒ္ဓာယ အဝူပသန္တာယာ''တိအာဒိဝစနတော မဂ္ဂေန သ

မုစ္စိန္ဒုကာနံ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပဟာနကိစ္စတာယ နိယျာနာနုဂုဏတာယ နိယျာနပရိယောသာနတာယ စ။ ပရိယ တ္တိဓမ္မဿ ပန နိယျာနဓမ္မသမဓိဂမဟေတုတာယာတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန ဓမ္မဘာဝေါ လဗ္ဘတိ ဧဝ, သတာယမတ္ ထော ဟဒ္ဒာရုဠှေဟ္ဝာ ဧတတိ ဒဿေန္တော "န ကေဝလ"န္တိအာဒိမာဟ။

ကာမရာဂေါ ဘဝရာဂေါတိ ဧဝမာဒိဘေဒေါ သဗ္ဗောပိ ရာဂေါ ဝိရဇ္ဇတိ ပဟီယတိ ဧတေနာတိ **ရာဂဝိရာဂေါတိ မဂ္ဂ ေါ ကထိတော**။ ဧဇာသင်္ခာတာယ တဏှာယ အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏဿ သောကဿ စ တဒုပ္ပတ္တိယံ သဗ္ဗ သော ပရိက္ခီဏတ္တာ **အနေဇမသောကန္တိ ဖလံ ကထိတံ။ အပ္ပဋိကူလ** န္တိ အဝိရောဓဒီပနတော ကေနစိ အဝိရုဒ္ဓံ, ဣဋ္ဌံ ပဏီတန္တိ တ အတ္ထော။ ပဂုဏရူပေန ပဝတ္တိတတ္တာ, ပကဋ္ဌဂုဏဝိဘာဝနတော တ **ပဂုဏံ**။ ယထာဟ "ဝိဟိံသသညီ ပ ဂုဏံ န ဘာသိံ, ဓမ္မံ ပဏီတံ မနုဇေသု ဗြဟ္မေ"တိ။ သဗ္ဗဓမ္မက္ခန္ဓာ ကထိတာတိ ယောဇနာ။

ဒိဋ္ဌိသီလသင်္ဃာတေနာ တိ "ယာယံ ဒိဋ္ဌိ အရိယာ နိယျာနိကာ နိယျာတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယ, တထာရူပာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄, ၃၅၆; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄) ဧဝံ ဝုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိ ယာ, "ယာနိ တာနိ သီလာနိ အခဏ္ဍာနိ အစ္ဆိဒ္ဒာနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသာနိ ဘုဇိဿာနိ ဝိညုပ္ပသတ္ထာနိ အပရာမ ဋ္ဌာနိ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ , တထာရူပေဟိ သီလေဟိ သီလသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၁၂; ပရိ. ၂၇၄) ဧဝံ ဝုတ္တာနံ သီလာနဉ္စ သံဟတဘာဝေန, ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေနာတိ အတ္ထော။ **သံဟ တော**တိ ဃဋိတော။ အရိယပုဂ္ဂလာ ဟိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဒူရေ ဌိတာပိ အတ္တနော ဂုဏသာမဂ္ဂိယာ သံဟတာ ဧဝ။ **အဋ္ဌ စ ပုဂ္ဂလ ဓမ္မဒသာ တေ**တိ တေ ပုရိသယုဂဝသေန စတ္တာရောပိ ပုဂ္ဂလဝသေန အဋ္ဌေဝ အရိယဓမ္မဿ ပစ္စက္ခဒသ္ သာဝိတာယ ဓမ္မဒသာ။ တီဏိ ဝတ္ထူနိ သရဏန္တိ ဂမနေန တိက္ခတ္တုံ ဂမနေန စ **တီဏိ သရဏဂမနာနိ**။ **ပဋိဝေဒေသီ**တိ အတ္တနော ဟဒယဂတံ တစာယ ပဝေဒေသိ။

ပသန္နကာရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သရဏဂမနကထာဝဏ္ဏနာ

သရဏဂမနဿ ဝိသယပဘေဒဖလသံကိလေသဘေဒါနံ ဝိယ ကတ္တု စ ဝိဘာဝနာ တတ္ထ ကောသလ္လာယ ဟော တီတိ **"သရဏဂမနေသု ကောသလ္လတ္ထံ သရဏံ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗော"** တိ ဝုတ္တံ တေန ဝိနာ သရဏဂမနဿေဝ အ သမ္ဘဝတော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ တေအနံ န ဂဟိတံ, နနု တေအနဝိဘာဝနာပိ တတ္ထ ကောသလ္လာဝဟာတိ? သစ္စမေ တံ, တံ ပန သံကိလေသဂ္ဂဟဏေနေဝ အတ္ထတော ဒီပိတံ ဟောတီတိ န ဂဟိတံ။ ယာနိ ဟိ တေသံ သံကိလေသကာရဏာ နိ အညာဏာဒီနိ, တေသံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒနေန, ဥပ္ပန္နာနဉ္စ ပဟာနေန တေအနံ ဟောတီတိ။ ဟိံသ တ္ထဿ သရ-သဒ္ဒဿ ဝသေနေတံ ပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ **"ဟိံသတီတိ သရဏ"**န္တိ ဝတ္တ တံ ပန ဟိံသနံ ကေသံ, ကထံ, ကဿ တတိ စောဒနံ သောဓေန္တော **"သရဏဂတာန"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘယ**န္တိ ဝဋ္ဋဘယံ။ **သန္တာသ**န္တိ စိတ္ တုတြာသံ။ တေနေဝ စေတသိကဒုက္ခဿ ဂဟိတတ္တာ **ဒုက္ခ**န္တိ ကာယိကံ ဒုက္ခံ။ **ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသ** န္တိ ဒုဂ္ ဂတိပရိယာပန္နံ သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ ပရတော ဖလကထာယံ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **ဧတ**န္တိ "သရဏ"န္တိ ပဒံ။

ဧဝံ အဝိသေသတော သရဏသဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိသေသတော ဒဿေတုံ **"အထ ဝါ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဟိတေ ပဝတ္တနေနာ** တိ "သမ္ပန္နသီလာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟရထာ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၆၄, ၆၉) အတ္ ထေ နိယောဇနေန။ **အဟိတာ စ နိဝတ္တနေနာ** တိ **"ပာဏာတိပါတဿ ခေါ ပာပကော ဝိပါကော ပာပကံ အဘိသမ္ပရာ ယ"**န္တိအာဒိနာ အာဒီနဝဒဿနာဒိမုခေန အနတ္ထတော ဝိနိဝတ္တနေန။ **ဘယံ ဟိံသတီ**တိ ဟိတာဟိတေသု အပ္ပဝတ္တိ ပဝတ္တိဟေတုကံ ဗျသနံ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန ဝိနာသေတိ ။ **ဘဝကန္တာရာ ဥတ္တာရဏေန** မဂ္ဂသင်္ခါတော ဓမ္မော, ဣတရော **အဿာသဒါနေန** သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ ယောဇနာ။ **ကာရာန**န္တိ အနုဝသေန ပူဇာဝသေန စ ဥပနီတာနံ သက္ကာရာနံ။ **ဝိပုလဖလပဋိလာဘကရဏေန** သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတိ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာ ယော။ **ဣမိနာပိ ပရိယာယေနာ**တိ ဣမိနာပိ ဝိဘဇိတ္ တ ဝုတ္တေန ကာရဏေန။

"သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, သ္ဝါက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တော တတ္ထ ရတနတ္ တယေ ပသာဒေါ တပ္ပသာဒေါ, တဒေဝ ရတနတ္တယံ ဂရု ဧတဿာတိ တဂ္ဂရု, တဿ ဘာဝေါ တဂ္ဂရုတာ, တပ္ပ

သာဒေ စ တဂ္ဂရုတာ စ **တပ္ပသာဒတဂ္ဂရုတာ,** တာဟိ။ ဝိခုတဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသမ္မောဟအဿဒ္ဓိယာဒိတာယ **ဝိဟတကိလေသော**။ ''တဒေဝ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ဂတိ တာဏံ လေဏ''န္တိ ဇဝံ အာကာရေန ပဝတ္တိယာ **တပ္ပရာယဏတာကာရပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒေ သရဏဂမနံ** ''သရဏန္တိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာ''တိ။ **တံသမင်္ဂီ** တိ တေန ယထာဝုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒေန သမန္နာဂတော။ **ဇဝံ ဥပေတီ**တိ ဇဝံ ဘဇတိ သေဝတိ ပယိရုပါသတိ, ဇဝံ တ ဓာနာတိ ဗုဇ္ဈတီတိ ဝေမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တ္တေ စ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန လောကိယသရဏဂမနမာဟ။ တဉှိ ပသာဒပ္ပဓာနံ, န ဉာဏပ္ပဓာနံ။ ဂရုတာဂဟဏေန လောကုတ္တရံ။ အရိယာ ဟိ ရတနတ္တယံ ဂုဏာဘိညာတာယ ဟာသာဏစ္စတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကတွာ ပဿန္တိ, တသ္မာ တပ္ပသာဒေန ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဝိဟတကိလေသော တဂ္ဂရုတာယ သမုစ္ဆေဒဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တပ္ပရာယဏတာ ပနေတ္ထ တဂ္ဂတိကတာတိ တာယ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဝက္ခမာနံ သရဏဂမနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဝိသေသေန တ ပသာဒဂရုတာ ဇောတိတာတိ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန အဝေစ္စပ္ပသာဒဿ ဣတရဿ စ ဂဟဏံ, တထာ ဂရုတာဂဟဏေနာတိ ဥဘယေနပိ ဥဘယံ သရဏဂမနံ ယောဇေတဗ္ဗံ။

မဂ္ဂက္ခဏေ ဣဇ္ဈတီတိ ယောဇနာ။ **နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ** တိ ဧတေန အတ္တတော စတုသစ္စာဓိဂမောယေဝ လောကုတ္တရံ သရဏဂမနန္တိ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ဟိ နိဗ္ဗာနဓမ္မော သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန, မဂ္ဂဓမ္မော ဘာဝနာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနောယေဝ သရဏဂမနတ္တံ သာဓေတိ, ဗုဒ္ဓဂုဏာ ပန သာဝကဂေါစရဘူတာ ပရိညာဘိသမယဝသေန, တထာ အရိယသင်္ဃဂုဏာ။ တေနာဟ **''ကိစ္စတော သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတီ''** တိ, ဣဇ္ဈန္တဉ္စ သဟေဝ ဣဇ္ဈတိ, န လောကိယံ ဝိယ ပဋိပာဋိယာ အသမ္မောဟပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယေ ပန ဝဒန္တိ ''န သရဏဂမနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ, မဂ္ဂဿ အဓိဂတတ္တာ ပန အဓိဂတမေဝ ဟောတိ ဧကစ္စာနံ တေဝိဇ္ဇာဒီနံ လောကိယဝိဇ္ဇာဒယော ဝိယာ''တိ, တေသံ လောကိယမေဝ သရဏဂမနံ သိယာ, န လောကုတ္တရံ, တဉ္စ အယုတ္တံ ဒုဝိဓဿပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ။ **တဿ** လောကိယသရဏဂမနံ။ **သဒ္ဓာပဋိလာဘော** ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဂဝါ''တိအာဒိနာ။ **သဒ္ဓာမူလိကာ** တိ ယထာဝုတ္တသဒ္ဓာပုဗ္ဗင်္ဂမာ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ** ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ ဓမ္မသုဓမ္မတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိဉ္စ လောကိယာဝဗောဓဝသေနေဝ သမ္မာ ဉာယေန ဒဿနတော။ ''သဒ္ဓာမူလိကာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ''တိ ဧတေန သဒ္ဓူပနိဿယာ ယထာဝုတ္တလက္ခဏာ ပညာ လောကိယသရဏဂမနန္တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **''ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မန္တိ ဝုစ္စတီ''** တိ ''ဒိဋ္ဌိ ဧဝ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဥဇုံ ကရီယတီ''တိ ကတွာ။ ဒိဋ္ဌိ တ ဥဇုံ ကရီယတိ ဧတေနာတိ **ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ,** တထာ ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒော ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ''တပ္ပရာယဏတာကာရပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒော''တိ ဣဒဉ္စ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ သဒ္ဓာပုဗ္ဗင်္ဂမသမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏံ ပန စိတ္တုပ္ပာဒဿ တပ္ပဓာနတာယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ''သဒ္ဓာပဋိလာဘော''တိ ဣမိနာ မာတာဒီဟိ ဥဿာဟိတဒာရကာဒီနံ ဝိယ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တသရဏဂမနံ ဒဿေတိ, ''သမ္မာဒိဋ္ဌိ''တိ ဣမိနာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တသရဏဂမနံ။

တယိဒံ လောကိယံ သရဏဂမနံ။ **အတ္တာ** သန္နိယျာတီယတိ အပ္ပီယတိ ပရိစ္စဇီယတိ ဧတေနာတိ **အတ္တသန္နိယျာတနံ,** ယထာဝုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ။ တံ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ပဋိသရဏံ ဧတဿာတိ တပ္ပရာယဏော, ပုဂ္ဂလော, စိတ္တုပ္ပာဒေ တ, တဿ ဘာဝေ **တပ္ပရာယဏတာ,** ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိဇုကမ္မမေဝ။ သရဏန္တိ အဓိပ္ပာယေန သိဿဘာဝံ အန္တေဝါသိကဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **သိဿဘာဝူပဂမနံ** ။ သရဏဂမနာဓိပ္ပာယေနေဝ ပဏိပတတိ ဧတေနာတိ **ပဏိပါတော**။ သဗ္ဗတ္ထ ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္တပရိစ္စဇန** န္တိ သံသာရဒုက္ခနိတ္ထရဏတ္ထံ အတ္တနော အတ္တဘာဝဿ ပရိစ္စဇနံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ဗုဒ္ဓာဒီနံယေဝါ**တိ အဝဓာရဏံ ဣတရေသုပိ သရဏဂမနဝိသေသေသု ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ တဒညနိဝတ္တနံ ကတံ ဟောတိ။

ဇဝံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒီနိ ဧကေန ပကာရေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အပရေဟိပိ ပကာရေဟိ ဒဿေတုံ **''အပိစာ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တေန ပရိယာယန္တရေဟိပိ အတ္တသန္နိယျာတနာဒိ ကတမေဝ ဟောတိ အတ္ထဿ အဘိန္နတ္တာတိ ဒဿေတိ။ **အာဠဝကာဒီနန္တိ** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သာတာဂိရိဟေမဝတာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နနု စေတေ အာဠဝကာဒယော မဂ္ဂေနေဝ အာဂတသရဏဂမနာ, ကထံ တေသံ တပ္ပရာယဏတာသရဏဂမနံ ဝုတ္တန္တိ? မဂ္ဂေနာဂတသရဏဂမနေဟိပိ ''သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ ဂါမာ ဂါမ''န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆) တေဟိ တပ္ပရာယဏတာကာရဿ ပဝေဒိတတ္တာ တထာ ဝုတ္တံ။

ဉာတိ။ပေ။ ဝသေနာတိ ဧတ္ထ ဉာတိဝသေန ဘယဝသေန အာစရိယဝသေန ဒက္ခိဏေယျဝသေနာတိ ပစ္စေကံ ''ဝသေနာ''တိ ပဒံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **ဉာတိဝသေနာ**တိ ဉာတိဘာဝဝသေန။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ **ဒက္ခိဏေယျပဏိပာတေနာ**တိ ဒက္ခိဏေယျတာဟေတုကေန ပဏိပာတေန။ **ဉာတရေဟီ**တိ ဉာတိဘာဝါဒိဝသပ္ပဝတ္တေဟိ တီဟိ ပဏိပာတေဟိ။ **ဉာတရေဟီ**တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **''တသ္မာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝန္ဒတီ**တိ ပဏိပာတဿ လက္ခဏဝစနံ။ **ဝေရူပန္တိ** ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သမ္ပရာယိကဉ္ဟိ နိယျာနိကံ တ အနုသာသနံ ပစ္စာသီသန္တော ဒက္ခိဏေယျပဏိပာတမေဝ ကရောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **သရဏဂမနပ္ပဘေဒေ** တိ သရဏဂမနဝိဘာဂေ။

အရိယမဂ္ဂေယေဝ လောကုတ္တရသရဏဂမနန္တိ အာဟ **''စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ ဝိပါကဖလ''** န္တိ။ **သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော**တိ သကလဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အနုပ္ပာဒနိရောဓော။ **တေန္တိ** ''စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ, သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီ''တိ (ဓ. ပ. ၁၉၀) ဧဝံ ဝုတ္တံ အရိယသစ္စဒဿနံ။

နိစ္စတော အနုပဂမနာဒိဝသေနာတိ နိစ္စန္တိ အဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန။ **အဋ္ဌာန** န္တိ ဟေတုပဋိက္ခေပေါ။ **အနဝကာသော**တိ ပစ္စယပဋိက္ခေပေါ။ ဥဘယေနပိ ကာရဏမေဝ ပဋိက္ခိပတိ။ **ယန္တိ** ယေန ကာရဏေန။ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော** တိ မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ သမ္ပန္နော သောတာပန္နော။ **ကဉ္စိ သင်္ခါရ** န္တိ စတုဘူမကေသု သင်္ခတသင်္ခါရေသု ကေသင်္ခါရမ္ပိ။ **နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျာ**တိ ''နိစ္စော''တိ ဂဏှေယျ။ **သုခတော ဥပဂစ္ဆေယျာ** တိ ''ဧကန္တသုခီ အတ္တာ ဟောတိ အရောဂေါ ပရံ မရဏာ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၇၆) ဧဝံ အတ္တဒိဋ္ဌိဝသေန သုခတော ကဟံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ပန အရိယသာဝကော ပရိဠာဟာဘိဘူတော ပရိဠာဟဝူပသမနတ္ထံ မတ္တဟတ္ထိပရိတ္တာသိတော ဝိယ စောက္ခဗြာဟ္မဏော ဥက္ကာရဘူမိံ ကဉ္စိ သင်္ခါရံ သုခတော ဥပဂစ္ဆတိ။ အတ္တတရေ ကသိဏာဒိပဏ္ဏတ္တိသင်္ဂဟဏတ္ထံ ''သင်္ခါရ''န္တိ အဝတွာ **''ကဉ္စိ ဓမ္မ''** န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣမေသုပိ တရေသု စတုဘူမကဝသေနေဝ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော တေဘူမကဝသေနေဝ တ။ ယံ ယဉ္ဟိ ပုထုဇ္ဇနော ကဟာဝသေန ဂဏှာတိ, တတော တတော အရိယသာဝကော ကဟံ ဝိနိဝေဌေတိ။ **မာတရန္တိ** အာဒီသု ဇနိကာ မာတာ, ဇနကော ပိတာ, မနုဿဘူတော ခီဏာသဝော **အရဟာ**တိ အဓိပ္ပေတော။ ကိံ ပန အရိယသာဝကော အညံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျာတိ? ဧတမ္ပိ အဋ္ဌာနံ, ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ ပန မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထံ အရိယသာဝကဿ ဖလဒီပနတ္ထဉ္စေဝံ ဝုတ္တံ။ **ဒုဋ္ဌစိတ္တော** ဝဓကစိတ္တေန ပဒုဋ္ဌစိတ္တော။ **လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျာ**တိ ဇီဝမာနကသရီရေ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယ ပိဝနမတ္တမ္ပိ လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျ။ **သင်္ဃံ ဘိန္ဒေယျာ** တိ သမာနသံဝါသကံ သမာနသီမာယံ ဌိတံ သင်္ဃံ 'ကမ္မေန ဥဒ္ဒေသေန ဝေါဟရန္တော အနုဿာဝနေန သလာကဂ္ဂါဟေနာ''တိ (ပရိ. ၄၅၈) ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဘိန္ဒေယျ ။ **အညံ သတ္ထာရ** န္တိ အညံ တိတ္ထကရံ ''အယံ မေ သတ္ထာ''တိ ဧဝံ ဂဏှေယျာတိ **နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီ** တိ အတ္ထော။

န တေ ဂမိဿန္တိ အပာယဘူမိ န္တိ တေ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာ တန္နိမိတ္တံ အပာယဘူမိံ န ဂမိဿန္တိ, **ဒေဝကာယံ** ပန **ပရိပူရေဿန္တီ** တိ အတ္ထော။

ဒသဟိ ဌာနေဟီတိ ဒသဟိ ကာရဏေဟိ။ **အဓိဂ္ဂဏှာတီ** တိ အဓိဘဝတိ။ **ဝေလာမသုတ္တာဒိဝသေနာပီ** တိ ဧတ္ထ ''စတုရာသီတိသဟဿသင်္ခာနံ သုဝဏ္ဏဟတိရူပိယဟတိကံသဟတီနံ ယထာက္ကမံ ရူပိယသုဝဏ္ဏဟိရညပူရာနံ ကရိသဿ စတုတ္တဘာဝပ္ပမာဏာနံ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတာနံ စတုရာသီတိယာ ဟတ္ထိသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ အဿသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ ရထသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ ဓေနုသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ ကညာသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ ပလ္လင်္ကသဟဿာနံ စတုရာသီတိယာ ဝတ္ထကောဋိသဟဿာနံ အပရိမာဏဿ စ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာဒိဘေဒဿ အာဟာရဿ ပရိစ္စဇနဝသေန သတ္တမာသာဓိကာနိ သတ္တ သံဝစ္ဆရာနိ နိရန္တရံ ပဝတ္တဝေလာမမဟာဒါနတော ဧကဿ သောတာပန္နဿ ဒိန္နဒါနံ မဟပ္ဖလတရံ, တတော သတံ သောတာပန္နာနံ ဒိန္နဒါနတော ဧကဿ သကဒါဂါမိဿ, တတော ဧကဿ အနာဂါမိဿ, တတော ဧကဿ အရဟတော, တတော ဧကဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ, တတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ, တတော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ ဒိန္နဒါနံ မဟပ္ဖလတရံ, တတော စာတုဒ္ဒိသံ သင်္ဃံ ဥဒ္ဒိဿ ဝိဟာရကရဏံ, တတော သရဏဂမနံ မဟပ္ဖလတရ''န္တိ ဣမမတ္ထံ ဒီပေန္တဿ ဝေလာမသုတ္တဿ (အ. နိ. ၉.၂၀) ဝသေန။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''ယံ ဂဟပတိ, ဝေလာမော ဗြာဟ္မဏော အနံ အဒါသိ မဟာဒါနံ, ယော

ကော် ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ ဘောဇေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရ”န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၉.၂၀)။ **ဝေလာမသုတ္တာဒီ** တိ **အာဒိ**-သ ဒ္ဒေန အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တာဒီနံ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အညာဏံ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဂုဏာနံ အဇာနနံ တတ္ထ သမ္မောဟော, ‘‘ဗုဒ္ဓေါ နု ခေါ, န နု ခေါ ဗုဒ္ဓေါ’’တိအာဒိနာ ဝိစိကိစ္ဆာ **သံသယော, မိစ္ဆာဉာဏံ** တဿ ဂုဏာနံ အဂုဏဘာဝပရိကပ္ပနေန ဝိပရီတဂ္ဂါဟော။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အနာဒရာက ရတာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **န မဟာဇုတိကန္တိ** န ဥဠာရံ, အပရိသုဒ္ဓံ အပရိယောဒာတန္တိ အတ္ထော။ **န မဟာဝိပ္ဖာရ** န္တိ အနု ဠာရံ။ **သာဝဇ္ဇော** တိ ဒိဋ္ဌိတဏှာဒိဝသေန သဒေါသော။ လောကိယံ သရဏဂမနံ သိက္ခာသမာဒာနံ ဝိယ အဂ္ဂဟိတကာလ ပရိစ္ဆေဒံ ဇီဝိတပရိယန္တမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ တဿ ခန္ဓဘေဒေန ဘေဒေါတိ အာဟ **“အနဝဇ္ဇော ကာလကိရိယာ ယာ”**တိ။ **သောတိ** အနဝဇ္ဇော သရဏဂမနဘေဒေါ။ သတိပိ အနဝဇ္ဇတ္တေ ဣဋ္ဌဖလောပိ န ဟောတီတိ အာဟ **“အဖ လော”**တိ။

သရဏဂမနကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပါသကဝိဓိကထာဝဏ္ဏနာ

ကော ဥပါသကောတိ သရူပပုစ္ဆာ, တသ္မာ ကိံလက္ခဏော ဥပါသကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကသ္မာ** တိ ဟေတုပုစ္ဆာ။ တေန ကေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဥပါသကသဒ္ဒေါ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ နိရုဠှောတိ ဒဿေတိ။ **ကိမဿ သီလ** န္တိ ကီဒိသံ အဿ ဥပါသကဿ သီလံ, ကိတ္တကေန သီလေနာယံ သီလသမ္ပန္နော နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ကော အာဇီဝေါ** တိ ကော အဿ သမ္မာအာဇီဝေါ, သော ပန မိစ္ဆာဇီဝဿ ပရိဝဇ္ဇနေန ဟောတီတိ သောပိ ဝိဘဇီယတီတိ။ **ကာ ဝိပတ္တီ** တိ ကာ အဿ သီလဿ, အာဇီဝဿ စ ဝိပတ္တိ။ အနန္တရဿ ဟိ ဝိဓိ ဝါ ပဋိသေဓော ဝါ။ **ကာ သမ္ပတ္တီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

ယော ကောစီတိ ခတ္တိယာဒီသု ယော ကောစိ။ တေန သရဏဂမနမေဝေတ္ထ ကာရဏံ, န ဇာတိအာဒိဝိသေသောတိ ဒဿေတိ။ **ဥပါသနတော**တိ တေနေဝ သရဏဂမနေန တတ္ထ စ သက္ကစ္စကာရိတာယ အာဒရကရဏဗဟုမာနာဒိယောဂေ န ပယိရုပါသနတော။ **ဝေရမဏိယော**တိ ဝေရံ ဝုစ္စတိ ပါဏာတိပါတာဒိဒုဿီလျံ, တဿ မဏနတော ဟနနတော ဝိနာ သနတော ဝေရမဏိယော, ပဉ္စ ဝိရတိယော ဝိရတိပ္ပဓာနတ္တာ တဿ သီလဿ။ တေနေတဟ တတ္ထ တတ္ထ **“ပဋိဝိ ရတော ဟောတီ”**တိ။

မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ တိ န သမ္မာဝဏိဇ္ဇာ အယုတ္တဝဏိဇ္ဇာ အသာရုပ္ပဝဏိဇ္ဇာ။ **ပဟာယာ**တိ အကရဏေနေဝ ပဇဟိတွာ။ **ဓမ္မေနာ** တိ ဓမ္မတော အနပေတေန။ တေန အညမ္ပိ အဓမ္မိကံ ဇီဝိကံ ပဋိက္ခိပတိ။ **သမေနာ**တိ အဝိသမေန။ တေန ကာယဝိသမာဒိဒုစ္စရိတံ ဝဇ္ဇေတွာ ကာယသမာဒိနာ သုစရိတေန ဇီဝနံ ဒဿေတိ။ **သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ** တိ အာဝုဓဘဏ္ဍံ ကတွာ ဝါ ကာရေတွာ ဝါ ယထာကတံ ဝါ ပဋိလဘိတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ **သတ္တဝဏိဇ္ဇာ** တိ မနုဿဝိက္ ကယော ။ **မံသဝဏိဇ္ဇာ** တိ သူနကာရာဒယော ဝိယ မိဂသူကရာဒိကေ ပောသေတွာ မံသံ သမ္ပာဒေတွာ ဝိက္ကယော။ **မဇ္ဇ ဝဏိဇ္ဇာ**တိ ယံ ကိဉ္စိ မဇ္ဇံ ယောဇေတွာ တဿ ဝိက္ကယော။ **ဝိသဝဏိဇ္ဇာ** တိ ဝိသံ ယောဇေတွာ, ဝိသံ ဂဟေတွာ ဝါ တဿ ဝိက္ကယော။ တတ္ထ သတ္ထဝဏိဇ္ဇာ ပရောပရောဓနိမိတ္တတာယ အကရဏီယာ ဝုတ္တာ, သတ္တဝဏိဇ္ဇာ အဘုဇိဿဘာဝကရဏတော, မံသဝိသဝဏိဇ္ဇာ ဝဓဟေတုတော, မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ ပမာဒဋ္ဌာနတော။

တဿေဝ တိ ပဉ္စဝေရမဏိလက္ခဏဿ သီလဿ စေဝ ပဉ္စမိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာလက္ခဏဿ အာဇီဝဿ စ။ **ဝိပတ္တီ**တိ ဘေဒေါ ပကောပေါ စ။ **ယာယာ**တိ ယာယ ပဋိပတ္တိယာ။ **စဏ္ဍာလော** တိ ဥပါသကစဏ္ဍာလော။ **မလန္တိ** ဥပါသ ကမလံ။ **ပတိကိဋ္ဌော** တိ ဥပါသကနိဟီနော။ ဗုဒ္ဓာဒီသု ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓာဝိပရိယာယော အဿဒ္ဓိယံ မိစ္ဆာဓိ မောက္ခော။ ယထာဝုတ္တေန အဿဒ္ဓိယေန သမန္နာဂတော **အဿဒ္ဓေါ** ။ ယထာဝုတ္တ သီလဝိပတ္တိ အာဇီဝဝိပတ္တိဝသေန **ဒုဿီလော** ။ ‘‘ဣမိနာ ဒိဋ္ဌာဒိနာ ဣဒံ နာမ မင်္ဂလံ ဘဝိဿတီ’’တိ ဧဝံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတကောတူဟလသင်္ ခါတေန ဒိဋ္ဌသုတမုတမင်္ဂလေန သမန္နာဂတော **ကောတူဟလမင်္ဂလိကော** ။ **မင်္ဂလံ ပစ္စေတီ** တိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင် ဂလမေဝ ပတ္တိယာယတိ။ **နော ကမ္မန္တိ** ကမ္မဿကတံ နော ပတ္တိယာယတိ။ **ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ** တိ ဣတော သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ သာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရကသမယေ။ **ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသတီ** တိ ဒုပ္ပဋိပန္နံ ဒက္ခိဏာရဟသညီ ဂဝေသတိ။

ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတီတိ အနမာနနာဒိကံ ကုသလကိရိယံ ပဌမံ ကရောတိ။ တွေ့ ဧ ဒက္ခိဏေယျပရိယေသနပုဗ္ဗကာရေ ဧကံ ကတွာ ပဥ္စ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝိပတ္တိယံ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန **သမ္ပတ္တိ** ဉာတဗ္ဗာ။ အယံ ပန ဝိသေသော – စတုန္နမ္ပိ ပရိသာနံ ရတိဇနနဋ္ဌေန ဥပါသကောဝ ရတနံ **ဥပါသကရတနံ**။ ဂုဏသောဘာကိတ္တိသဒ္ဒသုဂန္ဓတာဟိ ဥပါသကောဝ ပဒုမံ **ဥပါသကပဒုမံ**။ တထာ **ဥပါသကပုဏ္ဍရီကော**။

အာဒိမ္ဟီတိ အာဒိအတ္ထေ။ **ကောဋ္ဌာသေ**တိ ပရိယန္တကောဋ္ဌာသေ။ **ဝိဟာရဂ္ဂေနာ**တိ ဩဝရကကောဋ္ဌာသေန, ''ဣမသ္မိံ ဂဗ္ဘေ ဝသန္တာနံ ဣဒံ နာမ ပနသဖလံ ပါပုဏာတီ''တိအာဒိနာ တံတံဝသနဋ္ဌာနကောဋ္ဌာသေနာတိ အတ္ထော။ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ**တိ အဇ္ဇဒိဝသံ အာဒိံ ကတွာ။ **အဇ္ဇတဂ္ဂေ**တိ အဇ္ဇကြုဂ္ဂံ အတ္ထော။

ပါဏေဟိ ဥပေတန္တိ ဣမိနာ တဿ သရဏဂမနဿ အာပါဏကောဋိကတံ ဒဿေန္တော **''ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတီ''**တိအာဒိနာ ဝတွာ ပုန ဇီဝိတေန တံ ဝတ္ထုတ္တယံ ပဋိပူဇေန္တော ''သရဏဂမနံ ရက္ခာမီ''တိ ဥပ္ပန္နံ တဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဿ အဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေန္တော **''အပါဏုဋ္ဌီ''**တိအာဒိမာဟ။ **ပါဏေဟိ ဥပေတန္တိ** ဟိ ယာဝ မေ ပါဏာ ဓရန္တိ, တာဝ သရဏံ ဥပေတံ, ဥပေန္တော စ န တစာမတ္တေန, န ကေတရံ စိတ္တုပ္ပါဒမတ္တေန, အထ ခေါ ပါဏေ ပရိစ္စဇိတွာပိ ယာဝဇီဝံ ဥပေတန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ဥပါသကဝဂ္ဂိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘယဘေရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. အနင်္ဂဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၇. **အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော**တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒိအတ္ထော, ဧဝမာဒိကန္တိ အတ္ထော။ တေန ''ဘိက္ခူ အာမန္တေသီ''တိအာဒိကံ သဗ္ဗံ သုတ္တံ သင်္ဂဏှာတိ။ တေနာဟ **''အနင်္ဂဏသုတ္တ''**န္တိ။ တဿ ကော နိက္ခေပေါ? အတ္တဇ္ဈာသယော။ ပရေဟိ အနဇ္ဈိဋ္ဌောယေဝ ဟိ မဟာထေရော ဣမံ ဒေသနံ အာရဘိ။ ကေစိ ပနာဟု ''ကေစ္စေ ဘိက္ခူ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တေ ဒိသွာ တေသံ စိတ္တသံကိလေသပ္ပဟာနာယ ဓေဝ ကေစ္စာနံ အာယတိံ အနုပ္ပါဒနာယ စ အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ''တိ။ **ဧဝံ သဗ္ဗသုတ္တေသု**တိ ယထာ ဧတ္ထ အနင်္ဂဏသုတ္တေ, ဧဝံ ဣတော ပရေသုပိ သဗ္ဗေသုပိ သုတ္တေသု အနုတ္တာနအပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ ဧဝ ကရီယတိ။ တေနာဟ **''တသ္မာ''**တိအာဒိ။ **ဂဏနပရိစ္ဆေဒေ**တိ ဂဏနေန ပရိစ္ဆိန္ဒနံ။ ဣဒဥ္ဟိ အပ္ပရဇက္ခမဟာရဇက္ခတာဝသေန ဒုဝိဓေ သတ္တေ ပစ္စေကံ အတ္တညုတာနတ္ထ ညုတာဝသေန ဒွိဓာ ကတွာ ''စတ္တာရော''တိ အနဝသေသပရိယာဒါနံ။ ဝဇ္ဇီပုတ္တကာဒယော ဝိယ ပုဂ္ဂလတာဒီတိ နဂဟေတဗ္ဗံ လောကသမညာနုသာရေန အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ သမတ္ထာနံ ဝသေန ဒေသနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ, အယဥ္စ ဒေသနာနယော သတ္တာ နိဿာယ တေတိ ဒဿေန္တော **''အယဥ္ဟိ''**တိအာဒိမာဟ။

သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာကထာဝဏ္ဏနာ

တတ္ထ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀) သမ္မုတိယာ ဒေသနာ **သမ္မုတိဒေသနာ,** ပရမတ္ထဿ ဒေသနာ **ပရမတ္ထဒေသနာ**။ **တတ္ထာ**တိ သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာသု, န သမ္မုတိပရမတ္ထေသု။ တေနာဟ **''ဧဝရူပါ သမ္မုတိဒေသနာ, ဧဝရူပါ ပရမတ္ထဒေသနာ''**တိ။ တတ္ထိဒံ သမ္မုတိပရမတ္ထာနံ လက္ခဏံ – ယသ္မိံ ဘိန္နေ, ဗုဒ္ဓိယာ အဝယဝဝိနိဗ္ဘောဂေ တ ကတေ န တံသမညာ, သာ ဃဋပဋာဒိပ္ပဘေဒာ သမ္မုတိ, တဗ္ဗိပရိယာယတော ပရမတ္ထော။ န ဟိ ကက္ခဠဖုသနာဒိသဘာဝေ အယံ နယော လဗ္ဘတိ, တတ္ထ ရူပါဒိဓမ္မေ သမူဟသန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ ဥပါဒါယ ပုဂ္ဂလတေဟာရောတိ အာဟ **''ပုဂ္ဂလောတိ သမ္မုတိဒေသနာ''**တိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဥပ္ပာဒဝယဝန္တော သဘာဝဓမ္မာ န နိစ္စာတိ အာဟ **''အနိစ္စန္တိ ပရမတ္ထဒေသနာ''**တိ။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ နနု ခန္ဓဒေသနာပိ သမ္မုတိဒေသနာဝ။ ခန္ဓဋ္ဌော ဟိ ရာသဋ္ဌော, ကောဋ္ဌာသဋ္ဌော တတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပန ခန္ဓသမညာ ဖဿာဒီသု တဇ္ဇာပညတ္တိ ဝိယ ပရမတ္ထသန္နိဿယာ တဿ အာသန္နတရာ, ပုဂ္ဂလသမညာဒယော ဝိယ န ဒူရေတိ ပရမတ္ထသင်္ဂဟိတာ ဝုတ္တာ, ခ

န္ခသိသေန တ တဒုပာဒါနာ သဘာဝဓမ္မာ ဧဝ ဂဟိတာ။ နနု စ သဘာဝဓမ္မာ သဗ္ဗေပိ သမ္မုတိမုခေနေဝ ဒေသနံ အာရောဟန္တိ, န သမုခေနာတိ သဗ္ဗာပိ ဒေသနာ သမ္မုတိဒေသနာဝ သိယာတိ? နယိဒမေဝံ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မဝိဘာဂေန ဒေသနာဝိဘာဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ, န စ သဒ္ဒော ကေနစိ ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဝိနာ အတ္ထံ ပကာသေတီတိ။

သမ္မုတိဝသေန ဒေသနံ သုတွတ တိ ''ဣမေကေစ္စော ပုဂ္ဂလော အတ္တန္တပော ဟောတိ အတ္တပရိတာပနာနုယောဂမနုယုတ္တော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၂.၄၁၃; ပု. ပ. ၁၀.၂၅ မာတိကာ) သမ္မုတိမုခေန ပဝတ္တိတံ ဒေသနံ သုတမယဉာဏုပ္ပာဒနဝသေန သုတွာ။ **အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွတ** တိ တဒနုသာရေန စတုသစ္စသင်္ခာတံ အတ္ထံ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂေန ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ **မောဟံ ပဟာယာ**တိ တဒေကဋ္ဌေဟိ ကိလေသေဟိ သဒ္ဓိံ အနဝသေသံ မောဟံ ပဇဟိတွာ။ **ဝိသေသန္တိ** နိဗ္ဗာနသင်္ခာတံ အရဟတ္တသင်္ခာတဥ္စ ဝိသေသံ။ **တေသန္တိ** တာဒိသာနံ ဝိနေယျာနံ။ **ပရမတ္ထဝသေနာ** တိ ''ပဉ္စိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဣန္ဒြိယာနိ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၄၇၂-၄၇၄) ပရမတ္ထဓမ္မဝသေန။ သေသံ အနန္တရနယေ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ သမ္မုတိဝသေန ပရမတ္ထဝသေန စ ဒေသနာယံ။ **ဒေသဘာသာကုသလောတိ** နာနာဒေသဘာသာသု ကုသလော။ **တိဏ္ဏံ ဝေဒာန** န္တိ နိဒဿနမတ္တံ, တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ သိပ္ပဂန္ထာနမ္ပီတိ အဓိပ္ပာယော သိပ္ပုဂ္ဂဟဏဥ္စ ဟိ ပရတော ဝက္ခတိ။ သိပ္ပာနိ တ ဝေဒန္တောဂမေ ကတွတ **''တိဏ္ဏံ ဝေဒာန''** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကထေတဗ္ဗဘာဝေန ဌိတာနိ,** န ကတ္ထစိ သန္နိဟိတဘာဝေနာတိ ဝေဒာနမ္ပိ ကထေတဗ္ဗဘာဝေနေဝ အဝဋ္ဌာနံ ဒီပေန္တော ''ဂုယှဟာ တယိ နိ ဟိတာ ဂယှတတီ''တိ မိစ္ဆာတဒံ ပဋိက္ခိပတိ။ နာနာဝိဓာ ဒေသဘာသာ ဧတေသန္တိ **နာနာဒေသဘာသာ**။

ပရမော ဥတ္တမော အတ္ထော **ပရမတ္ထော,** ဓမ္မာနံ ယထာဘူတသဘာဝေ။ လောကသင်္ကေတမတ္တသိဒ္ဓာ **သမ္မုတိ**။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ သမ္မုတိကထာယ သစ္စတာတိအာဟ **''လောကသမ္မုတိကာရဏာ''** တိ, လောကသမညံ နိဿာယ ပဝတ္တနတော။ လောကသမညာယ ဟိ အဘိနိဝေသေန ဝိနာ ဉာပနာ ဓေနုစ္စဿ သုတဿ သာဝနာ ဝိယ န မုသာ အနတိဓာဝိတဗ္ဗတော တဿာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ ''ဇနပဒနိရုတ္တိံ နာဘိနိဝေသေယျ, သမညံ နာတိဓာဝေယျာ''တိ (မ. နိ. ၃.၃၃၂)။ **ဓမ္မာန** န္တိ သဘာဝဓမ္မာနံ။ **ဘူတကာရဏာ**တိ ယထာဘူတသဘာဝံ နိဿာယ ပဝတ္တနတော။ **သမ္မုတိံ ဝေဟာရန္တဿာ**တိ ''ပုဂ္ဂလော သတ္တော''တိအာဒိနာ လောကသမညံ ကထေန္တဿ။

ဟိရောတ္တပ္ပဒီပနတ္ထ န္တိ လောကပာလနကိစ္စေ ဟိရောတ္တပ္ပဓမ္မေ ကိစ္စတော ပကာသေတုံ။ တေသဥ္စဟိ ကိစ္စံ သတ္တသန္တာနေယေဝ ပာကဋံ့ ဟောတီတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ တံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ ယသ္မိဥ္စဟိ စိတ္တုပ္ပာဒေ ကမ္မံ ဥပ္ပန္နံ, တံသန္တာနေ ဧဝ တဿ ဖလဿ ဥပ္ပတ္တိ **ကမ္မဿကတာ** ။ ဧဝဥ္စဟိ ကတဝိညာဏနာသော အကတာဂမော တ နတ္ထီတိ သာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ကထာယ ဒီပေတဗ္ဗာ။ တေဟိ သတ္တေဟိ ကာတဗ္ဗာ ပုညာဒိကိရိယာ **ပစ္စတ္တပုရိသကာရော** ပိ သန္တာနဝသေန နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗတော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ကထာယ ဒီပေတဗ္ဗော။

အာနန္တရိယဒီပနတ္ထ န္တိ စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ နာမ, တသ္မိံ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ, တန္နိဗ္ဗတ္တနေန အနန္တရကရဏသီလာနိ, အနန္တရပယောဇနာနိ တတိ **အာနန္တရိယာနိ,** မာတုဃာတာဒီနိ, တေသံ ဒီပနတ္ထံ။ တာနိပိ ဟိ သန္တာနဝသေန နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗတော ''မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေရောပေတီ''တိအာဒိနာ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၂၃) ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ကထာယ ဒီပေတဗ္ဗာနိ, တထာ ''သော မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၅၅၆; ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇; ၂.၃၀၉; ၃.၂၃၀; ဝိဘ. ၆၄၂, ၆၄၃) ''သော အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိ ဧကမ္ပိ ဇာတိ''န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၄, ၂၄၅; မ. နိ. ၁.၁၄၈, ၃၈၄, ၄၃၁; ပာရာ. ၁၂) ''အတ္ထိ ဒက္ခိဏာ အယကတော ဝိသုဇ္ဈတိ, နော ပဋိဂ္ဂာဟကတော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၃၈၁) စ ပဝတ္တာ **ဗ္ရဟ္မဝိဟာရပုဗ္ဗေနိဝါသဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိကထာ** ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဧဝ ကထာယ ဒီပေတဗ္ဗာ သတ္တသန္တာနဝိသယတ္တာ။ ''အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ (သံ. နိ. ၁.၂၄၉), န သမယဝိမုတ္တော ပုဂ္ဂလော''တိအာဒိနာ (ပု. ပ. ၁) စ ပရမတ္ထံ ကထေန္တောပိ လောကသမ္မုတိယာ အပ္ပဟာနတ္ထံ ပုဂ္ဂလကထံ ကထေသိ။ ဧတေန ဝုတ္တာဝသေသာယ ကထာယ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဘာဝေ ပယောဇနံ သာမညဝသေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကာမဉ္စေတံ သဗ္ဗံ အပရိညာတဝတ္ထုကာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ, ပရိညာတဝတ္ထုကာနမ္ပိ ပန ဧဝံ ဒေသနာ သုခါ ဝဟာ ဟောတိ။

မဟာဇနောတိ လောကိယမဟာဇနော။ **န ဇာနာတိ** ဃနဝိနိဗ္ဘောဂါဘာဝေန ဓမ္မကိစ္စဿ အသလ္လက္ခဏေန။ တတ္ထ “ကိံ နာမေတံ, ကထံ နာမေတ”န္တိ သံသယပက္ခန္ဒတာယ **သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇတိ** ။ ဝိရုဒ္ဓာဘိနိဝေသိတာယ **ပဋိသတ္တု ဟောတိ**။ **ဇာနာတိ** စိရပရိစိတတ္တာ ဝေါဟာရကထာယ။ တတော ဧဝ န **သမ္မောဟမာပဇ္ဇတိ,** န ပဋိသတ္တု ဟောတိ။

နပ္ပဇဟန္တိ ဝေါဟာရမုခေန ပရမတ္ထဿ ဒီပနတော။ သမညာဂဟဏဝသေန လောကေန ဉာယတိ သမညာယတိ ဝေါဟရီယတီတိ လောကသမညာ, တာယ **လောကသမညာယ**။ တဿ တဿ အတ္ထဿ ဝိဘာဝနေ လောကေန နိစ္ဆိတံ, နိယတံ ဝါ ဝုစ္စတိ ဝေါဟရီယတီတိ လောကနိရုတ္တိ, တဿံ **လောကနိရုတ္တိယံ** ။ တထာ လောကေန အဘိလပီယတီတိ လောကသမညတာယ လောကာဘိလာပေါ, တသ္မိံ **လောကာဘိလာပေ ဌိတာယေဝ** အပ္ပဟာနတော။ ပုဂ္ဂလတဒိနော ဝိယ **ပရမတ္ထဝသေန အဂ္ဂဟေတွာ** ။

သန္တော တိ ဧတ္ထ **သန္တ** သဒ္ဒေါ “ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇန”န္တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၇၀) ကိလန္တဘာဝေ အာဂတော, “အယဉ္စ ဝိတက္ကော အယဉ္စ ဝိစာရော သန္တာ ဟောန္တိ သမိတာ”တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၅၇၆) နိရုဒ္ဓဘာဝေ အာဂတော, “အဓိဂတော ခေါ မျာယံ ဓမ္မော ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဒသော ဒုရနုဗောဓော သန္တော ပဏီတော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၂.၁၇၂; မဟာဝ. ၇) သန္တဉာဏဂေါစရတာယ, “ဥပသန္တဿ သဒါ သတီမတော”တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၂၇) ကိလေသဝူပသမေ, “သန္တော ဟဝေ သဗ္ဘိ ပဝေဒယန္တီ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၅၁) သာဓူသု, “ပဉ္စိမေ, ဘိက္ခဝေ, မဟာစောရာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၁၉၅) အတ္ထိဘာဝေ, ဣဓာပိ အတ္ထိဘာဝေယေဝ။ သော စ ပုဂ္ဂလသမ္ဗန္ဓေန ဝုတ္တတ္တာ လောကသမညာဝသေနာတိ ဒဿေန္တော **“လောကသင်္ကေတဝသေန အတ္ထီ”**တိ အာဟ။ **အတ္ထီ** တိ စေတံ နိပါတပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ “အတ္ထိ ဣမသ္မိံ ကာယေ ကေသာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃-၃၇၄; မ. နိ. ၁.၁၁၀; ၃.၁၅၄; အ. နိ. ၆.၂၉; ၁၀.၆၀) ဝိယ။ **သံဝိဇ္ဇမာနာ** တိ ပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဥပလဗ္ဘမာနာ”**တိ အာဟ။ ယဉှိ သံဝိဇ္ဇတိ, တံ ဥပလဗ္ဘတီတိ။ အင်္ဂန္တိ ဧတေဟိ တံသမင်္ဂိပုဂ္ဂလာ နိဟီနဘာဝံ ဂစ္ဆန္တီတိ **အင်္ဂဏာနိ,** ရာဂါဒယော။ အဉ္ဇတိ မက္ခေတီတိ **အင်္ဂဏံ,** မလာဒိ။ အဉ္ဇေတိ တတ္ထ ဌိတံ အဟုန္ဒရတာယ အဘိဗျဉ္ဇေတီတိ **အင်္ဂဏံ,** ဝိဝဋ္ဋော ဘူမိပဒေသော။ ဒေါသာဒီနံ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသတာယ နာနပ္ပကာရာ ဗဟုလပ္ပဝတ္တိယာ **တိဗ္ဗကိလေသာ။ ပါပကာန** န္တိ လာမကာနံ။ **အကုသလာန**န္တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတာနံ။ **ဣစ္ဆာဝစရာန** န္တိ ဣစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တာနံ။ **သဟ အင်္ဂဏေနာ** တိ အင်္ဂဏန္တိ လဒ္ဓနာမေန ယထာဝုတ္တကိလေသေန သဟ ဝတ္တတိ။

အတ္ထီတိပိ န ဇာနာတိ တာဒိသဿ ယောနိသောမနသိကာရဿ အဘာဝတော။ ယေသံ ကိလေသာနံ အတ္ထိတာ, တေသံ သပ္ပဋိဘယတာ ဝိသေသတော ဇာနိတဗ္ဗာတိ ဒဿေတုံ **“ဣမေ ကိလေသာ နာမာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ကက္ခဠာ** တိ ဖရုသာ။ **ဝါဠာ**တိ ကုရူရာ။ **န ဂဟိတဗ္ဗာ** တိ န ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ **ယာထာဝသရသတော**တိ ယထာဘူတသဘာဝတော။ **ဧဝဉ္စ** တိ “ဣမေ ကိလေသာ နာမာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **ယေန ဝါ တေန ဝါ**တိ နဝကမ္မေသု ဝါ ပရိယတ္တိဓုတင်္ဂါဒီသု ဝါ ယေန ဝါ တေန ဝါ။ **တတြာ** တိ နိဒ္ဓာရဏေ ဘုမ္မံ။ တံ ပန နိဒ္ဓာရဏံ သင်္ဂဏာနင်္ဂဏသမုဒါယတောတိ ဒဿေန္တော **“စတူသု ပုဂ္ဂလေသူ”** တိ ဝတွာ ပုန တဒေကဒေသတော ဒဿေန္တော **“တေသု ဝါ ဒွီသု သာင်္ဂဏေသူ”**တိ အာဟ။ တဉှိ ဒွယံ ပဌမံ ဟီနသေဋ္ဌဘာဝေန နိဒ္ဓာရီယတိ ပဌမံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ နိဒ္ဓာရဏဉှိ ကွစိ ကုတောစိ ကေနစိ ဟောတီတိ။

၅၈. **ကိဉ္စာပိ** အညတ္ထ “ဇနကော ဟေတု, ပရိဂ္ဂါဟကော ပစ္စယော, အသာဓာရဏော ဟေတု, သာဓာရဏော ပစ္စယော, သဘာဂေါ ဟေတု, အသဘာဂေါ ပစ္စယော, ပုဗ္ဗကာလိကော ဟေတု, သဟပ္ပဝတ္တော ပစ္စယော”တိအာဒိနာ ဟေတုပစ္စယာ ဝိဘဇ္ဇ ဝုစ္စန္တိ, ဣဓ ပန “စတ္တာရော ခေါ, ဘိက္ခဝေ, မဟာဘူတာ ဟေတူ, စတ္တာရော မဟာဘူတာ ပစ္စယော ရူပက္ခန္ဓဿ ပညာပနာယာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၈၅) ဝိယ ဟေတုပစ္စယသဒ္ဒါ သမာနတ္ထာတိ ဒဿေတုံ **“ဥဘယေနပိ ကာရဏမေဝ ပုစ္ဆတီ”** တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥဘယေနာ**တိ ဟေတုပစ္စယဝစနဒွယေန။ **ပုစ္ဆတီ** တိ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဒေသနံ ဝဍ္ဎေတုကာမော။ **ကိဉ္စာပီ** တိ အနုဇာနနသမ္ဘာဝနတ္ထေ နိပါတော။ ကိံ အနုဇာနာတိ? သမာနေပိ ဒွိန္နံ သာင်္ဂဏဘာဝေ တဿာ ပဇာနနာပဇာနနဟေတုကတံ တေသံ သေဋ္ဌဟီနတံ။ ကိံ သမ္ဘာဝေတိ? ထေရဿ ဝိစိတ္တပဋိဘာနတာယ နာနာဟေတူပမာဟိ အလင်္ကတွာ ယထာပုစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ပါကဋကရဏံ။ တေနာ

ဟ **“နပ္ပဇာနာတီ”** တိအာဒိ။ **ဟေတု စေဝ ပစ္စယော စ** သေဋ္ဌဟီနဘာဝေ။ တထာအက္ခာတဗ္ဗတာပိ ဟိ တေသံ တန္နိမိ
တ္တာ တေတိ။

၅၉. တန္တိ တေသံ ဒ္ဝိန္နံ ပုဂ္ဂလာနံ ဟီနသေဋ္ဌတာယ ကာရဏံ။ ဩပမ္မေဟိ **ဟာကဋ္ဌတရံ ကတ္ဝာ ဒဿေတုံ။
တေန္တိ** သုတ္တေ အနန္တရံ ဝုတ္တမာနံ ဝီရိယာရမ္ဘာဘာဝေန အင်္ဂဏဿ အပ္ပဟာနံ။ တေနာဟ **“န ဆန္ဒံ။ပေ။ သန္ဓာ
ယာဟာ”**တိ။ **ကတ္တုကမျတာဆန္ဒ** န္တိ ကတ္တုကမျတာသင်္ခာတံ အင်္ဂဏဿ ပဟာတုကမျတာဝသေန ဥပ္ပဇ္
ဇနကကုသလဓမ္မစ္ဆန္ဒံ။ **န ဇနေဿတီ** တိ န ဥပ္ပာဒေဿတိ။ ကုသလော တယာမော နာမ ဆန္ဒတော ဗလတတိ အာဟ
“တတော ဗလဝတရံ တယာမံ န ကရိဿတီ” တိ, ဆန္ဒမ္ပိ အနုပ္ပာဒေန္တော ကထံ တဇ္ဇံ တယာမံ ကရိဿတီတိ အဓိ
ပ္ပာယော။ **ထာမဂတဝီရိယံ** ဥဿောဠှိဘာဝပ္ပတ္တံ ဒဋ္ဌဟံ ဝီရိယံ။ သာင်္ဂဏဂ္ဂဟဏေနေဝ အင်္ဂဏာနံ ကိလေသဝတ္ထု
တာယ စိတ္တဿ သံကိလိဋ္ဌတာယ သဒ္ဓာယ ပုန သံကိလိဋ္ဌဂ္ဂဟဏံ သဝိသေသံ ကိလိဋ္ဌဘာဝဝိဘာဝနန္တိ အာဟ
“သုဋ္ဌုတရံ ကိလိဋ္ဌစိတ္တော” တိ။ **မလိနစိတ္တော** တိအာဒီသုပိ “တေဟိယေတ”တိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ဥက္ခ
လိပုစ္ဆနစောဋ္ဌကဿ ဝိယ ဝသာပီတပိလောတိကာ ဝိယ စ ဒုမ္မောစနီယဘာဝေန မလဂ္ဂဟဏံ **မလိနတာ,** ပိဋ္ဌနံ ဟိံသနံ
အဝိပ္ပာရိကတာကရဏံ **ဝိဗာဓနံ** ဒရထပရိဠာဟုပ္ပာဒနေန ပရိဒဟနံ ဥပတာပနံ, **ကာလန္တိ** ကာလနံ, ယထာဂဟိတဿ
အတ္တဘာဝဿ ခေပနံ အာယုက္ခယန္တိ အတ္ထော။ **ကရိဿတီ** တိ ပဝတ္တေဿတိ, ဟာပုဏိဿတီတိ ဝုတ္တံ ဟောေ
တိ။ တထာဘူတော စ ဟဏံ စဇိဿတိ နာမာတိ အာဟ **“မရိဿတီ”** တိ။

သေယျထာပီ တိ ဥပမာနိဒဿနေ နိပါတော။ တဒတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ယထာ နာမာ”**တိ အာဟ။ **ပံသုအာဒိနာ**
တိ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ဇလ္လာဒီနံ သင်္ဂဟော, **ဃံသနာဒီဟီ**တိ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ဆာရိကာပရိမဇ္ဇနာဒီနံ သင်္ဂဟောတိ။ “အဘိ
ရူပာယ ကညာ အတဗ္ဗာ”တိအာဒီသု ဝိယ အန္တရေနပိ အတိသယတ္ထဇောတကေသဒ္ဒေန အတိသယတ္ထော ဉာယတီတိ
အာဟ **“မလဂ္ဂဟိတတရာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိ။ **ပဋိပုစ္ဆာဝစနန္တိ** အနုမတိပုစ္ဆာဝိသေသော။ **ဧဝံ ကရိယမာနာ**တိ အပရိ
ဘောဂ-အပရိယောဒပနရဇောပထနိက္ခိပနေဟိ ကိလိဋ္ဌဘာဝံ အာပာဒိယမာနာ။ **ဩပမ္မံ သမ္ပဋိပာဒေန္တော** တိ ယထူပနိ
တံ ဥပမံ ဥပမေယျတ္ထေန သမံ ကတ္ဝာ ပဋိပာဒေန္တော, သံသန္ဒေန္တောတိ အတ္ထော။ **သာင်္ဂဏော ပုဂ္ဂလော** တိ
သာင်္ဂဏော တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အသုဇ္ဈနကပုဂ္ဂလော။ အာပဏာဒိတော ကုလဃရံ အာနီတဿ မလဂ္ဂဟိတကံသဘာ
ဇနဿ တတ္ထ လဒ္ဓဗ္ဗာယ ဝိသုဒ္ဓိယာ အလာဘတော ယထာ အနုက္ကမေန သံကိလိဋ္ဌတရဘာဝတေ, ဧဝံ ဃရတော နိ
က္ခန္တဿ ပုဂ္ဂလဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ လဒ္ဓဗ္ဗာယ ဝိသုဒ္ဓိယာ အလာဘတော အနုက္ကမေန သံကိလိဋ္ဌတရဘာဝတေတိ
ဒဿေန္တော **“သံကိလိဋ္ဌကံသပာတိယာ”** တိအာဒိမာဟ။ သံကိလိဋ္ဌတရဘာဝတေ စ နာမ ပဗ္ဗဇိတဿ အာဇီဝဝိပတ္
တိဝသေန တ သိယာ အာစာရဒိဋ္ဌိသီလဝိပတ္တိသု အညတရဝသေန တတိ တံ သဗ္ဗံ သင်္ဂဟေတ္ဝာ ဒဿေတုံ **“တသ္
သ ပုဂ္ဂလဿာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဟာစိတ္တိယဝီတိက္ကမနဂ္ဂဟဏေန ဟိ ကေစ္စဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိယာပိ သင်္ဂဟော ဟော
တီတိ။ **တတ္ထ ဌိတဿာ** တိ တေသံ့ အာဇီဝဝိပတ္တိယံ ဌိတဿ။ က္ကမိနာ နယေန သေသေသုပိ ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗံ။
သဗ္ဗပရိသသာဓာရဏာ မဟာထေရဿ ဒေသနာ, တသ္မာ ဂဟပတိဝသေနပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ဥက္ကံသဂတသံကိ
လိဋ္ဌတရဘာဝံ ဒဿေန္တော **“မာတုဃာတာဒိအာနန္တရိယကရဏာ”** န္တိ အာဟ။ **အဝိသောဓေတ္ဝာ**တိ ယထာ အတ္တ
နော သီလေ တ ဒိဋ္ဌိယာ တ ဝိသုဒ္ဓိ ဟောတိ, ဧဝံ ကိလေသမလိနစိတ္တသန္တာနံ အဝိသောဓေတ္ဝာ။

ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလော တိ ဥပနိဿယာဒိသမ္ပတ္တိယာ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဝိသုဒ္ဓပုဂ္ဂလော။ **အာဒိံ ကတ္ဝာ**တိ က္ကမိနာ ဓော
ဝနဃံသနာဒီဟိ ပရိယောဒပနံ အာဒိမန္တံ ကတ္ဝာ ဝဒတိ။ **သုဒ္ဓဠ္ဌာနံ** ယတ္ထ တ န ရဇေန ဩကိရီယတိ။ **ဒဏ္ဍကမ္မံ က
တ္ဝာ**တိ “တွေကာ ဥဒကာ, တလုကာ တ အာနေတဗ္ဗာ”တိ ဒဏ္ဍကမ္မံ ကတ္ဝာ။ **တတ္ထ ဌိတဿာ** တိ ပရိသုဒ္ဓေ သီ
လေ ဌိတဿ။ သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိသီလေဟိ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဒဿိတာ။ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာပိ ဟိ အင်္ဂဏာနံ ဝိက္ခမ္
ဘနံ သိယာ။ တထာ ဟိဿာ သံကိလိဋ္ဌကံသပာတိယာ ပရိသုဒ္ဓပရိယောဒာတဘာဝတေ ဥပမာဘာဝေန ဝုတ္တော။ **ပန္တ
သေနာသနတသော** ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနံ ကိလေသာနံ တဒင်္ဂနိတရဏံ။ **သောတာပတ္တိဖလာဓိဂမော။ပေ။ အရဟတ္တ
သစ္ဆိကိရိယာ**တိ သတ္တသုပိ ဌာနေသု “ပရိသုဒ္ဓပရိယောဒာတဘာဝတေ ဝိယာ”တိ ပဒံ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ပဗ္ဗဇိ
တဿ ဟိ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ ဟေဋ္ဌိမန္တေန သီလဝိသုဒ္ဓိယာ တ သိယာ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဝသေန ဝိဝေကတသေန ဈာန
ဿာဓိဂမေန တ ဝိပဿနာဘာဝနာယ တ သာမညဖလာဓိဂမေန တတိ။

ရာဂဋ္ဌာနိယ န္တိ ရာဂုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတံ။ ဝိသဘာဂကရမ္မဏံ သန္ဓာယ ဝဒတိ **“ဣဋ္ဌာရမ္မဏ”** န္တိ။ **တသ္မိံ** န္တိ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ။ **ဝိပန္နသ္သတီ** တိ မုဋ္ဌသ္သတိ။ **တံ နိမိတ္တ** န္တိ သုဘနိမိတ္တံ။ **အာဝဇ္ဇိသ္သတီ** တိ အယောနိသော အာဝဇ္ဇိသ္သတိ။ **သယမေဝ** အညေန အစောဒိတော။ ကုသလတရပ္ဆိဒ္ဒနမေဝ စေတ္တ **အနုဒ္ဓံသနံ** ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သေသန္** တိ “သာင္ဂဏော သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော”တိအာဒိ။ **ဝုတ္တနယာနုသာရေနာ** တိ ပဌမတရေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန။ **သဗ္ဗန္တိ** မာတုဃာတာဒိအာနန္တရိယကရဏပရိယောသာနံ သဗ္ဗံ ဥပမာသံသန္ဒနဝစနံ။

အတိဝိရဟာဘာဝတောတိ သတိသမ္မောသာဘာဝတော, ဥပဋ္ဌိတသ္သတိ ဘာဝတောတိ အတ္ထော။ **သေသန္တိ** “သော အရာကေ”တိအာဒိ။ “ဓောဝနယံသနသဏ္ဍဟဆာရိကာပရိမဇ္ဇနာဒီဟိ”တိအာဒိနာ **ဒုတိယတရာနုသာရေန**။ “ကော နု ခော”တိအာဒိ ပုစ္ဆာဝသေန အာဂတံ, ဣဒံ နိဂမနဝသေနာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။

၆၀. အင္ဂဏ န္တိ တတ္ထ တတ္ထ နာမတော ဧဝ ဝိဘာဝိတံ, န ပန သဘာဝတော, ပဘေဒတော တတိ သဘာဝတဒိတော ဝိဘာဝနံ သန္ဓာယာဟ **“နာနပ္ပကာရတော ဟကင္ဂံ့ ကာရာပေတုကာမေနာ”** တိ။ **ဣစ္ဆာယ အဝစရာန** န္တိ ဣစ္ဆာဝသေန အဝစရဏာနံ။ **ဩတိဏ္ဏာန** န္တိ စိတ္တသန္တာနံ အနုပဝိဋ္ဌာနံ။ တေ ပန တတ္ထ ပစ္စယဝသေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ပဝတ္တာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ပဝတ္တာန”န္တိ။ နာနပ္ပကာရာန** န္တိ ဝိသယဘေဒေန ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန စ နာနာဝိဓာနံ။ **ယေန**ကာရဏေန။ န ကေဝလံ လာဘတ္ထိကတာ ဧဝ, အထ ခော ပုညဝန္တတာ သက္ကတဂရုကတာ စ ဧတ္ထ ကာရဏဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗာတိ ဒသ္သေန္တော **“ပကတိယာပိ စာ”**တိအာဒိမာဟ။ တေန လာဘတ္ထိကောပိ န ယော ကောစိ ဧဝံ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတိ ပုညတ သမ္ဘာဝနီယောတိ ဒသ္သေတိ။ **ထေရာ** အဝဇ္ဇပဋိစ္ဆာဒနဘယေန **မဇ္ဈိမာနံ အာရောစေန္တိ,** တထာ မဇ္ဈိမာ **နဝကာနံ,** နဝကာ ပန အတ္တနော နဝကဘာဝေန **ဝိဃာသာအာဒီနံ အာရောစေန္တိ** “ပသ္သထ တုမှာကံ ထေရသ္သ ကမ္မ”န္တိ။ ဝိဃာသာဒဒယော နာမ “ဤဒိသသ္သ သန္တိကေ ဩတဒတ္ထံ တုမှေဟ အာဂတာ”တိ **ဘိက္ခုနီနံ အာရောစေန္တိ** ။ **န စ မံ ဘိက္ခူ ဇာနေယျု** န္တိ န စ ဝတ မံ ဘိက္ခူ ဇာနေယျုံ, အဟော ဝတ မံ ဘိက္ခူ န ဇာနေယျုန္တိ ယောဇနာ။ **ဌာနံ ခော ပနေတန္တိ** ဧတ္ထ **ခော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏတ္ထော, **ပန**-သဒ္ဒော ဝစနာလင်္ကာရောတိ အာဟ **“အတ္ထိယေဝေတ”** တိ။ **ပုဗ္ဗေ** ဣစ္ဆုပ္ပာဒတရဝဏ္ဏနာယ **ဝုတ္တနယေန။ ဣတိ** -သဒ္ဒော ဣဓ အာသန္နကာရဏတ္ထောတိ တံ ဒသ္သေန္တော **“ဣမိနာ ကာရဏေနာ”**တိ အာဟ ။ **ဣဒဥ္စ** ကောပအပ္ပစ္စယာနမေဝ ဂဟဏံ။ **တာဒိသာနန္တိ** ကောပအပ္ပစ္စယာဓိဘူတာနန္တိ အဓိပ္ပာယော။

အနုရဟောတိ အနုရူပေ ရဟသိ။ ဧဝမေဝ ဟိ အတ္ထံ ဒသ္သေတုံ **“ဝိဟာရပစ္စန္တေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပုရိမသဒိသမေတ**တိ “လာဘတ္ထိကော ဟိ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တေန ပုရိမေန ယောဇနာနယေန သဒိသမေဝ။

စောဒနာယ ပဋိပုဂ္ဂလဘာဝတော, စောဒနာ စ အာပတ္တိယာတိ စုဒိတကေန စောဒကသ္သ သမာနဘာဝတော အာပတ္တိ အာပန္နတာယာတိ အာဟ **“သမာနောတိ သာပတ္တိကော”** တိ။ သပ္ပဋိပုဂ္ဂလေနေဝသ္သ စောဒနိစ္ဆာယ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတုံ **“အယ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ န စာယံ သာပတ္တိကတာယ ဧဝ သမာနတံ ဣစ္ဆတိ, အထ ခော အညထာပီတိ ဒသ္သေန္တော **“အပိစာ”**တိအာဒိမာဟ။ အညေန တ ပဋိပုဂ္ဂလေန **သပ္ပဋိပုဂ္ဂလော** ။ အယဥှိ “သပ္ပဋိပုဂ္ဂလောဝ မံ စောဒေယျာ”တိ ဣစ္ဆတိ “ဧတေဟံ တသ္သ ပဋိပုဂ္ဂလေဟိ သဒ္ဓိံ ကေဗ္ဗောသယော ဟုတွာ တသ္သ ဥပရိ ကိဉ္စိ ဝတ္တုံ ကာတုံ တ လဘိသ္သာမီ”တိ **မညမာနော** ။ ဣမသ္မိံ ပန ပက္ခေ **နော အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော** တိ နတ္ထိ ဧတသ္သ ပဋိပုဂ္ဂလောတိ **အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော**တိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

“အဟော ဝတာ”တိ ဣဒံ ပဒံ ဒိသ္သတီတိ သမ္ဗန္ဓော, ဣမသ္သ ပုဂ္ဂလသ္သ ဣစ္ဆာစာရေ ဌိတတ္တာ ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ဒေသေယျာတိ ဝစနတော **“တဥ္စ ခော အနုမတိပုစ္ဆာယာ”** တိ ဝုတ္တံ။ န ဟေသ “သစ္စံ ကိရ တွံ ဘိက္ခူ”တိအာဒိနာ ကိဉ္စိ ဝီတိက္ကမံ ဥဒ္ဒိသ္သ ဘဂဝတာ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတံ ဣစ္ဆတိ။ **နော မဂ္ဂံ တ ဖလံ တ ဝိပသ္သနံ တ အန္တရံ ကတွာ**တိ မဂ္ဂဘာဝနံ တ ဖလသစ္ဆိကိရိယံ တ သိခါပ္ပတ္တဝိပသ္သနာနုယောဂံ တ နိရောဓသမာပဇ္ဇနံ တ ဈာနသမာပဇ္ဇနမေဝ တ အန္တရံ ကာရဏံ ကတွာ ဘဂဝတာ အတ္တာနံ ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ နော ဣစ္ဆတိ။ **နိစ္စံ အနိစ္စ** န္တိအာဒိနာ အနုမတိဂ္ဂဟဏဝသေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ဣစ္ဆတိ, ဥတ္တာနမေဝ ကတွာ ပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ဣစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ ဥပဟာရန္တေ ပသ္သတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အဘဗ္ဗဋ္ဌာနဘိက္ခုတာယ **နိဟရိသ္သန္တိ** သာသနတော။

တံ သမ္ပတ္တိန္တိ ပရိတရသမ္ပတ္တိဥ္စေဝ ဘိက္ခုုပဟိ ကရိယမာနံ သက္ကာရဂရုကာရသမ္ပတ္တိဥ္စ။ **ဂဟေတွတ ပရိဘုဥ္ဇန္တိ** မယာ သံဝိဘာဂေ ကရိယမာနေ။ **သယမေဝ ပညာယတီ**တိ သယမေဝ ဂန္တွာ ဘိက္ခူနံ ပုရတော အတ္တာနံ ဒဿေတိ, ပုရတော ဝသန္တံ ပန ဘိက္ခု ပုရက္ခတွာ ဂစ္ဆန္တိယေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။

ဒက္ခိဏောဒက န္တိ အဂ္ဂတော ဥပနီယမာနံ ဒက္ခိဏောဒကံ။ ယတော ဧဝ-ကာရော, တတော အညတ္ထ နိယမော ဣစ္ဆိတော။ အဝဓာရဏတ္ထံ တ ဧဝ-ကာရဂ္ဂဟဏန္တိ ကတ္ဝာ **အဟမေဝ လဘေယျံ** န္တိ အဟံ လဘေယျမေဝါတိ ဧဝမေတံ အဝဓာရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **"အဟမေဝ လဘေယျန္တိ ဣစ္ဆာ နာတိမဟာသာဝဇ္ဇာ"** တိ, အညထာ ယထာရုတဝသေန အဝဓာရဏေ ဂယှမာနေ "န အညေ လဘေယျု"န္တိ အယမေဝတ္ထ အတ္ထော သိယာတိ။ **ဟသာဒိကော ဟောတီ**တိ ဣဒံ တဿ အဂ္ဂသနာဒိပစ္စာသီသနာယ ကာရဏဒဿနံ။

အနုမောဒနန္တိ မင်္ဂလာမင်္ဂလေသု အနုမောဒနာဝသေန ပဝတ္တေတဗ္ဗဓမ္မကထံ။ **ခဏ္ဍာနုမောဒန** န္တိ အနုမောဒနေကဒေသံ။ "ပုဗ္ဗေ အနုမောဒိတပုဗ္ဗော အနုမောဒတူ"တိ အဝတ္ဝာ **ထေရေန ဝုတ္တမတ္တေယေဝ** ။

တာဒိသေသု ဌာနေသူတိ တာဒိသေသု ပေသလာနံ ဗဟုဿုတာနံ ဝသနဋ္ဌာနေသု။ သဗ္ဗမ္ပိ ရတ္တိံ ပဝတ္တနတော **သဗ္ဗရတ္တိကာနိ** ။ **ဝိနိစ္ဆယကုသလာန** န္တိ အနေကဝိဟိတေသု ကင်္ခဋ္ဌာနိယေသု ကင်္ခာဝိနယနာယ တံ တံ ပဥှာနံ ဝိနိစ္ဆယေ ကုသလာနံ ဆေကာနံ။ တေသု တေသု ဓမ္မကထိကေသု အဇ္ဈိဋ္ဌေသု တရေန ဓမ္မံ ကထေန္တေသု "အယံ ဗှုတ္ဝာ တော"တိ ဓမ္မဇ္ဈေသကေန အဇ္ဈိဋ္ဌတ္တာ **သကာသံ အလဘမာနော**။

သက္ကစ္စဥ္စ ကရေယျု န္တိ ဘိက္ခူ ယံ မမ အဘိတဒနပစ္စုဋ္ဌာနဥ္စလိကမ္မသာမီစိကမ္မာဒိံ ကရေယျုန္တိ၊ တံ အာဒရေနေဝ ကရေယျုံ, ယဥ္စ မေ ပရိက္ခာရဇာတံ ပဋိယာဒေန္တိ, တမ္ပိ သုန္ဒရံ သမ္မဒေဝ အဘိသင်္ခတံ ကရေယျုန္တိ အတ္တော။ **ဘာရိယန္တိ** ဟသာဏဉ္စတ္တံ ဝိယ ဂရုကာတဗ္ဗံ။ **တေံ ဝိဓိန္တိ** တေံ "သက္ကရေယျု"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တသက္ကာရာဒိဝိဓိံ။ **တေနာ**တိ တေန ကာရဏေန, ဗာဟုသစ္စာဒိဂုဏဝိသေသဝတော ဧဝ သက္ကာရာဒီနံ အရဟတ္တာတိ အတ္ထော။ **ဝေရူပန္တိ** ဤဒိသံ "ပိယော ဂရူ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၃၇) ဝုတ္တပ္ပကာရံ။ **ဧဝံ ကရေယျု** န္တိ ဧဝံ "သက္ကရေယျု"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သက္ကာရာဒိံ ကရေယျုံ။ **သေ နယော**တိ ယောယံ ဘိက္ခုတရေ ဝုတ္တဝိဓိ, ဧသေဝ နယော။ **ဣတော ပရေသု** ဘိက္ခုနီတရာဒီသု **တရေသု**။

အဟမေဝ လာဘီ အဿ န္တိ ဧတ္ထာပိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ အဝဓာရဏံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ပိဏ္ဍပါတဿ ပဏီတတာ ဥပသေစနာဒိဝသေနာတိ အာဟ **"သပ္ပိတေလမဓုသက္ခရာဒိပူရိတာန"** န္တိ ။ **မဥ္စပီဌာဒီန** န္တိ နိဒဿနမတ္တံ ဥတုသပ္ပာယာနံ နိတတာနံ ဖဿိတတလာနံ ပိဟိတဒွါရကဝါဋတတဟာနာဒီနမ္ပိ ပဏီတသေနာသနဘာဝတော။ **အာဒိ-**
သဒ္ဒေန တ တေသမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗတ္ထာပီ** တိ သဗ္ဗေသု တေသု စတူသုပိ ပစ္စယတရေသု။

၆၁. **ကာယကမ္မံ ဒိသွာ** တိ ဣဒံ န ကာယကမ္မံ စက္ခုဝိညေယျံ, ကာယကမ္မုနာ ပန သဟ ပဝတ္တံ ဩဠာရိကရိပ္ဖန္ဒနံ ဘာကုဋိကရဏံ ကာယင်္ဂာဒိဒဿနံ ကာယကမ္မဒဿနံ ဝိယ ဟောတီတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **ဝစီကမ္မံ သုတွာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော, တသ္မာ ကာယဝိကာရဇနကာ ဓမ္မာ "ဒိသွာ"တိ ဝုတ္တာ, ဝစီဝိကာရဇနကာ "သုတွာ"တိ။ တတော ဧဝ စ တေ **ပစ္စက္ခကာလေ** သမ္မုခကာလေ **ဒိသွာ** နာမ။ **တိရောက္ခကာလေ** အသမ္မုခကာလေ **သုတွာ** နာမ။ အနုရူပတော ဂဟဏံ **အနုဂ္ဂဟော** ။ **အာရညိကတ္တ** န္တိ တဿ ဘိက္ခုနော ဓုတဂုဏတ္တာနုရူပတော ဂဏှာတိ။ တေနာဟ **"အာရညိကတ္တံ အနုဂ္ဂဏှာတီ"** တိ။ အရညေ နိတသော အဿာတိ **အာရညိကော**။ ပန္တံ ပရိယန္တံ ဒူရတရံ သေနာသနံ အဿာတိ **ပန္တသေနာသနော** ။ တံ ပန အတ္တမတ္တေန ဒဿေန္တေန **"ပန္တသေနာသနေ ဝသတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ဘိက္ခာသင်္ခာတာနံ ပိဏ္ဍာနံ ပာတော ပိဏ္ဍပါတော, တံ ပိဏ္ဍပါတံ ဥဉ္ဆတိ ဂဝေသတီတိ **ပိဏ္ဍပါတိကော**။ ပိဏ္ဍာယ ပတိတုံ စရိတုံ ဝတမေတဿာတိ တ ပိဏ္ဍပါတိ, သော ဧဝ **ပိဏ္ဍပါတိကော** ။ အနတော အဝခဏ္ဍ ဥနတော အပေတံ အပဒါနံ, သဟ အပဒါနေန သပဒါနံ, အနဝခဏ္ဍနံ။ အနုဃရံ စရဏသီလော **သပဒါနစာရီ**။ ဥန္နတဘာဝေန ပံသုကူလံ ဝိယ ပံသုကူလံ, ပံသု ဝိယ တ ကုစ္ဆိတဘာဝံ ဥလတိ ဂစ္ဆတီတိ ပံသုကူလံ, တဿ ဓာရဏံ ဣမံ ပံသုကူလံ, တံ သီလမဿာတိ **ပံသုကူလိကော**။

တီဟိ ကာရဏေဟိ လူခံ ဝေဒိတဗ္ဗံ အဂ္ဃဖဿဝဏ္ဏပရိဟာနိတော အပံသုကူလမ္ပိ, ကော ပန တဒေဝ ပံသုကူလန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ထူလဒီဃသုတ္တကေနာ** တိ ထူလေန ဩလမ္ဗမာနေန ဒီဃသုတ္တကေန။ **ဝဏ္ဏေနာ** တိ ဝဏ္ဏေ ဖဿေနပိ ပရိဟာယတီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တဉ္ဟိ တတ္ထ ခရဖဿမ္ပိ ဟောတိယေဝါတိ။ ကသ္မာ ပန ဟဋ္ဌိယံ အာရညိကာဒိဂ္ဂဟဏေန စတ္တာရောဝ ဓုတင်္ဂါ ဝုတ္တာတိ? ပဓာနတ္တာ, တဂ္ဂဟဏေနေဝ စ ဣတော ပရေသမ္ပိ သုခပရိဘောဂတာယ ဂဟဏသမ္ဘဝတော။ ယော ဟိ အာရညိကော ပန္တသေနာသနော, တဿ အဗ္ဘောကာသိက-ရုက္ခမူလိက-နေသဇ္ဇိက-ယထာသန္ထတိက-သောသာနိကင်္ဂါနိ သုပရိပူရာနိ။ ယော စ ပိဏ္ဍပါတိကော သပဒာနစာရီ စ, တဿ ပတ္တပိဏ္ဍိကခလုပစ္ဆာဘတ္တိကဧကာသနိကင်္ဂါနိ။ ယော ပန ပံသုကူလိကော, တဿ တေစီဝရိကင်္ဂံ သုပရိဟရမေဝါတိ။ ပဓာနတ္တာ ဟိ ဘဂဝတာပိ “ကဒာဟံ နန္ဒံ ပဿေယျံ, အာရညံ ပံသုကူလိက”န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၂.၂၄၂; နေတ္တိ. ၁၀၀) တတ္ထ တတ္ထ အာရညိကာဒယော ဧဝ ဂယှန္တိ။ **တွေကာ** တိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာနံ ပရိစ္ဆိန္န ဂဟဏမေတံ, န တေ တကာ သဗ္ဗေပိ ကေဿ ကေံသတော သမ္ဘဝန္တိ, နာပိ တွေကာယေဝ ဟာပဓမ္မာ ပဟာတဗ္ဗာ။ န ဟိ မက္ခပဋ္ဌာသာဒီနံ အပ္ပဟီနဘာဝေပိ **သဗ္ဗူဟမ္မစာရီ နေဝ သက္ကရောန္တိ။ပေ။ န ပူဇေန္တီ** တိ။

တမတ္ထ န္တိ “ယဿ ကဿစီ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တမတ္ထံ။ **ဥပမာယ ဟာကင်္ခံ ကရောန္တော** တိ အနွယတော ဗျတိရေကတော စ ဥဒာဟရဏေန ဝိဘာဝေန္တော။ **အဟိကုဏပာဒီနံ အတိပဋိကူလဇိဂုစ္ဆနီယတာ** အတိဝိယ ဒုဂ္ဂန္ဓတာယ။ သာ စ အဟီနံ တိခိဏကောပတာယ, ကုက္ကုရမနုဿာနံ ဩဒနကုမ္မာသူပစယတာယ သရီရဿ ဟောတီတိ ဝဒန္တိ။ **ဣမေသန္တိ** အဟိအာဒီနံ။ **ဝမေ့တုတ** တိ ဥပရူပရိ ခိပနေန ရစိတံ ကတံ။ တံ ပန ဝမိတံ တေန စ ဘာဇနံ ပူရိတံ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝမေ့တုတ ပရိပူရေတုတ”** တိ။ ဇနဿ ဒဿနယောဂ္ဂံ ဒဿနီယံ **ဇညံ,** တံ ပရမပရိသုဒ္ဓံ မနောဟရဉ္စ ဟောတီတိ အာဟ **“စောက္ခစောက္ခ”** န္တိ။ အဘိနဝနိဝိဋ္ဌာ မဟာမာတာ **ဝဓုကာ**။ သာ ပန ပုတ္တလာဘယောဂ္ယတံ ဥပာဒာယ မင်္ဂလဝစနေန “ဇနီ”တိ ဝုစ္စတိ, တဿာ နိယျမာနံ ပဏ္ဏာကာရံ ဇနိယာ ဟရတီတိ **ဇညံ**။ **ဥဘယတ္ထာ** တိ အတ္ထဒွယေ။ **ပုနရုတ္တ** န္တိ အာမေဍိတဝစနမာဟ။ န မနာပံ တေဿာတိ အမနာပေ, တဿ ဘာဝေ **အမနာပတာ,** တထာပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒောတိ အာဟ **“အမနာပံ ကုဒ္ဒန္တိ။ပေ။ အဓိဝစန”** န္တိ။ ဗုဒ္ဓဝေသတ္တာ လိင်္ဂဿ **ပရိသုဒ္ဓကံသဟတိသဒိသကာ**။ **ကုဏပရစနံ ဝိယ** ဣစ္ဆာဝစရေဟိ သန္တာနဿ ဘာရိတဘာဝတော။ သော ပန တေသံ အပ္ပဟီနတာယာတိ အာဟ **“ဣစ္ဆာဝစရာနံ အပ္ပဟာန”** န္တိ။

၄၂. “တေန ကမန္တဝိဟာရံ အနုဂ္ဂဏှာတီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **“အာရညိကတ္တ”** န္တိ ပန ဟေတ္ထကေ လိခိတံ။ န ဟိ သုက္ကပက္ခေ ဟဋ္ဌိယံ အာရညိကဂ္ဂဟဏံ အတ္ထိ, သတိ စ ဣစ္ဆာဝစရပ္ပဟာနေ ကမန္တဝိဟာရော ဧကန္တေန ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗော, ဣစ္ဆိတဗ္ဗောဝ တာဒိသာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပဋိဝေဓာဒနတော ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ **“အပိစ္ဆတာသမုဋ္ဌာနေဟီ”**တိအာဒိ။ **သာလိဝရဘတ္တရစနံ ဝိယ ဣစ္ဆာဝစရပ္ပဟာနံ** မနုညဘာဝတော တိတ္တိဟေတုတော စ။

၄၃. မံ တန္တိ စ ဥပယောဂဝစနံ ပဋိ-သဒ္ဒယောဂေန, အတ္ထော ပန သမ္ပဒါနမေဝါတိ အာဟ **“မယှံ တုယှ”** န္တိ စ။ **“သမယေ”**တိ ဘုမ္မတ္ထေ **“သမယ”** န္တိ **ဥပယောဂဝစနံ**။ ဂိဇ္ဈကူဋပဏ္ဍဝဣသိဂိလိဝေဘာရဝေပုလ္လပဗ္ဗတာနံ ဝသေန **သမန္တတော ဂိရိပရိက္ခေပေန** ။ **ရာဇဂဟေတိ** သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **“တံ နိဿာယ ဝိဟရာမီ”**တိ။

ပုရာဏယာနကာရပုတ္တော တိ ပုရာဏေ ပဗ္ဗဇိတတော ပုဗ္ဗေ ယာနကာရပုတ္တော တထာပညာတော။ **ဇိမှန္တိ** ကေမုတ္တကုဋိလံ။ တေနာဟ **“သပ္ပဂတမဂ္ဂသဒိသ”** န္တိ။ **သော**တိ ပဏ္ဍုပုတ္တော။ **ဣတရော**တိ သမိတိ။ **စိန္တိတဋ္ဌာနမေဝ**တိ စိန္တိတစိန္တိတဋ္ဌာနမေဝ တစ္ဆတိ, တဉ္စ ခော န တဿ စိတ္တာနုသာရေန, အထ ခော အတ္တနော သုတ္တာနုသာရေန တစ္ဆန္တော ယာနကာရပုတ္တော။ **စိတ္တ** န္တိ အတ္တနော စိတ္တေန မမ စိတ္တံ ဇာနိတွာ ဝိယ။

“န သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတော”တိ ဣမိနာဝ ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ အဘာဝေ နေသံ ပကာသိတောတိ အာဟ **“အသဒ္ဓါတိ ဗုဒ္ဓဓမ္မသင်္ဃေသု သဒ္ဓါဝိရဟိတာ”**တိ။ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဇီဝိကာ အတ္ထော ဧတေသန္တိ **ဇီဝိကတ္ထာ** ။ တေနာဟ **“ဣဏဘယာဒီဟီ”**တိအာဒိ။ **ကေရာဋိကံ** ဝုစ္စတိ သာဌေယျံ။ သဌာနံ ဂုဏတဏိဇကာနံ ကမ္မံ သာဌေယျန္တိ အာဟ **“သာဌေယျေဟီ”**တိအာဒိ။ တုစ္ဆသဘာဝေန မာနော နဠော ဝိယာတိ နဠော, မာနသင်္ခါတော ဥဂ္ဂတော နဠော ဧတေသန္တိ **ဥန္နဠာ**။ တေနာဟ **“ဥဋ္ဌိတတုစ္ဆမာနာ”** တိ။ လဟုကတာယ တ **စပလာ**။ ဖရုသဝစနတာယ **ခရဝစနာ**။ တိရစ္ဆာနကထာဗဟု

လတာယ **နိရုတ္တကဝစနပလာပိနော**။ **အသံဝုတကမ္မဒ္ဒတရာ**တိ ကြာဒံ ကမ္မဒ္ဒတရာဒီနံ အသံဝုတဘာဝေ ဥပ္ပတ္တိဒ္ဒတရာနံ အသံဝုတတာယ ဧဝ ဟောတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ အထ တ **ဆသု ကြန္ဒြိယေသူ**တိ နိမိတ္တေ ဘုမ္မံ, ဆသု ကြန္ဒြိယေသု နိမိတ္တဘူတေသု အသံဝုတကမ္မဒ္ဒတရာတိ အတ္ထော။ **ယာ မတ္တာ**တိ ဘောဇနေ အယုတ္တပရိယေသန-အယုတ္တပဋိဂ္ဂဟဏ-အယုတ္တပရိဘောဂေ ဝဇ္ဇေတွာ ယုတ္တပရိယေသန-ယုတ္တပဋိဂ္ဂဟဏ-ယုတ္တပရိဘောဂသင်္ခါတာ ယာ မတ္တာ အပ္ပမတ္တေဟိ **ဇာနိတဗ္ဗာ**။ တေနာဟ **"ယုတ္တတာ"**တိ။ **ဇာဂရေတိ** ရတ္တိန္ဒိဝံ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တပရိသောဓနေသင်္ခါတေ ဇာဂရေ။ တေသံ ဇာဂရိတာယ အဓိသီလသိက္ခာယ ကရဝရဟိတာနံ ကြတရသိက္ခာသု ပတိဋ္ဌာ ဧဝ နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော **"သိက္ခာပဒေသု ဗဟုလကရတ န ဟောန္တီ"**တိ ဝတွာ တမေဝ ကရတာဘာဝံ သရူပေန ဝိဘာဝေန္တော **"အာပတ္တိဝီတိက္ကမဗဟုလာ"**တိ အာဟ။

ပကတိယာပိ သိဒ္ဓါယ ရတနတ္တယသဒ္ဓါယ ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ စ **သဒ္ဓါ**။ **ပိဝန္တိ မညေ** ယထာ တံ ဒွဝဘူတံ အမတံ လဒ္ဓာ။ **ဃသန္တိ မညေ** ယထာ တံ ဗဟလပိဏ္ဍိကသုဓာဘောဇနံ လဒ္ဓာ။ **အတ္တမနတစံ နိစ္ဆာရေန္တာ** "သာဓု သာဓူ"တိ။ တမေဝ ပန သာဓုကာရံ ဟဒယေ ဌပေတွာ **အဗ္ဘနုမောဒန္တာ**။ တ္တေ စ အတ္တမနတစာနိစ္ဆာရဏံ ပိဝနသဒိသံ ကတွာ ဝုတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝတော, မနသာ အဗ္ဘနုမောဒနံ ပန အဗ္ဘန္တရဘာဝတော ဃသနသဒိသံ ဝုတ္တံ။ သင်္ခါဒနဇ္ဈောဟရဏဥပ္ပဟိ ဃသနန္တိ။ ရသ္သဥ္ဍ ဧကဝစနံ ဟောတီတိ အာဟ **"ရသ္သေ သတိ သာရိပုတ္တဿ ဥပရိ ဟောတီ"**တိ။ ဒီဃဥ္ဍ ဗဟုဝစနံ ဟောတီတိ အာဟ **"ဒီဃေ သတိ သဗ္ဗဗုဒ္ဓစာရိန"**န္တိ။ "ဥပရိ ဟောတီ"တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **အာလသိယဗ္ဗသနာဒီဟိ**တိ အာလသိယေန တ ဉာတိဗ္ဗသနာဒီဟိ တ။ **"မဟာနာကတိ ဝုစ္စတီ"**တိ ဝတွာ တတ္ထ ကာရဏံ ဝိဘာဝေန္တော **"တတ္ထ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ "န ဂစ္ဆန္တီတိ နာက, န အာဂစ္ဆန္တီတိ နာက, န အာဂုံ ကရောန္တီတိ နာက"တိ ယော ဝိဝိဓော ဝစနတ္ထော ကြစ္ဆိတော, တံ ဝိဓာရေတွာ ဒဿေတုံ **"ဆန္ဒာဒီဟိ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ, တံ ပန ဥေယျာဝဗောဓာယ ဝစနတော အပ္ပမတ္တကာရဏံ။

သယမေဝ **အာဂုံ န ကရောတိ** သဗ္ဗထာ မဂ္ဂေန ပဟီနအာဂုတ္တာ။ သော ကာမယောကာဒိကေ **သဗ္ဗသံယောဂေ** ဒသဝိဓသံယောဇနပ္ပဘေဒအနိ စ သဗ္ဗဗန္ဓနာနိ **ဝိသဇ္ဇ** ဇဟိတွာ **သဗ္ဗတ္ထ** ယက္ခာဒီသု, သဗ္ဗေသု တ ဘဝေသု ကေနစိ သင်္ဂေန **န သဇ္ဇတိ** တီဟိ စ ဝိမုတ္တီဟိ **ဝိမုတ္တော,** တတော ဧဝ ကြဋ္ဌာဒီသု တာဒိဘာဝပ္ပတ္တိယာ **တာဒိ,** သော ဝုတ္တလက္ခဏေန **တထတ္တာ** တံသဘာဝတ္တာ **နာကေ ပဝုစ္စတေ**တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **"ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော"**တိ။ **အညေဟိ ခီဏာသဝနာဂေဟိ** အဂ္ဂသာဝကတ္တာ ဂုဏဝိသေသယောဂတော **ပုဇ္ဇတရာ စ ဟာသံသတရာ စ**။ **သမံ အနုမောဒိသု**န္တိ အညမညဿ သုဘာသိတတော သမ္ပဋိစ္ဆနေန သမပ္ပဝတ္တမောဒတာယ သမံ သဒိသံ အဗ္ဘနုမောဒိံသု။ တံ ပန သမနုမောဒနံ **"တတ္ထာ"**တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိဝသေနေဝ ဒဿေတိ။

သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနင်္ဂဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. အာကင်္ခေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၄. **သမ္ပန္န**န္တိ ပရိပုဏ္ဏံ, သမန္တတော ပန္နံ ပတ္တန္တိ သမ္ပန္နံ။ တေနာဟ **"ကြာဒံ ပရိပုဏ္ဏသမ္ပန္နံ နာမာ"**တိ။ နန္တိ "သုတ"တိ ဝုတ္တံ သုဝဂဏံ။ **သမ္ပန္နော**တိ သမ္မဒေဝ ပန္နော ဂတော ဥပဂတော။ တေနာဟ **"သမန္နာဂတော"**တိ။ **သမ္ပန္န**န္တိ သမ္ပတ္တိယုတ္တံ။ သာ ပနေတ္ထ ရသသမ္ပတ္တိ အဓိပ္ပေတာ သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော။ တေနာဟ **"သေယျထာပိ ခုဒ္ဒမဓုံ အနေဠကာ"**န္တိ, နိဒ္ဒောသန္တိ အတ္ထော။ တေန ဝုတ္တံ **"ကြာဒံ မဓုရသမ္ပန္နံ နာမာ"**တိ။ သီလဿ အနဝသေသသမာဒါနေန အခဏ္ဍာဒိဘာဝါပတ္တိယာ စ **ပရိပုဏ္ဏသီလာ**။ သမာဒါနတော ပဋ္ဌာယ အစ္ဆိန္ဒနတော **သီလသမင်္ဂိနော**။ သမာဒါနတော ဟိ အစ္စန္တဝိရောဓိဓမ္မာနုပ္ပတ္တိယာ သီလသမင်္ဂိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, စေတနာဒီနံ ပန သီလနလက္ခဏာနံ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိက္ခဏေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၉) **ဝုတ္တာ,** တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝိတ္ထာရကထာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပာယော။

ခေတ္တပာရိပူရီတိ နိဿိတပာရိပူရိယာ နိဿယပာရိပူရိမာဟ နိဿိတကမ္မဝိပတ္တိသမ္ပတ္တိဝိသယတ္တာ ယထာ "မဥ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ"တိ။ တထာ ဟိ ခေတ္တေန ခဏ္ဍပူတိအာဒိအဒေသော ဝုတ္တော။ **ခေတ္တံ ခဏ္ဍံ ဟောတီ**

တိ အပရိပူရံ ဟောတိ သဒ္ဒသာရိပူရိယာ အဘာဝတော။ တေနေတဟ **“သဒ္ဒံ န ဥဒ္ဒေတီ”** တိ။ ဟာဒမတ္တသဒ္ဒပိ အနေကမ္ဗဏဖလနတော **မဟပ္ဖလံ ဟောတိ** ။ ကိသလယပလာလာဒိဗဟုတာယ **မဟာနိသံသံ။ ဧဝမေဝ**န္တိ ယထာ ခိတ္တံ ဗီဇံ ခဏ္ဍာဒိစတုဒေသသဝသေန အပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, တဒဘာဝေန စ ပရိပုဏ္ဏံ, ဧဝံ သီလံ ခဏ္ဍာဒိစတုဒေသသဝသေန အပရိပုဏ္ဏံ ဟောတိ, တဒဘာဝေန စ ပရိပုဏ္ဏန္တိ, စတုဒေသတဒဘာဝသာမညမေဝ နိဒဿနနိဒဿိတဗ္ဗဝိပတ္တိ သမ္ပတ္တိသု ဒဿေတိ။ **မဟပ္ဖလံ ဟောတိ** ဝိပာကဖလေန။ **မဟာနိသံသ**န္တိ ဝိပုလာနိသံသံ။ သုတယံ အာနိသံသော ဣမဿ ပဋ္ဌယံ နာနပ္ပကာရေန ဝိတ္ထာရီယတိ။

တ္တောဝတာ ကိရာ တိ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၂.၃၇; အ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၁၀.၇၁-၇၄) **ကိရ**-သဒ္ဒော အရုစိသူစနတ္ထော။ တေနေတ္တ အာစရိယတဒဿ အတ္တနော အရုစ္စနဘာဝံ ဒီပေတိ။ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ အနာမဋ္ဌဝိသေသံ သာမညတော သီလသဒ္ဒေပေန ဂဟိတံ။ တစ္ဆ စတုဗ္ဗိဓန္တိ အာစရိယတ္ထေရော **“စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝတ”** တိ အာဟ။ **တတ္ထာ** တိ စတုပာ ရိသုဒ္ဓိသီလေ။ **ဇေဋ္ဌကသီလ** န္တိ (သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၅.၄၁၂) ပဓာနသီလံ။ **ဥဘယတ္ထာ** တိ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေ။ ဣဓ နိဒ္ဒေသေ ဝိယ ဥဒ္ဒေသေပိ **ပာတိမောက္ခသံဝရော ဘဂဝတာ ဝုတ္တော** ''သမ္ပန္နသီလာ''တိ ဝုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော ။ သီလဂ္ဂဟဏဉှိ ပဋ္ဌယံ ပာတိမောက္ခသံဝရဝသေန အာဂတံ။ တေနာဟ **“ပာတိမောက္ခသံဝရောယေဝ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ အဝဓာရဏေန ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ဧကဒေသေန ပာတိမောက္ခန္တောဂဓဘာဝံ ဒီပေတိ။ တထာ ဟိ အနောလောကိ ယောလောကနေ အာဇီဝဟေတု ဆသိက္ခာပဒဝီတိက္ကမေ ဂိလာနပစ္စယဿ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ စ အာပတ္တိ ဝိဟိတာတိ။ **တီဏီ**တိ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလာဒီနိ။ **သီလန္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ အတ္ထိ** တိ သီလပရိယာယေန တေသံ ကတ္ထစိ သုတ္တေ ဂဟိတဋ္ဌာနံ နာမ ကိံ အတ္ထိ ယထာ ပာတိမောက္ခသံဝရောတိ အာစရိယဿ သမ္ဗုစ္ဆတ္တာ အပဋ္ဌိက္ခိပန္တ တောဝ ဥပစာရေန ပုစ္ဆန္တော ဝိယ ဝဒတိ။ တေနာဟ **“အနနုဇာနန္တော”** တိ။ **ဆဒ္ဝါရရက္ခာမတ္တကမေဝ** တိ တဿ သလ္လဟုကဘာဝမာဟ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနမတ္တေန ပဋိပာကတိကဘာဝတပတ္တိတော။ ဣတရဒ္ဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တက**န္တိ ဖလေန ဟေတုံ ဒဿေတိ။ ဥပ္ပာဒနဟေတုကာ ဟိ ပစ္စယာနံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ဣဒမတ္ထ** န္တိ ဣဒံ ပ ယောဇနံ ဣမဿ ပစ္စယဿ ပရိဘုဥ္ဇနေတိ အဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ပရိယာယေနာ** တိ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ တီဏိ ပ ဓာနဿ သီလဿ ပရိတရဝသေန ပဝတ္တိယာ ပရိယာယသီလာနိ နာမာတိ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ ပာတိမောက္ခသံဝရဿေဝ ပဓာနဘာဝံ ဗျတိရေကတော အန္ဝယတော စ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယဿ သာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သော**တိ ပာတိမောက္ခသံဝရော။ **သေသာနီ**တိ ဣန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ။ **တဿေဝ** တိ ''သမ္ပ န္နသီလာ''တိ ဧတ္ထ ယံ သီလံ ဝုတ္တံ, တဿေဝ။ **သမ္ပန္နပာတိမောက္ခာ** တိ ဧတ္ထ ပာတိမောက္ခဂ္ဂဟဏေန **ဝေဝစ နံ ဝတ္ဝတ တံ ဝိတ္ထာရေတ္ဝတ။ပေ.။ အာဒိမာဟ။** ယထာ အညတ္ထာပိ ''ဣမေ ဘိက္ခု သီလဝ ဟောတိ''တိ (မဟာနိ. ၁၉၉) ပု ဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ သီလံ ''ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ''တိ (ဝိဘ. ၅၀၈; မဟာနိ. ၁၉၉) နိဒ္ဒိ ဋ္ဌံ။

ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတာ တိ ယော နံ ပာတိ ရက္ခတိ, တံ မောက္ခေတိ မောစေတိ အာပာယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟီတိ ''ပာတိမောက္ခ''န္တိ လဒ္ဓနာမေန သိက္ခာပဒသီလေန ပိဟိတကာယဝစီဒ္ဝါရာ။ တေ ပန ယသ္မာ ဧဝံဘူတာ တေန သမန္ နာဂတာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ပာတိမောက္ခသံဝရေန သမန္နာဂတာ”** တိ။

အပရော နယော (ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၃၁; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၉၇) – ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝတော, ပာပကိရိယာယ သုကရဘာဝ တော, ပုညကိရိယာယ စ ဒုက္ကရဘာဝတော ဗဟုက္ခတ္တုံ အပာယေသု ပတနသီလောတိ ပာတီ, ပုထုဇ္ဇနော။ အနိစ္စတာ ယ တ ဘာဝတီသု ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တော ဃဋီယန္တံ ဝိယ အနဝဋ္ဌာနေန ပရိဗ္ဘမနတော ဂမနသီလောတိ ပာတီ, မရဏဝ သေန တ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ အတ္တဘာဝဿ ပာတနသီလောတိ ပာတီ, သတ္တသန္တာနော, စိတ္တမေဝ တ, တံ ပာ တိံ သံသာရဒုက္ခတော မောက္ခေတီတိ **ပာတိမောက္ခံ** ။ စိတ္တဿ ဟိ ဝိမောက္ခေန သတ္တော ဝိမုတ္တောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝု တ္တဉှိ ''စိတ္တဝေဒာနာ ဝိသုဇ္ဈန္တီ''တိ, ''အနုပာဒာယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တ''န္တိ (မဟာဝ. ၂၈) စ။

အထ ဝါ အဝိဇ္ဇာဒိနာ ဟေတုနာ သံသာရေ ပတတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ပာတီ။ ''အဝိဇ္ဇာနီဝရဏာနံ သတ္တာနံ တ ဏှာသံယောဇနာနံ သန္ဓာဝတံ သံသရတ''န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၂၅) ဟိ ဝုတ္တံ။ တဿ ပာတိနော သတ္တဿ တဏှာဒိ

သံကိလေသတ္တယတော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ဟတိမောက္ခော** ။ ''ကဋ္ဌောကာလော''တိအာဒီနံ ဝိယ သမာသသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အထ ဝါ ဟတေတိ ဝိနိဟတေတိ ဒုက္ခေတိ ဟတိ, စိတ္တံ။ ဝုတ္တဉှိ ''စိတ္တေန နီယတိ လောကော, စိတ္တေန ပရိကဿတီ''တိ (သံ. နိ. ၁.၆၂)။ တဿ ဟတိနော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ဟတိမောက္ခော** ။ ပတတိ ဝါ ဧတေန အပာယဒုက္ခေ သံသာရဒုက္ခေ စာတိ ဟတိ, တဏှာဟာဒိသံကိလေသော။ ဝုတ္တဉှိ ''တဏှာ ဇနေတိ ပုရိသံ (သံ. နိ. ၁.၅၇), တဏှာဒုတိယော ပုရိသော''တိ (ဣတိဝု. ၁၅, ၁၀၅; အ. နိ. ၄.၉) စ အာဒိ။ တတော ဟတိတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခော**။

အထ ဝါ ပတတိ ဧတ္ထာတိ ဟတိ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာနိ အာယတနာနိ။ ဝုတ္တဉှိ ''ဆသု လောကော သမုပ္ပန္နော, ဆသု ကုဗ္ဗတိ သန္ထဝ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၇၀; သု. နိ. ၁၇၁)။ တတော အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနသင်္ခာတတော ဟတိတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခော** ။ အထ ဝါ ဟတော ဝိနိဟတော အဿ အတ္ထီတိ ဟတိ, သံသာရော။ တတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခော** ။ အထ ဝါ သဗ္ဗလောကာဓိပတိဘာဝတော ဓမ္မိဿရော ဘဂဝါ ''ပတီ''တိ ဝုစ္စတိ, မုစ္စတိ ဧတေနာတိ မောက္ခော, ပတိနော မောက္ခော တေန ပညတ္တတ္တာတိ ဟတိမောက္ခော ။ ဟတိမောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခော** ။ သဗ္ဗဂုဏာနံ ဝါ မူလဘာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန ပတိ စ သော ယထာဝုတ္တတ္ထေန မောက္ခော စာတိ ဟတိမောက္ခော။ ဟတိမောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခော** ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''ဟတိမောက္ခန္တိအာဒိမေတံ မုခမေတံ ပမုခမေတ''န္တိ (မဟာဝ. ၁၃၅) ဝိတ္ထာရော။

အထ ဝါ ပ-ဣတိ ပကာရေ, **အတီ**တိ အစ္စန္တတ္တေ နိပါတော, တသ္မာ ပကာရေဟိ အစ္စန္တံ မောက္ခေတီတိ ဟတိမောက္ခော။ ဣဒဉှိ သီလံ သယံ တဒင်္ဂဝသေန, သမာဓိသဟိတံ ပညာသဟိတဉ္စ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန, သမုစ္ဆေဒဝသေန စ အစ္စန္တံ မောက္ခေတိ မောစေတီတိ **ဟတိမောက္ခော** ။ ပတိ ပတိ မောက္ခောတိ ဝါ ဟတိမောက္ခော, တမှာ တမှာ ဝီတိက္ကမဒောသတော ပစ္စေကံ မောက္ခောတိ အတ္ထော။ ဟတိမောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခော** ။ မောက္ခော ဝါ နိဗ္ဗာနံ, တဿ မောက္ခဿ ပတိဗိမ္ဗဘူတောတိ ဟတိမောက္ခော ။ သီလသံဝရော ဟိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော သူရိယဿ အရုဏုဂ္ဂမနံ ဝိယ နိဗ္ဗာနဿ ဥဒယဘူတော တပ္ပဋိဘာဂေ ဝိယ ဟောတိ ယထာရဟံ ကိလေသနိဗ္ဗာပနတောတိ ဟတိမောက္ခော။ ဟတိမောက္ခောယေဝ **ဟတိမောက္ခော** ။ အထ ဝါ မောက္ခံ ပတိ ဝတ္တတိ မောက္ခာဘိမုခန္တိ ဝါ ဟတိမောက္ခံ။ ဟတိမောက္ခမေဝ **ဟတိမောက္ခ** န္တိ ဧဝမေတ္ထ ဟတိမောက္ခသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အာစာရဂောစရသမ္ပန္နော တိ ကာယိကဝာစသိကအဝီတိက္ကမသင်္ခာတေန အာစာရေန စေဝ နဝေသိယဂောစရတာဒိသင်္ခာတေန ဂောစရေန စ သမ္ပန္နော, သမ္ပန္နအာစာရဂောစရောတိ အတ္ထော။ **အပ္ပမတ္တေသူ** တိ အတိပရိတ္တကေသု အနာပတ္တိဂမနီယေသု, ဒုက္ကဋဒုဗ္ဘာသိတမတ္တေသူတိ အပရေ။ **ဝဇ္ဇေသူ** တိ ကရဏီယဟာသု။ တေ ပန ဂေဟ္တတော အကုသလသဘာဝတ ဟောန္တီတိ အာဟ **''အကုသလဓမ္မေသူ''** တိ။ **ဘယဒဿိနော** တိ ဘယတော ဒဿနသီလာ, ပရမာဏုမတ္တမ္ပိ ဝဇ္ဇံ သိနေရုပ္ပမာဏံ ဝိယ ကတွာ ဘာယနသီလာ။ **သမ္မာ အာဒိယိတွာတ**ိ သမ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ သဗ္ဗသော စ အာဒိယိတွာ။ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မန္တိ သမုဒါယတော အဝယဝနိဒ္ဒါရဏံ ဒဿေန္တော **''သိက္ခာပဒေသု တံ တံ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယိတွာ သိက္ခထာ''** တိ အတ္ထမာဟ။ သိက္ခာပဒမေဝ ဟိ သမာအာတဗ္ဗံ သိက္ခိတဗ္ဗဉ္စာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ယံ ကိဉ္စိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသေသူ** တိ သိက္ခာကောဋ္ဌာသေသု မူလပညတ္တိအနုပညတ္တိသဗ္ဗတ္ထပညတ္တိပဒေသပညတ္တိအာဒိဘေဒံ ယံ ကိဉ္စိ သိက္ခိတဗ္ဗံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ ပူရေတဗ္ဗံ သီလံ။ တံ ပန ဒွါရဝသေန ဒုဝိဓမေဝါတိ အာဟ **''ကာယိကံ ဝါစသိကဉ္စာ''** တိ။ ဣမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ အာဓာရေ ဘုမ္မံ သိက္ခာဘာဂေသု ကဿစိ ဝိသုံ အဂ္ဂဟဏတော။ တေနာဟ **''တံ သဗ္ဗ''**န္တိ။

၆၅. **ကသ္မာ အာရဒ္ဓ** န္တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၀.၇၁-၇၄) ဒေသနာယ ကာရဏပုစ္ဆာ။ **သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ** န္တိ ပယောဇနနိဒ္ဒေသော။ ကော အတ္ထော ကဝ အတ္ထော ကဝ နိပါတိတာတိ? နယိဒမေဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ**န္တိ ဟိ ဧတ္ထ ဗျတိရေကတော ယံ သီလာနိသံသဿ အဒဿနံ, တံ ဣမိဿာ ဒေသနာယ ကာရဏန္တိ ကသ္မာ အာရဒ္ဓန္တိ ဝိနေယျာနံ သီလာနိသံသဿ အဒဿနတောတိ အတ္ထတော အာပန္နော ဧဝ ဟောတီတိ။ တေနာဟ **''သစေပီ''**တိအာဒိ။ **သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ** န္တိ ပန ဣမဿ အတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **''တေသ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာနိသံသော**

တိ ဥဒယော။ “သီလဝါ သီလသမ္ပန္နော ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၀; ၃.၃၁၆; အ. နိ. ၅.၂၁၃; မဟာဝ. ၂၈၅) ပန ဝိပါကဖလမ္ပိ “အာနိသံသော”တိ ဝုတ္တံ။ **ကော ဝိသေသော**တိ ကော ဖလဝိသေသော။ **ကာ ဝုဍ္ဎီ** တိ ကော အဗ္ဘုဒယော။ ဝိဇ္ဇမာနောပိ ဂုဏော ယာထာဝတော ဝိဘာဝိတော ဧဝ အဘိရုစိံ ဥပ္ပာဒေတိ, န အဝိဘာဝိတော, တသ္မာ ဧကန္တတော အာနိသံသကိတ္တနံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝါတိ ဒဿေတုံ **ဝိသကဏ္ဋကဝါဏိဇော** ဥဒာဟဋော။

တတ္ထ **ဂုဠော** နာမ ဥစ္ဆုရသံ ပစိတွာ စုဏ္ဏာဒီဟိ မိဿေတွာ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ပိဏ္ဍိဘူတံ။ **ဖာဏိတံ** အပိဏ္ဍိတံ ဒြဝီဘူတံ။ **ခဏ္ဍံ** ဘိဇ္ဇနက္ခမံ။ **သက္ခရာ** နာမ ဖလိကသဒိသာ။ **သက္ခရာဒီနိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန မစ္ဆဏ္ဍိကာနံ သင်္ဂဟော။ တသ္မိံ ကာလေ ဂုဠာဒီသု ဝိသကဏ္ဋကဝေါဟာရော အပစ္စန္တဒေသေ ပစုရောတိ **“ပစ္စန္တဂါမံ ဂန္တွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **အရကေ စ ပလာပေသုံ** “ဝိသကဏ္ဋကံ မာ ဂဏှန္တူ”တိ။

ပိယောတိ ပိယာယိတဗ္ဗော။ ပိယဿ နာမ ဒဿနံ ဧကန္တတော အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝိယစက္ခူဟိ သမ္ပဿိတဗ္ဗော”**တိ။ ပီတိသမုဋ္ဌာနပသန္နသောမ္မရူပပရိဂ္ဂဟဉှိ စက္ခု “ပိယစက္ခူ”တိ ဝုစ္စတိ။ **တေသန္တိ** သဗြဟ္မစာရီနံ။ **မနဝဍ္ဎနကော** တိ ပီတိမနဿ ပရိဗြူဟနတော ဥပရူပရိ ပီတိစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒကော။ **ဂရုဋ္ဌာနိယော** တိ ဂရုကရဏဿ ဌာနဘူတော။ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ ဉာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ ဇာနာတိ။ ယထာ တ အညေ အဇာနန္တာပိ ဇာနန္တာ ဝိယ ပဝတ္တန္တိ, န ဧဝမယံ, အယံ ပန ဇာနန္တော ဧဝ ဇာနာတိ ။ **ပဿံ ပဿတီ** တိ ဒဿနဘူတေန ပညာစက္ခုနာ ပဿိတဗ္ဗံ ပဿတိ, ပဿန္တော ဧဝ တ ပဿတိ။ **ဧဝံ သမ္ဘာဝနီယော**တိ ဧဝံ ဝိညုတာယ ပဏ္ဍိတဘာဝေန သမ္ဘာဝေတဗ္ဗော။

သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ တိ သီလေသု ပရိပူရကာရီ ဧဝ ဘဝေယျာတိ ဧဝံ ဥတ္တရပဒာဝဓာရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ ဣမိနာ ပဒေန ဥပရိသိက္ခာဒွယံ အနိဝတ္တိတမေဝ ဟောတိ။ ယထာ ပန သီလေသု ပရိပူရကာရီ နာမ ဟောတိ, တံ ဖလေန ဒဿေတုံ **“အဇ္ဈတ္တ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနာဓိဋ္ဌာနသမာဓိသံဝတ္တနိကတာယ ဟိ ဣဓ သီလဿ ပါရိပူရီ, န ကေဝလံ အခဏ္ဍာဒိဘာဝမတ္တံ။ တေနာဟ “ယာနိ ခော ပန တာနိ အခဏ္ဍာနိ။ပေ.။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနီ”တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ဥပရိ သိက္ခာဒွယံ သီလဿ သမ္ဘာရဘာဝေန ဂဟိတန္တိ သီလေသွေဝေတ္ထ ပဓာနဂ္ဂဟဏံ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ တထာ ဟိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသင်္ခါရပရိဂ္ဂဟာနံ သီလဿာနုရက္ခဏဘာဝံ ဝက္ခတိ။ ယံ ပန ဝက္ခတိ “သိက္ခတ္တယဒေသနာ ဇာတာ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၅), တံ ဣတရာသမ္ပိ သိက္ခာနံ ဣဓ ဂဟိတတာမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ပဓာနဘာဝေန ဂဟိတတံ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ သီလဿ အပ္ပမတ္တကတာဝစနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ “အပ္ပမတ္တကံ ခော ပနေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဩရမတ္တက”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၇)။ တံ ပုထုဇ္ဇနကေစရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ တတ္ထ န နိပ္ပဒေသတော သီလံ ဝိဘတ္တံ, ဧဝံ ကတွာ တတ္ထ သီလမတ္တကန္တိ မတ္တဂ္ဂဟဏံ သမတ္ထိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အနူနေနာ**တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝေန, ကဿစိ တ အဟာပနေန ဥပပန္နေန။ **အာကာရေနာ**တိ ကရဏေန သမ္ပာဒနေန။ **စိတ္တသမထေ** တိ စိတ္တသမာဓာနေ။ **ယုတ္တော** တိ အဝိယုတ္တော ပသုတော။ ယော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဈာနဘာဝနံ အနနုယုတ္တော, သော တံ ဗဟိ နီဟရတိ နာမ။ ယော အာရဘိတွာ အန္တရာ သင်္ကောစံ အာပဇ္ဇတိ , သော တံ ဝိနာသေတိ နာမ။ ယော ပန ဤဒိသော အဟုတွာ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, သော **အနိရာကတဇ္ဈာနော** တိ ဒဿေန္တော **“ဗဟိ အနီဟဋဇ္ဈာနော”** တိအာဒိမာဟ။

အနိစ္စဿ တေဘူမကဓမ္မဿ, အနိစ္စန္တိ တ အနုပဿနာ **အနိစ္စာနုပဿနာ** ။ တထာ **ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာ** စ။ တဿေဝ နိဗ္ဗိန္ဒနာကာရေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ** ။ ဝိရဇ္ဇနာကာရေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **ဝိရာဂါနုပဿနာ** ။ နိရောဓဿ အနုပဿနာ **နိရောဓာနုပဿနာ** ။ ပဋိနိဿဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တာ အနုပဿနာ **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ** ။ သုညာဂါရဂတော ဘိက္ခု တတ္ထ လဒ္ဓကာယဝိဝေကတာယ သမထဝိပဿနာဝသေန စိတ္တဝိဝေကံ ပရိဗြူဟေန္တော ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပတ္တိယာ လောကံ သာသနဉ္စ အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမဋ္ဌာနဘူတံ သုညာဂါရဉ္စ ဥပသောဘယမာနော ဂုဏဝိသေသာဓိဋ္ဌာနဘာဝါပါဒနေန ဝိညူနံ အတ္တတော တံ ဗြူဟေန္တော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ဗြူဟေတာ သုညာဂါရာန”** န္တိ။ တေနာဟ **“ဧတ္ထ စာ”** တိအာဒိ။ အယမေဝ သုညာဂါရာနုဗြူဟနဝိညုပ္ပသတ္ထာနံ ဘာဇနံ, န သေနာသနပတိဋ္ဌာပနန္တိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဧကဘူမကာဒိ။ပေ.။ ဒဋ္ဌဗ္ဗ

ဟော”တိ။ **သုညာကရဂ္ဂဟဏေန** စေတ္ထ အရညရုက္ခမူလာဒိ သဗ္ဗံ ပဏာနုယောဂက္ခမံ သေနာသနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တဏှာဟာဝိစရိတဒေသနာတိ “အဇ္ဈတ္တိကဿ ဥပာဒါယာ”တိ (ဝိဘ. ၉၃၇) အာဒိနယပ္ပဝတ္တံ တဏှာဟာဝိစရိ တသုတ္တံ။ **တဏှာဟာပဒဋ္ဌာနတ္တာ** တိ တဏှာဟာသန္နိဿယတ္တာ။ န ဟိ တဏှာဟာဝိရဟိတာ မာနဒိဋ္ဌိပဝတ္တိ အတ္ထိ။ **မာနဒိဋ္ဌိယော သြသရိတွေတ** တိ ဒဿေတဗ္ဗတာယ မာနဒိဋ္ဌိယော သြကဟေတွတတိ အတ္ထော။ ဂဟဏတ္တမေဝ ဟိ ဒေသေတဗ္ဗမ္ပဿ ဒေသနာယ သြသရဏံ။ **တဏှာဟာမာနဒိဋ္ဌိယော ပပဉ္စတ္တယံ** သတ္တသန္တာနဿ သံသာရေ ပပဉ္စနတော အနုပ္ပဗန္ဓနဝသေန ဝိတ္ထာရဏတော။ **သီလပဒဋ္ဌာနတ္တာ** တိ သီလာဓိဋ္ဌာနတ္တာ။

အဓိစိတ္တသိက္ခာ ဝုတ္တာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ ဝိပဿနာဝသေန သုညာကရဝဓုနေတိ ယောဇနာ။ **ဒွေဝပိ သိက္ခာ**တိ အဓိစိတ္တာဓိပညာသိက္ခာ။ **သင်္ဂဟေတွာ** တိ အဓိသီလသိက္ခာယ သဒ္ဓိံ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ ယဒိ ဧဝမယံ သိက္ခာတ္တယဒေသနာ ဇာတာတိ သိက္ခာတ္တယာနိသံသပ္ပကာသနီ သိယာတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယာဟ **“တ္တေ စာ”** တိ အာဒိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ ဣန္ဒြိယသံဝရော ဝိယ ဟတိမောက္ခသံဝရဿ စတုပာရိသုဒ္ဓိ သီလဿ အာရက္ခာဘူတာ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဝိပဿနာ စ ဣဓ ဂဟိတာတိ တဒုဘယံ အပ္ပဓာနံ, သီလမေဝ ပန ပဓာနဘာဝေန ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“သီလာနုရက္ခိကာ တေ”** တိအာဒိ။

ဗလဝတရသုခန္တိ သမုပ္ပန္နဟ္ဟာဓိဒုက္ခတော ဗလဝတရံ, တံ အဘိဘဝိတုံ သမတ္ထံ ဈာနသုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ဗလဝမမ တ္တံ ဟောတိ,** တေန ဒဠှာအတ္တသိနေဟေန ဝိလုတ္တဟာဒယော ကုသလဓမ္မေ ဆန္ဒေန္တော **သော တထာရူပေသု။ပေ။ ဟေသေတာ ဟောတိ။ ဗလဝမမတ္တံ တ သိနေဟော န ဟောတိ** “သုန္ဒော သဋ္ဌာရပုဋ္ဌော”တိ ယာထာဝဒဿနေန အ ဟံကာရမမံကာရာဘာဝတော။ ဒုတိက္ခဘယေ ခုအဘိဘဝံ သန္ဓာယာဟ **“သစေပိဿ အန္တာနိ ဗဟိ နိက္ခမန္တိ”** တိ။ ဟ္ဟာဓိဘယံ သန္ဓာယာဟ “ဥဿုဿုတိ ဝိသုဿနီ”တိ။ အာဒိ-သဒ္ဒေန ဂဟိတံ စောရဘယံ သန္ဓာယာဟ **“ခဏ္ဍာခ ဏ္ဍိကော တ”**တိ။ **ဥဘယဿာ** တိ သမထဝိပဿနာဒွယဿ။ တ္တေ စ “အဇ္ဈတ္တံ စေတော။ပေ။ သုညာကရာ န”န္တိ ဣမေဟိ ဝိသေသနိဗ္ဗေဓာဝိယဘာဝတဟာဒနေန သီလံ ရက္ခိတုံ သမတ္ထာ ဧဝ စိတ္တေကဂ္ဂတာဝိပဿနာ ဂ ဟိတာ။ ယသ္မာ ပရတော ဈာနဝိမောက္ခဖလာဘိညာဏအဓိဋ္ဌာနဘာဝေ သီလဿ ဥဒ္ဓဋ္ဌော, တသ္မာ တဿ ဘိယ္ ယောပိ သမ္ဘာရဘူတာ ဧဝ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဝိပဿနာ တတ္ထ တတ္ထ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သီလာဒီတိ အာဒိ-သဒ္ဒေန ယထာဝုတ္တစိတ္တေကဂ္ဂတာဝိပဿနာ သင်္ဂဏှာတိ, သီလဿ တ မူလကာရဏ ဘူတံ သဗ္ဗံ ကမ္မဿကတဉာဏဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ ကမ္မပထသမ္မာဒိဋ္ဌိ တ။ သီလဉ္စဟိ တဒညမ္ပိ ပုညကိရိယာဝတ္ထု တေ နေဝ ပရိသောဓိတံ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ မဟာနိသံသန္တိ။ **လာဘီ အဿ** န္တိ လာဘာ သာယ သံဝရဏသီလပရိပူရဏံ ဟဋ္ဌိ ယံ အာဂတံ ကိမိဒိသံ ဘဂဝတ အနုဇာနာတီတိ? န ဘဂဝတ သဘာဝေန ဤဒိသံ အနုဇာနာတိ, မဟာကာရုဏိကတာယ ပန ပုဂ္ဂ လဇ္ဈာသယေန ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“န စေတ္ထာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဃာသေသနံ ဆိန္နကထော န** တစံ **ပယုတ္တံ ဘဏေ** တိ ဆိန္နကထော မူကော ဝိယ ဟုတွတ သြဘာသပရိကထာနိမိတ္တဝိညတ္တိပယုတ္တံ ဃာသေသနံ တစံ န ဘဏေ န ကထေယ္ယာတိ အတ္ထော။ **ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေနာ** တိ သဋ္ဌေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **“ယေ သဥ္စဟိ”**တိအာဒိမာဟ။ ရသော သဘာဝဘူတော အာနိသံသော **ရသာနိသံသော**။

ပစ္စယအနုကာရာ တိ စီဝရာဒိပစ္စယဝသေန အနုကာရာ။ **“ဒေတနံ တ”**တိ ဝုတ္တဝစနံ ဟာကဋ္ဌိကာတုမာဟ **“ဒေတ ပီ”**တိအာဒိ။ “ပဋ္ဌိမေ ဂဟပတယော အာနိသံသာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၅၀) အနိသံသသဒ္ဒော ဖလပရိယာယောပိ ဟော တီတိ အာဟ **“ဥဘယမေတံ အတ္ထတော ဧကေ”** န္တိ။

သဿုသသုရာ စ တပ္ပက္ခိကာ စ **သဿုသသုရပက္ခိကာ** ။ တေ ဉာတိယောနိသမ္ဗန္ဓေန အာတဟာဝိတဟာသမ္ဗန္ဓဝ သေန သမ္ဗန္ဓာ **ဉာတီ**။ **သာလောဟိတာ**တိ ယောနိသမ္ဗန္ဓဝသေန။ **ဧကလောဟိတသမ္ဗဒ္ဓာ** တိ ဧကေန သမာနေန လောဟိ တသမ္ဗန္ဓေန သမ္ဗဒ္ဓာ။ **ပေစ္စဘာဝံ ဂတာ** တိ ပေတူပပတ္တိဝသေန နိဗ္ဗတ္တိံ ဥပဂတာ။ တေ ပန ယသ္မာ ဣဓ က တကာလကိရိယာ ကာလေန ကတဇီဝိတုပစ္ဆေဒာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ကာလကတာ”**တိ။ **ပသန္နစိတ္တော** တိ ပ သန္နစိတ္တကော။ ကာလကတော ပိတာ တ မာတာ တ ပေတယောနိံ ဥပပန္နောတိ အဓိကာရတော ဝိညာယတီတိ ဝုတ္တံ

“မဟာနိသံသမေဝ ဟောတီ”တိ, တဿ တထာ သီလသမ္ပန္နတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ အရိယဘာဝေ ပန သတိ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ တေနာဟ **“အနေကာနိ ကပ္ပသတသဟဿာနီ”** တိအာဒိ။ **ဗဟုကာရ**န္တိ ဗဟုပကာရံ။ **ဥပသင်္ကမန** န္တိ အဘိတဒနာဒိဝသေန ဥပဂမနံ။ **ပယိရုပါသန**န္တိ ဥပဋ္ဌာနန္တိ။

၆၆. **အဗ္ဘောတ္ထရိတာ** တိ မဒ္ဒိတာ။ **ဥက္ကဏ္ဌာ** တိ ရိဉ္စနာ အနဘိရတိ အနနုယောဂေ။ သီလတ ဘိက္ခု အတ္တနော သီလခဏ္ဍဘယေန သမာဟိတော ဝိပဿကော စ ပစ္စယဃာတေန အရတိယာ ရတိယာ စ သဟိတာ အဘိဘဝိတာဝ ဟောတီတိ အာဟ **“သီလာဒိဂုဏယုတ္တေနေတ”** တိအာဒိ။

စိတ္တုတြာသော ဘာယတီတိ **ဘယံ**။ **အာရမ္မဏံ** ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ **ဘယံ**။ ပုရိမတရသဒိသတ္တာ **ဝုတ္တနယမေဝ**တိ အတိဒိသိတွာပိ ပုန တံ ဒဿေတုံ **“သီလာဒိဂုဏယုတ္တော ဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ထေရဿ ဟေဋ္ဌာ နိသိန္နတ္တာ ဒေဝတာယ **အရက္ခာ သကဘာဝေန သဏ္ဌာတုံ** သုခေန ဝတ္တိတုံ **အသက္ကောန္တာ** အသမတ္ထာ။

အဓိကံ စေတောတိ **အဘိစေတော,** ဥပစာရဇ္ဈာနစိတ္တံ။ တဿ ပန အဓိကတာ ပါကတိကကာမာဝစရစိတ္တေဟိ သုန္ဒရတာယ သပဋိပက္ခတော ဝိသုဒ္ဓိယာ စာတိ အာဟ **“အဘိက္ကန္တံ ဝိသုဒ္ဓိစိတ္တ”** န္တိ။ **အဓိစိတ္တ** န္တိ သမာဓိမာဟ, သော စ ဥပစာရသမာဓိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ, သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ, အပီတိဇံ ဈာနသုခံ, သတိပါရိသုဒ္ဓိဇံ ဈာနသုခန္တိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဈာနသုခံ ပဋိပက္ခတော နိက္ခန္တတ္တံ ဥပါဒါယ ‘‘နေက္ခမ္မသုခ’’န္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“နေက္ခမ္မသုခံ ဝိန္ဒတီ”**တိ။ **ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ သမာပဇ္ဇိတုံ သမတ္ထောတိ** ဣမိနာ တေသု ဈာနေသု သမာပဇ္ဇနဝသီဘာဝမာဟ, ‘‘နိကာမလာဘီ’’တိ ပန ဝစနတော အာဝဇ္ဇနာဓိဋ္ဌာနပစ္စဝေက္ခဏဝသိယောပိ ဝုတ္တာ ဧဝာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **သုခေနေဝ ပစ္စနီကဓမ္မေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ** တိ ဧတေန တေသံ ဈာနသုခခိပ္ပါဘိညတဉ္စ ဒဿေတိ။ **ဝိပုလာန**န္တိ ဝေပုလ္လံ ပါပိတာနံ။ ဈာနာနံ ဝိပုလတာ နာမ သုဘာဝိတဘာဝေန စိရတရပ္ပဝတ္တိ, သာ စ ပရိစ္ဆေဒာနုရူပာဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ‘‘ဝိပုလာန’’န္တိ ဝတွာ **“ယထာပရိစ္ဆေဒေယေဝ ဝုဋ္ဌာတုံ သမတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”**တိ အာဟ။ ပရိစ္ဆေဒကာလဉ္ဟိ အပ္ပတွာဝ ဝုဋ္ဌဟန္တော အကသိရလာဘီ န ဟောတိ ယာဝဒိစ္ဆကံ ပဝတ္တေတုံ အသမတ္ထတ္တာ။ ဣဒါနိ တေယေဝ ယထာဝုတ္တေ သမာပဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝေ ဗျတိရေကဝသေန ဝိဘာဝေတုံ **“ဧကစ္စော ဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **လာဘီယေဝ ဟောတီ**တိ ဣဒံ ပဋိလဒ္ဓမတ္တဿ ဈာနဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **တထာ**တိ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ။ **ပါရိပန္ထိကေ** တိ ဝသီဘာဝဿ ပစ္စနီကဓမ္မေ။ ဈာနာဓိဂမဿ ပန ပစ္စနီကဓမ္မာ ပဂေဝ ဝိက္ခမ္ဘိတာ, အညထာ ဈာနာဓိဂမော ဧဝ န သိယာ။ **ကိစ္ဆေန ဝိက္ခမ္ဘေတီ** တိ ကိစ္ဆေန ဝိသောဓေတိ။ ကာမာဒီနဝပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ဝိယ အညေသမ္ပိ သမာဓိပါရိပန္ထိကာနံ ဒူရသမုဿာရဏံ ဣဓ ဝိက္ခမ္ဘနံ ဝိသောဓနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **နာဠိကာယန္တ** န္တိ ကာလမာနနာဠိကာယန္တံ အာဟ။

ဝိသေသေန ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနံ သဗ္ဗသော ဝသီဘာဝိတပါဒကံ အဘိညာပါဒကန္တိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“အဘိညာပါဒကေ ဈာနေ ဝုတ္တေ”**တိ။ အရူပဇ္ဈာနမ္ပိ ပန အဓိဋ္ဌာနတာယ ပါဒကမေဝ စုဒ္ဒသဓာ စိတ္တပရိဒမနေန ဝိနာ တဒဘာဝတော။ ‘‘ဧဝမဘိညာပါဒကေ ရူပါဝစရဇ္ဈာနေ ဝုတ္တေ ရူပါဝစရတာယ ကိဉ္စာပိ အဘိညာနံ လောကိယတာရော အာဂတော’’တိ အယဉ္ဟေတ္ထ အဓိပ္ပာယော။ **န**န္တိ အဘိညာတရံ။ **စတ္တာရိ။ပေ.။ အရိယမဂ္ဂ သီလာနံ အာနိသံသော** သမ္ပန္နသီလဿေဝ လာဘတော။ **ပရိယာဒိယိတွာ**တိ ဂဟေတွာ။

အင်္ဂသန္တတာယာ တိ နီဝရဏာဒီနံ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ သုဒူရတရဘာဝေန ဈာနင်္ဂါနံ ဝူပသန္တတာယ, နိဗ္ဗုတသဗ္ဗဒရထပရိဠာဟတာယာတိ အတ္ထော, ယတော တေသံ ဈာနာနံ ပဏီတတရာဒိဘာဝေါ။ **အာရမ္မဏသန္တတာယာ** တိ ရူပပဋိဃာဒိဝိဂမနေန သဏှသုခုမာဒိဘာဝပ္ပတ္တသန္တဘာဝေန။ ယဒင်္ဂေန ဟိ နေသံ ဘာဝနာဘိသမယသမ္ဘာဝိတသဏှသုခုမာကာရာနိ အာရမ္မဏာနိ သန္တာနိ, တဒင်္ဂေန ဈာနင်္ဂါနံ သန္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အာရမ္မဏသန္တတာယ သန္တတာ လောကုတ္တရဓမ္မာရမ္မဏာဟိ ပစ္စဝေက္ခဏာဟိ ဒီပေတဗ္ဗာ။ ဝိမုတ္တာ ဝိသေသေန မုတ္တာ။ ယေ ဟိ ဈာနဓမ္မာ တထာပဝတ္တပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာဟိ တဗ္ဗိသေသသတာယ သာတိသယံ ပဋိပက္ခဓမ္မေဟိ ဝိမုတ္တိဝသေန ပဝတ္တန္တိ, တတော ဧဝ တထာဝိမုတ္တတာယ ပိတု အင်္ကေ ဝိဿဋ္ဌအင်္ဂပစ္စင်္ဂေ ဝိယ ကုမာရော နိရာသင်္ကဘာဝေန အာရမ္မဏေ အဓိမုတ္တာ စ ပဝတ္တန္တိ, တေ ဝိမောက္ခာတိ ဝုစ္စန္တိ။ တေနာဟ **“ဝိမောက္ခာတိ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အာရမ္မဏေ စ အဓိမုတ္တတ္တာ”**တိ ။ ယဒိပိ အာရမ္မဏသမတိက္ကမဝသေန ပတ္တဗ္ဗာနိ အာရုပ္ပါနိ, န အင်္ဂါတိက္ကမဝ

သေန, တထာပိ ယသ္မာ အာရမ္မဏေ အဝိရတ္တဿ ဈာနသမတိက္ကမော န ဟောတိ, သမတိက္ကန္တေသု စ ဈာနေသု အာရမ္မဏံ သမတိက္ကန္တမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ အာရမ္မဏသမတိက္ကမံ အဝတွာ **"ရူပာဝစရဇ္ဈာနေ အတိက္ကမိတွာ"**တိ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **အတိက္ကမ္မ ရူပေ** တိ ဟဋ္ဌိယံ "သမ္မာဒေတဗ္ဗာ, ပဿိတဗ္ဗာ"တိ တ ကိစ္စိ ပဒံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, အသုတပရိကပ္ပနေန ပန ပယောဇနံ နတ္ထီတိ **"သန္တာတိ ပဒသမ္ဗန္ဓော"** တိ ဝုတ္တံ။ ဝေဋ္ဌ ကတွာတ တေန ဝိရာဂဘာဝေန တေသံ သန္တတာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ ရူပဇ္ဈာနာဒီနံ ဝိယ နတ္ထိ ဧတေသံ အာရမ္မဏဘူတံ တ ဖလဘူတံ တ ရူပန္တိ အရူပာ။ အရူပာ ဧဝ **အာရုပ္ပာ** ။ တေနာဟ **"အာရမ္မဏတော စ ဝိပာကတော စ ရူပဝိရဟိတာ"**တိ။ **နာမကာယေနာ**တိ သဟဇာတနာမသမူဟေန။

၆၇. **သံယောဇနေဟီ** တိ ဗန္ဓနေဟိ။ ကေဟီတိ အာဟ **"ခန္ဓဂတီ"** တိအာဒိ။ အသမုစ္ဆိန္နရာဂာဒိကဿ ဟိ ခန္ဓာဒီနံ အာယတိံ ခန္ဓာဒီဟိ သမ္ဗန္ဓော, သမုစ္ဆိန္နရာဂာဒိကဿ ပန တံ နတ္ထိ ကတာနမ္ပိ ကမ္မာနံ အသမတ္ထဘာဝတပတ္တိတောတိ။ ရာဂာဒီနံ အနွယတော စ သံယောဇနဋ္ဌော သိဒ္ဓေါတိ အာဟ **"ခန္ဓဂတိ။ပေ။ ဝုစ္စန္တိ"** တိ။ **ပရိက္ခယေနာ** တိ သမုစ္ဆေဒေန သဗ္ဗသော အာယတိံ အနုပ္ပဇ္ဇနေန။ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ အနဝသေသတော သဝနတော ပိဋ္ဌနတော **သောတော,** အရိယမဂ္ဂေါတိ အာဟ **"သောတောတိ စ မဂ္ဂဿေတံ အဓိဝစန"** န္တိ။ တံ သောတံ အာဒိတော ပန္နော အဓိဂစ္ဆီတိ **သောတာပန္နော,** အဋ္ဌမကော။ တေနာဟ **"တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလဿာ"** တိ, ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ပုဂ္ဂလဿာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဣဓ ပန **ပန္န** -သဒ္ဒေါ "ဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၅၉) ဝိယ ဝတ္တမာနကာလိကောတိ အာဟ **"မဂ္ဂေန ဖလဿ နာမံ ဒိန္န"** န္တိ။ အတီတကာလိကတ္တေ ပန သရသတောဝ နာမလာဘော သိယာ။ ဝိရူပံ သဒုက္ခံ သဥပာယာသံ နိပာတေတီတိ **ဝိနိပါတော,** အပာယဒုက္ခေ ခိပနကော။ **ဓမ္မော** တိ သဘာဝေါ။ တေနာဟ **"အတ္တာန"**န္တိအာဒိ။ **ကသ္မာ** တိ အဝိနိပါတဓမ္မတာယ ကာရဏံ ပုစ္ဆတိ။ အပာယံ ဂမေန္တီတိ အပာယဂမနီယာ။ သမ္မတ္တနိယာမေန နိယတော, အရိယမဂ္ဂေါ။ သော ပန ပဌမမဂ္ဂဿ အဓိဂတတ္တာ အဝသိဋ္ဌော ဧဝ အဓိဂန္တဗ္ဗဘာဝေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗော ဟောတီတိ အာဟ **"ဥပရိမဂ္ဂတ္တယ"** န္တိ။

ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ, န ပဟာတဗ္ဗာနီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဩဠာရိကာနံ ရာဂာဒီနံ သမုစ္ဆိန္နဝသေန ပဝတ္တမာနော ဒုတိယမဂ္ဂေါ အဝသိဋ္ဌာနံ တေသံ တနုဘာဝပတ္တိယာ ဥပ္ပန္နော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ရာဂဒေါသမောဟာနံ တနုတ္တာ"**တိ။ **အဓိစ္စုပ္ပတ္တိယာ** တိ ကဒာစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇနေန။ **ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယာ** တိ သမုဒာစာရမုဒုတာယ။ **အဘိဏှံ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ** တဇ္ဇဿ အယောနိသောမနသိကာရဿ အနိဗဒ္ဓဘာဝတော။ **မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ** ဝိပလ္လာသာနံ တပ္ပစ္စယာနဉ္စ မောဟမာနာဒီနံ မုဒုတရဘာဝတော။ **ဗဟလာဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ** ဝတ္ထုပဋိသေဝနတောတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **"တထာ ဟီ"**တိအာဒိ။

သကိံ အာဂမနဓမ္မော တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန သကိံယေဝ အာဂမနသဘာဝေါ။ **ဧကတရံယေဝ။ပေ။ အာဂန္တွာ** တိ ဣမိနာ ပဉ္စသု သကဒာဂါမီသု စတ္တာရော ဝဇ္ဇေတွာ ဧကောယေဝ ဂဟိတောတိ ဒဿေန္တော **"ယောပိ ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယွာယံ ပဉ္စမကော သကဒာဂါမီ "ဣဓ မဂ္ဂံ ဘာဝေတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော, တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ ပုန ဣဓူပပဇ္ဇိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယတီ"တိ ဝုတ္တော, တဿ ဧကဗီဇိနာ သဒ္ဓိံ ကိံ နာနာကရဏန္တိ? ဧကဗီဇိဿ ဧကောဝ ပဋိသန္ဓိ, သကဒာဂါမိဿ ဒွေ ပဋိသန္ဓိယောတိ ဣဒံ တေသံ နာနာကရဏံ။ ယဿ ဟိ သောတာပန္နဿ ဧကံယေဝ ခန္ဓဗီဇံ, န ဧကံ အတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏံ, သော ဧကဗီဇီတိ။

ဟေဋ္ဌာ တိ "အဓောဂတဘူမိယ"န္တိ ဟေဋ္ဌာ သမ္ဗန္ဓနေန။ ဟေဋ္ဌာဘာဂဿ ဟိတာတိ **ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာ,** တေသံ။ **တာနီတိ** ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ။ **ကာမာဝစရေ နိဗ္ဗတ္တတိယေဝ** အဗ္ဗုတ္တံ သံယောဇနတ္တာ။ တထာ ဟေသ ဒူရတောပိ အာဝတ္တိဓမ္မော တေတိ ဒဿေတုံ ဂိလဗဋ္ဋိသမစ္ဆာဒယော ဥပမာဘာဝေန ဝုတ္တာ။ **ဩပပာတိကော**တိ ဣမိနာ ဂဗ္ဘသေယျကဘာဝမာဟ။ **တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ** တိ ဣမိနာ သေသဒုက္ခာဘာဝံ။ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာနတာ စဿ ကာမလောကေ ခန္ဓဗီဇဿ အပုနာရောဟဝသေနေတတိ ဒဿေတုံ **"အနာဝတ္တိဓမ္မော"** တိ ဝုတ္တံ။

၆၈. **ကေဝလာ**တိ လောကိယာဘိညာဟိ အသမ္မိဿာ။ **လောကိယပဉ္စာဘိညာယောပိ သီလာနံ အာနိသံသော** တဒဝိနာဘာဝတော။ တာပိ ဒဿေတုံ အာကင်္ခေယျ စေ။ပေ။ ဝေမာဒိမာဟာတိ ယောဇနာ။ အာသဝါနံ အနဝသေသပ္ပဟာနတော အရဟတ္တမဂ္ဂေါယေဝ ဝိသေသတော "အာသဝက္ခယော"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ ဝုတ္တံ **"အာသဝက္ခ

ယေ ကထိတေ”တိ, အညထာ သဗ္ဗာပိ ဆဠဘိညာ အာသဝက္ခယော တေတိ။ **ဣမေသံ ဂုဏာနန္တိ** လောကိယာဘိညာနံ ။ ယထာ ပုရိသဿ မုဏ္ဍိတံ သီသံ သိခာဝိရဟိတတ္တာ န သောဘတိ, ဧဝံ ဒေသနာယ သီသဘူတာပိ အဂ္ဂမဂ္ဂကထာ လောကိယာဘိညာရဟိတာ န သောဘတီတိ အာဟ **“အယံ ကထာ မုဏ္ဍာဘိညာကထာ နာမ ဘဝေယျာ”** တိ။ **ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနာ**တိ ဣဒ္ဓိ စ ဝိကုဗ္ဗနာ စ။ ဝိကုဗ္ဗနဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိမာဟ, ဣဒ္ဓိဂ္ဂဟဏေန တဒညံ သဗ္ဗမ္ပိ အဘိညာကိစ္စံ။ **ယုတ္တဋ္ဌာနေယေဝ** တိ လောကိယာဘိညာနံ နိဗ္ဗတ္တနဿ ဝိယ ဒေသနာယ ယုတ္တဋ္ဌာနေယေဝ။ တေန န ကေဝလံ ဒေသနက္ကမေနေတယံ ဒေသနာ, အထ ခော ပဋိပတ္တိက္ကမေနပီတိ ဒဿေတိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၆၉) **ဝုတ္တာ,** တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပာယော။

၆၉. **အာသဝါနံ ခယာ**တိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေန ခေပိတာဝသိဋ္ဌာနံ အာသဝါနံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒနတော။ ယသ္မာ အရဟတ္တမဂ္ဂေ န ကေဝလံ အာသဝေယေဝ ခေပေတိ, အထ ခော အဝသိဋ္ဌေ သဗ္ဗကိလေသေပိ, တသ္မာ အာဟ **“သဗ္ဗကိလေသာနံ ခယာ”**တိ။ လက္ခဏမတ္တဥ္ဟေတ္ထ အာသဝဂ္ဂဟဏံ, အာသဝါနံ အာရမ္မဏဘာဝဿာပိ အနုပဂမနတော အနာသဝံ။ ယသ္မာ ပန တတ္ထ အာသဝါနံ လေသောပိ နတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“အာသဝဝိရဟိတ”**န္တိ။ **သမာဓိဝုတ္တော** စေတောသီသေန ယထာ “စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယ”န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂; ပေဋကော. ၂၂; မိ. ပ. ၂.၁.၉) အဓိပ္ပာယော။ **ရာဂတော ဝိမုတ္တတ္တာ အဝိဇ္ဇာယ ဝိမုတ္တတ္တာ** တိ ဣဒံ ဥဇုဝိပစ္စနီကပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န တဒညေသံ ဟာပဓမ္မာနံ အပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ။ ဣအနိ တမေဝ သမာဓိပညာနံ ရာဂဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခတံ အာဂမေန ဒဿေတုံ **“ဝုတ္တံ စေတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သမထဖလန္တိ** သမထဿ ဖလံ လောကိယသမထဘာဝနာယ ဟိ ဝိပဿနာဂတာယ အာဟိတဖလဿ လောကုတ္တရသမထဿ သရိက္ခကဖလော **စေတောဝိမုတ္တိ။ ဝိပဿနာဖလ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **အတ္တနာယေဝ**တိ သုတမယဉာဏာဒိနာ ဝိယ ပရပစ္စယတံ နယဂ္ဂဟဉ္စ မုဉ္စိတွာ ပရတောဃောသာနုဂတဘာဝနာဓိဂမဘူတတာယ အတ္တနာယေဝ **ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ** သယမ္ဘုဉာဏဘူတာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“အပရပ္ပစ္စယေန ဉတွာ”** တိ။

သဗ္ဗမ္ပိ တ န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ သတ္တရသဝိဓံ တံ ယထာဝုတ္တံ သီလာနိသံသံ။ ယထာ အာနိသံသဝန္တေ သမ္မာဒေဝ သမ္ပာဒိတေ တအာနိသံသာ ဒဿိတာ ဧဝ ဟောန္တိ တအာယတ္တဘာဝတော, ဧဝံ အာနိသံသပဓာနယောဂ္ဂဘာဝေန ဒဿိတေ တအာနိသံသာ ဒဿိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ဒဿေန္တော”** တိ။ ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ ပုနဝစနံ နိဂမနန္တိ ဝုတ္တံ **“နိဂမနံ အာဟာ”**တိ။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ဒေသနာရမ္ဘေ။ **ဧဝံ ဝုတ္တ** န္တိ “သမ္ပန္နသီလာ”တိ ဧဝမာဒိနာ အာကာရေန ဝုတ္တံ။ **ဣဒံ သဗ္ဗမ္ပိ** တိ ဣဒံ “သမ္ပန္နသီလာ”တိအာဒိကံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝစနံ။ **တေ ပဋိစ္စာ** တိ တေ သမ္ပန္နသီလဿ ဘိက္ခုနော ယထာဝုတ္တသတ္တရသဝိဓာနိသံသဘာဂိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဣဒမေဝ ဟိ “ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ, ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တ”န္တိ ဝစနံ သန္ဓာယ **“သဗ္ဗမ္ပိ တံ သီလာနိသံသံ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ဒဿေန္တော”** တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထအာဒိတော ဆဟိ အာနိသံသေဟိ ပရိတ္တဘူမိကာ သမ္ပတ္တိ ဂဟိတာ, တဒန္တရံ ပဉ္စဟိ လောကိယာဘိညာဟိ စ မဟဂ္ဂတဘူမိကာ, ဣတရေဟိ လောကုတ္တရဘူမိကာတိ ဧဝံ စတုဘူမိကသမ္ပတ္တိအာနိသံသသီလံ နာမေတံ မဟန္တံ မဟာနုဘာဝံ, တသ္မာ တံသမ္ပာဒနေ သက္ကစ္စကာရိနာ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ။

အာကင်္ခေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. ဆာဒေတဗ္ဗံ ဌာနံ ဝသတိ ပဋိစ္ဆာဒေတီတိ **ဝတ္ထံ** ။ ယံ သမာနံ ဝိယ န သဗ္ဗသော မိနောတိ, မာနဿ ပန သမီပေ, တံ ဥပမာနံ။ ဥပမီယတိ တေနာတိ ဥပမာ, ဥပမာယ ဗောဓနဝစနံ **ဥပမာဝစနံ။ ကတ္ထစိ** သုတ္တေ။ **အတ္ထံ** န္တိ ဥပမိယတ္ထံ။ ပဌမံ ဥပမံ ဝတွာ တဒနန္တရံ အတ္ထံ ဝတွာ ပုန ဥပမံ ဝဒန္တော **“ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိဝါရေတွာ ဒဿေတီ”**တိ ဝုတ္တော။ **အတ္ထေန ဥပမံ ပရိဝါရေတွာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဣအနိ တေ စတ္တာရောပိ ပကာရေ သုတ္တေ အာဂတနယေနေဝ ဒဿေန္တော **“သေယျထာပိဿု, ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒွေဝ အကာရာ**တိ ဒွေဝ ပဋိဝိဿကဃရာ။ **သဒွါရာ**တိ သမ္မုခဒွါရာ။

သွတယန္တိ သော အယံ ဧဝံ ဥပမာဒဿနဝသေနပိ နာနာနယေနပိ ဓမ္မံ ဒေသေကော ဘဂဝါ။ ကေစ္စာနံ ဝေနေယျာနံ အတ္ထဿ သုခာဝဗောဓော ပဌမံ ဥပမာဒဿနေ ဟေတု, ဧဝံ ပဌမံ အတ္ထဒဿနေ, ဥပမာယ အတ္ထပရိတရဏေ, အတ္ထေန ဥပမာပရိတရဏေ စာ''တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **"သေ နယော သဗ္ဗတ္ထာ"** တိ ဣမိနာ။ **ဓမ္မဓာတုယာ**တိ သဗ္ဗညုတညာဏဿ။ တဉှိ ဓမ္မဓာတုပရိယာပန္နတ္တာ ယထာဝုတ္တဓမ္မေ စ သဗ္ဗေပိ ဉေယျဓမ္မေ စ ပဒဟတိ ယထာသဘာဝတော ဗုဇ္ဈတိ ဗောဓေတိ စာတိ ဓာတု, ဓီယန္တိ တ ဓမ္မာ တောယ သဗ္ဗာကာရတော ဉာယန္တိ ဉာပိယန္တိ စာတိ ဓမ္မဓာတု။ တဿာ ပန သုဋ္ဌု သစ္စသမ္ပဋိဝေဓဝသေန လဒ္ဓတ္တာ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ** တိ, ယဒဂ္ဂေန တ ဉေယျံ တာယ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓံ, တဒဂ္ဂေန သာပိဿ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ ဧတတိ အာဟ **"သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ"** တိ။

ပကတိပရိယောဒာတဿ စိတ္တဿ အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌဘာဝဒဿနတ္ထံ သံကိလိဋ္ဌဝတ္ထဒဿနန္တိ ကတ္ွတ ဝုတ္တံ **"ပကတိပရိသုဒ္ဓံ ဝတ္ထ"** န္တိ။ **ရဇာဒိနာ**တိ တွေရဇော နာမ ရေဏု။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန အဏုတဇ္ဇာရိဓူမာဒိကံ ဝတ္ထဿ အပရိသုဒ္ဓိကာရဏံ သင်္ဂဏှ္ွာတိ။ သဗ္ဗသော ကိလိဿတိ ဝိနဿတိ ဝိသုဒ္ဓိ ဧတေနာတိ သံကိလေသော, တေန **သံကိလေသေန ပံသုရဇာဒိနာ သံကိလိဋ္ဌံ** ဝဏ္ဏဝိနာသနေန ဝိဒူသိတံ။ **မလံ** မသိ။ **ဇလ္လိကာ** ဝုစ္စတိ လောဏပဋ္ဋလာဒိ ဆဝိယာ ဥပရိ ဌိတံ သရီရမလံ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန သရီရဇလ္လမေဝ အဿုခေဠသိင်္ဃာဏိကာဒိကံ တဒညမလံ သင်္ဂဏှ္ွာတိ။ **ဂဟိတတ္တာ** တိ ပရိယောနန္ဓနဝသေန ဂဟိတတ္တာ။ ရဇန္တိ သတ္တာ တေနာတိ ရင်္ဂံ, ရင်္ဂမေဝ **ရင်္ဂဇာတံ** ယထာ ကောပမေဝ ကောပဇာတံ။ **ဥပနာမေယျာ** တိ ပက္ခိပေယျ။ **နီလကတ္တာယာ** တိ နီလဝဏ္ဏတ္တာယ။ **ပလာသနီလာဒိကေတိ အာဒိ-**သဒ္ဒေန ကာဠသာမာဒိံ သင်္ဂဏှ္ွာတိ။ ဟလိဒ္ဒိကကုဓသေလာဒိကေ **ပီတကရင်္ဂေ** ။ လာခါပတ္တင်္ဂရသာဒိကေ **လောဟိတကရင်္ဂေ** ။ မဟာရဇနလောဒ္ဒကန္ဒုလာဒိကေ **မန္ဒရတ္တရင်္ဂေ** ။ ဒုဋ္ဌု ရဇိတဝဏ္ဏံ အပဘဿရံ။ တေနာဟ **"အပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏမေဝဿာ"** တိ။ **ဤဒိသန္တိ** ဒုရတ္တဝဏ္ဏံ။ တသ္မိံ ဝတ္ထေ ရင်္ဂဇာတံ သယံ သုပရိသုဒ္ဓံ သမာနံ ကိဿ ဟေတု ကေန ရတ္တဝဏ္ဏံ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတီတိ ရင်္ဂဇာတဿ နိဒ္ဒောသတံ ဝဒတိ။ တေနာဟ **"ယသ္မာ ပနာ"** တိအာဒိ။

သံကိလေသပက္ခံ ဒဿေန္တေန အသံကိလိဋ္ဌမေဝ ဝတ္ထံ ဥဒာဟရိတဗ္ဗန္တိ ဟာကဗ္ဗောယမတ္ထော, သံကိလိဋ္ဌဝတ္ထနိဒဿနေန ပန ''သိယာ နု ခော အညောပိ ကောစိ ဝိသေသော''တိ အဓိပ္ပာယေန ပုစ္ဆတိ **"ကသ္မာ ပနာ"** တိအာဒိနာ။ ဣတရော အတ္ထဝိသေသောတိ ဒဿေန္တော **"တယာမမဟပ္ဖလဒဿနတ္ထ"** န္တိအာဒိမာဟ။ တွေ စ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဝိသောဓနေဝိဓာနေ သံကိလိဋ္ဌဝတ္ထံ နိဒဿတဗ္ဗန္တိ ပဋိညာ, တယာမမဟပ္ဖလဒဿနတ္ထန္တိ ဟေတုအတ္ထော။ **ယထာ ဟီ**တိအာဒိ အန္ွဝယတ္ထော။ **န တတ္ထ ဇာတိကာဋ္ဌကေ ဝိယာ** တိအာဒိ ဗျတိရေကတ္ထော။ သဒိသူဒာဟရဏံ ပန မလဂ္ဂဟိတကံသဟာတိအာဒိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဧဝံ စိတ္တမ္ပီ** တိအာဒိ ဩပမ္မတ္ထဿ ဥပမေယျဥပနယနံ။ တတ္ထ **ပကတိယာ**တိ အကိတ္တိမေန သဘာဝေန။ တန္တိ စိတ္တံ။ သာမညဂ္ဂဟဏဗ္ဗေတံ စိတ္တဘာတဝိသေသတော။ တေနာဟ **"သကလေပီ"**တိ။ **ပဏ္ဍရမေဝ** န သံကိလိဋ္ဌံ သံကိလေသေဟိ အသမန္နာဂတဘာဝတော။ နနု ကိရိယာမယစိတ္ွတေဟိ ဝိဟာကသန္တာနေ ဝိသေသာဓာနံ လဗ္ဘတိ, အညထာ ကတဝိနာသာ ကတဗ္ဘာဂမာ အာပဇ္ဇေယျုံ? ကိဉ္စာပိ လဗ္ဘ္ွတိ, တဿ သံကိလေသော ဝဋ္ဋူပနိဿယော, အသုဒ္ဓိ တ န ဟောတိ, အသံကိလေသော ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယော, ဝိသုဒ္ွဓိ တ န ဟောတိ ဧဝ။ **ဥပက္ကိလိဋ္ဌ** န္တိ ပနေတံ ဥပက္ကိလေသနာရဟဿ စိတ္တဿ ဝသေန ဝုတ္တံ, န ဝိပာကပဗန္ွဓဿ။ တေနာဟ **"ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တ"** န္တိ, **"ပဏ္ဍရမေတ"** တိ စ။ **တဉ္စ ခော** တိ ပန သကသန္တတိပရိယာပန္နတာယ နေသံ ကေဝလံ ဧကတ္တနယဝသေန ဝုတ္တံ, န ဝိပာကဓမ္မာနံ ကိလေသာသမင်္ဂိဘာဝတော။ အထ တ **ဥပက္ကိလိဋ္ဌ**န္တိ ဣမိနာ ဥပက္ကိလေသဟေတု တတ္ထ ဝိဇ္ဇမာနံ ဝိသေသာဓာနမာဟ, န ''သံကိလိဋ္ဌာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၇၇.ဒုကမာတိကာ) ဝိယ တံသမင်္ဂိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိသောဓိယမာန**န္တိ ဝိပဿနာပညာယ အနုက္ကမေန သဗ္ဗူပက္ကိလေသေဟိ ဝိမောစိယမာနံ။ **သက္ကာ** အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏေ **ပဘဿရတရံ ကာတုံ,** ယတော န ပုန ဥပက္ကိလိဿ္ွတိ။ **ဧဝ**န္တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ နိဂမနံ။

ဒုဋ္ဌဂတိပရိပူရဏဝသေန ပဋိပဇ္ဇနံ **ပဋိပတ္တိ** ။ သာ ဧဝ ကိလေသဒရထပရိဠာဟာဒိဝသေန ဥပာယာသဒုက္ခာ, ကုစ္ဆိတာ တ ဂတိ ပဝတ္တိ, ဒုဂ္ဂတိဟေတူတိ တ **ဒုဂ္ဂတိ,** ဒုဂ္ဂတိယာ ပန ပဋိပတ္တိယာ ဂန္တဗ္ဗတော, တဿာ တ နိပ္ဖန္နဘာဝတော ကုစ္ဆိတော, ဒုက္ခာ စ ဂတီတိ **ဒုဂ္ဂတိ** ။ **သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော** တိ ဣဒံ တဿာ ပဋိပတ္တိယာ ဒုဂ္ဂတိဘာဝဒဿနတ္ွထံ, န ဝိသေသနတ္ထံ။ န ဟိ အသံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ ဟဏဃာတာဒိဝသေန ပဝတ္တိ။ **သံကိလိဋ္ဌစိတ္တော** တိ လာဘာသာယ သဗ္ဗသော ကိလိဋ္ဌစိတ္တော ။ **ဒူတေယျပဟိဏဂမန** န္တိ ဒူတေယျံ ဝုစ္စတိ ဒုတကမ္မံ, ဂိဟီနံ ပဏ္ဏံ တ သာသနံ

တ ဂဟေတွာတ တတ္ထ တတ္ထ ဂမနံ, ပဟိဏဂမနံ ဃရာဃရံ ပေသိတဿ ခုဒ္ဒကဂမနံ, ဒူတေယျဂမနံ ပဟိဏဂမနန္တိ ဂစ္ဆတိ။ **ဝေဇ္ဇကမ္မ** န္တိ အနနုညာတေ ဌာနေ လာဘာသာယ ဂဟဋ္ဌာနံ ဘေသဇ္ဇံ ကရောတိ။ **သင်္ဃဘေဒ** ကထာ ပရ တော အာဂမိဿတိ။ **ဝေဠုဒါနာဒီဟီ**တိ ဝေဠုဒါနပတ္တဒါနပုပ္ဖဒါနာဒီဟိ မိစ္ဆာဇီဝေန **ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ** ။ **သကလမ္ပိ** တိ "အတ္ထိ အနာစာရော, အတ္ထိ အဂေါစရော"တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၅၁၃, ၅၁၄) အာဂတံ သဗ္ဗမ္ပိ အနာစာရံ အ ဂေါစရဉ္စ စရဏဝသေန ပရိပူရေတိ။

"နိရယမ္ပိ ။ပေ။ ပေတ္တိဝိသယမ္ပိ ဂစ္ဆတီ" တိ ဝတွာ တတ္ထ ပေတ္တိဝိသယဂမနံ ဒဿေန္တော **"သမဏ ယက္ခော နာမ ဟောတီ"**တိအာဒိမာဟ။

သုက္ကပက္ခေ **ပရိသုဒ္ဓ** န္တိ သဗ္ဗသော ဝိသုဒ္ဓံ အသံကိလိဋ္ဌံ။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ **ပရိယောဒာတံ,** ပဘဿရန္တိ အတ္ထော။ **သုရတ္တဝဏ္ဏမေဝဿာ** တိ သုဋ္ဌု ရတ္တဝဏ္ဏမေဝ အဿ။ **ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏမေဝဿာ** တိ နီလဝဏ္ဏောပိဿ ပရိသုဒ္ဓော စ ဘဝေယျာတိ ဧဝမာဒိ သန္ဓာယာဟ **"ကဏှပက္ခေ ဝုတ္တပစ္စနီကေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ။ **ရင်္ဂဇာ တ**န္တိအာဒိ ပန တတ္ထ ဝုတ္တဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပဋိပတ္တိသုဂတိ** အာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂတိအာ ဒီသု ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပရိသုဒ္ဓစိတ္တော** တိ သုဒ္ဓာသယော။ **ဒသ ကုသလကမ္မပထေ ပရိပူရေတီ**တိ ကဏှ ကဏှပက္ခေ "ဒသ အကုသလကမ္မပထေ ပရိပူရေတီ"တိ ဝုတ္တဿ ပဋိပက္ခဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ ယထာ ဟိ တတ္ထ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန ကမ္မပထသံသန္ဒနနယေန ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တာယ စ အကရိယဿ တထာရူပာ ယ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိယာ သင်္ဂဟော ကတ္တိတော, ဧဝံ ကဏှာပိ အနဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒသမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန အလောဘာဒေ သာမောဟဝသေန ပဝတ္တာ အကရိယဿ သမ္မာပဋိပတ္တိ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န ကမ္မပထပ္ပတ္တာတတိ။ **မနုဿ သမဟန္တတ**န္တိ ဇာတိရူပဘောဂကိတ္တိပတေယျာဒိဝသေန မနုဿေသု မဟန္တဘာဝံ။ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အညေသံ ဒေဝ တနံ အဘိဘဝေ **ဒေဝမဟန္တတာ** ။ ပဋိပတ္တိ သုဂတိယာ ဘာဇိယမာနတ္တာ **"အနာဂမိမဂ္ဂံ ဘာဝေတီ"** တိ တထာ အနာ ဂမိဘာဝနံ ဟာပေတွာတ ဌပိတာ။ ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန သုခာနုဘဝဋ္ဌာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ တဒဘာဝတော အသညီဘဝံ အနာဒိယန္တော **"ဒသသု တ ဗြဟ္မဘဝနေသူ"** တိအာဒိမာဟ။

၇၁. **သကဘဏ္ဍေ ဆန္ဒရာဂေ** အဘိဇ္ဈာယနဋ္ဌေန **အဘိဇ္ဈာ,** အဘိဇ္ဈာယနာတိ အတ္ထော။ **ပရဘဏ္ဍေ ဆန္ဒရာ ဂေ** ဝိသမံ လုဗ္ဘတီတိ **ဝိသမလောဘော**။ ဧဝမ္ပိ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘာနံ ဝိသေသော ဟောတီတိ ဒဿေန္တော **"အထ တ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အတ္တနော သန္တကံ တံသဒိသဉ္စ **ယုတ္တဋ္ဌာနံ** ။ ယံ ယာစိတံ, အပ္ပကသိရေန တ သက္ကာ လဒ္ဓုံ, တံ **ပတ္တဋ္ဌာနံ** ။ ပရအာရဂရုအာရာတိ **အယုတ္တဋ္ဌာနံ** ။ ယံ အပတ္တနိယံ, ယဿ တ ပတ္ထနာယ ဗျသနံ အာပဇ္ဇတိ, တံ **အပ္ပတ္တဋ္ဌာနံ** ။ **ထေရောတိ မဟာသင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရော,** ယေန **အဋ္ဌကထာ** ပေါတ္ထကံ အာရော ပိတာ။ သော ဟိ အန္တေတသိကေသု သာကစ္ဆန္တေသု ဧဝမာဟ။ သောပိ က္လမသိမ်ယေဝ သုတ္တေ ဝိနိဗ္ဘောဂေ န လ ဗ္ဘတိ စိတ္တသံကိလေသဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေနာဟ **"ယုတ္တေ တ"** တိအာဒိ။ အယောနိသောမနသိကာရဝသေ န ဥပ္ပဇ္ဇနတော သမ္ပတ္တိ အာယတိဉ္စ ဒုက္ခဿေဝ ဥပ္ပာဒနတော **န ကောစိ လောဘော အဝိသမော နာမ**။ **အဘိဇ္ဈာယ နဋ္ဌေနာ**တိ ယဿ ကဿစိ အာရမ္မဏဿ ယုတ္တဿ အယုတ္တဿ အပ္ပတ္တဿ စ အဘိဇ္ဈာယနဝသေန အဘိပတ္ထနာဝသေန စ ပဝတ္တာ တဏှာ **အဘိဇ္ဈာ** တိ လောဘတော နိဗ္ဗိသေသန္တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"ကေတ္ထ ထမေတံ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာန"**န္တိ။ **ဒူသေတီ**တိ သဘာဝသန္တံ အသံကိလေသံ ဝိနာသေတိ အဝိသုဒ္ဓံ ကရောတိ။ တေနာ ဟ **"ဩဘာသိတုံ န ဒေတီ"**တိ။ "က္လမေ သတ္တာ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တု ဝိနဿန္တူ"တိ သတ္တေသု ဗျာပဇ္ဇနာကာရပ္ပဝတ္တိ ယာ **ဗျာပါဒေါ နဝဝိအာဃာတဝတ္ထုသမ္ဘဝေ** ဝုတ္တော။ ကောဓော ပန သင်္ခာရေသုပိ ပဝတ္တနတော ဒသဝိဓ အာဃာတဝတ္ထုသမ္ဘဝေ ဝုတ္တော။ ဥဘယမ္ပိ ပဋိဃမေဝ, ပဝတ္တနာနတ္တတော ဘိန္ဒိတွာ ဝုတ္တော။ ကုဇ္ဈနဝသေ နေဝ **စိတ္တပရိယောနန္ဓနော** "အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မ"န္တိအာဒိနာ။

သုဋ္ဌု ကတံ ကရဏံ **သုကတံ,** တဿ ပုဗ္ဗကာရိတာလက္ခဏဿ ဂုဏဿ **ဝိနာသနော** ဥဒကပုဉ္ဆနိယာ ဝိယ သရီရာနုဂတံ ဥဒကံ ပုဉ္ဆန္တော **မက္ခော** ။ တထာ ဟိ သော ပရေသံ ဂုဏာနံ မက္ခနဋ္ဌေန "မက္ခော"တိ ဝုစ္စတိ။ က္လာအနိ **အနကရိယဿ တ** တိအာဒိနာ သင်္ခေပေန ဝုတ္တတ္ထံ ဝိတ္ထာရေန ဒဿေတုံ **"အနကရိယောပီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ နိ သိန္နကထာပရိကထာဒိဝသေန ဓမ္မဿ ကထာ ဓမ္မကထာနယော, ဧကေတ္တာဒိဓမ္မနီတိ ဧဝ တ။ ပကရဏံ သတ္တ ပကရဏာနိ, တတ္ထ ကောသလ္လံ **ဓမ္မကထာနယပကရဏကောသလ္လံ** ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝိနယက္ကမေ စတူသု မဟာနိကာယေသု စ

ကောသလ္လံ သင်္ဂဏှာတိ။ **အစိတ္တီကတော** တိ စိတ္တီကာရရဟိတော။ **ယထာ စာယန္တိ** က္ကမိနာ ယထာယံ မဂ္ဂော စိတ္တံ ဒူသေတိ, ဧဝံ ပဋ္ဌာသောပိ စိတ္တံ ဒူသေတိ, တသ္မာ ဥပက္ကိလေသောတိ ဒဿေတိ။ **အနိယတာ ဂတိ နိယာမော က္ကမနာဘာဝတော။ အာဒိ**-သဒ္ဒေန "ရတ္တညူ စိရပဗ္ဗဇိတေ ပုဂ္ဂလေ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ 'တွံ ဝမ္ပိ က္ကမသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော, အဟမ္ပိ ပဗ္ဗဇိတော, တွံ ဝမ္ပိ သီလမတ္တေ ဌိတော အဟမ္ပီ'တိ" ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ယုဂဂ္ဂါဟက ဟီ**တိ "တဝ တ မမ တ ကော ဝိသေသော"တိ အသမမ္ပိ သမံ ကတွာ သမဓုရဂ္ဂဟဏဂ္ဂဟနကော။ **ခီယနာ** ဥဿူယနာ။ အတ္တနော သမ္ပတ္တိယာ နိဂ္ဂူဟနံ တဿ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝတသဟနေန ဟောတီတိ **"ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝံ အသဟမာနံ"**က္ကစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ ကာရဏေ ဟိ ဂဟိတေ ဖလမ္ပိ ဂဟိတမေဝ ဟောတီတိ။ အညထာ အတ္တနော ပဝေဒနကပုဂ္ဂလော **ကေရာဋိကော,** "နေကတိကတဏိဓော"တိပိ ဝဒန္တိ။ သပ္ပမုခာ မစ္ဆတလာ ကော မစ္ဆဇာတိ အာယတနမဇ္ဈော။ တေနာဟ **"အာယတနမဇ္ဈော နာမာ"** တိအာဒိ။ **ဗဒ္ဓစရော** တိ အန္တေဝါသီ။

သဗ္ဗသော အမဒ္ဒိတသဘာဝေန တ တဘရိတဘတ္တသဒိသဿ ထဒ္ဓဘာဝဿ အနောနမိတဒဏ္ဍသဒိသတာယ ပဂ္ဂဟိတသိရအနိဝတဝုတ္တိကာရဿ စ ကရဏတော **တ တဘရိတ။ပေ။ ကရဏော။ တဒုတ္တရိကရဏော** တိ ယံ ယေန ကတံ ဒုစ္စရိတံ တ သုစရိတံ တ, တဒုတ္တရိ, တဿ ဒွိဂုဏံ တ ကရဏော။ အတ္တနော မဏ္ဍနာဒိအတ္ထံ **ပရေန ကတံ အလင်္ကာရာဒိံ။ ပရိယာပုဏာတိ တ ကထေတိ တ** အတ္တနော ဗလာနုရူပံ။ ကာမံ နိကာယဒွဝယဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန ပဝတ္တော သေဝိတဗ္ဗမာနော ဧဝ, တထာပိဿ သံကိလေသပက္ခတ္တာ ဝုတ္တံ **"မာနံ အနိဿာယာ"** တိ။

ဥဏ္ဏတိဝသေနာ တိ "သေယျောဟမသ္မီ"တိအာဒိနာ စိတ္တဿ ပဂ္ဂဟဏဝသေန။ ပုဗ္ဗေ ကေနစိ အတ္တာနံ သဒိသံ ကတွာ ပစ္ဆာ တတော အဓိကတော ဒဟနတော ဥပ္ပဇ္ဇနကော **အတိမာနော။ မဒဂ္ဂဟဏာကာရော** ဇာတိအာဒိံ ပဋိစ္စ မဇ္ဇနာကာရော, သောပိ အတ္ထတော မာနော ဧဝ။ **ပမာဒော** တထာပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒော။

တသ္မာ လောဘမာဒိံ ကတွာ ဒဿေတီ တိ လောဘဿ အာဒိတော ဂဟဏေ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတုကာမော ပုစ္ဆတိ။ **ပဌမုပ္ပတ္တိတော** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ သတ္တာနညှိ ယထာဓိဂတံ ဈာနာဒိဝိသေသံ အာရဗ္ဘ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိယ ယထာလဒ္ဓံ ဥပပတ္တိဘဝံ အာရဗ္ဘ နိကန္တိ ဧဝ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗသတ္တာန"** န္တိအာဒိ။ **ယထာသမ္ဘဝံ က္ကတရေ** တိ က္ကတရေဗျာပါဒါဒယော ယထာပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, လောဘဿ ဝိယ အာဒိတော အသုကဿ အနန္တရံ အသုကောတိ တ န နေသံ နိယမော အတ္ထီတိ အတ္ထော။ ကိံ ပန ဧတေ သောဠသေဝ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသာ, ဥဒါဟု အညေပိ သန္တီတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယ အညေပိ သန္တီတိ ဒဿေန္တော **"န စ ဧတေ"**တိအာဒိမာဟ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဧတ္တကာ ဧဝ က္ကမ ဝုတ္တာတိ။ နယဒဿနဝသေနာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဧတေန ပန။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ။ ဧတေန ထိနမိဒ္ဓဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ-ဝိစိကိစ္ဆာ-အတ္တုက္ကံသန-ပရဝမ္ဘနဆမ္ဘိတတ္တာ- ဘီရုကတာ-အဟိရိကာနောတ္တပ္ပ-အတ္တိစ္ဆတာ-ပါပိစ္ဆတာ-မဟိစ္ဆတာဒယော သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၇၂. **သံကိလေသံ ဒဿေတွာ** တိ သံကိလိဋ္ဌဝတ္တနိဒဿနေန သင်္ခေပေန ဝုတ္တံ သံကိလေသံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတွာ။ **တေအနံ ဒဿေန္တော** တိ ဝတ္တာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧဝံ ဇာနိတွာ**တိ "အဘိဇ္ဈာ ဝိသမလောဘော ဧကန္တေ တေနေဝ စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသော"တိ သဘာဝတော သမုဒယတော နိရောဓတော နိရောဓူပါယတော စ ပုဗ္ဗဘာဂပညာယ စေဝ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဒွယပညာယ စ ဇာနိတွာ။ **ပဇဟတီ**တိ တွေ အစ္စန္တပ္ပဟာနမေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဿေန္တော **"သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန အရိယမဂ္ဂေန ပဇဟတီ"** တိ အာဟ။ **အရိယမဂ္ဂေနာ** တိ အနာဂါမိမဂ္ဂေန။ တေန ဟိ ပဟာနံ က္ကမ သဗ္ဗတရေသု အဓိပ္ပေတံ။ **ကိလေသပဋိပါဋိယာ** က္ကမ ကိလေသာနံ ဒေသနာက္ကမော။ **မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ** ပန စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဒေသနာက္ကမောပိ တာယ ဒေသနာယ ပဋိပဇ္ဇနက္ကမောပိ တာယ ပဋိပတ္တိယာ ဥပ္ပတ္တိက္ကမောပိ။ တတ္ထ ယေ ယေ ကိလေသာ ယေန ယေန မဂ္ဂေန ပဟီယန္တိ, မဂ္ဂပဋိပါဋိံ အနောလောကေတွာ တေသံ တေသံ ကိလေသာနံ တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟာနဒဿနံ ကိလေသပဋိပါဋိ န ကိလေသာနံ ဥပ္ပတ္တိက္ကမော က္ကမ ဒေသနာက္ကမော စာတိ ဒဿေန္တော **"အဘိဇ္ဈာ ဝိသမလောဘော"** တိအာဒိမာဟ။ ယေန ယေန ပန မဂ္ဂေန ယေ ယေ ကိလေသာ ပဟီယန္တိ မဂ္ဂါနုပုဗ္ဗိယာ, တေန တေန မဂ္ဂေန တေသံ တေသံ ကိလေသာနံ ပဟာနဒဿနန္တိ ဒဿေန္တော **"သောတာပတ္တိမဂ္ဂေနာ"** တိအာဒိမာဟ။

ကာမသိ ပန ဌာနေ တိ ''သ ခေါ သော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု''တိအာဒိနာ အာဂတော ကာမသိ ပဟာနတရေ။ **ကာမေ ကိလေသာ**တိ ကာမေ ယထာဝုတ္တာ ကိလေသာ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝဇ္ဈာ တ ဟောန္တု သေသမဂ္ဂဝဇ္ဈာ တ** ဟေဌာ ဒဿိတမဂ္ဂပဋိဟဋိဝသေန။ တတ္ထ ပန ယေ တတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈာ, တေသံ အနာဂာမိမဂ္ဂေနေဝ ပဟာနေ ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ, ယေသံ ပနေတ္ထ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ ကာမ သင်္ဂဟေ ကာရဏံ ပစ္ဆာ ဝတ္တုကာမေန အဂ္ဂမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ အနာဒိ ယိတ္ဟ ကသ္မာ တတိယမဂ္ဂဝဇ္ဈာနမေဝ ဂဟဏံ ကတန္တိ အာဟ **''အယမေတ္ထ ပဝေဏိမဂ္ဂါဂတော သမ္ဘာ တေ''**တိ, အယံ ကာမသ္သ သုတ္တသ္သ တေသိ ဌာနေ အာစရိယပဝေဏိယာ ကထာမဂ္ဂေ တတော အာဂတော အတ္ထ သမ္ဘာတေ အတ္ထတတ္ဝန္တိ အတ္ထော။ တတ္ထ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ ကာမ သင်္ဂဟေ ကာရဏံ ပစ္ဆာ ဝတ္တုကာ မော အဂ္ဂမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ အဂ္ဂဟဏေ ယုတ္တိံ ဒဿေန္တော **''သော စာ''**တိအာဒိမာဟ။ **တေနာ**တိ စတုတ္ထမဂ္ဂေန။ **သေ သာန**န္တိ ဗျာပာဒီနံ ။ **ယေပီ**တိ မက္ခာဒိကေ သန္ဓာယာဟ။ **တံသမုဋ္ဌာပကစိတ္တာန** န္တိ တေသံ မက္ခာဒီနံ သမုဋ္ဌာ ပကစိတ္တုပ္ပာဒာနံ။ တတ္ထ မက္ခ-ပဠာသ-ဣဿာ-မစ္ဆရိယ-သမုဋ္ဌာပကံ ပဋိဃဒွဝယစိတ္တံ, ဝိသေသတော ပဉ္စကာမဂု ဏာလောဘေန သဒ္ဓ မာယာဝီ စ ဟောတိ, ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေ စ အနာဂာမိမဂ္ဂေနေဝ နိရုဝသေသတော ပဟီယတိ, တ သ္မာ ဝုတ္တံ **''တံသမုဋ္ဌာပကစိတ္တာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ''** တိ။ တေပိ သုပ္ပဟီနာ ဟောန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တန္တိ** ပဌမမ ဂ္ဂေနေဝ ပဟာနံ **ပုဗ္ဗာပရေန န သန္ဓိယတိ** ''ယထောဓိ ခေါ''တိ ဧတ္ထ ဩဓိဝစနဿ မဂ္ဂတ္တယတစကတ္တာ။ ရတနတ္ တယေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေ နာမ အရိယကန္တသီလံ ဝိယ သောတာပန္နဿ အင်္ဂါနိ, တေ စ ပဟာနတော ပစ္ဆာ နိဒ္ဒိဋ္ဌ ဌာ, တသ္မာ ကာမ ဝုတ္တပ္ပဟာနံ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနမေဝတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ **တေသံ ကာဇ္ဈာမတ္တမေဝ** ယထာဝုတ္တပ ဟာနသ္သေဝ ဝသေန အဝေစ္စပ္ပသာဒနံ ဩဓိသော ပဟာနဿ ဝိဘာဝိတတ္တာ, သ္ဂတယမတ္တော ဟေဌာ ယုတ္တိ တောပိ ပကာသိတောယေဝ။

၇၄. **ကေမေကေန ပဒေန ယောဇေတဗ္ဗံ,** ယတော ကေမေကဿပိ ဥပက္ကိလေသဿ သဘာဝတဒိတော ဒဿနံ နိယ္ယာနမုခံ ဟောတိ, တထာ စေဝ ဟေဌာ သံဝဏ္ဏိတံ။ အနာဂာမိမဂ္ဂဝသေန ပဟာနံ ဝတ္တ ပသာဒဿ ဥဒ္ဒေသ္ဒတ္တာ ဝုတ္တံ **''အနာဂာမိမဂ္ဂေန လောကုတ္တရပ္ပသာဒေ အာဂတော''** တိ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ''လောကိယော ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ ဝုတ္တန္တိ? ''ဣတိပိ သော ဘဂဝ''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တဿ လောကိယတ္တာ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော ဧဝ ဟိ လောကုတ္ တရော ပသာဒော။ ''ဣတိပိ သော ဘဂဝ''တိအာဒိဝစနေန လောကိယံ, အဝေစ္စပ္ပသာဒဝစနေန လောကုတ္တရန္တိ **လောကိယလောကုတ္တရမိဿကံ ပသာဒံ ဒဿေန္တော** ။ အဝေစ္စ ရတနတ္တယဂုဏေ ယာထာဝတော ဥတ္တ ပသာ ဒေ **အဝေစ္စပ္ပသာဒေ** ။ သော ပန ယသ္မာ မဂ္ဂေနာဂတတ္တာ ကေနစိ အကမ္ပနိယော အပ္ပဓံသိယော စ ဟောတိ, တသ္ မာ ဝုတ္တံ **''အစလေန အစ္စုတေနာ''** တိ။ တတ္ထ လောကုတ္တရော သဗ္ဗသော ဗုဒ္ဓဂုဏာဒီသု သမ္မောဟံ ဝိဒ္ဓံသေန္တော တတ္ထ ကိစ္စတော ပဝတ္တတိ, ဣတရော အာရမ္မဏဝသေန တေ အာရဗ္ဘ။ **တံ ဝိဓိန္တိ** တံ တဿ ဥပ္ပန္နပ္ပကာရံ။ **အနုဿတိဋ္ဌာနာနီ**တိ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာနာနိ။

၇၅. **သောမနဿာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဉာဏာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ဓောရာနံ အဘိဏှံ သဥ္ရဏဋ္ဌာနတာယ **ပစ္စ န္တဂ္ဂဟဏံ**။ **ပစ္စဝေက္ခတော** တိ ''အသုကသ္မိဉ္စ ဌာနေ ကာမေ စိမေ ဓောရာ ဝေဠ္ဌ ဝေဠ္ဌ ဝိနာသိတာ''တိ ပစ္စဝေက္ခ တော **ရညော** ဝိယ။

ယော ယော ဩဓိ **ယထောဓိ**။ ယထာ-သဒ္ဒော ဗျာပနိစ္ဆာယံ, ခေါ သဒ္ဒော အဝဓာရဏေတိ ဒဿေန္တော **''သ ကသကဩဓိဝသေန စတ္တမေဝ ဟောတီ''**တိအာဒိမာဟ။ တေန ''ဝန္တ''န္တိအာဒီသုပိ အဝဓာရေတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ **သကသကဩဓိဝသေနာ**တိ သဋ္ဌေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **''ဒွေဝ ဩဓီ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **ယံမဂ္ဂဝဇ္ဈာ** တိ ယေန မဂ္ဂေန အနဝသေသတော ပဟာတဗ္ဗာ။ အနဝသေသပ္ပဟာနဝသေန ဟိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ ကိလေသာနံ တဒည မဂ္ဂဝဇ္ဈေဟိ အသမ္မိဿတာ, အညထာ ယေ သကသကဩဓိဝသေန ဥပရိမဂ္ဂဝဇ္ဈာ, တေ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေဟိ ပဟီနာ ပာယဂမနီယာဒိသဘာဝတ ဧဝ တေဟိ ပဟီယန္တီတိ ပဟာနဝသေန သမ္မိဿာ သိယုံ။ **တေန တေယေဝ ပဟီနာ ဟောန္တီ** တိ ဧတ္တာပိ ဧသေဝ နယော။ **တတုတ္တရိပီ** တိ တတော ပဟာနနိမိတ္တသောမနဿုပ္ပတ္တိတော ဥဒ္ဓမ္ပိ။ ပဋိပက္ခေ သု ဩဓိသော ပဝတ္တိကိစ္စတ္တာ **ဩဓီတိ ဟေဌာ တယော မဂ္ဂ ဝုစ္စန္တိ** ။ **တေ ဟီ**တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ဝိဝရဏံ။ **ကာမဿ ဘိက္ခုနော** တိ အနာဂာမိ သန္ဓာယာဟ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဟေဌာမဂ္ဂတ္တယေန စတ္တ''** န္တိ။

ကေစိ စတ္တမ္ပိ ဂဏှာဟန္တိ, နယိဒမေဝန္တိ ဒဿနတ္ထံ **“ဝန္တ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ယံ ယေန ဝန္တံ, သော ပုန တံ အာဒိယတိ။ တေနာဟ **“အနာဒိယနဘာဝဒဿနဝသေနာ”**တိ။ ဝန္တမ္ပိ ကိဉ္စိ သသန္တတိလဂ္ဂံ သိယာ, နယိဒမေဝန္တိ ဒဿနတ္ထံ **“မုတ္တ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“သန္တတိတော ဝိနိမောစနဝသေနာ”**တိ။ မုတ္တမ္ပိ ကိဉ္စိ မုတ္တဗန္ဓနာ ဝိယ ဖလံ ကုဟိဉ္စိ တိဋ္ဌတိ, န ဧဝမိဒန္တိ ဒဿနတ္ထံ **“ပဟီန”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ကွစိ အနဝဋ္ဌာနဒဿနဝသေနာ”**တိ။ ယထာ ကိဉ္စိ ဒုန္နိသ္သဋ္ဌံ ပုန အာဒါယ သမ္မဒေဝ နိသ္သဋ္ဌံ ပဋိနိသ္သဋ္ဌန္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝိပဿနာယ နိသ္သဋ္ဌံ အာဒိန္နသဒိသံ မဂ္ဂေန ပဟီနံ ပဋိနိသ္သဋ္ဌံ နာမ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ **“ပဋိနိသ္သဋ္ဌ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“အာဒိန္နပုဗ္ဗဿ ပဋိနိသ္သဂ္ဂဒဿနဝသေနာ”**တိ။ န ကာပုရိသေန ဝိယ ပရမ္မုခေန နိသ္သဋ္ဌံ, အထ ခော အဘိမုခေနေဝ နိသ္သဋ္ဌန္တိ ဒဿနတ္ထံ **“ပဋိနိသ္သဋ္ဌ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ပဋိမုခံ တ”**တိအာဒိ။ **ဥပဂန္တဗ္ဗတော**တိ အတ္တနော ဟိတသုခံ ပစ္စာသီသန္တေန ဧကန္တေန အဓိဂန္တဗ္ဗတော။ **ဓာရဏတော**တိ တံသမင်္ဂီနံ အပါယပါတတော သန္ဓာရဏေန။ **ဂန္တော** **“ဝေဒော”တိ ဝုစ္စတိ** “ဝိဒန္တိ ဧတေနာ”တိ, ဝေဒေဟိ ဉာဏေဟိ ဂတော ပဋိပန္နောတိ **ဝေဒဂူ**။ **အဘိဇာတော**တိ ဇာနေယျော။ **ဝေဒဇာတာ**တိ ဥပ္ပန္နသောမနဿာ။ **ဉာဏံ “ဝေဒော”တိ ဝုစ္စတိ** “ဝေဒိတဗ္ဗံ ဝေဒေတီ”တိ။ **သောမနဿံ “ဝေဒော”တိ ဝုစ္စတိ** အာရမ္မဏရသံ ဝိန္ဒတိ အနုဘဝတီတိ။

ဥပ္ပန္နန္တိ အဝေစ္စပ္ပသာဒံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နံ။ **ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ ဝေဒ**န္တိ “သောမနဿံ သောမနဿ သမယဉာဏဉ္စာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပကာရမေဝ။ **အတ္ထဝေဒ**န္တိ အတ္ထေ ဟေတုဖလေ ဝေဒံ။ **ဓမ္မဝေဒ**န္တိ ဓမ္မေ ဟေတုမှိ ဝေဒံ။ တေနာဟ **“အဝေစ္စပ္ပသာဒဿ ဟေတု”**န္တိအာဒိ။ ဣဓ ဓမ္မတ္ထသဒ္ဒာ ဟေတုဖလပရိယာယာတိ ဣမမတ္ထံ ဟဒယေ ဌပေတွာ ဒဿေတုံ **“ဝုတ္တဉ္စေတံ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တမေဝ အတ္ထဉ္စ ဓမ္မဉ္စ** တိ အတ္ထော ဓမ္မောတိ စ ဝုတ္တံ အဝေစ္စပ္ပသာဒနိမိတ္တံ ယထာဝုတ္တံ ကိလေသပ္ပဟာနဉ္စ။ **အတ္ထဓမ္မာနိသံသဘူတံ ဝေဒ**န္တိ ယထာဝုတ္တအတ္ထဓမ္မာနိသံသဘူတံ သောမနဿမယဉာဏသင်္ခါတံ ဝေဒဉ္စ။ **ဟာမောဇ္ဇ**န္တိ တရုဏပီတိံ အာဟ။ **ပစ္စဝေက္ခဏာကာရပ္ပဝတ္တေနာ**တိ ဧတေန ပစ္စဝေက္ခဏာ ဧဝေတ္ထ အနဝဇ္ဇသဘာဝတာယ ဓမ္မောတိ ဝုတ္တောတိ ဒဿေတိ။ **ပီတိ ဇာယတီ**တိ ပရပ္ပစ္စယံ ဗလဝပီတိမာဟ။ **ပီဏိတမနဿာ** တိ ပဿဒ္ဓိအာဝဟေဟိ ဥဠာရေဟိ ပီတိဝေဂေဟိ တိတ္တစိတ္တဿ။ **ကာယော**တိ နာမကာယော။ **ဝူပသန္တဒရထော** တိ ကိလေသပရိဠာဟာနံ ဒူရီဘာဝေန သုဋ္ဌု ဥပသန္တဒရထော။ ပစ္စဝေက္ခဏဟေတုကံ စိတ္တဿ သမာဓာနံ ဣဓ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“အပ္ပိတံ ဝိယ အစလံ တိဋ္ဌတီ”**တိ။

၇၆. ကာမံ “ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတော ဟောတိ, ဓမ္မေ သင်္ဃေ အဝေစ္စပ္ပသာဒေန သမန္နာဂတော ဟောတီ”တိ ဣဒမ္ပိ တဿာ ပစ္စဝေက္ခဏာယ ပဝတ္တိအာကာရပကာသနမေဝ, ဣဒံ ပန ဝိသေသတော ရတနတ္တယေ ဥပ္ပန္နသောမနဿာဒိပ္ပကာသနပဒံ။ “ယထောဓိ ခော ပနာ”တိ ဣဒမ္ပိ သဝိသေသံ ပစ္စဝေက္ခဏာကာရပ္ပကာသနပဒန္တိ အဓိပ္ပာယေန **“ဣဓာနိ ယထောဓိ။ပေ။ ပကာသေတုံ”**တိ ဝုတ္တံ။ စတ္တာရောပိ ပန တရာ ပစ္စဝေက္ခဏာကာရပ္ပကာသနဝသေန စေဝ သောမနဿာဒိအာနိသံသဒဿနဝသေန စ ဝုတ္တာတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ ဥဘယတ္ထာပိ ဥဘယဿ ဝုတ္တတ္တာ။ ယဒိပိ အရိယမဂ္ဂေ ကေစိတ္တက္ခဏိကော န ပုန ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပဋိပက္ခဿ ပန တေန သုပ္ပဟီနတ္တာ တံသမင်္ဂီ အပရိဟာနဓမ္မော တံသီလာဒိဘာဝေနေဝ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“တဿ အနာဂါမိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ သီလက္ခန္ဓံ ဒဿေတီ”**တိအာဒိ။ “ဧဝံဓမ္မာ တေ ဘဂဝန္တော အဟေသု”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၃; မ. နိ. ၃.၁၉၇-၁၉၈; သံ. နိ. ၅.၃၇၈) ဝိယ ဣဓ ဓမ္မ-သဒ္ဒော သမာဓိပရိယာယောတိ အာဟ **“သမာဓိက္ခန္ဓံ ပညာက္ခန္ဓဉ္စ ဒဿေတီ”**တိ။ တထာ ဟိ သော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဧကာရမ္မဏေ အဝိက္ခိပမာနေ အဝိပ္ပကိဏ္ဏေ အဝိသဋေ ကတွာ သမံ, သမ္မာ စ အာဒဟန္တော တထာ တေ ဓာရေတီတိ စ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ ဓမ္မောတိ စ ဝုစ္စတိ။ **အနေကရူပာန**န္တိ အနေကပ္ပကာရာနံ။ အန္တရာယော နာမ အပ္ပဋိလဒ္ဓဿ တ အလဗ္ဘနဝသေန, ပဋိလဒ္ဓဿ တ ပရိဟာနဝသေန, တဒုဘယမ္ပိ ဣဓ နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော **“မဂ္ဂဿ တ”** တိအာဒိမာဟ။ **နေဝဿ တံ ဟောတိ အန္တရာယာယာ** တိ တဿ အနာဂါမိနော ပိဏ္ဍပါတဘောဇနံ နေဝ ဟောတိ အန္တရာယာယ ဥက္ကံသဂတာယ ပစ္စဝေက္ခဏာယ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဉ္ဇနတော။ တဉ္စဿာ ဥက္ကံသဂမနံ ဟတပဋိပက္ခတ္တာတိ ဒဿေန္တော **“မဂ္ဂေန ဝိသုဒ္ဓစိတ္တတ္တာ”** တိ အာဟ။

တ္တော တိ တေသမ္ပိ အန္တရာယာဘာဝေ။ **တေဒေဝ** ဝိသုဒ္ဓစိတ္တတ္တမေဝ **ကာရဏံ**။ တ္တော စ “နေဝဿ တံ ဟောတိ အန္တရာယာယာ”တိ ဣမိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တပ္ပဟာနံ အနာဂါမိမဂ္ဂေနေတတိ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ အနာဂါမိနော

ဟိ သဗ္ဗသော ကာမရာဂေ ပဟီနော ဟောတိ, ရသတဏှာဟာယ အဘာဝတော တာဒိသပိဏ္ဍပာတပရိဘောဂေ အင်္ဂမင်္ဂါ ဓိဂမေ ကထဥ္စိပိ အန္တရာယာယ န ဟောတီတိ။ "သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ဝတ္ထ"န္တိ ဝဒန္တော ဘဂဝတာအာဒိမ္ဟိ အတ္တနာ ဥပနီတဝတ္ထူပမံ အနုသန္ဓေတိ။ ဥဒကသ္သ အစ္ဆဘာဝတော ပင်္ကသေတလပဏကာဒိမလာဘာဝေန ပသန္နတာ ယ, တဗ္ဗိပရိယာယတော ဗဟလတာတိ အာဟ **"အစ္ဆန္တိ ဝိပ္ပသန္န"** န္တိ။ ဝဏ္ဏနိဘာယ ဝိဂတသံကိလေသတာယ သမု ဇ္ဇလနံ ပဘာသ္သရတာယ ဝတ္ထသ္သ, တံ ပရိယောဒာတန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ အာဟ **"ပရိယောဒာတံ ပဘာသ္သရတာယာ"**တိ။ **ဥက္ကံ ဗန္ဓေယျာ** တိ အင်္ဂါရကပလ္လံ ယထာ အရုယဥ္စိကင်္ဂါရာဒိကေန န ဘိဇ္ဇတိ, ဧဝံ တနုမတ္တိ ကာလေဟဒိနာ ဗန္ဓေယျ။ မေဃပဋလတော ဝေရမ္ဘတတဓာရာသင်္ဃဋ္ဋနတော ဝိဇ္ဇုတာ ဝိယ ကေဝလံ တတဓာရာသ ဃဋ္ဋနဇနိတာ ပဘာ ဥက္ကာပဘာ, သာ ပန ယသ္မာ ဒွိန္နံ တတဓာရာနံ ဝေဂသမ္ဘူတသင်္ဃဋ္ဋနဟေတုကာ, တသ္မာ ကာရဏာဝသေန **"တတဝေဂေ ဥက္ကာ"**တိ ဝုတ္တံ။

၇၇. **ယထာနုသန္ဓိဝသေနာ**တိအာဒိမ္ဟိ ဥဋ္ဌိတဒေသနာယ အနုရူပာ အနုသန္ဓိ ယထာနုသန္ဓိ, တသ္သာ ဝသေန။ ဗ္ယတိ ရေကဒသ္သနံ ဝိယ ဟိ သာဓေတဗ္ဗသ္သ အာဒိမ္ဟိ ဥဋ္ဌိတဒေသနာယ ပဋိပက္ခဒသ္သနမ္ပိ အနုရူပဒေသနာဝ သမ္ဘဒေဝ ပ တိဋ္ဌာပနဘာဝတော, ယထာ တံ အာဝတ္တဟာရယောဇနာယံ ဝိသဘာဂဓမ္မာဝတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"ယထာနုသန္ဓိဝသေန ဒေသနာ အာဂတာ"**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရေန္တော တပ္ပသင်္ဂေန ဣတရေပိ အနုသန္ဓီ ဒသ္သေတုံ **"တယော ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ **ဗဟိဒ္ဓါ** တိ ဗာဟိရေသု ဝတ္ထူသု။ **အသတိ ပရိတသ္သနာ** တိ တဏှာဟာဒိဋ္ဌိပရိတသ္သနာ ဘာဝေ။ **ဝိသ္သဇ္ဇိတသုတ္တဝသေနာ** တိ "ကုဓ ဘိက္ခု ကေစ္စသ္သာ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄၂) ဝိသ္သဇ္ဇိတသုတ္တဝ သေန။ **ယေန ဓမ္မေနာ** တိ သီလာဒိတေအနဓမ္မေသု အကုသလိယာဒိသံကိလေသဓမ္မေသု စ ယေန ယေန ဓမ္မေန။ **ဆ** **အဘိညာ အာဂတာ**တိ ဣမိနာ "အနုရူပဓမ္မဝသေန တ"တိ ဝုတ္တဝိကပ္ပံ ဒသ္သေတိ, သေသေဟိ "ပဋိပက္ခဝသေန တ"တိ ဝုတ္တဝိကပ္ပံ။ အကုသလိယာ ဟိ ကကစူပမောတအေ (မ. နိ. ၁.၂၂၂) ပဋိပက္ခော, တထာ ဒိဋ္ဌိယာ "နေတံ မမ, နေသော ဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ"တိ ဧဝံ ပဋိဘာက သုညတာကာရေန။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ "စိတ္တေ သံကိလိ ဋ္ဌေ ဒုဂ္ဂတိ ဟာဋိကင်္ခာ"တိ (မ. နိ. ၁.၇၀) ဟေဋ္ဌာ ကိလေသဒေသနာ အာဂတာ။ **သဗ္ဗော** တိ အနဝသေသော။ **သဗ္ဗာ ကာရေနာ**တိ အာဒီနဝနိသံသပစ္စဝေက္ခဏာပုဂ္ဂလအေသဇာနနာဒိနာ သဗ္ဗပ္ပကာရေန။

၇၈. "မေတ္တာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဗျာပာဒသ္သ ပဟာနာယာ"တိအာဒိဝစနတော (အ. နိ. ၉.၁) မေတ္တာဒယော ဗျာပာဒဝိ ဟေသာရတိရာဂါနံ ပဋိပက္ခာ။ ယသ္မာ "သော အတ္ထီ"တိအာဒိနာ ဘဂဝတာ အနာဂါမိနော အင်္ဂမင်္ဂါဓိဂမနံ စတုသစ္စ စကမ္မဋ္ဌာနံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ ကထိတံ, တသ္မာ တံ ဒသ္သေန္တော **"ဣအနိသ္သာ"** တိအာဒိမာဟ။

ဗ္ရဟ္မဝိဟာရဓမ္မေ တိ ဗ္ရဟ္မဝိဟာရေ စေဝ ဗ္ရဟ္မဝိဟာရသဟဂတဓမ္မေ စ။ တေနာဟ **"နာမဝသေနာ"**တိ။ ဝဝ တ္ထပေတွာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ နာမန္တိပိ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ ဝုစ္စန္တိ။ **ဣမိနာ နယေနာ**တိ ဧတေန ဘူတနိသ္သိတာနံ သေသုပာဒာယဓမ္မာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ပဟာတဗ္ဗတဏှာဝဇ္ဇာနံ တေဘူ မကဓမ္မာနံ ပရိဂ္ဂဟဝိဓိံ ဥလ္လိင်္ဂေတိ။ သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာနံ တံ အတ္တပစ္စက္ခံ ကတွာ ဉာဏေန ယာထာဝတော ပဋိဝိ ဇ္ဈိယမာနတံ ဥပာဒါယ "အတ္ထိ ဣဒ"န္တိ ယထာဝဝတ္ထာပိတံ နာမရူပံ။ တေနေတဟ **"တွောဝတာနေန ဒုက္ခသစ္စဝ ဝတ္ထာနံ ကတံ ဟောတီ"**တိ။ သာဝဓာရဏဥ္စေတံ ဝစနံ, လောကသမညာသိဒ္ဓံ သတ္တဣတ္ထိပုရိသာဒိ ဝိယ, ဣတော ဗာ ဟိရကပရိကပ္ပိတံ ပကတိအာဒိ ဒွဗ္ဗာဒိ ဇီဝါဒိ ကာယာဒိ ဝိယ စ န ပရမတ္ထတော နတ္ထိ, အတ္တေတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပဇာနာတီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ တာဝ လက္ခဏရသာဒိဝသေန စေဝ ပဋိဂ္ဂဟဝိဘာဂဝသေန စ ပကာရတော ဇာနာတိ, အပရဘာဂေ ပန ပရိညာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တော ဇာနာတိ။ ကေန္တဟီနာ နာမ အကုသလဓမ္မာ သမ္ပတိ အာယတိဥ္စ ဒုက္ခမူလတ္တာ, တတ္ထာပိ ဝိသေသတော တဏှာတိ အာဟ **"ဒုက္ခသ္သ သမုဒယံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော အတ္ထိ ဟီနန္တိ** **ပဇာနာ** **တီ"**တိ။ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ပဓာနဘာဝံ နီတတ္တာ ပဏီတန္တိ ဣမိနာ အတ္တေန အရိယမဂ္ဂေဝ "ပဏီတ"န္တိ ဝုစ္ စတီတိ အာဟ **"ပဟာနုပာယံ ဝိစိနန္တော အတ္ထိ ပဏီတန္တိ ပဇာနာတီ"** တိ။ "ဥတ္တမဋ္ဌေန စ ပဏီတ"န္တိ ဝုစ္စမာ နေ နိရောဓေသစ္စသ္သပိ သင်္ဂဟော သိယာ, တသ္သ ပန ပဒန္တရေန သင်္ဂဟိတတ္တာ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ အတ္ ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပ္ပမညာမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသသ္သေဝ ကတတ္တာ **"ဗ္ရဟ္မဝိဟာရသညာဂတသ္သာ"** တိ ဝု တ္တံ။ "သဗ္ဗသ္သပိ တေဘူမကသ္သ သညာဂတသ္သာ"တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ န စေတ္ထ အသင်္ဂဟော တသ္သာပိ သညာယ အာဂတဘာဝတော။ လောကံ ဥတ္တရိတွာ သမတိက္ကမိတွာ နိသ္သရိတွာ ဝိသံယုတ္တံ ဟုတွာ ဌိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဥတ္တရိ နိသ္သရဏံ နိဗ္ဗာန"** န္တိ။

စတူဟိ အာကာရေဟီတိ “အတ္ထိ ဟီန”န္တိအာဒီဟိ စတူဟိ ပကာရေဟိ။ အနုဝယဉာဏတာယ အနုဗောဓဘူတာယ ဝိပဿနာပညာယ ဇာနနတ္တော ဓမ္မဉာဏတာယ ပဋိဝေဓဘူတာယ မဂ္ဂပညာယ ဒဿနတ္တော သဘာဝသိဒ္ဓေါတိ ဒဿေန္တော **“ဝိပဿနာပညာယ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဇာနနတော မဂ္ဂပညာယ ပဿတော”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဘယဘေရဝေ ဝုတ္တနယေနေဝါ**တိ ဘယဘေရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ အတ္တနာ ဝုတ္တအတ္ထဝစနတ္ထပါဌေန က္ကမ ပါဌဿ သဒိသတ္တာ အတိဒိသန္တော **“ကာမာသဝါပိ။ပေ။ ပဇာနာတီ”**တိ အာဟ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ “ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ပေ။ အဝိဇ္ဇာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ”တိ “ခီဏာ ဇာတီ”တိအာဒီနိ ဝဒတာ ဘဂဝတာ စတုတ္ထမဂ္ဂေါ နိဒ္ဒိဋ္ဌော, တသ္မာ ယံ ဟေဋ္ဌာ **အဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ “သော စ ဥပရိ စတုတ္ထမဂ္ဂဿေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ယုဇ္ဇတီ”တိ, တံ သုဝုတ္တမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တဿ စောဒနတ္ထာယာတိ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဘဂဝါ အတ္တနော စောဒနတ္ထာယ “ပုစ္ဆ မံ တွံ ဗြာဟ္မဏ ယဒေတ္ထ တယာ မနသာဘိသမီဟိတ”န္တိ စောဒနာယ, ဩကာသအနုတ္တာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒေသနာသန္နိဿယော ဗြာဟ္မဏဿ တထာရူပေ ဧတ္ထ အဇ္ဈာသယောပိ နတ္ထီတိ ယထာဝုတ္တအနုသန္ဓိတ္တယဝိနိမုတ္တတ္တာ **“ပါဋိယေက္ကံ အနုသန္ဓိံ အာဟာ”**တိ ဝုတ္တံ။ စိတ္တဂတတ္တာ **အဗ္ဘန္တရေန**။ **ကိလေသဝုဋ္ဌာနသိနာနေနာ**တိ ကိလေသမလပဝါဟနေန ရာဂပရိဠာဟာဒိဝူပသမကရေန စ အဋ္ဌင်္ဂိကအရိယမဂ္ဂသလိလသိနာနေန။

၇၉. ဓမ္မသဘာမဏ္ဍပံ တာဝဒေဝ ဥပဂတတ္တာ ဗာဟုကာ နဒီတော **အာဂတံ ဝိယ မညမာနော**။ အရိယဖလမဒ္ဒနုစုဏ္ဏာဒယော တေလသိနေဟဿ ဝိဝေစနေန ။ လူခဘာဝေ လောကံ, တံ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ လောကာတိ သမ္မတာ။ **လောက္ခသမ္မတ**ဂ္ဂဟဏေန “တထာ သာ နဒီ လောကေ ပါကဋာ”တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ အတ္တနော မိစ္ဆာဂါဟံ ဒီပေတိ။ တေနာဟ **“ဝိသုဒ္ဓဘာဝံ ဒေတီတိ ဧဝံ သမ္မတာ”**တိ။ ပါပပဝါဟနေန သမ္ပရာယိကာဒိသမ္ပတ္တိအာဝဟတော လောကဿ ဟိတာ **လောက္ယာ**။ လောက္ယာတိ သမ္မတာတိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသံ။ တေနာဟ **“သေဋ္ဌံ လောကံ ဂမယတီတိ ဧဝံ သမ္မတာ”**တိ။ **ပုညသမ္မတာ**တိ ပုဇ္ဇဘဝဖလနိဗ္ဗတ္တနေန သတ္တာနံ ပုနနေန ဝိသောဓနေန ပုညာတိ သမ္မတာ။ **တဒတ္ထဒီပနတ္ထမေဝါ**တိ တဿာ ပုဗ္ဗေ အာဂတဒေသနာယ အတ္ထဒီပနတ္ထမေဝ။ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ပုန ဒီပနံ ကိမတ္ထိယန္တိ အာဟ **“ကထာရုစိကာန”**န္တိ။ စုဏ္ဏိကဝစနံ အသမ္ဘာဝေန္တာ တထာ စ ဝုတ္တေ အတ္ထမဗုဇ္ဈနကာ ပဇ္ဇဝစနံ သမ္ဘာဝေန္တာ တထာ စ ဝုတ္တေ ဗုဇ္ဈနကာ ကထာရုစိကာ။ **ဝိသေသတ္ထဒီပနတ္ထ**န္တိ ဝိသိဋ္ဌဒီပနတ္ထံ, ပုရိမဒေသနာယ အညဒီပနတ္ထန္တိ အတ္ထော။

“ဂစ္ဆတိ ပန ဘဝံ ဂေါတမော ဗာဟုကံ နဒိံ သိနာယိတု”န္တိ (မ. နိ. ၁.၇၈) ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာ **ဗာဟုကန္တိ ဣဒမေဝ ဧတ္ထ တဒတ္ထဒီပကံ**။ **သေသာနိ** အဓိကက္ကာဒိဝစနာနိ တတော ဝိသိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ ဗောဓနတော **ဝိသေသတ္ထဒီပကာနိ**။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဘဂဝတာ ဗြာဟ္မဏေန အဝုတ္တာနိ အဓိကက္ကာဒီနိ ဂဟိတာနီတိ အာဟ **“ယထေဝ ဟီ”**တိအာဒိ။ ကက္ကန္တိ န္ဟာနပိဏ္ဍံ အဓိပ္ပေတံ, န္ဟာယိတွတ အဓိကံ ကက္ကံ ဧတ္ထ ဂဏ္ဟန္တီတိ **အဓိကက္ကံ**။ တေနာဟ **“န္ဟာနသမ္ဘာရဝသေနာ”**တိအာဒိ။ **မဏ္ဍလဝါပိသဏ္ဌာန**န္တိ ဝဋ္ဋပေါက္ခရဏီသဏ္ဌာနံ။ **နဒိယော**တိ ဝိသုံ နဒိယော, န အဓိကက္ကာဒီနိ ဝိယ တိတ္ထမတ္တံ။

တီဟိ ပဒေဟီတိ သုန္ဒရိကာပယာဂဗာဟုကာပဒေဟိ။ **စတ္တာရီ**တိ အဓိကက္ကာဒီနိ စတ္တာရိ။ **ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တီ**တိ လောကသမ္မတလက္ခဏေန ဧကလက္ခဏတာ ဗြာဟ္မဏဿ အဓိပ္ပာယေန, ပရမတ္ထတော ပန ပါပပဝါဟလက္ခဏေန ဧကလက္ခဏတ္တာ။ တေနာဟ **“တသ္မာ”**တိအာဒိ။ **ကိဉ္စိ** ပါပသုဒ္ဓိံ **န ကရောန္တိ** ယေဝ။ **န ဟိ နံ သောဓယေ**တိ နံ ပုဂ္ဂလံ န သောဓယေ။ **ဝေရကိဗ္ဗိသဘာဝံ အပ္ပတ္တာ**တိ နာမ ကမ္မပထဘာဝံ အပ္ပတ္တာ။ တေနာဟ **“ခုဒ္ဒကေဟီ”**တိ။

ပဋိဟနန္တောတိ အယုတ္တဘာဝဒဿနေန တံ ဒိဋ္ဌိံ ပဋိဗာဟန္တော။ တတ္ထာယံ ပဋိဗာဟနဝိဓိ ယထာ ယံ ကိဉ္စိ ဥဒကောရောဟနံ န ပါပပဝါဟနံ, ဧဝံ ယော ကောစိ နက္ခတ္တယောဂေ ပါပဟေတူနံ ပဋိပက္ခာဘာဝတော။ ယဉ္ဟိ ဝိနာသေတိ, သော တဿ ပဋိပက္ခော။ ယထာ အာလောကော အန္ဓကာရဿ ဝိဇ္ဇာ စ အဝိဇ္ဇာယ, န ဧဝံ ဥဒကောရောဟနံ နက္ခတ္တယောဂေ ဝါ ပါပဟေတူနံ လောဘာဒီနံ ပဋိပက္ခော, တသ္မာ နိဋ္ဌမေတ္ထ ဂန္တဗ္ဗံ “န ဥဒကောရောဟနာဒိ ပါပပဝါဟန”န္တိ။ **နိစ္စံ ဖဂ္ဂုနီနက္ခတ္တ**န္တိ သုဒ္ဓသီလာဒိကဿ သဗ္ဗကာလံ မင်္ဂလဒိဝသော ဧဝါတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣ**

တရောတိ သီလာဒိဝသေန အသုဒ္ဓော။ **နိစ္စမေဝ ဥပေဟသထော** အရိယုပေဟသထေန ဥပဝုတ္ထဘာဝတော။ **သုဒ္ဓဿာ** တိ ပရိသုဒ္ဓမနောသမာစာရဿ။ **သုစိကမ္မဿာ** တိ ပရိသုဒ္ဓကာယဝစီသမာစာရဿ။ တေနာဟ **"နိက္ကိလေသ တာယာ"**တိအာဒိ။ **ကုသလူပသဉ္ဟိတန္တိ** အနဝဇ္ဇဘာဝူပဂတံ။ **ဝတသမာအနန္တိ** ဓုတဓမ္မသမာအနာဒိ **သမ္ပန္နမေဝ ဟောတိ,** နာဿ ဝိပတ္တိ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ **မမ သာသနေယေဝ သိနာဟိ,** ယဒိ အစ္စန္တမေဝ သုဒ္ဓိံ ဣစ္ဆသီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **"သစေ"**တိအာဒိ။ **ခေမတန္တိ** ခေမဘာဝံ။ ယထာ သဗ္ဗဘူတာနံ တပဝသေန ခေမပ္ပတ္တာနိ အဘာယပ္ပတ္တာနိ ဟောန္တိ, ဧဝံ ကရောဟီတိ တံ ဟေဋ္ဌာ ဒဿိတံ မေတ္တာဒိဘာဝနံ ဗြာဟ္မဏဿ သင်္ခေပေန ဥပဒိသန္တော နဿ ကေစ္စသမာဓိသမ္ပဒာ တဒဓိနာဘာဝိနီ ပညာသမ္ပဒာ စ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"မနောဒ္ဓတရသုဒ္ဓိ ဒသ္သိတာ"**တိ။

တဿ ပန သမ္ပဒ္ဓဝယဿ နိဿယဘူတံ သီလသမ္ပဒံ ဒဿေတုံ **"သစေ မုသာ န ဘဏသီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စ ယထာ "သစေ မုသာ န ဘဏသီ"တိအာဒိနာ မုသာတဒ-ဟဏာတိပာတ-အဒိန္နာဒာန-ပဋိဝိရတိဝစနေန အဝသေသကာယဝစီဒုစ္စရိတဝိရတိပိ ဝုတ္တာ ဧဝ ဟောတိ လက္ခဏဟာရနယေန, ဧဝံ "သဒ္ဒဟာနော အမစ္ဆရီ"တိ သဒ္ဓာဒိဓနသမ္ပဒာနိယောဇနေနေဝ အဝသေသအရိယဓနသမ္ပဒာနိယောဇနမ္ပိ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတီတိ သဒ္ဓာဒယော ဝိမုတ္တိပရိပာစနီယဓမ္မာ ဗြာဟ္မဏဿ ပကာသိတာ ဧဝေတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနေတဟ **"ဣမာယ ဧဝ ပဋိပတ္တိယာ ကိလေသသုဒ္ဓီ"**တိ။ **ဂယာ သမ္ပတတရာ** ဗာဟုကာဒီဟိပီတိ အဓိပ္ပာယော။

၈၀. ဧကောတိ အသဟာယော, သော ပနဿ အသဟာယတာ ဧကီဘာဝေနာတိ။ န ဟိဿ တာဝ တဏှာဒုတိယတာ ဝိဂတာ။ တေနေတဟ **"န စိရဿေဝတ"** တိအာဒိ။ ဧကေဂ္ဂဟဏေနေဝ ကာယေန ဝူပကဋ္ဌတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **"ဝုပကဋ္ဌော စိတ္တဝိဝေကေနာ"**တိ။ တေန "ဒိတ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယာ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၄၂၃; ၃.၇၅; ဝိဘ. ၅၁၉; မဟာနိ. ၁၆၁) အာဂတံ ဇာဂရိယာနုယောဂမာဟ။ တထာဘူတဿ စဿ ကောဒသဟိ အဂ္ဂိဟိ အာဒိတ္တေ တယော ဘဝေ ပဿတော ယထာ ပမာဒဿ လေသောပိ နာဟောသိ, ဧဝံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဗြူဟေန္တော သမ္မဒေဝ ပဒဟတိ။ ကတ္ထစိ သင်္ခာရဂတေ အနပေက္ခစိတ္တော နိဗ္ဗာနာဓိမုတ္တော ဧဝ ဝိဟာသီတိ ဒဿေတုံ **"အပ္ပမတ္တော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ခီဏာ ဇာတီ**တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. သလ္လေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၁. "စုန္ဒော"တိ တဿ မဟာထေရဿ နာမံ, ပူဇာဝသေန ပန **မဟာစုန္ဒော** တိ ဝုစ္စတိ ယထာ **"မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော"**တိ။ အတ္တနော တ စုန္ဒံ နာမ ဘာဂိနေယျတ္တေရံ ဥပာအယ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ဘာတာ အယံ မဟာထေရော **"မဟာစုန္ဒော"** တိ ပညာယိတ္ထ ယထာ "မဟာပန္ထကော"တိ။ **သာယန္ဟသမယန္တိ** ဘုမ္မတ္ထေ ဧကံ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"သာယန္ဟကာလေ"**တိ။ န ဟေတ္ထ အစ္စန္တ သံယောဂေ သမ္မာဝတီတိ။ **သတ္တသင်္ခာရေဟီ** တိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကအန္တေဝါသိကဥပာသကာဒိသတ္တေဟိ စေဝ ရူပာရမ္မဏာဒိသင်္ခာရေဟိ စ။ **ပဋိနိဝတ္တိတွာတိ** အပသက္ကိတွာ။ **နိလီယနန္တိ** ဝိဝေစနံ ကာယစိတ္တေဟိ တတော ဝိဝိတ္တတာ။ **ဧကီဘာဝေတိ** ဟိ ကာယဝိဝေကမာဟ, **ပဝိဝေကောတိ** စိတ္တဝိဝေကံ။ **တတော ဝုဋ္ဌိတော** တိ တတော ဒုဝိဓဝိဝေကတော ဘဝင်္ဂုပ္ပတ္တိယာ, သဗ္ဗဟ္မစာရီဟိ သမာဂမေန စ အပေတော။ **အဘိတတအပေတွတ**တိ အဘိတဒံ ကာရေတွာ။ **ဧဝန္တိ** ယထာဝုတ္တအဘိတဒဝသေန။ ပဂ္ဂယှာတိ ဥန္နာမေတွာ။ အနုပစ္ဆိန္နဘာဝမူလာနံ တာဝ ဧဝံ အဘိတအေ ဟောတု, ဥစ္ဆိန္နဘာဝမူလာနံ ကိမတ္ထိယောတိ အာဟ **"တေံ အာစိဏ္ဏံ တထာဂတာန"** န္တိ။ တေန န တထာဂတာ သမ္ပရာယိကာယေဝ သတ္တာနံ သုခံ အာသီသန္တိ, အထ ခော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကမ္ပီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ဧဝံ တထာဂတာ အဘိဝဒန္တီတိ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **"သုခကာမာ ဟီ"**တိအာဒိ။ **ပုထုကာယာ**တိ ဗဟူ သတ္တကာယာ။ **ယက္ခာ** တိ ဒေဝာ။ တေ ဟိ ပူဇနီယတာယ "ယက္ခာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ **အဘိဝဒန္တီ** တိ အာသီသိတမေဝတ္ထံ ဉာဏကရုဏာဟိ အဘိမုခံ ကတွာ ဝဒန္တိ။

ယာတိ အနိယမတော ဂဟိတာ နိယမတော ဒဿေန္တော **"ဣမာ"**တိ အာဟ။ **ဣမာ**တိ စ အာသန္နပစ္စက္ခဝစနန္တိ အာဟ **"အဘိမုခံ ကရောန္တော ဝိယာ"**တိ , တံ တံ ဒိဋ္ဌိဂတိကံ စိတ္တဂတံ သမ္မုခါ ဝိယ ကရောန္တောတိ အတ္ထော။ ဒိ

ဠိုယောတိ ပုရိမပဒလောပေန ဟဠိုယံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော”**တိ အာဟ။ သတ္တေသု ဒိဋ္ဌိဂတစိတ္တုပ္ပာဒေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ, သတ္တေသု တ ဝိသယဘူတေသု အာရဗ္ဘ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ **“သတ္တေသု ဟတုဘာဝန္တိ”** တိ ဝုတ္တာ။ **အတ္တတဒေနာ** တိ အတ္တာနံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တေန ဝစနေန။ **ပဋိသံယုတ္တာ** တိ “အတ္ထိ အတ္တာ”တိ က ဟေ ကဟဏော စ ဝိသယဘာဝေန ပဋိသံယုတ္တာ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကေန ဒိဋ္ဌိ ကဟန္တေဟိ ဂဟာဏော ကဟာပဏော စ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိ တဒဿ ဝိသယောတိ တေန ပဋိသံယုတ္တာ နာမ ဟောတိ။ “အတ္ထိ အတ္တာ”တိ ဧဝံ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဣမ အတ္တတဒ ပဋိသံယုတ္တာ, န တဿာ ဝိသယဘူတော အတ္တာ။ သာ စ ဝိသယဘာဝတော တထာပဝတ္တေန တဒေန ပဋိသံယုတ္တာ။ **လောကတဒပ္ပဋိသံယုတ္တာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝီသတိ ဘဝန္တိ** တတော ပရံ အတ္တတဒဝတ္ထုနော အ ဘာဝတ ။ ပဉ္စပိ ဟိ ဥပာဒါနက္ခန္ဓေ ပစ္စေကံ “အတ္တာ”တိ တေ စ အတ္တနော နိဿယဘာဝေန ဂဏှဟတော ဧတာသံ ဒိဋ္ဌီနံ သမ္ဘတေ, တဗ္ဗိနိမုတ္တော ပနာယံ ဝိသယော အတ္တဂ္ဂဟဏာကာရော စ နတ္ထိတိ။ **သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ**တိ ရူပာဒီသု အညတရံ “အတ္တာ”တိ, “လောကော”တိ တ ဂဟေတွာ တံ သဿတော သဗ္ဗကာလဘာဝီ နိစ္စော ဓုဝေါတိ။ ယထာဟ “ရူပီ အတ္တာ စေဝ လောကော စ သဿတော စာတိ အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စ ပညပေ တီ”တိအာဒိ။ **သဿတော** တိအာဒီသု ပဌမော သဿတတဒဝသေန အတ္တဂ္ဂဟော, ဒုတိယော ဥစ္ဆေဒတဒဝသေန, တတိယော ဧကစ္စသဿတတဒဝသေန, စတုတ္ထော တက္ကီတဒဝသေန ပဝတ္တော, အမရာဝိက္ခေပဝသေန တ ပဝတ္တော အတ္တဂ္ဂဟော။ **အန္တတာ** တိ အတ္တနော ပရိစ္ဆေဒတာဝသေန။ **အနန္တတာ** တိ အပရိစ္ဆေဒတာဝသေန။ **အန္တတာ စ အနန္တတာ စာ**တိ တဒုဘယဝသေန, ဣတရော တက္ကီတဒဝသေန ပဝတ္တော အတ္တဂ္ဂဟော။ ဧဝံ ပဝတ္တတ္တာ အဠ ဟောန္တီတိ ယောဇနာ။

အာဒိမေတတိ အာဒိမနသိကာရမေဝ။ တံ ပန သရူပတော ဒဿေန္တော **“ဝိပဿနာမိဿကပဌမမနသိကာရမေတ”**တိ အာဟ။ **အပ္ပတ္တတပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂ** န္တိ ဣမိနာ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတံ ဒဿေတိ။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒတော ပဘုတိ ယာဝ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနံ, အယံ ဣမ အာဒိမနသိကာရောတိ အဓိပ္ပေတော ပညာဘာဝနာယ အာရမ္ဘဘာဝတော။ ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာသဟိတတာယ စဿ **ဝိပဿနာမိဿကတာ** ဝစနံ။ ဧဝန္တိ ဣမဿ အတ္ထဝစနံ **“ဧတ္တကေနေဝ ဥပာယေနာ”**တိ , ယထာဝုတ္တအာဒိမနသိကာရေနာတိ အတ္ထော။ **ဧတာသန္တိ** ယထာဝုတ္တာနံ အတ္တတဒလောကတဒပဋိသံယုတ္တာနံ ဒိဋ္ဌီနံ။ ကာမဉ္စ တာသံ တေန တဒင်္ဂဝသေန ပဟာနံ ဟောတိယေဝ, တံ ပန နာဓိပ္ပေတံ, တဿ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာနံ ပဋိနိဿဂ္ဂေ စ ဟောတီတိ ပုစ္ဆတိ။ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နသံယောဇနတာယ **အန မိမာနိကောပိ သမာနော**။ “အရိယဓမ္မော အဓိဂတော”တိ မာနော အဓိမာနော, သော ယေသံ အတ္ထိ တေ **အဓိမာနိကာ,** တေသံ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဓိဂမေန အဓိမာနုပ္ပတ္တိ တဒဝသာနော စ မနသိကာရောတိ အဓိပ္ပေတော။ တေန ဒိဋ္ဌီနံ ပဟာနံ န ဟောတီတိ ကထာပနတ္ထံ အယံ ပုစ္ဆာတိ အာဟ **“အဓိမာနပ္ပဟာနတ္ထံ ပုစ္ဆတီ”** တိ။ “အာဒိမေဝ နု ခော။ပေ.။ ပဋိနိ ဿဂ္ဂေ ဟောတီ”တိ အနဘိသမေတာဝီ ဝိယ ဝဒန္တော အဓိမာနေ ဌိတော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“အဓိမာနိကော ဝိယ ဟုတွာ”**တိ။ **သောတိ** ထေရော။ **တေသံ အတ္ထာယာတိ** တေသံ အတ္တနော အန္တေတသိကာနံ ဘဂဝတာ ဧတဿ မိစ္ဆာကဟာဿ ဝိဝေစနတ္ထာယ။ ထေရော ကိရ ဓမ္မသေနာပတိ ဝိယ သဒ္ဓိံ အတ္တနော အန္တေတသိကေဟိ ဘဂဝန္တံ ဥ ပသင်္ကမိ။

၈၂. **ယတ္ထာ** တိ ဝိသယေ ဘုမ္မံ။ ဒိဋ္ဌီနဉ္ဟိ အာရမ္မဏနိဒဿနမေတန္တိ။ ယသ္မာ ဒိဋ္ဌီနံ အနုသယနဘူမိပိ သမု အစရဏဌာနမ္ပိ ခန္ဓာ ဧဝ, တသ္မာ အာဟ **“ယတ္ထ စေတာ ဒိဋ္ဌိယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ တိအာဒိ ပဉ္စက္ခန္ဓေ သန္ဓာယ ဝု တ္တ”**န္တိ။ **ရူပံ အဘိနိဝိဿာ** တိ “ဣဒံ ရူပံ မမ အတ္တာ”တိ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဝသေန အဘိနိဝိသိတွာ အာရဗ္ဘ။ အဘိ နိဝိသမာနာ ဧဝ ဟိ ဒိဋ္ဌိ နံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **“သော အတ္တာ”** တိအာဒီသု ယဒိဒံ စက္ခာဒိသင်္ခါတံ ရူပံ, သ ဟာဗုဒ္ဓိနိဗန္ဓနတာယ **သော မေ အတ္တာ,** သုခာသုခံ ဧတ္ထ လောကိယတီတိ **သော လောကော။** **“သောတေဟံ ပေစ္စ** ပရ လောကေ **ဘဝိဿာမီ** တိ တထာဘာဝေန **နိစ္စော,** ထိရဘာဝေန **ဓုဝေါ,** သဗ္ဗဒာဘာဝိတာယ **သဿတော,** နိဗ္ဗိကာရ တာယ **အဝိပရိဏာမဓမ္မော** တိ အတ္ထော။ ယဒိ ပဉ္စက္ခန္ဓေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ကထမေကဝစနန္တိ အာဟ **“အာရမ္မ ဏဝသေနာ”**တိအာဒိ။ နာနာ ကရီယတိ ဧတေနာတိ **နာနာကရဏံ,** ဝိသေသော။ **ဇာတိဝသေနာ**တိ ဥပ္ပတ္တိဝသေန။ ယေ ဟိ အနိစ္စတ္တပုဗ္ဗာ သမာနာဝတ္ထာ, တေ ဥပ္ပာဒသင္ခါတဝိကာရသမင်္ဂိတာယ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ သမညံ လဘန္တိ။ တေနာ ဟ **“ဇာတိဝသေနာ”**တိအာဒိ။ **ပုနပ္ပုနံ အာသေဝိတာ** တိ အနာဒိမတိ သံသာရေ အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ လဒ္ဓာသေဝနာ။ ဧ တေန ကိလေသာနံ ဘာဝနဋ္ဌေန အနုသယတ္ထံ ဝိသေသေတိ ။ **ထာမဂတာ**တိ ထာမဘာဝံ ဥပဂတာ။ ဧတေန အနုသယေ သဘာဝတော ဒဿေတိ။ **ထာမဂမနန္တိ** စ ကာမရာဂါဒီနံ အနညသာဓာရဏော သဘာဝေါ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ထာမဂ

တော အနုသယေ ပဇဟတီ''တိ (ပဋ္ဌိ. မ. ၃.၂၁)။ **အပ္ပဋိဝိနီတာ**တိ သမုစ္ဆေဒဝိနယဝသေန န ပဋိဝိနီတာ။ အပ္ပဟီနာ ဟိ ထာမဂတာ ကိလေသာ အနုသေန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဧတေန တေသံ ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတံ ဒဿေတိ။ **သမုဒာစရန္တီ**တိ အဘိဘဝန္တိ။ ဧတေန တေသံ ဝီတိက္ကမပ္ပတ္တတံ ဒဿေတိ။ **ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ** တိ ပန ဣမိနာဝ ပရိယုဋ္ဌာနာဝဋ္ဌာ ဒဿိတာ။

တံ ပဉ္စက္ခန္ဓပ္ပဘေဒံ အာရမ္မဏ န္တိ ယံ တံ ''ယတ္ထ စေတာ ဒိဋ္ဌိယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ ရူပုပာဒါနက္ခန္ဓာဒိပဉ္စက္ခန္ဓပ္ပဘေဒံ ဒိဋ္ဌီနံ အာရမ္မဏံ။ **ဧတံ မမ ဝုတ္တံ န ဟောတီ**တိ ဧတံ ခန္ဓပဉ္စကံ မယှံ သန္တကံ န ဟောတိ မမ ကိဉ္စနပလိဗောဓဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗတာယ အဘာဝတော။ တေနဿ ပရမတ္ထတော တဏှာဝတ္ထုဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ တာဝကာလိကာဒိဘာဝတော။ **အဟမ္ပိ ဧသော န အသ္မိ** တိ ဧသော ပဉ္စက္ခန္ဓပဘေဒော အဟမ္ပိ န အသ္မိ, အဟန္တိ သော ဂဟေတဗ္ဗော န ဟောတီတိ အတ္ထော။ ဧတေနဿ မာနဝတ္ထုဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ အနိစ္စဒုက္ခဇေဂုစ္ဆာဒိဘာဝတော။ **ဧသော မေ အတ္တာပိ န ဟောတိ** အတ္တသဘာဝဿ တတ္ထ အဘာဝတော မမဥဿ ကိဉ္စနပလိဗောဓဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗတာယ အဘာဝတော။

တဏှာဟာဝ မမန္တိ ဂဏှာတိ ဧတေနာတိ **တဏှာဂါဟော။ တံ ဂဏှာတ္တော** တိ တံ ဥပါဒေန္တော။ တေနာဟ **''တဏှာပပဉ္စံ ဂဏှာတီ''** တိ။ ပပဉ္စေတိ သန္တာနံ ဝိတ္ထာရေန္တော သတ္တေ သံသာရေ စိရာယတီတိ **ပပဉ္စော** ။ **ယထာ ဝုတ္တပဘေဒ** န္တိ အဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတပဘေဒံ။ **တဏှာပပဉ္စံ ပဋိက္ခိပတိ** ခန္ဓပဉ္စကဿ တဏှာဝတ္ထုကာဘာဝဝိဘာဝနေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ပရတော ပဒဒ္ဓယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာ** တိ ဒိဋ္ဌိယာ ပဟာနေကဋ္ဌာ။ တေန တေသံ ပဉ္စမဂ္ဂဝဇ္ဈတံ ဒဿေတိ။ သဟဇေကဋ္ဌာ ပန ဒိဋ္ဌိယာ တဏှာ ဧဝ, န မာနော, သာ စ ခော အပါယဂမနီယာ။ **ယထာ အတ္ထိ** တိ ယေန အနိစ္စဒုက္ခာသုဘာနတ္တာကာရေန အတ္ထိ, တထာ ပဿန္တော ယထာဘူတံ ပဿတိ နာမ။ တေနာဟ **''ခန္ဓပဉ္စကဥပဟီ''** တိအာဒိ။ **ဧတေနေဝ အာကာရေနာ**တိ ရုပ္ပနာဒိအနိစ္စာဒိအာကာရေနေဝ။ **ဂဟဏမာနမ္ပိ** အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသေဟိ။ **တေနာကာရေနာ**တိ ''ဧတံ မမ''န္တိအာဒိအာကာရေန။ **နေဝတ္ထိ** ယထာဘူတဒဿနဝိပလ္လာသာနံ တဒဘာဝတော။ **သုဋ္ဌု ပဿန္တဿာ** တိ ယထာ ပုန တထာ န ပဿိတဗ္ဗံ, ဧဝံ သုဋ္ဌု သာတိသယံ ပဿန္တဿ။

န အာဒိမနသိကာရေနေဝ ဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနံ ဟောတိ, အဓိမာနိကာနံ ပန အဓိမာနမတ္တမေတံ ဒဿနံ။ မဂ္ဂေနေဝ တံ ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော **''သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနံ ဒဿေတုံ''** တိ အာဟ။ **ဝိဘဇန္တော** တိ အဓိမာနိကာနံ ဈာနာနိ အသလ္လေခဘာဝေန ဝိဘဇန္တော။ **ဗာလပုထုဇ္ဇနာနံ နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ** အကာရကဘာဝတော။ **န အရိယသာဝကာနံ** ပဟီနာဓိမာနပစ္စယတ္တာ။ **န အဋ္ဌာနနိယောဇကော** သဟ္ပာယကမ္မဋ္ဌာနေယေဝ နိယောဇနတော။

ထေရော ''ယဒတ္ထံ သဒ္ဓေ ပက္ကော သတိ, သော အတ္ထော တတ္ထ တသီနံ အာဂတာဂတာနံ ဣဓ ဣဇ္ဈတီ''တိ တံ ဥဒိက္ခန္တော သဒ္ဓေန ယာဝတတိယံ ပဟိတောပိ န ဂတော န အကရဝေန။ တေနာဟ **''ကိမေတ''**န္တိအာဒိ။ ပဏ္ဍိတော ဟိ တတ္ထ အတ္တနော ကိစ္စမေဝ ကရောတီတိ **အညတရံ ဝုမ္ပဗ္ဗဇိတံ ဟပေသိ** ။ **ကိမေတ**န္တိ သဋ္ဌဿ အာဏာယ အကရဏံ နာမ ကိမေတန္တိ ကရဏေ အာဒရံ ဒီပေန္တော ဧဝမာဟ။ **သဋ္ဌိဝဿာတီတော** တိ အပ္ပတ္တော ပတ္တသညီ ဧဝ သဋ္ဌိဝဿာတီတော။ ယသ္မာ ပေသလာ ပေသလေဟိ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒန္တိ သမာနာဓိမုတ္တိတာယ, တသ္မာ ထေရော **''သာဓုဝုသော''**တိ ဝတွာ ဟတ္ထိမာပနာဒိံ သဗ္ဗံ အကာသိ။

တာဒိသောတတိ အနန္တရံ ဝုတ္တတ္ထေရသဒိသောဝ အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညီ ဧဝ သဋ္ဌိဝဿာတီတောတိ အတ္ထော။ **ပဒုမဂုမ္ဗ** န္တိ ကမလသဏ္ဍံ။ **ဟသာဒံ ဟဝိသိ** ဝိဿဋ္ဌံ ဩလောကနေနဿ ပုထုဇ္ဇနဘာဝေ အတ္တနာဝ ပညာယိဿတီတိ။ တိဿမဟာဝိဟာရေ ကိရ ထေရာ ဘိက္ခူ တအ ''သကစိတ္တံ ပသီဒတီ''တိ ဝစနံ ပူဇေန္တော ကာလသ္သေဝ စေတိယင်္ဂဏံ သမ္မဇ္ဇိတွာ တွေကာရမ္မဏမေဝ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ တထာ ကရောန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **''တဿိဉ္စ သမယေ''** တိအာဒိ။ ''ဓမ္မဒိန္န, ဣဓ ပတ္တစီဝရံ ဌပေတီ''တိ **ဝတ္တာပိ** ပဋိသန္ထာရဝသေန ကိဉ္စိ **ပုစ္ဆိတာပိ နာဟောသိ။ ဂုဏံ ဇာနာတီ** တိ နိမုဇ္ဇနာဒီသု ဝိဝရဒာနာဒိနာ ဂုဏံ ဇာနာတိ ဝိယ။ **တုမှေဟ ပန န ဇာနိတ္ထ** အာဂန္တုကဝတ္တဿပိ အကရဏတော။ သတ္ထုအာဏာဝိလင်္ဃိနိ ကီဒိသီ သာ သဋ္ဌဿ ကတိကာ? ကတိ

ကာ စ နာမ သိက္ခာပဒါဝိရောဓေန အနုဝတ္တေတဗ္ဗာ, တတ္ထကမ္ပိ အဇာနန္တေဟိ မေ သံတသော နတ္ထီတိ အာကာသေ အဘ္ဗုက္ကမိ။

ယံ တဿ ဓေမဿ သလ္လေခေန ဝိဟရာမီ တိ ယော "ပဋမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျာ"တိ ဝုတ္တော, တဿ ဘိက္ခုနော ယံ "ပဋမဇ္ဈာနသင်္ခာတံ ပဋိပတ္တိဝိဓာနံ ကိလေသေ သလ္လေခတိ, တေန သလ္လေခေန အဟံ ဝိဟရာမီ"တိ အဓိမာနဝသေန ဓေမဿ ဓေံ ဘဝေယျ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတီတိ ဝေမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တံ န ယုဇ္ဇတီ**တိ တံ အဓိမာနိကဿ "ယထာဝိဘင်္ဂ ပဋမဇ္ဈာနံ သလ္လေခော"တိ ပရိဝိတက္ကိတံ န ယုဇ္ဇတိ ယုတ္တံ န ဟောတိ။ တေနာဟ **"န ဟီ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ သမ္မာ သဗ္ဗသော စ ကိလေသေ လိခတီတိ **သလ္လေခော,** အရိယမဂ္ဂေ။ တဒုဟယဝိပဿနာ **သလ္လေခပဋိပဒာ** ။ ယံ ပန ဈာနံ ဝိပဿနာပာဒကံ, တမ္ပိ ဈာနံ ပရိယာယေန မဂ္ဂပာဒကံ ဟောတိယေဝ။ တေနာဟ **"အဝိပဿနာပာဒကတ္တာ"** တိအာဒိ။

ဈာနဓမ္မဝသေနာတိ ဝိတက္ကာဒိပဉ္စကဇ္ဈာနဓမ္မဝသေန။ စိတ္တုပ္ပာဒဝသေန အနေကတရံ ပဝတ္တမာနမ္ပိ ဈာနံ ဧကာဝဇ္ဇနတာယ ဧကဝီထိပရိယာပန္နတ္တာ ဧကော သမာပတ္တိ ဧတေတိ **"ပုနပ္ပုနံ သမာပတ္တိဝသေနာ"** တိ ဝုတ္တံ။ စတုတာရိ အရူပဇ္ဈာနာနိ ယထာသကံ ဧကေကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တန္တီတိ အာဟ **"အာရမ္မဏဘေဒါဘာဝတော"**တိ။ **ပုရိမကာရဏဒွယဝသေနေ**တတိ "ဈာနဓမ္မဝသေန, ပုနပ္ပုနံ သမာပတ္တိဝသေနာ"တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရကာရဏဒွယဝသေနေဝ။

တေသံ အရူပဇ္ဈာနာနံ ကိလေသပရိဠာဟာဘာဝေန **နိဗ္ဗုတာနိ** အင်္ဂါနိ, ဘာဝနာဝိသေသဝသေန **သုခုမာနိ** အာရမ္မဏာနိ။ **တသ္မာ တာနီ** တိ တေသံ ဝသေန တာနိ ဈာနာနိ သန္တာနိ, တသ္မာ **"သန္တာ ဧတေ ဝိဟာရာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **တေသံ စတုန္နမ္ပီ**တိ စတုန္နမ္ပိ တေသံ အရူပဇ္ဈာနာနံ။

၈၃. သောတိ အဓိမာနိကော ဘိက္ခု, အညော တ ဣတော ဗာဟိရကော တာပသပရိဗ္ဗာဇကာဒိကော န ဟိ သမ္ဘဝတိ။ တတ္ထ အဓိမာနိကော အပ္ပတ္တေ ပတ္တသညိတာယ န သမ္ဘဝတိ, ဣတရော အဝိသယတာယ။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ သလ္လေခဝတ္ထုသ္မိံ, အဝိဟိံသကတာဒီဟိ **စတုစတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ** ။

အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နာမ ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဝတ္တာ ဥတ္တရုတ္တရိ သန္တပဏီတာ ဓမ္မာ, နတထာ လောကိယာ အဝိဟိံသာဒယော။ တတ္ထ ကထံ အဝိဟိံသာဒယော ဧဝ သလ္လေခဘာဝေန ဝုတ္တာ, န ဣတရာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော စောဒကော **"ကသ္မာ ပနာ"** တိအာဒိမာဟ။ ဣတရော ကာမံ သမာပတ္တိယော သန္တပဏီတသဘာဝာ, ဝဋ္ဋပာဒကတာယ ပန ကိလေသာနံ သလ္လေခပဋိပဒါ န ဟောန္တိ, အဝိဟိံသာဒယော ပန ဝိဝဋ္ဋပာဒကာ သလ္လေခပဋိပဒါတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော **"လောကုတ္တရပာဒကတ္တာ"** တိအာဒိမာဟ။ ဣမိနာယေဝ အဋ္ဌသမာပတ္တီဟိ အဝိဟိံသာဒီနံ ဝိသေသဒီပနေန သုတ္တေန ယထာ မဟပ္ဖလတရံ ဟောတိ, တံ ပကာရဇာတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဒဥ္စဟိ ဒက္ခိဏေယျတရတာယ ဒက္ခိဏာယ မဟပ္ဖလတရတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ နနု တတ္ထ "သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော"တိ အာဂတံ, န "သရဏဂတော"တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"သရဏဂမနတော ပဋ္ဌာယာ"**တိအာဒိ။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ **အဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၇၉) "ဟေဋ္ဌိမကောဋိယာ တိသရဏံ ဂတော ဥပာသကောပိ သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော နာမာ"တိ။ ယော ဟိ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ သမတိက္ကမိတုကာမော ပသန္နစိတ္တော ရတနတ္တယံ သရဏံ ဂစ္ဆတိ, တဿ တံ အဓိသီလာဒီနံ ဥပနိဿယော ဟုတွာ အနုက္ကမေန ဒဿနမဂ္ဂာဓိဂမာယ သံဝတ္တေယျာတိ။

ဝိဟိံသာဒိဝတ္ထူနန္တိ ယဒေတံ ဝိဟိံသာဒီနံ ဝတ္ထုံ ဝဒာမ, ဣမသ္မိံ ဝိဟိံသာဒိဝတ္ထုသ္မိံ။ **အန္တမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဥ္စ မိစ္ဆတ္တာနံ အာဒိမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဥ္စာ**တိ ဣဒံ ဒေသနာက္ကမံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **မိဿေတွာ** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဘာဝသာမညေန ဧကဇ္ဈံ ကတွာ။ **တထာ**တိ ဣမိနာ ယထာ ကမ္မပထမိစ္ဆတ္တာနံ အန္တေ အာဒိမ္ပိဟိ စ ဝုတ္တမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မိဿေတွာ ဧကဇ္ဈံ ဝုတ္တံ, တထာ တေသံ အန္တေ ဝုတ္တသမ္မာဒိဋ္ဌီတိ ဣမမတ္ထံ ဥပသံဟရတိ။

ဟဏန္တိ တေဟာရတော သတ္တံ, ပရမတ္ထတော ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ **အတိပာတေန္တိ** သရသေနေဝ ပတနသဘာဝံ အတိစ္စ အန္တရာ ဧဝ ပာတေန္တိ, အတိက္ကမ္မ တ သတ္ထာဒီဟိ အဘိဘဝိတွာ ပာတေန္တိ။ **အဒိန္န** န္တိ ပရသန္တကံ။

အာဒိယန္တီ တိ ဂဏ္ဟန္တိ။ **သလ္လေခတီ** တိ သမံ လေခတိ, ပဇဟတီတိ အတ္ထော။ ကမ္မပထကထာ သောတိ **“အတ္ထ
ဘဉ္ဇနက”**န္တိ ဝုတ္တံ။ ပိယသုညကရဏတော **ပိသုဏာ,** ပိသတိ ပရေ သတ္တေ ဟိံသတီတိ တ **ပိသုဏာ။ ဖရုသာ**တိ လူ
ခါ, နိဋ္ဌုရာတိ အတ္ထော။ **နိရတ္ထက** န္တိ အတ္ထရဟိတံ အတ္တနော ပရေသဉ္စ ဟိတဝိနိမုတ္တံ။ **မိစ္ဆာ**တိ ဝိပရီတာ နိစ္စာဒိ
ဝသေန ပဝတ္တိယာ။ **ဟာပိကာ**တိ လာမိကာ။ ဧကန္တာကုသလတာယ **ဝိညူဟိ** ဗုဒ္ဓာဒီဟိ **ဂရဟိတာ။ နတ္ထိ ဒိန္နန္တိ အာဒိဝတ္ထု
ကာယာ**တိ ဒသဝတ္ထုကမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမာဟ။ နတ္ထိကဘာဝတဘိနိဝေသနဝသေန ကမ္မပထပ္ပတ္တိယေဝသ္သာ **ကမ္မပထပရိယာပန္န
တာ**။ “ရူပံ အတ္တာ”’တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ အတ္တဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂန္တရာယကရတ္တာ **အနိယ္យာနိကဒိဋ္ဌိ** ။ အနိယျာနိ
ကတ္တာ ဧဝ ဟိဿာ မိစ္ဆတ္တပရိယာပန္နတာ။ **သမ္မာ**တိ အဝိပရီတာ, တတော **ဧဝ သောဘနာ** သုန္ဒရာ, ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ပသတ္
ထတ္တာ **ဝိညုပ္ပသတ္ထာ** ။ သေသမေတ္ထ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အသုဘာဒီသု သုဘာဒိအာကာရဂ္ဂဟဏတော **အယာထာဝအနိယျာနိကာ** အယောနိသော ဥပ္ပတ္တိယာ။ **အကု
သလာ**တိ အယာထာတအနိယျာနိကာ အကုသလာ သင်္ကပ္ပာ။ **သေ နယော**တိ ဣမိနာ “အယာထာတ အနိယျာနိကာ
အကုသလာ တစာ”တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ အယာထာတဒိအတ္ထံ အတိဒိသတိ။ **တစာ**တိ စေတနာ အဓိပ္ပေတာ,
တထာ **ကမ္မန္တာဇီတသတိ** စ။ ယေဘုယ္ယေန အတီတာနုဿရဏဝသေန ပဝတ္တိတော **“အတီတံ စိန္တယတော”** တိ ဝု
တ္တံ။ တထာ ဟိ လောကေ ဧဝံ ဝဒန္တိ “ယံ မေ ပဟူတံ ခနံ အဟောသိ, တံ ပမာဒဝသေန ပန ဗဟုံ ခီဏ”န္တိ။ **သတိပတိ
ရူပကေနာ**တိ “စိရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တသတုပ္ပတ္တိပတိရူပကေန။ **ဥပ္ပတ္တိ** န္တိ စိတ္တုပ္ပ
ပတ္တိံ။ တထာပဝတ္တစိတ္တုပ္ပာဒေ ဟိ မိစ္ဆာသတိ။ သာ ပန ကောဓဝသေန တ “အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မ”န္တိအာဒိ
နာ (ဓ. ပ. ၃) ဥပနယ္ဟန္တဿ, ရာဂဝသေန တ “ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေ မာတုကမေန သဒ္ဓိံ ဟသိတလပိတကီဠိတာနိ
အနုဿရတီ”တိ (အ. နိ. ၇.၅၀) ဝုတ္တနယေန သုဘတော အနုဿရန္တဿ, ဒိဋ္ဌိဝသေန တ “သော ခော ပန မေ အ
တ္တော နိစ္စော ဓုဝေ”တိအာဒိနာ မိစ္ဆာအဘိနိဝိသန္တဿာတိ ဧဝမာဒိနာ နယေန ပဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဥပာယစိန္တာဝသေနာ တိ ခိပ္ပဇာလကုမိနာဒုဟလာဒိဥပကရဏသံဝိဓာနာဒီသု ယုတ္တိစိန္တနာဒိဝသေန **ဟပံ ကတွတ** ဝိ
ပ္ပဋိသာရနိမိတ္တံ, **“သုကတံ မယာ”**တိ ဟမောဇ္ဇနိမိတ္တံ ကတွတ **ပစ္စဝေက္ခဏာကာရေန မောဟော** အညာဏံ။ တ
တ္ထ ပန “အသိဝေ သိတ”တိ တေဟာရော ဝိယ ဉာဏတေဟာရော။ မိစ္ဆာသဘာဝတ္တာ ပန **မိစ္ဆာဉာဏံ**တွေဝဝ ဝုစ္စတိ။ ဧ
ကူနဝီသတိဘေဒံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ သမ္မာ ပေက္ခိတတ္တာ **သမ္မာဉာဏံ** ဝုစ္စတိ, ဣတရံ ပန ဈာနာဒိပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ
သမ္မာဒိဋ္ဌိယာဝ သင်္ဂယှတိ။ ရူပာရူပသမာပတ္တိလာဘိတာမတ္တေန ဝဋ္ဋတော **အဝိမုတ္တာယေဝ သမာနာ “ဝိမုတ္
တာ မယ”န္တိ ဧဝံသညိနော**။ ပကတိပုရိသန္တရဉာဏသင်္ခါတာယံ, ဂုဏဝိယုတ္တဿ အတ္တနော သကတ္တနိ အဝဋ္ဌ
ဌာနသင်္ခါတာယံ, အတ္တနော မဟာဗ္ရဟ္မုနာ သလောကတာ တဿ သမီပတာသံယုဇ္ဇနသင်္ခါတာယံ တ အဝိမုတ္တိယံ
ဝိမုတ္တိသညိနော။ ဧကန္တာကုသလတာယ ဟီနတ္တာ **ဟာပိကာ**။ အယာထာဝတာယ **ဝိပရီတာ။ ယထာဝုတ္တေနာ** တိ “အဝိ
မုတ္တာယေဝ သမာနာ”တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ “မယမေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဘဝိဿာမာ”တိအာဒီသု ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနိ
ပိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိပက္ခိကာနေဝတိ အဓိပ္ပာယေန **“ဖလသမ္ပယုတ္တာနိ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗေပိ
ပန ဖလဓမ္မေ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓသင်္ဂဟတော “ဝိမုတ္တီ”တိ ဝုစ္စမာနေ န ကောစိ ဝိရောဓော။ တွေ သမ္မာဝိမုတ္တိသင်္ခါ
တေ သလ္လေခဝတ္ထုမ္ပိ ဟိ။

ယဒိ **နီဝရဏဝသေန ဝုတ္တာနိ,** တသ္မာ တီဏေဝ ဝုတ္တာနီတိ အာဟ **“အဘိဇ္ဈာလူ”** တိအာဒိ။ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပတ္တာ
ထိနမိဒ္ဓပရိယုဋ္ဌိတာ ။ ယဿ ဓမ္မဿ အတ္ထိတာယ ဥဒ္ဓတာ နာမ ဟောန္တိ, သော ဓမ္မော ဥဒ္ဓစ္စန္တိ အာဟ **“ဥဒ္
ဒစ္စေန သမန္နာဂတာတိ ဥဒ္ဓတာ”**တိ။ **ဝိစိကိစ္ဆာ** တိ ဓမ္မောတိ တ အဓမ္မောတိ တ အာဒိနာ ယံ ကိဉ္စိ သဘာဝံ ဝိနိစ္ဆိန
န္တာ။ **ဥပနာဟနသီလာ**တိ ပရဿ အတ္တနော စိတ္တေ အနုဗန္ဓနသီလာ။ **ဣဿုကီ** တိ ဥဿူယန္တိ။ **သဌာယန္တီတိ
သဌာ** အညထာ အတ္တာနံ အညထာ ပဝေဒနကာ။ တေ ပန ယသ္မာ န ယထာဘူတတာဒိနော, တသ္မာ အာဟ **“န သမ္မာ ဘာ
သန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”**တိ။ **ဝုတ္တပစ္စနီကနယေနာ** တိ “န ကောဓနာ အက္ကောဓနာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တအတ္ထ
ပဋိပက္ခနယေန။

ဒုက္ခံ ဝဓော ဧတေသု ဝိပ္ပဋိကူလဂ္ဂါဟိတာယ ဝိပစ္စနီကကာဟေသူတိ **ဒုဗ္ဗစာ** ။ တေ ပန ဝစနက္ခမာ န ဟောန္တီတိ
အာဟ **“ဝတ္တုံ ဒုက္ခာ”** တိအာဒိ။ ဟီနာစာရတာယ ဒုက္ခဿ တ သမ္ပာပကတာယ **ဟာပကာ။ အသဒ္ဓမ္မဝသေနာ** တိ အ
သပ္ပုရိသဓမ္မဝသေန။ အတ္တနာ ဝိသေသိတဗ္ဗဝသေန ကာယဝိညတ္တိအာဒီနံ ကာယကမ္မဒ္ဒတရာဒိဘာဝေ ဝိယ အဿဒ္ဓိ

ယာဒိအသဒ္ဓမ္မသမန္နာဂမေနအသတံ အသပ္ပုရိသာနံ ဓမ္မာနန္တိ တာနိယေဝ အသဒ္ဒိယာဒီနိ အသဒ္ဓမ္မာ နာမ, တေ သံ ဝသေနာဟ **“သဒ္ဓာ ဧတေသံ နတ္ထီ”** တိ ယထာ တံ “ဒုပ္ပညာ”တိ။ သုတ္တဂေယျာဒိ **အပ္ပံ သုတံ ဧတေသန္တိ အ ပ္ပဿုတာ,** သုတေန အနုပပန္နာ။ **နတ္ထီတိ ဂဟေတဗ္ဗ** န္တိ ဣမိနာ အဘာဝတ္ထော အယံ အပ္ပ-သဒ္ဒော “အပ္ပဍံသမ ကသတတာတပသရီသပသမ္ဖဿာန”န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၁၀.၁၁) ဝိယာတိ ဒဿေတိ။ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနာရမ္ဘ နတော **ကုစ္ဆိတာ** ကရယ္ဟာ **သီဒန္တိ** ဩသီဒန္တိ သံကိလေသပက္ခေတိ **ကုသီတာ** ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ။ အကု သလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒာယ **အာရဒ္ဓံ** ပဂ္ဂဟိတံ **ဝီရိယံ ဧတေသန္တိ အာရဒ္ဓဝီရိယာ** ။ အနုပဋ္ဌာနေန **မုဋ္ဌာ** နဋ္ဌာ သတိ **ဧတေသန္တိ မုဋ္ဌဿတီ** ။ **ဒုဋ္ဌာ** တိ ဒူသိတာ။ ဒုပ္ပညာ နာမ ဒူသိတဘာဝေ ပဋိပက္ခေ န ဝိနာသိတဘာဝေတိ အာဟ **“နဋ္ဌပညာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိ။ ဟေဋ္ဌာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန ကမ္မဿကတာ ပညာယ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စ ဂဟိတတ္တာ သုဗ္ဗစကလျာဏမိတ္တတာပရိတရာဟိ ဣဓ သဒ္ဓါဒီဟိ ဝိပဿနာသမ္ဘာရ ဿ ဥဒ္ဒဋ္ဌတ္တာ စ ဝုတ္တံ **“ဣဓ ဝိပဿနာပညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ။ တေနာဟ **“ဝိပဿနာသမ္ဘာရော ဟီ”** တိအာဒိ။ ယုတ္တိံ အနပေက္ခိတွာ ပိ အယမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဟေရာဏာနံ အာဏာ”**တိ။

လောကုတ္တရဂုဏာနံ အန္တရာယကရ န္တိ လောကုတ္တရဂုဏာနံ အဓိဂမဿ အန္တရာယကရံ။ **သန္ဒိဋ္ဌိ** န္တိ သံ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိံ, ယံ တ တံ တ အတ္တနာ ယထာဂဟိတဒိဋ္ဌိန္တိ အတ္ထော။ သဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ပရတော အာမသန တော **ပရာမာသီ။ ဒဠှဂ္ဂာဟီ** တိ “ဣဒမေဝ သစ္စ”န္တိ ထိရဂ္ဂာဟဂ္ဂာဟီ။ **ပဋိနိဿဂ္ဂီ** တိ ပဋိနိဿဇ္ဇနကော။ **ကုမ္မ မောတ**တိ ယထာ ကစ္ဆပော အတ္တနော ဟတ္ထာဒိကေ အင်္ဂေ ကေနစိ ဃဋ္ဋိတော သဗ္ဗာနိ အင်္ဂါနိ အတ္တနော ကပာလေယေ ဝ သမောဒဟတိ, န ဗဟိ နီဟရတိ, ဧဝမယမ္ပိ “န သုန္ဒရော တဝ ဂဟော, ဆဍ္ဍေဟိ န”န္တိ ဝုတ္တော တံ န ဝိဿဇ္ဇေ တိ။ **အန္တောယေဝ** အတ္တနော ဟဒယေ ဧဝ ဌပေတွာ တံ ဝဒတိ။ **ကုမ္ဘီလဂ္ဂာဟ** န္တိ သံသုမာရဂ္ဂာဟံ။ **ဂဏှိတွာ** တိ ယထာ သံသုမာရာ ဂဟိတံ န ဝိဿဇ္ဇေန္တိ, ဧဝံ ဂဏှိတွာ။

၈၄. ဧဝံ စတုစတ္တာလီသာယ အာကာရေဟိ တိ အဝိဟိံသနာဒီဟိ စတုအဓိကစတ္တာလီသပ္ပကာရေဟိ။ ကသ္မာ ပ နေတ္ထ အဝိဟိံသာ အာဒိတော ဝုတ္တာ? သဗ္ဗဂုဏာနံ မူလဘာဝတော။ အဝိဟိံသာတိ ဟိ ကရုဏာယေတံ အဓိဝစနံ, သာ စ ဝိသေသတော သီလဿ မူလကာရဏံ ပရူပဃာတလက္ခဏာ ဒုဿီလျာ ဩရမာပနတော။ ယထာ ဟိ ဟဏာတိဟတော ပရူပဃာတလက္ခဏော, တထာ ပရေသံ သာပတေယျာဝဟရဏံ, သတ္တိပ္ပဟာရတောပိ ခနေဿာဝဟာရော ဂရုတရော တိ။ တထာ အဗ္ဗဟ္မစရိယံ ဂဗ္ဘာရဏာဒိဒုက္ခာဝဟနတော, ပရအာရာတိက္ကမေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ပရေသံ ဝိသံ တာဒနဘေဒနမမ္မဃဋ္ဋနာနံ ပရူပဃာတဘာဝေ ဟာကဋ္ဌော ဧဝ, သမ္ဖပ္ပလာပေ အတ္ထဂ္ဂဟာပနတော အနတ္ထုပ္ပာဒ နတော, အဘိဇ္ဈာ အဒိန္နာအနာဒိဟေတုတော, ဗျာပါဒော ပါဏာတိပါတာဒိဟေတုတော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သဗ္ဗာနတ္ထဟေတု တော ပရူပဃာတလက္ခဏာ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဓမ္မိကပဋိညောပိ ဟဏာတိပါတာဒီနိ ကရောတိ, ပရေ စ တတ္ထ နိယောဇေတိ, ကိမင်္ဂ ံ ပန ဣတရေ။ ဝိဟိံသလက္ခဏာ ဒုဿီလျာ ဩရမာ အဝိဟိံသလက္ခဏာ ဝိသေသတော သီလဿ ဗလဝကာရဏံ။ သီလ ပဒဋ္ဌာနော စ သမာဓိ, သမာဓိပဒဋ္ဌာနာ စ ပညာတိ သဗ္ဗဂုဏာနံ မူလဘူတာ အဝိဟိံသာ။ အပိစ ဥဋ္ဌာရဇ္ဈာသယာနံ နိသမ္မကာရီနံ ဓီရာနံ ဥတ္တမပုရိသာနံ သီလံ ဝိယ သမာဓိပညာပိ ပရေသံ ဟိတသုခာဝဟာဝ သမ္ပဇ္ဇန္တီတိ ဧဝမ္ပိ ကရုဏာ သဗ္ဗဂု ဏာနံ မူလန္တိ သာ အာဒိတော ဝုတ္တာ။

တတော ပရံ ဝိသေသတော “အဝိဟိံသာသမုဋ္ဌာနာ ဣမေ ဓမ္မာ”တိ ဒဿနတ္ထံ ကုသလကမ္မပထဓမ္မာ ဂဟိတာ။ တတော ဣဒံ ဂုဏာနံ မူလဘူတံ သီလံ, တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတေန ဣမေ ဓမ္မာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာတိ ဒဿနတ္ထံ အဋ္ဌ သမ္မတ္တာ ဂဟိတာ။ တေသံ ဝိသောဓနာယ ပဋိပန္နဿ အာဒိတော ဧဝံ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ နီဝရဏဝိဝေကော ဂဟိတော, အာဒိတော နီဝရဏဒွဝယဿ အင်္ဂဟဏေ ဂဟိတာဂဟိတကာရဏံ **အဋ္ဌကထာယ** ဝုတ္တမေဝ။ ကောဓဿ ပန ဗျာပ ဒတော ဘေဒော **ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၁) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကောဓာဒိပ္ပဟာနေန စေ တ္ထ သလ္လေခသိဒ္ဓီတိ ဒဿနတ္ထံ တတော ဥပက္ကိလေသဝိသုဒ္ဓိ ဂဟိတာ။ သာ စ သုဗ္ဗစကလျာဏမိတ္တအပ္ပ မတ္တတာဟိ သိဇ္ဈတီတိ ဒဿနတ္ထံ ပကိဏ္ဏကာ ဂဟိတာ။ သမ္ပန္နသောဝစဿတာဒိဂုဏဿ ဣမေ ဓမ္မာ ဟာရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ, ဝိပဿနံ ပရိဗြူဟေတွာ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဒဿနတ္ထံ သဒ္ဓမ္မာ ဂဟိတာ။ ဧဝံဘူတ ဿ အယံ မိစ္ဆာကဟော လောကုတ္တရဂုဏာဓိဂမဿ အန္တရာယကရော, တသ္မာ သော ဒူရတော ဝဇ္ဇေတဗ္ဗော, ဧဝံ ယထာဝုတ္တာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အရိယမဂ္ဂံ အဓိဂစ္ဆန္တော သလ္လေခံ မတ္ထကံ ဟာပေတီတိ ဒဿနတ္ထံ “သန္ဒိဋ္ဌိပရာမာသီ”တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဧဝမေတေသံ စတုစတ္တာလီသာယ သလ္လေခာကာရာနံ ဂဟဏပယောဇနံ အနု

ပုဗ္ဗိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပယောဂတော သလ္လေခပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇိတုံ အသက္ကောန္တာနံ စိတ္တုပ္ပာဒေပိ ဗဟူပကာရောတိ အာဟ **“စိတ္တုပ္ပာဒသ္သပိ ဗဟူပကာရတံ ဒသ္သေတု”** န္တိ။

ကုသလေသု ဓမ္မေသူ တိ အဝိဟိံသာဒီသု ယထာဝုတ္တအနဝဇ္ဇဓမ္မေသု။ **အနုဝိဓိယနာ**တိ စိတ္တုပ္ပာဒသ္သ ကာယတစာဟိ အနုဝိဓာနာ။ **တေသံ ဓမ္မာန** န္တိ အဝိဟိံသာဒိဓမ္မာနံ, တေသံ တ စိတ္တုပ္ပာဒဝသေန ပဝတ္တဓမ္မာနံ။ ဣအနိ ယထာဝုတ္တဓမ္မံ ဝိတ္ထာရတော ဒသ္သေတုံ **“ကသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ သရဏဂမနံ တစာယ ဝိညာပေတုံ အသက္ကောန္တသ္သ ဝသေန ဝုတ္တံ **“ကာယေန တ”**တိ။ “သီလံ ကာယေန သမာဒိယတိ”တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ စ တထာ တထာ ပဝတ္တသလ္လဟုကကာမာဝစရကုသလစိတ္တုပ္ပတ္တိ ဥပာအယ တထာရူပကုသလကာယဝစီကမ္မာနံ ဗဟူပကာရတာ ဝုတ္တာတိ န သဘာဝတော စိတ္တုပ္ပာဒသ္သ ဗဟူပကာရတံ ဉာယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၈၅. ဟိတာဓိဂမာယာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိဟိတသမ္ပတ္တိယာ, အရိယမဂ္ဂဓိဂမာယ ဧဝ တ။ အရိယမဂ္ဂော ဟိ ဧကန္တဟိတတ္တာ ဟိတော နာမ။ ပရိဝဇ္ဇနဝသေန ကမနံ ပဝတ္တိ ပရိက္ကမနန္တိ အာဟ **“ပရိက္ကမနာယ ပရိဝဇ္ဇနတ္ထာယာ”** တိ။ သမ္မာဒသ္သနုပာယသံဝိဓာနေန **အဝိဟိံသာ ပဋိယတ္တာ** သမ္မာသမ္ဘုဒ္ဓေန။ **သုခေနေတ**တိ အကိစ္ဆေနေဝ။ ဧတေနေဝ **ဥပယေနာ**တိ ဧတေနေဝ အဝိဟိံသာပဒေ ဝုတ္တေန ဝိဓိနာ။ **သဗ္ဗပအာနီ**တိ သေသာနိ တေစတ္တာလီသ ပအာနိ။

၈၆. အကုသလာ ပဋိသန္ဓိအဇနကာ နာမ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒဓမ္မာ အညေပိ ပဝတ္တိဝိပာကမတ္တအာယိနော, **ဒိန္နနာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဝိပာကဇနကာ,** ပစ္စယဝေကလ္လေန ဝိပစ္စိတုံ အလဒ္ဓောကာသာ အဟောသိကမ္မာဒယော တ **အဇနကာ**။ **ဇာတိဝသေနာ**တိ အကုသလဇာတိဝသေန။ **အဓောဘာဂင်္ဂမနီယာ** တိ အပာယဂမနီယာ။ **ဧဝံနာမာ**တိ နာမဂ္ဂဟဏေန သဘာဝံ ဥပလက္ခေတိ သတိ ပစ္စယသမတယေ တံသဘာတနတိဝတ္တနတော။ တေနာဟ **“ဝိပာကကာလေ အနိဋ္ဌာကန္တဝိပာကတ္တာ”**တိ။ ဝုတ္တနယေနေဝ ကုသလပက္ခော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော, ဣခ ပဋိသန္ဓိအဇနကာ အဘိညာသဟဂတဓမ္မာ, သေသံ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ **သဗ္ဗေ အကုသလာ** တိ ဧတ္ထ ဝိဟိံသမေကံ ဌပေတွာ ဣတရေ သဗ္ဗေ အကုသလာ ဥပမာဘူတာ။ ဝိဟိံသာ ဟိ ဥပမေယျံ။ **သဗ္ဗေ ကုသလာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧတေနေဝ ဥပယေနာ**တိ ယထာ ဝိဟိံသာနံ ဥပမေယျတာ, တဒဝသေသာနံ ကုသလာကုသလာနံ ဥပမာဘာဝေ ဝုတ္တော, ဣမိနာ နယေန အကုသလံ ပါဏာတိပာတာဒိအကုသလေန ဣတရေန, ကုသလဉ္စ ပါဏာတိပာတာပဋိဝိရတိအာဒိကုသလေန ဣတရေန ဥပမေတဗ္ဗံ။

၈၇. ပရိနိဗ္ဗာပနေ တိ ကိလေသပရိဠာဟဝူပသမနေ။ ပရိတော လိမ္ပနဋ္ဌေန ပလိပံ ဝုစ္စတိ မဟာကဒ္ဒမံ, တံ ပန ဧကန္တတော ဂမ္ဘီရမ္ပိ ဟောတီတိ **“ဂမ္ဘီရကဒ္ဒမေ နိမုဂ္ဂေ”** တိ ဝုတ္တံ။ ပလိပံ ဝိယ **ပလိပန္တိ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ ဝုစ္စန္တိ, တသ္မာ ဧဝံ** ဣအနိ ဝုစ္စမာနေန ဥပမောပမေယျသံသန္ဒနနယေန **ဧတ္ထ** ဣမသ္မိံ ဌာနေ **အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ န ဟိ တံ ကာရဏ**န္တိ ဧတ္ထ ကာရဏံ နာမ ဟတ္ထသ္သ တ ဟဒသ္သ တ အပလိပန္နဘာဝေါ, သော ပန နတ္ထိ။ သေ နယော ဥပမေယျေပိ။

တတ္ထ သိယာ ကသ္မာစိ ပရိဝိတက္ကော “ဘဂဝတော ဒေသနာနုဘာဝေန ဘိက္ခူအာဒယော ကထေန္တိ”တိ။ **“ဘဂတယေဝ ဟိ တတ္ထ ဥဒ္ဒရတီ”**တိ ဝတ္တတ ဥပမာယ တဒတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **“ရညော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပုထုဇ္ဇနာ တာဝတိဋ္ဌန္တု, သာဝကသိခာပ္ပတ္တဝိသေသာနမ္ပိ အရိယာနံ ဒေသနာ သတ္ထုယေဝ ဒေသနာတိ ဒသ္သေတုံ **“ကိဉ္စာပိ”** တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိ တေဟိ ဒေသိတသုတ္တာနိ ဗုဒ္ဓဝစနမေဝ, တေသံ ဒေသနာယ လဒ္ဓဝိသေသာပိ အရိယာ ဗုဒ္ဓပုတ္တာယေတတိ။

အနိဗ္ဗိသတာယာ တိ အနိဗ္ဗိသေဝနတာယ။ **အသိက္ခိတဝိနယတာယာ** တိ ပဉ္စန္နံ ဝိနယာနံ သာဒရံ အသိက္ခိတဘာဝေန။ တေ ပန ဝိနယာ တိသ္သန္နံ သိက္ခာနံ သိက္ခာပနေန ဟောတီတိ အာဟ **“တိသ္သော သိက္ခာ သိက္ခာပေသ္သတီ”** တိ။ **ကိံ ပန တန္တိ?** “ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ ကိံ ပန ဌာနန္တိ အာဟ **“အပလိပပလိပန္နတ္တ”** န္တိအာဒိ။ ယသ္မာ ဟဋ္ဌိယံ “သော ဝတ စုန္ဒာ”တိအာဒိနာ သာမညတ္ထံ ဥပမာဘာဝေန ဂဟေတွာ ဝိသေသတ္ထော ဥပမေယျဘာဝေန ဝုတ္တော, တသ္မာ တမတ္ထံ **“ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”** တိအာဒိနာ သာဓာရဏတော ဝတွာ ပုန အသာဓာရဏတော ဝိဝရန္တော **“ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိအာဒိမာဟ။ **ပရသ္သ ဝိဟိံသာစေတနံ နိဗ္ဗာပေသ္သတီ** တိ ဣဒံ ယော အဝိဟိံ

သာသင္ခါတံ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ဒိသ္ဝာ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇန္တော ဓမ္မဒေသနာယ ပရော အဝိဟိံသကော ဟောတိ, တာဒိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အာဒေသနညှဲဟိ တသ္သ ဝစနန္တိ။ တေနာဟ **“အယံ ယာ သော ဝိဟိံသကဿာ”** တိ။ ပုဗ္ဗေ **ဝိဟိံသကဿ** မိစ္ဆာပဋိပဇ္ဇနဿ။ **ဝိဟိံသာပဟာနာယ မဂ္ဂံ ဘာဝယတော** တိအာဒိနာ အတ္တနော ဧဝ အဝိဟိံသာယ ဝိဟိံသာပ ရိနိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တနမာဟ။ တေနာဟ **“ပရိနိဗ္ဗုတော ဝိယာ”** တိအာဒိ။ **သဗ္ဗပဒေသူ**တိ “ဟဏာတိဟာတိဿာ”တိ အာဒိနာ အာဂတေသု တေစတ္တာလီသာယ ပဒေသု။

၈၈. ဧဝန္တိ ဒေသိတာကာရပရာမသနံ။ **တဿာ** တိ သလ္လေခဿ။ “အတ္တိ ခ္ဝေဝသ ဗ္ရာဟ္မဏ, ပရိယာ ယော”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၁၁; ဟရာ. ၃-၁၀) ဝိယ **ပရိယာယ**-သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထောတိ အာဟ **“သလ္လေခ ကာရဏ”**န္တိ။ **တေသံ ဝသေနာ**တိ သလ္လေခာနံ ဝသေန။ မေတ္တာယ ဥပသံဟရဏဝသေန **ဟိတံ သေန္တေန** ။ ကရုဏာယ ဝသေန **အနုကမ္ပမာနေန** ။ **ပရိဂ္ဂဟေတ္ဝာ** တိ ပရိတော ဂဟေတ္ဝာ, ပရိတ္ဝာတိ အတ္ထော။ **ပရိစ္စ** တိ ပရိတော ဣတ္ဝာ, သမန္တတော ဖရိတ္ဝာ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ **မာ ပမဇ္ဇိတ္ထာ** တိ “ဈာယထာ”တိ ဝုတ္တသမထဝိပဿနာနံ အညာ ဏေန, အညေန ဝ ကေနစိ ပမာဒကာရဏေန မာ ပမာဒံ အာပဇ္ဇိတ္ထ။ နိယ္ယာနိကသာသနေ ဟိ အကတ္တဗ္ဗကရဏမ္ပိ ပမာဒောတိ။ **ဝိပတ္တိကာလေ** တိ သတ္တအသပ္ပာယာဒိဝိပတ္တိယုတ္တကာလေ။ ယထာဝုတ္တာ ပဥ္စ ပရိယာယာ အညေပိ သဗ္ဗေ သာသနဂုဏာ ဣဓေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တီတိ အာဟ **“ဈာယထ, မာ ပမာဒတ္ထာတိ တုမ္ဟာကံ အနုသာသနီ”** တိ။

သလ္လေခသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၉. ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ **တေ**တိ အဝဓာရဏေန ဣတရာ စတဿော ပုစ္ဆာ နိဝတ္တေတိ ဣတရာသံ အသမ္ဘဝတော, တတ္ထ ယထာပုစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ဝိဿဇ္ဇနတော စ “အယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ”တိ ယာထာဝတော အဇာနန္တာပိ ပုထုဇ္ဇနာ ဗာဟိရကာတာပသာဒယော အတ္တနော သမာနသီလေ ဋ္ဌိတံ **သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ ဝဒန္တိ** ။ **အနုဿုတဒိဝသေနာ**ပီတိ အနုဿုတကာရပရိဝိတက္ကဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိဝသေနပိ။ ယထာသမင်္ဂိတာကာရဿ အတ္ထဿ ဧဝမေတန္တိ နိဇ္ဈာနက္ခမာပနတော ခေန္တတော ယာထာဝဂ္ဂဟော ဟောတီတိ အာဟ **“အတ္တပစ္စက္ခေနပိ”** တိ, ယာထာဝတော လက္ခဏဿ ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ အတ္တနော ပစ္စက္ခဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **ဗဟုန္နံ ဝစနံ ဥပာဒာယာ** တိ ဣမိနာ သာသနေ လောကေ စ နိရုဠ္ဟတာယ အယံ အာမေဍိတပယောဂေတိ သာသနဿ နိရုဠ္ဟတာယ စ သမ္ဘာဝံ ဥပာဒာယပိ တဒုဘာယိ ကော အာမေဍိတပယောဂေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အတ္ထ** န္တိ ဝစနတ္ထံ။ **လက္ခဏ** န္တိ သဘာဝံ။ **ဥပာဒာယာ**တိ ဂဟေတ္ဝာ။ **သောဘနာယာ**တိ သုန္ဒရာယ။ **ပသတ္ထာယာ** တိ ပသံသာယ။ တေသု ပုရိမေန ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝတောဓာသင္ခါတံ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဘာဝံ ဒဿေတိ။ တေန ဟိ သာ သဗ္ဗဓမ္မေ အဘိဘဝိတ္ဝာ သောဘတိ။ ဒုတိယေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ပ ရိဏာယိကဘာဝံ။ တေန ဟိ သာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဉာဏမယေ ဝိယ တံသမင်္ဂိနဥ္စ ပုဂ္ဂလံ ဉာဏပိဏ္ဍံ ဝိယ ကရောတိ, တဿ “ပဏ္ဍိတော နိပုဏော ဆေကော ဝိညူ ဝိဘာဝီ”တိအာဒိနာ ဒိသာသု ပသံသာ ပတ္ထရတိ။

ကမ္မဿကတာဉာဏ န္တိ ကမ္မံ သကော ဧတဿာတိ ကမ္မဿကော, တဿ ဘာဝေ ကမ္မဿကတာ, တ တ္ထ ဉာဏံ “ဣဒံ ကမ္မံ သတ္တာနံ သကံ, ဣဒံ နော သက”န္တိ ဧဝံ ဇာနနဉာဏံ။ **သစ္စာနုလောမိကဉာဏ**န္တိ အရိယသစ္စာ နံ ပဋိဝေဓဿ အနုလောမတော သစ္စာနုလောမိကံ ဉာဏံ, ဝိပဿနာဉာဏံ။ **နော သစ္စာနုလောမိကာယာ**တိ ဗာဟိရကော သစ္စာနုလောမိကာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ နော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ တဿ အဘာဝတော။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“အတ္တ ဒိဋ္ဌိပရာမာသကတ္တာ”**တိ။ ကမ္မဿ ကတာဒိဋ္ဌိ ပန ဗာဟိရကဿ အတ္တဒိဋ္ဌိံ အနုရုဇ္ဈန္တီ ပဝတ္တတိ “အတ္တိ ဒိန္န န”န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တိတော။ **သာသနိကော ဒွီဟိပီ**တိ သာသနိကော ပုထုဇ္ဇနော ကမ္မဿကတာဉာဏာဒီဟိ ဒွီဟိပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဩက္ကန္တသမ္မတ္တနိယာမတ္တာ **“သေက္ခော နိယတာယာ”** တိ ဝုတ္တံ။ အသေက္ခာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ တီသုပိ ပုဂ္ဂလေသု သေက္ခော ဣဓ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ အဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော **“နိယတာယ နိယ္ယာနိကာယာ”** တိအာဒိမာဟ။

ဣအနိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဟဋ္ဌိယာ ဝိဘာဝေတုံ **“တေနေတဟာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အန္တဒ္ဝယ** န္တိ “သဿတံ, ဥစ္ဆေဒံ, ကာမသုခံ, အတ္တကိလမထ”န္တိ ဧတံ အန္တဒ္ဝယံ။ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနန္တဒ္ဝယဿ အနုပဂမနံ အတ္

ထသိဒ္ဓမေဝ။ **ဥဇုဘာဝေနော**တိ ဥဇုသဘာဝေန မဂ္ဂေန, မဇ္ဈိမာယ ပဋိပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မေ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန သတ္ထရိ သင်္ဃေ စ ပသာဒေပိ ဂဟိတောယေဝ ဟောတီတိ **“ဓမ္မေ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တော တဒဝိနာဘာဝတော။ ယသ္မာ ဧသ နိယတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ အဓိပ္ပေတော, တဗ္ဗ ဝဇ္ဇတော နိယ္ယာနံ ဝိဝဋ္ဋာဓိဂမေန ဟောတီတိ အာဟ **“အာဂတော ဣမံ သဒ္ဓမ္မ”** န္တိ။ နိဗ္ဗာနဉ္ဟိ သန္တော သဒ အဝိဇ္ဇမာနော ဓမ္မောတိ ကတ္ထ သဒ္ဓမ္မောတိ ဣမံ ဖလေဟိ အသာဓာရဏေန ပရိယာယေန ဝတ္တုဗ္ဗတံ လဘတိ။ တယိဒမသ္သ အာဂမံ သစ္စိကိရိယာဘိသမယော, သော စ ပဟာနာဘိသမယာဒီဟိ သဟေဝ ဣဓ ဣစ္ဆိတောတိ ဒဿေန္တော **“သဗ္ဗဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟနာနိ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သဗ္ဗဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟနာနိ ဝိနိဗ္ဗေဌေန္တော သဗ္ဗကိလေသေ ပဇဟန္တော** တိ ပဒဒ္ဝယေန ပန ပဟာနာဘိသမယမာဟ, **ဇာတိသံသာရာ နိက္ခမန္တော** တိ ဣမိနာ ပရိညာဘိသမယံ။ သမတိက္ကမတ္ထော ဟိ ပရိညတ္ထော။ **ပဋိပတ္တိံ ပရိပူရေန္တော**တိ ဣမိနာ ဘာဝနာဘိသမယန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကာလပရိစ္ဆေဒဝစနန္တိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇတီတိ ပရိစ္ဆေဒော, ကာလော ဧဝ ပရိစ္ဆေဒော ကာလပရိစ္ဆေဒော, ယော သော အကုသလပဇာနနာဒိနာ ပရိစ္ဆိန္နော မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနကာလော မဂ္ဂက္ခဏော, တဿ ဝစနန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ယသ္မိံ ကာလေ”**တိ။ **အကုသလဉ္စ** တိ **စ**-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော။ တေန ဝက္ခမာနံ အကုသလမူလာဒိံ သမုစ္စိနောတိ။ **ဒသာကုသလကမ္မပထ**န္တိ ကုတောယံ ဝိသေသော, ယာဝတာ အနိဒ္ဒါရိတဝိသေသံ အကုသလံ ဂဟိတန္တိ? န သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော။ ကိံ တ ဣမာယ ယုတ္တိစိန္တာယ, ယသ္မာ ပဠမတရေန ဥဒ္ဒေသဝသေန ဒေသိတဿ အတ္ထဿ ဝိတ္ထာရဒေသနာ ဒုတိယတရော။ တေနေတဟ **“ကတမံ ပနာဝုသော”**တိအာဒိ။ ယသ္မာ လောကုတ္တရာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ နိရောဓာရမ္မဏာယ ပဇာနနာယ မဂ္ဂပညာယ ကိစ္စဝသေန သမ္မောဟတော ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခ’’န္တိ ဒသအကုသလကမ္မပထံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တော **“အကုသလံ ပဇာနာတီ”**တိ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။ **တဿာ** တိ အကုသလကမ္မပထသင်္ခါတဿ ဒုက္ခဿ။ **တေနေဝ ပကာရေနာ**တိ ‘‘နိရောဓာရမ္မဏာယ ပဇာနနာယ ကိစ္စဝသေနာ’’တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။

ကုသလန္တိ ဧတ္ထာယံ ဝစနတ္ထော – ကုစ္ဆိတေ ပာပဓမ္မေ သလယတိ စလယတိ ကမ္ပေတီတိ **ကုသလံ,** ကုစ္ဆိတေန တ အာကာရေန သယန္တီတိ ကုသာ, ပာပကာ ဓမ္မာ။ တေ ကုသေ လုနာတိ ဆိန္ဒတီတိ **ကုသလံ**။ ကုစ္ဆိတာနံ တ သာနတော တနုကရဏတော ဉာဏံ ကုသံ နာမ, တေန လာတဗ္ဗံ ဂဟေတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ **ကုသလံ**။ ယထာ တ ကုသော ဥဘယဘာဂဂတံ ဟတ္ထပဒေသံ လုနာတိ, ဧဝမိဒံ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္နဝသေန ဥဘယဘာဂဂတံ သံကိလေသပက္ခံ လုနာတိ ဆိန္ဒတိ, တသ္မာ ကုသော ဝိယ လုနာတီတိ **ကုသလံ**။ ကုစ္ဆိတာနံ တ သာဝဇ္ဇဓမ္မာနံ သလနတော သံဝရဏတော **ကုသလံ**။ ကုသလဓမ္မဝသေန ဟိ အကုသလာ မနစ္ဆဋ္ဌေသု ဒွာရေသု အပ္ပဝတ္တိယာ သံဝုတာ ဟောန္တိ။ ကုစ္ဆိတေ တ ပာပဓမ္မေ သလယတိ ဂမေတိ အပနေတီတိ **ကုသလံ**။ ကုစ္ဆိတာနံ တ ပာဏာတိပာတာဒီနံ သာနတော နိသာနတော တေဇနတော ကုသာ, အဒေါသလောဘာဒယော။ သာဒီနဝဝသေန စေတနာယ တိက္ခဘာဝပ္ပတ္တိယာ ပာဏာတိပာတာဒီနံ မဟာသာဝဇ္ဇတာ။ တေ ကုသေ လုနာတိ ဆိန္ဒတီတိ **ကုသလံ**။ ကုစ္ဆိတာနံ တ သာနတော အန္တကရဏတော ဝိနာသနတော ကုသာနိ, ပုညကိရိယဝသေန ပဝတ္တာနိ သဒ္ဓါဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ တေဟိ လာတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ **ကုသလံ**။ ‘‘ကု’’ဣတိ တ ဘူမိ ဝုစ္စတိ, အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန တံသဒိသဿ အတ္တနော နိဿယဘူတဿ ရူပာရူပပဗန္ဓဿ သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ အနုဒဟေန ဝိနာသနတော ကုံ သသန္တီတိ ကုသာ, ရာဂာဒယော။ တေ ဝိယ အတ္တနော နိဿယဿ လဝနတော ဆိန္ဒနတော **ကုသလံ**။ ပယောဂသမ္ပာဒိတာ ဟိ ကုသလဓမ္မာ အစ္စန္တမေဝ ရူပာရူပဓမ္မေ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန သမုစ္ဆိန္ဒန္တိ။ ကုသလဿ မူလန္တိ **ကုသလမူလံ,** သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေန ကုသလဿ ပတိဋ္ဌာ နိဒာနန္တိ အတ္ထော။ **အကုသလမူလ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။

အကုသလန္တိ ပန န ကုသလံ အကုသလံ, ကုသလဓမ္မာနံ ပဋိပက္ခဝသေန အကုသလန္တိ ပဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝဉ္ဟိ အာရောဂ္ယာနဝဇ္ဇသုခဝိပာကကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန ကုသလံ ဝုစ္စတီတိ။ ယထာ ယံ ဓမ္မဇာတံ န အရောဂံ န အဝဇ္ဇံ န သုခဝိပာကံ န စ ကောသလ္လသမ္ဘူတံ, တံ အကုသလန္တိ အယမတ္ထော ဒဿိတော ဟောတိ။ ဧဝံ ယံ န ကုစ္ဆိတာနံ သလနသဘာဝံ, န ကုသေန, ကုသေဟိ တ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ, န စ ကုသော ဝိယ လဝနကံ, တံ အကုသလံ နာမာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝတ္ထုပ္ပဇာနနာ**တိ ဒုက္ခာဒိဝတ္ထုနော ပဇာနနာ ပဋိဝေဓော။ တထာ ဗုဇ္ဈနကပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ အာဟ **“အကုသလာဒိပဇာနနေနာပိ”**တိ။ တေနေဝ စ သံခိတ္တေန ဒေသနာ ပဝတ္တာ။ ဘာဝနာမနသိကာရော ပန ‘‘သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျ’’န္တိ (သံ. နိ. ၄.၄၆; ပဋိ.

မ. ၁.၃) ဝစနတော အနဝသေသတော ရူပာရူပဓမ္မာနံ ပရိဂ္ဂဟဝသေနေဝ ပဝတ္တတိ။ တေနာဟ **"ဒေသနာယေတ"**တိ အာဒိ။ တတ္ထ **မနသိကာရပဋိဝေဓော**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တဝိပဿနာမနသိကာရော အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓော စ။ ကဿစိ အကောပနတော ဝိတ္ထာရဝသေနေဝ ဝုတ္တံ ဝိပဿနံ အနုယုဥ္ဇန္တော မဂ္ဂံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တောပိ ဝိတ္ထာရနယေနေဝ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော ဝိသုဒ္ဓိက္ကမဿ အဘာဝတော။

ဘိက္ခူ တိ မဟာဝိဟာရေ ဓမ္မသင်္ဂီတိဝသေန ပဥ္စနိကာယမဏ္ဍလေ နိသိန္နဘိက္ခူ။ **ထေရော**တိ တတ္ထ သင်္ဃတ္ထေရောတိ ဝဒန္တိ။ ဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေန ပန မဟာသင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဿ အန္တေဝါသိကာဘိက္ခူ သန္ဓာယ **"အာဟံသု"**တိ ဝုတ္တံ။ **ထေရော**တိ ပန မဟာသင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရော။ သော ဟိ ဣမဿိံ မဇ္ဈိမနိကာယေ တံ တံ ဝိနိစ္ဆယံ ကထေသိ။ **ရာသိတော**တိ ပိဏ္ဍတော, ဧကဇ္ဈန္တိ အတ္ထော။

အကုသလကမ္မပထဝဏ္ဏနာ

အကောသလ္လပ္ပဝတ္တိယာ တိ ကောသလ္လပဋိပက္ခတော အကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ အညာဏံ, တတော ပဝတ္တနတော, အကောသလ္လသမ္ဘူတတ္တာတိ အတ္ထော။ ဉာဏပဋိပက္ခော အညာဏံ မိတ္တပဋိပက္ခော အမိတ္တော ဝိယ ကုသလပဋိပက္ခော အကုသလံ ကုသလေန ပဟာတဗ္ဗတ္တာ, န ပန ကုသလာနံ ပဟာယကတ္တာ။ ကုသလမေဝ ဟိ ပယောဂသမ္ပာဒိတံ အကုသလံ ပဇဟတိ။ သဟ အဝဇ္ဇေဟိ လောဘာဒီဟိ ဝတ္တတီတိ **သာဝဇ္ဇံ** ။ ဒုက္ခော အနိဋ္ဌော စ တုက္ခနွ-သင်္ခာတော ဝိပာကော ဧတဿာတိ **ဒုက္ခဝိပာကံ**။ တတ္ထ သာဝဇ္ဇဝစနေန အကုသလာနံ ပဝတ္တိဒုက္ခတံ ဒဿေတိ, ဒုက္ခဝိပာကဝစနေန ဝိပါကဒုက္ခတံ။ ပုရိမဥ္စ္ဟိ ပဝတ္တိသမ္ဘဝဝသေန အကုသလဿ လက္ခဏဝစနံ, ပစ္ဆိမံ တာလန္တရေ ဝိပါကုပ္ပါဒနသမတ္ထတာဝသေန။ တထာ ပုရိမေန အကုသလဿ အဝိသုဒ္ဓသဘာဝတံ ဒဿေတိ, ပစ္ဆိမေန အဝိသုဒ္ဓဝိပါကတံ။ ပုရိမေန အကုသလံ ကုသလသဘာဝတော နိဝတ္တေတိ, ပစ္ဆိမေန အဗျာကတသဘာဝတော သဝိပါကတ္တဒီပကတ္တာ ပစ္ဆိမဿ။ ပုရိမေန တ အဝဇ္ဇဝန္တတာဒဿနတော ကိစ္စဋ္ဌေန ရသေန အနတ္ထဇနနရသတံ ဒဿေတိ, ပစ္ဆိမေန သမ္ပတ္တိအတ္ထေန အနိဋ္ဌဝိပါကရသတံ။ ပုရိမေန စ ဥပဋ္ဌာနာကာရဋ္ဌေန ပစ္စုပဋ္ဌာနေန သံကိလေသပစ္စုပဋ္ဌာနတံ, ပစ္ဆိမေန ဖလဋ္ဌေန ဒုက္ခဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနတံ။ ပုရိမေန စ အယောနိသောမနသိကာရံ အကုသလဿ ပဒဋ္ဌာနံ ပကာသေတိ။ တတော ဟိ တံ သာဝဇ္ဇံ ဇာတံ, ပစ္ဆိမေန အကုသလဿ အညေသံ ပဒဋ္ဌာနဘာဝံ ဝိဘာဝေတိ။ တဥ္စ္ဟိ ဒုက္ခဝိပါကဿ ကာရဏန္တိ။ **သံကိလိဋ္ဌ** န္တိ သံကိလေသေဟိ သမန္နာဂတံ, ဒသဟိ ကိလေသဝတ္ထူဟိ ဝိဗာဓိတံ, ဥပတာပိတံ တ တေဟိ ဝိဒူသိတံ မလီနကတဥ္စာတိ အတ္ထော။ ဣဒဥ္စဿ ဒုက္ခဝိပါကတဥ္စာတိ အတ္ထေ ဣဒဥ္စ ဒုက္ခဝိပါကတံ အပစ္စက္ခတာယ အသဒ္ဒဟန္တာနံ ပစ္စက္ခတော အာဒီနဝဒဿနေန သံဝေဇနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **သာဓာရဏာ** သဗ္ဗဿပိ အကုသလဿ။

သရသေနေဝ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၁) ပတနသဘာဝဿ အန္တရာ ဧဝ အတီဝ ပာတနံ **အတိပာတော,** သဏိကံ ပတိတုံ အဒတွာ သီဃံ ပာတနန္တိ အတ္ထော။ အတိက္ကမ္မတ သတ္တာဒီဟိ အဘိဘဝိတွာ ပာတနံ **အတိပာတော**။ ပယောဂဝတ္ထုမဟန္တတာဒီဟိ **မဟာသာဝဇ္ဇတာ** တေဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ စေတနာယ ဗလဝဘာဝတော။ ဧကဿ ဟိ ပယောဂဿ သဟသာ နိပ္ဖာဒနဝသေန သကိစ္စသာဓိကာယ ဗဟုက္ခတ္တုံ ပဝတ္တဇဝနေဟိ လဒ္ဓာသေဝနာယ စ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာယ ဝသေန ပယောဂဿ မဟန္တဘာတော။ သတိပိ ကဒာစိ ခုဒ္ဒကေ စေဝ မဟန္တေ စ ဟဏ္ဏေ ပယောဂဿ သမဘာဝေ မဟန္တံ ဟနန္တဿ စေတနာ တိဗ္ဗာကာရာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝတ္ထုဿ မဟန္တဘာတော။ ဣတိ ဥဘယ မ္ပေတံ စေတနာယ ဗလဝဘာဝေနေဝ ဟောတီတိ။ ယထာဝုတ္တပစ္စယပရိယာယေပိ တံတံပစ္စယေဟိ စေတနာယ ဗလဝတာယ ဧဝ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝတေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပယောဂဝတ္ထုအာဒိပစ္စယာနဥ္စ္ဟိ အမဟတ္တေပိ ဟန္တဗ္ဗဿ ဂုဏာဝန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇတာ, တဗ္ဗိပရိယာယေန အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ စ ဝတ္ထုဿ မဟတ္တာမဟတ္တေသု ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနံ ဒုဝိန္နဥ္စ မုဒုတာယ တိဗ္ဗတာယ စ အပ္ပသာဝဇ္ဇတာ မဟာသာဝဇ္ဇတာပိ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ဟဏ္ဏော ဟဏ္ဏသညိတာ ဝဓကစိတ္တဥ္စ ပုဗ္ဗဘာဂိယာပိ ဟောန္တိ, ဥပက္ကမော ဝဓကစေတနာသမုဋ္ဌာပိတော။ ပဥ္စ သမ္ဘာရာ ဟိ ဟဏ္ဏာတိပာတစေတနာတိ သာ ပဉ္စသမ္ဘာရဝိနိမုတ္တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အယဥ္စ ဝိစာရော အဒိန္နာဒါနာဒီသုပိ ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗော။ ဝိဇ္ဈနပဟရဏာဒိဝသေန သဟတ္ထေနနိဗ္ဗတ္တော **သာဟတ္ထိကော,** အာဏာပနဝသေန ပဝတ္တော **အာဏတ္တိကော,** ဥသုသတ္တိယန္တပာသာဏာဒိနိဿဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တော **နိဿဂ္ဂိယော,** အဒူပလသဇ္ဇနာဒိဝသေန ပဝ

တ္တော **ထာဝရော,** အာထဗ္ဗဏိကာဒီနံ ဝိယ မန္တပရိဇပ္ပနဝသေန ပဝတ္တော **ဝိဇ္ဇာမယော,** ကမ္မဝိပာကဇိဒ္ဓိမယော **ကက္ဒဓိမယော** အဂ္ဂါကောဋ္ဌနာဒီနိ ဝိယ။

ယဒိ “မမ ကက္ဒ”န္တိ ပရေန ပရိဂ္ဂဟိတံ အဒိန္နံ, ဥတ္တာနသေယ္ယကအရကသန္တကေ ကထံ တသ္သ ပရိဂ္ဂဟ သညာယ ဧဝ အဘာဝတောတိ အာဟ **“ယတ္ထ ပရော”** တိအာဒိ။ ပရော နာမ ဝိညူ တ အဝိညူ တ အတ္ထိ တသ္သ ဝတ္တု သ္သ သာမိကော။ အဝိညူပိ ဟိ ဝိညုကာလေ ယထာကာမံ ကရောန္တော **အဒဏ္ဍာရဟော** တိ။ မန္တပရိဇပ္ပနေန ပရသန္တ ကဟရဏံ ဝိဇ္ဇာမယော, ဝိနာ မန္တေန ပရသန္တကသ္သ ကာယဝစီပယောဂေဟိ ပရိကမ္မံ တာဒိသေနိဒ္ဓိဝသေန ကဒ္ဓိမ ယော ပယောဂေတိ အဒိန္နာအနေ **ဆ ပယောဂ သာဟတ္ထိကာဒယော** ဝုတ္တာ။ **ယထာနုရူပန္တိ** ဧတ္ထ သာဟတ္ထိ ကော တာဝ ပဉ္စန္နမ္ပိ အဝဟာရာနံ ဝသေန ပဝတ္တတိ, တထာ အာဏတ္တိယော နိဿဂ္ဂိယော စ။ ထာဝရော ထေယ္ ယာဝဟာရပသယ္ဟာဝဟာရပဋိစ္ဆန္နာဝဟာရဝသေန။ တထာ သေသာပီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

မေထုနသမာစာရေသူတိ သအရာသန္တောသ-ပရအရဂမနဝသေန ဒုဝိဓေသု မေထုနသမာစာရေသု။ အယမေဝဟိ ဘေဒော ဣဓာဓိပ္ပေတော။ **ကေတ္တရက္ခိတာ** သကေတ္တေဟိ ရက္ခိတာ။ **ဓမ္မရက္ခိတာ** သဟဓမ္မိကေဟိ ရက္ခိတာ။ **သာရက္ခာ** သသာမိကာ။ ယသ္သာ ဂမနေ ရညာ ဒဏ္ဍော ဌပိတော, သာ **သပရိဒဏ္ဍာ** ။ ဘရိယဘာဝတ္ထံ ဓနေန ကီတာ **ဓနက္ကီတာ**။ ဆန္ဒေန ဝသန္တီ **ဆန္ဒဝါသိနီ** ။ ဘောဂတ္ထံ ဝသန္တီ ဘောဂဝါသိနီ။ ပဋတ္ထံ ဝသန္တီ **ပဋဝါသိနီ**။ ဥဒကပ တ္တံ အာမသိတ္ဝာ ဂဟိတာ **ဩဒပတ္တကိနီ** ။ စုမ္ဗဋကံ အပနေတ္ဝာ ဂဟိတာ **ဩဘဋ္ဋစုမ္ဗဋာ** ။ ကရမရာနီတာ **ဓဇာဟ တာ**။ တင္ခဏိကာ **မုဟုတ္တိကာ** ။ အဘိဘဝိတ္ဝာ ဝီတိက္ကမေ မိစ္ဆာစာရော မဟာသာဝဇ္ဇော, န တထာ ဒ္ဝိန္နံ သမာနဆန္ဒ တာယ။ အဘိဘဝိတ္ဝာ ဝီတိက္ကမနေ သတိပိ မဂ္ဂေနမဂ္ဂပဋိပတ္တိအဓိဝါသနေ ပုရိမုပ္ပန္နသေဝနာဘိသန္ဓိပယောဂ ဘာဝတော မိစ္ဆာစာရော န ဟောတိ အဘိဘုယ္ယမာနသ္သာတိ ဝဒန္တိ။ သေဝနာစိတ္တေ သတိ ပယောဂဘာဝေ အပ္ပမာ ဏံ ယေဘုယ္ယေန ဣတ္ထိယာ သေဝနာပယောဂသ္သ အဘာဝတော။ တထာ သတိ ပုရေတရံ သေဝနာစိတ္တသ္သ ဥပဋ္ဌ ဌာနေပိ တသ္သာ မိစ္ဆာစာရော န သိယာ, တထာ ပုရိသသ္သပိ သေဝနာပယောဂဘာဝေတိ, တသ္မာ အတ္တနော ရုစိယာ ပဝတ္တိတသ္သ ဝသေန တယော, ဗလက္ကာရေန ပဝတ္တိတသ္သ ဝသေန တယောတိ သဗ္ဗေပိ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန **စတ္တာရော သမ္ဘာရာ**တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အတ္ထဘဉ္ဇကော တိ ကမ္မပထဝသေန ဝုတ္တံ။ ကမ္မပထကထာ ဟေသာတိ။ **အသ္သာ** တိ ဝိသံဝါဒကသ္သ။ မုသာ ဝဒ တိ ဧတေနာတိ **စေတနာ မုသာဝါဒော,** ဣမသ္မိံ ပက္ခေ အတထာကာရေန ဝတ္ထုနော ဝိညာပနပယောဂေ မုသာ, တံသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာမုသာဝါဒောတိ ဝုတ္တတ္တာ ဝါစော အညထာ ဝတ္တုံ **“အပရော နယော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယာ**တိအာဒိ မုသာဝါဒသာမညေန ဝုတ္တံ။ ဟသာဓိပ္ပာယေနပိ ဝိသံဝါဒနပုရက္ခာရသ္သ မု သာဝါဒော။ **ပရသ္သာ** တိ ဝိသံဝါဒနဝသေန ဝိညာပေတဗ္ဗသ္သ။ **သောတိ** မုသာဝါဒပယောဂေ။

သုညဘာဝန္တိ ပီတိဝိရဟိတတာယ ရိတ္တဘာဝံ။ ဖရုသသဒ္ဒတာယ **နေဝ ကဏ္ဏသုခါ** ။ အတ္ထဝိပန္နတာယ **န ဟဒယသုခါ**။ **သံကိလိဋ္ဌစိတ္တသ္သာ** တိ ဒေါသေန, လောဘေန ဝါ ဒူသိတစိတ္တသ္သ။

ကေန္တဖရုသာ စေတနာတိ ဧတေန ဒုဋ္ဌစိတ္တတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ, ဒုဋ္ဌစိတ္တတာ စသ္သ အမရဏာဓိပ္ပာယဝသေ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သတိ ဟိ မရဏာဓိပ္ပာယေ အတ္ထသိဒ္ဓိ, တဒဘာဝေ ဟဏာတိပာတဗ္ယာပါဒါ သိယုန္တိ။ ယံ ပဋိစ္စ ဖရုသဝါ စာ ပယုဇ္ဇတိ, တသ္သ သမ္မုခါဝ သီသံ ဧတိ။ ပရမ္မုခါပိ သီသံ ဧတိ ဧတတိ အပရေ။ တတ္ထာယံ အဓိပ္ပာယော ယုတ္ တော သိယာ – သမ္မုခါ ပယောဂေ အကရတာဒီနံ ဗလဝဘာဝတော သိယာ စေတနာ ဗလဝတီ, ပရသ္သ စ တဒတ္ထဝိညာပ နံ, န တထာ အသမ္မုခါတိ။ ယထာ စ အက္ကောသိတေ မတေ အာဠ္ဋဟနေ ကတာ ခမာပနာ ဥပဝါဒန္တရာယံ နိဝတ္တေတိ, ဧဝံ ပရမ္မုခါ ပယုတ္တာ ဖရုသဝါစာ ဟောတိယေဝါတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ **တသ္သာ** တိ ကေန္တဖရုသစေတနာယ ဧဝ ဖရုသ ဝါစာဘာဝသ္သ အာဝိဘာဝတ္ထံ။ **မမ္မစ္ဆေဒကော** သဝနဖရုသတာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တသဏှတာယ ဖရုသ ဝါစာ န ဟောတိ** ကမ္မပထ’ပ္ပတ္တတ္တာ, ကမ္မဘာဝံ ပန န သက္ကာ ဝါရေတုံ။ ဧဝံ အန္ဓဝယဝသေန စေတနာဖရုသတာ ယ ဖရုသဝါစံ သာဓေတ္ဝာ ဣဒါနိ ဝါမေဝ ဗ္ယတိရေကဝသေန သာဓေတုံ **“ဝစနသဏှတာယာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သော** တိ ဖရုသဝါစာ။ ကမ္မပထဘာဝံ အပ္ပတ္တာ **အပ္ပသာဝဇ္ဇာ,** ဣတရာ **မဟာသာဝဇ္ဇာ** ။ တထာ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဘေ ဒေဟိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသံ။

အာသေဝနံ ဗဟုလီကရဏံ။ ယံ ဥဒ္ဒိဿ ပဝတ္တိတော, တေန အင်္ဂဟိတေ **အပ္ပသာဝဇ္ဇော,** ဂဟိတေ **မဟာသာဝဇ္ဇော** ကမ္မပထပ္ပတ္တိတော။ ယော ကောစိ ပန သမ္ဖပ္ပလာပေါ ဒွီဟိ သမ္ဘာရေဟိ သိဇ္ဈတိ။ ကိလေသာနံ မုဒုတိဗ္ဗတာဝ သေနပိ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အတ္တနော ပရိဏာမနံ စိတ္တေနေတတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဟိတသုခံ ဗျာပာဒယတီ** တိ ယော တံ ဥပ္ပာဒေတိ, တဿ ဟိ တသုခံ ဝိနာသေတိ။ **အဟော ဝတာ**တိ ဣမိနာ အစ္စန္တဝိနာသစိန္တနံ ဒီပေတိ။ ဧဝံ ဟိဿ အရဏပဝတ္တိယာ ကမ္မပထပ္ပ တ္တိ။ **ယထာဘုစ္စဂဟဏာဘာဝေန** တိ ယာထာဝဂ္ဂဟဿ အဘာဝေန အနိစ္စာဒိသဘာဝဿ နိစ္စာဒိတော ဂဟဏေ န။ **မိစ္ဆာ ပဿတီ** တိ ဝိတထံ ပဿတိ။ **သမ္ဖပ္ပလာပေ ဝိယာ** တိ ဣမိနာ အာသေဝနဿ မန္ဒတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇတံ, မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇတံ ဒဿေတိ။ **ဂဟိတာကာရဝိပရီတတာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဂဟိတာကာရဿ ဝိပရီတဘာ တော။ **ဝတ္ထုနော**တိ တဿာ အယထာဘူတသဘာဝမာဟ။ **တထာဘာဝေနာ**တိ ဂဟိတာကာရေနေဝ **တဿ** ဒိဋ္ဌိဂတိကသ္ သ, **တဿ** တ ဝတ္ထုနော **ဥပဋ္ဌာနံ** ဧဝမေတံ, န ဣတော အညထာတိ။

ဓမ္မတောတိ သဘာဝတော။ **ကောဋ္ဌာသတော**တိ ဖဿပဉ္စမကာဒီသု စိတ္တင်္ဂကောဋ္ဌာသေသု ယံ ကောဋ္ဌာသာ ဟောန္တိ, တတောတိ အတ္ထော။ **စေတနာဓမ္မာ** တိ စေတနာသဘာဝ။

ပဋိပာဋိယာ သတ္တ တိ ဧတ္ထ နနု စေတနာ အဘိဓမ္မေ ကမ္မပထေသု န ဝုတ္တာတိ ပဋိပာဋိယာ သတ္တန္နံ ကမ္မပ ထဘာဝေ န ယုတ္တောတိ? န, အဝစနဿ အညဟေတုကတ္တာ။ န ဟိ တတ္ထ စေတနာယ အကမ္မပထတ္တာ ကမ္မပထရာ သိမှိ အဝစနံ, ကအာစိ ပန ကမ္မပထော ဟောတိ, န သဗ္ဗအတိ ကမ္မပထဘာဝဿ အနိယတတ္တာ အဝစနံ။ ယအာ ပန ကမ္မပထော ဟောတိ, တအာ ကမ္မပထရာသိသင်္ဂဟော န နိဝါရိတော။ ဧတ္ထာဟ – ယဒိ စေတနာယ သဗ္ဗအာ ကမ္မပထဘာ တဘာဝတော အနိယတော ကမ္မပထဘာဝေတိ ကမ္မပထရာသိမှိ အဝစနံ, နနု အဘိဇ္ဈာဒီနံ ကမ္မပထဘာဝံ အပ္ပတ္တာနံ အ တ္ထိတာယ အနိယတော ကမ္မပထဘာဝေတိ တေသမ္ပိ ကမ္မပထရာသိမှိ အဝစနံ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ ကမ္မပထ တာတံသဘာဂတာဟိ တေသံ တတ္ထ ဝုတ္တတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ စေတနာပိ တတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ? သစ္စမေတံ, သာ ပန ပာဏာတိပာတာဒိကာတိ ပာကဋော, တဿာ ကမ္မပထဘာဝေတိ န ဝုတ္တာ သိယာ။ စေတနာယ ဟိ – "စေတနာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ကမ္မံ ဝဒာမိ (အ. နိ. ၆.၆၃; ကထာ. ၅၃၉), တိဝိဓာ, ဘိက္ခဝေ, ကာယသဥ္စေတနာ အကုသလံ ကာယကမ္မ"န္တိ အာဒိဝစနတော (ကထာ. ၅၃၉) ကမ္မဘာဝေ ပာကဋော, ကမ္မံယေဝ စ သုဂတိဒုဂ္ဂတီနံ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခဒုက္ခာနဉ္စ ပထဘာဝေန ပဝတ္တံ ကမ္မပထောတိ ဝုစ္စတီတိ ပာကဋော တဿာ ကမ္မပထဘာဝေ, အဘိဇ္ဈာဒီနံ ပန စေတနာသမီဟ နဘာဝေန သုစရိတဒုစ္စရိတဘာဝေ စေတနာဇနိတပိဋ္ဌိဝဋ္ဋကဘာဝေန သုဂတိဒုဂ္ဂတိတဒုပ္ပဇ္ဇနကသုခဒုက္ခာနံ ပထ ဘာဝေ စာတိ န တထာ ပာကဋော ကမ္မပထဘာဝေတိ တေယေဝ တေန သဘာဝေန ဒဿေတုံ **အဘိဓမ္မေ** စေတနာ ကမ္မ ပထရာသိဘာဝေန န ဝုတ္တာ , အတထာဇာတိယကတ္တာ တ စေတနာ တေဟိ သဒ္ဓိံ န ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **မူလံ ပတွာ**တိ မူလဒေသနံ ပတွာ, မူလသဘာဝေသု ဓမ္မေသု ဝုစ္စမာနေသူတိ အတ္ထော။

အဒိန္နာဒါနံ သတ္တာရမ္မဏ န္တိ ဣဒံ "ပဉ္စ သိက္ခာပဒာ ပရိတ္တာရမ္မဏာ ဧဝ တ"တိ ဣမာယ ပဉှာပုစ္ဆကပာဠိ ယာ ဝိရုဇ္ဈတိ။ ယဉှိ ဟဏာတိဟတာဒိဒုဿီလျဿ အာရမ္မဏံ, တဒေဝ တံ ဝေရမဏိယာ အာရမ္မဏံ။ ဝီတိက္ကမိ တဗ္ဗဝတ္ထုတော ဧဝ ဟိ ဝိရတီတိ။ **သတ္တာရမ္မဏ** န္တိ တ သတ္တသင်္ခါတံ သင်္ခါရာရမ္မဏမေဝ ဥပာဒါယ ဝုတ္တန္တိ နာယံ ဝိရောဓော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၇၁၄) "ယာနိ သိက္ခာပဒါနိ ဧတ္ထ သတ္တာရမ္မ ဏာနီတိ ဝုတ္တာနိ, တာနိ ယသ္မာ သတ္တောတိ သင်္ခံ ဂတံ သင်္ခါရမေဝ အာရမ္မဏံ ကရောန္တီ"တိ။ ဝိသဘာဂဝတ္ထု နော "ဣတ္ထီ, ပုရိသော"တိ ဂဟေတဗ္ဗတော **သတ္တာရမ္မဏောတိ ဧကေ** ။ "ဧကော ဒိဋ္ဌော, ဒွေ ဝ သုတာ"တိအာဒိနာ သမ္ဖပ္ပလပနေ **ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဝသေန**။ **တထာ အဘိဇ္ဈာ** တိ ဧတ္ထ **တထာ**-သဒ္ဒေ "ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဝသေ နာ"တိ ဣဒမ္ပိ ဥပသံဟရတိ, န သတ္တသင်္ခါရာရမ္မဏတံ ဧဝ ဒဿနာဒိဝသေန အဘိဇ္ဈာယနတော။ "နတ္ထိ သတ္တာ ဩ ပပါတိကာ"တိ ပဝတ္တမာနာပိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ** တေဘူမကဓမ္မဝိသယာတတိ အဓိပ္ပာယေနဿာ **သင်္ခါရာရမ္မဏတာ** ဝုတ္တာ။ ကထံ ပန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သဗ္ဗေ တေဘူမကဓမ္မာ အာရမ္မဏံ ဟောန္တီတိ? သာဓာရဏတော။ "နတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋာနံ က မ္မာနံ ဖလံ ဝိပာကော"တိ ဟိ ပဝတ္တမာနာယ အတ္ထတော ရူပာရူပါဝစရဓမ္မာပိ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ။

သုခဗဟုလတာယ ရာဇာနော ဟသမာနာပိ ''စောရံ ဃာတေထာ''တိ ဝဒန္တိ, ဟာသော ပန တေသံ အညဝိသယောတိ အာဟ **''သန္နိဋ္ဌာပကာ။ပေ။ ဟောတီ''** တိ။

ကေသဉ္စိ တိ သဟဇာတာနံ အဒိန္နာအနာဒီနံ။ **သမ္ပယုတ္တပဘာဝကဌေနာ** တိ သမ္ပယုတ္တော ဟုတွာ ဥပ္ပာဒကဋ္ဌေန။ **ကေသဉ္စိ** တိ အသဟဇာတာနံ။ **ဥပနိဿယပစ္စယဋ္ဌေနာ** တိ ဧတေန မူလဋ္ဌေန လောဘဿ ဥပကာရတံ နိဝတ္တေတိ။ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေဋ္ဌော ဟိ မူလဋ္ဌော, သော စ ဟေတုပစ္စယတာအဝိနာဘာဝီ, တေန စေတ္ထ မူလမိဝ မူလန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ, နိပ္ပရိယာယတော ပန ပုဗ္ဗေ ''ကေသဉ္စိ''တိ ဝုတ္တာနံ သဟဇာတာနံ မူလဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ရတ္တော ခေါ** တိအာဒိနာ သုတ္တပဒေနပိ ဟဏာတိပါတာဒီနံ အကုသလာနံ လောဘဿ မူလကာရဏတံ ဝိဘာဝေတိ, န မူလဋ္ဌေနုပကာရတ္တံ အဝိသေသတော တေသံ ဟေတုပစ္စယတ္တာဘာဝတော။

အကုသလကမ္မပထဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကုသလကမ္မပထဝဏ္ဏနာ

ဝေရန္တိ ဟဏာတိပါတာဒိပါပဓမ္မံ။ သော ဟိ ဝေရဟေတုတာယ ''ဝေရ''န္တိ ဝုစ္စတိ, တံ **မဏာတိ** ''မယိ ဣဓ ဌိတာယ ကထမာဂစ္ဆသီ''တိ တဇ္ဇေန္တီ ဝိယ နီဟရတီတိ **ဝေရမဏီ**။ တေနာဟ **''ပဇဟတီ''**တိ။ ''ဝိရမဏီ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိရုတ္တိနယေန ဧ-ကာရံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၇၀၃, ၇၀၄) ဧဝ နိဒ္ဒိသနဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တာ။ အသမာဒိန္နသီလဿ သမ္ပတ္တတော ယထာဥပဋ္ဌိတဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုတော ဝိရတိ **သမ္ပတ္တဝိရတိ,** သမာအနဝသေန ဥပ္ပန္နာ ဝိရတိ **သမာအနဝိရတိ,** သမာအနဝသေန ဥပ္ပန္နာ ဝိရတိ **သမာအနဝိရတိ,** ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနဝသေန ပဝတ္တာ ဝိရတိ **သမုစ္ဆေဒဝိရတိ** ။

ဇီဝမာနသသသဿ မံသရုဓိရသမ္ပိဿတာယ **အလ္လသသမံသံ** ။ **မုဉ္စိ** သဗ္ဗတ္ထ သမကရဏတာယ။ **သစ္စံ ဝတွာ** ''ဧတေန သစ္စဝဇ္ဇေန မယှံ မာတု ရောဂေ သမ္မတု''တိ **အဓိဋ္ဌာသိ** ။

မဟာသပ္ပော တိ အဇဂရော။ **မုဉ္စိတွာ အဂမာသိ** သီလတေဇေန။

ကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ, ကောသလ္လေန, ကောသလ္လတော ဝါ **ပဝတ္တိယာ** ဥပဂမနတော။ **ကုစ္ဆိတသယနတော** တိ ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သယနတော အနုသယနတော, ပဝတ္တနတော ဝါ။ ''ဝေရမဏိကုသလာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗာပိ ပုဗ္ဗာနုရူပံ ဝိဿဇ္ဇန္တိ ''ကုသလာ''တိ န ဝုတ္တာ, ''ကုသလ''န္တွေဝ ဝုတ္တာ။

ကာမဋ္ဌေတ္တ ဟဋ္ဌိယံ ဝိရတိယောဝ အာဂတာ, သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. ၇၀၄) ပန စေတနာပိ အာဟရိတွာ ဒီပိတာတိ တဒုဘယမ္ပိ ဂဏှန္တော **''စေတနာပိ ဝဋ္ဋန္တိ ဝိရတိယောပီ''** တိ အာဟ။

အနဘိဇ္ဈာ ဟိ မူလံ ပတွာ ကမ္မပထကောဋ္ဌာသံ ပတွာ အနဘိဇ္ဈာတိ ဝုတ္တဓမ္မော မူလတော အလောဘော ကုသလမူလံ ဟောတီတိ ဧဝမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

ဒုဿီလျာရမ္မဏာ တအာရမ္မဏာ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိအာရမ္မဏာ ကထံ ဒုဿီလျာနိ ပဇဟန္တီတိ တံ ဒဿေတုံ **''ယထာ ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အနဘိဇ္ဈာ ။ပေ။ ဝိရမန္တဿာ တိ အဘိဇ္ဈံ ပဇဟန္တဿာတိ အတ္ထော။ န ဟိ မနောဒုစ္စရိတတော ဝိရတိ အတ္ထိ အနဘိဇ္ဈာဒီဟေဝ တပ္ပဟာနသိဒ္ဓိတော။ **တေသု အလောဘောတိအာဒီသု** ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ အကုသလမူလေသု ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပ္ပနာတရန္တိ နိဂမနတရံ။ **ဧကေန နယေနာ**တိ ဝေဒနာဒိဝသေန အရူပမုခေနေဝ အနေကဝိဓေသု ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနေသု ဧကေန ကမ္မဋ္ဌာနနယေန။ **''ဌပေတွာ အဘိဇ္ဈံ နဝ အကုသလကမ္မပထာ''** တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ဒသာ**တိ တ ဣဒံ ''ကုသလကမ္မပထာ''တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ ''အကုသလကမ္မပထာ စ ဒသ ကုသလကမ္မပထာ စာ''တိ။ ''ဌပေတွာ အ

ဘိဇ္ဈ”န္တိ ဟိ ဣမိနာ ၀ အကုသလကမ္မပထာနံ နုဝဘာတော ဝုတ္တော ဟောတိ။ အထ တ **ဒသာ**တိ ဣဒံ ဉာဘယထာပိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ အဘိဇ္ဈော ဟိ ပဟာတဗ္ဗာပိ သတိ ပရိညေယျတံ နာတိဝတ္တတီတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ရူပတဏှာ ပိယရူပံ သာတရူပ”န္တိအာဒိ, တသ္မာ သာ တာယ ပရိညေယျတာယ ဒုက္ခသစ္စေပိ သင်္ဂဟံ လဘတေဝ, ပဟာတဗ္ဗံ ပန ဉပဟာယ “ဌပေတွာ အဘိဇ္ဈ”န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **“ပရိယာယေန ပန သဗ္ဗေပိ ကမ္မပထာ ဒုက္ခသစ္စ”** န္တိ။ အဘိဇ္ဈော လောဘာနံ ပဝတ္တိအာကာရသိဒ္ဓဘေဒံ ဉပဟာယ **“ဣမေ ဒွေဝ ဓမ္မာ”** တိ ဝုတ္တံ။ သုတ္တန္တနယေန တဏှာ “သမုဒယ သစ္စ”န္တိ ဝုတ္တာတိ အာဟ **“နိပ္ပရိယာယေန သမုဒယသစ္စ”** န္တိ။ **အပ္ပဝတ္တိ** တိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တမာဟ ယထာ “ရာဂက္ခယော ဒေါသက္ခယော”တိ (သံ. နိ. ၄.၃၁၄)။ သပ္ပစ္စယတာယ သင်္ခတသဘာဝေ ဒုက္ခသစ္စေ ဂဟိတေ အပ္ပစ္စယတာယ အသင်္ခတံ နိရောဓသစ္စံ ပဋိပက္ခတော အာဝတ္တတိ, ဧကန္တသာဝဇ္ဇေ အာစယကမိလက္ခဏေ သမုဒယသစ္စေ စေ ဂဟိတေ သာဝဇ္ဇာ ဝိဂမနံ အပစယကမိလက္ခဏံ မဂ္ဂသစ္စံ ပဋိပက္ခတော အာဝတ္တတီတိ ဒွေဝ အာဝတ္တဟာရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. ၄.နိဒ္ဒေသတရ) –

> “ဧကမှိ ပဒဋ္ဌာနေ၊ ပရိယေသတိ သေသကံ ပဒဋ္ဌာနံ။
> အာဝတ္တတိ ပဋိပက္ခေ၊ အာဝတ္တော နာမ သော ဟာရော”တိ။

သဗ္ဗာကာရေနာ တိ ကာမရာဂရူပရာဂါဒိသဗ္ဗပ္ပကာရေဟိ, သဗ္ဗတော တ အဟယဂမနီယာဒိအာကာရတော, တတ္ထ ကိဉ္စိပိ အနဝသေသေတွာ တ။ **သဗ္ဗာကာရေနေတ** တိ သဗ္ဗာကာရတော။ **နီဟရိတွာတ**တိ အပနေတွာ, သမုစ္ဆိန္ဒိတွာတက္ကစ္စေ၀ အတ္ထော။ **ကဠိ ဓမ္မံ အနဝကာရီကရိတွာ** တိ ရူပဝေဒနာဒီသု ကဠိ ဧကမ္မမ္ပိ အဝိနိဗ္ဘောဂံ ကတွာ, ဧကေကတော အဂ္ဂဟေတွာ သမူဟတော၀ ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ **အသ္မိ** တိ အဟမသ္မီတိ မာနဂ္ဂဟ၀သေန။ သော ပန ယသ္မာ ပဉ္စက္ခန္ဓေ နိရဝသေသတော ဂဏှာတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သမူဟဂ္ဂဟဏာကာရေနာ”** တိ။ ယသ္မာ စေတ္ထ အဂ္ဂမဂ္ဂစိတ္တံ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ အာဟ **“ဒိဋ္ဌိသဒိသံ မာနာနုသယ”** န္တိ။ “ယံ ရူပံ တံ အဟ”န္တိအာဒိနာ ယထာ ဒိဋ္ဌိ ရူပာဒိံ “အဟမသ္မိ”တိ ဂဏှန္တိ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ မာနောပိ “သေယျောဟမသ္မိ”တိအာဒိနာတိ အာဟ **“မာနာနုသယော အသ္မီတိ ပဝတ္တတ္တာ ဒိဋ္ဌိသဒိသော”** တိ။ **ပရိစ္ဆေဒကရော**တိ ဩသာနပရိစ္ဆေဒကရော ဣတော ပရံ ဒုက္ခဿာဘာဝကရဏတော။ **ကမ္မပထဒေသနာယာ**တိ ကမ္မပထမုခေန ပဝတ္တစတုသစ္စဒေသနာယ။ **မနသိကာရပ္ပဋိဝေဓဝသေနာ**တိ ဝိပဿနာမနသိကာရမဂ္ဂပ္ပဋိဝေဓဝသေန။

ကုသလကမ္မပထတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဟာရတရဝဏ္ဏနာ

၉၀. အာဟာရတီတိ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၂.၁၁) အာနေတိ, ဉပ္ပာဒေတိ ဉပတ္ထမ္ဘေတိ စာတိ အတ္ထော။ **နိဗ္ဗတ္တာ** တိ ပသုတာ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဟိ လောကေ ဇာတတေဟာရော။ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ပန ပဋ္ဌာယ ယာဝ မာတုကုစ္ဆိတော နိက္ခမနံ, တာဝ သမ္ဘဝေသိနော။ သေ တာဝ ဂဗ္ဘသေယျကေသု ဘူတသမ္ဘဝေသိဝိဘာဂေ, ဩတရေသု ပန ပဌမစိတ္တာဒိဝသေန ဝုတ္တော။ **သမ္ဘဝ** -သဒ္ဒော စေတ္ထ ဂဗ္ဘသေယျကာနံ ဝသေန ပသူတိပရိယာယော, ဩတရေသံ ဝသေန ဉပ္ပတ္တိပရိယာယော။ ပဌမစိတ္တပဌမက္ကရိယာပထက္ခဏေသု ဟိ တေ သမ္ဘဝံ ဉပ္ပတ္တိံ ဧသန္တိ ဉပဂစ္ဆန္တိ နာမ, န တာဝ ဘူတာ ဉပ္ပတ္တိယာ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ။ **ဘူတာယေဝ** သဗ္ဗသော ဘဝေသနာယ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ **န ပုန ဘဝိဿန္တီတိ** အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ ဒဿေတိ, “ယော စ ကာလဃသော ဘူတော”တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၂.၁၉၀) ဘူတ-သဒ္ဒဿ ခီဏာသဝတစိတ္တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **တ-သဒ္ဒော စေတ္ထ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော** “အင်္ဂိနာ တ ဉဒ ကေန တ”တိအာဒီသု (ဉအ. ၇၆) ဝိယ။

ယထာသကံ ပစ္စယဘာဝေန အတ္တဘာဝဿ ပဋ္ဌပနမေဝေတ္ထအာဟာရေဟိ ကာတဗ္ဗအနုဂ္ဂဟောတိ အဓိပ္ပာယေ နာဟ **“ဝစနဘေဒော။ပေ။ ဧကောယေဝတ”**တိ။ **သတ္တဿ ဉပ္ပန္နဓမ္မာန** န္တိ သတ္တဿသန္တာနေ ဉပ္ပန္နဓမ္မာနံ။ ယထာ “ဝဿသတံ တိဋ္ဌတီ”တိ ဝုတ္တေ အနုပ္ပဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ဧဝံ **ဌိတိယာ**တိ အနုပ္ပဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တိယာတိ အတ္ထော, သာ ပန အဝိစ္ဆေဒောတိ အာဟ **“အဝိစ္ဆေဒာယာ”** တိ။ အနုပ္ပဗန္ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ

ယာ သတ္တသန္တာနော အနုဂ္ဂဟိတော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပာဒာယာ”** တိ။ **တောနီ**တိ ဌိတိအနုဂ္ဂဟာပ
အနိ။ **ဥဘယတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ,** န ယထာသင်္ချံ။

ဝတ္ထုဂတာ ဩဇာ ဝတ္ထု ဝိယ တေန သဒ္ဓိံ အာဟရိတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ **“အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗတော အာဟာ
ရော”**တိ။ နိပ္ပရိယာယတော ပန သန္ဓာယ “ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဩဇဋ္ဌမကရူပာနိ အာဟရတီ”တိ ဝက္ခတိ။ **ဩဠာရိက
တာ** အပ္ပောဇတာယ, န ဝတ္ထုနော ထူလတာယ, ကထိနတာယ တ, တသ္မာ ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ပရိတ္တာ ဩဇာ ဟောတိ,
တံ ဩဠာရိကံ။ သပ္ပာဒယော ဒုက္ခုပ္ပာဒကတာယ ဩဠာရိကာဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသာဏာဒီနံ တိဝဿဆဍ္ဍိတာနံ ပူတိဘူတ
တတာ မုဒုကတာတိ ဝဒန္တိ, တရစ္ဆခေဋ္ဌတေမိကတာယ ပန တထာဘူတာနံ တေသံ မုဒုကတာ။ ဓမ္မသဘာဝတော ဟေသ။ **သ
သာနံ အာဟာရော သုခုမော** တရုဏတိဏသဿခာဒနတော။ **သကုဏာနံ အာဟာရော သုခုမော** တိဏဗီဇာဒိခာဒနတော။ **ပ
စ္စန္တတသီနံ သုခုမော,** တေသဉ္ဟိ သာကပဏ္ဏသုက္ခကုရပဒုမပတ္တမ္ပိ အာဟာရောတိ။ **တေသံ** ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တ
တီနံ။ **သုခုမောတွေ့ဝတ**တိ န ကိဉ္စိ ဥပဟာအယ, အထ ခော သုခုမော ဣစ္စေဝ **နိဋ္ဌံ ပတ္တော** တတော ပရံ သုခုမဿ အ
ဘာဝတော။

ဝတ္ထုဝသေန ပနေတ္ထ အာဟာရဿ ဩဠာရိကသုခုမတာ ဝုတ္တာ, သာ စဿ အပ္ပောဇမဟောဇတာဟိ ဝေဒိတဗ္ဗ
ာတိ ဒဿေတုံ **“တွေ့ စာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိဿမ** န္တိ ခုဒာဝသေန ဥပ္ပန္နံ သရီရခေဒံ။ **ဝိနောဒေတီ**တိ ဝတ္ထု တ
ဿ ဝိနောဒနမတ္တံ ကရောတိ။ **န ပန သက္ကောတိ ဟာလေတု** န္တိ သရီရံ ယာပေတုံ နပ္ပဟောတိ နိဿာရတ္တာ။ **န
သက္ကောတိ ပရိဿမံ ဝိနောဒေတုံ** အာမာသယဿ အပူရဏတော။

ဆဗ္ဗိဓောပိ တိ ဣမိနာ ကဿစိပိ ဖဿဿ အနဝသေသိတဗ္ဗတမာဟ။ အာဟာရဿဒေသနာက္ကမေနေဝ
တ္ထ ဖဿာဒီနံ ဒုတိယာဒိတာ, န အညေန ကာရဏေနာတိ အာဟ **“ဒေသနာနယော တေ”**တိအာဒိ။ မနသော သဉ္စ
စေတနာ, န သတ္တဿာတိ ဒဿနတ္ထံ မနောဂဟဏံ ယထာ “စိတ္တဿ ဌိတိ (ဓ. သ. ၁၁), စေတောဝိမုတ္တိ စာ”တိ
(မ. နိ. ၁.၆၉) အာဟ **“မနောသဉ္စေတနာတိ စေတနာ တေ”** တိ။ **စိတ္တ** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ စိတ္တံ, န ဝိပာကဝိညာဏမေဝ။

ပုဗ္ဗေ “အာဟာရန္တိ ပစ္စယ”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ **“ယဒိ ပစ္စယဋ္ဌော အာဟာရဋ္ဌော”** တိအာဒိနာ စောဒေတိ။ **အထ
ကသ္မာ ဣမေယေဝ စတ္တာရော ဝုတ္တာ**တိ အထ ကသ္မာ စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာ, ဣမေ ဧဝ စ ဝုတ္တာတိ ယောဇနာ။
ဝိသေသပစ္စယတ္တာ တိ ဧတေန ယထာ အညေ ပစ္စယဓမ္မာ အတ္တနော ပစ္စယုပ္ပန္နဿ ပစ္စယာဝ ဟောန္တိ, ဣမေ ပန
တထာ စ ဟောန္တိ အညထာ စာတိ သမာနေပိ ပစ္စယတ္တေ အတိရေကပစ္စယာ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟာရာတိ ဝုတ္
တာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဣဒါနိ တံ အတိရေကပစ္စယတံ ဒဿေတုံ **“ဝိသေသပစ္စယော ဟိ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။
ဝိသေသပစ္စယော ရူပကာယဿ ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဥပတ္ထမ္ဘကဘာဝတော။ တေနာဟ **အဋ္ဌကထာယံ** (ဝိ
သုဒ္ဓိ. ၂.၇၀၈; ပဋ္ဌာ. အဋ္ဌ. ပစ္စယုဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ) “ရူပာရူပာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တေန ဥပကာရကာ စတ္တာရော အာ
ဟာရာ အာဟာရပစ္စယော”တိ။ ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တဉ္စဟိ သတိပိ ဇနကတ္တေ အရူပီနံ အာဟာရာနံ အာဟာရဇရူပသမုဋ္ဌ
ဌာပကရူပာဟာရဿ စ ဟောတိ, အသတိ ပန ဥပတ္ထမ္ဘကတ္တေ အာဟာရာနံ ဇနကတ္တံ နတ္ထီတိ ဥပတ္ထမ္ဘက
တ္တံ ပဓာနံ။ ဇနယမာနောပိ ဟိ အာဟာရော အဝိစ္ဆေဒဝသေန ဥပတ္ထမ္ဘယမာနော ဧဝ ဇနေတီတိ ဥပတ္ထမ္ဘကဘာ
တေ ဧဝ အာဟာရဘာတော။ **ဝေဒနာယ ဖဿော ဝိသေသပစ္စယော** ။ “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ “သင်္ခါရ
ပစ္စယာ ဝိညာဏ”န္တိ (ဥဒါ. ၁; မ. နိ. ၃.၁၂၆) ဝစနတော **ဝိညာဏဿမနောသဉ္စေတနာ** ။ “စေတနာ တိဝိဓံ ဘဝံ ဇနေ
တီ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ “ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပ”န္တိ ပန ဝစနတော **နာမရူပဿ ဝိညာဏံ ဝိသေသပစ္စယာ** ။ န ဟိ ဩက္ကန္
တိဝိညာဏာဘာဝေ နာမရူပဿ အတ္တသမ္ဘဝတော။ ယထာဟ “ဝိညာဏဉ္စ ဟိ, အာနန္ဒ, မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ န ဩက္ကမိဿ
သထ, အပိ နု ခော နာမရူပံ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ သမုစ္စိဿထာ”တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၁၅)။ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သုတ္တေန သာ
ဓေတုံ **“ယထာဟာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဧဝံ ယဒိပိ ပစ္စယဋ္ဌော အာဟာရဋ္ဌော, ဝိသေသပစ္စယတာယ ပန ဣမေ ဧဝ အာဟာရာတိ ဝုတ္တာတိ တံ နေသံ
ဝိသေသပစ္စယတံ အဝိဘာဂတော ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိဘာဂတော ဒဿေတုံ **“ကော ပနေတ္ထာ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **မု
ခေ ဌပိတမတ္တောယေဝ** အသင်္ခါဒိတော, တတ္တကေနပိ အဗ္ဘန္တရဿ အာဟာရဿ ပစ္စယော ဟောတိ ဧဝ။
တေနာဟ **“အဋ္ဌ ရူပါနိ သမုဋ္ဌာပေတီ”** တိ။ သုခဝေဒနာယ ဟိတော **သုခဝေဒနိယော။ သဗ္ဗထာပီ**တိ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိဝ

သေန။ ယတ္တကာ ဖဿဿ ပကာရဘေဒာ, တေသံ ဝသေန သဗ္ဗပ္ပကာရောပိ **ဖဿာဟာရော** ။ ယထာရဟံ **တိသ္ဝ သော ဝေဒနာ အာဟရတိ,** အနာဟာရကော နတ္ထိ။

သဗ္ဗထာပီတိ ဣဓာပိ ဖဿာဟာရေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တိသန္တတိဝသေနာ** တိ ကာယဒသကံ ဘာဝဒသကံ ဝတ္ထုဒသကန္တိ တိဝိဓသန္တတိဝသေန။ **သဟဇာတာဒိပစ္စယနယေနာ**တိ သဟဇာတာဒိပစ္စယ ဝိဓိနာ။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဥှိ အတ္တနာ သဟဇာတနာမဿ သဟဇာတအညမညနိဿယဝိပာကိန္ဒြိယသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောန္တော့ယေဝ အာဟာရပစ္စယတာယ တံ အာဟာရေတီ ဝုတ္တံ, သဟဇာတရူပဿေ ပန ဝတ္ထုနော သမ္ပယုတ္တပစ္စယံ ဌပေတွာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေန, သေသရူပဿ အညမညပစ္စယဥ္စ ဌပေတွာ ဝုတ္တနယေနေဝယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ **တာနီ**တိ နပုံသကနိဒ္ဒေသော အနပုံသကာနမ္ပိ နပုံသကေဟိ သဟ ဝစနတော။

သာသဝ ကုသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ ။ ဝိသေသပစ္စယဘာဝဒဿနံ ဟေတန္တိ။ တေနာဟ **"အဝိသေသေန ပနာ"**တိအာဒိ။ **ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမေဝ ဝုတ္တ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ယထာ တဿ တဿ ဖလဿ ဝိသေသတော ပစ္စယတာယ ဧတေသံ အာဟာရဘာဝော, ဧဝံ အဝိသေသတောပီတိ ဒဿနတ္ထေန **"အဝိသေသေန ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တံသမ္ပယုတ္တတံသမုဋ္ဌာနဓမ္မာန** န္တိ တေဟိ ဖဿာဒီဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနဥ္စေဝ တံသမုဋ္ဌာနရူပဓမ္မာနဥ္စ။ တတ္ထ **သမ္ပယုတ္တ** ဂ္ဂဟဏံ ယထာရဟတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, **သမုဋ္ဌာန** ဂ္ဂဟဏံ ပန အဝိသေသတော။

ဥပတ္ထမ္ဘေန္တော အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတီ တိ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တောယေဝ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ, သြဇဋ္ဌမကရူပ သမုဋ္ဌာပနေနေဝ ပနဿ ဥပတ္ထမ္ဘနကိစ္စသိဒ္ဓိ။ **ဖုသန္တောယေဝ** တိ ဖုသနကိစ္စံ ကရောန္တော ဧဝ။ **အာယူဟမာနာ ဝ**တိ စေတယမာနာ ဧဝ အဘိသန္ဒဟန္တီ ဧဝ။ **ဝိဇာနန္တမေဝ** တိ ဥပပတ္တိပရိကပ္ပနဝသေန ဝိဇာနန္တမေဝ အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတီတိ ယောဇနာ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ အာဟာရကိစ္စသာဓနဥ္စ တေသံ ဝေဒနာဒိဥပ္ပတ္တိဟေတုတာယ အတ္တဘာဝဿ ပဝတ္တနမေဝ။

ကာယဋ္ဌပနေနာ တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု ကမ္မဇာဒိရူပံ ကမ္မာဒိနာဝ ပဝတ္တတီတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"ကမ္မဇနိ တောပီ"**တိအာဒိ။ ဥပာဒိန္နရူပသန္တတိယာ ဥပတ္ထမ္ဘနေနေဝ ဥတုစိတ္တဇရူပသန္တတီနမ္ပိ ဥပတ္ထမ္ဘနသိဒ္ဓိ ဟောတီ တိ **"ဒွိန္နံ ရူပသန္တတီန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ ဥပတ္ထမ္ဘနမေဝ သန္ဓာယ **"အနုပာလကော ဟုတွာ"**တိ စ ဝုတ္တံ။ ရူပကာယဿ ဌိတိဟေတုတာ ဟိ ယာပနာ အနုပာလနာ။

သုခါဒိဝတ္ထုဘူတန္တိ သုခါဒီနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ။ အာရမ္မဏမ္ပိ ဟိ ဝသတိ ဧတ္ထ အာရမ္မဏကရဏဝသေန တ အာရမ္မဏာ ဓမ္မာတိ ဝတ္ထုတိ ဝုစ္စတိ။ **ဖုသန္တောယေဝ** တိ ဣဒံ ဖဿဿ ဖုသနသဘာဝတ္တာ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ဓမ္မာနံ သဘာဝေန ဝိနာ ပဝတ္တိ အတ္ထိ။ ဝေဒနာပဝတ္တိယာ ဝိနာ သတ္တာနံ သန္ဓာဝနတာ နတ္ထီတိ အာဟ **"သုခါဒိ။ပေ။ ဟောတီ"**တိ, န စေတ္ထ သညီဘဝကထာယံ အသညီဘဝေ ဒဿေတဗ္ဗော, တဿာပိ တ ကာရဏဘူတဝေဒနာပဝတ္တိဝသေနေဝ ဌိတိယာ ဟေတုနော အဗ္ဘာပိတာ။ တထာ ဟိ **"မနောသဉ္စေတနာ။ပေ။ ဘဝမူလနိပ္ဖာဒနတော သတ္တာနံ ဌိတိယာ ဟောတီ"**တိ ဝုတ္တာ, တတော ဧဝ "ဝိညာဏံ ဝိဇာနန္တမေဝတိ ဥပပတ္တိပရိကပ္ပနဝသေန ဝိဇာနန္တမေဝ"တိ ဝုတ္တောတယမတ္တောတိ။

စတ္တာရိ ဘယာနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ အာဒီနဝဝိဘာဝနတော။ **နိကန္တိ** တိ နိကာမနာ။ ရသတဏှာယံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာ ဟိ ကဗဠီကာရေ အာဟာရေ ဗလဝတီ။ တေနေဝ တတ္ထ အဝဓာရဏံ ကတံ။ ဘယတိ တေသ္မာတိ **ဘယံ, နိကန္တိယေဝဘယံ** မဟာနတ္ထဟေတုတော။ **ဥပဂမနံ** ဝိသယိန္ဒြိယဝိညာဏောသု ဝိသယဝိညာဏေသု ဧဝ စ သင်္ဂတိဝသေန ပဝတ္တိ, တံ ဝေဒနာဒိဥပ္ပတ္တိဟေတုတာယ **"ဘယ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ အဝဓာရဏေ ပယောဇနံ ဝုတ္တနယမေဝ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **အာယူဟနံ** အဘိသန္ဒဟနံ, သံဝိဓာနန္တိပိ ဝဒန္တိ။ တံ ဘဝူပပတ္တိဟေတုတာယ **"ဘယ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **အဘိနိ ပတနံ** တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဘဝူပပတ္တိဟေတုကာနံ သဗ္ဗေသံ အနတ္ထာနံ မူလကာရဏတ္တာ **"ဘယ"**န္တိ ဝုတ္တော။ ဣဒာနိ နိကန္တိအာဒီနံ သပ္ပဋိဘယတံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"ကိံ ကာရဏာ"**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **နိကန္တိံ ကတွာ** တိ အာလယံ ဇနေတွာ, တဏှံ ဥပ္ပာဒေတွာတိ အတ္ထော။

ဖဿ ဥပဂစ္ဆန္တာ တိ စက္ခုသမ္ဖဿာဒိဘေဒံ ဖဿံ ပဝတ္တေန္တာ။ **ဖဿဿာဒိနော** တိ ကာယသမ္ဖဿ ဝသေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗသင်္ခါတဿ ဖဿဿ အဿာဒနသီလာ။ ကာယသမ္ဖဿဝသေန ဟိ သတ္တာနံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ပဝတ္တတီတိ ဒဿေတုံ ဖဿာဟာရာဒီနဝဒဿနေ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ **"ပရေသံ ရက္ခိတဂေါပိတေ သူ"**တိအာဒိနာ။ **ဖဿဿာဒိနော** တိ တ ဖဿာဟာရဿာဒိနောတိ အတ္ထော။ သတိ ဟိ ဖဿာဟာရေ သတ္တာနံ ဖဿာရမ္မဏေ အဿာဒော, နာသတီတိ။ တေနာဟ **"ဖဿဿာဒမူလက"** န္တိအာဒိ။

ဇာတိနိမိတ္တဿ ဘယဿ အဘိနိပါတသဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ **"တမ္မူလက"** န္တိ ဝုတ္တံ, ကမ္မာယူဟနနိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။

အဘိနိပတတီတိ အဘိနိဗ္ဗတ္တတိ။ ပဉ္စမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ ဟိ သတ္တာနံ တတ္ထ တတ္ထ အင်္ဂါရကာသုသဒိသေ ဘဝေ အဘိနိပါတသဒိသီတိ။ **တမ္မူလကတ္တာ** တိ နာမရူပနိဗ္ဗတ္တိမူလကတ္တာ။

တတ္ရ တိ တာသု ဥပမာသု။ **ဘူတမတ္တံ ကတ္တ** တိ န ပရိကပ္ပိတမတ္တံ, အထ ခော ဘူတံ ဘူတပုဗ္ဗံ အတ္ထံ ကတ္တ။ ဟထေယ္ယဟတ္ထေသု ဂစ္ဆန္တေသု ဟထေယ္ယံ, ဂစ္ဆန္တံ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ဂန္တုတ ဟထေယ္ယံ နိဋ္ဌာသီ"**တိ။ **ဂန္တုတ** တိ တဂမနပဟောတူတိ အတ္ထော။ ခုပ္ပိပါသာတုရတာယ ဃနစ္ဆာယံ ရုက္ခံ ဥပဂန္တွာ အသမတ္ထာ **ဝိရဋ္ဌဟစ္ဆာယာယံ နိသီဒိံသု။ န အနိ သက္ကာ တံ မယာ ကာတုံ** အတိဒုဗ္ဗလဘာဝတော။ ပရိက္ခလိတဂတိတရုဏအာရကော ခုပ္ပိပါသာဘိဘူတော စ, တသ္မာ **ဂစ္ဆန္တောယေဝ မတော** ။

သဇာတိမံသတာယာတိ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၂.၆၃) သမာနဇာတိမံသတာယ, မနုဿမံသတာယာတိ အတ္ထော။ ယံ မနုဿမံသံ, တဉ္ဟိ လောကေ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ ပဋိကူလံ။ တထာ ဟိ တံ ဝိညူဟိ ဝဇ္ဇိတံ, မနုဿမံသေသုပိ ဉာတိမံသံ အယုတ္တပရိဘောဂတာယ ပဋိကူလံ, တတ္ထာပိ ပုတ္တမံသံ, တတ္ထာပိ ပိယပုတ္တမံသံ, တတ္ထာပိ တရုဏမံသံ, တတ္ထာပိ အာမကမံသံ, တတ္ထာပိ အဂေါရသာဘိသင်္ခတံ, တတ္ထာပိ အလောဏံ, တတ္ထာပိ အဓူပိတန္တိ ဧဝံ ဟေဋ္ဌိမတော ဥတ္တရုတ္တရဿ ပဋိကူလတရဘာဝကာရဏတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ပုတ္တမံသသဒိသ** န္တိ ပဋိကူလတာဉပဋ္ဌာပနေန ပုတ္တမံသသဒိသံ ကတ္တ ပဿတိ။ **တတ္ထ နိကန္တိံ ပရိယာဒိယတီ** တိ အရိယမဂ္ဂေန အာဟာရေ သာပေက္ခံ ခေပေတိ။

သာ ကဝီတိ "သေယ္ယထာပိ ဘိက္ခဝေ ကဝီ"တိ (သံ. နိ. ၂.၆၃) ဧဝံ သုတ္တေ ဝုတ္တကဝီ။ **ဥဒ္ဒာလေတ္တ** တိ ဥပ္ပာဋေတ္တ။ **နိဿာယ တိဋ္ဌတီ** တိ ပဋိစ္စပစ္စယံ ကတ္တ ပဝတ္တတိ။ ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန တိဏ္ဏမ္ပိ ဝေဒယိတာနံ ဒုက္ခဘာဝံ သန္ဓာယာဟ **"ဝေဒယိတဒုက္ခဿာ"** တိ။

သာဓုသမ္မတာပိ ဂတိ ဝိပရိဏာမသင်္ခါရဒုက္ခတာဝသေန ကိလေသဒုက္ခဝသေန စ မဟာပရိဋ္ဌာဟာယေတတိ ဝုတ္တံ **"မဟာပရိဋ္ဌာဟဋ္ဌေန တယော ဘဝ"** တိ။ **ယထာ ဥပကမုကာ ဒွေဝ ပုရိသာ,** ဧဝံ ကုသလာကုသလဝသေန ဒွေဝ မနောသဉ္စေတနာ။ ယထာ မနောသဉ္စေတနာ န ပဝတ္တတိ, တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တော တတ္ထ နိကန္တိံ ပရိယာဒိယတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သတ္တိသတေန ဟတာ **ဧဝ** ဥပမာ သတ္တိသတဟတူပမာ, တဿံ **သတ္တိသတဟတူပမာယံ။ တံ** သတ္တိသတံ။ **အဿ** ပုရိသဿ။ **ပတိတောကာသေ**တိ ပုရိမသတ္တီဟိ ပတိတပ္ပဒေသေ။ **ဒုက္ခဿ ပမာဏံ နတ္ထိ** အနေကဿ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **ခန္ဓဇနန** န္တိ ခန္ဓာနံ အပရာပရုပ္ပာဒေ, ပဉ္စမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပန ပဋိသန္ဓိ ဧဝ။ **အာဂုစာရီ ပုရိသော ဝိယ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ** နာနပ္ပကာရဒုက္ခုပ္ပာဒသန္နိဿယတော, တေဟိ စ ဒုက္ခေဟိ ဥပဂန္တဗ္ဗတော။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပမုခဘာဝေန ပဝတ္တိယာ **"ဝိညာဏဿ ဒုက္ခုပ္ပာဒေ** တိ ဝုတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ"တိ (ဓ. ပ. ၁, ၂) ယထာ ဝိညာဏံ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိဝသေန န ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ကရဏံ တတ္ထ နိကန္တိပရိယာဒာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပရိညာတံ ဝတ္ထု တိ ဒုက္ခသစ္စမာဟ။ **ပဉ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေ**တိ ပဉ္စကာမဂုဏာရမ္မဏော ရာဂေ။ **ပရိညာတော ဟောတီ**တိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနနေန သမတိက္ကန္တော ဟောတိ။ ရသတဏှာဟာယ ဟိ သမ္မဒေဝ ဝိဂတာယ ရူပတဏှာဟာဒယောပိ ဝိဂတာယေဝ ဟောန္တိ။ တထာ စ သတိ ကာမရာဂသံယောဇနံ သမုစ္ဆိန္နမေဝ ဟောတိ, ဧဝံ ကရဏံ တတ္ထ နိကန္တိပရိယာဒာနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပရိညာဘိသမယေ ဟိ သိဒ္ဓေ ပဟာနာဘိသမယော သိဒ္ဓော ဧတတိ။ ပဟီနေ စ ကာမရာဂသံ

ယောဇနေ ဩရုမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနံ လေသောပိ နာဝသိဿတီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“နတ္ထိ တံ သံယောဇန”**န္တိ အာဒိ။ တေန ကဗဠီကာရာဟာရပရိညာ အနာဂါမိတံ ပာပေတီတိ ဒဿေတိ။ သေသာဟာရပရိညာ ပန အရဟတ္တနိဋ္ဌာ ဧ တာတိ ဒဿေန္တော **“ဖဿေ ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တိဿော တဏှာ** တိ ကာမတဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာတိ ဣမာ တိဿော တဏှာ။

“ပုရိမတဏှာဟာသမုဒယာ”တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“ကထ”**န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **တဏှာဟာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တာ** တိ တဏှာဟာပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တာ။ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ပုရိမတဏှာဟာသမုဒယာ အာဟာ ရာနံ သမုဒယဒဿနေနေဝ ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ဥပာဒိန္နကအာဟာရသမုဒယော ဒဿိတော ဟောတီတိ တံ အနာမသိတွ တ အနုပာဒိန္နကာနံ တဏှာဟာသမုဒယံ ဒဿေတုံ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ **မိဿိ တွာ ကထိတာ** အဝိသေသိတတ္တာ။ **သဟဇာတတဏှာဟာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တော** တိ ဧတ္ထ **သဟဇာတ**ဂ္ဂဟဏံ အ သဟဇာတတဏှာဟာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တောပိ အနုပာဒိန္နကအာဟာရော လဗ္ဘတီတိ ဒဿနတ္ထံ။ သော ပန အသဟဇာတတ ဏှာဟာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တတာသာမညေနပိ ယထာဝုတ္တဥပာဒိန္နကာဟာရေန သံသယံ ဇနေယျာတိ န ဥဒ္ဓဋော, န စ ဇော်. ကာရဏံ ‘‘ရာဂံ ဥပနိဿာယ အေမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ’’တိ ဝစနတော, တဏှာဟာပနိဿယပဋိဃစိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ စ ဩဇာယ ဝသေန အနုပာဒိန္နကအာဟာရဿ လဗ္ဘနတော။ ကထံ ပန တဏှာဟာ ဩဇာယ ဥပနိဿယပစ္စယော; န ဟိ **ပဋ္ဌာနေ** ကတ္ထစိ ရူပဿ ဥပနိဿယပစ္စယော ဝုတ္တော အတ္ထီတိ။ နာယံ ဝိရောဓော ‘‘ယသ္မိံ သတိ ယံ ဟောတိ, သော တဿ ဥပနိဿယော’’တိ သုတ္တန္တနယဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ယထာဝုတ္တတ္ထသမ္ဘဝတော။ တေနေတဟ **“ဣမိဿာ။ပေ။ တဏှာဟာယ နိရောဓေနာ”** တိ။

ကာရဏေ သဗ္ဗသော နိရုဒ္ဓေ ဖလမ္ပိ သဗ္ဗသော နိရုဇ္ဈတီတိ အာဟ **“အာဟာရနိရောဓော ပညာယတီ”**တိ။ အာဟာ ရာနံ ဒုက္ခသစ္စေကဒေသတ္တာ အာဟာရဂ္ဂဟဏံ ဒုက္ခသစ္စဂ္ဂဟဏမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“ဣမေ စတ္တာရိပိ သစ္စာနိ သရူပေနေဝ ဝုတ္တာနီ”**တိ။ သစ္စဒေသနာ ဒုက္ခာဒီနံ ယာဝဒေဝ ပရိညေယျာဒိဘာဝသန္ဒဿနတ္ထာ, တသ္မာ ဇရာ မရဏာဒီသု ပရိညေယျာဒိဘာဝေ အသမ္မောဟတော သလ္လက္ခေတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **“သဗ္ဗတ္ထ အသမ္မု ယှဟန္တေန သစ္စာနိ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗာနီ”**တိ အာဟ။

အာဟာရတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သစ္စတရဝဏ္ဏနာ

၉၁. ယေန ယေန ပရိယာယေန ဗ္ယာကရောတီ တိ ယေန ယေန ဒုက္ခာဒိဇရာမရဏာဒိပရိယာယေန အရိယသစ္စာနိ သ င်္ခေပတော စ ဝိတ္ထာရတော စ ကထေတိ။ **ဒုက္ခန္တိ ဒုက္ခသစ္စံ** ဒုက္ခံ, န ဒုက္ခမတ္တံ။

သစ္စတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဇရာမရဏတရဝဏ္ဏနာ

၉၂. တေသံ တေသန္တိ ဗဟုပနိဿာဝသေနာယံ နိဒ္ဒေသော ကတော, တသ္မာ ယထာ ‘‘ကမော ကမော ရမဏီ ယော’’တိ ဝုတ္တေ ရမဏီယတာယ တာဒိသာ သဗ္ဗေပိ ကမာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ, ဇဝံ ‘‘တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ဇာ တီ’’တိ ဝုတ္တေ ဇာတိသင်္ခာတဝိကာရဝသေန သဗ္ဗေပိ သတ္တာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ တေနာဟ **“သင်္ခေပတော အနေ ကေသံ သတ္တာနံ သာဓာရဏနိဒ္ဒေသော”**တိ။

ဂတိဇာတိဝသေနာတိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၁.၂) ပဉ္စဂတိဝသေန, တတ္ထာပိ ဧကေကာယ ဂတိယာ ခတ္တိယာဒိဘုမ္မဒေဝတာဒိ ဟတ္ထိအာဒိဇာတိဝသေန စ။ နိကာယန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထ, ဧတေန တတိ **နိကာယော,** ဧကတ္တစရဏာဒိဝိဘာဂေ။ ဇရာယ သဘာဝေ နာမ ဝယောဟာနိ, တသ္မာ **ဇရာ**တိ ဝယောဟာနိသင်္ခာတဿ သဘာဝဿ နိဒ္ဒေသော, ဟာကဋ္ဌဇရာ ဝသေန နိဒ္ဒေသော ခဏ္ဍိစ္စာဒိဝသေန ဂဟဏတော။ ဇီရဏမေဝ **ဇီရဏတာ,** ဇီရန္တဿ တ အာကာရော တာ-သဒ္ဒေန ဝု တ္တော။ တေနာဟ **“အယံ အာကာရနိဒ္ဒေသော”** တိ။ ဒန္တာဒီနံ ဝသေန ခဏ္ဍံ ဇာတံ ဧတဿာတိ ခဏ္ဍိတော, ပုဂ္ဂ

လော။ တသ္မိ ဘာဝေ **ခဏ္ဍိစ္စံ** ။ ပလိတံ တေသ္မိ အတ္ထီတိ ပလိတော, တသ္မိ ဘာဝေ **ပါလိစ္စံ** ။ ဝလိ တစော ဧတေ သ္မာတိ ဝလိတ္တစော, တသ္မိ ဘာဝေ **ဝလိတ္တစတာ** ။ **ဣမေ** ခဏ္ဍိစ္စာဒယော ဇရာ။ **ဝိကာရာနံ ဒဿနဝသေနာ** တိ ဝိပတ္တိဒဿနဝသေန။ **တတဿာ** တိ မဟတော တတက္ခန္ဓဿ။ **ခဏ္ဍိစ္စာဒိဝသေန ဂတမဂ္ဂေ ပာကဋော,** တသ္မာ ခဏ္ဍိစ္စာဒိဂ္ဂဟဏံ ဇရာယ ကိစ္စနိဒ္ဒေသောတိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **န စ ခဏ္ဍိစ္စာဒီနေဝ ဇရာ** တိ ကလလကာလ တော ပဘုတိ ပုရိမရူပာနံ ဇရာပတ္တက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ ပစ္ဆိမရူပာနိ ပရိပက္ကရူပာနုရူပာနိ ပရိဏတပရိဏတာနိ ဥပ္ပ ဇ္ဇန္တီတိ အနုက္ကမေန သုပရိဏတရူပာနံ ပရိပာကကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ ခဏ္ဍိစ္စာဒိသဘာဝါနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တာနိ ဥ ဒကာဒိမဂ္ဂေသု တိဏရုက္ခသံဘဂ္ဂတာဒယော ဝိယ ပရိပာကဂတမဂ္ဂသင်္ခါတေသု ပရိပက္ကရူပေသု ဥပ္ပန္နာနိ "ဇရာယ ဂတော မဂ္ဂေါ"တိ ဝုတ္တာနိ, န ဇရာတိ။

ပကတိယာတိ ဖလဝိပစ္စနပကတိယာ, ဇရာယ တ ဟာပနတ္ထံ ဖလမေဝပကတိ, တာယ ဇရာ ဒီပိတာ။ **သုပ္ပသန္နာနီ**တိ သုဋ္ဌု ပသန္နာနိ။ တမေဝ သုပ္ပသန္နတံ ကိစ္စတော ဒဿေတုံ **"သုခုမမ္ပိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တိက္ခဝိသဒတာ ဟိ တေသံ ဣန္ဒြိယာနံ သုပ္ပသန္နတာ။ **အာလုဠိတာနီ**တိ အာကုလာနိ။ **အဝိသဒါနီ**တိ အဗျတ္တာနိ။

ကာမံ ရူပဓမ္မေသုပိ ခဏိကဇရာ ဒုရူပလက္ခိတာ ပဋိစ္ဆန္နာဝ, သာ ပန ယသ္မာ သန္တာနဝသေန ပဝတ္တိယာ ပရိဗျတ္တာဝ ဟောတီတိ **"ပာကဋဇရာ"**တိ ဝုတ္တာ။ အဝီစိ နိရန္တရာ ဇရာ **အဝီစိဇရာ** သတိ သန္တာနေ သတ္တာနံ အနုပ္ပဗန္ဓတော။ **တတော အညေသူ**တိ မန္ဒဒသကာဒီသု ပုဗ္ဗဒသကာဒိပရိစ္ဆေဒတော အညေသု ယထာဝုတ္တေသု။ **အန္တရန္တရာ** တိ တေသု ဧဝ ဝုတ္တပ္ပကာရေသု ပုရိမဒသကာဒိတော ပစ္ဆိမဒသကာဒီနံ အန္တရန္တရာ။ **ဝဏ္ဏာဝိသေသာဒီနန္တိ** ဝဏ္ဏ ဝိသေသသဏ္ဌာနဝိသေသသမ္ဖဿဝိသေသာဒီနံ။

ဝစနကဝသေနာတိ က-ကာရေန ဟိ ပဒံ ဝမေတွာ ဝုတ္တံ, တသ္မာ စဝနံ စုတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တံ ပန ဧကစတု ပဉ္စဝေကာရဘဝေသု စုတိယာ အဝိသေသတော ဂဟဏန္တိ အာဟ **"ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓာနံ သာမညဝစန"** န္တိ။ **စဝနက ဝသေနာ**တိ တ စဝနကဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝသေနာတိ အတ္ထော။ စဝနမေဝ **စဝနတာ**တိ အာဟ **"ဘာဝဝစနေနာ"**တိ။ လ က္ခဏနိဒဿနန္တိ ဝယသင်္ခါတဿ လက္ခဏဿ နိဒဿနံ။ စဝန္တဿ တ အာကာရော တာ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တော **"စဝနတာ"**တိ။ ဘိဇ္ဇနံ **ဘေဒော**တိ ဝုတ္တံ **"စုတိက္ခန္ဓာနံ ဘင်္ဂုပ္ပတ္တိပရိဒီပန"** န္တိ။ ယထာ ဘိန္နဿ ဃဋဿ သ ဧကေနစိ ပရိယာယေန ဃနဃဋဘာဝေန ဌာနံ နတ္ထိ, ဧဝံ ဘိန္နာနံ ခန္ဓာနန္တိ စဝနံ အန္တရဟိတံ နာမာတိ အာဟ **"အန္တရ ဓာနန္တိ။ပေ။ ပရိဒီပန"**န္တိ။ ယော မစ္စုတိ ဝုစ္စတိ ဘေဒော, ယဉ္စ မရဏံ ဟဏစာဂေ, တဒုဘယံ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ဝုတ္တံ **"မစ္စု မရဏ"**န္တိ ဧဝံ တ ဧတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကာလဿ အန္တကဿ ကိရိယာတိ ယာ လောကေ ဝုစ္စတိ, သာ စုတိ, မရဏန္တိ အတ္ထော။ စဝနကာလော ဧဝ တ အနတိက္ကမနီယတ္တာ ဝိသေသေန ကာလောတိ ဝုတ္တော တိ တဿ ကိရိယာ အတ္ထတော စုတိက္ခန္ဓာနံ ဘေဒပ္ပတ္တိယေဝ။ "စုတိ စဝနတာ"တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗေ ဝေဟာရမိဿ ဧကေန နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။

ဣအာနိ နိဗ္ဗတ္တိတပရမတ္ထနယေနေဝ နိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတုံ **"ပရမတ္ထေန ဒီပေတု"** န္တိ ဝုတ္တံ။ "စဝနက ဝသေနာ"တိအာဒိနာ ဟိ ပုဂ္ဂလဝသေန စ ဝေဟာရာဓိဋ္ဌာနာ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ။ **န ကိဉ္စိ** ကဠေဝရံ **နိက္ခိပကိ** ဩပပာတိ ကာနံ စုတိက္ခန္ဓာနံ အန္တရဓာနမေဝဟောတိ, တတော ပရံ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပသန္တတိ န ပဝတ္တတိ။ "ဇာတိသမုဒ ယာ"တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ "တဏှာသမုဒယာ"တိအာဒီသု ဝုတ္တနယေနေဝ သက္ကာ ဝိညာတုန္တိ န ဝုတ္တံ။

ဇရာမရဏတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဇာတိတရဝဏ္ဏနာ

၉၃. ဇာယနဋ္ဌေနာ တိအာဒိ အာယတနဝသေန ယောနိဝသေန စ ဒ္ဝီဟိ ဒ္ဝီဟိ ပဒေဟိ သဗ္ဗသတ္တေ ပရိယာဒိယိတွာ ဇာတိံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၁၉၁) ပန "ဇာယမာနကဝသေန **ဇာတိ,** သဉ္ဇာယနဝသေန သဉ္ဇာတီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ တတ္ထ ဧကေကေနေဝ ပဒေန သဗ္ဗသတ္တေ ပရိယာဒိယိတွာ ဇာတိံ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သမ္ပုဏ္ဏာ ဇာတိ **သဉ္ဇာတီ** တိ ကတွာ **"သာ ပရိပုဏ္ဏာယတနဝသေန ယုတ္တာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဧတေနေဝ ဧကဝလံ ဇာတိသဒ္ဒေန ဝုတ္တာယ ဇာတိယာ အပရိပုဏ္ဏာယတနတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အဘိဗျတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ **အဘိနိဗ္ဗတ္တိ,** ဟ

ကဋ္ဌာ နိဗ္ဗတ္တိတိ အတ္ထော။ ''တေသံ တေသံ သတ္တာနံ။ပေ.။ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ''တိ သတ္တဝသေန ပဝတ္တတ္တာ **တေဟာရဒေသနာ**။

တတ္ထ တတ္ထာ တိ ဣတ္ထ စတုတေကာရာဘဝေ ဒ္ဝိန္နံ, ဧကေကာရာဘဝေ ဒ္ဝိန္နံ, သေသရူပဓာတုယံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ပဉ္စန္နံ, ကာမဓာတုယံ ဝိကလာဝိကလိန္ဒြိယဝသေန သတ္တန္နံ နဝန္နံ ဒသန္နံ, ပုန ဒသန္နံ, ဧကာဒသန္နဉ္စ အာယတနာနံ ဝသေန သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယဒိပိ စုတိက္ခန္ဓာ အနန္တရာနံ ပဋိသန္ဓိကမ္မာနံ အနန္တရာဒိနာ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, ယေ ပန သမုဒယာ အဇနကာ, တေ ဣတ္ထ ဥပပတ္တိဘဝေတိ အဓိပ္ပေတာ။ ဇနကော ဧဝ ဘဝေတိ အဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော **''ဇာတိယာ ပစ္စယဘူတော ကမ္မဘဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော''** တိ အာဟ။

ဇာတိတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဘဝတရဝဏ္ဏနာ

၉၄. ဘာဝနဘဝနဋ္ဌေန ဘဝေ ဒုဝိဓော။ တတ္ထ ကမ္မဘဝေ ''ဘဝတိ ဧတသ္မာ ဥပပတ္တိဘဝေ''တိ ဘာဝနဋ္ဌေန **ဘဝေ။ အဋ္ဌကထာယံ** ပန ဥပပတ္တိဘဝံ ''ဘဝတီတိ ဘဝေ''တိ ဝတ္ဝာ တဿ ကာရဏတ္တာ ကမ္မံ ဖလူပစာရေန ဘဝေတိ အယမတ္ထော ဝုတ္တော, ဥဘယတ္ထာပိ ဥပပတ္တိဘဝဟေတုဘာဝနေတ္ထ ကမ္မဿ ကမ္မဘဝပရိယာယောတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ **သဗ္ဗထာပီ**တိ ဘာဝနဘဝနကုသလာကုသလဥပပတ္တိသမ္ပတ္တိဘဝဟီနပဏီတာဒိနာ သဗ္ဗပ္ပကာရေနပိ။ **ကာမဘဝေတိ ဝုတ္တံ** ကာမတဏှာဟာဟေတုကတော ကာမတဏှာယ အာရမ္မဏဘာဝတော စ။ ရူပဘဝူပဂကမ္မံ ရူပဘဝေ, တထာ အရူပဘဝူပဂကမ္မံ အရူပဘဝေ, တံတံနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓာ ရူပာရူပုပပတ္တိဘဝ, ရူပာရူပဘဝဘဝေ ပန တေသံ ''ကာမဘဝေ''တိ ဣတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘဝတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပါဒါနတရဝဏ္ဏနာ

၉၅. ဥပါဒါနန္တိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဥပါဒါနံ။ ယထာ ဟိ ကာမဿာဒဝသေန, ဘဝဿာဒဝသေန တ တံတံသုဂတိဘဝူပဂံ ကမ္မံ ကရောန္တဿ ကာမုပါဒါနံ, ဧဝံ ဥစ္ဆေဒာဒိမိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေနာတိ စတ္တာရိပိ ဥပါဒါနာနိ ယထာရဟံ တဿ တဿ ကုသလကမ္မဘဝဿ ဥပနိဿယဝသေနေဝ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, အကုသလကမ္မဘဝဿ အသဟဇာတဿ အနန္တရဿ ဥပနိဿယဝသေနပိ အာရမ္မဏဝသေနပိ ။ သဟဇာတဿ ကာမုပါဒါနံ သဟဇာတ-အညမည-နိဿယ-သမ္ပယုတ္တ-အတ္ထိ-အဝိဂတ-ဟေတု-ဝသေန သတ္တဓာ, သေသဥပါဒါနာနိ တတ္ထ ဟေတုပစ္စယဘာဝံ ပဟာယ မဂ္ဂပစ္စယံ ပက္ခိပိတ္ဝာ သတ္တဓာဝ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ အနန္တရဿ ပန အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယနတ္ထိဝိဂတာသေဝနဝသေန ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ တဿိဒမ္ပိ **သဟဇာတာဒီတိ အာဒိ**-သဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝတ္ထုကာမံ ဥပါဒိယတီတိ** စိတ္တံ, ပုဂ္ဂလော တ **ဧတေနာ**တိ အတ္ထော။ **တန္တိ** ဝတ္ထုကာမံ။ ကာမေတီတိ ကာမော စ သော ဥပါဒိယတီတိ ဥပါဒါနဉ္စာတိ ယောဇနာ။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ **အဘိဓမ္မေ** ဝုတ္တနယေန။

သဿတော အတ္တာ တိ ဣဒံ ပုရိမဒိဋ္ဌိ ဥပါဒိယမာနံ ဥတ္တရဒိဋ္ဌိ နိဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ ယထာ သော ဒိဋ္ဌိ ဒဠှီ ကရဏဝသေန ပုရိမံ ပုရိမံ ဥတ္တရာ ဥတ္တရာ ဥပါဒိယတိ, ဧဝံ ''နတ္ထိ ဒိန္န''န္တိအာဒိကာပီတိ။ **အတ္တဂ္ဂဟဏံ** ပန အတ္တတဒုပါဒါနန္တိ နယိဒံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနဒဿနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **လောကော စာ**တိ အတ္တဂ္ဂဟဏဝိနိမုတ္တဂဟဏံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနဘူတံ ဣဓ ပုရိမဒိဋ္ဌိဥတ္တရဒိဋ္ဌိဝစနေဟိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗဒိဋ္ဌိဂတဿ** ''ဒိဋ္ဌုပါဒါန''န္တိ **တော် အဓိဝစနံ** ''သဗ္ဗာပိ ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌုပါဒါန''န္တိ ဝစနတော။

သီလဗ္ဗတံ ဥပါဒိယန္တီ တိ သီလဗ္ဗတံ ''သုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ''တိ ဥပါဒိယန္တိ။ **ဧတေန** မိစ္ဆာဘိနိဝေသေန။ **သယံ တ တံ** မိစ္ဆာဘိနိဝေသသဟဂတံ။ သီလဗ္ဗတသဟစရဏတော **သီလဗ္ဗတဉ္စ တံ** ဒဋ္ဌဟဂ္ဂဟဘာဝတော **ဥပါဒါနဉ္စာတိ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ။ ဧဝံ သုဒ္ဓီတိ အဘိနိဝေသတော** တိ ဧဝံ ကောသီလကောဝတာဒိစရဏေန သံသာရသုဒ္ဓီတိ အဘိနိဝေသဘာဝတော။ ဧတေန တံ သဟစရဏတော အဘိနိဝေသဿ တံသဒ္ဒာရဟတံ ဒဿေတိ။

ဝဒန္တိ တိ “အတ္ထိ မေ အတ္တာ”တိအာဒိနာ တေဟရန္တိ။ **ဧတေန** ဒိဋ္ဌိဂတေန။ **အတ္တတာဒမတ္တမေတ** တိ အတ္တာတိ တစာမတ္တမေဝ။ ဧတေန တစာဝတ္ထုမတ္တမေတံ, ယဒိဒံ ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတော အတ္တာတိ ဒဿေတိ။

တဏှာ ကာမုပာဒာနဿ တိ ဧတ္ထ “တတ္ထ ကတမံ ကာမုပာဒာနံ? ယော ကာမေသု ကာမစ္ဆန္ဒော ကာမရာဂေါ ကာမနန္ဒီ ကာမတဏှာ ကာမသ္နေဟော ကာမပရိဠာဟော ကာမမုစ္ဆာ ကာမဇ္ဈောသာနံ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ကာမုပာဒာနံ”န္တိ ဝစနတော တဏှာဒဠှတ္တံ ကာမုပာဒာနံ။ **တဏှာဒဠှတ္တ** န္တိ စ ပုရိမတဏှာဥပနိဿယပစ္စယတော ဒဠှဘူတာ ဥတ္တရတဏှာ ဧဝ။ ကေစိ ပနာဟု –

“အပ္ပတ္တဝိသယပတ္ထနာ တဏှာ အန္ဓကာရေ စောရဿ ဟတ္ထပ္ပသာရဏံ ဝိယ, သမ္ပတ္တဝိသယဂ္ဂဟဏံ ဥပာဒာနံ တဿေဝ ဘဏ္ဍဂ္ဂဟဏံ ဝိယာ”တိ။ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌိပဋိပက္ခာ ဧတေ ဓမ္မာ ပရိယေသနာရက္ခဒုက္ခမူလာနိ, တသ္မာ ဝုတ္တလက္ခဏာ တဏှာ ဝုတ္တလက္ခဏဿေဝ ဥပာဒာနဿ အနန္တရဿ ဥပနိဿယဝသေန ပစ္စယော, အာရမ္မဏာဒိဝသေနပိ ပစ္စယော ဟောတိယေဝ, အနန္တရာဒီနံ ပန အနန္တရာဒိဝသေန ပစ္စယော။ သဗ္ဗဿပိ ဟိ လောဘဿ တဏှာပရိယာယောပိ ကာမုပာဒာနပရိယာယောပိ လဗ္ဘတေဝာတိ။ **အဝသေသာန** န္တိ ဒိဋ္ဌုပာဒာနာဒီနံ။ **သဟဇာတာဒိဝသေနာ**တိ သဟဇာတာနံ သဟဇာတာဒိဝသေန, အသဟဇာတာနံ အနန္တရူပနိဿယာဒိဝသေနာတိ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဥပာဒာနပဒဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တဏှာပဒဝဏ္ဏနာ

၉၆. “စက္ခုသမ္ဖဿော”တိအာဒိ ဖဿဿ မာတိတော နာမံ ဝိယ ပုတ္တဿ ဝတ္ထုတော တဿ နိဿယဘာဝေန ဥပ္ပတ္တိဟေတုတ္တာ, အာရမ္မဏံ ပန ကေဝလံ ဥပ္ပတ္တိဟေတူတိ ဝုတ္တံ **“သေဋ္ဌိ။ပေ။ နာမ”** န္တိ။ **ကာမရာဂဘာဝေနာ**တိ ဝတ္ထုကာမဿ ရဇ္ဇနဝသေန။ **ရူပံ အဿာဒေန္တီ** တိ ရူပာရမ္မဏံ တဏှာဘိနန္ဒနာဝသေန အဘိရမမာနာ ဧဝ အဿာဒေန္တီ။ **နိစ္စ** န္တိအာဒိနာ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာမုခေန ရူပံ အဘိရမန္တိ။ **ပေစ္စ န ဘဝိဿတီ** တိ ဘိဇ္ဇိတွာ န ဟောတိ ပုန အနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **တထာ သဒ္ဒကဏှာဒယောပီ** တိ ယထာ ရူပတဏှာ ကာမရာဂဘာဝေန သဿတရာဂဝသေန ဥစ္ဆေဒရာဂဝသေနာတိ စ ပဝတ္တိယာ တိဿော တဏှာ, တထာ သဒ္ဒတဏှာ ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗဓမ္မတဏှာပိ။ **တဏှာဝိစရိတာနီ**တိ တဏှာသမုဒာစာရာ, သမုဒာစာရဝသေန ပဝတ္တတဏှာတိ အတ္ထော။

အဇ္ဈတ္တိကဿုပာဒာယာ တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၉၇၃; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၂) အဇ္ဈတ္တိကံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပာဒာယ။ ဥပယောဂတ္ထေ ဟိ ဣဒံ သာမိဝစနံ။ **အသ္မီတိ ဟောတီ** တိ ယဒေတံ အဇ္ဈတ္တံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပာဒာယ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန သမူဟဂ္ဂါဟတော အသ္မီတိ ဧဝံ ဟောတိ, တသ္မိံ သတီတိ အတ္ထော။ **ဣတ္ထသ္မီတိ ဟောတီ** တိ ခတ္တိယာဒီသု “ဣဒံပကာရော အဟ”န္တိ ဧဝံ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဝသေန ဟောတီတိ ဣဒမေတ္ထ အနုပနိဓာယ ဂဟဏံ။ **ဧဝမာဒိနာ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန “ဧဝံသ္မီတိ, အညထာသ္မီတိ, ဘဝိဿန္တိ, ဣတ္ထံ ဘဝိဿန္တိ, ဧဝံ ဘဝိဿန္တိ, အညထာ ဘဝိဿန္တိ, အသသ္မီတိ, သတသ္မီတိ, သိယန္တိ, ဣတ္ထံ သိယန္တိ, ဧဝံ သိယန္တိ, အညထာ သိယန္တိ, အပါဟံ သိယန္တိ, အပါဟံ ဣတ္ထံ သိယန္တိ, အပါဟံ ဧဝံ သိယန္တိ, အပါဟံ အညထာ သိယ”န္တိ (ဝိဘ. ၉၇၃) ဣမေသံ တဏှာဝိစရိတာနံ ဂဟဏံ။ တတ္ထ **ဧဝံသ္မီ** တိ ဣဒံ သမတော ဥပနိဓာယ ဂဟဏံ, ယထာ အယံ ခတ္တိယော, ယထာ အယံ ဗြာဟ္မဏော, ဧဝံ အဟမ္ပီတိ အတ္ထော။ **အညထာသ္မီ** တိ ဣဒံ အသမတော ဥပနိဓာယ ဂဟဏံ, ယထာ အယံ ခတ္တိယော, ယထာ အယံ ဗြာဟ္မဏော, တတော အညထာ အဟံ ဟီနော ဝါ အဓိကော ဝါတိ အတ္ထော။ ဣမာနိ ဣမာနိ ပစ္စုပ္ပန္နဝသေန စတ္တာရိ တဏှာဝိစရိတာနိ။ **ဘဝိဿ** န္တိအာဒီနိ ပန စတ္တာရိ အနာဂတဝသေန ဝုတ္တာနိ။ တေသံ ပုရိမစတုက္ကေ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အသသ္မီ** တိ အသတီတိ အသံ။ နိစ္စဿေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မာ သဿတော အသ္မီတိ အတ္ထော။ **သတသ္မီ** တိ သီဒတီတိ သတံ။ အနိစ္စဿေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မာ အသဿတော အသ္မီတိ အတ္ထော။ ဣမာနိ ဣမာနိ ဒွေ သဿတုစ္ဆေဒဝသေန ဝုတ္တာနိ။ ဣတော ပရာနိ **သိယ** န္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ သံသယပရိဝိတက္ကဝသေန ဝုတ္တာနိ, တာနိ ပုရိမစတုက္ကေ ဝုတ္တနယေန အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **အပါဟံ**

သိယန္တိအာဒီနိ စတ္တာရိ “အပိ နာမာဟံ ဘဝေယ္ယ”န္တိ ဧဝံ ပတ္ထနာကပ္ပနဝသေန ဝုတ္တာနိ, တာနိ ပုရိမစတုက္ကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ဧတ္ထ စ သသ္သတုစ္ဆေဒဝသေန ဝုတ္တာ ဒွေဝ ဒိဋ္ဌိသီသာ နာမ, အသ္မိ, ဘဝိဿံ, သိယံ, အပဟံ သိယန္တိ ဧတေ ပန စတ္တာရော သုဒ္ဓသီသာ ဧဝ, “ဣတ္ထသ္မိ”တိအာဒယော တယော တယောတိ ဒွါဒသ သီသမူလကာ နာမ။ ဧဝမေတာနိ ဒွေဝ ဒိဋ္ဌိသီသာ, စတ္တာရော သုဒ္ဓသီသာ, ဒွါဒသ သီသမူလကာတိ အဇ္ဈတ္တိကဿုပာဒာယ အဋ္ဌာရသ တဏှာဝိစရိတာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

ဗာဟိရဿုပာဒာယာ တိ ဗာဟိရံ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥပာဒာယ။ ဣဒမ္ပိ ဟိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ။ **ဣမိနာ**တိ ဣမိနာ ရူပေန ဝါ။ပေ.။ ဝိညာဏေန ဝါတိ ဧဝံ ရူပာဒီသု ကေနစိ “အဟ”န္တိ, ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ–ယထာ ပုရိမနယေ အဝိသေသတော အဟန္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝမေတ္ထ အဝိသေသေတွာ “အသ္မိ”တိ အဘိနိဝိသတိ, “ဣမိနာ”တိ အယမေတ္ထ ဝိသေသော။ **အသ္မိ** တိ ဣမိနာ ခဂ္ဂေန ဝါ ဆတ္တေန ဝါ အဘိသေကေန ဝါ “ခတ္တိယောဟမသ္မိ”တိ အဘိနိဝိသတိ။ **ဗာဟိရရူပာဒိနိဿိတာနီ** တိ ဗာဟိရာနိ ပရသန္တတိပရိယာပန္နာနိ ရူပဝေဒနာဒီနိ နိဿိတာနိ။ **အဋ္ဌာရသာ** တိ ဣမိနာ “အသ္မိ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာနိ အဋ္ဌာရသ, တာနိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ “ဣမိနာ”တိ ဟိ အယမေတ္ထ ဝိသေသော, တသ္မာ “ဒွေဝ ဒိဋ္ဌိသီသာ”တိ အာဒိနာ ဝုတ္တနယေနေဝ နိဒ္ဒါရေတ္ဗ္ဗာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဥဘယံ ပန ဧကဇ္ဈံ ကတွာ အာဟ **“ဆတ္တိံသာ”** တိ။

နိဒ္ဒေသတ္ထေနာ တိ “ဆယိမေ အာဝုသော တဏှာကာယာ”တိအာဒိနိဒ္ဒေသဟဋ္ဌိယာ အတ္ထဝစနေန။ **နိဒ္ဒေသဝိတ္ထာရာ**တိ တဿ စ နိဒ္ဒေသဿ အဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတဝသေန ဝိတ္ထာရေန။ **ဝိတ္ထာရဿ စ ပုန သင်္ဂဟတော**တိ ဒွီဟိ အာကာရေဟိ ဝိတ္ထာရိတဿ အဋ္ဌာရသတဏှာဝိစရိတပဘေဒဿ ဆဋ္ဌေဝ တိဿောယေတတိ စ ပုန သင်္ဂဟဏတော စ။

ဝိပာကဝေဒနာ အဓိပ္ပေတာ ဝိသေသတော အတ္တာနံ အဿာဒေတဗ္ဗတော။ တမေဝ ဟိဿာ အဿာဒေတဗ္ဗတံ ပကာသေတုံ **“ကထ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဿာဒနေနာ** တိ အဘိရတိယာ။ **မမာယန္တော** တိ ခနာယန္တော။ **စိတ္တကာရာဒီနန္တိ** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဣဋ္ဌဝဏ္ဏာရမ္မဏအာယကာနံ သင်္ဂဟော။ **သိပ္ပသန္ဒဿနကာဒီန** န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝေဇ္ဇာဒီနံ သင်္ဂဟော။ ဝေဇ္ဇာ ဟိ ရသာယတနောဇာဝသေန တဒုပတ္ထမ္ဘိတဝသေန စ ဓမ္မာရမ္မဏဿ အာယကာ။ သုတယံ **အာဒိ**-သဒ္ဒော “ဝီဏာတဒကာဒီ”တိအာဒိနာ ပဉ္စေကဂ္ဂ ယောဇေတဗ္ဗော, **ပုတ္တံ မမာယန္တာ** တိ ပုတ္တံ သမ္ပိယာယန္တာ။ ပုတ္တော ဝိယ စေတ္ထ ဝေဒနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, သပ္ပာယသပ္ပိခီရာဒီနိ ဝိယ ဝေဒနာယ ပစ္စယဘူတာနိ ဣဋ္ဌရူပာဒိအာရမ္မဏာနိ, ဓာတိ ဝိယ ရူပာဒိဆဋ္ဌာရမ္မဏအာယကာ စိတ္တကာရာဒယော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

တဏှာပဟာတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝေဒနာတရဝဏ္ဏနာ

၉၇. စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဧဝ ဝေဒနာ အတီတာဒိဘေဒဘိန္နာ ရာသိဝသေန ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ဧကော ဝေဒနာကာယော ယထာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော, ဧဝံ သောတသမ္ဖဿဇာဒိကာတိ ဟဋ္ဌိယံ “ဆယိမေ အာဝုသော ဝေဒနာကာယာ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဝေဒနာကာယာတိ ဝေဒနာသမူဟာ”**တိ။ စက္ခုသမ္ဖဿတော ဇာတာ **စက္ခုသမ္ဖဿဇာ ဝေဒနာ**။ သာ ပန ဥပာဒိန္နာပိ အနုပာဒိန္နာပိ, တဒုဘယဿပိ သင်္ဂဏှနေ့န အတ္ထဝဏ္ဏနာယ ကတတ္တာ အာဟ **“အယံ တာဝေတ္ထ သဗ္ဗသင်္ဂာဟိကကထာ”**တိ။ ဣဒာနိ “ဝိပာကဝိမိ အယ”န္တိ ဥပာဒိန္နယေဝ ဂဏှာန္တော **“ဝိပာကဝသေနာ”**တိ အာဒိမာဟ။ **မနောဒွါရေ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တာ** တိ တအာရမ္မဏမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပယုတ္တာ။

အဝသေသာနန္တိ သမ္ပဋိစ္ဆနာဒိဝေဒနာနံ။ **ဥပနိဿယာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အနန္တရာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနန္တရာနဥပ်ဟိ အနန္တရာဒိဝသေန, ဣတရေသံ ဥပနိဿယဝသေန ဖဿော ပစ္စယော ဟောတိ, မနောဒွါရေ ပန တအာရမ္မဏဝေဒနာနံ မနောသမ္ဖဿော ဥပနိဿယဝသေန ပစ္စယော။ **အဒွါရိကာန**န္တိ ဒွါရရဟိတာနံ။ န ဟိ ပဋိသန္ဓိအာဒိဝေဒနာနံ ကိဉ္စိ ဒွါရံ အတ္ထိ။ **သဟဇာတမနောသမ္ဖဿသမုဒယာ** တိ ဧတေနဿ တာသံ သဟဇာတကောဋိယာ ပစ္စယဘာဝမာဟ။

ဝေဒနာတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဖဿတရဝဏ္ဏနာ

၉၈. စက္ခုံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နော သမ္ဖဿော **စက္ခုသမ္ဖဿော**။ **ပဉ္စဝတ္ထုကာ**တိ စက္ခာဒိပဉ္စဝတ္ထုကာ စက္ခာဒိပဉ္စဝတ္ထုသန္နိဿယာ။ ''ဥပဟဒိန္နကကထာ သော''တိ **ဗာဝီသတိ**ဂ္ဂဟဏံ, ပဝတ္တိကထာဘာဝတော **လောကိယ**ဂ္ဂဟဏံ။ **ဝိပါကမနောသမ္ဖဿော ယုတ္တဖဿာ**တိ ဝိပါကမနောဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ဖဿာ။ ပစ္စယုပ္ပန္နေန ဝိယ ပစ္စယေနပိ ဥပဟဒိန္နကေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ **''ဆန္နံ စက္ခာဒီနံ အာယတနာန''**န္တိ ဝုတ္တံ။

ဖဿတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သဠာယတနတရဝဏ္ဏနာ

၉၉. နိဒ္ဒေသနမတ္တမေ္ဗတံ, တသ္မာ ယထာ ဇတ္တေ အရူပလောကာပေက္ခာယ ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနန္တိ ကေသေသော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော, ဧဝံ ယေသံ ပစ္စယုပ္ပန္နော ဥပဟဒိန္နော, ပစ္စယော ပန အနုပဟဒိန္နောတိ ပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ တေသံ မတေန ဗာဟိရာယတနဝသေနပိ ကေသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော ''ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတန''န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေပိ ဣမဿ အာဂမဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာတိ အာဟ **''ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ။ပေ။ ဝုတ္တနယမေဝါ''**တိ။ သေ နယော အညတ္ထာပိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဂ္ဂဟဏေ။

သဠာယတနတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နာမရူပတရဝဏ္ဏနာ

၁၀၀. **နမနလက္ခဏ**န္တိ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနသဘာဝံ တေန ဝိနာ အပဝတ္တနတော။ **ရုပ္ပနံ** သီတာဒိဝိရောဓိပစ္စယသန္နိဟတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ။ ဣမေ ပန **တယော**တိအာဒိနာ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပာဒသာဓာရဏဝသေနေဝ တံသင်္ခာရက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏံ, တသ္မာ ယေ ယတ္ထ အသာဓာရဏာ, တေပိ အတ္ထတော ဂဟိတာယေဝါတိ ဒဿေတိ။

ဥပဟဒိယိတ္ဗတတိ ပစ္စယေ ကတ္ဗတ။ ပစ္စယကရဏမေဝ ဟိ ပစ္စယုပ္ပန္နဿ ပစ္စယဘူတမ္ဗာနံ ဥပဟဒိယနံ။ သမ္ပဟ သမ္ဘဝ္ဗေ သာမိဝစနံ တေန္တိ **''သမ္ပဟတ္ထေ ဇတံ သာမိဝစန''**န္တိ ဝုတ္တံ တေန ဝိနာ သမ္ဘဝဿ အဘာဝတော။ **တေနာ**တိ တသ္မာ။ **တံ သဗ္ဗမ္ပိ** တိ တံ ဘူတုပဟအယပဘေဒံ သဗ္ဗမ္ပိ သတ္တဝီသတိဝိဓံ။ **ယဿ နာမဿာ** တိ စတုဂတေကာရဘဝေ နာမဿ။ **ဝိညာဏမ္ပိ** တပ္ပရိယာပန္နမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ရူပဿာ** တိ ဧကဂတေကာရဘဝေ ရူပဿ။ **ဝိညာဏံ** ပန ပဉ္စဂတေကာရဘဝေ သင်္ခါရဝိညာဏမေဝ။ **ယဿ** ပဉ္စဂတေကာရဘဝေ နာမရူပဿ။ **တဿ ဝသေနာ** တိ သဟဇာတဿ သဟဇာတာဒိဝသေန, အနန္တရဿ အနန္တရာဒိဝသေန, ဣတရဿ ဥပနိဿယာဒိဝသေန တဿ နာမဿ ယထာရဟံ တဿ တဿ ဝိညာဏဿ ပစ္စယဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။

နာမရူပတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝိညာဏတရဝဏ္ဏနာ

၁၀၁. **တေဘူမကဝိပါက**ဂ္ဂဟဏေ ကာရဏံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **သင်္ခါရော ယဿ ဝိညာဏဿာ** တိ ဇတ္ထ အဋ္ဌဝိဓောပိ ကာမာဝစရပုညာဘိသင်္ခါရော သောဠသဝိဓဿ ကာမာဝစရဝိပါကဝိညာဏဿ, ပဉ္စဝိဓောပိ ရူပာဝစရပုညာဘိသင်္ခါရော ပဉ္စဝိဓဿ ရူပာဝစရဝိပါကဝိညာဏဿ, ဒွါဒသဝိဓောပိ အပုညာဘိသင်္ခါရော သတ္တဝိဓဿ အကုသလဝိပါကဝိညာဏဿ, စတုဗ္ဗိဓောပိ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော စတုဗ္ဗိဓဿ အရူပာဝစရဝိပါကဝိညာဏဿ ယထာရဟံ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တီသု ကမ္မပစ္စယေန စေဝ ဥပနိဿယပစ္စယေန စ ပစ္စယော ဟောတိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၂၀) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝိညာဏတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သင်္ခါရတရဝဏ္ဏနာ

၁၀၂. **အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏော** တိ အဘိသင်္ခတဃိတသဘာဝေ, အာယူဟနလက္ခဏောတိ အတ္ထော။ **စေတပနဝသေနာ**တိ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတစောပနဝသေန။ တေန ပဋ္ဌဒ္ဒတရိကစေတနာ ပဋ္ဌိက္ခိပတိ။ **ဝစနဘေဒဝသေနာ**တိ တစာနိစ္ဆာရဏဝသေန။ ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပနဝသေနာတိ အတ္ထော။ ယထာဝုတ္တာ ဝိသတိ, နဝ မဟာဂ္ဂတကုသလ စေတနာ စာတိ **ကေူနတိံသ မနောသဉ္စေတနာ** ။ **“ကုသလာနံ ဥပနိဿယဝသေနာ”** တိ ဝုတ္တံ, ဧကစ္စာနံ အာရမ္မဏဝ သေနပီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **သဟဇာတာဒိဝသေနာ**တိ သဟဇာတ-အညမည-နိဿယ-သမ္ပယုတ္တ-အတ္ထိ-အဝိဂတဟေတုဝ သေန, အနန္တရာနံ အနန္တရသမနန္တရအနန္တရူပနိဿယနတ္ထိဝိဂတာသေဝနသေန ပစ္စယော။ **အပိ**-သဒ္ဒေန ဥပနိဿယံ သ င်္ဂဏှာတိ။

သင်္ခါရတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဝိဇ္ဇာတရဝဏ္ဏနာ

၁၀၃. **“ဒုက္ခသစ္စေအညာဏ”** န္တိ သဗ္ဗေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **တန္တိ** အ ညာဏံ။ သတိပိ ပဟာတဗ္ဗတ္တေ ပရိညေယျတ္တဝသေန **အန္တောဂဓံ** ။ **ဒုက္ခသစ္စဥ္စသ္သာ** တိ ဝတ္ထုသင်္ခါတံ သမ္ပ ယုတ္တခန္ဓသင်္ခါတဥ္စ ဒုက္ခသစ္စံ အဿ အညာဏဿ။ တံ ဟိဿ နိဿယပစ္စယော ဟောတိ။ **တဿာ** တိ ဒုက္ခ သစ္စဿ။ **ယာထာဝလက္ခဏပဋိဝေဓနိဝါရဏေနာ** တိ သင်္ခတအဝိပရီတသဘာဝပဋိဝိဇ္ဈနဿ နိဝါရဏေန။ ဧတေန သ္သ ပရိညာဘိသမယသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓဿ ဝိဗန္ဓကဘာဝမာဟ။ **ဉာဏပ္ပဝတ္တိယာ** တိ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧ တ္တကံ ဒုက္ခ’’န္တိ အနုပုဗ္ဗနာကာရာယ ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏပ္ပဝတ္တိယာ။ **တ္ထော** တိ ဒုက္ခသစ္စေ။ **အပ္ပဒာနေနာ** တိ အဝိဿ ဇ္ဇနေန။ ဧတေနဿာ အနုဗောဓဉာဏဿပိ ဝိဗန္ဓကတမာဟ။

တီဟိ ကာရဏေဟိ ဝေဒိတဗ္ဗံ အန္တောဂဓဘာဝတော။ ဣမ သမ္ပယုတ္တခန္ဓဝသေနေဝ ဝတ္ထုတော သမုဒယေ အ ညာဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဧကေနေဝ**တိ ဣတရံ ကာရဏတ္တယံ ပဋိက္ခိပတိ။ ယဒိပိ အညာဏံ နိရောဓမဂ္ဂေ အာရမ္မဏံ န ကရော တိ, ကုတော တဒန္တောဂဓတဗ္ဗတ္တုတာ, တေ ပန ဇာနိတုကာမဿ တပ္ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန အနိရောဓမဂ္ဂေသု နိရောဓ မဂ္ဂဂ္ဂဟဟေတုတာဝသေန စ ပဝတ္တမာနံ **“နိရောဓေ ပဋိပဒာယဉ္စ အညာဏ”** န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **“ပဋိစ္ဆာဒန တော”**တိအာဒိ။ တဿတ္ထော ဝုတ္တောယေဝ။ **ဂမ္ဘီရတ္တာ** တိ သဘာဝေနေဝ ဂမ္ဘီရတ္တာ။ အကဓအေပတိဋ္ဌာဘာ ဝေန တံဝိသယဿ ဉာဏဿ ဥပ္ပာဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ **ဒုဒ္ဒသံ။ ပုရိမံ ပန** သစ္စဒ္ဝယံ။ **ဝဥ္စနီယဋ္ဌေနာ** တိ ဝဥ္စကဘာဝေန အယာထာဝဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော **ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဂမ္ဘီရံ,** န သဘာဝတော, တသ္မာ တံဝိသယံ အ ညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ပုရိမသစ္စဒ္ဝယေ အနိစ္စာဒိသဘာဝလက္ခဏဿ ဒုဒ္ဒသတ္တာ ဧဝ နိစ္စာဒိဝိပ လ္လာသဝသေန ပဝတ္တတိ အညာဏန္တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။

ဣအနိ နိဒ္ဒေသဝိဘာဂေနပိ အဝိဇ္ဇာယ သစ္စေသု ပဝတ္တိဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဒုက္ခေ**တိ ဧတ္တကေန ဘုမ္မနိဒ္ဒေသေန။ **သင်္ဂဟတော** တိ ပရိညေယျတာယ ဒုက္ခေန သင်္ဂဟေတဗ္ဗတော။ တေန နိဒ္ဒါ ရဏတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဒုက္ခသ္မိဥ္စဟိ အဝိဇ္ဇာ နိဒ္ဒါရီယတိ, န အညသ္မိံ။ **ဝတ္ထုတော**တိ အာဓာရတ္ထံ။ ဒုက္ခသန္နိဿယာ ဟိ အဝိဇ္ဇာ။ **အာရမ္မဏတော** တိ ဝိသယတ္ထံ တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တနတော။ **ကိစ္စတော**တိ ဗျာပနတ္ထံ ဆာဒနဝသေန တံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တနတော။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အဝိသေသတော**တိ ဝိသေသာ ဘာဝတော, ဝုတ္တနယေန ဒုက္ခာဒီသု ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသံ အဂ္ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ **သဘာဝတော**တိ သရသလ က္ခဏတော။ စတုန္နမ္ပိ သစ္စာနံ အဇာနနသဘာဝ ဟိ အဝိဇ္ဇာ။ ကာမရာဂဘာဝရာက ကာမာသဝဘာတသတတိ အာဟ **“သဟဇာတာဒိဝသေနာ”**တိ။ နနု အဝိဇ္ဇာ ဧဝ အဝိဇ္ဇာသတေ, သော ကထံ အဝိဇ္ဇာယ ပစ္စယောတိ အာဟ **“ပုဗ္ဗုပ္ပန္န နာ”**တိအာဒိ။

အဝိဇ္ဇာတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာသဝတရဝဏ္ဏနာ

၁၀၄. အာသဝတရေ အာသဝ-သဒ္ဒတ္ထော အာသဝဝိစာရော စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ ကသ္မာ ပနာယံ တရော ဝုတ္တော, နနု အဝိဇ္ဇာဒိကာဝ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဒေသနာတိ စောဒနံ သန္ဓာယ **"အယံ တရော"**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒပဒေသူ**တိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကောဋ္ဌာသေသု။ ဒွါဒသကောဋ္ဌာသာ ဟိ သတ္တုံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဒေသနာ။ **တဿာပိ ပစ္စယဒဿနဝသေနာ**တိ နာယံ ကာပိလာနံ မူလပကတိ ဝိယ အပ္ပစ္စယာ, အထ ခော သပ္ပစ္စယာတိ အဝိဇ္ဇာယပိ ပစ္စယဒဿနဝသေန။ **အာသဝသမုဒယေနာ**တိ အတီတဘဝေ အာသတနံ သမုဒယေန ဧတရဟိ အဝိဇ္ဇာယ သမုဒယော, ဧတရဟိ အဝိဇ္ဇာယ သမုဒယေန အနာဂတေ အာသဝသမုဒယောတိ ဧဝံ အာသတဝိဇ္ဇာနံ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နကဘာဝေန အပရာပရံ ပဝတ္တမာနံ အာဒိကောဋိအဘာဝေနေဝ တန္နိမိတ္တဿ သံသာရဿ အာဒိကောဋိအဘာဝတော အနမတဂ္ဂတာသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒွတ္တိံသ ဌာနာနီတိ ဒွတ္တိံသ သစ္စပ္ပဋိဝေဓကာရဏာနိ, ဒွတ္တိံသ တ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာနိ။ **ဣမမှာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တာ**တိ ယာယ အရိယသာဝကော သမ္မာဒိဋ္ဌိ နာမ ဟောတိ, သာ အရိယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဧတ္ထ ဝုတ္တာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တံ, ဣတော သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တတော။

စတုသစ္စပရိယာယေဟီတိ စတုသစ္စာဓိဂမကာရဏေဟိ။ **အရဟတ္တပရိယာယေဟီ**တိ "သော သဗ္ဗသော ရာဂါနုသယံ ပဟာယာ"တိအာဒိနာ အရဟတ္တာဓိဂမကာရဏေဟိ။ တေနာဟ **"စတုသဋ္ဌိယာ ကာရဏေဟီ"**တိ။

အာသဝတရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. သတိပဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅. ဇာနပဒိနောတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၉၅) ဇနပဒဝန္တော, ဇနပဒဿ ဝာ ဣဿရာ **ရာဇကုမာရာ**။ ကေတ္တဝသေန **ကုရူ** နာမ။ တေသံ နိဝါသော ယဒိ ဧကော ဇနပဒော, ကထံ ဗဟုဝစနန္တိ အာဟ **"ရုဠှီသဒ္ဒေနာ"**တိ။ အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေ ဝိယ သလိင်္ဂဝစနာနိ (ပာဏိနိ ၁.၂.၅၁) ဣစ္ဆန္တိ, အယမေတ္ထ ရုဠှီ ယထာ အညတ္ထာပိ "အင်္ဂေသု ဝိဟရတိ, မလ္လေသု ဝိဟရတီ"တိ စ။ တဗ္ဗိသေသနေ ပန ဇနပဒ-သဒ္ဒေ ဇာတိ-သဒ္ဒေ ဧကဝစနမေဝ။ **အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာ**တိ **ပန**-သဒ္ဒော ဝိသေသတ္ထဇောတနော။ တေန ပုထုအတ္ထဝိသယတာယ ဧဝံ တံ ဗဟုဝစနန္တိ "ဗဟုကေ ပနာ"တိအာဒိနာ ဝက္ခမာနံ ဝိသေသံ ဒီပေတိ။ **သုတွာ**တိ မန္ဓာတုမဟာရာဇဿ အာနုဘာဝဒဿနာနုသာရေန ပရမ္ပရာဂတံ ကထံ သုတွာ။ **အနုသံယာယန္တော**တိ အနုဝိစရန္တော။ **ဧတေသံ ဌာနန္တိ** စန္ဒိမသူရိယမုခေန စာတုမဟာရာဇိကဘဝနမာဟ။ တေနာဟ **"တတ္ထ အဂမာသီ"**တိအာဒိ။ **သော**တိ မန္ဓာတုမဟာရာဇာ။ **တန္တိ** စာတုမဟာရာဇိကရဇ္ဇံ။ **ဂဟေတွာ**တိ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ။ **ပုန ပုစ္ဆိ** ပရိဏာယကရတနံ။ **ဒေဝတရိကဘူမိယံ တိဋ္ဌန္တိ** သုဓမ္မာယ ဒေဝသဘာယ ဒေဝပုရဿ စ စတူသု ဒွါရေသု အာရက္ခာယ အဓိကတတ္တာ။ **ဒိဗ္ဗရုက္ခသဟဿပဋိမဏ္ဍိတ**န္တိ ဣဒံ "စိတ္တလတာဝန"န္တိအာဒီသုပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာသီတိ ဘဿိတွာ ပထဝိယာ အာသန္နေ ဌာနေ အဋ္ဌာသိ, ဌတွာ စ နစိရဿေဝ အန္တရဓာယိ တေနတ္တဘာဝေန ရညော စက္ကဝတ္တိဿရိယဿ အဘာဝတော။ "စိရတရံ ကာလံ ဌတွာ"တိ အပရေ။ **ဒေဝဘာတေ ဟတုရဟောသိ** ဒေဝလောကေ ပဝတ္တိဝိပါကအာယိနော အပရာပရိယာယဝေဒနီယဿ ကမ္မဿ ကတောကာသတ္တာ။ အဝယဝေ သိဒ္ဓော ဝိသေသော သမုဒာယဿ ဝိသေသကော ဟောတီတိ **ဧကမ္ပိ ရဋ္ဌံ ဗဟုဝစနေန ဝောဟရီယတိ**။

ဒ-ကာရေန အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ နိရုတ္တိနယေန။ **ကမ္မာသော**တိ ကမ္မာသဟာဒေ ဝုစ္စတိ ဥတ္တရပဒလောပေန ယထာ "ရူပဘဝေ ရူပ"န္တိ။ ကထံ ပန သော ကမ္မာသဟာဒေတိ အာဟ **"တဿ ကိရာ"**တိအာဒိ။ **ဒမိတော**တိ ဧတ္ထ ကီဒိသံ ဒမနံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"ပောရိသာဒဘာဝတော ပဋိသေဓိတော"**တိ။ **ဣမေ ပန ထေရာ**တိ မဇ္ဈိမဘာဏကေ ဝဒတိ, တေ ပန စူဠကမ္မာသဒမ္မံ သန္ဓာယ တထာ ဝဒန္တိ။ ယက္ခိနိပုတ္တော ဟိ ကမ္မာသဟာဒေ အလီနသတ္တုကုမာရကာ

လေ ဖောဓိသတ္တေန တတ္ထ ဒမိတော, သုတသောမကာလေ ပန ဗာရာဏသိရာဇာ ပောရိသာဒဘာဝပဋိသေဓနေန ယတ္
ထ ဒမိတော, တံ မဟာကမ္မာသဒမ္မံ နာမ။ **ပုတ္တော** တိ ဝတွာ **အတ္ရဇော** တိ ဝစနံ ဩရသပုတ္တဘာဝဒဿနတ္ထံ။

ယေဟိ အာဝသိတပဒေသော ကုရုရဋ္ဌန္တိ နာမံ လဘိ, တေ ဥတ္တရကုရုတော အာဂတာ မနုဿာ တတ္ထ ရက္ခိတနိ
ယာမေနေဝ ပဉ္စ သီလာနိ ရက္ခိံသု, တေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိယာ ပစ္ဆိမာ ဇနတာတိ, သော ဒေသဓမ္မဝသေန အဝိစ္ဆေဒတော ဝ
တ္တမာနော **ကုရုဝတ္တဓမ္မော** တိ ပညာယိတ္ထ, အယဉ္စ အတ္ထော **ကုရုဓမ္မဇာတကေန** (ဇာ. ၁.၃.၇၆-၇၈) ဒီပေတဗ္ဗ
ော။ သော အပရဘာဂေ ယတ္ထ ပဌမံ သံကိလိဋ္ဌော ဇာတော, တံ ဒဿေတုံ **"ကုရုရဋ္ဌတသီန"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယ
တ္ထ ဘဂဝတော ဝသနောကာသော ကောစိ ဝိဟာရော န ဟောတိ, တတ္ထ ကေဝလံ ကေစရကမက်တ္တာနံ နိအနကထာယ
ပကတိ, ယထာ တံသက္ကေသု ဝိဟရတိ ဒေဝဒဟံ နာမ သက္ကာနံ နိဂမောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"အဝသနော
ကာသတော"**တိအာဒိမာဟ။

ဥဒ္ဒေသတရကထာဝဏ္ဏနာ

၁၀၆. ကသ္မာ ဘဂဝတ ဣမံ သုတ္တမဘာသိ တိ အသာဓာရဏသမုဋ္ဌာနံ ပုစ္ဆတိ, သာဓာရဏံ ပန ဟာကဋ္ဌန္တိ အနာမ
ဋ္ဌံ, တေန သုတ္တနိက္ခေပေ ပုစ္ဆိတောတိ ကတွာ ဣတရော **"ကုရုရဋ္ဌတသီန"** န္တိအာဒိနာ အပရဇ္ဈာသယောယံ
သုတ္တနိက္ခေပောတိ ဒဿေတိ။ တေန ဗာဟိရသမုဋ္ဌာနံ ဝိဘာဝိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဇ္ဈတ္တိကံ ပန အသာဓာရဏဉ္စ
မူလပရိယာယသုတ္တာဒိဋ္ဌီကာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကုရုရဋ္ဌံ ကိရ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၇၃) တအ တန္နိတသီနံ သတ္
တာနံ ယေဘုယျေန ယောနိသောမနသိကာရဝန္တတာယ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာဗလေန ဥတုအာဒိသမ္ပန္နမေဝ အဟော
သိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဥတုပစ္စယာဒိသမ္ပန္နတ္တာ"** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဘောဇနာဒိသမ္ပတ္တိံ သင်္ဂဏှာတိ။ ကေစိ ပန
"ပုဗ္ဗေ ကုရုဝတ္တဓမ္မာနုဋ္ဌာနတသနာယ ဥတ္တရကုရု ဝိယ ယေဘုယျေန ဥတုအာဒိသမ္ပန္နမေဝ ဟောန္တံ ဘဂဝတော
ကာလေ သာတိသယံ ဥတုသပ္ပာယာဒိယုတ္တံ တံ ရဋ္ဌံ အဟောသိ"တိ ဝဒန္တိ။ **စိတ္တသရီရကလ္လတာယာ** တိ စိတ္တ
ဿ သရီရဿ စ အရောဂတာယ။ **အနုဂ္ဂဟိတပညာဗလာ** တိ လဒ္ဓုပကာရဉာဏာနုဘာဝ, အနု အနု တ အာစိဏ္ဏပညာ
တေဇာ။ **ကေဝီသတိယာ ဌာနေသူ**တိ ကာယာနုပဿနာဝသေန စုဒ္ဒသသု ဌာနေသု, ဝေဒနာနုပဿနာဝသေန ကေသွိံ
ဌာနေ, တထာ စိတ္တာနုပဿနာဝသေန, ဓမ္မာနုပဿနာဝသေန ပဉ္စသု ဌာနေသူတိ ဧဝံ ကေဝီသတိယာ ဌာနေသု။ **ကမ္မ
ဋ္ဌာနံ အရဟတ္တေ ပက္ခိပိတ္ဝတ**တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ယထာ အရဟတ္တံ ဟာပေတိ, ဧဝံ ဒေသနာဝသေန အရဟတ္
တေ ပက္ခိပိတ္ဝတ။ သုဝဏ္ဏစင်္ကောဋကသုဝဏ္ဏမဉ္ဇူသာသု ပက္ခိတ္တာနိ သုမနစမ္ပကာဒိနာနာပုပ္ဖာနိ မဏိပုတ္တာဒိသတ္တ
ရတနာနိ စ ယထာ ဘာဇနသမ္ပတ္တိယာ သဝိသေသံ သောဘန္တိ, ကိစ္စကရာနိ စ ဟောန္တိ မနုညာဘာဝတော, ဧဝံ သီလဒဿ
နာဒိသမ္ပတ္တိယာ ဘာဇနဝိသေသဘူတာယ ကုရုရဋ္ဌတသိပရိသာယ ဒေသိတာ စ ဘဂဝတော အယံ ဒေသနာ ဘိယျောသော
မတ္တာယ သောဘတိ, ကိစ္စကာရီ စ ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **"ယထာ ဟိ ပုရိသော"**တိအာဒိနာ။ **တ္ထော** တိ ကု
ရုရဋ္ဌေ။

ပကတိယာတိ သရသတော, ဣမိဿာ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တဒေသနာယ ပုဗ္ဗေပီတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနုယုတ္တာ ဝိ
ဟရန္တိ** သတ္တု ဒေသနာနုသာရတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဝိဿဋ္ဌအတ္တဘာဝနာ** တိ အနိစ္စာဒိဝသေန ကိသ္မိဉ္စိ ယောနိ
သောမနသိကာရေ စိတ္တံ အနိယောဇေတွာ ရူပာဒိအာရမ္မဏေ အဘိရတိဝသေန ဝိဿဋ္ဌစိတ္တေန **ဘဝိတုံ န ဝဋ္ဋတိ,**
ပမာဒဝိဟာရံ ပဟာယ အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။

ကောယနောတိ တ္ထေ **အယန**-သဒ္ဒော မဂ္ဂပရိယာယော။ န ကေဝလမယနမေဝ, အထ ခော အညေပိ ဗဟူ မဂ္ဂပရိ
ယာယာတိ ပဒုဒ္ဓာရံ ကရောန္တော **"မဂ္ဂဿ ဟိ"** တိအာဒိ ဝတွာ ယဒိ မဂ္ဂပရိယာယော အယန-သဒ္ဒော, ကသ္မာ ပုန
မဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ။ တတ္ထ ဧကမဂ္ဂေါတိ ဧကော ဧဝ မဂ္ဂေါ။ န ဟိ နိဗ္ဗာ
နဂါမိ မဂ္ဂေါ အညော အတ္ထီတိ။ နနု သတိပဋ္ဌာနံ ဣဓ "မဂ္ဂေါ"တိ အဓိပ္ပေတံ, တဒညော စ ဗဟူ မဂ္ဂဓမ္မာ အတ္ထီ
တိ? သစ္စံ အတ္ထိ, တေ ပန သတိပဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ တဒဝိနာဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဉာဏဝီရိယာဒယော နိဒ္
ဒေသေ ဂဟိတာ။ ဥဒ္ဒေသေ ပန သတိယာ ဧဝ ဂဟဏံ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **န ဒွေဓာပထဘူတော**တိ
ဣမိနာ ဣမဿ မဂ္ဂဿ အနေကမဂ္ဂတာဘာဝံ ဝိယ အနိဗ္ဗာနဂါမိဘာဝဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။ **ဧကေနာ**တိ အသဟာ
ယေန။ အသဟာယတာ စ ဒုဝိဓာ အတ္တဒုတိယတာဘာဝေန တ, ယာ "ဝူပကဋ္ဌကာယတာ"တိ ဝုစ္စတိ, တဏှာဒုတိယတာ

ဘာဝေန တ, ယာ ''ပဝိဝိတ္တစိတ္တတာ''တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **"ဝူပကဋ္ဌေန ပဝိဝိတ္တစိတ္တေနာ"** တိ။ သေဋ္ဌောပိ လောကေ ''ကော''တိ ဝုစ္စတိ ''ယာဝ ပရေ ကေတော ကရောသိ''တိအာဒီသု တိ အာဟ **"ကေဿာတိ သေဋ္ဌဿ သာ"**တိ။ ယဒိ သံသာရတော နိဿရဏဋ္ဌော အယနဋ္ဌော အညေသမ္ပိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နာနံ သာဓာရဏော ကထံ ဘ ဂဝတောတိ အာဟ **"ကိဉ္စာပိ"** တိအာဒိ။ **ဣမဿိမံ ခော** တိ ဧတ္ထ **ခော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏေ, တသ္မာ ဣမဿိမံ ယေဝတ တိ အတ္ထော။ **ဒေသနာဘေဒအေယေဝ ဟေသော,** ယဒိဒံ မဂ္ဂေတိ တ အယနောတိ တ။ တေနာဟ **"အတ္ထော ပနေ ကော"**တိ။

နာနာမုခဘာဝနာနယပ္ပဝတ္တော တိ ကာယာနုပဿနာဒိမုခေန တတ္ထာပိ အာနာပာနာဒိမုခေန ဘာဝနာနယေန ပဝ တ္တော။ **ကောယနန္တိ** ကေကမိနံ, နိဗ္ဗာနကမိနန္တိ အတ္ထော။ နိဗ္ဗာနဥ္ဟိ အဒုတိယတ္တာ သေဋ္ဌတ္တာ စ ''ကေ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ ''ကေဥ္ဟိ သစ္စံ န ဒုတီယမတ္ထိ''တိ (သု. နိ. ၈၉၀) ''ယာဝတာ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာ သင်္ခတာ တ အ သင်္ခတာ တ, ဝိရာဂေ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ''တိ (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) စ။ ခယော ဧဝ အန္တောတိ ခယန္တော , ဇာတိယာ ခယန္တံ ဒိဋ္ဌတတိ **ဇာတိခယန္တဒဿီ** ။ အဝိဘာဂေန သဗ္ဗေပိ သတ္တေ ဟိတေန အနုကမ္ပတီတိ **ဟိတာနု ကမ္ပီ**။ **အတရိံသူ**တိ တရိံသု။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ပုရိမကာ ဗုဒ္ဓာ, **ပုဗ္ဗေ** တ အတီတကာလေ။

တန္တိ တံ တေသံ ဝစနံ, **တံ** တ ကိရိယာဝုတ္တိတစကတ္တံ န ယုဇ္ဇတိ။ န ဟိ သင်္ခေယျပ္ပဓာနတာယ သတ္တတ စိန္နော ကေ-သဒ္ဒဿ ကိရိယာဝုတ္တိတစကတာ အတ္ထိ။ ''သကိမ္ပိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆေယျာ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၇.၇၂) ဝိယ **"သကိံ အယနော"တိ ဣမိနာ ဗျုဇ္ဇနေန ဘဝိတဗ္ဗံ** ။ **ဇဝံ အတ္ထံ ယောဇေတ္ဝာတ** တိ ဇဝံ ပဒတ္ထံ ယောဇေတ္ဝာ။ **ဥဘယ ထာပီ**တိ ပုရိမနယေန ပစ္ဆိမနယေန စ။ **န ယုဇ္ဇတိ** ဣဓာဓိပ္ပေတမဂ္ဂဿ အနေကတရံ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ တေနာဟ **"ကသ္မာ"** တိအာဒိ။ **အနေကတရမ္ပိ အယတိ** တိ ပုရိမနယဿ, အနေကစ္စဿ အယနံ **ဟောတီ**တိ ပစ္ဆိမနယဿ စ ပ ဋိက္ခေပေါ။

ဣမဿိမံ ပဒေ တိ ''ကောယနော အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေ''တိ ဣမဿိမံ တဂ္ဂေ, ဣမဿိမံ တ ''ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေ လောကုတ္တရမဂ္ဂေ''တိ သံသယဋ္ဌာနေ။ **မိဿကမဂ္ဂေ** တိ လောကိယေန မိဿကော လောကုတ္တရမဂ္ဂေ။ ဝိသု ဒ္ဓိအာဒီနံ နိပ္ပရိယာယဟေတုံ သင်္ဂဏှဟန္တော အာစရိယတ္ထေရော ''မိဿကမဂ္ဂေ''တိ အာဟ, ဣတရော ပရိယာ ယဟေတု ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ **"ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေ"** တိ။

သဒ္ဒံ သုတွာတတ တိ ''ကာလော, ဘန္တေ, ဓမ္မဿဝနာယာ''တိ ကာလာရောစနသဒ္ဒံ သုတွာ။ **ဇဝံ ဥက္ခိပိတွာတ** တိ။ ဇဝံ ''မဝုရံ ဣမံ ကုဟိံ ဆဍ္ဍေမာ''တိ အဆဍ္ဍေတွာ ဥစ္စာရဘာရံ ဝိယ ပဂ္ဂဟေတွာတ န ဝိစရန္တိ။ **အာလုဋ္ဌေတီ**တိ ဝိ လုဋ္ဌိတော အာကုလော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ကောယနမဂ္ဂေ ဝုစ္စတိ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂေ** တိ။ ဧတ္တာဝတာ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္ထေ သိဒ္ဓေ တဿေဝ အလင်္ကာရတ္ထံ သော ပန ယဿ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေ, တံ ဒဿေတုံ **"မဂ္ဂါန ဋ္ဌင်္ဂိကော"**တိအာဒိကာ ကထာပိ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂတော ဝ အာနေတွာတ ဌပိတာ။

နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေနာ တိ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနဂမနံ, သော ဧဝ အဝိပရီတသဘာဝတာယ အတ္ထော, တေန နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေန, နိဗ္ဗာနာဓိဂမုပာယတာယာတိ အတ္ထော။ **မဂ္ဂနီယဋ္ဌေနာ** တိ ဂဝေသိတဗ္ဗတာယ, **"ဂမနီယဋ္ဌေနာ"** တိ တ ပာဌော, ဥပဂန္တဗ္ဗတ္တာတိ အတ္ထော။ **ရာဂာဒီဟီတိ**။ ဣမိနာ ရာဂဒောသမောဟာနံယေဝ ဂဟ ဏံ ''ရာဂေ မလံ, ဒောသော မလံ, မောဟော မလ''န္တိ (ဝိဘ. ၉၂၄) ဝစနတော။ ''အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘာဒီဟီ''တိ ပန ဣမိနာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဥပက္ကိလေသာနံ သင်္ဂဏှဟနတ္ထံ တေ ဝိသုံ ဥဒ္ဓဋာ။ **သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ** တိ ဝုတ္တဿ အ တ္ထဿ ကေန္တိကတံ ဒဿေန္တော **"တထာ ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ ကာမံ ''ဝိသုဒ္ဓိယာ''တိ သာမညဇောတနာ, စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ ဧဝ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတာတိ ဒဿေတုံ **"ရူပမလဝသေန ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ န ကေဝလံ **အဋ္ဌကထာ**ဝစနမေ ဝ, အထ ခော ဣဒမေတ္ထ အာဟစ္စဘာသိတန္တိ ဒဿေန္တော **"တထာ ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။

သာ ပနာယံ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ သိဇ္ဈမာနာ ယသ္မာ သောကာဒီနံ အနုပ္ပာဒာယ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သောက ပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယာ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ သောစနံ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တံ စေတသော သန္တာပေါ အန္တောနိ ဇ္ဈာနံ **သောကော**။ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တမေဝ သောကာဓိကတာယ ''ကဟံ, ကေပုတ္တက, ကဟံ, ကေပုတ္တကာ''တိ

ပရိဒေဝဝသေန လပနံ **ပရိဒေဝေ,** အာယတိံ အနုပ္ပဇ္ဇနံ ကၡမ **သမတိက္ကမော** တိ အာဟ **“ပဟာနာယာ”**တိ။ တံ ပနသ္သ သမတိက္ကမာဝဟတံ နိဒသ္သနဝသေန ဒသ္သေန္တော **“အယံ ဟိ”**တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ယံ ပုဗ္ဗေ တံ ဝိသောဓေဟိ** တိ အတီတေသု ခန္ဓေသု တဏ္ဟာသံကိလေသဝိသောဓနံ ဝုတ္တံ။ **ပစ္ဆာ** တိ ပရတော။ **တေ**တိ တုယ္ဟံ။ **မာဟူ**တိ မာ အဟု။ **ကိဉ္စန** န္တိ ရာဂကိဉ္စနံ။ ဧတေန အနာဂတေသု ခန္ဓေသု သံကိလေသဝိသောဓနံ ဝုတ္တံ။ **မဇ္ဈေ** တိ တဒုဘယဝေမဇ္ဈေ။ **နော စေ ဂဟေဿသိ** တိ န ဥပာဒိယိဿသိ စေ။ ဧတေန ပစ္စုပ္ပန္နေ ခန္ဓပဗန္ဓေ ဥပာဒါနပ္ပဝတ္တိ ဝုတ္တာ။ **ဥပသန္တော စရိဿသိ** တိ ဧဝံ အဒ္ဓတ္တယဂတသံကိလေသဝိသောဓနေ သတိ နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဠာဟတာယ ဥပသန္တော ဟုတ္ဝာ ဝိဟရိဿသီတိ အရဟတ္တနိကူဋေန ကထံ နိဋ္ဌပေသိ။ တေနာဟ **“ကမ္မ ကထ”**န္တိအာဒိ။

ပုတ္တာ တိ ဩရသာ, အညေပိ တ ယေ ကေစိ။ **ပိတာ**တိ ဇနကော။ **ဗန္ဓဝ** တိ ဉာတကာ။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ပုတ္တာ တ ပိတာ တ ဗန္ဓဝ တ **အန္တကေန** မစ္စုနာ **အဓိပန္နဿ** အဘိဘူတဿ မရဏတော တာဏာယ န ဟောန္တိ, တဿ **နတ္ထိ ဉာတီသု တာဏတာ**တိ။ န ဟိ ဉာတီနံ ဝသေန မရဏတော အာရက္ခာ အတ္ထိ, တဿ ပဋာစာရေ “ဥဘော ပုတ္တာ ကာလကတာ”တိအာဒိနာ (အပ. ထေရီ ၂.၂.၄၉၈) မာ နိရတ္ထကံ ပရိဒေဝိ, ဓမ္မံယေဝ ပန ယာထာဝတော ပဿာတိ အဓိပ္ပာယော။

သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတာ တိ ယထာနုလောမံ ပဝတ္တိတာယ သာမုက္ကံသိကာယ ဓမ္မဒေသနာယ ပရိယောသာနေ သဟဿနယပဋိမဏ္ဍိတေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ကထံ ပနာယံ သတိပဋ္ဌာနမဂ္ဂဝသေန သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသီတိ အာဟ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ န ဟိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနကထာယ ဝိနာ သာဝကာနံ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမော အတ္ထိ။ **“ကမ္မံ ကထံ သုတ္ဝာ”**တိ ပန ကၡဒံ သောကဝိနောဒနဝသေန ပဝတ္တိတာယ ကထာယ ပဌမံ သုတတ္တာ ဝုတ္တံ။ သေ နယော ကၡတရကထာယပိ။ **ဘာဝနာ**တိ ပညာဘာဝနာ။ သာ ဟိ ကၡဓာဓိပ္ပေတာ။ **တဿာ** တိ ယဿာ ရူပာဒီနံ အနိစ္စာဒိတော အနုပဿနာပိ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ, တဿာ။ **တေပီ**တိ သန္တတိမဟာမတ္တပဋာစာရာ။

ပဉ္စသတေ စောရေတိ သတသတစောရပရိတရေ ပဉ္စ စောရေ ပဋိဟဋိယာ ပေသေသိ။ တေ အရညံ ပဝိသိတ္ဝာ ထေရံ ပရိယေသန္တာ အနုက္ကမေန ထေရဿ သမီပေ သမာဂစ္ဆိံသု။ တေနာဟ **“တေ ဂန္တွာ ထေရံ ပရိတရေတွာ နိသီဒိံသူ”**တိ။ ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတ္ဝာ ပီတိပာမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ထေရဿ ဟိ သီလံ ပစ္စဝေက္ခတော သုပရိသုဒ္ဓံ သီလံ နိဿာယ ဥဠာရံ ပီတိပာမောဇ္ဇံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဦရုဋ္ဌိဘေဒဇနိတံ ဒုက္ခဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေသိ။ **ဟာအနီ**တိ ဟာဒေ။ **သညပေဿာမီ**တိ သညတ္တိံ ကရိဿာမိ။ **အဋ္ဋီယာမီ** တိ ဇိဂုစ္ဆာမိ။ **ဟရာယာမီ**တိ လဇ္ဇာမိ။ **ဝိပဿိသ** န္တိ သမ္မသိံ။

ပစလာယန္တာန န္တိ ပစလာယနံ နိဒ္ဒံ ဥပဂတာနံ။ **ဝတသမ္ပန္နော** တိ ခုတစရဏသမ္ပန္နော။ **ပမာဒ**န္တိ ပစလာယနံ သန္ဓာယာဟ။ **ဩရုဒ္ဓမာနသော** တိ ဥပရုဒ္ဓအဓိစိတ္တော။ **ပဉ္စရသိမ္ဘိ** န္တိ သရီရေ။ သရီရဉ္ဟိ နှာရုသမ္ဗန္ဓအဋ္ဌိသင်္ဃာတတာယ ကၡဓ “ပဉ္စရ”န္တိ ဝုတ္တံ။

ပီတဝဏ္ဏာယ ပဋာကာယ ပရိဟရဏတော မလ္လယုဒ္ဓစိတ္တကတာယ စ **ပီတမလ္လော။ တီသု ရဇ္ဇေသူ** တိ ပဏ္ဍုချစောဋကေဋရဇ္ဇေသု။ မလ္လာ သီဟဋဒီပေ သက္ကာရသမ္မာနံ လဘန္တီတိ **တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပံ အာဂမ္မ** ။ **တံယေဝ အင်္ကုသံ ကတ္ဝာ**တိ “ရူပါဒယော ‘မမာ’တိ န ဂဟေတဗ္ဗာ”တိ န တုမှာကဝဂ္ဂေန (သံ. နိ. ၃.၃၃-၃၄) ပကာသိတမတ္ထံ အတ္တနော စိတ္တမတ္တဟတ္ထိနော အင်္ကုသံ ကတ္ဝာ။ **ဇဏ္ဏုကေဟိ စင်္ကမတိ** “နိသိန္နေ နိဒ္ဒာယ အဝသရော ဟောတီ”တိ။ **ဗွာကရိတ္ဝာ** တိ အတ္တနော ဝီရိယာရမ္ဘဿ သဖလတာပဝေဒနမုခေန သဗ္ဗညုဟမ္မစာရီနံ ဥဿာဟံ ဇနေန္တော အညံ ဗျာကရိတ္ဝာ။ **ဘာသိတ**န္တိ ဝစနံ။ ကဿ ပန တန္တိ အာဟ **“ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ, သဗ္ဗလောကဂ္ဂဝါဒိနော”** တိ။ **န တုမှာက**န္တိအာဒိ တဿ ပဝတ္တိအာကာရဒဿနံ။ တယိဒံ မေ သဋ္ဌာရာနံ အစ္စန္တဝူပသမကာရဏန္တိ ဒဿေန္တော **“အနိစ္စာ ဝတာ”** တိ ကထံ အာဟရိ။ တေန ကၡအနာဟံ သင်္ခါရာနံ ခဏေ ခဏေ ဘင်္ဂသင်္ခါတဿ ရောဂဿ အဘာဝေန အရောဂေ ပရိနိဗ္ဗုတောတိ ဒဿေတိ။

အဿာ တိ သက္ကဿ။ **ဥပပတ္တိ** တိ ဒေဝူပပတ္တိ။ **ပုနပာကတိကာဝ အဟောသိ** သက္ကဘာဝေနေဝ ဥပပန္နတ္တာ။ **သုဗ္ဗဟ္မာ** တိ ဧဝံ နာမော။ အစ္ဆရာနံ နိရယူပပတ္တိံ ဒိသ္ဝာ တတော ပဘုတိ သတတံ ပဝတ္တမာနံ အတ္တနော စိ

တ္တုတ္တရာသံ သန္ဓာယာဟ **“နိစ္စံ ဥတ္ရသ္တမိဒံ စိတ္တ”** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဥတ္ရသ္တ** န္တိ သန္တသ္တံ ဘီတံ။ **ဥဗ္ဗိဂ္ဂ**န္တိ သံဝိဂ္ဂံ။ **ဥတ္ရသ္တ** န္တိ တ သံဝိဂ္ဂံ။ **ဥဗ္ဗိဂ္ဂ** န္တိ ဘယဝသေန သဟ ကာယေန သဥ္စလိတံ။ **အနုပ္ပန္နေသု** တိ အနာဂတေသု။ **ကိစ္စေသူ** တိ ဒုက္ခေသု။ နိမိတ္တတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ, ဘာဝိဒုက္ခပဝတ္တိနိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။ **ဥပ္ပတိတေသူ**တိ ဥပ္ပန္နေသု ကိစ္စေသူတိ ယောဇနာ, တအ အတ္တနော ပရိတရသ္သ ဥပ္ပန္နဒုက္ခနိမိတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။

ဗောဇ္ဈာ တိ ဗောဓိတော, အရိယမဂ္ဂတောတိ အတ္ထော။ **အညတ္ရ** တိ စ ပဒံ အပေက္ခိတ္ဗတ နိဿက္ကဝစနံ, တသ္မာ ဗောဓိံ ဌပေတ္ဗတတိ အတ္ထော။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **တပသာ**တိ တပောကမ္မတော။ တေန မဂ္ဂာဓိဂမဿ ဥပာယဘူတံ ဓုတင်္ဂသေဝနာဒိသလ္လေခပဋိပဒံ ဒဿေတိ။ **ဣန္ဒြိယသံဝရာ** တိ မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ သံဝရဏတော။ ဧတေန သတိသံဝရသီသေန သဗ္ဗမ္ပိ သံဝရသီလံ, လက္ခဏဟာရနယေန တ သဗ္ဗမ္ပိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ ဒဿေတိ။ **သဗ္ဗနိဿဂ္ဂ** တိ သဗ္ဗုပဓိနိဿဇ္ဇနတော သဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနတော။ ကိလေသေသု ဟိ နိဿဋ္ဌေသု ကမ္မဝဋ္ဋံ ဝိပါကဝဋ္ဋဉ္စ နိဿဋ္ဌမေဝ ဟောတီတိ။ **သောတ္ထိ** န္တိ ခေမံ အနုပဒ္ဒဝတံ။

ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ကမတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ ဧတေနာတိ **ဉာယော,** အရိယမဂ္ဂောတိ အာဟ **“ဉာယော ဝုစ္စတိ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ”** တိ ။ **တဏှာဟာတနဝိရဟိတတ္တာ** တိ တဏှာသင်္ခာတတနဝိဝိတ္တတ္တာ။ တဏှာ ဟိ ခန္ဓေဟိ ခန္ဓံ, ကမ္မုနာ တ ဖလံ, သတ္တေဟိ တ ဒုက္ခံ ဝိနတိ သံသိဗ္ဗတီတိ တနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တယိဒံ နတ္ထိ ဧတ္ထ တနံ, န တ ဧတသ္မိံ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဿ တနန္တိ **နိဗ္ဗာနံ,** အသင်္ခတာ ဓာတု။ ပရပစ္စယေန ဝိနာ ပစ္စက္ခကရဏံ သစ္ဆိကိရိယာတိ အာဟ **“အတ္တပစ္စက္ခတာယာ”**တိ။

နနု “ဝိသုဒ္ဓိယာ”တိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝိသုဒ္ဓိဂ္ဂဟဏေနေဝေတ္ထ သောကသမတိက္ကမာဒယောပိ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တိ, တေ ပုန ကသ္မာ ဂဟိတာတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယ **“တတ္ထ ကိဥ္စာပိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သာသနယုတ္တိကောဝိဒေ**တိ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိလက္ခဏာယံ ဓမ္မနီတိယံ ဆေကေ။ **တံ တံ အတ္ထံ ဉာပေတိ** တိ ယေ ယေ ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလာ သင်္ခေပဝိတ္ထာရာဒိဝသေန ယထာ ယထာ ဗောဓေတဗ္ဗာ, အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသေန ဘဂဝတ တေ တေ တထာ တထာ ဗောဓေန္တော တံ တမတ္ထံ ဉာပေတိ။ **တံ တံ ဟာကဋ္ဋံ ကတ္ဗတ ဒဿေန္တော** တိ အတ္ထာပတ္တိံ အဂဏေန္တော တံ တံ အတ္ထံ ဟာကဋ္ဋံ ကတ္ဗတ ဒဿေန္တော။ န ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ အတ္ထာပတ္တိဉာပကာဒိသာဓနီယဝစနာတိ။ **သံဝတ္တတီ** တိ ဇာယတိ, ဟောတီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ အနတိက္ကန္တသောကပရိဒေဝဿ န က အာစိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ အတ္ထိ သောကပရိဒေဝသမတိက္ကမမုခေနေဝ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ ဣစ္ဆိုနတော, တသ္မာ အာဟ **“သောကပရိဒေဝတနံ သမတိက္ကမေန ဟောတီ”** တိ။ ယသ္မာ ပန ဒေါမနဿပစ္စယေဟိ ဒုက္ခဓမ္မေဟိ ပုဋ္ဌ ပုထုဇ္ဇနံ သောကာဒယော အဘိဘဝန္တိ, ပရိညာတေသု စ တေသု တေ န ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သောကပရိဒေဝတနံ သမတိက္ကမော ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမေနာ”**တိ။ **ဉာယဿာ** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဿ တတိယမဂ္ဂဿ စ။ တဒဓိဂမေန ဟိ ယထာက္ကမံ ဒုက္ခဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမော။ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယသဟဘာဝီပိ ကတရာဘိသမယော တဒဝိနာဘာဝတော သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဟေတုကော ဝိယ ဝုတ္တော **“ဉာယဿာဓိဂမော နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယာ”**တိ။ ဖလဉာဏေန တ ပစ္စက္ခကရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“နိဗ္ဗာနဿ သစ္ဆိကိရိယာယာ”** တိ။ သမ္ပဒါနဝစနဉ္စေတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝဏ္ဏဘာဏနန္တိ ပသံသာဝစနံ။ တယိဒံ န ဣစ္ဆေဝ, အထ ခော အညတ္ထာပိ သတ္တာ အကာသိယေတတိ ဒဿေန္တော **“ယထေဝ ဟီ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထအာဒိမ္ဗဟိ ကလ္လာဏံ, အာဒိ တ ကလ္လာဏံ တေသ္သာတိ **အာဒိကလ္လာဏံ**။ သေသပဒဒ္ဒယေပိ ဧသေဝ နယော။ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထံ** ။ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနံ** ။ သီလာဒိပဉ္စဓမ္မက္ခန္ဓပာရိပူရိတော ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာတ စ **ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ** ။ နိရုပက္ကိလေသတော အပနေတဗ္ဗဿ အဘာတ စ **ပရိသုဒ္ဓံ** ။ သေဋ္ဌစရိယဘာဝတော သာသန **ဗြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ** တေ **ပကာသေဿာမိ** တိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၇) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အရိယဝံသာ**တိ အရိယာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝံသာ ပဝေဏိယော။ **အဂ္ဂညာ** တိ “အဂ္ဂ”တိ ဇာနိတဗ္ဗာ သဗ္ဗဝံသေဟိ သေဋ္ဌဘာဝတော။ **ရတ္တညာ**တိ “စိရရတ္တာ”တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ **ဝံသညာ**တိ “ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝံသာ”တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ **ပေါရာဏာ**တိ ပုရာတနာ အနဓုနာတနတ္တာ။ **အသံကိဏ္ဏာ** တိ အဝိကိဏ္ဏာ အနပနီတာ။ **အသံကိဏ္ဏပုဗ္ဗာ** တိ “ကိံ ဣမေဟီ”တိ အရိယေဟိ န အပနီတပုဗ္ဗာ။ **န သံကီယန္တိ** တိ ဣဒာနိပိ တေဟိ န အပနီယန္တိ။ **န သံကီယိဿန္တီ** တိ အနာဂတေပိ တေဟိ န အပနီယိဿန္တိ။

အပ္ပဋိကုဋ္ဌာ။ပေ။ **ဝိသူပဟီ** တိ ယေ လောကေ ဝိဒူ သမဏဗြာဟ္မဏာ, တေဟိ အပစ္စက္ခတာ အနိန္ဒိတာ, အဂရဟိတာတိ အတ္ထော။ **ဝိသုဒ္ဓိယာတိအာဒီဟိ** တိ ဝိသုဒ္ဓိအာဒိဒီပနေဟိ။ **ပဒေဟီ**တိ တဂ္ဂေဟိ, ဝိသုဒ္ဓိအတ္ထတာဒိဘေဒဘိန္နေဟိ တ ဓမ္မကောဋ္ဌာသေဟိ။

ဥပဒ္ဒဝေ တိ အနတ္ထေ။ **ဝိသုဒ္ဓိ** န္တိ ဝိသုဇ္ဈနံ သံကိလေသပ္ပဟာနံ။ တစုဂ္ဂတကရဏံ **ဥဂ္ဂဟော** ။ **ပရိယာပုဏနံ** ပရိစယော။ အတ္ထသ္သ ဟဒယေ ဌပနံ **ဓာရဏံ**။ ပရိဝတ္တနံ **တစနံ**။ **ဂန္ထာရဏော** တိ ဂန္ထာရဒေသေ ဥပ္ပန္နော။ **ပဟောန္တိ**တိ သက္ကောန္တိ အနိယ္ယာနမဂ္ဂတိ မိစ္ဆာမဂ္ဂ, မိစ္ဆတ္တနိယတာနိယတမဂ္ဂပိ တ။ သုဝဏ္ဏာန္တိ ကူဋ္ဌသုဝဏ္ဏမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ **ပဏီ**တိ ကာစမဏိပိ။ **မုတ္တာ** တိ ဝေဠုဇာပိ။ **ပတဋ္ဌ**န္တိ ပလ္လတေပိ ဝုစ္စတီတိ **ရတ္တဇမ္ဗုနအာ** ဒိပဒေဟိ တေ ဝိသေသိတာ။

န တတော ဟေဋ္ဌာ တိ (သံ. နိ. ဋ္ဌိ. ၂.၅.၃၆၇; ဒီ. နိ. ဋ္ဌိ. ၂.၃၇၃) ဣဓာဓိပ္ပေတကာယာဒိနံ ဝေဒနာဒိသဘာဝတ္တာဘာတ, ကာယဝေဒနာစိတ္တဝိမုတ္တသ္သ တေဘူမကဓမ္မသ္သ ဝိသံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထုန္တရာဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ စ ဟေဋ္ဌာဂဟဏေသု ဝိပလ္လာသဝတ္ထုနံ အနိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ပဉ္စမသ္သ ပန ဝိပလ္လာသဝတ္ထုနော အဘာဝတ **"န ဥဒ္ဓ"**န္တိ အာဟ။ အာရမ္မဏဝိဘာဂေန ဟေတ္ထ သတိပဋ္ဌာနဝိဘာဂကေတိ။ **တယော သတိပဋ္ဌာနာ** တိ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဒသ္သ အတ္ထုဒ္ဓာရဒသ္သနံ, န ဣဓ ဟင္ဒိယံ ဝုတ္တသ္သ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဒသ္သ အတ္ထဒသ္သနန္တိ။ **အာဒီသု ဟိ သတိကေစရောတိ** တော **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ''ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာနံ သမုဒယော, နာမရူပသမုဒယာ စိတ္တသ္သ သမုဒယော, မနသိကာရသမုဒယာ ဓမ္မာနံ သမုဒယော''တိ သတိပဋ္ဌာနာတိ ဝုတ္တာနံ သတိကေစရာနံ ပကာသကေ သုတ္တပဒေသေ သင်္ဂဏှာတိ။ ဧဝံ ပဋ္ဌိသမ္ဘိဒာဟင္ဒိယမ္ပိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၄) အဝသေသဟင္ဒိပ္ပဒေသဒဿနတ္တော **အာဒိ**-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သတိယာ ပဋ္ဌာန** န္တိ သတိယာ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ အနာဒီနိ သတိယာ ကရောန္တသ္သ ရူပာဒီနိ ကသိဏာဒီနိ စ သတိယာ ဌာနံ ဟောန္တီတိ တံနိတရဏတ္ထမာဟ **"ပဓာနံ ဌာန"**န္တိ။ ပ-သဒ္ဒော ဟိ ဣဓ ''ပဏီတာ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၄ တိကမာတိကာ) ဝိယ ပဓာနတ္ထဒီပကောတိ အဓိပ္ပာယော။

အရိယောတိ အရိယံ သဗ္ဗသတ္တသေဋ္ဌံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမာဟ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ သဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တေ (မ. နိ. ၃.၃၁၁)။ သုတ္တေကဒေသေန ဟိ သုတ္တံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ဟိ –

''တယော သတိပဋ္ဌာနာ ယဒရိယော။ပေ။ မရဟတီတိ ဣတိ ခော ပနေတံ ဝုတ္တံ, ကိဉ္စေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ။ ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, သတ္ထာ သာဝကာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အနုကမ္ပကော ဟိတေသီ အနုကမ္ပံ ဥပာဒာယ ''ဣဒံ တေ ဟိတာယ ဣဒံ တေ သုခာယာ'တိ။ တဿ သာဝကာ န သုဿူသန္တိ, န သောတံ ဩဒဟန္တိ, န အညာ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေန္တိ, ဝေါက္ကမ္မ စ သတ္ထုသာသနာ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော န စေဝ အနတ္တမနော ဟောတိ, န စ အနတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ, အနဝဿုတော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, ပဌမံ သတိပဋ္ဌာနံ, ယဒရိယော။ပေ။ အရဟတိ။

ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, သတ္ထာ။ပေ။ ဣဒံ တေ သုခာယာတိ။ တဿ ဧကစ္စေ သာဝကာ န သုဿူသန္တိ။ ပေ။ ဝတ္တန္တိ။ ဧကစ္စေ သာဝကာ သုဿူသန္တိ။ပေ။ န စ ဝေါက္ကမ္မ သတ္ထုသာသနာ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော န စေဝ အနတ္တမနော ဟောတိ, န စ အနတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ, န စေဝ အတ္တမနော ဟောတိ, န စ အတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ အနတ္တမနတဉ္စ အတ္တမနတဉ္စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဒုတိယံ သတိပဋ္ဌာနံ။ပေ။ အရဟတိ။

ပုန စပရံ။ပေ။ သုခာယာတိ။ တဿ သာဝကာ သုဿူသန္တိ။ပေ။ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော အတ္တမနော စေဝ ဟောတိ, အတ္တမနတဉ္စ ပဋိသံဝေဒေတိ, အနဝဿုတော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, တတိယံ သတိပဋ္ဌာနံ။ပေ။ အရဟတီ''တိ (မ. နိ. ၃.၃၁၁) –

ဧဝံ ပဋိဃာနုနယေဟိ အနဝဿုတတာ, နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတသ္သတိတာယ တဒုဘယဝီတိဝတ္တတာ ''သတိပဋ္ဌာန''န္တိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ ဟိ နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတသ္သတိတာ ဟောတိ အာဝေဏိကဓမ္မဘာဝတော, န ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီနံ။ **ပ**-သဒ္ဒော

အာရမ္ဘံ ဓာတေတိ, အာရမ္ဘော စ ပဝတ္တီတိ ကတွာ အာဟ **“ပဝတ္တယိတဗ္ဗတောတိ အတ္ထော”** တိ။ **သတိယာ** ကရဏဘူတာယ **ပဋ္ဌာနံ** ပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ **သတိပဋ္ဌာနံ** ။ အန-သဒ္ဒော ဟိ ဗဟုလဝစနေန ကမ္မတ္ထောပိ ဟောတီတိ။

တထာဿ ကတ္တုအတ္ထောပိ လဗ္ဘတီတိ **“ပတိဋ္ဌာတီတိ ပဋ္ဌာန”** န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပ-သဒ္ဒော ဘူသတ္ထဝိသိဋ္ဌံ ပက္ခန္ဒနံ ဒီပေတီတိ **“ဩက္ကန္တိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော”** တိ အာဟ။ ပုန ဘာဝတ္ထံ သတိ-သဒ္ဒံ ပဋ္ဌာန-သဒ္ဒဉ္စ ဝဏ္ဏေန္တော **“အထ ဝါ”** တိအာဒိမာဟ။ တေန ပုရိမဝိကပ္ပေ သတိ-သဒ္ဒော ပဋ္ဌာန-သဒ္ဒော စ ကတ္တုအတ္ထောတိ ဝိညာယတိ။ **သရဏဋ္ဌေနာ** တိ စိရကတဿ စိရဘာသိတဿ စ အနုဿရဏဋ္ဌေန။ **ဣဒန္တိ** ယံ “သတိယေဝ သတိပဋ္ဌာန” န္တိ ဝုတ္တံ, ဣဒံ **ဣဓ** ဣမသ္မိံ သုတ္တပဒေသေ အဓိပ္ပေတံ။

ယဒိ ဧဝန္တိ ယဒိ သတိ ဧဝ သတိပဋ္ဌာနံ, သတိ နာမ ဧကော ဓမ္မော, ဧဝံ သန္တေ ကသ္မာ **“သတိပဋ္ဌာနာ”** တိ ဗဟုဝစနန္တိ အာဟ **“သတိဗဟုတ္တာ”** တိအာဒိ။ ယဒိ ဗဟုကာ တော သတိယော, အထ ကသ္မာ “မဂ္ဂေါ” တိ ဧကဝစနန္တိ ယောဇနာ။ **မဂ္ဂဋ္ဌေနာ** တိ နိယျာနဋ္ဌေန။ နိယျာနိကော ဟိ မဂ္ဂဓမ္မော, တေနေဝ နိယျာနိကဘာဝေန ဧကတ္တုပဂတော ဧကန္တတော နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ, အတ္ထိကေဟိ စ တဒတ္ထံ မဂ္ဂီယတီတိ အတ္ထေနာဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ ပစ္စာဟရတိ **“ဝုတ္တဉ္စေတ”** န္တိ။ တတ္ထ **စတဿောပိ စေတာ** တိ ကာယာနုပဿနာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓာပိ စ တော သတိယော။ **အပရဘာဂေ** တိ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ။ **ကိစ္စံ သာဓယမာနာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကာယာဒီသု အာရမ္မဏေသု သုဘသညာဒိဝိဓမနေန ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တိတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ သကိံယေဝ တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓဿပိ ဝိပလ္လာသဿ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာနကိစ္စံ သာဓယမာနာ အာရမ္မဏကရဏဝသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တိ။ စတုဗ္ဗိဓကိစ္စသာဓနေနေဝ ဟေတ္ထ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော။ **ဧဝဉ္စ သတီ** တိ မဂ္ဂဋ္ဌေန ဧကတ္တံ ဥပါဒါယ “မဂ္ဂေါ” တိ ဧကဝစနေန အာရမ္မဏဘေဒေန စတုဗ္ဗိဓတံ ဥပါဒါယ “စတ္တာရော” တိ စ ဝတ္တဗ္ဗတာယ သတိဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ **ဝစနာနုသန္ဓိနာ** “ဧကာယနော အယ” န္တိအာဒိကာ ဒေသနာ **သာနုသန္ဓိကာဝ,** န အနနုသန္ဓိကာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ နိဒဿနေန ပဋိပါဒေတုံ **“မာရသေနပ္ပမဒ္ဒန”** န္တိ သုတ္တပဒံ (သံ. နိ. ၅.၂၂၄) အာနေတွာ **“ယထာ”** တိအာဒိနာ နိဒဿနံ သံသန္ဒေတိ။ **တသ္မာ** တိအာဒိ နိဂမနံ။

ဝိသေသတော ကာယော စ ဝေဒနာ စ အဿာဒဿကာရဏန္တိ တပ္ပဟာနတ္ထံ တေသု တဏှာဝတ္ထူသု ဩဠာရိကသုခုမေသု အသုဘဒုက္ခဘာဝဒဿနာနိ မန္ဒတိက္ခပညေဟိ တဏှာစရိတေဟိ သုကရာနီတိ တာနိ တေသံ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ” တိ ဝုတ္တာနိ, တထာ “နိစ္စံ အတ္တာ” တိ အဘိနိဝေသဝတ္ထုတာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိသေသကာရဏေသု စိတ္တဓမ္မေသု အနိစ္စာနတ္တတာဒဿနာနိ သရာဂါဒိဝသေန သညာဖဿာဒိဝသေန နီဝရဏာဒိဝသေန စ နာတိပ္ပဘေဒအတိပ္ပဘေဒဂတေသု တေသု တပ္ပဟာနတ္ထံ မန္ဒတိက္ခပညာနံ ဒိဋ္ဌိစရိတာနံ သုကရာနီတိ တေသံ တာနိ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ” တိ ဝုတ္တာနိ။ ဧတ္ထ စ ယထာ စိတ္တဓမ္မာနမ္ပိ တဏှာယ ဝတ္ထုဘာဝေ သမ္ဘဝတိ, တထာ ကာယဝေဒနာနမ္ပိ ဒိဋ္ဌိယာတိ သတိပိ နေသံ စတုန္နမ္ပိ တဏှာဒိဋ္ဌိယာ ဝတ္ထုဘာဝေ ယော ယဿ သာတိသယပစ္စယော, တံဒဿနတ္ထံ ဝိသေသဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တိက္ခပညသမထယာနိကော ဩဠာရိကာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော တတ္ထ အဋ္ဌတွာ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ ဝုတ္တံ **“ဩဠာရိကာရမ္မဏေ အသဏ္ဌဟနတော”** တိ။ ဝိပဿနာယာနိကဿ ပန သုခုမေ စိတ္တေ ဓမ္မေသု စ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီတိ စိတ္တဓမ္မာနုပဿနာနံ မန္ဒတိက္ခပညာဝိပဿနာယာနိကာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတာ ဝုတ္တာ။

တေသံ တတ္ထာ တိ ဧတ္ထ တတ္ထ-သဒ္ဒဿ “ပဟာနတ္ထ” န္တိ ဧတေန ယောဇနာ။ ပရတော **တေသံ တတ္ထာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ သဝိသေသာ ကာယေ လဗ္ဘန္တီတိ ဝိသေသေန ကာယော ကာမောဃဿ ဝတ္ထု, ဘဝေသု သုခဂ္ဂဟဏဝသေန ဘဝဿာဒော ဟောတီတိ ဘဝေါဃဿ ဝေဒနာ ဝတ္ထု, သန္တတိဃနဂ္ဂဟဏဝသေန ဝိသေသတော စိတ္တေ အတ္တာဘိနိဝေသော ဟောတီတိ ဒိဋ္ဌောဃဿ စိတ္တံ ဝတ္ထု, ဓမ္မေသု ဝိနိဗ္ဘောဂဿ ဒုက္ကရတ္တာ ဓမ္မာနံ ဓမ္မမတ္တတာယ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတ္တာ သမ္မောဟော ဟောတီတိ အဝိဇ္ဇောဃဿ ဓမ္မာ ဝတ္ထု, တသ္မာ တေသံ ပဟာနတ္ထံ **စတ္တာရောဝ ဝုတ္တာ**။

ယဒဂ္ဂေန စ ကာယော ကာမောဃဿ ဝတ္ထု, တဒဂ္ဂေန အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထဿ ဝတ္ထု, ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ပဋိဃာနုသယော အနုသေတီတိ ဒုက္ခဒုက္ခဝိပရိဏာမဒုက္ခသင်္ခါရဒုက္ခဘူတာ ဝေဒနာ ဝိသေသေန ဗျာပါဒကာယဂန္ထဿ ဝတ္ထု, စိတ္တေ နိစ္စဂ္ဂဟဏဝသေန သဿတဿ အတ္တနော သီလေန သုဒ္ဓီတိအာဒိ ပရာမသနံ ဟောတီတိ သီလဗ္ဗတပ

ရာမာသဿ စိတ္တံ ဝတ္တုံ, နာမရူပပရိစ္ဆေဒေန ဘူတံ ဘူတတော အပဿန္တဿ ဘဝဝိဘဝဒိဋ္ဌိသင်္ခါတော ကင်္ခံ သစ္စာဘိနိဝေသော ဟောတီတိ တဿ ဓမ္မာ ဝတ္တုံ, သုခဝေဒနာဿာဒဝသေန ပရလောကနိရပေက္ခော ''နတ္ထိ ဒိန္န''န္တိ အာဒိကံ ပရာမာသံ ဥပ္ပာဒေတီတိ ဒိဋ္ဌုပ္ပာဒနဿ ဝေဒနာ ဝတ္တုံ သန္တတိဃနဂဟဏဝသေန သရာကဒိစိတ္တေ သမ္မော ဟော ဟောတီတိ မောဟာဂတိယာ စိတ္တံ ဝတ္တုံ, ဓမ္မသဘာဝာနဝဗောဓေန ဘယံ ဟောတီတိ ဘယာဂတိယာ ဓမ္မာ ဝတ္တုံ။ ယေ ပနေတ္ထ အဝုတ္တာ, တေသံ ဝုတ္တနယေန ဝတ္ထုဘာဝေ ယောဇေတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဩဃေသု ဝုတ္တနယာ ဧဝ ယောဂာသဝေသုပိ ယောဇနာ အတ္ထတော အဘိန္နတ္တာ။ တထာ ပဌမောဃတတိယစတုတ္ထဂန္ထယောဇနာယ ဝုတ္တန ယာ ဧဝ ကာယစိတ္တဓမ္မာနံ ဣတရူပာဒါနဝတ္ထုတာ ယောဇနာ, တထာ ကာမောဃဗ္ဗာပာဒကာယဂန္ထယောဇနာယ ဝုတ္တနယာ ဧဝ ကာယဝေဒနာနံ ဆန္ဒဒောသာဂတိ ဝတ္ထုတာ ယောဇနာ တ။

''အာဟာရသမုဒယာ ကာယသမုဒယော, ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာသမုဒယော, (သံ. နိ. ၅.၄၀၈) သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ, ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပ''န္တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၆; ဥဒါ. ၁; ဝိဘ. ၂၂၅) ဝစနတော ကာယာဒီနံ သမုဒယဘူတာ ကဗဠီကာရာ ဟာရဖဿမနောသဉ္စေတနာဝိညာဏာဟာရာ ကာယာဒိပရိဇာနနေန ပရိညာတာ ဟောန္တီတိ အာဟ **''စတုဗ္ဗိဓာဟာရပ ရိညတ္တာ''**တိ **ပကရဏနယောတိ နေတ္တိပကရဏဝသေန** သုတ္တန္တသံဝဏ္ဏနာနယော။

သရဏဝသေနာတိ ကာယာဒီနံ ကုသလာဒိဓမ္မာနဉ္စ ဥပဓာရဏဝသေန။ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဧတာယာတိ သတီတိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဧကတ္တေ ဧကသဘာဝေ နိဗ္ဗာနေ သမောသရဏံ သမာဂမော **ဧကတ္တသမောသရဏံ** ။ တေ ဒေဝ ဟိ ဒဿေတုံ **''ယထာ ဟီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဧကနိဗ္ဗာနပဝေသဟေတုဘူတာ တ သမာနတာ ဧကော သတိပဋ္ဌာန ဿ ဘာဝေ ဧကတ္တံ, တတ္ထ သမောသရဏံ တံသဘာဂတာ **ဧကတ္တသမောသရဏံ** ။ ဧကနိဗ္ဗာနပဝေသဟေတုဘာ ဝံ ပန ဒဿေတုံ **''ယထာ ဟီ''**တိအာဒိမာဟ။ တေသံ အတ္ထေ သရဏောကတ္တသမောသရဏာနိ သဟေဝ သတိပဋ္ဌ ဋ္ဌာနေကဘာဝဿ ကာရဏတ္တေန ဝုတ္တာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ, ပုရိမသ္မိံ ဝိသုံ။ **သရဏဝသေနာ**တိ တ ''ဂမနဝသေနာ''တိ အတ္ထေ သတိ တဒေဝ ဂမနံ သမောသရဏန္တိ, သမောသရဏေ တ သတိသဒ္ဒတ္ထဝသေန အဝုစ္စမာနေ ဓာရဏတာဝ သတီတိ သတိသဒ္ဒတ္ထန္တရာဘာဝတ ပုရိမံ သတိဘာဝဿ ကာရဏံ, ပစ္ဆိမံ ဧကဘာဝဿာတိ နိဗ္ဗာနသမောသရဏေ ပိ သဟိတာနေဝ တာနိ သတိပဋ္ဌာနေကဘာဝဿ ကာရဏာနိ ဝုတ္တာနိ ဟောန္တိ။ **စုဒ္ဒသဝိဓေန, နဝဝိဓေန, သောဠသဝိ ဓေန, ပဉ္စဝိဓေနာ**တိ ဣတံ ဥပရိ ဟဋ္ဌိယံ (မ. နိ. ၁.၁၀၇) အာဂတာနံ အာနာပာနပဗ္ဗာဒီနံ ဝသေန ဝုတ္တံ, တေသံ ပန အန္တရ ဘေဒဝသေန တဒနုဂတဘေဒဝသေန စ ဘာဝနာယ အနေကဝိဓတာ လဗ္ဘတိယေဝ။ စတူသု ဒိသာသု ဥဋ္ဌာနကဘဏ္ဍသဒိ သတာ ကာယာနုပဿနာဒိတံတံသတိပဋ္ဌာနဘာဝနာနုဘာဝဿ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

''ဧကစရေ, ဘိက္ခဝေ, စရထ သကေ ပေတ္တိကေ ဝိသယေ''တိအာဒိဝစနတော (ဒီ. နိ. ၃.၈၀; သံ. နိ. ၅.၃၇၂) ဘိက္ခု ဧကစရာ ဧတေ ဓမ္မာ, ယဒိဒံ ကာယာနုပဿနာဒယော။ တတ္ထ ယသ္မာ ကာယာနုပဿနာဒိပဋိပတ္တိယာ ဘိက္ခု ဟော တိ, တသ္မာ ''ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတီ''တိအာဒိနာ ဘိက္ခုံ ဒဿေတိ, ဘိက္ခုမှိ တံ နိယမတောတိ အာဟ **''ပဋိပတ္တိယာ ဘိက္ခုဘာဝဒဿနတော''**တိ။ သတ္တုံ စရိယာနုဝိဓာယကတ္တာ သကလသာသနသမ္ပဋိဂ္ဂါဟကတ္တာ စ **သဗ္ဗပ္ပ ကာရာယ အနုသာသနိယာ ဘာဇနဘာဝတော**။

သမံ စရေယျာ တိ ကာယာဒိဝိသမစရိယံ ပဟာယ ကာယာဒီဟိ သမံ စရေယျ။ ရာကဒိဝူပသမေန **သန္တော** ။ ဣန္ဒြိ ရိယဒမေန **ဒန္တော** ။ စတုမဂ္ဂနိယာမေန **နိယတော**။ သေဋ္ဌစရိတာယ **ဗြဟ္မစာရီ** ။ ကာယဒဏ္ဍာဒိဩရောပနေန **နိဓာယ ဒဏ္ဍံ**။ အရိယဘာဝေ ဌိတော **သော** ဧဝရူပေ ဗာဟိတပာပသမိတပာပဘိန္နကိလေသတာဟိ **ဗြာဟ္မဏော သမဏော ဘိက္ခူ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

''အယဉ္စေဝ ကာယော ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပ''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၇၃) ခန္ဓပဉ္စကံ, ''သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံ ဝေဒေတီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၇၁, ၂၈၇; ဟရာ. ၁၁) နာမကာယော ကာယောတိ ဝုစ္စတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **''ကာယေတိ ရူပကာယေ''**တိ အာဟ။

အသမ္မိဿတော တိ ''ဝေဒနာဒယောပိ ဧတ္ထ သိတာ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓါ''တိ ကာယေ ဝေဒနာဒိအနုပဿနာပသင် ဂေပိ အာပန္နေ တတော အသမ္မိဿတောတိ အတ္ထော။ သမူဟဝိသယတာယ စဿ ကာယ-သဒ္ဒဿ သမုဒာယပဟ

အနတာယ စ အသုဘာကာရသ္ “ကာယေ”တိ ဧကဝစနံ, တထာ အာရမ္မဏာဒိဝိဘာဂေန အနေကဘေဒဘိန္နမ္ပိ စိတ္တံ စိတ္တဘာဝသာမညေန ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ “စိတ္တေ”တိ ဧကဝစနံ, ဝေဒနာ ပန သုခါဒိဘေဒဘိန္နာ ဝိသုံ ဝိသုံ အနုပဿိတဗ္ဗာတိ ဒဿေန္တေန “ဝေဒနာသူ”တိ ဗဟုဝစနေန ဝုတ္တာ, တထေဝ စ နိဒ္ဒေသော ပဝတ္တိတော, ဓမ္မာ စ ပရော ပဏ္ဏာသဘေဒါ အနုပဿိတဗ္ဗာကာရေန စ အနေကဘေဒါ တေတိ တေပိ ဗဟုဝစနဝသေနေဝ ဝုတ္တာ။ အဝယဝီကဟ-သမညာတိဓာဝန-သာရာဒာနာဘိနိဝေသနိသေဓနတ္ထံ ကာယံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဟိ, တာနိ စ ကေသာဒီဟိ, ကေသာဒိကေ စ ဘူတုပာဒါယရူပေဟိ ဝိနိဗ္ဘုဇ္ဇန္တော **“တထာ န ကာယေ”**တိအာဒိမာဟ။ ဟသာဒါဒိနဂရာဝယဝသမူဟေ အဝယဝီတဒိနော ပိ အဝယဝီကဟံ န ကရောန္တိ, နဂရံ နာမ ကောစိ အတ္ထော အတ္ထီတိ ပန ကေသဉ္စိ သမညာတိဓာဝနံ သိယာတိ ဣတ္ထိပုရိသာဒိသမညာတိဓာဝနေ နဂရနိဒဿနံ ဝုတ္တံ။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမူဟော, ကေသလောမာဒိသမူဟော ဘူတုပာဒါယသမူဟော စ ယထာဝုတ္တသမူဟေ တဗ္ဗိနိမုတ္တော ကာယောပိ နာမ ကောစိ နတ္ထိ, ပဂေဝ ဣတ္ထိအာဒယောတိ အာဟ **“ကာယော တ။ပေ။ ဒိဿတီ”** တိ။ **ကောစိ ဓမ္မော** တိ ဣမိနာ သတ္တဇီဝါဒိ ပဋိက္ခိပတိ, အဝယဝီ ပန ကာယပဋိက္ခေပေနေဝ ပဋိက္ခိတ္တောတိ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ ကာယာဒိသညာဘိဓာနာနီတိအာဟ **“ယထာဝုတ္တ။ပေ။ ကရောန္တိ”** တိ။

ယံ ပဿတိ ဣတ္ထိံ ပုရိသံ တ။ နနု စက္ခုနာ ဣတ္ထိပုရိသဒဿနံ နတ္ထီတိ? သစ္စမေတံ, “ဣတ္ထိံ ပဿာမိ, ပုရိသံ ပဿာမီ”တိ ပန ပဝတ္တသညာယ ဝသေန “ယံ ပဿတီ”တိ ဝုတ္တံ။ မိစ္ဆာဒဿနေန တ ဒိဋ္ဌိယာ **ယံ ပဿတိ, န တံ ဒိဋ္ဌံ, တံ** ရူပာယတနံ န ဟောတီတိ အတ္ထော ဝိပရီတဂ္ဂာဟဝသေန မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတရူပတ္တာ။ အထ တ တံ ကေသာဒိဘူတုပာဒါယသမူဟသင်္ခာတံ ဒိဋ္ဌံ န ဟောတိ အစက္ခုဝိညာဏဝိညေယျတ္တာ, ဒိဋ္ဌံ တ တံ န ဟောတိ။ **ယံ ဒိဋ္ဌံ တံ န ပဿတီ**တိ ယံ ရူပာယတနံ ကေသာဒိဘူတုပာဒါယသမူဟသင်္ခာတံ ဒိဋ္ဌံ, တံ ပညာစက္ခုနာ ဘူတတော န ပဿတီတိ အတ္ထော။ **အပဿံ ဗဇ္ဈတေ** တိ ဣမံ အတ္တဘာဝံ ယထာဘူတံ ပညာစက္ခုနာ အပဿန္တော “ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ ကိလေသဗန္ဓနေန ဗဇ္ဈတိ။

န အညဓမ္မာနုပဿီ တိ န အညသဘာဝါနုပဿီ, အသုဘာဒိတော အညာကာရာနုပဿီ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတီ** တိအာဒိနာ တမေဝတ္ထံ ပာကဋံ ကရောတိ။ **ပထဝီကာယန္တိ** ကေသာဒိကောဋ္ဌာသပထဝိံ ဓမ္မသမူဟတ္တာ “ကာယော”တိ ဝဒတိ, လက္ခဏပထဝိမေဝ တ အနေကပ္ပဘေဒံ သကလသရီရဂတံ ပုဗ္ဗာပရိယဘာဝေန စ ပဝတ္တမာနံ သမူဟဝသေန ဂဟေတွာ “ကာယော”တိ ဝဒတိ။ **အာပေါကာယန္တိ**အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗဿာ တိ “အဟံ မမ”န္တိ ဧဝံ အတ္တတ္တနိယဘာဝေန အန္ဓဗာလေဟိ ဂဟေတဗ္ဗဿ။ ဣဒါနိ သတ္တန္နံ အနုပဿနာကာရာနမ္ပိ ဝသေန ကာယာနုပဿနံ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **အနိစ္စတော အနုပဿတီ**တိ စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယံ “အနိစ္စ”န္တိ အနုပဿတိ, ဧဝံ ပဿန္တော ဧဝံ စဿ အနိစ္စာကာရမ္ပိ အနုပဿတီတိ ဝုစ္စတိ။ တထာဘူတဿ စဿ နိစ္စဂ္ဂဟဿ လေသောပိ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“နော နိစ္စတော”**တိ တထာဟေသ “နိစ္စသညံ ပဇဟတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၃၅) ဝုတ္တော။ ဧတ္ထ စ “အနိစ္စတော ဧဝ အနုပဿတီ”တိ ဧဝ-ကာရော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ တေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“နော နိစ္စတော”**တိ ဝုတ္တံ။ န စေတ္ထ ဒုက္ခတော အနုပဿနာဒိနိဝတ္တနမာသင်္ကိတဗ္ဗံ ပဋိယောဂီနိဝတ္တနပရတ္တာ ဧဝ-ကာရဿ, ဉပရိဒေသနာရုဠှတ္တာ စ တာသံ။

ဒုက္ခတော အနုပဿတီ တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ဝိသေသော – အနိစ္စဿ ဒုက္ခတ္တာ တမေဝ ကာယံ ဒုက္ခတော အနုပဿတိ, ဒုက္ခဿ အနတ္တတ္တာ **အနတ္တတော အနုပဿတိ** ။ ယသ္မာ ပန ယံ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ, တံ အနဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ, န တတ္ထ ရဇ္ဇိတဗ္ဗံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“နိဗ္ဗိန္ဒတိ နော နန္ဒတိ, ဝိရဇ္ဇတိ နော ရဇ္ဇတီ”** တိ။ သော ဧဝံ အရဇ္ဇန္တော ရာဂံ **နိရောဓေတိ နော သမုဒေတိ,** သမုဒယံ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပဋိပန္နော စ **ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတိ။** အယဉှိ အနိစ္စာဒိအနုပဿနာ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ကာယတန္နိဿယခန္ဓာဘိသင်္ခာရေဟိ ကိလေသာနံ ပရိစ္စဇနတော, သင်္ခတဒောသဒဿနေန တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ ပက္ခန္ဒနတော “ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စေဝ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေါ စာ”တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ တာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဝုတ္တနယေန ကိလေသေ စ ပရိစ္စဇတိ, နိဗ္ဗာနေ စ ပက္ခန္ဒတိ , တထာဘူတော စ နိဗ္ဗတ္တနဝသေန ကိလေသေ န အာဒိယတိ, နာပိ အဒေါသဒဿိတာဝသေန သင်္ခတာရမ္မဏံ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတီ”** တိ။ ဣဒါနိဿ တာဟိ အနုပဿနာဟိ ယေသံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **“သော တံ အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇ**

ဟာတီ”တိ။ တတ္ထ **နိစ္စသညာ**တိ “သင်္ခါရာ နိစ္စာ”တိ ဧဝံ ပဝတ္တဝိပရီတသညာ။ ဒိဋ္ဌိစိတ္တဝိပလ္လာသပဟာနမုခေနေဝ သညာဝိပလ္လာသပ္ပဟာနန္တိ သညာဂဟဏံ, သညာသီသေန ဝါ တေသမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **နန္ဒိ**န္တိ သပ္ပီတိကတဏှံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဝိဟရတီတိ ဣမိနာ ကာယာနုပဿနာသမင်္ဂိနော ဣရိယာပထဝိဟာရော ဝုတ္တောတိ အာဟ **“ဣရိယတီ”**တိ ဣရိယာပထံ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန အဘိဗျာပနတော **“တီသု ဘဝေသူ”**တိ ဝုတ္တံ, ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ပန ကိလေသာ ပရိတ္တဘူမကာ ဧတေတိ။ ယဒိပိ ကိလေသာနံ ပဟာနံ အာတာပနန္တိ တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနမ္ပိ အတ္ထေဝ, အာတာပ-သဒ္ဒော ပန ဝီရိယေယေဝ နိရုဠ္ဟောတိ ဝုတ္တံ **“ဝီရိယဿေတံ နာမ”**န္တိ။ အထ ဝါ ပဋိပက္ခပဟာနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အဗ္ဘုဿဟနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ ဝီရိယဿ သာတိသယံ တဒာတာပနန္တိ ဝီရိယမေဝ တထာ ဝုစ္စတိ, န အညေ ဓမ္မာ။ **အာတာပီ**တိ စာယမီကာရော ပသံသာယ, အတိသယဿ ဝါ ဒီပကောတိ အာတာပီဂဟဏေန သမ္မပ္ပဓာနသမင်္ဂိတံ ဒဿေတိ။ သမ္မာ, သမန္တတော, သာမဥ္စ ပဇာနန္တော **သမ္ပဇာနော,** အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနေ အညဓမ္မာနုပဿိတာဘာဝေန သမ္မာ အဝိပရီတံ, သဗ္ဗာကာရပဇာနနေန သမန္တတော, ဥပရူပရိ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန ပဝတ္တိယာ သယံ ပဇာနန္တောတိ အတ္ထော။ ယဒိ ပညာယ အနုပဿတိ, ကထံ သတိပဋ္ဌာနတာတိ အာဟ **“န ဟိ”**တိအာဒိ။ **သဗ္ဗတ္ထိက**န္တိ သဗ္ဗတ္ထ ဘဝံ သဗ္ဗတ္ထ လီနေ ဥဒ္ဓတေ စ စိတ္တေ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ, သဗ္ဗေ ဝါ လီနေ ဥဒ္ဓတေ စ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ အတ္ထိကာ ဧတာယာတိ **သဗ္ဗတ္ထိကာ** ။ သတိယာ လဒ္ဓူပကာရာယ ဧဝ ပညာယ ဧတ္ထ ယထာဝုတ္တေ **ကာယေ** ကမ္မဋ္ဌာနိကော ဘိက္ခု **ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ အန္တောသင်္ခေပေ** အန္တော ဩလီယနော, ကောသဇ္ဇန္တိ အတ္ထော။ **ဥပါယပရိဂ္ဂဟေ**တိ ဧတ္ထ သီလဝိသောဓနာဒိ ဂဏနာဒိ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လာဒိ စ **ဥပါယော,** တဗ္ဗိပရိယာယတော **အနုပါယော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ စ ဥပဋ္ဌိတဿတိ ယထာဝုတ္တဥပါယံ န ပရိစ္စဇတိ, အနုပါယဥ္စ န ဥပါဒိယတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“မုဋ္ဌဿတိ။ပေ။ အသမတ္ထော ဟောတီ”**တိ။ **တေနာ**တိ ဥပါယာနုပါယာနံ ပရိဂ္ဂဟပရိဝဇ္ဇနေသု အပရိစ္စာဂပရိဂ္ဂဟေသု စ အသမတ္ထဘာဝေန **အဿ** ယောဂိနော။

ယသ္မာ သတိယေဝေတ္ထ သတိပဋ္ဌာနံ ဝုတ္တာ, တသ္မာဿ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဝီရိယာဒယော အင်္ဂန္တိ အာဟ **“သမ္ပယောဂင်္ဂဥ္စဿ ဒဿေတွာ”**တိ။ အင်္ဂ-သဒ္ဒော စေတ္ထ ကာရဏပရိယာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, သတိဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ သမာဓိဿပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တဿာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ ယသ္မာ ဝါ သတိသီသေနာယံ ဒေသနာ။ န ဟိ ကေဝလာယ သတိယာ ကိလေသပ္ပဟာနံ ဟောတိ, နိဗ္ဗာနာဓိဂမော ဝါ, န စ ကေဝလာ သတိ ပဝတ္တတိ, တသ္မာဿ ဈာနဒေသနာယံ သဝိတက္ကာဒိဝစနဿ ဝိယ သမ္ပယောဂင်္ဂဒဿနတာတိ အင်္ဂ-သဒ္ဒဿ အဝယဝပရိယာယတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ပဟာနင်္ဂ**န္တိ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆; မ. နိ. ၁.၂၇၁, ၂၈၇; သံ. နိ. ၂.၁၅၂; အ. နိ. ၄.၁၂၃; ပါရာ. ၁၁) ဝိယ ပဟာတဗ္ဗင်္ဂံ ဒဿေတုံ။ ယသ္မာ ဧတ္ထ လောကိယမဂ္ဂေ အဓိပ္ပေတော, န လောကုတ္တရမဂ္ဂေ, တသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂိယမေဝ ဝိနယံ ဒဿေန္တော **“တဒင်္ဂဝိနယေန ဝါ ဝိက္ခမ္ဘနဝိနယေန ဝါ”**တိ အာဟ။ **တေသံ ဓမ္မာန**န္တိ ဝေဒနာဒိဓမ္မာနံ။ တေသဥ္ဟိ တတ္ထ အနဓိပ္ပေတတ္တာ **“အတ္ထုဒ္ဓာရနယေနေတံ ဝုတ္တ”**န္တိ ဝုတ္တံ။

အဝိသေသေန ဒွီဟိပိ နီဝရဏပ္ပဟာနံ ဝုတ္တန္တိ ကတွာ ပုန ဧကေကေန ဝုတ္တံ ပဟာနဝိသေသံ ဒဿေတုံ **“ဝိသေသေနာ”**တိ အာဟ။ အထ ဝါ “ဝိနေယျ နီဝရဏာနီ”တိ အဝတွာ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿဝစနဿ ပယောဇနံ ဒဿေန္တော **“ဝိသေသေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ကာယာနုပဿနာဘာဝနာယ ဟိ ဥဇုဝိပစ္စနီကာနံ အနုရောဓာဒီနံ ပဟာနံ ဒဿနံ ဧတဿ ပယောဇနန္တိ။ **ကာယသမ္ပတ္တိမူလကဿာ**တိ ရူပ-ဗလ-ယောဗ္ဗနာရောဂျာဒိ-သရီရသမ္ပဒာ-နိမိတ္တဿ။ ဝုတ္တဝိပရိယာယတော **ကာယဝိပတ္တိမူလကော ဝိရောဓော** ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကာယဘာဝနာယာ**တိ ကာယာနုပဿနာဘာဝနာယ။ သာ ဟိ ဣဓ “ကာယဘာဝနာ”တိ အဓိပ္ပေတာ။ **တေနာ**တိ အနုရောဓာဒိပ္ပဟာနဝစနေန။ **ယောဂါနုဘာဝေါ ဟီ**တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ပါကဋကရဏံ။

သတိသမ္ပဇညေနာတိ အတိသမ္ပဇညဂ္ဂဟဏေန။ **သဗ္ဗတ္ထိကကမ္မဋ္ဌာန**န္တိ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မေတ္တာ မရဏဿတိ အသုဘဘာဝနာ စ။ ဣဒဥ္ဟိ စတုက္ကံ ယောဂိနာ ပရိဟရိယမာနံ “သဗ္ဗတ္ထိကကမ္မဋ္ဌာန”န္တိ ဝုစ္စတိ အတိသမ္ပဇညဗလေန အဝိစ္ဆိန္နဿ တဿ ပရိဟရိတဗ္ဗတ္တာ, **သတိယာ ဝါ သမထော ဝုတ္တော** တဿာ သမာဓိက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတတ္တာ။

တေနာတိ သဒ္ဒတ္ထံ အနာဒိယိတွာ ဘာဝတ္ထသ္မိံ ဝိဘဇနဝသေန ပဝတ္တေန ဝိဘင်္ဂပါဠေန သဟ။ **အဋ္ဌကထာနယော**တိ သဒ္ဒတ္ထသ္သပိ ဝိဝရဏဝသေန ယထာရုတံ ဝုတ္တော အတ္ထသံဝဏ္ဏနာနယော။ **ယထာ သံသန္ဒတီ**တိ ယထာ အတ္ထတော အဓိပ္ပာယတော စ အဝိလောမေန္တော အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိ သမေတိ, ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝေဒနာဒီနံ ပုန ဝစနေတိ ဇဋ္ဌေ နိဒ္ဒိသယပစ္စယဘာဝဝသေန စိတ္တဓမ္မာနံ ဝေဒနာသန္နိဿိတတ္တာ ပဉ္စတေ ကာရဘာဝေ အရူပဓမ္မာနံ ရူပပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတော စ ဝေဒနာယ ကာယာဒိအနုပဿနာပသင်္ဂေပိ အာပန္နေ တဒသမ္မိဿ သတော ဝတ္တာနဒဿနတ္ထံ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂါဒိဒဿနတ္ထဉ္စ ဒုတိယဝေဒနာဂဟဏံ။ တေန န ဝေဒနာယံ ကာယာနုပဿီ, စိတ္တဓမ္မာနုပဿီ တ, အထ ခော ဝေဒနာနုပဿီယေဝတိ ဝေဒနာသင်္ခာတေ ဝတ္ထုသ္မိံ ဝေဒနာနုပဿနာ ကာရဿေဝ ဒဿနေန အသမ္မိဿတော ဝတ္ထာနံ ဒဿိတံ ဟောတိ။ တထာ ''ယသ္မိံ သမယေ သုခာ ဝေဒနာ, န တသ္မိံ သမယေ ဒုက္ခာ အဒုက္ခမသုခာ တ ဝေဒနာ။ ယသ္မိံ တ ပန သမယေ ဒုက္ခာ အဒုက္ခမသုခာ တ ဝေဒနာ, န တသ္မိံ သမယေ ဣတရာ ဝေဒနာ''တိ ဝေဒနာဘာဝသာမညေ အဋ္ဌတွာ တံ တံ ဝေဒနံ ဝိနိဗ္ဘုဇိတွာ ဒဿနေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေ ခုဘာဝဝိဝေကော ဒဿိတော ဟောတိ။ တေန တာသံ ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနဒဿနေန အနိစ္စတာယ တတော ဧဝ ဒုက္ခတာယ အနတ္တတာယ စ ဒဿနံ ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။ **ဃနဝိနိဗ္ဘောဂါဒိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အယမ္ပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယဥှိ ဝေဒနာယံ ဝေဒနာနုပဿီယေဝ, န အညဓမ္မာနုပဿီ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ နာမ ဇာလော အမဏိသဘာဝေပိ ဥဒကဗုဗ္ဗုဋ္ဌကေ မဏိအာကာရာနုပဿီ ဟောတိ, န ဧဝမယံ ဋ္ဌိတိရမဏီယေပိ ဝေဒယိတေ, ပဂေဝ ဣတ ရသ္မိံ မနုညာကာရာနုပဿီ, အထ ခော ခဏဘင်္ဂုရတာယ အဝသဝတ္တိတာယ ကိလေသာသုစိပဂ္ဃရဏတာယ စ အနိစ္စ အနတ္တအသုဘာကာရာနုပဿီ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာယ သင်္ခာရဒုက္ခတာယ စ ဝိသေသတော ဒုက္ခာနုပဿီယေဝတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝံ စိတ္တဓမ္မေသုပိ ယထာရဟံ ပုန ဝစနေ ပယောဇနံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **''ကေဝလံ ပနိဓာ''**တိအာဒိနာ ဣဓ 'တေ့ တကံ ဝေဒိတဗ္ဗ''န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗပရိစ္ဆေဒံ ဒဿေတိ။ **သေ နယော**တိ ဣမိနာ ယထာ စိတ္တံ ဓမ္မာ စ အနုပဿိတဗ္ဗာ, တထာ တာနိ အနုပဿန္တော ''စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ, ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ''တိ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။

ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဒ တိ ယော ဘိက္ခု သုခဝေဒနံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာယ ''ဒုက္ခ''န္တိ ပညာစက္ခုနာ အဒ္ဒက္ခိ။ **ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော** တိ ဒုက္ခဝေဒနံ ပီဠာဇနနတော အန္တောတုဒနတော ဒုန္နီဟရဏတော စ သလ္လန္တိ အဒ္ဒက္ခိ ပဿိ။ **အဒုက္ခမသုခ**န္တိ ဥပေက္ခာဝေဒနံ။ **သန္တံ** န္တိ သုခဒုက္ခာနိ ဝိယ အနောဠာရိကတာယ ပစ္စယဝသေန ဝူပသန္တသ ဘာဝတာယ စ သန္တံ။ **အနိစ္စတော**တိ ဟုတွာ အဘာဝတော ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတော တာဝကာလိကတောနိစ္စပဋိက္ခေပ တော စ ''အနိစ္စ''န္တိ ယော အဒ္ဒက္ခိ။ **သ ဝေ သမ္မဒ္ဒသော ဘိက္ခု** ဧကံသေန ပရိဗ္ဗုတ္တံ တ ဝေဒနာယ သမ္မာ ပဿန ကောတိ အတ္ထော။

ဒုက္ခာတိပီ တိ သင်္ခါရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခာ ဣတိပိ။ **သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိံ** န္တိ သဗ္ဗံ တံ ဝေဒယိတံ ဒုက္ခသ္မိံ အန္တော ဂဓံ ပရိယာပန္နံ ဝဒာမိ သင်္ခါရဒုက္ခတာနတိဝတ္တနတော။ **သုခဒုက္ခတောပိ စာ**တိ သုခာဒီနံ ဌိတိဝိပရိဏာမညာဏသုခ တာယ ဝိပရိဏာမဌိတိအညာဏဒုက္ခတာယ စ ဝုတ္တတ္တာ တိဿောပိ သုခတော, တိဿောပိ စ ဒုက္ခတော အနုပဿိ တဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ရူပာဒိ**-အာရမ္မဏ** ဆန္ဒာဒိ- **အဓိပတိ-**ဉာဏာဒိ-**သဟဇာတ-** ကာမာဝစရာဒိ-**ဘူမိ**နာနတ္တဘေဒအနံ ကုသလာကုသလ-တံဝိပာကကိရိယာ-နာနတ္တာဒိဘေဒအနဉ္စ, အာဒိ-သဒ္ဒေန သင်္ခါရိကာသင်္ခါရိကာသ-ဝတ္ထုကာဝတ္ထုကာ ဒိ-နာနတ္တဘေဒအနဉ္စ ဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သုညတဓမ္မဿာ** တိ ''ဓမ္မာ ဟောန္တိ''တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၂၁) သုညတတရေ အာဂတသုညတသဘာဝဿ ဝသေန။ **''ကာမဉ္စေတ္ထာ''** တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗေ ပဟီနတ္တာ ပုန ပဟာနံ န ဝ တ္တဗ္ဗန္တိ စောဒနံ ဒဿေတိ, မဂ္ဂစိတ္တက္ခဏေ တ ဧကတ္ထ ပဟီနံ သဗ္ဗတ္ထ ပဟီနမေဝ ဟောတီတိ ဝိသုံ ဝိသုံ န ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ တတ္ထ ပုရိမာယ စောဒနာယ နာနာပုဂ္ဂလပရိဟာရော, ပစ္ဆိမာယ နာနာစိတ္တက္ခဏိကပရိဟာရော။ လောကိယဘာဝနာယ ဟိ ကာယေ ပဟီနံ န ဝေဒနာဒီသု ပဟီနံ ဟောတိ ယဒိပိ န ပဝတ္တေယျ, န ပဋိပက္ခဘာဝနာယ တ တ္ထ သာ အဘိဇ္ဈာဒောမနဿဿ အပ္ပဝတ္တိ ဟောတီတိ ပုန တပ္ပဟာနံ ဝတ္တဗ္ဗမေဝါတိ။ **ဧကတ္ထ ပဟီနံ သေ သေသုပိ ပဟီနံ ဟောတီ**တိ မဂ္ဂသတိပဋ္ဌာနဘာဝနံ, လောကိယဘာဝနာယ တ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဝတ္တိမတ္တံ သန္ဓာယ ဝု တ္တံ။ ''ပဉ္စပိ ခန္ဓာ လောကော''တိ ဟိ ဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. ၃၆၂, ၃၆၄, ၃၆၆, ၃၇၃) စတူသုပိ ဌာနေသု ဝုတ္တန္တိ။

ဥဒ္ဒေသဝါရဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

ကာယာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ

အာနာပာနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၀၇. ဗာဟိရကေသုပိ ဣတော ဧကဒေသဿ သမ္ဘဝတော သဗ္ဗပ္ပကာရဂ္ဂဟဏံ ကတံ **“သဗ္ဗပ္ပကာရကာယာနုပဿနာနိဒ္ဒေသဿာ”**တိ။ တေန ယေ ဣမေ အာနာပာနပဗ္ဗာဒိဝသေန အာဂတာ စုဒ္ဒသပ္ပကာရာ, တဒန္တောဂဓာ စ အဇ္ဈတ္တာဒိအနုပဿနာ ပကာရာ, တထာ **ကာယဂတာသတိသုတ္တေ** (မ. နိ. ၃.၁၅၄) ဝုတ္တာ ကေသာဒိဝဏ္ဏသဏ္ဌာနကသိဏာရမ္မဏစတုက္ကဇ္ဈာနပ္ပကာရာ, လောကိယာဒိပ္ပကာရာ စ, တေ သဗ္ဗေပိ အနဝသေသတော သင်္ဂဏှာတိ။ ဣမေ စ ပကာရာ ဣမသ္မိံယေဝ သာသနေ, န ဣတော ဗဟိဒ္ဓာတိ ဝုတ္တံ **“သဗ္ဗပ္ပကာရ။ပေ.။ ပဋိသေဓနော စာ”**တိ။ တတ္ထ **တထာဘာဝပဋိသေဓနော**တိ သဗ္ဗပ္ပကာရကာယာနုပဿနာနိဒ္ဒေသဿ ပုဂ္ဂလဿ အညသာသနဿ နိဿယဘာဝပဋိသေဓနော။ တေန “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ”တိ ဧတ္ထ ဣဓ-သဒ္ဒော အန္တောဂဓဧဝသဒ္ဒတ္ထောတိ ဒဿေတိ ။ သန္တိ ဟိ ဧကပဒါနိပိ သာဝဓာရဏာနိ ယထာ “ဝါယုဘက္ခော”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၇၄)။ တေနာဟ **“ဣဓေဝ သမဏော”**တိအာဒိ။ ပရိပုဏ္ဏသမဏကရဏဓမ္မော ဟိ သော, ယော သဗ္ဗပ္ပကာရကာယာနုပဿနာနိဒ္ဒေသကော။ **ပရပ္ပဝါဒါ** တိ ပရေသံ အညတိတ္ထိယာနံ နာနပ္ပကာရာ ဝါဒါ တိတ္ထာယတနာနိ။

အရညာဒိကဿေဝ ဘာဝနာနုရူပသေနာသနတံ ဒဿေတုံ **“ဣမဿ ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒုဒ္ဒမော ဒမထံ အနုပဂတော ကေဏော **ကူဋဓေနုယာ**။ အောဟနကာလေ ယထာ ထနေဟိ အနဝသေသတော ခီရံ န ပဂ္ဃရတိ, ဧဝံ အောဟပဋိဗန္ဓိနီ **ကူဋဓေနု**။ ရူပသဒ္ဒာဒိကေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကအဿာဒေ **ရူပာရမ္မဏာဒိရသော။ ပုဗ္ဗေ အာစိဏ္ဏာရမ္မဏ** န္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာတော ပုဗ္ဗေ, အနာဒိမတိ ဝါ သံသာရေ ပရိစိတာရမ္မဏံ။

နိဗန္ဓေယျာ တိ ဗန္ဓေယျ။ **သတိယာ**တိ သမ္မဒေဝ ကမ္မဋ္ဌာနဿ သလ္လက္ခဏဝသေန ပဝတ္တာယ သတိယာ။ **အာရမ္မဏေ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ။ ဒဠှန္တိ ထိရံ, ယထာ သတောကာရိဿ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေ သမာဓိ ဣဇ္ဈတိ, တထာ ထာမဂတံ ကတွာတိ အတ္ထော။

ဝိသေသာဓိဂမဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရပဒဋ္ဌာန န္တိ သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓါနံ, ဧကစ္စာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ, ဗုဒ္ဓသာဝကာနဉ္စ ဝိသေသာဓိဂမဿ, အညေန ကမ္မဋ္ဌာနေန အဓိဂတဝိသေသာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရဿ စ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ။ **ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယော ဝိယ ဘဂဝါ** ယောဂီနံ အနုရူပနိဝါသဋ္ဌာနုပဒိသနတော။ **ဘိက္ခု ဒီပိသဒိသော** အရညေ ဧကာကီ ဝိဟရိတွာ ပဋိပက္ခနိမ္မထနေန ဣစ္ဆိတတ္ထသာဓနတော။ **ဖလမုတ္တမ** န္တိ သာမညဖလံ သန္ဓာယာဟ။ **ပရက္ကမဇဝယောဂ္ဂဘူမိ** န္တိ ဘာဝနုဿာဟဇဝဿ ယောဂ္ဂကရဏဘူမိဘူတံ။

အဿာသပဿာသာနံ ဝသေန သိက္ခတော တိ အဿာသပဿာသာနံ ဒီဃရဿတာပဇာနန-သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒန-ဩဠာရိကောဠာရိကပဋိပ္ပဿမ္ဘနဝသေန ဘာဝနာနုယောဂံ သိက္ခတော, တထာဘူတော ဝါ ဟုတွာ တိဿော သိက္ခာ ပဝတ္တယတော။ **အဿာသပဿာသနိမိတ္တေ** တိ အဿာသပဿာသသန္နိဿယေန ဥပဋ္ဌိတပဋိဘာဂနိမိတ္တေ။ **အဿာသပဿာသေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ** ရူပမုခေန ဝိပဿနံ အဘိနိဝိသန္တော, ယော “အဿာသပဿာသကမ္မိကော”တိ ဝုတ္တော။ **ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ** အရူပမုခေန ဝိပဿနံ အဘိနိဝိသန္တော။ **ဝတ္ထု နာမကရဇကာယော** စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော။ **အညော သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထီ** တိ ဝိသုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိ “တယိဒံ ဓမ္မမတ္တံ န အဟောတုကံ, နာပိ ဣဿရာဒိဝိသမဟေတုကံ, အထ ခော အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ဧဝ သဟေတုက”န္တိ အဒ္ဓတ္တယေပိ ကင်္ခါဝိတရဏေန **ဝိတိဏ္ဏကင်္ခော** “ယံ ကိဉ္စိ ရူပ”န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၆၁; မ. နိ. ၂.၁၁၃; မ. နိ. ၃.၈၆; အ. နိ. ၄.၁၈၁; ပဋိ. မ. ၁.၄၈) ကလာပသမ္မသနဝသေန **တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ** ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဒိဝသေန **ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေန္တော အနုက္ကမေန** မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ။

ပရဿ ဝါ အဿာသပဿာသကာယေ တိ ဣဒံ သမ္မသနစာရဝသေနာယံ ဟဋ္ဌိ ပဝတ္တာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ, သမထဝသေန ပန ပရဿ အဿာသပဿာသကာယေ အပ္ပနာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိ ဧဝ နတ္ထီတိ။ **ဣဒံ ဥဘယံ န လဗ္ဘတီ**တိ “အဇ္ဈတ္တံ, ဗဟိဒ္ဓါ”တိ စ ဝုတ္တံ ဣဒံ ဓမ္မဒွယံ ဃဋိတံ ဧကတော အာရမ္မဏဘာဝေန န လဗ္ဘတိ။

သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ သမုဒယော, သော ဧဝ ကာရဏဋ္ဌေန ဓမ္မောတိ သမုဒယဓမ္မော, အဿာသပဿာသာနံ ပဝတ္တိဟေတုကရဇကာယာဒိ။ တဿ အနုပဿနသီလော **သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ** ။ တံ ပန သမုဒယဓမ္မံ ဥပမာမုခေန ဒဿေန္တော **“ယထာ နာမာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘသ္တ** န္တိ ရုတ္တိံ။ **ဂဂ္ဂရနာဠိံ** န္တိ ဥက္ကာပနာဠိံ။ **တေ**တိ ကရဇကာယာဒိကေ။ ယထာ အဿာသပဿာသကာယော ကရဇကာယာဒိသမ္ဗန္ဓီ ဖလဘာဝေန, ဧဝံ တေပိ အဿာသပဿာသကာယသမ္ဗန္ဓိနော ဟေတုဘာဝေနာတိ “သမုဒယဓမ္မာ ကာယသ္မိ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တီတိ ဝုတ္တံ **“သမုဒယ။ပေ။ ဝုစ္စတီ”** တိ။ ပကတိတစီ တ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒော “ဇာတိဓမ္မာန”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၃၁; မ. နိ. ၃.၃၇၃; ပဋိ. မ. ၁.၃၃) ဝိယာတိ ကာယဿ ပစ္စယသမတယေ ဥပ္ပဇ္ဇနပကတိကာနုပဿီ **“သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ”** တိ ဝုတ္တော။ တေနာဟ – “ကရဇကာယဉ္စာ”တိအာဒိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ **ကာယသ္မိ** န္တိ ဘုမ္မဝစနဉ္စ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ **ဝယဓမ္မာနုပဿီ**တိ ဧတ္ထ အဟေတုကတ္တေပိ ဝိနာသဿ ယေသံ ဟေတုဓမ္မာနံ အဘာဝေ ယံ န ဟောတိ, တဒဘာဝေ တဿ အဘာဝဿ ဟောတု ဝိယ တေဟာရိယတီတိ ဥပစာရတော ကရဇကာယာဒိအဘာဝေ အဿာသပဿာသကာယဿ ဝယကာရဏံ ဝုတ္တော။ တေနာဟ **“ယထာ ဘသ္တာယာ”** တိအာဒိ။ အယံ တာဝေတ္ထ ပဌမဝိကပ္ပဝသေန အတ္ထဝိဘာဝနာ။ ဒုတိယဝိကပ္ပဝသေန ပန ဥပစာရေန ဝိနာယေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါနုပဿနာ ဝိယ ဘိန္နဝတ္ထုဝိသယတာယ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿနာပိ ဧကကာလေ န လဗ္ဘတီတိ အာဟ **“ကာလေန သမုဒယံ ကာလေန ဝယံ အနုပဿန္တော”**တိ။

အတ္ထိ ကာယော တိ ဧဝ-သဒ္ဒော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ **“ကာယောဝ အတ္ထီ”** တိ ဝတွာ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတံ ဒဿေန္တော **“န သတ္တော”** တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္တော – ယော ရူပာဒီသု သတ္တဝိသတ္တတာယ ပရေသဉ္စ သဇ္ဇာပနဋ္ဌေန, သတွဂုဏယောဂတော တ **“သတ္တော”** တိ ပရေဟိ ပရိကပ္ပိတော။ တဿ သတ္တနိကာယဿ ပူရဏတော စ စဝနုပပဇ္ဇနဓမ္မတာယ ဂလနတော စ **“ပုဂ္ဂလော”** တိ။ ထိယတိ သံဟညတိ ဧတ္ထ ဂဗ္ဘောတိ **“ဣတ္ထီ”** တိ။ ပုရိ ပုရေ ဘာဂေ သေတိ ပဝတ္တတီတိ **“ပုရိသော”**တိ။ အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ **“အတ္တာ”** တိ, အတ္တနော သန္တကဘာဝေန **“အတ္တနိယ”**န္တိ။ ပရော န ဟောတီတိ ကတွာ **“အဟ”**န္တိ, မမ သန္တကန္တိ ကတွာ **“မမ”**န္တိ။ ဝုတ္တပ္ပကာရဝိနိမုတ္တော အညောတိ ကတွာ **“ကောစိ”**တိ, တဿ သန္တကဘာဝေန **“ကဿစိ”** တိ ပရိကပ္ပေတဗ္ဗော ကောစိ နတ္ထိ, ကေဝလံ ကာယော ဧဝ အတ္ထီတိ အတ္တတ္တနိယသုညတမေဝ ကာယဿ ဝိဘာဝေတိ။ **ဧဝ**န္တိ “ကာယောဝ အတ္ထီ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **ဉာဏပမာဏတ္ထာယာ** တိ ကာယာနုပဿနာဉာဏပရံ ပမာဏံ ပါပနတ္ထာယ။ **သတိပမာဏတ္ထာယာ** တိ ကာယပရိဂ္ဂဟိကသတိပဝတ္တံ သတိပရံ ပမာဏံ ပါပနတ္ထာယ။ ဣမဿ ဟိ ဝုတ္တနယေန “အတ္ထိ ကာယော”တိ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန ပစ္စုပဋ္ဌိတာ သတိ ဘိယျောသော မတ္တာယ တတ္ထ ဉာဏဿ သတိယာ စ ပရိဗြူဟနာယ ဟောတိ။ တေနာဟ **“သတိသမ္ပဇညာနံ ဝုဍ္ဎတ္ထာယာ”** တိ။

ဣမိဿာ ဘာဝနာယ တဏှာဟာဒိဒိဋ္ဌိကဟာနံ ဥဇုပဋိပက္ခတ္တာ ဝုတ္တံ **“တဏှာ။ပေ။ ဝိဟရတီ”**တိ။ တထာဘူတော စ လောကေ ကိဉ္စိ “အဟ”န္တိ တ “မမ”န္တိ တ ဂဟေတဗ္ဗံ န ပဿတိ, ကုတော ဂဏှေယျ။ တေနာဟ **“န စ ကိဉ္စိ”**တိအာဒိ။ **ဧဝမ္ပိ** တိ ဧတ္ထ **ပိ**-သဒ္ဒော ဟေဋ္ဌာ နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ တာဒိသဿ အတ္ထဿ အဘာဝတော အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထောတိ ဒဿေန္တော **“ဥပရိ အတ္ထံ ဥပါဒါယာ”** တိ အာဟ။ **“ဧဝ”**န္တိ ပန နိဒ္ဒိဋ္ဌာကာရဿ ပစ္စာမသနံ နိဂမနဝသေန ကတန္တိ အာဟ **“ဣမိနာ ပန။ပေ။ ဒဿေတီ”** တိ။ ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနဿ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ ဝုတ္တံ **“သတိ ဒုက္ခသစ္စ”** န္တိ။ သာ ပန သတိ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ, တဿ သမုဋ္ဌာပိကာ တဏှာ တဿာပိ သမုဋ္ဌာပိကာ ဧဝ နာမ ဟောတိ တဒဘာဝေ အဘာဝတောတိ အာဟ **“တဿာ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ”** တိ။ **အပ္ပဝတ္တီ**တိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ, န ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ တ **အပ္ပဝတ္တိ** ။ **စတုသစ္စဝသေနာ** တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဝသေန။ **ဥဿက္ကိတွာ** တိ ဝိသုဒ္ဓိပရမ္ပရာယ အာရုဟိတွာ, ဘာဝနံ ဥပရိ နေတွာတိ အတ္ထော။ **နိယျာနမုခ** န္တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရဏူပါယော။

အာနာပါနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣရိယာပထပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၀၈. ဣရိယာပထဝသေနာတိ ဣရိယနံ ဣရိယာ, ကိရိယာ, ဣဓ ပန ကာယိကပယောဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣရိယာနံ ပထော ပဝတ္တိမဂ္ဂေါတိ ဣရိယာပထော, ဂမနာဒိသရီရာဝတ္ထာ။ ဂစ္ဆန္တော တ ဟိ သတ္တော ကာယေန ကတ္တဗ္ဗကိရိယံ ကရေယျ ဌိတော တ နိသိန္နော တ နိပန္နော တတိ။ တေသံ ဝသေန, ဣရိယာပထဝိဘာဂေနာတိ အတ္ထော။ **ပုန စပရ**န္တိ ပုန စ အပရံ, ယထာဝုတ္တအာနာပာနကမ္မဋ္ဌာနတော ဘိယျောပိ အညံ ကာယာနုပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေမိ, သုဏာထာတိ တ အဓိပ္ပာယော။ **ဂစ္ဆန္တော တ** တိအာဒိ ဂမနာဒိမတ္တဇာနနဿ ဂမနာဒိဂတဝိသေသဇာနနဿ စ သာဓာရဏဝစနံ။ တတ္ထ ဂမနာဒိမတ္တဇာနနံ ဣဓ နာဓိပ္ပေတံ, ဂမနာဒိဂတဝိသေသဇာနနံ ပန အဓိပ္ပေတန္တိ တံ ဝိဘဇိတုံ တ ဒသ္သေတုံ **"တတ္ထ ကာမ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သတ္တူပလဒ္ဓိ** န္တိ သတ္တော အတ္ထီတိ ဥပလဒ္ဓိံ သတ္တဂ္ဂါဟံ **န ဇဟတိ** န ပရိစ္စဇတိ "အဟံ ဂစ္ဆာမိ, မမ ဂမန"န္တိ ကဟာသဗ္ဘာဝတော။ တတော ဧဝ **အတ္တသညံ** "အတ္ထိ အတ္တာ ကာရကော ဝေဒကော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ဝိပရီတသညံ န **ဥဂ္ဃာဋေတိ** နာပနေတိ အပဋိပက္ခဘာဝတော, အနနုဗ္ဗူဟနတော တ။ ဧဝံ ဘူတဿ စဿ ကုတော ကမ္မဋ္ဌာနာဒိဘာဝေတိ အာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနံ တ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ တ န ဟောတီ"**တိ။ **ဣမဿ ပနာ** တိအာဒိသုက္ကပက္ခဿ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တမေဝ ဟိ အတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဣဒံ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ကော ဂစ္ဆတီ** တိ ဂမနကိရိယာယ ကတ္တုပုစ္ဆာ, သာ ကတ္တုဘာဝဝိသိဋ္ဌအတ္တပဋိက္ခေပတ္ထာ ဓမ္မမတ္တဿေဝ ဂမနသိဒ္ဓိဒဿနတော။ **ကဿ ဂမန** န္တိ အကတ္တုတာဝိသိဋ္ဌအတ္တက္ကာဟပဋိက္ခေပတ္ထာ။ **ကိံကာရဏာ**တိ ပန ပဋိက္ခိတ္တကတ္တုကာယ ဂမနကိရိယာယ အဝိပရီတကာရဏပုစ္ဆာ "ဂမနန္တိ အတ္တာ မနသာ သံယုဇ္ဇတိ, မနော ဣန္ဒြိယေဟိ, ဣန္ဒြိယာနိ အတ္တေဟီ"တိ ဧဝမာဒိဂမနကာရဏပဋိက္ခေပနတော။ တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။

န ကောစိ သတ္တော တ ပုဂ္ဂလော တ ဂစ္ဆတိ ဓမ္မမတ္တဿေဝ ဂမနသိဒ္ဓိတော တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ စ ကဿစိ အဘာဝတော။ ဣအနိ ဓမ္မမတ္တဿေဝ ဂမနသိဒ္ဓိံ ဒဿေတုံ **"စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရေနာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စိတ္တကိရိယာ စ သာ ဝါယောဓာတုယာ ဝိပ္ဖာရော ဝိပ္ဖန္ဒနဉ္စာတိ **စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရော,** တေန။ တွေ့ စ စိတ္တကိရိယဂ္ဂဟဏေန အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရံ နိဝတ္တေတိ, ဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရဂ္ဂဟဏေန စေတနာဝစီဝိညတ္တိဘေဒံ စိတ္တကိရိယံ နိဝတ္တေတိ, ဥဘယေန ပန ကာယဝိညတ္တိံ ဝိဘာဝေတိ။ **"ဂစ္ဆတီ"**တိ ဝတ္တုံ ယထာ ပဝတ္တမာနေ ကာယေ "ဂစ္ဆတီ"တိ ဝေဟာရော ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တန္တိ** ဂန္တုကာမတာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တံ။ **တယံ ဇနေတီ**တိ တဝါယောဓာတုအဓိကံ ရူပကလာပံ ဇနေတိ, အဓိကတာ စေတ္ထ သာမတ္ထိယတော, န ပမာဏတော။ ဂမနစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သဟဇာတရူပကာယဿ ထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနာနံ ပစ္စယဘူတေန အာကာရဝိသေသေန ပဝတ္တမာနံ တဝါယောဓာတုံ သန္ဓာယာဟ **"တယော ဝိညတ္တိံ ဇနေတီ"** တိ။ အဓိပ္ပာယသဟဘာဝီ ဟိ ဝိကာရော ဝိညတ္တိ, ယထာဝုတ္တအဓိကဘာဝေနေဝ စ တဝါယောဂဟဏံ, န တဝါယောဓာတုယာ ဧဝ ဇနကဘာဝတော, အညထာ ဝိညတ္တိယာ ဥပာဒာယရူပဘာဝေ ဒုရုပပာဒေ သိယာ။ **ပုရတော အဘိနီဟာရော** ပုရတောဘာဂေန ကာယဿ ပဝတ္တနံ, ယော "အဘိက္ကမော"တိ ဝုစ္စတိ။

"ဧသေဝ နယော"တိ အတိဒေသဝသေန သင်္ခေပတော ဝတ္တ တမေဝတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"တတ္ရာပိ ဟီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကောဋိတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ပဟေဋ္ဌိမကောဋိတော ပဋ္ဌာယ။ **ဥဿိတဘာဝေ** တိ ဥဗ္ဗိဒ္ဓဘာဝေ။

ဧဝံ ပဇာနတောတိ ဧဝံ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရေနေဝ ဂမနာဒိဘာဝေ ဟောတီတိ ပဇာနတော တဿ ဧဝံ ပဇာနနာယ နိစ္စဃဂမနတ္ထံ **"ဧဝံ ဟောတီ"**တိ ဝိစာရဏာ **ဝုစ္စ** တိ လောကေ ယထာဘူတံ အဇာနန္တေဟိ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေန, လောကဝေဟာရဝသေန တ။ **အတ္ထိ ပနာ** တိ အတ္တနော ဧဝ ဝီမံသနဝသေန ပုစ္ဆာဝစနံ။ **နတ္ထီ** တိ နိစ္ဆယဝသေန သတ္တဿ ပဋိက္ခေပဝစနံ။ **ယထာ ပနာ**တိအာဒိ တဿေဝတ္ထဿ ဥပမာယ ဝိဘာဝနံ။

နာဝါ မာလုတဝေဂေနာတိ **ယထာ** အစေတနာ နာဝါ တတဝေဂေန ဒေသန္တရံ **ယာတိ, ယထာ** စ အစေတနော **တေဇနံ** ကဏ္ဍော **ဇိယာဝေဂေန** ဒေသန္တရံ **ယာတိ,** တထာ အစေတနော **ကာယော တတာဟတော** ယထာဝုတ္တတယုနာ နီတော ဒေသန္တရံ **ယာတီ**တိ ဧဝံ ဥပမာသံသန္ဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သစေ ပန ကောစိ ဝဒေယျ "ယထာ နာဝါယ တေဇနဿ စ ပေလ္လကဿ ပုရိသဿ ဝသေန ဒေသန္တရဂမနံ, ဧဝံ ကာယဿာပီ"တိ, ဟောတု, ဧဝံ ဣစ္ဆိတောတယမတ္ထော။ ယထာ ဟိ နာဝါ တေဇနာနံ သံဟတလက္ခဏဿေဝ ပုရိသဿ ဝသေန ဂမနံ, န အသံဟတလက္ခဏဿ, ဧဝံ ကာယ

သ္သာပီတိ ကာ နော ဟာနိ, ဘိယ္ယောပိ ဓမ္မမတ္တတာ၀ ပတိဋ္ဌ လဘတိ, န ပုရိသတအော။ တေနာဟ **“ယန္တံ သုတ္တ၀ သေနာ”**တိအာဒိ။

တတ္ထ **ပယုတ္တ** န္တိ ပေဟ္ဌာ ၀ုတ္တနယေန ဂမနာဒိကိရိယာ၀သေန ပယောဇိတံ။ **ဌာတီ**တိ တိဋ္ဌတိ။ **ဇွော္တာ** တိ ဣ္ကမသိ့ လောကေ။ **ဝိနာ ပေဟတုပစ္စယေ** တိ ဂန္တုကာမတာစိတ္တ-တံသမုဋ္ဌာန-တယောဓာတု-အာဒိပေဟတုပစ္စယေဟိ ဝိနာ။ **တိဋ္ဌေ** တိ တိဋ္ဌေယ္ယ။ **၀ဇေ**တိ ၀ဇေယ္ယ ဂစ္ဆေယ္ယ ကော နာမာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပဋိက္ခေပတ္တော စေတ္ထ **ကိံ**-သဒ္ဒောတိ ပေဟတုပစ္စယဝိရပေဟန ဌာနဂမနပဋိက္ခေပမုခေန သဗ္ဗာယပိ ဓမ္မပ္ပ၀တ္တိယာ ပစ္စယာဓီနဝုတ္တိတာဝိဘာ၀ နေန အတ္တသုညတာ ဝိယ အနိစ္စဒုက္ခတာပိ ဝိဘာဝိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ပဏိပိတောတိ ယထာ ယထာ ပစ္စယေဟိ ပကာရတော နိပိတော ဌပိတော။ **သဗ္ဗသင်္ဂါဟိက၀စန** န္တိ သဗ္ဗေသံ စတုန္နမ္ပိ ဣရိယာပထာနံ သင်္ဂဏှနဟန၀စနံ, ပုဗ္ဗေ ဝိသုံ ဝိသုံ ဣရိယာပထာနံ ၀ုတ္တတ္တာ ဣဒံ တေသံ ဧကဇ္ဈံ ဂပေဟတ္ တ ၀စနန္တိ အတ္ထော။ ပုရိမနယော တ ဣရိယာပထပ္ပဓာနော ၀ုတ္တောတိ တတ္ထ ကာယော အပ္ပဓာနော အနုနိပ္ဖာဒီတိ ဣ္ကဓ ကာယံ ပဓာနံ အပ္ပဓာနဥ္စ ဣရိယာပထံ အနုနိပ္ဖာဒံ ကတ္ တ ဒဿေတုံ ဒုတိယနယော ၀ုတ္တောတိ ဧ၀မေတ္ထ ဒွိန္နံ နယာနံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဌိတော**တိ ပ၀တ္တော။

ဣရိယာပထပရိဂ္ဂဏှဟနမ္ပိ ဣရိယာပထ၀တော ကာယဿေ၀ ပရိဂ္ဂဏှဟနံ တဿ အ၀တ္ထာဝိသေသဘာ၀တောတိ ၀ုတ္တံ **“ဣရိယာပထပရိဂ္ဂဟဏေန ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတီ”** တိ။ တေနေ၀ေတ္ထ ရူပက္ခန္ဓ၀သေနေ၀ သမုဒယာဒယော ဥဒ္ဓဋ္ဌာ။ ဧသေ နယော သေသတရေသုပိ။ **အာဒိနာ**တိ ဇွော္ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ယထာ ‘‘တဏှာသမုဒယာ ကမ္မသမုဒယာ အာဟာရသမုဒယာ’’တိ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဥဒယံ ပဿတီတိ ဣ္ကမေ စတ္တာရော အာဟာရာ သင်္ဂယှုဟန္တိ, ဧ၀ံ ‘‘အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓာ’’တိအာဒယောပိ ပဥ္စ အာကာရာ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သေသံ ၀ုတ္တနယမေ၀။

ဣရိယာပထပဗ္ဗ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုသမ္ပဇညပဗ္ဗ၀ဏ္ဏနာ

၁၀၉. စတုသမ္ပဇည၀သေနာ တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၈၄; သံ. နိ. ၅.၃၆၈; ဒီ. နိ. အဘိ. ၂.၂၁၄) သမန္တတော ပကာရေဟိ, ပကဋ္ဌ တ သဝိသေသံ ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော, သမ္ပဇာနဿ ဘာဝေ **သမ္ပဇညံ,** တထာပ၀တ္တံ ဉာဏံ။ စတ္တာရိ သမ္ပဇညာနိ သမာဟဋ္ဌာနိ **စတုသမ္ပဇညံ,** တဿ ၀သေန။ အဘိက္ကမနံ **အဘိက္ကန္တ** န္တိ အာဟ **“အဘိက္ကန္တံ ၀ုစ္စတိ ဂမန”**န္တိ။ တထာ ပဋိက္ကမနံ **ပဋိက္ကန္တ** န္တိ အာဟ **“ပဋိက္ကန္တံ ၀ုစ္စတိ နိ၀တ္တန”** န္တိ။ **နိ၀တ္တန** န္တိ စ နိ၀တ္တိမတ္တံ, နိ၀တ္တိတွ တ ပန ဂမနံ ဂမနမေ၀။ **အဘိဟရန္တော** တိ ဂမန၀သေန ကာယံ ဥပနေန္တော။

သမ္မာ ပဇာနနံ သမ္ပဇာနံ, တေန အတ္တနာ ကာတဗ္ဗဿ ကရဏသီလော **သမ္ပဇာနကာရီ** တိ အာဟ **“သမ္ပဇညေန သဗ္ဗကိစ္စကာရီ”**တိ။ သမ္ပဇာနသဒ္ဒဿ သမ္ပဇညပရိယာယတာ ပုဗ္ဗေ ၀ုတ္တာယေ၀။ **သမ္ပဇညံ ကရောတေ၀** တိ အဘိက္ကန္တာဒီသု အသမ္မောဟံ ဥပ္ပာဒေတိ ဧ၀။ သမ္ပဇာနဿ တ ကာရော တေဿ အတ္ထီတိ **သမ္ပဇာနကာရီ** ။ ဓမ္မတော ၀မိုသင်္ခါတေန သဟ အတ္တေန ပ၀တ္တတီတိ သာတ္ထကံ, အဘိက္ကန္တာဒိ။ သာတ္ထကဿ သမ္ပဇာနနံ **သာတ္ထကသမ္ပဇညံ** ။ သပ္ပာယဿ အတ္တနော ဥပကာရာ၀ဟဿ ဟိတဿ သမ္ပဇာနနံ **သပ္ပာယသမ္ပဇညံ** အဘိက္ကမာဒီသု ဘိက္ခာစာရဂေါစရေ, အညတ္ထာပိ စ ပ၀တ္တေသု အဝိဇဟိတေ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတေ ဂေါစရေ သမ္ပဇညံ **ဂေါစရသမ္ပဇညံ** ။ အဘိက္ကမာဒီသု အသမ္မုယှုဟနမေ၀ သမ္ပဇညံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ** ။ **ပရိဂ္ဂဏှဟိတ္ တ** တိ ပဋိသင်္ခါယ။

တသ္မိံ န္တိ သာတ္ထကသမ္ပဇည၀သေန ပရိဂ္ဂဟိတအတ္ထေ။ အတ္ထော နာမ ဓမ္မတော ၀ုဋ္ဌိတိ ယံ သာတ္ထကန္တိ အဓိပ္ပေတံ ဂမနံ, တံ သပ္ပာယမေ၀တိ သိယာ ကဿစိ အာသင်္ကာတိ တန္နိ၀တ္တနတ္ထံ **“စေတိယဒဿနံ တာ၀ တ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **စိတ္တကမ္မရူပကာနိ ဝိယာ** တိ စိတ္တကမ္မကတပဋိမာယော ဝိယ, ယန္တပယောဂေန တ ဝိစိတ္တကမ္မပဋိမာယော ဝိယ။ **အသမပေက္ခနံ** ဂေဟသိတအညာဏုပေက္ခာ၀သေန အာရမ္မဏဿ အယောနိသော ဂဟဏံ။ ယံ

သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ မူဠှဿ ပုထုဇ္ဇနဿာ''တိအာဒိ (မ. နိ.
၃.၃၀၈)။ ဟတ္ထိအာဒိသမ္ဗန္ဓေန **ဇီဝိတန္တရာယော,** ဝိသဘာဂရူပဒဿနာဒိနာ **ဗ္ရဟ္မစရိယန္တရာယော** ။

ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခူနံ အနုဝတ္တနကထာ အာစိဏ္ဏာ, အနနုဝတ္တနကထာ ပန တဿာ ဒုတိယာ
နာမ ဟောတီတိ အာဟ **''ဒွေဝ ကထာ နာမ န ကထိတပုဗ္ဗာ''** တိ။

ဝေဠိ ''သစေ ပနာ''တိအာဒိကံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝုတ္တာကာရံ ပစ္စာမသတိ, န ''ပုရိသဿ မာတုကမာသုဘာ''န္တိအာဒိ
ကံ ဝုစ္စမာနံ။ ယောဂကမ္မဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဘာဝနာယ အာရမ္မဏံ ကမ္မဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **''ကမ္မဋ္ဌ
ဌာနသင်္ခာတံ ကေစရ''န္တိ**။ **ဥဂ္ဂဟေတ္ဝာ** တိ ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လဿ သမ္ပာ
ဒနဝသေန ဥဂ္ဂဟေတ္ဝာ။ **ဟရတီ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝတ္တေတိ, ယာဝ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကမာ အနုယုဉ္ဇတီတိ အတ္ထော။
န ပစ္စာဟရတီ တိ အာဟာရူပဘောဂတော ယာဝ ဒိတဋ္ဌာနုပသင်္ကမနာ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပဋိနေတိ။

သရီရပရိကမ္မန္တိ မုခဓောဝနာဒိသရီရပဋိဇဂ္ဂနံ။ **ဒွေဝ တယော ပလ္လင်္ကေ** တိ ဒွေဝ တယော နိသဇ္ဇာတရေ, ဒွေဝ
တီဏိ ဥဏှပာသနာနိ။ တေနာဟ **''ဥသုမံ ကဟာပေန္တော''** တိ။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေတ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂေနေဝ, ကမ္မ
ဋ္ဌာနံ ပဓာနံ ကတ္ဝာ တေတိ အတ္ထော။ တေန ''ပတ္တောပိ အစေတနော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၉) ဝက္ခမာနံ
ကမ္မဋ္ဌာနံ, ယထာပရိဟရိယမာနံ တ အဝိဇဟိတ္ဝာတတိ ဒဿေတိ။ ''ပရိဘောဂစေတိယတော သရီရစေတိယံ ဂရုတရ''န္တိ
တိ ကတ္ဝာ **''စေတိယံ ဝန္ဒိတ္ဝာ''** တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝသေန ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ **အဋ္ဌကထာယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၀၉; မ.
နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၂၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၇၅) ''စေတိယံ ဗာဓယမာနာ ဗောဓိသာခာ ဟရိတဗ္ဗာ''တိ ဝုတ္တာ။

ဇနသင်္ဂဟတ္ထ န္တိ ''မယိ အကထေန္တေ ဧတေသံ ကော ကထေဿတီ''တိ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန ဇနသင်္ဂဟတ္ထံ။
တသ္မာ တိ။ ယသ္မာ ''ဓမ္မကထာ နာမ ကထေတဗ္ဗာယေတ''တိ **အဋ္ဌကထာစရိယာ** ဝဒန္တိ, ယသ္မာ စ ဓမ္မကထာ ကမ္မဋ္ဌ
ဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ။ **အနုမောဒနံ ကတ္ဝာ**တိ တတ္ထာပိ ''ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေတ''တိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓ
ဓော။ **သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေတ** တိ ''ပရိစိတော အပရိစိတော''တိအာဒိဝိဘာဂံ အကတ္ဝာ သမ္ပတ္တကောဋိယာဝ။
ဘယေတိ ပရစက္ကာဒိဘယေ။

ကမ္မဇတေဇောတိ ဂဟဏိံ သန္ဓာယာဟ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိံ နာရောဟတိ** ခုဒါပရိဿမေန ကိလန္တကာယတ္တာ သ
မာဓာနာဘာဝတော။ **အဝသေသဌာနေ** တိ ယာဂုယာ အဂ္ဂဟိတဋ္ဌာနေ။ **ဟေတ္ဓာနုဟေင္ခ** န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿ
အဝိစ္ဆေဒဒဿနဝစနမေတံ, ယထာ ဟေတ္ဓာနုဟေင္ခပဝတ္တာယ သရပဋိဟဋိယာ အဝိစ္ဆေဒော, ဧဝမေတဿာပီတိ။

နိက္ခိတ္တဓုရော ဘာဝနာနုယောဂေ။ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ အပူရဏေန **သဗ္ဗဝတ္တာနိ ဘိန္ဒိတ္ဝာ** ။ ''ကာမေ အဝီတ
ရာဂေ ဟောတိ, ကာယေ အဝီတရာဂေ, ရူပေ အဝီတရာဂေ, ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘုဉ္ဇိတ္ဝာ သေယျသုခံ ပ
ဿသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ, အညတရံ ဒေဝနိကာယံ ပဏိဓာယ ဗြဟ္မစရိယံ စရတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၀; မ.
နိ. ၁.၁၈၆) ဧဝံ ဝုတ္တ **ပဥ္စဝိဓစေတောခိလဝိနိဗန္ဓစိတ္တော။ စရိတ္ဝာ** တိ ပဝတ္တိတ္ဝာ။

အတ္တကာမာတိ အတ္တနော ဟိတသုခံ ဣစ္ဆန္တာ, ဓမ္မစ္ဆန္ဒဝန္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မောတိ ဟိ ဟိတံ, တန္နိမိတ္
တကဉ္စ သုခန္တိ။ အထ တ ဝိညူနံ နိဗ္ဗိသေသတ္တာ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နတ္တာ စ အတ္တာ နာမ ဓမ္မော, တံ ကာမေန္
တိ ဣစ္ဆန္တီတိ အတ္တကာမာ။ **ဥသဘံ** နာမ ဝီသတိ ယဋ္ဌိယော။ **တာယ သညာယာ**တိ တာယ ဟာသာဏသညာယ, တ္တော
ကံ ဌာနံ အာဂတာတိ ဇာနန္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သောယေဝ နယော**တိ ''အယံ ဘိက္ခု''တိအာဒိကော ယော ဌာနေ ဝုတ္
တော, သော ဧဝ နိသဇ္ဇာယပိ နယော။ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တာနံ ဆိန္နဘတ္တဘာဝဘယေနပိ ယောနိသောမနသိကာရံ
ပရိဗ္ရူဟေတိ။

ဗဟာပဓာနံ ပူဇေဿာမီ တိ အမ္ဟာကံ အတ္ထာယ လောကနာထေန ဆ ဝဿာနိ ကတံ ဒုက္ကရစရိယံ ဧတဟံ ယ
ထာသတ္တိ ပူဇေဿာမီတိ။ ပဋိပတ္တိပူဇာ ဟိ သတ္ထုပူဇာ, န အာမိသပူဇာ။ **ဌာနစင်္ကမနမေတ** တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗကိရိယာ
ပထဝသေန ဝုတ္တံ, န ဘောဇနာဒိကာလေသု အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗနိသဇ္ဇာယ ပဋိက္ခေပဝသေန။

ဝီထိံ ဩတရိတ္ဝာတ ကာလတော စိတော စ အနောလောကေတွာတ ပဌမမေဝ ဝီထိယော သလ္လက္ခေတဗ္ဗာတိ အာဟ **“ဝီထိယော သလ္လက္ခေတွာတ”** တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ဟာသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန”တိ, တံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ပစ္စေကဗောဓိ သစ္စိကရောတိ, ယဒိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဝေံ သဗ္ဗတ္ထ ကာလော ပ ရေသုပိ။ တတ္ထ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဥပနိဿယသမ္ပဒာ ကပ္ပာနံ ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဉ္စ တဒနုရူပညာဏသမ္ဘရဏံ, သာဝကဗောဓိယံ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဧကံ အသင်္ချေယျံ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ, မဟာသာဝ ကာနံ ကပ္ပသတသဟဿမေဝ, ဣတရေသံ အတီတာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿယဝသေန နိဗ္ဗတ္တိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ ကုသလံ။ **ဗာဟိယော အရုစီရိယော**တိ ဗဟိ ဝိသယေ သဉ္ဇာတသံဝဒ္ဓတာယ ဗာဟိယော, အရုစီရပရိဟရဏေန အရုစီရိယောတိ စ သမညာတော။ သော ဟိ အာယသ္မာ –

“တသ္မာ တိဟ တေ, ဗာဟိယ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ, သုတေ။ မုတေ။ ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတီ’တိ။ ယတော ခော တေ, ဗာဟိယ, ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ, သုတေ။ မုတေ။ ဝိ ညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ, တတော တွံ, ဗာဟိယ, န တေန။ ယတော တွံ, ဗာဟိယ, န တေန, တတော တွံ, ဗာဟိယ, န တတ္ထ။ ယတော တွံ, ဗာဟိယ, န တတ္ထ, တတော တွံ, ဗာဟိယ, နေဝိဓ န ဟုရံ န ဥဘယမန္တရေန, ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာ”တိ (ဥဒာ. ၁၀) – ဧတ္တကာယ ဒေသနာယ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။

တန္တိ အသမ္ပယုတ္တကာနံ။ **ဧဝေန္တိ** ကာလာနိ ဝုတ္တမာနာကာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အတ္တာ အဘိက္ကမတီ** တိ ကာမိနာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဿ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန အဘိက္ကမေ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဒဿေတိ, အဟံ **အဘိက္ကမာမီ** တိ ပန ကာမိနာ မာနဂ္ဂါဟဝသေန, တဒုဘယံ ပန တဏှာယ ဝိနာ န ဟောတီတိ တဏှာဂ္ဂါဟဝသေနပိ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဒဿိတမေဝ ဟောတိ။ **“တထာ အသမ္ပယုတ္တကန္တော”** တိ ဝတ္တာ တံ အသမ္ပယုတ္တကာနံ ဃေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေန ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **“အဘိက္ကမာမီ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ တယောဓာတုယာ အနုဂတာ တေဇောဓာတု ဥဒ္ဓရဏဿ ပစ္စယော။ ဥဒ္ဓရဏဂတိကာ ဟိ တေဇောဓာတူတိ ဥဒ္ဓရဏေ တယောဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝတော, တသ္မာ ကာမာသံ ဒွိန္နမေတွ ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဣတရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော **“ဧကေက။ပေ။ ဗလဝတိယော”**တိ အာဟ။ ယသ္မာ ပန တေဇောဓာတုယာ အနုဂတာ တယောဓာတု အတိဟရဏဝီတိဟရဏာနံ ပစ္စယော။ တိရိယဂတိကာယ ဟိ တယောဓာတုယာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု သာတိသယော ဗျာပာရောတိ တေဇောဓာတုယာ တဿာ အနုဂတ ဘာဝတော, တသ္မာ ကာမာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဣတရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော **“တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသူ”**တိ အာဟ။ သတိပိ အနုဂမနာနုဂန္တဗ္ဗတာဝိသေသေ တေဇောဓာတု-တယောဓာ တု-ဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယ **တထာ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ တတ္ထ အက္ကန္တဋ္ဌာနတော ပာဒဿ ဥက္ခိပနံ **ဥဒ္ဓရဏံ,** ဌိတဋ္ဌာနံ အတိက္ကမိတွာတ ပုရတော ဟရဏံ **အတိဟရဏံ** ခါဏုအာဒိပရိဟရဏတ္ထံ, ပတိဋ္ဌိတပာဒဃဋ္ဋနပရိဟရဏတ္ထံ တ ပဿေန ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏံ,** ယာဝ ပတိဋ္ဌိတပာဒေ, တာဝ အာဟရဏံ **အတိဟရဏံ,** တတော ပရံ ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏန္တိ** အယံ တ ဧတေသံ ဝိသေသော။

ယသ္မာ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂတာ အာပောဓာတု တေဿဇ္ဇနဿ ပစ္စယော။ ဂရုတရသဘာဝ ဟိ အာပောဓာတူတိ တေဿဇ္ဇနေ ပထဝီဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝတော, တသ္မာ တာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဣတရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“တေဿဇ္ဇနေ။ပေ။ ဗလဝတိယော”** တိ။ ယသ္မာ ပန အာပောဓာတုယာ အနုဂတာ ပထဝီဓာတု သန္နိက္ခေပနဿ ပစ္စယော, ပတိဋ္ဌာဘာဝေ ဝိယ ပတိဋ္ဌာပနေပိ တဿာ သာတိသယကိစ္စတ္တာ အာပောဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝတော, တထာ ဃဋ္ဋနကိရိယာယ ပထဝီဓာတုယာ ဝသေန သန္နိရုမ္ဘနဿ သိဒ္ဓိ့နတော တတ္ထာပိ ပထဝီဓာတုယာ အာပောဓာတုအနုဂတဘာဝတော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“တထာ သန္နိက္ခေပနသန္နိရုမ္ဘနေသူ”**တိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ အဘိက္ကမနေ, တေသု တ ဝုတ္တေသု ဥဒ္ဓရဏာဒီသု ဆသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **ဥဒ္ဓရဏေ** တိ ဥဒ္ဓရဏက္ခဏေ။ **ရူပာရူပဓမ္မာ** တိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တာ ရူပဓမ္မာ, တံသမုဋ္ဌာပကာ အရူပဓမ္မာ စ **အတိဟရဏံ န ပာပုဏန္တိ** ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနတော။ **တတ္ထ တတ္ထေဝ** တိ ယတ္ထ ယတ္ထ ဥပ္ပန္နာ, တတ္ထ တတ္ထေဝ။ န ဟိ ဓမ္မာနံ ဒေသန္တရသင်္ကမနံ အတ္ထိ။ **ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗ** န္တိအာဒိ ဥဒ္ဓရဏာဒိကောဋ္ဌာသေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, တံ သဘာဂသန္တတိဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အတိက္ကတ္တရော ဟိ ရူပဓမ္မာနမ္ပိ ပဝတ္တိက္ခဏော ဂမန

သ္သာအနံ ဒေဝပုတ္တာနံ ဟေဠ္ဌုပရိယေန ပဋိမုခံ ဓာဝန္တာနံ သိရသိ ဟဒေ စ ဗဒ္ဓခုရဓာရာသမာဂမတောပိ သီဃတရော။ ယထာ တိလာနံ ဘဇ္ဇိယမာနာနံ ပဋ္ဋပဋ္ဋာယနေန ဘေဒေါ လက္ခီယတိ, ဧဝံ သင်္ခတဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒေနာတိ ဒဿနတ္ထံ **“ပဋ္ဋပဋ္ဋာယန္တာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဥပ္ပန္နာ ဟိ ဧကန္တတော ဘိဇ္ဇန္တီတိ။

သဒ္ဒိံ ရူပေနာ တိ ဣဒံ တဿ တဿ စိတ္တဿ နိရောဓေန သဒ္ဓိံ နိရုဇ္ဈနကရူပဓမ္မာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ, ယံ တတော သတ္တရသမစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ။ အညထာ ယဒိ ရူပာရူပဓမ္မာ သမာနက္ခဏာ သိယုံ, “ရူပံ ဂရုပရိဏာမံ ဒန္ဓနိရောဓ”န္တိအာဒိဝစနေဟိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၆) ဝိရောဓော သိယာ, တထာ “နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တံ, ယထယိဒံ စိတ္တ”န္တိ ဧဝမာဒိဟဋ္ဌိယာ (အ. နိ. ၁.၄၈)။ စိတ္တစေတသိကာ ဟိ သာရမ္မဏသဘာဝတာ ယထာဗလံ အတ္တနော အာရမ္မဏပစ္စယဘူတမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ တေသံ တံ သဘာဝနိပ္ဖတ္တိအနန္တရံ နိရောဓော, ရူပဓမ္မာ ပန အနာရမ္မဏာ ပကာသေတဗ္ဗာ, ဧဝံ တေသံ ပကာသေတဗ္ဗဘာဝနိဝတ္တိ သောဠသဟိ စိတ္တေဟိ ဟောတီတိ တဒ္ဓဏာယုကတာ တေသံ ဣစ္ဆိတာ, လဟုဝိညာဏဝိသယသင်္ဂတိမတ္တပစ္စယတာယ တိက္ခံ ခန္ဓာနံ, ဝိသယသင်္ဂတိမတ္တတာယ စ ဝိညာဏဿ လဟုပရိဝတ္တိတာ, ဒန္ဓမဟာဘူတပစ္စယတာယ ရူပဓမ္မာနံ ဒန္ဓပရိဝတ္တိတာ, နာနာဓာတုယာ ယထာဘူတဉာဏံ ခော ပန တထာဂတဿေဝ, တေန စ ပုရေဇာတပစ္စယော ရူပဓမ္မောဝ ဝုတ္တော, ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော စ တဿေတတိ ရူပာရူပဓမ္မာနံ သမာနက္ခဏတာ န ယုဇ္ဇတေဝ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ, အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတီ တိ ယံ ပုရိမုပ္ပန္နံ စိတ္တံ, တံ အညံ, တံ ပန နိရုဇ္ဈန္တံ အပရဿ အနန္တရာဒိပစ္စယဘာဝေနေဝ နိရုဇ္ဈတီတိ တတော လဒ္ဓပစ္စယံ အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ။ ယဒိ ဧဝံ တေသံ အန္တရော လဗ္ဘေယျာတိ နောတိ အာဟ **“အဝီစိမနုသမ္ဗန္ဓော”** တိ, ယထာ ဝီစိ အန္တရော န လဗ္ဘတိ, တဒေဝေတန္တိ အဝိသေသဝိဒူ မညန္တိ, ဧဝံ အနု အနု သမ္ဗန္ဓော စိတ္တသန္တာနော ရူပသန္တာနော စ **နဒီသောတောဝ** နဒိယံ ဥဒကပ္ပဝတ္တဟော ဝိယ ဝတ္တတိ။

အဘိမုခံ လောကိတံ အာလောကိတန္တိ အာဟ **“ပုရတောပေက္ခန”** န္တိ။ ယသ္မာ ယံဒိသာဘိမုခေါ ဂစ္ဆတိ တိဋ္ဌတိ နိသီဒတိ တ, တဒဘိမုခံ ပေက္ခနံ အာလောကိတံ, တသ္မာ တဒနုဂတံ ဝိဒိသာလောကနံ ဝိလောကိတန္တိ အာဟ **“ဝိလောကိတံ နာမ အနုဒိသာပေက္ခန”**န္တိ။ သမ္မဇ္ဇနပရိဘဏ္ဍာဒိကရဏေ ဩလောကိတဿ, ဥလ္လောကဟရဏာဒိသု ဥလ္လောကိတဿ, ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တပရိဿယဿ ပရိဝဇ္ဇနာဒိသု အပလောကိတဿ သိယာ သမ္ဘဝေါတိ အာဟ **“ဣမိနာ တ မုခေန သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ဂဟိတာနေဝ”** တိ။

ကာယသက္ခိ န္တိ ကာယေန သစ္ဆိကတဝန္တံ, ပစ္စက္ခကာရိန္တိ အတ္ထော။ သော ဟိ အာယသ္မာ ဝိပဿနာကာလေ ဧဝ “ယမေတဟံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတံ နိဿာယ သာသနေ အနဘိရတိအာဒိဝိပ္ပကာရံ ပတ္တော, တမေဝ သုဋ္ဌု နိဂ္ဂဏှိဿာမီ”တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝဟိရောတ္တပ္ပော, တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရေ ဥက္ကံသပာရမိပ္ပတ္တော, တေနေဝ နံ သတ္ထာ “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနံ ယဒိဒံ နန္ဒော”တိ (အ. နိ. ၁.၂၃၅) ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

သာတ္ထကတာ စ သပ္ပာယတာ စ အာလောကိတဝိလောကိတဿ **ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တသ္မာ** တိ “ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟန ဿေဝ ဂောစရသမ္ပဇညဘာဝတော”တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာနဝသေ နေဝ အာလောကနဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ,** ခန္ဓာဒိကမ္မဋ္ဌာနာ အညော ဥပာယော န ဂဝေသိတဗ္ဗောတိ အဓိပ္ပာယော။ အာလောကိတာဒိသမညာပိ ယသ္မာ ဓမ္မမတ္တဿေဝ ပဝတ္တိဝိသေသော, တသ္မာ တဿ ယာထာဝတော ဇာနနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညန္တိ ဒဿေတုံ **“အဗ္ဘန္တရေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

“ပဌမဇဝနေပိ ။ပေ။ န ဟောတီ”တိ ဣဒံ ပဉ္စဒွါရဝိညာဏဝီထိယံ “ဣတ္ထီ ပုရိသော”တိ ရဇ္ဇနာဒီနံ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ အာဝဇ္ဇနဝေဋ္ဌဗ္ဗနာနံ အယောနိသော အာဝဇ္ဇနဝေဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန ဣဋ္ဌေ ဣတ္ထိရူပာဒိမှိ လောဘော, အနိဋ္ဌေ စ ပဋိဃော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, မနောဒွါရေ ပန “ဣတ္ထီ ပုရိသော”တိ ရဇ္ဇနာဒိ ဟောတိ, တဿ ပဉ္စဒွါရဇဝနံ မူလံ, ယထာဝုတ္တံ တ သဗ္ဗံ ဘဝင်္ဂာဒိ, ဧဝံ မနောဒွါရဇဝနဿ မူလဝသေန မူလပရိညာ ဝုတ္တာ။

အာဂန္တုကတာဝကာလိကတာ ပန ပဋ္ဌုဒ္ဒတရဇဝနသ္သေဝ အပုဗ္ဗဘာဝဝသေန ဣတ္တရဘာဝဝသေန စ ဝုတ္တာ။ **ဟေဋ္ဌုပ ရိယဝသေန ဘိဇ္ဇိတ္ဝာ ပတိတေသူ**တိ ဟေဋ္ဌိမဿ ဉပရိမဿ စ အပရာပရံ ဘင္ဂပ္ပတ္တိမာဟ။ **တန္တိ** ဇဝနံ။ တသ္သ န ယုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာဂန္တုကော** အဗ္ဘာဂတော။ ဉဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နော တာဝတကော ကာလော ဧတေသန္တိ **တာဝကာလိကာနိ**။

ဇေတံ အသမ္မောဟသမ္ပဇည်။ **တတ္ထာ** တိ ပဋ္ဌက္ခန္ဓဝသေန အာလောကနဝိလောကနေ ပညာယမာနေ တဗ္ဗိနိမုတ္တော **ကော ဧကော အာလောကေတိ, ကော ဝိလောကေတိ။ ဉပနိဿယပစ္စယော** တိ ဣဒံ သုတ္တန္တနယေန ပရိယာယတော ဝုတ္တံ။ **သဟဇာတပစ္စယော** တိ နိဒ္ဒဿနမတ္တမေတံ အညမည-သမ္ပယုတ္တ-အတ္ထိအဝိဂတာဒိပစ္စယာနမ္ပိ လဗ္ဘနတော။

မဏ္ဍိသပ္ပော နာမ ဧကော သပ္ပဇာတီတိ ဝဒန္တိ။ **လဋ္ဌုနန္တိ** ကမ္မနန္တိ ဝဒန္တိ, လိင္ဂါကရဏံ တ လဋ္ဌုနံ။

ဉဏ္ဍဟပကတိကော ပရိဠာဟဗဟုလော။ သီလဿ ဝိဒူသနေန အဟိတာဝဟတ္တာ **မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ဉပ္ပန္နံ အသပ္ပာယံ။ စီဝရမ္ပိ အစေတန** န္တိအာဒိနာ စီဝရဿ ဝိယ **"ကာယောပိ အစေတနော"**တိ ကာယဿ အတ္တသုညတာဝိဘာဝနေန **"အဗ္ဘန္တရေ"** တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော ဣတရီတရသန္တောသဿ ကာရဏံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ။ **စတုပဋ္ဌဂဏ္ဌိကာဟတော** တိ အာဟတစတုပဋ္ဌဂဏ္ဌိကော, စတုပဋ္ဌဂဏ္ဌိကာဟိ တ ဟတ သောဘော။

အင္ဂဝိဓောပိ အတ္ထော တိ အင္ဂဝိဓောပိ ပယောဇနဝိသေသော။ ပထဝီသန္ဓာရကဇလဿ တံသန္ဓာရကတယုနာ ဝိယ ပရိဘုတ္တဿ အာဟာရဿ တယောဓာတုနာဝ အာသယေ အဝဋ္ဌာနန္တိ အာဟ **"တယောဓာတုဝသေနေဝ တိဋ္ဌ ဌတိ"**တိ။ **အတိဟရတီ**တိ ယာဝ မုခါ အဘိဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ တတော ယာဝ ကုစ္ဆိ, တာဝ ဟရတိ။ **အတိဟရတီ**တိ တ မုခဒ္ဝာရံ အတိက္ကာမေန္တော ဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ ကုစ္ဆိဂတံ ပဿတော ဟရတိ။ **ပရိဝတ္တေတီ** တိ အပရာပရံ စာရေတိ။ ဧတ္ထ စ အာဟာရဿ ဓာရဏပရိဝတ္တနသံစုဏ္ဏနဝိသောသနာနိ ပထဝီဓာတုသဟိတာ ဧဝ တယောဓာတု ကရောတိ, န ကေဝလာတိ တာနိ ပထဝီဓာတုယာပိ ကိစ္စဘာဝေန ဝုတ္တာနိ။ **အလ္လတ္တဉ္စ အနုပာလေတီ** တိ တယုအာဒီဟိ အတိသောသနံ ယထာ န ဟောတိ, တထာ အနုပာလေတိ အလ္လအာဒီဟိ အတိသောသနံ ယထာ န ဟောတိ, တထာ အနုပာလေတိ အလ္လဘာဝံ။ **တေဇောဓာတူ**တိ ဂဟဏီသင်္ခါတာ တေဇောဓာတု။ သာ ဟိ အန္တော ပဝိဋ္ဌံ အာဟာရံ ပရိပာစေတိ။ **အဉ္ဇသော ဟောတီ**တိ အာဟာရဿ ပဝေသနာဒီနံ မဂ္ဂေ ဟောတိ။ **အာဘုဇတီ**တိ ပရိယေသနဇ္ဈောဟရဏဇိဏ္ဏာဇိဏ္ဏတာဒိံ အာဝဇ္ဇေတိ, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ တံတံဝိဇာနနနိပ္ဖာဒကောယေဝ ဟိ ပယောဂေ "သမ္မာပယောဂေ"တိ ဝုတ္တော။ ယေန ဟိ ပယောဂေန ပရိယေသနာဒိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ, သော တဗ္ဗိသယဝိဇာနနမ္ပိ နိပ္ဖာဒေတီ နာမ တဒဝိနာဘာဝတော။ အထ တ **သမ္မာပယောဂံ** သမ္မာပဋိပတ္တိံ **အန္တတယ** အာဂမ္မ **အာဘုဇ**တိ သမန္နာဟရတိ။ အာဘောဂပုဗ္ဗကော ဟိ သဗ္ဗောပိ ဝိညာဏဗ္ဗာပာရောတိ တထာ ဝုတ္တံ။

ဂမနတောတိ ဘိက္ခာစာရဝသေန ဂေစရဂါမံ ဉဒ္ဒိဿ ဂမနတော။ **ပရိယေသနတော**တိ ဂေစရဂါမေ ဘိက္ခတ္ထံ အာဟိဏ္ဍနတော။ **ပရိဘောဂတော**တိ အာဟာရဿ ပရိဘုဉ္ဇနတော။ **အာသယတော**တိ ပိတ္တာဒိအာသယတော။ အာသယတိ ဧတ္ထ ဧကဇ္ဈံ ပဝတ္တမာနောပိ ကမ္မဖလဝတ္တိတော ဟုတ္ဝာ မရိယာဒဝသေန အညမညံ အသင်္ကရတော သယတိ တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတီတိ **အာသယော,** အာမာသယဿ ဉပရိ တိဋ္ဌနကော ပိတ္တာဒိကော။ မရိယာဒတ္တော ဟိ အ ယမာကာရော။ နိဓေတိ ယထာဘုတ္တော အာဟာရော နိစိတော ဟုတ္ဝာ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ နိဓာနံ, အာမာသယော။ တတော **နိဓာနတော။ အပရိပက္ကတော** တိ ဂဟဏီသင်္ခါတေန ကမ္မဇတေဇေန အဝိပက္ကတော။ **ပရိပက္ကတော** တိ ယထာဘုတ္တဿ အာဟာရဿ ဝိပက္ကဘာဝတော။ **ဖလတော**တိ နိပ္ဖတ္တိတော။ **နိဿန္ဒတော** တိ ဣတော စိတော စ ဝိဿန္ဒနတော။ **သမ္မက္ခနတော** တိ သဗ္ဗသော မက္ခနတော။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၂၉၄) ဂဟေတဗ္ဗော။

အဉ္ဉေ စ ရောဂါ ကဏ္ဍုသူလဘဂန္ဒရာဒယော။ **အဋ္ဌာနေ** တိ မနုဿာမနုဿပရိဂ္ဂဟိတေ အယုတ္တေ ဌာနေ ခေတ္တဒေဝတာယတနာဒိကေ။ နိသ္သဋ္ဌတ္တာ **နေဝ အတ္တနော** ကဿစိ အနိဿဇ္ဇိတတ္တာ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ စ န ပရ

သ္သ။ **ဥဒကတုမ္ဗတော** တိ ဝေဠုနာဠိအာဒိဥဒကဘာဇနတော။ **တန္တိ** ဆဍ္ဍိတဥဒကံ။

အဒ္ဓာနက္ကရိယာပထာ စိရပ္ပဝတ္တိကာ ဒီဃကာလိကာ က္ကရိယာပထာ။ **မဇ္ဈိမာ** ဘိက္ခာစရဏာဒိဝသေန ပဝတ္တာ။ **စု
ဏ္ဏိကက္ကရိယာပထာ** ဝိဟာရေ အညတ္ထာပိ က္ကတော စိတော စ ပရိဝတ္တနာဒိဝသေန ပဝတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ "ဂတေတိ ဂ
မနေ"တိ ပုဗ္ဗေ အဘိက္ကမပဋိက္ကမဂ္ဂဟဏေန ဂမနေနပိ ပုရတော ပစ္ဆတော စ ကာယဿ အတိဟရဏံ ဝုတ္တန္တိ
က္ကစ ဂမနမေဝ ဂဟိတန္တိ ကေစိ။

ယသ္မာ မဟာသီဝတ္ထေရတဒေ အနန္တရေ အနန္တရေ က္ကရိယာပထေ ပဝတ္တရူပာရူပဓမ္မာနံ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိ
ရောဓဒဿနဝသေန သမ္ပဇာနကာရိတာ ဂဟိတာ, က္ကဒဠ္ဌေတ္တ သမ္ပဇညဝိပဿနာစာရဝသေန အာဂတံ, တသ္မာ ဝု
တ္တံ **"တယိဒံ မဟာသီဝတ္ထေရေန ဝုတ္တံ အသမ္မောဟဓုရံ က္ကမသ္မိံ သတိပဋ္ဌာနဘုတ္တေ အဓိပ္ပေတ"** န္တိ။
သာမညဖလေ (ဒီ. နိ. ၁.၂၁၄; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၄; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၄) **ပန သဗ္ဗမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ သမ္ပဇညံ လဗ္ဘတိ** ယာဝဒေ
ဝ သာမညဖလဝိသေသဒဿနပရတ္တာ တဿာ ဒေသနာယ။ **သတိသမ္ပယုတ္တဿေဝ** တိ က္ကဒံ ယထာ သမ္ပဇည
ကိစ္စဿ ပဓာနတာ, ဧဝံ သတိကိစ္စဿာပီတိ ဒဿနတ္ထံ, န သတိယာ သဗ္ဘာဝမတ္တဒဿနတ္ထံ။ န ဟိ ကဒာစိ
သတိရဟိတာ ဉာဏပ္ပဝတ္တိ အတ္ထိ။ **တောနိ ပအာနီ**တိ သမ္ပဇညပအာနိ။ **ဝိဘတ္တာနေဝ** တိ ဝိသုံ ဝိဘတ္တာနေဝ။ က္ကမိနာ
ပိ သမ္ပဇညဿ ဝိယ သတိယာပိ ပဓာနတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ။

အပရော နယော – ဧကော ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တော အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော ဂစ္ဆတိ, ဧကော ကမ္မ
ဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွေဝ ဂစ္ဆတိ, တထာ ဧကော တိဋ္ဌန္တော နိသီဒန္တော သယန္တော အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိ
တက္ကေန္တော သယတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွေဝ သယတိ, ဧတ္တကေန ပန န ပာကဋံ ဟောတီတိ စင်္
ကမနေန ဒီပေန္တိ။ ယော ဟိ ဘိက္ခု စင်္ကမနံ ဩတရိတွာ စင်္ကမနကောဋိယံ ဌိတော ပရိဂ္ဂဏှာတိ "ပာစီနစင်္ကမန
ကောဋိယံ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိယံ ပဝတ္တာ
ပိ ပာစီနစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမနမဇ္ဈေ ပဝတ္တာ ဥဘော ကောဋိယော အပ္ပတွာ ဧတ္
ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမေ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ဌာနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ဌာနေ ပဝတ္တာ နိသဇ္ဇံ, နိသဇ္ဇာ
ယ ပဝတ္တာ သယနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝနိရုဒ္ဓါ"တိ, ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တောယေဝ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ
ဩတာရေတိ, ဥဋ္ဌဟန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ဥဋ္ဌဟတိ, အယံ ဘိက္ခု **ဂတာဒီသု သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတိ,
ဧဝမ္ပိ သုတ္တေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဘူတံ ဟောတိ, တသ္မာ ယော ဘိက္ခု ယာဝ သက္ကောတိ, တာဝ စင်္ကမိတွာ ဌတွာ နိ
သီဒိတွာ သယမာနော ဧဝံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ သယတိ "ကာယော အစေတနော, မဉ္စော အစေတနော, ကာယော န ဇာနာတိ
"အဟံ မဉ္စေ သယိတော'တိ, မဉ္စော န ဇာနာတိ "မယိ ကာယော သယိတော"တိ, အစေတနော ကာယော အစေတနေ မဉ္
စေ သယိတော"တိ, ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တောယေဝ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတာရေတိ, ပဗုဇ္ဈန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ပ
ဗုဇ္ဈတိ, အယံ **သုတ္တေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတီတိ။

ကာယာဒိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တနေန တမ္မယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇဝနံ, သဗ္ဗမ္ပိ တ ဆဒ္ဒွါရပ္ပ
ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံ နာမ, တသ္မိံ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ ဟောတီတိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနကာ
ရီ** နာမ။ အပိစ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသေ ဇဂ္ဂန္တောပိ **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ
ဟောတိ။ ဝိမုတ္တာယတနသီသေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တောပိ ဗာတ္တိံသတိရစ္ဆာနကထံ ပဟာယ ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိတံ
သပ္ပာယကထံ ကထေန္တောပိ **ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ အဋ္ဌတိံသာယ အာရမ္မဏေသု စိတ္တရုစိယံ မနသိ
ကာရံ ပဝတ္တေန္တောပိ ဒုတိယံ ဈာနံ သမာပန္နောပိ **တုဏှီဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ ဒုတိယဉှိ ဈာနံ ဝစီသင်္ခါရ
ဝိရဟတော ဝိသေသတော တုဏှီဘာဝေ နာမ။ ရူပဓမ္မဿေဝ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသာ အဘိက္ကမာဒယောတိ ဝုတ္
တံ **"ရူပက္ခန္ဓဿေဝ သမုဒယော စ ဝယော စ နီဟရိတဗ္ဗော"** တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

စတုသမ္ပဇညပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၀. ပဋိကူလမနသိကာရဝသေနာတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၇၇) ဇိဂုစ္ဆနီယတာယ။ ပဋိကူလမေဝ ပဋိကူလံ ယော ပဋိကူလ သဘာဝေ ပဋိကူလာကာရော, တဿ မနသိကရဏဝသေန။ အနုက္ကမေနပိ ဟိ ဘာဝတစိနံ သဒ္ဒံ ဘာဝတ္တော ဝိညာယတိ ယထာ "ပဋ္ဌဿ သုက္က"န္တိ။ ယသ္မာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၈၂-၁၈၃) ဝုတ္တံ, တသ္မာ တတ္ထ တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝတ္ထာဒီဟိ ပသိဗ္ဗကာကာရေန ဗန္ဓိတ္ဝာ ကတံ အာဝဋ္ဋနံ **ပုတောဠိ။ ဝိဘူတာကာရော**တိ ပဏ္ဏတ္တိံ သမတိက္ကမိတ္ဝာ အသုဘဘာဝဿ ဥပဋ္ဌိတာကာရော။ ဣတိ-သဒ္ဒဿ အာကာရတ္ထတံ ဒဿေန္တော **"ဧဝ"**န္တိ ဝတ္ဝာ တံ ကာရဏံ သရူပတော ဒဿေန္တော **"ကေသာဒိပရိဂ္ဂဟဏေနာ"** တိ အာဟ။

ပဋိကူလမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၁. ဓာတုမနသိကာရဝသေနာတိ ပထဝီဓာတုအာဒိကာ စတဿော ဓာတုယော အာရဗ္ဘ ပဝတ္တဘာဝနာမနသိ ကာရဝသေန, စတုဓာတုဝဝတ္ထာနဝသေနာတိ အတ္ထော။ ဓာတုမနသိကာရော ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနံ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနန္တိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ။ **ဂေဃာတကော**တိ ဇီဝိကတ္ထာယ ဂုန္နံ ဃာတကော။ **အန္တေဝါသိကော** တိ ကမ္မကရဏဝသေန တဿ သမီပစာရီ။ **ဌိတ**-သဒ္ဒော "ဌိတော ဝ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၆၃; အ. နိ. ၅.၂၈) ဌာနသင်္ခာတက္ကရိယာပထသမင်္ဂိတာယ, **ဌာ**-သဒ္ဒဿ ဝ ဂတိဝိနိဝတ္တိအတ္ထတာယ အညတ္ထ ဌပေတွာ ဂမနံ သေသက္ကရိယာပထသမင်္ဂိတာယ ဗောဓကော, ဣဓ ပန ယထာ တထာ ရူပကာယဿ ပဝတ္တိအာကာရဗောဓကော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"စတုန္နံ ဣရိယာပထာနံ ယေန ကေနစိ အာကာရေန ဌိတတ္တာ ယထာဌိတ"**န္တိ။ တတ္ထ **အာကာရေနာ**တိ ဌာနာဒိနာ ရူပကာယဿ ပဝတ္တိအာကာရေန။ ဌာနာဒယော ဟိ ဣရိယာပထသင်္ခာတာယ ကာယိကကိရိယာယ ပထော ပဝတ္တိမဂ္ဂေတိ "ဣရိယာပထော"တိ ဝုစ္စန္တိ။ **ယထာဌိတ**န္တိ ယထာပဝတ္တံ။ ယထာဝုတ္တဋ္ဌာနမေဝေတ္ထ "ပဏိဓာန"န္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"ယထာဌိတတ္တာ ဝ ယထာပဏိဟိတ"** န္တိ။ **ဌိတ**န္တိ ဝ ကာယဿ ဌာနသင်္ခာတက္ကရိယာပထသမာယောဂပရိ ဒီပနံ။ **ပဏိဟိတ**န္တိ တဒညက္ကရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနံ။ **ဌိတ**န္တိ ဝ ကာယသင်္ခာတာနံ ရူပဓမ္မာနံ တသ္မိံ တသ္မိံ ခဏေ သကိစ္စဝသေန အဝဋ္ဌာနပရိဒီပနံ။ **ပဏိဟိတ**န္တိ ပစ္စယကိစ္စဝသေန တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ ပကာရတော နိဟိတံ ပဏိဟိတန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပစ္စဝေက္ခတီ** တိ ပတိ ပတိ အဝေက္ခတိ, ဉာဏစက္ခုနာ ဝိနိဗ္ဘုဇိ တွာ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဿတိ။

ဣအာနိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဘာဝတ္ထဝိဘာဝနဝသေန ဒဿေတုံ **"ယထာ ဂေဃာတကဿာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တ တ္ထ **ပောသေန္တဿာ** တိ မံသူပစယပရိဗြူဟနာယ ကုဏ္ဍကဘတ္တကပ္ပာသဋ္ဌိအာဒီဟိ သံဝဍ္ဎေန္တဿ။ **ဝဓိတံ မတ**န္တိ ဟိံသိတံ ဟုတ္ဝာ မတံ။ **မတ**န္တိ စ မတမတ္တံ။ တေနေတဟ **"တာဝဒေဝ"**တိ။ **ကဝီတိ သညာ န အန္တရဓာ ယတိ** ယာနိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ ယထာသန္နိဝိဋ္ဌာနိ ဥပာဒါယ ကဝီသမညာ မတမတ္တာယပိ ကဝိယာ, တေသံ တံသန္နိဝေသ ဿ အဝိနဋ္ဌတ္တာ။ ဝိလီယန္တိ ဘိဇ္ဇန္တိ ဝိဘဇ္ဇန္တီတိ **ဗီလာ** ဘာက ဝ-ကာရဿ ဗ-ကာရံ, ဣ-ကာရဿ ဤ- ကာရံ ကတ္ဝာ။ **ဗီလသော**တိ ဗီလံ ဗီလံ ကတ္ဝာ။ **ဝိဘဇိတ္ဝာ**တိ အဋ္ဌိသင်္ဃာဋတော မံသံ ဝိဝေစေတွာ, တတော တ ဝိဝေ စိတမံသံ ဘာဂသော ကတွာ။ တေနေတဟ **"မံသသညာ ပဝတ္တတီ"** တိ။ **ပဗ္ဗဇိတဿ** ပိ အပရိဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနဿ ။ **ဃနဝိနိဗ္ဘောဂ** န္တိ သန္တတိသမူဟကိစ္စဃနာနံ ဝိနိဗ္ဘုဇနံ ဝိဝေစနံ။ **ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတော** တိ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂကရဏေန ဓာတုံ ဓာတုံ ပထဝီအာဒိဓာတုံ ဝိသုံ ဝိသုံ ကတ္ဝာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ။ **သတ္တသညာ**တိ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိဝသေန ပဝတ္တာ သညာတိ ဝဒန္တိ, တေဟာရဝသေန ပဝတ္တသတ္တသညာယပိ တဒာ အန္တရဓာနံ ယုတ္တမေဝ ယာထာဝ တော ဃနဝိနိဗ္ဘောဂဿ သမ္ဘဒနတော။ ဧဝဥ္စဟိ သတိ ယထာဝုတ္တဥပမာတ္တေန ဥပမေယျတ္တော အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိ သမေတိ။ တေနေတဟ **"ဓာတုဝသေနေဝ စိတ္တံ သန္တိဋ္ဌတီ"** တိ။ **ဒက္ခော** တိ ဆေကော တံတံသမညာ ယ ကုသလော, ယထာဇာတေ သူနသ္မိံ နင်္ဂုဋ္ဌခုရဝိသာဏာဒိဝန္တေ အဋ္ဌိမံသာဒိအဝယဝသမုဒာယေ အဝိဘတ္တေ ကဝီ သမညာ, န ဝိဘတ္တေ, ဝိဘတ္တေ ပန အဋ္ဌိမံသာဒိအဝယဝသမညာတိ ဇာနနကော။ **စတုမဟာပထေ ဝိယ စတုက္ကရိယာ ပထော**တိ ကဝိယာ ဌိတစတုမဟာပထော ဝိယ ကာယဿ ပဝတ္တိမဂ္ဂဘူတော စတုဗ္ဗိဓော ဣရိယာပထော။ ယသ္မာ **ဝိသု ဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၆) **ဝိတ္ထာရိတာ,** တသ္မာ တတ္ထ **တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၃၀၆) ဝုတ္တနယေ နေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဓာတုမနသိကာရပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နဝသိဝထိကပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၂. သိဝထိကာယ အပဝိဒ္ဓဥဒ္ဓုမာတကာဒိပဋိသံယုတ္တာနံ ဩဓိသော ပဝတ္တာနံ ကထာနံ တဒဘိဓေယျာနဉ္စ ဥဒ္ဓုမာတကာဒိအသုဘဘာဂကနံ သိဝထိကပဗ္ဗာနီတိ သင်္ဂိတိကာရေဟိ ဂဟိတသမညာ။ တေနာဟ **"သိဝထိကပဗ္ဗေဟိ ဝိဘဇိတုံ"**န္တိ။ **ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒါနာ** တိ ဇီဝိတက္ခယတော ဥပရိ မရဏတော ပရံ။ **သမုဂ္ဂတေနာ** တိ ဥဋ္ဌိတေန။ **ဥဒ္ဓုမာတတ္တာ**တိ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဓုမာတတ္တာ သူနတ္တာ။ သေတရတ္တေဟိ ဝိပရိဘိန္နံ ဝိမိဿိတံ နီလံ ဝိနီလံ, ပုရိမဝဏ္ဏဝိပရိဏာမဘူတံ ဝါ နီလံဝိနီလံ, ဝိနီလမေဝ **ဝိနီလက**န္တိ က-ကာရေန ပဒဝဍ္ဎနမာဟ အနတ္ထန္တရတော ယထာ "ပီတကံ လောဟိတက"န္တိ (ဓ. သ. ၆၁၆)။ **ပဋိကူလကတ္တာ**တိ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ။ **ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလံ ဝိနီလက**န္တိ ကုစ္ဆနတ္ထော ဝါ အယံ က-ကာရောတိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ ယထာ "ပာပကော ကိတ္တိသဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၆; အ. နိ. ၅.၂၁၃; မဟာဝ. ၂၈၅)။ **ပရိဘိန္နဋ္ဌာနေဟိ** ကာကကင်္ကာဒီဟိ။ **ဝိဿန္ဒမာနံ ပုဗ္ဗ**န္တိ ဝိဿဝန္တံ ပုဗ္ဗံ, တဟံ တဟံ ပဂ္ဃရန္တပုဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ **တထာဘာဝ**န္တိ ဝိဿန္ဒမာနပုဗ္ဗဘာဝံ။

သော ဘိက္ခူ တိ ယော "ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဍ္ဍိတ"န္တိ ဝုတ္တော, သော ဘိက္ခု။ **ဥပသံဟရတိ** သဒိသတံ။ **အယမ္ပိ ခေါ** တိအာဒိ ဥပသံဟရဏာကာရဒဿနံ ။ **အာယူ**တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ, အရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပနေတ္ထ ဝိညာဏဂတိကမေဝ။ **ဥသ္မာ** တိ ကမ္မဇတေဇော။ **ဧဝံပူတိကသဘာဝ**တေတိ ဧဝံ အတိဝိယ ပူတိကသဘာဝေ, န အာယုအာဒီနံ အဝိဂမေ ဝိယ မတ္တသောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒေဒိသော ဘဝိဿတီတိ **ဧဝံဘာဝီ**တိ အာဟ **"ဧဝံဥဒ္ဓုမာတာဒိဘေဒော ဘဝိဿတီ"**တိ။

လုဉ္စိတွာ လုဉ္စိတွာ တိ ဥပ္ပာဋေတွာ ဥပ္ပာဋေတွာ။ **သေသာဝသေသမံသလောဟိတယုတ္တ**န္တိ သဗ္ဗသော အခါဒိတတ္တာ တဟံ တဟံ သေသေန အပ္ပာဝသေသေန မံသလောဟိတေန ယုတ္တံ။ **အညေန ဟတ္ထဋ္ဌိက**န္တိ အဝိသေသေန ဟတ္ထဋ္ဌိကာနံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏတာ ဇောတိတာတိ အနဝသေသတော တေသံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏတံ ဒဿေန္တော **"စတုသဋ္ဌိဘေဒမ္ပိ"**တိအာဒိမာဟ။ **တေရောဝဿိကာနီ** တိ တိရောဝဿံ ဂတာနိ။ တာနိ ပန သံဝစ္ဆရံ ဝီတိဝတ္တာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **"အတိက္ကန္တသံဝစ္ဆရာနီ"** တိ။ ပုရာဏတာယ ဃနဘာဝဝိဂမေန ဝိစုဏ္ဏတာ ဣဓ ပူတိဘာဝေတိ သော ယထာ ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **"အဗ္ဘောကာသေ"** တိအာဒိမာဟ။ ခဇ္ဇမာနတာဒိဝသေန ဒုတိယသိဝထိကပဗ္ဗာဒီနံ ဝဝတ္ထိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ခဇ္ဇမာနာဒီနံ ဝသေန ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ"** တိ။

နဝသိဝထိကပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣမာနေဝ ဒွေတိ အဝဓာရဏေန အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနံ တတ္ထ နိယမေတိ အညပဗ္ဗေသု တဒဘာဝတော။ ယတော ဟိ ဧဝ-ကာရော, တတော အညတ္ထ နိယမေတိ, တေန ပဗ္ဗဒွယဿ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနတာပိ အပ္ပဋိသိဒ္ဓါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ အနိစ္စာဒိဒဿနတော။ သင်္ခါရေသု အာဒီနဝဝိဘာဝနာနိ သိဝထိကပဗ္ဗာနီတိ အာဟ **"သိဝထိကာနံ အာဒီနဝါနုပဿနာ ဝသေန ဝုတ္တတ္တာ"**တိ။ ဣရိယာပထပဗ္ဗာဒီနံ အနုပဿနာဝဟာတာ ဟာကဋ္ဌာ တေတိ **"သေသာနိ ဒွါဒသာပီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ကာယာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝေဒနာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ

၁၁၃. **သုခံ ဝေဒန**န္တိ ဧတ္ထ သုခယတီတိ **သုခာ,** သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ကာယဉ္စ လဒ္ဓဿာဒေ ကရောတီတိ အတ္ထော။ သုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ, ခနတိ ဝါ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ အာဗာဓန္တိ **သုခါ**။ သုကရံ ဩကာသဒါနံ ဧတိဿာတိ **သုခါ** တိ အပရေ။ ဝေဒယတီ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝတီတိ **ဝေဒနာ။ ဝေဒယမာနော**တိ အနုဘဝမာနော။ **ကာမ**န္တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဣရိယာပထပဗ္ဗေ ဝုတ္တမေဝ။ သမ္ပဇာနဿ ဝေဒိယနံ **သမ္ပဇာနဝေဒိယနံ** ။

“တေဟာရမတ္တံ ဟောတီ” တိ ဧတေန ‘‘သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယမာနော သုခံ ဝေဒနံ ဝေဒယာမီ’’တိ ဣဒံ တေဟာရမတ္
တန္တိ ဒဿေတိ။ **ဝတ္ထုအာရမ္မဏာ** တိ ရူပာဒိအာရမ္မဏာ။ ရူပာဒိအာရမ္မဏဉ္ဟိ ဝေဒနာယ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ‘‘ဝတ္
ထူ’’တိ အဓိပ္ပေတံ။ **အဿာ** တိ ဘဝေယျ။ ဓမ္မဝိနိမုတ္တဿ အညဿ ကတ္တု အဘာဝတော ဓမ္မဿေဝ ကတ္တု
ဘာဝံ ဒဿေန္တော **“ဝေဒနာဝ ဝေဒယတီ”**တိ အာဟ။ **နိတ္ထုနန္တော** တိ။ ဗလဝတော ဝေဒနာဝေဂဿ နိရောဓနေ အာ
ဒီနဝံ ဒိသွာ တဿ အဝသရအာနုဝသေန နိတ္ထုနန္တော။ **ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ**တိ အဓိတသနဝီရိယဿ အဓိမတ္
တတ္တာ တဿ ဟာပနဝသေန သမာဓိနာ သမရသတာပာဒနေန ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ။ **သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ** တိ
လောကုတ္တရပဋိသမ္ဘိဒာဟိ သဟ။ လောကိယာနမ္ပိ တ သတိ ဥပ္ပတ္တိကာလေ တတ္ထ သမတ္ထတံ သန္ဓာယာဟ
“သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟီ”တိ ။ **သမသီသီ**တိ တရသမသီသီ ဟုတွာ, ပစ္စဝေက္ခဏတရဿ အနန္တရတာရေ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ
အတ္ထော။

ယထာ စ သုခံ, ဧဝံ ဒုက္ခန္တိ ယထာ ‘‘သုခံ ဝေဒယတီ’’တိအာဒိနာ သမ္ပဇာနဝေဒိယနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ဧဝံ ဒုက္ခမ္
ပိ။ တတ္ထ ဒုက္ခယတီတိ **ဒုက္ခာ,** သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ကာယဉ္စ ပီဠေတိ ဝိဗာဓတီတိ အတ္ထော။ ဒုဋ္ဌု ဝာ ခါဒတိ, ခနတိ
ဝာ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ သာတန္တိ **ဒုက္ခာ** ။ ဒုက္ကရံ ဩကာသဒါနံ ဧတိဿာတိ **ဒုက္ခာ** တိ အပရေ။ **အရူပကမ္မဋ္ဌာန**န္တိ အရူပပရိဂ္ဂဟံ, အရူပဓမ္မမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသန္တိ အတ္ထော။ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေန ပန သမထာဘိနိဝေ
သောပိ သင်္ဂယှတိ, ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ပန ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော အာဟ။ **“ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပ
ရိဂ္ဂဟောတိပိ တေဒေဝ ဝုစ္စတီ”**တိ။ **စတုဓာတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသိ** တိ ဧတ္ထာပိ ‘‘ယေဘုယျေနာ’’တိ ပဒံ အာနေတွာ
တ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **တဒုဘယန္တိ** စတုဓာတုဝဝတ္ထာနဿ သင်္ခေပဝိတ္ထာရဒွဝယမာဟ။ **သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန**
မဟာသတိပဋ္ဌာနေ, **ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန** ရာဟုလောဝါဒ- (မ. နိ. ၂.၁၁၅-၁၁၇) ဓာတုဝိဘင်္ဂါဒီသု (ဝိဘ.
၁၇၄-၁၇၅)။

ယေဘုယျ ဂ္ဂဟဏေန တဒညဓမ္မဝသေနပိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနကထာယ အတ္ထိတာ ဒီပိတာတိ တံ ဝိဘာဂေန ဒဿေ
သေတုံ **“တိဝိဓော ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဘိနိဝေသော**တိ အနုပ္ပဝေသော, အာရမ္ဘောတိ အတ္ထော။ အာရမ္
ဘော ဧဝ ဟိ အယံ ဝိဘာဂေ, သမ္မသနံ ပန အနဝသေသတောဝ ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္တတိ။ **ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္
မဋ္ဌာနေ**တိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျ
ယေန သမထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော, သော စ ပဉ္စမံ ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော ပရံ သေသဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှ
ဟာတိ။ **ပဉ္စမာဘိနိပာတော**တိ သဗ္ဗေ စေတသိကာ စိတ္တာယတ္တာ စိတ္တကိရိယဘာဝေန ဝုစ္စန္တီတိ ဖဿော စိတ္
တဿ ပဉ္စမာဘိနိပာတော ဝုတ္တော, ဥပ္ပန္နဖဿော ပုဂ္ဂလော, စိတ္တစေတသိကရာသိ တ အာရမ္မဏေန ဖုဋ္ဌော ဖ
ဿသဟဇာတာယ ဝေဒနာယ တံသမကာလမေဝ ဝေဒေတိ, ဖဿော ပန ဩဘာသဿ ဝိယ ပဒီပေါ ဝေဒနာဒီနံ ပစ္စယဝိ
သေသော ဟောတီတိ ပုရိမကာလော ဝိယ ဝုစ္စတိ, ယာ တဿ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလက္ခဏတာ ဝုစ္စတိ။ **ဖုသန္
တော**တိ အာရမ္မဏဿ ဖုသနာကာရေန။ အယဉ္ဟိ အရူပဓမ္မတာ ဧကဒေသေန အနလ္လီယမာနောပိ ရူပံ ဝိယ စက္ခု, သဒ္
ဒော ဝိယ စ သောတံ စိတ္တံ အာရမ္မဏဉ္စ ဖုသန္တော ဝိယ သင်္ဃဋ္ဋေန္တော ဝိယ စ ပဝတ္တတိ။ တထာဟေသ ‘‘သင်္
ဃဋ္ဋနရသော’’တိ ဝုစ္စတိ။

အာရမ္မဏံ အနုဘဝန္တီ တိ ဣဿရဝတာယ ဝိသဝိတာယ သာမိဘာဝေန အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝန္တီ။ ဖဿာဒီန
ဉ္ဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အာရမ္မဏေ ဧကဒေသေနေဝ ပဝတ္တိ ဖုသနာဒိမတ္တဘာဝတော, ဝေဒနာယ ပန ဣဋ္ဌာကာရသမ္
ဘောကဒိဝသေန ပဝတ္တနတော အာရမ္မဏေ နိပ္ပဒေသတော ပဝတ္တိ။ ဖုသနာဒိဘာဝေန ဟိ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ ဧကဒေ
သာနုဘဝနံ, ဝေဒယိတဘာဝေန ဂဟဏံ ယထာကာမံ သဗ္ဗာနုဘဝနံ ဧဝေဘာတနေဝ တာနိ ဂဟဏာနီတိ န ဝေဒနာယ ဝိယ
ဖဿာဒီနမ္ပိ ယထာသကံ ကိစ္စကရဏေန သာမိဘာဝတနုဘဝနံ စောဒေတဗ္ဗံ။ **ဝိဇာနန္တ** န္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒနဝသေန ဝိသေသ
တော ဇာနန္တံ။ ဝိညာဏဉ္ဟိ မိနိတဗ္ဗဝတ္ထုံ နာဠိယာ မိနန္တော ပုရိသော ဝိယ အာရမ္မဏံ ပရိစ္ဆိန္ဒ ဝိဘာဝေန္တံ ပဝ
တ္တတိ, န သညာ ဝိယ သဉ္ဇာနနမတ္တံ ဟုတွာ။ တထာ ဟိ အနေန ကအာစိ လက္ခဏတ္တယဝိဘာဝနာပိ ဟောတိ။ ဣ
မေသံ ပန ဖဿာဒီနံ တဿ တဿ ပာကဋဘာဝေ ပစ္စယဝိသေသသိဒ္ဓဿ ပုဗ္ဗာဘောဂဿ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧဝံ တဿ တဿေဝ ပာကဋဘာဝေပိ ‘‘သဗ္ဗံ, ဘိက္ခဝေ, အဘိညေယျ’’န္တိ (သံ. နိ. ၄.၄၆; ပဋိ. မ. ၁.၃) ‘‘သဗ္
ဗဉ္စ ခော, ဘိက္ခဝေ, အဘိဇာန’’န္တိ (သံ. နိ. ၄.၂၆) စ ဝေမာဒိဝစနတော သဗ္ဗေ သမ္မသနုပကာ ဓမ္မာ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ

တိ ဒဿေန္တော **“တတ္ထ ယသ္မာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဖဿပဉ္စမကေယေဝ** တိ အဝဓာရဏံ တဒန္တောဂဓတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတတ္တာ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ။ ဖဿပဉ္စမကဂ္ဂဟဏဉှိ တဿ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပာဒသာဓာရဏဘာဝတော, တတ္ထ စ ဖဿစေတနာဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗသင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မသင်္ဂဟော စေတနာပဓာနတ္တာ တေသံ။ တထာ ဟိ သုတ္တန္တဘာဇနီယေ **သင်္ခါရက္ခန္ဓဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၁၂) “စက္ခုသမ္ဖဿဇာ စေတနာ”တိအာဒိနာ စေတနာဝ ဝိဘတ္တာ, ဣတရေ ပန ခန္ဓာ သရူပေနေဝ ဂဟိတာ။

ဝတ္တုံ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ တိ ဧတ္ထ ဝတ္တုံ-သဒ္ဒော ကရဏကာယဝိသယောတိ ကထမိဒံ ဝိညာယတီတိ အာဟ **“ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တ”**န္တိအာဒိ။ ကတ္ထ ပန ဝုတ္တံ? **သာမညဖလေ။ သောတိ** ကရဏကာယော။ **ပဉ္စက္ခန္ဓဝိနိမုတ္တံ နာမရူပံ နတ္ထိ** တိ ဣဒံ အဓိကာရဝသေန ဝုတ္တံ။ အညထာ ဟိ ခန္ဓဝိနိမုတ္တမ္ပိ နာမံ အတ္ထေဝါတိ။ **အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုကာ**တိ အဝိဇ္ဇာတဏှာဟာရာဒိဟေတုကာ။ **ဝိပဿနာပဋိပာဋိယာ။ပေ။ ဝိစရတိ** တိ ဣမိနာ ဗလဝဝိပဿနံ ဝတွာ ပုန တဿ ဥဿုက္ကာပနံ ဝိသေသာဓိဂမနဉ္စ ဒဿေန္တော **“သော”**တိအာဒိမာဟ။

ဣဓာတိ ဣမိဿံ ဒုတိယသတိပဋ္ဌာနဒေသနာယံ, တဿာ ပန ဝေဒနာနုပဿနာဝသေန ကထေတဗ္ဗတ္တာ **ဘဂဝတာ ဝေဒနာဝသေန ကထေသိ**။ ယထာဝုတ္တေသု စ တီသု ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသေသု ဝေဒနာဝသေန ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော သုကရော ဝေဒနာနံ ဝိဘူတဘာဝတောတိ ဒဿေတုံ **“ဖဿဝသေန ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **န ဟကင်္ခံ ဟောတီ**တိ ဣဒံ တာဒိသေ ပုဂ္ဂလေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ယေသံ အာဒိတော ဝေဒနာဝ ဝိဘူတတရာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ဧဝဉ္ဟိ ယံ ဝုတ္တံ “ဖဿော ဟကင်္ခော ဟောတိ, ဝိညာဏံ ဟကင်္ခံ ဟောတီ”တိ, တံ အဝိရောဓိတံ ဟောတိ။ **ဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိပါကဋ္ဋတာယာ**တိ စ ဣဒံ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ တာသဉှိ ပဝတ္တိ ဩဠာရိကာ, န ဣတရာယ။ တဒုဘယဂ္ဂဟဏမုခေန တ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ ဣတရာယပိ ပဝတ္တိ ဝိညူနံ ဟကင်္ခာ တေတိ **“ဝေဒနာန”**န္တိ အဝိသေသဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ယဒာ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ**တိအာဒိ သုခဝေဒနာယ ဟကင်္ခဘာဝဝိဘာဝနံ။ **နေဝ တသ္မိံ သမယေ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒေတီ** တိ တသ္မိံ သုခဝေဒနာသမင်္ဂိသမယေ နေဝ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ နိရုဒ္ဓတ္တာ, အနုပ္ပန္နတ္တာ စ ယထာက္ကမံ အတီတာနာဂတာနံ, ပစ္စုပ္ပန္နာယ ပန အသမ္ဘဝတော ဝုတ္တောယေဝ။ သကိံစ္စက္ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနတော **အနိစ္စာ** ။ သမေစ္စသမ္ဘုယ္ယ ပစ္စယေဟိ ကတတ္တာ **သင်္ခတာ** ။ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိပစ္စယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နတ္တာ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ** ။ ခယဝယပလုဇ္ဇနနိရုဇ္ဈနပကတိတာယ **ခယဓမ္မာ။ပေ။ နိရောဓဓမ္မာ** တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသံ နာမ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ, အာရမ္မဏကရဏဝသေန သဟ အာမိသေဟီတိ **အာမိသာ**။ တေနာဟ **“ပဉ္စကာမဂုဏာမိသနိဿိတာ”** တိ။ **ဣတော ပရ**န္တိ “အတ္ထိ ဝေဒနာ”တိ ဧဝမာဒိပါဠိံ သန္ဓာယာဟ **“ကာယာနုပဿနာယံ ဝုတ္တနယမေဝ”** တိ။

ဝေဒနာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စိတ္တာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ

၁၁၄. သမ္ပယောဂဝသေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၈၁) ပဝတ္တမာနေန သဟ ရာဂေနာတိ **သရာဂံ**။ တေနာဟ **“လောဘသဟဂတ”**န္တိ။ **ဝီတရာဂ**န္တိ ဧတ္ထ ကာမံ သရာဂပဒပဋိယောဂိနာ ဝီတရာဂဝသေန ဘဝိတဗ္ဗံ, သမ္မသနစာရဿ ပန ဣဓာဓိပ္ပေတတ္တာ တေဘူမကဿေဝ ဂဟဏန္တိ **“လောကိယကုသလာဗျာကတ”** န္တိ ဝတွာ “ဣဒံ ပနာ”တိအာဒိနာ တမေဝ အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရတိ။ သေသာနိ ဒွေဝ ဒေါသမူလာနိ, ဒွေဝ မောဟမူလာနီတိ **စတ္တာရိ အကုသလစိတ္တာနိ** ။ တေသဉှိ ရာဂေန သမ္ပယောဂဘာဝတော နဝတ္တဝ သရာဂတာ, တန္နိမိတ္တကတာယ ပန သိယာ တံသဟိတတာလေသောတိ နဝတ္တဝ ဝီတရာဂတာပီတိ ဒုကဝိနိမုတ္တတာ ဧဝေတ္ထ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **“နေဝ ပုရိမပဒံ, န ပစ္ဆိမပဒံ ဘဇန္တီ”** တိ။ ယဒိ ဧဝံ ပဒေသိကံ ပဓာနနံ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ ဒုကန္တရပရိယာပန္နတ္တာ တေသံ။ အကုသလမူလေသု သဟ မောဟေနေဝ ဝတ္တတီတိ **သမောဟ**န္တိ အာဟ **“ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတဉ္စေဝ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတဉ္စာ”** တိ။ ယသ္မာ စေတ္ထ သဟေဝ မောဟေနာတိ သမောဟန္တိ ပုရိမပအဝဓာရဏမ္ပိ လဗ္ဘတိယေဝ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ ယထာ ပန အတိမူဠ္ဟတာယ ဟင်္ဂိပုဂ္ဂလိကနယေန သဝိသေသံ မောဟဝန္တတာယ မောမူဟစိတ္တန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတော ဝိစိကိစ္ဆုဒ္ဓစ္စသဟဂတဒွယံ ဝိသေသတော “သမောဟ”န္တိ ဝုစ္စတိ, န တထာ သေသာကုသလစိတ္တာနီတိ **“ဝဋ္ဋန္တိယေဝ”** တိ

ဝုတ္တံ။ သမ္ပယောဂဝသေန ထိနမိဒ္ဓေန အနုပတိတံ အနုဂတန္တိ ထိနမိဒ္ဓါနုပတိတံ ပဥ္စဝိဓံ သသင်္ခါရိကာကုသလစိတ္တံ **သင်္ကုဋိတစိတ္တံ** ။ **သင်္ကုဋိတစိတ္တံ နာမ** အာရမ္မဏေ သင်္ကောစနဝသေန ပဝတ္တနတော။ ပစ္စယဝိသေသဝသေန ထာမဇာတေန ဥဒ္ဓစ္စေန သဟဂတံ ပဝတ္တံ သံသဋ္ဌန္တိ **ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတံ,** အညထာ သဗ္ဗမ္ပိ အကုသလစိတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတမေဝါတိ။ **ပသဋစိတ္တံ နာမ** သာတိသယံ ဝိက္ခေပဝသေန ပဝတ္တနတော။

ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ ဝိပုလဖလတာယ ဒီဃသန္တာနတာယ စ မဟန္တဘာဝံ ဂတံ, မဟန္တေဟိ ဝါ ဥဠာရစ္ဆန္ဒာဒီဟိ ဂတံ ပဋိပန္နန္တိ **မဟဂ္ဂတံ** ။ တံ ပန ရူပာရူပဘူမိကံ တတော မဟန္တဿ လောကေ အဘာဝတော။ တေနာဟ **"ရူပာရူပာဝစရ"**န္တိ။ တဿ စေတ္ထ ပဋိယောဂီ ပရိတ္တမေဝါတိ အာဟ **"အမဟဂ္ဂတန္တိ ကာမာဝစရ"**န္တိ။ အတ္တာနံ ဥတ္တရိတုံ သမတ္ထေဟိ သဟ ဥတ္တရေဟီတိ **သဥတ္တရံ,** တပ္ပဋိပက္ခေန **အနုတ္တရံ,** တဒုဘယံ ဥပာဒာယ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"သဥတ္တရန္တိ ကာမာဝစရ"**န္တိအာဒိ။ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထေန သမာဓိနာ သမ္မဒေဝ အာဟိတံ **သမာဟိတံ**။ တေနာဟ **"ယဿ"** တိအာဒိ။ **ယဿ** တိ ယဿ စိတ္တဿ။ ယထာဝုတ္တေန သမာဓိနာ န သမာဟိတန္တိ **အသမာဟိတံ**။ တေနာဟ **"ဥဘယသမာဓိရဟိတ"**န္တိ။ တဒင်္ဂဝိမုတ္တိယာ **ဝိမုတ္တံ,** ကာမာဝစရံ ကုသလံ။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ **ဝိမုတ္တံ,** မဟဂ္ဂတန္တိ တဒုဘယံ သန္ဓာယာဟ **"တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တီဟိ ဝိမုတ္တ"**န္တိ။ ယတ္ထ တဒုဘယဝိမုတ္တိ နတ္ထိ, တံ ဥဘယဝိမုတ္တိရဟိတန္တိ ဂယှမာနေ လောကုတ္တရစိတ္တေပိ သိယာ အာသင်္ကာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **"သမုစ္ဆေဒ။ပေ။ ဩကာသောဝ နတ္ထီ"** တိ အာဟ။ ဩကာသာဘာဝတော စ သမ္မသနစာရဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝါတိ။

စိတ္တာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဓမ္မာနုပဿနာဝဏ္ဏနာ

နီဝရဏပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၅. ပဟာတဗ္ဗာဒိဓမ္မဝိဘာဂဒဿနဝသေန ပဉ္စဓာ ဓမ္မာနုပဿနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ အယမတ္ထော ဟဋ္ဌိတော ဧဝ ဝိညာယတီတိ တမတ္ထံ ဥလ္လိင်္ဂေန္တော **"ပဉ္စဝိဓေန ဓမ္မာနုပဿနံ ကထေတု"** န္တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ နီဝရဏာဒိဝသေနေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ? ဝေနေယျဇ္ဈာသယတော။ ယေသဉ္ဟိ ဝေနေယျာနံ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မေသု ပဌမံ နီဝရဏာနိ ဝိဘာဂေန ဝတ္တဗ္ဗာနိ, တေသံ ဝသေနေတ္ထ ဘဂဝတာ ပဌမံ နီဝရဏေသု ဓမ္မာနုပဿနာ ကထိတာ။ တထာ ဟိ ကာယာနုပဿနာပိ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသိတာ, တတော ပရိညေယျေသု ခန္ဓေသု အာယတနေသု, ဘာဝေတဗ္ဗေသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု ပရိညေယျာဒိဝိဘာဂေသု သစ္စေသု စ ဥတ္တရာ ဒေသနာ ဒေသိတာ, တသ္မာ စေတ္ထ သမထဘာဝနာပိ ယာဝဒေဝ ဝိပဿနတ္ထံ ဣစ္ဆိတာ, ဝိပဿနာပဓာနာ ဝိပဿနာဗဟုလာ စ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာတိ တဿာ ဝိပဿနာဘိနိဝေသဝိဘာဂေန ဒေသိတဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော **"အပိစ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ခန္ဓာယတနဒုက္ခသစ္စဝသေန မိဿကပရိဂ္ဂဟကထနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သညာသင်္ခါရက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဟမ္ပိ** တိ ပိ-သဒ္ဒေန သကလပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓပရိဂ္ဂဟံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ ဣတရေသံ တဒန္တောဂဓတ္တာ။ "ကဏှသုက္ကာနံ ယုဂနန္ဓတာ နတ္ထီ"တိ ပဇာနနကာလေ အဘာဝတ **"အဘိဏှသမုဒာစာရဝသေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ယထာ** တိ ယေနာကာရေန။ သော ပန "ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဥပ္ပာဒော ဟောတီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ကာရဏာကာရောဝ, အတ္ထတော ကာရဏမေဝါတိ အာဟ **"ယေန ကာရဏေနာ"**တိ။ **စ**-သဒ္ဒေ ဝက္ခမာနတ္ထသမုစ္စယတ္ထော။

တတ္ထာ တိ "ယထာ စ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တပဒေ။ **သုဘမ္ပိ** တိ ကာမစ္ဆန္ဒောပိ။ သော ဟိ အတ္တနော ဂဟဏာကာရေန "သုဘ"န္တိ ဝုစ္စတိ, တေနာကာရေန ပဝတ္တနကဿ အညဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ နိမိတ္တတ္တာ **"သုဘနိမိတ္တ"**န္တိ စ။ ဣဋ္ဌံ, ဣဋ္ဌာကာရေန ဝါ ဂယှမာနံ ရူပာဒိ **သုဘာရမ္မဏံ** ။ အာကင်္ခိတဿ ဟိတဿ အနုပာယဘူတော မနသိကာရော **အနုပာယမနသိကာရော။ တတ္ထ** တိ အယောနိသောမနသိကာရံ။ **တတ္ထာ** တိ နိဒ္ဓါရေတဗ္ဗေ အာရမ္မဏဘူတေ စ ဒုဝိဓေပိ သုဘနိမိတ္တေ။ **အာဟာရော**တိ ပစ္စယော။

အသုဘမ္ပီ တိ အသုဘဈာနမ္ပိ ဥတ္တရပဒလောပေန။ တံ ပန ဒသသု အဝိညာဏကာသုဘေသု, ကေသာဒီသု စ ပဝတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကေသာဒီသု ဟိ သညာ အသုဘသညာတိ **ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တေ** (အ. နိ. ၁၀.၆၀) ဝုတ္တာတိ။ ဧတ္ထ စ စတုဗ္ဗိ

ဓသ္သ အယောနိသောမနသိကာရဿ ယောနိသောမနသိကာရဿ စ ဂဟဏံ နိရဝသေသဒဿနတ္ထံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေသု ပန အသုဘေ "သုဘ"န္တိ, "အသုဘ"န္တိ စ မနသိကာရော ဣဓာဓိပ္ပေတော, တဒနုကူလတ္တာ တ ဣတရေ ပီတိ။

ကောဒသသု (အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၆) အသုဘေသု ပဋိကူလာကာရဿ ဥဂ္ဂဏှနံ, ယထာ တ တတ္ထ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တထာ ပဋိပတ္တိ **အသုဘနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော** ။ ဥပစာရပ္ပနာဝဟာယ အသုဘဘာဝနာယ အနုယုဉ္ဇနံ **အသုဘဘာဝနာနုယောဂေါ**။ ဘောဇနေ မတ္တညုနော ထိနမိဒ္ဓာဘိဘဝတာဘာဝ ဩတာရံ အလဘမာနော ကာမစ္ဆန္ဒော ပ ဟီယတီတိ ဝဒန္တိ။ ဘောဇနနိဿိတံ ပန အာဟာရေ ပဋိကူလသညံ, တဗ္ဗိပရိဏာမဿ, တအာဓာရဿ, တဿ စ ဥဒ ရိယဘူတဿ အသုဘတာဒဿနံ, ကာယဿ အာဟာရဋ္ဌိတိကတာဒဿနဉ္စ ယော သမ္မဒေဝ ဇာနာတိ, သော ဝိသေသတော **ဘောဇနေ မတ္တညူ** နာမ, တဿ စ ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတေဝ။ **အသုဘကမ္မိကတိဿတ္ထေရော** ဒန္တဋ္ဌိဒဿာဝီ။ **အဘိဓမ္မပရိယာယေန** (ဓ. သ. ၁၁၅၉, ၁၅၀၃) သဗ္ဗောပိ လောဘော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏန္တိ အာဟ **"အရဟတ္တမဂ္ဂေနာ"** တိ။

ပဋိဃယမ္ပိ ပုရိမုပ္ပန္နံ **ပဋိဃနိမိတ္တံ** ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကပဋိဃဿ ကာရဏန္တိ ကတွာ။ မေဇ္ဇတိ ဟိတဖရဏဝ သေန သိနိယှတီတိ မိတ္တော, တသ္မိံ မိတ္တေ ဘဝ, မိတ္တဿ ဝါ ဧသာတိ မေတ္တာ, တဿာ **မေတ္တာယ**။

မေတ္တာယနဿ သတ္တေသု ဟိတဖရဏဿ ဥပ္ပာဒနံ ပဝတ္တနံ **မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော** ။ **ဩဓိသကအနောဓိသကဒိသာဖရဏာန**န္တိ အတ္တအတိပိယသဟာယမဇ္ဈတ္တဝေရီဝသေန ဩဓိသကတာ, သီမာသမ္ဘေဒေ ကတေ အနောဓိသကတာ, ဧကာဒိဒိသာဖရဏဝသေန ဒိသာဖရဏတာ မေတ္တာယ ဥဂ္ဂဟဏေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဟာရရစ္ဆာဂါမာဒိဝသေ န တ ဩဓိသကဒိသာဖရဏံ, ဝိဟာရာဒိဥဒ္ဒေသရဟိတံ ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာဝသေန အနောဓိသကဒိသာဖရဏန္တိ ဧဝံ တ ဒွိဓာ ဥဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ **"ဩဓိသကအနောဓိသကဒိသာဖရဏာန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဥဂ္ဂဟော စ ယာဝ ဥပစာရာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဥဂ္ဂ ဟိတာယ အာသေဝနာ ဘာဝနာ။ တတ္ထ "သဗ္ဗေ သတ္တာ, ပါဏာ, ဘူတာ, ပုဂ္ဂလာ, အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ"တိ ဧတေ သံ ဝသေန ပဉ္စဝိဓာ, ဧကေကသ္မိံ "အဝေရာ ဟောန္တု, အဗျာပဇ္ဇာ, အနီဃာ, သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူ"တိ စတုဓာ ပဝတ္တိတော ဝီသတိဝိဓာ အနောဓိသကဖရဏာ မေတ္တာ, "သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော, ပုရိသာ, အရိယာ, အနရိယာ, ဒေဝါ, မနုဿာ, ဝိနိပါတိကာ"တိ သတ္တောဓိကရဏဝသေန ပဝတ္တာ သတ္တဝိဓာ အဋ္ဌဝီသတိဝိဓာ တ, ဒသဟိ ဒိသာဟိ ဒိသောဓိ ကရဏဝသေန ပဝတ္တာ ဒသဝိဓာ စ, ဧကေကာယ တ ဒိသာယ သတ္တာဒိဣတ္ထာဒိအဝေရာဒိဘေဒေန အသီတာဓိကစတု သတပ္ပဘေဒာ စ ဩဓိသောဖရဏာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ယေန အယောနိသောမနသိကာရေန အရတိအာဒိကာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သော အရတိအာဒီသု **အယောနိသောမနသိကာ ရော,** တေန။ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗေ ဟိ ကြဒံ ဘုမ္မံ။ သေ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ **ဥက္ကဏ္ဍိတာ** ပန္တသေနာသနေသု အဓိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု စ ဥပ္ပဇ္ဇနဘာဝရိဉ္စနာ။ **ကာယဝိနာမနာ**တိ ကာယဿ ဝိရူပေနာကာရေန နာမနာ။

ကုသလဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ ပဋ္ဌပနသဘာဝတာယ, တပ္ပဋိပက္ခာနံ ဝိသောသနသဘာဝတာယ စ အာရမ္ဘဓာတု အာဒိတော ပဝတ္တဝီရိယန္တိ အာဟ **"ပဌမာရမ္ဘဝီရိယ"** န္တိ။ ယသ္မာ ပဌမာရမ္ဘမတ္တဿ ကောသဇ္ဇဝိဓမနံ ထာ မဂမနဉ္စ နတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ကောသဇ္ဇတော နိက္ခန္တတာယ တတော ဗလဝတရ"** န္တိ။ ယသ္မာ ပန အပရာပရုပ္ပ တ္တိယာ လဒ္ဓာသေဝနံ ဥပရူပရိဝိသေသံ အာဝဟန္တံ အတိဝိယ ထာမဂတမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတော တတောပိ ဗလဝတရ"**န္တိ။

အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော တိ အတိဘောဇနေ ထိနမိဒ္ဓဿ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော, "ဧတ္တကေ ဘုတ္တေ ထိ နမိဒ္ဓဿ ကာရဏံ ဟောတိ, ဧတ္တကေ န ဟောတီ"တိ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏာကာရဏဂ္ဂါဟော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ဒိဝါ သူရိယာလောက**န္တိ ဒိဝါ ဂဟိတနိမိတ္တံ သူရိယာလောကံ ရတ္တိယံ မနသိကရောန္တဿပီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဓုတင်္ဂါနံ ဝီရိယနိဿိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ဓုတင်္ဂနိဿိတသပ္ပာယကထာယပီ"** တိ။

ကုက္ကုစ္စမ္ပိ ကတာကတာနုသောစနဝသေန ပဝတ္တမာနံ စေတသော အဝူပသမာဝဟတာယ ဥဒ္ဓစ္စေန သမာနလ က္ခဏမေဝါတိ **"အဝူပသမော နာမ အဝူပသန္တာကာရော, ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စမေဝေတံ အတ္ထတော"** တိ ဝုတ္တံ။

ဗဟုဿုတဿ ဂန္ထတော အတ္ထတော စ သုတ္တာဒိနိ ဝိစာရေန္တဿ အတ္ထဝေဒါဒိပဋိလာဘသဗ္ဘာဝတော ဝိကပ္ပေါပေ န ဟောတိ, ယထာဝိဓိပဋိပတ္တိယာ ယထာနုရူပပဋိကာရပ္ပဝတ္တိယာ စ ကတာကတာနုသောစနဥ္စ န ဟောတီတိ **“ဗာဟုသစ္စေနပိ။ပေ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတီ”** တိ အာဟ။ ယဒဂ္ဂေန ဗာဟုသစ္စေန ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတိ, တဒဂ္ဂေန ပရိပုစ္ဆကတာဝိနယပကတညုတာဟိပိ တံ ပဟီယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓသေဝိတာ စ ဗုဒ္ဓသီလိတံ အာဝဟတီတိ စေတသော ဝူပသမကရတ္တာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပဟာနကာရီ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓတ္တံ ပန အနပေက္ခိတွာ ဝိနယဓရော ကုက္ကုစ္စဝိနောဒကာ ကလျာဏမိတ္တာ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိကပ္ပေါပေ စ ဘိက္ခုနော ယေဘုယျေန ကုက္ကုစ္စပေတုကော ဟောတီတိ **“ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိပုစ္ဆာမဟုလဿာ”** တိအာဒိနာ ဝိနယနယေနေဝ ပရိပုစ္ဆကတာဒယော နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ **ပဟီနေ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေ** တိ နိဒ္ဒါရဏေ ဘုမ္မံ။ **ကုက္ကုစ္စဿ** ဒေအမနဿသဟာဂတတ္တာ **အနာဂာမိမဂ္ဂေန အာယတိံ အနုပ္ပာဒေ** ဝုတ္တော။

တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနီယာ, ဝိစိကိစ္ဆာယ ဌာနီယာ **ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနီယာ,** ဝိစိကိစ္ဆာယ ကာရဏဘူတာ ဓမ္မာ။ တိဋ္ဌတီတိ တ ဌာနီယာ, ဝိစိကိစ္ဆာ ဌာနီယာ ဧတိဿာတိ **ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနီယာ,** အတ္ထတော ဝိစိကိစ္ဆာ ဧဝ။ သာ ဟိ ပုရိမုပ္ပန္နာ ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိစိကိစ္ဆာယ သဘာဂဟေတုတာယ အသာဓာရဏံ။

ကုသလာကုသလာတိ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန ကုသလာ, တပ္ပဋိပက္ခတော အကုသလာ။ ယေ အကုသလာ, တေ **သာဝဇ္ဇာ အသေဝိတဗ္ဗာ ဟီနာ စ** ။ ယေ ကုသလာ, တေ **အနဝဇ္ဇာ သေဝိတဗ္ဗာ ပဏီတာ စ** ။ ကုသလာပိ တ ဟီနေဟိ ဆန္ဒာဒီဟိ အာရဒ္ဓာ **ဟီနာ,** ပဏီတေဟိ **ပဏီတာ။ ကဏှာ**တိ ကာဠကာ, စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏာ။ **သုက္ကာ**တိ ဩဒာတာ, စိတ္တဿ ပဘဿရဘာဝကရဏာ။ ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော တ **ကဏှာ,** သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော **သုက္ကာ** ။ တေ ဧဝ **သပ္ပဋိဘာဂ** ။ ကဏှာ ဟိ ဥဇုဝိပစ္စနီကတာယ သုက္ကေဟိ သပ္ပဋိဘာဂ, တထာ သုက္ကာပိ ကဏှေဟိ။ အထ တ ကဏှာသုက္ကာ စ သပ္ပဋိဘာဂ စ **ကဏှာသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂ** ။ သုခာ ဟိ ဝေဒနာ ဒုက္ခာယဝေဒနာယ သပ္ပဋိဘာဂ, ဒုက္ခာ စ ဝေဒနာ သုခာယ ဝေဒနာယ သပ္ပဋိဘာဂတိ။

ကာမံ ဗာဟုသစ္စပရိပုစ္ဆကတာဟိ အဋ္ဌဝတ္ထုကာပိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ, တထာပိ ရတနတ္တယဝိစိကိစ္ဆာမူလိကာ သေသဝိစိကိစ္ဆာတိ ကတွာ အာဟ **“တီဏိ ရတနာနိ အာရဗ္ဘာ”** တိ။ ရတနတ္တယဂုဏာဝဗောဓေ ဟိ ‘‘သတ္ထရိ ကင်္ခတီ’’တိ (ဓ. သ. ၁၀၀၈, ၁၁၂၃, ၁၁၆၇, ၁၂၄၁, ၁၂၆၃, ၁၂၇၀; ဝိဘ. ၉၁၅) အာဒိဝိစိကိစ္ဆာယ အသမ္ဘဝေတိ။ ဝိနယေ ပကတညုတာ ‘‘သိက္ခာယ ကင်္ခတီ’’တိ (ဓ. သ. ၁၀၀၈, ၁၁၂၃, ၁၁၆၇, ၁၂၄၁, ၁၂၆၃, ၁၂၇၀; ဝိဘ. ၉၁၅) ဝုတ္တာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟာနံ ကရောတီတိ အာဟ **“ဝိနယေ စိဏ္ဏဝသီဘာဝဿပိ”** တိ။ **ဩကပ္ပနီယသဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခဗဟုလဿာ**တိ သဒ္ဒေယျဝတ္ထုနော အနုပဝိသနသဒ္ဓါသင်္ခါတအဓိမောက္ခေန အဓိမုစ္စနဗဟုလဿ ။ အဓိမုစ္စနဥ္စ အဓိမောက္ခုပ္ပာဒနမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သဒ္ဓါယ တ နိန္နပေါဏတာ အဓိမုတ္တိ အဓိမောက္ခော။

သုဘနိမိတ္တအသုဘနိမိတ္တာဒီသူ တိ ‘‘သုဘနိမိတ္တာဒီသု အသုဘနိမိတ္တာဒီသူ’’တိ အာဒိ-သဒ္ဒေါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ တတ္ထ ပဌမေန **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပဋိဃနိမိတ္တာဒီနံ သင်္ဂဟော, ဒုတိယေန မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိအာဒီနံ။ သေသမေတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဝုတ္တနယမေဝတိ။

နီဝရဏပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ခန္ဓပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၆. ဥပာဒါနေဟိ အာရမ္မဏကရဏာဒိဝသေန ဥပာဒါတဗ္ဗာ တ ခန္ဓာ **ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ။ ဣတိ ရူပ** န္တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ ဣဒံ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထောတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“ဣဒံ ရူပ”**န္တိ။ တယိဒံ သရူပတော အနဝသေသပရိယာဒာနံ ဟောတီတိ အာဟ – **“ဧတ္တကံ ရူပံ, န ဣတော ပရံ ရူပံ အတ္ထီ”** တိ။ **ဣတီ**တိ တ ပကာရတ္ထေ နိပါတော, တသ္မာ **“ဣတိ ရူပ”**န္တိ ဣမိနာ ဘူတုပါဒါဒိဝသေန ယတ္တကော ရူပဿ ဘေဒော, တေန သဒ္ဓိံ ရူပံ အနဝသေသတော ပရိယာဒိယိတွာ ဒဿေတိ။ **သဘာဝတော**တိ ရုပ္ပနသဘာဝတော စက္ခာဒိဝဏ္ဏာဒိသဘာဝတော စ။ **ဝေဒနာဒီသုပီ**တိ ဧတ္ထ ‘‘အယံ ဝေဒနာ, ဧတ္တကာ ဝေဒနာ, န ဣတော ပရံ ဝေဒနာ အတ္ထီတိ သဘာဝတော ဝေဒနံ ပဇာနာတိ’’တိအာဒိနာ, **သဘာဝတော**တိ စ အနုဘဝနသဘာဝတော သာတာဒိသဘာဝတော စာတိ ဧဝမာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ခန္ဓပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာယတနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၇. ဆသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသူ တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၃၈၄) “ဆသု အဇ္ဈတ္တိကေသု ဆသု ဗာဟိရေသု”တိ **“ဆသူ”**တိ ပဒံ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ပနေတာနိ ဥဘယာနိ ဆဠေဝ ဝုတ္တာနိ? ဆဝိညာဏကာယုပ္ပတ္တိဒွါရာရမ္မဏဝဝတ္ထာနတော။ စက္ခုဝိညာဏဝီထိယာ ပရိယာပန္နဿ ဟိ ဝိညာဏကာယဿ စက္ခာယတနမေဝ ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ, ရူပာယတနမေဝ စ အာရမ္မဏံ, တထာ ဣတရာနိ ဣတရေသံ, ဆဋ္ဌဿ ပန ဘဝင္ဂမနသင်္ခါတော မနာယတနေကဒေသော ဥပ္ပတ္တိဒွါရံ, အသာဓာရဏဉ္စ ဓမ္မာယတနံ အာရမ္မဏံ။ စက္ခတီတိ **စက္ခု,** ရူပံ အဿာဒေတိ ဝိဘာဝေတိ စာတိ အတ္ထော။ သုဏာတီတိ **သောတံ**။ ဃာယတီတိ **ဃာနံ**။ ဇီဝိတနိမိတ္တတာယ ရသော ဇီဝိတံ, တံ ဇီဝိတမဝှာယတီတိ **ဇိဝှာ**။ ကုစ္ဆိတာနံ သာသဝဓမ္မာနံ အာယော ဥပ္ပတ္တိဒေသောတိ **ကာယော**။ မုနာတိ အာရမ္မဏံ ဝိဇာနာတီတိ **မနော**။ ရူပယတိ ဝဏ္ဏဝိကာရံ အာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ **ရူပံ**။ သပ္ပတိ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဟရီယတိ သောတဝိညေယျဘာဝံ ဂမိယတီတိ **သဒ္ဒော** ။ ဂန္ဓယတိ အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစေတီတိ **ဂန္ဓော** ။ ရသန္တိ တံ သတ္တာ အဿာဒေန္တီတိ **ရသော**။ ဖုသီယတီတိ **ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ** ။ အတ္တနော လက္ခဏံ ဓာရေန္တီတိ **ဓမ္မာ** ။ သဗ္ဗာနိ ပန အာယာနံ တနနာဒိအတ္ထေန **အာယတနာနိ**။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၁၀-၅၁၂) **တံသံဝဏ္ဏနာယ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၅၁၀) စ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

စက္ခုဉ္စ **ပဇာနာတီ**တိ ဧတ္ထ **စက္ခု** နာမ ပသာဒစက္ခု, န သသမ္ဘာရစက္ခု, နာပိ ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဒိကန္တိ အာဟ **“စက္ခုပသာဒ”**န္တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ယံ စက္ခု စတုန္နံ မဟာဘူတာနံ ဥပာဒာယ ပသာဒော”တိ (ဓ. သ. ၅၉၆-၅၉၉)။ **စ**-သဒ္ဒော ဝက္ခမာနတ္ထသမုစ္စယတ္ထော။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏဝသေနာ** တိ အဝိပရီတဿ အတ္တနော ရသဿ စေဝ လက္ခဏဿ စ ဝသေန, ရူပေသု အာဝိဉ္ဆနကိစ္စဿ စေဝ ရူပာဘိဃာတာရဟဘူတပသာဒလက္ခဏဿ စ ဝသေနာတိ အတ္ထော။ “စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၀၄, ၄၀၀; ၃.၄၂၁, ၄၂၅-၄၂၆; သံ. နိ. ၂.၄၃-၄၅; ၄.၅၄-၅၅; ကထာ. ၄၆၅, ၄၆၇) သမုဒိတာနိယေဝ ရူပာယတနာနိ စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိဟေတု, န ဝိသုံ ဝိသုန္တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒဿနတ္ထံ **“ရူပေ စာ”**တိ ပုထုဝစနဂ္ဂဟဏံ, တာယ ဧဝ စ ဒေသနာဂတိယာ ကာမံ ဣဓာပိ “ရူပေ စ ပဇာနာတီ”တိ ဝုတ္တံ, ရူပဘာဝသာမညေန ပန သဗ္ဗံ ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတ္ဝာ **“ဗဟိဒ္ဓာ စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပဉ္စာ”** တိ ဧကဝစနဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော။ **သရသလက္ခဏဝသေနာ** တိ စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝကိစ္စဿ စေဝ စက္ခုပဋိဟနနလက္ခဏဿ စ ဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဥဘယံ ပဋိစ္စာ တိ စက္ခုံ ဥပနိဿယပစ္စယဝသေန ပစ္စယဘူတံ, ရူပေ အာရမ္မဏာဓိပတိအာရမ္မဏူပနိဿယဝသေန ပစ္စယဘူတေ စ ပဋိစ္စ။ ကာမဉ္စာယံ သုတ္တန္တသံဝဏ္ဏနာ , နိပ္ပရိယာယကထာ နာမ အဘိဓမ္မသန္နိဿိတာ ဧဝေတိ အဘိဓမ္မနယေနေဝ သံယောဇနာနိ ဒဿေန္တော **“ကာမရာဂ။ပေ.။ အဝိဇ္ဇာသံယောဇန”**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ ကာမေသု ရာဂေ, ကာမော စ သော ရာဂေ စာတိ **ကာမရာဂေ,** သော ဧဝ ဗန္ဓနဋ္ဌေန **သံယောဇနံ**။ အယဉ္ဟိ ယဿ သံဝိဇ္ဇတိ, တံ ပုဂ္ဂလံ ဝဋ္ဋသ္မိံ သံယောဇေတိ ဗန္ဓတိ, ဣတိ ဒုက္ခေန သတ္တံ, ဘတဒိကေ တ ဘဝန္တရာဒီဟိ, ကမ္မုနာ တ ဝိပာကံ သံယောဇေတိ ဗန္ဓတီတိ **သံယောဇနံ**။ ဧဝံ ပဋိဃသံယောဇနာဒီနမ္ပိ ယထာရဟံ အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ **သရသလက္ခဏဝသေနာ**တိ ဧတ္ထ ပန သတ္တဿ ဝဋ္ဋတော အနိဿဇ္ဇနသင်္ခါတဿ အတ္တနော ကိစ္စဿ စေဝ ယထာဝုတ္တဗန္ဓနသင်္ခါတဿ လက္ခဏဿ စ ဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဘဝဿာဒ-ဒိဋ္ဌဿာဒ-နိဝတ္တနတ္ထံ **ကာမဿာဒ** ဂ္ဂဟဏံ။ **အဿာဒယတော** တိ အဘိရမန္တဿ။ **အဘိနန္ဒတော**တိ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန နန္ဒန္တဿ။ ပဒဒွယေနပိ ဖလဝတော ကာမရာဂဿ ပစ္စယဘူတာ ကာမရာဂုပ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ဇော် အာရမ္မဏ** န္တိ ဇော် ဇော်သုခုမံ ဇော်ဒုဗ္ဗိဘာဂံ အာရမ္မဏံ။ **နိစ္စံ ဓုဝ** န္တိ ဇော် နိဒဿနမတ္တံ, “ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿတိ ဝိနဿိဿတီတိ ဂဏှတော”တိ ဝေမာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ **ဘဝံ ပတ္ထေန္တဿာ** တိ “ဤဒိသေ သမ္ပတ္တိဘဝေ ယသ္မာ အမှာကံ ဣဒံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ သုလဘံ ဇာတံ, တသ္မာ အာယတိမ္ပိ သမ္ပတ္တိဘဝေ ဘဝေယျာ”တိ ဘဝံ နိကာမေန္တဿ။ ဧဝရူပံ သက္ကာ လဒ္ဓုန္တိ ယောဇနာ။ **ဥသူယ**

တောတိ ဥသူယံ ဣသ္သံ ဥပ္ပါဒယတော။ **အညဿ မစ္ဆရာယတော** တိ အညေန အသာဓာရဏဘာဝကရဏေန မစ္ဆရိယံ ကရောတော။ **သဗ္ဗေဟေဝ** ယထာဝုတ္တေဟိ နဝဟိ သံယောဇနေဟိ။

တတ္ထ ကာရဏာ န္တိ သုဘနိမိတ္တပဋိဃနိမိတ္တာဒိဝိဘာဝံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိရူပာရမ္မဏန္တေ တဇ္ဇာယောနိသောမနသိကာရဉ္စာတိ တဿ တဿ သံယောဇနဿ ကာရဏံ။ အဝိက္ခမ္ဘိတအသမူဟတဘာဝမိလဒ္ဓုပ္ပန္နတံ သန္ဓာယ **"အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဥပ္ပန္နဿာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နတာ **သမုဒာစာရဂ္ဂဟဏေနေဝ** ဂဟိတာ။ **ယေန ကာရဏေနာ**တိ ယေန ဝိပဿနာသမထဘာဝနာသင်္ခာတေန ကာရဏေန။ **တဉ္ဟိ** တဿ တဒင်္ဂဝသေန စေဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ ပဟာနကာရဏံ။ ဣဿာမစ္ဆရိယာနံ အပာယဂမနီယတာယ ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈတာ ဝုတ္တာ။ ယဒိ ဧဝံ "တိဏ္ဏံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ သောတာပန္နော ဟောတီ"တိ (အ. နိ. ၄.၂၄၁) သုတ္တပဒံ ကထန္တိ? တံ သုတ္တန္တပရိယာယေန ဝုတ္တံ။ ယထာနုလောမသာသနဉ္ဟိ သုတ္တန္တဒေသနာ, အယံ ပန အဘိဓမ္မနယေန သံဝဏ္ဏနာတိ နာယံ ဒေါသော။ **သေသဒွာရိက သဿာ**တိ ထူလဿ, ယတော အဘိဏှာသမုပ္ပတ္တိပရိယုဋ္ဌာနတိဗ္ဗတာဝ ဟောတိ။ **အဏုသဟဂတဿာ** တိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿေဒွါရိကာဘာဝေန အဏုဘာဝံ သုခုမဘာဝံ ဂတဿ။ ဥဒ္ဓမ္ဘာသံယောဇနဿပေတ္ထ အနုပ္ပါဒေါ ဝုတ္တောယေဝ ယထာဝုတ္တသံယောဇနေဟိ အဝိနာဘာဝတော။ သောတာဒီနံ သဘာဝသရသလက္ခဏာဝသေန ပဇာနနာ, တပ္ပစ္စယာနံ သံယောဇနာနံ ဥပ္ပါဒာဒိပဇာနနာ စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဒဿေန္တော **"ဧသေဝ နယော"**တိ အတိဒိသတိ။

အတ္တနော ဝါ ဓမ္မေသူ တိ အတ္တနော အဇ္ဈတ္တိကာယတနဓမ္မေသု, အတ္တနော ဥဘယဓမ္မေသု ဝါ။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ **အဇ္ဈတ္တိကာယတနပရိဂ္ဂဟဏေနာ** တိ အဇ္ဈတ္တိကာယတနပရိဂ္ဂဏှနမုခေနာတိ အတ္ထော, ဧဝဥ္စ အနဝသေသတော သပရသန္တာနေသု အာယတနာနံ ပရိဂ္ဂဟော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ **ပရဿ ဝါ ဓမ္မေသူ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ရူပာ ယတနဿာ**တိ အဓေကာဒသပဘေဒရူပသဘာဝဿ အာယတနဿ။ ရူပက္ခန္ဓေ ဝုတ္တနယေန နီဟရိတဗ္ဗာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **ဝေဒနာခန္ဓေသူ** တိ ဝေဒနာသညာသင်္ခါရက္ခန္ဓေသု။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ ဣမိနာ အတိဒေသေန ရူပက္ခန္ဓေ အာဟာရသမုဒယာတိ, ဝိညာဏက္ခန္ဓေ နာမရူပသမုဒယာတိ, သေသက္ခန္ဓေသု ဖဿသမုဒယာတိ ဣမံ ဝိသေသံ ဝိဘာဝေတိ, ဣတရံ ပန သဗ္ဗတ္ထ သမာနန္တိ။ ခန္ဓပဗ္ဗေ ဝိယ အာယတနပဗ္ဗေပိ လောကုတ္တရနိဝတ္တနံ ဟာပေဒ္ဓယံ ဂဟိတံ နတ္ထီတိ အာဟ **"လောကုတ္တရဓမ္မာ န ဂဟေတဗ္ဗာ"** တိ။

အာယတနပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၈. ဗုဇ္ဈနကသတ္တဿာ တိ ကိလေသနိဒ္ဒာယ ပဋိဗုဇ္ဈနကသတ္တဿ, အရိယသစ္စာနံ ဝါ ပဋိဝိဇ္ဈနကသတ္တဿ။ **အင်္ဂေသူ** တိ ကာရဏေသု, အဝယဝေသု ဝါ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏုပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ သမ္ဗောဓိပဋိပဒါယံ ဌိတော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"အာရဒ္ဓဝိပဿကတော ပဋ္ဌာယ ယောဂါဝစရောတိ သမ္ဗောဓိ"** တိ။

"သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနိယာ" တိ ပဒဿ အတ္ထော "ဝိစိကိစ္ဆဋ္ဌာနိယာ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တန္တိ** ယောနိသောမနသိကာရံ။ **တတ္ထာ** တိ သတိယံ။ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗေ စေတံ ဘုမ္မံ။

သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ **သတိသမ္ပဇညံ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၃၈၅; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၅.၂၃၂; အ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၄၁၈)။ အထ ဝါ သတိပဓာနံ အဘိက္ကန္တာဒိသာတ္ထကဘာဝပရိဂ္ဂဏှနဉာဏံ **သတိသမ္ပဇညံ** ။ တံ သဗ္ဗတ္ထ သတောကာရိဘာဝါဝဟတ္တာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒာယ ဟောတိ။ ယထာ ပစ္စနီကဓမ္မာနံ ပဟာနံ အနုရူပဓမ္မသေဝနာ စ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒာယ ဟောတိ, ဧဝံ သတိရဟိတပုဂ္ဂလဝိဇ္ဇနာ, သတောကာရီပုဂ္ဂလသေဝနာ, တတ္ထ စ ယုတ္တပယုတ္တတာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပါဒာယ ဟောတီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **"သတိသမ္ပဇည"** န္တိ အာဒိနာ။

ဓမ္မာနံ, ဓမ္မေသု ဝါ ဝိစယော ဓမ္မဝိစယော, သော ဧဝ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, တဿ **ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ** ။ **"ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ"** တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ တတ္ထ **ယောနိသောမနသိကာရဗဟုလီကာရော**တိ ကုသလာဒီသု တံတံသဘာဝရသလက္ခဏာဒိကဿ ယာထာဝတော အဝဗုဇ္ဈနဝသေန ဥပ္ပန္နော ဉာဏသမ္ပ

ယုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒေ။ သော ဟိ အဝိပရီတမနသိကာရတာယ “ယောနိသောမနသိကာရော”တိ ဝုတ္တော, တဒါဘောဂတာယ အာဝဇ္ဇနာပိ တဂ္ဂတိကာဝ, တဿ အဘိဏှပဝတ္တနံ ဗဟုလီကာရော။ **ဘိယျောဘာဝါယာ** တိ ပုနပ္ပုနဘာဝါယ။ **ဝေပုလ္လာယာ** တိ ဝိပုလဘာဝါယ။ **ပါရိပူရိယာ**တိ ပရိပူရဏာယ။

ပရိပုစ္ဆကတာ တိ ပရိယောဂဟေတွာ ပုစ္ဆကဘာဝေါ။ အာစရိယေ ပယိရုပါသိတွာ ပဉ္စပိ နိကာယေ သဟ အဋ္ဌကထာယ ပရိယောဂဟေတွာ ယံ ယံ တတ္ထ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနဘူတံ, တံ တံ “ဣဒံ ဘန္တေ ကထံ, ဣမဿ ကော အတ္ထော”တိ ခန္ဓာယတနာဒိအတ္ထံ ပုစ္ဆန္တဿ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ **“ခန္ဓဓာတု။ပေ။ ဗဟုလတာ”**တိ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာတိ ဧတ္ထ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော သရီရံ, တပ္ပဋိဗဒ္ဓါနိ စီဝရာဒီနိ စ ဣဓ “ဝတ္ထူနီ”တိ အဓိပ္ပေတာနိ။ တာနိ ယထာ စိတ္တဿ သုခါဝဟာနိ ဟောန္တိ, တထာ ကရဏံ တေသံ ဝိသဒဘာဝကရဏံ။ တေန ဝုတ္တံ **“အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာန”** န္တိအာဒိ။ **ဥဿန္နဒေါသ** န္တိ ဝါတာဒိဥဿန္နဒေါသံ။ **သေဒမလမက္ခိတ**န္တိ သေဒေန စေဝ ဇလ္လိကာသင်္ခါတေန သရီရမလေန စ မက္ခိတံ။ **စ**-သဒ္ဒေန အညမ္ပိ သရီရဿ ပီဠာဝဟံ သင်္ဂဏှာတိ။ **သေနာသနံ ဝါ**တိ **ဝါ**-သဒ္ဒေန ပတ္တာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဝိသဒေ** သတိ, ဝိသယဘူတေ ဝါ။ ကထံ ဘာဝနမနုယုတ္တဿ တာနိ ဝိသယော? အန္တရန္တရာ ပဝတ္တနကစိတ္တုပ္ပာဒဝသေနေဝံ ဝုတ္တံ။ တေ ဟိ စိတ္တုပ္ပာဒာ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ အပရိသုဒ္ဓဘာဝါယ သံဝတ္တန္တိ။ **စိတ္တစေတသိကေသု** နိဿယာဒိပစ္စယဘူတေသု။ **ဉာဏမ္ပီ**တိ **ပိ**-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ တေန န ကေဝလံ တံ ဝတ္ထုယေဝ, အထ ခေါ တသ္မိံ အပရိသုဒ္ဓေ ဉာဏမ္ပိ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတီတိ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ တံနိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ ဝိသယဿ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဝိသယီနံ အပရိသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ။

သမဘာဝကရဏန္တိ ကိစ္စတော အနူနာဓိကဘာဝကရဏံ။ ယထာပစ္စယံ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသ္မိံ အဓိမောက္ခကိစ္စဿ ပဋုတရဘာဝေန ပညာယ အဝိသဒတာယ ဝီရိယာဒီနဉ္စ သိထိလတာဒိနာ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဟောတိ** ။ တေနာဟ **“ဣတရာနိ မန္ဒာနီ”** တိ။ **တတော**တိ တသ္မာ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝတော ဣတရေသဉ္စ မန္ဒတ္တာ။ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဂ္ဂဏှနံ အနုဗလပ္ပဒါနံ ပဂ္ဂဟော, ပဂ္ဂဟောဝ ကိစ္စံ **ပဂ္ဂဟကိစ္စံ** ။ “ကာတုံ န သက္ကောတီ”တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, အနိဿဇ္ဇနံ ဝါ **ဥပဋ္ဌာနံ** ။ ဝိက္ခေပပဋိပက္ခော, ယေန ဝါ သမ္ပယုတ္တာ အဝိက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ, သော **အဝိက္ခေပေါ** ။ ရူပဂတံ ဝိယ စက္ခုနာ ယေန ယာထာဝတော ဝိသယသဘာဝံ ပဿတိ, တံ **ဒဿနကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ** ဗလဝတာ သဒ္ဓိန္ဒြိယေန အဘိဘူတတ္တာ။ သဟဇာတဓမ္မေသု ဣန္ဒြိယာနံ ကာရေန္တာနံ သဟပဝတ္တမာနာနံ ဓမ္မာနံ ဧကရသတာဝသေနေဝ အတ္ထသိဒ္ဓိ, န အညထာ။

တသ္မာ တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ကာရဏဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **တ**န္တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။ **ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေနာ**တိ ယဿ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော ဥဠာရတာဒိဂုဏေ အဓိမုစ္စနဿ သာတိသယပ္ပဝတ္တိယာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တဿ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နတာဒိဝိဘာဂတော ယာထာဝတော ဝီမံသနေန။ ဧဝဉ္ဟိ ဧဝံဓမ္မတာနယေန သဘာဝသရသတော ပရိဂ္ဂယှမာနေ သဝိပ္ဖာရော အဓိမောက္ခော န ဟောတိ “အယံ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝေါ”တိ ပရိဇာနနဝသေန ပညာဗျာပါရဿ သာတိသယတ္တာ။ ဓုရိယဓမ္မေသု ဟိ ယထာ သဒ္ဓါယ ဗလဝဘာဝေ ပညာယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ, ဧဝံ ပညာယ ဗလဝဘာဝေ သဒ္ဓါယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“တံ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန။ပေ။ ဟာပေတဗ္ဗ”**န္တိ။ **တထာ အမနသိကာရေနာ**တိ ယေနာကာရေန ဘာဝနမနုယုဉ္ဇန္တဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တေနာကာရေန ဘာဝနာယ အနနုယုဉ္ဇနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဓ ဒုဝိဓေန သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝေါ အတ္တနော ဝါ ပစ္စယဝိသေသဝသေန ကိစ္စုတ္တရိယတော ဝီရိယာဒီနံ ဝါ မန္ဒကိစ္စတာယ။ တတ္ထ ပဌမဝိကပ္ပေ ဟာပနဝိဓိ ဒဿိတော, ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ယထာ မနသိကရောတော ဝီရိယာဒီနံ မန္ဒကိစ္စတာယ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တထာ အမနသိကာရေန, ဝီရိယာဒီနံ ပဋုကိစ္စဘာဝါဝဟေန မနသိကာရေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ တေဟိ သမရသံ ကရောန္တေန ဟာပေတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ နယေန သေသိန္ဒြိယေသုပိ ဟာပနဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု တိ သော ဟိ အာယသ္မာ သဒ္ဓါဓိမုတ္တတာယ ကတာဓိကာရော သတ္ထု ရူပကာယဒဿန ပသုတော ဧဝ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော သတ္ထာရာ “ကိံ တေ, ဝက္ကလိ, ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန, ယော ခေါ, ဝက္ကလိ, ဓမ္မံ ပဿတိ, သော မံ ပဿတီ”တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၈၇) ဩဝဒိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇိတောပိ တံ အနနုယုဉ္ဇန္တော ပဏာမိတော အတ္တာနံ ဝိနိပါတေတုံ ပပါတဋ္ဌာနံ အဘိရုဟိ။ အထ နံ သတ္ထာ ယထာနိသိန္နောဝ ဩဘာသဂိဿဇ္ဇနေန အတ္တာနံ ဒဿေတွာ –

“ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၈၁)။

ကထံ ဝတွာ “ဧဟိဝက္ကလီ”တိ အာဟ။ သော တေန အမတေနေဝ အဘိသိတ္တော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ, သဒ္ဓါယ ပန ဗလဝဘာဝတော ဝိပဿနာဝီထိံ န ဩတရတိ။ တံ ဉတွာ ဘဂဝါ တဿ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ အဒါသိ။ သော သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု စေတ္ထ နိဒဿန”** န္တိ။

ဣတရကိစ္စဘေဒန္တိ ဥပဋ္ဌာနာဒိကိစ္စဝိသေသံ။ **ပဿဒ္ဓာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ သင်္ဂဟော။ **ဟာပေတဗ္ဗ** န္တိ ယထာ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝေ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန ဟာယတိ, ဧဝံ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတာ ပဿဒ္ဓိအာဒိဘာဝနာယ ဟာယတိ သမာဓိပက္ခိယတ္တာ တဿာ။ တထာဟိ သာ သမာဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ကောသဇ္ဇပါတတော ရက္ခန္တီ ဝီရိယာဒိဘာဝနာ ဝိယ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ဥဒ္ဓစ္စပါတတော ရက္ခန္တီ ဧကံသတော ဟာပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပဿဒ္ဓာဒိဘာဝနာယ ဟာပေတဗ္ဗ”** န္တိ။ **သောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု**တိ သုခုမာလသောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု။ သော ဟိ အာယသ္မာ, သတ္ထု, သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သီတဝနေ ဝိဟရန္တော “မမ သရီရံ သုခုမာလံ, န စ သက္ကာ သုခေနေဝ သုခံ အဓိဂန္တုံ, ကာယံ ကိလမေတွာပိ သမဏဓမ္မော ကာတဗ္ဗော”တိ ဌာနစင်္ကမမေဝ အဓိဋ္ဌာယ ပဓာနမနုယုဉ္ဇန္တော ပါဒတလေသု ဖောဋေသု ဥဋ္ဌိတေသုပိ ဝေဒနံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဒဠှဝီရိယံ ကရောန္တော အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာယ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ သတ္ထာ တတ္ထ ဂန္တွာ ဝီဏူပမောဝါဒေန ဩဝဒိတွာ ဝီရိယသမတာယောဇနဝိဓိံ ဒဿေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ ဂိဇ္ဈကူဋံ ဂတော။ ထေရောပိ သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ဘာဝေန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **“သောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ဒဿေတဗ္ဗ”** န္တိ။ **သေသေသုပီ**တိ သတိသမာဓိပညိန္ဒြိယေသုပိ။

သမတန္တိ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ အနူနာနဓိကဘာဝံ, တထာ သမာဓိဝီရိယာနံ။ ယထာ ဟိ သဒ္ဓါပညာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ခုရိယဓမ္မဘူတာနံ ကိစ္စတော အညမညာနာတိဝတ္တနံ ဝိသေသတော ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, ယတော နေသံ သမဓုရတာယ အပ္ပနာ သမ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ ကောသဇ္ဇုဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ သမရသတာယ သတိ အညမညူပတ္ထမ္ဘနတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အန္တဒွယပတာဘာဝေန သမ္မဒေဝ အပ္ပနာ ဣဇ္ဈတီတိ။ **ဗလဝသဒ္ဓော** တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ဗျတိရေကမုခေန သမတ္ထနံ။ တဿတ္ထော – ယော ဗလဝတိယာ သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော အဝိသဒဉာဏော, သော **မုဓပ္ပသန္နော ဟောတိ, န** အဝေစ္စပ္ပသန္နော။ တထာ ဟိ သော **အဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒတိ** သေယျထာပိ တိတ္ထိယသာဝကာ။ **ကေရာဋိကပက္ခန္တိ** သာဌေယျပက္ခံ ဘဇတိ။ သဒ္ဓါဟီနာယ ပညာယ အတိဓာဝန္တော “ဒေယျဝတ္ထုပရိစ္စာဂေန ဝိနာ စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေနပိ အနမယံ ပုညံ ဟောတီ”တိအာဒီနိ ပရိကပ္ပေတိ ဟေတုပတိရူပကေဟိ ဝဥ္စိတော, ဧဝံဘူတော စ သုက္ခတက္ကဝိလုတ္တစိတ္တော ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ နာဒိယတိ, သညတ္တိံ န ဂစ္ဆတိ။ တေနာဟ **“ဘေသဇ္ဇသမုဋ္ဌိတော ဝိယ ရောဂေါ အတေကိစ္ဆော ဟောတီ”**တိ။ ယထာ စေတ္ထ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ သမဘာဝေ အတ္ထာဝဟော, အနတ္ထာဝဟော ဝိသမဘာဝေ, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ အညမညံ အဝိက္ခေပါဝဟော သမဘာဝေ, ဣတရော ဝိက္ခေပါဝဟော စာတိ။ **ကောသဇ္ဇံ အဓိဘဝတိ,** တေန အပ္ပနံ န ပါပုဏာတီတိ အဓိပ္ပာယော ။ **ဥဒ္ဓစ္စံ အဓိဘဝတီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **တဒုဘယန္တိ** သဒ္ဓါပညာဒွယံ သမာဓိဝီရိယဒွယဥ္စ။ **သမံ ကာတဗ္ဗ** န္တိ သမရသံ ကာတဗ္ဗံ။

သမာဓိကမ္မိကဿာ တိ သမထကမ္မဋ္ဌာနိကဿ။ **ဝေန္တိ** ဧဝံ သန္တေ, သဒ္ဓါယ ထောကံ ဗလဝဘာဝေ သတီတိ အတ္ထော။ **သဒ္ဒဟန္တော** တိ “ပထဝီတိ မနသိကာရမတ္တေန ကထံ ဈာနုပ္ပတ္တီ”တိ အစိန္တေတွာ “အဒ္ဓါ

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တဝိဓိ ကုသ္မိသတီ”တိ သဒ္ဒဟန္တော သဒ္ဓံ ဇနေန္တော။ **ဩကပ္ပေန္တော** တိ အာရမ္မဏံ အနုပဝိသိတွာ ဝိယ အဓိမုစ္စနဝသေန အဝကပ္ပေန္တော ပက္ခန္ဒန္တော။ **ကေဂ္ဂတာ ဗလဝတီ ဝင္ကတိ** သမာဓိပ္ပဓာနတ္တာ ဈာနဿ။ **ဥဘိန္န** န္တိ သမာဓိပညာနံ။ သမာဓိကမ္မိကဿ သမာဓိနော အဓိမတ္တတာယ ပညာယ အဓိမတ္တတာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ အာဟ **“သမတာယပိ”**တိ, သမဘာဝေနပီတိ အတ္ထော။ **အပ္ပနာ**တိ လောကိယအပ္ပနာ။ တထာ ဟိ **“ဟောတိယေတ”**တိ သာသင်္ကံ ဝဒတိ။ လောကုတ္တရပ္ပနာ ပန တေသံ သမဘာဝေနေဝ ဣစ္ဆိတာ။ ယထာဟ “သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၁၇၀; ပဋိ. မ. ၂.၅)။ ယဒိ ဝိသေသတော သဒ္ဓါပညာနံ သမာဓိဝီရိယာနဉ္စ သမတာ ဣစ္ဆိတာ, ကထံ သတီတိ အာဟ **“သတိ ပန သဗ္ဗတ္ထ ဗလဝတီ ဝင္ကတီ”** တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကေသု ပဉ္စသု ဣန္ဒြိယေသု။ ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကေကဒေသေ ဂဏှန္တော **“သဒ္ဓါဝီရိယပညာန”** န္တိ အာဟ။ အညထာ ပီတိ စ ဂဟေတဗ္ဗာ သိယာ။ တထာ ဟိ **“ကောသဇ္ဇပက္ခိကေန သမာဓိနာ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, န “ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာဟီ”တိ။ **သာ**တိ သတိ။ သဗ္ဗေသု ရာဇကမ္မေသု နိယုတ္တော **သဗ္ဗကမ္မိကော။ တေနာ** တိ တေနာ သဗ္ဗတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တေန ကာရဏေန။ **အာဟ** အဋ္ဌကထာယံ။ သဗ္ဗတ္ထ နိယုတ္တာ **သဗ္ဗတ္ထိကာ,** သဗ္ဗေန တ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိယေန ဗောဇ္ဈင်္ဂေန အတ္ထေတဗ္ဗာ သဗ္ဗတ္ထိယာ, သဗ္ဗတ္ထိယာဝ **သဗ္ဗတ္ထိကာ** ။ **စိတ္တ** န္တိ ကုသလစိတ္တံ။ တဿ ဟိ **သတိ ပဋိသရဏံ** ပရာယဏံ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ။ တေနာဟ **“အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ”** တိအာဒိ။

ခန္ဓာဒိဘေဒေ အနောကဋ္ဌပညာနန္တိ ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စဝသေနပိ ခန္ဓာယတနာဒီသု အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓီနံ။ ဗဟုဿုတသေဝနာ ဟိ သုတမယညာဏာဝဟာ။ တရုဏဝိပဿနာသမင်္ဂီပိ ဘာဝနာမယညာဏေ ဌိတတ္တာ ဇေံသတော ပညတဝေ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“သမပညာသ။ပေ။ ပုဂ္ဂလသေဝနာ”** တိ။ ဉေယျဓမ္မဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဝသေန တပ္ပရိစ္ဆေဒကညာဏဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ **“ဂမ္ဘီရေသု ခန္ဓာဒီသု ပဝတ္တာယ ဂမ္ဘီရပညာယာ”** တိ။ တဉှိ ဉေယျံ တာဒိသာယ ပညာယ စရိတဗ္ဗတော ဂမ္ဘီရညာဏစရိယံ, တဿာ တ ပညာယ တတ္ထ ပဘေဒတော ပဝတ္တိ ဂမ္ဘီရညာဏစရိယာ, တဿာ ပစ္စဝေက္ခဏာတိ အာဟ **“ဂမ္ဘီရပညာယ ပဘေဒပစ္စဝေက္ခဏာ”** တိ။ ယထာ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တော နာမ အရဟာ ဧဝ, ဧဝံ သော ဧဝ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တောပီတိ အာဟ **“အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဘာဝနာ ဟာရိပူရိ ဟောတီ”**တိ။ **ဝီရိယာဒီသု**ပိ ဧသေဝ နယော။

“တတ္တံ အယောခိလံ ဟတ္ထေ ဂမေန္တီ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၅၀, ၂၆၇; အ. နိ. ၃.၃၆) ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ ယေဘုယျေန သဗ္ဗပဌမံ ကရောန္တီတိ ဒေဝဒူတသုတ္တာဒီသု တဿာ အာဒိတော ဝုတ္တတ္တာ စ အာဟ **“ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏတော ပဋ္ဌာယာ”** တိ။ **သကဋဝဟနာဒိကာလေ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန တဒညံ မနုဿေဟိ တိရစ္ဆာနေဟိ စ ဝိဗာဓိယမာနကာလံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဇေံ ဗုဒ္ဓန္တရ** န္တိ ဧကံ ဗုဒ္ဓံ အပရာပရံ ပေတေသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တဝသေန ဝုတ္တံ, ဧကစ္စာနံ တ ပေတာနံ ဧကစ္စတိရစ္ဆာနာနံ ဝိယ တထာ ဒီဃာယုကဘာဝတော။ တထာ ဟိ ကာဠော နာဂရာဇာ စတုန္နံ ဗုဒ္ဓါနံ အဓိဂတရူပဒဿနော။

ဇေံ အာနိသံသဒဿာဝိနော တိ ဝီရိယာယတ္တော **ဧဝ** သဗ္ဗော လောကုတ္တရော လောကိယော စ ဝိသေသာဓိဂမောတိ ဧဝံ ဝီရိယေ အာနိသံသဒဿနသီလဿ။ **ဂမနဝီထိ**န္တိ သပုဗ္ဗဘာဂံ နိဗ္ဗာနဂါမိနိံ အရိယမဂ္ဂပဋိပဒံ။ သာ ဟိ ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋနိဿရဏာယ ဂန္တဗ္ဗာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ပဋိပဒာတိ ကတွာ ဂမနဝီထိ နာမ။ **ကာယဒဋ္ဌဗဟုလော**တိ ယထာ တထာ ကာယဿ ဒဠှီကမ္မပသုတော။ **ပိဏ္ဍ** န္တိ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ။ ပစ္စယဒာယကာနံ အတ္တနိ ကာရဿ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မဟပ္ဖလဘာဝဿ ကရဏေန ပိဏ္ဍဿ ဘိက္ခာယ ပဋိပူဇနာ **ပိဏ္ဍာပစာယနံ** ။

နီဟရန္တော တိ ပတ္တတ္ထဝိကတော နီဟရန္တော။ **တံ သဒ္ဒံ သုတွာတတိ တံ** ဥပာသိကာယ ဝစနံ ပဏ္ဏသာလဒွါရေ ဌိတောဝ ပဉ္စာဘိညတာယ ဒိဗ္ဗသောတေန သုတွာ။ မနုဿသမ္ပတ္တိ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ အန္တေ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီတိ **တိဿော သမ္ပတ္တိယော** ။ **အတုံ သက္ခိဿသီ** တိ “တယိ ကတေန အနမယေန ဝေယျာဝစ္စမယေန စ ပုညကမ္မေန ခေတ္တဝိသေသဘာဝူပဂမနေန အပရာပရံ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိယော အန္တေ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိဉ္စ အတုံ သက္ခိဿသီ”တိ ထေရော အတ္တာနံ ပုစ္ဆတိ။ **သိတံ ကရောန္တော** တိ “အကိစ္စေနေဝ မယာ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ သမတိက္ကန္တ”န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသာနေ သဉ္ဇာတပာမောဇ္ဇဝသေန သိတံ ကရောန္တော ဧဝ။

ဝိပ္ပဋိပန္နန္တိ ဇာတိဓမ္မကုလဓမ္မာဒိလင်္ဃနေန အသမ္မာပဋိပန္နံ။ **ဇဝံ** ယထာ အသမ္မာပဋိပန္နော ပုတ္တော တာယ ဧဝ အသမ္မာပဋိပတ္တိယာ ကုလသန္တာနတော ဗာဟိရော ဟုတွာ ပိတု သန္တကာ ဒါယဇ္ဇဿ န ဘာဂီ, ဇဝံ **ကုသီတောပိ** တေနေဝ ကုသီတဘာဝေန အသမ္မာပဋိပန္နော သတ္ထု သန္တကာ လဒ္ဓဗ္ဗအရိယဓနဒါယဇ္ဇဿ န ဘာဂီ။ **အာရဒ္ဓဝီရိ ယောဝ လဘတိ** သမ္မာပဋိပဇ္ဇနတော။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ယောဇနာ။ ဇဝံ သဗ္ဗတ္ထ။

မဟာတိ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ မဟန္တော ဝိပုလော အနညသာဓာရဏော။ တံ ပနဿ ဂုဏမဟတ္တံ ဒသသဟဿိ လောကဓာတုကမ္ပနေန လောကေ ပာကဋန္တိ ဒဿေန္တော **“သတ္ထုနော ဟိ”** တိအာဒိမာဟ။

ယသ္မာ သတ္ထုသာသနေ ပဗ္ဗဇိတဿ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂမေန သက္ကပုတ္တိယဘာဝေါ သမ္ပဇာယတိ, တသ္မာ ဗုဒ္ဓပု တ္တဘာဝံ ဒဿေန္တော **“အသမ္ဘိန္နာယာ”** တိအာဒိမာဟ။

အလသာနံ ဘာဝနာယ နာမမတ္တမ္ပိ အဇာနန္တာနံ ကာယဒဠှီဗဟုလာနံ ယာဝဒတ္ထံ ဘုဉ္ဇိတွာ သေယျသုခါဒိ အနုယုဉ္ဇနကာနံ တိရစ္ဆာနကထိကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ ဒူရတော ဝဇ္ဇနာ **ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ** ။ “ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၄၂၃; ၃.၇၅; သံ. နိ. ၄.၁၂၀; အ. နိ. ၃.၁၆; ဝိဘ. ၅၁၉; မဟာနိ. ၁၆၁) ဘာဝနာရမ္ဘဝသေန အာရဒ္ဓဝီရိယာနံ ဒဠှပရက္ကမာနံ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမနာ **အာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ** ။ တေနာဟ – **“ကုစ္ဆိံ ပူရေတွာ”**တိအာဒိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ပန ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ သဗြဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာတိ ဣဒံ ဒွယံ န ဂဟိတံ, ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတာ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏတာတိ ဣဒံ ဒွယံ ဂဟိတံ။ တတ္ထ အာနိသံသဒဿာဝိတာယ ဧဝ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏာ ဂဟိတာ ဟောတိ လောကိယလောကုတ္တရဝိသေသာဓိဂမဿ ဝီရိယာယ တ္တတာဒဿနဘာဝတော။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ တဒဓိမုတ္တတာယ ဧဝ ဂဟိတံ, ဝီရိယုပ္ပာဒနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ အတ္ထသိဒ္ဓမေဝ။ တတ္ထ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒန-ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန-အာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝန-တဒ ဓိမုတ္တတာ ပဋိပက္ခဝိဓမနပစ္စယူပသံဟာရဝသေန, အပာယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော သမုတ္တေဇနဝသေန ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈ င်္ဂဿ ဥပ္ပာဒကာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ပုရိမုပ္ပန္နာ ပီတိ ပရတော ဥပ္ပဇ္ဇနကပီတိယာ ကာရဏဘာဝတော **“ပီတိယေဝ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ”**တိ ဝုတ္တာ, တဿာ ပန ဗဟုသော ပဝတ္တိယာ ပုထုတ္တံ ဥပာဒါယ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော, ယထာ သာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဇဝံ ပဋိပတ္တိ, **တဿာ ဥပ္ပာဒကမနသိကာရော** ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ ဥပစာရသမာဓိနိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ **“ယာဝ ဥပစာရာ”**တိ။ **သကလသရီရံ ဖရမာနော**တိ ပီတိသမုဋ္ဌာနေဟိ ပဏီတရူပေဟိ သကလသရီရံ ဖရမာနော။ ဓမ္မဂုဏေ အနုဿရန္တဿပိ ယာဝ ဥပစာရာ သကလသရီရံ ဖရမာနော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ။ ဇဝံ သေသအနုဿတီသု ပသာဒနီယသုတ္တန္တပစ္စဝေက္ခဏာယဉ္စ ယောဇေ တဗ္ဗံ တဿာပိ ဝိမုတ္တာယတနဘာဝေန တဂ္ဂတိကတ္တာ။ **သမာပတ္တိယာ။ပေ။ သမုဒာစရန္တီ** တိ ဣဒဉ္စ ဥပသမာနု ဿတိဒဿနံ။ သင်္ခါရာနဉ္ဟိ သပ္ပဒေသဝူပသမေပိ နိပ္ပဒေသဝူပသမေ ဝိယ တထာ ပညာယ ပဝတ္တိတော ဘာဝနာမန သိကာရော ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထော ဟုတွာ ဥပစာရသမာဓိံ အာဝဟန္တော တထာရူပပီတိသောမနဿသမန္ နာဂတော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒါယ ဟောတီတိ။ ပသာဒနီယေသု ဌာနေသု ပသာဒသိနေဟာဘာဝေန ထုသသမ ဟဒယတာ လူခတာ, သာ တတ္ထ အာဒရကရဏကရဏေန ဝိညာယတီတိ အာဟ **“အသက္ကစ္စကိရိယာယ သံသူစိတလူခ ဘာဝေ”**တိ။

ကာယစိတ္တဒရထဝူပသမလက္ခဏာ ပဿဒ္ဓိ ဧဝ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, တဿ **ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ**။

ပဏီတဘောဇနသေဝနတာတိ ပဏီတသပ္ပာယဘောဇနသေဝနတာ။ **ဥတုဣရိယာပထသုခဂ္ဂဟဏေန** သပ္ပာယ ဥတုဣရိယာပထဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တဉ္ဟိ တိဝိဓံ သပ္ပာယံ သေဝိယမာနံ ကာယဿ ကလ္လတာပာဒနဝသေန စိတ္တဿ ကလ္လတံ အာဝဟန္တံ ဒုဝိဓာယပိ ပဿဒ္ဓိယာ ကာရဏံ ဟောတိ။ အဟေတုကံ သတ္တေသု လဗ္ဘမာနံ သုခံ ဒုက္ခန္ တိ အယမေကော အန္တော, ဣဿရာဒိဝိသမဟေတုကန္တိ ပန အယံ ဒုတိယော, ဇတေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ ယ ထာသကံ ကမ္မုနာ ဟောတီတိ အယံ မဇ္ဈိမာ ပဋိပတ္တိ။ မဇ္ဈတ္တော ပယောဂေ ယဿ ဟောတိ မဇ္ဈတ္တပယောဂ

ကေ, တဿ ဘာဝေ **မဇ္ဈတ္တုပယောဂတာ** ။ အယဉှိ ပဟာယ သာရဒ္ဓကာယတံ ပဿဒ္ဓကာယတာယ ကာရဏံ ဟောန္တီ ပဿဒ္ဓိဒွယံ အာဝဟတိ, ဧတေနေဝ သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလဝသေနာန တဒာ ဝဟနတာ သံဝဏ္ဏိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ယထာသမာဟိတာကာရသလ္လက္ခဏဝသေန ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေန **သမထနိမိတ္တံ** ။ နာနာရမ္မဏေ ပရိဗ္ဘမနေန ဝိဝိဓံ အဂ္ဂံ ဧတဿာတိ ဗျဂ္ဂေ, ဝိက္ခေပေါ။ တထာ ဟိ သော အနဝဋ္ဌာနရသော ဘန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနော စ ဝုတ္တော။ ဧကဂ္ဂတာဘာဝတော ဗျဂ္ဂပဋိပက္ခောတိ **အဗျဂ္ဂေ,** သမာဓိ။ သော ဧဝ နိမိတ္တန္တိ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"အဝိက္ခေပဋ္ဌေန စ အဗျဂ္ဂနိမိတ္တ"** န္တိ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပာဒနာ စ ပညာဝဟာ ဝုတ္တာ, သမာဓာနာဝဟာပိ တာ ဟောန္တိ သမာဓာနာဝဟာဘာဝေနေဝ ပညာဝဟဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ **"ဝတ္ထုဝိသဒ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ။

ကရဏဘာဝနာကောသလ္လာနံ အဝိနာဘာဝတော, ရက္ခဏကောသလ္လဿ စ တမ္မူလကတ္တာ **"နိမိတ္တကုသလတာ နာမ ကသိဏနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟဏကုသလတာ"**တ္တံ စေဝ ဝုတ္တံ။ **ကသိဏနိမိတ္တဿာ** တိ စ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အသုဘနိမိတ္တဿာဒိကဿပိ ဟိ ယဿ ကဿစိ ဈာနုပ္ပတ္တိနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟဏကောသလ္လံ နိမိတ္တကုသလတာ ဧဝေတိ။

အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟီတိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂမန္ဒတံ ပမောဒဝေကလ္လဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ ပဂ္ဂဟဏ**န္တိ တဿ လီနဿ စိတ္တဿ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒိသမုဋ္ဌာပနေန လယာပတ္တိတော သမုဒ္ဓရဏံ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

> "ယသ္မိဉ္စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သမယေ လီနံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ။ တံ ကိဿ ဟေတု? လီနံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုသမုဋ္ဌာပယံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုကာမော အဿ, သော တတ္ထ သုက္ခာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ စ ဂောမယာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ စ ကဋ္ဌာနိ ပက္ခိပေယျ, မုခဝါတဉ္စ ဒဒေယျ, န စ ပံသုကေန ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခေါ သော ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုန္တိ? ဧဝံ ဘန္တေ"တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဧတ္ထ စ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒီနံ ဘာဝနာ သမုဋ္ဌာပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ, သာ အနန္တရံ ဝိဘာဝိတာ ဧဝ။

အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟီ တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂဗလဝတံ ပမောဒုပ္ပိလာဝနဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ နိဂ္ဂဟဏ**န္တိ တဿ ဥဒ္ဓတစိတ္တဿ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒိသမုဋ္ဌာပနေန ဥဒ္ဓတာပတ္တိတော နိသေဓနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ –

> "ယသ္မိဉ္စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, သမယေ ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ တံ ကိဿ ဟေတု? ဥဒ္ဓတံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုဝူပသမယံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုကာမော အဿ, သော တတ္ထ အလ္လာနိ စေဝ တိဏာနိ။ပေ။ ပံသုကေန စ ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခေါ သော ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုန္တိ? ဧဝံ ဘန္တေ"တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဧတ္ထာပိ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒီနံ ဘာဝနာ သမုဋ္ဌာပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာ ဝုတ္တာ ဧဝ, သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဝုစ္စမာနာ, ဣတရဿ အနန္တရံ ဝက္ခ

တိ။

ပညာပယောဂမန္ဒတာယာ တိ ပညာဗျာပာရဿ အပ္ပဘာဝေန။ ယထာ ဟိ အနံ့ အလောဘပ္ပဓာနံ, သီလံ အဒေါသပ္ပဓာနံ, ဧဝံ ဘာဝနာ အမောဟပ္ပဓာနာ။ တတ္ထ ယဒါ ပညာ န ဗလဝတီ ဟောတိ, တဒါ ဘာဝနာ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသာဝဟာ န ဟောတိ, အနဘိသင်္ခတော ဝိယ အာဟာရော ပုရိသဿ ယောဂိနော စိတ္တဿ အဘိရုစိံ န ဇနေတိ, တေန တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ, တထာ ဘာဝနာယ သမ္မဒေဝ အဝီထိပဋိပတ္တိယာ ဥပသမသုခံ န ဝိန္ဒတိ, တေနာပိ စိတ္တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ပညာပယောဂ။ပေ။ နိရဿာဒံ ဟောတီ"** တိ။ တဿ သံဝေဂုပ္ပာဒနံ ပသာဒုပ္ပာဒနဉ္စ တိကိစ္ဆနန္တိ တံ ဒဿေန္တော **"အဋ္ဌ သံဝေဂဝတ္ထူနီ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာနိ ယထာရဟံ သုဂတိယံ ဒုဂ္ဂတိယဉ္စ ဟောန္တီတိ တဒညမေဝ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနာဒိ-ခုပ္ပိပာသာဒိ-အညမညဝိဗာဓနာဒိပေတကံ အပာယဒုက္ခံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, တယိဒံ သဗ္ဗံ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝနိဿိတံ ဂဟိတန္တိ အတီတေ အနာဂတေ စ ကာလေ ဝဋ္ဋမူလကဒုက္ခာနိ ဝိသုံ ဂဟိတာနိ။ ယေ ပန သတ္တာ အာဟာရူပဇီဝိနော, တတ္ထ စ ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော, တေသံ အညေဟိ အသာဓာရဏံ ဇီဝိကဒုက္ခံ အဋ္ဌမံ သံဝေဂဝတ္ထုံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ သမ္ပဟံသနတာ** တိ အယံ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗသမယေ ဝုတ္တနယေန တေန သံဝေဇနဝသေန စေဝ ပသာဒုပ္ပာဒနဝသေန စ သမ္မဒေဝ ပဟံသနာ, သံဝေဂဇနနပုဗ္ဗကပသာဒုပ္ပာဒနေန ဘာဝနာစိတ္တဿ တောသနာတိ အတ္ထော။

သမ္မာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မာ တိ လီနုဒ္ဓစ္စဝိရဟေန သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ စ သမ္မာ အဝိသမံ သမ္မဒေဝ ဘာဝနာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မ။ **အလီနန္တိအာဒီသု** ကောသဇ္ဇပက္ခိယာနံ ဓမ္မာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အလီနံ,** ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိယာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အနုဒ္ဓတံ,** ပညာပယောဂသတ္တိယာ ဥပသမသုခါဓိဂမေန စ **အနိရဿာဒံ,** တတော ဧဝ **အာရမ္မဏေ သမပ္ပဝတ္တံ သမထဝီထိပဋိပန္နဉ္စ**။ တတ္ထ အလီနတာယ **ပဂ္ဂဟေ,** အနုဒ္ဓတတာယ **နိဂ္ဂဟေ,** အနိရဿာဒတာယ **သမ္ပဟံသနေ န ဗျာပာရံ အာပဇ္ဇတိ,** အလီနာနုဒ္ဓတတာဟိ အာရမ္မဏေ သမပ္ပဝတ္တံ, အနိရဿာဒတာယ သမထဝီထိပဋိပန္နံ။ သမပ္ပဝတ္တိယာ တ **အလီနံ အနုဒ္ဓတံ,** သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ **အနိရဿာဒ** န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ အဇ္ဈုပေက္ခနတာ**တိ အယံ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗသမယေ ဘာဝနာစိတ္တဿ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု ဗျာဝဋတာသင်္ခာတံ ပဋိပက္ခံ အဘိဘုယျ ပေက္ခနာ ဝုစ္စတိ။

ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတော ဝိပဿနာယ အဓိဋ္ဌာနဘာဝူပဂမနတော စ ဥပစာရဇ္ဈာနမ္ပိ သမာဓာနကိစ္စနိပ္ဖတ္တိယာ ပုဂ္ဂလဿ သမာဟိတဘာဝသာဓနမေဝါတိ တတ္ထ သမဓုရဘာဝေနာဟ **"ဥပစာရံ တ အပ္ပနံ တ"**တိ။

ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာ တိ ဧတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အနုရောဓဝိရောဓဝိပ္ပဟာနဝသေန မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ကာရဏံ တသ္မိံ သတိ သိဇ္ဈနတော, အသတိ စ အသိဇ္ဈနတော, သော စ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဝိသယဝသေန ဒုဝိဓောတိ အာဟ **"သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ သင်္ခာရမဇ္ဈတ္တတာ"**တိ။ တဒုဘယေ စ ဝိရုဇ္ဈနံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝနာယ ဧဝ ဒူရီကတန္တိ အနုရုဇ္ဈနဿေဝ ပဟာနဝိဓိံ ဒဿေန္တေန **"သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **"သတ္တသင်္ခာရကေလာယနပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ"**တိ။ ဥပေက္ခာယ ဟိ ဝိသေသတော ရာဂေ ပဋိပက္ခော။ တထာ စာဟ "ဥပေက္ခာ ရာဂဗဟုလဿ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ"တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၆၉)။

ဒွဝီဟာကာရေဟီတိ ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏံ အတ္တသုညတာပစ္စဝေက္ခဏန္တိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ။ **ဒွဝီဟေတ**တိ အဝဓာရဏံ သင်္ဂဟသမာနတာယ။ **အဿာမိကဘာဝေ** အနတ္တနိယတာ။ သတိ ဟိ အတ္တနိ တဿ ကိဉ္စနဘာဝေန စီဝရံ အညဉ္စ ကိဉ္စိ အတ္တနိယံ နာမ သိယာ, သော ပန ကောစိ နတ္ထေတတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနဒ္ဓနိယ** န္တိ န အဒ္ဓါနက္ခမံ, န စိရဋ္ဌာယိ ဣတ္တရံ အနိစ္စန္တိ အတ္တော။ **တာဝကာလိက**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။

မမာယတီတိ မမတ္တံ ကရောတိ, "မမ"န္တိ တဏှာယ ပရိဂ္ဂယှတိ တိဋ္ဌတိ။ **ခနာယန္တော** တိ ခနံ ဒုဋ္ဌံ ကရောန္တော။

အယံ သတိပဋ္ဌာနဒေသနာ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂဝသေန ဒေသိတာတိ ပုဗ္ဗဘာဂိယဗောဇ္ဈင်္ဂေ သန္ဓာယာဟ **“ဗောဇ္ဈင်္ဂပရိဂ္ဂါဟိကာ သတိ ဒုက္ခသစ္စ”**န္တိ။

ဗောဇ္ဈင်္ဂပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုသစ္စပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ

၁၁၉. ယထာသဘာဝတောတိ အဝိပရီတသဘာဝတော ဗာဓနလက္ခဏတော, ယော ယော ဝါ သဘာဝေါ **ယထာသဘာဝေါ,** တတော, ရုပ္ပနာဒိကက္ခဠတ္တာဒိသဘာဝတောတိ အတ္ထော။ **ဇနိကံ သမုဋ္ဌာပိက**န္တိ ပဝတ္တလက္ခဏဿ ဒုက္ခဿ ဇနိကံ နိမိတ္တလက္ခဏဿ သမုဋ္ဌာပိကံ။ **ပုရိမတဏှာ**ဟန္တိ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တိတော ပုရေတရသိဒ္ဓံ တဏှံ။

သသန္တတိပရိယာပန္နာနံ ဒုက္ခသမုဒယာနံ အပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ပရိဂ္ဂယှမာနော နိရောဓောပိ သသန္တတိပရိယာပန္နော ဝိယ ဟောတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“အတ္တနော ဝါ စတ္တာရိ သစ္စာနီ”**တိ။ **ပရဿ ဝါ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – “ဣမသ္မိံယေဝ ဗျာမမတ္တေ ကဠေဝရေ သသညိမှိ သမနကေ လောကဉ္စ ပညပေမိ, လောကသမုဒယဉ္စ ပညပေမိ, လောကနိရောဓဉ္စ ပညပေမိ, လောကနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒဉ္စ ပညပေမီ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၀၇)။ ကထံ ပန အာဒိကမ္မိကော နိရောဓသစ္စာနိ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ? အနုဿဝါဒိသိဒ္ဓမာကာရံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ, ဧဝဉ္စ ကတွာ လောကုတ္တရဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဥဒ္ဒိဿပိ ပရိဂ္ဂဟော န ဝိရုဇ္ဈတိ။ **ယထာသမ္ဘဝတော**တိ သမ္ဘဝါနုရူပံ, ဌပေတွာ နိရောဓသစ္စံ သေသသစ္စဝသေန သမုဒယဝယာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။

စတုသစ္စပဗ္ဗဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

“အဋ္ဌိကသင်္ခလိကံ သမံသ”န္တိအာဒိကာ သတ္တ သိဝထိကာ အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာနတာယ ဣတရာသံ ဥဒ္ဓုမာတကာဒီနံ သဘာဝေနေဝါတိ နဝန္နံ သိဝထိကာနံ အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာ။ **ဒွေယေဝါ**တိ “အာနာပါနံ, ဒွတ္တိံသာကာရော”တိ ဣမာနိ ဒွေယေဝ။ **အဘိနိဝေသော**တိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော, သော ပန သမ္မသနီယဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဟော။ ဣရိယာပထာ အာလောကိတာဒယော စ ရူပဓမ္မာနံ အဝတ္ထာဝိသေသမတ္တတာယ န သမ္မသနုပဂါ ဝိညတ္တိအာဒယော ဝိယ။ နီဝရဏဗောဇ္ဈင်္ဂါ အာဒိတော န ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ **“ဣရိယာပထ။ပေ။ န ဇာယတီ”**တိ။ ကေသာဒိအပဒေသေန တဒုပါဒါနဓမ္မာ ဝိယ ဣရိယာပထာဒိအပဒေသေန တဒဝတ္ထာ ရူပဓမ္မာ ပရိဂ္ဂယှန္တိ, နီဝရဏာဒိမုခေန စ တံ သမ္ပယုတ္တာ တံနိဿယဓမ္မာတိ အဓိပ္ပာယေန မဟာသီဝတ္ထေရော **“ဣရိယာပထာဒီသုပိ အဘိနိဝေသော ဇာယတီ”**တိ အာဟ။ **အတ္ထိ နု ခော မေ**တိအာဒိ ပန သဘာဝတော ဣရိယာပထာဒီနံ အာဒိကမ္မိကဿ အနိစ္ဆိတဘာဝဒဿနံ။ အပရိညာပုဗ္ဗိကာ ဟိ ပရိညာတိ။

၁၂၇. ကာမံ “ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ”တိအာဒိနာ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေသု တတ္ထ တတ္ထ ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏံ ကတံ, တံ ပဋိပတ္တိယာ ဘိက္ခုဘာဝဒဿနတ္ထံ, ဒေသနာ ပန သဗ္ဗသာဓာရဏာတိ ဒဿေတုံ **“ယော ဟိ ကောစိ, ဘိက္ခဝေ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, န ဘိက္ခုယေဝါတိ ဒဿေန္တော **“ယော ဟိ ကောစိ, ဘိက္ခု ဝါ”**တိအာဒိမာဟ။ **ဒဿန**မဂ္ဂေန ဉာတမရိယာဒံ အနတိက္ကမိတွာ ဇာနန္တီ သိခါပ္ပတ္တာ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ အညာ နာမ, တဿာ ဖလဘာဝတော အဂ္ဂဖလမ္ပိတိ အာဟ **“အညာတိ အရဟတ္တ”**န္တိ။ အပ္ပတရေပိ ကာလေ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝံ ဒဿေန္တောတိ ယောဇနာ။

၁၂၈. နိယျာတေန္တောတိ နိဂမေန္တော။

ပပဉ္စသူဒနိယာ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယ

သတိပဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မူလပရိယာယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

ပဌမော ဘာဂေါ နိဋ္ဌိတော။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မဇ္ဈိမနိကာယေ

မူလပဏ္ဏာသ-ဋီကာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

၂. သီဟနာဒဝဂ္ဂေါ

၁. စူဠသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃၉. သုတ္တဒေသနာဝတ္ထုသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ ဥပ္ပတ္တိ အဇ္ဈုပ္ပတ္တိ, သာ တဿ အတ္ထီတိ **အဇ္ဈုပ္ပတ္တိကော**တိ ဝုတ္တော၊ တယမတ္ထော။ **လာဘသက္ကာရပစ္စယာ** တိ လာဘသက္ကာရနိမိတ္တံ, ဘဂဝတော သင်္ဃဿ စ ဥပ္ပန္နလာဘသက္ကာရဟေတု, အတ္တနော တ လာဘသက္ကာရုပ္ပာဒနဟေတု။ **တိတ္ထိယပရိဒေဝိတေ**တိ တိတ္ထိယာနံ “ကိံ ဘော သမဏောယေဝ ကေတမော သမဏော”တိအာဒိနာ ဝိပ္ပလပနိမိတ္တံ။ **“မဟာလာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ”**တိ ဝတ္တတ သမန္တပာသာဒိကတ္ထံ တဿ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ ဒဿေန္တော **“စတုပ္ပမာဏိကော ဟိ”** တိအာဒိမာဟ။ စတ္တာရိ ပမာဏာနိ စတုပ္ပမာဏာနိ, စတုပ္ပမာဏာနိ ဧတဿ အတ္ထီတိ **စတုပ္ပမာဏိကော** ။ လောကောယေဝ သင္ဂမ္မ သမာဂမ္မ ဝသနဋ္ဌေန **လောကသန္နိဝါသော,** သတ္တကာယောတိ အတ္တော။ ပမိနာတိ ဥဋ္ဌာရတာဒိဝိသေသံ ဧတေနာတိ ပမာဏံ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၆၅) ရူပံ ရူပကာယော ပမာဏံ ဧတဿာတိ **ရူပပ္ပမာဏော** ။ တတော ဧဝ ရူပေ ပသန္နောတိ **ရူပပ္ပသန္နော** ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော ။ **ဃောသော**တိ ပဝတ္တထုတိဃောသော (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၆၅)။ **လူခန္တိ** ပစ္စယလူခတာ။ **ဓမ္မော** တိ သီလာဒယော ဂုဏဓမ္မာ အဓိပ္ပေတာ။

တေသံ ပုဂ္ဂလာနံ။ **အာရောဟန္တိ** ဥစ္စတံ။ သာ စ ခော တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ ပမာဏယုတ္တာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ပရိဏာဟန္တိ** နာတိကိသနာတိထူလတာဝသေန မိတပရိဏာဟံ။ **သဏ္ဌာန** န္တိ တေသံ တေသံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ သုသဏ္ဌိတတံ။ **ပါရိပူရိ**န္တိ သဗ္ဗေသံ သရီရာဝယဝါနံ ပရိပုဏ္ဏတံ အဝေကလ္လတံ။ **တတ္ထ ပမာဏံ ဂဟေတွာ** တိ တသ္မိံ ရူပေ ရူပသမ္ပတ္တိယံ ပမာဏဘာဝံ ဥပဟာယ။ **ပသာဒံ ဇနေတီ**တိ အဓိမောက္ခံ ဥပ္ပာဒေတိ။

ပရဝဏ္ဏနာယာတိ “အမုကော ဧဒိသော စ ဧဒိသော စာ”တိ ယသဂုဏဝစနေန။ **ပရထောမနာယာ**တိ သမ္မုခါဝ ပရဿ သိလာဃုပ္ပာဒနေန အဘိတ္ထဝနေန။ **ပရပသံသနာယာ**တိ ပရမ္မုခါ ပရဿ ဂုဏသံကိတ္တနေန။ **ပရဝဏ္ဏဟာရိကာယာ**တိ ပရမ္ပရဝဏ္ဏဟာရိကာယ ပရမ္ပရာယ ပရဿ ကိတ္တိသဒ္ဒုပသံဟာရေန။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ထုတိဃောသေ။

စီဝရလူခန္တိ ထူလဇိဏ္ဏဗဟုတုန္နကတာဒိံ စီဝရဿ လူခဘာဝံ။ **ပတ္တလူခ** န္တိ အနေကဂန္ထိကာဟတာဒိံ ပတ္တဿ လူခဘာဝံ။ **ဝိဝိဓံ တ ဒုက္ကရကာရိက** န္တိ ဓုတင်္ဂသေဝနာဒိဝသေန ပဝတ္တံ နာနာဝိဓံ ဒုက္ကရစရိယံ။

သီလံ တ ပဿိတွာ တိ သီလပါရိပူရိဝသေန ဝိသုဒ္ဓံ ကာယဝစီသုစရိတံ ဉဏစက္ခုနာ ပဿိတွာ။ ဈာနာဒိအဓိဂမသိဒ္ဓံ **သမာဓိံ တ**။ ဝိပဿနာဘိညာသင်္ခါတံ **ပညံ တ**။

ဘဂဝတော သရီရံ ဒိသွာတတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ရူပပ္ပမာဏောပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေယေဝ ပသီဒတိ** အပရိမိတကာလသမုပစိတပုညာနုဘာဝနိပ္ဖန္နာယ သဗ္ဗသော အနဝဇ္ဇာယ သဗ္ဗာကာရပရိပုဏ္ဏာဝယဝတာယ ရူပကာယသမ္ပတ္တိယာ သမန္တပာသာဒိကတ္တာ, ယဿာ ရုစိရဘာဝေ ဝိသုဒ္ဓေ ဝိဂတဝလာဟကေ ဒေဝေ ပုဏ္ဏမာသိယံ ပရိပုဏ္ဏကလာဘာဂမဏ္ဍလံ စန္ဒမဏ္ဍလံ အဘိဘဝိတွာ အတိရောစတိ, ပဘဿရဘာဝေ သရဒသမယံ သံဝဍ္ဍိတဒိဂုဏတေဇကိရဏဇာလသမုဇ္ဇလံ သူရိယမဏ္ဍလံ အဘိဘဝတိ, သောမ္မကိရဏရသသမုဇ္ဇလဘာဝေဟိ တဒုဘယေဟိ အဘိဘုယျ ဝတ္တမာနံ ကေသ္မိံ ခဏေ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဝိဇ္ဇောတနသမတ္ထံ မဟာဗ္ရဟ္မုနော ပဘာသမုဒယံ အဘိဝိဟစ္စ ဘာသတေ တပတေ ဝိရောစတိ စ။

သတိပိ အင်္ဂပရိစ္စာဂါဒီနံ အနဟရမိဘာဝေ ပရိစ္စာဂဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒွေဓာ သုဒုက္ကရဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ **အင်္ဂပရိစ္စာဂ** ဒိဂ္ဂဟဏံ, တတ္ထာပိ စ အင်္ဂပရိစ္စာဂတော ဝိသုံ **နယနပရိစ္စာဂ** ဂ္ဂဟဏံ, ပရိစ္စာဂဘာဝသာမညေပိ ရဇ္ဇပရိစ္စာဂတော **ပုတ္တအရပရိစ္စာဂ** ဂ္ဂဟဏဉ္စ ကတံ။ **အာဒိနာ နယေနာ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပုဗ္ဗယောဂပုဗ္ဗစရိယာဒိဟေတုသမ္ပတ္တိယာ, “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၅၇, ၂၅၅) ဝုတ္တာယ ဖလသမ္ပတ္တိယာ, “သော ဓမ္မံ ဒေသေတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၅၅) ဝုတ္တာယ သတ္တုပကာရကိရိယာယ စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေယေဝ ပသီဒတိ** ယထာဝုတ္တဂုဏာနံ အနညသာဓာရဏဘာဝတော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဘာဝတော စ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

“စီဝရလူခံ ဒိသ့တ”တိ ဝတ့တ တံ ဒသ္သေတုံ **“သစေ ဘဂဝတ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သာဏပံသုကူလစီဝရေနာ**တိ မတကဋ္ဌေဝရံ ပလိဝေဌေ့တ့တ ဆဍ္ဍိတေန တုမ္ဗမတ္တေ ကိမီ ပဖ္ဖောဋ္ဌေ့တ့တ ဂဟိတေန သာဏပံသုကူလစီဝရေန။ **ဘာရိယန့**တိ ဂရုကံ, ဒုက္ကရန္တိ အတ္ထော။ ဝခုယုဝတိမဇ္ဈိမိတ္ထိဝသေန, ဗာလယောဗ္ဗနပုရာဏဝသေန တ **တိဝိခနာဋ္ဌကတာ။ ဟရေဏုယူသံ** မဏ္ဍူလကလာယရသော။ ‘‘ယာပေသ္သတိ နာမာ’’တိ နာမ-သဒ္ဒံ အာနေတ့တ သမ္ဗန္ဓော။ နာမ-သဒ္ဒယောဂေန ဟိ အနာဂတကာလသ္သ ဝိယ ပယောဂေ, ယာပေတိ က္လစ္စေဝ အတ္ထော။ **အပ္ပဏက** န္တိ နိရသ္သာသံ နိရောဓိတသ္သာသပသ္သာသံ။

သမာဓိဂုဏာန္တိ သာခာရဏာတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရတိ ဈာနာဒိဂ္ဂဟဏေန။ မာနဒဗ္ဗနိမ္မဒနေန နိဗ္ဗိသေဝနဘာတဟာဒနမ္ပိ ဒမနမေတတိ ဝုတ္တံ **“ဟထိကပုတ္တဒမနာဒီနီ”** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သစ္စကာဋ္ဌဝကဗကဒမနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဗာဝေရု**န္တိ ဇဝံနာမကံ ဝိသယံ။ **သရသမ္ပန္နော** တိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတေန သရေန သမန္နာဂတော။ တေန ဗ္ရဟ္မသ္သရတာကရဝီကဘာဏိတာဒသ္သနေန လက္ခဏဟာရနယေန အဝသေသလက္ခဏဟာရိပူရိ ဝိယ တဒဝိနာဘာဝတော ဗုဒ္ဓာနံ ဒေသနာဝိလာသဥ္စ ဝိဘာဝေတိ။

ဟတပ္ပဘာ တိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ဝိဂတတေဇာ။ **ကာဋ္ဌပက္ခုုပမေ** တိ သတ္တာနံ ဗ္ဘာမောဟန္ဓကာရာဘိဘဝေန ကာဋ္ဌပက္ခရတ္တုုပမေ။ **သူရိယေ**တိ သူရိယေ ဉဒယိတ့တ ဩဘာသေန္တေတိ အဓိပ္ပာယော။

သိင်္ဃာဋ္ဌကေ တိ တိကောဏရစ္ဆာယံ။ **စတုက္ကေ** တိ သန္ဓိယံ။ **ပရိဒေဝန္တီ** တိ အနုတ္ထုုနနဝသေန ဝိပ္ပလပန္တိ။ သောကာဓိကကတော ဟိ ဝစီပလာပော ပရိဒေဝေ။ **လောကေ ဉပ္ပဇ္ဇမာနေယေဝ ဉပ္ပန္နာ** တိ အတ္တနော ဒိဋ္ဌိတဒသ္သ ပုရာတနဘာဝံ ဒီပေန္တိ။

သေသပဒေသုပီတိ ‘‘က္လခ ဒုတိယော သမဏော’’တိအာဒီသု သေသတရေသုပိ (အ. နိ. ဋ္ဌိ. ၂.၄.၂၄၁-၂၄၂) ယထာ ဟိ ‘‘ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ’’တိ (ဟရာ. ၁၁; ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆; သံ. နိ. ၂.၁၅၂; အ. နိ. ၄.၁၂၃) ဧတ္ထ ကတော နိယမော ‘‘ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ’’တိ (ဟရာ. ၁၁; ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆; သံ. နိ. ၂.၁၅၂; အ. နိ. ၄.၁၂၃) ဧတ္ထာပိ ကတောယေဝ ဟောတိ သာဝဓာရဏ သ္သေဝ အတ္ထသ္သ က္လစ္စိတဗ္ဗတ္တာ, ဧဝမိဓာပိတိ။ တေနာဟ **“ဒုတိယာဒယောပီ”**တိအာဒိ။ သာမညဖလာဓိဂမဝသေန နိပ္ပရိယာယတော သမဏဘာဝေတိ တေသံ ဝသေနေတ္ထ စတ္တာရော သမဏာ ဒေသိတာတိ တမတ္ထံ သုတ္တန္တရေန သမတ္ထေတုံ **“တေနေတဟာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပဋ္ဌိပတ္တိက္ကမေန ဒေသနာက္ကမေန စ သကအာကမိအာဒီနံ ဒုတိယာဒိတာ ဝုတ္တာတိ သောတာပန္နသ္သ ပဌမတာ အဝုတ္တသိဒ္ဓာတိ န စောဒိတာ။ **ဖလဋ္ဌကသမဏာဝ အဓိပ္ပေတာ** သမိတပာပသမဏဂ္ဂဟဏတော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ **မဟာပရိနိဗ္ဗာနေ** ဝိယ မဂ္ဂဋ္ဌာ တဒတ္ထာယ ပဋ္ဌိပန္နာ စ န ဂဟိတာတိ? ဝေနေယ္ယဇ္ဈာသယတော။ တတ္ထ ဟိ မဂ္ဂာဓိဂမတ္ထာယ ဝိပသ္သနာပိ က္လတော ဗဟိဒ္ဓာ နတ္ထိ, ကုတော မဂ္ဂဖလာနီတိ ဒသ္သေန္တေန ဘဂဝတာ ‘‘ဉာယသ္သ ဓမ္မသ္သ ပဒေသဝတ္တီ, က္လတော ဗဟိဒ္ဓာ သမဏောပိ နတ္ထီ’’တိ ဝုတ္တံ။ က္လခပန နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တမေဝ တံတံသမဏဘာဝံ ဂဏှန္တေန ဖလဋ္ဌကသမဏာဝ ဂဟိတာ ‘‘မဂ္ဂဋ္ဌတော ဖလဋ္ဌော သဝိသေသံ ဒက္ခိဏေယ္ယော’’တိ။ သ့တယမတ္ထော ဒ့ဝီသု သုတ္တေသု ဒေသနာဘေဒေနေဝ ဝိညာယတီတိ။

ရိတ္တာ တိ ဝိဝိတ္တာ။ **တုစ္ဆာ** တိ နိသ္သာရာ ပဋ္ဌိပန္နကသာရာဘာဝတော။ ပဝဒန္တိ ဧတေဟီတိ **ပတာဒ,** ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ နာနာဒိဋ္ဌိဒီပကာ သမယာတိ အာဟ **“စတ္တာရော သသ္သတတာဒ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဂမိသ္သတိ။ **တေ**တိ ယထာဝုတ္တသမဏာ။ **ဧတ္ထာ** တိ ‘‘ပရပ္ပတာဒ’’တိ ဝုတ္တေ ဗာဟိရကသမယေ။

ယန္တိ ယသ္မိံ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ က္လဒံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ဉာယော ဝုစ္စတိ သဟ ဝိပသ္သနာယ အရိယမဂ္ဂော။ တေန ဟိ နိဗ္ဗာနံ ဉာယတိ ဂမ္မတိ ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈတီတိ။ သော ဧဝ နိဗ္ဗာနသမ္ပာပကဟေတုတာယ ဓမ္မောတိ အာဟ **“ဉာယသ္သ ဓမ္မ့ မသ္သာ”**တိ။

တေသံ ပရပ္ပတာဒသာသနာနံ **အခေတ္တတာ ခေတ္တတာ စ အရိယမဂ္ဂသ္သ** အဘာဝဘာဝတ သုပရိသုဒ္ဓသ္သ သီလသ့သ သုပရိသုဒ္ဓာယ သမထဝိပသ္သနာယ **အဘာဝတော သာဝတော စ**။ တဒုဘယဥ္စ ဒုရက္ခာတသ့တက္ခာတဘာဝဟေတုကံ, သော စ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပဝေဒိတတာယာတိ ပရာဇိကာယ သတ္ထု ဝိပတ္တိဟေတုတာယ သာသနသ္သ အနိယ္ယာနဘာဝတေတိ ဒသ္သေတိ။

ဣအနိ ယထာဝုတ္တမတ္တံ ပရိယာယတော စ ဟဋ္ဌိယာ စ သမတ္တေတုံ **"တေနာဟ ဘဂဝ"**တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိ ဒသ္ သေတ္ဝ ဥပမာပဒေသေန တတ္ထ သုတ္တံ ဝိဘာဝေန္တော **"ယသ္မာ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဇောစ္စာနံ ဝိသေသတော သီဟာနံ ပုရိမံ ဟာဒဒ္ဝယံ ဟတ္တကိစ္စမ္ပိ ကရောတိ, တသ္မာ အာဟ **"သုရတ္တဟတ္ထဟအေ"** တိ။ **သီဟသ္သ ကေသာ** နာမ ကေသရာယတနာ ခန္ဓလောမာ။ **ကေစရိယဟတ္ထိကုလံ** နာမ ပကတိဟတ္ထိကုလံ, ယံ ''ကာလာဝက''န္တိပိ ဝုစ္စတိ။ **ယောဋ္ဌကော** နာမ အဿခဠုင်္ကော။ သိနေရုပရိဘဏ္ဍေ သိမ္ဗလိရုက္ခေဟိ သဉ္ဇာဒိတော ပဉ္စသယောဇနော ဒဟော သိမ္ဗလိဒဟော, တံ ပရိတရေတ္ဝာ မဟန္တံ သိမ္ဗလိဝနံ, တံ သန္ဓာယာဟ **"သိမ္ဗလိဒဟာဝနေ"** တိ။ အညတိတ္ထာတသဘူမိယံ ဣမေသု သမဏေသု ဇေစ္စော န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဤဒိသော ပနေတ္ထ ဝိကပ္ပော နတ္ထိ, သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တေတတိ ဒသ္သေန္တော **"ကေသမဏောပီ"**တိ အာဟ။ **အရိယမဂ္ဂပရိက္ခတေ** တိ အရိယမဂ္ဂုပ္ပတ္တိယာ အဘိသင္ခတေ, ယအာ သာသနိကာနံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အရိယမဂ္ဂေ ဒိဗ္ဗတိ, တအတိ အတ္ထော။

သမ္မာတိ သုဠ္ဍု။ သုဠ္ဍု နဒနံ နာမ ဟေတုယုတ္တံ သုဠ္ဍု ကတ္ဝာ ကထနန္တိ အာဟ **"ဟေတုနာ"**တိ။ သော စ ဟေတု အဝိပရိတော ဧဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"နယေနာ"**တိ, ဉာယေနာတိ အတ္ထော။ ဝေဘူတော စ သော ယထာဓိပ္ပေတတ္ထံ ကရောတိ သာဓေတီတိ ဒသ္သေန္တော အာဟ **"ကာရဏေနာ"**တိ။ ယဒိ တိရစ္ဆာနသီဟသ္သ နာဒေ သဗ္ဗတိရစ္ဆာနဇေစ္စမနုဿာမနုဿနာဒတော သေဋ္ဌတ္တာ သေဋ္ဌနာဒေ, ကိမင်္ဂ ပန တထာဂတသီဟနာဒေတိ အာဟ **"သီဟနာဒန္တိ သေဋ္ဌနာဒ"**န္တိ။ ယဒိ တိရစ္ဆာနသီဟနာဒဿ သေဋ္ဌနာဒတာ နိဗ္ဘယတာယ အပ္ပဋိမသတ္တုတာယ ဣစ္ဆိတာ, တထာဂတသီဟနာဒဿေဝ အယမတ္တော သာတိသယောတိ အာဟ **"အဘီတနာဒံ အပ္ပဋိမနာဒ"**န္တိ။ ဣအနိဿ သေဋ္ဌနာဒဘာဝံ ကာရဏေန ပဋိပါဒေန္တော **"ဣမေသဉ္ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ တေန ''သမ္မာ''တိ ဝုတ္တမတ္တံ သမတ္တေတိ။ တတ္ထ **အတ္ထိတာယာ** တိ ဣမိနာ သီဟနာဒဿ ဥတ္တမတ္ထတံ ဒသ္သေတိ။ ဘူတဉှော ဟိ ဥတ္တမဉှော။ တာယ ဧဝ ဘူတဋ္ဌတာယ အဘီတနာဒတာတိ ဒသ္သေန္တော **"ဣမေ သမဏာ။ပေ။ နာမ ဟောတီ"**တိ အာဟ။ အဘူတဉ္ဟိ ဝဒတော ကုတောစိ ဘယံ ဝ အာသင်္ကာ ဝ သိယာတိ ''ဣမေတေ''တိ နိယမဿ အဝိပရီတတံ ဒသ္သေန္တော **"အမ္ဗဟာကမ္ပိ။ပေ။ အပ္ပဋိနာဒေ နာမ ဟောတီ"**တိ အာဟ။ ယဉ္ဟိ အညတ္ထာပိ အတ္ထိ, တံ ဣမေတေတိ အဝဓာရေတုံ န ယုတ္တန္တိ။

၁၄၀. **ခော**တိ အဝဓာရဏေ။ တေန ဝိဇ္ဇတိ ဧဝတိ ဒသ္သေတိ။ ယန္တိ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တန္တိ အာဟ **"ယေန ကာရဏေနာ"**တိ။ **တိတ္ထံ နာမ ဒ္ဝတသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိယော** တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ ကဿစိ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတဿ အဘာဝတော။ ဟာရဂမနသင္ခာတံ တရဏံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၃.၆၂) တတ္ထ တတ္ထေဝ အပရာပရံ ဥမ္မုဇ္ဇနနိမုဇ္ဇနဝသေန ပိလဝနန္တိ အာဟ **"တရန္တိ ဥပ္ပလဝန္တီ"** တိ။ **ဥပ္ပာဒေတာ** တိ ပူရဏာဒိကော။ တိတ္ထေ ဇာတာတိ **တိတ္ထိယာ,** ယထာဝုတ္တံ တ ဒိဋ္ဌိဂတသင္ခာတံ တိတ္ထံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ တိတ္ထိကာ, တိတ္ထိကာ ဧဝ **တိတ္ထိယာ**။ အဿသန္တိ ဧတ္တေ, ဧတေနာတိ တ **အဿာသော,** အဝဿယော။

ပကတတ္တနိဒ္ဒေသော ယံ-တံ-သဒ္ဒေတိ တဿ ''ဘဂဝတာ''တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္ဝ တဿ ယေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေန ဘဂဝ ပကတော သတ္ထုဘာဝေန အဓိဂတော သုပာကဋော စ, တံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ သဒ္ဓိံ အာဂမနပဋိပဒာယ အတ္ထဘာဝေန ဒဿေန္တော **"ယော သော။ပေ။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေ"** တိ အာဟ။ သတိပိ ဉာဏဒဿနသဒ္ဒာနံ ဣဓ ပညာဝေဝစနဘာဝေ တေန တေန ဝိသေသေန နေသံ သဝိသယေ ဝိသေသပ္ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ (သာရတ္ထ. ဋ္ဌီ. ပရိတရ ၃.၁) အသာဓာရဏဝိသေသဝသေန ဝိဇ္ဇာတ္တယဝသေန ဝိဇ္ဇာဘိညာနာဝရဏဝသေန သဗ္ဗညုတညာဏမံသစက္ခုဝသေန ပဋိဝေဓဒေသနာဉာဏဝသေန စ တေ ယောဇေတ္ဝာ ဒဿေန္တော **"တေသံ တေသ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာသယာနုသယံ ဇာနတာ** အာသယာနုသယဉာဏေန, **သဗ္ဗံ ဉေယျဓမ္မံ ပဿတာ** သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏေဟိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီဟိ** တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသအာသဝက္ခယဉာဏေဟိ။ အနညသာဓာရဏပညာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တော အနုတ္တရဉာဏာဓိဂမလဒ္ဓပုရာဝတ္တကော စ ဘဂဝတော ရူပကာယော အတိက္ကမ္မေဝ ဒေဝနံ ဒေဝနုဘာဝံ ဝတ္တတီတိ အာဟ **"သဗ္ဗသတ္တာနံ။ပေ။ ပဿတာ"** တိ။ **ပဋိဝေဓပညာယာ**တိ မဂ္ဂပညာယ။ တာယ ဟိ သဗ္ဗသော ဉေယျဓမ္မေသု သမ္မောဟဿ ဝိဓမိတတ္တာ ပဉ္စာ ပဝတ္တဇာနနံ တဿ ဇာနနံ ဝိယ ဝုစ္စတိ။

အရီနန္တိ ကိလေသာရီနံ, ပဉ္စဝိဓမာရာနံ တ သာသနပစ္စတ္ထိကာနံ တ အညတိတ္ထိယာနံ, တေသံ ဟနနံ ဟဋ္ဌိဟာရိယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာကရဏံ အဓ္ဓုပေက္ခနံ တ။ **ကေသိဝိနယသုတ္တ** ဒ္ဓေတ္ထ (အ. နိ. ၄.၁၁၁) နိဒဿနံ။

တထာ စ ဌာနာဋ္ဌာနာဒီနိ တ **ဇာနတာ,** ယထာကမ္မူပဂေ သတ္တေ **ပဿတာ,** သတတသနာနုမာသတနံ ခီဏတ္တာ **အရဟတာ,** အဘိညေယျာဒိဘေဒေ ဓမ္မေ အဘိညေယျာဒိတော အဝိပရီတာဝဗောဓနေ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန** ။ အထ တ တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏတာယ **ဇာနတာ,** ကာယကမ္မာဒီနံ ဉာဏာနုပရိဝတ္တနေန နိသမ္မကာရိတာယ **ပဿတာ,** ရတဒီနမ္ပိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ပရိတရ ၃.၁) အဘာဝသာဓိကာယ ပဟာနသမ္ပဒာယ **အရဟတာ,** ဆန္ဒာဒီနံ အဟာနိဟေတုဘူတာယ အက္ခယပဋိဘာနသာဓိကာယ သဗ္ဗညုတာယ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန** ။ ဧဝံ ဒသဗလအဋ္ဌာရသာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မဝသေနပိ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ယေ**တိ စတုရော ဓမ္မေ။ **အတ္တနီ**တိ အမ္မေဟသု။ န ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒီသု ဥပတ္ထမ္ဘံ သမ္ပဿမာနာ, န ကာယဗလံ သမ္ပဿမာနာတိ ယောဇနာ။

ဥပ္ပန္နပသာဒေ တိ အဝေစ္စပ္ပသာဒံ ဝဒတိ။ ဝက္ခတိ ဟိ ''စတ္တာရိ သောတာပန္နဿ အင်္ဂါနိ ကထိတာနီ''တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၀)။ ကာမံ အသေက္ခာပိ အသေက္ခာယ သမသိက္ခတာယ သဟဓမ္မိကာ ဧဝ, စိဏ္ဏဗ္ရဟ္မစရိယတာယ ပန သဟဓမ္မံ စရန္တီတိ န ဝတ္တဗ္ဗာတိ အသေက္ခတရော န ဂဟိတော။ **သဗ္ဗေပေတေ** တိ တေ ယထာဝုတ္တာ ဘိက္ခုအာဒယော သောတာပန္နာဒယော စ ပုထုဇ္ဇနာ အရိယာ စာတိ သဗ္ဗေပိ တေ တံတံသိက္ခာဟိ သမာနဓမ္မတ္တာ သဟဓမ္မတ္တာ **''သဟဓမ္မိကာ''** တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣအနိ နိဗ္ဗတ္တိတအရိယဓမ္မဝသေနေဝ သဟဓမ္မိကေ ဒဿေန္တော **''အပိစာ''**တိအာဒိမာဟ။ **မဂ္ဂဒဿနမ္ပဟိ** တိ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန သစ္စပဋိဝေဓေန ''နဝ မဂ္ဂင်္ဂါနိ, အဋ္ဌ ဗောဇ္ဈင်္ဂါနီ''တိအာဒိနာ ဝိတအော နတ္ထိ။ **ဧကဓမ္မစာရိတာယာ**တိ သမာနဓမ္မစာရိတာယ။ န ဟိ ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာနံ ''မယာ ဓမ္မော သုဒိဋ္ဌော, တယာ ဒုဒ္ဒိဋ္ဌော''တိအာဒိနာ ဝိတအော အတ္ထိ။ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန သင်္ဃာတတာ ဟိ တေ ဥတ္တမပုရိသာ။ **ဣမိနာ** တိ ''သဟဓမ္မိကာ ခေါ ပနာ''တိအာဒိဝစနေန။ တတ္ထ **ပိယမနာပ**ဂ္ဂဟဏေန သီလေသု ပရိပူရကာရိတာပဒေသေန ဧကဒေသေန ဂဟိတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတွာ ဒဿေတိ။ ယေ ဟိ သမ္ပန္နသီလာ သုဝိသုဒ္ဓဒဿနာ, တေ ဝိညူနံ ပိယာ မနာပာတိ။ **တ္တောဝတာ** တိ ''အတ္ထိ ခေါ နော အာဝုသော''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေန ရတနတ္တယပသာဒဇောတနေန **အက္ခာတာ** တေသု တေသု သုတ္တပဒေသေသု။

၁၄၁. သတ္ထရိ ပသာဒေ တိ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန ''ဘဂဝတာ''တိအာဒိနာ တ ပသာဒနီယာ ဓမ္မာ ဂဟိတာ။ တေန ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ ဒဿေတိ, တထာ **''ဓမ္မေ ပသာဒေ''**တိ ဣမိနာ ဓမ္မသုဓမ္မတံ, ဣတရေန သင်္ဃသုပ္ပဋိပန္နတံ။ ယေန စိတ္တေန အညတ္ထ အနုပလဗ္ဘမာနေန သာသနေယေဝ သမဏော ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ နတ္ထီတိ အယမတ္ထော, သမ္မဒေဝ, ပတိဋ္ဌာပိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ရာယံ ယောဇနာ – ယသ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော အမှာကံ သတ္ထာ, တသ္မာ အတ္ထိ ခေါ နော, အာဝုသော, သတ္ထရိ ပသာဒေ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ စဿ သွာခာတော ဓမ္မောတိ အတ္ထိ ဓမ္မေ ပသာဒေ, တတော ဧဝ စ အတ္ထိ သီလေသု ပရိပူရကာရိတာတိ သဟဓမ္မိကာ။ပေ.။ ပဗ္ဗဇိတာ စာတိ ဧဝမေတ္ထ သတ္ထရိ ပသာဒေန ဓမ္မေ ပသာဒေ, တေန သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တီတိ အယဥ္စ နယော လေသေနပိ ပရပ္ပဝါဒေသု နတ္ထီတိ ဣဓေဝ သမဏော။ပေ.။ သမဏေဟိ အညေဟီတိ။

ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စာနံ ပဟီနာနုရောဓာနံ ဂေဟသ္သိတပေမဿ အသမ္ဘဝတော တေတိ **''ဣအနီ''**တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ဧဝံ ''ဥပဇ္ဈာယေန, ဘိက္ခဝေ, သဒ္ဓိဝိဟာရိကမှိ ပုတ္တပေမံ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ''တိအာဒိဝစနံ (မဟာဝ. ၆၅) ကထန္တိ? နယိဒံ ဂေဟသ္သိတပေမံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, တံသဒိသတ္တာ ပန ပေမမုခေန ဝုတ္တော မေတ္တာသ္နေဟော။ န ဟိ ဘဂဝတ ဘိက္ခူ သံကိလေသေ နိယောဇေတိ။ **ဝေရူပံ ပေမံ သန္ဓာယာ** တိ ပသာဒဝဟဂုဏာဝဟတော ပူရဏာဒီသု ဘတ္တိ ပသာဒော န ဟောတိ, ပသာဒပတိရူပကာ ပန လောဘပဝတ္တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ထေရော**တိ မဟာသင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရော။ ယေန **အဋ္ဌကထာ** ဟေတ္တကံ အာရောပိတာ။ **ကောဝ သတ္ထာ** အနညသာဓာရဏဂုဏတ္တာ, အညထာ အနန္တရိယတ္တာ သတ္ထုလက္ခဏမေဝ န ပရိပူရေယျ။ **ဝိသုံ ကတ္ဝာ**တိ အညေဟိ ဝိဝေစေတွာ အတ္တနော အာဝေဏိကံ ကတွာ။ ''အမှာကံ သတ္ထာ''တိ ဗျာဝဒန္တာနံ အညေသံ သတ္ထာ န ဟောတီတိ အတ္ထတော အာပန္နမေဝ ဟောတိ, တထာ စ ပဒေသဝတ္တိနိ တဿ သတ္ထုတံ ပဋိဇာနန္တာ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏသတ္ထုတံ ဣစ္ဆန္တာနမ္ပိ တတော ဝိရုဒ္ဓာ သတ္ထု ဘာဝပရိယေသနေန ပရာဇိတာ ဟောန္တိ။ **ပရိယတ္တိဓမ္မေ** တိ အဓိကဗ္ရဟ္မဂုဏသုတ္တဂေယျာဒိပ္ပဘေဒသမယေ။ တတ္ထ **အဇသီလ။ပေ.။ ကုက္ကုရသီလာဒီသု** တိ ဣဒံ ယေဘုယျေန အညတိတ္ထိယာနံ တာဒိသံ ဝတသမာဒာနသဗ္ဘာဝတော ဝုတ္တံ, **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ယမနိယမစာတုယာမသံဝရာဒီနံ သင်္ဂဟောတိ။ **အဓိပ္ပယာသော** တိ အဓိကံ ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ တေနာတိ အဓိပ္ပယာသော, သဝိသေသံ အဓိကတ္တဗ္ဗကိရိယာ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၁၁၇)။ တေနာဟ **''အဓိကပ္ပယော ဂေ''**တိ။

တဿ ပသာဒဿ ပရိယောသာနဘူတာ တိ တဿ သတ္ထုရိ ဓမ္မေ စ ပသာဒဿ နိဋ္ဌာနဘူတာ။ **နိဋ္ဌာ** တိ မောက္ခော။ သမယတဒီနဥ္ဟိ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ တဒုပဒေသကေ စ ပသာဒော ယာဝဒေဝ မောက္ခာဓိဂမနတ္ထော။ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ တထာ တထာ အတ္တနော လဒ္ဓိဝသေန နိဋ္ဌံ ပရိကပ္ပေန္တိ ယေတတိ အာဟ **"နိဋ္ဌံ အပညပေန္တော နာမ နတ္ထီ"**တိ။ **ဗ္ရာဟ္မဏာန** န္တိ ဗ္ရာဟ္မဏတဒီနံ။ တေသံ ဧကေစ္စေ ဗ္ရဟ္မုနာ သလောကတာ နိဋ္ဌာတိ ဝဒန္တိ, ဧကေစ္စေ တဿ သမီပတာ, ဧကေစ္စေ တေန သံယောဂေ နိဋ္ဌာတိ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ ယေ သလောကတာတဒိနော သမီပတာတဒိနော စ, တေ ဒွေဝဓာတဒိနော, ဣတရေ အဒွေဝဓာတဒိနော။ သဗ္ဗေပိ တေ အတ္တတော ဗ္ရဟ္မလောကုပပတ္တိယံယေဝ နိဋ္ဌာသညိနော။ တတ္ထ ဟိ နေသံ နိစ္စာဘိနိဝေသော ယထာ တံ ဗကဿ ဗ္ရဟ္မုနော။ တေန ဝုတ္တံ **"ဗ္ရဟ္မလောကော နိဋ္ဌာ"**တိ။ **ဗ္ရဟ္မလောကော** တိ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိ။ **မဟာတာပသာန**န္တိ ဝေခနသာဒိတာပသာနံ။ မဟာဗ္ရဟ္မာ ဝိယ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ အာဘဿရေသု ဧကော သဗ္ဗသေဋ္ဌော နတ္ထီတိ **"အာဘဿရာ"** တိ ပုထုဝစနံ။ **ပရိဗ္ဗာဇကာန** န္တိ သဥ္စယာဒိပရိဗ္ဗာဇကာနံ။ အန္တော စ မနော စ ဧတေဿ နတ္ထီတိ **အနန္တမာနသော**။ အာဇီဝကာနဥ္ဟိ သဗ္ဗအာဘာဝတော အနန္တော, သုခဒုက္ခာဒိသမတိက္ကမနတော အမာနသော။ ဣမိနာ အဌဟိ လောကဓမ္မေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌစိတ္တတံ ဒဿေတိ။

ပပဉ္စေ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **တဏှာဟာဒိဋ္ဌိယောဝ အဓိပ္ပေတာ** မမင်္ကာရအဟင်္ကာရဝိဂမဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ယထာ ပဉ္စသု ဌာနေသု ဧကောဝ ကိလေသော လောဘော အာဂတော, ဧဝံ ဒွီသု ဌာနေသု တယော ကိလေသာ အာဂတာ "ဒေသော မောဟော ဒိဋ္ဌီ"တိ။ "သဒေသဿာ"တိ ဟိ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ ပဋိဃံ အကုသလမူလံ ဂဟိတံ, "ပဋိဝိရုဒ္ဓဿာ"တိ ဝိရောဓော, "သမောဟဿာ"တိ မောဟော အကုသလမူလံ, "အဝိဒ္ဒသုနော"တိ မလ္လံ, အသမ္ပဇညံ တ, "သဥပာဒာနဿာ"တိ "နတ္ထိ ဒိန္န"န္တိအာဒိနာ နယေန ဂဟဏံ, "ပပဉ္စာရာမဿာ"တိ ပပဉ္စုပ္ပတ္တိဝသေန။

အာကာရတောတိ ပဝတ္တိအာကာရတော။ ပဒန္တရေန ရာဂဝိသေသဿ ဝုစ္စမာနတ္တာအာဒိတော ဝုတ္တံ သရာဂဝစနံ ဩဠာရိကံ ရာဂဝိသယန္တိ အာဟ **"ပဥ္စကာမဂုဏိကရာဂဝသေနာ"**တိ။ **ဂဟဏဝသေနာ**တိ ဒဠှဂ္ဂဟဏဝသေန။ "အနုရုဒ္ဓပဋိဝိရုဒ္ဓဿာ"တိ ဧကပဒဝသေန ဟဋ္ဌိယံ အာဂတတ္တာ ဧကဇ္ဈံ ပဒုဒ္ဓာရော ကတော။ တတ္ထ ပန "အနုရုဒ္ဓဿာ"တိ သုဘဝသေနာတိ ဧဝမတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ န ဟိ ပဋိဝိရုဇ္ဈနံ သုဘဝသေန ဟောတိ။ **ပပဉ္စုပ္ပတ္တိဒဿနဝသေနာ**တိ ကိလေသကမ္မဝိပာကာနံ အပရာပရုပ္ပတ္တိပစ္စယတာယ သံသာရဿ ပပဉ္စနံ ပပဉ္စော, တဿ ဥပ္ပတ္တိဟေတုဘာဝဒဿနဝသေန။ တဏှာ ဟိ ဘဝုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသပစ္စယော။ **တဏှာပစ္စယာ ဥပာဒာနဒဿနဝသေနာ**တိ တဏှာပစ္စယဿ ဥပာဒာနဿ ဒဿနဝသေန, ယဒတ္တာ တဏှာ ဥပာဒာနဿ ပစ္စယော, တဒတ္တာဒဿနဝသေန။ ဖလေန ဟိ ဟေတုဝိသေသကိတ္တနမေတန္တိ။ **ဧဝံ ဝိဒ္ဓံသေထာ** တိ ကာမရာဂဘာဝတဏှာဒိဝသေန လောဘံ ကသ္မာ ဧဝံ ဝိပ္ပကိရေထ။ **တဏှာကာရဏဝသေနာ**တိ တဏှာယနကာရဏဝသေန သုဘာကာရဂ္ဂဟဏဝသေန။ သုဘန္တိ ဟိ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တော ရာဂေ "သုဘ"န္တိ ဝုတ္တော။

၁၄၂. ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ **တဒေ,** ဒိဋ္ဌိတဒေ။ ဒိဋ္ဌိဝသေန ဟိ "သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ, အသဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ"တိ စ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ ပညပေန္တိ။ တေနာဟ **"ဒွေဝမာ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဋ္ဌိယော"** တိ (မ. နိ. ၁.၁၄၂)။ တဏှာရဟိတာယ ဒိဋ္ဌိယာ အဘာဝတော တဏှာဝသေနေဝ စ အတ္တနော သဿတဘာဝတဘိနိဝေသောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **"တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေနာ"** တိ။ **အလ္လီနာ** တိ နိဿိတာ။ **ဥပဂတာ**တိ အဝိဿဇ္ဇနဝသေန ဧကီဘာဝမိဝ ဂတာ။ **အဇ္ဈောသိတာ** တိ တာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌာပိတာ ဝိယ တဒန္တောဂဓာ။ တေနာဟ **"အနုပဝိဋ္ဌာ"** တိ။ ယထာ ဂဟဋ္ဌာနံ ကာမဇ္ဈောသာနံ ဝိတဒမူလံ, ဧဝံ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဒိဋ္ဌဇ္ဈောသာနန္တိ အာဟ **"ဝိဘဝဒိဋ္ဌိယာ တေ ပဋိဝိရုဒ္ဓာ"**တိ။ ဒိဋ္ဌိဝိရောဓေန ဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကဝိရောဓော။

ခဏိကသမုဒယော ဥပ္ပာဒက္ခဏောတိ အာဟ **"ဒိဋ္ဌီနံ နိဗ္ဗတ္တိ"** တိ။ ဒိဋ္ဌိနိဗ္ဗတ္တိဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ယထာ ဒိဋ္ဌီနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတာ ဝိဘာဝိတာ, ဧဝံ ဒိဋ္ဌိဝတ္ထုနောပီတိ ဥဘယေသမ္ပိ အနိစ္စတာ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာ စ ဝိဘာဝိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယာနိ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** (ပဋိ. မ. ၁.၁၂၂) "ပစ္စယသမုဒယော အဋ္ဌ ဌာနာနီ"တိ ဝုတ္တာနိ, တာနိ ဒဿေန္တော **"ခန္ဓာပီ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ခန္ဓာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ အာရမ္မဏဋ္ဌေန "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ အာဒိဝစနတော (သံ. နိ. ၃.၈၁; ၄.၃၄၅)။ **အဝိဇ္ဇာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ဥပနိဿယာဒိဝသေန ပစ္စယဘာဝတော။ ယထာဟ – "အဿု

သုတဝါ, ဘိက္ခဝေ, ပုထုဇ္ဇနော အရိယာနံ အဒဿာဝီ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေါ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂, ၄၆၁; သံ.
နိ. ၃.၁, ၇)။ **ဖဿောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ယထာ စာဟ ''တဒပိ ဖဿပစ္စယာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၁၈-၁၃၀), ဖုဿ ဖုဿ ပဋိသံဝေဒိ
ယန္တီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၄၄) စ ။ **သညာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ဝုတ္တဉှေတံ ''သညာနိဒာနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါတိ (သု. နိ. ၈၈၀), ပထ
ဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာတီ''တိ (မ. နိ. ၁.၂) စ အာဒိ။ **ဝိတက္ကောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ''တက္ကဉ္စ ဒိဋ္ဌီသု ပက
ပ္ပယိတွာ, သစ္စံ မုသာတိ ဒွယဓမ္မမာဟူ''တိ (သု. နိ. ၈၉၂; မဟာနိ. ၁၂၁) ''တက္ကီ ဟောတိ ဝီမံသီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၄) စ
အာဒိ။ **အယောနိသောမနသိကာရောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ယထာဟ ဘဂဝါ ''တဿေဝံ အယောနိသော မနသိကရောတော ဆန္နံ
ဒိဋ္ဌီနံ အညတရာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အတ္ထိ မေ အတ္တာတိ အဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိအာဒိ
(မ. နိ. ၁.၁၉)။ သမုဋ္ဌာတိ ဧတေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ, တဿ ဘာဝေါ **သမုဋ္ဌာနဋ္ဌော,** တေန။ **ခဏိကတ္တဋ္ဌေန** ခဏိကနိ
ရောဓော။ **ပစ္စယတ္တဋ္ဌေန** အဝိဇ္ဇာဒီနံ အစ္စန္တနိရောဓော။ သော ပန ယေန ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **''သောတာပ
တ္တိမဂ္ဂေါ''**တိ အာဟ။ စတ္တာရော ဟိ အရိယမဂ္ဂါ ယထာရဟံ တဿ တဿ သင်္ခါရဂတဿ အစ္စန္တနိရောဓ
ဟေတု, ခဏိကနိရောဓော ပန အဟေတုကော။

အာနိသံသန္တိ ဥဒယံ။ သော ပန ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဝသေန ဒုဝိဓော။ တတ္ထ သမ္ပရာယိကော ဒုဂ္ဂတိပရိကိ
လေသတာယအာဒီနဝပက္ခိကော ဧတေတိ ဣတရံ ဒဿေန္တော **''ယံ သန္ဓာယာ''** တိအာဒိမာဟ။ **အာဒီနဝမ္ပိ** ဒိဋ္ဌဓမ္မိက
မေဝ ဒဿေန္တော **''ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏမူလကံ ဥပဒ္ဒဝ''** န္တိအာဒိမာဟ။ **သော**တိအာဒီနဝေါ။ **အာဒီန**န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန နဂ္
ဂိယာနသနသင်္ကုဋိဝတာဒီနံ သင်္ဂဟော။ နိဿရတိ ဧတေနာတိ နိဿရဏန္တိ ဝုစ္စမာနေ ဒဿနမဂ္ဂေါ ဧဝ ဒိဋ္ဌီနံ နိ
ဿရဏံ သိယာ, တဿ ပန အတ္တဂ္ဂမပရိယာယေန ဂဟိတတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခတနိဿဋံ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌီဟိပိ နိဿဋန္န
တိ ကတွာ ဝုတ္တံ **''ဒိဋ္ဌီနံ နိဿရဏံ နာမ နိဗ္ဗာန''** န္တိ။ **ဣမိနာ**တိအာဒီသု ဝတ္တဗ္ဗံ အနုယောဂဝတ္တေ ဝုတ္တနယ
မေဝ။

၁၄၃. ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ ဒဿေန္တော တိ သဗ္ဗုပါဒါနပရိညာဒဿနေန သဗ္ဗသော ဒိဋ္ဌီနံ သမုစ္ဆေဒဝိဓိံ ဒဿေန္
တော။ **ဝုတ္တာယေဝ** တိ –

''ဥပါဒါနာနိ စတ္တာရိ, တာနိ အတ္ထဝိဘာဂတော။
ဓမ္မသင်္ခေပဝိတ္ထာရာ, ကမတော စ ဝိဘာဝယေ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၄၅) –

ကထံ ဥဒ္ဒိသိတွာ အတ္ထဝိဘာဂါဒိဝသေန ဝုတ္တာယေဝ။ ကာမံ ဣတော ဗာဟိရကာနံ ''ဣမာနိ ဥပါဒါနာနိ ဧတ္
တကာနိ စတ္တာရိ, န ဣတော ဘိယျော''တိ ဉာဒိသံ ဉာဏံ နတ္ထိ, ကေဝလံ ပန ကေစိ ''ကာမာ ပဟာတဗ္ဗာ''တိ ဝဒန္တိ,
ကေစိ ''နတ္ထိ ပရော လောကောတိ စ, မိစ္ဆာ''တိ ဝဒန္တိ, အပရေ ''သီလဗ္ဗတေန သုဒ္ဓီတိ စ, မိစ္ဆာ''တိ ဝဒန္တိ, အတ္တဒိဋ္ဌိ
ယာ ပန မိစ္ဆာဘာဝံ သဗ္ဗသော န ဇာနန္တိ ဧဝ။ ယတ္တကံ ပန ဇာနန္တိ, တဿပိ အစ္စန္တပ္ပဟာနံ န ဇာနန္တိ, တထာပိ
သဗ္ဗဿ ပရိညေယျဿ ပရိညေယျံ ပညပေမကြစ္စေဝ တိဋ္ဌန္တိ။ ဧဝံဘူတာနံ ပန နေသံ တတ္ထ ယာဒိသီ ပဋိပတ္
တိ, တံ ဒဿေန္တော သတ္ထာ **''သန္တိ, ဘိက္ခဝေ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သန္တိ** တိ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ တေန တေသံ ဒိဋ္ဌိ
ဂတိကာနံ ဝိဇ္ဇမာနတာယ အဝိစ္ဆေဒတံ ဒဿေတိ။ **ဧကေ**တိ ဧကစ္စေ။ **သမဏဗြာဟ္မဏာ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂမနေန သမ
ဏာ, ဇာတိမတ္တေန စ ဗြာဟ္မဏာ။ **သဗ္ဗေသ** န္တိ အနဝသေသာနံ ဥပါဒါနာနံ **သမတိက္ကမံ** ပဟာနံ။ **သမ္မာ န ပညပေန္
တီ**တိ ယေသံ ပညပေန္တိ, တေသမ္ပိ သမ္မာ ပရိညံ န ပညပေန္တိ။ ဣဒါနိ တံ အတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **''ကေ
စီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟောတိက-ကုဋီစက-ဗဟူဒက-ဟံသ-ပရမဟံသ-ကာဇက-တိဒဏ္ဍ-မောနဝတ-သေဝ-ဟရုပ
က-ပဉ္စမရတ္တိက- သောမကာရက-မုဂဗ္ဗတ-စရဗာက-တာပသ-နိဂဏ္ဌ-ဇီဝက-ဣသိ-ဟရာယနိက-ပဉ္စာတပိက-ကာပိ
လ- ကာဏာဒ-သံသာရမောစက-အဂ္ဂိဘတ္တိက-မဂဝတိက-ဂေဝတိက-ကုက္ကုရဝတိက-ကာမဏ္ဍလုက- ဝဂ္ဂုလိဝတိ
က-ဧကသာဋက-ဩဒကသုဒ္ဓိက-သရီရသန္တာပက-သီလသုဒ္ဓိက-ဈာနသုဒ္ဓိက-စတုဗ္ဗိဓ- သဿတတအာဒယော ဆန္နဝု
တိ တဏှာပါသာပသေန ဉုံသနတော, အရိယဓမ္မဿ တ ဝိဗာဓနတော **ဟသဏ္ဍာ။ ဝတ္ထုပဋိသေဝနံ ကာမ** န္တိ ဗြာဟရသ
သ ဝတ္ထုနော ပဋိသေဝနသင်္ခါတံ ကာမံ။ **ထေယျေန သေဝန္တိ** တိ ပဋိဟတ္ထအာဒိသမညာယ လောကဿ ဝစနဝသေန
သေဝန္တိ။ **တီဏိ ကာရဏာနီ**တိ ''နတ္ထိ ဒိန္န''န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာနိ ဒိဋ္ဌိဝိသေသဘူတာနိ ဝဋ္ဋကာရဏာနိ။

အတ္တသလ္လာပိကာ တိ အတ္တသ္သ သလ္လာပိကာ, ဒ္ဝိန္နံ အဓိပ္ပေတတ္တသလ္လာပဝိဘာဝိနီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒ္ဝိန္နဉ္ဟိ ဝစနံ သလ္လာပော။ တေနာဟ **"ပထဝီ ကိရာ"**တိအာဒိ။

ယော တိတ္ထိယာနံ အတ္တနော သတ္တုရိ ဓမ္မေ သဟဓမ္မိကေသု စ ပသာဒေ ဝုတ္တော, တသ္သ အနာယတနဂတတ္တာ အပ္ပသာဒကဘာဝဒဿနံ ပသာဒပဇ္ဇေဒ္ဓေ။ တထာပဝတ္တော တဒေ **ပသာဒပဇ္ဇေဒတဒေ** ဝုတ္တော။ **ဝေရူပေ** တိ ဤဒိသေ ဝုတ္တနယေန ကိလေသာနံ အနုပသမသံဝတ္တနိကေ။ **ဓမ္မေ** တိ ဓမ္မပတိရူပကေ။ **ဝိနယေ**တိ ဝိနယပတိရူပကေ။ တိတ္ထိယာ ဟိ ကောဟညေ ဌတ္ဝာ လောကံ ဝဉ္စေန္တာ ဓမ္မံ ကထေမာတိ "သတ္တိမေ ကာယာ အကဋာ အကဋဝိဓာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၇၄) ယံ ကိဉ္စိ ကထေတွာ တထာ "ဝိနယံ ပညပေမာ"တိ ဂောသီလဝဂ္ဂုလိဝတာဒီနိ ပညပေတွာ တာဒိသံ သာဝကေ သိက္ခာပေတွာ "ဓမ္မဝိနယော"တိ ကထေန္တိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ "ဓမ္မဝိနယေ"တိ။ တေနာဟ **"ဥဘယေနပိ အနိယျာနိကံ သာသနံ ဒဿေတီ"** တိ။ ပရိတ္တမ္ပိ နာမ ပုညံ ကာတုကာမံ မဇ္ဇေရမလာဘိဘူတတာယ နိတရေန္တဿ အန္တရာယံ တဿ ကရောတော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗတာ သမ္ပရာယေ စ ဒုဂ္ဂတိ ဟဋ္ဌိကဋ္ဌာ, ကိမင်္ဂ ပန သကလဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏာဝဟေ ဇိနစက္ကေ ပဟာရဒာယိနော တိတ္ထကရဿ တဒေတဒကရဿ စာတိ က္လမမတ္တံ ဒဿေန္တော **"အနိယျာနိကသာသနမ္ဟိ ဟီ"** တိအာဒိမာဟ။ ယထာ သော ပသာဒေ သမ္ပရာယေ န သမ္ပဇ္ဇတော အတ္တနော ပဝတ္တိဝသေနာတိ ဒဿေန္တော **"ကဉ္စိ ကာလံ ဂန္တွာပိ ပစ္ဆာ ဝိနဿတိ ယေဝာ"**တိ အာဟ, အဝေစ္စပ္ပသာဒေ ဝိယ အစ္စန္တိကော န ဟောတီတိ အတ္တော။

သမ္ပဇ္ဇမာနာ ယထာဝိဓိပဋိပတ္တိယာ **တိရစ္ဆာနယောနိံ အာဝဟတိ** ။ ကမ္မသရိက္ခကေန ဟိ ဝိပာကေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗမ္ပိ ကာရဏာဘေဒ** န္တိ သဗ္ဗမ္ပိ ယထာဝုတ္တံ တိတ္ထကရာနံ သာဝကာနံ အဟယဒုက္ခာဝဟံ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိ သင္ခာတံ ကာရဏဝိသေသံ။ **သော ပနေသ** ပသာဒေ **န နိယျာတီ** မိစ္ဆတ္တပက္ခိကတ္တာ သုရာပီတသိင်္ဂါလေ ပသာဒေ ဝိယ။ သုရံ ပရိဿာဝေတွာ ဆဍ္ဍိတကသဋံ **သုရာဇလ္လိကံ** ။ ဗ္ရာဟ္မဏာ နာမ ခေလုဒ္ဓာတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **"က္လမံ ဝဥ္စေဿာမီ"** တိ။ **ကံသသတာ**တိ ကဟာပဏသတာ။

၁၄၄. တဿာ တိ ပသာဒဿ။ သဗ္ဗောပိ လောဘော ကာမုပာဒါနန္တေဝ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"အရဟတ္တမဂ္ဂေန ကာမုပာဒါနဿ ပဟာနပရိညာ"**န္တိ။ **ဝေရူပေ**တိ ဤဒိသေ သဗ္ဗသော ကိလေသာနံ ဥပသမသံဝတ္တနိကေ။ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနာနံ အပါယေသု အပတနဝသေန ဓာရဏဋ္ဌေန **ဓမ္မေ** ။ သဗ္ဗသော ဝိနယနဋ္ဌေန **ဝိနယေ**။ တတ္ထ ဘဝဒုက္ခနိဿရဏာယ သံဝတ္တနေ။

နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ ဒေဝ အသဋ္ဌေယျာနိ ပစ္စေကဗောဓိပာရမီနံ ပူရဏေန တတ္ထ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပရိစယေန စ ဘဂဝတိ ပသန္နစိတ္တတာယ စ။ **"ဥလူကာ"**တ္ယာဒိကထာ ရက္ခဒေဝတာယ ဘာသိတာ။ **ကာလုဋ္ဌိတ** န္တိ သာယန္ဟကာလေ ဒိတဝိဟာရတော ဥဋ္ဌိတံ။ **ဒုဂ္ဂတေသော န ဂစ္ဆတီ** တိ ဒုဂ္ဂတိံ ဧသော န ဂမိဿတိ။ **မောရဇိကော** မုရဇတဒကော။ **မဟာဘေရိတဒကဝတ္ထု**အာဒီနိပိ သိတဟေတုကရဏံ အာဒိံ ကတွာ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာနိ။

ပရမတ္တေ တိ လောကုတ္တရဓမ္မေ။ **ကိံ ပန ဝတ္တဗ္ဗ** န္တိ ဓမ္မေပိ ပရမတ္တေ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ သုဏန္တာနံ။ **သာမဏေရဝတ္ထု** တိ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသေယေဝ သပ္ပေန ဒဋ္ဌော ဟုတွာ ကာလံ ကတွာ ဒေဝလောကံ ဥပပန္နသာမဏေရဝတ္ထု။

ခီရောဒနန္တိ ခီရေန သဒ္ဓိံ သမ္မိဿံ ဩဒနံ။ **တိမ္ဗရုသက** န္တိ တိန္ဒုကဖလံ။ တိပုသသဒိသာ ဧကော ဝလ္လိဇာတိ တိမ္ဗရုသံ, တဿ ဖလံ တိမ္ဗရုသကန္တိ စ ဝဒန္တိ။ **ကက္ကာရိက** န္တိ ခုဒ္ဒကဏေဠုကံ။ မဟာတိပုသန္တိ စ ဝဒန္တိ။ **ဝလ္လိပက္က**န္တိ ခုဒ္ဒကတိပုသဝလ္လိယာ ဖလံ။ **ဟတ္ထပတာပက** န္တိ မန္ဒာမုခိ။ **အမ္ဗကဉ္ဇိက** န္တိ အမ္ဗိလကဉ္ဇိကံ။ ခဋ္ဌယာဂုန္တိပိ ဝဒန္တိ။ **ဒောဏိနိမ္မဇ္ဇနိ** န္တိ သတေလံ တိလပိညာကံ။ **ဝိဓုပန**န္တိ စတုရဿဗီဇနိံ ။ **တာလဝဏ္ဋ** န္တိ တာလပတ္တေဟိ ကတမဏ္ဍလဗီဇနိံ။ **မောရဟတ္ထ** န္တိ မောရပိဉ္ဆေဟိ ကတံ မကသဗီဇနိံ။

ဝုတ္တနယာနုသာရေနေတ တိ ယသ္မာ က္လမာပိ ယထာဝုတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ ကာရဏာဘေဒံ ဧကတော ကတွာ ဒဿေန္တော သတ္ထာ "တံ ကိဿ ဟေတု"န္တိအာဒိမာဟ, တသ္မာ တတ္ထ အနိယျာနိကသာသနေ ဝုတ္တနယဿ အနုသာရဝသေန ယောဇေတွာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၄၅. ပရိညာတိ ပဟာနပရိညံ။ **တေသံ ပစ္စယံ ဒဿေတု**န္တိ ဥပာဒါနာနံ ပရိညာ နာမ ပဟာနပရိညာ၊ တေသံ အစ္စန္တနိရောဓော အဓိပ္ပေတော, သော စ ပစ္စယနိရောဓေန ဟောတီတိ တေသံ ပစ္စယံ မူလကာရဏတော ပဘုတိ ဒဿေတုံ။ **အယန္တိ** ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနော **ဧတ္ထ** ''ဣမေ စာ''တိအာဒိပဒေ ''ကိံ နိဒါနာ''တိအာဒိသမာသပဒါနံ အတ္ထော။ **သဗ္ဗပဒေသူ**တိ ''တဏှာဟာသမုဒယာ''တိအာဒီသု သဗ္ဗေသု ပဒေသု။ ဣမိနာ ဧဝ စ သဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန ''ဖဿနိဒါနာ''တိအာဒီနမ္ပိ ပဒါနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣမေ အညတိတ္ထိယာ ဥပာဒါနာနမ္ပိ သမုဒယံ န ဇာနန္တိ, ကုတော နိရောဓံ, တထာဂတော ပန တေသံ တပ္ပစ္စယပစ္စယာနမ္ပိ သမုဒယဉ္စ အတ္ထင်္ဂမဉ္စ ယာထာဝတော ဇာနာတိ, တသ္မာ – ''ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော။ပေ။ သုညာ ပရပ္ပဝါဒါ သမဏေဘိ အညေဟီ''တိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉) ယထာရဒ္ဓသီဟနာဒံ မတ္ထကံ ပာပေတုံ ဒဿေန္တော ''ဣမေ စ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရော ဥပာဒါနာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၄၅) နယေန ဒေသနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမုခေန ဩတာရေန္တော ဝဋ္ဋံ ဒဿေတွာ ''ယတော စ ခေါ''တိအာဒိနာ ဝိဝဋ္ဋံ ဒဿေန္တော အရဟတ္တေန ဒေသနာယ ကူဋံ ဂဏှိ, တမတ္ထံ ဒဿေန္တော **''ယသ္မာ ပန ဘဂဝါ''** တိအာဒိမာဟ။ တံ သုဝိညေယျမေဝ။

စူဠသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

ဝေသာလိနဂရဝဏ္ဏနာ

၁၄၆. အပရာပရန္တိ ပုနပ္ပုနံ။ **ဝိသာလီဘူတတာယာ**တိ ကဝုတန္တရံ ကဝုတန္တရံ ပုထုဘူတတာယ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္သံ ဝိသာလီဘူတတာယံ။ **ဆဋ္ဌိတမတ္တေ** တိ ဝိဿဋ္ဌမတ္တေ။ **ဥမိဘာယာဒီဟီ**တိ ဥမိကုမ္ဘိလအာဝဋ္ဋသံသုကာဘယေဟိ။ ဥဒကပ္ပတဟေနာဂတဿပိ စ ဥသ္မာ န ဝိဂစ္ဆတိ, ဥသ္မာ စ နာမ ဤဒိသဿ သဝိညာဏကတာယ ဘဝေယျာတိ **''သိယာ ဂဗ္ဘော''** တိ စိန္တေသိ။ **တထာ** ဟီတိအာဒိ တတ္ထ ကာရဏစိန္တာ။ ပုညဝန္တတာယ **ဒုဂ္ဂန္ဓံ** နာဟောသိ, သဥသုမတာယ **ပူတိကဘာဝေါ**။ အရကာနံ ပုညူပနိဿယတော **အင်္ဂုဋ္ဌကတော စဿ ခီရံ နိဗ္ဗတ္တိ,** ခီရာဘတ္တဉ္စ လဘိ။ စရိမကဘဝေ ဗောဓိသတ္တေ ကုစ္ဆိဂတေ ဗောဓိသတ္တမာတု ဝိယ ဥဒရစ္ဆဝိယာ အစ္ဆဝိပ္ပသန္နတာယ နိစ္ဆဝိ ဝိယာတိ ကတွာ အာဟ **''နိစ္ဆဝီ အဟေသု''** န္တိ။ **တေသန္တိ** ဒွိန္နံ အရကာနံ။ **မာတာပိတရော**တိ ပေါသကမာတာပိတရော။ **အဘိသိဉ္စိတွာ ရာဇာနံ အကံသု** ရဇ္ဇသမ္ပတ္တိယာ အယကဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ, အသမ္ဘိန္နေ ဧဝ ရာဇကုလေ ဥပ္ပန္နတ္တာ စ။ ကုမာရဿ ပုညာနုဘာဝသဉ္ဇောဒိတာ ဒေဝတာဓိဂ္ဂဟိတာတိ ကေစိ။

ပုရဿ အပရေ တိ ပုရဿ အပရဒိသာယ ကဝုတမတ္တေ ဌာနေ ဗီဝကမ္ဗဝနံ ဝိယ သဟကာရမန္ဒိရကေ။ **အဓိရပက္ကန္တော**တိ ဧတ္ထ န ဒေသန္တရပက္ကမနံ အဓိပ္ပေတံ, အထ ခေါ သာသနတော အပက္ကမနန္တိ ဒဿေန္တော **''ဝိဗ္ဘမိတွာ''**တိအာဒိမာဟ။ တေနေတဟ ''ဣမသ္မာ ဓမ္မဝိနယာ''တိ။ **ပရိသတီ**တိ ပရိသာယံ, ဇနသမူဟေတိ အတ္ထော။ ဇနသမူဟဂတော ပန **''ပရိသမဇ္ဈေ''** တိ ဝုတ္တော။ ဘာဝနာမနသိကာရေန ဝိနာ ပကတိယာဝ မနုဿေဟိ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗော ဓမ္မောတိ **မနုဿဓမ္မော,** မနုဿတ္တဘာဝဝဟော ဝာ ဓမ္မော **မနုဿဓမ္မော,** အနုဋ္ဌာနံ ပရိတ္တကုသလံ။ ယံ အသတိပိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝတ္တတိ, ယဉ္စ သန္ဓာယာဟ ''ဟီနေန ဗ္ရဟ္မစရိယေန, ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတီ''တိ။ ''အမှာကံ ဗုဒ္ဓော''တိ ဗုဒ္ဓေ မမတ္တကာရိနော **ဗုဒ္ဓမာမကာ**။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာဒိဝဏ္ဏနာ

အလံ အရိယာယ အရိယဘာဝါယာတိ **အလမရိယော,** ရူပါယတနံ ဇာနာတိ စက္ခုဝိညာဏံ ဝိယ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** ဒိဗ္ဗစက္ခု။ သမ္မသနုပဂေ စ ပန ဓမ္မေ လက္ခဏတ္တယဉ္စ တထာ ဇာနာတိ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** ဝိပဿနာ။ နိဗ္ဗာနံ, စတ္တာရိ ဝါ သစ္စာနိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓတော ဇာနာတိ ပဿတိ စာတိ **ဉာဏဒဿနံ,** မဂ္ဂေါ။ ဖလံ ပန နိဗ္ဗာနဝသေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဂ္ဂါဒိကတဿ အတ္ထဿ ပစ္စက္ခတော ဇာနနဋ္ဌေန **ဉာဏဒဿနံ,** သဗ္ဗညုတာ အနာဝရဏတာယ သမန္တစက္ခုတာယ စ **ဉာဏဒဿနံ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတော,** တသ္မိဉ္ဟိ ပဋိသိဒ္ဓေ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ အသမ္ဘဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **''တဉ္ဟိ သော ဘဂဝတော ပဋိသေဓေတီ''**တိ။

သုခုမံ ဓမ္မန္တရံ နာမ ဈာနဝိပဿနာဒိကံ အာစရိယာနုဂ္ဂဟေန **ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ။ တက္ကပရိယာဟတန္တိ** ''က္ကတိ
ဘဝိဿတိ, ဧဝံ ဘဝိဿတီ''တိ တံတံဒဿနတဗ္ဗမတ္တတက္ကနေန ဝိတက္ကနမတ္တေန ပရိတော အာဟတံ ပရိဝတ္တိ
တံ ကတ္ဝာ။ တေနာဟ **''တက္ကေတ္ဝာ''** တိအာဒိ။ **လောကိယပညံ အနုဇာနာတိ** ဥပနိဿိန္နပရိသာယ အနုကူလဓမ္မကထန
တောတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **''သမဏော ဂေါတမော''**တိအာဒိ။ ပဋိဘာတီတိ ပဋိဘာနံ, ''က္ကတိ ဝက္ခာမီ''တိ ဧဝံပဝ
တ္တံ ကထနစိတ္တံ, တတော ပဋိဘာနတော ဇာနနံ ပဋိဘာနံ, အာဂမာဘာဝတော သယမေဝ ဥပဋ္ဌိတတ္တာ **သယံပဋိဘာ
နံ**။ တေနာဟ **''က္ကမိနာဿ ဓမ္မေသု ပစ္စက္ခဘာဝံ ပဋိဗာဟတီ''** တိ။ **သုဖုသိတန္တိ** နိဗ္ဗိဝရံ။ အဖုသိတတ္တေ ဟိ သုခေန
ဝဓီယောသော န နိစ္ဆရတိ။ **ဒန္တာဝရဏာ** န္တိ ဩဋ္ဌဒ္ဝယံ။ ဇိဝ္ဟာပိ ထဒ္ဓတာယ သုခေန ဝဓီယောသော န နိစ္ဆရတီတိ
အာဟ **''မုဒုကာ ဇိဝ္ဟာ''**တိ။ ကရဝီကရုတမဉ္ဇုတာယ **မဓုရော သရော**။ လေံ ဝုစ္စတိ အေသော, လေံ ဂဋ္ဌတီတိ လေဂဋ္ဌာ, န
လေဂဋ္ဌာ **အနေလဂဋ္ဌာ,** နိဒ္ဒောသာ, န ရုဇ္ဈတီတိ အတ္တော။ သဗ္ဗမေတံ ရဉ္ဇနဿေဝ ကာရဏံ ဒဿေန္တော ဝဒတိ။

ပဉ္စ ဓမ္မာ တိ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယဘူတာနံ ခန္ဓာဒီနံ ဥဂ္ဂဟဏ-သဝန-ဓာရဏ-ပရိစယ-ယောနိသောမနသိကာရေ သန္ဓာ
ယာဟ။ **တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာ** တိ ဧတ္ထ **သမ္မာ**-သဒ္ဒော ဥဘယတ္ထာပိ ယောဇေတဗ္ဗော ''သမ္မာ တက္ကရ
ဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာ''တိ။ ယော ဟိ သမ္မာ ဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇတိ, တဿေဝ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယော ဟောတိ။ ယော
ပန ဝုတ္တနယေန တက္ကရော, တဿ နိယ္ယာနံ အတ္ထတော ဓမ္မဿေဝ နိယ္ယာနန္တိ အာဟ **''သော ဓမ္မော။ပေ.။ နိ
ယ္ယာတိ ဂစ္ဆတီ''**တိ။

၁၄၇. ကောဓနောတိ ကုဇ္ဈနသီလော။ ယသ္မာ ပန သုနက္ခတ္တော ကောဓဝသေန ကုရူရော ဖရုသဝစနော စ, တသ္
မာ အာဟ **''ကောဓနောတိ စဏ္ဍော ဖရုသော စာ''** တိ။ **တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ မဂ္ဂဖလာနံ ဥပနိဿယော နတ္ထိ** တိ တသ္
မိံ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာနံ မဂ္ဂဖလာနံ ဥပနိဿယော နတ္ထိ။ **တံ ဗုဒ္ဓာ ''မောဃပုရိသော''တိ ဝဒန္တိ** ယထာ တံ သုဒိ
န္နလာဋျအာယိအာဒိကေ။ **ဥပနိဿယေ သတိပိ တသ္မိံ ခဏေ မဂ္ဂေ တ ဖလေ တ အသတိ ''မောဃပုရိသော''တိ ဝဒန္
တိ** ယထာ တံ ဓနိယူပသေနတ္ထေရာဒိကေ။ သမုစ္ဆိန္နောပနိဿယေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ယထာ ''မက္ခလိ မောဃ
ပုရိသော မနုဿခိပ္ပံ မညေ''တိ (အ. နိ. ၁.၃၁၁) တထာ သုနက္ခတ္တောပီတိ အာဟ **''က္ကမဿ ပနာ''** တိအာဒိ။ **အသ္
သာ**တိ ဧတေန။ ကတ္တရိ ဟိဒံ သာမိဝစနံ။ **ကောဓနောတိ** ကောဓဟေတုနာ။

ဘဂဝတောတိ သမ္ပအနဝစနံ ကုဒ္ခပအပေက္ခာယ။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ဘိက္ခုကာလေ။ **သဒ္ဒံ သောတုကာမော** တိ သော ကိရ
ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ တာဝတိံသဘဝနေ ဒေဝတာနံ ရူပံ ပဿန္တော ဩဋ္ဌစလနံ ပဿတိ, န ပန သဒ္ဒံ သုဏာတိ, တသ္မာ တာ
သံ သဒ္ဒံ သောတုကာမော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **''သဒ္ဒံ သောတုကာမော။ပေ.။ ပုစ္ဆိ''** တိ။ သော စ အတီတေ ဧကံ
သီလဝန္တံ ဘိက္ခုံ ကဏ္ဏသက္ခလိယံ ပဟရိတ္ဝာ ဗဓိရမကာသိ, တသ္မာ ပရိကမ္မံ ကရောန္တောပိ အဘဗ္ဗောဝ ဒိဗ္ဗ
သောတာဓိဂမာယ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **''ဥပနိဿယော နတ္ထီတိ ဉတ္ဝာ ပရိကမ္မံ န ကထေသီ''** တိ။ **စိန္တေသီ** တိ
အတ္တနော မိစ္ဆာပရိဝိတက္ကိတေန အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇန္တော စိန္တေသိ။

နိယ္ယာနိကတ္တာဝဗောဓနေတော အဘေအောပစာရေန **''ဒေသနာဓမ္မော နိယ္ယာနိကော''** တိ ဝုတ္တော။ နိယ္ယာနော
တ အရိယမဂ္ဂေ ဗောဓေတဗ္ဗော တေဿ အတ္ထီတိ **နိယ္ယာနိကော ဒေသနာဓမ္မော။ အတ္တနိ အတ္ထိတံ ဒဿေတိ**
ကိစ္စသိဒ္ဓိဒဿနေန တတ္ထ တတ္ထ ဟာကဋ္ဌိကတတ္တာ, န ပဋိညာမတ္တေန။ တထာ ဟိ ယထာပရာဓံ တံတံသိက္ခာပဒပ
ညတ္တိယာ ယထာဓမ္မံ ဝေနေယ္ယဇ္ဈာသယာနုရူပဉ္စ အဝိပရီတဓမ္မဒေသနာယ ဒေဝမနုဿေဟိ ယထာဘိသင္ခတပဉ္
ဟာနံ တဒဇ္ဈာသယာနုကူလံ ဌာနသော ဝိဿဇ္ဇနေန စ ဘဂဝတော သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရဘာဝေန **သဗ္ဗညုတ
ညာဏံ** ဝိညူနံ ဟာကဋ္ဌံ, တထာ တတ္ထ တတ္ထ ယမကပာဋိဟာရိယကရဏာဒီသု **ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏာဒီနိ** တိ။ တေနာဟ **''မယ္
ဟဉ္စ''**တိအာဒိ။ အနွေဝတိ ယထာဂဟိတသင္ကေတဿ အနုဂမနဝသေန ဧတိ ဇာနာတီတိ **အန္ဝယော**။ တေနာဟ **''အနု
ဗုဇ္ဈတီတိ အတ္ထော''**တိ။ သင္ကေတာနုဂမနဉ္စေတ္ထ ''ယထာပရာဓံ တံတံသိက္ခာပဒပညတ္တိယာ''တိအာဒိနာ ဝုတ္
တနယမေဝ။ **ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ** တိ ယထာ သဗ္ဗညုတညာဏေန ယောဇနာ ကတာ, ဧဝံ ''ဝေရူပမ္ပိ နာမ မယ္ဟံ ဣဒ္
ဓိဝိဓဉာဏသင္ခာတံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ''န္တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄၈. ယဒိပိ အာဒိတော အဘိညာတ္တယဝသေန ဒေသနာယ အာဂတတ္တာ စေတောပရိယဉာဏာနန္တရံ ဥပရိ တိသ္ သော အဘိညာ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယုန္တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, အတ္ထတော ပန ဝိဇ္ဇာတ္တယံ ယထာဝုတ္တအဘိညာတ္တယ မေဝါတိ ကတ္ဝာ **“တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယု”** န္တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ **“တာသု ဝုတ္တာသု ဥပရိ ဒသ ဗလဉာဏံ န ပရိပူရတီ”**တိ ဝုတ္တံ, နနု ဣမာနိ ဉာဏာနိ သေသာဘိညာ ဝိယ အတ္တနော ဝိသယသ္သ အဘိဇာနနဋ္ဌ ဥပဟာအ ယ အဘိညာသု ဝတ္တဗ္ဗာနိ, အကမ္ပိယဋ္ဌံ ပန ဥပတ္ထမ္ဘနဋ္ဌဉ္စ ဥပဟာအယ ဗလဉာဏေသု ယထာ သမ္ဘာသတိအာဒ ယော ဣန္ဒြိယဗလဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂေသူတိ? နယိဒမေဝံ။ တတ္ထ ဟိ ဓမ္မာနံ ဓမ္မကိစ္စဝိသေသဝိဘာဝနပရာယ ဒေသနာ ယ ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန သတ္ထု ဂုဏဝိသေသဝိဘာဝနပရာယ ဒေသနာယ တထာ ဝတ္တုံ န သက္ကာ အတ္ထတော အနညတ္ တာ, ဧကေစ္စာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ ဧဝံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ “ကိမိဒံ ဘဂဝတ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဂုဏော ပုနပိ ဂဏ္ဟာသ္တော ဂုဏာဓိ ကဒဿနံ ကရောတီ”တိ။ တသ္မာ သုဝုတ္တမေတံ “ဥပရိ ဒသဗလဉာဏံ န ပရိပူရတီ”တိ။

အညေဟိ အသာဓာရဏာနီတိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၀.၂၁), နနု စေတာနိ သာဝကာနမ္ပိ ဧကစ္စာနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္ တီတိ? ကာမံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ယာဒိသာနိ ပန ဗုဒ္ဓာနံ ဌာနာဌာနဉာဏာဒီနိ, န တာဒိသာနိ တဒညေသံ ကဒါစိပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အညေဟိ အသာဓာရဏာနီတိ။ တေနာဟ **“တထာဂတဿေဝ ဗလာနီ”** တိ။ ဣမမေဝ ဟိ ယထာဝုတ္တလေသံ အပေက္ခိ တွာ တဒဘာဝတော အာသယာနုသယဉာဏာဒီသု ဧဝ အသာဓာရဏဂုဏသမညာ နိရုဠ္ဟာ။ ကာမံ ဉာဏဗလာနံ ဉာဏသမ္ဘာ ရော ဝိသေသပစ္စယော, ပုညသမ္ဘာရောပိ ပန နေသံ ပစ္စယော ဧဝ , ဉာဏသမ္ဘာရဿပိ တ ပုညသမ္ဘာရဘာဝတော **“ပုည သ္သယသမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနီ”**တိ ဝုတ္တံ။

ပကတိဟတ္ထိကုလ န္တိ (သံ. နိ. ၂.၂၂) ဂိရိစရနဒီစရဝနစရာဒိပ္ပဘေအ ဧကစရိယကာလာဝကနာမာ သဗ္ဗာပိ ဗလေ န ဟာကတိကာ ဟတ္ထိဇာတိ။ **ဒသန္နံ ပုရိသာန** န္တိ ထာမမဇ္ဈိမာနံ ဒသန္နံ ပုရိသာနံ။ ဧကဿ တထာဂတဿ ကာယဗ လန္တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဧကဿ** တိ စ တထာ ဟေဋ္ဌာကထာယံ အာဂတတ္တာ ဒေသနာသောတေန ဝုတ္တံ။ **နာရာယနသင်္ဃာတဗလ** န္တိ ဧတ္ထ နာရာ ဝုစ္စန္တိ ရသ္မိယော, တာ ဗဟူ နာနာဝိဓာ ဣတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ **နာရာယနံ,** ဝဇိရံ, တသ္မာ နာရာယနသင်္ဃာတဗလန္တိ ဝဇိရသင်္ဃာတဗလန္တိ အတ္ထော။ **ဉာဏဗလံ ပန ဟဋ္ဌိယံ အာဂတမေဝ,** န ကာယဗလံ ဝိယ အဋ္ဌကထာရုဠ္ဟမေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။ **“သံယုတ္တကေ အာဂတာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ သတ္တသတ္တ တိ ဉာဏာနီ”**တိ ဝုတ္တံ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၇၆၀), တတ္ထ ပန နိဒါနဝဂ္ဂေ သတ္တသတ္တတိ အာဂတာနိ စတုစတ္တာရီသဉ္စ, တေ သတ္တတိ ပန ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ (ပဋိ. မ. ၁.၇၃ မာတိကာ) သုတမယာဒီနိ အာဂတာနိ ဒိဿန္တိ, န သံယုတ္တကေ။ **အညာ နိပီ**တိ ဧတေန ဉာဏဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ ဧကကာဒိဝသေန ဝုတ္တာနိ, အညတ္ထ စ “ပုဗ္ဗန္တေ ဉာဏ”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၀၇၆) ဗြဟ္မဇာလာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၃၆) စ “တယိဒံ တထာဂတော ပဇာနာတိ, ဣမာနိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ ဧဝံ ဂဟိတာနီ”တိအာဒိ နာ ဝုတ္တာနိ အနေကာနိ ဉာဏပ္ပဘေဒါနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ယာထာဝပဋိဝေဓတော သယဉ္စ အကမ္ပိယံ ပုဂ္ဂလဉ္စ တံသမ င်္ဂိ နေယျေသု အဓိဗလံ ကရောတီတိ အာဟ **“အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဥပတ္ထမ္ဘနဋ္ဌေန စာ”** တိ။

ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ,** (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၈) သေဋ္ဌံ ဌာနံ။ သဗ္ဗညုတပဋိဇာနနဝသေန အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ, အဋ္ဌ ဌ တ ပရိသာ ဥပသင်္ကမန္တီတိ **အာသဘာ,** ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာ။ **ဣဒံ ပနာ**တိ ဗုဒ္ဓာနံ ဌာနံ သဗ္ဗညုတမေဝ ဝဒတိ။ **တိဋ္ဌမာနောဝ** တိ အဝဒန္တောပိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၂၂) တိဋ္ဌမာနောဝ ပဋိဇာနာတိ နာမာတိ အတ္ထော။ **ဥပဂစ္ဆတီ** တိ အနုဇာနာတိ။

အဋ္ဌသု ပရိသာသူ တိ “အဘိဇာနာမိ ခော ပနာဟံ, သာရိပုတ္တ, အနေကသတံ ခတ္တိယပရိသံ။ပေ.။ တတြ ဝတ မံ ဘယံ ဝါ သာရဇ္ဇံ ဝါ ဩက္ကမိဿတီတိ နိမိတ္တမေတံ, သာရိပုတ္တ, န သမနုပဿာမီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၁) ဝုတ္တာ သု အဋ္ဌသု ပရိသာသု။ **အဘီတနာဒံ နဒတီ**တိ ပရတော ဒဿိတဉာဏယောဂေန ဒသဗလောဟန္တိ အဘီတနာဒံ နဒတိ။ **သီဟနာဒသုတ္တေန ခန္ဓဝဂ္ဂေ** (သံ. နိ. ၃.၇၈) အာဂတေန။

“ဒေဝမနုဿာနံ စတုစက္ကံ ဝတ္တတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၃၁) သုတ္တသေသေန သပ္ပုရိသူပဿယာဒီနံ ဖလသမ္ပတ္တိ ပဝတ္တိ, ပုရိမသပ္ပုရိသူပဿယာဒိ ဥပနိဿာယ ပစ္ဆိမသပ္ပုရိသူပဿယာဒီနံ သမ္ပတ္တိပဝတ္တိ တ ဝုတ္တာတိ အာဒိ-သဒ္ဒေ န တတ္ထ စ စက္က-သဒ္ဒဿ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိစက္ကသဏ္ဌာနာ အသနိ ဧဝ **အသနိဝိစက္ကံ။ ဥရစက္ကာဒီသူ** တိ

အာဒိ-သဒ္ဒေန အာဏာသမ္ပဟာဒီသုပိ စက္က-သဒ္ဒဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ''သင္ဃဘေဒံ ကရိဿာမ စက္ကဘေဒ''န္တိအာဒီသု (ပာရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၃) ဟိ အာဏာ ''စက္က''န္တိ ဝုတ္တာ, ''ဒေဝစက္ကံ အသုရစက္က''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၈) သမ္ပဟာေတိ။ ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စေတ္ထ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ ပဋိဝေဓောတိ **''ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမာ''** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ပဋိလဒ္ဓဿပိ ဒေသနာဉာဏဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ ပရဿ ဗုဇ္ဈနမတ္တေန ဟောတီတိ **''အညာတကောဏ္ဍညဿ သောတာပတ္တိ။ပေ။ ဖလက္ခဏေ ပဝတ္တံ နာမာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တတော ပရံ ပန ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ ဒေသနာဉာဏပ္ပဝတ္တိ တဿေဝ ပဝတ္တိတဿ ဓမ္မစက္ကဿ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ပဝတ္တိတစက္ကဿ စက္ကဝတ္တိနော စက္ကရတနဿ ဌာနံ ဝိယ။

''တိဋ္ဌတီ'' တိ ဝုတ္တံ, ကိံ ဘူမိယံ ပုရိသော ဝိယ? နောတိ အာဟ **''တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာ''** တိ။ ဌာနန္တိ စေတ္ထ အတ္တလာဘော ဓရမာနတာ စ, န ဂတိနိဝတ္တီတိ အာဟ **''ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စာ''** တိ ။ ယတ္ထ ပနေတံ ဒသဗလဉာဏံ ဝိတ္ထာရိတံ, တံ ဒဿေန္တော **''အဘိဓမ္မေ ပနာ''** တိအာဒိမာဟ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

သမာဒိယန္တီတိ **သမာအနာနိ,** တာနိ ပန သမာဒိယိတွာ ကတာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **''သမာဒိယိတွာ ကတာန''**န္တိ။ **ကမ္မမေဝ ဝာ ကမ္မသမာအန**န္တိ ဧတေန သမာအနသဒ္ဒဿ အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝံ ဒဿေတိ မုတ္တဂတသဒ္ဒေ ဂတသဒ္ဒဿ ဝိယ။ **ဂတီ**တိ နိရယာဒိဂတိယော။ **ဥပဓီ**တိ အတ္တဘာဝေါ။ **ကာလော**တိ ကမ္မဿ ဝိပစ္စနာရဟကာလော။ **ပယောဂေါ**တိ ဝိပာကုပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယဘူတာ ကိရိယာ။

အဂတိကမိနိန္တိ နိဗ္ဗာနကမိနိံ။ ဝက္ခတိ ဟိ ''နိဗ္ဗာနဉ္စာဟံ, သာရိပုတ္တ, ပဇာနာမိ နိဗ္ဗာနကမိဉ္စ မဂ္ဂံ နိဗ္ဗာနကမိနိဉ္စ ပဋိပဒ''န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၃)။ ဗဟူသုပိ မနုဿေသု ဧကမေဝ ပာဏံ ဃာတေန္တေသု ကာမံ သဗ္ဗေသံ စေတနာ တဿေဝေကဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏာ, တံ ပန ကမ္မံ တေသံ နာနာကာရံ။ တေသု (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၁) ဟိ ဧကော အာဒရေန ဆန္ဒဇာတော ကရောတိ, ဧကော ''ဧဟိ တွံပိ ကရောဟီ''တိ ပရေဟိ နိပ္ပီဠိတော ကရောတိ, ဧကော သမာနစ္ဆန္ဒော ဝိယ ဟုတွာ အပ္ပဋိဗာဟမာနော ဝိစရတိ။ တေသု ဧကော တေနေဝ ကမ္မေန နိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိ, ဧကော တိရစ္ဆာနယောနိယံ, ဧကော ပေတ္တိဝိသယေ။ တံ တထာဂတော အာယူဟနက္ခဏေ ဝေ – ''ဣမိနာ နီဟာရေန အာယူဟိတတ္တာ ဧသ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ တိရစ္ဆာနယောနိယံ, ဧသ ပေတ္တိဝိသယေ''တိ ဇာနာတိ။ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ – ''ဧသ မဟာနိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ ဥဿဒနိရယေ''တိ ဇာနာတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ – ''ဧသ အပာဒကော ဘဝိဿတိ, ဧသ ဒွိပာဒကော, ဧသ စတုပ္ပဒော, ဧသ ဗဟုပ္ပဒော''တိ ဇာနာတိ။ ပေတ္တိဝိသယေ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ – ''ဧသ နိဇ္ဈာမတဏှိကော ဘဝိဿတိ, ဧသ ခုပ္ပိပာသိကော, ဧသ ပရဒတ္တူပဇီဝီ''တိ ဇာနာတိ။ တေသု စ ကမ္မေသု – ''ဣဒံ ကမ္မံ ပဋိသန္ဓိမာကမိဿတိ, ဣဒံ အညေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဥပဓိဝေပက္ကံ ဘဝိဿတီ''တိ ဇာနာတိ။

တထာ သကလကမတသိကေသု ဧကတော ပိဏ္ဍပာတံ ဒဒမာနေသု ကာမံ သဗ္ဗေသမ္ပိ စေတနာ ပိဏ္ဍပာတာရမ္မဏာဝ, တံ ပန ကမ္မံ တေသံ နာနာကာရံ။ တေသု ဟိ ဧကော အာဒရေန ကရောတီတိ သေသံ ပုရိမသဒိသံ, တသ္မာ တေသု ကေစိ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, ကေစိ မနုဿလောကေ, တံ တထာဂတော အာယူဟနက္ခဏေယေဝ ဇာနာတိ – ''ဣမိနာ နီဟာရေန အာယူဟိတတ္တာ ဧသ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ ဒေဝလောကေ, တတ္ထာပိ ဧသ ခတ္တိယကုလေ, ဧသ ဗြာဟ္မဏကုလေ, ဧသ ဝေဿကုလေ, ဧသ သုဒ္ဒကုလေ, ဧသ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီသု, ဧသ နိမ္မာနရတီသု, ဧသ တုသိတေသု, ဧသ ယာမေသု, ဧသ တာဝတိံသေသု, ဧသ စာတုမဟာရာဇိကေသု, ဧသ ဘုမ္မဒေဝေသူ''တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ ဟီနပဏီတသုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏအပ္ပပရိဝါရမဟာပရိဝါရတာဒိဘေဒံ တံ တံ ဝိသေသံ အာယူဟနက္ခဏေယေဝ ဇာနာတိ။

တထာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေန္တေသုယေဝ – ''ဣမိနာ နီဟာရေန ဧသ ကိဉ္စိ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ခိဿတိ, ဧသ မဟာဘူတမတ္တမေဝ ဝဝတ္ထပေဿတိ, ဧသ ရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ ဌဿတိ, ဧသ အရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ, ဧသ နာမရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ , ဧသ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ဝေ, ဧသ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယ ဝေ, ဧသ ပဌမဖလေယေဝ, ဧသ ဒုတိယဖလေ ဝေ, ဧသ တတိယဖလေ ဝေ, ဧသ အရဟတ္တံ ပာပုဏိဿတီ''တိ ဇာနာတိ။ ကသိဏပရိကမ္မံ ကရောန္တေသုပိ –

‘‘ဣမဿ ပရိက္ခမ္မဿမေဝ ဘဝိဿတိ, ဧသ နိမိတ္တံ ဥပ္ပာဒေဿတိ, ဧသ အပ္ပနံ ဧဝ ဟာပုဏိဿတိ, ဧသ ဈာနံ ဟာဒ ကံ ကတ္ဝာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿတီ’’တိ ဇာနာတိ။ တေနာဟ **‘‘ဣမဿ စေတနာ’’** တိအာဒိ။

ကာမနတော, ကာမေတဗ္ဗတော, ကာမပဋိသံယုတ္တတော စ ကာမော ဓာတု **ကာမဓာတု။ အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဗျာပာဒ ဓာတု-ရူပဓာတု-အာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဝိလက္ခဏတာယာ** တိ ဝိသဒိသသဘာဝတာယ။ **ခန္ဓာယတနဓာတုလောကန္တိ** အနေက ဓာတုံ နာနာဓာတုံ ခန္ဓလောကံ အာယတနလောကံ ဓာတုလောကံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ ယောဇနာ။ ‘‘အယံ ရူပက္ခန္ဓော နာမ။ပေ။ အယံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော နာမ။ တေသုပိ ဧကဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော, ဒုဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော (ဝိဘ. ၃၃)။ ဧကဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော (ဝိဘ. ၃၄-၆၁)။ ဧကဝိဓေန သညာက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန သညာက္ခန္ဓော (ဝိဘ. ၆၂-၉၁)။ ဧကဝိဓေန သင်္ခါရက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန သင်္ခါရက္ခန္ဓော (ဝိဘ. ၉၂-၁၂၀)။ ဧကဝိဓေန ဝိညာဏက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန ဝိညာဏက္ခန္ဓော’’တိ (ဝိဘ. ၁၂၁-၁၄၉) ဧဝံ တာဝ ခန္ဓလောကဿ, ‘‘ဣဒံ စက္ခာယတနံ နာမ။ပေ။ ဣဒံ ဓမ္မာယတနံ နာမ။ တတ္ထ ဒသာယတနာ ကာမာဝစရာ, ဒွေ စတုဘူမကာ’’တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၁၅၆-၁၇၁) အာယတနလောကဿ, ‘‘အယံ စက္ခုဓာတု နာမ။ပေ။ အယံ မနောဝိညာဏဓာတု နာမ, တတ္ထ သောဠသ ဓာတုယော ကာမာဝစရာ, ဒွေ စတုဘူမကာ’’တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၁၇၂-၁၈၈) ဓာတုလောကဿ အနေကသဘာဝံ နာနာသဘာဝဉ္စ ပဇာနာတိ။ န ကေဝလံ ဥပဒိန္နကသင်္ခါရလောကဿေဝ, အထ ခော အနုပဒိန္နကသင်္ခါရလောကဿပိ – ‘‘ဣမာယ နာမ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ ဣမဿ ရုက္ခဿ ခန္ဓော သေတော, ဣမဿ ကာဠော, ဣမဿ မဋ္ဌော, ဣမဿ သကဏ္ဋကော, ဣမဿ ဗဟလတ္တစော, ဣမဿ တနုတ္တစော, ဣမဿ ပတ္တံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန ဧဝရူပံ, ဣမဿ ပုပ္ဖံ နီလံ ပီတံ လောဟိတံ ဩဒာတံ သုဂန္ဓံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ, ဣမဿ ဖလံ ခုဒ္ဒကံ မဟန္တံ ဒီဃံ ရဿံ ဝဋ္ဋံ သုသဏ္ဌာနံ ဒုဿဏ္ဌာနံ မုဒုကံ ဖရုသံ သုဂန္ဓံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ မဓုရံ တိတ္တကံ ကဋုကံ အမ္ဗိလံ ကသာဝံ, ဣမဿ ကဏ္ဋကော တိခိဏော ကုဏ္ဌော ဥဇုကော ကုဋိလော တမ္ဗော ကာဠော ဩဒာတော ဟောတီ’’တိအာဒိနာ ပဇာနာတိ။ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံ ဧဝ ဟိ ဧတံ ဗလံ, န အညေသံ။

နာနာဓိမုတ္တိကတ န္တိ နာနာအဇ္ဈာသယတံ။ အဓိမုတ္တိ နာမ အဇ္ဈာသယဓာတု အဇ္ဈာသယသဘာဝေါ။ သော ပန ဟီနပဏီတတာသာမညေန ဟဒ္ဓယံ ဒွိဓာ ဝုတ္တောပိ ဟီနပဏီတာဒိဘေဒေန အနေကဝိဓောတိ အာဟ **‘‘ဟီနာဒီဟိ အဓိမုတ္တီဟိ နာနာဓိမုတ္တိကဘာဝ’’န္တိ**။ တတ္ထ တတ္ထ ယေ ယေ သတ္တာ ယံယံအဓိမုတ္တိကာ, တေ တေ တံတဒဓိမုတ္တိကေ ဧဝ သေဝန္တိ ဘဇန္တိ ပယိရုပါသန္တိ ဓာတုသဘာဂတော။ ယထာ ဂူထာဒီနံ ဓာတုသဘာဝေ ဧသော, ယံ ဂူထာဒီဟိ ဧဝ သံသန္ဒန္တိ သမေန္တိ, ဧဝံ (ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဿေဝေသ သဘာဝေ, ယံ) (ဝိဘ. မူလဋီ. ၈၁၃) ဟီနဇ္ဈာသယာ ဒုဿီလာဒီဟိ ဧဝ သံသန္ဒန္တိ သမေန္တိ, သမ္မန္နသီလာဒယော စ သမ္မန္နသီလာဒီဟေဝ။ တံ နေသံ နာနာဓိမုတ္တိကတံ ဘဂဝါ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ။

ဝုဒ္ဓိဉ္စ ဟာနိဉ္စာ တိ ပစ္စယဝိသေသေန သာမတ္ထိယတော အဓိကတံ အနဓိကတဉ္စ။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တ ဉာဏနိဒ္ဒေသေ (ဝိဘ. ၈၁၄; ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃) ‘‘အာသယံ ဇာနာတိ အနုသယံ ဇာနာတီ’’တိ အာသယာဒိဇာနနံ ကသ္မာ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ? အာသယဇာနနာဒိနာ ယေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ ပရောပရေဟိ သတ္တာ ကလျာဏပာပါသယာဒိကာ ဟောန္တိ, တေသံ ဇာနနဿ ဝိဘာဝနတော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တအာသယာနုသယဉာဏာနံ ဝိသုံ အသာဓာရဏ တာ, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တနာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏာနံ ဝိသုံ ဗလတာ စ သိဒ္ဓါ ဟောတိ။ တတ္ထ အာသယန္တိ ယ တ္ထ သတ္တာ နိဝသန္တိ, တံ တေသံ နိဝါသဋ္ဌာနံ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဝါ ယထာဘူတဉာဏံ ဝါ **အာသယော။ အနုသယော** အပ္ပဟီန ဘာဝေန ထာမဂတော ကိလေသော။ တံ ပန ဘဂဝါ သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနန္တော တေသံ တေသံ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ, ဝိပဿ နာမဂ္ဂဉာဏာနဉ္စ အပ္ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ဇာနာတိ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ –

> ‘‘ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ဘဂဝါ ဇာနာတိ ‘အယံ ပုဂ္ဂလော ကာမဂရုကော ကာမာသယော ကာမာဓိမုတ္တော’တိ။ ကာမံ သေဝန္တညေဝ ဇာနာတိ ‘အယံ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မဂရုကော နေက္ခမ္မာသယော နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော’တိ။ နေက္ခမ္မံ သေဝန္တညေဝ ဇာနာတိ။ ဗျာပါဒံ, အဗျာပါဒံ, ထိနမိဒ္ဓံ, အာလောကသညံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာတိ ‘အယံ ပုဂ္ဂလော ထိနမိဒ္ဓဂရုကော ထိနမိဒ္ဓာသယော ထိနမိဒ္ဓာဓိမုတ္တော’တိ’’ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃)။

ပဌမာဒီနံ စတုန္နံ ဈာနာနန္တိ ရူပါဝစရာနံ ပဌမာဒီနံ ပစ္စနီကဈာပနဋ္ဌေန အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဋ္ဌေန စ ဈာနာနံ။ စတုက္ကနယေန ဟေတံ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာန**န္တိ ဧတ္ထ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စနတော အာရမ္မဏေ စ အဓိမုစ္စနတော ဝိမောက္ခာ နာမ, အဋ္ဌမော ပန သဗ္ဗသော သညာဝေဒယိတေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အပဂမဝိမောက္ခော နာမ။ စတုက္ကနယပဉ္စကနယေသု ပဌမဈာနသမာဓိ သဝိတက္ကသဝိစာရော နာမ, ပဉ္စကနယေ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တော, နယဒွယေပိ ဥပရိ တီသု ဈာနေသု သမာဓိ အဝိတက္ကအဝိစာရော, သမာပတ္တီသု ပဋိပါဋိယာ အဋ္ဌန္နံ သမာဓီတိပိ နာမံ, သမာပတ္တီတိပိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသဗ္ဘာဝတော, နိရောဓသမာပတ္တိယာ တဒဘာဝတော န သမာဓီတိ နာမံ။ **ဟာနဘာဂိယဓမ္မ**န္တိ အပ္ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိအနုပက္ခန္ဒနံ။ **ဝိသေသဘာဂိယဓမ္မ**န္တိ ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနံ။ ဣတိ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနာနိ ဟာနဘာဂိယဝိသေသဘာဂိယဓမ္မာတိ ဒဿိတာနိ, တေဟိ ပန ဈာနာနံ တံသဘာဝတာ ဓမ္မ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တာ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **တေအန**န္တိ ပဂုဏတာသင်္ခါတံ တေအနံ။ တဉှိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိအဓိဂမဿ ပစ္စယတ္တာ **"ဝုဋ္ဌာန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယေ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၀.၂၁) ပန "နိရောဓတော ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ပါဠိ နတ္ထီ"တိ ဝဒန္တိ, တေ "နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ ဣမာယ **ပါဠိယာ** (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ပဋိသေဓေတဗ္ဗာ။ ယော သမာပတ္တိလာဘီ သမာနော ဧဝ **"န လာဘာမဟ"**န္တိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ သမာနံ ဧဝ "န ကမ္မဋ္ဌာန"န္တိ သညီ ဟောတိ, သော သမ္ပတ္တိံယေဝ သမာနံ "ဝိပတ္တီ"တိ ပစ္စေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁၄၉. **အပ္ပန**န္တိ နိဂမနံ။ **န တထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗ**န္တိ ယထာ ပရဝါဒိနာ ဝုတ္တံ, တထာ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သကသကကိစ္စမေဝ ဉာဏာနီ**တိ ဌာနာဋ္ဌာနဉာဏာဒီနိ သကံ သကံယေဝ ကိစ္စံ ကာတုံ ဉာဏာနိ, ယထာသကမေဝ ဝိသယံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တီတိ အတ္ထော။ **တမ္ပိ** တိ တေဟိ ဒသဗလဉာဏေဟိ ဇာနိတဗ္ဗမ္ပိ။ **ကမ္မန္တရဝိပါကန္တရမေဝ** တိ ကမ္မန္တရဉ္စ ဝိပါကန္တရမေဝ ဇာနာတိ, စေတနာစေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မေ နိရယာဒိနိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါဘူတေ ကမ္မန္တိ ဂဟေတွာ အာဟ **"ကမ္မပရိစ္ဆေဒမေဝ"**တိ။ ဓာတုနာနတ္တဉ္စ ဓာတုနာနတ္တကာရဏဉ္စ **ဓာတုနာနတ္တကာရဏ**န္တိ ဧကဒေသသရူပေကသေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဉှိ ဉာဏံ တဒုဘယမ္ပိ ဇာနာတိ, "ဣမာယ နာမ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ"တိအာဒိနာ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၂) တထာ စေဝ သံဝဏ္ဏိတံ။ **သစ္စပရိစ္ဆေဒမေဝ** တိ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန သစ္စာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒနမေဝ။ **အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ** အဋ္ဌမနဝမဗလာနိ ဝိယ တံသဒိသံ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ ဝိယ **ဝိကုဗ္ဗိတုံ** ။ ဧတေနဿ ဗလသဒိသတဉ္စ နိဝါရေတိ။ ဈာနာဒိဉာဏံ ဝိယ တံ **အပ္ပေတုံ ဝိကုဗ္ဗိတု**ဉ္စ။ ယဒိပိ ဟိ "ဈာနာဒိပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ သတ္တမဗလ"န္တိ တဿ သဝိတက္ကသဝိစာရတာ ဝုတ္တာ, တထာပိ "ဈာနာဒီဟိ ဝိနာ ပစ္စဝေက္ခဏာ နတ္ထီ"တိ ဈာနာဒိသဟဂတံ ဉာဏံ တဒန္တောဂဓံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ သဗ္ဗညုတဉာဏံ ဈာနာဒိကိစ္စံ ဝိယ န သဗ္ဗံ ဗလကိစ္စံ ကာတုံ သက္ကောတီတိ ဒဿေတုံ **"ဈာနံ ဟုတွာ အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ ဣဒ္ဓိ ဟုတွာ ဝိကုဗ္ဗိတုံ န သက္ကောတီ"** တိ ဝုတ္တံ, န ပန ကဿစိ ဗလဿ ဈာနဣဒ္ဓိဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝံ ကိစ္စဝိသေသဝသေနပိ ဒသဗလဉာဏသဗ္ဗညုတဉာဏာနံ ဝိသေသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိတက္ကတ္တိကဘူမန္တရဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိပါဋိယာ**တိအာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပဋိပါဋိယာ။

အနုပဒဝဏ္ဏနံ ကတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကိလေသာဝရဏံ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, ကိလေသာဝရဏဿ အဘာဝေ အာသဝက္ခယာဓိဂမဿ ဌာနံ, တဗ္ဘာဝေ အဋ္ဌာနံ, အနဓိဂမဿ ပန တဒုဘယံ ယထာက္ကမံ အဋ္ဌာနဉ္စ ဌာနဉ္စာတိ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **"လောကိယ။ပေ။ ဒဿနတော စာ"** တိ အာဟ။ တတ္ထ လောကိယသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဌိတိ အာသဝက္ခယာဓိဂမဿ ဌာနံ ကိလေသာဝရဏာဘာဝဿ ကာရဏတ္တာ။ သာ ဟိ တသ္မိံ သတိ န ဟောတိ, အသတိ စ ဟောတိ။ ဧတေန တဿာ အဋ္ဌိတိယာ တဿ အဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာ ဧဝ။ **နေသံ** ဝေနေယျသတ္တာနံ။ **ဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော**တိ ကာမဓာတုအာဒီနံ ပဝတ္တိဘေဒဒဿနတော။ ယဒဂ္ဂေန ဓာတုဝေမတ္တံ ဇာနာတိ, တဒဂ္ဂေန စရိယာဝိသေသမ္ပိ ဇာနာတိ။ **ဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော** တိ ဝါ ဓမ္မဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော။ သဗ္ဗာပိ ဟိ စရိယာ ဓမ္မဓာတုပရိယာပန္နာ ဧဝါတိ။ **ပယောဂံ အနာဒိယိတွာပိ** သန္တတိမဟာမတ္တာဒီနံ (ဓ. ပ. ၁၄၂) ဝိယ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာနုဘာဝတော ပတ္တဗ္ဗေနာ**တိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပရဿ ဟဒယဝတ္ထုသန္နိဿယလောဟိတဝဏ္ဏဒဿနမုခေန တဒါ ပဝတ္တမာနစိတ္တဇာနနတ္ထံ ပရိကမ္မကရဏံ နာမ သာဝကာနံ, တဉ္စ ခေါ အာဒိကမ္မိကာနံ, ယတော ဒိဗ္ဗစက္ခုအာနုဘာဝတော စေတောပရိယဉာဏဿ ပတ္တဗ္ဗတာ သိယာ, ဗုဒ္ဓါနံ ပန ယဒိပိ အာသဝက္ခယဉာဏာဓိဂမတော ပဂေဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာ

မိဂမော, တထာပိ တထာ ပရိကမ္မကရဏံ နတ္ထိ ဝိဇ္ဇာတ္တယသိဒ္ဓိယာ သိဇ္ဈနတော။ သေသာဘိညာတ္တယေ စေတောပရိယညာဏံ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏာဓိဂမေန ပတ္တဗ္ဗံ စ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပုန ဝေရူပိ တစံ န ဝက္ခာမိ တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေန္တော တံ တစံ ပဇဟတိ နာမ။ တစာယ ပန သော အတ္တော ဟာက ဋ္ဌော ဟောတီတိ **"ဝဒန္တော"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဒိဋ္ဌိ န ဂဏှိဿာမိ** တိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟပဋိက္ခေပော။ ဒိဋ္ဌိယာ အနုပ္ပာဒနံ ပဇဟနမေဝါတိ အာဟ **"ပဇဟန္တော"** တိ။ **သော** အရိယူပတဒီ **နိရယေ ဥပပိတောယေဝ,** နာဿ နိရယူပပတ္တိယာ ကောစိ ဝိဗန္ဓော ဧကံသိကော အယမတ္တောတိ အဓိပ္ပာယော။

အဿာ တိ ဧကံသိကဘာဝဿ။ သိက္ခာဟိ သီလသမာဓိပညာဟိ, တဒတ္ထာယ ဝိပဿနာယ စ ဝိနာ အညာရာဓနဿ အသမ္ဘဝတော **"လောကိယလောကုတ္တရာ သီလသမာဓိပညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"** တိ ဝတွာ ပုန အာသန္နတရေ သီလာဒိကေ ဒဿေန္တော **"လောကုတ္တရဝသေနေဝ ဝိနိဝဋ္ဋေတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ"** တိ အာဟ, တသ္မာ အဂ္ဂမဂ္ဂပရိယာပန္နာ သီလာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဂ္ဂမဂ္ဂဋ္ဌဿ ဟိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဧကံသိကာ အညာရာဓနာ, ဣတရေသံ အနေကံသိကာ တိ။ သမ္ပဇ္ဇနံ **သမ္ပဒာ,** နိပ္ဖတ္တီတိ အတ္တော, တသ္မာ **ဇဝံသမ္ပဒ** န္တိ ဇဝံအဓိရုဇ္ဈနကနိပ္ဖတ္တိကန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **"ဣမမ္ပိ ကာရဏာ"** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **ကာရဏာ** န္တိ ယုတ္တိ။ တတ္ထာယံ ယုတ္တိနိဒ္ဒါရဏာ "နိရယူပကေ အရိယူပတဒီ တအာအာယဿ အဝိဇ္ဇမာနတော သေယျထာပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ"တိ။ ဧတ္တ စ "တံ တစံ အပ္ပဟာယာ"တိ အာဒိဝစနေန တအာအာယဿ အပ္ပဟာနေန စ အရိယူပတအော အန္တရာယိကော အနတ္ထာဝဟော စ, ပဟာနေန ပန အစ္စယံ ဒေသေတွာ ခမာပနေန အနန္တရာယိကော အတ္ထာဝဟော စ ယထာ တံ ဝုဋ္ဌိတာ ဒေသိတာ စ အာပတ္တီတိ ဒဿေတိ။

ဒသဗလညာဏဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုဝေသာရဇ္ဇညာဏဝဏ္ဏနာ

၁၅၀. ဗျာမောဟဘယဝသေန (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၈) သရဏပရိယေသနံ သာရဇ္ဇနံ သာရဒေ, ဗျာမောဟဘယံ, ဝိဂတော သာရဒေ တေသာတိ ဝိသာရဒေ, တဿ ဘာဝေ **ဝေသာရဇ္ဇံ** ။ တံ ပန ညာဏသမ္ပဒံ ပဟာနသမ္ပဒံ ဒေသနာဝိသေသသမ္ပဒံ ခေမံ နိဿာယ ပဝတ္တံ စတုဗ္ဗိခံ ပစ္စဝေက္ခဏာညာဏံ။ တေနာဟ **"စတူသု ဌာနေသူ"**တိအာဒိ။ **ဒဿိတ ဓမ္မေသူ**တိ ဝုတ္တဓမ္မေသု။ ဝစနမတ္တမေဝ ဟိ တေသံ, န ပန ဒဿနံ တာဒိသဿေဝ ဓမ္မဿ အဘာဝတော။ ဘဂဝတာ ဝေ တ "ဣမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ"တိ ပရဿ ဝစနဝသေန **ဒဿိတဓမ္မေသု** ။ "ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၁၈) ဝိယ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒေါ ဟေတုပရိယာယောတိ အာဟ **"သဟဓမ္မေနာတိ သဟေတုနာ"** တိ။ **ဟေတူ**တိ စ ဥပပတ္တိသာဓနဟေတု ဝေဒိတဗ္ဗော, န ကာရကော သမ္ပာပကော စ။ **အပ္ပမာဏ**န္တိ အနိဒဿနံ။ နိဒဿနဉ္ဟိ အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော ပမာဏင္ဂတာယ "ပမာဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **နိမိတ္တ** န္တိ စောဒနာယ ကာရဏံ။ တတ္ထ စောဒကော စောဒနံ ကရောတီတိ **ကာရဏံ,** ဓမ္မော စောဒနံ ကရောတိ ဧတေနာတိ **ကာရဏံ**။ တေနာဟ **"ပုဂ္ဂလောပိ"** တိအာဒိ။ **ခေမန္တိ** ကေနစိ အပ္ပဋိဗဒ္ဓိယဘာဝေန အနုပဒ္ဒုတတံ။

အန္တရာယော ဧတေသံ အတ္ထိ, အန္တရာယေတ ယုတ္တာတိ **အန္တရာယိကာ** ။ ဓံဘူတာ ပန တေ ယသ္မာ အန္တရာယကရာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ အာဟ **"အန္တရာယံ ကရောန္တီတိ အန္တရာယိကာ"** တိ။ အသဉ္စိစ္စ ဝီတိက္ကမော န တထာ သာဝဇ္ဇောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **"သဉ္စိစ္စ ဝီတိက္ကန္တာ"** တိ။ **သတ္တ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ** တိအာဒိ နိဒဿနမတ္တံ ဣတရေသမ္ပိ စတုန္နံ "အန္တရာယိကာ"တိ ဝုတ္တဓမ္မာနံ တဗ္ဘာဝေ ဗျဘိစာရာဘာဝတော။ **ဣဓ ပန မေထုန ဓမ္မော အဓိပ္ပေတော**တိ ဣဓံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ဝုတ္တံ **အရိဋ္ဌသိက္ခာပဒံ** (ပါစိ. ၄၁၇-၄၂၂) ဝိယ။ ယသ္မာ တင္ခဏ မ္ပိ ကာမေသု (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၈) အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဝိရတ္တော (အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၈) ဟောတိ စေ, ဝိသေသံ အဓိဂစ္ဆတိ, န ကာမေသု အာသတ္တော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"မေထုနံ။ပေ။ အန္တရာယော ဟောတီ"** တိ။ တတ္ထ **ယဿ ကဿစီ** တိ နကေဝလံ ပဗ္ဗဇိတဿေဝ, အထ ခော ယဿ ကဿစိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "မေထုနမနုယုတ္တဿ, မုဿတေတပိ သာသန"န္တိ။ **တသ္မိံ အနိယျာနိကဓမ္မေ** တိ တသ္မိံ ပရေန ပရိကပ္ပိတအနိယျာနိကဓမ္မနိမိတ္တံ။ နိမိတ္တတ္ထေ ဟိ ဣဒံ ကမ္မသံယောဂေ ဘုမ္မံ။

စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဋ္ဌပရိသဝဏ္ဏနာ

၁၅၁. ပုရိသဿ သူရတရဘာဝေ နာမ သင်္ဂါမေ ပာကဋော ဟောတိ, န ဂေဟေ နိသိန္နကာလေ, ဧဝံ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏဿ အာနုဘာဝေ ပဏ္ဍိတပရိသာသု ယတ္ထ ကတ္ထစီတိ ဒဿေန္တော **"ဝေသာရဇ္ဇဉာဏဿ ဗလဒဿနတ္ထ"**န္တိ အာဟ။ **သန္နိပတိတ္ဝာ နိသိန္နဋ္ဌာန** န္တိ ဌာနသီသေန သန္နိပတိတခတ္တိယပရိသမေဝ ဒဿေတိ။ **ဧသေဝ နယော သဗ္ဗတ္ထာ**တိ အတိဒေသေန အာဝိဘာဝိတမတ္ထံ ဒဿေတုံ **"မာရကာယိကာန"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ သဒိသတ္တဝိသယတ္တာ အတိဒေသဿ။ ယထာ ဟိ ခတ္တိယာနံ သမူဟော ခတ္တိယပရိသာတိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတိ, န ဧဝံ "မာရပရိသာ"တိ ဧတ္ထ, မာရဿ ပရိသာတိ ပန မာရပရိသာတိ အယမတ္ထော အဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **"မာရကာယိကာနံ။ပေ.။ န မာရာန"**န္တိ။ **မာရကာယိကာန**န္တိ မာရပက္ခိယာနံ။ **ဥဂ္ဂဋ္ဌာနဒဿနဝသေနာ**တိ သာရဇ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌာနဒဿနဝသေန, ဧဝံ ဥဂ္ဂါ ခတ္တိယာ အတ္တနော ပုညတေဇေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ **ဍာဟမ္ပဏ္ဏ တီသု ဝေဒေသု** တိ ဣဒံ ဣတရေ သံ အဝိသယဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝေဒေ သဇ္ဈာယန္တာပိ ဟိ ခတ္တိယာ ဝေဿာ စ တဒတ္ထဝိစာရဏာယ ယေဘု ယျေန အသမတ္ထာ ဧဝါတိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယာမာဒိပရိသာ န ဂဟိတာတိ? ဘုသံ ကာမာဘိဂိဒ္ဓတာယ ယောနိသောမနသိကာရဝိရဟတော။ ယာမာဒယော ဟိ ဥဋ္ဌာရုဋ္ဌာရေ ကာမေ ပဋိသေဝန္တာ တတ္ထာဘိဂိဒ္ဓတာယ ဓမ္မသ္ သဝနာယ သဘာဝေန စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေန္တိ, မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပန ဗုဒ္ဓာနဉ္စ အာနုဘာဝေန အာကမ္ပိယမာနာ က အာစိ တေသံ ပယိရုပာသနာဒီနိ ကရောန္တိ တာဒိသေ မဟာသမယေ။ တေနေဝ ဟိ ဝိမာနဝတ္ထုဒေသနာပိ တန္နိမိတ္တာ ဗဟု လာ နာဟောသိ။ မနုဿာနံ ဝသေနာယံ ကတာ။

ပရစက္ကတဋ္ဌေသု စ မနုဿာနံ ဝိသေသာဓိဂမော နတ္ထီတိ ပုစ္ဆတိ **"ကိံ ပန ဘဂဝတ အညာနိ စက္ကတဋ္ဌာနိပိ ဂစ္ဆတီ"**တိ။ ဣတရော ယဒိပိ တေသံ အရိယဓမ္မာဓိဂမော နတ္ထိ, တသနာယ ပန တတ္ထ ဂန္တွာ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဒဿေန္တော **"အာမ ဂစ္ဆတီ"** တိ အာဟ။ **ကေယူရံ** နာနာဝိရေတနပရိသိဗ္ဗိတသုဝဏ္ဏဇာလဝိနဒ္ဓံ ဘုဇာဘရဏံ။ **အင်္ဂဒံ** နာနာဂန္ဓဂန္ဓိတံ, ကေဝလံ တ သုဝဏ္ဏမယံ ဗာဟုဝလယံ။ **ဆိန္နဿရာ** တိ ဒွိဓာဘူတဿရာ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၇၂) **ဂဂ္ဂရဿရာ**တိ ဂဂ္ဂရိကာယ ဝိယ ဂဂ္ဂရာယမာနခရဿရာ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၇၂; အ. နိ. ဋီ. ၃.၈.၆၉)။ **ဘာသန္တရ** န္တိ တေသံ ဘာ သံ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၇၂; အ. နိ. ဋီ. ၃.၈.၆၉) သန္ဓာယာဟ။ **"ဝီမံသာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"** တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တံ ဝိဝရိတုံ **"ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သင်္ဂမ္မာ တိ သမာဂန္တွာ။ အာဒိတော လာဟေ **အာလာဟော,** ဝစနပဋိဝစနဝသေန သမံ လာဟေ **သလ္လာဟော** ။ သမ္မာ, သမညာ တ ကထာ သံကထာ, သံကထာဝ **သာကစ္ဆာ** ။

အဋ္ဌပရိသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုယောနိဝဏ္ဏနာ

၁၅၂. ယဝန္တိ တာယ သတ္တာ အမိဿိတာပိ သမာနဇာတိတာယ မိဿိတာ ဝိယ ဟောန္တီတိ **ယောနိ**။ သာ ပန အတ္ထတော အဏ္ဍာဒိဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဝိသိဋ္ဌော ခန္ဓာနံ ဘာဂသော ပဝတ္တိဝိသေသောတိ အာဟ **"ခန္ဓကောဋ္ဌာသော ယောနိ နာမာ"**တိ။ **အဏ္ဍေ ဇာတာ** တိ ပဌမာယ ဇာတိယာ ဝသေန ဝုတ္တံ, ဒုတိယာယ ပန အဏ္ဍတော, အဏ္ဍေ တ ဘိဇ္ဇ မာနေ ဇာတာတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **"အဘိနိဗ္ဗတ္တ ဇာယန္တိ"** တိ။ **ဝိနာ**တိ ဧတေဟိ အဏ္ဍာဒီဟိ ဗာ ဟိရပစ္စယေဟိ ဝိနာ။ **ဥပ္ပတိတ္ဝာ ဝိယာ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ပတိတ္ဝာ ဝိယ။ ဗာဟိရပစ္စယနိရပေက္ခတ္တာယေဝ တ ဥပပ တနေ သာဓုကာရိနော ဥပပာတိကာ, တေ ဧဝ ဣဓ **ဩပပာတိကာ**တိ ဝုတ္တာ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဂဗ္ဘမလေ နိဗ္ဗတ္တမဟာ ပဒုမကုမာရာဒီနံ သင်္ဂဟော။ နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတာနံ နိစ္စံ ဒုက္ခာတုရတာယ ကာမသေဝနာ နတ္ထိ , တသ္မာ တေ ဂဗ္ဘ သေယ္ယကာ န ဟောန္တိ, ဇာလဝန္တတာယ န တာသံ ကုစ္ဆိယံ ဂဗ္ဘော သဏ္ဌာတိ, တသ္မာ တေ ဩပပာတိကာယေဝ သံ သေဒဇတ္တာယပိ အသမ္ဘဝတော။ **နေရယိကာ ဝိယာ**တိ နိဒဿနာပဒေသေန တေသမ္ပိ ဩပပာတိကတ္တံ ဒီပေတိ။ **အဝသေသာ**တိ နိဇ္ဈာမတဏှိကနေရယိကေ ဌပေတွာ အဝသေသာ ဝိနိပာတိကာ။ ယက္ခာနံ စာတုမဟာရာဇိကတာယ

ဩပပါတိကဘာဝေ ဧဝ အာပန္နေ တံ နိဝတ္တေတုံ **“ဧဝံ ယက္ခာပီ”** တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ တေ န ဘုမ္မဒေဝတာ န စ ဝိနိပါ
တိကာတိ။

စတုယောနိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဂတိဝဏ္ဏနာ

၁၅၃. ဂန္တဗ္ဗာ တိ ဥပပဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ ယထာ ဟိ ကမ္မဘဝေ ပရမတ္ထတော အသတိပိ ကာရကေ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ
သိဒ္ဓေ တံသမင်္ဂိနာ သန္တာနလက္ခဏေန သတ္တေန ကတောတိ ဝေါဟရီယတိ, တထာ ဥပပတ္တိဘဝလက္ခဏာ ဂတိ
ယော ပရမတ္ထတော အသတိပိ ဂမကေ တံတံကမ္မဝသေန ယေသံ တာနိ ကမ္မာနိ, တေဟိ ဂန္တဗ္ဗာတိ ဝေါဟရီယန္တိ
တိ။ ဧဝံ သဒ္ဒတ္ထတော ဂတိံ ဒဿေတွာ အတ္ထုဒ္ဓာရနယေနပိ တံ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယေသု နိရ
ယာဒိဘေဒေသု ဥပပတ္တိဘဝေသု ဂတိ-သဒ္ဒေါ နိရူဠှော, တတော အညတ္ထာပိ ဂတိသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိံ အတ္ထိ, တံ ဧကေ
န ဂတိ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ အာဟ **“ဂတိဂတီ”**တိ ယထာ “ဒုက္ခဒုက္ခံ, (သံ. နိ. ၄.၃၂၇) ရူပရူပ”န္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ.
၂.၄၄၉) စ။ ဥပ္ပာအဝတ္ထာယ ဂမနံ ဥပဂမနန္တိ **“နိဗ္ဗတ္တိဂတီ”** တိ ဝုတ္တာ။ **ဂတိန္တိ** စိတ္တဂတိံ။ တေနာဟ **“အဇ္
ဈာသယဂတိ နာမာ”**တိ, အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ **တဒဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၅၀၃) ပန “ဂတိန္တိ နိပ္
ဖတ္တိ”န္တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ ဗြဟ္မနိမန္တနသုတ္တေ (မ. နိ. ၁.၅၀၃) ဟိ အယံ ပာဠိတိ။ **ဇုတိန္တိ** အာနုဘာဝံ။ **ဝိဘ
ဝေါ**တိ ဝိနာသော။ သော ဟိ ဝိဂမောတိ အတ္ထေန ဂတိ။ တေနေဝ **နိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတီ** တိ (ပရိ. ၃၃၉) အနုပာဒိသေ
သနိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတိ ဝိဂမော ဝိဘဝေါတိ အနေကတ္တတ္တာ ဓာတူနံ။ **ဒွေဝယေဝ ဂတိယော**တိ ဒွေဝ နိပ္ဖတ္တိ
ယောတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“အယံ နိပ္ဖတ္တိဂတိ နာမာ”** တိ။

ယသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဗျူဟေန္တော ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အယော, သုခံ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ အယောတိ **နိရယော**။ တတော
ဧဝ ရမိတဗ္ဗံ အဿာဒေတဗ္ဗံ တတ္ထ နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“နိရတိအတ္ထေန နိရဿာဒဋ္ဌေန နိရ
ယော”**တိ။ **တိရိယံ အဉ္ဆိတာ** တိ ဒေဝမနုဿာဒယော ဝိယ ဥဒ္ဓံ ဒီဃာ အဟုတွာ တိရိယံ ဒီဃာဘိ အတ္ထော။ ပကဋ္ဌ
တော သုခတော အယနံ အပဂမော **ပေစ္စဘာဝေါ,** တံ ပေစ္စဘာဝံ **ပတ္တာနံ ဝိသယော**တိ ပေတဝိသယော။ **မနသော
ဥဿန္နတ္တာ**တိ သတိသူရဘာဝဗြဟ္မစရိယယောဂ္ဂတာဒိဂုဏဝသေန ဥပစိတမာနသတာယ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏစိတ္တ
တာယာတိ အတ္ထော။ အယံ ပနတ္ထော နိပ္ပရိယာယတော ဇမ္ဗုဒီပဝါသီဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာဟ – “တီဟိ, ဘိက္
ခဝေ, ဌာနေဟိ ဇမ္ဗုဒီပကာ မနုဿာ ဥတ္တရကုရုကေ မနုဿေ အဓိဂ္ဂဏှန္တိ ဒေဝေ စ တာဝတိံသေ။ ကတမေဟိ တီ
ဟိ? သူရာ သတိမန္တော ဣဓ ဗြဟ္မစရိယဝါသော”တိ (အ. နိ. ၉.၂၁)။ တေဟိ ပန သမာနရူပာဒိတာယ သဒ္ဓိံ ပရိတ္တဒီပ
ဝါသီဟိ ဣတရမဟာဒီပဝါသိနောပိ မနုဿာတေဝ ပညာယိံသု။ လောကိယာ ပန “မနုနော အပစ္စဘာဝေန မနုဿာ”တိ
ဝဒန္တိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန ပရမတ္ထဒီပနိယံ **ဝိမာနဝတ္ထုသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၃) ဝုတ္တန
ယေန ဂဟေတဗ္ဗော။ **အာနုဘာဝေဟီ**တိ ဒေဝတာနုဘာဝသင်္ခါတေဟိ ဣဒ္ဓိဝိသေသေဟိ။ တတ္ထ ကာမာ ဒေဝါ ကာမဂု
ဏေဟိ စေဝ ဣဒ္ဓိဝိသေသေဟိ စ ဣတရေ ဣဒ္ဓိဝိသေသေဟေဝ **ဒိဗ္ဗန္တိ** ကီဠန္တိ ဇောတန္တိ, သရဏန္တိ ဝါ ဂမ္မန္
တိ, အဘိတ္ထဝိယန္တီတိ ဝါ **ဒေဝါ**တိ။

တိရစ္ဆာနယောနိဉ္စာတိအာဒီသု တိ ဧတ္ထ တိရစ္ဆာနယောနိပေတ္တိဝိသယဂ္ဂဟဏေန ခန္ဓာနံ ဧဝ ဂဟဏံ ဝေဒိသံ
တာဒိသဿ ပရိစ္ဆိန္နဿ ဩကာသဿ အဘာဝတော။ ယတ္ထ တ ဝေ အရညသမုဒ္ဒပဗ္ဗတာဒိကေ နိဗဒ္ဓဝါသံ ဝ
သန္တိ, တာဒိသဿ ဌာနဿ ဝသေန ဩကာသောပိ ဂဟေတဗ္ဗော။ နိရယူပဂါဒီဟိ သတ္တေဟိ မဂ္ဂိတဗ္ဗတော မဂ္
ဂေါ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ **ပဋိပဒါ** စာတိ တံ တံ ကမ္မမေဝ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဥဘယေနပိ”**တိအာဒိ။ **ယထာ စ ပဋိပန္နော** တိ ကြ
မိနာ တဿ ကမ္မဿ ကတူပစိတာကာရမာဟ။ ဧတ္ထ စ **နိရယဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ နိရယဂါမိနိဉ္စ ပဋိပဒ**န္တိ ကြမိနာ သာဓာ
ရဏတော နိရယသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ ဝတွာ ပုန တံ တံ သန္တာနပတိတတာယ အသာဓာရဏတံ ဒဿေတုံ **“ယထာပဋိပန္
နော”**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိနိပတန္တိ** တိ ဝိဝသာ, ဝိရူပံ ဝါ နိပတန္တိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ပဉ္စဂတိပရိစ္ဆေဒကဉာ
ဏံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ “နိဗ္ဗာနဉ္စာဟ”န္တိအာဒိမာဟာတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယာဟ **“ဣဒံ ပနာ”**တိအာဒိ။ န ဟိ ဘဂဝါ
တ အတ္တနော ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ ဝိဘာဝေန္တော သာဝသေသံ ကတွာ ဒေသနံ ဒေသေတိ။

ပစ္စယာကာရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဉာဏပဝတ္တာကာရဝဏ္ဏနာ

၁၅၄. ဉာဏပ္ပဝတ္တာကာရန္တိ ဉာဏဿ ပဝတ္တိအာကာရံ, ဉာဏဿ ပဝတ္တိပကာရံ။ **ကေန္တဒုက္ခာ**တိ ကေန္တတေန ဒုက္ခာ အစ္စန္တဒုက္ခာ။ တာ ပန သဗ္ဗကာလံ ဒုက္ခာ သုခာလယေနပိ အသမ္ပိဿာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"နိစ္စဒုက္ခာ နိရန္တရဒုက္ခာ"**တိ။ **ဗဟလာ**တိ အတနုကာ, မဟန္တာတိ အတ္ထော။ **တိဗ္ဗာ**တိ တ တိခိဏာ။ **ခရာ**တိ ကက္ခဠာ။ **ကဋုကာ**တိ တ အနိဋ္ဌာ။ ကဿတိ ခဏီယတီတိ **ကာသု,** အာတဋ္ဋော။ ကသီယတိ စီယတီတိ **ကာသု,** ရာသိ။ **ဖုန္တိ**တိ ဒုဝိဟိ ဟတ္ထေဟိ အင်္ဂါရာနိ ဥက္ခိပိတွာ ပဋိတတံ ဩဖုနန္တိ, တေန တေသံ သကလသရီရံ ဍယှတီတိ။ တေနာဟ **"ပရိဒယှမာနဂတ္တာ"**တိ။ ပုရိသပ္ပမာဏံ **ပောရိသံ။ ကေပထေနေတ**တိ ကေမဂ္ဂဘူတေနေဝ။ **အနုက္ကမနီယေနာ**တိ ဥက္ကမိတုံ အပက္ကမိတုံ အသက္ကုဏေယျေန။

နနု စ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ပစ္စုပ္ပန္နဝဏ္ဏာရမ္မဏံ, တေန ကထံ ရူပန္တရသမင်္ဂီ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တာသတ္တံ "အယံ သော"တိ ဇာနာတီတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"တတ္ထ ကိဉ္စာပိ"**တိအာဒိ။ ယထာကမ္မုပဂဉာဏေန "အယံ သော"တိ သလ္လက္ခေတိ, တဿ ပန ဒိဗ္ဗစက္ခုအာနုဘာဝေန ပတ္တဗ္ဗတ္တာ **"ဒိဗ္ဗစက္ခုဗလံ နာမ တေ**"န္တိ ဝုတ္တံ။

ပုရိမနယေနေတတိ "ဂူထကူပေ ဝိယ တိရစ္ဆာနယောနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ"တိအာဒိနာ အင်္ဂါရကာသုပမာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ။ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဗဟုလာ ဧတာသူတိ **ဒုက္ခဗဟုလာ။ ဗဟလပတ္တပလာသော**တိ အဝိရဠတနုဝိပုလပဏ္ဏော။ သုခပရိဘောဂံ မဟာပာသာဒံ ဒဿေတုံ **"ဒီဃပာသာဒေ"**တိ ဝုတ္တံ စတုရဿပာသာဒာဒီနံ ခုဒ္ဒကတ္တာ။ **ဥဏ္ဏာမယအတ္ထရဏေနာ**တိ ဥဏ္ဏာမယလောဟိတအတ္ထရဏေန။ ဥတ္တရံ ဥပရိဘာဂံ ဆာဒေတီတိ **ဥတ္တရစ္ဆဒော,** ဝိတာနံ။ တံ ပန လောဟိတဝိတာနံ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ **"ရတ္တဝိတာနေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။

အပရဘာဂယောဇနာတိ ဟဋ္ဌိယံ "အပရေန သမယေနာ"တိ ဝုတ္တဿ အပရဘာဂဿ ယောဇနာ။ သာ ပန ကေဒေသေန ပုရိမဘာဂေ ဝုတ္တေ ဧဝ သုဝိညေယျာ ဟောတီတိ **"ယထာ သော"**တိအာဒိမာဟ။ **မဂ္ဂါရုဠှမေဝ**တိ မဂ္ဂံ ဥပဂတမတ္တမေဝ။

နိယမာဘာဝတိ "ဒိဗ္ဗစက္ခုနာဝ ပဿတိ"တိ နိယမဿ အဘာဝ။ **"ဒိဗ္ဗစက္ခုနာပိ ပဿိဿတိ"**တိ ဣဒံ နအနုတ္တရသုခာနုဘဝနဿ ဒိဗ္ဗစက္ခုကေစရတ္တာ ဝုတ္တံ, အနာဂတဿ ပန တဿ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဏ္ဍဘူတေန အနာဂတံသဉာဏေန ဒဿနမေဝတိ ကာရဏူပစာရေန ဝုတ္တံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန "စေတသာ စေတော ပရိစ္စ ပဇာနာမိ"စ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **"အတ္ထတော ပန နာနာ ဟောတိ"**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဒေဝလောကသုခံ ဟိ"**တိအာဒိံ ဝတွာ ယထာဒဿိတဥပမာဟိပိ အယမတ္ထော ဟာကဗ္ဗော တေတိ ဒဿေန္တော **"ဥပမာယမ္ပိ"**တိအာဒိမာဟ။ ကေတ္ထ ဘူဉာဏုပ္ပာဒတော ပဋ္ဌာယ နိရောခံ ပဿိတွာ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဝသေန စေဝ ပရတော ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနဝသေန စ အရိယသာဝကော နိရောဓေ သယိတော ဝိယ ဟောတိ တဒပဿယေနေဝ ပဝတ္တနတောတိ အာဟ **"နိရောဓသယနဝရဂတ"**န္တိ။ တေနာဟ **"နိဗ္ဗာနာ။ပေ။ ပဿတိ"**တိ။

ဉာဏပဝတ္တာကာရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုက္ကရကာရိကာဒိသုဒ္ဓိဝဏ္ဏနာ

၁၅၅. ပုစ္ဆာနုသန္ဓိအာဒိအနုသန္ဓိတ္တယတော အညတ္ထာ **"ဟဋ္ဌိမယေက္ကံ အနုသန္ဓိဝသေနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ န ကေဝလံ "ဒုက္ကရကာရိကာယ သုဒ္ဓိ ဟောတိ"တိ ဓေလဒ္ဓိကော ဧဝ, အထ ခော ဒုက္ကရစာရီသု အဘိပ္ပသန္နောတိ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စတုကုဏ္ဍိကော**တိ ဒွိဟိ ဟဒေဟိ ဟတ္ထေဟီတိ စတူဟိ အင်္ဂေဟိ ကုဏ္ဍနကော အာဟိဏ္ဍနကော။ **ဆမာနိကိဏ္ဏ**န္တိ ဘူမိယံ ခိတ္တံ။ **ဘက္ခသ**န္တိ အာဟာရံ။

မဇ္ဈရိယမလာဒိဟပဓမ္မဝိဂမနတော မေတ္တာဒိဂုဏာနုဗြူဟနတော စ ဗ္ရဟ္မံ သေဋ္ဌံ စရိယန္တိ **ဗ္ရဟ္မစရိယံ,** အနံ။ တထာ ဟိ တံ ဘဂဝတာ ပဏ္ဏတ္တံ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ယထာရဟံ ဗ္ရဟ္မစရိယပရိယာယော နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗတ ဝတ္တဗ္ဗော။ **ကိန္တိ** ကီဒိသံ။ **ဝတန္တိ** သမာဒိန္နဝတံ။ **သုစိဏ္ဏာသ္သာ** တိ သုဋ္ဌု စိဏ္ဏာသ္သ ပုညသ္သ။ **ဣဒ္ဓီ** တိ အာနုဘာဝေ။ **ဇုတီ**တိ ဝတ္ထာဘရဏောဘာသသမုဇ္ဇလာ သရီရပ္ပဘာ။ **ဗလဝီရိယူပပတ္တီ** တိ ကာယဗလေန စေဝ ဥဿာဟေန စ သမန္နာဂမော။

တေန ဟဏိ ကာမဒဒေတိ တေန အဒ္ဓိကာနံ ဥပဂစ္ဆန္တာနံ ဟတ္ထံ ပသာရေတ္ဗတ အသယ္ဟသေဋ္ဌိနော အနုဋ္ဌာနဒဿနမယေန ပုညေန ဣဒါနိ မယ္ဟံ ဟတ္ထော ကပ္ပရုက္ခော ဝိယ ကာမဒဒော ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတအယီ, ကာမဒဒော ဟောန္တော စ မဓုဿဝတော ဣဋ္ဌဝတ္ထုဝိဿဇ္ဇနကော ဇာတော။ **တေန မေ ဗ္ရဟ္မစရိယေနာ** တိ တေန မမ ယထာဝုတ္တ တကာယဝေယျာဝဋ္ဋိယကမ္မသင်္ခါတေန သေဋ္ဌစရိယေန။ **ပုညန္တိ** ပုညဖလံ။ တမ္ပိ ဟိ ပုဇ္ဇသဘာဝတော, ဥတ္တရပဒလောပေန တ ''ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဍ္ဎတီ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၈၀) ''ပုည''န္တိ ဝုစ္စတိ။

ပဉ္စ သိက္ခာပဒါနိ သမာဟဋ္ဌာနိ **ပဉ္စသိက္ခာပဒံ** ယထာ ''တိဘဝံ, တိသကဋ္ဌ''န္တိ စ။ **ဗ္ရဟ္မစရိယသ္မိ** န္တိ ဓမ္မဒေသနာယ။ သာ ဟိ ဝိနေယျာနံ ဗ္ရဟ္မဘာဝတဝဟနတော ဗ္ရဟ္မံ သေဋ္ဌံ စရိယံ, ဗ္ရဟ္မုနော တ ဘဂဝတော တစသိကံ စရိယန္တိ ''ဗ္ရဟ္မစရိယ''န္တိ ဝုစ္စတိ။

သဟဿံ့ မစ္စုဟာယိန န္တိ သဟဿမတ္တာ အရဟတ္တသမဓိဂမေန မစ္စုဝိသယာတိက္ကမေန မစ္စုပဟာယိနော ဇာတာ။ **ဗ္ရဟ္မစာရီ ဘဝိဿာမာ** တိ ဧတ္ထ ယေန ဗ္ရဟ္မစရိယေန တေ ဗ္ရဟ္မစာရိနောတိ ဝုစ္စန္တိ, တံ ဗ္ရဟ္မစရိယံ နိဒ္ဒါရေတ္ဗတ အာဟ **''မေထုနဝိရတိ ဗ္ရဟ္မစရိယန္တိ ဝုတ္တာ''** တိ။

နာတိက္ကမာမာ တိ န အတိစရာမ အဂမနီယဋ္ဌာနေပိ ဣတရတ္ထာပိ န ဝီတိက္ကမာမ။ တေနာဟ **''အညတ္ဗ တာဟိ ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရာမာ''**တိ။ **အမ္ဗဟန္တိ** အမ္ဗဟာကံ။

အတ္တဒမနဝသေနာတိ ယထာပဋ္ဋိညံ အရဟန္တာနံ အနုကရဏာကာရေန ပဝတ္တစိတ္တဒမနဝသေန, မနုဿာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဒမနေနာတိ အတ္ထော။ သိခာပ္ပတ္တသေဋ္ဌစရိယတာယ **အရိယမဂ္ဂေ ဗ္ရဟ္မစရိယံ** ။ ဗ္ရဟ္မံ သေဋ္ဌံ စရတိ ဧတေနာတိ **ဗ္ရဟ္မစရိယံ,** သတ္ထုသာသနံ။

အတရမာနာနန္တိ န တရမာနာနံ ဒေသကာလံ ဥဒိက္ခန္တာနံ။ **ဖလာသာဝ သမိဇ္ဈတီ** တိ သုဒုလ္လဘဖလေပိ အာသာ သမ္မာပယောဂမန္ဓတယ သမိဇ္ဈတိ ဧဝ။ **ဝိပက္ကဗ္ရဟ္မစရိယောသ္မိ** တိ ဝိသေသေန နိပ္ဖန္နပဏီတဇ္ဈာသယော ပရိပုဏ္ဏဉာဏဉ္ဇာရမနောရထော။ သော ဟိ သေဋ္ဌမနောသမာစာရတာယ ဗ္ရဟ္မစရိယပရိယာယေန ဝုတ္တော။

ဣဒမေဝ သုတ္တံ အာဂတဋ္ဌာနန္တိ အဓိပ္ပာယော တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ ဣဒမေဝ သုတ္တပဒံ ''ဝီရိယံ ဗ္ရဟ္မစရိယ''န္တိ အာဂတဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ဝီရိယဉှိ တသ္မိံ ဝိသယေ ဥတ္တမံ ပရမုက္ကံသဂတံ တာဒိသစရိယာဟေတု စာတိ ဗ္ရဟ္မစရိယန္တိ ဣဓ ဝုတ္တံ။ **စတုရင်္ဂသမန္နာဂတ** န္တိ စတုဗ္ဗိဓဒုက္ကရကိရိယာယ သာခေဿ စတုဗ္ဗိဓဿ အတ္တနော ပဝတ္တိအာကာရဿ ဝသေန စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ။

ကောစိ ဆိန္နဘိန္နပဋ္ဋပိလောတိကဓရော ဒသန္တယုတ္တဿ ဝတ္ထဿ အဘာဝတော နိစ္စေလောတိ ဝတ္တဗ္ဗ တံ လဘေယျာတိ တံ နိဝတ္တေန္တော အာဟ **''နဂ္ဂေ''** တိ။ **ဧဝံ အကာသိ,** ဧဝမ္ပိ သတ္တပီဠာ မာ အဟောသီတိ အဓိပ္ပာယော။ ယထာ ''အဘိဟဋ္ဌံ န သာဒိယာမီ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၁၅၅) ဘိက္ခာပရိယေသနေ ဥက္ကဋ္ဌစာရိတာဒဿနံ, ဧဝံ ''နဇဟိ ဘဒ္ဒန္တိကာဒိဘာတေပီ''တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **ပုရိသန္တရဂတာယာ** တိ ပုရိသသမီပဂတာယ။ သံကိတ္တီယန္တိ ဧတာယာတိ **သံကိတ္တိ,** ကမတသိအာဒီဟိ သမုအာယဝသေန ကရိယမာနကိရိယာ။ ဣဓ ပန ဘတ္တသံကိတ္တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **''သံကိတ္တေတ္ဗတ ကတဘတ္တေသူ''**တိ။ ဒဒန္တိ တာယာတိ **ဒတ္တိ** ။ ကောဟံ အန္တရဘူတံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ကောဟိကံ**။ သေ နယော သေသပဒေသုပိ။ **ကောဟတရေနာ**တိ ကောဟိကတရေန။ ''ကောဟိက''န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တာဝိဓိမေဝ ပဋ္ဋိဟဋ္ဋိယာ ပဝတ္တာဘာဝံ ဒဿေတုံ ပုန ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''ဣတိ ဧဝရူပ''**န္တိအာဒိ။

ရေကတိဏ္ဏာဒီနိ တတိ ရေကတိဏ္ဏာဒီနိ ဂဏ္ဌိတွာ ကတနိတသနာနိ ဆဝဒုဿာနိ, နိဟီနဒုဿာနီတိ အတ္ထော။ **တန္တာဝုတာနန္တိ** တန္တံ ပသာရေတွာ ဝီတာနံ။ **ပကတိကဏ္ဍကေ** တိ သလာကကဏ္ဍကေ။

၁၅၆. နေကဝဏ္ဏဂဏ္ဍသဉ္ဆာတ န္တိ အနေကဝဏ္ဏသမူဟသဉ္ဆာတံ။ နနု စ ဣအနေဝ “သာယတတိယကမ္ပိ ဥဒကောရောဟနာနုယောဂမနုယုတ္တော”တိ ဝုတ္တံ, “နေကဝဏ္ဏဂဏ္ဍိကံ ရဇောဇလ္လံ ကာယေ သန္နိစိတ”န္တိ စ, တဒုဘယံ ကေသိံ ကထံ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **“ဣဒံ အတ္တနော ရဇောဇလ္လကဝတသမာအနကာလံ သန္ဓာယ ဝဒတီ”** တိ။ ဧတေနေဝ “အစေလကော ဟောမီ”တိ ဝုတ္တအစေလကပဋိညာ, “သာဏာနိပိ ဓာရေမီ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တဆန္နကပဋိညာ, တတ္ထာပိ သာဏ-မသာဏ-ဆဝဒုဿာဒိ-နိဝတ္ထ-ပဋိညာ စ အဝိရုဒ္ဓာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ တသိံ တသိံ ကာလေ တထာ တထာ ပဋိပန္နတ္တာ။ **တေ**တိ အစေလကာ။ **သဏ္ဌာတ** န္တိ သဗ္ဗသော ဃာတံ။ တေနာဟ **“ဝဓ”**န္တိ။ **သီလတ နာမ နတ္ထိ** “အနဘိသန္ဓိကမ္ပိ ဟပံ ဟောတီ”တိ ဧဝံ လဒ္ဓိကတ္တာ။ **သီလံ အဓိဋ္ဌာယာ** တိ ဣဒံ ပဋိက္ကမနကိရိယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

ဟာသဏ္ဍုပရိဂ္ဂဟဏတ္ထာယာ တိ ဟာသဏ္ဍေသု အသာရသာရဘာဝဝီမံသနတ္ထာယ။ **တံ ပဗ္ဗဇ္ဇ** န္တိ အာဇီဝကပဗ္ဗဇ္ဇံ။ **ဝိကဋ္ဋဘောဇနေ**တိ ဝိကတဘောဇနေ ဝိရူပဘောဇနေ။ တေနာဟ **“အပကတိဘောဇနေ”**တိ။

၁၅၇. ဘိံသနကတသ္မိံ န္တိ ဘာဝသာမညေဘာဝီ ဣဒံ ပဒန္တိ အာဟ **“ဘိံသနကတသ္မိံ ဘိံသနကကိရိယာယာ”** တိ။ “ဘိံသနကတ္တသ္မိ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဿ တ-ကာရဿ လောပေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယေဘုယျဂ္ဂဟဏံ လောမဝန္တဝသေနပိ ယောဇေတဗ္ဗံ, န လောမဝသေနာတိ အာဟ **“ဗဟုတရာနံ တ”**တိအာဒိ။

သု-သဒ္ဒေ ဥ-ကာရဿ ဩ-ကာရံ ကတွာ ဟဋ္ဌိယံ “သောတတ္တော”တိ ဝုတ္တန္တိ တဒတ္ထံ ဝိဝရန္တော **“သုတတ္တော”**တိ အာဟ။ သုဋ္ဌု အဝတတ္တောတိ တ **သောတတ္တော။ သောသိန္နော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သုဒ္ဓိဝသနတ္ထာယာ**တိ သံသာရသုဒ္ဓိဂဝေသနတ္ထာယ။

ဝိဟာရသ္မိံ န္တိ ပစ္စတ္တေ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **“ဝိဟာရော ဧဝ ဟိ ‘ဝိဟာရသ္မိံ’န္တိ ဝုတ္တော”** တိ။ **တေနေဝစာ**တိ တေနေဝ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဝသေန။ **ဧဝံ အတ္ထော** တိ အယံ ဧဝံ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒုက္ခပ္ပတ္တောတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သုခဒုက္ခေ လာဘာလာဘာဒိကေ စ။ **တုလိတော**တိ တုလာသဒိသော။

ဒုက္ကရကာရိကာဒိသုဒ္ဓိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာဟာရသုဒ္ဓိဝဏ္ဏနာ

၁၅၈. သုဇ္ဈိတု န္တိ သံသာရတော သုဇ္ဈိတုံ။

၁၅၉. အာသီတိကပဗ္ဗာနီ တိ အာသီတိကပိဋ္ဌပဗ္ဗာနိ, “ကာဋ္ဌပဗ္ဗာနီ”တိ ဝဒန္တိ။ ပဗ္ဗာနံ **မဇ္ဈေ။ ဥန္နတုန္နတာနီ**တိ မံသေ မိလာတေ ဒွိန္နံ သန္ဓိနံ အန္တရေ တတေနုဒ္ဒုမာတမေနိဇာလတာယ ဥန္နတာနိ ဥန္နတာနီတိ။ **အာနိသဒန္တိ** အာနိသဒဋ္ဌာနံ။ **နိသိန္နဋ္ဌာန** န္တိ ပံသူဟိ, တလိကာဟိ တ နိစိတံ နိသိန္နဋ္ဌာနံ။ **သရပဟောင္ခနော** တိ သရဿ ပဟောင္ခပ္ပဒေသေန, သရပဟောင္ခသညိတေန တ မဂ္ဂေန။ **အက္ကန္တ** န္တိ အက္ကန္တဋ္ဌာနံ။ တက္ကကေဋ္ဌိကသဒိသာနံ, သရီရဃံသနတ္ထံ ကတ ကုရုဝိန္ဒကေဋ္ဌကာနံ တ **အာဝဋ္ဋိ** ဝဋ္ဋနာဟာရော။ **ဝံသတော**တိ ပိဋ္ဌိဝံသတော။ **မဏ္ဍလေ** တိ ဘိတ္တိဟာအနံ မတ္တကေ ဌပိတမဏ္ဍလကေ သီသဂ္ဂေန **ပတိဋ္ဌဟန္တိ။ န ဧဝံ ဖာသုဋ္ဌိယော** တိ ယထာ ယထာ ဝုတ္တကေဟနသိယော ပပတာ တိဋ္ဌန္တိ, န ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဿ ဖာသုကာပိ ပပတာ ဌိတာ။

ဩက္ခာယိကာ တိ အဝက္ခာယိကာ, ဟေဋ္ဌာ ဟုတွာ နိန္နဘာဝေန ပညာယမာနာ။ **ဧဝရူပာ**တိ ယထာဝုတ္တရူပာ, နိန္နတရာတိ အတ္ထော။ **ယာဝ ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကံ အလ္လီနာ ဟောတီ**တိ မယှံ ဥဒရစ္ဆဝိ ယာဝ ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကံ, တာဝ တံ အာဟစ္စ ဌိတတ္တာ အလ္လီနာ ဟောတိ ဥဒရိယဿ ပရိက္ခယေန အန္တာနဉ္စ သုဋ္ဌုမိလာတတာယ။ **ဘာရိယဘာရိယာ** တိ ဂရုတရာ။ သဟဥဒရစ္ဆဝိံ ပိဋ္ဌိကဏ္ဍကံ, သဟပိဋ္ဌိကဏ္ဍကံ ဥဒရစ္ဆဝိန္တိ ယောဇနာ။ **နေဝ နိက္ခမတိ** အာဟာရဿ

နိဿယအာဟောဓာတုယာ သဗ္ဗသော ဝိသုက္ခတ္တာ။ **ပူတိမူလာနီ**တိ လောမမူလာနံ ပရိဗ္ဗူဟနကေ မံသေ လောဟိတေ စ ပရိက္ခီဏေ တာနိ သုက္ခာနိ ဌာနတော ဘဋ္ဌာနိ အဘာဝေနေဝ ''ပူတိမူလာနီ''တိ ဝုတ္တာနိ။ တေနာဟ **''တဿ ပနာ''** တိ အာဒိ။

အဓိဂတာတိ ဉာဏေန အဓိဂတာ။ **ယထာ တေရဟိ ဝိပဿနာပညာယ အဓိဂတတ္တာ** တိ ဉာဏေန ကိဉ္စာပိ မဟာဗောဓိသတ္တာ ပရိဟာကဂတညာဏာ ဝသီဘူတဇ္ဈာနာဘိညာ ဝိပဿနာယ ပရိကမ္မံ ကရောန္တိ, ယထာ စ နေသံ စရိမဘဝေ ဝိပဿနာစာရော, န တထာ တဒါတိ ဒဿေတိ။ **တေဒေတ**တိ ယံ ယေန ဝုတ္တံ အတ္ထဇာတံ, တေဒေဝ **တ္ထေ** တေသံ့ ဟဋ္ဌပဒေသေ **ယုတ္တံ** ပုဗ္ဗေနာပရံ အဝိရုဇ္ဈနတော။ **ဉာတရထာ**တိ ဘိက္ခူဟိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန **အနနုရူပေ သိယာ** ''ဉာမိဿာ''တိ ဝုတ္တာယ အညတ္တေ။

အာဟာရသုဒ္ဓိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သံသာရသုဒ္ဓိအာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၀. သံသာရေနာတိ အပရာပရံ စဝနုပပဇ္ဇနဝသေန ဘဝေသု သံသရဏေန။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> ''ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
> အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၁၉; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၉၅; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၆၀; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၁၉၉; ခု. သ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၂၆; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၅၂၃; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၄. ၃၉; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၁၄၊ ၅၈; ထေရဂ. အဋ္ဌ. ၁.၆၇၊ ၉၉; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၅၈; စူဠနိ. အဋ္ဌ. ၆; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၁.၁၁၇; ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၂၇; အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၉; သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁)။

ဗဟုကန္တိ ဗဟုကာလံ ဗဟုက္ခတ္တုံ။ **ဥပပဇ္ဇိတ္ဝာ** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ။ **အာဟသေနာ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သတ္တာဝါသေ အာဝသနေန နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဇီဝနေန။ **ခန္ဓာယေဝ ဝုတ္တာ** တေသံယေဝ ပဝတ္တိဝိသေသသသ တေန တေန ပရိယာယေန ဝုတ္တတ္တာ။ **ဗဟုယာဂေ**တိ အဇသူကရကေမာယဝ္ဟတဒိကေ ဗဟုဝိဓေ မဟာယညေ။ **ဗဟုအဂ္ဂီ**တိ တစာပေယ္ယာဒိဝသေန အန္တမသော ဟကယညာဒိဝသေန စ ဗဟုကေပိ အဂ္ဂီ ပရိစရဏေန။

၁၆၁. ဗာလအရကောပိ ''ဒဟရော''တိ ဝုစ္စတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **''ယုဝ''**တိ ဝုတ္တံ။ အတိက္ကန္တပဌမဝယာ သတ္တာ သဘာဝေန ပလိတသိရာ ဟောန္တီတိ ပဌမဝယေ ဋ္ဌိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **''သုသုကာဠကေသော''**တိ ဝုတ္တံ။ **ဇရာဇိဏ္ဏော** တိ ဇရာယ ဇိဏ္ဏော, န အကာလိကေန ဇရာယ အဘိဘူတော။ ဥက္ကံသဂတဗုဒ္ဓတာယ **ဝုဒ္ဓော** ။ တေနာဟ **''ဝမိုတ္ဝာ ဋ္ဌိတအင်္ဂပစ္စင်္ဂေ''** တိ, အာရောဟပရိဏာဟဝသေန ဝုဒ္ဓိရဟိတောတိ အတ္ထော။ **ဇာတိမဟလ္လကော** တိ ဇာတိယာ မဟလ္လကော, န ဘောဂပရိတရာဒီဟီတိ အတ္ထော။ **အဒ္ဓဂတော** တိ တ္ထေ **အဒ္ဓ** -သဒ္ဒေ ဒီဃကာလတစီတိ အာဟ **''ဗဟုအဒ္ဓာနံ ဂတော''** တိ။ **ဝယောတိ**အာဒိပဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **''ပစ္ဆိမဝယ''**န္တိ။ **ပဒသတမိ။ ပေ.။ သမတ္တတာ**တိ ပဒသတမ္ပိ ပဒသဟဿမ္ပိ သောတပထမာဂစ္ဆန္တမေဝ ဥဂ္ဂဟဏသမတ္ထတာ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထတာ။ အယဉ္စ ဂတိယာ ဗ္ဗာဟရောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ ဂဟဏမတ္တဘာဝတော။ **တဒေတ**တိ ပဒသတမ္ပိ ပဒသဟဿမ္ပိ။ **အာဓာရဏံ** အပိလာပနဝသေန ဟဒယေ ဓာရဏံ။ **ဥပနိဗန္ဓနံ** ယထာ န ပမုဋ္ဌံ ဟောတိ, တထာ ဥပေစ္စ အပရာပရံ နိဗန္ဓနံ။ အယံ ပန သတိယာ ဗ္ဗာဟရောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ ဟဋ္ဌိယဉ္စ ''ပရမာယ ဂတိယာ စ သတိယာ စ ဓိတိယာ စာ''တိ ဝုတ္တံ, ပရတော စ ''ဇဝံ အဓိမတ္တဂတိမန္တော''တိ ဝုတ္တံ။ **သမတ္ထဝီရိယံ ဓိတိ နာမာ** တိ ဝိသိဋ္ဌဝိသယံ ဒသ္သေန္တော ယထာဝုတ္တသတိသမာယောဂံ တဿ ဒီပေတိ။ **တဿာ** တိ ယထာဝုတ္တဂတိသတိဓိတီဟိ သုဘာဓာတဝစီပရိစိတဿ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ အာဂမဝသေန အတ္ထဒဿနသမတ္ထတာ ယုတ္တိဝသေန ကာရဏဒဿနသမတ္ထတာ။

ဒဠှဟံ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၉.၃၈) ထိရံ ဓနု တေဿာတိ ဒဠှဟဓနွတ, သော ဧဝ ဉာဓ **''ဒဠှဟဓမ္မာ''** တိ ဝုတ္တော။ ပဋိသတ္တု ဝိဓမနတ္ထံ ဓနုံ ဂဏှာတီတိ **ဓနုဂ္ဂဟော,** သော ဧဝ ဥသုံ သရံ အသတိ ခိပတီတိ **ဉာဿာသော** တိ အာဟ **''ဓနုံ ဂဟေတွာ တ ဋ္ဌိတော ဉာဿာသော''**တိ။ ဒွိသဟဿပလံ လောဟာဒိဘာရံ ဝဟိတုံ သမတ္ထံ **ဒွိသဟဿထာမံ** ။ တေနာဟ **''ဒွိ

ဝိသဟဿထာမံ နာမာ”တိအာဒိ။ **ဒဏ္ဍော** တိ ဓနုဒဏ္ဍော။ **ယာဝ ကဏ္ဍပ္ပမာဏာ** တိ ဒီဃတော ယတ္တကံ ကဏ္ဍဿ ပမာဏံ, တတ္တကေ ဓနုဒဏ္ဍေ ဥက္ခိတ္တမတ္တေ အာရောပိတော စေဝ ဟောတိ ဇိယာဒဏ္ဍော, သော စ ဘာရော ပထဝိတော မုစ္စတိ, ဧဝံ ဣဒံ ''ဒွိသဟဿထာမံ နာမ ဓနူ''တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပော** တိ ဥဂ္ဂဟိတဓနုသိပ္ပော။ **ကတဟတ္ထော**တိ ထိရတရံ လက္ခေသု အဝိရဇ္ဈနသရက္ခေပော။ ဤဒိသော ပန တတ္ထ ဝသီဘူတော ကတဟတ္ထော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“စိဏ္ဏဝသီဘာဝေါ”** တိ။ ကတံ ရာဇကုလာဒီသု ဥပေစ္စ အသနံ ဧတေန သော **ကတူပာသနော**တိ အာဟ **“ရာဇကုလာဒီသု ဒဿိတသိပ္ပော”** တိ။ **ဧဝံ ကတန္တိ** ဧဝံ အန္ဓော သုသိရကရဏာဒိနာ သလ္လဟုကံ ကတံ။

သြလောကေတီတိ ဥဒိက္ခတိ။ **ဧဝံ သန္တေပိ တေသံ တရော ပညာယတီ** တိ တေသံ ဘိက္ခူနံ ''အယံ ပဌမံ ပုစ္ဆတိ, အယံ ဒုတိယ''န္တိအာဒိနာ ပုစ္ဆနတရော တာဒိသဿ ပညဝတော ပညာယတိ သုခုမဿ အန္တရဿ လဗ္ဘနတော။ **ဗုဒ္ဓါနံ ပန တရောတိ** ဤဒိသေ ဌာနေ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာတရော အညေသံ နပညာယနတော ဗုဒ္ဓါနံယေဝ ပညာယတိ။ ကြာအနိ တမေဝ ပညာယနတံ ယုတ္တိတော ဒဿေန္တော **“ဝိဒတ္ထိစတုရင်္ဂုလဆာယ”** န္တိအာဒိမာဟ။ အစ္ဆရာသင်္ဃာဋမတ္တေ ခဏေ အနေက-ကောဋိသဟဿ-စိတ္တပဝတ္တိသမ္ဘဝတော **“ဝိဒတ္ထိစတုရင်္ဂုလဆာယံ အတိက္ကမနတော ပုရေတရံ ယေဝ ဘဂဝါ။ပေ။ ကထေတီ”**တိ ဝတ္တ တတော လဟုတရာပိ သတ္တု ဒေသနာပဝတ္တိ အတ္တေတတိ ဒဿေန္တော **“တိဋ္ဌတု တာဝ ဧတေ”** တိအာဒိမာဟ။ ကြာအနိ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **“ကသ္မာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သောဠသ ပဒါနိ ကထေတီ**တိ ဧတေန လောကိယဓနုဿ ဧကပဒုစ္စာရဏက္ခဏေ ဘဂဝါ အဋ္ဌဝိသတပဒါနိ ကထေတီတိ ဒသ္သေတိ။ ကြာအနိ တဿပိ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **“ကသ္မာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဓမ္မော တိ ဟဋ္ဌိ။ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ **ပဒံ,** တဒတ္ထော။ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတီတိ **ဗျဉ္ဇနံ,** အက္ခရံ။ တဉ္စ ဟိ ပဒတက္ကက္ခရဘာဝေဟိ ပရိစ္ဆိန္နမာနံ တံ တံ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတိ ပကာသေတိ။ တေနာဟ **“ဓမ္မပဒဗျဉ္ဇနန္တိ ဟဋ္ဌိယာ ပဒဗျဉ္ဇနံ, တဿ တဿ အတ္ထဿ ဗျဉ္ဇနကံ အက္ခရ”**န္တိ။ ဧတေန အပရာပရေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ သုစိရမ္ပိ ကာလံ ကထေန္တဿ တထာဂတဿ န ကအစိ တေသံ ပရိယာဒါနံ အတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ ပဉှာပုဗ္ဗာ ကရောန္တိ ဧတေနာတိ **ပဉှာပုဗ္ဗာကရဏံ,** တထာပဝတ္တပဋိဘာနံ။ အပရိက္ခယပဋိဘာနာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော, ယတော ဝုတ္တံ ''နတ္ထိ ဓမ္မဒေသနာယ ဟာနီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၁, ၃၀၅; ဝိဘ. မူလဋီ. ၁.သုတ္တန္တဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ)။ တေနာဟ **“ကြမိနာ ကိံ ဒဿေတီ”** တိအာဒိ။ တထာ အာသန္နပရိနိဗ္ဗာနဿပိ ဘဂဝတော ဒေသနာယ ကြတရာယ စ ဝိသေသာ တာဝေတိ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ ပစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနမ္ပိ သဒိသမေဝ။ အာသီတိကဝဿတော ပရံ **ပဉ္စမော အာယုကောဋ္ဌာသော**။

၁၆၂. ကာမင္ခေတ္တ ဘဂဝတာ နာဂသမာလတ္ထေရဿ အစ္ဆရိယအဗ္ဘုတပဝေဒနမုခေန အတ္တနော လောမာနံ ဟဋ္ဌဘာဝဿ ပဝေဒိတတ္တာ **“လောမဟံသနပရိယာယော”**တိ နာမံ ဂဟိတံ, တထာပိ သဗ္ဗညုတညာဏာဒိ-အနညသာဓာရဏဉာဏနုဘာဝ-ဝိဘာဝနာဒိဝသေန သောဠသသမူဟတော သီဟနာဒဿ နဒနေန ဒေသနာယ ပဝတ္တိတတ္တာ ''မဟာသီဟနာဒော''တေ့ဝ သင်္ဂီတိကာရမဟာထေရေဟိ နာမံ ဌပိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၃. တတော ပရန္တိ တိတ္ထိယာ ဇနာနံ ဥပရိ သမ္ဗောဇ္ဈ စတုဝဂ္ဂကရဏီယာဒိကမ္မေဟိ ပဋိကမ္မပ္ပတ္တတ္တာ။ **ကမံ ဂတောတိ ဝုစ္စတိ** ကမံ ဥဒ္ဒိဿ ဂတတ္တာ, ဧဝံ သာဝတ္ထိံ ပဝိသိတုံ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တာ ''ပဝိသိံသူ''တိ ဝုတ္တာ။ **ပရိညန္တိ** ပဟာနပရိညံ။ သာ ဟိ သမတိက္ကမော, န ဉာတရာ။ **ရူပဝေဒနာသုပီတိ** ''ရူပါနံ ပရိညံ, ဝေဒနာနံ ပရိည''န္တိ ဧတ္ထာပိ။ ကာမံ သဗ္ဗေသံ တိတ္ထိယာနံ ကာမာဒိပရိညာပညာပနပဟောတုဘာဝတော သမယော နတ္ထိ, ယေသံ ပန အတ္ထိ, တေ ဥပာဒါယ **“သကသမယံ ဇာနန္တာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ''ယတော ယတော ခေ ဘော အယံ ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ။ပေ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, ဧတ္တာဝတာ ခေ ဘော ကာမာနံ ပရိညာ ဟောတီ''တိ ဧဝံ သရူပတော ပဌမဇ္ဈာနံ ဝိဘာဝေတုံ အသက္ကောန္တာပိ ကေဝလံ အစ္စန္တပ္ပဟာနသညာယ **ကာမာနံ ပရိညံ ပညပေယျုံ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝဒမာနာ** ။ တံ

ကိဉ္စိ ဟောတု? တာဒိသဿ အာဂမာဓိဂမဿာဘာဝတော။ **ရူပဝေဒနာပရိညာသုပိ** ဧသေဝ နယော။ **ဝုစ္စေထာ** တိ ဝုစ္စေယျ။ **ဒုတိယပဒေပီ**တိ "အနုသာသနိယာ တ အနုသာသနိ"န္တိ ဧဝံ ဝုတ္တတဂ္ဂေပိ။ **တေ** ကိရ ဘိက္ခူ။

၁၆၅. န စေဝ သမ္မာယိဿန္တိ တိ န စေဝ သမ္မဒေဝ ပကာရေဟိ ဂမေဿန္တိ ဉာပေဿန္တိ။ တေနာဟ **"သမ္ပဟာဒေတုံ ကထေတုံ န သက္ခိဿန္တီ"**တိ။ ယသ္မာ အဝိသယေ ပဥှော ပုစ္ဆိတော ဟောတိ, တသ္မာ အာပဇ္ဇိဿန္တီတိ ယောဇနာ။ **သဒေဝကေ**တိ အရူပဒေဝဂ္ဂဟဏံ။ တေ ဟိ လောကိယဒေဝေဟိ ဒီဃာယုကတာဒိနာ ဥက္ကဋ္ဌာ။ **သမာရကေ**တိ ကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ။ **သဗြဟ္မကေ**တိ ရူပာဝစရဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ။ **သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ** တိ ဧတ္ထ **သမဏ**ဂ္ဂဟဏေန ပဗ္ဗဇိတေ, **ဗြာဟ္မဏ** ဂ္ဂဟဏေန ဇာတိဗြာဟ္မဏေ, ပုန **ဒေဝ**ဂ္ဂဟဏေန သမ္မုတိဒေဝေ, မနုဿဂ္ဂဟဏေန အဝသိဋ္ဌမနုဿကာယံ ပရိယာဒိယတိ။ **လောကပဇာ**ဂ္ဂဟဏေန ပန ပယောဇနံ အဋ္ဌကထာယံ ဒဿိတမေဝ။ **အညတ္ထ အာရာဓနံ နာမ နတ္ထီ** တိ ဣမိနာ ကာမရူပဝေဒနာသု အဿာဒာဒီနံ ယာထာဝတော အဝဗောဓော ဧဝ ဣတော ဗာဟိရကာနံ နတ္ထိ, ကုတော ပဝေဒနာတိ ဒဿေတိ။

၁၆၆. စိတ္တာရာဓနေ န္တိ ယာထာဝပဝေဒနေန ပရေသံ စိတ္တဿ ပရိတောသနံ။ **ဗန္ဓနဋ္ဌေန ဂုဏာတိ** ကာမရာဂသံယောဇနဿ ပစ္စယဘာဝေန ဝတ္ထုကာမေသုပိ ဗန္ဓနဋ္ဌော ဝုတ္တော, ကောဋ္ဌာသဋ္ဌော တ ဂုဏဋ္ဌော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တရယန္တီ**တိ တရမာနာ ယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ။ အတီတာဒိဘိန္နပဋ္ဌမာဒိဝယာ ဧဝ စိတ္တတာ ရာသိဘာဝေန ဝယောဂုဏာတိ ဂဟိတာတိ အာဟ **"ရာသဋ္ဌော ဂုဏဋ္ဌော"** တိ။ **စက္ခုဝိညေယျာ** တိ တ စက္ခုဝိညာဏတံဒွါရိကဝိညာဏေဟိ ဝိဇာနိတဗ္ဗာ။ **သောတဝိညေယျာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘူတာ** တိ သဘာဝေနေဝ ဣဋ္ဌာရမ္မဏဇာတိကာ, ဣဋ္ဌာရမ္မဏဘာဝံ တ ပတ္တာ။ **ကမနီယာ**တိ ကာမေတဗ္ဗာ။ **မနဝမုနကာ** တိ မနောဟရာ။ ဧတေန ပရိကပ္ပနတောပိ ဣဋ္ဌဘာဝံ ဂဏှာတိ။ **ပိယဇာတိကာ**တိ ပိယာယိတဗ္ဗသဘာဝာ။ **ကာမူပသံဟိတာ**တိ ကာမရာဂေန ဥပေစ္စ သန္ဓာနိယာ သမ္ဗန္ဓာ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၆.၆၃) ကာတဗ္ဗာတိ အာဟ **"အာရမ္မဏံ ကတွာ"** တိ။

၁၆၇. သညံ ဥပေတွတိ "ဣမသ္မိံ အင်္ဂုလိကာဒိပဗ္ဗေ ဂဟိတေ သတံ ဟောတိ, ဣမသ္မိံ သဟဿ"န္တိအာဒိနာ သညာဏံ ကတွာ ဂဏနာ။ **အစ္ဆိဒ္ဒဂဏနာ** တိ "ဧကံ ဒွေ"တိအာဒိနာ နဝန္တဝိဓိနာ နိရန္တရဂဏနာ။ **ပိဏ္ဍဂဏနာ** တိ သင်္ကလနပဋုပ္ပာဒနာဒိနာ ပိဏ္ဍိတွာ ဂဏနာ။ တေနာဟ **"ခေတ္တံ ဩလောကေတွာ"** တိအာဒိ။ ကသနံ **ကသီ**တိ ကသိဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗော ကသိပဋိဗဒ္ဓော ဇီဝိကူပာယော ဂဟိတောတိ အာဟ **"ကသီတိ ကသိကမ္မ"**န္တိ။ **ဇင်္ဃဝဏိဇ္ဇာ** တိ ဇင်္ဃသတ္ထဝသေန ဝဏိဇ္ဇံ အာဟ, **ထလဝဏိဇ္ဇာ** တိ သကဋသတ္ထဝသေန။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန နာဝါပဏ္ဏာဒိဝသေန တေ ဟာရံ။ **ဝဏိပ္ပထော** တိ ဝဏိဇမဂ္ဂေါ, အနဂ္ဂဟဏဝသေန သံဝေဟာရောတိ အတ္ထော။ ဥဘယံ အသနကမ္မံ **ဣဿတ္တံ,** ဓနုသိပ္ပေန ဇီဝိကာ, ဣဓ ပန ဣဿတ္တံ ဝိယာတိ **ဣဿတ္တံ,** သဗ္ဗအာဝုဓဇီဝိကာတိ အာဟ **"အာဝုဓံ ဂဟေတွာ ဥပဋ္ဌာနကမ္မ"**န္တိ။ ဟေရောဟိတ္ထ မန္တကမ္မာဒိ **ရာဇကမ္မံ။** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ရထသိပ္ပခဂ္ဂဓိဇ္ဇသိပ္ပာဒိ-ဝုတ္တာဝသေသံ မဟာသိပ္ပံ ခုဒ္ဒကသိပ္ပဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **သီတဿ ပုရက္ခတော** တိ သီတဿ ပုရတော ကတော။ ယော ဟိ သီတကာလေ ဇီဝိကာဟေတု သီတလပဒေသံ ပက္ခန္ဒတိ, သော တဋ္ဋမိကဒီဟိ ဝိယ သီတေန ပရိဟာတိယမာနော တေန ပုရတော ကတော ဝိယ ဟောတိ။ တေနာဟ **"သီတေန ဗာဓိယမာနော"**တိ။ **ဥဏှဿ ပုရက္ခတော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သရိတွာ**တိ သံသပ္ပိတွာ။ **ဃဋ္ဋိယမာနော** တိ ဟိံသိယမာနော ဗာဓိယမာနော။ အာဗာဓနံ **အာဗာဓော,** ပီဠာတိ အတ္ထော။ **ကာမဟေတုန္တိ** တ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော ယထာ "ဝိသမံ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဝတ္တန္တီ"တိ (အ. နိ. ၄.၇၀)။ တထာ သေသပဒဒွယေပိ။ တေနေတဟ **"ကာမာနမေဝ ဟေတူ"**တိ။ **ကာမာနံ ဟေတူ**တိ ဧတ္ထ ပုရိမပအာဝဓာရဏမယုတ္တံ တဒညပစ္စယပဋိက္ခေပပတ္တိတော, တထာ ဥတ္တရပအာဝဓာရဏံ ကာမာနံ ကအစိ အဟေတုဘာဝဿပိ သမ္ဘဝတော, တသ္မာ **"ဥပပ္ပဇ္ဇတိယေဝ"** တိ ဝုတ္တံ။

ဥဋ္ဌဟတော တိ ဣမိနာ ဥဋ္ဌာနဝီရိယံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"အာဇီဝသမုဋ္ဌာပကဝီရိယေနာ"** တိ။ **တံ ဝီရိယန္တိ** အာဇီဝိကသမုဋ္ဌာပကဝီရိယံ။ **ပုဗ္ဗေနာပရံ ဃဋ္ဋေန္တဿ** တိ အာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ နိရန္တရံ ပဝတ္တေန္တဿ။ **စိတ္တေ ဥပ္ပန္နဗလဝသောကေန သောစတီ**တိ စိတ္တသန္တာပေန အန္တော နိဇ္ဈာယတိ။ **ကာယေ ဥပ္ပန္နဒုက္ခေနာ** တိ တသ္မိံဧဝ သောကဿ ဝသေန ကာယေ ဥပ္ပန္နဒုက္ခေန။ သောကုဒ္ဒေသေန တံ တံ ဝိပ္ပလပေန္တော တ **ပရိဒေဝတိ။ ဥရံ တာဠေတွာ**တိ ဝက္ခပ္ပဒေသံ ပဟရိတွာ။ **"မောဃ"**န္တိအာဒိ ပရိဒေဝနာကာရဒဿနဉ္စေဝ သမ္မောဟာပဇ္ဇနာကာရ

ဒဿနဋ္ဌ။ **မေတိ** ဝတွာ ပုန **နောတိ** ပုထုဝစနံ အတ္တနော ဥဘယထာပိ ဝေဟာရိကတ္တဗ္ဗတော, ဗ္ယာမူဠှာဝစနံ တ သောက ဝသေန။

၁၆၈. ဣတ္ထ ကာမဂ္ဂဟဏေန ဝိသေသတော ဝတ္ထုကာမာ ဂဟိတာတိ ကာမာဒိဂ္ဂဟဏံ ကတံ, နာနန္တရိယတာယ ပန ကိလေသကာမောပိ ဂဟိတော ဧဝ။ **အသိစမ္မ** န္တိ ဧတ္ထ **စမ္မ** ဂ္ဂဟဏေန န ကေဝလံ စမ္မမယဿ, စမ္မပရိသိဗ္ဗိတဿ သေဝ တ ဂဟဏံ, အထ ခော သဗ္ဗဿပိ အာဝုဓဗာဓကဿ ဂဟဏန္တိ ဒဿေန္တော **“ခေဋကဖလကာဒီနီ”**တိ အာဟ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သရာဒိသင်္ဂဟော။ **ဓနုကလာပံ သန္နယှိတွာ** တိ ဓနုဉ္စေဝ ခုရပ္ပတူဏိဉ္စ သန္နယှိတွာ, ဓနုဒဏ္ဍဿ ဇိယာယ တထာဘာဝကရဏာဒိပိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၅.၇၆) ဓနုနော သန္နယှနန္တိ။ ဒွိဓန္ဒ သေနာနံ ဗျူဟသံဝိဓာ နေန တ **ဥဘတောဗျူဠှံ။ ဝိဇ္ဇောတလန္တေသူ** တိ နိသိတပီတဖလတာယ ဝိဇ္ဇောတနဝသေန ပရိဝတ္တမာနေသု။

ဟကာရသမိဟတိသင်္ခာရတာယ ဟကာရဟအ **ဥပကာရိယော,** ယာ “ဥဒ္ဒာဟ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ **သတဒန္တေနာ** တိ အနေကသတဒန္တကေန, ယဿ တိခိဏဒန္တာနိ အနေကသတာနိ မူလာနိ ဟောန္တိ။ အတိဘာရတာယ ဒသဝီသမတ္တာ ပိ ဇနာ ဥက္ခိပိတုံ န သက္ကောန္တိ, ယန္တဝသေန ပန ဥက္ခိပိတွာ ဗန္ဓိတွာ ဌပေန္တိ။ တေနာဟ **“အဋ္ဌဒန္တာကာ ရေနာ”**တိအာဒိ။ **ဩမဒ္ဒန္တီ** တိ ဩဋ္ဌပေန္တိ။

၁၆၉. သန္ဓိမ္ပိ ဆိန္ဒန္တီ စောရိကာယ ဇီဝိတုကာမာ။ **နိလ္လောပ** န္တိ နိဿေသဝိလောပံ, ဧကံ ပရိတ္တံ ကမံ ပရိတရေတွာ တတ္ထ ကိဉ္စိပိ ဂယှူပဂံ အသေသေတွာ ကရမရဂ္ဂဟဏံ။ တေနာဟ **“မဟာဝိလောပ”**န္တိ။ **ပန္ထဒုဟနကမ္မံ** အဋ္ဌဝိမဂ္ဂေ ဌတွာ အဒ္ဓိကာနံ ဝိလုမ္ပနံ။ **ပဟာရသာခေတ္တံ** (အ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၁) ဒဏ္ဍပ္ပဟာရဿ သုခသိဒ္ဓိအတ္ထံ။ ကဉ္စိတော နိဗ္ဗတ္တံ ကဉ္စိယံ, အာရနာလံ။ ယံ “ဗိလင်္ဂ”န္တိပိ ဝုစ္စတိ, တံ ယတ္ထ သိဉ္စတိ, သာ **ကဉ္စိယဥက္ခလိကာ**။ ဗိလင်္ဂထာလိကသဒိသကရဏံ **ဗိလင်္ဂထာလိယံ။ သီသကဟာလံ ဥပ္ပာဋေတွာ** တိ အယောဂုဠပဝေသနပ္ပမာဏံ ဆိဒ္ဒံ ကတွာ။ **သင်္ခမုဏ္ဍကမ္မကာရဏ** န္တိ သင်္ခံ ဝိယ မုဏ္ဍကမ္မကာရဏံ။

ရာဟုမုခကမ္မကာရဏန္တိ ရာဟုမုခဂတ-သူရိယသဒိသ-ကမ္မကာရဏံ။ **ဇောတိမာလိက**န္တိ ဇောတိမာလဝန္တံ ကမ္မကာရဏံ။ **ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက** န္တိ ဟတ္ထပဇ္ဇောတနကမ္မကာရဏံ။ **ဧရကဝတ္တကမ္မကာရဏ** န္တိ ဧရကဝတ္တသဒိသေ သရီရတော ဗဒ္ဓေ ဥပ္ပာဋနကမ္မကာရဏံ။ **စီရကဝါသိကကမ္မကာရဏ**န္တိ သရီရတော ဥပ္ပာဋိတဗဒ္ဓစီရကာဟိ နိဝါသာပနကမ္မကာရဏံ။ တံ ကရောန္တာ ယထာ ဂီဝတော ပဋ္ဌာယ ဗဒ္ဓေ ကန္တိတွာ ကဋိယမေဝ ဌပေန္တိ, ဧဝံ ကေပ္ပုကတော ပဋ္ဌာယ ကန္တိတွာ ကဋိယမေဝ ဌပေန္တိ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန **“ကဋိတော ပဋ္ဌာယ ကန္တိတွာ ကေပ္ပုကေသု ဌပေန္တီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဧဏေယျကကမ္မကာရဏ** န္တိ ဧဏိမိဂသဒိသကမ္မကာရဏံ ။ **အယဝလယာနိ ဒတွာ**တိ အယဝလယာနိ ပဋိမုဉ္စိတွာ။ **အယသူလာနိ ကောဋ္ဋေန္တီ** တိ ကပ္ပရဇဏ္ဏုကကောဋိသု အယသူလာနိ ပဝေသေန္တိ။ န္တိ တံ တထာကတကမ္မကာရဏံ သတ္တံ။

ဗဠိသမံသိကန္တိ ဗဠိသေဟိ မံသုပ္ပာဋနကမ္မကာရဏံ။ **ကဟာပဏိက**န္တိ ကဟာပဏမတ္တသော ဆိန္ဒနကမ္မကာရဏံ။ **ကောဋ္ဋေန္တီ** တိ ဆိန္ဒန္တိ။ **ခါရာပတစ္ဆိက** န္တိ တစ္ဆေတွာ ခါရာဝသိဉ္စနကမ္မကာရဏံ။ **ပလိဃပရိဝတ္တိက** န္တိ ပလိဃဿ ဝိယ ပရိဝတ္တနကမ္မကာရဏံ။ **ကောဗဒ္ဓံ ကရောန္တိ** အယသူလဿ ကောဋ္ဋနေန။ **ပလာလပီဌက**န္တိ ပလာလပီဌဿ ဝိယ သရီရဿ သံဝေလ္လနကမ္မကာရဏံ။ **ကာရဏိကာ**တိ ဃာတနကာရကာ။ **ပလာလဝဋ္ဋိံ ဝိယ ကတွာ** တိ ယထာ ပလာလပီဌံ ကရောန္တာ ပလာလဝဋ္ဋိံ ကတွာ သံဝေလ္လနဝသေန နံ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၁) ဝေဌေန္တိ, ဧဝံ ကရောန္တီ တိ အတ္ထော။ **ဆာတကေဟီ**တိ ဗုဘုက္ခိတေဟိ ကောလေယျကသုနခေဟိ။ ဗလဝန္တော ဟိ တေ ဇဝယောဂ္ဂါ သူရာ စ ဟောန္တိ။ ကမ္မဝသေန သမ္ပရေတိ ဧတ္ထာတိ သမ္ပရာယော, ပရလောကော။ တတ္ထ ဘဝေတိ **သမ္ပရာယိကော** ။

၁၇၀. ဆန္ဒရာဂေ ဝိနီယတိ ဧဝေ ပဟီယတိ စ ဧတ္ထာတိ နိဗ္ဗာနံ **ဆန္ဒရာဂဝိနယော ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနဉ္စ** တိ။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗာနဉှိ”** တိ။ တတ္ထ **အာဂမ္မာ** တိ ဣဒံ ယော ဆန္ဒရာဂံ ဝိနေတိ ပဇဟတိ, တဿ အာရမ္မဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **တီဟိ ပရိညာဟီ**တိ ဣမိနာ ဉာတတီရဏပရိညာဟိ ပရိဇာနိဿန္တီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ ကော ပန တအော ပဟာနပရိညာယာတိ ဒဿေတိ? **တထဘာတယာ**တိ ပရိဇာနနကဘာတယ။

၁၇၁. အပရိတ္တေနာ တိ အပဟီနေန။ **ဝိပုလေနာ**တိ မဟတာ။ ယဒိ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ, ဝဏ္ဏဒဿကံ ကသ္မာ န ဂဟိတန္တိ အာဟ **“မာတုကမဿ ဟိ”** တိအာဒိ။ ဘောဇနဿမ္ပဒါဒီနံ အလာဘောပီတိ ဒဿနတ္ထံ **“ဒုဂ္ဂတကုလေ နိဗ္ဗတ္တဿပိ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ထောကံ ထောကံ ဝဏ္ဏာယတနံ ပသီဒတိ** မံသဿ ပရိဗျူဟနတော ထနမံသာနိ ဝမုတ္တိ ဇာယန္တိ။ ဝဏ္ဏေတိ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ **ဝဏ္ဏော**။ သော ဧဝ သာမဂ္ဂေပဘောကာဒိနာ နိဘာတီတိ **နိဘာ**။ တေနာဟ **“ဝဏ္ဏနိဘာတိ ဝဏ္ဏောယေဝ”**တိ။

ဘောဂ္ဂ န္တိ အတိဝိယ ဝင်္ကတာယ ဘောဂ္ဂံ။ တာဒိသံ ပန သရီရံ ဘဂ္ဂံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“ဘဂ္ဂ”** န္တိ။ တေနာဟ **“ဂေါပါနသိဿ ဝင်္ကဘာဝမေဝ ဒီပေတီ”** တိ။ ဒန္တာနံ ဆိန္နဘိန္နတာယ ဧကစ္စာနံ ပတနေန စ **ခဏ္ဍိတဒန္တံ**။ ကေသာနံ သေတဝဏ္ဏတာယ ပလိတန္တိ အာဟ **“ပဏ္ဍရကေသ”** န္တိ။ ကေသာနံ မတ္တသော သိယနေ ခလ္လာဋမ္ပတေဟာ ရောတိ ဗဟုသော သိယနံ သန္ဓာယာဟ **“မဟာခလ္လာဋသီသ”** န္တိ။ ဝဿသတိကကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇနတိလကာနိ သန္ဓာယာဟ **“တိလကာဟတဂတ္တ”** န္တိ။ တာနိ ပန ကာနိစိ သေတာနိ ဟောန္တိ ကာနိစိ ကာဠာနီတိ အာဟ **“သေတကာဠတိလကေဟီ”**တိ။ **ဗျာဓိက** န္တိ သဉ္ဇာတဗျာဓိံ။ **ဗာဠှဂိလာန**န္တိ မာရဏန္တိကေလေ ဂိလာနံ။

၁၇၃. တသ္မိံ သမယေ တိ တသ္မိံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရဏသမယေ။ **န စေတေတီ**တိ န အဘိသန္ဒဟတိ။ ဗျာဗာဓနေဒ္ဓေန ဗျာဗာဓော, ဗျာဗာဓောဝ ဗျာဗဇ္ဈံ, နတ္ထိ ဧတ္ထ ဗျာဗဇ္ဈန္တိ **အဗျာဗဇ္ဈံ,** ဒုက္ခရဟိတံ။ တေနာဟ **“နိဒ္ဒုက္ခမေဝ”**တိ။

၁၇၄. အနိစ္စာဒိအာကာရေ တိ အနိစ္စာကာရေ ဒုက္ခာကာရေ ဝိပရိဏာမာကာရေ စလာဒိအာကာရေ စ။

မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇၅. သက္ကေသူ တိ ဧတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ တံ ဧကဒေသေန ဒဿေန္တော **“သော ဟိ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ ယေန ရာဇကုမာရာ သက္ကာ နာမ ဇာတာ, ယတော တေသံ နိတသဋ္ဌာနတာယ ဇနပဒေ တထာ ဝုစ္စတိ, တံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ အာဟ **“သက္ကာနံ ပန ဥပ္ပတ္တိ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ အာဂတာဝ”**တိ။ **ကပိလဝတ္ထုတိ ဝုတ္တံ** ပုရိမသညာဝသေန။

နာနပ္ပကာရက န္တိ “လောဘဓမ္မာ”တိ ဗဟုဝစနဿ နိမိတ္တံ ဝဒတိ။ လောဘော ဟိ တေန တေန အဝတ္ထာဝိသေသေန ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန “ဆန္ဒော ရာဂေါတဏှာ အာသတ္တိ အပေက္ခာ”တိအာဒိနာ အနေကပ္ပဘေဒော, လုဗ္ဘနလက္ခဏေန ပန “လောဘော”တွေဝ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **“နာနပ္ပကာရကံ လောဘံယေဝ”** တိ။ တထာ “အဒေသော ပဋိဃော ကောဓော ဥပနာဟော ဝိရောဓော”တိအာဒိနာ, “မုယှဟနံ အသမပေက္ခနံ အပစ္စဝေက္ခဏာ ဒုမ္မေဇ္ဈံ ဗာလျ”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၃၉၀) စ ဒေသမောဟာနံ နာနပ္ပကာရတံ သန္ဓာယာဟ **“ဣတရေသုပိ ဒွီသု ဧသေဝ နယော”**တိ။ **ပရိယာဒိယိတွာ**တိ ပရိတော သဗ္ဗသော အာဒာယ။ ဂဟေတွာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **“ဂဟဏေ အာဂတ”**န္တိ။ **ပရိယာဒိယတီ**တိ ပရိက္ခိဏောတိ။ ဒီ-သဒ္ဒဉ္စဟိ သဒ္ဒဝိဒူ ခယတ္ထံ ဝဒန္တိ။

ဧကေအတိ အာမေဍိတလောပေန နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **“ဧကေကသ္မိံ ကာလေ”** တိ။ **လောဘဒေသမောဟာ**တိ ပဌမမဂ္ဂေန ပဟီနာဝသေသာ လောဘဒေသမောဟာ။ **နိရဝသေသာ ပဟီယန္တိ,** အညထာ ဒုတိယမဂ္ဂေန ကိံ ကတံ သိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ သမုဒာစာရပ္ပတ္တံ ပန ဒိသွာ **“အပ္ပဟီနံ မေ အတ္ထီ”တိပိ ဇာနာတိ** ။ ဧဝံ ကထံ နိရဝသေသပ္ပဟာန သညာတိ အာဟ **“အပ္ပဟီနကံ။ပေ။ သညီ ဟောတီ”**တိ။ ဧဝံ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ သမုစ္ဆိန္နသံသယဿ “ကော သု နာမ မေ ဓမ္မော အဇ္ဈတ္တံ အပ္ပဟီနော”တိ **ဧဝံ သန္ဒေဟော ကထံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”** တိ ဝတွာ **“ပဏ္ဏတ္တိယာ အကောဝိဒတ္တာ”**တိ ကာရဏမာဟ။ ဝိနယကုက္ကုစ္စံ ဝိယ ဟိ ပဏ္ဏတ္တိယံ အကုသလတာယ အရိယာနမ္ပိ ကတ္ထစိ ဝိမတိမတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ တံ သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနသမ္မောဟာနန္တိ။ အတ္တနော အဝိသယေ အနဘိဇာနနံ ပဏ္ဏတ္တိကောသလ္လေန ကိမေတ္ထ ပယောဇနံ, ပစ္စဝေက္ခဏာမတ္တေန အယမတ္ထော သိဇ္ဈတီတိ ဒဿေန္တော **“ကိံ တဿ ပစ္စဝေက္ခဏာ နတ္ထီ”**တိ အာဟ။ ဣတရော “နတ္ထီ”တိ န သက္ကာ ဝတ္တုန္တိ ကတွာ “အတ္ထီ”တိ ဝတွာ တတ္ထ

လဒ္ဓမာနဝိဘာဂံ ဒဿေန္တော **“သာ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သာ**တိ ပစ္စဝေက္ခဏာ။ **သဗ္ဗေသ** န္တိ သဗ္ဗေသံ အရိယာနံ။ ယထာ ပရိပုဏ္ဏာ န ဟောတိ, န ဧဝံ သဗ္ဗသော န ဟောတီတိ အာဟ **“ကမာသု ပနာ”**တိအာဒိ။

၁၇၆. အဇ္ဈတ္တန္တိ နိယကဇ္ဈတ္တံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“တဝ သန္တာနေ”**တိ။ **အပ္ပဟီနော**တိ အနဝသေသတော အပ္ပဟီနော။ **ဒုဝိဓေ**တိ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေ။ ကိလေသကာမောပိ ဟိ ယဒဂ္ဂေန အဿာဒီယတိ, တဒဂ္ဂေန ပရိဘုဉ္ဇီယတိ။

၁၇၇. အဿာဒီယတီတိ အဿာဒေ, သုခံ။ အပ္ပော အပ္ပမတ္တကော အဿာဒေ ဧတေသူတိ **အပ္ပဿာဒါ**။ တေနာဟ **“ပရိတ္တသုခါ”** တိ။ ပရိယေသနဒုက္ခာဒိဟေတုကံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ တတ္ထ ဒုစ္စရိတစရဏေန သမ္ပရာယိကဉ္စ ဒုက္ခမေတ္ထ ကာမေသု ဗဟုကန္တိ **ဗဟုဒုက္ခာ။ ဗဟုပါယာသာ** တိ ဗဟုပရိက္ကိလေသာ။ တေ ပန ပရိက္ကိလေသာ ဝက္ခမာနနယေန ဗဟူယေဝေတ္ထ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာပီတိ အာဟ **“ဒိဋ္ဌဓမ္မိက။ပေ.။ ဗဟူ”** တိ။ တေ စ ပရိက္ကိလေသာ ယသ္မာ တံသမင်္ဂိနော ဟိတပဋိပတ္တိယာ အန္တရာယကရာ ကုသလ ဓမ္မ ပရလောကေ စ အာဒီနဝကာရဏဉ္စ ပဝတ္တန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဒိဋ္ဌဓမ္မိက။ပေ.။ ဗဟူ”** တိ။ **ဧဝံ စေပီ**တိ ဧဝံ “အပ္ပဿာဒါ ကာမာ”တိအာဒိနာ အာကာရေန။ **နယေနာ**တိ ဓမ္မေန။ **ကာရဏေနာ**တိ ယုတ္တိယာ။ သုဋ္ဌု ဒိဋ္ဌံ ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိပဿနာပညာယာ** တိ အရိယမဂ္ဂပညာယ။ သာ စတ္တာရိပိ သစ္စာနိ ဝိသေသတော ပဿတီတိ **ဝိပဿနာ** တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေနာဟ **“ဟေဋ္ဌာမဂ္ဂဒွယဉာဏေနာတိ အတ္ထော”**တိ။ **ပီတိသုခန္တိ** ပီတိသုခဝန္တံ ဈာနဒွယံ။ **ဒွေဝ မဂ္ဂေ** တိ ဟေဋ္ဌာမဂ္ဂေ။ အာဝဋ္ဋနသီလော အာဘုဇနသီလော န ဟောတီတိ **အနာဝဋ္ဋီ နေဝ ဟောတိ** သဗ္ဗသော အပ္ပဟီနကာမရာဂဆန္ဒော။ တေနာဟ **“ကသ္မာ”** တိအာဒိ။ **ဩရောဓနာဋကာ ပဇဟနပညာ**တိ အာဒီနဝတနုပဿနာဉာဏမာဟ။

၁၇၈. အဿာဒေပိ ကထိတော, “အပ္ပဿာဒါ”တိ ဟိ ဣမိနာ ယာဝတကော ကာမေသု အဿာဒေ, တံ သဗ္ဗံ အနဝသေသတော ပရိဂ္ဂဟေတွာ တ စဿ ပရိတ္တဘာဝတော ဒဿိတောတိ **အာဒီနဝေပိ ကထိတော** သင်္ခေပေနေဝ သေသဿအာဒီနဝဿ ဒဿိတတ္တာ။ **တံ ကထေတုန္တိ** တံ နိဿရဏံ “ဧကန္တသုခပဋိသံဝေဒီ”တိ ဣမိနာ ကထေတုံ။ **ဣမေဟိ အန္တေဟီ** တိ “ပဉ္စိမေ, မဟာနာမ, ကာမဂုဏာ”တိအာဒိနာ ကာမဂုဏဒဿနမုခေန ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂံ “ဥဇ္ဇဂ္ဃကာ ဟောန္တိ အာသနပဋိက္ခိတ္တာ”တိအာဒိနာ အတ္တကိလမထာနုယောဂဉ္စ ဒဿေတွာ ဣမေဟိ ဒွီဟိ အန္တေဟိ မုတ္တံ မမ သာသနန္တိ, ဖလသမာပတ္တိပရိယောသာနတ္တာ သာသနသမ္ပတ္တိယာ **“ဥပရိဖလသမာပတ္တိသီသေန သကလသာသနံ ဒဿေတု”**န္တိ အာဟ။ ဂိဇ္ဈသဒိသော ကူဋောတိ မဇ္ဈေပဒလောပီသမာသော ယထာ “သာကပတ္ထိဝေ”တိ (ပာဏိနိ. ၂.၁.၆၀)။ ဒုတိယေ ပနေတ္ထ ဂိဇ္ဈဝန္တတာယ ဂိဇ္ဈာ ကူဋေ ဧတဿာတိ **ဂိဇ္ဈကူဋော** ။ ဥဒ္ဒံယေဝ တိဋ္ဌနကာ နိသဇ္ဇာယ ဝုဋ္ဌိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဧကဋ္ဌာနေနေဝ တိဋ္ဌနကာ။ တေနာဟ **“အနိသိန္နာ”** တိ။ **နိဂဏ္ဌဿာ**တိ နာဋပုတ္တဿ။ နတ္ထိ ဧတဿ ပရိသေသန္တိ **အပရိသေသံ**။ ဧဝံ သဗ္ဗာဘာဝစနမတ္တမဿာတိ အာဟ **“အပရိသေသသင်္ခာတ”** န္တိ။ နိစ္စဋ္ဌေန သတတ-သဒ္ဒေန အဘိဏ္ဍပ္ပဝတ္တိ ဇောတိတာ သိယာတိ **“သမိတ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တေန နိရန္တရပ္ပဝတ္တိံ ဒဿေတီတိ ဧဝံ တ တ္ထေ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၁၈၀. ယံ ကရောတိ, တံ ဇာနာတီတိ ဒုက္ခဿ နိဇ္ဇရဏခေပနံ နာမ ဝိညူနံ ကိစ္စံ, ဝိညုနာ စ ပုရိသေန ကတာကတံ ဇာနိတဗ္ဗံ, တသ္မာ တုမှေဟိပိ ပုရာဏာနံ ကမ္မာနံ ဗ္ယန္တိဘာဝံ ကရောန္တေဟိ ပဌမံ တာဝ တွေကာနိ ပုရာဏာနိ ကမ္မာနီတိ ဇာနိတဗ္ဗာနိ, တတော “တွေကံ ကာလံ ကတေန တပသာ တွေကာနိ တာနိ ဗျန္တိကတာနိ, ဣအာနိ တွေတကာနိ ကာတဗ္ဗာနီ”တိအာဒိနာ အယံ ဝိဓိ ပုရိသေန ဝိယ အတ္တနာ ကာတဗ္ဗကိစ္စံ ပရိစ္စိန္ဒိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“တုမှေဟိပိ တထာ ဉာတဗ္ဗံ သိယာ”** တိ။ **သုဒ္ဓန္တ** န္တိ သုဒ္ဓကောဋ္ဌာသံ, အာယတိံ အနဝဿဝသိဒ္ဓံ ကမ္မက္ခယံ, တတော တ ဒုက္ခက္ခယန္တိ အတ္ထော။ **သုဒ္ဓန္တံ ပတ္တော အတ္ထီတိ ပုစ္ဆတီ** တိ ဣမိနာ အကုသလာနံ ပဟာနံ, ကုသလာနံ ဘာဝနာ စ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နိဂဏ္ဌသမယေ နတ္ထိ သဗ္ဗသော ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာယ အဘာဝတော, တသ္မာ ကုတော ဒုက္ခက္ခယဿ သမ္ဘဝောတိ ဒဿေတိ။

ဧဝံ အဇာနနဘာဝေ သတီတိ “အဟုဝမ္ဟေဝ မယ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ အဇာနနေ သတိ, တသ္မိံ တုမှေဟိ အညာယမာနေတိ အတ္ထော။ **လုဒ္ဒါ** တိ ဃောရာ။ တေ ပန ယသ္မာ ကာယတစာဟိ နိဟီနမေဝ ကရောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“လုဒ္ဒာစာရာ”** တိ။ **လောဟိတပာဏိတွေဝဝ ဝုစ္စတိ** တဇ္ဇာကိရိယာစရဏတော။ မာဂဝိကကေဝဋ္ဋစောရဃာ

တကာဒယော **မာဂဝိကာဒယော။ ကက္ခဠကမ္မာ** တိ ဖရုသကမ္မာ။ **တေ နိဂဏ္ဌေသု ပဗ္ဗဇန္တိ** တိ ပုဗ္ဗေ မဟာဒုက္ခသံဝတ္တနိယကမ္မဿ ကတတ္တာ ဟိ တုမှေဟ တေရဟိ ဤဒိသံ မဟာဒုက္ခံ ပစ္စနုဘဝထာတိ ဒဿေတိ။

တဒေတိ ဒိဋ္ဌိယံ, သမယေတိ အတ္ထော။ **သုခေန သုခန္တိ** ဧတ္ထ **သုခေနာ**တိ ပဋိပတ္တိသုခေန, သုခာယ ပဋိပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ **သုခန္တိ** ဝိမောက္ခသုခံ, ဣဓ လောကေ သုခံ အဓိဂစ္ဆန္တာ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိဒုက္ခပဋိပတ္တိယာဝ အဓိဂစ္ဆန္တိ, ဧဝံ မောက္ခသုခမ္ပီတိ အဓိပ္ပာယော။ သရီရာဝယဝသမ္ပတ္တိယာပိ ဗိမ္ဗိနော သာရောတိ **ဗိမ္ဗိသာရော။ တေ နိဂဏ္ဌာ။ပေ.။ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ,** န ပန ဘဂဝတော အစ္စန္တသန္တပဏီတံ နိဗ္ဗာနသုခပဋိဝေဒနံ ဇာနန္တိ။ **သဟသာ**တိ ရဘသာ။ **အပ္ပဋိသင်္ခာ** တိ န ပဋိသင်္ခာယ အဝိစာရေတွာ။ တေနာဟ **"သာဟသံ ကတွာ"**တိအာဒိ။

အညာဟိ ဝေဒနာဟိ အဝေမိဿံ ဧကန္တံ သုခံ **ဧကန္တသုခံ,** တဿ ပဋိသံဝေဒီ။ တေနာဟ **"နိရန္တရသုခပဋိသံဝေဒီ"**တိ။ **ကထာပတိဋ္ဌာပနတ္ထ** န္တိ "ဧကန္တသုခပဋိသံဝေဒီ"တိ ဧဝံ အာရဒ္ဓကထာယ ပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ။ **ရာဇတရေ**တိ ရာဇာနံ ဥဒ္ဒိဿ အာဂတဒေသနာတရေ။ **သုခံ ပုစ္ဆိတုံ ဟောတီတိ** "ယဒိ သတ္တ ရတ္တိန္ဒိဝါနိ နပ္ပဟောတိ, ကိံ ဆ ရတ္တိန္ဒိဝါနိ ပဟောတီ"တိအာဒိနာ ပုစ္ဆနသုခံ ဟောတိ။ "အဟံ ခော"တိအာဒိနာ ပဝတ္တော **သုဒ္ဓတရော** သုဒ္ဓနိဿန္ဒဿ ဖလသမာပတ္တိသုခဿ ဝသေန အာဂတတ္တာ။ **အနုစ္ဆရိယံ ဟောတိ,** သတ္တ ရတ္တိန္ဒိဝါနိ ပဟောန္တဿ ဧကသ္မိံ ရတ္တိန္ဒိဝေ ကိံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ **ဥတ္တာနတ္ထမေဝ** ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျတ္တာ။

စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. အနုမာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၁. ဝုတ္တာနုသာရေနာ တိ "ကုရူသု, သက္ကေသူ"တိ စ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယာနုသာရေန, "ဘဂ္ဂ နာမ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ"တိအာဒိနာ နယေန ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ **ဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟဒိဝသေ** တိ နဂရမာပနတ္ထံ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာစရိယေန နဂရဋ္ဌာနဿ ပရိဂ္ဂဏှနဒိဝသေ။ **အထာ**တိ ပစ္ဆာ။ **နဂရေ နိမ္မိတေ** တိ တတ္ထ အနန္တရာယေန နဂရေ မာပိတေ။ တမေဝ သုသုမာရဂိရဏံ သုဘနိမိတ္တံ ကတွာ **"သုသုမာရဂိရိ"တွေဝဿ နာမံ အကံသု** ။ သုသုမာရသဏ္ဌာနတ္တာ သုသုမာရော နာမ ဧကော ဂိရိ, သော တဿ နဂရဿ သမီပေ, တသ္မာ တံ သုသုမာရဂိရိ ဧတဿ အတ္ထီတိ **"သုသုမာရဂိရီ"**တိ ဝုစ္စတီတိ ကေစိ။ **ဘေသကဠာ**တိ ဝုစ္စတိ ဃမ္မဏ္ဍဂစ္ဆံ, ကေစိ "သေတရုက္ခ"န္တိ ဝဒန္တိ, တေသံ ဗဟုလတာယ ပန တံ ဝနံ ဘေသကဠာဝနန္တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ **ဘေသော** နာမ ဧကော ယက္ခော အယုတ္တကာရီ, တဿ တတော ဂဠိတဋ္ဌာနတာယ တံ ဝနံ **ဘေသဂဠာဝနံ** နာမ ဇာတန္တိ ကေစိ။ **အဘယဒိန္နဋ္ဌာနေ ဇာတံ** ဝိရူဠှံ, သံဝဍ္ဎန္တိ အတ္ထော။

ကဍ္ဍာပေတီ တိ ယံ ကိဉ္စိ အတ္တနိ ဂရဟိတဗ္ဗံ ဝတ္ထုံ သဗ္ရဟ္မစာရီနံ ကထံ ဥပ္ပာဒေတိ, တဒတ္ထာယ တေသံ အတ္တာနံ ဝိဿဇ္ဇေတီတိ အတ္ထော။ ပဌမံ ဒိန္နော ဟိတူပဒေသော **ဩဝါဒော,** အပရာပရံ ဒိန္နော **အနုသာသနီ**။ ပစ္စုပ္ပန္နာတီတဝိသယော ဝါ **ဩဝါဒော,** အနာဂတဝိသယော **အနုသာသနီ**။ ဩတိဏ္ဏဝတ္ထုကော **ဩဝါဒော,** ဣတရော **အနုသာသနီ။ သော စာ**တိ ဧဝံ ပဝာရေတာ သော ဘိက္ခု။ ဒုက္ခံ ဝစော ဧတသ္မိံ ဝိပ္ပဋိကူလဂ္ဂါဟေ ဝိပစ္စနီကသာတေ အနာဒရေ ပုဂ္ဂလေတိ **ဒုဗ္ဗစော** ။ တေနာဟ **"ဒုက္ခေန ဝတ္တဗ္ဗော"** တိ။ **ဥပရိ အာဂတေဟီ**တိ "ပါပိစ္ဆော ဟောတီ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၁၈၁) အာဂတေဟိ သောဠသဟိ ပါပဓမ္မေဟိ။ ပကာရေဟိ အာဝဟံ ပဒက္ခိဏံ, တတော ပဒက္ခိဏတော ဂဟဏသီလော ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ, န ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ **အပ္ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟီ။ တမတော** တိ အပသဒ္ဒတော, ဝုတ္တဝိပရိယာယတောတိ အဓိပ္ပာယော။

အသန္တသမ္ဘာဝနပတ္ထနာန န္တိ အသန္တေဟိ အဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဂုဏေဟိ သမ္ဘာဝနဿ ပတ္ထနာဘူတာနံ။ ပဋိ-သဒ္ဒော ပစ္စတ္ထိကပရိယာယော, ဖရဏံ တယမနံ ဣဓ တထာဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ပဋိပ္ဖရတီတိ ပဋိဝိရုဒ္ဓော ပစ္စနီကော ဟုတွာ တိဋ္ဌတီ"**တိ။ **အပသာဒေတီ**တိ ခိပေတိ တဇ္ဇေတိ။ တထာဘူတော စ ပရံ ဃဋ္ဋေန္တော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"ဃဋ္ဋေတီ"** တိ။ **ပဋိအာရောပေတီ**တိ ယာဒိသေန ဝုတ္တော, တဿ ပဋိဘာဂဘူတံ ဒောသံ စောဒကဿ ဥပရိ အာရောပေတိ။

ပဋိစရတီတိ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၆၈) ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန စရတိ ပဝတ္တတိ, ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထော ဧဝ တ စရတိ-သဒ္ဒော
အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနန္တိ အာဟ **“ပဋိစ္ဆာဒေတီ”** တိ။ **အညေနညံ**န္တိ ပဋိစ္ဆာဒနာကာရဒဿနန္တိ အာဟ **“အ
ညေန ကာရဏေနာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အညံ ကာရဏံ ဝစနံ ဝါ**တိ ယံ စောဒကေန စုဒိတကဿ ဒောသဝိဘာဝနံ ကာရဏံ,
ဝစနံ ဝါ ဝုတ္တံ, တတော အညေနေဝ ကာရဏေန, ဝစနေန ဝါ ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ **ကာရဏေနာ**တိ စောဒနာယ အမူလိကဘာဝ
ဒီပနိယာ ယုတ္တိယာ။ **ဝစနေနာ**တိ တဒတ္ထဗောဓနေန။ **ကော အာပန္နော** တိအာဒိနာ စောဒနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာ ဝိက္ခေပ
ပဇ္ဇနံ အညေနညံ ပဋိစရဏန္တိ ဒဿေတိ, ဗဟိဒ္ဓာ ကထာအပနာမနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာတိ အယမေဝ တေသံ ဝိသေ
သော။ တေနာဟ **“ကုတ္တန္နာမ”** န္တိအာဒိ။

အပဒီယန္တိ ဒောသာ ဧတေန ရက္ခိယန္တိ, လူယန္တိ, ဆိဇ္ဇန္တီတိ ဝါ **အပဒါနံ,** (အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၂) သတ္တာနံ
သမ္မာ, မိစ္ဆာ ဝါ ပဝတ္တပယောဂေါ။ တေနာဟ **“အတ္တနော စရိယာယာ”**တိ။

၁၈၃. အနုမိနိတဗ္ဗ န္တိ အနု အနု မိနိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗော။ **အတ္တာနံ အနုမိနိတဗ္ဗ** န္တိ စ ကြဒံ ပစ္စတ္တေ ဥ
ပယောဂဝစနံ။ တေနာဟ **“အနုမိနိတဗ္ဗော တုလေတဗ္ဗော တီရေတဗ္ဗော”** တိ။ **အတ္တာနံ အနုမိနိတဗ္ဗ** န္တိ ဝါ အတ္တနိ
အနုမာနဉာဏံ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ။ တတ္ရာယံ နယော – အပ္ပိယဘာဝတဝဟာ မယိ ပဝတ္တာ ဟာပိစ္ဆတာ ဟာပိစ္ဆာဘာဝ
တော ပရသ္မိံ ပဝတ္တဟာပိစ္ဆတာ ဝိယ။ သေ နယော သေသဓမ္မေသုပိ။ အပရော နယော – သဗ္ဗဟမ္မစာရီနံ ပိယဘာဝံ ကြ
ဆ္ဆန္တေန ဟာပိစ္ဆတာ ပဟာတဗ္ဗာ သီလဝိသုဒ္ဓိဟေတုဘာဝတော အတ္တုက္ကံသနာဒိပ္ပဟာနံ ဝိယ။ သေသဓမ္မေသု
ပိ ဧသေဝ နယော။

၁၈၄. ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော တိ “န ဟာပိစ္ဆော ဘဝိဿာမိ, န ဟာပိကာနံ ကြဆ္ဆာနံ ဝသံ ဂတော”တိအာဒိနာ ပတိ
ပတိ ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တုံ ဝါ ဉာဏစက္ခုနာ အဝေက္ခိတဗ္ဗံ, ဉာဏံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဟာပိစ္ဆတာဒီနံ ပ
ဟာနံ ပတိ အဝေက္ခိတဗ္ဗံ, အယဥ္စ အတ္ထော တဗ္ဗ-သဒ္ဒဿ ဘာဝတ္ထတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော, ကမ္မတ္ထတာဝ
သေန ပန **အဥ္ဇကထာယံ “အတ္တာန”** န္တိ ပစ္စတ္တေ ဥပယောဂဝစနံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **သိက္ခန္တေနာ** တိ တိဿောပိ
သိက္ခာ သိက္ခန္တေန။ တေနာဟ **“ကုသလေသု ဓမ္မေသူ”** တိ။

တိလကန္တိ ကာဠတိလသေတတိလာဒိတိလကံ။ **သဗ္ဗပ္ပဟာန** န္တိ သဗ္ဗပ္ပကာရပ္ပဟာနံ။ **ဖလေ အာဂတေ**တိ
ဖလေ ဥပ္ပန္နေ။ **နိဗ္ဗာနေ အာဂတေ** တိ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂတတ္တာ။ **ဘိက္ခုပဟတိမောက္ခ** န္တိ “သော သမဏော, သ ဘိ
က္ခူ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တဘိက္ခူနံ ဟာတိမောက္ခံ, န ဥပသမ္ပန္နာနံ ဧဝ န ပဗ္ဗဇိတာနံ ဧတေတိ ဒဿေတုံ။ ယသ္မာ စိဒံ ဘိက္ခုပဟ
တိမောက္ခံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ကြဒံ ဒိဝသဿ တိက္ခတ္တု”** န္တိအာဒိ။ **အပစ္စဝေက္ခိတုံ န ဝဋ္ဋတီ** တိ အတ္တဝိသုဒ္ဓိယာ
ကေန္တဟေတုဘာဝတော။

အနုမာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. စေတောခိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၅. စေတော တေဟိ ခိလယတိ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတီတိ **စေတောခိလာ**။ တေနာဟ **“စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာ
တာ”**တိ။ ယသ္မာ တေဟိ ဥပ္ပန္နေဟိ စိတ္တံ ဥက္လာပိဇာတံ ဌာနံ ဝိယ အမနုညံ ခေတ္တံ ဝိယ စ ခာဏုကနိစိတံ အမဟပ္
ဖလံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ကစဝရဘာဝ ခာဏုကဘာဝ”**တိ။ “စိတ္တဿာ”တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **စိတ္
တံ ဗန္ဓိတွာ**တိ တဏှာပဝတ္တိဘာဝတော ကုသလစာရဿ အဝသရစဇနဝသေန စိတ္တံ ဗဒ္ဓံ ဝိယ သမောရောဓေတွာ
တာ။ တေနာဟ **“မုဋ္ဌိယံ ကတွာ ဝိယ ဂဏှာတီ”** တိ။ သဒ္ဒတ္ထတော ပန စေတော ဝိရူပံ နိဗန္ဓိယတိ သံယမိယတိ ဧ
တေဟီတိ **စေတသော ဝိနိဗန္ဓာ** ယဿ စတုဗ္ဗိဓံ သီလံ အခဏ္ဍာဒိဘာဝပ္ပတ္တိယာ သုပရိသုဒ္ဓံ ဝိသေသဘာဂိယတ္
တာ အပ္ပကသိရေနေဝ မဂ္ဂဖလာဝဟံ မဟာသင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဿ ဝိယ, သော တာဒိသေန သီလေန ကြမသ္မိံ ဓမ္မဝိန
ယေ ဝုဒ္ဓိံ အာပဇ္ဇိဿတီတိ အာဟ **“သီလေန ဝုဒ္ဓိ”** န္တိ။ ယဿ ပန အရိယမဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော ဝိရူဠှမူလော
ဝိယ ဟာဒပေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော, သော သာသနေ ဝိရူဠှိံ အာပန္နောတိ အာဟ **“မဂ္ဂေန ဝိရူဠှိ”** န္တိ။ ယော သဗ္ဗသော
ကိလေသနိဗ္ဗာနပ္ပတ္တော, သော အရဟာ သီလာဒိဓမ္မက္ခန္ဓဟရိပူရိယာ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တော ဟောတီတိ အာဟ
“နိဗ္ဗာနေန ဝေပုလ္လ” န္တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အတ္ထော ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဗုဒ္ဓါနံ ဓမ္မကာယော ဝိယ ရူပကာယောပိ အနညသာဓာရဏတာယ အနုတ္တရဂုဏာဓိဋ္ဌာနတာယ စ အပစ္စက္ခကာရီနံ သံသယဝတ္ထု ဟောတိယေတတိ **“သရီရေ တ ဂုဏေ တ ကင္ခတီ”** တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ မဟာပုရိသလက္ခဏေန အနုဗ္ယဉ္ဇနာဒယော ရူပကာယဂုဏာ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တိ အဝိနာဘာဝတောတိ **“ဒွတ္တိံသဝရလက္ခဏပ္ပဋိမဏ္ဍိတ”**မိစ္စေဝ ဝုတ္တံ, ဧဝံ အနာဝရဏဉာဏေန သဗ္ဗေပိ အနဉ္ဉသာပရိမေယ္ယဘေဒာ ဓမ္မကာယဂုဏာ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ **သဗ္ဗညုတဉာဏဂ္ဂဟဏမေဝ** ကတံ နာနန္တရိယဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကင္ခတိ** တိ “အဟော ဝတ တေ ဂုဏာ န ဘဝေယျုံ, ဘဝေယျုံ တ”တိ ပတ္ထနုပ္ပာဒနဝသေန ကင္ခတိ။ ပုရိမော ဟိ ဝိပရိတဖ္မာသယော, ဣတရော ယထာဘူတဉာဏဖ္မာသယော။ **ဝိစိနန္တော** တိ ဝိစယဘူတာယ ပညာယ တေ ဝိဝေစေတုကာမော တဒဘာဝတော ကိစ္ဆံ ဒုက္ခံ အာပဇ္ဇတိ, ကိစ္ဆပ္ပတ္တိ စ တတ္ထ နိစ္ဆေတုံ အသမတ္ထတာယေတတိ အာဟ **“ဝိနိစ္ဆေတုံ န သက္ကောတီ”** တိ။ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာတိ **ဝိစိကိစ္ဆာ။ အဓိမောက္ခံ န ပဋိလဘတီ** တိ “ဧဝမေတ”န္တိ သြကပ္ပနဝသေန ဂုဏေသု ဝိနိစ္ဆယံ နာဓိဂစ္ဆတိ။ **သြတရိတ္ဝာ**တိ ဉာဏေန အနုပဝိသိတ္ဝာ။ **ပသီဒိတုန္တိ** “ပသန္နရူပဓမ္မကာယဂုဏေဟိ ဘဂဝါ”တိ ပသီဒိတုံ။ **အနာဝိလော** အကာလုဿော ဟောတုံ **န သက္ကောတိ** ။ “ကင္ခတီ”တိ ဣမိနာ ဒုဗ္ဗလာ ဝိမတိ ဝုတ္တာ, “ဝိစိကိစ္ဆတီ”တိ ဣမိနာ မဇ္ဈိမာ, “နာဓိမုစ္စတီ”တိ ဣမိနာ ဗလဝတီ, “န သမ္ပသီဒတီ”တိ ဣမိနာ တိဝိဓာယပိ ဝိမတိယာ ဝသေန ဥပ္ပန္နစိတ္တကာလုဿိယံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အာတပ္ပာယာ တိအာဒီသု တပတိ သန္တပတိ ကိလေသေတိ **အာတပ္ပံ,** အာရမ္ဘဓာတု, တဒတ္ထာယ။ **အနုယောကာယာ**တိ ယထာ သံကိလေသဓမ္မာနံ အဝသရော န ဟောတိ, ဧဝံ အနု အနု ယုဉ္ဇနံ **အနုယောဂေ,** နိက္ကမဓာတု, တဒတ္ထာယ။ တေနာဟ **“ပုနပ္ပုနံ ယောကာယာ”** တိ။ **သာတစ္စာယာ** တိ ယထာ ဥပရူပရိ ဝိသေသာဓိဂမော ဟောတိ, တထာ သတတဿ နိရန္တရပဝတ္တဿ အနုယောဂဿ ဘာဝေ **သာတစ္စံ,** ပရက္ကမဓာတု, တဒတ္ထာယ။ **ပဓာနာယာ**တိ သန္တမေဝံ တိဝိဓောတုသံဝမိုတာနုဘာဝံ သဗ္ဗကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ ပဓာနသင်္ခာတံ ဝီရိယံ, တဒတ္ထာယ။ ဧတ္ထ စ အာတပ္ပာယ စိတ္တံ န နမတိ ယထာဝုတ္တကင်္ခာဝသေန, ပဂေဝ အနုယောကာဒိအတ္ထန္တိ ဒဿေတုံ စတ္တာရိပိ ပဒါနိ ဂဟိတာနိ, အနဝသေသဝိသေသဒဿနတ္ထံ တ။ ကေစိ ပန “အာတပ္ပဝေဝစနာနေဝ အနုယောကာဒိပဒါနီ”တိ ဝဒန္တိ။ ဧတ္တာဝတာ ဘဂဝတ သတ္ထရိ ကင်္ခာယ စိတ္တဿ ထဒ္ဓကစဝရခာဏုကဘာဝေန အကုသလဘာဝါဒိအာဟဒနတော စေတောခိလဘာဝံ ဒဿေတိ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

သိက္ခာဂ္ဂဟဏေန ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မဿ ဂဟိတတ္တာ ဝုတ္တံ **“ပရိယတ္တိဓမ္မေ စ ပဋိဝေဓဓမ္မေ စာ”** တိ။ ပရိယတ္တိဓမ္မေ ယတ္ထ ကင်္ခာယ သမ္ဘဝေ, တံ ဒဿေတုံ **“စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တယိဒံ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ပရမ္ပရာယ ပဋိဝေဓာဝဟဘာဝတာဒိဝသေနပိ ကေစ္စာနံ တတ္ထ သံသယုပ္ပတ္တိတော။ ယထာ စ ပဋိဝေဓေ ကင်္ခာ ဝုတ္တာ, ဧဝံ အဓိဂမဓမ္မေပိ ပဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ ကေစ္စေ “ကသိဏာဒိဘာဝနာယ ဈာနာနိ ဣဇ္ဈန္တီ”တိ ဝဒန္တိ။ “ကသိဏနိဿန္ဒော အာရုပ္ပာတိ, မေတ္တာဒိနိဿန္ဒော စတုတ္ထဗြဟ္မဝိဟာရော”တိ ဧဝမာဒိနာ ကင်္ခတိယေတတိ။ ဧတ္ထ စ နဝလောကုတ္တရေသု ပညတ္တိယံယေဝ ကင်္ခာပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ အသံကိလေသိကတ္တာ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ။

ဝေဠုပန္တိ ဧဒိသံ သုပ္ပဋိပတ္တိ-ဥဇုပ္ပဋိပတ္တိ-ဉာယပ္ပဋိပတ္တိ-သာမီစိပ္ပဋိပတ္တိ-သင်္ခာတံ သမ္မာပဋိပဒံ။ **အဓိသီလသိက္ခာ**ဒယော လောကုတ္တရဓမ္မဿ အနုဓမ္မဘူတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝေဠုဟိ မဂ္ဂဖလသိက္ခာဟိ ဣမာသံ ဝိသေသော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “သိက္ခာဂ္ဂဟဏေန ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မဿ ဂဟိတတ္တာ”တိ။ ဧတ္ထ စ ယထာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝတ္ထုတ္တယဿ သိက္ခာယ စ ဂုဏေသု အနဓိမုစ္စနအသမ္ပသီဒနဝသေန အပ္ပဋိပတ္တိဘာဝတော စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာဝတေ အာသပ္ပနပရိသပ္ပနဝသေန ပဝတ္တိယာ ကစဝရခာဏုကဘာဝတေ စ, ဧဝံ သဗြဟ္မစာရီသု အာဃာတစဏ္ဍိက္ကာဒိဝသေန စိတ္တဿ ထဒ္ဓဘာဝတေ စ ဥပဟနနဝိရုဇ္ဈနာဒိဝသေန ကစဝရခာဏုကဘာဝတေ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အရိယသင်္ဃဝိသယာ ဝိစိကိစ္ဆာ, ပုဂ္ဂလဝိသယာ ကာစိ နတ္ထီတိ သင်္ဃဝိသယာဝ ဂဟိတာ, သာသနိကဝသေန စာယံ စေတောခိလဒေသနာတိ သဗြဟ္မစာရီဝိသယောဝ ကောပေ ဂဟိတော။

၁၈၆. ယထာ ဝတ္ထုကာမေ, ဧဝံ ကိလေသကာမောပိ အဿာဒနီယော တေတိ **“ကိလေသကာမေပီ”**တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “ရူပတဏှာ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧတ္ထ နိဝိသမာနာ နိဝိသတီ”တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၄၀၀; မ. နိ. ၁.၁၃၃; ဝိဘ. ၂၀၃)။ **ကာမနိဒ္ဒေသေ** (မဟာနိ. ၁) သဗ္ဗေပိ တေဘူမကာ ဓမ္မ

မာ ကာမနီယဋ္ဌေန **“ကာမာ”**တိ ဝုတ္တာ, ဗလဝကာမရာဂဝတ္ထုဘူတာယေဝေတ္ထ ကာမဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ။ ဝိနိဗဒ္ဓ ဝတ္ထုဘာဝေန ယထာ ဝိသုံ အတ္တနော ကာယော ဂဟိတော, တထာ ပရေသံ တထာရူပာ ရူပဓမ္မာ သမူဟဋ္ဌေနာတိ အာဟ **“ရူပေတိ ဗဟိဒ္ဓါရူပေ”** တိ။ ယထာ ဟိ ပဥ္စကာမဂုဏိကော ရာဂေ ဈာနာဒိဝိသေသာဓိဂမဿ ဝိနိဗဒ္ဓါယ သံဝတ္တတိ, ဧဝံ အတ္တနော ကာယေ အပေက္ခာ ဗဟိဒ္ဓါ စ သကပရိက္ခာရညာတိမိတ္တာဒိသု အပေက္ခာတိ။ ကေစိ ပနေတ္ထ “ရူပေတိ ရူပဇ္ဈာနေ”တိအာဒိနာ ပပဉ္စေန္တိ။ တဒယုတ္တံ ဈာနာဓိဂမဝိနိဗဒ္ဓါနံ သီလဿ စ သံကိလေသဘူတာနံ စေတောဝိနိဗဒ္ဓ ဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ။

ယာဝဒတ္ထန္တိ ယာဝ အတ္တေတိ အဘိကင်္ခတိ, တာဝ။ တေနာဟ **“ယတ္တကံ ဣစ္ဆတိ, တတ္တက”**န္တိ။ န္တိ ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရပူရံ ဘုတ္တံ။ **အဝဒေဟနတော** ပူရဏတော။ **သေယ္ယသုခ**န္တိ သေယ္ယံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။ **ပဿ သသုခ**န္တိ ပဿာနံ သမ္ပရိဝတ္တနေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။ **နိဒ္ဒါသုခ**န္တိ နိဒ္ဒါယနေန ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခံ။

သီလေနာတိအာဒိ ပတ္ထနာကာရဒဿနံ။ **ဝတသမာဒာန**န္တိ ဓုတင်္ဂါဒိဝတာနုဋ္ဌာနံ။ **တပေါ**တိ ဝီရိယာရမ္ဘော။ သော ဟိ ကိလေသာနံ တပနဋ္ဌေန နိဂ္ဂဏှနဋ္ဌေန **တပစရဏ**န္တိ ဝုတ္တံ။

၁၈၉. ဆန္နံ နိဿာယာတိ ဆန္နံ ဓုရံ, ဆန္နံ ဇေဋ္ဌကံ, ဆန္နံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ကတွာ ပဝတ္တိဝသေန ဆန္နံ နိဿာယ။ ဇေဋ္ဌကဋ္ဌေန ပဓာနဘူတာ, ပဓာနဘာဝံ တ ပတ္တာတိ **ပဓာနဘူတာ။ တေဟိ ဓမ္မေဟီ**တိ ဆန္ဒနိဿယေန ပဝတ္တသမာဓိနာ စေဝ “ပဓာနသင်္ခါရော”တိ ဝုတ္တဝီရိယေန စ။ **ဥပေတ**န္တိ သမ္မယုတ္တံ။ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန **ဣဒ္ဓိ,** နိပ္ဖတ္တိအတ္ထေန ပဋိလာဘဋ္ဌေန စာတိ အတ္ထော, တဿာ **ဣဒ္ဓိယာ ပါဒံ** ပါဒကံ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ။ အထ တ ဣဇ္ဈန္တိ တာယ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ **ဣဒ္ဓိ,** သာဝ ဥပရိဝိသေသာနံ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော **ပါဒေါ**။ တေနာဟ **“ဣဒ္ဓိဘူတံ တ ပါဒန္တိ ဣဒ္ဓိပါဒ”**န္တိ။ **သေသေသုပီ**တိ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒာဒီသုပိ။ **အဿာ**တိ ဣဒ္ဓိပါဒဿ။ **အတ္ထော ဒီပိတော**တိ ဒီပနတ္ထံ ကတံ, တသ္မာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၃၆၉) တဿ အတ္ထဝိစာရော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဣဒ္ဓိပါဒာနံ သမာဓိပဓာနတ္တာ ဝုတ္တံ **“ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ ကထိတ”**န္တိ။ တေသံ တေသံ ကုသလဓမ္မာနံ အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပာဒနကိရိယာယ ဥပ္ပန္နာနံ ပရိဗြူဟနကိရိယာယ ဥဿဟနတော **ဥဿောဠှီ,** ထာမပ္ပတ္တာ ပရက္ကမဓာတု။ သာ ပန စတုန္နံ ဣဒ္ဓိပါဒာနံ ဝိသေသပစ္စယဘူတာ တေ ဥပာဒာယ **“ပဉ္စမီ”**တိ ဝုတ္တာ, သာ စ ယသ္မာ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာသု တတ္ထ စအာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု သာဓေတဗ္ဗံ ဝီရိယံ, တသ္မာ အာဟ **“ဥဿောဠှီတိ သဗ္ဗတ္ထ ကတ္တဗ္ဗဝီရိယံ ဒဿေတီ”**တိ။ ပုဗ္ဗဘာဂိယသမထဝိပဿနာသာဓနံ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မဝိဘာဂေန ဘိန္ဒိတွာ အာဟ **“ပဉ္စ စေတောခိလပ္ပဟာနာနိ ပဉ္စ ဝိနိဗန္ဓပ္ပဟာနာနီ”**တိ။ **ဘဗ္ဗော**တိ ယုတ္တော အရဟာတိ နိပ္ဖတ္တိယာ။ **ဉာဏေနာ**တိ မဂ္ဂဉာဏေန။ **ကိလေသဘေဒာယာ**တိ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနာယ။ **ခေမဿာ**တိ အနုပဒ္ဒဝဿ။

သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၁; အ. နိ. ဋီ. ၃.၇.၇၁) “အပိ နာမေဝံ သိယာ”တိ ဝိကပ္ပနတ္ထေ သမ္ဘာဝနတ္ထော။ ဧဝံ ဟီတိ ဧဝံ ဧကေမေဝ သင်္ခ အဝတွာ အပရာယ သင်္ချာယ သဒ္ဓိံ ဝစနံ လောကေ သိလိဋ္ဌဝစနံ ဟောတိ ယထာ “ဒွေ ဝ တီဏိ ဝ ဥဒကဖုသိတာနီ”တိ။ **သမ္မာ အဓိသယိတာနီ**တိ ဟာဒီဟိ အတ္တနာ နေသံ ကိဉ္စိ ဥပဃာတံ အက ရောန္တိယာ ဗဟိတတာဒိပရိဿယပရိဟရဏတ္ထံ သမ္မဒေဝ ဥပရိ သယိတာနိ။ **ဥတုံ ကဟာပေန္တိယာ**တိ တေသံ အလ္လ လသိနေဟပရိယာဒနတ္ထံ အတ္တနော ကာယုသ္မာဝသေန ဥတုံ ဂဏှာပေန္တိယာ။ တေနာဟ **“ဥသ္မီကတာနီ”**တိ။ **သမ္မာ ပရိဘာဝိတာနီ**တိ သမ္မဒေဝ သဗ္ဗသော ကုက္ကုဋဂန္ဓသနာယ တသိတာနိ။ တေနာဟ **“ကုက္ကုဋဂန္ဓံ ကဟာပိတာနီ”**တိ။ အယဉ္စ ကုက္ကုဋဂန္ဓပရိဘာဝနာ သမ္မာအဓိသယနသမ္မာပရိသေဒနနိပ္ဖတ္တိယာ **“အနုနိပ္ဖာဒီ”**တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၁) ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေဟိ ပန သဒ္ဓိံယေဝ ဣဇ္ဈနတော ဝုတ္တံ **“တိဝိဓကိရိယာကရဏေနာ”**တိ။ ကိဉ္စာပိ န ဧဝံ “အဟော ဝတ မေ”တိအာဒိနာ ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, ကာရဏဿ ပန သမ္မာဒိတတ္တာ အထ ခော ဘဗ္ဗာဝ အဘိနိဗ္ဘိဇ္ဇိတုန္တိ ယောဇနာ ။ ကသ္မာ ဘဗ္ဗာတိ အာဟ **“တေ ဟိ ယသ္မာ တာယာ”** တိအာဒိ။ ဧတ္ထ ယထာ ကပာလဿ တနုတာ အာ လောကဿ အန္တော ပညာယမာနဿ ကာရဏံ, တထာ ကပာလဿ တနုတာယ နခသိခာမုခတုဏ္ဍကာနံ ခရတာယ စ အလ္လသိနေဟဿ ပရိယာဒာနံ ကာရဏဝစနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, **တသ္မာ**တိ အာလောကဿ အန္တော ပညာယမာနတော, သယဉ္စ ပရိပာကဂတတ္တာ။

ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒနန္တိ ဩပမ္မတ္ထဿ ဥပမေယ္ယေန သမ္ပဋိပါဒနံ။ **အတ္ထေနာ**တိ ဥပမေယ္ယတ္ထေန။ ယထာ ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဍေသု တိဝိဓကိရိယာယ ကရဏံ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကာနံ အဏ္ဍကောသတော နိက္ခမနဿ မူလကာရဏံ, ဧဝံ ဘိက္ခုနော ဥဿောဠှီပန္နရသာနိ အင်္ဂါနိ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသတော နိက္ခမနဿ မူလကာရဏန္တိ အာဟ **"တဿာ ကုက္ကုဋိယာ…ပေ… သမန္နာဂတဘာဝေါ"**တိ။ ပဋိစ္ဆာဒနသာမညေန အဝိဇ္ဇာယ အဏ္ဍကောသသဒိသတာယ ဗလဝဝိပဿနာဝသေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေ, ဝိပဿနာဉာဏဿ ပရိဏာမကာလော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဘာဝပတ္တိ, တဒါ စ သာ မဂ္ဂဉာဏဂဗ္ဘံ ဓာရေန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလော"**တိ။ **အဘိညာပက္ခေ**တိ လောကိယာဘိညာပက္ခေ။ လောကုတ္တရာဘိညာ ဟိ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလိကာတိ။ **ဂါထာယ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဟရတီ**တိ ဒေသနာဝိလာသေန ဝိနေယျသန္တာနဂတံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ဃဋ္ဋေတိ, ယထာဌာနေ ဌာတုံ န ဒေတိ။

ပဋိသင်္ခါနပ္ပဟာနန္တိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနပုဗ္ဗကံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ။ ပုဗ္ဗဘာဂိယာ ဣဒ္ဓိပါဒါ ပါဠိယံ ဂဟိတာတိ **"ဣဒ္ဓိပါဒေဟိ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ "ဥဿောဠှီပန္နရသင်္ဂသမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဘဗ္ဗော အဘိနိဗ္ဗိဒါယာ"တိအာဒိဝစနတော (မ. နိ. ၁.၁၈၉) လောကုတ္တရိဒ္ဓိပါဒါ ပန သမ္ဗောဓဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ။ **မဂ္ဂေ အာဂတေ**တိ ဥဿောဠှီပန္နရသင်္ဂသမန္နာဂတဿ ဘိက္ခုနော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပယတော မဂ္ဂေ အာဂတေ ဥပ္ပန္နေ, ပါဠိယံ ဝါ အဘိနိဗ္ဗိဒါသမ္ဗောဓဂ္ဂဟဏေဟိ **မဂ္ဂေ အာဂတေ။ ဖလေ အာဂတေ**တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နိဗ္ဗာနဿ ပန ပါဠိယံ အနာဂတတ္တာ နိဿရဏပ္ပဟာနံ န ဂဟိတံ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

စေတောခိလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ဝနပတ္ထပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၀. ဝနီယတိ ဝိဝေကကာမေဟိ ဘဇီယတိ, ဝနုတေ ဝါ တေ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ ဝသနတ္ထာယ ယာစန္တော ဝိယ ဟောတီတိ ဝနံ, ပတိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝေကကာမာ ယထာဓိပ္ပေတဝိသေသာဓိဂမေနာတိ ပတ္ထံ, ဝနေသု ပတ္ထံ ဂဟနဋ္ဌာနေ သေနာသနံ **ဝနပတ္ထံ**။ ပရိယာယတိ အတ္တနော ဖလံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္တတီတိ **ပရိယာယော,** ကာရဏန္တိ အာဟ **"ဝနပတ္ထပရိယာယန္တိ ဝနပတ္ထကာရဏ"**န္တိ။ ဝနပတ္ထဉှိ တံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတော ဥပနိဿယကာရဏံ။ တေနာဟ "ဝနပတ္ထံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရတီ"တိ။ ပရိယာယတိ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ ပတိဋ္ဌပေတီတိ **ပရိယာယော,** ဒေသနာ။ ဝနပတ္ထံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ ဒေသနာ **ဝနပတ္ထဒေသနာ,** တံ, ဥဘယတ္ထာပိ ဝနပတ္ထဂ္ဂဟဏံ လက္ခဏမတ္တံ ဂါမာဒီနမ္ပေတ္ထ ကာရဏဘာဝဿ, ဒေသနာယ ဝိသယဘာဝဿ စ လဗ္ဘမာနတ္တာ။

၁၉၁. နိဿာယာတိ အပဿာယ, ဝိဝေကဝသေန အပဿယံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **န ဥပဋ္ဌာတီ**တိအာဒီဟိ တသ္မိံ ဝနပတ္ထေ သေနာသနသပ္ပာယာဘာဝံ, ဥတုပုဂ္ဂလဓမ္မဿဝနသပ္ပာယာဘာဝမ္ပိ ဝါ ဒဿေတိ။ **ဇီဝိတသမ္ဘာရာ**တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၉.၆) ဇီဝိတပ္ပဝတ္တိယာ သမ္ဘာရာ ပစ္စယာ။ **သမုဒါနေတဗ္ဗာ**တိ သမ္မာ ဉာယေန အနဝဇ္ဇဥပ္ပါဒနစရိယာဒိနာ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ အာနေတဗ္ဗာ ပါပုဏိတဗ္ဗာ။ တေ ပန တထာ သမုဒါနိတာ သမာဟဋာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **"သမာဟရိတဗ္ဗာ"**တိ။ **ဒုက္ခေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ**တိ သုလဘုပ္ပါဒါ န ဟောန္တိ။ ဧတေန ဘောဇနသပ္ပာယာဒိအဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ရတ္တိဘာဂံ ဝါ ဒိဝသဘာဂံ ဝါ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"ရတ္တိကောဋ္ဌာသေ ဝါ ဒိဝသကောဋ္ဌာသေ ဝါ"**တိ။ **ရတ္တိံယေဝ ပက္ကမိတဗ္ဗံ** သမဏဓမ္မဿ တတ္ထ အနိပ္ဖဇ္ဇနတော။

၁၉၂-၃. သင်္ခါပီတိ "ယဒတ္ထမဟံ ပဗ္ဗဇိတော, န မေတံ ဣဓ နိပ္ဖဇ္ဇတိ, စီဝရာဒိ ပန သမုဒါဂစ္ဆတိ, နာဟံ တဒတ္ထံ ပဗ္ဗဇိတော, ကိံ မေ ဣဓ ဝါသေနာ"တိ ပဋိသင်္ခါယပိ။ အနန္တရဝါရေ **သင်္ခါပီ**တိ "ယဒတ္ထမဟံ ပဗ္ဗဇိတော, တံ မေ ဣဓ နိပ္ဖဇ္ဇတိ, စီဝရာဒိ ပန န သမုဒါဂစ္ဆတိ, နာဟံ တဒတ္ထံ ပဗ္ဗဇိတော"တိ ပဋိသင်္ခါယပီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သမဏဓမ္မဿ နိပ္ဖဇ္ဇနဘာဝံ ဇာနိတွာ"**တိ။

၁၉၅-၇. သော ပုဂ္ဂလော အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ, နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗောတိ "သော ပုဂ္ဂလော"တိ ပဒဿ "နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ ယဿ ယေန ဟိ သမ္ဗန္ဓော, ဒူရဋ္ဌေနာပိ သော ဘဝတိ။ **တံ ပုဂ္ဂလ**န္တိ "သော ပုဂ္ဂလော"တိ ပစ္စတ္တဝစနံ ဥပယောဂဝသေန ပရိဏာမေတွာ တံ ပုဂ္ဂလံ အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အတ္

ထဝသေန ဟိ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမောတိ။ **တံ အာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗ** န္တိ တွောပိ ဧသေဝ နယော။ **အာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗ**န္တိ စ ကတညုတကတဝေဒိတာယ နိယောဇနံ။

၁၉၈. ဝေရူပေတိ ယံ နိဿာယ ဘိက္ခုနော ဂုဏေဟိ ဝုဒ္ဓိယေဝ ဟဒ္ဒိကင္ခာ, ပစ္စယေဟိ စ န ပရိဿမော, ဝေရူပေ ဒဏ္ဍကမ္မာဒီဟိ နိဂ္ဂဏှာတိ စေပိ, န ပရိစ္စဇိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ **"သစေပိ"**တိအာဒိနာ။

ဝနပတ္ထပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၉. ဇာတိဝနန္တိ သယံဇာတံ ဝနံ။ တေနာဟ **"အရောပိမ"**န္တိ။ **ပဋိသလ္လာနတ္ထာယာ** တိ ဧကီဘာဝတ္ထာယ, ပုထုတ္တာရမ္မဏတော တ စိတ္တံ ပဋိနိဝတ္တေတွာ တ အစ္စန္တသန္တေ နိဗ္ဗာနေ ဖလသမာပတ္တိဝသေန အလ္လီယာပနတ္ထံ။ ဒဏ္ဍော ဟဏိမှိ အဿာတိ **ဒဏ္ဍပာဏိ** ။ ယထာ သော ''ဒဏ္ဍပာဏီ''တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဒဿေတုံ **"အယဋ္ဌိ ပါ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒဏ္ဍဝိတ္တတာယာ** တိ ဒဏ္ဍေ သောဏ္ဍတာယ။ သော ဟိ ဒဏ္ဍပသုတော ဒဏ္ဍသိပ္ပေ စ သုကုသလော တတ္ထ ဟကဋ္ဌော ပညာတော, တသ္မာ ဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာတဝ ဝိစရတိ။ **ဇင္ဃာကိလမထဝိနောဒနတ္ထ** န္တိ ရာဇသဘာယ စိရနိသဇ္ဇာယ ဥပ္ပန္နဇင္ဃာပရိဿမဿ အပနယနတ္ထံ။ **အဓိစ္စနိက္ခမနော** တိ ယာဒိစ္ဆကနိက္ခမနော, န အဘိဏှနိက္ခမနော။ **ဩလုဗ္ဘာ** တိ သန္နိရုမ္ဘိတွာ ဌိတော။ ယထာ သော ''ဩလုဗ္ဘာ''တိ ဝုတ္တော, တံ ဒဿေတုံ **"ကေဟလကအရကော ဝိယာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၂၀၀. ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ **တအော, ဒိဋ္ဌိ**တိ အာဟ **"ကိံ တဒီတိ, ကိံ ဒိဋ္ဌိကော"** တိ? **ကိမက္ခာယီ** တိ ကိမာစိက္ခကော, ကိံဒိသဓမ္မကထော? **အစိတ္တီကာရေနာ** တိ အနာဒရေန။ တထာပုစ္ဆနေ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **"ကသ္မာ"** တိအာဒိမာဟ။ **နဿတေတ** န္တိ နဿတု တေံ ကုလံ။

အတ္ထံ **န ဇာနာတီ**တိ အတ္ထံ စေ ဧဒေသေန ဇာနေယ္ယ, တံ မိစ္ဆာ ဂဟေတွာတ ပဋိပ္ဖရိတွာတပိ တိဋ္ဌေယ္ယ။ တဿ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယာတိ တဒဿ အတ္တာဇာနနံ ဘဂဝတာ ကတ္တိတံ။ **ဝိဂ္ဂဟိကကထ** န္တိ ဝိဂ္ဂဟကထံ, သာရမ္ဘကထန္တိ အတ္ထော။ နနု ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ လောကေ ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏာ နာနာတအာ သဒ္ဓိံတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **"တထာဂတော ဟိ"**တိအာဒိ။ **န ဝိဝဒတိ** ဝိတဒဟေတုကာနံ ကာမဒိဋ္ဌိဇ္ဈောသာနာနံ မဂ္ဂေနေဝ သမုဂ္ဃာတိတတ္တာ, တဒဘာဝတော ပန **လောကော တထာဂတေန ဝိဝဒတိ**။ ဓမ္မတဒီ ယထာဘူတတဒီ ဓမ္မတဒီဟိ န ဝိဝဒတိ တေသံ ဝိဝဒိတုကာမတာယ ဧဝ အဘာဝတော, အဓမ္မတဒီ ပန တိဏာယပိ နမညမာနော တေဟိ ကိဋ္ဋိ ဝိဝဒတိ။ တေနာဟ **"န, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မတဒီ ကေနစိ လောကသ္မိံ ဝိဝဒတီ"** တိ (သံ. နိ. ၃.၉၄)။ အဓမ္မတဒီ ပန အသမုစ္ဆိန္နဝိတဒဟေတုကတ္တာ ဝိဝဒတေဝ။ တထာ စာဟ **"အဓမ္မတဒိဝ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဝဒတီ"** တိ။

ယထာ စ ပနာတိ တွေ **ယထာ**-သဒ္ဒော ''ယထာ စ အနုပ္ပန္နဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဥပ္ပာဒော ဟောတိ, တဉ္စ ပဇာနာတီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၁၂၂) ဝိယ ကာရဏတ္ထောတိ အာဟ **"ယေန ကာရဏေနာ"**တိ။ ကာရဏာကာရော တ က္လေယထာ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တော, သော ပန အတ္ထတော ကာရဏမေဝါတိ ဝုတ္တံ **"ယေန ကာရဏေနာ"**တိ။ ''က္လဒံ ကထံ က္လဒံ ကထံ''တိ ပဝတ္တနတော ကထံကထာ, ဝိစိကိစ္ဆာ။ သာ ယဿ နတ္ထိ, သော အကထံကထီ, တံ **အကထံကထိံ**။ ဝိပ္ပဋိသာရကုက္ကုစ္စံ ဘဂဝတာ အနာကမိမဂ္ဂေနေဝ ဆိန္နံ, ဟတ္ထပာဒကုက္ကုစ္စံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန အာဝေဏိကဓမ္မာဓိဂမတော။ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနကဘဝေ **"ဘဝါဘဝေ"**တိ က္လဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"ပုနပ္ပုနဗ္ဘဝေ"** တိ။ သံဝရာသံဝရေ ဖလာဖလံ ဝိယ ခုဒ္ဒကမဟန္တော ဘဝေ **"ဘဝါဘဝေ"**တိ ဝုတ္တောတိ အာဟ **"ဟီနပဏီတေ တ ဘဝေ"**တိ။ ဘဝေ ဝုဍ္ဍိပ္ပတ္တော **"အဘဝေ"**တိ ဝုစ္စတိ ယထာ ''အသေက္ခာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၁၁.တိကမာတိကာ)။ **ကိလေသသညာ**တိ ကာမသညာဒိကေ ဝဒတိ။ ကိလေသာ ဧဝ တ သညာနာမေန ဝုတ္တာ ''သညာ ပဟာယ အမတံ ဧဝ ဟပုဏာတီ''တိအာဒီသု ဝိယ။ **အတ္တနော ခီဏာသဝဘာဝံ ဒီပေတီ**တိ က္လမိနာဝ ပရေသဉ္စ တထတ္တာယ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ အယမ္ပိ အတ္တော ဝိဘာဝိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **နီဟရိတွတ ကီဋ္ဌာပေတွတ**တိ နီဟရိတွတ စေဝ ကီဋ္ဌာပေတွတ စ, နီဟရဏဝသေန တ ကီဋ္ဌာပေတွတ။ **တိဝိသာခ**န္တိ တိဘင်္ဂဘာကုဋ္ဌိ ဝိယ နလာဋ္ဌေ ဇာတတ္တာ **နလာဋ္ဌိကံ**။

၂၀၁. **ကိန္တိ** န ခေါတိ ကိံ ကာရဏေနာတိ အတ္ထော။ **အနုသန္ဓိံ ဂဟေတွာ** တိ ပုစ္ဆာနုသန္ဓိံ ဥဋ္ဌပေတွာ။ **ယတောနိဒါနန္တိ** ယံနိဒါနံ, ယံကာရဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုရိမပဒေ ဟိ ဝိဘတ္တိ အလောပံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော, ဆအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနာဒိနိဒါနန္တိ အယမေဝ အတ္ထော။ သင်္ခါယန္တိ သင်္ခါဘာဝေန ဉာယန္တီတိ **သင်္ခါ** တိ အာဟ **“သင်္ခါတိ ကောဋ္ဌာသာ”**တိ။ ကာမဉ္စေတ္ထ မာနောပိ ပပဉ္စော, အဘိနန္ဒနသဘာဝေ ဧဝ ပန ဂဏှန္တော **“တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စသမ္ပယုတ္တာ”**တိ အာဟ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ “အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ”န္တိအာဒိ။ **သမုဒါစရန္တီ** တိ သဗ္ဗသော ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ပရိယာဒာယ ပဝတ္တန္တိ။ မရိယာဒတ္ထော ဟိ အယမာကာရော, တေန စ ယောဂေန **ပုရိသ**န္တိ ဥပယောဂဝစနံ ယထာ “တထာဂတံ, ဘိက္ခဝေ, အရဟန္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒွေ ဝိတက္ကာ သမုဒါစရန္တီ”တိ (ဣတိဝု. ၃၈)။ တဏှာဒယော စ ယထာသကံ ပဝတ္တိအာကာရံ အဝိလင်္ဃန္တိယော အာသေဝနဝသေန ဥပရူပရိ ပဝတ္တန္တိ။ တထာ ဟိ တာ “ပပဉ္စသင်္ခါ”တိ ဝုတ္တာ။

ကာရဏေတိ ပဝတ္တိပစ္စယေ။ **ကောယတနမ္ပိ ။ပေ။ နတ္ထီ** တိ စက္ခာယတနာဒိ ဧကမ္ပိ အာယတနံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ အဘိဝဒိတဗ္ဗံ အဇ္ဈောသိတဗ္ဗဉ္စ နတ္ထိ စေ, နနု နတ္ထိ ဧဝ, ကသ္မာ “နတ္ထိ စေ”တိ ဝုတ္တန္တိ? သစ္စံ နတ္ထိ, အပ္ပဟီနာဘိနန္ဒနာဘိဝဒနအဇ္ဈောသာနာနံ ပန ပုထုဇ္ဇနာနံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗာဒိပ္ပကာရာနိ အာယတနာနိ ဟောန္တီတိ တေသံ န သက္ကာ နတ္ထီတိ ဝတ္တုံ, ပဟီနာဘိနန္ဒနာဒီနံ ပန သဗ္ဗထာ နတ္ထီတိ “နတ္ထိ စေ”တိ ဝုတ္တံ။ **အဟံ မမန္တိ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ** န္တိ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ “အဟ”န္တိ တဏှာဘိနန္ဒနာယ “မမ”န္တိ ရောစေတဗ္ဗံ။ **အဘိဝဒိတဗ္ဗ** န္တိ အဘိနိဝိသနသမုဒ္ဓဋ္ဌာပနဝသေန ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“အဟံ မမန္တိ ဝတ္တဗ္ဗ”** န္တိ။ **အဇ္ဈောသိတွာ** တိ ဒိဋ္ဌိ တဏှာ ဝတ္ထုံ အနုပဝိသိတွာ ကဟာဒွဝယံ အနညသာဓာရဏံ ဝိယ ကတွာ။ တေနာဟ **“ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ”** တိ။ **ဧတေနာ**တိ “ဧတ္ထ စေ နတ္ထီ”တိအာဒိဝစနေန။ **ဧတ္ထာ** တိ အာယတနေသု။ တဏှာဒီနံ အဝတ္ထုဘာဝဒဿနမုခေန **တဏှာဒီနံယေဝ အပ္ပဝတ္တိံ** ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနံ ကထိတန္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝတ **“ဧသေဝန္တော”** တိအာဒိ, အယမေဝ အဘိနန္ဒနာဒီနံ နတ္ထိဘာဝကရော မဂ္ဂေ, တပ္ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဘူတံ ဖလံ, တံနိဿရဏံ တ နိဗ္ဗာနံ ရာဂါနုသယာဒီနံ အန္တော အဝသာနံ အပ္ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“အယံ ။ပေ။ အန္တော”** တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ “ဧသေဝန္တော ပဋိဃာနုသယာန”န္တိအာဒီသု သဗ္ဗပဒေသု။

အာဒိယတီတိ ပဟာရဒါနာဒိဝသေန ဂယှတိ။ **မတ္တကပ္ပတ္တံ ကလဟ** န္တိ ဘဏ္ဍနာဒိမတ္တော အဋ္ဌတွာ မုခသတ္တီဟိ ဝိတုဒနာဒိဝသေန မတ္တကပ္ပတ္တံ ကလဟံ။ ယာယ ကရောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိရုဒ္ဓဂ္ဂါဟဝသေန **နာနာဂါဟမတ္တံ,** တထာ ဝိရုဒ္ဓဝါဒဝသေန **နာနာဝါဒမတ္တံ။ ဧဝံ ပဝတ္တ** န္တိ ဂရုကာတဗ္ဗေသုပိ ဂါရဝံ အကတွာ “တုဝံ တုဝ”န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ သာရမ္ဘကထံ, ယာယ စေတနာယ ယံ ကရောတိ, သာ တုဝံ တုဝံ။ **နိဿာယာ** တိ ပဋိစ္စ, နိဿယာဒိပစ္စယေ ကတွာတိ အတ္ထော။ ကိလေသာနံ ဥပ္ပတ္တိနိမိတ္တတာ တာဝ အာယတနာနံ ဟောတု တဗ္ဘာဝေ ဘာဝတော, နိရောဓနိမိတ္တတာ ပန ကထံ။ န ဟေတ္ထ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ သင်္ဂဟော လောကိယာနံယေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“နိရုဇ္ဈမာနာပီ”** တိအာဒိ။ နာမမတ္တေန နိမိတ္တတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တောတိ ဒဿေန္တော **“ယတ္ထုပ္ပန္နာ, တတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ ဟောန္တီ”** တိ ဝတွာ တမတ္ထံ သုတ္တန္တရေန သာဓေန္တော **“သွာယမတ္ထော”** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **သမုဒယသစ္စပဉှာ** တိ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ သမုဒယသစ္စနိဒ္ဒေသေန။ သော ဟိ **“ကတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ”**တိအာဒိနာ ပုစ္ဆာဝသေန ပဝတ္တတ္တာ ပဉှာတိ ဝုတ္တော။ နနု တတ္ထ တဏှာယ ဥပ္ပတ္တိနိရောဓာ ဝုတ္တာ, န သဗ္ဗကိလေသာနန္တိ ဤဒိသီ စောဒနာ အနဝကာသာတိ ဒဿေန္တော **“ယထေဝ စာ”**တိအာဒိမာဟ။ **လဒ္ဓဝေါဟာရေ** တိ ဣမိနာ ရာဂါဒီနံ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တတာယ အန္တောတိ သမညာ နိဗ္ဗာနဿာတိ ဒဿေတိ။ ဧတေနေဝ အဘိနန္ဒနာဒီနံ အဘာဝေတိ စ ဣဒံ သံဝဏ္ဏိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကထံ ပန သဗ္ဗသင်္ခတဝိနိဿဋ္ဌေ နိဗ္ဗာနေ အကုသလဓမ္မာနံ နိရောဓသမ္ဘဝေတိ အာဟ **“ယဉှိ ယတ္ထ နတ္ထိ, တံ တတ္ထ နိရုဒ္ဓံ နာမ ဟောတီ”** တိ။ ယွာယံ အပ္ပဝတ္တိယံ နိရောဓဝေါဟာရော ဝုတ္တော, သွာယမတ္ထော နိရောဓပဉှေန ဒီပေတဗ္ဗော။ န ဟိ တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓါ ဝိတက္ကဝိစာရာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါတိ ဝုတ္တာ, အထ ခော အပ္ပဝတ္တာ ဧဝါတိ။

၂၀၃. **ဧဝံသမ္ပဒ** န္တိ ဧဝံသမ္ပဇ္ဇနကံ ဧဝံ ပဿိတဗ္ဗံ ဣဒံ မမ အဇ္ဈောသနံ။ တေနာဟ **“ဤဒိသန္တိ အတ္ထော”**တိ။ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၀.၁၁၃-၁၁၆) သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဇာနာတိ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန

ဟိ အဝိသေသဂ္ဂဟဏေန စ ''ဇာန''န္တိ ဣ္ကမိနာ နိရဝသေသံ ဥေဃ္ဃဇာတံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ တဗ္ဗိသယာယ ဇာနန ကိရိယာယ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ ကရဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တံ။ အထ တ ပကရဏဝသေန ''ဘဂဝတ''တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနေ န စာယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ **ပဿိတဗ္ဗမေဝ ပဿတီ** တိ ဒိဗ္ဗစက္ခု-ပညာစက္ခု-ဓမ္မစက္ခု-ဗုဒ္ဓစက္ခု-သမန္တစက္ခု-သ င်္ခါတေဟိ ဉာဏစက္ခူဟိ ပဿိတဗ္ဗံ ပဿတိ ဧဝ။ အထ တ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ ယထာ အညေ သဝိပလ္လာသာ ကာမရူပ ပရိညာတဒိနော ဇာနန္တာပိ ဝိပလ္လာသဝသေန ဇာနန္တိ, န ဧဝံ ဘဂဝတ။ ဘဂဝတ ပန ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တာ ဇာနန္တော ဇာနာတိ ဧဝ, ဒိဋ္ဌိဒဿနဿ စ အဘာဝတ ပဿန္တော ပဿတိယေဝတိ အတ္ထော။ **ဒဿနပရိဏာယကဋ္ဌေနာ** တိ ယထာ စက္ခု သတ္တာနံ ဒဿနတ္ထံ ပရိဏေတိ, ဧဝံ လောကဿ ယာထာဝဒဿနသာဓနေတော ဒဿနကိစ္စပရိဏာ ယကဋ္ဌေန **စက္ခုဘူတော,** ပညာစက္ခုမယတ္တာ တ သယမ္ဘုညာဏေန ပညာစက္ခုံ ဘူတော ပတ္တောတိ တ **စက္ခုဘူ တော။ ဉာဏဘူတော**တိ ဧတဿ စ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဓမ္မာ တ** ဗောဓိပက္ခိယာ တေဟိ ဥပ္ပန္နတ္တာ လောကဿ စ တဒုပ္ပာဒနတော, အနညသာဓာရဏံ တ ဓမ္မံ ပတ္တောတိ **ဓမ္မဘူတော။ ဗြဟ္မာ** ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ တေန ဥ ပ္ပန္နတ္တာ လောကဿ စ တဒုပ္ပာဒနတ္တာ, တဥ္စ သယမ္ဘုညာဏေန ပတ္တောတိ **ဗြဟ္မဘူတော** ။ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝဒတီတိ **ဝတ္တာ** ။ စိရံ သစ္စပဋိဝေဓံ ပဝတ္တေန္တော ဝဒတီတိ **ပဝတ္တာ။ အတ္ထံ နီဟရိတွတ** တိ ဒုက္ခာဒိအတ္ထံ တတွ ထာပိ ပီဠနာဒိအတ္ထံ ဥဒ္ဓရိတွတ။ ပရမတ္ထံ တ နိဗ္ဗာနံ ဟပယိတာ, အမတသစ္ဆိကိရိယံ သတ္တေသု ဥပ္ပာဒေန္တော အမတံ ဒဒာတီတိ **အမတဿ ဒာတာ။** ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ တဒာယတ္တဘာဝတော **ဓမ္မဿာမီ** ။

၂၀၄. သော တ ဥဒ္ဒေသော အတ္တနောပိ ဟောတီတိ ထေရော **''ယံ ခော နော''**တိ အာဟ။ သဗ္ဗလောကသာဓာရဏာ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနာတိ။ ဣအနိ ယေဟိ ဒွတရာရမ္မဏေဟိ ပုရိသံ ပပဥ္စသညာသင်္ခါ သမုအစရန္တိ, တာနိ တာဝ ဒဿေန္တော ပပဥ္စသညာသင်္ခါ ဒဿေတုံ ယေန သင်္ဂါယတနဝိဘင်္ဂေန နိဒ္ဒေသော ကတော, တဿ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **''စက္ခုဥ္စ စာ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **နိဿယဘာဝေနာ** တိ နိဿယပစ္စယဘာဝေန။ နိဿယပစ္စယော စ ပသာဒစက္ခုယေဝ ဟောတိ, န စုဒ္ဒသသမ္ဘာရံ, စတုစတ္တာလီသသမ္ဘာရံ တ သသမ္ဘာရစက္ခုန္တိ အာဟ **''စက္ခုပသာဒဥ္စ ပဋိစ္စာ''** တိ။ **အာရမ္မဏဘာဝေနာ**တိ အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန။ အာရမ္မဏပစ္စယော စ စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပေသု ယံ ကိဥ္စိ ဟောတီတိ အာဟ **''စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပေ စ ပဋိစ္စာ''** တိ။

တ္ထေ စက္ခု ဧကမ္ပိ ဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတိ, ရူပာယတနံ ပန အနေကမေဝ သံဟတန္တိ ဣမဿ ဝိသေ သဿ ဒဿနတ္ထံ နိဿယဘာဝေန **''စက္ခုပသာဒဥ္စ အာရမ္မဏဘာဝေန စတုသမုဋ္ဌာနိကရူပေ စာ''** တိ ဝစနဘေ ဒေ ကတော။ ကိံ ပန ကာရဏံ စက္ခု ဧကမ္ပိ ဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတိ, ရူပံ ပန အနေကမေဝတိ? ပစ္စယဘာဝ ဝိသေသတော။ စက္ခု ဟိ စက္ခုဝိညာဏဿ နိဿယပုရေဇာတဣန္ဒြိယဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောန္တံ အ တ္ထိဘာဝေနေဝ ဟောတိ တသ္မိံ သတိ တဿ ဘာဝတော, အသတိ အဘာဝတော, ယတော တံ အတ္ထိအဝိဂတပစ္စ ယေဟိဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝုစ္စတိ, တန္နိဿိတတာ စဿ န ဧကဒေသေန အလ္လီယနဝသေန ဣ္ကစ္ဆိတဗ္ဗာ အရူပဘာဝတော။ အထ ခော ဂရုရာဇာဒီသု သိဿရာဇပုရိသာဒီနံ ဝိယ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ, ဣ္ကတရေ ပန ပစ္စယာ တေန တေန ဝိသေသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

သစာယံ ပစ္စယဘာဝေ န ဧကသ္မိံ န သမ္ဘဝတီတိ ဧကမ္ပိ စက္ခု စက္ခုဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဒဿေ တုံ ဟဋ္ဌိယံ **''စက္ခုဥ္စာဝုသော, ပဋိစ္စာ''** တိ ဧကဝစနဝသေန ဝုတ္တံ။ ရူပံ ပန ယဒိပိ စက္ခု ဝိယ ပုရေဇာတအတ္ထိ-အဝိဂတ ပစ္စယေဟိ ပစ္စယော ဟောတိ ပုရေတရံ ဥပ္ပန္နံ ဟုတွတ ဝိဇ္ဇမာနက္ခဏေ ဧဝ ဥပကာရကတ္တာ တထာပိ အနေကမေဝ သံဟတံ ဟုတွတ ပစ္စယော ဟောတိ အာရမ္မဏဘာဝတော။ ယဥ္ဟိ ပစ္စယဓမ္မံ သဘာဝဘူတံ, ပရိကပ္ပိတာကာရမတ္တံ တ ဝိညာဏံ ဝိဘာဝေန္တံ ပဝတ္တတိ, တဒညေသဥ္စ သတိပိ ပစ္စယဘာဝေ သော တဿ သာရမ္မဏသဘာဝတာယ ယံ ကိဥ္စိ အနာလမ္ဗိတွတ ပဝတ္တိတုံ အသမတ္ထဿ ဩလုဗ္ဘပဝတ္တိကာရဏဘာဝေန အာလမ္ဗနီယတော အာရမ္မဏံ နာမ, တဿ ယသ္မာ ယထာ တထာ သဘာဝူပလဒ္ဓိ ဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယလာဘော, တသ္မာ စက္ခုဝိညာဏံ ရူပံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တမာနံ တဿ သဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တမေဝ ပဝတ္တတိ။ သာ စဿ ဣ္ကန္ဒြိယာဓီနဝုတ္တိကဿ အာရမ္မ ဏသဘာဝူပလဒ္ဓိ န ဧကဒွိကလာပဂတဝဏ္ဏဝသေန ဟောတိ, နာပိ ကတိပယကလာပဂတဝဏ္ဏဝသေန, အထ ခော အာ ဘောဂာနုရူပံ အာပာထဂတဝဏ္ဏဝသေနာတိ အနေကမေဝ ရူပံ သံဟစ္စကာရိတာယ ဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဒ ဿေန္တော **''ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ''** န္တိ ဗဟုဝစနဝသေနာဟ။

ယံ ပန **ပဋ္ဌာနေ** (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၂ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ) “ရူပာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ ဝုတ္တံ, တံ ယာဒိသံ ရူပာယတနံ စက္ခုဝိညာဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယော, တာဒိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကီဒိသံ ပန တန္တိ ? သမုဒိတန္တိ ဟာကဗ္ဗောယမတ္ထော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ယဒေကေ ဝဒန္တိ “အာယတနသလ္လက္ခဏဝသေန စက္ခုဝိညာဏာဒယော သလ္လက္ခဏဝိသယာ, န ဒဗ္ဗသလ္လက္ခဏဝသေနာ”တိ, တမ္ပိ သုဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ န စေတ္ထ သမုဒာယာရမ္မဏတာ အာသင်္ကိတဗ္ဗာ သမုဒာယာဘောဂဿေဝ အဘာဝတော, သမုဒိတာ ပန ဝဏ္ဏဓမ္မာ အာရမ္မဏပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ကထံ ပန ပစ္စေကံ အသမတ္ထာ သမုဒိတာ အာရမ္မဏပစ္စယာ ဟောန္တိ။ န ဟိ ပစ္စေကံ ဒဋ္ဌုံ အသက္ကောန္တာ အန္ဓာ သမုဒိတာ ပဿန္တီတိ? နယိဒမေကန္တိကံ ဝိသုံ ဝိသုံ အသမတ္ထာနမ္ပိ သိဝိကာဝဟနာဒီသု သမတ္ထတာယ ဒဿနတော။ ကေသာဒီနဉ္စ ယသ္မိံ ဌာနေ ဌိတာနံ ပစ္စေကံ ဝဏ္ဏံ ဂဟေတုံ န သက္ကာ, တသ္မိံယေဝ ဌာနေ သမုဒိတာနံ တံ ဂဟေတုံ သက္ကာတိ ဘိယျောပိ တေသံ သံဟစ္စကာရိတာ ပရိဗျတ္တာ။ ဧတေန ကိံ စက္ခုဝိညာဏဿ ပရမာဏုရူပံ အာရမ္မဏံ, ဥဒါဟု တံသမုဒာယောတိအာဒိကာ စောဒနာ ပဋိက္ခိတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **“သောတဉ္စ, အာဝုသော, ပဋိစ္စာ”** တိအာဒီသုပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **စက္ခုဝိညာဏံ နာမာ**တိ စက္ခုနိဿိတရူပဝိဇာနနလက္ခဏံ စက္ခုဝိညာဏံ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိယာ တိ စက္ခု, ရူပံ, စက္ခုဝိညာဏန္တိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိယာ သမောဓာနေန။ **ဖဿော နာမာ**တိ အရူပဓမ္မောပိ သမာနော အာရမ္မဏေ ဖုသနာကာရေနေဝ ပဝတ္တနတော ဖုသနလက္ခဏော ဖဿော နာမ ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **သဟဇာတာဒိဝသေနာ**တိ စက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာယ သဟဇာတအညမညာဒိဝသေန, အနန္တရာယ အနန္တရာဒိဝသေန, ဣတရာယ ဥပနိဿယဝသေန ပစ္စယဘာဝတော **ဖဿပစ္စယာ** ဖဿကာရဏာ **ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ** ။ အနုဘဝနသမကာလမေဝ အာရမ္မဏဿ သဉ္ဇာနနံ ဟောတီတိ **“တာယ ဝေဒနာယ ယံ အာရမ္မဏံ ဝေဒေတိ, တဒေဝ သညာ သဉ္ဇာနာတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ စက္ခုဒွါရိကာ ဓမ္မာ ဣဓာဓိပ္ပေတာတိ တဒနုသာရေန ပန အပရာပရုပ္ပန္နာနံ ဝေဒနာဒီနံ ဂဟဏေ သတိ, ယန္တိ တ ကာရဏဝစနံ, ယသ္မာ အာရမ္မဏံ ဝေဒေတိ, တသ္မာ တံ သဉ္ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ န ဟိ အသတိ ဝေဒယိတေ ကအာစိ သညုပ္ပတ္တိ အတ္ထိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ သညာယ ဟိ ယထာသညာတံ ဝိဇ္ဇမာနံ, အဝိဇ္ဇမာနံ တ အာရမ္မဏံ ဝိတက္ကဝသေန ပရိကပ္ပေတိ, ယထာပရိကပ္ပိတဉ္စ တံ ဒိဋ္ဌိတဏှာမာနမညနာဟိ မညမာနော ပပဉ္စေတီတိ ဝုတ္တော။ တေနေတဟ “ပထဝိံ ပထဝိတော သဉ္ဇာနာ”တိ, “ပထဝိံ ပထဝိတော သညတွာ ပထဝိံ မညတီ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၂), “တက္ကဉ္စ ဒိဋ္ဌိသု ပကပ္ပယိတွာ, သစ္စံ မုသာတိ ဒွယဓမ္မမာဟူ”တိ (သု. နိ. ၈၉၂; မဟာနိ. ၁၂၁) စ။ ဗလပ္ပတ္တပပဉ္စဝသေနေတယမတ္ထဝဏ္ဏနာ ကတာ, **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ပရိဒုဗ္ဗလဝသေန။

စက္ခုရူပာဒီဟိ ကာရဏေဟီတိ စက္ခုဝိညာဏဖဿဝေဒနာသညာဝိတက္ကေဟိ ကာရဏဘူတေဟိ။ အကာရဏဘူတာနမ္ပိ တေသံ အတ္ထိတာယ ကာရဏဂ္ဂဟဏံ။ ပရိညာတာ ဟိ တေ အကာရဏံ။ တေနာဟ **“အပရိညာတကာရဏာ”**န္တိ။ တီဟိပိ ပရိညာဟိ အပရိညာတဝတ္ထုကံ။ **အဘိဘဝန္တီ** တိ အဇ္ဈောတ္ထရန္တိ။ **သဟဇာတာ ဟောန္တိ** တိ ဧတ္တ “စက္ခုသမ္ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ ကုသလော’တိအာဒိဝစနတော ဝေဒနာသညာ အသဟဇာတာပိ ဂဟေတဗ္ဗာ။ **ယဒိ ဧဝန္တိ** “ပပဉ္စေတီ”တိ ဧတ္တ ယဒိ ပဉ္စဒွါရဇဝနသဟဇာတာ ပပဉ္စသင်္ခါ အဓိပ္ပေတာ တာသံ ပစ္စုပ္ပန္နဝိသယတ္တာ, **ကသ္မာ အတီတာနာဂတဂ္ဂဟဏံ ကတ**န္တိ စောဒေတိ။ ဣတရော **“တထာ ဥပ္ပဇ္ဇနတော”** တိအာဒိနာ ပရိဟရတိ။ တတ္ထ **တထာ ဥပ္ပဇ္ဇနတော** တိ ယထာ ဝတ္တမာနကာလေ, ဧဝံ အတီတကာလေ အနာဂတကာလေ စ စက္ခုဒွါရေ ပပဉ္စသင်္ခါနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော အတီတာနာဂတဂ္ဂဟဏံ ကတံ, န အတီတေသု, အနာဂတေသု တ စက္ခုရူပေသု စက္ခုဒွါရိကာနံ တာသံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။

မနဉ္စာဝုသော, ပဋိစ္စာ တိ ဧတ္တ ဒုဝိဓံ မနံ ကေဝလံ ဘဝင်္ဂံ, သာဝဇ္ဇနံ တ။ ဒုဝိဓာ ဟိ ကထာ။ ဥပ္ပတ္တိဒွါရကထာယံ ဒွိက္ခတ္တုံ စလိတံ ဘဝင်္ဂံ မနောဒွါရံ နာမ, စက္ခာဒိ ဝိယ ရူပာဒိနာ ယေန တံ ဃဋ္ဋိတံ တတ္ထ ဥပရိ ဝိညာဏုပ္ပတ္တိယာ ဒွါရဘာဝတော။ ပစ္စယကထာယံ သာဝဇ္ဇနဘဝင်္ဂံ, “မနောသမ္ဖဿပစ္စယာ အတ္ထိ ကုသလော”တိအာဒီသု ဟိ သာဝဇ္ဇနမနောသမ္ဖဿော ဣစ္ဆိတော, န ဘဝင်္ဂမနောသမ္ဖဿော အသမ္ဘဝတော။ တတ္ထ ပဌမနယံ သန္ဓာယာဟ **“မနန္တိ ဘဝင်္ဂစိတ္တ”** န္တိ။ **ဓမ္မေတိ တေဘူမကဓမ္မာရမ္မဏ** န္တိ ဣမိနာ သဘာဝဓမ္မေသု ဧဝ ကိလေသုပ္ပတ္တီတိ ကေစိ, တဒယုတ္တံ တဒုပဟာနာယပိ ပညတ္တိယာ ဓမ္မာရမ္မဏတာယ ဝုတ္တတ္တာ။ ဣဓ ပန တေဘူမကာပိ ဓမ္မာ လဗ္ဘန္တီတိ ဒဿနတ္ထံ **“တေဘူမကဓမ္မာရမ္မဏ”** န္တိ ဝုတ္တံ, န ပညတ္တိယာ အနာရမ္မဏတ္တာ။ ဧဝဉ္စေတံ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ, အညထာ အကုသလစိတ္တုပ္ပာအ အနာရမ္မဏာ နာမ သိယုံ။ ဥပ္ပတ္တိဒွါရကထာယံ စက္ခုဝိ

ညာဏာဒိ ဝိယ အာဝဇ္ဇနမ္ပိ ဒွတ္တရပက္ခိကမေတတိ ဝုတ္တံ **“မနောဝိညာဏန္တိ အာဝဇ္ဇနံ တ”** တိ။ ပစ္စယကထာယံ ပန အာဝဇ္ဇနံ ဂဟိတန္တိ **“ဇဝနံ တ”**တိ ဝုတ္တံ။ နယဒွယေ ဓမ္မာနံ သဟဇာတဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ **“အာဝဇ္ဇနေ ဂဟိ တေ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ယုတ္တမေတ** တိ နိပ္ပရိယာယတော ယုတ္တမေဝ။

သော ယာဝ န ပစ္စယပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ, တာဝ ပညတ္တိမုခေနေဝ သဘာဝဓမ္မာ ပညာယန္တိ ပစ္စေကံ အပညာ ပနေတိ အာဟ **“ဖဿော နာမ ကောဧ ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတီ”** တိ။ **ဇဝံ ဖဿပညတ္တိံ ပညပေဿတီ** တိ ပညပေတ္ဝတ တဗ္ဗိသယဒဿနံ ဉာဏံ ဥပ္ပာဒေဿတိ။ **ကြမသိ သတိ ကြဒံ ဟောတီ** တိ ကြမသိ စက္ခုအာဒိကေ ပစ္စယေ သတိ ကြဒံ ဖဿာဒိကံ ပစ္စယုပ္ပန္နံ ဟောတိ။ **ဒွတဒသာယတနဝသေနာ**တိ ဒွတဒသန္နံ အာယတနာနံ ဝသေန အာဂတေန ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒနယဝသေန။ **ဒွတဒသာယတနပဋိက္ခေပဝသေနာ** တိ “ကြမသိ အသတိ ကြဒံ န ဟောတီ”တိ ပစ္စယာဘာဝပစ္စယုပ္ပန္နာဘာဝဒဿနက္ကမေ ဒွတဒသန္နံ အာယတနာနံ ပဋိက္ခေပဝသေန။

သာဝကေန ပဥှော ကထိတောတိ အယံ ပဥှော သာဝကေန ကထိတော, ကြတိ ကြမိနာ ကာရဏေန မာ နိက္ကင္ခာ အဟုဝတ္ထ။ အထ တ သံခိတ္တေန ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရေန ဝိဘဇန္တေန တေဒဂ္ဂေ ဌပိတေန မဟာသာဝကေန ပဥှော ကထိတောတိ ကြမိနာ ကာရဏေန တေသိ ပဥှော မာ နိက္ကင္ခာ အဟုဝတ္ထ, ပဟေရညိကေ သတိ ကဟာပဏံ သယံ နိစ္ဆိနန္တာ ဝိယ အဟုတ္ဝတ ဘဂဝတော ဧဝ သန္တိကေ နိက္ကင္ခာ ဟောထ။

၂၀၅. အာကရောန္တိ ဖလံ တာယ တာယ မရိယာဒာယ နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ **အာကာရာ,** ကာရဏာနိ။ **ဟဋ္ဌိယေက္ကကာ ရဏေဟီ**တိ ဆန္နံ ဒွတရာနံ ဝသေန ဝိသုံ ဝိသုံ ပပဥ္စကာရဏာဿ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဝုတ္တံ။ အထ တ ယဒိပိ ယတ္တကေဟိ ဓ မ္မေဟိ ယံ ဖလံ နိဗ္ဗတ္တတိ, တေသံ သမုဒိတာနံယေဝ ကာရဏာဘာဝေ သာမဂ္ဂိယာဝ ဖလုပ္ပတ္တိတော, တထာပိ ပစ္စ စေကံ တဿ ကာရဏမေတတိ ကတ္ဝတ ဝုတ္တံ **“ဟဋ္ဌိယေက္ကကာရဏေဟီ”** တိ။ **ပဒေဟီ**တိ နာမာဒိပဒေဟိ စေဝ တံသ မုဒာယဘူတေဟိ တက္ကေဟိ စ။ တေနာဟ **“အက္ခရသမ္ပိဏ္ဍနေဟီ”** တိ။ အက္ခရာနိယေဝ ဟိ အတ္ထေသု ယထာဝစ္စံ့ ပဒတက္ကဘာဝေန ပရိစ္ဆိန္ဒန္တိ။ **ဗျဥ္ဇနေဟီ** တိ အတ္ထဿ အဘိဗျဥ္ဇနတော ဗျဥ္ဇနသညိတေဟိ ဝဏ္ဏေ ဟိ။ တာနိ ပန ယသ္မာ ပရိယာယဿ အက္ခရဏတော “အက္ခရာနိ”တိ ဝုစ္စန္တိ, တသ္မာ အာဟ **“အက္ခရေဟီ”** တိ။ ဧ တ္ထ စ ကြမေဟိ အာကာရေဟိ ကြမေဟိ ပဒဗျဥ္ဇနေဟိ ပပဥ္စသမုဒာစာရဿ ဝဏ္ဏဿ စ ဝိဝဏ္ဏဿ စ ဒဿနအတ္ဝ ထော ဝိဘတ္တောတိ ယောဇနာ။ **ပဏ္ဏိစ္စေနာ** တိ ပညာယ။ “ကိတ္တာဝတာ နု ခော, ဘန္တေ, ပဏ္ဍိတော ဟောတိ ? ယ တော ခော ဘိက္ခု ဓာတုကုသလော စ ဟောတီ”တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၄) အာဒိသုတ္တပဒဝသေန ပဏ္ဍိတလက္ခဏံ ဒဿေန္ဝ တော **“စတူဟိ တ ကာရဏေဟီ”**တိအာဒိမာဟ။ သစ္စပဋိဝေဓဝသေန ပဏ္ဍိစ္စံ ဒဿိတန္တိ ပဋိသမ္ဘိဒာဝသေန မဟာ ပညတံ ဒဿေတုံ **“မဟာန္တေ အတ္ထေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဂုဠပူဝန္တိ ဂုဠေ မိဿိတ္ဝတ ကတပူဝံ။ **ဗဒ္ဓသတ္တုဂုဠက** န္တိ မဓုသက္ခရာဟိ ပိဏ္ဍိကတံ သတ္တုပိဏ္ဍံ။ **အသေစိတဗ္ဗ ဗကံ** မဓုအာဒိနာ ပဂေဝ တေဟိ သမယောဇိတဗ္ဗတ္တာ။ **စိန္တကဇာတိကော** တိ ဓမ္မစိန္တာယ စိန္တကသဘာဝတော။ **သဗ္ဗညုတညာဏေနေဝဿာ** တိ သဗ္ဗညုတညာဏေနေဝ အဿ သုတ္တဿ ဂုဏံ ပရိစ္ဆိန္ဒာပေတ္ဝတ နာမံ ဂဏှာပေဿာမိ။

မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. ဒွေဓာဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၆. **ဒွေဓ ဒွေဓ ဘာဂေ**တိ ဒွေဓ ဒွေဓ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္ဝတ။ ကာမစ္ဆန္ဒ “ကြမံ ဧကံ ဘာဂမကာသိံ, ကြမံ ဒုတိယဘာဂမကာသိ”န္တိ ဝစနတော သဗ္ဗေပိ ဝိတက္ကာ သံကိလေသတေအနဝိဘာဂေန ဒွေဓဝ ဘာဂ ကတာ, အပရာပ ရုပ္ပတ္တိယာ ပနေတေသံ အဘိဏှဟာစာရံ ဥပာဒာယ ဟဋ္ဌိယံ “ဒွဓိ ကတ္ဝတ”တိ အာမေဍိတဝစနန္တိ **“ဒွေဓ ဒွေဓ ဘာ ဂေ ကတ္ဝတ”**တိ အာမေဍိတဝစနဝသေနေဝ ဝုတ္တော။ အထ တ ဘာဂဒွဝယဿ သပ္ပဋိဘာဂတာယ တတ္ထ ယံ ယံ ဒွ ယမ္ပိ ခော ဥဇုဝိပစ္စနီကံ, တံ တံ ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဟေတုကာမော ဘဂဝ အာဟ “ဒွဓိ ကတ္ဝတ ဝိတက္ကေ ဝိဟာရေယျ”န္တိ။ ဇဝံ ပန စိန္တေတ္ဝတ တတ္ထ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ သမ္မာဝိတက္ကာနဥ္စ အနေဝသေသံ အသင်္ဂရတော စ ဂဟိတဘာဝံ ဒ ဿေန္တော **“ကြမံ ဧကံ ဘာဂမကာသိံ, ကြမံ ဒုတိယဘာဂမကာသိ”**န္တိ အတောစ။ **ကာမပဋိသံယုတ္တော** တိ ကာမရာဂ

သင်္ခါတေန ကာမေန သမ္ပယုတ္တော, ကာမေန ပဋိဗဒ္ဓော တ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ဝိသေသော – ဗျ ယာပဇ္ဇတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ **ဗျာပါဒေါ,** အေသော။ ဝိဟိံသတိ တေယ သတ္တေ, ဝိဟိံသနံ တ တေသံ တေန္တိ **ဝိဟိံ သာ,** ပရေသံ ဝိဟေဌနာကာရေန ပဝတ္တဿ ကရုဏာပဋိပက္ခဿ ဟာပဓမ္မဿေတံ အဓိဝစနံ။ **အဗျာပတ္တန္တိ** အဗျာပတ္တ မ္မာရမ္မဏာမာဟ။ **ဗဟိဒ္ဓာ** တိ ဗာဟိရဓမ္မာရမ္မဏံ။ **ဩဠာရိကောတိ** ဗဟလကာမရာဂဒိပဋိသံယုတ္တော။ တဗ္ဗိပရိယာ ယေန **သုခုမော။ ဝိတက္ကော အကုသလပက္ခိကောယေတ** တိ ဣမိနာ ဝိတက္ကဘာဝသာမညေန တတ္ထာပိ အကုသလ ဘာဝသာမညေန ဧကဘာဂကရဏံ, န ဧကစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နတာဒိဝသေနာတိ ဒဿေတိ။

နေက္ခမ္မံ ဝုစ္စတိ လောဘတော နိက္ခန္တတ္တာ ပဌမဇ္ဈာနံ, သဗ္ဗာကုသလေဟိ နိက္ခန္တတ္တာ သဗ္ဗံ ကုသလံ။ ဣခ ပန ကာမဝိတက္ကပဋိပက္ခဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ အာဟ **"ကာမေဟိ နိဿဋ္ဌော နေက္ခမ္မပဋိသံယုတ္တော ဝိတ က္ကော"**တိ။ **သောတိ** နေက္ခမ္မဝိတက္ကော။ **ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနာ** တိ ပဌမသမန္နာဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနံ ဧတ္ထုပ္ပန္နော ဝိတက္ကော နေက္ခမ္မဝိတက္ကောယေဝ။ **ပဌမဇ္ဈာန** န္တိ စ ဣဒံ တတော ပရံ ဝိတက္ကာဘာဝတော ဝု တ္တံ။ န ဗျာပဇ္ဇတိ စိတ္တံ ဧတေန, ဗျာပါဒဿ တ ပဋိပက္ခောတိ **အဗျာပါဒေါ,** မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂေ မေတ္တာဘာဝနာရမ္ဘော။ န ဝိဟိံသန္တိ တေယ, ဝိဟိံသာယ တ ပဋိပက္ခောတိ **အဝိဟိံသာ,** ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေ ကရုဏာ ဘာဝနာရမ္ဘော။

မဟာဗောဓိသတ္တာနံ မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခန္တကာလတော ပဋ္ဌာယ လဒ္ဓာဝသရာ သမ္မာသင်္ကပ္ပာ ဥပရူပရိ သတိ သေသံ ပဝတ္တန္တီတိ အာဟ **"ဆဗ္ဗဿာနိ။ပေ။ ပဝတ္တိံသူ"** တိ။ ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ပုဗ္ဗတသနာဝသေန သတိသမ္မောသတော ကအာစိ မိစ္ဆာဝိတက္ကလေသောပိ ဟောတိယေတတိ တံ ဒဿေတုံ **"သတိသမ္မောသေန။ပေ။ တိဌ န္တိ"**တိ အာဟ။ ယထာ နိစ္စပိဟိတေပိ ဂေဟေ ကအာစိ တတဟနေ ဝိဝဋ္ဋမတ္တေ လဒ္ဓာဝသရော တတော အန္တော ပဝိ သေယျ, ဧဝံ ဂုတ္တိန္ဒြိယေပိ ဗောဓိသတ္တသန္တာနေ သတိသမ္မောသဝသေန လဒ္ဓာဝသရော အကုသလဝိတက္ကော ဥပ္ ပဇ္ဇိ, ဥပ္ပန္နော စ ကုသလတရံ ပစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ အဌာသိ, အထ မဟာသတ္တော တံမုဟုတ္တုပ္ပန္နမေဝ ပဋိဝိနောဒေတ္ဝာ တ တေသံ အာယတိံ အနုပ္ပာဒာယ "ဣမေ မိစ္ဆာဝိတက္ကာ, ဣမေ သမ္မာဝိတက္ကာ"တိ ယာထာဝတော တေ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ တ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ အဝသရံ အဒေန္တော သမ္မာဝိတက္ကေ ပရိဝဓေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **"မယှံ ဣမေ"**တိအာဒိ။

၂၀၇. ပမာဒေ နာမ သတိဝိပ္ပဝါသောတိ အာဟ **"အပ္ပမတ္တဿာတိ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသေ ဌိတဿာ"** တိ။ **အာတာပိဝီရိယဝတ္တဿာ** တိ ကိလေသာနံ နိဂ္ဂဏှနဝီရိယဝတော။ **ပေသိတစိတ္တဿာ** တိ ဘဝဝိမောက္ခာယ ဝိဿ သဋ္ဌစိတ္တဿ ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ နိရပေက္ခဿ။ **"ဧဝံ ပဋိဟကတိကော ဓာတော"**တိ အတ္တနော အတ္တဘာဝံ နိဿ သာယ ပဝတ္တံ သောမနဿာကာရံ ဂေဟဿိတသောမနဿပက္ခိကံ အကာသိ, ပညာမဟန္တတာယ သုခုမဒဿိ တာ။

အပရိညာယံ ဌိတဿာ တိ န ပရိညာယံ ဌိတဿ, အပရိဂ္ဂဟိတပရိညဿာတိ အတ္ထော။ **ဝိတက္ကော။ပေ။ ဧ တာနိ တီဏိ နာမာနိ လဘတီ**တိ တာဒိသဿ ဥပ္ပန္နော မိစ္ဆာဝိတက္ကော ယထာရဟံ အတ္တဗျာဗာဓကော ဥဘယဗျ ယာဗာဓကော စ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗော တံ သဘာဝတနတိဝတ္တနတောတိ အဓိပ္ပာယော။ အနုပ္ပန္နာနုပ္ပာဒဥပ္ပန္န ပရိဟာနိနိမိတ္တတာယ ပညံ နိရောဓေတီတိ **ပညာနိရောဓိကော။** တေနာဟ **"အနုပ္ပန္နာယာ"** တိအာဒိ။ **နတ္ထိဘာဝံ ဂစ္ဆ တီ**တိ ပဋိသင်္ခါနဗလေန ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနမာဟ။ **နိရုဇ္ဈတီ** တိအာဒီဟိပိ တဒေဝ ဝဒတိ။ **ဝိဂတန္တန္တိ**အာဒီဟိ ပန သမူလံ ဥဒ္ဓဋံ ဝိယ တအာ အပ္ပဝတ္တနကံ အကာသိန္တိ ဝဒတိ။

၂၀၈. **စိတ္တဝိပရိဏာမဘာတေ** စိတ္တဿ အညထတ္တံ ပကတိစိတ္တဝိဂမော။ **အနေကဂ္ဂတာကာရော** ဝိက္ခေ ပေါ။ တတ္ထ ဝိတက္ကေန စိတ္တံ ဝိဟညမာနံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"တံ ဂဟေတွာ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ အကာ သီ"**တိ။ **ကာရုညန္တိ** ပရဒုက္ခနိမိတ္တံ စိတ္တခေဒံ ဝဒတိ။ တေနေတဟ – "ပရဒုက္ခေ သတိ သာဓူနံ မနံ ကမ္ပေတီတိ ကရုဏာ"တိ (မ. နိ. ဋီ. ၁.၁; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁)။ န္တိ ကရုဏာယနဝသေန ပဝတ္တစိတ္တပကမ္ပနံ သန္ဓာယ **"ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝိဟိံသာဝိတက္ကော"တိ အာဟ,** န သတ္တေသု ဝိဟိံသာ ပဝတ္တတီတိ အဓိပ္ပာယော။

တေန တေန စဿာကာရေနာ တိ ယေန ယေန အာကာရေန ဘိက္ခုနာ အနုဝိတက္ကိတံ အနုဝိစာရိတံ, တေန တေန အာကာရေနသ္သ **စေတသော နတိ ဟောတိ**။ တေနေတဟ **"ကာမဝိတက္ကာဒီသူ"** တိအာဒိ။ **ပဟာသီတိ** ကာလဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ပဇဟတီ"**တိ။ ပဟာနံ ပနဿ သိဒ္ဓမေဝ ပဋိပက္ခဿ သိဒ္ဓတ္တာတိ ဒဿေတုံ **"ပဟာသီ"**တိ ဝုတ္တံ ယထာ "အသာမိဘောဂေ ကမိကာအာဒီယိံသူ"တိ။ **ဗဟုလမကာသီတိ** ဣတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဧဝမေဝံ နမတီတိ** ကာမဝိတက္ကသမ္ပယောကကာရမေဝ ဟောတိ, ကာမဝိတက္ကသမ္ပယုတ္တာကာရေန တ ပရိဏမတိ။ ကသနံ **ကိဋ္ဌံ,** ကသီတိ အတ္ထော, တန္နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ပန ကာရဏူပစာရေန သဿံ "ကိဋ္ဌ"န္တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"သဿသမ္ဗာဓေ"**တိ။ **စတ္တာရိ ဘယာနီ** တိ ဝဓဗန္ဓဇာနိဂရဟာနိ။ **ဥပဒ္ဒဝ** န္တိ အနတ္ထုပ္ပာဒဘာဝံ။ **လာမကန္တိ** နိဟီနဘာဝံ။ **ခန္ဓေသူတိ** အတ္တနော ခန္ဓေသု။ **ဩတာရန္တိ** အနုပ္ပဝေသံ ကိလေသာနံ။ သံကိလေသတော ဝိသုဇ္ဈနံ **ဝိသုဒ္ဓိ,** သာ ဧဝ **တေ အနန္တိ** အာဟ **"တေအနပက္ခန္တိ ဣဒံ တဿေဝ ဝေဝစန"** န္တိ။

၂၀၉. **သဗ္ဗကုသလံ နေက္ခမ္မံ** သဗ္ဗာကုသလပဋိပက္ခတာယ တတော နိဿဋတ္တာ။ **နိဗ္ဗာနမေဝ နေက္ခမ္မံ** သဗ္ဗကိလေသတော သဗ္ဗသင်္ခတတော စ နိဿဋတ္တာ။ **ကိဋ္ဌသမ္ဗာဓံ ဝိယ ရူပာဒိအာရမ္မဏံ** ပမာဒေ သတိ အနတ္ထုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော။ **ကူဋဂေါဏော ဝိယ ကူဋစိတ္တံ** ဒုဒ္ဒမဘာဝတော။ **ပဏ္ဍိတဂေါပာလကော ဝိယ ယောဂါဝစရော** ဥပါယကောသလ္လယောဂတော။ **စတုဗ္ဗိဓဘယံ ဝိယ မိစ္ဆာဝိတက္ကာ** သပ္ပဋိဘယဘာဝတော။ ပညာယ ဝုဒ္ဓိ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ပညာဝုဒ္ဓိကော** ။ ဝိဟညတိ စိတ္တံ ဧတေနာတိ ဝိဃာတော, စေတောဒုက္ခံ, တပ္ပက္ခိကော ဝိဃာတပက္ခိကော, န ဝိဃာတပက္ခိကောတိ **အဝိဃာတပက္ခိကော။ နိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကော** နိဗ္ဗာနဝဟော။ **ဥဿူာတီယေယျာ** တိ ဥဒ္ဒတံ သိယာ ဝိက္ခိတ္တဥဒ္ဓ ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ **သဏ္ဌပေမီ** တိ သမ္မဒေဝ ပဋ္ဌပေမိ။ ယထာ ပန ဌပိတံ သဏ္ဌပိတံ နာမ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **"သန္နိသီဒါပေမီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သန္နိသီဒါပေမီ** တိ သမာဓိပဋိပက္ခေ ကိလေသေ သန္နိသီဒါပေန္တော စိတ္တံ ကေစရဇ္ဈတ္တေ သန္နိသီဒါပေမိ။ အဇ္ဈတ္တဂ္ဂဘာတပဟာဒကေန **ဧကဂ္ဂံ ကရောမိ,** ယထာ အာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု အပ္ပိတံ ဟောတိ, **ဧဝံ သမ္မာ** သမ္မဒေဝ **အာဒဟာမိ** သမာဟိတံ ကရောမိ, ယသ္မာ တထာသမာဟိတံ စိတ္တံ သုဋ္ဌု အာရမ္မဏေ အာရောပိတံ နာမ ဟောတိ, န တတော ပရိပတတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သုဋ္ဌု အာရောပေမီတိ အတ္ထော"** တိ။ **မာ ဥဿူာတီယိတ္ထာ** တိ မာ ဟညိတ္ထ, မာ ဥဂ္ဃာတံ အတ္ထာတိ အတ္ထော။

၂၁၀. **သောမနဿဝေ။ပေ။ ဝုတ္တော** တိ ဣမိနာ ကိဋ္ဌာပိ ဧတံယေဝ ကုသလဝိတက္ကံ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိယ တိဝိတ္တေ သမ္မာဝတော တိဝိဓနာမိကံ ကတ္ဝာ ဒဿိတံ ဝိယ ဟောတိ, န ခော ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဗန္ဓပဝတ္တဥပ္ပါ ဥပဟာယ ဧ ကတ္တနယေန **"သောမနဿ ဗ္ဗာဟာဒပစ္စနီကဋ္ဌေနာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကေဇာတိယေသု ဟိ ကုသလစိတ္တေသု ဥပ္ပန္နော ဝိတက္ကော သမာနာကာရတာယ သော ဧတေတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ ယထာ "သာ ဧဝ တိတ္တိရီ, တာနိ ဧဝ ဩသဓာနီ"တိ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၂.၁၉)။ န ဟိ တအာ မဟာပုရိသဿ အသုဘမေတ္တာကရုဏာသန္နိဿယာ တေ ဝိတက္ကာ ဧဝံ ဝုတ္တာတိ။

သမာပတ္တိံ နိဿာယာ တိ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ, တတော ဝုဋ္ဌဟိတ္ဝာတိ အတ္ထော။ ဝိပဿနာပိ တရုဏာတိ ယောဇနာ။ **ကာယော ကိလမတိ** သမထဝိပဿနာနံ တရုဏတာယ ဘာဝနာယ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသဿ အလဗ္ဘမာနတ္တာ။ တေနာဟ **"စိတ္တံ ဟညတိ ဝိဟညတီ"** တိ။ **ဝိပဿနာယ ဗဟူပကာရာ သမာပတ္တိ,** တထာ ဟိ ဝုတ္တံ – "သမာဓိံ, ဘိက္ခဝေ, ဘာဝေထ, သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတီ"တိ (သံ. နိ. ၃.၅; ၄.၉၉; ၅.၁၀၇၁)။

ယထာ ဝိဿမဋ္ဌာနံ ယောဓာနံ ပရိဿမံ ဝိနောဒေတိ, တထာ ပရိဿမဝိနောဒနတ္ထံ ဖလကေဟိ ကာတဗ္ဗံ ဝိဿ သမဋ္ဌာနံ ဖလကကောဋ္ဌကော, သမာပတ္တိယာ ပန ဝိပဿနာ ဗဟုကာရတရာ သမာဓိပရိပန္ထကာနံ, သဗ္ဗေသမ္ပိ တ ကိလေသာနံ ဝိမထနေန ဒုဗ္ဗလဘာဝါပဇ္ဇနတော။ တေနာဟ **"ဝိပဿနာ ထာမဇာတာ သမာပတ္တိမ္ပိ ရက္ခတိ, ထာမဇာတံ ကရောတီ"**တိ။ နနု စေဝံ ဣတရီတရသန္နိဿယအသော အာပဇ္ဇတီတိ? နယိဒမေကန္တိကံ, ဣတရီတရသန္နိဿ သယာပိ ကိစ္စသိဒ္ဓိ လောကေ လဗ္ဘတီတိ ဒဿေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ကမန္တံ အာဟရေယျ တိ ကမသမီပံ ဥပနီတေသု။ **တောကတေတိ သတိ ဥပ္ပာဒနမတ္တမေဝ ကာတဗ္ဗံ** ယထာ ကတေ ရက္ခိတဗ္ဗာ, တဒဘာဝတော။ **တအာတိ** သမထဝိပဿနာနံ ထာမဇာတကာလေ။ အနုပဿနာနံ လဟုံ လဟုံ ဥပ္ပတ္တိံ သန္ဓာယ **"ကေပ္ပဟာရေနေဝ အာရုဠေဟာဝ ဟောတီ"** တိ ဝုတ္တံ, ကမေနေဝ ပန အနုပဿနာပဋ္ဌိဟဋ္ဌိ အာရောဟတိ။

၂၁၅. ဧဝံ ဘဂဝတာ အတ္တနော အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိံ, တာယ စ လဒ္ဓံ အနညသာဓာရဏံ ဝိသေသံ ဒဿေန္တော ပေတု သမ္ပတ္တိယာ သဒ္ဓိံ ဖလသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတွာ ဣာနိ သတ္တုပကာရသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတုံ **"သေယျထာပိ"** တိအာဒိ မာဟာတိ ဧဝံ ဧတ္ထ အနုသန္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အရညလက္ခဏာယောဂမတ္တေန **အရညံ**။ မဟာဝနတာယ **ပဝနံ**။ ပဝဍ္ဍဥဟိ ဝနံ ပဝနံ။ **စတူဟိ ယောဂေဟီ**တိ ဇိဃစ္ဆာပိပါသာဘယပဋိပတ္တိသင်္ခာတယောဂေဟိ။ **ခေမံ** အနုပဒ္ဒဝတံ။ သုဝတ္ထိ အနုပဒ္ဒဝံ အာဝဟတီတိ **သောဝတ္ထိကော** ။ ပီတိံ ကုဍ္ဍိ ဂမေတိ ဥပနေတီတိ **ပီတိဂမနီယော**။ ပီတံ ဟနတိတ္တံ ဂစ္ဆတီ တိ **ပီတဂမနီယော။ သာခာဒီဟီ**တိ ကဏ္ဍကသာခာကဏ္ဍကလတာဝနေဟိ။ အနာသယကမိတာယ ဥဒကာသန္နိရုဒ္ဓေပိ **အမဂ္ဂေ** ဝုတ္တော, ဣတရာနိ အပီတိဂမနီယတာယပိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဂဟနံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ဩကေမိဂလုဒ္ဒကဿ ကေစရေ စရတီတိ **ဩကစရော,** ဒီပကမိဂေ။ အရညေ မိဂေ ဒိသွာ တေဟိ သဒ္ဓိံ ပလာယေယျာတိ **ဒီဃရဇ္ဇုဗန္ဓနံ** ။

ဣမေ ဝသန္တီ တိ မိကနံ အာသယံ ဝဒတိ, တတော အာသယတော **ဣမိနာ မဂ္ဂေန နိက္ခမန္တိ။ ဧတ္ထ** **စရန္တီ** တိ ဧတသ္မိံ ဌာနေ ကေစရံ ဂဏှန္တိ။ **ဧတ္ထ** **ပိဝန္တီ** တိ ဧတသ္မိံ နိပာနတိတ္ထေ ဥဒကံ ပိဝန္တိ။ **ဣမိနာ မဂ္ဂေန ပဝိသန္တီ** တိ ဣမိနာ မဂ္ဂေန နိပာနတိတ္ထံ ပဝိသန္တိ။ **မဂ္ဂံ ပိဓာယာ** တိ ပကတိမဂ္ဂံ ပိဒဟိတွာ။ **န တာဝ ကိဉ္စိ ကရောတိ** အနဝသေသေ ဝနမိဂေ ဃာတေတုကာမော။

အဝိဇ္ဇာယ အညာဏာ ဟုတွာတိ အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတတ္တာ ဉာဏရဟိတာ ဟုတွာ, နန္ဒိရာဂေန ဥပနီတာ ရူပာရမ္မဏာ ဒီနိ အာဗန္ဓိတွာ။ ပလောဘနတော **ဩကစရံ နန္ဒိရာဂေ** တိ။ ဗျာမောဟနတော **ဩကစာရိကံ အဝိဇ္ဇာတိ ကတွာ ဒဿေတိ။ တေသန္တိ** ဩကစရောကစာရိကာနံ။ **သာခာဘင်္ဂေနာ** တိ တာဒိသေန လူခတရဂန္ဓေန သာခာဘင်္ဂေန။ **မနုဿဂန္ဓံ အပနေတွာ** တဿ သာခာဘင်္ဂဿ ဂန္ဓေန။ **သမ္မတ္တော** တိ သမ္မဒ္ဒိတော ဗျာမုဠှော။

ဗုဒ္ဓါနံ ခေမမဂ္ဂဝိစရဏံ ကုမ္မဂ္ဂပိဓာနဉ္စ **သဗ္ဗလောကသာဓာရဏမ္ပိ** အတ္ထတော ဝေနေယျပုဂ္ဂလာပေက္ခမေ တတိ ဒဿေန္တော **"အညာတကောဏ္ဍညာဒီနံ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလာန"** န္တိ အာဟ။ **ဉီဟတော**တိ သမူဟတော နီဟတောတိ အာဟ **"ဒွေဓာ ဆေတွာ ဟတိတော"**တိ။ **နာသိတာ**တိ အဒဿနံ ဂမိတာတိ အာဟ **"သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သမုစ္ဆိန္နာ"**တိ။ **ဟိတူပစာရန္တိ** သတ္တာနံ ဟိတစရိယံ။

ဒွေဓာဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. ဝိတက္ကသဏ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁၆. **ဒသကုသလကမ္မပထဝသေနာ**တိ ဣဒံ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဝဋ္ဋပါဒကသမာပတ္တိစိတ္တဿပိ ဣဓ အ ဓိစိတ္တဘာဝေန အနိစ္ဆိတတ္တာ။ တေနာဟ **"ဝိပဿနာပါဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တ"** န္တိ။ အထ တ အနုတ္တရိ မနုဿဓမ္မသင်္ဂဟိတမေဝ ကေဝလံ ''ပကတိစိတ္တ''န္တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော **"ဒသကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပန္နံ စိတ္တံ စိတ္တမေဝ"**တိ ဝတွာ ယဒေတ္ထ အဓိစိတ္တန္တိ အဓိပ္ပေတံ, တံ တဒေဝ ဒဿေန္တော **"ဝိပဿနာပါဒကအဋ္ဌသမာပတ္တိစိတ္တ"**န္တိ အာဟ။ ဣတရဿ ပနေတ္ထ ဝိဓိ န ပဋိသေဓေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိပဿနာယ သမ္ပယုတ္တံ အဓိစိတ္တန္တိ ကေစိ။ **အနုယုတ္တေနာ** တိ အနုပ္ပန္နဿ ဥပ္ပာဒနဝသေန, ဥပ္ပန္နဿ ပရိဗြူဟနဝသေ န အနု အနု ယုတ္တေန။ **မူလကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ ပာရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာနံ။ **ဂဟေတွာ ဝိဟရန္တော** တိ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော။ ဘာဝနာယ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တောပိ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တောယေဝ တဒတ္ထေပိ တံသဒ္ဒတောဟာရတော။

ယေဟိ ဖလံ နာမ ယထာ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ ပကပ္ပိယမာနံ ဝိယ ဟောတိ, **တာနိ နိမိတ္တာနိ** ။ တေနာဟ **"ကာရဏာနီ"**တိ။ **ကာလေန ကာလန္တိ ဧတ္ထ** **ကာလေနာ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနန္တိ အာဟ **"သမယေ သမယေ"**တိ။ **နနု စ။ ပေ။ နိရန္တရံ မနသိ ကာတဗ္ဗန္တိ** ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု စ ဘာဝနာယ ဝီထိပဋိပန္နတ္တာ အဗ္ဗုဒနီဟရဏဝိဓိံ ဒဿေန္တေန ဘဂဝတာ **"ပဉ္စ နိမိတ္တာနိ ကာလေန ကာလံ မနသိ ကာတဗ္ဗာနီ"** တိ အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါတိ? ''အဓိစိတ္တမနုယုတ္တေနာ''တိ ဝုတ္တတ္တာ အဝိစ္ဆေဒဝသေန ဘာဝနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော နာမာတိ စောဒကဿ အဓိပ္ပာယော။ ဣတရော ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တဿအာဒိကမ္မိကဿ ကအစိ ဘာဝနုပက္ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တတော စိတ္တဿ ဝိသောဓနတ္ထာယ ယထာကာလံ ဣမာနိ နိမိတ္တာနိ မနသိ ကာတဗ္ဗာနီတိ ''ကာလေန

ကာလ”န္တိ သတ္တာ အတေစာတိ ဒဿေန္တော **“ဟဋ္ဌိယဉှိ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကြမာနီ**တိ ကြမာနိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာနိ ပဉ္စ နိမိတ္တာနိ။ **အဇ္ဈတ္တ** န္တိ ဥပဒ္ဒဝံ။

ဆန္ဒသဟဂတာ ရာဂသမ္ပယုတ္တာ တိ တဏှာဟာဆန္ဒသဟဂတာ ကာမရာဂသမ္ပယုတ္တာ။ **ကြဒ္ဓာနိဋ္ဌအသမပေက္ခိတေသူ**တိ ကြဋ္ဌေသု ပိယေသု, အနိဋ္ဌေသု အပ္ပိယေသု, အသမံ အသမ္မာ ပေက္ခိတေသု။ **အသမပေက္ခန** န္တိ ဂေဟာသ္သိတအညာဏုပေက္ခာဝသေန အာရမ္မဏဿ အယောနိသော ဂဟဏံ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – “စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ မူဠှဿ ပုထုဇ္ဇနဿာ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၃၀၈)။ **တေ** ပရိဝိတက္ကာ။ **တတော နိမိတ္တတော အညန္တိ** တတော ဆန္ဒူပသံဟိတာဒိအကုသလဝိတက္ကုပ္ပတ္တိကာရဏတော အညံ နဝံ နိမိတ္တံ။ “မနသိကရောတော”တိ ဟိ ဝုတ္တံ, တသ္မာ အာရမ္မဏံ, တာဒိသော ပုရိမုပ္ပန္နော စိတ္တုပ္ပဝတ္တိအာကာရော တ နိမိတ္တံ။ **ကုသလနိဿိတံ နိမိတ္တန္တိ** ကုသလစိတ္တုပ္ပဝတ္တိကာရဏံ **မနသိ ကာတဗ္ဗံ** စိတ္တေ ဌပေတဗ္ဗံ, ဘာဝနာဝသေန စိန္တေတဗ္ဗံ, စိတ္တသန္တာနေ တ သင်္ကမိတဗ္ဗံ။ အသုဘဉှိ အသုဘနိမိတ္တန္တိ။ သတ္တာရေသု ဥပ္ပန္နေ ဆန္ဒူပသံဟိတေ ဝိတက္ကေတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ **“အဒေသူပသဉှိတေ”**တိအာဒီသု ယထာရဟံ တံ တံ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **ယတ္ထ ကတ္ထစီ** တိ “သတ္တေသု သင်္ခါရေသူ”တိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ။ **ပဉ္စဓမ္မူပနိဿယော** တိ ပဉ္စဝိဓော ဓမ္မူပသံဟိတော ဥပနိဿယော။

ဧဝံ **“ဆန္ဒူပသဉှိတေ”** တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“ကြမဿ ဟတ္ထာတ သောဘနာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **“အသုဘတော ဥပသံဟရိတဗ္ဗ”** န္တိ ဝတွာ ဥပသံဟရဏာကာရဿ ဒဿနံ **“ကိမ္ပဟိ သာရတ္တောသီ”** တိ။ **ဆဝိရာဂေနာ**တိ ဆဝိရာဂတာယ ကာဋ္ဌသာမာဒိဝဏ္ဏနိဘာယ။ **ကုဖဋ္ဌပူရိတော**တိ ပက္ကေဟိ ကုဏပဖလေဟိ ပုဏ္ဏော။ “ကလိဖလပူရိတော”တိ တ ဟာဌော။

အဿာမိကတာဝကာလိကဘာဝဝသေနာ တိ ကြဒံ ပတ္တံ အနုက္ကမေန ဝဏ္ဏဝိကာရဋ္ဌေဝ ဇိဏ္ဏဘာဝဉ္စ ပတွာ ဆိဒ္ဒာဝဆိဒ္ဒံ ဘိန္နံ တ ဟုတွာ ကပာလနိဋ္ဌံ ဘဝိဿတိ။ ကြဒံ စီဝရံ အနုပုဗ္ဗေန ဝဏ္ဏဝိကာရံ ဇိဏ္ဏတဉ္စ ဥပဂန္တွာ ဟာဒပုဉ္ဆနစောဠကံ ဟုတွာ ယဋ္ဌိကောဋိယာ ဆဍ္ဍနီယံ ဘဝိဿတိ။ သစေ ပန နေသံ သာမိကော ဘဝေယျ, န နေသံ ဧဝံ ဝိနဿိတုံ ဒဒေယျာတိ ဧဝံ အဿာမိကဘာဝဝသေန, “အနဒ္ဓနိယံ ကြဒံ တာဝကာလိက”န္တိ ဧဝံ တာဝကာလိကဘာဝဝသေန စ မနသိကရောတော။

အာဃာတဝိနယ။ပေ။ ဘာဝေတဗ္ဗာ တိ – “ပဉ္စိမေ, ဘိက္ခဝေ, အာဃာတပဋိဝိနယာ။ ယတ္ထ ဟိ ဘိက္ခုနော ဥပ္ပန္နော အာဃာတော သဗ္ဗသော ပဋိဝိနေတဗ္ဗော”တိအာဒိနာ နယေန အာဂတဿ **အာဃာတဝိနယသုတ္တဿ** (အ. နိ. ၅.၁၆၁) စေဝ **ကကစူပမောဝါဒ**(မ. နိ. ၁.၂၂၂-၂၃၃) **ဆတလာတူပမာဒီနဉ္စ** (ကြတိဝု. ၉၁) ဝသေန အာဃာတံ ပဋိဝိနောဒေတွာ မေတ္တာ ဘာဝေတဗ္ဗာ။

ဂရုသံတသောတိ ဂရုံ ဥပနိဿာယ တသော။ **ဥဒ္ဒေသော** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ ဥဒ္ဒိသာပနဋ္ဌေဝ ဥဒ္ဒိသနဉ္စ။ **ဥဒ္ဒိဋ္ဌပရိပုစ္ဆနန္တိ** ယထာဥဂ္ဂဟိတဿ ဓမ္မဿ အတ္ထပရိပုစ္ဆာ။ **ပဉ္စ ဓမ္မူပနိဿာယာ** တိ ဂရုသံတသာဒိကေ ပဉ္စ ဓမ္မေ ပဋိစ္စ။ **မောဟဓာတူ**တိ မောဟော။

ဥပနိဿိတဗ္ဗာ တိ ဥပနိဿယိတဗ္ဗာ, အယမေဝ တ ဟာဌော။ **ယတ္တပ္ပဋိယတ္တော** တိ ယတ္တော စ ကမပ္ပဝေသနာပုစ္ဆာကရဏေသု ဥဿုက္ကံ အာပန္နော သဇ္ဇိတော စ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **အထဿ မောဟော ပဟီယတီ** တိ အဿ ဘိက္ခုနော ဧဝံ တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တဿ ပစ္ဆာ သော မောဟော ဝိဂစ္ဆတိ။ **ဝေမ္ဘီ** တိ ဧဝံ ဥဒ္ဒေသေ အပ္ပမဇ္ဇနေနပိ။ ပုန **ဝေမ္ဘီ** တိ အတ္ထပရိပုစ္ဆာယ ကင်္ခါဝိနောဒနေပိ။ **တေသု တေသု ဌာနေသု အတ္ထော ဟာကဋ္ဌော ဟောတီ**တိ သုယျမာနဿ ဓမ္မဿ တေသု တေသု ပဒေသု “ကြမ သီလံ ကထိတံ, ကြမ သမာဓိ, ကြမ ပညာ”တိ သော သော အတ္ထော ဝိဘူတော ဟောတိ။ ကြဒံ စက္ခုရူပာလောကာဒိ **ကြမဿ** စက္ခုဝိညာဏဿ **ကာရဏံ, ကြဒံ** သာလိဗီဇဘူမိသလိလာဒိ **ကြမဿ** သာလိအင်္ကုရဿ **ကာရဏံ။ ကြဒံ န ကာရဏန္တိ** တဒေဝ စက္ခုရူပာလောကာဒိ သောတဝိညာဏဿ, တဒေဝ သာလိဗီဇာဒိ ကုဒ္ရူသကင်္ကုရဿ န ကာရဏန္တိ ဌာနာဋ္ဌာနဝိနိစ္ဆယေ ဆေကော ဟောတိ။

အာရမ္မဏောသူ တိ ကမ္မဋ္ဌာနေသု။ **ကာမေ ဝိတက္ကာ** တိ ကာမဝိတက္ကာဒယော။ သဗ္ဗေ ကုသလာ ဓမ္မာ သဗ္ဗာ ကုသလပဋိပက္ခာတိ ကတ္ဝာ ''ပဟီယန္တိ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ န သဗ္ဗေ သဗ္ဗေသံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူတာတိ ''ပဟီယန္တိ တေ''တိ သာသင်္က ဝဒတိ။ တေနာဟ **''ကာမာနီ''**တိအာဒိ။

ကုသလနိဿိတ န္တိ ကုသလေန နိဿိတံ နိဿယိတဗ္ဗံ။ **ကုသလဿ ပစ္စယဘူတ** န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ, ကုသလုပ္ပတ္တိကာရဏံ ယထာဝုတ္တအသုဘနိမိတ္တာဒိမေဝ ဝဒတိ။ **သာရဖလကေ**တိ စန္ဒနမယေ သာရဖလကေ။ **ဝိသမာ ဏိ**န္တိ ဝိသမာကာရေန တတ္ထ ဌိတံ အာဏိံ။ **ဟနေယျာ** တိ ပဟာရေယျ နိက္ခာမေယျ။

၂၁၇. **အဋ္ဋော** တိ အာတုရော, ဒုက္ခိတော ဗာဓိတော။ **ဒုက္ခိတော** တိ သဉ္ဇာတဒုက္ခော။ **ကုဏပေန ကာရဏေနာ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတတာယ ကုသလပဋိပက္ခတာယ ဂေဟဿိတရာဂေန သရာဂတာယ စ **ဇေတေ အကုသလာ** ဝိညုဂရဟိတဗ္ဗတာယ ဇိဂုစ္ဆနီယတာယ စ **သာဝဇ္ဇာ** အနိဋ္ဌဖလတာယ နိရဿာဒသံဝတ္တနိယတာယ စ **ဒုက္ခဝိပာကာ** တိ ဇဝံ တေန တေန ကာရဏေန အကုသလာဒိဘာဝံ **ဥပပရိက္ခတော** ။

''အာတုရံ အသုစိံ ပူတိံ, ပဿ နန္ဒေ သမုဿယံ။
ဥဂ္ဃရန္တံ ပဂ္ဃရန္တံ, ဗာလာနံ အဘိနန္ဒိတ''န္တိ။ (အပ. ထေရီ ၂.၄.၁၅၇) –

ဝေမာဒိ **ကာယဝိစ္ဆန္ဒနီယကထာဒီဟိ** တ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန –

''တဿေဝ တေန ပာပိယော, ယော ကုဒ္ဓံ ပဋိကုဇ္ဈတိ။
ကုဒ္ဓံ အပ္ပဋိကုဇ္ဈန္တော, သင်္ဂါမံ ဇေတိ ဒုဇ္ဇယ''န္တိ။ (ထေရဂ. ၄၄၂) –

ဝေမာဒိ ပဋိဃဝူပသမနကထာဒိကာပိ သင်္ဂဏှာတိ။

၂၁၈. န သရဏံ **အသတိ,** အနနုဿရဏံ။ အမနသိကရဏံ **အမနသိကာရော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ နိသိန္နဿာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေနေဝ နိသိန္နဿ။ **ဥဂ္ဂဟိတော ဓမ္မကထာပဗန္ဓော** တိ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥပကာရော ဓမ္မကထာပဗန္ဓော။ **မုဋ္ဌိပောတ္ထကော** တိ မုဋ္ဌိပ္ပမာဏော ဟရိဟာရိယပောတ္ထကော။ **သမန္နာနေန္တေနာ** တိ သမန္နာဟရန္တေန။ **ဩကာသော န ဟောတိ** အာရဒ္ဓဿ ပရိယောသာပေတဗ္ဗတော။ အာရဒ္ဓဿ အန္တဂမနံ အနာရမ္ဘောတတိ ထေရတာအော။ **တဿာ** တိ ဥပဇ္ဈာယဿ။ **ပဗ္ဗာရသောခနံ** ကာယကမ္မံ, အာရဘန္တော ဇဝ ဝိတက္ကနိဂ္ဂဏှနတ္ထံ သံယုတ္တနိကာယသဇ္ဈာယနံ ဝစီကမ္မံ, ဒဿနကိစ္စပုဗ္ဗကမ္မကရဏတ္ထံ တေဇောကသိဏပရိကမ္မန္တိ တီဏိ ကမ္မာနိ အာစိန္နောတိ။ ထေရော တဿ အာသယံ ကသိဏဥ္စ သဝိသေသံ ဇာနိတွာ **''ကာမသိံ ဝိဟာရေ''** တိအာဒိမတေစ။ တေန ဿ ယထာဓိပ္ပာယံ သဗ္ဗံ သမ္ပာဒိတံ။ **အသတိပဗ္ဗံ နာမ** အသတိယာ ဝိတက္ကနိဂ္ဂဟဏဝိဘာဝနတော။

၂၁၉. **ဝိတက္ကမူလဘေဒံ ပဗ္ဗ** န္တိ ဝိတက္ကမူလဿ တမ္ဘူလဿ စ ဘေဒဝိဘာဝနံ ဝိတက္ကမူလဘေဒံ ပဗ္ဗံ။ ဝိတက္ကံ သင်္ခရောတီတိ ဝိတက္ကသင်္ခါရော, ဝိတက္ကပစ္စယော သုဘနိမိတ္တာဒီသုပိ သုဘာဒိနာ အယောနိသောမနသိကာရော။ သော ပန ဝိတက္ကသင်္ခါရော သံတိဋ္ဌတိ ဇတ္တောတိ **ဝိတက္ကသင်္ခါရသဏ္ဌာနံ,** အသုဘေ သုဘန္တိအာဒိ သညာဝိပလ္လာသော။ တေနာဟ **''ဝိတက္ကာနံ မူလဥ္စ မူလမူလဥ္စ မနသိ ကာတဗ္ဗ''** န္တိ။ **ဝိတက္ကာနံ မူလမူလံ ဂစ္ဆန္တဿာ** တိ ဥပပရိက္ခနဝသေန မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ မူလံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ ဉာဏဂတိယာ ဂစ္ဆန္တဿ။ ယာထာဝတော ဇာနန္တဿ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဝိတက္ကာ အဘိဏှံ နပ္ပဝတ္တန္တီတိ အာဟ **''ဝိတက္ကစာရော သိထိလော ဟောတီ''**တိ။ **တသ္မိံ သိထိလီ ဘူတေ မတ္ထကံ ဂစ္ဆန္တေ**တိ ဝုတ္တနယေန ဝိတက္ကစာရေ သိထိလဘူတေ, တသ္မိံ ဝိတက္ကာနံ မူလဂမနေ အနုက္ကမေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တိယာ မတ္ထကံ ဂစ္ဆန္တေ။ **ဝိတက္ကာ သဗ္ဗသော နိရုဇ္ဈန္တီ** တိ မိစ္ဆာဝိတက္ကာ သဗ္ဗေပိ ဂစ္ဆန္တိ န သမုဒာစရန္တိ, ဘာဝနာပာရိပူရိယာ တ အနဝသေသာ ပဟီယန္တိ။

ကဏ္ဍမူလေ ပတိတန္တိ သသကဿ ကဏ္ဍသမီပေ ကဏ္ဍသက္ခလိံ ပဟရန္တံ ဝိယ ဥပပတိတံ။ တဿ ကိရ သသကဿ ဟေဋ္ဌာ မဟာမူသိကာပိ ခတမဟာတဠံ ဥမင်္ဂသဒိသံ အဟောသိ, တေနဿ ဟာတေန မဟာသဒ္ဒော အဟောသိ။ **ပလာယိံသု** ''ပထဝီ ဥဒြီယတီ''တိ။ **မူလမူလံ ဂန္တွာ အနုဝိဇ္ဇေယျ** န္တိ ''ပထဝီ ဘိဇ္ဇတီ''တိ ယတ္ထာယံ

သသော ဥဋ္ဌိတော, တတ္ထ ဂန္တွာ တသ္မ မူလကာရဏံ ယံနူန ဝီမံသေယျံ။ ပထဝိယာ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌာနံ ဂတေ ''ကော ဇာနာတိ, ကိံ ဘဝိဿတိ''တိ သသော ''န သက္ကောမိ သာမိ''တိ အာဟ။ အာခ်ိပစ္စတော ဟိ ယာစနံ သဏ္ဍဟမုဒုကံ။ **ဒုဒ္ဒု ဒုဘာယတီ**တိ ဒုဒ္ဒုဘာတိ သဒ္ဒံ ကရောတိ။ အနုရဝဒဿနဥ္ဇေဟတံ။ **ဘဒ္ဒန္တေ** တိ မိဂရာဇဿ ပိယသမုဒာစာရော, မိဂရာဇ, ဘဒ္ဒံ တေ အတ္ထုတိ အတ္ထော။ **ကိမေတန္တိ** ကိံ ဇတံ, ကိံ တဿ မူလကာရဏံ? **ဒုဒ္ဒုဘာ** န္တိ ဣဒမ္ပိ တဿ အနုရဝဒဿနမေဝ။ ဇေန္တိ ယထာ သသကဿ မဟာပထဝီဘေဒနံ ရဝနာယ မိစ္ဆာကဟာသမုဋ္ဌာနံ အမူလံ, ဇဝံ ဝိတက္က စာရောပိ သဉ္ဉာဝိပလ္လာသသမုဋ္ဌာနော အမူလော။ တေနာဟ **''ဝိတက္ကာန''** န္တိအာဒိ။

၂၂၀. **အဘိဒ္ဒန္တ** န္တိ အဘိဘဝနဒန္တံ, ဥပရိဒန္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ဥပရိဒန္တ''** န္တိ။ သော ဟိ ဣတရံ မုသလံ ဝိယ ဥဒုက္ခလံ ဝိသေသတော ကဿစိ ခါဒနကာလေ အဘိဘုယျ ဝတ္တတိ။ **ကုသလစိတ္တေနာ** တိ ဗလဝသမ္မာသင်္ကပ္ပသမ္ပယုတ္တေန။ **အကုသလစိတ္တ** န္တိ ကာမဝိတက္ကာဒိသဟိတံ အကုသလစိတ္တံ။ **အဘိနိဂ္ဂဏှိတဗ္ဗ** န္တိ ယထာ တဿ အာယတိံ သမုဒာစာရော န ဟောတိ, ဇဝံ အဘိဘဝိတွာ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ, အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာ အာပာဒေတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ **ကေ စ တုမှေဟ** သတိပိ စိရကာလဘာဝနာယ ဇဝံ အဒုဗ္ဗလာ **ကော စာပံ** မမ သန္တိကေ လဒ္ဓုပ္ပတိဋ္ဌာ ဌေ ဝိယ ဌိတောပိ ဣာအနေဝ အပ္ပတိဋ္ဌေ ကရောန္တော ဣတိ ဇဝံ **အဘိဘဝိတွာ**။ တံ ပန အဘိဘဝနာကာရံ ဒဿေန္တော **''ကာမံ တစော စ''**တိအာဒိနာ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတဝီရိယပဂ္ဂဏှာနမာဟ။ **အတ္ထဒီပိက** န္တိ ကေန္တတော ဝိတက္ကနိဂ္ဂဏှာနတ္ထဇောတကံ။ **ဥပမန္တိ** ''သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ဗလဝ ပုရိသော''တိအာဒိကံ ဥပမံ။

၂၂၁. **ပရိယာယအနုဘာဇနီယ**န္တိ ယံ တံ အာဒိတော ''အဓိစိတ္တမနုယုတ္တေန ဘိက္ခုနာ ပဉ္စ နိမိတ္တာနိ ကာလေန ကာလံ မနသိ ကာတဗ္ဗာနိ''တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ, တတ္ထ တဿ နိမိတ္တဿ မနသိကရဏကာလပရိယာယအနဿ ဝသေန ဝိဘဇနံ။ နိဂမနံ တ ဇတံ, ယဒိဒံ ''ယတော ခေါ, ဘိက္ခဝေ''တိအာဒိ။ ယထာဝုတ္တဿ ဟိ အတ္ထဿ ပုန ဝစနံ နိဂမနန္တိ။ တထာပဋ္ဌိပန္နဿ တ ဝသီဘာဝဝိသုဒ္ဓိဒဿနတ္ထံ **''ယတော ခေါ, ဘိက္ခဝေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သတ္ထာစရိယော** တိ ခနုဗ္ဗေအာစရိယော။ ယထာ ဟိ သသနတော အသတ္ထမ္ပိ သတ္ထဂ္ဂဟဏေနေဝ သင်္ဂယှဟတိ, ဇဝံ ခနုသိပ္ပမ္ပိ ခနုဗ္ဗေဒပရိယာပန္နမေတတိ။

ပရိယာယတိ ပရိဝိတက္ကေတီတိ **ပရိယာယော**။ တရောတိ အာဟ **''ဝိတက္ကတရပထေသု''** တိ, ဝိတက္ကာနံ တရေန ပဝတ္တနမဂ္ဂေသု။ **စိဏ္ဏဝသီ** တိ အာသေဝိတဝသီ။ **ပဂုဏဝသီ**တိ သုဘာဝိတဝသီ။ သမ္မာဝိတက္ကံယေဝ ယထိစ္ဆိတံ တထာဝိတက္ကနတော, ဣတရဿ ပနဿ သေတုဃာတောယေဝတိ။

ဝိတက္ကသဏ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ သီဟနာဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၃. ဩပမ္မဝဂ္ဂေါ

၁. ကကစူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၂. **မောဠိန္တိ** ကေသရစနံ။ **ဝေဟာယသန္တိ** အာကာသေ။ **ရတနစင်္ကောဋ္ဌဝရေနာ**တိ ရတနသိလာမယဝရစင်္ကောဋ္ဌကေန သဟဿနေတ္တော သိရသာ ပဋိဂ္ဂဟိ။ "သုဝဏ္ဏစင်္ကောဋ္ဌကဝရေနာ"တိပိ (ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၂၃ ဒူရေနိဒါနကထာ; ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၂ အဝိဒူရေနိဒါနကထာ) ပါဌော။

သာတိ မောဠိ။ မောဠိ ဧတဿ အတ္ထီတိ မောဠိကော, မောဠိကော ဧဝ **မောဠိယော။ ဖဂ္ဂုနော**တိ ပန နာမံ။ **သဗ္ဗာ**တိ သမညာ။ ဝေလီယတိ ခဏမုဟုတ္တာဒိဝသေန ဥပဒိသီယတီတိ **ဝေလာ,** ကာလောတိ အာဟ **"တာယံ ဝေလာယံ။ပေ။ အယံ ကာလဝေလာ နာမာ"**တိ။ ဝေလယတိ ပရိစ္ဆေဒဝသေန တိဋ္ဌတီတိ **ဝေလာ,** သီမာ။ ဝေလယတိ သံကိလေသပက္ခံ စာလယတီတိ **ဝေလာ,** သီလံ။ အနတိက္ကမနဋ္ဌောပိ စဿ သံကိလေသဓမ္မနိမိတ္တံ အစလနမေဝ။ ဝိညုပုရိသာဘာဝေ ဆပဉ္စဝါစာမတ္တံ **ဩတဒေ ပမာဏံ နာမ။ ဒဝသဟဂတံ ကတွာ**တိ ကီဠာသဟိတံ ကတွာ။

မိဿီဘူတောတိ အနနုလောမိကသံသဂ္ဂဝသေန မိဿီဘူတော။ **"အဝဏ္ဏံ ဘာသတီ"**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တံ ဝိဝရိတုံ "တာပနပစနကောဋ္ဋနာဒီနီ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဓိကရဏမ္ပိ ကရောတီ**တိ ဧတ္ထ ယထာ သော အဓိကရဏာယ ပရိသက္ကတိ, တံဒဿနံ **"ဣမေသံ ဘိက္ခုနံ"**န္တိအာဒိ။ **အဓိကရဏံ အာကမုတီ**တိ အဓိကရဏံ ဥဒ္ဒိဿ တေ ဘိက္ခူ အာကမုတိ, အဓိကရဏံ ဝါ တေသု ဥပ္ပာဒေန္တော အာကမုတိ။ **ဥဒ္ဒေသပဒံ ဝါ**တိ ပဒသော ဥဒ္ဒေသမတ္တံ ဝါ။ **နေဝ ပိယကမျတာယာ**တိ နေဝ အတ္တနိ သတ္ထုနော ပိယဘာဝကာမတာယ။ **န ဘေအာဓိပ္ပာယေနာ**တိ န သတ္ထုနော တေန ဘိက္ခုနာ ဘေအာဓိပ္ပာယေန။ **အတ္ထကာမတာယာ**တိ မောဠိယဖဂ္ဂုနဿ ဟိတကာမတာယ။

၂၂၄. **အဝဏ္ဏဘာသနေ**တိ ဘိက္ခုနီနံ အဂုဏကထနေ။ ဆန္ဒာဒီနံ ဝတ္ထုဘာဝတော ကာမဂုဏာ ဂေဟံ ဝိယ ဂေဟံ, တေ စ တေ သိတာ နိဿိတာတိ **ဂေဟဿိတာ**တိ ဝုတ္တာ။ တဏှာဆန္ဒာပိ တာသံ ကတ္တုကာမတာပီတိ ဥဘယေပိ **တဏှာဆန္ဒာ, ပဋိဃဆန္ဒာ** ပန တေသံ ကတ္တုကာမတာ ဧဝ။ ဖလိကမဏိ ဝိယ ပကတိပဘဿရဿ စိတ္တသန္တာနဿ ဥပသဂ္ဂေါ ဝိယ ဝိပရိဏာမကာရဏံ ရာဂါဒယောတိ အာဟ **"ရတ္တမ္ပိ စိတ္တံ ဝိပရိဏတ"**န္တိအာဒိ။ **ဟိတာနုကမ္ပီ**တိ ကရုဏာယ ပစ္စုပဋ္ဌာပနမာဟ။ "ယဿန္တရတော န သန္တိ ကောပါ"တိအာဒီသု (ဥဒာ. ၂၀) ဝိယ **အန္တရ**-သဒ္ဒေါ စိတ္တပရိယာယောတိ အာဟ **"ဒေါသန္တရောတိ ဒေါသစိတ္တော"**တိ။

၂၂၅. ဒုဗ္ဗစတာယ ဩဝါဒံ အသမ္ပဋိစ္ဆန္တော စိတ္တေနေဝ **ပဋိဝိရုဒ္ဓေါ အဋ္ဌာသိ။ ဂဏှာဟိံသု**တိ စိတ္တံ, ဟဒယကဟိနိံ ပဋိပဇ္ဇိံသူတိ အတ္ထော။ **ပူရယိံသု** အဇ္ဈာသယန္တိ အတ္ထော။ **ဧကသ္မိံ သမယေ** ပဌမဗောဓိယံ။ ဧကာသနံ ဘောဇနဿ **ဧကာသနဘောဇနံ,** ဧကဝေလာယမေဝ ဘောဇနံ။ တဉ္စ ခော ပုဗ္ဗဏှေဟ တေတိ အာဟ **"ဧကံ ပုရေဘတ္တဘောဇန"**န္တိအာဒိ။ သတ္တက္ခတ္တုံ ဘုတ္တဘောဇနမ္ပိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ဧကာသနဘောဇနန္တွေဝ အဓိပ္ပေတံ, န ဧကာသနိကတာယ ဧကာယ ဧဝ နိသဇ္ဇာယ ဘောဇနံ။ "အပ္ပဍံသ။ပေ။ သမ္ဖဿ"န္တိအာဒီသု ဝိယ **အပ္ပ**-သဒ္ဒေါ အဘာဝတ္ထောတိ အာဟ **"နိရာဗာဓတံ, နိဒ္ဒုက္ခတ"**န္တိ။ ပဓာနာဒိဝသေန သလ္လဟုကံ အကိစ္စံ ဥဋ္ဌာနံ **သလ္လဟုကဥဋ္ဌာနံ။ န ဧကပ္ပဟာရေနာ**တိ န ဧကတရေန, န ဧကသ္မိံယေဝ ကာလေတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဒွေဝ ဘောဇနာနီ**တိ "အပရဏှေဟ ရတ္တိယ"န္တိ ကာလဝသေန ဒွေဝ ဘောဇနာနိ။ **ပဉ္စ ဂုဏေ**တိ အပ္ပာဗာဓာဒိကေ ပဉ္စ အာနိသံသေ။ **သတုပ္ပာဒကရဏီယမတ္တမေတ**တိ သတုပ္ပာဒမတ္တကရဏီယမေဝ, နိတရေတဗ္ဗဿ ပုနပ္ပုနံ သမာဒပနဉ္စ နာဟောသိ။

မဏ္ဍာဘူမိတိ ဩဇဝန္တဘူမိ, ယတ္ထ ပရိသိဉ္စနေန ဝိနာ သဿာနိ ကိဋ္ဌာနိ သမ္ပဇ္ဇန္တိ။ ယုဂေ ယောဇေတဗ္ဗာနိ ယောဂ္ဂါနိ, တေသံ အာစရိယော **ယောဂ္ဂါစရိယော,** တေသံ သိက္ခာပနကော။ ကမဏိဟတ္ထိအာဒယောပိ "ယောဂ္ဂါ"တိ ဝုစ္စန္တီတိ အာဟ ဟဋ္ဌိယံ **"အဿဒမ္မသာရထီ"**တိ။ စတူသု မဂ္ဂေသု **ယေန ယေန မဂ္ဂေန ဣစ္ဆတိ** ။ ဇဝသမကာဒိဘေဒာသု ဂတီသု **ယံ ယံ ဂတိံ။ တံ တံ** မဂ္ဂံ **အာရုဠှဟာဝ** ဩတိဏ္ဏာယေဝ။ **နေဝ တရေတဗ္ဗာ** ရသ္မိဝိနိဂ္ဂဏှာပနေန။ **န ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာ** ပတောဒလဋ္ဌိယာ။ **ဂမနမေတ**တိ ဣမေ ယုတ္တာ မမ ကုဋ္ဋာနုရူပံ မန္ဒံ ဂစ္ဆန္တိ, သမံ ဂစ္ဆန္တိ, သီဃံ ဂစ္ဆန္တီတိ ခုရေသု နိမိတ္တဂ္ဂဟဏံ ပဋ္ဌပေတွာ သာရထိနာ တေသံ ဂမနမေဝ ပဿိတဗ္ဗံ ဟောတိ, န တတ္ထ နိ

ယောဇနံ ။ **တေဟိပိ** ဘိက္ခူဟိ။ **ပဇဟိံသု** ပဇဟိတဗ္ဗံ။ **သာလဒ္ဓူသနာ**တိ သာလရုက္ခဝိသနာသကာ။ **အညာ စ ဝလ္လိယော**
သာလရုက္ခေ ဝိနန္ဓိတွာ ဌိတာ။ **ဗဟိ နီဟရဏေနာ**တိ သာလဝနတော ဗဟိ ဆဍ္ဍနေန။ **သုသဏ္ဌိတာ** တိ သဏ္ဌာနသမ္ပန္န
နာ, **မရိယာဒံ ဗန္ဓိတွာ** တိ အာလတလသမ္ပာဒနဝသေန မရိယာဒံ ဗန္ဓိတွာ။ **ကိပိလ္လပုဋကံ** တမ္ဗကိပိလ္လကပုဋကံ။
သုက္ခဒဏ္ဍကဟရဏံ အာလတလဘ္တန္တရာ။

၂၂၆. ဝိဒေဟရဋ္ဌေ ဇာတသံဝဍ္ဍတာယ **ဝေဒေဟိကာ**။ ပဏ္ဍာ ဝုစ္စတိ ပညာ, တာယ ဣတာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ **ပဏ္ဍို
တာ**။ **ဂဟပတာနီ**တိ ဂေဟသာမိနီ။ **သောရစ္စေနာ** တိ သံယမေန။ **နိဝာတဝုတ္တီ** တိ ပဏိပာတကာရီ။ **နိဗ္ဗုတာ** တိ နိဗ္ဗုတဒုစ္
စရိတပရိဠာဟာ။ **ဥဋ္ဌာဟိကာ** တိ ဥဋ္ဌာနဝီရိယဝတီ။ **ကိဗ္ဗိသာ** တိ ကုရူရာ။

၂၂၇. **ဇဝံ အက္ခန္တိယာ အဒေသံ ဒဿေတွာ** တိ "ဂုဏဝဏ္ဏော"တိ လောကေ ပတ္ထဋကိတ္တိသဒ္ဒာနမ္ပိ အက္ခန္
တိနိမိတ္တံ အယသုပ္ပတ္တိဂုဏပရိဟာနိအာဒီ အက္ခမတာယအာဒီနဝံ ပကာသေတွာ။ **ဝစနပထေ**တိ ဝစနမဂ္ဂေ ယုတ္
တကာလာဒိကေ။ သဏှဘာဝာတေပိ ဟိ ဝစနဿ ပဝတ္တိအာကာရာရောတိ ကတွာ "ဝစနပထော" တွေဝ ဝုတ္တော။ **တေ
သံယေဝ** ကာလာဒီနံ။ မေတ္တာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ, ဥပ္ပန္နံ မေတ္တစိတ္တံ ဧတေသန္တိ **ဥပ္ပန္နမေတ္တစိတ္
တာ**။ ပုန "ကာလေန တ, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိ (ပရိ. ၃၆၂, ၃၆၃) ဟဋ္ဌိ ဓမ္မသဘာဝဒဿနဝသေန ပဝတ္တာ "ပရံ စောဒနာဝ
သေန ဝဒန္တာ နာမ ဣမေဟိ အာကာရေဟိ ဝဒန္တိ"တိ။ **အဓိမုစ္စိတွာ** တိ အဘိရတိဝသေန တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ ဘာဝနာစိတ္
တံ မုစ္စိတွာ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။ သော ပုဂ္ဂလော အာရမ္မဏံ ဧတဿာတိ **တဒာရမ္မဏံ,** မေတ္တစိတ္တံ။ ယဒိ ဇဝံ ပ
ဒေသဝိသယံ တံ ကထံ နိပ္ပဒေသဝိသယံ ဝိယ ဟောတီတိ စောဒေန္တော **"ကထံ တဒာရမ္မဏံ သဗ္ဗာဝန္တံ လောကံ က
ရောတီ"**တိ အာဟ, ဣတရော **"ပဉ္စ ဝစနပထေ"**တိအာဒိနာ ပရိဟရတိ။ ဣဓ **တဒာရမ္မဏဉ္စ** တိ တဿေဝ မေတ္တစိ
တ္တဿ အာရမ္မဏံ ကတွာတိ ဟဋ္ဌိယံ ဝစနသေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနာဟ **"ပုန တဿေဝ"** တိအာဒိ။ သဗ္ဗာ
သတ္တကာယသင်္ခာတာ ပဇာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **သဗ္ဗာဝန္တော** တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"သဗ္ဗာဝန္တံ"** န္တိ
အာဟ။ **ဝိပုလေနာ**တိ မဟာဇနာရမ္မဏေန။ မဟန္တပရိယာယော ဟိ ဝိပုလ-သဒ္ဒော, မဟတ္တဉ္စေတ္ထ ဗဟုကဘာဝေါ။
တေနာဟ **"အနေကသတ္တာရမ္မဏေနာ"** တိ။ **တဉ္စ ပုဂ္ဂလ** န္တိ ပဉ္စ ဝစနပထေ ဂဟေတွာ အာဂတပုဂ္ဂလံ။ **စိတ္တဿ
သာ**တိ မေတ္တာသဟဂတစိတ္တဿ။ ဧတ္ထ စ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဝိဟရိဿာမာတိ သမ္ဗန္ဓော။ တတ္ထ က
ထန္တိ အာဟ **"တဉ္စ ပုဂ္ဂလံ သဗ္ဗဉ္စ လောကံ တဿ စိတ္တဿ အာရမ္မဏံ ကတွာ အဓိမုစ္စိတွာ"** တိ။

၂၂၈. **တဒတ္ထဒီပိက** န္တိ ယာ မေတ္တံ စေတောဝိမုတ္တိံ သမ္မဒေဝ ဘာဝေတွာ ဌိတဿ နိဗ္ဗိကာရတာ ကေနစိ
ဝိကာရံ န အာပာဒေတဗ္ဗတာ, တဒတ္ထဇောတိကံ။ **အပထဝိ**န္တိ ပထဝီ န ဟောတီတိ အပထဝီ။ **နိပ္ပထဝိ** န္တိ သဗ္ဗေန သ
ဗ္ဗံ ပထဝီဘာဝါဘာဝံ။ **တိရိယံ ပန အပရိစ္ဆိန္နာ** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု စက္ကဝာဠပဗ္ဗတေဟိ တံ တံ စက္ကဝာဠံ ပရိစ္
ဆိန္နတိ? န, တဒညစက္ကဝာဠပထဝိယာ ဧကာဗဒ္ဓဘာဝတော။ တိဏ္ဏဉ္ဟိ စက္ကာနံ အန္တရသဒိသေ တိဏ္ဏံ တိဏ္
ဏံ လောကဓာတူနံ အန္တရေယေဝ ပထဝီ နတ္ထိ လောကန္တရနိရယဘာဝတော။ စက္ကဝာဠပဗ္ဗတန္တရေဟိ သမ္ဗဒ္ဓဋ္ဌာနေ
ပထဝီ ဧကာဗဒ္ဓာဝ။ ဝိဝဋ္ဋကာလေ ဟိ သဏ္ဌဟမာနာပိ ပထဝီ ယထာသဏ္ဌိတပထဝိယာ ဧကာဗဒ္ဓာဝ သဏ္ဌဟတိ။ တေ
နာဟ **"တိရိယံ ပန အပရိစ္ဆိန္နာ"** တိ။ ဣမိနာဝ ဂမ္ဘီရဘာဝေန ဝုတ္တပရိမာဏတော ပရံ နတ္ထီတိ ဒီပိတံ ဟောတိ။

၂၂၉. **ဟလိဒ္ဒီ** တိ ဟလိဒ္ဒိဝဏ္ဏံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"ယံ ကိဉ္စိ ပီတကဝဏ္ဏ"** န္တိ။ ဝဏ္ဏသင်္ခာတံ ရူပံ အဿ
အတ္ထီတိ ရူပီ, န ရူပီတိ **အရူပီ**တိ အာဟ **"အရူပော"**တိ။ တေနေဝါဟ **"သနိဒဿနဘာဝပဋိက္ခေပတော"** တိ။

၂၃၀. **ပဉ္စ ယောဇနသတာနီ**တိ ဟိမဝန္တတော သမုဒ္ဒံ ပဝိဋ္ဌဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ, န အနောတတ္တဒဟမုခတော။
အညာ နဒိယော ဥပာဒာယ လဒ္ဓမာနံ ဂမ္ဘီရတံ အပ္ပမေယ္ယဥဒကတဉ္စ ဂဟေတွာ **"ဂမ္ဘီရာ အပ္ပမေယ္ယာ"** တိ ဝုတ္
တံ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန တိဏုက္ကာယ တာပေတဗ္ဗတ္တာဘာဝဒဿနပရမေတန္တိ ဝုတ္တံ **"ဧတေန ပယောဂေနာ"**တိ
အာဒိ။

၂၃၁. တူလိနီ ဝိယ **တူလိနီ**တိ အာဟ **"သိမ္ဗလိတူလလတာတူလသမာနာ"** တိ။ သဿရန္တိ ဇဝံပဝတ္တော သဒ္ဒော
သဿရသဒ္ဒော ။ အနုရဝဒဿနဉ္စေတံ။ တထာ **ဘဗ္ဘရသဒ္ဒော** ။ သဗ္ဗမေတံ မေတ္တာဝိဟာရိနော စိတ္တဿ ဒူသေ
တုံ အသက္ကုဏေယ္ယဘာဝဒဿနပရံ။ အယဉ္စေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ယထာ မဟာပထဝီ ကေနစိ ပုရိသေန အပ

ထဝိ ကာတုံ န သက္ကာ, ယထာ အာကာသေ ကိဉ္စိ ရူပံ ပဋ္ဌပေတုံ န သက္ကာ, ယထာ ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ တိဏုက္ကာယ တာ ပေတုံ န သက္ကာ, ယထာ စ ဗိဠာရဘတ္တံ ထဒ္ဓံ ဖရုသဥ္စ သမ္မဒ္ဒံ ကာတုံ န သက္ကာ, ဧဝမေဝံ မေတ္တာယ စေတော ဝိမုတ္တိယာ အာသေဝိတာယ ဘာဝိတာယ ဗဟုလီကတာယ ပဥ္စ ဝစနပထေ ဂဟေတွာ အာဂတပုရိသေန ကေနစိ ပရိယာယေ န စိတ္တဿ အညထတ္တံ ကာတုံ န သက္ကာတိ။

၂၃၂. **သြိစရကာ**တိ ပရူပဃာတဝသေန ဟီနကမ္မကာရိနော။ တေနာဟ **"နီစကမ္မကာရကာ"**တိ။ **အနဓိဝါသနေနာ**တိ အက္ခမနေန။ **မယှံ သြိတဒကရော န ဟောတီ**တိ ပရမ္ပိ အနတ္ထကာရိမ္ပိ စိတ္တပဒေသေနေန အာဃာတုပ္ပာဒနေန မမ သာသနေ သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနော နာမ န ဟောတိ။

၂၃၃. **အဏုံ**တိ အပ္ပကံ တနု ပရိတ္တကံ။ **ထူလ**န္တိ မဟန္တံ သြဠာရိကံ။ ဝစနပထဿ ပန အဓိပ္ပေတတ္တာ တံ သာဝဇ္ဇဝိဘာဂေန ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"အပ္ပသာဝဇ္ဇံ ဝါ မဟာသာဝဇ္ဇံ ဝါ"** တိ။ ခမိတ္ဗယာ ဣဒံ ဘာရိယံ န ဟောတီ တိ အတေစုံ **"အနဓိ။ပေ။ ပဿာမာ"** တိ။ **ဒီဃရတ္တ**န္တိ စိရကာလံ, အစ္စန္တမေဝတိ အတ္ထော။ အစ္စန္တဥ္စ ဟိတ သုခံ နာမ အညာဓိဂမေနေဝတိ အာဟ **"အရဟတ္တေန ကူဋံ ဂဏှဟန္တော"** တိ။

ကကစူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. အလဂဒ္ဒူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၄. **ဗာဓယိံသူ**တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ပာစိတ္တိယ ၃.၄၁၇) ဟနိံသု။ တံတံသမ္ပတ္တိယာ ဝိဗန္ဓနဝသေန သတ္တသန္တာနဿ အန္တရေ ဝေမဇ္ဈေ ဧတိ အာဂစ္ဆတီတိ အန္တရာယော, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအနတ္ထော, အနတိက္ကမနဋ္ဌေန တသ္မိံ အန္တ ရာယေ နိယုတ္တာ, အန္တရာယံ ဝါ ဖလံ အရဟန္တိ, အန္တရာယဿ ဝါ ကရဏသီလာတိ **အန္တရာယိကာ။** တေနာဟ **"အန္တရာယံ ကရောန္တီတိ အန္တရာယိကာ"** တိ။ **အာနန္တရိယဓမ္မာ** တိ အာနန္တရိယသဘာဝစေတနာဓမ္မာ။ တတ္ရာ ယံ ဝစနတ္ထော – စုတိအနန္တရဖလံ အနန္တရံ နာမ, တသ္မိံ အနန္တရေ နိယုတ္တာ, တန္နိဗ္ဗတ္တနေန အနန္တရကရဏသီလာ, အနန္တရပယောဇနာတိ တ အာနန္တရိကာ, တေ ဧဝ **အာနန္တရိယာ** တိ ဝုတ္တာ။ ကမ္မာနိ ဧဝ အန္တရာယိကာတိ **ကမ္မန္တ ရာယိကာ။ မောက္ခဿေဝ အန္တရာယံ ကရောတိ, န သဂ္ဂဿ** မိစ္ဆာစာရလက္ခဏာဘာဝတော။ န ဟိ ဘိက္ခုနိယာ ဓမ္မရက္ခိတဘာဝေ အတ္ထိ။ ဟာကတိကဘိက္ခုနိဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ, အရိယာယ ပန ပဝတ္တံ အပာယသံဝတ္တနိယမေဝ။ နန္ဒမာဏဝကော စေတ္ထ နိဒဿနံ။ ဥဘိန္နံ သမာနစ္ဆန္ဒတာဝသေန တ အသဂ္ဂန္တရာယိကတာ, မောက္ခန္တရာယိက တာ ပန မောက္ခတ္ထပဋိပတ္တိယာ ဝိဒူသနတော, အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တိယံ သဂ္ဂန္တရာယိကတာပိ န သက္ကာ နိတ ရေတုန္တိ။ အဟေတုကဒိဋ္ဌိအကိရိယဒိဋ္ဌိနတ္ထိကဒိဋ္ဌိယောဝ နိယတဘာဝံ ပတ္တာ **နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ။ ပဋိသန္ဓိဓမ္မာ** တိ ပ ဋိသန္ဓိစိတ္တုပ္ပာဒမာဟ။ ပဏ္ဍကာဒိဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ နိဒဿနမတ္တံ သဗ္ဗာယပိ အဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ ဝိပာကန္တ ရာယိကဘာဝတော။ ယာ ဟိ အရိယေ ဥပဝဒတိ, သာ စေတနာ **အရိယူပဝါဒဓမ္မာ။ တတော ပရ**န္တိ ခမာပနတော ဥပရိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ မဟာသီဟနာဒသုတ္တ လီနတ္ထပကာသနေ ဝုတ္တမေဝ။ **ယာဝ ဘိက္ခုဘာဝံ ပဋိဇာနာတိ** ဟရာဇိကံ အာပန္နော။ **န ဝုဋ္ဌာတိ** သေသံ ဂရုကာပတ္တိံ။ **န ဒေသေတိ** လဟုကာပတ္တိံ။

အယံ ဘိက္ခု အရိဋ္ဌော။ **ရသေန ရသံ သံသန္ဒိတွာ** တိ အနဝဇ္ဇေန ပစ္စယပရိဘုဉ္ဇနရသေန သာဝဇ္ဇံ ကာမဂုဏ ပရိဘောဂရသံ သမာနေတွာ။ **ဥပနေန္တော ဝိယာ** တိ ဗန္ဓနံ ဥပနေန္တော ဝိယ။ ''ဃဋ္ဋေန္တော ဝိယာ''တိပိ ဟဋ္ဌော။ **ဥပသံ ဟရန္တော ဝိယာ**တိ သဒိသတံ ဥပသံဟရန္တော ဝိယ ဧကန္တသာဝဇ္ဇေ အနဝဇ္ဇဘာဝပက္ခေပေန။ **ဟာပက**န္တိ လာမကဋ္ဌ ဋ္ဌေန ဒုဂ္ဂတိသမ္ပာပနဋ္ဌေန စ ဟာပကံ။ သေတုကရဏဝသေန **မဟာသမုဒ္ဒံ ဗန္ဓန္တေန ဝိယ။ သဗ္ဗညုတညာဏေန** ''သာ ဝဇ္ဇ''န္တိ ဒိဋ္ဌံ ''အနဝဇ္ဇ''န္တိ ဂဟဏေန တေန **ပဋိဝိရုဇ္ဈန္တော** ။ ဧကန္တတော အန္တရာယိကန္တိ ဂဟဏေန **ဝေသာရဇ္ဇ ဉာဏံ ပဋိဗာဟန္တော**။ ကာမကဏ္ဍကေဟိ အရိယမဂ္ဂသမ္မာပဋိပတ္တိ န ဥပက္ကိလိဿတီတိ ဝဒန္တော **"အရိယမဂ္ဂ ေ ခာဏုကဏ္ဍကာဒီနိ ပက္ခိပန္တော"** တိ ဝုတ္တော။ ပဌမမဟာရာဇိကသိက္ခာပဒသင်္ခါတေ, ''အဗ္ဗဟ္မစရိယံ ပဟာ ယာ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၈, ၁၉၄) အာဒိဒေသနာသင်္ခာတေ စ **အာဏာစက္ကေ** ။

ပုစ္ဆမာနာ **သမနုယုဉ္ဇန္တိ နာမ** ။ ပုစ္ဆာ ဟိ အနုယောဂေတိ။ တေနာဓိဂတာယ လဒ္ဓိယာ အနုဝဇ္ဇနတ္ထံ ပစ္စနုဘာ သနေန ပုန ပဋိဇာနာပနံ ပတိဋ္ဌာပနံ, တံ ပနဿ အာအာယ သမာအာပနံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"သမနုဂဟန္တိ နာ**

မာ''တိ။ တသ္မာ ပန လဒ္ဓိယာ အနုယုဥ္ဇိတာယ ဝုစ္စမာနမ္ပိ ကာရဏံ ကာရဏပတိရူပကမေဝါတိ တသ္မ ပုစ္ဆနံ **သမ နုဘာသနံ။ အနုဒဟနဋ္ဌေန** အနုဟယပဋိပတ္တိယာ သမ္ပတိ အာယတိဉ္စ အနုဒဟနဋ္ဌေန။ **မဟာဘိတာပနဋ္ဌေန** အနဝဋ္ဌိတသဘာဝတာယ။ **ကတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဋ္ဌေန** မုဟုတ္တရမဏီယတာယ။ **တာဝကာလိကဋ္ဌေန** ပရေဟိ အဘိဘဝနီယတာယ။ **သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂပလိဘဥ္ဇနဋ္ဌေန** ဆေဒနဘေဒနာဒိအဓိကရဏဘာဝေန။ ဉဂ္ဂဋ္ဋသဒိသတာယ **အဓိကုဋ္ဋနဋ္ဌေန**။ အဝဏေ ဝဏံ ဉပ္ပာဒေတွာ အန္တော အနုပဝိသနသဘာဝတာယ **ဝိနိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန**။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကအနတ္ထနိမိတ္တတာယ **သာသင်္ကသပ္ပဋိဘယဋ္ဌေန။ ဒိဋ္ဌိထာမေနာ**တိ တသ္မာ ဒိဋ္ဌိယာ ထာမဂတဘာဝေန။ **ဒိဋ္ဌိပရာမာသေနာ**တိ ဒိဋ္ဌိသင်္ခာတပရာမသနေန။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဟိ ဓမ္မသဘာဝံ အတိက္ကမိတွာ ပရတော အာမသနေန ပရာမာသော။ **အဘိနိဝိဿာ**တိ တဏှာဟာဘိနိဝေသပုဗ္ဗင်္ဂမေန ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသေန ''ဣဒမေဝေတ္ထ တထ''န္တိ အဘိနိဝိသိတွာ။ **ယသ္မာ ဟိ အဘိနိဝေသနံ တတ္ထ အဘိနိဝိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ။**တသ္မာ အာဟ **''အဓိဋ္ဌဟိတွာ''** တိ။

၂၃၅. **နတ္ထီတိ ဝတ္တုကာမောပိ** တိ အတ္တနော လဒ္ဓိံ နိဂူဟေတုကာမတာယ အဝဇာနိတုကာမောပိ။ **သမ္ပဋိစ္ဆတီ**တိ ပဋိဇာနာတိ။ **ဒွေဝ ကထာတိ** ဝိသံဝါဒနကထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ အဘူတကထာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တာ ဘူတကထာယ ဝသေန ဒွေ ကထာတိ ဝုစ္စတိ။

၂၃၆. **ကသ္သ ခော နာမာ** တိ ဣမိနာ သတ္ထာ ''န မမ တုယှံ တာဒိသသ္သ အတ္ထာယ ဓမ္မဒေသနာ နာမ ဘူတပုဗ္ဗာ''တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **''ခတ္တိယဿ တ''** တိအာဒိ။

ဉာဏမယာ ဉသ္မာ တေသ္သ အတ္ထီတိ ဉသ္မီ, တထာရူပေဟိ ပစ္စယေဟိ အနုသ္မီကတော တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ပဋိဝေဓဂဗ္ဘောအပိ **ဉသ္မီကတော** တိ ဝိကတဘာဝတော ပညာဗီဇမဿ ဣမဿိံ ဓမ္မဝိနယေ အပိ နု အတ္ထီတိ ဘဂဝတ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆတိ။ တေ **ပဋိက္ခိပန္တာ ဝဒန္တိ** ဌာနဂတေန ဒုစ္စရိတေန ဉာဏုပဟတဘာဝံ သမ္ပဿန္တာ။ **နိတ္တေဇဘူတော** တိ နိတ္တေဇံ ဘူတော တေဇောဟာနိပ္ပတ္တော။ တတော ဧဝ ဘိက္ခူနမ္ပိ သမ္မုခါ ဩလောကေတုံ အသမတ္ထတာယ **ပတ္တက္ခန္ဓော** အဓောမုခေါ။ သဟဓမ္မိကံ ကိဉ္စိ ဝတ္တုံ အဝိသဟနတော **အပ္ပဋိဘာနော။ သမ္ပတ္တုပဂန္တိ** သမ္ပတ္တိအာဝဟံ။ **ပဋိပုဿသမ္ဘန္တော** တိ ပဋိသေဓေန္တော။

၂၃၇. အန္တရာယကရလဒ္ဓိယာ သဘာဝဝိဘာဝနေန **ပရိသံ သောဓေတိ။ နိဿာရေတီ**တိ နီဟရတိ အဝိသုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိတာယ။ **ကသ္သစိ** ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ အဇာနန္တဿ။ တသ္သ ဟိ ဧဝံ ဘဝေယ္ယ ''သဟသာ ကထိတ''န္တိ။ န ဟိ ကဒာစိ ဗုဒ္ဓါနံ သဟသာ ကိရိယာ နာမ အတ္ထိ။ **အဿာ** တိ ''ကဿစိ''တိ ဝုတ္တဘိက္ခုဿ။ **သုတွာပိ တုဏှီဘာဝံ အာပဇ္ဇေယျာ**တိ အထာပိ သိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တံ သဗ္ဗန္တိ** ''သစေ ဟိ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ သဗ္ဗံ ပရိကပ္ပနံ။ **န ကရိဿန္တီ** တိ ပရိသာယ လဒ္ဓိံ သောဓေတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **လဒ္ဓိံ ပကာသေန္တော** တိ မဟာသာဝဇ္ဇတာဝသေန ပကာသေန္တော။ **သညာဝိတက္ကေဟီ** တိ သုဘနိမိတ္တာနုဗ္ယဉ္ဇနဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန ပဝတ္တေဟိ သညာဝိတက္ကေဟိ။ တေနာဟ **''ကိလေသကာမသမ္ပယုတ္တေဟီ''**တိ။ **မေထုနသမာစာရ**န္တိ ကာဒံ အဓိကာရဝသေန ဝုတ္တံ။ တဒညမ္ပိ ပန – ''အပိစ ခော မာတုကမဿ ဉစ္ဆာဒနံ ပရိမဒ္ဒနံ နဟာပနံ သမ္ဗာဟနံ သာဒိယတီ''တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၅၀) အာဂတံ ဝိသဘာဂဝတ္ထုဝိသယံ အာမိသပရိဘောဂံ။ ''အညတြေဝ ကာမေဟိ အညတြ ကာမသညာဟိ အညတြ ကာမဝိတက္ကေဟိ သမာစရိသ္သတီ''တိ **နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ** ။

၂၃၈. ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခဏေန နတ္ထိ ဧတ္ထ ဆန္ဒရာဂေတိ နိစ္ဆန္ဒရာဂေ, တံ **နိစ္ဆန္ဒရာဂံ** ။ ကဿစိ ဉပေါသထိကဘာဝေန သမာဒိန္နသီလာပိ ဟောန္တိ ကဿစိ နောတိ **အနိဗဒ္ဓသီလာနံ ဂဟဋ္ဌာနံ** ။ သီလသမာဒာနဘာဝတော **အန္တရာယကရံ**။ ဝတ္ထုကာမာနံ **သဉ္ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂဉ္စ** ။ အပစ္စဝေက္ခဏေန **ဘိက္ခူနံ အာဝရဏကရံ** ။ ပစ္စယာနံ **သဉ္ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂဉ္စ**။ အယံ အရိဋ္ဌော ဒုဂ္ဂဟိတာယ ပရိယတ္တိယာ ဝသေန အမှေဟ စေဝ အဗ္ဘာစိက္ခတိ, အတ္တာနဉ္စ ခနတိ, ဗဟုဉ္စ အပုညံ ပသဝတီတိ ဧဝံ သညာ မာ ဟောန္တုတိ **ဒုဂ္ဂဟိတာယ ပရိယတ္တိယာ ဒောသံ ဒဿေန္တော အာဟ။ ဥဂ္ဃဋ္ဋိတဉ္ဉူဟန္တီ**တိ သဗ္ဗာယန္တိ စေဝ တစုဂ္ဂတံ ကရောန္တာ ဓာရေန္တိ စာတိ အတ္ထော။

သုတ္တ န္တိအာဒိနာ နဝပ္ပဘေဒမ္ပိ ပရိယတ္တိဓမ္မံ ပရိယာဒိယတိ။ ကထံ သုတ္တံ နဝပ္ပဘေဒံ? သကထကဉှိ သုတ္တံ **ဂေယျံ,** နိဂ္ဂါထကံ သုတ္တံ **ဝေယျာကရဏံ,** တဒုဘယဝိနိမုတ္တဉ္စ သုတ္တံ ဉဒါနာဒိဝိသေသသညာဝိရဟိတံ

နတ္ထိ, ယံ သုတ္တင္ဂံ သိယာ, မင်္ဂလသုတ္တာဒီနဉ္စ သုတ္တင်္ဂသင်္ဂဟော န သိယာ ကထာဘာဝတော ဓမ္မပဒာဒီနံ ဝိယ, ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော တ သိယာ သကထကတ္တာ သကထာဝဂ္ဂဿ ဝိယ, တထာ ဥဘတောဝိဘင်္ဂါဒီသု သကထကပ္ပဒေသာနန္တိ? ဝုစ္စတေ –

> သုတ္တန္တိ သာမညဝိဓိ၊ ဝိသေသဝိဓယော ပရေ။
> သနိမိတ္တာ နိရူဠှတ္တာ၊ သဟတာညေန နညတော။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.နိဒါနကထာဝဏ္ဏနာ; အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၆; သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဗာဟိရနိဒါနကထာ)။

သဗ္ဗဿပိ ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ သုတ္တန္တိ အယံ **သာမညဝိဓိ**။ တေနေတဟ အာယသ္မာ မဟာကစ္စာနော **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. ၁.သင်္ဂဟဝါရ) “နဝဝိဓသုတ္တန္တပရိယေဋ္ဌီ”တိ။ “ဧတ္တကံ တဿ ဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္နံ (ပာစိ. ၆၅၅, ၁၂၄၂), သကဝါဒေ ပဉ္စ သုတ္တသတာနီ”တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ; ကထာ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ) ဧဝမာဒိ စ ဧတဿ အတ္ထဿ သာဓကံ။ တဒေကဒေသေသု ပန ဂေယျာဒယော **ဝိသေသဝိဓယော** တေန တေန နိမိတ္တေန ပတိဋ္ဌိတာ။ တထာ ဟိ ဂေယျဿ သကထကတ္တံ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တံ။ လောကေပိ ဟိ သသိလောကံ သကထကံ ဝါ စုဏ္ဏိယဂန္ထံ “ဂေယျ”န္တိ ဝဒန္တိ။ ကထာဝိရဟေ ပန သတိ ပုစ္ဆံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇနဘာဝေါ ဝေယျာကရဏဿ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တံ။ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနဉှိ “ဗျာကရဏ”န္တိ ဝုစ္စတိ, ဗျာကရဏမေဝ ဝေယျာကရဏံ။

ဧဝံ သန္တေ သကထကာဒီနမ္ပိ ပုစ္ဆံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တာနံ ဝေယျာကရဏဘာဝေါ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ ဂေယျာဒိသညာနံ အနောကာသဘာဝတော, “ကထာဝိရဟေ သတီ”တိ ဝိသေသိတတ္တာ စ။ တထာ ဟိ ဓမ္မပဒာဒီသု ကေဝလံ ကထာဗန္ဓေသု, သကထကတ္တေပိ သောမနဿဉာဏမယိကကထာယုတ္တေသု, “ဝုတ္တဉှေတ”န္တိ (ဣတိဝု. ၁) အာဒိဝစနသမ္ဗန္ဓေသု, အဗ္ဘုတဓမ္မပဋိသံယုတ္တေသု စ သုတ္တဝိသေသေသု ယထာက္ကမံ ကထာ-ဥဒါန-ဣတိဝုတ္တက-အဗ္ဘုတဓမ္မ-သညာ ပတိဋ္ဌိတာ, တထာ သတိပိ ကထာဗန္ဓဘာဝေ ဘဂဝတော အတီတာသု ဇာတီသု စရိယာနုဘာဝပ္ပကာသကေသု ဇာတကသညာ, သတိပိ ပဉှာဝိဿဇ္ဇနဘာဝေ သကထကတ္တေ စ ကေသုစိ သုတ္တန္တေသု ဝေဒဿ လဘာပနတော ဝေဒလ္လသညာ ပတိဋ္ဌိတာတိ ဧဝံ တေန တေန သကထကတ္တာဒိနာ နိမိတ္တေန တေသု တေသု သုတ္တဝိသေသေသု ဂေယျာဒိသညာ ပတိဋ္ဌိတာတိ ဝိသေသဝိဓယော သုတ္တင်္ဂတော ပရေ ဂေယျာဒယော။ ယံ ပနေတ္ထ ဂေယျင်္ဂါဒိနိမိတ္တရဟိတံ, တံ သုတ္တင်္ဂံ ဝိသေသသညာပရိဟာရေန သာမညသညာယ ပဝတ္တနတောတိ။ နနု စ သကထကံ သုတ္တံ ဂေယျံ, နိဂ္ဂထကံ သုတ္တံ ဝေယျာကရဏန္တိ သုတ္တင်္ဂံ န သမ္ဘဝတီတိ စောဒနာ တဒဝတ္ထာ ဧဝာတိ? န တဒဝတ္ထာ သောဓိတတ္တာ။ သောဓိတဉှိ ပုဗ္ဗေ “ကထာဝိရဟေ သတိ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနဘာဝေါ ဝေယျာကရဏဿ တဗ္ဘာဝနိမိတ္တ”န္တိ။

ယဉ္စ ဝုတ္တံ “ကထာဘာဝတော မင်္ဂလသုတ္တာဒီနံ သုတ္တင်္ဂသင်္ဂဟော န သိယာ”တိ (ခု. ပာ. ၅.၁; သု. နိ. ၂၆၁), တံ န, **နိရူဠှတ္တာ**။ နိရူဠှော ဟိ မင်္ဂလသုတ္တာဒီနံ သုတ္တဘာဝေါ။ န ဟိ တာနိ ဓမ္မပဒဗုဒ္ဓဝံသာဒယော ဝိယ ကထာဘာဝေန ပညာတာနိ, ကိန္တု သုတ္တဘာဝေနေဝ။ တေနေဝ ဟိ **အဋ္ဌကထာယံ** “သုတ္တနာမက”န္တိ နာမဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ယံ ပန ဝုတ္တံ “သကထကတ္တာ ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော သိယာ”တိ , တဒပိ နတ္ထိ, ယသ္မာ **သဟတာညေန**။ သဟကထာဟီတိ ဟိ သကထကံ, သဟဘာဝေါ စ နာမ အတ္တတော အညေန ဟောတိ, န စ မင်္ဂလသုတ္တာဒီသု ကထာဝိနိမုတ္တော ကောစိ သုတ္တပဒေသော အတ္ထိ, ယော “သဟ ကထာဟီ”တိ ဝုစ္စေယျ, န စ သမုဒါယော နာမ ကောစိ အတ္ထိ။ ယဒပိ ဝုတ္တံ “ဥဘတောဝိဘင်္ဂါဒီသု သကထကပ္ပဒေသာနံ ဂေယျင်္ဂသင်္ဂဟော သိယာ”တိ, တဒပိ **န အညတော**။ အညာ ဧဝ ဟိ တာ ကထာ ဇာတကာဒိပရိယာပန္နတ္တာ, အတော န တာဟိ ဥဘတောဝိဘင်္ဂါဒီနံ ဂေယျင်္ဂဘာဝေါတိ။ ဧဝံ သုတ္တာဒီနံ အင်္ဂါနံ အညမညသင်္ကရာဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အတ္ထတ္ထန္တိ အတ္ထဘူတံ ယထာဘူတံ အတ္ထံ။ အနတ္ထမ္ပိ ကေစိ ဝိပလ္လာသဝသေန “အတ္ထော”တိ ဂဏှန္တီတိ “အတ္ထတ္ထ”န္တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **ကာရဏတ္ထ**န္တိ ကာရဏဘူတံ အတ္ထံ, သီလံ သမာဓိဿ ကာရဏံ, သမာဓိ ဝိပဿနာယာတိ ဧဝံ တဿ တဿ ကာရဏဘူတံ အတ္ထံ။ တေနာဟ **“ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလ”**န္တိ အာဒိ။ တေနေတံ ဒဿေတိ – ဣမသ္မိံ ဌာနေ သီလံ ကထိတံ, တဉ္စ ယာဝဒေဝ သမာဓတ္ထံ, သမာဓိ ဝိပဿနတ္ထော, ဝိပဿနာ မဂ္ဂတ္ထာ, မဂ္ဂေါ ဖလတ္ထော, ဝဋ္ဋံ ကထိတံ ယာဝဒေဝ ဝိဝဋ္ဋာဓိဂမတ္တန္တိ ဇာနိတုံ န သက္ကောန္တီတိ။

ဝေ ဟဋ္ဌိယံ ''အတ္ထ''န္တိ ဣမိနာ ဘာသိတတ္ထပယောဇနတ္တာနံ ဂဟိတတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **န ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ** တိ န ဝိစာရေန္တိ, နိဇ္ဈာနပညာက္ခမာ န ဟောန္တိ, နိဇ္ဈာယိတ္ဝာ ပညာယ ရောစေတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗာ န ဟောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣတိ** ဝေ တေဟာယ ပရိယတ္တိယာ **တဒုပ္ပမောက္ခာနိသံသာ** အတ္ထနော ဥပရိ ပရေဟိ အာရောပိတတဒသ္သ နိဂ္ဂဟသ္သ မောက္ခပယောဇနာ ဟုတ္ဝာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ။ **တဒုပ္ပမောက္ခော** တ နိန္ဒာပမောက္ခော။ **ယသ္သ စာ** တိ ယသ္ဝ သ စ သီလာဒိပူရဏေန ပတ္တဗ္ဗသ္သ, မဂ္ဂသ္သ တ တဒဓိဂမေန ပတ္တဗ္ဗသ္သ, ဖလသ္သ တ တဒဓိဂမေန ပတ္တဗ္ဗသ္သ, အနုပာဒါဝိမောက္ခသ္သ တ အတ္ထာယ။ **ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ,** ဉာယေန ပရိယာပုဏန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **နာနု ဘောန္တိ** န ဝိန္ဒန္တိ။ **တေသံ တေ ဓမ္မာ ဒုဂ္ဂဟိတာ** ဥပာရမ္ဘမာနဒပ္ပမက္ခပဠာသာဒိဟေတုဘာဝေန **ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ**။

၂၃၉. အလံ ပရိယတ္တော ဂဒေ အသ္သာတိ **အလဂဒ္ဒော** အနုနာသိကလောပံ ဒ-ကာရာဂမဥ္စ ကတွာ။ ဝဋ္ဋဒုက္ခ ကန္တာရတော နိတ္ထရဏတ္ထာယ ပရိယတ္တိ **နိတ္ထရဏပရိယတ္တိ** ။ ဘဏ္ဍာကရေ နိယုတ္တော ဘဏ္ဍာကရိကော, ဘဏ္ဍာကရိကော ဝိယ ဘဏ္ဍာကရိကော, ဓမ္မရတနာနုပာလကော။ အညံ အတ္ထံ အနပေက္ခိတ္ဝာ ဘဏ္ဍာကရိကသ္သေဝ သတော ပရိယတ္တိ **ဘဏ္ဍာကရိကပရိယတ္တိ** ။ ''ဝံသာနုရက္ခကောတ''တိ အဝဓာရဏံ သီဟာဝလောကနဉာယေန **တန္တိ ဓာရကော ဝ ပဝေဏိပာလကောတ**တိ ပုရိမပဒဒွယေပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ယဒိ တန္တိဓာရဏာဒိအတ္ထံ ဗုဒ္ဓဝစနသ္သ ပရိယာပုဏနံ ဘဏ္ဍာကရိကပရိယတ္တိ, ကသ္မာ ''ခီဏာသဝသ္ဝ သာ''တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ, နနု ဧကစ္စသ္သ ပုထုဇ္ဇနသ္သပိ အယံ နယော လဗ္ဘတီတိ အနုယောဂံ သန္ဓာယာဟ **''ယော ပနာ''**တိအာဒိ။ **အတ္တနော ဌာနေ**တိ နိတ္ထရဏဋ္ဌာနေ။ ကာမံ ပုထုဇ္ဇနော ''ပဝေဏိံ ပာလေသ္သာမီ''တိ အဇ္ဈာသယေန ပရိယာပုဏာတိ။ အတ္တနော ပန ဘဝကန္တာရတော အနိတ္တိဏ္ဏတ္တာ တသ္သ သာ ပရိယတ္တိ နိတ္ထရဏပရိယတ္ဝ တိ ဧဝ နာမ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **''ပုထုဇ္ဇနသ္သာ''** တိအာဒိ။

နိဇ္ဈာနံ ခမန္တီ တိ နိဇ္ဈာနပညံ ခမန္တိ။ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတေ သီလာဒိဓမ္မေ နိဇ္ဈာယိတ္ဝာ ပညာယ ရောစေတ္ဝာ ယာထာဝတော ဂဟေတဗ္ဗာ ဟောန္တိ။ တေနာဟ **''ဣဓ သီလ''**န္တိအာဒိ။ န ကေဝလံ သုဂ္ဂဟိတံ ပရိယတ္တိံ နိသ္ဝ သာယ မဂ္ဂဘာဝနာဖလသစ္ဆိကိရိယာ, ပရတဒနိဂ္ဂဟသကတဒပတိဋ္ဌာပနာဒီနိပိ ဣဇ္ဈန္တီတိ ဒသ္သေတုံ **''ပရတ ဒေ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ''ဥပ္ပန္နံ ပရပ္ပဝါဒံ သဟဓမ္မေန သုနိဂ္ဂဟံ နိဂ္ဂဟိတ္ဝာ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၆၈)။ **ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာန**န္တိ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာဒိဝသေန ဣစ္ဆိတံ ဣစ္ဆိတံ ဟဋ္ဌိပဒေသံ။ **မောစေတု**န္တိ အပနေတုံ။ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ အသံဝတ္တနမ္ပိ တဒဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇနကဟိတသုခသ္သ ကာရဏမေဝ တသ္မိံ သတိ ဘာဝတောတိ။ သုဂ္ဂဟိတ အလဂဒ္ဒသ္သပိ ဟိတာယ သုခာယ သံဝတ္တနတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

၂၄၀. ဥတ္တရန္တိ ဧတေနာတိ ဥတ္တရော, သိနန္တိ ဗန္ဓန္တီတိ သေတု, ဥတ္တရော စ သော သေတု စာတိ **ဥတ္တရ သေတု**။ ကူလံ ပရတီရံ ဝဟတိ ဟပေတီတိ **ကုလ္လံ။ ကလာပံ ကတ္ဝာ ဗဒ္ဓော** တိ ဝေဠုနဠာဒီဟိ ကလာပဝသေန ဗဒ္ဓေါ။ **အဏုန္တိ** ဣဒံ အဋ္ဌသမာပတ္တိအာရမ္မဏံ သညောဇနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ထူလန္တိ** ဣတရံ။ ဒိဋ္ဌိ န္တိ ယထာဘူတဒသ္သနံ, ဝိပသ္သနန္တိ အတ္ထော။ **ဧဝံ ပရိသုဒ္ဓံ ဧဝံ ပရိယောဒာတ** န္တိ တေဘူမကေသု ဓမ္မေသု ဉာတံ ''နေတံ မမ, နေသော ဟမသ္မိ, န မေသော အတ္တာ''တိ, ဧဝံ တဏှာဟာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာဘာဝေန သဗ္ဗသော ဝိသုဒ္ဓံ, ပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ပရိ ယောဒာတံ။ **န အလ္လီယေထာ** တိ နိကန္တိဝသေန န နိသ္သယေထ။ **န ကေလာယေထာ**တိ န မမာယေထ။ **န ဓနာယေထာ** တိ ဓနံ ဒ္ဝဋ္ဌုံ န ကယိရာထ။ **ဥဘယတ္ထာ** တိ သမထေ ဝိပသ္သနာယ စ။

အသဒ္ဓမ္မေ တိအာဒီသု အသတံ ဟီနဇ္ဈာသယာနံ ဓမ္မောတိ **အသဒ္ဓမ္မော** ။ ကမတသီနံ ဓမ္မောတိ **ကာမဓမ္မော** ။ ကိလေသာနံ ဝသ္သနသဘာဝတာယ **ဝသလဓမ္မော** ။ ကိလေသေဟိ ဒူသိတတ္တာ ထူလတ္တာ စ **ဒုဋ္ဌုလ္လော** ။ ဥဒကသုဒ္ဓိပရိယောသာနတာယ **ဩဒကန္တိကော** ။ ''ဓမ္မာပိ တေ ပဟာတဗ္ဗာ''တိ **ဣမိနာပိ ဩတဒေန** ဘိက္ခု ဥဒ္ဒိသ္သ ကထေန္တ တောပိ **အရိဋ္ဌယေဝ နိဂ္ဂဏှာတိ** ။

၂၄၁. **တိဝိဓဂ္ဂဟဝသေနာ** တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဝသေန။ ယဒိ ဧဝံ **''အဟံ မမာတိ ဂဏှာတီ''**တိ ကဟာဒ္ဝ ယမေဝ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ? နယိဒမေဝံ တတ္ထာပိ ကဟတ္တယသ္သေဝ ဝုတ္တတ္တာ။ ''အဟ''န္တိ ဟိ ဣမိနာ မာနဒိ

ဋ္ဌိက္ကဟာ ဝုတ္တာ “အဟမသ္မီ”တိ ကဟာသာမညတော။ **ဒိဋ္ဌိပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ပုရိမုပ္ပန္နာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဥတ္တရဒိဋ္ဌိယာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိယာ သဿတဒိဋ္ဌိယာ စ ကာရဏဘာဝတော။ **အာရမ္မဏံ** ပဉ္စ ခန္ဓာ, ရူပာရမ္မဏာဒီနိ စ။ **ဒိဋ္ဌိယာ ပစ္စယော** အဝိဇ္ဇာ-ဖဿ-သညာ-ဝိတက္က-အယောနိသောမနသိကာရ-ပာပမိတ္တပရတောဃောသာဒိကော ဒိဋ္ဌိယာ ဥပနိဿယာဒိပစ္စယော။ ဝုတ္တဉှေတံ **ပဋိသမ္ဘိဒာယံ** (ပဋိ. မ. ၁.၁၂၄)“ကတမာနိ အဋ္ဌ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ အဝိဇ္ဇာပိ ဖဿောပိ သညာပိ ဝိတက္ကောပိ အယောနိသောမနသိကာရောပိ ပာပမိတ္တောပိ ပရတောဃောသောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန”န္တိအာဒိ။ **ရူပာရမ္မဏာ** တိ ရူပုပ္ပန္နသဘာဝဓမ္မာရမ္မဏာ။ **ရူပံ ပန အတ္တာတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ** က္ကစ “ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၈၁, ၃၄၅) က္ကမဿ ကဟာဿ အနဓိပ္ပေတတ္တာ။ သော ဟိ “ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန”န္တိအာဒိနာ ပရတော ဝုစ္စတိ။ က္ကစ ပန “ရူပဝန္တံ အတ္တာနံ သမနုပဿတိ, အတ္တနိ ရူပံ, ရူပသ္မိံ အတ္တာန”န္တိ က္ကမေ တယော ကဟာ အဓိပ္ပေတာတိ ကေစိ, တဒယုတ္တံ။ ယသ္မာ ရူပံ အတ္တာ န ဟောတိ, အတ္တဂ္ဂဟဿ ပန အာလမ္ဗနံ ဟောတိ, အတ္တသဘာဝေ ယေဝ တ ရူပာဒိဓမ္မေ အာရဗ္ဘ အတ္တဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န အတ္တာနံ တဿ ပရမတ္ထတော အနုပလဗ္ဘနတော, တသ္မာ ရူပာဒိအာရမ္မဏာဝ အတ္တဒိဋ္ဌီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ, ရူပံ ပန “အတ္တာ”တိ န ဝတ္တဗ္ဗန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ “ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန”န္တိအာဒိနာ ပန ဝိပဿနာပဋိဝိပဿနာ ဝိယ ဒိဋ္ဌိအနုပဿနာ နာမ ဒဿိတာ။

ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနာနံ သမ္ပတ္တကဟိန္ဒ္ရိယဝိသယတာယ ပတွာ ဂဟေတဗ္ဗတာ။ တဥှိ တဿ အတ္တနော ဝိသယံ ပရိဘုတွာ သမ္ဗန္ဓံ ဟုတွာ ဂဏှာတိ။ **အဝသေသာနိ သတ္တာယတနာနိ ဝိညာတံ နာမ** မနသာ ဝိညာတဗ္ဗတော။ အညထာ က္ကတရေသမ္ပိ ဝိညာတတာ သိယာ။ **ပတ္တ** န္တိ အဓိဂတံ။ **ပရိယေသိတ**န္တိ ဂဝေသိတံ။ **အနုဝိစရိတ**န္တိ စိန္တိတံ။ တေနာဟ **“မနသာ”**တိ။ ဧတ္ထ စ ပတ္တပရိယေသနာနံ အပဋိက္ခေပဿ, ဝိသုံ, ဧကဇ္ဈံ ပဋိက္ခေပဿ စ ဝ သေန စတုက္ကောဋိကံ ဒဿေတွာ ပတ္တပရိယေသိတေဟိ အနုဝိစရိတဿ ဘေဒံ ဒဿေတုံ **“လောကသ္မိဥှိ”** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိယေသိတွာ ပတ္တံ** ပဌမံ ဧတေသာ ပစ္ဆာ ကာယေန ပတ္တတ္တာ **ပတ္တံ နာမ။ ပရိယေသိတွာ နော ပတ္တံ ပရိယေသိတံ နာမ** ကေဝလံ ပရိယေသိတဘာဝတော။ **အပရိယေသိတွာ ပတ္တဉ္စ နောပတ္တဉ္စ** မနသာ အနုဝိစရိတဗ္ဗတော **မနသာနုဝိစရိတံ နာမ**။

အယဥ္စ ဝိကပ္ပော အာကုလော ဝိယာတိ **“အထ တ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပတ္တဋ္ဌေနာ** တိ ပတ္တဘာဝေန ပတ္တတာ သာမညေန။ **အပရိယေသိတွာ နောပတ္တံ မနသာနုဝိစရိတံ နာမ** ပတ္တိယာ ပရိယေသနာယ စ အဘာဝတော။ **သဗ္ဗံ တ ဧတေ**န္တိ “ပရိယေသိတွာ ပတ္တမ္ပီ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ။ **က္ကမိနာ**တိ “ယမ္ပိ တံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ”တိအာဒိဝစနေန။ **ဝိညာဏာရမ္မဏာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော ကထိတာ** ဟာရိသေသညာယေန ။ ဧဝံ ဟာရိသေသညာယပရိဂ္ဂဟေ ကိံ ပယောဇနန္တိ အာဟ **“ဒေသနာဝိလာသေနာ”**တိအာဒိ။ ယေသံ ဝိနေယျာနံ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မဿ သရူပံ အနာမသိတွာ အာရမ္မဏကိစ္စ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ-ဖလဝိသေသာဒိ-ပကာရန္တရဝိဘာဝနေန ပဋိဝေဓော ဟောတိ, တေသံ တပ္ပကာရဘေဒေဟိ ဓမ္မေဟိ, ယေသံ ပန ယေန ဧကေနေဝ ပကာရေန သရူပေနေဝ တ ဝိဘာဝနေ ကတေ ပဋိဝေဓော ဟောတိ, တေသံ တံ ဝတွာ ဓမ္မဿရတ္တာ တဒညံ နိရဝသေသာကာရဝိဘာဝနဉ္စ **ဒေသနာဝိလာသော**။ တေနာဟ **“ဒိဋ္ဌာဒိအာရမ္မဏဝသေန ဝိညာဏံ ဒဿိတ”**န္တိ။

ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာန န္တိ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ ယံ ရူပံ သော ဒိဋ္ဌိ “လောကော စ အတ္တာ စာ”တိ ဂဏှာတိ။ တံ ရူပံ သန္ဓာယ “သော လောကော သော အတ္တာ”တိ ဝစနံ ဝုတ္တန္တိ ယောဇနာ။ **သော ပေစ္စ ဘဝိဿာမီ**တိ ဥဒ္ဓမာဃာတနိကတဒဝသေနာယံ ဒိဋ္ဌီတိ အာဟ **“သော အဟံ ပရလောကံ ဂန္တွာ နိစ္စော ဘဝိဿာမီ”**တိအာဒိ။ **ဓုဝေ**တိ ထိရော။ **သဿတော** တိ သဗ္ဗဒာဘာဝီ။ **အဝိပရိဏာမဓမ္မော** တိ ဇရာယ မရဏေန စ အဝိပရိဏာမေတဗ္ဗသဘာဝေ, နိဗ္ဗိကာရောတိ အတ္ထော။ **တမ္ပိ ဒဿန** န္တိ တမ္ပိ တထာဝုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဒဿနံ အတ္တာနံ ဝိယ တဏှာဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝိသေသေန ဂဏှာတိ။ တေနာဟ **“ဧတံ မမာ”**တိအာဒိ။ **ဒိဋ္ဌာရမ္မဏာ** တိ ဒိဋ္ဌိဝိသယာ။ ကထံ ပန ဒိဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဝိသယာ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝိပဿနာယာ”** တိအာဒိ။ **ပဋိဝိပဿနာကာလေ** တိ ယမကတော သမ္မသနာဒိကာလံ သန္ဓာယာဟ။ တတ္ထ အဂ္ဂိရစိန္တကာနံ သဒ္ဒေ ဝိယ, ဝေဒဇ္ဈာယီနံ ဝေဒသတ္ထေ ဝိယ စ ဒိဋ္ဌိယံ ဒိဋ္ဌိဂတိကာနံ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟပ္ပဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

သမနုပဿတီ တိ ပဒဿ စ တဿော သမနုပဿနာ အတ္ထောတိ ယောဇနာ။ တေန သမနုပဿနာ နာမ စတုဗ္ဗိဓာတိ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ဉာဏံ တာဝ သမဝိသမံ သမ္မာ ယာထာဝတော အနုပဿတီတိ **သမနုပဿနာ** ။ က္ကတရာ ပန

သံကိလေသဝသေန အနု အနု ပဿန္တီတိ **သမနုပဿနာ** ။ ယဒိ ဧဝံ ဟောတု တာဝ ဒိဋ္ဌိသမနုပဿနာ မိစ္ဆာဒဿန ဘာဝတော, ကထံ တဏှာဟာမာနာတိ? တဏှာဟာယပိ သတ္တာနံ ဟာပကရဏေ ဉပဟာယဒဿနဝသေန ပညာပတိရူပိကာ ပဝတ္တိ လဗ္ဘတေဝ, ယာယ ဝဋ္ဋနိကိတိသာစိယောက သမ္ဘဝန္တိ။ မာနောပိ သေယျာဒိနာ ဒဿနဝသေနေဝ တထာ အတ္တာနံ ဉိဟတီတိ တဏှာဟာမာနာနံ သမနုပဿနာပတိရူပိကာ ပဝတ္တိ လဗ္ဘတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဝိဇ္ဇမာနေ** တိ ''ဧတံ မမာ''တိ ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗေ တဏှာဟာဝတ္ထုသ္မိံ အဇ္ဈတ္တခန္ဓပဉ္စကေ အနုပလဗ္ဘမာနေ ဝိနဋ္ဌေ။ **န ပရိတဿတိ** ဘယပ ရိတ္တာသတဏှာဟာပရိတ္တာသာနံ မဂ္ဂေန သမုဂ္ဃာတိတတ္တာ။

၂၄၂. **စတူဟိ ကာရဏေဟီ**တိ ''အသတိ န ပရိတဿတီ''တိ ဝုတ္တမ္ပိ ဣတရေဟိ တီဟိ သဟ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **စတူဟိ ကာရဏေဟီ**တိ စတုက္ကောဋိကသုညတာကထနဿ ကာရဏေဟိ။ **ဗဟိဒ္ဓာ အသတီ** တိ ဗာဟိရေ ဝတ္ထုသ္မိံ အဝိဇ္ဇမာနေ။ သာ ပနဿ အဝိဇ္ဇမာနတာ လဒ္ဓဝိနာသေန တ အလဒ္ဓလာဘေန တတိ ဟဋ္ဌိယံ – ''အဟု ဝတ မေ, တံ ဝတ မေ နတ္ထိ, သိယာ ဝတ မေ, တံ ဝတာဟံ န လဘာမီ''တိ ဝုတ္တန္တိ တဒုဘယံ ပရိက္ခာရဝသေန ဝိဘဇိတွာ တတ္ထ ပရိ တဿနံ ဒဿေတုံ **''ဗဟိဒ္ဓာ ပရိက္ခာရဝိနာသေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယာနံ** ''ရထော ဝယှ''န္တိ ဧဝမာဒိ။ **တပ နံ** ဟတ္ထိအဿာဒိ။

ယေဟိ ကိလေသေဟီတိ ယေဟိ အသန္တပတ္တနာဒီဟိ ကိလေသေဟိ။ **ဧဝံ ဘဝေယျာ** တိ ဧဝံ ''အဟု ဝတ မေ''တိ အာဒိနာ စောဒနာဒိ ဘဝေယျ။ **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာဓိဋ္ဌာနပရိယုဋ္ဌာနာဘိနိဝေသာနုသယာန** န္တိ ဧတ္ထ အပရာပရံ ပဝတ္တာသု ဒိဋ္ဌီသု ယာ ပရတော ဉပ္ပန္နာ ဒိဋ္ဌိယော, တာသံ ပုရိမုပ္ပန္နာ ဒိဋ္ဌိယော ကာရဏဋ္ဌေန **ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ** ။ အဓိကရဏဋ္ဌေန **ဒိဋ္ဌာဓိဋ္ဌာနာနိ,** ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗာပိ **ဒိဋ္ဌိပရိယုဋ္ဌာနာနိ** ။ ''ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည''န္တိ (မ. နိ. ၂.၂၀၂, ၄၂၇; ၃.၂၇-၂၉; ဥဒာ. ၅၅; မဟာနိ. ၂၀; နေတ္တိ. ၅၉) ပဝတ္တိယာ **အဘိနိဝေသာ**။ အပ္ပဟီနဘာဝေန သန္တာနေ သယန္တီတိ **အနုသယာ**တိ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာဒီနံ ပအနံ ဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဏှာဟာဒီဟိ ကမ္မနိယတာယ သဗ္ဗသင်္ခါရာဝ ဣဋ္ဌိ တာနီတိ **သဗ္ဗသင်္ခါရက္ကဋ္ဌိတာနိ** ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဉပဓီယတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ ဉပဓိ, ခန္ဓာဝ ဉပဓိ **ခန္ဓူပဓိ**။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ တဒေဝ စ အာဂမ္မ တဏှာဟာ ခီယတိ ဝိရဇ္ဇတိ နိရုဇ္ဈတီတိ ယောဇနာ။ **ဉစ္ဆိဇ္ဇိဿာမိ နာမဿူ**တိအာဒီသု နိပါတမတ္တံ, သံသယေ တ။ **တာသော**တိ အတ္တနိယာဘာဝံ ပဋိစ္စ တဏှာဟာပရိတ္တာသော စေဝ ဘယပရိတ္တာသော စ။ တေနာဟ **''တာသော ဟေသော''**တိအာဒိ။ **နော စဿံ, နော စ မေ သိယာ**တိ ''အဟ''န္တိ ကိရ ကောစိ နော စဿံ, ''မေ''တိ စ ကိဉ္စိ နော သိယာတိ။ တာသပ္ပတီကာရဒဿနဥ္ဟေတံ။

၂၄၃. **တ္တောဝတာ** တိ ''ဧဝံ ဝုတ္တေ''တိအာဒိနာ, ပုစ္ဆာနုသန္ဓိဝသေန ပဝတ္တာယ ''ဆယိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာ နာနီ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄၁) တ။ သာပိ ဟိ အဇ္ဈတ္တခန္ဓဝိနာသေ ပရိတဿနကံ ဒဿေတွာ အပရိတဿနကံ ဒဿ သေန္တီ ပဝတ္တာတိ တဿနကဿ သုညတာဒဿနံ အကိစ္စသာဓကေမ္ပိ သုညတာဒဿနမေတတိ ဣမေသံ ဝသေန **''စတုက္ကောဋိကာ သုညတာ ကထိတာ''** တိ ဝုတ္တံ။ **ဗဟိဒ္ဓာ ပရိက္ခာရ** န္တိ ဗာဟိရံ သဝိညာဏကံ အဝိညာဏကဉ္စ သတ္ တောပကရဏံ။ တဥ္ဟိ ဇီဝိတဝုတ္တိယာ ပရိက္ခာရကဋ္ဌေန ''ပရိက္ခာရော''တိ ဝုတ္တံ။ **ပရိဂ္ဂဟံ နာမ ကတ္ဝာ** တိ **''မမ ဣဒ''**န္တိ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတာယ ပရိဂ္ဂဟိတံ နာမ ကတွာ။ သဗ္ဗောပိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟော ''အတ္တာ နိစ္စော ဓုဝေ သဿ တော, အတ္တာ ဉစ္ဆိဇ္ဇတိ ဝိနဿတီ''တိအာဒိနာ အတ္တဒိဋ္ဌိသန္နိဿယောယေတတိ ဝုတ္တံ **''သက္ကာယဒိဋ္ဌိပမုခာ ဒွ တာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိယော''**တိ။ အယာထာဝဂ္ဂဟိနာ အဘိနိဝေသနပညာပနာနံ ဉပတ္ထမ္ဘဘာဝတော ဒိဋ္ဌိ ဧဝ နိဿယောတိ **ဒိဋ္ဌိနိဿယော။ ပရိဂ္ဂဏှေယျာထာ** တိ နိစ္စဒိဝိသေသယုတ္တံ ကတွာ ပရိဂ္ဂဏှေယျ။ ကိမေဝံ ပရိဂ္ဂဟေတုံ သ က္ကုဏေယျ ? **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ''တံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္တတဒုပဟာအနံ ဉပာဒိယေထ, တံ, ဘိက္ခဝေ, ဒိဋ္ဌိနိဿယံ နိဿ သယေထာ''တိ ဧတေသုပိ။

၂၄၄. **အတ္တနိ တ သတီ**တိ ယဿ အတ္တနော သန္တကဘာဝေန ကိဉ္စိ အတ္တနိယန္တိ ဝုစ္စေယျ, တသ္မိံ အတ္တနိ သတိ, သော ဧဝ ပန အတ္တာ ပရမတ္ထတော နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ သက္ကာ ဟိ ဝတ္တုံ ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတော အတ္ တာ ''ပရမတ္ထော''တိ? သိယာ ခန္ဓပဉ္စကံ ဥေယျသဘာဝတ္တာ ယထာ တံ ဃဋ္ဋော, ယဒိ ပန တဒည် နာမ ကိဉ္စိ အဘာဝိ သ္သ, န တံ နိယမတော ဝိပရီတံ သိယာတိ? န စ သော ပရမတ္ထတော အတ္ထိ ပမာဏေဟိ အနုပလဗ္ဘမာနတ္တာ တုရင်္ ဂမဝိသာဏံ ဝိယာတိ။ **အတ္တနိယေ တ ပရိက္ခာရေ သတီ**တိ ''ဣဒံ နာမ အတ္တနော သန္တက''န္တိ တဿ ကိဉ္စနဘာဝေန နိ စ္ဆိတေ ကိသ္မိဉ္စိ ဝတ္ထုသ္မိံ သတိ။ အတ္တနော ဣဒန္တိ ဟိ အတ္တနိယန္တိ။ **အဟန္တိ သတီ** တိ ''အဟံ နာမာယ''န္တိ အ

ဟံကာရဝတ္တျာဘူတေ ပရမတ္ထတော နိဒ္ဒါရိတသရူပေ ကိသ္မိဉ္စိ သတိ တဿ သန္တကဘာဝေန မမာတိ ကိဉ္စိ ဂဟေ တုံ ယုတ္တံ ဘဝေယျ။ **မမာတိ သတိ "အဟ"**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဣတိ ပရမတ္ထတော အတ္တနော အနုပလဗ္ဘ ဘမာနတ္တာ အတ္တနိယံ ကိဉ္စိ ပရမတ္ထတော နတ္ထေဝါတိ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ အနတ္တတာယ အနတ္တနိယတံ, အနတ္တနိယတာ ယ စ အနတ္တကတံ ဒဿေတိ။ **ဘူတတောတိ** ဘူတတ္ထတော။ **တထတောတိ** တထသဘာဝတော။ **ထိရတောတိ** ဌိတသ ဘာဝတော နိဗ္ဗိကာရတော။

ယသ္မာ ဟုတွာ န ဟောတီ တိ ယသ္မာ ပုဗ္ဗေ အသန္တံ ပစ္စယသမဝါယေန ဟုတွာ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပုန ဘင်္ဂုပဂမေ န န ဟောတိ, တသ္မာ န နိစ္စန္တိ **အနိစ္စံ,** အဓုဝန္တိ အတ္ထော။ တတော ဧဝ **ဥပ္ပာဒဝယဝန္တိတော** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေ န နိရုဇ္ဈနဝသေန စ ပဝတ္တနတော။ သဘာဝဝိဂမော ဣဓ **ဝိပရိဏာမော, ခဏိကတာ တာဝကာလိကတာ,** နိစ္စသဘာဝတာဘာ တေ **ဧဝ နိစ္စပဋိက္ခေပတော** ။ အနိစ္စဓမ္မော ဟိ တေနေဝ အတ္တနော အနိစ္စဘာဝေန အတ္ထတော နိစ္စတံ ပဋိက္ခိပတီတိ နာမ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "န နိစ္စန္တိ အနိစ္စ"န္တိ။ ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂဝသေန ရူပဿ နိရန္တရဗာဓတောတိ ပဋိပီဠနာကာရေနေဝ သ **ဒုက္ခတာ။ သန္တာပေ** ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန သန္တာပနံ ပရိဒဟနံ, တတော ဧဝဿ ဒုဿဟတာယ **ဒုက္ခမတာ**။ တိဿ န္နံ ဒုက္ခတာနံ သံသာရဒုက္ခဿ စ အဓိဋ္ဌာနတာယ **ဒုက္ခဝတ္ထုကတာ**။ သုခသဘာဝတာဘာဝေ ဧဝ **သုခပဋိက္ခေပတော** ။ **ဝိပရိ ဏာမဓမ္မန္တိ** ဇရာယ မရဏေန စ ဝိပရိဏာမနသဘာဝံ။ ယသ္မာ ဣဒံ ရူပံ ပစ္စယသမဝါယေန ဥပ္ပာဒံ, ဥပ္ပာဒနန္တရံ ဇရံ ပ တွာ အဝဿမေဝ ဘိဇ္ဇတိ, ဘိန္နဉ္စ ဘိန္နမေဝ, နာဿ ကဿစိ သင်္ကမောတိ ဘဝန္တရာနုပဂမနသင်္ခါတေန သ င်္ကမာဘာဝေန ဝိပရိဏာမဓမ္မတံ ဟာကဍ္ဎံ ကာတုံ **"ဘဝသင်္ကန္တိ ဥပဂမနသဘာဝ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ပကတိဘာဝဝိဇဟနံ** သဘာဝဝိဂမော နိရုဇ္ဈနမေဝ။ န္တိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ ရူပံ။ **ဣမိနာတိ** "နော ဟေတံ, ဘန္တေ"တိ ရူပဿ တ ဏှာဟာဒိဂ္ဂါဟာနံ ဝတ္ထုဘာဝပဋိက္ခေပေန။ ရူပဉှိ ဥပ္ပန္နံ ဌိတိံ မာ ပာပုဏာတု, ဌိတိပ္ပတ္တံ မာ ဇီရတု, ဇရပ္ပတ္တံ မာ ဘိဇ္ဇတု, ဥဒယဗ္ဗယေဟိ မာ ကိလမိယတူတိ န ဧတ္ထ ကဿစိ ဝသီဘာဝေ အတ္ထိ, သွတယမဿ အဝသဝတ္တနဋ္ဌော အနတ္တတာသလ္လက္ခဏဿ ကာရဏံ ဟောတီတိ အာဟ **"အဝသဝတ္တနာကာရေန ရူပံ, ဘန္တေ, အနတ္တာတိ ပဋိဇာနန္တီ"**တိ။ နိတသိကာရကဝေဒကအဓိဋ္ဌာယကဝိရဟေန တတော သုညတာ **သုညဋ္ဌော,** သာမိဘူတဿ ကဿစိ အဘာဝေ **အဿာမိကဋ္ဌော,** ယထာဝုတ္တဝသဝတ္တိဘာဝတာဘာဝေ **အနိဿရဋ္ဌော,** ပရပရိကပ္ပိတအတ္တသဘာဝတ ဘာဝေ ဧဝ **အတ္တပဋိက္ခေပဋ္ဌော** ။

ယသ္မာ အနိစ္စလက္ခဏေန ဝိယ ဒုက္ခလက္ခဏံ, တဒုဘယေန အနတ္တလက္ခဏံ သုဝိညာပယံ, န ကေဝလံ, တသ္မာ တ ဒုဘယေနေတ္ထ အနတ္တလက္ခဏဝိဘာဝနံ ကတန္တိ ဒဿေန္တော **"ဘဂဝါ ဟီ"တိ**အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနိစ္စဝသေနာ** တိ အနိစ္စတာဝသေန။ **ဒုက္ခဝသေနာ**တိ ဒုက္ခတာဝသေန။ **န ဥပပဇ္ဇတီ** တိ န ယုဇ္ဇတိ။ တမေဝ အယုဇ္ဇမာနတံ ဒဿေတုံ **"စက္ခုဿ ဥပ္ပာဒေပီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ အတ္တတဒီ အတ္တာနံ နိစ္စံ ပညပေတိ, စက္ခုံ ပန အနိစ္စံ, တသ္မာ စက္ခု ဝိယ အတ္တာပိ အနိစ္စော အာပန္နော။ တေနာဟ **"ယဿ ခော ပနာ"** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဝေတီ**တိ ဝိဂစ္ဆတိ နိရုဇ္ဈ တိ။ **ဣတိ စက္ခု အနတ္တာ** တိ စက္ခုဿ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတာယ အနိစ္စတာ, အတ္တနော စ အတ္တတဒိနာ အနိစ္စတာယ အ နိစ္ဆိတတ္တာ စက္ခု အနတ္တာ။

ကာမံ **အနတ္တလက္ခဏသုတ္တေ** (သံ. နိ. ၃.၅၉; မဟာဝ. ၂၀) – "ယသ္မာ စ ခော, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ အနတ္တာ, တသ္မာ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တတီ"တိ ရူပဿ အနတ္တတာယ ဒုက္ခတာ ဝိဘာဝိတာ ဝိယ ဒိဿတိ, တထာပိ "ယသ္မာ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ အနတ္တာ"တိ ဟာကဋ္ဌတာယ သာဗာဓတာယ ရူပဿ အတ္တသာရာဘာဝေ ဝိဘာဝိ တော, တတော ဧဝ စ "န လဗ္ဘတိ ရူပေ ဧဝံ မေ ရူပံ ဟောတု, ဧဝံ မေ ရူပံ မာ အဟောသီ"တိ ရူပေ ကဿစိ အနိဿရ တာ, တဿ စ အဝသဝတ္တနာကာရော ဒဿိတောတိ အာဟ **"ဒုက္ခဝသေန အနတ္တတံ ဒဿေတီ"** တိ။ **ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခ**န္တိ ယံ ဝတ္ထု အနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခံ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပီဠိတတ္တာ, ယံ ပန နိစ္စံ တဒဘာဝတော, တံ သုခံ ယထာ တံ နိဗ္ဗာနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ယံ တ**န္တိ ကာရဏနိဒ္ဒေသောတယံ, ယသ္မာ ရူပံ အနိစ္စံ, တံ တသ္မာတိ အတ္ထော။ **ယံ ဒုက္ခံ တဒန တ္တာ**တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အနိစ္စန္တိ** ဣမိနာ ဃဋ္ဋာဒိ ဝိယ ပစ္စယုပ္ပန္နတ္တာ ရူပံ အနိ စ္စန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဣမိနာဝ နယေန "အနတ္တာ"တိ ဝတ္တုံ လဗ္ဘမာနေပိ **"အနတ္တာ"တိ ဝတ္တာ နာမ နတ္ထိ။ ဧဝံ ဒုက္ခန္တိ ဝဒန္တိ**တိ ဧတ္ထာပိ ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗံ "အဂ္ဂိသူလာဒိဝိကာရပ္ပတ္တကာလေ ဝိယ ပစ္စယုပ္ပ န္နတ္တာ ဒုက္ခံ ရူပ"န္တိအာဒိနာ။ **ဒုဒ္ဒသံ ဒုပ္ပညာပနံ** ။ တထာ ဟိ သရဘင်္ဂါဒယောပိ သတ္ထာရော နာဒ္ဒသံသု, ကု တော ပညာပနာ။ **တယိဒံ** အနတ္တလက္ခဏံ။

တသ္မာတိဟာ တိအာဒိနာ တိယဒ္ဓဂတရူပံ လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေတ္ဝာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"တေရဟိ အည အာပီ"**တိ။ တံ ပန ယာဒိသံ တာဒိသမ္ပိ တထာ ဝုတ္တန္တိ အဇ္ဈတ္တာဒိဝိသေသောပိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ပိ-သဒ္ဒေန တ တသ္ သာပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

၂၄၅. ဥက္ကဏ္ဌိတီ တိ နာဘိရမတိ။ အညတ္ထ "နိဗ္ဗိဒါ"တိ ဗလဝဝိပဿနာ ဝုစ္စတိ, သာနုလောမာ ပန သင်္ခါရု ပေက္ခာ "ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ"တိ, သာ ဣဓ ကထံ နိဗ္ဗိဒါ နာမ ဇာတာတိ အာဟ **"ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာယ ဟိ"** တိအာဒိ။ ဣ မိနာ သိခါပတ္တနိဗ္ဗေဒတာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဣဓ နိဗ္ဗိဒါနာမေန ဝုတ္တာတိ ဒဿေတိ။

"သော အနုပုဗ္ဗေန သညဂ္ဂံ ဖုသတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၁၄, ၄၁၅) ဝတ္ဝာ "သညာ ခေါ ပေါဋ္ဌပါဒ ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပ စ္ဆာ ဉာဏ"န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၁၆) ဝုတ္တတ္တာ **သညဂ္ဂန္တိ ဝုတ္တာ** လောကိယာသု ပဟာနသညာသု သိခါပတ္တဘာဝ တော။ **ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏန္တိ ဝုတ္တာ** ဣဒပ္ပစ္စယတာဒဿနေသု မတ္ထကပ္ပတ္တိတိ ကတွာ။ တတော ပရဉ္ဟိ အသ င္ခတာရမ္မဏံ ဉာဏံ ဟောတိ။ တေနာဟ – "ပုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ, ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏ"န္တိ (သံ. နိ. ၂.၇၀)။ **ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂန္တိ ဝုတ္တာ** မဂ္ဂာဓိဂမဿ ပရိပန္ထဘူတတဗ္ဗိသံကိလေသဝိသုဒ္ဓိ ပဓာနိကဿ ယောဂိ နော, ပဓာနဘာဝနာယ တ ဇာတံ အင်္ဂန္တိ ကတွာ။ **ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီတိ ဝုတ္တာ** ပရမုက္ကံသဂတပဋိပဒါ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဘာဝတော။ **အတမ္မယတ** န္တိ တွေ **တမ္မယတာ နာမ** တဏှာ, ကာမတဏှာဟာဒီသု တာယ တာယ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ တမ္မယံ နာမ တေဘူမိကပ္ပဝတ္တံ, တဿ ဘာဝေတိ ကတွာ။ တဿာ တဏှာယ ပရိယာ အနတော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ **အတမ္မယတာ** တိ ဝုစ္စတိ။ **နိဿာယာ** တိ တံ အတမ္မယတံ ပစ္စယံ ကတွာ။ **အာဂမ္မ** **မာ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **နာနတ္တာ** တိ နာနာသဘာဝတ ဗဟူ အနေကပ္ပကာရာ။ **နာနတ္တသိတာ** တိ နာနာရမ္မဏနိဿိ တာ ရူပာဒိဝိသယာ။ **ဧကတ္တာ**တိ ဧကသဘာဝ။ **ဧကတ္တသိတာ** တိ ဧကံယေဝ အာရမ္မဏံ နိဿိတာ။ **တံ နိဿာယာ** တိ တံ ဧကတ္တသိတံ ဥပေက္ခံ ပစ္စယံ ကတွာ။ **တေိဿာ** တိ တေိဿာ ဥပေက္ခာယ။ **ပဟာနံ ဟောတီ**တိ အညာဏုပေက္ခ တော ပဘုတိ သဗ္ဗံ ဥပေက္ခံ ပဇဟိတွာ ဌိတဿ "အတမ္မယတာ"တိ ဝုတ္တာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာယ အရူပာဝ စရသမာပတ္တိဥပေက္ခာယ ဝိပဿနုပေက္ခာယ စ ပဟာနံ ဟောတီတိ **ပရိယာအနန္တိ ဝုတ္တာ** တိ။ သဗ္ဗသင်္ခါရဂတသ္ သ မုဉ္စိတုကမျတာပဋိသင်္ခါနဿ သိခါပတ္တဘာဝတော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ မုဉ္စိတုကမျတာ ပဋိသင်္ခါနန္တိ စ ဝုတ္ တာ။ မုဒုမဇ္ဈာဒိဝသေန ပဝတ္တိအာကာရမတ္တံ, အတ္ထတော **ဧကတ္တာ** မုဉ္စိတုကမျတာဒယော, **ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။** **ဒွဝီဟိ နာမေဟီ**တိ ဧကတ္ဝာဘု, တေအနန္တိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ နာမေဟိ။

ဝိရာဂေတိ မဂ္ဂေ, အစ္စန္တမေဝ ဝိရဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ **ဝိရာဂေ,** တေန။ **မဂ္ဂေန** ဟေတုဘူတေန။ **ဝိမုစ္စတီ** တိ ပ ဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိဝသေန ဝိမုစ္စတိ။ တေနာဟ **"ဖလံ ကထိတ"**န္တိ။

မဟာခီဏာသဝေတိ ပသံသာဝစနံ ယထာ "မဟာရာဇာ"တိ။ တထာ ဟိ တံ ပသံသန္တော သတ္ထာ **"အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ဥက္ခိတ္တပလိဃော ဣတိပိ"**တိအာဒိမာဟာတိ။ တဒတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဣအနိ တဿာ"** တိအာဒိ ဝုတ္ တံ။ **ယထာဘူတေဟီ**တိ ယာထာဝတော ဘူတေဟိ။ **ဒုရုက္ခိပနဋ္ဌေနာ** တိ ပစုရဇနေဟိ ဥက္ခိပိတုံ အသက္ကုဏေယျဘာ ဝေန။ နိဗ္ဗာနနဂရပ္ပဝေသေ ဝိဗန္ဓနေန ပလိဃော ဝိယာတိ **ပလိဃောတိ ဝုစ္စတိ** ။ မတ္တကဇ္ဈိန္နော တာလော ပတ္တဖ လာဒီနံ အနင်္ဂတော တာလာဝတ္ထု အသိဝေ "သိတ"တိ သမညာ ဝိယ။ တေနာဟ **"သီသစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ကတာ"** တိ။ ပုနဗ္ဘဝဿ ကရဏသီလော, ပုနဗ္ဘဝံ ဝ ဖလံ အရဟတီတိ **ပောနောဘဝိကော**။ ဇေံဘူတော ပန ပုနဗ္ဘဝံ ဒေတိ နာမာ တိ အာဟ **"ပုနဗ္ဘဝဒာယကော"** တိ။ **ပုနဗ္ဘဝခန္ဓာနံ ပစ္စယော** တိ ဣမိနာ ဇာတိသံသာရောတိ ဖလူပစာရေန ကာရဏံ ဝု တ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **ပရိက္ခာတိ ဝုစ္စတိ** သန္တာနဿ ပရိက္ခိပနတော။ **သံကိဏ္ဏတ္တာ** တိ သဗ္ဗသော ကိဏ္ဏတ္တာ ဝိနာသိတတ္တာ။ **ဂမ္ဘီရာနုဂတဋ္ဌေနာ** တိ ဂမ္ဘီရံ အနုပဝိဋ္ဌဋ္ဌေန။ **လုဉ္စိတ္ဝာ** တိ ဥဒ္ဓရိတ္ဝာ။ **တောနီ**တိ ကာမရာဂသ ညောဇနာဒီနိ။ **အဂ္ဂဠာတိ ဝုစ္စန္တိ** အဝဓာရဏဋ္ဌေန။ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ပတိတော မာနဒ္ဓဇော ဧတဿာတိ **ပတိတမာနဒ္ဓ ဇော**။ ဣတရဘာရောရောပနဿ ပုရိမပဒေဟိ ပကာသိတတ္တာ **"မာနဘာရဿေဝ ဩရောပိတတ္တာ ပန္နဘာရောတိ အဓိပ္ပေတော"**တိ ဝုတ္တံ။ **မာနသံယောဂေနေဝ ဝိသံယုတ္တတ္တာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ပဉ္စပိ ခန္ဓေ အ ဝိသေသတော အသ္မီတိ ဂဟေတွာ ပဝတ္တမာနော "အသ္မိမာနော"တိ အဓိပ္ပေတောတိ ဝုတ္တံ **"ရူပေ အသ္မီတိ မာ နော"**တိအာဒိ။

နဂရဒ္ဒတရသ္သ ပရိသ္သယပဋိဗာဟနတ္ထဉ္စေဝ သောဘနတ္ထဉ္စ ဥဘောသု ပသ္သေသု သေဝိကတ္ထမ္ဘေ နိခဏိတွာ ဌပေန္တီတိ အာဟ **“နဂရဒ္ဒတရေ ဥဿာပိတေ ဧသိကတ္ထမ္ဘေ”** တိ။ ဟကာရဝိဒ္ဓံသနေနေဝ ပရိက္ခာယ ဘူမိသမကရဏံ ဟောတီတိ အာဟ **“ဟကာရံ ဘိန္ဒန္တော ပရိက္ခံ သံကိရိတွာ”** တိ။ ဧဝန္တိ အာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနော ကာယော ဓမ္မသမူဟောတိ **သက္ကာယော,** ဥပါဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကံ။ **ဒ္ဝတ္တိံသ ကမ္မကာရဏာ** ဒုက္ခက္ခန္ဓေ အာဂတာ။ အက္ခိရောဂသီသရောဂါဒယော **အဋ္ဌနဝုတိ ရောဂါ** ။ ရာဇဘယာဒီနိ **ပဉ္စဝီသတိ မဟာဘယာနိ**။

၂၄၆. **အနဓိဂမနီယဝိညာဏတန္တိ** “ဣဒံ နာမ နိဿာယ ဣမိနာ နာမ အာကာရေန ပဝတ္တတီ”တိ ဧဝံ ဒုဝိညေယျံ စိတ္တံ။ **အန္နေဝသန္တိ** ပစ္စတ္တေ ဧကဝစနန္တိ အာဟ **“အန္နေဝသန္တော”** တိ။ **သတ္တောပိ တထာဂတောတိ ဝုစ္စတီ** “တထာဂတော ပရံ မရဏာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၆၅) ဝိယ။ သတ္တော ဟိ ယထေကော ကမ္မကိလေသေဟိ ဣတ္တတ္တံ အာဂတော, တထာ အပရောပိ အာဂတောတိ “တထာဂတော”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဥတ္တမပုဂ္ဂလော** တိ ဘဂဝန္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ခီဏာသဝေပီ**တိ ယော ကောစိ ခီဏာသဝေပိ “တထာဂတော”တိ အဓိပ္ပေတော။ သောပိ ဟိ ယထေကော စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သူပဋ္ဌိတစိတ္တော သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ယထာဘူတံ ဘာဝေတွာ အနုတ္တရံ အရဟတ္တံ အာဂတော အဓိဂတော, တထာ အပရောပိ အာဂတောတိ “တထာဂတော”တိ ဝုစ္စတိ။ **အသံဝိဇ္ဇမာနော** တိ ပရမတ္ထတော အနုပလဗ္ဘနီယော။ **အဝိန္ဒေယျော** တိ န ဝိန္ဒိတဗ္ဗော, ဒုဝိညေယျောတိ အတ္ထော။

တထာဂတော သတ္တော ပုဂ္ဂလောတိ န ပညပေမိ ပရမတ္ထတော သတ္တဿေဝ အဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကိံ ပညပေဿာမိ** ပညတ္တိဥပါဒါနဿပိ ဓရမာနကဿ အဘာဝတော။ “အနုပ္ပါဒေ ခေမံ, အနုပ္ပတ္တိ ခေမ”န္တိအာဒိနာ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ ပက္ခန္ဒနဝသေန ပဝတ္တံ အဂ္ဂဖလသမာပတ္တိအတ္ထံ **ဝိပဿနာစိတ္တံ** တာ။

တုစ္ဆာ တိ ကရဏေ နိဿက္ကဝစနန္တိ အာဟ **“တုစ္ဆကေနာ”** တိ။ ဝိနယတီတိ ဝိနယော, သော ဧဝ **ဝေနယိကော။ တထာ မန္တိ** တထာဘူတံ မံ။ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနဿ ဟိ သတ္တဿ အဘာဝံ ဝဒန္တော သတ္တဝိနာသပညာပကော စ နာမ သိယာ, အဟံ ပန ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနံ တံ “နတ္ထီ”တိ ဝဒာမိ။ ယထာ စ လောကော တေဟာရတိ, တထေဝ တံ တေဟာရာမိ, တထာဘူတံ မံ ယေ သမဏဗြာဟ္မဏာ “ဝေနယိကော သမဏော ဂေါတမော”တိ ဝဒန္တာ အသတာ တုစ္ဆာ မုသာ အဘူတေန အဗ္ဘာစိက္ခန္တီတိ ယောဇနာ။ အပ္ပဋိသန္ဓိကဿ ခီဏာသဝဿ စရိမစိတ္တံ နိရုပါဒါနတော အနုပါဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒေါ ပရိနိဗ္ဗုတံ ဣဒံ နာမ နိဿိတန္တိ န ပညာယတီတိ ဝဒန္တော ကိမေတ္တာဝတာ ဥစ္ဆေဒတံ ဘဝေယျ, နာဟံ ကဒာစိပိ အတ္တိ, နာပိ ကောစိ အတ္ထီတိ ဝဒာမိ။ ဧဝံ သန္တေ ကိံ နိဿာယ တေ မောဃပုရိသာ သတော သတ္တဿ နာမ ဥစ္ဆေဒံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညပေတီတိ ဝဒန္တာ အသတာ။ပေ။ အဗ္ဘာစိက္ခန္တီတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပာယော။

မဟာဗောဓိမဏ္ဍမှဟီတိ ဗောဓိမဏ္ဍ ဂဂ္ဂဟဏေန သတ္တသတ္တာဟမာဟ။ တေန ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနတော (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၃; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ တန္တိဒေသနံ ဝဒတိ ။ **စတုသစ္စမေဝ ပညပေမီ** တိ ဧတေန သစ္စဝိမုတ္တာ သတ္တုဒ္ဒေသနာ နတ္ထီတိ ဒဿေတိ။ ဝုတ္တံ စ – “ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ ဒုက္ခဉ္စေဝ ပညပေမိ ဒုက္ခဿ စ နိရောဓ”န္တိ ဝဒန္တော ဘဂဝတ နာဟံ ကဒာစိပိ “အတ္တာ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ, ဝိနဿတီ”တိ တ, “အတ္တာ နာမ ကောစိ အတ္ထီ”တိ တ ဝဒာမိ။ ဧဝံ သန္တေ ကိံ နိဿာယ တေ မောဃပုရိသာ “သတော သတ္တဿ ဥစ္ဆေဒံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညပေတီ”တိ အသတာ တုစ္ဆေန အဗ္ဘာစိက္ခန္တီတိ ဒဿေတိ။ **ပရေတိ** အမာမကာ, မမ သြိတဒဿ အဘာဇနဘူတာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“သစ္စာနိ။ပေ။ အသမတ္ထပုဂ္ဂလာ”** တိ။ **အဓိပ္ပာယေနာ** တိ ဣမိနာ တေသံ အဓိပ္ပာယမတ္တံ, ရောသနဝိဟေသနာနိ ပန တထာဂတဿ အာကာသဿ ဝိလိခနံ ဝိယ န သမ္ဘဝန္တိယေဝါတိ ဒဿေတိ။ အာဟနတိ စိတ္တံ တန္တိ **အာဃာတော**။ အပ္ပတီတာ ဟောန္တိ ဧတေနာတိ **အပ္ပစ္စယော** ။ စိတ္တံ န အဘိရာဓယတီတိ **အနဘိရဒ္ဓိ။ အတုဋ္ဌီ**တိ တုဋ္ဌိပဋိပက္ခော တထာပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပာဒော, ကောဓော ဧဝ တ။

ပရေတိ အညေ ဇနေ။ အာနန္ဒန္တိ ပမောဒန္တိ ဧတေနာတိ **အာနန္ဒော,** ပီတိယာ ဧဝေတံ အဓိဝစနံ။ သောဘနမနတာ **သောမနဿံ,** စေတသိကသုခဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပ္ပိလတိ ပုရိမာဝတ္ထာယ ဘိဇ္ဇတိ ဝိသေသံ အာပဇ္ဇတီတိ ဥပ္ပိလံ, တဒေဝ ဥပ္ပိလာဝိတံ, တဿ ဘာဝေါ **ဥပ္ပိလာဝိတတ္တံ** ။ ယာယ ဥပ္ပန္နာယ ကာယစိတ္တံ တတပူရိတဘတ္တာ

ဝိယ ဥဒ္ဒုမာယနာကာရပ္ပတ္တံ ဟောတိ, တသ္မာ ဂေဟဿိတာယ ဩဒဂ္ဂိယပီတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ **သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အသမတ္ထာ**တိ ဒုက္ခမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နိရုဇ္ဈတိ စ, န အညော သတ္တော နာမ အတ္ထီတိ ဧဝံ ဇာနိတုံ အသမတ္ထာ “အတ္တာ နာမ အတ္ထီ”တိ ဧဝံဒိဋ္ဌိနော အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသာ။ ဥတ္တမံ ပသာဒနီယဋ္ဌာနံ **တထာဂတမ္ပိ အက္ကောသန္တိ,** ကိမင်္ဂ ပန ဘိက္ခူတိ အဓိပ္ပာယော။

၂၄၇. အနတ္တနိယေပိ ခန္ဓပဉ္စကေ မိစ္ဆာဂါဟဝသေန အတ္တနိယသညာယ ပဝတ္တဿ ဆန္ဒရာဂဿ ပဟာနံ။ **အမှာကံ နေဝ အတ္တာ**တိ ယသ္မာ ရူပဝေဒနာဒိယေဝ အတ္တဂ္ဂါဟဝတ္ထု တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ လောဘနေယျဿ အဘာဝတော။ ဧဝံ တိဏကဋ္ဌသာခါပလာသံ န အမှာကံ ရူပံ, န ဝိညာဏံ, တသ္မာ အမှာကံ နေဝ အတ္တာတိ ယောဇနာ။ အဇ္ဈတ္တိကဿ ဝတ္ထုနော နေဝ အတ္တာတိ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ ဗာဟိရဝတ္ထု အတ္တနိယဘာဝေန ပဋိက္ခိတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ **“အမှာကံ စီဝရာဒိပရိက္ခာရောပိ န ဟောတီ”**တိ။ **ခန္ဓပဉ္စကံယေဝ**တိ ဗာဟိရဝတ္ထုံ နိဒဿနံ ကတွာ ခန္ဓပဉ္စကံယေဝ **န တုမှာကန္တိ ပဇဟာပေတိ။ န ဥပ္ပာဋေတဗ္ဗံ** ကန္ဒံ ဝိယ။ **န လုဉ္စိတဗ္ဗံ တံ** ကေသေ ဝိယာတိ။ ဣမိနာ ရူပာဒီနံ နာမမုခေန ပဟာနံ ဣစ္ဆိတံ။ ဥလ္လိင်္ဂိတမတ္တံ **ဆန္ဒရာဂဝိနယေန ပဇဟာပေတီ**တိ သရူပတော ဒဿေတိ။

၂၄၈. “တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ရူပံ နိစ္စံ ဝါ”တိအာဒိ ဒေသနာ **တိပရိဝဋ္ဋံ။ ယာဝ ဣမံ ဌာန**န္တိ “ဧဝံ သွာက္ခာတော”တိ ယာတယံ ဟဋ္ဌုပဒေသော။ သုဝိညေယျဘာဝေန အက္ခာတတ္တာပိ **သွာက္ခာတော**တိ အာဟ **“သုကထိတတ္တာ ဧဝ ဥတ္တာနော ဝိဝဋော ပကာသိတော”**တိ။ တိရိယံ ဝိဒါရဏေန **ဆိန္နော,** ဒီဃသော ဖာလနေန **ဘိန္နော,** တတော ဧဝ တတ္ထ တတ္ထ သိဗ္ဗိတဂဏ္ဌိကတဇိဏ္ဏဝတ္ထံ ပိလောတိကာ, တဒဘာဝတော **ဆိန္နပိလောတိကော,** ပိလောတိကရဟိတောတိ အတ္ထော။ ဣရိယာပထ-သဏ္ဌပနအဝိဇ္ဇမာနစျာန-ဝိပဿနာနိ ဆိန္နာယ အဝိဇ္ဇမာနာယ ပဋိပတ္တိယာ သိဗ္ဗနဂဏ္ဌိကရဏသဒိသာနိ, တာဒိသံ ဣဓ နတ္ထီတိ အာဟ **“န ဟေတ္ထ။ပေ။ အတ္ထီ”**တိ။ **ပတိဋ္ဌာတုံ န လဘတီ**တိ ပေသလေဟိ သဒ္ဓိံ သံဝါသဝသေနပိ ပတိဋ္ဌာတုံ န လဘတိ, ဝိသေသာဓိဂမဝသေန ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

ကာရဏ္ဍဝံ နိဒ္ဓမထာတိ ဝိပန္နသီလတာယ ကစဝရဘူတံ ပုဂ္ဂလံ ကစဝရမိဝ နိရပေက္ခာ အပနေထ။ **ကသမ္ဗုဉ္စာပကဿထာ**တိ ကသဋဘူတဉ္စ နံ ခတ္တိယာဒီနံ မဇ္ဈဂတံ သမ္ဘိန္နံ ပဂ္ဃရိတကုဋ္ဌံ စဏ္ဍာလံ ဝိယ အပကဿထ နိက္ကဍ္ဎထ။ ကိံ ကာရဏာ? သင်္ဃာရာမော နာမ သီလဝန္တာနံ ကတော, န ဒုဿီလာနံ, ယတော ဧတဒေဝ။ **တတော ပလာပေ ဝါဟေထ, အဿမဏေ သမဏမာနိနေ**တိ ယထာ ပလာပါ အန္တောသာရရဟိတာ အတဏ္ဍုလာ ဗဟိ ထုသေန ဝီဟိ ဝိယ ဒိဿန္တိ, ဧဝံ ပာပဘိက္ခူ အန္တောသီလရဟိတာပိ ဗဟိ ကာသာဝါဒိပရိက္ခာရေန ဘိက္ခူ ဝိယ ဒိဿန္တိ, တသ္မာ “ပလာပါ”တိ ဝုစ္စန္တိ, တေ ပလာပေ ဝါဟေထ ဩဓုနာထ ဝိဓမထ။ ပရမတ္ထတော အဿမဏေ ဝေသမတ္တေန သမဏမာနိနေ ဧဝံ **နိဒ္ဓမိတွာန။ပေ။ ပတိဿတာ**တိ။ တတ္ထ **ကပ္ပယဝှော**တိ ကပ္ပေထ, ကရောထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပတိဿတာ**တိ ပတိ ပတိ သတာ သမ္ပဇာနန္တာ သုဋ္ဌု ပဇာနန္တာ။ **ပတိဿတာ**တိ သပ္ပတိဿာ အညမညံ သဂါရဝါ။ အထေဝံ သုဒ္ဓါ သုဒ္ဓေဟိ သံဝါသံ ကပ္ပေန္တာ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန **သမဂ္ဂါ**။ အနုက္ကမေန ပရိပါကဂတပညတာယ **နိပကာ**။ သဗ္ဗဿေဝိမဿ ဒုက္ခဝဋ္ဋဿ **အန္တံ ကရိဿထ,** ပရိနိဗ္ဗာနံ ပါပုဏိဿထာတိ အတ္ထော။

ဝဋ္ဋံ တေသံ နတ္ထိ ပညာပနာယ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နဝဋ္ဋမူလကတ္တာ။

ဓမ္မံ အနုဿရန္တိ, ဓမ္မဿ ဝါ အနုဿရဏသီလာတိ **ဓမ္မာနုသာရိနော**။ ဧဝံ **သဒ္ဓါနုသာရိနော**ပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ပဋိပန္နဿာ**တိ ပဋိပဇ္ဇမာနဿ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌောပိ အဓိပ္ပေတော။ **အဓိမတ္တ**န္တိ ဗလဝံ။ **ပညာဝါဟီ**တိ ပညံ ဝါဟေတိ, ပညာ ဝါ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ ဝဟတီတိ ပညာဝါဟီတိပိ ဝဒန္တိ။ **ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမ**န္တိ ပညံ ပုရေစာရိကံ ကတွာ။ **အယံ ဝုစ္စတီ**တိ အယံ ဧဝရူပေါ ပုဂ္ဂလော ပညာသင်္ခါတေန ဓမ္မေန သရတိ အနုဿရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ**။ **သဒ္ဓါဝါဟီ**တိ သဒ္ဓံ ဝါဟေတိ, သဒ္ဓါ ဝါ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ ဝဟတီတိ သဒ္ဓါဝါဟီတိပိ ဝဒန္တိ။ **သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမ**န္တိ သဒ္ဓံ ပုရေစာရိကံ ကတွာ။ **အယံ ဝုစ္စတီ**တိ အယံ ဧဝရူပေါ ပုဂ္ဂလော သဒ္ဓါယ သရတိ အနုဿရတီတိ သဒ္ဓါနုသာရီ။ **သဒ္ဓါမတ္တ**န္တိ “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတာယ သဒ္ဒဟနမတ္တံ။ မတ္တ-သဒ္ဒေန အဝေစ္စပ္ပသာဒံ နိဝတ္တေတိ။ **ပေမမတ္တ**န္တိ ယထာဝုတ္တသဒ္ဓါနုသာရေန ဥပ္ပန္နံ တုဋ္ဌိမတ္တံ။ သိနေဟောတိ ကေစိ။ **ဧဝံ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နိသိန္နာနန္တိ** ကလာပသမ္မသနာဒိဝသေန အာရဒ္ဓဝိပဿနာနံ။ **ကော သဒ္ဓါ**တိ ဝိပဿနာနုသာရေန သွာက္ခာတဓမ္မတာ သိဒ္ဓါ,

တတော ဧဝ ကော သေဋ္ဌာ ဥဋ္ဌာရာ သဒ္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **ကော ပေမန္တိ** ထွောပိ သေဝ နယော။ **သင်္ဂေ ဌပိတာ ဝိယ ဟောန္တီ**တိ တေသံ သဒ္ဓာပေမာနံ သင်္ဂသံဝတ္တနိယတာယ အဗ္ဘုတိစာရိဘာဝမာဟ။ **စူဠသောတာပန္နောတိ ဝဒန္တိ** ကေဒေသေန သစ္စာနုဗောဓေ ဌိတတ္တာ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

အလဂဒ္ဒူပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. ဝမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၄၉. **ပိယဝစနန္တိ** ပိယသမုဒာစာရော။ ဝိညုဇာတိကာ ဟိ ပရံ ပိယေန သမုဒာစရန္တာ “ဘဝ”န္တိ တ, “ဒေဝါနံ ပိယော”တိ တ, “အာယသ္မာ”တိ တ သမုဒာစရန္တိ, တသ္မာ သမ္မုခါ သမ္ဗောဓနေဝသေန “အာဝုသော”တိ, တိရောက္ခံ “အာယသ္မာ”တိ အယမ္ပိ သမုဒာစာရော။ မဟာကဿပဥရုဝေလကဿပါဒယော အညေပိ ကဿပနာမကာ အတ္ထီတိ **“ကတရဿ ကဿပဿာ”** တိ ပုစ္ဆန္တိ။ **ရညာ**တိ ကောသလရညာ။ **“သဉ္ဇာနိံသူ”** တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အဿာ** တိ ကုမာရကဿပဿ, “သဉ္ဇာနိံသူ”တိ ဝုတ္တသဉ္ဇာနနဿ တ။ **ပုညာနိ ကရောန္တော** တိ ကပ္ပသတသဟဿံ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တ အနာဒီနိ ပုညာနိ ဘာဝေန္တော။ **ဩသက္ကန္တေ** တိ ပရိဟာယမာနေ။ **ပဌမန္တိ** ကုမာရိကာကာလေ။ **သတ္ထာ ဥပာလိတ္ထေရံ ပဋိစ္စာပေသိ** တံ အဓိကရဏံ ဝိနယကမ္မေနဝသ္သာ ဘိက္ခုနိယာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အရောဂဘာဝံ။

ပညတ္တိဝိဘာဝနာ တိ “အန္ဓဝန”န္တေဝံ ပညာယမာနဿ ဝိဘာဝနာ။ **ဩလီယတီ**တိ သင်္ကုစတိ သဏိကံ ဝတ္တတိ။ **ဘာဏကော**တိ သရဘာဏကော။ **ယံ အတ္ထိ, တံ ဂဟေတွာ** တိ ကြအနိ ပရိယေသိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ နတ္ထိ, ယထာဂဟံ ပန ယံ အတ္ထိ, တံ ဂဟေတွာ။ **ဗလဝဂုဏော**တိ အဓိမတ္တဂုဏော။ ကဿပဘဂဝတော ကာလေ နိရုဠ္ဟသမညာဝသေန ဝစနသန္တတိယာ အဝိစ္ဆေဒေန စ ကြမသိမ္ပိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ တံ “အန္ဓဝန”န္တေဝံ ပညာယိတ္ထ, ဥပရူပရိဝဍ္ဎမာနာယ ပထဝိယာ ဥပရိ ရုက္ခဂစ္ဆာဒီသု သဉ္ဇာယန္တေသုပီတိ။ **သေက္ခပဋိပဒ** န္တိ သေက္ခဘာဝတာဝဟံ ဝိသုဒ္ဓိပဋိပတ္တိံ။

အညတရ-သဒ္ဒော အဟာကင္ဓေ ဝိယ ဟာကင္ဓေပိ ဝတ္တတီတိ ဧက-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထတ္တာတိ ဒဿေတုံ **“အဘိဇာနာတီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဘယဘေရဝဒဿိတမ္ပိ အဘိက္ကန္တ-သဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရံ ကြမ ဒဿေန္တော ဧဝံ ဟေဋ္ဌာ တတ္ထ တတ္ထ ကတာ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ပရတော တသ္မိံ တသ္မိံ သုတ္တပဒေသေ ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗာတိ နယဒဿနံ ကရောတိ။ ကဥ္စနသန္နိဘတ္တစတာ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“ဆဝိယ”**န္တိ။ ဆဝိဂတာ ပန ဝဏ္ဏဓာတု ဧဝ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော”တိ ဧတ္ထ ဝဏ္ဏဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ အပရေ။ ဝဏ္ဏီယတိ ကိတ္တီယတိ ဥက္ကံသနန္တိ **ဝဏ္ဏော,** ထုတိ။ ဝဏ္ဏီယတိ အသင်္ကရတော ဝဝတ္ထပီယတီတိ **ဝဏ္ဏော,** ကုလဝဂ္ဂေါ။ ဝဏ္ဏီယတိ ဖလံ ဧတေန ယထာသဘာဝတော ဝိဘာဝီယတီတိ **ဝဏ္ဏော,** ကာရဏံ။ ဝဏ္ဏနံ ဒီဃရဿာဒိဝသေန သဏ္ဌဟနန္တိ **ဝဏ္ဏော,** သဏ္ဌာနံ။ ဝဏ္ဏီယတိ အဏုမဟန္တာဒိဝသေန ပမီယတီတိ **ဝဏ္ဏော,** ပမာဏံ။ ဝဏ္ဏေတိ ဝိကာရမာပဇ္ဇမာနံ ဟဒယင်္ဂတဘာဝံ ပကာသေတီတိ **ဝဏ္ဏော,** ရူပါယတနံ။ ဧဝံ တေန တေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဝဏ္ဏ-သဒ္ဒဿ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အနဝသေသတ္တံ သကလတာ ကေဝလတာ။ **ကေဝလကပ္ပာ** တိ ထွေ ကေစိ ဤသံ အသမတ္တာ ကေဝလာ ကေဝလကပ္ပါတိ ဝဒန္တိ, ဧဝံ သတိ အနဝသေသတ္ထော ဧဝ ကေဝလ-သဒ္ဒော သိယာ။ အနတ္ထန္တရေန ပန ကပ္ပ-သဒ္ဒေန ပဒဝဍ္ဎနံ ကတွာ ကေဝလာ ဧဝ ကေဝလကပ္ပါ။ တထာ တ ကပ္ပနီယတ္တာ ပညပေတဗ္ဗတ္တာ ကေဝလကပ္ပါ။ **ယေဘုယျတာ** ဗဟုလဘာဝေါ။ **အဗျာမိဿတာ** ဝိဇာတိယေန အသင်္ကရော သုဒ္ဓတာ။ **အနတိရေကတာ** တံမတ္တတာ ဝိသေသာဘာဝေါ။ **ကေဝလကပ္ပ** န္တိ ကေဝလံ ဒဠှံ ကတွာတိ အတ္ထော။ ကေဝလံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ သဗ္ဗသင်္ခတဝိဝိတ္တတ္တာ။ တေနာဟ **“ဝိသံယောဂါဒိအနေကတ္ထော”** တိ။ ကေဝလံ ဧတဿ အဓိဂတံ အတ္ထီတိ **ကေဝလီ,** သစ္ဆိကတနိရောဓော ခီဏာသဝေါ။

ကပ္ပ-သဒ္ဒော ပနာယံ သဥပသဂ္ဂေါ အနုပသဂ္ဂေါ စာတိ အဓိပ္ပာယေန ဩကပ္ပနီယပဒေ လဗ္ဘမာနံ ဩကပ္ပသဒ္ဒမတ္တံ နိဒဿေတိ, အညထာ ကပ္ပ-သဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓာရေ ဩကပ္ပနီယပဒံ အနိဒဿနမေဝ သိယာ။ **သမဏကပ္ပေဟီ**တိ ဝိနယသိဒ္ဓေဟိ သမဏဝေါဟာရေဟိ။ **နိစ္စကပ္ပ** န္တိ နိစ္စကာလံ။ **ပညတ္တီ** တိ နာမံ။ နာမဉှေတံ တဿ

အာယသ္မတော, ယဒိဒံ ကပ္ပောတိ။ **ကပ္ပိတကေသမဿု** တိ ကတ္တရိကာယ ဆေဒိတကေသမဿု။ **ဒ္ဝင္ဂုလကပ္ပော** တိ မဇ္ဈန္ဟိကဝေလာယ ဝီတိက္ကန္တာယ ဒ္ဝင္ဂုလတာဝကပ္ပော။ **လေသောတိ** အပဒေသော။ အနဝသေသံ ဖရိတုံ သမတ္ထဿပိ ဩဘာသဿ ကေနစိ ကာရဏေန ဧကဒေသဖရဏမ္ပိ သိယာ, အယံ ပန သဗ္ဗသော ဖရိတိ ဒဿေတုံ သမန္တတ္ထော ကပ္ပ-သဒ္ဒော ဂဟိတောတိ အာဟ **"အနဝသေသံ သမန္တတော"** တိ။

သမဏသညာသမုဒာစာရေနာတိ "အဟံ သမဏော"တိ ဧဝံ ဥပ္ပန္နသညာသမုဋ္ဌိတေန သမုဒာစာရေန, တန္နိမိတ္တေန တ တဗ္ဗောဟာရေန။ **ပုဗ္ဗယောဂေ**တိ ပုဗ္ဗယောဂကထာယံ။ **ပပဉ္စော သော** တိ ဧသော တုမှေဟသု အာဂတေသု ယထာပဝတ္တော ပဋိသန္ထာရော ကထာသမုဒာစာရော စ အမှာကံ ပပဉ္စော။ တွေကမ္ပိ အကတ္တ သမဏဓမ္မမေဝ ကရောမာတိ အဓိပ္ပာယော။

အရိယဘူမိံ ပတ္တော တိ အနာဂါမိဖလံ အဓိဂတော။ ပက္ကုသာတိကုလပုတ္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ဝိဘဇိတွတ**တိ ဝိဘာဂံ ကတ္တ။ **တုရိတာလပနဝသေနာ**တိ တုရိတံ အာလပနဝသေန။ တေန ဒုလ္လဘော အယံ သမဏော, တသ္မာ သီဃမဿ ပဥ္ဟော ကထေတဗ္ဗော, ဣမိနာ စ သီဃံ ဂန္တ္တ သတ္ထာ ပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ တုရိတံ အာလပီတိ ဒဿေတိ။ **"ယထာ တ"**တိအာဒိနာ ပန ဝစနာလင်္ကာရဝသေန ဒွိက္ခတ္တုံ အာလပတိ။ **ဧဝမာဟာ**တိ "ဘိက္ခု ဘိက္ခူ"တိ ဧဝံ ဒွိက္ခတ္တုံ အတောစ။

ဝမ္မိကပရိယာယေန ကရဇကာယံ ပစ္စက္ခံ ကတ္တ ဒဿေန္တီ ဒေဝတာ **"အယံ ဝမ္မိကော"** တိ အာဟ။ တာယ ပန ဘာဝတ္ထဿ အဘာသိတတ္တာ သဒ္ဒတ္ထမေဝ ဒဿေန္တော **"ပုရတော ဌိတံ။ပေ။ အယန္တိ အာဟာ"** တိ အတောစ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **မဏ္ဍူက** န္တိ ထလမဏ္ဍူကံ။ သော ဟိ ဥဒ္ဓုမာယိကာတိ ဝုစ္စတိ, န ဥဒကမဏ္ဍူကော။ တဿ နိတသတော တတော မာ ခော ဗာဓယိတ္ထာတိ **"ဥပရိတတတော အပဂမ္မာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ကထံ ပနာယံ ဒေဝတာ ဣမိနာ နီဟာရေန ဣမေ ပဥ္ဟေ ထေရဿ အာစိက္ခီတိ? ကေစိ တာဝ အာဟု – ယထာသုတမတ္ထံ ဥပမာဘာဝေန ဂဟေတွတ အတ္တနော ပဋိဘာနေန ဥပမေယျတ္ထံ မနသာ စိန္တေတွတ တံ ဘဂဝတော ဣမဿ အာစိက္ခိဿတိ။ သာ စ ဒေသနာ အတ္ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ဟောတီတိ "အယံ ဝမ္မိကော"တိအာဒိနာ ဥပမာဝသေနေဝ ပန္နရသ ပဥ္ဟေ ထေရဿ အာစိက္ခိ။ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ ဗာရာဏသိယံ ဧကော သေဋ္ဌိ အမှော မဟာဒ္ဓနော မဟန္တံ နိဓာနံ နိဒဟိတွတ ပလိယာဒိအာကာရာနိ ကာနိစိပိ လင်္ဂါနိ တတ္ထ ဌပေသိ။ သော မရဏကာလေ အတ္တနော သဟာယဿ ဗြာဟ္မဏဿ အာရောစေသိ – "ဣမဿိံ ဌာနေ မယာ နိဓာနံ နိဒဟိတံ, တံ မမ ပုတ္တဿ ဝိညုတံ ပတ္တဿ ဒဿေတီ"တိ ဝတ္တ ကာလမကာသိ။ ဗြာဟ္မဏော သဟာယကပုတ္တဿ ဝိညုတံ ပတ္တကာလေ တံ ဌာနံ ဒဿေသိ။ သော နိခနိတွတ သဗ္ဗပဏ္ဍာ နာဂံ ပဿိ, နာဂေ အတ္တနော ပုတ္တံ ဒိသွတ "သုခေနေဝ ခနံ ဂဏှာတူ"တိ အပဂစ္ဆိ။ သွတယမ္ပ တွော တအ လောကေ ဟာကဎော ဇာတော။ အယံ ပန ဒေဝတာ တအ ဗာရာဏသိယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွတ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္တုရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ဥရံ ဒတွတ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတော ပဉ္စဟိ သဟာယကဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ သမဏဓမ္မမကာသိ။ ယေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "ပဉ္စ ဘိက္ခူ နိဿေဏိံ ဗန္ဓိတွတ"တိအာဒိ။ တေန ဝုတ္တံ "ယထာသုတမတ္ထံ ဥပမာဘာဝေန ဂဟေတွတ"တိအာဒိ။ အပရေ ပန "ဒေဝတာ အတ္တနော ပဋိဘာနေန ဣမေ ပဥ္ဟေ ဧဝံ အဘိသင်္ခရိတွတ ထေရဿ အာစိက္ခီ"တိ ဝဒန္တိ။ **ဒေဝပုတ္တေ နိဿက္က** ဒေဝပုတ္တပဥ္ဟတ္တာ တဿ အတ္ထဿ။

၂၅၁. စတူဟိ မဟာဘူတေဟိ နိဗ္ဗတ္တောတိ **စာတုမဟာဘူတိကော**။ တေနာဟ **"စတုမဟာဘူတမယဿာ"** တိ။ **ဝမတိ** ဥဂ္ဂိရန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အတ္တော။ **ဝန္တကော** တိ ဥစ္ဆဍ္ဍူကော။ **ဝန္တုဿယော** တိ ဥပစိကာဟိ ဝန္တဿ မတ္တိကာပိဏ္ဍဿ ဥဿယဘူတော။ **ဝန္တသိနေဟသမ္ဗန္ဓော** တိ ဝန္တေန ခေဠသိနေဟေန သမ္ပိဏ္ဍိတော။ **အသုစိကလိမလံ ဝမတီ**တိ တွေ မုခါဒီဟိ ဟာဏကာနံ နိဂ္ဂမနတော ဟာဏကေ ဝမတီတိ အယမ္ပိ အတ္တော လဗ္ဘတေဝ။ **အရိယေဟိ ဝန္တကော** တိ ကာယဘာဝသာမညေန ဝုတ္တံ။ ဒုက္ခသစ္စပရိညာယ တ သဗ္ဗဿပိ တေဘူမကဓမ္မဇာတဿ ပရိညာတတ္တာ သဗ္ဗောပိ ကာယော အရိယေဟိ ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ဝန္တော ဧဝ။ **တံ သဗ္ဗန္တိ** ယေဟိ တီဟိ အင်္ဂေဟိ သတေဟိ ဥဿိတော, ယေဟိ န္ဟာရူဟိ သမ္ဗန္ဓော, ယေဟိ မံသေဟိ အဝလိတ္တော, ယေန အလ္လစမ္မေန ပရိယောနဒ္ဓော, ယာယ ဆဝိယာ ရဉ္ဇိတော, တံ အင်္ဂအာဒိသဗ္ဗံ အစ္စန္တမေဝ ဖိဂ္ဂုဆိတွတ ဝိရတ္တတာယဝန္တမေဝ။ **"ယထာ စာ"**တိအာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗောပမတောပိ ဝမ္မိကော ဝိယ ဝမ္မိကောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။

သမ္ဘဝတိ တေသ္မာတိ သမ္ဘတေ, မာတာပေတ္တိကော သမ္ဘတေ တေသ္မာတိ **မာတာပေတ္တိကသမ္ဘတေ** ။ တသ္မိ။ ဥပစိယတိ ဧတေနာတိ ဥပစယော' ဩဒနကုမ္မာသံ ဥပစယော တေသ္မာတိ **ဩဒနကုမ္မာသူပစယော** ။ တသ္မိ။ အဓုဝသဘာဝတာယ **အနိစ္စဓမ္မဿ,** သေဒဂူထ-ပိတ္တ-သေမှာဒိ-ဓာတုက္ခောဘ-ဂရုဘာဝဒုဂ္ဂန္ဓာနံ ဝိနောဒနာယ **ဥစ္ဆာဒေတဗ္ဗဓမ္မဿ,** ပရိတော သမ္ဗာဟနေန **ပရိမဒ္ဒိတဗ္ဗဓမ္မဿ,** ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနသဘာဝတာယ **ဘေဒနဓမ္မဿ,** တတော ဧဝ ဝိကိရဏသဘာဝတာယ **ဝိဒ္ဓံသနဓမ္မဿာ** တိ ဓမ္မ-သဒ္ဒော ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ **တနုဝိလေပနေနာ**တိ ကာယာဝလေပနေန ဥစ္ဆာဒနဝိလေပနေန။ **အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓဝိနောဒနတ္ထာယာ** တိ တာဒိသသမုဋ္ဌာန-သရီရဝိကာရဝိဂမာယ။ ယသ္မာ သုက္ကသောဏိတံ အာဟာရော, ဥစ္ဆာဒနံ ပရိမဒ္ဒနဉ္စ ယထာရဟံ ဥပ္ပာဒဿ, ဝုမ္ဗိယာ စ ပစ္စယော, တသ္မာ အာဟ **"မာတာပေတ္တိက။ပေ။ ကထိတော"** တိ။ **ဥစ္ဆာဝစဘာဝေ**တိ ယထာရဟံ ယောဇေတဗ္ဗော – ဩဒနကုမ္မာသူပစယ-ဥစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနဂ္ဂဟဏေဟိ **ဥစ္စဘာဝေ, ဝမ္မီ** ။ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝဂ္ဂဟဏေန **သမုဒယော**။ ဣတရေဟိ **အဝစဘာဝေ, ပရိဟာနိ, အတ္ထင်္ဂမော** ပကာသိတော။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ သဏ္ဌာပနမ္ပိ ဟိ ဝဍ္ဎိ ပစ္စယတ္တာ ဝဍ္ဎိ။

ကောဓော ဓူမောတိ တွေ ဓူမပရိယာယေန ကောဓဿ ဝုတ္တတ္တာ ဓူမ-သဒ္ဒော ကောဓေ ဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ **"ဓူမော ဝိယ ဓူမော"**တိ။ **ဘသ္မနိ** တိ **ဘသ္မံ။ မောသဝဇ္ဇံ** န္တိ မုသာဝါဒေါ။ ဓူမော ဧဝ **ဓူမာယိတံ**။ ဣစ္ဆာ ဓူမာယိတံ ဧတိဿာတိ **ဣစ္ဆာဓူမာယိတာ,** ပဇာ။ ဣစ္ဆာဓူမာယိတသဒ္ဒဿ တဏှာယ ဝုတ္တိ ဝုတ္တနယော ဧဝ။ **ဓူမာယနန္တော**တိ ဝိတက္ကသန္တာပေန သံတပ္ပေန္တော, ဝိတက္ကေန္တောတိ အတ္ထော။ **ပလိပေ**တိ ဒုက္ကရမဟာကဒ္ဒမံ။ **တိမူလ** န္တိ တီဟိ မူလေဟိ ပတိဋ္ဌိတံ ဝိယ အစလံ ပဝတ္တန္တိ ဝုတ္တံ။ **ရဇော စ ဓူမော စ မယာ ပကာသိတာ**တိ ရဇသဘာဝကရဏဋ္ဌေန "ရဇော"တိ စ ဓူမသဘာဝကရဏဋ္ဌေန "ဓူမော"တိ စ မယာ ပကာသိတာ။ **ပကတိဓူမော** ဝိယ အဂ္ဂိဿ ကိလေသဂ္ဂိဇာလဿ ပညာဏဘာဝတော။ **ဓမ္မဒေသနာဓူမော** ဉာဏဂ္ဂိသန္နိပနဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝတော။ **အယံ ရတ္တိံ ဓူမာယနာ**တိ ယာ ဒိတ ကတ္တဗ္ဗကမ္မန္တေ ဥဒ္ဒိဿ ရတ္တိယံ အနုဝိတက္ကနာ, အယံ ရတ္တိံ ဓူမာယနာ။

သတ္တန္နံ့ ဓမ္မာန န္တိ ဣဒံ သုတ္တေ (စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၈) အာဂတနယေန ဝုတ္တံ။ သုတ္တဥ္စ တထာ အာရာဓနေဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန။ တဒေကဋ္ဌတာယ တ တဒညကိလေသာနံ။ **သုန္ဒရပညော** တိ ဉာတတီရဏပဟာနပရိညာယ ပညာယ သုန္ဒရပညော။

တေန္တိ "သတ္တ"န္တိ ဧတံ **အဓိဝစနံ** သံကိလေသဓမ္မာနံ သသနတော သမုစ္ဆိန္ဒနတော။ န္တိ ဝီရိယံ။ **ပညာဂတိကမေဝ** ပညာယ ဟိတဿေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ လောကိယာယ ပညာယ အာရမ္ဘကာလေ လောကိယဝီရိယံ ဂဟေတဗ္ဗံ, လောကုတ္တရာယ ပညာယ ပဝတ္တိက္ခဏေ လောကုတ္တရဝီရိယံ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ယောဇနာ။ **အတ္ထဒီပနာ** တိ ဥပမေယျတ္ထဒီပနီ ဥပမာ။

ကမတောတိ အတ္တနော ဝသနကမတော။ **မန္တေ** တိ အာထဗ္ဗနမန္တေ။ တေ ဟိ ဗ္ရာဟ္မဏာ အရညေ ဧဝ တစေန္တိ "မာ အညေ အဿောသု"န္တိ။ **တထာ အကာသီ**တိ စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသေ အကာသိ။ ဝေမေတ္တ ဝမ္မိကပဥ္ဟာသု သေဝ ဝသေန ဥပမာ အာဂတာ, သေသာနံ ဝသေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

လင်္ဂနဋ္ဌေန နိတရဏဋ္ဌေန **လင်္ဂီ,** ပလိဃော။ **ဉာဏမုခေ**တိ ဝိပဿနာဉာဏဝီထိယံ။ **ပတတီ**တိ ပဝတ္တတိ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝသေနာ**တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥဂ္ဂဏှနေန တဿ အတ္ထပရိပုစ္ဆာဝသေန စေဝ ဝိပဿနာသင်္ခါတ-အတ္ထဝိနိစ္ဆယ-ပရိပုစ္ဆာဝသေန စ။ သဗ္ဗသော ဉာတုံ ဣစ္ဆာ ဟိ ပရိပုစ္ဆာ။ ဝိပဿနာ စ အနိစ္စာဒိတော သဗ္ဗတေဘူမကဓမ္မာနံ ဉာတုံ ဣစ္ဆတိ။ ဇံ ဝိပဿနာဝသေန အဝိဇ္ဇာပဟာနမာဟ, ဥပရိကတ္တဗ္ဗသဗ္ဗာဝတော န တာဝ မဂ္ဂဝသေန။

ဝလ္လိအန္တရေ တ တိ **တ**-သဒ္ဒော ပံသုအန္တရေ တ မတ္တိကန္တရေ တတိ အဝုတ္တဝိကပ္ပတ္ထော။ **စိတ္တာဝိလမတ္တကော**တိ စိတ္တက္ခောဘမတ္တကော။ **အနိဂ္ဂဟိတော** တိ ပဋိသင်္ခါနဗလေန အနိတရိတော။ **မုခဝိကုလနံ** မုခသင်္ကောစော။ **ဟနုသဉ္ဆောပနံ ဟပေတိ** အန္တောဇပ္ပနာဝတ္ထာယံ။ **ဒိသာ ဝိလောကနံ ဟပေတိ** ယတ္တ ဗာဓေတဗ္ဗော ဌိတော, တံဒဿနတ္ထံ နိတရကပရိတရဏတ္တံ။ **ဒဏ္ဍသတ္ထာဘိနိပါတ** န္တိ ဒဏ္ဍသတ္ထာနံ ပရဿ ဥပရိ နိပါတနာ

ဝတ္ထုံ။ ယေန ကောဓေန အနိဂ္ဂဟိတေန မာတာဒိကံ အဃာတေတဗ္ဗံ ဥက္ကာတေတ္ဝာ “အယုတ္တံ ဝတ မယာ ကတ”န္တိ အတ္တာနမ္ပိ ဟနတိ, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **“ပရဃာတနမ္ပိ အတ္တဃာတနမ္ပိ ဟပေတီ”** တိ။ ယေန တ ပရသ္သ ဟညမာနဿ ဝသေန ဃာတကောပိ ဃာတနံ ဟပုဏာတိ, တာဒိသဿ ဝသေနာယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကောဓသာမညေန ဟေတံ ဝုတ္တံ **“ပရံ ဃာတေတ္ဝာ အတ္တာနံ ဃာတေတီ”** တိ။ **ပရမုဿဒဂတော** တိ ပရမုက္ကံသဂတော။ ဒွဟံ ပရိဿယမာဝဟတာယ **ကောဓော ကောဓူဟယာသော**။ တေနာဟ **“ဗလဝပ္ပတ္တော”** တိအာဒိ။

ဒွေဝဓာပထသမာ ဟောတိ အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော။

ကုသလဓမ္မော န တိဋ္ဌတိ နီဝရဏေဟိ နိတရိတပရမတ္တာ။ သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝယတော ပဌမံ သမထေန နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနံ ဟောတိ, ဝိပဿနာ ပန တဒင်္ဂဝသေနေဝ တာနိ နီဟရတီတိ ဝုတ္တံ **“ဝိက္ခမ္ဘနတဒင်္ဂဝသေနာ”**တိ။

“ကုမ္မောဝ အင်္ဂါနိ သကေ ကပာလေ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၇) ကုမ္မဿ အင်္ဂဘာဝေန ဝိသေသတော ဟဒသီသာနိ ဧဝ ဝုစ္စန္တီတိ အာဟ **“ပဉ္စေဝ အင်္ဂါနိ ဟောန္တိ”** တိ။ ဝိပဿနာစာရဿ ဝုစ္စမာနတ္တာ အဓိကာရတော သမ္မသနီယာနမေဝ ဓမ္မာနံ ဣဓ ဂဟဏန္တိ **“သဗ္ဗေပိ သင်္ခတာ ဓမ္မာ”** တိ ဝိသေသံ ကတွာဝ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝတ “ပဉ္စန္နေတံ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ အဓိဝစန”န္တိ။

သုနန္တိ ကောဋ္ဌန္တိ ဗျတ္တာတိ **သူနာ,** အဓိကုဋ္ဋနန္တိ အာဟ **“သူနာယ ဥပရီ”**တိ။ **အသိနာ**တိ မံသကန္တနေန။ **ဃာတိယမာနာ**တိ ဟညမာနာ ဝိဗာဓိယမာနာ။ **ဝတ္ထုကာမာနံ ဥပရိ ကတ္ဝာ**တိ ဝတ္ထုကာမေသု ဌပေတ္ဝာ တေ အစ္စာဓာနံ ကတ္ဝာ။ **ကန္တိတာ** တိ ဆိန္ဒိတာ။ **ကောဋ္ဋိတာ** တိ ဗိလသော ဝိဘဇိတာ။ **ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာန** န္တိ ဆန္ဒရာဂဿ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ။

သမ္မတ္တာ တိ မုစ္ဆိတာ သမ္မူဠ္ဟာ။ **နန္ဒိရာဂံ ဥပဂမ္မ ဝင္ကံ ဝမေန္တိ** တိ သမ္မူဠ္ဟတ္တာ ဧဝအာဒီနဝံ အပဿန္တာ နန္ဒိရာဂဿ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ တံ ပရိဗ္ဗူဟေန္တိ။ **နန္ဒိရာဂဗဒ္ဓာ** တိ နန္ဒိရာဂေ လဂ္ဂတ္တာ တေန ဗဒ္ဓာ။ **ဝင္ကေ လဂ္ဂန္တိ** တိ တေဘူမကေ ဝင္ကေ သဇ္ဇန္တိ။ တတ္ထ သဇ္ဇတ္တာ ဧဝ **ဒုက္ခံ ပတ္ဝာပိ န ဥက္ကဏ္ဌန္တိ** န နိဗ္ဗိန္ဒန္တိ။ ဣဓ အနဝသေသပ္ပဟာနံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **“စတုတ္ထမဂ္ဂေန နန္ဒိရာဂပ္ပဟာနံ ကထိတ”** န္တိ။

အနင်္ဂဏသုတ္တေ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၃) **ပကာသိတော ဧဝ** “ဆန္ဒာဒီဟိ န ဂစ္ဆန္တီ”တိအာဒိနာ။ **“ဗုဒ္ဓော သော ဘဂဝာ”**တိအာဒိ “နမော ကရောဟီ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၉, ၂၅၁) ဝုတ္တနမက္ကာရဿ ကရဏာကာရဒဿနံ။ **ဗောဓာယ** တိ စတုသစ္စသမ္ဗောဓာယ။ တထာ ဒမထသမထတရဏပရိနိဗ္ဗာနာနိ အရိယမဂ္ဂဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ သမထပရိနိဗ္ဗာနာနိ ပန အနုပာဒိသေသဝသေနပိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ **ကမ္မဋ္ဌာနံ အဟောသိ** တိ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ အဟောသိ။ **တေဿ ပဥ္စဟဿာ**တိ တေဿ ပန္နရသမဿ ပဥ္စဟဿ အတ္ထော။ ဧဝံ ဣတရေသုပိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ခီဏာသဝဂုဏေဟိ မတ္ထကံ ဟပေန္တော ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဒေသနံ နိဋ္ဌပေသိ, န ပုစ္ဆိတာနုသန္ဓိနာတိ အဓိပ္ပာယော။ နနု စ ပုစ္ဆာဝသေနာယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓာတိ? သစ္စံ အာရဒ္ဓာ, ဧဝံ ပန “ပုစ္ဆာဝသိကော နိက္ခေပေ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ, န “ပုစ္ဆာနုသန္ဓိဝသေန နိဋ္ဌပိတာ”တိ။ အန္တရပုစ္ဆာဝသေန ဒေသနာယ အပရိဝတ္တိတတ္တာ အာရမ္ဘာနုရူပမေဝ ပန ဒေသနာ နိဋ္ဌပိတာ။

ဝမ္မိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. ရထဝိနီတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅၂. မဟာကေဝိန္ဒေန ပရိဂ္ဂဟိတတာကိတ္တနံ တအ မဂရောဇေန ပရိဂ္ဂဟိတူပလက္ခဏံ။ တဿ ဟိ သော ပုရောဟိတော။ **မဟာကေဝိန္ဒော** တိ ပုရာတနော ဧကော မဂရောဇာတိ ကေစိ။ ဂယ္ဟတီတိ ဂဟော, ရာဇူနံ ဂဟော **ရာဇဂဟံ**။ နဂရ-သဒ္ဒာပေက္ခာယ နပုံသကနိဒ္ဒေသော။ **အညေပေတ္ထ ပကာရေ** တိ ရာဇူဟိ ဒိသ္ဝာ သမ္မာ ပတိဋ္ဌာပိတတ္တာ တေသံ ဂဟံ ဂေဟဘူတန္တိပိ **ရာဇဂဟံ**။ အာရက္ခသမ္ပတ္တိအာဒိနာ အနတ္ထုပ္ပတ္တိဟေတုတာယ ဥပဂတာနံ ပဋိရာဇူနံ ဂဟံ ဂ

ဟာဘူတန္တိပိ **ရာဇဂဟံ,** အာရာမရာမဏီယကာဒီဟိ ရာဇတေ, နိတသသုခတာဒိနာ သတ္တေဟိ မမတ္တဝသေန ဂယှတိ, ပရိဂ္ဂယှတီတိ တ **ရာဇဂဟန္တိ** ဝေမာဒိကေ ပကာရေ။ **ဗုဒ္ဓကာလေ စ စက္ကဝတ္တိကာလေ စာ** တိ ဣဒံ ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဝေဠူဟိ ပရိက္ခိတ္တံ အဟောသိ,** န ပန ကေဝလံ ကဋ္ဌကပဝနမေဝ။ ရညော ဥယျာနကာလေ ပတိဋ္ဌာပိတအဋ္ဋာလကဝသေန **အဋ္ဋာလကယုတ္တံ** ။

ဇနန္တံ ဇာတိ, ဇာတိယာ ဘူမိ ဇာတိဘူမံ, ဇာယိ တ မဟာဗောဓိသတ္တော တ္ထောဘိ ဇာတိ, သာ ဝေ ဘူမီတိ ဇာတိဘူမံ, သာ ဣမေသံ နိတသောတိ **ဇာတိဘူမကာ**တိ အာဟ **"ဇာတိဘူမကာတိ ဇာတိဘူမိတသိနော"**တိ။ ကဿ ပနာယံ ဇာတိဘူမီတိ အာဟ **"တံ ခော ပနာ"**တိအာဒိ။ တေန အနညသာဓာရဏာယ ဇာတိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ သဒေဝကေ လောကေ သုပာကဋ္ဌဘာဝတော ဝိသေသနေန ဝိနာပိ ဝိသိဋ္ဌဝိသယောဝ ဣဓ ဇာတိ-သဒ္ဒော ဝိညာယတီတိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တဿ ဇာတဋ္ဌာနသာကိယဇနပဒေ"**တိ။ တတ္ထပိ ကပိလဝတ္ထုသန္နိဿယော ပဒေသောတိ အာဟ **"ကပိလဝတ္ထာဟာရော"** တိ။

ဂရုဓမ္မဘာဝဝဏ္ဏနာ

သာကိယမဏ္ဍလဿာ တိ သာကိယရာဇသမူဟဿ။ ဒသန္နံ အပ္ပိစ္ဆကထာဒီနံ ဝတ္ထူ ဒသကထာဝတ္ထူ, အပ္ပိစ္ဆတာဒိ။ တတ္ထ သုပ္ပတိဋ္ဌိတတာယ တဿ လာဘီ **ဒသကထာဝတ္ထုလာဘီ။ တတ္ထာ** တိ ဒသကထာဝတ္ထူသု။

ဂရုကရဏီယတာယ ဓမ္မော ဂရု ဧတဿာတိ ဓမ္မဂရု, တဿ ဘာဝေါ **ဓမ္မဂရုတာ,** တာယ။ **"အဇ္ဈာသယေန ဝေဒိတဗ္ဗော"**တိ ဝတွာ န ကေဝလံ အဇ္ဈာသယေနေဝ, အထ ခေါ ကာယဝစီပယောဂေဟိပိ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **"ဓမ္မဂရုတာယေဝ ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ **တိယာမရတ္တိံ ဓမ္မကထံ ကတွာ** တိ ဧတ္ထ "ကုမ္ဘကာရဿ နိဝေသနေ တိယာမရတ္တိံ ဝသန္တော ဓမ္မကထံ ကတွာ"တိ ဧဝံ ဝစနသေသဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အညထာ ယထာလာဘဝသေန အတ္ထေ ဂယှမာနေ တိယာမရတ္တိံ ဓမ္မကထာ ကတာတိ အာပဇ္ဇတိ, န စ တံ အတ္ထိ။ ဝက္ခတိ ဟိ "ဗဟုဒေဝ ရတ္တိန္တိ ဒိယဍ္ဎယာမမတ္တ"န္တိ။ ဒသဗလာဒိဂုဏဝိသေသာ ဝိယ ဓမ္မကရဝဟေတုကာ ပရဟိတပဋိပတ္တိပိ သဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏံ ဝိယ သဒိသာ ဧတေတိ ဣမဿ ဘဂဝတော ဓမ္မကရဝကိတ္တနေ **"ကဿပေပိ ဘဂဝတ"** တိအာဒိနာ ကဿပဘဂဝတော ဓမ္မကရဝံ ဒဿေတိ။

စာရိကံ နိက္ခမိ တိ ဇနပဒစာရိကံ စရိတုံ နိက္ခမိ။ ဇနပဒစာရိကာယ အကာလေ နိက္ခန္တတ္တာ ကောသလရာဇာဒယော တရေတုံ အာရဘိံသု။ ပတရေတွာ ဟိ စရဏံ ဗုဒ္ဓာစိဏ္ဏံ။ ပုဏ္ဏာယ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ပစ္စာသီသန္တော ဘဂဝတ **"ကိံ မေ ကရိဿသီ"** တိ အာဟ။

အနပဟာတောတတိ ဓမ္မသဝနဿုက္ကေန သာယန္ဟေ ဗုဒ္ဓာစိဏ္ဏံ န္ဟာနံ အကတွာဝ။ အတ္တဟိတပရဟိတပဋိပတ္တီသု ဧကိဿာ ဒွိန္နဉ္စ အတ္ထိတာသိဒ္ဓာ စတုဗ္ဗိဓတာ ပဋိပတ္တိကတာ ဝေ နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ပဋိပန္နကော စ နာမ။ပေ။ စတုဗ္ဗိဓော ဟောတီ"**တိ။ ပဋိက္ခေပပုဗ္ဗကောပိ ဟိ ပဋိပန္နော အတ္ထတော ပဋိပန္နတ္တော ဧတေတိ။ ကာမံ အတ္တဟိတာယ ပဋိပန္နော တာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သာသနံ သောဘတိ, န ပန သာသနံ ဝဍ္ဎေတိ အပ္ပေါဿုက္ကဘာဝတော, န စ ကာရုဏိကဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗထာ မနောရထံ ပူရေတိ။ တထာ ဟိ ဘဂဝတ ပဌမဗောဓိယံ ဧကသဋ္ဌိယာ စ အရဟန္တေသု ဇာတေသု – "စရထ, ဘိက္ခဝေ, ဗဟုဇနဟိတာယာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၈၆-၈၈; မဟာဝ. ၃၂) ဘိက္ခူ ပရဟိတပဋိပတ္တိယံ နိယောဇေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဝေရူပံ ဘိက္ခုံ ဘဂဝတ န ပုစ္ဆတိ, ကသ္မာ? န မယှံ သာသနဿ ဝုဍ္ဎိပက္ခေ ဌိတော"**တိ။

သမုဒာယော အပ္ပကေန ဦနောပိ အနူနော ဝိယ ဟောတီတိ ဗာကုလတ္ထေရံ စတုတ္ထရာသိတော ဗဟိ ကတွာပိ **"အသီတိမဟာထေရာ ဝိယာ"**တိ ဝုတ္တံ။ အသီတိမဟာထေရသမညာ တ အဝယဝေပိ အဋ္ဌသမာပတ္တိသာမညာ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဉာဒိသေ ဌာနေ ဗဟူနံ ဧကတော ကထနံ မဟတာ ကဏ္ဌေန စ ကထနံ သတ္ထု စိတ္တာရာဓနမေတတိ ဧတေဟိ ဘိက္ခူဟိ တထာ ပဋိပန္နန္တိ ဒဿေန္တော **"တေ ဘိက္ခူ မေဃသဒ္ဒံ သုတွာ"** တိအာဒိမာဟ။ **ဂုဏသမ္ဘာဝနာယာ**တိ ဝက္ခမာနဂုဏဟေတုကာယ သမ္ဘာဝနာယ သမ္ဘာဝိတော, န ယေန ကေနစိ ကိစ္စသမတ္ထတာဒိနာ။

ဂရုဓမ္မဘာဝဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဝဏ္ဏနာ

အပ္ပ-သဒ္ဒသ္သ ပရိတ္တပရိယာယတံ မနသိ ကတွာ အာဟ **“ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယာ”** တိ။ တေနာဟ **“န ဟိ တသ္သာ”**တိအာဒိ။ **အပ္ပ-သဒ္ဒော** ပနေတ္ထ အဘာဝတ္ထောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ “အပ္ပာဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနာမီ”တိ အာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၂၅; ၂.၁၃၄) ဝိယ။

အတိုရိစ္ဆတာ နာမ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၆၃) အတ္ရ အတ္ရ ဣစ္ဆာတိ ကတွာ။ **အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနတာ** တိ အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနံ ဂုဏာနံ ဝိဇ္ဇမာနာနံ ဝိယ ပရေသံ ပကာသနာ။ **သန္တောတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ** တိ ဝတ္တပဋိပတ္တိကာရကဝိသေသလာဘီတိ ဇာနာတု “ဝတ္တပဋိပတ္တိအာဟဏကမ္ဗောယိတာ”တိ ဧဝမာဒိနာ။ **သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာ** တိ ဣစ္ဆာစာရေ ၄ တွာ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနသီလဓုတဓမ္မာဒိဂုဏဝိဘာဝနာ။ တာဒိသသ္သ ဟိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ အမတ္တညုတာပိ ဟောတိ။

ဂဏ္ဍဟန္တောယေဝ ဥမ္မုဇ္ဇိ အညေသံ အဇာနန္တာနံယေဝတိ အဓိပ္ပာယော။

အပ္ပိစ္ဆတာပဓာနံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန စတုဗ္ဗိဓံ ဣစ္ဆာပဘေဒံ ဒဿေတွာ ပုနပိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန စတုဗ္ဗိဓံ ဣစ္ဆာပဘေဒံ ဒဿေန္တော **“အပရောပိ စတုဗ္ဗိဓော အပ္ပိစ္ဆော”** တိအာဒိမာဟ။ **အာယကဿ ဝသ** န္တိ အာယကဿ စိတ္တဝသံ။ **ဒေယျဓမ္မဿ ဝသ** န္တိ ဒေယျဓမ္မဿ အပ္ပဗဟုဘာဝံ။ **အတ္တနော ထာမ** န္တိ အတ္တနော ယာပနမတ္တကထာမံ။

ကောဘိက္ခုပိ န အညာသိ သောသာနိကဝတ္တေ သမ္မဒေဝ ဝတ္တိတ္တာ။ **အဗ္ဗောကိဏ္ဏ** န္တိ အဝိစ္ဆေဒံ။ **ဒုတိယော မံ န ဇာနေယျာ**တိ ဒုတိယော သဟာယဘူတောပိ ယထာ မံ ဇာနိတုံ န သက္ကုဏေယျ, တထာ သဋ္ဌိ ဝဿာနိ နိရန္တရံ သုသာနေ ဝသာမိ, တသ္မာ **အဟံ အဟော သောသာနိကုတ္တမော** ။

ဓမ္မကထာယ ဇနတံ ခောဘေတွာတိ လောမဟံသနသာဓုကာရအနစေလုက္ခေပာဒိဝသေန သန္နိပတိတံ ဣတရဇ္ဈ “ကထံ နု ခော အယျဿ သန္တိကေဝ ဓမ္မံ သောဿာမာ”တိ ကောလာဟလဝသေန မဟာဇနံ ခောဘေတွာ။ **ဂတော** တိ “အယံ သော, တေန ရတ္တိယံ ဓမ္မကထာ ကတာ”တိ ဇာနနဘယေန ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆတာယ ပရိဝေဏံ ဂတော။

တယော ကုလပုတ္တာ ဝိယာ တိ ဟာစီနဝံသအယေ သမဂ္ဂတာသံ ဝုတ္တာ တယော ကုလပုတ္တာ ဝိယ။ **ပဟာယာတိ** ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ပစ္ဆာ အဂ္ဂမဂ္ဂေနေဝ ပဇဟိတွာ။

အပ္ပိစ္ဆတာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒွတ္တဒသဝိဓသန္တောသဝဏ္ဏနာ

ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနံ ဂရုစီဝရာဒီနိ နဖာသုဘာဝတာဝဟာနိ သရီရခေဒာဝဟာနိ စ ဟောန္တီတိ ပယောဇနဝသေန နအတိုရိစ္ဆတာဒိဝသေန တာနိ ပရိဝတ္တေတွာ လဟုကစီဝရပရိဘောဂေ န သန္တောသဝိရောဓီတိ အာဟ **“လဟုကေန ယာပေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတီ”**တိ။ မဟဂ္ဃစီဝရံ, ဗဟူနိ တ စီဝရာနိ လဘိတွာပိ တာနိ ဝိဿဇ္ဇေတွာ တဒညဿ ဂဟဏံ ယထာသာရုပ္ပနယေ ဌိတတ္တာ န သန္တောသဝိရောဓီတိ အာဟ **“တေသံ။ပေ။ ဓာရေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတီ”**တိ။ ဧဝံ သေသပစ္စယေသုပိ ယထာဗလယထာသာရုပ္ပသန္တောသနိဒ္ဒေသေသု အပိသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ယထာသာရုပ္ပသန္တောသောယေဝ အဂ္ဂေ** အလောဘဇ္ဈာသယဿ ဥက္ကံသနတော။

ဒွတ္တဒသဝိဓသန္တောသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တိဝိဓပဝိဝေကဝဏ္ဏနာ

ကောေတိ ကောကိ။ **ဂစ္ဆတီ** တိ စုဏ္ဏိကက္ကရိယာပထဝသေန ဝုတ္တံ။ **စရတီ**တိ ဝိဟာရတော ဗဟိ သဉ္စာရဝသေန, **ဝိဟရတီ**တိ ဒိတဝိဟာရာဒိဝသေန။ **ကာယဝိဝေကော**တိ စ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တဿ ဘာဝနာနုယောဂဝသေန ဝိဝေကဋ္ဌကာယတာ, န စျာနဝိဝေကမတ္တံ။ တေနာဟ **"နေက္ခမ္မာဘိရတာန"**န္တိ။ **ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာန**န္တိ နီဝရဏာဒိသံကိလေသတော ဝိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ။ **ပရမဝေအာနပ္ပတ္တာန**န္တိ ဝိတက္ကာဒိတံတံစျာနပဋိပက္ခဝိဂမေန ပရမံ ဥတ္တမံ ဝေအာနံ ပတ္တာနံ။ **နိရုပဓီန**န္တိ ကိလေသုပဓိအာဒီနံ ဝိဂမေန နိရုပဓီနံ။

တိဝိဓဝိဝေကဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဝိဓသံသဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

သံသီဒတိ ဧတေနာတိ သံသဂ္ဂေ, ရာဂေ။ သဝနဟေတုကော, သဝနဝသေန ဝါ ပဝတ္တော သံသဂ္ဂေ **သဝနသံသဂ္ဂေ**။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ကာယသံသဂ္ဂေ** ပန ကာယပရာမာသော။ **ဣတ္ထီ ဝါ** တိ ဝဓူ, ယုဝတီ ဝါ။ **သန္ဓာနေတု**န္တိ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဃဋ္ဋေတုံ။ **သောတဝိညာဏဝီထိဝသေနာ**တိ ဣဒံ မူလဘူတံ သဝနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, တဿ ပိဋ္ဌိဝတ္တကမနောဒွါရိကဇဝနဝီထီသု ဥပ္ပန္နောပိ ရာဂေ သဝနသံသဂ္ဂေယေဝ။ **ဒဿနသံသဂ္ဂေ**ပိ ဧသေဝ နယော။ **အနိတ္ထိဂန္ဓဗောဓိသတ္တော** ပရေဟိ ကထိယမာနဝသေန ပဝတ္တသဝနသံသဂ္ဂဿ နိဒဿနံ။ **တိဿဒဟရော** အတ္တနာ သုယ္ယမာနဝသေန။ တတ္ထ ပဌမံ ဇာတကေ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဣတရံ ဒဿေန္တော **"ဒဟရော ကိရာ"**တိအာဒိမာဟ။ **ကာမရာဂေန ဝိဒ္ဓော**တိ ရာဂသလ္လေန ဟဒယေ အပ္ပိတော အန္တော အနုဝိဒ္ဓော။

သောတိ ဒဿနသံသဂ္ဂေ။ **ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ ဝတ္ထုဝသေန ဟာကဋ္ဋံ ကရောတိ။ တသ္မိံ ကိရ ကမေ ယေဘုယ္ယေန ဣတ္ထိယော အဘိရူပာ ဒဿနီယာ ပာသာဒိကာ, တသ္မာ ထေရော **"သစေ အန္တောကမေ န စရိဿသီ"** တိ အာဟ။ ကာလဿေဝ ပဝိဋ္ဌတ္တာ ယာဂုံ အအာသိ, တသ္မာ ယာဂုမေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တံ **"နိဝတ္တထ, ဘန္တေ, ဘိက္ခံ ဂဏှာဟီ"**တိ **အာဟံသု။ ယာစိတွာ**တိ "န မယံ, ဘန္တေ, ဘိက္ခံ အာတုကာမာ နိဝတ္တေမ, အပိစ ဣဒံ ဘန္တေ ကာရဏ"န္တိ ယာစိတွာ။

အာဒိတော လပနံ **အာလာပေ,** ဝစနပဋိဝစနဝသေန ပဝတ္တော လာပေ **သလ္လာပေ။ ဘိက္ခုနိယာ** တိ ဣဒံ နိဒဿနမတ္တံ။ ယာယ ကာယစိပိ ဣတ္ထိယာ သန္တကပရိဘောဂဝသေန ဥပ္ပန္နရာဂေပိ **သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေဝ** ။

ပဉ္စဝိဓသံသဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကပဟကပဟကာဒိဝဏ္ဏနာ

ဘိက္ခုနော ဘိက္ခုပ္ပဟိ ကာယပရာမာသော ကာယသမ္ဗာဟနာဒိဝသေန။ **ကာယသံသဂ္ဂ**န္တိ ကာယပရာမာသသံသဂ္ဂံ။ **ကပဟကပဟကော**တိ ဂဏှာပနကာနံ ဂဏှာပနကောတိ အတ္ထော။ **ကပဟမုတ္တကော**တိ အယောနိသော အာမိသေဟိ သင်္ဂဏှာပနကေဟိ သယံ မုစ္စနကော။ **မုတ္တကပဟကော** တိ ယထာဝုတ္တသင်္ဂဟတော မုတ္တာနံ သင်္ဂဏှာပနကော။ **မုတ္တမုတ္တကော**တိ မုစ္စနကေဟိ သယမ္ပိ မုစ္စနကော။ **ဂဟဏဝသေန** သင်္ဂဏှာပနဝသေန။ **ဥပသင်္ကမန္တိ** တတော ကိဉ္စိ လောကာမိသံ ပစ္စာသီသန္တာ, န ဒက္ခိဏေယျဝသေန။ ဘိက္ခုပက္ခေ **ဂဟဏဝသေနာ**တိ ပစ္စယလာဘာယ သင်္ဂဏှာပနဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ "အာမိသေနာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။

ဌာနန္တိ အတ္တနော ဌာနာဝတ္ထံ။ **ဟာပုဏိတုံ န ဒေတိ** ဥပ္ပန္နမေဝ တံ ပဋိသင်္ခါနဗလေန နီဟရန္တော ဝိက္ခမ္ဘေတိ။ တေနာဟ **"မန္တေနာ"** တိအာဒိ။ ယထာ ဇီဝိတုကာမော ပုရိသော ကဏှာသပ္ပေန, အမိတ္တေန ဝါ သဟ န သံဝသတိ, ဧဝံ ခဏမတ္တမ္ပိ ကိလေသေဟိ သဟ န သံဝသတီတိ အတ္ထော။

စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ။ တထာ **သမာဓိ**ပိ။ ဝိပဿနာယ ဟာဒကာ **ဝိပဿနာဟာဒကာ** တိ အဋ္ဌသမာပတ္တိဂ္ဂဟဏေန ယထာ လောကိယသမာဓိ ဂဟိတော, ဧဝံ ဝိပဿနာဟာဒကာ ဧတေသန္တိ **ဝိပဿနာဟာဒကာ**တိ အဋ္ဌသမာပတ္တိဂ္ဂဟဏေနေဝ လောကုတ္တရော သမာဓိ ဂဟိတော။ ယထာ ဟိ စတ္တာရိ ရူပဇ္ဈာနာနိ အဓိဋ္ဌ

ဌာနံ ကတ္တ ပဝတ္တော မဂ္ဂသမာဓိ ဝိပဿနာပာဒကော, ဇ၀ံ စတ္တာရိ အရူပဇ္ဈာနာနိ အဓိဋ္ဌာနံ ကတ္တ ပဝတ္တော ပိ။ သမာပတ္တိပရိယာယော ပန ပုဗ္ဗေတပဟာရေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဋိပက္ခသမုစ္ဆေဒနေန သမ္မာ အာပဇ္ဇနတော တ ယထာ ''သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ''တိ။ ဇ၀မေတ္ထ သီလသမာဓီနမ္ပိ မိဿကဘာဝေတ ဝေဒိတဗ္ဗော, န ပညာယ ဇ၀။ **ဝိမုတ္တီတိ အရိယဖလန္တိ** ဝုတ္တံ ''ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နော''တိ ဝုတ္တတ္တာ။ တဉှိ နိပ္ပဒနဋ္ဌေန သမ္မာဒေတဗ္ဗံ, န နိဗ္ဗာနန္တိ။

ဇတ္ထ စ အပ္ပိစ္ဆတာယ လဒ္ဓပစ္စယေန ပရိတုဿတိ, သန္တုဋ္ဌတာယ လဒ္ဓာ တေ အဂဓိတော အမုစ္ဆိတော အာဒီနဝဒဿီ နိဿရဏပညော ပရိဘုဉ္ဇတိ, ဇ၀ံဘူတော စ ကတ္ထစိ အလဂ္ဂမာနသတာယ ပဝိဝေကံ ပရိဗြူဟေန္တော ကေနစိ အသံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ ဂဟဋ္ဌေန တ ပဗ္ဗဇိတေန တ။ သော ဇ၀ံ အဇ္ဈာသယသမ္ပန္နော ဝီရိယံ အာရဘတိ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ, အနဓိဂမဿ အဓိဂမာယ။ အာရဒ္ဓဝီရိယော စ ယထာသမာဒိန္နံ အတ္တနော သီလံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တဿ သီလဿ သုပရိသုဒ္ဓတံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အဝိပ္ပဋိသာရော, အယမဿ **သီလသမ္ပဒာ** ။ တဿ အဝိပ္ပဋိသာရမူလကေဟိ ပာမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိသုခေဟိ သမ္မာ ဗြူဟိတံ စိတ္တံ သမ္မဒေဝ သမာဓိယတိ, အယမဿ **သမာဓိသမ္ပဒာ** ။ တတော ယထာဘူတံ ဇာနံ ပဿံ နိဗ္ဗိန္ဒတိ, နိဗ္ဗိန္နံ ဝိရဇ္ဇတိ, ဝိရာဂါ ဝိမုစ္စတိ, အယမဿ **ပညာသမ္ပဒာ**။ ဝိမုတ္တစိတ္တတာ ပနဿ **ဝိမုတ္တိသမ္ပဒာ,** တတော ဝိမုတ္တိတော **ဉာဏဒဿန** န္တိ ဇ၀မေသံ ဒသန္နံ ကထာဝတ္ထူနံ အနုပုဗ္ဗီ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဿ ယော ဒသဟိ ကထာဝတ္ထူဟိ သမန္နာဂမော, **အယံ အတ္တဟိတာယ ပဋိပတ္တိ** ။ ယာ နေသံ ပရေသံ သံကိတ္တနံ, အယံ **ပရဟိတာယ ပဋိပတ္တိ** ။ တာသု ပုရိမာ ဉာဏပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ စ, ဣတရာ ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမာ ကရုဏာသမ္ပယုတ္တာ စာတိ သဗ္ဗံ ဉာဏကရုဏာကဏ္ဍံ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒသဟိ ကထာဝတ္ထူဟိ ကရဏဘူတေဟိ ဘိက္ခူနံ ဩဝဒံ ဒေတိ, ''ဘိက္ခူနာ နာမ အတ္တိစ္ဆတာဒိကေ ဒူရတော ဝဇ္ဇေတွာ သမ္မဒေဝ အပ္ပိစ္ဆေန ဘဝိတဗ္ဗ''န္တိအာဒိနာ တံ တံ ကထာဝတ္ထုံ ဘိက္ခူနံ ဥပဒိသတီတိ အတ္ထော။ ဥပဒိသန္တော ဟိ တာနိ ''တေဟိ ဘိက္ခူ ဩဝဒတီ''တိ ဝုတ္တော။ **ဩဝဒတိယေဝ** သရူပဒဿနမတ္တေန။ **သုခုမံ အတ္ထံ ပရိဝတ္တေတွာ**တိ ဇ၀မ္ပိ အပ္ပိစ္ဆတာ ဟောတိ ဇ၀မ္ပိတိ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဝသေန အပရာပရံ အပ္ပိစ္ဆတာဝုတ္တိံ ဒဿေတွာ တတ္ထ သုခုမနိပုဏံ အပ္ပိစ္ဆတာသဘာဝံ အတ္ထံ ဇာနာပေတုံ န သက္ကောတိ။ **ဝိညာပေတီ**တိ ယထာဝုတ္တေ ဟိ ဝိသေသေဟိ ဝိညာပေတိ။ **ကာရဏန္တိ** ယေန ကာရဏေန အပ္ပိစ္ဆတာ ဣစ္ဆိတ္တာ, တံ ပန ''မဟိစ္ဆတာဒီသု ဧတေ အာဒီနဝါ, အပ္ပိစ္ဆတာယ အယမာနိသံသော''တိအာဒိနယနိသံသဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သမ္မာ ဟေတုနာ အပ္ပိစ္ဆတံ ဒဿေတီတိ **သန္ဒဿကော။ ကပေတု** န္တိ ယထာ ဂဏှာတိ, တထာ ကာတုံ, တတ္ထ ပဋ္ဌပေတုန္တိ အတ္ထော။ **ဥဿာဟဇနနဝသေနာ**တိ ယထာ တံ သမာဒာနံ နိစ္စလံ ဟောတိ, ဇ၀ံ ဥဿောဠှိယာ ဥပ္ပာဒနဝသေန သမ္မဒေဝ ဥတ္တေဇေတီတိ **သမုတ္တေဇကော။ ဥဿာဟဇာတေ** တိ အပ္ပိစ္ဆတာယ ဇာတုဿာဟေ။ **ဝဏ္ဏံ ဝတ္တ** တတ္ထ သမ္မတ္တိံ အာယတိဉ္စ လဗ္ဘမာနဂုဏံ ကိတ္တေတွာ **သမ္ပဟံသေတိ** သမ္မဒေဝ ပကာရေဟိ တောသေတီတိ **သမ္ပဟံသကော။** ဇ၀ံ သန္တုဋ္ဌိအာဒီသု ယထာရဟံ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

ကဟာကဟာကာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဥ္စလာဘဝဏ္ဏနာ

၂၅၃. **သတ္ထု သမ္မုခါ ဇ၀ံ ဝဏ္ဏော အဗ္ဘုဂ္ဂတော** တိ။ ဣမိနာ တဿ ဝဏ္ဏဿ ယထာဘူတဂုဏသမုဋ္ဌိတတံ ဒဿေတိ။ **မန္ဒမန္ဒော ဝိယာ** တိ အတိ ဝိယ အဆေကော ဝိယ။ **အဗလဗလော ဝိယာ**တိ အတိ ဝိယ အဗလော ဝိယ။ **ဘာကုဋိကဘာကုဋိကော ဝိယာ**တိ အတိ ဝိယ ဒုမ္မုခော ဝိယ။ **အနုမဿာ** တိ အနုမသိတွာ, ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ သရူပတော ဝိသေသတော စ အနုပဝိဂ္ဂဟေတွာတိ အတ္ထော။ ပရိဂ္ဂဏှာဟနံ ပန နေသံ အနုပဝိသနံ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''အနုပဝိသိတွာ''**တိ။ သဗ္ဗပဌမံ စာရိကံ ဝဏ္ဏဘာဝသနံ ဧကော လာဘောတိ ယောဇနာ။ ဇ၀ံ သေသေသုပိ။ **ပတ္တယမာနော ဇ၀မာဟ** ဓမ္မဂရုတာယာတိ အဓိပ္ပာယော။

ပဥ္စလာဘဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စာရိကာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၅၄. အဘိရမနံ အဘိရတံ, တဒေဝ အနုနာသိကလောပံ အကတွာ ဝုတ္တံ **“အဘိရန္တ”** န္တိ။ ဘာဝနပုံသကဥ္စေ
တံ။ **အနဘိရတိ နာမ နတ္ထိ, အဘိရမိတွာ စိရဝိဟာရောပိ နတ္ထိ** သမ္မဒေဝ ပရိညာတဝတ္ထုကတ္တာ။ သဗ္ဗသဟာ ဟိ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝ
န္တော အသယှဟလာဘိနော။

ပုဗ္ဗေ ဓမ္မဂရုတာကိတ္တနပသင်္ဂေန ဂဟိတံ အဂ္ဂဟိတဥ္စ မဟာကဿပပစ္စုဂ္ဂမနာဒိံ ကေဒေသေန ဒဿေတွ
တ ဝနတသိတိဿသာမဏေရဿ ဝတ္ထုံ ဝိတ္ထာရေတွာ ဇနပဒစာရိကံ ကထေတုံ **“ဘဂဝတ ဟိ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။
အာကာသကမိပိ သဒ္ဒိံ ဂန္တုကာမော **“ဆဠဘိညာနံ အာရောစေဟိ”**တိ အာဟ။ သင်္ဃကမ္မေန သိဇ္ဈမာနာပိ ဥပသမ္ပ
အ သတ္ထု အာဏာဝသေနေဝ သိဇ္ဈနတော **“ဗုဒ္ဓအာယဇ္ဇံ တေ ဒဿာမိ”** တိ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ အပရေ “အပရိပုဏ္ဏ
ဏဝီသတိဝဿဿေဝ တဿ ဥပသမ္ပဒံ အနုဇာနန္တော သတ္ထာ **‘ဗုဒ္ဓအာယဇ္ဇံ တေ ဒဿာမိ’**တိ အတောစာ”တိ ဝ
ဒန္တိ။ **ဥပသမ္ပာဒေတွာ** တိ ဓမ္မသေနာပတိနာ ဥပဇ္ဈာယေန ဥပသမ္ပာဒေတွာ။

နဝယောဇနသတိကံ မဇ္ဈိမဒေသပရိယာပန္နမေဝ, တတော ပရံ နာဓိပ္ပေတံ ဒန္ဓတာဝသေန ဂမနတော။ **သမန္တာ** တိ
ဂတဂတဋ္ဌာနဿ စတူသု ပဿေသု။ **အညေနပိ ကာရဏေနာ**တိ ဘိက္ခူနံ သမထဝိပဿနာတရုဏဘာဝတော အညေန
ပိ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလေ ဝေနေယျာနံ ဉာဏပရိပာကာဒိကာရဏေန နိက္ခမတိ, အန္တောမဏ္ဍလံ ဩတရတိ။ **သတ္တဟံ ဝာ**တိအာဒိ
“ဧကံ မာသံ ဝာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တာနုက္ကမေန ယောဇေတဗ္ဗံ။

သရီရဖာသုကတ္ထာယာ တိ ဧကသ္မိံယေဝ ဌာနေ နိဗဒ္ဓဝါသေန ဥဿန္နဓာတုကဿ သရီရဿ ဝိရေစနေန ဖာ
သုဘာဝတ္ထာယ။ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလာဘိကင်္ခနတ္ထာယာ** တိ အဂ္ဂိက္ခန္ဓူပမသုတ္တ (အ. နိ. ၇.၇၂) မဃဒေဝဇာ
တကာဒိဒေသနာနံ (ဇာ. ၁.၁.၉) ဝိယ ဓမ္မဒေသနာယ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလဿ အာကင်္ခနေန။ သုရာပာနသိက္ခာပဒပညာပ
နေ (ပါစိ. ၃၂၆) ဝိယ **သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထာယ။ ဗောဓနေယျသတ္တေ** အင်္ဂုလိမာလာဒိကေ **ဗောဓနတ္ထာယ** ။ နိဗဒ္ဓ
ဓတာသဥ္စ ပုဂ္ဂလံ ဥဒ္ဒိဿ စာရိကာ **နိဗဒ္ဓစာရိကာ** ။

၂၅၅. အပရိဂ္ဂဟဘာဝံ ကတ္ထစိ အလဂ္ဂဘာဝံ ဒဿေတုံ **“ယူထံ ပဟာယ။ပေ။ မတ္တဟတ္ထီ ဝိယာ”** တိ ဝုတ္တံ။
အသဟာယကိစ္စော တိ သဟာယကိစ္စရဟိတော သီဟော ဝိယ။ တေနဿ ကေဝိဟာရိတံ တေဇဝန္တတဥ္စ ဒဿေတိ။
တအာ ပန ကာယဝိဝေကော န သက္ကာ လဒ္ဓု န္တိ ဣဒမေတ္ထ ကာရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဗဟူဟိ**တိအာဒိ ပန သဘာဝဒဿနဝ
သေန ဝုတ္တံ။ ထေရဿ ပရိသာ သုဝိနီတာ စိဏ္ဏဂရုတသာ ဂရုနော ဣစ္ဆာနုရူပမေဝ ဝတ္တတိ။

ဝုတ္တကာရဏယုတ္တော အဒ္ဓာနဂမနေ စာရိကာနံ တေဟာရော သာသနေ နိရုဠှောတိ အာဟ **“ကိဥ္စာပိ”** တိအာဒိ။
ကေနစိဒေဝ နိမိတ္တေန ကိသ္မိဥ္စိ အတ္တေ ပဝတ္တာယ သညာယ တန္နိမိတ္တရဟိတေပိ အညသ္မိံ ပဝတ္တိ **ရုဠှီ** နာမ။
ဝိဇိတမာရတ္တာ **သင်္ဂာမဝိဇယမဟာယောဓော ဝိယ။ အညံ သေဝိတွာ** တိ “မမ အာဂတဘာဝံ သတ္ထု အာရောစေ
ဟိ”တိ အာရောစနတ္ထံ အညံ ဘိက္ခုံ သေဝိတွာ။

ဘဂဝတ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော တံတံပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယာနုရူပံ တဒနုစ္ဆဝိကမေဝ ဓမ္မိံ ကထံ ကရောတီတိ ဒဿေန္
တော **“စူဠကေသိင်္ဂသုတ္တေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သာမဂ္ဂိရသာနိသံသ** န္တိ “ကစ္စိ ပန ဝေါ, အနုရုဒ္ဓာ, သမဂ္ဂါ
သမ္မောဒမာနာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၂၆) သာမဂ္ဂိရသာနိသံသံ ကထေသိ။ **အာဝသထာနိသံသ**န္တိ “သီတံ ဥဏှံ ပဋိဟ
နတိ”တိအာဒိနာ (စူဠဝ. ၂၉၅, ၃၁၅) အာဝသထပဋိသံယုတ္တံ အာနိသံသံ။ **သတိပဋ္ဌိလာဘိက**န္တိ ဇောတိပာလတ္ထေရေ
လာမကံ ဌာနံ ဩတိဏ္ဏမတ္တေ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကေ ပန သဗ္ဗညုတံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ ပတ္ထနံ ကတွာ ဟာရမိယော ပူရေန္
တော အာဂတော။ တာဒိသဿ နာမ ပမာဒဝိဟာရော န ယုတ္တောတိ ယထာ ကဿပေ ဘဂဝတ ဗောဓိသတ္တဿ သ
တိံ ပဋိလဘိတုံ ဓမ္မိံ ကထံ ကထေသိ, တထာ အယံ ဘဂဝတ တမေဝ **ပုဗ္ဗေနိဝာသပဋိသံယုတ္တကထံ** ဘိက္ခူနံ ဃဋိကာရ
သုတ္တံ (မ. နိ. ၂.၂၈၂) ကထေသိ။ **စတ္တာရော ဓမ္မုဒ္ဒေသေ** တိ – “ဥပနီယတိ လောကော အဒ္ဓုဝေါ, အတာဏော လော
ကော အနဘိဿရော, အဿကော လောကော သဗ္ဗံ ပဟာယ ဂမနီယံ, ဥနော လောကော အတိတ္တော တဏှာဒာသော”
သော စာ”တိ (မ. နိ. ၂.၃၀၅) ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မုဒ္ဒေသေ ကထေသိ။ ကာမဥ္စေတေ ဓမ္မုဒ္ဒေသာ **ရဋ္ဌပါလသုတ္
တေ** (မ. နိ. ၂.၃၀၄) အာယသ္မတာ ရဋ္ဌပါလတ္ထေရေန ရညော ကောရဗျဿ ကထိတာ, တေ ပန ဘဂဝတော ဧဝ အာ
ဟရိတွာ ထေရေန တတ္ထ ကထိတာတိ ဝုတ္တံ **“ရဋ္ဌပါလသုတ္တေ”** တိအာဒိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ သုတ္တေ – “အတ္

ထိ ခော, မဟာရာဇ, တေန ဘဂဝတာ ဇာနတာ ပဿတာ အရဟတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန စတ္တာရော ဓမ္မုဒ္ဒေသာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၂.၃၀၅) **ဟနကာနိသံသကထ**န္တိ ''အဂ္ဂိဟုတ္တံ မုခံ ယညာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၂.၄၀၀; သု. နိ. ၅၇၃) အနုမောဒနံ ဝတွာ ပုန ပကိဏ္ဏကကထာဝသေန ဟနကပဋိသံယုတ္တံ အာနိသံသကထံ ကထေသိ။ **ဧကီဘာဝေ အာနိသံသံ ကထေသိ,** ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''အထ ခော ဘဂဝ အာယသ္မန္တံ ဘဂုံ ဓမ္မိယာ ကထာယ သန္ဒဿေသီ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၂၃၈)။ **အနန္တနယ**န္တိ အပရိမာဏဒေသနာနယံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မိ ကထံ။ တေနာဟ **''ပုဏ္ဏာ, အယမ္ပိ အပ္ပိစ္ဆကထာယေဝ''**တိအာဒိ ဗဟူဟိ ပရိယာယေဟိ နာနာနယံ ဒေသေတိ။ ကထံ တထာ ဒေသိတံ ထေရော အညာသီတိ အာဟ **''ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဿ။ပေ။ အဟောသီ''** တိ။

စာရိကာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သတ္တဝိသုဒ္ဓိပဉှာဝဏ္ဏနာ

၂၅၆. **တတော ပဌာယာ** တိ။ ယဒာ ဇာတိဘူမကာ ဘိက္ခူ သတ္ထု သမ္မုခါ ထေရဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိံသု, တတော ပဌာယ။ သီသာနုလောကီ ဟုတွာတိ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အနုဗန္ဓန္တံ ထေရေန သမာဂမေ အာဒရဝသေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌေ ''အပ္ပေဝ နာမာ''တိအာဒိ, ''တရမာနရူပော''တိ စ။ ယံ ပန ဝုတ္တံ **အဋ္ဌကထာယံ ''ကေသမ္ပိ ဌာနေ နိလီန''**န္တိအာဒိ, တံ အကာရဏံ။ န ဟိ ဓမ္မသေနာပတိ တဿ ထေရဿ နိသိန္နဋ္ဌာနံ အဘိညာဉာဏေန ဇာနိတုံ န သက္ကောတိ။ ''ကစ္စိ နု ခော မံ အဒိသွာဝ ဂမိဿတီ''တိ အယမ္ပိ စိန္တာ အာဒရဝသေနေဝာတိ ယုတ္တံ။ န ဟိ သတ္ထာရံ ဒဋ္ဌုံ အာဂတော သာဝကော အပိ အာယသ္မာ အညာတကောဏ္ဍညော သတ္ထုကပ္ပံ ဓမ္မသေနာပတိံ တတ္ထ ဝသန္တံ အဒိသွာဝ ဂစ္ဆနကော နာမ အတ္ထိ။ **ဒိတဝိဟာရ**န္တိ သမ္ပဒါနေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **''ဒိတဝိဟာရတ္ထာယာ''**တိ။

၂၅၇. ပုရိမကထာယာတိ ပဌမာလာပေ။ **အပ္ပတိဋ္ဌိတာယာ** တိ နပ္ပဝတ္တိတာယ။ **ပစ္ဆိမကထာ န ဇာယတီ**တိ ပစ္ဆာ ဝတ္တဗ္ဗကထာယ အဝသရော န ဟောတိ။ **သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော ပုစ္ဆိ** ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနဝသေန။ **ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ** နာမ အရိယမဂ္ဂေါ။ ယသ္မာ တတော ဥတ္တရိမ္ပိ ပတ္တဗ္ဗံ အတ္ထေဝ, တသ္မာ **''စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလာဒီသု ဌိတဿပိ ဗြဟ္မစရိယဝါသော မတ္ထကံ န ပာပုဏာတီ''**တိ ဝုတ္တံ။ **တသ္မာ** တိ ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ မတ္ထကံ အပ္ပတ္တတ္တာ။ **သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိပီ**တိ သတ္တမမ္ပိ ပဉှံ ပဋိက္ခိပိ, ဣတရေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

အပ္ပစ္စယပရိနိဗ္ဗာန န္တိ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနမာဟ။ ဣဒါနိ ပကာရန္တရေနပိ အနုပာဒာပရိနိဗ္ဗာနံ ဒဿေတုံ **''ဒွေ ဝေဓာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဂဟဏူပာဒာန**န္တိ ဒဠှဂ္ဂဟဏဘူတံ ဥပာဒါနံ ။ တေနာဟ **''ကာမုပာဒါနာဒိက''**န္တိ။ **ပစ္စယူပာဒါန** န္တိ ယံ ကိဉ္စိ ပစ္စယမာဟ။ သော ဟိ အတ္တနော ဖလံ ဥပါဒိယတိ ဥပာဒါနဝသေန ဂဏှာတီတိ **ဥပာဒါန**န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **''ပစ္စယူပာဒါနံ နာမ။ပေ။ ပစ္စယာ''** တိ။ ''အနုပာဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ''တိ ဝစနတော (မဟာဝ. ၂၈, ၃၀) **အရဟတ္တဖလံ အနုပာဒါပရိနိဗ္ဗာနန္တိ ကထေန္တိ။ န စ ဥပာဒါနသမ္ပယုတ္တ** န္တိ ဥပာဒါနေဟိ ဇော်ံ န သဟိတံ နာပိ ဥပာဒါနေဟိ သဟ ပဝတ္တိ ဟုတွာ။ **န စ ကဉ္စိ ဓမ္မံ ဥပာဒိယတီ** တိ ကဿစိ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန န ဥပာဒိယတိ ။ **ပရိနိဗ္ဗုတန္တေ** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ကာတဗ္ဗကိလေသပရိနိဗ္ဗာနပရိယောသာနန္တေ ဇာတတ္တာ။ **အမတဓာတုမေဝ အနုပာဒါပရိနိဗ္ဗာနံ ကထေန္တိ,** ကထေန္တာနဉ္စ ယထာ တဿ ကောစိ ပစ္စယော နာမ နတ္ထိ, ဧဝံ အဓိဂတောပိ ယထာ ကောစိ ပစ္စယော နာမ န ဟောတိ, တထာ ပရိနိဗ္ဗာနံ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနန္တိ ဒဿေန္တော **''အယံ အန္တော''** တိအာဒိမာဟ။ **ပုန ပုစ္ဆံ အာရဘိ** အနုပာဒါပရိနိဗ္ဗာနံ သရူပတော ပတိဋ္ဌာပေတုကာမော။

၂၅၈. **သဗ္ဗပရိဝတ္တေသူ** တိ သဗ္ဗေသု ပဉှာပရိဝတ္တနေသု, ပဉှာတရေသူတိ အတ္ထော။ **သဂဟဏဓမ္မမေတ**တိ ''ဇော် မမာ''တိအာဒိနာ ဂဏှာတီတိ ဂဟဏံ, သဟ ဂဟဏေနာတိ သဂဟဏံ, ဥပာဒါနိယန္တိ အတ္ထော။ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတဿ အဘာဝတော ဝဋ္ဋမေဝ အနုဂတောတိ **ဝဋ္ဋာနုဂတော** ။ တေနာဟ **''စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလမတ္တဿပိ အဘာဝတော''**တိ။ ယော ပန စတုဗ္ဗိဓေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယေ သီလေ ဌိတော, သောပိ **''အညတြ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟီ''** တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။

သတ္တဝိသုဒ္ဓိပဉှာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၅၉. နိဿက္ကဝစနမေတံ ''ယာဝ ပေဟဋ္ဌိမသောဟနကဋ္ဌေဝရာ''တိအာဒီသု ဝိယ။ **အတ္တော** တိ ပယောဇနံ။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ပေတ္တ သီလဝိသုဒ္ဓိ ပယောဇေတိ တဿ တဒတ္တတ္တာ။ **သီလဝိသုဒ္ဓိကိစ္စံ ကတံ နာမ ဟောတိ** သမာဓိသံဝတ္တနတော။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာ ဟိ သီလဝိသုဒ္ဓိ နာမ။ **သဗ္ဗပဒေသူ**တိ ''စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ယာဝဒေဝ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓတ္ထာ''တိအာဒီသု သဗ္ဗပဒေသု, ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိယံ ဌိတဿ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိကိစ္စံ ကတံ နာမ ဟောတီတိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။

သာဝတ္ထိနဂရံ ဝိယ သက္ကာယနဂရံ အတိက္ကမိတဗ္ဗတ္တာ။ **သာကေတနဂရံ ဝိယ နိဗ္ဗာနနဂရံ** ပာပုဏိတဗ္ဗတ္တာ ။ **အစ္စာယိကဿ ကိစ္စဿ ဥပ္ပာဒကာလော ဝိယ** နဝမေနေဝ ခဏေန ပတ္တဗ္ဗဿ အဘိသမယကိစ္စဿ ဥပ္ပာဒကာလော။ ယထာ ရညော သတ္တမေန ရထဝိနီတေန သာကေတေ အန္တေပုရဒွါရေ ဩရုဠှဿ န တာဝ ကိစ္စံ နိဋ္ဌိတံ နာမ ဟောတိ, သံဝိဓာတဗ္ဗသံဝိဓာနံ ဉာတိမိတ္တဂဏပရိဝုတဿ သုရသဘောဇနပရိဘောဂေ နိဋ္ဌိတံ နာမ သိယာ, ဧဝမေတံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ ကိလေသေ ခေပေတွာ တေသံယေဝ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပဟာနသာဓကေအရိယဖလသမင္ဂိကာလေ အဘိသမယကိစ္စံ နိဋ္ဌိတံ နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **''ယောဂိနော။ပေ။ ကာလော ဒဋ္ဌဗ္ဗော''** တိ။ တတ္ထ **ပရော ပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မာ နာမ** စိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နာ ဖဿာဒယော ပရောပဏ္ဏာသ အနဝဇ္ဇဓမ္မာ။ **နိရောဓသယနေ**တိ နိဗ္ဗာနသယနေ။

''ဝိသုဒ္ဓိယော''တိ တ ''ကထာဝတ္ထူနိ''တိ တ အတ္ထတော ဧကံ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနန္တိ တေသံ အတ္ထတော အနညဘာဝံ ဒဿေတုံ **''ဣတိ''**တိ အာရဒ္ဓံ။ **အာယသ္မာ ပုဏ္ဏော ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ ဝိဿဇ္ဇေသိ** တိ သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော နာမ ဝိဿဇ္ဇန္တောပိ ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ ဝိဿဇ္ဇေသိ တေသံ အတ္ထတော အနညတ္တာ။ ဧတေနေဝ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော သတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယော ပုစ္ဆန္တော ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ ပုစ္ဆီတိ အယမ္ပိ အတ္တော ဝုတ္တောတတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ န္တိ ပဉှံ။ **ကိံ ဇာနိတွာတ ပုစ္ဆိ** တိ ဝိသုဒ္ဓိပရိယာယေန ကထာဝတ္ထူနိ ပုစ္ဆာမီတိ ကိံ ဇာနိတွာတ ပုစ္ဆိ။ ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိနံ ထေရံ ဝိသုဒ္ဓိယော ပုစ္ဆန္တော ပုစ္ဆိတဗ္ဗာနေယေဝ ပုစ္ဆနေန ကိံ တိတ္ထကုသလော တ ပန ဟုတွာတ ဝိသယသ္မိံ ပုစ္ဆိ, ဥဒာဟု ဟာနိယတ္တိကမတိတ္ထေဟိ ဆိန္နတဋ္ဌေဟိ ဟာတေန္တော ဝိယ အတိတ္ထကုသလော ဟုတွာတ အပုစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ အဝိသယသ္မိံ ပုစ္ဆီတိ ယောဇနာ။ ဣမိနာ နယေန ဝိဿဇ္ဇနပက္ခေပိ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယဒတ္ထမဿ ဝိစာရဏာ အာရဒ္ဓာ, တံ ဒဿေန္တော **''တိတ္ထကုသလော ဟုတွာတ''**တိအာဒိ ဝတွာတ ဝိသုဒ္ဓိကထာဝတ္ထူနံ အတ္ထတော အနညတ္တေပိ အယံ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတုံ **''ယံ ဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တဒမိနာ**တိ ယံ ''သံခိတ္တံ, ဝိတ္ထိဏ္ဏ''န္တိ စ ဝုတ္တံ, **တံ** ဣမိနာ ဣအနိ ဝုစ္စမာနေန နယေန ဝိဓိနာ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧကော သီလဝိသုဒ္ဓိ တိ ဝိသုဒ္ဓိသု ဝိသုံ ဧကော သီလဝိသုဒ္ဓိ။ ဒသသု ကထာဝတ္ထူသု **စတ္တာရိ ကထာဝတ္ထူနိ ဟုတွာတ အာဂတာ** အပ္ပိစ္ဆတာဒီဟိ ဝိနာ သီလဝိသုဒ္ဓိယာ အသမ္ဘဝတော။ **အပ္ပိစ္ဆကထာ** တိအာဒီသု ကထာသီသေန ဒသ ကထာဝတ္ထု ဂဟိတံ။ ကထေတဗ္ဗတ္တာ တ ဝတ္ထု **ကထာဝတ္ထု** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝဥ္စ ဥပကာရတော, သဘာဝတော တ စတုန္နံ ကထာဝတ္ထူနံ သီလဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တိဏ္ဏံ ကထာဝတ္ထူနံ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂဟေပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော** တိ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနံ ကင်္ခာဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ, ဝိပဿနူပက္ကိလေသေ ပဟာယ ဥပ္ပန္နံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂာမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိ နဝဝိဓဉာဏံ ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, အရိယမဂ္ဂဉာဏံ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓီတိ ဣမာ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော။

သတ္တရထဝိနီတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂၆၀. သမ္မောဒိတု န္တိ အနန္တရံ ဝုစ္စမာနေန သမ္မောဒိတုံ။ **အဥ္ဈာနုပရိကပ္ပေနာ** တိ အကာရဏဿ ဝတ္ထုနော ပရိကပ္ပနေန တအာ အသမ္ဘာဝန္တိ အတ္ထံ ပရိကပ္ပေတွာတ ဝစနေန။ **အဘိဏှဟဒဿနဿာ** တိ နိစ္စဒဿနဿ, နိယတဒဿနဿာတိ အတ္ထော။

ဥက္ကိဋ္ဌိပီ တိ ဂုဏတော ကထိတဘာဝေန ဥက္ကံသေတိ။ **ထေရဿာ** တိ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏတ္ထေရဿ။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ** ဣမသ္မိံ ကာရဏေ ဧကပဒေနေဝ သာဝကဝိသယေ အနညသာဓာရဏဂုဏာဝိကရဏနိမိတ္တံ။ ဣအနိ တမေဝ

တ္တံ ဟာကဋ္ဌတရံ ကာတုံ **“အမစ္စဥ္ဇဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အပစာယမာနောတိ** ပူဇယန္တော။

“အနုမဿ အနုမဿ ပုစ္ဆိတာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ ဝိစာရဏာဝသေနာပိ **“ကိံ ပန ပဥ္စဟဿ ပုစ္ဆနံ ဘာရိယံ ဥ အာဟု ဝိဿဇ္ဇန”**န္တိ။ **သဟေတုကံ ကတ္ဝာတိ** ယုတ္တာယုတ္တံ ကတွာ။ **သကာရဏန္တိ** တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **ပုစ္ဆနမ္ပီတိ** ဧဝံ သဟာဓမ္မေန ပုစ္ဆိတဗ္ဗမတ္တံ သယံ သမ္မာဒေတွာ ပုစ္ဆနမ္ပိ ဘာရိယံ ဒုက္ကရံ။ **ဝိဿဇ္ဇနမ္ပီတိ** သဟဓမ္မေန ဝိဿဇ္ဇနမ္ပိ ဒုက္ကရံ။ ဝေဥ္ဇဟိ ဝိဿဇ္ဇေန္တော ဝိညူနံ စိတ္တံ အာရာဓေတိ။ **ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဒေသနာ နိဋ္ဌိ ဌိတာ**အာဒိတော သပရိက္ခာရံ သီလံ, မဇ္ဈေ သမာဓိံ, အန္တေ ဝသီဘာဝပ္ပတ္တံ ပညံ ဒဿေတွာ ဒေသနာယ နိဋ္ဌာပိတ တ္တာတိ။

ရထဝိနီတသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. နိဝာပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆၁. နိဝပ္ပတီတိ နိဝာပေါ, နိဝာပံ ဝတ္တေတိ, နိဝာပဘောဇနံ တ တေဿာတိ **နေဝာပိကော,** နိဝာပေန မိဂေ ပလော ဘေတွာ ဂဏှာပနကမာဂဝိကော။ **တိဏဗီဇာနီတိ** နိဝာပတိဏဗီဇာနိ။ **ဝပ္ပ** န္တိ သဿံ ဝိယ ဝပိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝပ္ပံ။ “မယံ ဝိယ အညေ ကေ ဤဒိသံ လဘိဿန္တိ”တိ **မာနမဒံ အာပဇ္ဇိဿန္တိ။ ဝိဿဋ္ဌသတိဘာဝ** န္တိ အနုဿဋ္ဌိတပရိ သဋ္ဌိတဘာဝံ။ တိရစ္ဆာနာ ဟိ ဝိဇာတိယဗလဝတိရစ္ဆာနဝသနဋ္ဌာနေသု သာသင်္ကာ ဥဗ္ဗိဂ္ဂဟဒယာ အပ္ပမတ္တာ ဟောန္တိ ဝိသေသတော မာဂဝိကာဒိမနုဿူပစာရေ, ရသတဏှာယ ပန ဗဒ္ဓာ ပမာဒံ အာပဇ္ဇိဿန္တိ။ နိဝပတိ တေ ထာတိ **နိတဟော,** နိတပဘူမိ နိတပဋ္ဌာနံ။ တေနာဟ **“နိဝာပဋ္ဌာနေ”** တိ။ “ယထာကာမကရဏီယာ”တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိ တုံ **“ကေ ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နီတရဝနံ ဝိယာတိ** နီတရဿ သမူဟော ဝိယ။ **နီတရော** နာမ အရညေ သယံဇာတဝီဟိဇာတိ။ **မေဃမာလာ ဝိယာတိ** မေဃဃဋာ ဝိယ။ **ကေဋ္ဌနန္တိ** ကေဇ္ဈံ ဝိယ အဝိရဠံ။ **ပက္ကမန္တိ** တိ အာ သင်္ကပရိသင်္ကာ ဟုတွာ ပက္ကမန္တိ။ **ကဏ္ဍော စာလယမာနာ** တိ အနာသင်္ကန္တာနံ ပဟာဋ္ဌာကာရဒဿနံ။ **မဏ္ဍ လဂုမ္ဗန္တိ** မဏ္ဍလကာကာရေန ဌိတံ ဂုမ္ဗံ။

၂၆၂. **ကပ္ပေတွာ** တိ ဥပမာဘာဝေန ပရိကပ္ပေတွာ။ မိဂေ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တာပနံ **ဝသီဘာဝော**။ သော ဧဝ ကူ ဖျနဋ္ဌေန **ကူဒ္ဓိ,** ပဘာဝနဋ္ဌေန **အာနုဘာဝော**။

၂၆၃. **ဘယေန ဘောဂတောတိ** ဘယေန သဟ သဘယံ နိဝာပပရိဘောဂတော။ **ဗလဝီရိယန္တိ** ကာယဗလဉ္စ ဥဋ္ဌာန ဝီရိယဉ္စ။ အငဋ္ဌကထာယံ ပန ဗလမေဝ ဝီရိယံ။ **ဗလန္တိ** စ သရီရဗလံ, တဉ္စ အတ္တတော မနသိကာရမဂ္ဂေဟိ အပရာပရံ သဉ္စရဏကတတောတိ ဝုတ္တံ **“အပရာပရံ သဉ္စရဏတယောဓာတူ”** တိ။

၂၆၄. **သိကဏ္ဍိတကေရာဋ္ဌိကာ** တိ ပရိစိတသာဌေယျာ, ဝဉ္စကာတိ အတ္ထော။ **ဣဒ္ဓိမန္တော ဝိယ** အာနုဘာဝဝန္တ တော ဝိယ။ ပစုရဇနေဟိ ပရာဘူတာ ဇာတာတိ **ပရဇနာ,** မဟာဘူတာ။ တေနာဟ **“ယက္ခာ”** တိ။ **သမန္တာ သပ္ပဒေသ** န္တိ သမန္တတော ပဒေသဝန္တံ ဝိပုလောကာသသန္ဓိတသဋ္ဌာနံ။ တဿ ပန သပ္ပဒေသတာ မဟာဩကာသတာယာတိ ဝုတ္ တံ **“မဟန္တံ ဩကာသ”** န္တိ။

၂၆၅. **ဃင္ဃေဿန္တိ** တိ “သဘာယသမုဋ္ဌာန”န္တိ သညာအနုဝသေန စိတ္တံ စေတေဿန္တိ, တာသေဿန္တိ တိ အတ္ထော။ **ပရိစ္စဇိဿန္တိ** တိ နိဗ္ဗိသိဿန္တိ။ **မဟာလ္လကော** တိ ဇာတိယာ မဟလ္လကော ဇိဏ္ဏော။ **ဒုဗ္ဗလော** တိ ဗျာဓိဝသေန, ပကတိယာ တ ဗလဝိရဟိတော။

၂၆၇. နိဝာပသဒိသတာယ **နိဝာပေါတိ တ**။ လောကပရိယာပန္နံ ဟုတွာ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတာယ **လော ကာမိသာနီတိ တ**။ ဝဋ္ဋေ အာမိသဘူတတ္တာ **ဝဋ္ဋာမိသဘူတာနံ။ ဝသံ ဝတ္တေတီ** တိ ကာမဂုဏေဟိ ကာမဂုဏေ ဂိဒ္ဓေ သတ္တေ တဿေဝ ဂေဓဿ ဝသေန အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတီတိ။ တေနာဟ –

“အန္တလိက္ခစရော ဟသော၊ ယွတယံ စရတိ မာနသော။

တေန တံ ဗာဓယိဿာမိ၊ န မေ သမဏ မောက္ခသီ''တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၅၁; မဟာဝ. ၃၃)။

အယန္တိ ပဌမမိဂဇာတူပမာ။ တနုပတ္ထဿ သတောဝ ပပဥ္စပရဒတ္တိကာဒိသပုတ္တအရနိက္ခမနံ သန္ဓာယာဟ **''သပုတ္တဘရိယပဗ္ဗဇ္ဇာယာ''** တိ။

၂၆၈. ကာမတော စိတ္တဿ ဝိမုတ္တိ ဣဓ စေတောဝိမုတ္တီတိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **''စေတောဝိမုတ္တိ နာမ။ပေ.။ ဥပ္ပန္နအဇ္ဈာသယော''**တိ။ ကာမေ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝာ ပုန တတ္ထ နိမုဂ္ဂတာယ ဒုတိယသမဏဗြာဟ္မဏာ ဒုတိယမိဂဇာတူပမာ ဝုတ္တာ။

၂၆၉. တတိယသမဏဗြာဟ္မဏာ ယထာပရိစ္စတ္တေ ကာမေ ပရိစ္စဇိတ္ဝာ ဇဝံ ဋ္ဌိတာ, န ဒုတိယာ ဝိယ တတ္ထ နိမုဂ္ဂာတိ အဓိပ္ပာယေန **''ကိံ ပန တေ အကံသူ''**တိ ပုစ္ဆတိ။ ဣတရေ ကာမံ ဥဇုကံ ကာမဂုဏေသု န နိမုဂ္ဂာ, ပရိယာယေန ပန နိမုဂ္ဂာ ဒိဋ္ဌိဇာလေန စ အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌာတိ ဒဿေန္တော **''ကမနိဂမဇနပဒရာဇဓာနိယော''**တိအာဒိမာဟ။ ဒိဋ္ဌိဇာလမ္ပိ တဏ္ဟာဇာလာနုဂတမေဝာတိ အာဟ **''မာရဿ ဟပိမတော ဒိဋ္ဌိဇာလေန ပရိက္ခိပိတ္ဝာ''** တိ။

၂၇၁. ခန္ဓကိလေသာဘိသင်္ခာရမာရာ တ ဣဓ **မာရဂ္ဂဟဏေန** ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အက္ခိနိ ဘိန္ဒိ** ဒဋ္ဌုံ အသမတ္ထဘာဝတပာဒနေန။ တေနာဟ **''ဝိပဿနာပာဒကဈာန''** န္တိအာဒိ။ ကိဥ္စာပိ မာရော ယံ ကိဉ္စိ ဈာနံ သမာပန္နဿပိ ဘိက္ခုနော စိတ္တံ ဣမံ နာမ အာရမ္မဏံ နိဿာယ ဝတ္တတီတိ န ဇာနာတိ, ဣဓာဓိပ္ပေတဿ ပန ဘိက္ခုနော ဝသေန **''ဝိပဿနာပာဒကဈာန''** န္တိ ဝုတ္တံ။ **တေနေဝ ပရိယာယေနာ**တိ ''န မာရဿ အက္ခိနိ ဘိန္ဒိ''တိ ဧဝမာဒိနာ ယထာဝုတ္တပရိယာယေန။ **အဒဿနံ ဂတော** တိ ဧတ္တာပိ ဧသေဝ နယော။ စက္ခုဿ ပဒံ ပတိဋ္ဌာတိ စ ဣဓ အာရမ္မဏံ အဓိပ္ပေတံ တံ ပရိဂ္ဂယှ ပဝတ္တနတောတိ အာဟ **''အပ္ပတိဋ္ဌံ နိရာရမ္မဏ''** န္တိ။ **သော**တိ မာရော။ **ဒိသ္ဝာ**တိ ဒဿနေဟေတု။ ယသ္မာ မဂ္ဂေန စတုသစ္စဒဿနဟေတု အာသဝါ န ပရိက္ခီဏာ။ ဖလက္ခဏေ ဟိ တေ ခီဏာတိ ဝုစ္စန္တီတိ။

လောကေတိ သတ္တလောကေ သင်္ခါရလောကေ စ။ **သတ္တဝိသတ္တဘာဝေနာ**တိ လဂ္ဂဘာဝေန စေဝ သဝိသေသံ အာသတ္တဘာဝေန စ။ **အထ တ**တိအာဒိနာ **နိဒ္ဒေသနယဝသေန** (မဟာနိ. ၃, စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၂, ၂၃; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသ ၁၂၄) ဝိသတ္တိကာပဒံ နိဒ္ဒိသတိ။ **ဝိသတာ**တိ ဝိတ္ထဋ္ဌာ ရူပာဒီသု တေဘူမကဓမ္မေသု ဗျာပနဝသေန **ဝိသဋ္ဌာ**တိ ပုရိမဝစနမေဝ တကာရဿ ဋ္ဌကာရံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **ဝိသာလာ**တိ ဝိပုလာ။ **ဝိသက္ကတီ** တိ ပရိသက္ကတိ သဟတိ။ ရတ္တော ဟိ ရာဂဝတ္ထုနာ ဟဒေန တာလိယမာနောပိ သဟတိ။ ဩသက္ကနံ, ဝိပ္ဖန္ဒနံ တ **ဝိသက္ကန** န္တိပိ ဝဒန္တိ။ **ဝိသံဟရတီ**တိ ယထာ တထာ ကာမေသု အာနိသံသံ ဒဿေန္တီ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နေက္ခမ္မာဘိမုခပ္ပဝတ္တိတော စိတ္တံ သံဟရတိ သင်္ခိပတိ, ဝိသံ တ ဒုက္ခံ, တံ ဟရတိ ဥပနေတီတိ အတ္တော။ **ဝိသံတဒိကာ**တိ အနိစ္စာဒိံ နိစ္စာဒိတော ဂဏှာပေန္တီ ဝိသံတဒိကာ ဟောတိ။ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တကဿ ကမ္မဿ ဟေတုဘာဝတော **ဝိသမူလာ,** ဝိသံ တ ဒုက္ခဒုက္ခာဒိဘူတာ ဝေဒနာ မူလံ ဧတိဿာတိ **ဝိသမူလာ**။ ဒုက္ခသမုဒယတ္တာ ဝိသံ ဖလံ ဧတိဿာတိ **ဝိသဖလာ**။ တဏှာယ ရူပာဒိကဿ ဒုက္ခဿေဝ ပရိဘောဂေ ဟောတိ, န အမတဿာတိ သာ **''ဝိသပရိဘောဂါ''**တိ ဝုတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ နိရုတ္တိဝသေန သဒ္ဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယော ပနေတ္ထ ပဓာနော အတ္ထော, တံ ဒဿေတုံ ပုန **''ဝိသာလာ တ ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နိတ္တိဏ္ဏော ဥတ္တိဏ္ဏော** တိ ဥပသဂ္ဂဝသေန ပဒံ ဝမိုတံ။ နိရဝသေသတော တ တိဏ္ဏော **နိတ္တိဏ္ဏော** ။ တေန တေန မဂ္ဂေန ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ တိဏ္ဏော **ဥတ္တိဏ္ဏော** ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

နိဝါပသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. ပာသရာသိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇၂. **သာဓုမယန္တိ** ဧတ္ထ **သာဓု**-သဒ္ဒေါ အာယာစနတ္ထော, န ''သာဓာဝုသော''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၈၂) ဝိယ အဘိနန္ဒနာဒိအတ္ထောတိ အာဟ **''အာယာစန္တာ''** တိ။ တေနာဟ ဟဋ္ဌိယံ ''လဘေယျာမာ''တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **န သက္ကောန္တိ,** ကသ္မာ? **ဗုဒ္ဓာ ဟိ ဂရူ ဟောန္တိ,** ပရမဂရူ ဥတ္တမံ ကရဝဋ္ဌာနံ, န ယထာ တထာ ဥပသင်္ကမိနီယာ။ တေနာဟ **''ဧကစာရိကော သီဟော''**တိအာဒိ။

“ဟာကဋ္ဌကိရိယာယာ”တိ သင္ဌေပေန ဝုတ္တံ ဝိဝရိတုံ **“ယံ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတ သဗ္ဗကာလံ ကိမေဝမကာသိ တိ? န သဗ္ဗကာလမေဝမကာသိ။ ယအာ ပန အကာသိ, တံ ဒဿေတုံ **“ဘဂဝတ ပဌမဗောဓိယ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **မနုဿ သတ္တဘာဝေ**တိ ဣမိနာ ပုရိသတ္တဘာဝံ ဥလ္လိင်္ဂေတိ။ **ဓနပရိစ္စာကေ ကတော နာမ နတ္ထိ** ဘဂဝတော ဓရမာနကာလေတိ အဓိပ္ပာယော။

မာလာကစဝရန္တိ မိလာတမာလာကစဝရံ။ **ရဇောဇလ္လံ န ဥပလိမ္ပတိ** အစ္ဆတရဆဝိဘာဝတော။ ဝုတ္တဥ္ဟေတံ ‘‘သုခုမတ္တာ ဆဝိယာ ကာယေ ရဇောဇလ္လံ န လိမ္ပတီ’’တိ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဘဂဝတ နဟာယတီတိ အာဟ **“ဥတုဂ္ဂဟဏတ္ထ”**န္တိ။

ဝိဟာရရောတိ ဇေတဝနဝိဟာရော။ **ဝိသတိဥသဘံ** ကဝုတသ္သ စတုတ္တော ဘာဂေတိ ဝဒန္တိ။ **ကအာစိတိ** ကသ္မိဥ္စိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ။ **အစလမေတ**တိ အပရိဝတ္တမေဝ အနညဘာဝတော, မဇ္ဈန္ဟံ ပန အပ္ပမဟန္တတာဟိ ဟာအာနံ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာန သ္သ ဟာနိဝမ္ဗိယော ဟောန္တိယေဝ။

ယန္တနာဠိကာဟိ ပရိပုဏ္ဏသုဝဏ္ဏရသဓာရာဟိ။ **နှာနဝတ္တ**န္တိ ‘‘ပဗ္ဗဇိတေန နာမ ဧဝံ နှာယိတဗ္ဗ’’န္တိ န ဟာနစာရိတ္တံ ဒဿေတုံ။ ယသ္မာ ဘဂဝတော သရီရံ သုဓန္တစာမီကရသမာနဝဏ္ဏံ သုပရိသောဓိတပဝါဠဒုရစိရကရ စရဏာဝရံ သုဝိသုဒ္ဓနီလရတနာဝဠိသဒိသကေသတနုရုဟံ, တသ္မာ တဟံ တဟံ ဝိနိဿတဇာတိဟိင်္ဂုလကရသူပသောဘိ တံ ဥပရိ မဟဂ္ဃရတနာဝဠိသဉ္ဇာဒိတံ ဇင်္ဂမမိဝ ကနကဂိရိသိခရံ ဝိရောစိတ္ထ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ ဒသဗလဿ သရီ ရတော နိက္ခမိတ္ဝာ ဆဗ္ဗဏ္ဏရသ္မိယော သမန္တတော အသီတိဟတ္ထပ္ပမာဏေ ပဒေသေ အာဓာဝန္တိ ဝိဓာဝန္တိ ရတနာဝဠိရတနအမ-ရတနစုဏ္ဏ-ဝိပ္ပကိဏ္ဏံ ဝိယ, ပသာရိတရတနစိတ္တကဉ္စနပဋ္ဋမိဝ, အာသိဉ္စမာနလာခါရသဓာ ရာ-စိတမိဝ , ဥက္ကာသတနိပာတသမာကုလမိဝ, နိရန္တရံ ဝိပ္ပကိဏ္ဏ-ကဏိကာရ-ကိင်္ကိဏိက-ပုပ္ဖမိဝ, တယုဝေဂသမုဒ္ဓ တ-စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏ-ရဉ္ဇိတမိဝ, ဣန္ဒဓနု-ဝိဇ္ဇုလတာ-ဝိတာနသန္ထတမိဝ, ဂဂနတလံ တံ ဌာနံ ပဝနဉ္စ သမ္မာ ဖရန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဝဏ္ဏဘူမိ နာမေသာ”**တိအာဒိ။ **အတ္ထ** န္တိ ဥပမေယျတ္ထံ။ **ဥပမာယော**တိ ‘‘ဤဒိသော စ ဟောတိ’’တိ ယထာရဟံ တဒနုစ္ဆဝိကာ ဥပမာ။ **ကာရဏာနီ**တိ ဥပမုပမေယျသမ္ဗန္ဓဝိဘာဝနာနိ ကာရဏာနိ။ **ပူရေတ္ဝာ**တိ ဝဏ္ဏာနံ ပရိပု ဏ္ဏံ ကတ္ဝာ။ **ထာမော ဝေဒိတဗ္ဗော** ‘‘အတိတ္တော ပက္ခန္ဒော’’တိ အဝတ္တဗ္ဗတ္တာ။

၂၇၃. **ကဏ္ဏိကာ** တိ သရီရဂတဗိန္ဒုကတာနိ မဏ္ဍလာနိ။ **ပရိက္ခာရဘဏ္ဍ** န္တိ ဥတ္တရာသင်္ဂံ သင်္ဃာဋိဉ္စ သန္ဓာ ယ ဝဒတိ။ ကိံ ပနာယံ နယော ဗုဒ္ဓာနမ္ပိ သရီရေ ဟောတီတိ? န ဟောတိ, ဝတ္တဒဿနတ္ထံ ပနေတံ ကတန္တိ ဒဿေ တုံ **“ဗုဒ္ဓာနံ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဂမနဝသေန ကာယဿာဘိနီဟရဏံ **ဂမနာဘိဟာရော**။ ယထာဓိပ္ပာယာဝတ္တနံ **အဓိ ပ္ပာယကောပနံ**။

အညတရာယ ဟာရမိယာတိ နေက္ခမ္မဟာရမိယာ။ ဝီရိယဟာရမိယာတိ အပရေ။ **မဟာဘိနိက္ခမနဿာ** တိ မဟန္တဿ သ စရိမဘဝေ အဘိနိက္ခမနဿ။ တဉှိ မဟန္တံ ဘောဂက္ခန္ဓံ မဟန္တဉ္စ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ မဟန္တဉ္စ စက္ကဝတ္တိသိ ရိံ ပဇဟိတွာ သဒေဝကဿ လောကဿ သမာရကဿ စ အစ္ဆေရယျာပရိမေယျဘာဝဿ မဟတော အတ္ ထာယ ဟိတာယ သုခါယ ပဝတ္တတ္တာ မဟနီယတာယ စ မဟန္တံ အဘိနိက္ခမနန္တိ ဝုစ္စတိ။

ပုရိမောတိ ‘‘ကတမာယ နု ကထာယ သန္နိသိန္နာ ဘဝထာ’’တိ ဧဝံ ဝုတ္တအတ္ထော။ **ကာ စ ပန တေ**တိ တ္ထေ **စ**-သဒ္ဒော ဗျတိရေကေ။ တေန ယထာပုစ္ဆိတာယ ကထာယ ဝက္ခမာနံ ဝိပ္ပကတဘာဝံ ဇောတေတိ။ **ပန**-သဒ္ဒော ဝစနာ လင်္ကာရေ။ ယာယ ဟိ ကထာယ တေ ဘိက္ခူ သန္နိသိန္နာ, သာ ဧဝ အန္တရာကထာဘူတာ ဝိပ္ပကတာ ဝိသေသေန ပုန ပု စ္ဆီယတိ။ **အညာ**တိ အန္တရာ-သဒ္ဒဿ အတ္ထမာဟ။ အညတ္တော ဟိ အယံ အန္တရာ-သဒ္ဒော ‘‘ဘူမန္တရံ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. နိဒ္ဒေသကထာ) သမယန္တရ’’န္တိအာဒီသု ဝိယ, **အန္တရာ** တိ တ ဝေမဇ္ဈေတိ အတ္ထော။ **ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိ တာ**တိ ‘‘ကိံ သီလံ နာမ, ကထဉ္စ ပူရေတဗ္ဗံ, ကာနိ စဿ သံကိလေသဝေဒါနာနိ’’တိအာဒိနာ အပ္ပိစ္ဆာဒိနိဿိတာ သီလာဒိနိဿိတာ စ ကထာ။ **အရိယော**တိ နိဒ္ဒောသော။ အထ တ အတ္ထကာမေဟိ အရဏီယောတိ **အရိယော,** အရိယာနံ အယန္တိ တ **အရိယော**တိ။ ဘာဝနာမနသိကာရဝသေန **တုဏှီ** ဘဝန္တိ, န ကေစ္စဗာဟိရကပဗ္ဗဇိတာ ဝိယ မူဂဗ္ဗတသ

မာအနေန။ **ဒုတိယဇ္ဈာနမ္ပိ အရိယော တုဏှီဘာဝေ** ဝစီသင်္ခါရပဟာနတော။ **မူလကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ ဟရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ။ **ဈာန**န္တိ ဒုတိယဇ္ဈာနံ။

၂၇၄. ''သန္နိပတိတာနံ ဝေါ, ဘိက္ခဝေ, ဒွယ''န္တိ (မ. နိ. ၁.၂၇၃; ဥဒါ. ၁၂, ၂၈, ၂၉) အဋ္ဌုပ္ပတ္တိဝသေန ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ တဿာ ဥပရိဒေသနာယ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတုံ **''ဒွေမာ, ဘိက္ခဝေ, ပရိယေသနာတိ ကော အနုသန္ဓီ''**တိ အနုသန္ဓိံ ပုစ္ဆတိ။ **အယံ တုမှာကံ ပရိယေသနာ**တိ ယာ မဟာဘိနိက္ခမနပဋိဗဒ္ဓာ ဓမ္မီ ကထာ, သာ တုမှာကံ ဓမ္မပရိယေသနာ ဓမ္မဝိစာရဏာ အရိယပရိယေသနာ နာမ။ **အပာယမဂ္ဂ**န္တိ အနတ္ထာဝဟံ မဂ္ဂံ။ **ဥဒ္ဒေသာနုက္ကမံ ဘိန္ဒိတွာ**တိ ဥဒ္ဒေသာနုပုဗ္ဗိံ လင်္ဃိတွာ။ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒေ ''အဓမ္မေါ ဓမ္မော''တိအာဒီသု ဝိယ ပကတိပရိယာယော။ **ဇာယနသဘာဝေ**တိ ဇာယနပကတိကောတိ အတ္ထော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။

သဗ္ဗတ္ထတိ ယထာ ''ပုတ္တဘရိယ''န္တိ ဒွန္ဒသမာသဝသေန ဧကတ္တံ, ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ ''အသိအသ''န္တိအာဒီသု သဗ္ဗပဒေသု။ ပရတော ဝိကာရံ အနာပဇ္ဇိတွာ သဗ္ဗဒါ ဇာတရူပမေဝ ဟောတီတိ **ဇာတရူပံ,** သုဝဏ္ဏံ။ ဓဝလသဘာဝတာယ ရဉ္ဇီယတီတိ **ရဇတံ,** ရူပိယံ။ ဣဓ ပန သုဝဏ္ဏံ ဌပေတွာ ယံ ကိဉ္စိ ဥပဘောဂပရိဘောဂါရဟံ ရဇတံ တေဝ ဂဟိတံ။ ဥပဓီယတီတိ ဧတ္ထ ဒုက္ခန္တိ **ဥပဓယော။ စတုဘီသင်္ခါတံ မရဏ**န္တိ ကောဘဝပရိယာပန္နံ ခန္ဓနိရောဓသင်္ခါတံ မရဏမာဟ။ ခဏိကနိရောဓေ ပန ခဏေ ခဏေ။ တေနာဟ **''သတ္တာနံ ဝိယာ''**တိ။ **သံကိလိဿတီ**တိ ဒူသဝိသေန ဝိယ အတ္တာနံ ဒူသိဿတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''ပဉ္စိမေ, ဘိက္ခဝေ, ဇာတရူပဿ ဥပက္ကိလေသာ အယော လောဟ''န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၅.၂၃)။ **မလံ ဂဟေတွာ**တိ ယေဟိ သဟယောဂတော မလိနံ ဟောတိ, တေသံ မလိနသဘာဝပစ္စယာနံ ဝသေန မလံ ဂဟေတွာ။ ဇီရဏတော ဇရာဓမ္မတာရေ ဇာတရူပံ ဂဟိတန္တိ ယောဇနာ။ ယေ ပန ဇာတိဓမ္မတာရေပိ ဇာတရူပံ န ပဌန္တိ, တေသံ ဣတရေသံ ဝိယ ဇီရဏဓမ္မတာရေ သရူပတော အနာဂတမ္ပိ ဥပဓိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပရိဂ္ဂဟေ ဌိတာနံ ပန ဝသေန ဝုစ္စမာနေ အပာကဋ္ဌာနမ္ပိ ဇာတိဇရာမရဏာနံ ဝသေန ယောဇနာ လဗ္ဘတေဝ။ ဇာတရူပသီသေန စေတ္ထ သဗ္ဗဿပိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓဿ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ပုတ္တဘရိယာဒိဂ္ဂဟဏေန ဝိယ မိတ္တာမစ္စာဒိဂ္ဂဟဏံ။

၂၇၅. အရိယေဟိ ပရိယေသနာ, အရိယာနံ ပရိယေသနာတိ ဝာ **အရိယပရိယေသနာ**တိ သမာသဒွယံ ဒဿေတိ **''အယံ, ဘိက္ခဝေ''**တိအာဒိနာ။

၂၇၆. **မူလတော ပဋ္ဌာယ**တိ ယံ မဟာဘိနိက္ခမနဿ မူလဘာဝေသုအာဒီနဝဒဿနံ, တတော ပဋ္ဌာယ။ ယသ္မာ တေ ဘိက္ခူ တတ္ထ မဟာဘိနိက္ခမနကထာယ သန္နိသိန္နာ, သာ စ နေသံ အန္တရာကထာ ဝိပ္ပကတာ, တသ္မာ ဘဂဝါ တေသံ မူလတော ပဋ္ဌာယ မဟာဘိနိက္ခမနကထံ ကထေတုံ အာရဘိ။ **အဟမ္ပိ ပုဗ္ဗေ**တိ ဝိသေသဝစနံ အပရိပက္ကဉာဏေန သယံ စရိမဘဝေ တီသု ပာသာဒေသု တိဝိနာဋကပရိဝါရဿ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသဒိသာယ မဟာသမ္ပတ္တိယာ အနုဘဝနံ, အဘိနိက္ခမိတွာ ပဓာနပဒဟနဝသေန အတ္တကိလမထာနုယောဂဉ္စ သန္ဓာယာဟ။ **အနရိယပရိယေသနံ ပရိယေသိ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဉ္စဝဂ္ဂိယာပိ**တိ ယထာသကံ ဂိဟိဘောဂံ အနုယုတ္တာ တံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ အတ္တကိလမထာနုယောဂေ ဌိတာ သတ္ထု ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနဒေသနာယ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၃; ပဋိ. မ. ၂.၃၀) တမ္ပိ ပဟာယ အရိယပရိယေသနံ ပရိယေသိံသူတိ။

၂၇၇. ကာမံ **ဒဟရ**-သဒ္ဒေ ''ဒဟရံ ကုမာရံ မန္ဒံ ဥတ္တာနသေယ္ယက''န္တိ (မ. နိ. ၁.၄၉၆) ဧတ္ထ ဗာလအရကေ အာဂတော, ''ဘဒြေန ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော''တိ ပန ဝက္ခမာနတ္တာ ယုတ္တဝတ္ထာ ဣဓ ဒဟရ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တာတိ အာဟ **''တရုဏောဝ သမာနော''**တိ။ **ပဌမဝယေန** ဧကူနတိံသဝယတ္တာ။ ဇာတိယာ ဟိ ယာဝ တေတ္တိံသဝယာ ပဌမဝယော။ **အနာဒရတ္ထေ သာမိဝစနံ** ယထာ ''ဒေဝဒတ္တဿ ရုဒန္တဿ ပဗ္ဗဇိ''တိ။ ကာမံ အဿုမုခစ္စန္ဒံ ရောဒန္တံ, တံ **အဿုမုခာန**န္တိ ဣမိနာ ပကာသိတံ, တံ ပန ဝတွာ **''ရုဒန္တာန''**န္တိ ဝစနံ ဗလဝသောကသမုဋ္ဌာနံ အာရောဒနဝတ္ထုံ ပကာသေတီတိ အာဟ **''ကန္ဒိတွာ ရောဒမာနာန''**န္တိ။ **ကိံ ကုသလန္တိ ဂဝေသမာနော**တိ ကိန္တိ သဗ္ဗသော အဝဇ္ဇရဟိတံ ဧကန္တ နိယျာနိကံ ပရိယေသမာနော။ **ဝရပဒ**န္တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏတ္တိကေဟိ ဧကန္တေန ဝရဏီယဋ္ဌေန ဝရံ, ပဇ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန ပဒံ။ တုင်္ဂသရီရတာယ ဒီဃော, ပိင်္ဂလစက္ခုတာယ ပိင်္ဂလောတိ **ဒီဃပိင်္ဂလော။ ဓမ္မော**တိ ဝိနယော, သမယောတိ အတ္ထော။ **သုတွာဝ ဥဂ္ဂဏှိ**န္တိ တေန ဝုစ္စမာနဿ သဝနမတ္တေနေဝ ဥဂ္ဂဏှိံ တစ္စုဂ္ဂတံ အကာသိံ။

ပဋိလပနမတ္တကေနာတိ ပုန လပနမတ္တကေန။ ဇာနာတီတိ ဉာဏော, ဉာဏောတိ တအေ ဉာဏတအေ, တံ **ဉာဏတံ**။ ‘‘ဝဒာမီ’’တိ အာဂတတ္တာ **အဥ္ဈကထာယံ “ဇာနာမီ”**တိ ဥတ္တမပုရိသဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော။ **အညေပိ ဗဟူ**တိ အညေပိ ဗဟူ မမ တထာဘာဝံ ဇာနန္တာ ‘‘အယံ ဣမံ ဓမ္မံ ဇာနာတီ’’တိ, ‘‘အကမ္ပနီယတာယ ထိရော’’တိ တ ဇဝံ ဝဒန္တိ။ **လာဘီတိ အညာသီ**တိ ဓမ္မဿ ဥဒ္ဒိသနေန မဟာပညတာယ ‘‘အယံ အတ္တနာ ဂတမဂ္ဂံ ပဝေဒေတိ, န အနုဿုတိကော’’တိ အညာသိ။ **အဿာ** တိ ဗောဓိသတ္တဿ။ **တေဒဟောသီ**တိ တေံ ‘‘န ခေါ အာဠာရော ကာလာမော’’တိအာဒိ မနသိ အဟောသိ, စိန္တေသီတိ အတ္ထော။

ဟေဠဋ္ဌိမသမာပတ္တီဟိ ဝိနာ ဥပရိမသမာပတ္တီနံ သမ္ပာဒနဿ အသမ္ဘဝတော **“သတ္တ သမာပတ္တိယော မံ ဇာနာပေသီ”**တိ အာဟ။ **ပယောဂံ ကရေယျ** န္တိ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇေယျန္တိ အတ္ထော။ **ဧဝမာဟာ**တိ ဧဝံ ‘‘အဟံ, အာဝုသော’’တိအာဒိမာဟ, သတ္တန္နံ သမာပတ္တီနံ အဓိဂမံ ပစ္စညာသီတိ အတ္ထော။

အနုဿူယကောတိ အနိဿုကီ။ တေန မဟာပုရိသေ ပသာဒံ ပဝေဒေသိ။ ဗောဓိသတ္တဿ တာ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဌိတဿ ပုရိမဇာတိပရိစယေန ဉာဏဿ စ မဟန္တတာယ တာသံ ဂတိ စ အဘိသမ္ပရာယော စ ဥပဋ္ဌာသိ ။ တေန ‘‘ဝဋ္ဋပရိယာပန္နာ ဧဝေတာ’’တိ နိစ္ဆယော ဥဒပါဒိ။ တေနာဟ **“နာယံ ဓမ္မော နိဗ္ဗိဒာယာ”** တိအာဒိ။ ကေစ္စ စာနံ ဝိရာဂဘာဝနာသမတိက္ကမာဝဟောပိ နေဝ တေသမ္ပိ အစ္စန္တာယ သမတိက္ကမာဝဟော, သယဉ္စ ဝဋ္ဋပရိယာပန္နောယေဝ, တသ္မာ နေဝ ဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ, ယဒဂ္ဂေန န နိဗ္ဗိဒာယ, တဒဂ္ဂေန န ဝိရဇ္ဇနတ္ထာယ, ရာဂါဒီနံ ဟပ ဓမ္မာနံ န နိရုဇ္ဈနတ္ထာယ, န ဥပသမတ္ထာယ, တသ္မာ တံ အဘိညေယျဓမ္မံ န အဘိဇာနနတ္ထာယ။ပေ.။ သံဝတ္တတီတိ ယောဇနာ။

ယာဝဒေဝ အာကိဉ္စညာယတနုပပတ္တိယာ တိ သတ္တသု သမာပတ္တီသု ဥက္ကဋ္ဌံ ဂဟေတွာ ဝဒတိ။ ဥဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာယ အစုတိဓမ္မံ ပရိယေသိတုံ ယုတ္တတ္တာ တဉ္စ အနတိက္ကန္တဇာတိဓမ္မမေတတိ မဟာသတ္တော ပဇဟတီတိ အာဟ **“ယဉ္စ ဌာနံ ဟာပေတီ”** တိအာဒိ။ **တတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ယအာ သမာပတ္တိဓမ္မဿ ဂတိဉ္စ အဘိသမ္ပရာယဉ္စ အဇ္ဈညာသိ, တတော ပဋ္ဌာယ။ **မဂ္ဂိကာဝသေနာ** တိ ဘောဇနဿ မဂ္ဂိကာမိဿတာဝသေန။ **မနံ န ဥပ္ပာဒေတိ** ဘုဉ္ဇိတုံ အဓိပ္ပာယော။ **မဟန္တေန ဥဿာဟေနာ** တိ ဣဒံ ကတိဟာပံ တတ္ထ ဘာဝနာနုယောဂမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န အညေသံ ဝိယ ကသိဏပရိကမ္မာဒိကရဏံ။ န ဟိ အန္တိမဘဝိကဗောဓိသတ္တာနံ သမာပတ္တိနိဗ္ဗတ္တနေ ဘာရိယံ နာမ။ **အနလင်္ကရိတွာ** တိ အနု အနု အလံကတွာ ပုနပ္ပုနံ ‘‘ဣမိနာ န ကိဉ္စိ ပယောဇန’’န္တိ ကတွာ။

၂၇၈. **တစာယ ဥဂ္ဂဟိတမတ္တောတ** တိ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၂၇၉. မဟာဝေလာ ဝိယ **မဟာဝေလာ,** ဝိပုလတလိကပုဥ္ဇတာယ မဟန္တော ဝေလာတဋ္ဌော ဝိယာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“မဟာတလိကရာသီတိ အတ္ထော”** တိ။ ဥရု မရု သိကတာ တလုကာ ဝဏ္ဏု တလိကာတိ ဣမေ သဒ္ဒာ သမာနတ္ထာ, ဗျဥ္ဇနမေဝ နာနံ။

သေနာ နိဂစ္ဆိ နိဝိသိ တ္တောတိ **သေနာနိဂမော,** သေနာယ နိဝိဋ္ဌဌာနံ။ **သေနာနိကမော**တိ ပန အယံ သမညာ အပ ရကာလိကာ။ ကေစရကမနိဒဿနဥ္စေတံ။ **ဥပရိသုတ္တဿမိံ** န္တိ မဟာသစ္စကသုတ္တေ။ **ဣဓ ပန ဗောဓိပလ္လင္ကော အဓိပ္ပေတော** အရိယပရိယေသနာယ ဝုစ္စမာနတ္တာ။

၂၈၀. ‘‘ဉာဏဒဿန’’န္တိ စ ကေဖွ ဂဟိတပဒဒွဝယဝိသယဝိသေသဿ အနာမဋ္ဌတ္တာ ‘‘မေ’’တိ စ ဂဟိတတ္တာ အနဝသေသဉေယျာဝဘာသနသမတ္ထမေဝ ဉာဏဝိသေသံ ဗောဓေတိ, န ဉာဏမတ္တံ, န ဒဿနမတ္တန္တိ အာဟ **“သဗ္ဗဓမ္မဒဿနသမတ္တဥ္စ မေ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဥဒပါဒီ”** တိ။ **အကုပ္ပတာယာ** တိ ဝိမောက္ခန္တတာယ သဗ္ဗသော ပဋိပက္ခဓမ္မေဟိ အသင်္ခောဘနီယတာယ။ တေနာဟ **“ရာဂါဒီဟိ န ကုပ္ပတီ”** တိ။ အာရမ္မဏသန္တတာယပိ တအာရမ္မ ဏာနံ အတ္တိ ဝိသေသော ယထာ တံ ‘‘အာနေဉ္ဇဝိဟာရေ’’တိ အာဟ **“အကုပ္ပာရမ္မဏတာယ စာ”** တိ။ **ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏမ္ပီ**တိ န ကေဝလံ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ, အထ ခေါ ယထာဓိဂတေ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မေ ကေ့နုဝီသတိဝိဓပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏမ္ပိ။

၂၈၁. **ပဋိဝိနောတိ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၆၄; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၇၂; သာရတ္ထ. ဋီ. မဟာဝဂ္ဂ ၃.၇) သယမ္ဘုဉာဏေန “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိအာဒိနာ ပဋိမုခံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနဝသေန ပတ္တော, ယထာဘူတံ အဝဗုဇ္ဈတိ အတ္တော။ **ဂမ္ဘီရော** တိ မဟာသမုဒ္ဒေ ဝိယ မကသတုဏ္ဍသူစိယာ အညတ္ထ သမုပစိတပရိပက္ကဉာဏသမ္ဘာရေဟိ အညေသံ ဉာဏေန အလဗ္ဘနေယ္ယပတိဋ္ဌော။ တေနာဟ **“ဥတ္တာနဘာဝပဋိက္ခေပဝစနမေတ”** န္တိ။ ယော အလဗ္ဘနေယ္ယပတိဋ္ဌော, သော ဩကာဟိတုမသက္ကုဏေယ္ယတာယ သရူပတော စ ပဿိတုံ န သက္ကာတိ အာဟ **“ဂမ္ဘီရတ္တာဝ ဒုဒ္ဒသော”** တိ။ **ဒုက္ခေန ဒဋ္ဌဗ္ဗော**တိ ကိစ္ဆေန ကေနစိဒေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယံ ပန ဒဋ္ဌုမေဝ န သက္ကာ, တဿ ဩကာဟေတွာ အနု အနု ဗုဇ္ဈနေ ကထာ ဧဝ နတ္ထီတိ အာဟ **“ဒုဒ္ဒသတ္တာဝ ဒုရနုဗောဓော”** တိ။ **ဒုက္ခေန အဝဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော** အဝဗောဓဿ ဒုက္ကရဘာဝတော။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ – “တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ, ကတမံ နု ခော ဒုက္ကရတရံ ဝါ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရံ ဝါ”တိ **သုတ္တပဒံ** (သံ. နိ. ၅.၁၁၁၅) ဝတ္တဗ္ဗံ။ သန္တာရမ္မဏတာယ ဝါ **သန္တော**။ နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဠာဟတာယ **နိဗ္ဗုတော** ။ ပဓာနဘာဝံ နီတောတိ ဝါ **ပဏီတော**။ အတိတ္တိကရဋ္ဌေန **အတပ္ပကော** သာဒုရသဘောဇနံ ဝိယ။ ဧတ္ထ စ နိရောဓသစ္စံ သန္တံ အာရမ္မဏန္တိ **သန္တာရမ္မဏံ,** မဂ္ဂသစ္စံ သန္တံ သန္တာရမ္မဏဉ္စာတိ **သန္တာရမ္မဏံ** ။ အနုပသန္တသဘာဝါနံ ကိလေသာနံ သင်္ခါရာနဉ္စ အဘာဝတော နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဠာဟတာယ သန္တပဏီတဘာဝေနေဝ စ အသေစနကတာယ အတပ္ပကတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနာဟ **“ဣဒံ ဒွယံ လောကုတ္တရမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တ”** န္တိ။ ဥတ္တမဉာဏဝိသယတ္တာ **န တက္ကေန အဝစရိတဗ္ဗော,** တတော ဧဝ နိပုဏဉာဏဂေါစရတာယ စ **သဏှဋ္ဌေန နိပုဏော,** ဗာလာနံ အဝိသယတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိ ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ **ပဏ္ဍိတဝေဒနီယော**။ အာလီယန္တိ အဘိရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန သေဝီယန္တီတိ **အာလယာ,** ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ အာလယန္တိ အလ္လီယန္တိ အဘိရမဏဝသေန သေဝန္တီတိ **အာလယာ,** တဏှာဝိစရိတာနိ။ **ရမန္တီ** တိ ရတိံ ဝိန္ဒန္တိ ကီဠန္တိ လဠန္တိ။ **အာလယရတာ**တိ အာလယနိရတာ။

ဌာနံ သန္ဓာယာ တိ ဌာန-သဒ္ဒံ သန္ဓာယ။ အတ္ထတော ပန **ဌာန**န္တိ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော ဧဝ အဓိပ္ပေတော။ တိဋ္ဌတိ ဖလံ တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ **ဌာနံ,** သင်္ခါရာဒီနံ ပစ္စယဘူတာ အဝိဇ္ဇာဒယော။ ဣမေသံ သင်္ခါရာဒီနံ ပစ္စယာတိ ဣဒပ္ပစ္စယာ, အဝိဇ္ဇာဒယောဝ။ ဣဒပ္ပစ္စယာ ဧဝ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** ယထာ “ဒေဝတာ ဧဝ ဒေဝတာ”တိ, ဣဒပ္ပစ္စယာနံ ဝါ အဝိဇ္ဇာဒီနံ အတ္တနော ဖလံ ပတိ ပစ္စယဘာဝေ ဥပ္ပာဒနသမတ္ထတာ **ဣဒပ္ပစ္စယတာ** ။ တေန သမတ္ထပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော ဒဿိတော ဟောတိ။ ပဋိစ္စ သမုပ္ပဇ္ဇတိ ဖလံ ဧတသ္မာတိ **ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော** ။ ပဒဒ္ဝယေနပိ ဓမ္မာနံ ပစ္စယဋ္ဌော ဧဝ ဝိဘာဝိတော။ တေနာဟ **“သင်္ခါရာဒိပစ္စယာနံ ဧတံ အဓိဝစန”** န္တိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၅၇၂-၅၇၃) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

သဗ္ဗသင်္ခါရသမထောတိအာဒိ သဗ္ဗ န္တိ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထာဒိသဒ္ဒါဘိဓေယျံ သဗ္ဗံ အတ္ထတော **နိဗ္ဗာနမေဝ** ။ ဣအနိ တဿ နိဗ္ဗာနဘာဝံ ဒဿေတုံ **“ယသ္မာ ဟီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **အာဂမ္မာ** တိ ပဋိစ္စ အရိယမဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝဟေတု။ **သမ္မန္တီ** တိ အပ္ပဋိသန္ဓိကူပသမဝသေန သမ္မန္တိ။ တထာ သန္တာ သဝိသေသံ ဥပသန္တာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **“ဝူပသမ္မန္တီ”** တိ။ ဧတေန “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သမ္မန္တိ ဧတ္ထာတိ **သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော,** နိဗ္ဗာန”န္တိ ဒဿေတိ။ သဗ္ဗသင်္ခတဝိသံယုတ္တေ စ နိဗ္ဗာနေ သဗ္ဗသင်္ခါရဝူပသမပရိယာယော ဟောဗ္ဗာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဋိနိဿဋ္ဌာ** တိ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပရိစ္စတ္တာ ဟောန္တိ။ **သဗ္ဗာ တဏှာ**တိ အဋ္ဌသတပ္ပဘေဒာ သဗ္ဗာပိ တဏှာ။ **သဗ္ဗေ ကိလေသရာဂါ** တိ ကာမရာဂရူပရာဂါဒိဘေဒါ သဗ္ဗေပိ ကိလေသဘူတာ ရာဂါ, သဗ္ဗေပိ ဝါ ကိလေသာ ဣဓ “ကိလေသရာဂါ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န လောဘဝိသေသာ ဧဝ စိတ္တဿ ဝိပရိဏတဘာဝါပာဒနတော ။ ယထာဟ “ရတ္တမ္ပိ စိတ္တံ ဝိပရိဏတံ, ဒုဋ္ဌမ္ပိ စိတ္တံ ဝိပရိဏတံ, မူဠှမ္ပိ စိတ္တံ ဝိပရိဏတ”န္တိ (ပာရာ. ၂၇၁)။ **ဝိရဇ္ဇန္တီ** တိ ပလုဇ္ဇန္တိ။

စိရနိသဇ္ဇာစိရဘာသနေဟိ ပိဋ္ဌိအာဂိလာယနတာလုဂလသောသာဒိဝသေန **ကာယကိလမထော** စေဝ **ကာယဝိဟေသာ** စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ စ ခော ဒေသနာယ အတ္ထံ အဇာနန္တာနံ ဝသေန ဝုတ္တာ, ဇာနန္တာနံ ပန ဒေသနာယ ကာယပရိဿမောပိ သတ္ထု အပရိဿမော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – “န စ မံ ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိဟေသေသီ”တိ (ဥဒာ. ၁၀)။ တေနေဝ ဟ **“ယာ အဇာနန္တာနံ ဒေသနာ နာမ, သော မမ ကိလမထော အဿာ”** တိ။ **ဥဘယန္တိ** စိတ္တကိလမထော စေဝ စိတ္တဝိဟေသာ စာတိ ဥဘယမ္ပေတံ **ဗုဒ္ဓါနံ နတ္ထိ** ဗောဓိမူလေယေဝ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။

အနုဗ္ဗူဟာနံ သမ္ပိဏ္ဍနံ။ **သောတိ** ''အပိသ္သူ''တိ နိပါတော။ မန္တိ ပဋိ-သဒ္ဒယောဂေန သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **''မမာ''**တိ။ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တာ တ အစ္ဆရိယာ **အနစ္ဆရိယာ** ။ ဝုဒ္ဓိအတ္ထောပိ ဟိ အ-ကာရော ဟောတိ ယထာ ''အသေက္ခာ ဓမ္မာ''တိ (ဓ. သ. ၁၁.တိကမာတိကာ)။ ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ စတ္တာရိ စ အသင်္ချေယျာနိ သဒေဝကဿ လောကဿ ဓမ္မသံဝိဘာဂကရဏတ္ထမေဝ ပာရမိယော ပူရေတွာ ဣဒါနိ အဓိဂတဓမ္မရဇ္ဇဿ တတ္ထ အပ္ပောဿုက္ကတာပတ္တိဒီပနတာ, ဂါထာတ္ထဿ အစ္ဆရိယတာ, တဿ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တိ စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အတ္ထဒ္ဒွါရေန ဟိ ဂါထာနံ အနစ္ဆရိယတာ။ **ကေစရာ အပေဟသုန္တိ** ဥပဋ္ဌဟေသုံ။ ဥပဋ္ဌာနဉ္စ ဝိတက္ကေတဗ္ဗတာတိ အာဟ **''ပရိဝိတက္ကယိတဗ္ဗတံ ပာပုဏိံသူ''** တိ။

ယဒိ သုခါပဋိပဒာဝ, ကထံ ကိစ္ဆတာတိ အာဟ **''ပာရမီပူရဏကာလေ ပနာ''**တိအာဒိ။ **ဧဝမာဒီနိ** ဒုပ္ပရိစ္စဇာနိ **ဒေန္တဿ**။ **ဟ-ကာရော** တ ''ဗ္ယတ္တံ''န္တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ နိပါတော။ ဧကံသတ္ထေတိ ကေစိ။ ဟ ဗ္ယတ္တံ, ဧကံသေန တ အလံ နိပ္ပယောဇနံ ဧဝံ ကိစ္ဆေန အဓိဂတဿ ဓမ္မဿ ဒေသိတန္တိ ယောဇနာ။ **ဟလန္တိ** တ ''အလ''န္တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ ပဒံ ''ဟလန္တိ ဝဒာမီ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၆၅; သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၇၂) ဝိယ။ **ရာဂဒောသပရိဖုဋ္ဌေဟီ** တိ ဖုဋ္ဌဝိသေန ဝိယ သပ္ပေန ရာဂေန ဒောသေန စ သမ္ဖုဋ္ဌေဟိ အဘိဘူတေဟိ။ **ရာဂဒောသာနုဂတေဟီ**တိ ရာဂေန စ ဒောသေန စ အနုဗန္ဓေဟိ။

ကာမရာဂရတ္တာ ဘဝရာဂရတ္တာ စ နီဝရဏေဟိ နိဝုတတာယ, ဒိဋ္ဌိရာဂရတ္တာ ဝိပရီတာဘိနိဝေသေန။ **န ဒက္ခန္တီ** တိ ယာထာဝတော ဓမ္မံ န ပဋိဝိဇ္ဈိဿန္တိ။ **ဧဝံ ဂဟာပေတုန္တိ** ''အနိစ္စ''န္တိအာဒိနာ သဘာဝေန ယာထာဝတော ဓမ္မံ ဇာနာပေတုံ။ ရာဂဒောသပရေတတာပိ နေသံ သမ္မူဠှဘာဝေနေဝါတိ အာဟ **''တမောခန္ဓေန အာဝုဋ္ဌာ''** တိ။

၂၈၂. ဓမ္မဒေသနာယ အပ္ပောဿုက္ကတာပတ္တိယာ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတုံ **''ကသ္မာ ပနာ''** တိအာဒိနာ သယမေဝ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တတ္ထ **အညာတဝေသေနာ**တိ ဣမဿ ဘဂဝတော သာဝကဘာဝူပဂမနေန အညာတရူပေန။ တာပသဝေသေနာတိ ကေစိ။ သော ပန အရဟတ္တာဓိဂမေနေဝ ဝိဂစ္ဆေယျ။ တိဝိဓံ ကာရဏံ အပ္ပောဿုက္ကတာပတ္တိယာ ပဋိပက္ခဿ ဗလဝဘာဝေ, ဓမ္မဿ ဂမ္ဘီရတာ, တတ္ထ စ သာတိသယံ ဂါရဝန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **''တဿ ဟီ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ (တတ္ထ **ပဋိပက္ခာ** နာမ ရာဂဒယော ကိလေသာ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အန္တရာယကရတ္တာ။ တေသံ ဗလဝဘာဝတော စိရပရိဘာဝနာယ သတ္တသန္တာနတော ဒုဗ္ဗိသောဓိယတာယ တေ သတ္တေ မတ္တဟတ္ထိနော ဝိယ ဒုဗ္ဗလပုရိသံ အဓိဘဝိတွာ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ အနယဗျသနံ အာပာဒေန္တာ အနေကသတယောဇနာယာမဝိတ္ထာရံ သုနိစိတံ ဃနသန္နိဝေသံ ကဏ္ဍကဒုဂ္ဂမ္ပိ အဓိဘဝေန္တိ။ ဒူရပ္ပဘေဒဒုန္နိဝေဇ္ဈတာဟိ ဒုဗ္ဗိသောဓိယတံ ပန ဒဿေတုံ **''အထဿာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ စ အန္တော အမဋ္ဌတာယ **ကဉ္ဇိယပုဏ္ဏာ လာဗု** ။ စိရပာရိဝါသိကတာယ **တက္ကဘာရိတာ စာဋိ**။ သ္နေဟတိန္တဒုဗ္ဗလဘာဝေန **ဝသာပီတပိလောတိကာ**။ တေလမိဿိတတာယ **အဉ္ဇနမက္ခိတဟတ္ထော** ဒုဗ္ဗိသောဓနီယာ ဝုတ္တာ, ဟီနူပမာ စေတာ ရူပပဗန္ဓဘာဝတော အစိရကာလိကတ္တာ စ မလီနတာယ, ကိလေသသံကိလေသော ဧဝ ပန ဒုဗ္ဗိသောဓနီယတရော အနာဒိကာလိကတ္တာ အနုသယိတတ္တာ စ။ တေနာဟ **''အတိသံကိလိဋ္ဌာ''** တိ။ ယထာ စ ဒုဗ္ဗိသောဓနီယတရတာယ, ဧဝံ ဂမ္ဘီရဒုဒ္ဒသဒုရနုဗောဓာနမ္ပိ ဝုတ္တဥပမာ ဟီနူပမာဝ)။

ပဋိပက္ခဝိဂမနေန ဂမ္ဘီရောပိ ဓမ္မော သုပာကဋော ဘဝေယျ။ ပဋိပက္ခဝိဂမနံ ပန သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိဗဒ္ဓံ, သာ သဒ္ဓမ္မဿဝနာဓီနာ။ တံ သတ္တရိ ဓမ္မေ စ ပသာဒာယတ္တံ, သော ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ အဇ္ဈေသနဟေတုကောတိ ပနာဠိကာယ သတ္တာနံ ဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ ဗ္ရဟ္မယာစနနိမိတ္တန္တိ တံ ဒဿေန္တော **''အပိစာ''**တိအာဒိမာဟ။

ဥပက္ကိလေသဘူတံ အပ္ပံ ရာဂဒိရဇံ ဧတေသန္တိ အပ္ပရဇံ, အပ္ပရဇံ အက္ခိ ပညာစက္ခု ယေသံ တေ တံသဘာဝါတိ ကတွာ **အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ** တိ အယမတ္ထော ဝိဘာဝိတော **''ပညာမယေ''**တိအာဒိနာ။ အပ္ပံ ရာဂဒိရဇံ ယေသံ တံသဘာဝါ **အပ္ပရဇက္ခဇာတိကာ** တိ ဧဝမ္ပိ သဒ္ဒတ္ထော သမ္ဘဝတိ။ အနာဒိဒသပုညကိရိယဝတ္ထူနိ သရဏဂမနပရဟိတပရိဏာမနေဟိ သဒ္ဓိံ (ဒ္ဒွါဒသ ဟောန္တီတိ) **''ဒ္ဒွါဒသပုညကိရိယဝသေနာ''**တိ ဝုတ္တံ။

ရာဂဒိမလေန **သမလေဟိ** ပူရဏာဒီဟိ **ဆဟိ သတ္ထာရေဟိ** သတ္ထုပဋိညေဟိ ကဗ္ဗရစနာဝသေန စိန္တာကဝိအာဒိဘာဝေ ဌတွာ တက္ကပရိယာဟတံ ဝီမံသာနုစရိတံ သယံပဋိဘာနံ **စိန္တိတော** ။ တေ ကိရ ဗုဒ္ဓကောလာဟလာနုဿဝေန သဥ

ဇာတကုတူဟလံ လောကံ ဝဍ္ဎေတ္တတ ကောဟည္ဍေ ၃တ္တတ သဗ္ဗညုတံ ပဋိဇာနန္တာ ယံ ကိဋ္ဌိ အဓမ္မံယေဝ ဓမ္မောတိ ဒီပေ သုံ။ တေနာဟ **"တေ ဟိ ပုရေတရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တတ"** တိအာဒိ။ **အဟပုရေတ**န္တိ ဇတံ ကသ္သပသ္သ ဘဂဝတော သာသနန္တ တရဓာနတော ပဘုတိ ပိဟိတံ နိဗ္ဗာနနဂရသ္သ မဟာဒ္တတရံ အရိယမဂ္ဂံ သဒ္ဓမ္မဒေသနာဟတ္တေန အဟပုရ ဝိဝရ။

သေလပဗ္ဗတော ဥစ္စော ဟောတိ ထိရော စ, န ပံသုပဗ္ဗတော မိသ္သကပဗ္ဗတော စာတိ အာဟ **"သေလေ ယထာ ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ"**တိ။ **ဓမ္မမယံ ဟသာဒ**န္တိ လောကုတ္တရဓမ္မမာဟ။ သော ဟိ သဗ္ဗသော ပသာအဝဟော, သဗ္ဗဓမ္မေ အတိ က္ကမ္မ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန ဟသာဒသဒိသော စ။ ပညာပရိယာယော တ က္လစ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒော။ သာ ဟိ အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန "ဟ သာအေ"တိ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၆) နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ တထာ စာဟ –

"ပညာဟသာဒမာရုယှ၊ အသောကော သောကိနိံ ပဇံ။
ပဗ္ဗတဋ္ဌောဝ ဘူမဋ္ဌေ၊ ဓီရော ဗာလေ အဝေက္ခတီ"တိ။ (ဓ. ပ. ၂၈)။

ဥဋ္ဌေဟိ တိ တ ဓမ္မဒေသနာယ အပ္ပောသ္သုက္ကတာသင္ခာတသင်္ကောစာပတ္တိတော ကိလာသုဘာဝတော ဥဋ္ဌ ဟ။

၂၈၃. ဂရုဋ္ဌာနိယံ ပယိရုပာသိတ္တတ ဂရုတရံ ပယောဇနံ ဥဒ္ဒိသ္သ အဘိပတ္တနာ အဇ္ဈေသနာ, သာပိ အတ္ထတော ယာစနာဝ ဟောတီတိ အာဟ **"အဇ္ဈေသနန္တိ ယာစန"** န္တိ။ ပဒေသဝိသယံ ဉာဏဒဿနံ အဟုတ္တတ ဗုဒ္ဓာနံယေဝ အာဝေ ဏိကဘာဝတော က္လဒံ ဉာဏဒ္ဒဝယံ "ဗုဒ္ဓစက္ခု"တိ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"က္လမေသဉ္စဟိ ဒ္ဒဝိန္နံ ဉာဏာနံ ဗုဒ္ဓစက္ခုတိ နာမ"** န္တိ။ **တိဏ္ဏံ မဂ္ဂဉာဏာန** န္တိ ဟေဋ္ဌိမာနံ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂဉာဏာနံ **"ဓမ္မစက္ခု"** တိ နာမံ စတုသစ္စဓမ္မဒဿနမတ္တဘာဝ တော။ ယတော တာနိ ဉာဏာနိ ဝိဇ္ဇူပမဘာဝေန ဝုတ္တာနိ, အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏံ ပန ဉာဏကိစ္စသ္သ သိခာပ္ပတ္တိယာ န ဒဿ နမတ္တံ ဟောတီတိ "ဓမ္မစက္ခု"တိ န ဝုစ္စတိ, တတော တံ ဝဇိရူပမဘာဝေန ဝုတ္တံ။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ "အပ္ပရဇက္ခ ခာ"တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေန။ ယသ္မာ မန္ဒကိလေသာ **"အပ္ပရဇက္ခာ"** တိ ဝုတ္တာ, တသ္မာ ဗဟလကိလေသာ **"မဟာရ ဇက္ခာ"**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိပက္ခဝိဓမနသမတ္ထတာယ **တိက္ခာနိ** သူရာနိ ဝိသဒါနိ, ဝုတ္တဝိပရိယာယေန **မုဒူနိ။ သဒ္ဓါဒ ယော အာကာရာ**တိ သဒ္ဒဟနာဒိပ္ပကာရေ ဝဒတိ။ **သုန္ဒရာ** တိ ကလ္လာဏာ။ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၄) ပန "ယေသံ အာသယာဒယော ကောဋ္ဌာသာ သုန္ဒရာ, တေ သ္တာကာရာ, ဝိပရီတာ ဒ္ဒာကာရာ"တိ ဝုတ္တံ, တံ က္လမာယ အ တ္ထဝဏ္ဏနာယ အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိ သမေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကာရဏံ** နာမ ပစ္စယာကာရော, သစ္စာနိ တ။

အယံ ပနေတ္ထ ပာဠိ တိ ဧတ္ထ အပ္ပရဇက္ခာဒိပဒါနံ အတ္ထဝိဘာဝနေ အယံ တဒ္ဒတ္ထဒ္ဒ ဝိဘာဝနီ ပာဠိ။ သ ဒ္ဓါဒီနံ ဝိမုတ္တိပရိပာစကဓမ္မာနံ ဗလဝဘာဝေ တပ္ပဋိပက္ခာနံ ပာပဓမ္မာနံ ဒုဗ္ဗလဘာဝေနေဝ ဟောတိ, တေသဉ္စ ဗလဝ ဘာဝေ သဒ္ဓါဒီနံ ဒုဗ္ဗလဘာဝေနာတိ ဝိမုတ္တိပရိပာစကဓမ္မာနံ အတ္ထိတာနတ္ထိတာဝသေန အပ္ပရဇက္ခမဟာရဇက္ခတာဒ ယော ပာဠိယံ ဝိဘဇိတ္တတ ဒဿိတာ။ ခန္ဓာဒယော ဧဝ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန **လောကော**။ သမ္ပတ္တိဘဝဘူတော လောကော **သမ္ပတ္တိဘဝလောကော,** သုဂတိသင်္ခာတော ဥပပတ္တိဘဝော။ သမ္ပတ္တိ သမ္ဘဝတိ ဧတေနာတိ **သမ္ပတ္တိသမ္ဘဝလောကော** ။ သုဂတိသံဝတ္တနိယော ကမ္မဘဝေါ။ ဒုဂ္ဂတိ သင်္ခာတဥပပတ္တိဘဝဒုဂ္ဂတိ သံဝတ္တနိယကမ္မဘဝေ **ဝိပတ္တိဘဝ လောကဝိပတ္တိသမ္ဘဝလောကာ**။

ပုန ဧကကဒုကာဒိဝသေန လောကံ ဝိဘဇိတ္တတ ဒဿေတုံ **"ဧကော လောကော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အာဟာရာဒယော ဝိယ ဟိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ သင်္ခာရာ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကောတိ။ ဧတ္ထ **ဧကော လောကော သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ**တိ ယာယံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ သဗ္ဗသင်္ခာရာနံ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိ, တာယ သဗ္ဗေ သင် ခါရာ ဧကောဝ လောကော ဧကဝိဓော ပကာရန္တရသ္သ အဘာဝတော။ **ဒ္ဒေဝ လောကာ**တိအာဒီသုပိ က္လမိနာ နယေန အတ္ထ ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နာမဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ နိဗ္ဗာနသ္သ အဂ္ဂဟဏံ တသ္သ အလောကသဘာဝတ္တာ။ နနု စ **အာဟာ ရဋ္ဌိတိကာ**တိ ဧတ္ထ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ မဂ္ဂဖလာနမ္ပိ လောကတာ အာပဇ္ဇတီတိ? နာပဇ္ဇတိ ပရိညေယျာ နံ ဒုက္ခသစ္စဓမ္မာနံ က္လဓ "လောကော"တိ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ အထ တ န လုဇ္ဇတိ န ပလုဇ္ဇတီတိ ယော ဂဟိတော တထာ န ဟောတိ, သော လောကောတိ တံ-ဂဟဏရဟိတာနံ လောကုတ္တရာနံ နတ္ထိ လောကတာ။ ဥပာဒါနာနံ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာ **ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ။ ဒသာယတနာနီ** တိ ဒသ ရူပာယတနာနိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒါယသ္သ အဓိပ္ပေတတ္တာ တသ္သ စ သဗ္ဗံ တေဘူမကကမ္မံ ဂရဟိတဗ္ဗံ ဝဇ္ဇိတဗ္ဗဉ္စ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတီတိ ဝုတ္တံ **“သဗ္ဗေ အဘိသင်္ခါရာ ဝဇ္ဇံ, သဗ္ဗေ ဘဝဂါမိကမ္မာ ဝဇ္ဇ”** န္တိ။ အပ္ပရဇက္ခမဟာရဇက္ခာဒိသု ပဉ္စသု ဒုကေသု ဧကေကသ္မိံ ဒသ ဒသ ကတွာ **“ပညာသာယ အာကာရေဟိ ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဇာနာတီ”** တိ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ အနွယတော ဗျတိရေကတော စ သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ ဇာနာတီတိ ကတွာ တထာ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ စ အပ္ပရဇက္ခာဒိဘဗ္ဗာဒိဝသေန အာဝဇ္ဇေန္တသ္သ ဘဂဝတော တေ သတ္တာ ပုဉ္ဇပုဉ္ဇာဝ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, န ဧကေကာ။

ဥပ္ပလာနိ ဧတ္ထ သန္တီတိ **ဥပ္ပလိနီ,** ဂစ္ဆောပိ ဇလာသယောပိ, ဣဓ ပန ဇလာသယော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဥပ္ပလဝနေ”** တိ။ ယာနိ ဥဒကသ္သ အန္တော နိမုဂ္ဂာနေဝ ဟုတွာ ပုသန္တိ ဝဍ္ဎန္တိ, တာနိ **အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနိ။ ဒီပိတာနီတိ အဋ္ဌကထာယံ** ပကာသိတာနိ, ဣဓေဝ ပန “အညာနိပီ”တိအာဒိနာ ဘာသိတာနိ။

ဥဂ္ဃဋိတညူ တိ ဥဂ္ဃဋိတံ နာမ ဉာဏုဂ္ဃဋနံ, ဉာဏေ ဥဂ္ဃဋိတမတ္တေ ဧဝ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ ဝိပဉ္စိတံ ဝိတ္ထာရိတမေဝ အတ္ထံ ဇာနာတီတိ **ဝိပဉ္စိတညူ** ။ ဥဒ္ဒေသာဒီဟိ နေတဗ္ဗောတိ **နေယျော။ သဟ ဥဒါဟရဏဝေလာယာ** တိ ဥဒါဟာရေ ဥဒါဟဋမတ္တေယေဝ။ **ဓမ္မာဘိသမယော** တိ စတုသစ္စဓမ္မသ္သ ဉာဏေန သဒ္ဓိံ အဘိသမယော။ **အယံ ဝုစ္စတီ**တိ အယံ “စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ”တိအာဒိနာ နယေန သံခိတ္တေန မာတိကာယ ဌပိယမာနာယ ဒေသနာနုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှိတုံ သမတ္ထော ပုဂ္ဂလော **“ဥဂ္ဃဋိတညူ”** တိ ဝုစ္စတိ။ **အယံ ဝုစ္စတီ** တိ အယံ သံခိတ္တေန မာတိကံ ဌပေတွာ ဝိတ္ထာရေန အတ္ထေ ဝိဘဇိယမာနေ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတုံ သမတ္ထော ပုဂ္ဂလော **“ဝိပဉ္စိတညူ”**တိ ဝုစ္စတိ။ **ဥဒ္ဒေသတော**တိ ဥဒ္ဒေသဟေတု, ဥဒ္ဒိသန္တသ္သ, ဥဒ္ဒိသာပေန္တသ္သ ဝါတိ အတ္ထော။ **ပရိပုစ္ဆတော**တိ အတ္ထံ ပရိပုစ္ဆန္တသ္သ။ **အနုပုဗ္ဗေန ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတီ** တိ အနုက္ကမေန အရဟတ္တပ္ပတ္တိ ဟောတိ။ **န တာယ ဇာတိယာ ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတီ** တိ တေန အတ္တဘာဝေန မဂ္ဂံ ဝါ ဖလံ ဝါ အန္တမသော ဈာနံ ဝါ ဝိပသ္သနံ ဝါ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတိ။ **အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ပဒပရမော** တိ အယံ ပုဂ္ဂလော ဗျဉ္ဇနပဒမေဝ ပရမံ အသ္သာတိ ပဒပရမောတိ ဝုစ္စတိ။

ကမ္မာဝရဏေနာ တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၂၆) ပဉ္စဝိဓေန အာနန္တရိယကမ္မေန။ **ဝိပါကာဝရဏေနာ**တိ အဟေတုကပဋိသန္ဓိယာ။ ယသ္မာ ပန ဒုဟေတုကာနမ္ပိ အရိယမဂ္ဂပဋိဝေဓော နတ္ထိ, တသ္မာ ဒုဟေတုကာ ပဋိသန္ဓိပိ “ဝိပါကာဝရဏမေဝါ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ကိလေသာဝရဏေနာ**တိ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ။ **အသ္သဒ္ဓာ** တိ ဗုဒ္ဓါဒီသု သဒ္ဓါရဟိတာ။ **အစ္ဆန္ဒိကာ** တိ ကတ္တုကမျတာကုသလစ္ဆန္ဒရဟိတာ။ ဥတ္တရကုရုကာ မနုသ္သာ အစ္ဆန္ဒိကဋ္ဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ။ **ဒုပ္ပညာ** တိ ဘဝင်္ဂပညာယ ပရိဟီနာ။ ဘဝင်္ဂပညာယ ပန ပရိပုဏ္ဏာယပိ ယသ္သ ဘဝင်္ဂံ လောကုတ္တရသ္သ ပါဒကံ န ဟောတိ, သော ဒုပ္ပညော ဧဝ နာမ။ **အဘဗ္ဗာ နိယာမံ ဩက္ကမိတုံ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တ** န္တိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု သမ္မတ္တနိယာမသင်္ခါတံ မဂ္ဂံ ဩက္ကမိတုံ အဓိဂန္တုံ အဘဗ္ဗာ။ **န ကမ္မာဝရဏေနာ** တိအာဒီနိ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

နိဗ္ဗာနသ္သ ဒွါရံ ပဝိသနမဂ္ဂေါ။ **ဝိဝရိတွာ ဌပိတော** မဟာကရုဏူပနိသ္သယေန သယမ္ဘုဉာဏေန အဓိဂတတ္တာ။ **သဒ္ဓံ ပမုဉ္စန္တု** တိ အတ္တနော သဒ္ဓံ ပဝေဒေန္တု, သဒ္ဒဟနာကာရံ ဥပဋ္ဌပေန္တူတိ အတ္ထော။ သုခေန အကိစ္ဆေန ပဝတ္တနီယတာယ **သုပ္ပဝတ္တိတံ။ န ဘာသိံ** န ဘာသိသ္သာမီတိ စိန္တေသိံ။

၂၈၄. ဓမ္မံ ဒေသေသ္သာမီတိ ဧဝံ ပဝတ္တိတဓမ္မဒေသနာပဋိသံယုတ္တသ္သ ဝိတက္ကသ္သ သတ္တမသတ္တာဟတော ပရံ အဋ္ဌမသတ္တာဟေယေဝ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝုတ္တံ **“အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ”** တိ။ န ဣတရသတ္တာဟာနိ ဝိယ ပဋိနိယတကိစ္စလက္ခိတသ္သ အဋ္ဌမသတ္တာဟသ္သ နာမ ပဝတ္တိတသ္သ သဗ္ဘာဝါ။

ဝိဝဋ္ဋန္တိ ဒေဝတာဝိဂ္ဂဟေန ဝိဝဋ္ဋအင်္ဂပစ္စင်္ဂနိဒ္ဒါယ ဇနာနံ ဟာကဋ္ဋံ ဝိပ္ပကာရန္တိ အတ္ထော။ “ဗုဒ္ဓတ္တံ အနဓိဂန္တွာ န ပစ္စာဂမိသ္သာမီ”တိ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကာတိသယဟေတုကေန **ပထဝီပရိဝတ္တနစေတိယံ နာမ ဒသ္သေတွာ** ။ သာကိယကောလိယမလ္လရဇ္ဇဝသေန **တီဏိ ရဇ္ဇာနိ။ ရုက္ခမူလေ** တိ နိဂြောဓမူလေ။ **ဝတွာ ပက္ကာမိ,** ပက္ကမန္တိယာ

စသ္သာ မဟာသတ္တော အာကာရံ ဒဿေသိ သုဝဏ္ဏထာလဂ္ဂဟဏာယ, သာ ''တုမ္ဟာကံ တံ ပရိစ္စတ္တမေဝါ''တိ ပက္ကာမိ။

ဒိတဝိဟာရံ ကတ္ဝါတိ နာနာသမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇနေန ဒိတဝိဟာရံ ဝိဟရိတွာ။ ''ကာမံ တစော စ နှာရု စ, အဋ္ဌိ စ အဝသိဿတု, ဥပသုဿတု သရီရေ မံသလောဟိတ''န္တိအာဒိနာ **သုတ္တေ** (မ. နိ. ၂.၁၈၄; သံ. နိ. ၂.၂၃၇; အ. နိ. ၂.၅; ၈.၁၃; မဟာနိ. ၁၇, ၁၉၆) အာဂတနယေန **စတုရင်္ဂဝီရိယံ အဓိဋ္ဌဟိတွာ** ။

နဝယောဇနန္တိ ဥဗ္ဗေဓတော ဝုတ္တံ, ပုထုလတော ဒွါဒသယောဇနာ, ဒီဃတော ယာဝ စက္ကဝါဠာ အာယတာတိ ဝဒန္တိ။ အဇ္ဈောတ္ထရန္တော ဥပသင်္ကမိတွာ – ''ဥဋ္ဌေဟိ သော, သိဒ္ဓတ္ထ, အဟံ ဣမဿ ပလ္လင်္ကဿ အနုစ္ဆဝိကော''တိ ဝတွာ တတ္ထ သက္ကိုံ ဩတာရေန္တော အတ္တနော ပရိသံ နိဒ္ဒိသိ။ ကေပ္ပဟာရေနေဝ – ''အယမေဝ အနုစ္ဆဝိကော, အယမေဝ အနုစ္ဆဝိကော''တိ ကောလာဟလမကာသိ, တံ သုတွာ **မဟာသတ္တော။ပေ။ ဟတ္ထံ ပသာရေတိ**။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> ''အစေတနာယံ ပထဝီ, အဝိညာယ သုခံ ဒုခံ။
> သာပိ အနဗလာ မယှံ, သတ္တက္ခတ္တုံ ပကမ္ပထာ''တိ။ (စရိယာ. ၁.၁၂၄)။

ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ ဝိသောဓေတွာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော သီဟာဝလောကနညာယေန။ **ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ သမ္မသိတွာတိ** စတုသစ္စမနသိကာရံ သန္ဓာယာဟ။ **ဣမဿ ပလ္လင်္ကဿ အတ္ထာယာ** တိ ပလ္လင်္ကသီသေန အဓိဂတဝိသေသံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ဟိ သိဓာပ္ပတ္တဝိမုတ္တိသုခံ အဝိဇဟန္တော အန္တရန္တရာ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒင်္ဂံ မနသိက ရောန္တော ကေပလ္လင်္ကေ နိသီဒိ။ **ကေစ္စာန** န္တိ ယာ အဓိဂတမဂ္ဂ သတ္တိကတနိရောဓာ ကေဒေသေန စ ဗုဒ္ဓဂုဏေ ဇာနန္တိ, တာ ဌပေတွာ တဒညေသံ ဒေဝတာနံ။ **အညေပိ ဗုဒ္ဓတ္တကရာ** တိ ဝိသာခါပုဏ္ဏမတော ပဋ္ဌာယ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဇဝံ နိစ္စသမာဟိတဘာဝဟေတုကာနံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဥပရိ အညေပိ ဗုဒ္ဓတ္တသာဓကော, ''အယံ ဗုဒ္ဓော''တိ ဗုဒ္ဓဘာဝဿ ပရေသံ ဝိဘာဝနာ ဓမ္မာ ကိံ နု ခော အတ္ထီတိ ယောဇနာ။

အနိမိသေဟီတိ ဓမ္မပီတိဝိပ္ဖာရဝသေန ပသာဒဝိကသိတနိစ္စလတာယ နိမေသရဟိတေဟိ။ **ရတနစင်္ကမေ** တိ ဒေဝတာဟိ မာပိတေ ရတနမယစင်္ကမေ။ ရတနဘူတာနံ သတ္တန္နံ ပကရဏာနံ တတ္ထ စ အနန္တနယဿ ဓမ္မရတနဿ သမ္မသနေန **တံ ဌာနံ ရတနဃရစေတိယံ နာမ ဇာတန္တိ**ပိ ဝဒန္တိ။ **ဝေန္တိ** ဝက္ခမာနာကာရေန။ ဆဗ္ဗဏ္ဏာနံ ရသ္မီနံ ဒဿနေဟိ နိက္ခမနတော **ဆဒ္ဒန္တနာဂကုလံ ဝိယာ** တိ နိဒဿနံ ဝုတ္တံ။

ဟေဋ္ဌာ လောဟပာသာဒပ္ပမာဏော တိ နဝဘူမကဿ သဗ္ဗပဌမဿ လောဟပာသာဒဿ ဟေဋ္ဌာ လောဟပာသာဒပ္ပမာဏော။ **ခန္ဓကဋ္ဌကထာယံ** (မဟာဝ. အဋ္ဌ. ၅) ပန တတ္ထ ''ဘဏ္ဍာဂါရဂဗ္ဘပ္ပမာဏ''န္တိ ဝုတ္တံ။

ပစ္စဋ္ဌေ တိ အဘိနဝေ။ ပစ္စေကံ မဟဂ္ဃတာယ **ပစ္စဋ္ဌေ** တိ ကေစိ, တံ န သုန္ဒရံ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော မဟဂ္ဃံ ပဋိဂ္ဂဏှာဟန္တိ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ ဝါ။ **ပိဏ္ဍာပာတ** န္တိ ဇွေ မန္ထဉ္စ မဓုပိဏ္ဍိကဉ္စ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **အယံ ဝိတက္ကော**တိ – ''ကဿ နု ခေါ အဟံ ပဌမံ ဓမ္မံ ဒေသေယျ''န္တိ အယံ ပရိဝိတက္ကော။

ပဏ္ဍိစ္စေနာ တိ သမာပတ္တိပဋိလာဘသံသိဒ္ဓေန အဓိဂမဗာဟုသစ္စသင်္ခါတေန ပဏ္ဍိတဘာဝေန။ **ဝေယျတ္တိယေနာ**တိ သမာပတ္တိပဋိလာဘပစ္စယေန ပာရိဟာရိယပညာသင်္ခါတေန ဗျတ္တဘာဝေန။ **မေဓာဝီ**တိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိပညာသင်္ခါတာယ တံတံကိတိကတ္တဗ္ဗတာပညာသင်္ခါတာယ စ မေဓာယ သမန္နာဂတောတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **မဟာဇာနိယော**တိ မဟာပရိဟာနိကော။ **အာဂမနဟာအာပိ နတ္ထီ** တိ ဣဒံ ပဌမံ ဝတ္တဗ္ဗံ, အထာဟံ တတ္ထ ဂစ္ဆေယျံ, ဂန္တွာ ဒေသိယမာနံ ဓမ္မမ္ပိဿ သောတုံ သောတပသာဒောပိ နတ္ထီတိ ယောဇနာ။ ကိံ ပန ဘဂဝတာ အတ္တနော ဗုဒ္ဓာနုဘာဝေန တေ ဓမ္မံ ဉာပေတုံ န သက္ကာတိ? အာမ, န သက္ကာ။ န ဟိ ပရတော ဃောသံ အန္တရေန သာဝကာနံ ဓမ္မာဘိသမယော သမ္ဘဝတိ, အညထာ ဣတရပစ္စယရဟိတဿပိ ဓမ္မာဘိသမယေန ဘဝိတဗ္ဗံ, န စ တံ အတ္ထိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – ''ဒွေမေ, ဘိက္ခဝေ, ပစ္စယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပာဒာယ ပရတော စ ဃောသော အဇ္ဈတ္တဉ္စ ယောနိသောမနသိကာရော''တိ (အ. နိ. ၂.၁၂၇)။ ဟဋ္ဌိယံ ရာမဿေဝ သမာပတ္တိလာဘိတာ အာဂတာ, န ဥဒကဿ, တံ

တဿ ဗောဓိသတ္တေန သမာဂတကာလဝသေန ဝုတ္တံ ။ သော ဟိ ပုဗ္ဗေပိ တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟရန္တော မဟာပုရိသေန ခိပ္ပညေဝ သမာပတ္တီနံ နိဗ္ဗတ္တိတဘာဝံ သုတွာ သံဝေဂဇာတော မဟာသတ္တေ တတော နိဗ္ဗိဇ္ဇ ပက္ကန္တေ ဃဋေန္တော တဿမန္တော နစိရဿေဝ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော နိဗ္ဗတ္တေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **"နေဝသညာနာသညာယတနေ နိဗ္ဗတ္တေတာတိ အဒ္ဒသာ"**တိ။ ဧတေ အဋ္ဌ ဗြာဟ္မဏာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဆဠင်္ဂဝိတ** တိ ဆဠင်္ဂဝိဒုနော။ **မန္တ** န္တိ မန္တပဒံ။ "နိစ္ဆာယိတွာ"တိ ဝစနသေသော, မန္တေတွာတိ အတ္ထော။ **ဝိယာကရိံသူ**တိ ကထေသုံ။

ယထာမန္တပဒ န္တိ လက္ခဏမန္တသင်္ခာတဝေဒဝစနာနုရူပံ။ **ဂတာ**တိ ပဋိပန္နာ။ "ဒွေဝ ဂတိယော ဘဝန္တိ အနညာ"တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃; ၃.၁၉၉-၂၀၀; မ. နိ. ၂.၃၈၄, ၃၉၈) ဝုတ္တနိယာမေန နိစ္ဆိနိတုံ အသက္ကောန္တာ ဗြာဟ္မဏာ ဝုတ္တမေဝ ပဋိပဇ္ဇိံသု, န မဟာပုရိသဿ ဗုဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တိံ ပစ္စာသီသိံသု။ **က္ကမေ ပန** ကောဏ္ဍညာဒယော **ပဉ္စ** "ဇာနိံသု တော ဗုဒ္ဓော ဘဝိဿတီ"တိ ဇာတနိစ္ဆယတ္တာ **မန္တပဒံ အတိက္ကန္တာ။ ပုဏ္ဏပတ္တ** န္တိ တုဋ္ဌိဒါနံ။ **နိဗ္ဗိတက္ကကာ**တိ နိဗ္ဗိကပ္ပာ, န ဒွေဇ္ဈ တက္ကာ။

ဝပ္ပကာလေ တိ ဝပနကာလေ။ ဝပနတ္ထံ ဗီဇာနိ နီဟရဏန္တေန တတ္ထ အဂ္ဂံ ဂဟေတွာ အနံ **ဗီဇဂ္ဂအနံ** နာမ။ **လာယနဂ္ဂ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ပဉ္စဖလဿ နာတိပရိဏတကာလေ **ပုထုကကာလေ။ လာယနေ**တိ သဿလာယနေ။ ယထာ လူနံ ဟတ္ထကံ ကတွာ ဝေဏိဝသေန ဗန္ဓနံ **ဝေဏိကရဏံ**။ ဝေဏိယော ပန ပုရိသဘာရဝသေန ဗန္ဓနံ **ကလာပေ**။ ခလေ ကလာပနံ ဌပနဒိဝသေ အဂ္ဂံ ဂဟေတွာ အနံ **ခလဂ္ဂံ** ။ မဒ္ဒိတွာ ဝီဟီနံ ရာသိကရဏဒိဝသေ အဂ္ဂံ ဂဟေတွာ အနံ **ဘဏ္ဍဂ္ဂံ** ။ ကောဋ္ဌာကရေ ပဉ္စဿ ပက္ခိပနဒိဝသေ အနံ **ကောဋ္ဌဂ္ဂံ။ ဥဒ္ဓရိတွ** တိ ခလတော ပဉ္စဿ ဥဒ္ဓရိတွာ။ **နဝန္နံ အဂ္ဂအနာနံ ဒိန္နတ္တာ** တိ ဣဒံ တဿ ရတ္တညူနံ အဂ္ဂဘာဝတ္တာယ ကတာဘိနီဟာရာနုရူပံ ပဝတ္တိတသာဝကပဟရမိယာ စိတ္တဏ္ဌေ ပဝတ္တိတတ္တာ ဝုတ္တံ။ တိဏ္ဍမ္ပိ ဟိ ဗောဓိသတ္တာနံ တံတံဟရမိယာ သိဓာပ္ပတ္တကာလေ ပဝတ္တိတံ ပုညံ အပုညံ တ ဂရုတရဝိပာကမေဝ ဟောတိ, ဓမ္မဿ စ သဗ္ဗပဌမံ သစ္ဆိကိရိယာယ ဝိနာ ကထံ ရတ္တညူနံ အဂ္ဂဘာဝသိဒ္ဓိတိ။ **ဗဟုကာရာ ခေ က္ကမေ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ** တိ ဣဒံ ပန ဥပကာရာနုဿရဏမတ္တကမေဝ ပရိစယဝသေန အာဋ္ဌာရုဒကာနုဿရဏံ ဝိယ။

၂၈၅. ဝိဝရေတိ မဓ္ဈေ။ တေနာဟ **"တိကဝုတန္တရေ ဌာနေ"**တိ။ **အယောဇိယမာနေ ဥပယောဂဝစနံ န ဟပုဏာတိ** သာမိဝစနဿ ပသင်္ဂေ အန္တရာ-သဒ္ဒယောဂေန ဥပယောဂဝစနဿ က္ကစ္ဆိတတ္တာ။ တေနာဟ **"အန္တရာသဒ္ဒေန ပန ယုတ္တတ္တာ ဥပယောဂဝစနံ ကတ"**န္တိ။

သဗ္ဗံ တေဘူမကဓမ္မံ အဘိဘဝိတွ ပရိညာဘိသမယဝသေန အတိက္ကမိတွာ။ **စတုဘူမကဓမ္မံ** အနဝသေသံ ဉေယျံ သဗ္ဗသော ဉေယျာဝရဏဿ ပဟီနတ္တာ သဗ္ဗညုတညာဏေန **အဝေဒိံ**။ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယှဟနာဒိနာ **ကိလေသေန**။ အပ္ပဟာတဗ္ဗမ္ပိ ကုသလာဗျာကတံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓကိလေသမထနေန ပဟီနတ္တာ န ဟောတီတိ အာဟ **"သဗ္ဗံ တေဘူမကဓမ္မံ ဇဟိတွ ဋ္ဌိတော"**တိ။ **အာရမ္မဏတော** တိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန။

ကိဉ္စာပိ လောကိယဓမ္မာနမ္ပိ ယာဒိသော လောကနာထဿ အဓိဂမော, န တာဒိသော အဓိဂမော ပရူပဒေသော အတ္ထိ, လောကုတ္တရဓမ္မေ ပနဿ လေသောပိ နတ္ထီတိ အာဟ **"လောကုတ္တရဓမ္မေ မယှံ အာစရိယော နာမ နတ္ထီ"**တိ။ **ပဋိဘာဂပုဂ္ဂလော** တိ သီလာဒီဟိ ဂုဏေဟိ ပဋိနိဓိဘူတော ပုဂ္ဂလော။ **သဟေတုနာ**တိ သဟာဓမ္မေန သဟာဋိဟီ ရကတာယ။ **နယေနာ**တိ အဘိဇာနနတာဒိဝိဓိနာ။ **စတ္တာရိ သစ္စာနိ** တိ ဣဒံ တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ ဉေယျဿ အဘာဝတော ဝုတ္တံ။ **သယံ ဗုဒ္ဓော**တိ သယမေဝ သယမ္ဘုညာဏေန ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိဂတပရိဠာဟတာယ **သီတိဘူတော**။ တတော ဧဝ **နိဗ္ဗုတော။ အာဟဉ္ဆ**န္တိ အာဟနိဿာမိ။ ဝေနေယျာနံ အမတာဓိဂမာယ ဥဿောသနာဒိံ ကတွာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာ **အမတဒုန္ဒုဘိ** တိ ဝုတ္တာ။

အနန္တညာဏော ဇိတကိလေသောတိ **အနန္တဇိနော။ ဧဝမ္ပိ နာမ ဘဝေယျာ** တိ ဧဝံဝိဓေ နာမ ရူပရတနေ ဤဒိသေန ဉာဏေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။ အယံ ဟိဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ပစ္စယော ဇာတော, ကတာဓိကာရော စေသ။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ တေန သမာဂမတ္ထံ ပဒသာဝ တံ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိ။

ကောဋ္ဌာသသမ္ပန္နာ တိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသဏ္ဌာနအဝယဝသမ္ပန္နာ။ **အဋ္ဋီယတိ** တိ အဋ္ဋော ဟောတိ, ဒေါမနဿံ အာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။

အဝိဟံ ဥပပန္နာသေ တိ အဝိဟေသု နိဗ္ဗတ္တာ။ **ဝိမုတ္တာ** တိ အဂ္ဂဖလဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တာ။ **တေ ဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ, ဒိဗ္ဗယောဂံ ဥပစ္စဂုန္တိ** တေ ဥပကာ ဒယော မာနုသံ အတ္တဘာဝံ ဇဟိတွာ ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနပ္ပဟာနေန အဝိဟေသု နိဗ္ဗတ္တမတ္တာဝ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန ဒိဗ္ဗယောဂံ ဥဒ္ဒမ္ဘာဂိယသံယောဇနံ သမတိက္ကမိံသု။

၂၈၆. သဏ္ဍာပေသု န္တိ "နေဝ အဘိတဒေတဗ္ဗော"တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၁၂) သဏ္ဌံ ကိရိယာကာရံ အကံသု။ တေနာဟ **"ကတိကံ အကံသူ"**တိ။ **ပဓာနတော**တိ ပုဗ္ဗေ အနုဋ္ဌိတဒုက္ကရစရဏတော။ **ပဘာဝိတန္တိ** တစာသမုဋ္ဌာနံ, ဝဓိနိစ္စ ဆာရဏန္တိ အတ္ထော။ "အယံ န ကိဉ္စိ ဝိသေသံ အဓိဂမိဿတီ"တိ **အနုက္ကဏ္ဍနတ္ထံ** ။ "မယံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဂမိဿာမာ"တိ **မာ ဝိတက္ကယိတ္ထ။ ဩဘာသော** တိ ဝိပဿနောဘာသော။ **နိမိတ္တ န္တိ** ကမ္မဋ္ဌာနနိမိတ္တံ။ **ကေပဒေနေတ**တိ ကေဝစနေနေဝ။ "အနေန ပုဗ္ဗေပိ န ကိဉ္စိ မိစ္ဆာ ဝုတ္တပုဗ္ဗ"န္တိ **သတိံ လဘိတွာ**။ ယထာဘူတတာဒီတိ **ဥပ္ပန္နကရတာ**။

အန္တောဝိဟာရေယေဝ အဟောသိ ဒဟရကုမာရော ဝိယ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ ပရိဟရိတော။ **မလေ**တိ သံကိလေသေ။ ကမတော ဘိက္ခူဟိ နီဟဋ္ဋံ ဥပနီတံ ဘတ္တံ တေသ္ဘာတိ နီဟဋ္ဋဘတ္တော, တေန **နီဟဋ္ဋဘတ္တေန** ဘဂဝတာ။ **တွေ့ကံ ကထာမဂ္ဂန္တိ** – "ဒွေဝမာ, ဘိက္ခဝေ, ပရိယေသနာ"တိ အာရဘိတွာ ယာဝ – "နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေ"တိ ပဒံ, တွေ့ကံ ဒေသနာမဂ္ဂံ။ ကာမဋ္ဌေတ္ထ – "တုမ္ဟေပိ မမဋ္ဌေဝ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနဉ္စ မဂ္ဂံ အာရုဠှာ, အရိယပရိယေသနာ တုမှာကံ ပရိယေသနာ"တိ အဋ္ဌကထာဝစနံ။ တေန ပန – "သော ခေါ အဟံ, ဘိက္ခဝေ, အတ္တနာ ဇာတိဓမ္မော သမာနော။ပေ.။ အသံကိလိဋ္ဌံ အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ နိဗ္ဗာနံ အဇ္ဈဂမန္တိ, အထ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ မယာ ဧဝံ ဩဝဒိယမာနာ။ပေ.။ အနုတ္တရံ ယောဂက္ခေမံ နိဗ္ဗာနံ အဇ္ဈဂမံသု။ပေ.။ နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေ"တိ ဣမဿေဝ သုတ္တပဒဿ အတ္ထော ဝိဘာဝိတောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **"ဘဂဝတ ယံ ပုဗ္ဗေ အဝစ တုမှေဟပိ မမဋ္ဌေဝ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနဉ္စ မဂ္ဂံ အာရုဠှာ, အရိယပရိယေသနာ တုမှာကံ ပရိယေသနာတိ။ ဣမံ ဧကမေဝ အနုသန္ဓိံ ဒဿေန္တော အာဟာရီ"**တိ။

၂၈၇. အနကရိယာနမ္ပိ တိ ပဗ္ဗဇိတာနမ္ပိ။ **ပဉ္စကာမဂုဏဝသေန အနရိယပရိယေသနာ ဟောတိ** ဂဓိတာဒိဘာဝေန ပရိဘုဥ္စနတော။ မိစ္ဆာဇီဝဝသေနပိ အနရိယပရိယေသနာ ဟောတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **"ပဉ္စကာမဂုဏဝသေနာ"**တိ ဝုတ္တံ သစ္ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဣဒါနိ စတူသု ပစ္စယေသု ကာမဂုဏေ နိဒ္ဒါရေတုံ **"တတ္ထာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိဘောဂရသော**တိ ပရိဘောဂပစ္စယပီတိသောမနဿံ။ အယံ ပန ရသသမာနတာဝသေန ဂဟဏံ ဥပာဒာယ "ရသော"တိ ဝုတ္တော, န သဘာဝတော။ သဘာဝေန ဂဟဏံ ဥပာဒာယ ပီတိသောမနဿံ ဓမ္မာရမ္မဏံ သိယာ, န ရသာရမ္မဏံ။ **အပ္ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂေ** တိ ပစ္စဝေက္ခဏရဟိတော ပရိဘောဂေ, ဣဒမတ္ထိတံ အနိဿာယ ဂဓိတာဒိဘာဝေန ပရိဘောဂေတိ အတ္ထော။ **ဂဓိတာ**တိ တဏှာယ ဗဒ္ဓါ။ **မုစ္ဆိတာ** တိ မုစ္ဆံ မောဟံ ပမာဒံ အာပန္နာ။ **အဇ္ဈောသန္နဟာ** တိ အဓိဩသန္နဟာ, တံ တံ အာရမ္မဏံ အနုပဝိသိတွာ ဌိတာ။ **အာဒီနဝံ အပဿန္တာ** တိ သစ္ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂေ ဒေါသံ အဇာနန္တာ။ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂဟေတုအာဒီနဝံ နိဿရတိ အတိက္ကမတိ တေနာတိ **နိဿရဏံ,** ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။

ဟသရာသိန္တိ ဟသသမုဒာယံ။ လုဒ္ဒကော ဟိ ဟသံ ဩဍ္ဍေန္တော န ဧကံယေဝ, န စ ကေသုဥ္စိယေဝ ဌာနေ ဩဍ္ဍေတိ, အထ ခေါ တံတံမိကာနံ အာဂမနမဂ္ဂံ သလ္လက္ခေတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဩဍ္ဍေန္တော ဗဟူယေဝ ဩဍ္ဍေတိ, တသ္မာ တေ စိတ္တေန ဧကတော ဂဟေတွာ **"ဟသရာသီ"**တိ ဝုတ္တံ။ တဂုရဿ တ ဟသပဒေသာနံ ဗဟုဘာဝတော **"ဟသရာသီ"**တိ ဝုတ္တံ။

ဟသရာသိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. စူဠဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈၈. **သေတပရိတရောတိ** သေတပဋိစ္ဆဒေ, သေတဝဏ္ဏာလင်္ကာရောတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗေ ပန ''သေတာလင်္ကာရာ''တိ အဿာလင်္ကာရော ဂဟိတော, ဣဓ စက္ကပဉ္ဇရကုဗ္ဗရာဒိရထာဝယဝေသု ကာတဗ္ဗာလင်္ကာရော။ **ဇဝံ ဝုတ္တေနာတိ** ဇဝံ ''သေတာယ သုဒ''န္တိအာဒိနာ ပကာရေန သံယုတ္တမဟာဝဂ္ဂေ (သံ. နိ. ၅.၄) ဝုတ္တေန။ **နာတိမဟာ** ယုဒ္ဓမဏ္ဍလေ သဉ္စာရသုခတ္ထံ။ ယောဓော သာရထိတိ **ဒွဝိန္နံ,** ပဟာရဏအာယကေန သဒ္ဓိံ **တိဏ္ဏံ တ** ။

နဂရံ ပဒက္ခိဏံ ကရောတိ နဂရသောဘနတ္ထံ။ ဣဒံ ကိရ တဿ ဗ္ရာဟ္မဏဿ ဇာဏုဿောဏိဌာနန္တရံ ဇာတိသိဒ္ဓံ ပရမ္ပရာဂတံ စာရိတ္တံ။ တေနာဟ **''ဣတော ဧတ္တကေဟိ ဒိဝသေဟီ''** တိအာဒိ။ စာရိတ္တဝသေန နဂရတာသိ နောပိ တထာ တထာ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ ပုညတဒိမင်္ဂလကထနေ နိယုတ္တာ **မာင်္ဂလိကာ** ။ သုဝတ္ထိပတ္တနာယ **သောဝတ္ထိကာ။ အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဝန္ဒိအာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ယသသိရိသမ္ပတ္တိယာတိ** ယသသမ္ပတ္တိယာ သိရိသမ္ပတ္တိယာ စ, ပရိတရသမ္ပတ္တိယာ စေဝ ဝိဘဝသောဘာသမ္ပတ္တိယာ စာတိ အတ္ထော။

နဂရာဘိမုခော ဟယာသိ အတ္တနော ဘိက္ခာစာရဝေလာယ။ **ပဏ္ဍိတော မညေ** တိ ဧတ္ထ **မညေ**တိ ဣဒံ ''မညတီ''တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထံ နိပါတပဒံ။ တဿ ဣတိ-သဒ္ဒံ အာနေတွာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **''ပဏ္ဍိတောတိ မညတီ''** တိ အာဟ။ အနုမတိပုစ္ဆာဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ တေနေတာဟ **''ဥဒါဟု နော''**တိ။ ''တံ ကိံ မညတိ ဘဝံ ဝစ္ဆာယနော သမဏဿ ကောတမဿ ပညာဝေယျတ္တိယ''န္တိ ဟိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပုန ဂဏှန္တော **''ပဏ္ဍိတော မညေ''** တိ အာဟ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ဘဝံ ဝစ္ဆာယနော, သမဏံ ကောတမံ ပဏ္ဍိတောတိ မညတိ, ဥဒါဟု နော''** တိ, ယထာ တေ ခမေယျ, တထာ နံ ကထေဟီတိ အဓိပ္ပာယော။

အဟံ ကော နာမ, မမ အဝိသယော ဧသောတိ ဒဿေတိ။ **ကော စာ**တိ ဟေတုနိဒ္ဒေသေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **''ကုတော စာ''**တိ။ တထာ စာဟ **''ကေန ကာရဏေန ဇာနိဿာမီ''** တိ, ယေန ကာရဏေန သမဏဿ ကောတမဿ ပညာဝေယျတ္တိယံ ဇာနေယျံ, တံ ကာရဏံ မယိ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဗုဒ္ဓေါယေဝ ဘဝေယျ,** အဗုဒ္ဓဿ သဗ္ဗထာ ဗုဒ္ဓဉာဏာနုဘာဝံ ဇာနိတုံ န သက္ကာတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ – ''အပ္ပမတ္တကံ ခော ပနေတံ, ဘိက္ခဝေ, ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ, ယေန ပုထုဇ္ဇနော တထာဂတဿ ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနော ဝဒေယျ (ဒီ. နိ. ၁.၇), အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အညေဝ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ ဒုဒ္ဒသာ ဒုရနုဗောဓာ ။ပေ။ ယေဟိ တထာဂတဿ ယထာဘုစ္စံ ဝဏ္ဏံ သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျာ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၈) စ။ **ဧတ္ထာ** တိ ''သောပိ နူနဿ တာဒိသောဝ''တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ။ **ပသတ္ထ ပသတ္ထော** တိ ပသတ္ထေဟိ အတ္တနော ဂုဏေဟေဝ သော ပသတ္ထော, န တဿ ကိတ္တိနာ, ပသံသာသဘာဝေနေဝ ဟသံသောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''သဗ္ဗဂုဏာန''**န္တိအာဒိ။ **မဏိရတနန္တိ** စက္ကဝတ္တိနော မဏိရတနံ။ သဒေဝကေ လောကေ ဟသံသာနမ္ပိ ဟသံသော တိ ဒဿေတုံ **''ပသတ္ထေဟိ တ''** တိ ဒုတိယဝိကပ္ပော ဂဟိတော။

အရဏီယတော အတ္ထော, သော ဧဝ ဝသတီတိ ဝသောတိ **အတ္ထဝသော,** တဿ တဿ ပယောဂဿ အာနိသံသဘူတံ ဖလန္တိ အာဟ **''အတ္ထဝသန္တိ အတ္ထာနိသံသ''** န္တိ။ အတ္ထော တ ဝုတ္တလက္ခဏော ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ကာရဏံ။ **နာဂဝနတသိကောတိ** ဟတ္ထိနာကနံ ဝိစရဏဝနေ တေသံ ဂဟဏတ္ထံ ဝသနကော။ **အနုဂ္ဂဟိတသိပ္ပောတိ** အသိက္ခိတဟတ္ထိသိပ္ပော အာယတဝိတ္ထတဿ ပဒမတ္တဿ ဒဿနေန ''မဟာ ဝတ, ဘော နာဂေ''တိ နိဋ္ဌာဂမနတော။ **ပရတော ပန** ဘဂဝတာ ဝုတ္တဌာနေ။ **ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပော ပုရိသော နာဂဝနိကောတိ အာဂတော** အာယတဝိတ္ထတဿ ပဒဿ ဥစ္စဿ စ နိသေဝိတဿ ဗ္ဗဘိစာရာဘာဝံ ဥတ္တတ တတ္တကေန နိဋ္ဌံ အဂန္တွာ မဟာဟတ္ထိံ ဒိသွာဝ နိဋ္ဌာဂမနတော။ ဉာဏံ ပဇ္ဇတိ ဧတ္ထာတိ **ဉာဏပဒာနိ,** ခတ္တိယပဏ္ဍိတာဒီနံ ဓမ္မဝိနယေ ဝိနီတတ္တာ ဝိနယေဟိ အဓိဂတဉ္ဈာနာဒီနိ။ တာနိ ဟိ တထာဂတဂန္ဓဟတ္ထိနော ဒေသနာဉာဏေန အက္ကန္တဌာနာနိ။ **စတ္တာရီ**တိ ပန ဝိနေယျာနံ ဣဓ ခတ္တိယပဏ္ဍိတာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓာနံယေဝ ဂဟိတတ္တာ။

၂၈၉. ပုဂ္ဂလေသု ပညာယ စ နိပုဏတာ ပဏ္ဍိတသမညာ နိပုဏတ္တဿ ဒဿနသမတ္ထတာဝသေနေတတိ အာဟ **''သုခုမအတ္ထန္တရပဋိဝိဇ္ဈနသမတ္ထေ''** တိ။ **ကတ**-သဒ္ဒော ဣဓ နိပ္ဖန္နပရိယာယော။ ပရေ ပဝဒန္တိ ဧတ္ထ, ဧတေ နာတိ **ပရပ္ပဝါဒေ,** ပရသမယော။ ပရေဟိ ပဝဒနံ **ပရပ္ပဝါဒေ,** ဝိဂ္ဂဟိကကထာယ ပရတဒမဒ္ဒနံ။ တဒုဘယမ္ပိ ဧကတော ကတ္တတ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ဝိညာတပရပ္ပဝါဒေ စေဝ ပရေဟိ သဒ္ဓိံ ကတတဒပရိစယေ စာ''** တိ, ပရသမယေသု ပရတဒမဒ္ဒနေသု စ နိပ္ဖန္နေတိ အတ္ထော။ **တလဝေဓိရူပေတိ** တလဝေဓိပတိရူပေ။ တေနာဟ **''တလဝေဓိနုဂ္ဂ

ဟာသဒိသေ”တိ။ **တလန္တိ** အနေကဓာ ဘိန္နသ္သ တလသ္သ အံသုသင်္ခာတံ တလံ။ **ဘိန္နတ္ထာ ဝိယာ** တိ ဃဋ္ဋာဒိံ သဝိဂ္ဂဟံ မုဂ္ဂရာဒိနာ ဘိန္နတ္ထာ ဝိယ, ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဧကံသတော ဘိန္နတ္ထာတိ အဓိပ္ပာယော။ “အတ္တံ ဂုယ္ဟံ ပဋိစ္ဆန္နံ ကတ္ွတ ပုစ္ဆိသ္သာမာ”တိ သင်္ခတံ ပဒပဉှံ ပုစ္ဆန္တီတိ ဒဿေတုံ **“ဒုပဒမ္ပိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ **တအေ,** အေသော။ ပုစ္ဆိယတီတိ **ပဉှော,** အတ္ထော။ ပုစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **ပဉှော,** သဒ္ဒော။ တဒုဘယံ ဧကတော ဂဟေတွာ အာဟ **“ဝေရူပေ ပဉှေ”**တိအာဒိ။ **“ဧဝံ ပုစ္ဆိဿာမ, ဧဝံ ဝိဿဇ္ဇိဿာမ”** တိ စ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာနံ သိခာဝဂမနံ ဒဿေတိ။ **သေယ္ယော** တိ ဥတ္တမော, ပရမော လာဘောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဧဝံ အတ္တနော တဒဝိဓမနဘာယေနပိ ပရေ ဘဂဝန္တံ ပဉှံ ပုစ္ဆိတုံ န ဝိသဟန္တီတိ ဝတ္ွတ ဣဒါနိ တဒဝိဓမနေန ဝိနာပိ န ဝိသဟန္တိ ဧတေတိ ဒဿေတုံ **“အပိစ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **စိတ္တံ ပသီဒတိ** ပရေ အတ္တနော အတ္တဘာဝမ္ပိ ဝိသ္ွသတ္ထံ နိယ္ယာဒေတုကာမာ ဟောန္တိ ြဝိသကမေတ္တာဖရဏသဒိသတ္တာ တဿ မေတ္တာယနဿ။ **ဒဿနသမ္ပန္နာ**တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗတာယ သမ္ပန္နာ ဒဿနာနုတ္တရိယဘာဝတော, အတိဝိယ ဒဿနီယာတိ အတ္ထော။

သရဏဂမနဝသေန သာဝကာတိ လောကိယသရဏဂမနေန သာဝကာ, လောကုတ္တရသရဏဂမနေန ပန သာဝကတ္ွတံ ပရတော အာဂမိဿတိ, တဥ္စ ပဗ္ဗဇိတဝသေန ဝုစ္စတိ, ဣဓ ဂဟဋ္ဌဝသေန, ဥဘယတ္ထာပိ သရဏဂမနေန သာဝကတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေ ဟိ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနော ကုလပုတ္တာ, အာစာရကုလပုတ္တာပိ တာဒိသာ ဘဝန္တိ။ **ထောကေနာ**တိ ဣမိနာ “မနံ အနဿာမာ”တိ ပဒဿတ္ထံ ဝဒတိ။

၂၉၀. ဥအာဟရိယတိ ဥဗ္ဗေဂပီတိဝသေနာတိ, တထာ တ ဥအာဟရဏံ **ဥအာနံ**။ တေနာဟ **“ဥအာဟာရံ ဥအာဟရိ”**တိ။ **အဿ ဓမ္မဿာ**တိ အဿ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မပုဗ္ဗကဿ ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မဿ။ **သောတ**ိ ဟတ္ထိပဒေါပမော ဟတ္ထိပဒေါပမဘာဝေန ဝုစ္စမာနော ဓမ္မော။ **တ္တောဝတာ** တိ တ္တေကေန ပရိဗ္ဗာဇကေန ဝုတ္တကထာမဂ္ဂမတ္တေန။ ကာမံ တေန ဝုတ္တကထာမဂ္ဂေနပိ ဟတ္ထိပဒေါပမဘာဝေန ဝုစ္စမာနော ဓမ္မော ပရိပုဏ္ဏောဝ အရဟတ္တံ ဟာပေတ္ွတ ပဝေဒိတတ္တာ, သော စ ခေါ သင်္ခေပတော, န ဝိတ္ထာရတောတိ အာဟ **“န တ္တောဝတာ ဝိတ္ထာရေန ပရိပူရော ဟောတီ”**တိ။ ယဒိ ယထာ ဝိတ္ထာရေန ဟတ္ထိပဒေါပမော ပရိပူရော ဟောတိ, တထာ ဒေသနာ အာရဒ္ဓာ, **အထ ကသ္မာ ကုသလောတိ န ဝုတ္တော**တိ စောဒနာ။

၂၉၁. **အာယာမတောပီ**တိ **ပိ**-သဒ္ဒေန ဥဗ္ဗေဓေနပိ ရဿာတိ ဒဿေတိ။ နိစကာယာ ဟိ တာ ဟောန္တိ။ **ဥစ္စာ**တိ ဥစ္စကာ။ နိသေဝနံ, နိသေဝတိ တ္တောတိ တ **နိသေဝိတံ**။ နိသေဝနဋ္ဌေတ္ထ ကဏ္ဏူယိတဝိနောဒနတ္ထံ ဃံသနံ။ တေနာဟ **“ခန္ဓပ္ပဒေသေ ဃံသိတဋ္ဌာန”** န္တိ။ **ဥစ္စာ**တိ အနိစာ, ဥဗ္ဗေဓဝန္တိယောတိ အတ္ထော။ **ကာဠာရိကာ**တိ ဝိရဠဒန္တာ, ဝိသင်္ဂတဒန္တာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဒန္တာန”** န္တိအာဒိ။ **ကဋ္ဌာရတာယာ**တိ ဝိရဠတာယ။ **အာရဠိတာနိ** တိ ရဠိတာနိ, ဝိလိခိတာနီတိ အတ္ထော။ **ကဏေရုတာယာ**တိ ကုဋ္ဋမလသဏ္ဌာနတာယ။ **အယံ တ**တိ တ္တေ **တ**-သဒ္ဒော သံသယိတနိစ္ဆယတ္ထော ယထာ အညတ္ထာပိ “အယံ တ ဣမေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သဗ္ဗဗာလော သဗ္ဗမူဠှော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၈၁)။

နာဂဝနံ ဝိယာတိ မဟာဟတ္ထိနော တမနိကာဒီနဥ္စ ပဒဒဿနဋ္ဌာနဘူတံ နာဂဝနံ ဝိယ။ **အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ နီဝရဏပ္ပဟာနာ ဓမ္မဒေသနာ** တထာဂတဿ ဗာဟိရပရိဗ္ဗာဇကာဒီနဥ္စ ပဒဒဿနဘာဝတော။ **အာဒိတော ပဋ္ဌာယာ** တိ စ “တံ သုဏာဟီ”တိ ပဒတော ပဋ္ဌာယ။ **ကုသလော နာဂဝနိကော ဝိယ ယောကာဝစရော** ပရိယေသနဝသေန ပမာဏဂ္ဂဟဏတော။ **မတ္တကေ ဌတ္ွတ** တိ ဣမဿ သုတ္တဿ ပရိယောသာနေ ဌတ္ွတ။ **ဣမဿိမ္ပိ ဌာနေ** တိ “ဧဝမေဝ ခေါ ဗြာဟ္မဏ”တိအာဒိနာ ဥပမေယျဿ အတ္ထဿ ဥပညာသနဋ္ဌာနေပိ။

သ္ွတယန္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၉၀) ဣဓ-သဒ္ဒမတ္တံ ဂဏ္ွဟာတိ, န ယထာဝိသေသိတဗ္ဗံ ဣဓ-သဒ္ဒံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ “ကတ္ထစိ ပဒပူရဏမတ္တမေဝ”တိ။ **လောကံ ဥပာဒါယ ဝုစ္စတိ** လောက-သဒ္ဒေန သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္တတ္တာ။ သေသပဒဒ္ွဝယေ ပန သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနမတ္တေန တံ တံ ဥပာဒါယ ဝုတ္တတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ြကာသန္တိ** ကဥ္စိ ပဒေသံ ဣန္ဒသာလဂုဟာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **ပဒပူရဏမတ္တမေဝ** ြကာသာပဒိသနဿပိ အသမ္ဘဝတော။

တထာဂတ-သဒ္ဒါဒီနံ အတ္ထဝိသေသော **မူလပရိယာယဋ္ဌကထာ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၂) **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာသု** ဝုတ္တော ဧဝ။ တထာဂတဿ သတ္တနိကာယန္တောဂဓတာယ **“ဣဓ ပန သတ္တလောကော အဓိပ္ပေတော”** တိ ဝတွာ တတ္ထာယံ ယသ္မိံ သတ္တနိကာယေ, ယသ္မိဉ္စ ဩကာသေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဒဿေတုံ **“သတ္တလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ** တိ ဣမိဿာ ဧဝ လောကဓာတုယာ။ “အဋ္ဌာနမေတံ, ဘိက္ခဝေ, အနဝကာသော, ယံ ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ ဒွေ အရဟန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၆၁; မ. နိ. ၃.၁၂၉; အ. နိ. ၁.၂၇၈; နေတ္တိ. ၅၇; မိ. ပ. ၅.၁.၁) ဧတ္ထ ဇာတိခေတ္တဘူတာ ဒသသဟဿိလောကဓာတု “ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ”တိ ဝုတ္တာ။ ဣဓ ပန ဣမံယေဝ လောကဓာတုံ သန္ဓာယ “ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကဝါဠေ”တိ ဝုတ္တံ။ တိဿော ဟိ သင်္ဂီတိယော အာရုဠှေသု တေပိဋကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ ဝိသယခေတ္တံ အာဏာခေတ္တံ ဇာတိခေတ္တန္တိ တိဝိဓေ ခေတ္တေ ဌပေတွာ ဣမံ စက္ကဝါဠံ အညသ္မိံ စက္ကဝါဠေ ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ သုတ္တံ နတ္ထိ, န ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ ပန အတ္ထိ။ ကထံ? “န မေ အာစရိယော အတ္ထိ, သဒိသော မေ န ဝိဇ္ဇတိ (မ. နိ. ၁.၂၈၅; ၂.၃၄၁; မဟာဝ. ၁၁; ကထာ. ၄၀၅; မိ. ပ. ၄.၅.၁၁), ဧကောမှိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၅; ၂.၃၄၁; ကထာ. ၄၀၅; မဟာဝ. ၁၁) ဧဝမာဒီနိ ဣမိဿာ လောကဓာတုယာ ဌတွာ ဝဒန္တေန ဘဂဝတာ – “ကိံ ပနာဝုသော, သာရိပုတ္တ, အတ္ထေတရဟိ အညော သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဘဂဝတာ သမသမော သမ္ဗောဓိယန္တိ ဧဝံ ပုဋ္ဌာဟံ, ဘန္တေ, နောတိ ဝဒေယျ”န္တိ ဝတွာ တဿ ကာရဏံ ဒဿေတုံ – “အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော, ယံ ဧကိဿာ လောကဓာတုယာ ဒွေ အရဟန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ”တိ ဣမံ သုတ္တံ ဒဿေန္တေန ဓမ္မသေနာပတိနာ စ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ ဣမံ လောကဓာတုံ ဌပေတွာ အညတ္ထ အနုပ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ ဟောတီတိ။

သုဇာတာယာတိအာဒိနာ ဝုတ္တေသု စတူသု ဝိကပ္ပေသု ပဌမော ဝိကပ္ပော ဗုဒ္ဓဘာဝါယ အာသန္နတရပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန ဝုတ္တော။ အာသန္နတရာယ ဟိ ပဋိပတ္တိယံ ဌိတော **“ဥပ္ပဇ္ဇတိ”** တိ ဝုစ္စတိ ဥပ္ပာဒဿ ဧကန္တိကတ္တာ, ပဂေဝ ပဋိပတ္တိယာ မတ္ထကေ ဌိတော။ ဒုတိယော ဗုဒ္ဓဘာဝါဝဟပဗ္ဗဇ္ဇတော ပဋ္ဌာယ အာသန္နပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန, တတိယော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မပါရိပူရိတော ပဋ္ဌာယ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန။ န ဟိ မဟာသတ္တာနံ တုသိတဘဝူပပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ နာမ အတ္ထိ။ စတုတ္ထော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မသမာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ။ ဗောဓိယာ နိယတဘာဝပတ္တိတော ပဘုတိ ဟိ ဝိညူဟိ **“ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”** တိ ဝတ္တုံ သက္ကာ ဥပ္ပာဒဿ ဧကန္တိကတ္တာ, ယထာ ပန “တိဋ္ဌန္တိ ပဗ္ဗတာ, သန္ဒန္တိ နဒိယော”တိ တိဋ္ဌနသန္ဒနကိရိယာနံ အဝိစ္ဆေဒမုပာဒာယ ဝတ္တမာနပယောဂေ, ဧဝံ ဥပ္ပာဒတ္ထာယ ပဋိပဇ္ဇနကိရိယာယ အဝိစ္ဆေဒမုပာဒာယ စတူသု ဝိကပ္ပေသု **“ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပန္နဘာဝ**န္တိ သဗ္ဗေဟိ ဥပရိ ဝုစ္စမာနေဟိ ဝိသေသေဟိ ပဌမံ တထာဂတဿ ဥပ္ပန္နတာသင်္ခါတံ အတ္ထိတာဝိသေသံ။

သော ဘဂဝါတိ (အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၆၄) ယော “တထာဂတော အရဟ”န္တိအာဒိနာ ကိတ္တိတဂုဏော, သော ဘဂဝါ။ **ဣမံ လောက**န္တိ နယိဒံ မဟာဇနဿ သမ္မုခါမတ္တံ လောကံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, အထ ခေါ အနဝသေသံ ပရိယာဒာယာတိ ဒဿေတုံ **“သဒေဝက”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဒဿေတီ”** တိ။ **ပဇာတတ္တာ** တိ ယထာသကံ ကမ္မကိလေသေဟိ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ။ **ပဉ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပါရိသေသဉာယေန ဣတရေသံ ပဒန္တရေဟိ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ **သဒေဝက**န္တိ စ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော သမုဒါယော သမာသတ္ထော။ **ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပစ္စာသတ္တိဉာယေန။ တတ္ထ ဟိ သော ဇာတော တန္နိဝါသီ စ။ **ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏ**န္တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ အပစ္စတ္ထိကာနံ အသမိတာဗာဟိတပါပါနဉ္စ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ သဿမဏဗြာဟ္မဏီဝစနေန ဂဟိတတ္တာ။ ကာမံ “သဒေဝက”န္တိအာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေန သတ္တဝိသယော လောက-သဒ္ဒေါတိ ဝိညာယတိ တုလျယောဂဝိသယတ္တာ တေသံ, “သလောမကော သပက္ခကော”တိအာဒီသု ပန အတုလျယောဂေပိ အယံ သမာသော လဗ္ဘတီတိ ဗျဘိစာရဒဿနတော ပဇာဂဟဏန္တိ အာဟ **“ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏ”** န္တိ။

အရူပိနော သတ္တာ အတ္တနော အာနေဉ္ဇဝိဟာရေန ဝိဟရန္တာ “ဒိဗ္ဗန္တီတိ **ဒေဝါ**”တိ ဣမံ နိဗ္ဗစနံ လဘန္တီတိ အာဟ **“သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပါဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော”** တိ။ တေနေဝါဟ “အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတ”န္တိ (အ. နိ. ၃.၁၁၇)။ **သမာရကဂ္ဂဟဏေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော** တဿ သဝိသေသံ မာရဿ ဝသေ ဝတ္တနတော။ **ရူပီ ဗြဟ္မလောကော ဂဟိတော** အရူပီဗြဟ္မလောကဿ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ။

စတုပရိသဝသေနာတိ ခတ္တိယာဒိစတုပရိသဝသေန။ ဣတရာ ပန စတဿော ပရိသာ သမာရကာဒိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ
ဧဝေတိ။ **အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော** နာဂဂရုဠာဒိဘေဒော။

ဧတ္တာဝတာ ဘာဂသော လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တေန တေန ဝိသေသေန အဘာဂသော
ဝ လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေတုံ **"အပိစေတ္ထာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော**တိ ဥက္ကံသဂ
ဘိဝိဇာနနေန။ ပဉ္စသု ဟိ ဂတီသု ဒေဝလောကောဝ သေဋ္ဌော။ တတ္ထာပိ အရူပိနော "ဒူရသမုဿာရိတကိလေသဒုက္ခတာ
ယ, သန္တပဏီတအာနေဉ္ဇဝိဟာရသမင်္ဂိတာယ, အတိဝိယ ဒီဃာယုကတာယာ"တိ ဧဝမာဒီဟိ ဝိသေသေဟိ အတိဝိယ ဣ
တရေဟိ ဥက္ကဋ္ဌာ။ **ဗြဟ္မာ မဟာနုဘာဝေ** တိအာဒီ ဒသသဟဿိယံ မဟာဗြဟ္မုနော ဝသေန ဝဒတိ။ "ဥက္ကဋ္ဌ
ပရိစ္ဆေဒတော"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **အနုတ္တရ** န္တိ သေဋ္ဌံ နဝလောကုတ္တရံ။ **ဘာဝနုက္ကမော** ဘာဝဝသေန ပရေသံ အဇ္ဈာ
သယဝသေန "သဒေဝက"န္တိအာဒီနံ ပဒါနံ အနုက္ကမော။ **တီဟာကာရေဟီ**တိ ဒေဝမာရဗြဟ္မသဟိတတာသင်္ခါတေ
ဟိ တီဟိ ပကာရေဟိ။ **တီသု ပဒေသူ**တိ "သဒေဝက"န္တိအာဒီသု တီသု ပဒေသု။ **တေန တေနာကာရေနာ**တိ သဒေဝကတ္တာ
ဒိနာ တေန တေန ပကာရေန။ တေဓာတုကမေဝ ပရိယာဒိန္နန္တိ ပေါရာဏာ ပနာဟူတိ ယောဇနာ။

အဘိညာတိ ယ-ကာရလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသော, အဘိဇာနိတွာတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ **"အဘိညာ
ယ, အဓိကေန ဉာဏေန ဉတွာ"**တိ။ **အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပတော** တိ အနုမာနဥပမာနအတ္ထာပတ္တိအာဒိပဋိက္ခေပတော ဧက
ပ္ပမာဏတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဟိ သဗ္ဗပစ္စက္ခာ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော။ **အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခ** န္
တိ ဖလသမာပတ္တိသုခံ။ တေန ဝီတိမိဿာပိ ကဒါစိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဟောတီတိ အာဟ **"ဟိတွာပိ"**တိ။ ဘဂဝါ
ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယသ္မိံ ခဏေ ပရိသာ သာဓုကာရံ ဝါ ဒေတိ, ယထာသုတံ ဝါ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တံ ခဏံ ပုဗ္ဗဘာ
ဂေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, ယထာပရိစ္ဆေဒဉ္စ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ဌိတဋ္ဌာနတော ပဋ္
ဌာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဒေသကာယတ္တေန အာဏာဒိဝိဓိနာ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ **ဒေသနာ**တိ သာ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ
အာဟ **"ဒေသနာယ တာဝ စတုပ္ပဒိကာယပိ ဂါထာယာ"** တိအာဒိ။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတေန ယထာပရာဓာဒိသာသိတဗ္
ဗဘာဝေန အနုသာသနံ တဒင်္ဂဝိနယာဒိဝသေန ဝိနယနံ **သာသန**န္တိ တံ ပဋိပတ္တိဓမ္မဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"သီလ
သမာဓိဝိပဿနာ"**တိအာဒိ။ **ကုသလာန**န္တိ မဂ္ဂကုသလာနံ, **ကုသလာန**န္တိ ဝါ အနဝဇ္ဇာနံ။ တေန ဖလဓမ္မာနမ္ပိ သင်္
ဂဟော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ **အာဒိ**ဘာဝေ သီလဒိဋ္ဌီနံ တမ္မူလကတ္တာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနံ။ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္ထေ
ကထာဝဓိသဒ္ဒပ္ပဗန္ဓော ဂါထာဝသေန သုတ္တဝသေန စ ဝဝတ္ထိတော ပရိယတ္တိဓမ္မော, ယော ဣဓ
"ဒေသနာ"တိ ဝုတ္တော။ တဿ ပန အတ္ထော ဝိသေသေန သီလာဒိ ဧဝါတိ အာဟ **"ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော။
ပေ။ နိဗ္ဗာနံ ဒဿေတီ"**တိ။ တတ္ထ **သီလံ ဒဿေတွာ** တိ သီလဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရံ သီလံ ဂဟိတံ။ တထာ မဂ္ဂဂ္ဂ
ဟဏေန သသမ္ဘာရော မဂ္ဂေါတိ တဒုဘယေန အနဝသေသတော ပရိယတ္တိအတ္ထံ ပရိယာဒိယတိ။ **တေနာ**တိ သီလာဒိဒ
ဿနေန။ အတ္ထဝသေန ဟိ ဣဓ ဒေသနာယ အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေါ အဓိပ္ပေတော။ **ကထိကသဏ္ဌိတီ** တိ ကထိက
ဿ သဏ္ဌာနံ ကထနဝသေန သမဝဋ္ဌာနံ။

န သော သာတ္ထံ ဒေသေတိ နိယျာနတ္ထဝိရဟတော တဿာ ဒေသနာယ။ **ဧကဗျဉ္ဇနာဒိယုတ္တာ ဝါ** တိ သိ
ထိလာဒိဘေဒေသု ဗျဉ္ဇနေသု ဧကပ္ပကာရေနေဝ, ဒွိပ္ပကာရေနေဝ ဝါ ဗျဉ္ဇနေန ယုတ္တာ ဝါ ဒမိဠဘာသာ ဝိယ။
သဗ္ဗတ္ထ နိရောဋ္ဌံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗတာယ **သဗ္ဗနိရောဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ ဝါ** ကိရာတဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗတ္ထေဝ ဝိဿဇ္
ဇနီယယုတ္တတာယ **သဗ္ဗဝိဿဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ ဝါ** ယဝနဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗတ္ထေဝ သာနုသာရတာယ **သဗ္ဗနိဂ္ဂဟိတဗျဉ္
ဇနာ ဝါ** ပါရသိကာဒိမိလက္ခဘာသာ ဝိယ။ သဗ္ဗာပေသာ ဧကဒေသဗျဉ္ဇနဝသေနေဝ ပဝတ္တိယာ အပရိပုဏ္ဏဗျဉ္
ဇနာတိ ကတွာ **"အဗျဉ္ဇနာ"** တိ ဝုတ္တာ။ **အမက္ခေတွာ** တိ အပလိဗ္ဗေတွာ အဝိနာသေတွာ, အဟာပေတွာတိ
ဝါ အတ္ထော။

ဘဂဝါ ယမတ္ထံ ဉာပေတုံ ဧကဂါထမ္ပိ ဧကဝါကျမ္ပိ ဒေသေတိ, တမတ္ထံ တာယ ဒေသနာယ သဗ္ဗသော ပရိပုဏ္
ဏမေဝ ကတွာ ဒေသေတိ, ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထာတိ အာဟ **"ဧကဒေသနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထီ"** တိ။ **ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝ
သဏ္ဌိတေနာ**တိ သံကိလေသပက္ခတော ဝဋ္ဋဒုက္ခတော စ ဥဒ္ဓရဏသဘာဝတာဝဋ္ဌိတေန စိတ္တေန။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ သိ

က္ခာတ္တာယသင္ဂဟံ သကလံ သာသနံ ဣဓ ''ဗြဟ္မစရိယ''န္တိ အဓိေပၸတံ, တသ္မာ။ **ဗြဟ္မစရိယ** န္တိ ဣမိနာ သမာ နာဓိကရဏာနိ သဗၺပဒာနိ ေယာေဇတဗၺာနိ အတ္ထံ ဒႆေႏ္တာ **''ေသာ ဓမၼံ ေဒေသတိ။ေပ။ ပကာေသတီတိ ဧဝေမတ္ထ အတ္ထော ဒ႒ဗ္ဗော''**တိ အာဟ။

ဒူရသမုႆာရိတမာနႆေဝ သာသေန သမၼာပဋိပတၱိ သမ႓ဝတိ, န မာန ဇာတိကႆာတိ အာဟ **''နိဟတမာန တၱာ''**တိ။ **ဥႆႏၷတၱာ** တိ ဗဟုလဘာဝတော။ ေဘာကေရာ႒ာဒိဝတ္ထုကာ မအာ သုပၸေဟယ်ာ ေဟာန္တိ နိမိတ္တ ႆ အနဝ႒ာနတော' န တထာ ကုလဝိဇၨာမအတိ ခတၱိယဗြာဟၼဏကုလီနာနံ ပဗၺဇိတာနမၸိ ဇာတိဝိဇၨာ နိႆာယ မာနဇပၸနံ ဒုပၸဇဟန္တိ အာဟ **''ေယဘုယ်ေန ဟိ။ေပ။ မာနံ ကေရာန္တီ''** တိ ။ **ဝိဇာတိတာယာ**တိ နိဟီနဇာတိတာယ။ **ပတိ႒ာတုံ န သေကၠာန္တီ** တိ သုဝိသုဒၶံ ကတြာ သီလံ ရကၡိတုံ န သေကၠာန္တိ။ သီလဝေသေန ဟိ သာသေန ပတိ႒ာတိ။ **ပတိ႒ာတု** န္တိ တ သစၥပဋိေဝေဓန ေလာကုတၱရာယ ပတိ႒ာယ ပတိ႒ာတုံ။ ေယဘုယ်ေန ဟိ ဥပနိႆယသ မၸႏၷာ သုဇာတာ ဧဝ ေဟာန္တိ, န ဒုဇ္ဇာတာ။

ပရိသုဒၶ န္တိ ရာဂါဒီနံ အစ္စန္တေမဝ ပဟာနဒီပနတော နိရုပကၠိလေသတာယ သဗၺေသာ ဝိသုဒၶံ။ **သဒၶံ ပဋိလဘ တီ**တိ ေပထုဇ္ဇနိကသဒၶာဝေသေန သဒၵဟတိ။ ဝိသုဇာတိကာနဥဟိ ဓမၼသမၸတၱိဂဟဏပုဗၺိကာ သဒၶာသိဒၶိ ဓမၼပမာဏဓမၼ ပၸသႏၷဘာဝတော။ **ဇာယမၸတိကာ ဝသန္တီ** တိ ကာမံ ''ဇာယမၸတိကာ''တိ ဝုတ္ေတ ဃရသာမိကဃရသာမိနိဝေသေန ဒြိ ႏၷံေယဝ ဂဟဏံ ဝိညာယတိ။ ယႆ ပန ပုရိသႆ အေနကာ ပဇာပတိေယာ ေဟာန္တိ, တတ္ထ ကိံ ဝတၱဗ္ဗံ? ဧ ကာယပိ တာယ တေသာ သမၼာခေတိ ဒႆနတ္ထံ **''ေဒြ''**တိ ဝုတ္တံ။ ရာကဒိနာ **သကိ႒နေ႒န,** ေခတ္တဝတ္ထုအာဒိနာ **သပလိေဗာေဓ႒ေန** ။ ရာဂရဇာဒီနံ အာဂမနပထတာပိ ဥပၸဇၨနဌာနတာ တေတိ ေဒြဝပိ ဝဏၰနာ ဧကေတ္ထာ, ဗုဒၶနမေဝ နာနံ။ **အလဂၢနေ႒နာ** တိ အသဇၨနေ႒န အပၸဋိဗဒၶဘာဝေန။ ဧဝံ အကုသလကုသလပၸဝတၱိနံ ဌာနဘာဝေန ဃရာတ သပဗၺဇၨာနံ သမၼာခေဗ်ာကာသတံ ဒႆေတြာ ဣအနိ ကုသလပၸဝတၱိယာ ဧဝ အ႒ာန႒ာနဘာဝေန တေသံ တံ ဒ ႆေတုံ **''အပိစ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သေ႗ၶပကထာ တိ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဒုဒၶာရံ အကတြာ သေ႗ၶပတော အတ္ထဝဏၰနာ။ **ဧေကမၸိ ဒိဝသ** န္တိ ဧေကဒိဝသမတ္တ တမၸိ။ **အခဏ္ဍံ ကတြာ** တိ ဒုကၠဋမတ္တႆပိ အနာပဇၨေနန အခဏ္ဍိတံ ကတြာ။ **ကိေလသမလေန အမလီနန္တိ** တဏွာဟာသံကိေလသာဒိဝေသေန အသံကိလိ႒ံ ကတြာ။ **ပရိဒဟိတြာ**တိ နိဝတေသတြာ ေစဝ ဟာရုပိတြာ စ။ အကရတ ေသာ အကရံ ဥတၱရပဒေလာေပန, တႆ ဝမိအာဝဟံ **အကာရႆ ဟိတံ။ ေဘာဂကၡေႏၶာ** တိ ေဘာဂရာသိ ေဘာဂသမု အေယာ။ **အာဗႏၶနေ႒နာ** တိ ''ပုတ္ေတာ နတ္တာ''တိအာဒိနာ ေပမဝေသေန သပရိေစၧဒံ သမၺႏၶနေ႒န။ ''အမွာကေမ ေတ''တိ ဉာယန္တီတိ **ဉာတီ**။ ပိတာမဟပိတုပုတ္တာဒိဝေသေန ပရိဝတ္တနေ႒န **ပရိဝေ႗ာ** ။

၂၉၂. သာမညတစီပိ **သိကၡာ-**သေဒြာ သာဇီဝ-သဒၵသန္နိဓာနတော ဥပရိ ဝုစၥမာနဝိေသသာေပကၡာယ စ ဝိေသသနိဝိ ေ႒ာဝ ေဟာတီတိ ဝုတ္တံ **''ယာ ဘိကၡူနံ အဓိသီလသင္ခာတာ သိကၡာ''** တိ။ သိကၡိတဗ္ဗေ႒န **သိကၡာ**။ သဟ အာဇီဝန္တိ ေတ္ထာတိ **သာဇီဝေတာ။ သိကၡနဘာဝေနာ** တိ သိကၡာယ သာဇီဝေ စ သိကၡနဘာဝေန။ **သိကၡံ ပရိပူရေႏ္တော** တိ သီလ သံဝရံ ပရိပူရေႏ္တာ။ **သာဇီဝဥၥ အဝီတိကၠမေႏ္တာ** တိ – ''နာမကာေယာ ပဒကာေယာ နိရုတ္တိကာေယာ ဗ်ဥၥနကာ ေယာ''တိ (ဟရာ. အ႒. ၃၉) ဝုတ္တသိကၡာပဒံ ဘဂဝတော ဝစနံ အဝီတိကၠမေႏ္တာ ဟုတြာတိ အတ္ထော။ ဣဒေမဝ စ ဒြဝယံ ''သိကၡန''န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သာဇီဝတနတိကၠမော သိကၡာဟရိပူရိယာ ပစၥေယာ။ တတော ဟိ ယာဝ မဂၢာ သိကၡာဟရိပူရိ ေဟာတီတိ။

ပဇဟိတြာတိ သမာအနဝေသေန ပရိစၥဇိတြာ။ **ပဟီနကာလေတာ ပ႒ာယ။ေပ။ ဝိရေတာတ** တိ ေတေန ပဟာနသႆ ဝိရတိယာ စ သမာနကာလတံ ဒႆေတိ ။ ယဒိ ဧဝံ ''ပဟာယာ''တိ ကထံ ပုရိမကာလနိေဒၵေသာတိ? တထာ ဂေဟတဗ္ဗ ဗတံ ဥပာအာယ။ ဓမၼာနဥဟိ ပစၥယပစၥယုပၸႏၷဘာေဝ အေပကၡိေတ သဟဇာတာနမၸိ ပစၥယပစၥယုပၸႏၷဘာေဝန ဂဟ ဏံ ပုရိမပစၧိမဘာေဝေနဝ ေဟာတီတိ ဂဟဏပဝတၱိအာကာရဝေသေန ပစၥယဘူတေသု ဟိရောတၱပၸဉာဏာဒီသု ပဟာန ကိရိယာယ ပုရိမကာလတေဟာေရာ, ပစၥယုပၸႏၷာသု စ ဝိရတီသု ဝိရမဏကိရိယာယ အပရကာလတေဟာေရာ စ ေဟာတီ တိ ''ပဟာယ ပဋိဝိရေတာ ေဟာတီ''တိ ဝုတ္တံ။ **ပဟာယာ**တိ တ သမာအနကာလဝေသေန ဝုတ္တံ, ပစ္ဆာ ဝီတိကၠမိတဗ္ဗ ဝတ္ထုသမာေယာဂဝေသေန **ပဋိဝိရေတာ**တိ။ **ပဟာယာ**တိ တ –

“နိဟန္တွာန တမောခန္ဓံ ဥဒိတောယံ ဒိတကရော။
ဝဏ္ဏပဘာယ ဘာသေတိ၊ သြဘာသေတ္ဝာ သမုဂ္ဂတော”တိ စ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၅၇၈) –

ဧဝမာဒီသု ဝိယ သမာနကာလဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ တ ဟဏ္ဏော အတိဟတီယတိ ဧတေနာတိ **ဟဏ္ဏာတိဟတော,** ဟဏ္ဏဃာတဟေတုဘူတော အဟိရိကာနောတ္တပ္ပအေသမောဟဝိဟိံ သာဒိကော စေတနာပဓာနော သံကိလေသဓမ္မော, တံ သမာအနဝသေန ပဟာယ။ **တတော။ပေ။ ဝိရတော ဟောတီ**တိ အဝဓာရဏေန တဿာ ဝိရတိယာ ကာလာဒိဝသေန အပရိယန္တတံ ဒဿေတိ။ ယထာ ဟိ အညေ သမာဒိန္နဝိရတိကာပိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တတာယ လာဘဇိဝိကာဒိဟေတု သမာအနံ ဘိန္ဒန္တေဝ, န ဧဝမယံ။ အယံ ပန ပဟီနကာလတော ပဋ္ဌာယ သြရတော ဝိရတောတိ။ **အဒိန္နာအနံ ပဟာယာ** တိအာဒီသုပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဒဏ္ဍနံ ဒဏ္ဍနိဟတနံ **ဒဏ္ဍော** ။ မုဂ္ဂရာဒိပဟရဏဝိသေသောပိ ဣဓ ပဟရဏဝိသေသောတိ အဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **“ဌပေတွ ဒဏ္ဍံ သဗ္ဗမ္ပိ အဝသေသံ ဥပကရဏ”** န္တိ။ ဒဏ္ဍနသင်္ခာတဿ ပရဝိဟေဌနဿ ပရိဝဇ္ဇိတဘာဝဒီပနတ္ထံ ဒဏ္ဍသတ္ထာနံ နိက္ခေပဝစနန္တိ အာဟ **“ပရူပဃာတတ္ထာယာ”** တိအာဒိ။ **ဝိဟိံသနဘာဝတော**တိ ဝိဗာဓနဘာဝတော။ **လဇ္ဇီ**တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တလဇ္ဇာယ သြတ္တပ္ပမ္ပိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ဟိ ဟပဇိဂုစ္ဆနဟပုတ္တာသရဟိတံ, ဟပဘာယံ တ အလဇ္ဇနံ အတ္ထိ။ ယဿ တ ဓမ္မဂရုတာယ ဓမ္မဿ စ အတ္တာဓိနတ္တာ အတ္တာဓိပတိဘူတာ လဇ္ဇာကိစ္စကာရီ, တဿ လောကာဓိပတိဘူတံ သြတ္တပ္ပံ ကိစ္စကရန္တိ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ “လဇ္ဇီ”ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **ဒယံ မေတ္တစိတ္တတံ အာပန္နော** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု **ဒယာ**-သဒ္ဒော “အဒယာပန္နော”တိအာဒီသု ကရုဏာယ ဝတ္တတီတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပန ဒယာ-သဒ္ဒော အနုရက္ခဏတ္ထံ အန္တောနီတံ ကတွာ ပဝတ္တမာနော မေတ္တာယ စ ကရုဏာယ စ ပဝတ္တတီတိ ဣဓ မေတ္တာယ ပဝတ္တမာနော ဝုတ္တော။ မိဇ္ဇတိ သိနိယှတီတိ မေတ္တာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တံ, မေတ္တံ စိတ္တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ မေတ္တစိတ္တော, တဿ ဘာဝေ **မေတ္တစိတ္တတာ,** မေတ္တာဣစ္စေဝ အတ္ထော။

သဗ္ဗဟဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီ တိ ဧတေန တဿာ ဝိရတိယာ သတ္တဝသေန အပရိယန္တတံ ဒဿေတိ။ **ဟဏဘူတေ**တိ ဟဏဇာတေ။ **အနုကမ္ပကော** တိ ကရုဏာယနကော။ ယသ္မာ ပန မေတ္တာ ကရုဏာယ ဝိသေသပစ္စယော ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“တာယ ဧဝ ဒယာပန္နတာယာ”** တိ။ ဧဝံ ယေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟဏာတိပာတာ ဝိရတိ သမ္ပဇ္ဇတိ, တေဟိ လဇ္ဇာမေတ္တာကရုဏာဓမ္မေဟိ သမင်္ဂိဘာဝေ ဒဿိတော, သဒ္ဓိံ ပိဋ္ဌိဝဋ္ဋကဓမ္မေဟီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧတ္တာဟ – ကသ္မာ “ဟဏာတိပာတံ ပဟာယာ”တိ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော, နနု နိရဝသေသာနံ ဟဏာနံ အတိပာတတော ဝိရတိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ? တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “သဗ္ဗဟဏဘူတဟိတာနုကမ္ပီ ဝိဟရတီ”တိ။ တေနေဝ ဟိ **အဋ္ဌကထာယံ** “သဗ္ဗေ ဟဏဘူတေ ဟိတေန အနုကမ္ပကော”တိ ပုထုဝစနနိဒ္ဒေသောတိ? သစ္စမေတံ, ဟဏဘာဝသာမညဝသေန ပနေတ္ထ ဟဋ္ဌိယံ အာဒိတော ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော ကတော, သဗ္ဗသဒ္ဒသန္နိဓာနေန ပုထုတ္တံ ဝိညာယမာနမေဝတိ သာမညနိဒ္ဒေသံ အကတွာ ဘေဒဝစနိစ္ဆာဝသေန ဒဿေတုံ **အဋ္ဌကထာယံ** ဗဟုဝစနဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော။ ကိဥ္စ ဘိယျော – သာမညတော သံဝရသမာအနံ, တဗ္ဗိသေသတော သံဝရဘေအောတိ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ အယံ ဝစနဘေအော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဝိဟရတီ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရော ဟုတွာ ဧကသ္မိံ ဣရိယာပထေ ဥပ္ပန္နံ ဒုက္ခံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ အတ္တဘာဝံ ဟရတိ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဣရိယတိ ဟာလေတီ”**တိ။

န ဧဝလံ ကာယဝစီပယောဂဝသေန အာအနမေဝ, အထ ခော အာကင်္ခပိဿ ပရိစ္စတ္တဝတ္ထုဝိသယာတတိ ဒဿေတုံ **“စိတ္တေနပိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ထေနေတိ ထေယျံ ကရောတီတိ **ထေနော,** စောရော။ **သုစိဘူတေနာ**တိ ဧတ္ထ သုစိဘာဝေ အဓိကာရတော သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနတော စ ထေယျသံကိလေသဝိရမဏန္တိ အာဟ **“အထေနတ္တာယေဝ သုစိဘူတေနာ”**တိ။ ကာမဥ္စေတ္ထ “လဇ္ဇီ ဒယာပန္နော”တိအာဒိ န ဝုတ္တံ, အဓိကာရဝသေန ပန အတ္ထတော တ ဝုတ္တမေဝတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ လဇ္ဇာဒယော ဟဏာတိပာတပဟာနဿ ဝိသေသပစ္စယော, ဧဝံ အဒိန္နာအနပဟာနဿပီတိ, တသ္မာ သာပိ ဟဋ္ဌိ အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ သေ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ အထ တ **သုစိဘူတေနာ**တိ ဧတေန ဟိရောတ္တပ္ပာဒီဟိ သမန္နာဂမော, အဟိရိကာဒီနဉ္စ ပဟာနံ ဝုတ္တမေဝတိ “လဇ္ဇီ”တိအာဒိ န ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အသေဌစရိယန္တိ အသေဌာနံ စရိယံ, အသေဌံ တ စရိယံ။ မိထုနာနံ ဝုတ္တာကာရေန သဒိသဘူတာနံ အယန္တိ **မိထုနော,** ယထာဝုတ္တော ဒုရာစာရော။ **အာရာစာရီ မေထုနာ**တိ ဧတေန – "ဣဓ ဗ္ရာဟ္မဏ, ဧကစ္စော။ပေ.။ န ဟေဝ ခော မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဒွယံဒွယသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, အပိစ ခော မာတုဂါမဿ ဥစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနနှာပနသမ္ဗာဟနံ သာဒိယတိ, သော တဒဿာဒေတိ, တံ နိကာမေတိ, တေန စ ဝိတ္တိံ အာပဇ္ဇတီ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၅၀) ဝုတ္တာ သတ္တဝိဓမေထုနသံယောဂာပိ ပဋိဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သစ္စေန သစ္စံ န္တိ ပုရိမေန ဝစီသစ္စေန ပစ္ဆိမံ ဝစီသစ္စံ **သန္ဓဟတိ** အသစ္စေန အနန္တရိကတ္တာ။ တေနာဟ **"ယော ဟီ"**တိအာဒိ။ **ဟလိဒ္ဒိရာဂေ ဝိယ န ထိရကထော ဟောတီ** တိ ဧတ္ထ ကထာယ အနဝဋ္ဌိတဘာဝေန ဟလိဒ္ဒိရာဂသဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, န ပုဂ္ဂလဿ။ **ဟာသာဏလေခာ ဝိယာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ သဒ္ဓာ အယတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ သဒ္ဓါယော, သဒ္ဓါယော ဧဝ **သဒ္ဓါယိကော** ယထာ "ဝေနယိကော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၆; အ. နိ. ၈.၁၁; ဟရာ. ၈), သဒ္ဓါယ ဝါ အယိတဗ္ဗော **သဒ္ဓါယိကော,** သဒ္ဓေယျောတိ အတ္ထော။ **ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ** ဝိသံဝါဒနတောတိ အဓိပ္ပာယော။

အနုပ္ပဒာတာ တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၉; အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၁၉၈) အနုဗလပ္ပဒာတာ, အနုဝတ္တနဝသေန ဝါ ပဒာတာ။ ကဿ ပန အနုဝတ္တနံ ပဒာနဥ္စာတိ? "သဟိတာန"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ သန္ဓာနဿာတိ ဝိညာယတိ။ တေနာဟ **"သန္ဓာနာနုပ္ပဒာတာ"**တိ။ ယသ္မာ ပန အနုဝတ္တနဝသေန သန္ဓာနဿ ပဒာနံ အာဓာနံ, ရက္ခဏံ ဝါ ဒဠှီကရဏံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဒွေ ဇနေ သမဂ္ဂေ ဒိသွာ"** တိအာဒိ။ အာရမန္တိ ဧတ္ထာတိ **အာရာမော,** ရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ယသ္မာ ပန အာ-ကာရေန ဝိနာပိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သမဂ္ဂရာမောတိပိ ပါဠိ, အယမေဝေတ္ထ အတ္ထော"** တိ။

ဧတ္ထာ တိ –

"နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒော, ဧကာရော ဝတ္တတီ ရထော။
အနီဃံ ပဿ အာယန္တံ, ဆိန္နသောတံ အဗန္ဓန"န္တိ။ (သံ. နိ. ၄.၃၄၇; ဥဒာ. ၆၅; ပေဋကော. ၂၅;ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၉) –

ဣမိဿာ ကထာယ။ သီလဥ္စေဟတ္ထ "နေလင်္ဂ"န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေဝါဟ – စိတ္တော ဂဟပတိ, "နေလင်္ဂန္တိ ခော, ဘန္တေ, သီလာနမေတံ အဓိဝစန"န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၇; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၉)။ **သုကုမာရာ**တိ အဖရုသတာယ မုဒုကာ။ **ပုရဿ ဧသာ**တိ ဧတ္ထ **ပုရ**-သဒ္ဒေါ တန္နိဝါသီဝါစကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော "ဂါမော အာဂတော"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၉) ဝိယ။ တေနေဝါဟ **"နဂရဝါသီန"**န္တိ။ မနံ အပ္ပာယတိ ဝဍ္ဎေတီတိ **မနာပါ**။ တေန ဝုတ္တံ **"စိတ္တဝုဍ္ဎိကရာ"** တိ။

ကာလဝါဒီတိအာဒိ သမ္ဖပ္ပလာပါပဋိဝိရတဿ ပဋိပတ္တိဒဿနံ။ အတ္ထသံဟိတာပိ ဟိ ဝါစာ အယုတ္တကာလပယောဂေန အတ္ထာဝဟာ န သိယာတိ အနတ္ထဝိညာပနဝါစံ အနုလောမေတိ, တသ္မာ သမ္ဖပ္ပလာပံ ပဇဟန္တေန အကာလဝါဒိတာ ပရိဟရိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တံ "ကာလဝါဒီ"တိ။ ကာလေ ဝဒန္တေနပိ ဥဘယာနတ္ထသာဓနတော အဘူတံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"ဘူတဝါဒီ"**တိ။ ဘူတဉ္စ ဝဒန္တေန ယံ ဣဓလောက-ပရလောက-ဟိတသမ္ပာဒကံ, တဒေဝ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ **"အတ္ထဝါဒီ"** တိ ဝုတ္တံ။ အတ္ထံ ဝဒန္တေနပိ လောကိယဓမ္မသန္နိဿိတမေဝ အဝတွာ လောကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿနတ္ထံ **"ဓမ္မဝါဒီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ယထာ စ အတ္ထော လောကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတော ဟောတိ, တံဒဿနတ္ထံ **"ဝိနယဝါဒီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စန္နဥှိ သံဝရဝိနယာနံ, ပဉ္စန္နဥ္စ ပဟာနဝိနယာနံ ဝသေန ဝုစ္စမာနော အတ္ထော နိဗ္ဗာနာဓိဂမဟေတုဘာဝတော လောကုတ္တရဓမ္မသန္နိဿိတော ဟောတီတိ။ ဧဝံ ဂုဏဝိသေသယုတ္တောဝ အတ္ထော ဝုစ္စမာနော ဒေသနာကောသလ္လေ သတိ သောဘတိ, ကိစ္စကရော စ ဟောတိ, န အညထာတိ ဒဿေတုံ **"နိဓာနဝတီ တစံ ဘာသိတာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒါနိ တံ ဒေသနာကောသလ္လံ ဝိဘာဝေတုံ **"ကာလေနာ"**တိအာဒိမာဟ။ ပုစ္ဆာဒိဝသေန ဟိ ဩတိဏ္ဏဝါစာဝတ္ထုသ္မိံ ဧကံသဗျာကရဏဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏပဋိပုစ္ဆာဗျာကရဏဋ္ဌပနီယဗျာကရဏံ သလ္လက္ခေတွာ တဒနုရူပံ ဗျာကရဏဝသေန ဥပမာဟေတုဒာဟရဏံ သံသန္ဒနာဒိ တံတံကာလာနုရူပံ ဝိဘာဝေန္တိယာ ပရိမိတပရိစ္ဆိန္နရူပါယ ဝိပုလတရ-ဂမ္ဘီရောဒါရ-ပရမတ္ထ-ဝိတ္ထာရသင်္ဂဟိကာယ ကထာယ ဉာဏဗလာနုရူပံ ပရေ ယာထာဝတော ဓမ္မေ ပတိဋ္ဌာပေန္တော "ဒေသနာကုသလော"တိ ဝုစ္စတီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၂၉၃. ဧဝံ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ မူလသိက္ခာပဒါနိ ဝိဘာဝေတွာ သတိပိ အဘိဇ္ဈာဒိပဟာနကိန္ဒြိယသံဝရသတိသမ္ပဇညဇာဂရိယာနုယောဂါဒိကေ ဥတ္တရဒေသနာယံ ဝိဘာဝေတုံ တံ ပရိဟရိတွာ အာစာရသီလဿေဝ ဝိဘဇနဝသေန ပါဠိ ပဝတ္တာတိ တဒတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဗီဇကမဘူတကာမသမာရမ္ဘာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဗီဇာနံ ကမော သမူဟော **ဗီဇကမော**။ ဘူတာနံ ဇာတာနံ နိဗ္ဗတ္တာနံ ရုက္ခဂစ္ဆလတာဒီနံ သမူဟော **ဘူတကာမော**။ နနု စ ရုက္ခာဒယော စိတ္တရဟိတတာယ န ဇီဝာ, စိတ္တရဟိတတာ စ ပရိပ္ဖန္ဒာဘာဝတော ဆိန္နေ ဝိရုဟနတော ဝိသဒိသဇာတိကဘာဝတော စတုယောနိအပရိယာပန္နတော စ ဝေဒိတဗ္ဗာ, ဝုဍ္ဎိ ပန ပဝါဠသိလာလဝဏာနမ္ပိ ဝိဇ္ဇတီတိ န တေသံ ဇီဝဘာဝေ ကာရဏံ, ဝိသယဂ္ဂဟဏဉ္စ နေသံ ပရိကပ္ပနာမတ္တံ သုပနံ ဝိယ စိဉ္စာဒီနံ, တထာ ဒေါဟဠာဒယော, တတ္ထ ကသ္မာ ဗီဇကမဘူတကာမသမာရမ္ဘာ ပဋိဝိရတိ ဣစ္ဆိတာတိ? သမဏသာရုပ္ပတော တန္နိဿိတသတ္တာနုရက္ခဏတော စ။ တေနေဝါဟ – "ဇီဝသညိနော ဟိ မောဃပုရိသ မနုဿာ ရုက္ခသ္မိ"န္တိအာဒိ (ပါစိ. ၈၉)။

မူလမေဝ ဗီဇံ **မူလဗီဇံ,** မူလဗီဇံ ဧတဿာတိပိ **မူလဗီဇံ**။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဖဠုဗီဇ**န္တိ ပဗ္ဗဗီဇံ။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ သဒိသဖလုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသကာရဏဘာဝတော ဝိရုဟနသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဠှော ဗီဇသဒ္ဒေါ တဒတ္ထသံသိဒ္ဓိယာ မူလာဒီသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတီတိ မူလာဒိတော နိဝတ္တနတ္ထံ ဧကေန ဗီဇ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ **"ဗီဇဗီဇ"**န္တိ "ရူပရူပံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၄၄၉), ဒုက္ခဒုက္ခ"န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၂၇; ၅.၁၆၅; နေတ္တိ. ၁၁) စ ယထာ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဗီဇကမဘူတကာမံ ဥဒ္ဓရိတွာ ဗီဇကမော ဧဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ? န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, နနု အဝေါစုမှ – "မူလမေဝ ဗီဇံ မူလဗီဇံ, မူလဗီဇံ ဧတဿာတိပိ မူလဗီဇ"န္တိ။ တတ္ထ ပုရိမေန ဗီဇကမော နိဒ္ဒိဋ္ဌော, ဒုတိယေန ဘူတကာမော, ဒုဝိဓောပေသ မူလဗီဇဉ္စ မူလဗီဇဉ္စ **မူလဗီဇ**န္တိ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသနယေန ဝါ ဥဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေဝါဟ **"ပဉ္စဝိဓဿာ"** တိအာဒိ။ **နီလတိဏရုက္ခာဒိကဿာ** တိ အလ္လတိဏဿ စေဝ အလ္လရုက္ခာဒိကဿ စ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဩသဓိဂစ္ဆလတာဒီနံ သင်္ဂဟော။

ဧကံ ဘတ္တံ ဧကဘတ္တံ, တံ အဿ အတ္ထီတိ **ဧကဘတ္တိကော** ။ သော ပန ရတ္တိဘောဇနေနပိ သိယာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ အာဟ **"ရတ္တူပရတော"** တိ။ ဧဝမ္ပိ အပရဏှဘောဇီပိ သိယာ ဧကဘတ္တိကောတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **"ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ အရုဏုဂ္ဂမနကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကာ အယံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ အရိယာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော ဘောဇနဿ ကာလော နာမ, တဒညော **ဝိကာလော**။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ဒုတိယပဒေန ရတ္တိဘောဇနဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ **"အတိက္ကန္တေ မဇ္ဈန္ဟိကေ ယာဝ သူရိယတ္ထင်္ဂမနာ ဘောဇနံ ဝိကာလဘောဇနံ နာမာ"**တိ ဝုတ္တံ။

"သဗ္ဗပါပဿ အကရဏ"န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (ဒီ. နိ. ၂.၉၀; ဓ. ပ. ၁၈၃; နေတ္တိ. ၃၀, ၅၀, ၁၁၆, ၁၂၄) ဘဂဝတော သာသနံ အစ္စန္တရာဂုပ္ပတ္တိယာ နစ္စာဒိဒဿနံ န အနုလောမေတီတိ အာဟ **"သာသနဿ အနနုလောမတ္တာ"**တိ။ အတ္တနာ ပယောဇိယမာနံ, ပရေဟိ ပယောဇာပိယမာနဉ္စ နစ္စံ နစ္စဘာဝသာမညေန ပါဠိယံ ဧကေနေဝ **နစ္စ** -သဒ္ဒေန ဂဟိတံ, တထာ ဂီတဝါဒိတ-သဒ္ဒေန စာတိ အာဟ **"နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေနာ"** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဂါယနဂါယာပနဝါဒနဝါဒါပနာနိ သင်္ဂယှန္တိ။ ဒဿနေန စေတ္ထ သဝနမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန ။ ယထာသကံ ဝိသယဿ အာလောစနသဘာဝတာယ ဝါ ပဉ္စန္နံ ဝိညာဏာနံ သဝနကိရိယာယပိ ဒဿနသင်္ခေပသဗ္ဘာဝတော **"ဒဿနာ"**က္ခေဝ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ "ပဉ္စဟိ ဝိညာဏေဟိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇာနာတိ အညတြ အဘိနိပါတမတ္တာ"တိ။ အဝိသူကဘူတဿ ဂီတဿ သဝနံ ကဒါစိ ဝဋ္ဋတီတိ အာဟ **"ဝိသူကဘူတာ ဒဿနာ"** တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ပရမတ္ထဇောတိကာယံ **ခုဒ္ဒကဋ္ဌကထာယံ** (ခု. ပါ. အဋ္ဌ. ၂.ပစ္ဆိမပဉ္စသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ) "ဓမ္မူပသံဟိတံ ဂီတံ ဝဋ္ဋတိ, ဂီတူပသံဟိတော ဓမ္မော န ဝဋ္ဋတီ"တိ။ **ယံ ကိဉ္စိ** တိ ဂန္ထိတံ ဝါ အဂန္ထိတံ ဝါ ယံ ကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ။ **ဂန္ဓဇာတ**န္တိ ဂန္ဓဇာတိကံ။ တဿာပိ "ယံ ကိဉ္စီ"တိ ဝစနတော ပိသိတဿ အပိသိတဿပိ ယဿ ကဿစိ ဝိလေပနာဒိ န ဝဋ္ဋတီတိ ဒဿေတိ။

ဥစ္စာတိ ဥစ္စ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ ဧကံ သဒ္ဒန္တရံ။ သေတိ ဧတ္ထာတိ **သယနံ**။ ဥစ္စာသယနံ မဟာသယနဉ္စ သမဏသာရုပ္ပရဟိတံ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"ပမာဏာတိက္ကန္တံ အကပ္ပိယတ္ထရဏ"** န္တိ။ အာသနဉ္စေတ္ထ သယနေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ပန အာဓာရေ ပဋိက္ခိတ္တေ တဒါဓာရာ ကိရိယာ ပဋိက္ခိတ္တာဝ ဟောတိ, တသ္မာ "ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ"က္ခေဝ ဝုတ္တံ, အတ္ထတော ပန တဒုပဘောဂဘူတနိသဇ္ဇာနိပဇ္ဇနေဟိ ဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဉ္စ **ဥစ္စာသယနမဟာသယန**န္တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ

ထေ ကေသေသေန အယံ နိဒ္ဒေသော ကတော ယထာ ''နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတန''န္တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၆; သံ. နိ. ၂.၁; ဥဒာ. ၁), အာသနကိရိယာပုဗ္ဗကတ္တာ တ သယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂဟဏေန အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အရူမာသကောတိ ယေ တေဟာရံ ဂစ္ဆန္တိ တိ **ဣတိ**-သဒ္ဒေန ဇေပကာရေ ဒဿေတိ။ အညေဟိ ကဟာပနေ ဥပနိက္ခိတ္တသာဒိယနေ စ ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **''နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏှာတိ, န ဥဂ္ဂဏှာပေတိ, န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယတီ''**တိ။ အထ တ တိဝိဓံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ကာယေန တစာယ မနသာတိ။ တတ္ထ ကာယေန ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဏှာပနံ,** တစာယ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဟာပနံ,** မနသာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **သာဒိယန**န္တိ တိဝိဓမ္ပိ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွာ ''ပဋိဂ္ဂဟဏာ''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏှာပေတီ''** တိအာဒိ။ သေ နယော **အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ** တိအာဒီသုပိ။ နီတရာဒိဥပဓညဿ သာလိအာဒိမူလဓညန္တောဂဓတ္တာ ဝုတ္တံ **''သတ္တဝိဓဿ''** တိ။ ''အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စ ဝသာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ အစ္ဆဝသံ မစ္ဆဝသံ သုသုကာဝသံ သုကရဝသံ ဂဒ္ရဘဝသ''န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂) ဝုတ္တတ္တာ ဣဒံ ဩဒိဿ အနုညာတံ နာမ, တဿ ပန ''ကာလေ ပဋိဂ္ဂဟိတ''န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂) ဝုတ္တတ္တာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝဋ္ဋတိ။ သတိ ပစ္စယေတိ အာဟ **''အညတြ ဩဒိဿ အနုညာတာ''** တိ။

သရူပေန ဝစ္စနံ **ရူပကူဋံ,** ပတိရူပေန ဝစ္စနာတိ အတ္ထော။ အင်္ဂေန အတ္တနော သရီရာဝယဝေန ဝစ္စနံ **အင်္ဂကူဋံ** ။ ဂဟဏဝသေန ဝစ္စနံ **ဂဟဏကူဋံ**။ ပဋိစ္ဆန္နံ ကတွာ ဝစ္စနံ **ပဋိစ္ဆန္နကူဋံ**။ **အက္ကမတီ** တိ နိပ္ပီဠေတိ, ပုဗ္ဗဘာဂေ အက္ကမတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဟဒယန္တိ နာဠိအာဒီနံ မာနဘာဇနာနံ အဗ္ဘန္တရံ။ တိလာဒီနံ နာဠိအာဒီဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတသိခါယေဝ သိခါ။ **သိခါဘေဒော** တဿာဟာပနံ။

ဧကစီတိ သာရသမာသာစရိယာ, ဥတ္တရဝိဟာရတသိနော စ။ **ဝဓော**တိ မုဋ္ဌိပဟာရကသာတာဠနာဒီဟိ ဝိဟေသနံ, ဝိဗာဓနန္တိ အတ္ထော။ ဝိဟေဌနတ္ထောပိ ဟိ ဝဓ-သဒ္ဒော ဒိဿတိ ''အတ္တာနံဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒတီ''တိအာဒီသု (ပာစိ. ၈၇၉, ၈၈၁)။ ယထာ ဟိ အပရိဂ္ဂဟဘာဝသာမညေ သတိပိ ပဗ္ဗဇိတေဟိ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဗ္ဗဝတ္ထုဝိဘာဂသန္ဒဿနတ္ထံ ဣတ္ထိကုမာရိအာသိအာဒယော ဝိဘာဂေန ဝုတ္တာ။ ဇေ ပရဿ ဟရဏဘာဝတော အဒိန္နာဒါနဘာဝသာမညေ သတိပိ တုလာကူဋာဒယော အဒိန္နာဒါနဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝိဘာဂေန ဝုတ္တာ, န ဧဝံ ဟဏာတိပာတပရိယာယဿ ဝဓဿ ပုန ဂဟဏေ ပယောဇနံ အတ္ထိ, တတ္ထ သယံကာရော, ဣဓ ပရံကာရောတိ စ န သက္ကာ ဝတ္တုံ ''ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ဆပ္ပယောဂ''တိ ဝစနတော။ တသ္မာ ယထာဝုတ္တော ဧဝေတ္ထ အတ္ထော ယုတ္တော။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန **''ဝဓောတိ မာရဏ''**န္တိ ဝုတ္တံ, တမ္ပိ ပောထနမေဝ သန္ဓာယာတိ စ သက္ကာ ဝိညာတုံ မာရဏ-သဒ္ဒဿပိ ဝိဟိံသနေ ဒိဿနတော။

၂၉၄. စီဝရပိဏ္ဍပါတာနံ ယထာက္ကမံ ကာယကုစ္ဆိပရိဟရဏမတ္တဇောတနာယံ အဝိသေသတော အဋ္ဌန္နံ ပရိက္ခာရာနံ အန္တရေ တပ္ပယောဇနတာ သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေန္တော **''တေ သဗ္ဗေပိ''** တိအာဒိမာဟ။ **တေပေိ**တိ နဝပရိက္ခာရိကာဒယောပိ အပ္ပိစ္ဆာဝ သန္တုဋ္ဌာဝ။ န ဟိ တတ္တကေန မဟိစ္ဆတာ, အသန္တုဋ္ဌိတာ တ ဟောတီတိ။

စတူသု ဒိသာသု သုခံ ဝိဟရတိ, တတော ဧဝ သုခဝိဟာရဋ္ဌာနဘူတာ စတဿော ဒိသာ အဿ သန္တီတိ တ **စာတုဒ္ဒိသော**။ တတ္ထ စာယံ သတ္တေ တ သင်္ခါရေ တ ဘယေန န ပဋိဟညတီတိ **အပ္ပဋိဃော**။ ဒွာဒသဝိဓဿ သန္တောသဿ ဝသေန သန္တုဿနကော **သန္တုဿမာနော**။ **ဣတရီတရေနာ** တိ ဥစ္စာဝစေန။ **ပရိဿယာနံ** ဗာဟိရာနံ သီဟဗျဂ္ဃာဒီနံ, အဗ္ဘန္တရာနဉ္စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနံ ကာယစိတ္တုပဒ္ဒဝါနံ အဘိဘဝနတော ပရိဿယာနံ **သဟိတာ**။ ထဒ္ဓဘာဝကရဘယာဘာဝေန **အစ္ဆမ္ဘီ**။ **ဧကော** အသဟာယော။ တတော ဧဝ ခဂ္ဂမိဂသိင်္ဂသဒိသတာယ **ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော** စရေယျာတိ အတ္ထော။

ဆိန္နပက္ခော , အသဉ္ဇာတပက္ခော တ သကုဏော ဂန္တုံ န သက္ကောတီတိ **''ပက္ခီ သကုဏော''** တိ ပက္ခီ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ သကုဏော ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တောတိ အာဟ **''ပက္ခယုတ္တော သကုဏော''** တိ။ ယဿ သန္နိဓိကာရပရိဘောဂေ ကိဉ္စိ ဌပေတဗ္ဗံ သာပေက္ခာယ ဌပနဉ္စ နတ္ထိ, တာဒိသော အယံ ဘိက္ခူတိ ဒဿေန္တော **''အယံ ပနေတ္ထ

သင္ခေပတ္တော”တိအာဒိမာဟ။ အရိယန္တိ အပေန္တိ တတော အေသာ, တေဟိ တ အာရကာတိ **အရိယော**တိ အာဟ **“အရိယေနာတိ နိဒ္ဒောသေနာ”** တိ။ **အဇ္ဈတ္တန္တိ** အတ္တနိ။ **နိဒ္ဒောသသုခ** န္တိ နိရာမိသသုခံ ကိလေသဝဇ္ဇရဟိတတ္တာ။

၂၉၅. ယထာဝုတ္တေ သီလသံဝရေ ပတိဋ္ဌိတဿေဝ ဣန္ဒြိယသံဝရော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော တဒဓိဋ္ဌာနတော, တဿ စ ပရိပာလကဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ **“သော ဣမိနာ အရိယေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နာဂတော ဘိက္ခူ”** တိ။ **သေသပဒေ သူ**တိ “န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတီ”တိအာဒီသု ပဒေသု။ ယသ္မာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၅) ဝုတ္တံ, တသ္မာ တဿ **လီနတ္ထပ္ပကာသိနိယံ သံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၅) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ရူပာဒီသု နိမိတ္တာဒိဂ္ဂါဟပ ရိဝဇ္ဇနလက္ခဏတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရဿ ကိလေသေဟိ အနဝသိတ္တသုခတာ အဝိကိဏ္ဏသုခတာ စဿ ဝုတ္တာ။

၂၉၆. **ပစ္စယသမ္ပတ္တိန္တိ** ပစ္စယပာရိပူရိံ။ **ဣမေ စတ္တာရော** တိ သီလသံဝရော သန္တောသော ဣန္ဒြိယသံဝရော သတိသမ္ပဇညန္တိ ဣမေ စတ္တာရော အရညဝါသဿ သမ္ဘာရာ။ **တိရစ္ဆာနဂတေဟိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ** ဣကာသိ သိင်္ဂဿ ပိတုအာဒယော ဝိယ။ **ဝနစရကေဟီ**တိ ဝနစရကမာတုကမေဟိ။ **ဘေရဝသဒ္ဒံ သာဝေန္တိ,** တာဝတာ အပလာ ယန္တာနံ **ဟတ္ထေဟိ သီသံ။ပေ။ ကရောန္တိ** ။ ပဏ္ဏတ္တိဝီတိက္ကမသင်္ခာတံ **ကာဠကံ တ**။ မိစ္ဆာဝိတက္ကသင်္ခာတံ **တိလကံ တ**။ **တန္တိ** ပီတိံ ဝိဘူတဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော **ခယတော သမ္မသန္တော** ။

ဝိဝိတ္တ န္တိ ဇနဝိဝိတ္တံ။ တေနာဟ **“သုည”**န္တိ။ သာ စ ဝိဝိတ္တတာ နိဿဒ္ဒဘာဝေန လက္ခိတဗ္ဗာတိ အာဟ **“အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသ”** န္တိ။ အာဝသထဘူတံ သေနာသနံ ဝိဟာရိတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဝိဟာရသေနာသနံ**။ မသာရကာဒိ မဉ္စပီ ဌံ တတ္ထ အတ္ထရိတဗ္ဗံ ဘိသိဥပဓာနဉ္စ မဉ္စပီဌသမ္ဗန္ဓိတော **မဉ္စပီဌသေနာသနံ** ။ စိမိလိကာဒိ ဘူမိယံ သန္ထရိတဗ္ဗ တာယ **သန္ထတသေနာသနံ** ။ ရုက္ခမူလာဒိ ပဋိက္កမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ စင်္ကမနာဒီနံ ဩကာသဘာဝတော **ဩကာသသေနာသနံ**။

“အနုစ္ဆဝိကံ ဒဿေန္တော” တိ ဝုတ္တံ တမေဝ အနုစ္ဆဝိကဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ **“တတ္ထ ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အစ္ဆန္န** န္တိ ဣဋ္ဌကဆဒနာဒိနာ အန္တမသော ရုက္ခသာခာဟိပိ န ဆန္နံ။

ဘတ္တဿ ပစ္ဆတော တိ ဘတ္တဘုဉ္ဇနဿ ပစ္ဆတော။ **ဦရုဗဒ္ဓာသန** န္တိ ဦရူနံ အဓောဗန္ဓနဝသေန နိသဇ္ဇံ။ ဟေဋ္ဌိမကာယဿ အနုဇုကဋ္ဌပနံ နိသဇ္ဇာဝစနေနေဝ ဗောဓိတန္တိ။ **ဥဇုံ ကာယန္တိ** ဧတ္ထ **ကာယ**-သဒ္ဒေါ ဥပရိ မကာယဝိသယောတိ အာဟ **“ဥပရိမံ သရီရံ ဥဇုကံ ဌပေတွာ”**တိ။ တံ ပန ဥဇုကဋ္ဌပနံ သရူပတော ပယောဇနတော စ ဒဿေ တုံ **“အဋ္ဌာရသာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **န ပဏမန္တီ** တိ န ဩဏမန္တိ။ **န ပရိပတတီ**တိ န ဝိဂစ္ဆတိ, ဝီထိံ န ဝိလင်္ဃေ တိ။ တတော ဧဝ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသပ္ပတ္တိယာ ကမ္မဋ္ဌာနံ **ဝုဒ္ဓိံ ဖာတိံ ဥပဂစ္ဆတိ။ မုခသမီပေ** တိ မုခဿ သမီပေ နာသိကဂ္ဂေ တ ဥတ္တရောဋ္ဌေ တ။ ဣဓ **ပရိ**-သဒ္ဒေါ **အဘိ**-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထောတိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခ”** န္တိ, ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော နိဝါရေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံယေဝ ပုရက္ခတွာတိ အတ္ထော။ **ပရီတိ ပရိဂ္ဂဟတ္ထော** “ပရိဏာယိကာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆) ဝိယ။ **နိယျာနတ္ထော** ပဋိပက္ခတော နိဂ္ဂမနတ္ထော, တသ္မာ **ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာ နသတိ**န္တိ သဗ္ဗထာ ဂဟိတာသမ္မောသံ ပရိစ္စတ္တသမ္မောသံ သတိံ ကတွာ, ပရမံ သတိနေပက္ကံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ အတ္ထော။

ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနာ တိ ဧတ္ထ ဝိက္ခမ္ဘနံ အနုပ္ပာဒနံ အပ္ပဝတ္တနံ န ပဋိပက္ခေန သုပ္ပဟီနတာ။ **ပဟီနတ္တာ** တိ စ ပဟီနသဒိသတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဈာနဿ အနဓိဂတတ္တာ။ တထာပိ နယိဒံ စက္ခုဝိညာဏံ ဝိယ သဘာဝတော ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ, အထ ခော ဘာဝနာဝသေန။ တေနာဟ **“န စက္ခုဝိညာဏသဒိသေနာ”**တိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ယထာ စက္ခုဝိညာဏံ သဘာ ဝေန ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ အဗျာပန္နဉ္စ, န ဘာဝနာယ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ, န ဧဝမိဒံ။ ဣဒံ ပန စိတ္တံ ဘာဝနာယ ပရိသောဓိတ တ္တာ အဗျာပန္နံ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓံ အနုဒ္ဓတံ နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆန္တိ အတ္ထော။ **ဣဒံ ဥဘယန္တိ** သတိသမ္ပဇညမာဟ။

၂၉၇. **ဥစ္ဆိန္ဒိတွာ ဟာတေန္တီ** တိ ဧတ္ထ ဥစ္ဆိန္ဒနံ ဟာတနဉ္စ တာသံ ပညာနံ အနုပ္ပန္နာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာန မေဝ။ ဣတိ မဟဂ္ဂတာနုတ္တရပညာနံ ဧကစ္စာယ စ ပရိတ္တပညာယ အနုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတာ နီဝရဏာ ဓမ္မာ ဣတ ရာယ စ သမတ္ထတံ ဝိဟနန္တိယေဝါတိ **ပညာယ ဒုဗ္ဗလီကရဏာ** ဝုတ္တာ။ ဣဒမ္ပိ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝေနေယျသန္တာနေ ပတိ ဋ္ဌာပိယမာနံ ဉာဏံ ပဇ္ဇတိ ဧတ္ထောတိ **ဉာဏပဒံ**။ ဉာဏံ ဝဠဉ္ဇေတိ ဧတ္ထောတိ **ဉာဏဝဠဉ္ဇံ** ။

၂၉၉. န တာဝ နိဋ္ဌံ ဂတော ဗာဟိရကာနံ ဉာဏေန အက္ကန္တဋ္ဌာနာနိပိ သိယုန္တိ။ ယဒိ ဧဝံ အနညသာဓာရဏော မဂ္ဂဉာဏပဒေ ကထံ န နိဋ္ဌင်္ဂတောတိ အာဟ **“မဂ္ဂက္ခဏေပီ”** တိအာဒိ။ **တီသု ရတနေသု နိဋ္ဌံ ဂတော ဟောတီ** တိ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ ဓမ္မသုဓမ္မတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိတဉ္စ အာရဗ္ဘ ဉာဏေန နိဋ္ဌံ နိစ္ဆယံ ဥပဂတော ဟောတိ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ သဗ္ဗသော ဝိစိကိစ္ဆာယ ပဟီနတ္တာ သဗ္ဗသ္သပိ အရိယသာဝကဿ ကင်္ခာ ဝါ ဝိမတိ ဝါ နတ္ထိ, တတ္ထ ပန ယထာ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တဿ အရဟတော သဝိသယေ ဉာဏံ သဝိသေသံ ဩကဟတိ, န တထာ အနာဂါမိအာဒီနန္တိ ရတနတ္တယေ သာတိသယံ ဉာဏနိစ္ဆယဂမနံ သန္ဓာယ “အဂ္ဂမဂ္ဂဝသေန တတ္ထနိဋ္ဌာဂမနံ ဝုတ္တ”န္တိ ဝုတ္တံ။ ယံ ပနေတ္ထ အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝါတိ။

စူဠဟတ္ထိပဒောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. မဟာဟတ္ထိပဒောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀၀. ဇင်္ဂလာန န္တိ ဧတ္ထ ယော နိပိစ္ဆလေန အမုဒုကော နိရုဒကတာယ ထဒ္ဓလူခဘူမိပ္ပဒေသော, သော “ဇင်္ဂလော”တိ ဝုစ္စတိ။ တဗ္ဗဟုလတာယ ပန ဣဓ သဗ္ဗော ဘူမိပ္ပဒေသော ဇင်္ဂလော, တသ္မိံ ဇင်္ဂလေ ဇာတာ, ဘဝါတိ ဝါ ဇင်္ဂလာ, တေသံ ဇင်္ဂလာနံ။ ဧဝဉ္ဟိ နဒီစရာနမ္ပိ ဟတ္ထီနံ သင်္ဂဟော ကတော ဟောတိ။ သမောဓာတဗ္ဗာနံ ဝိယ ဟိ သမောဓာယကာနမ္ပိ ဇင်္ဂလဂ္ဂဟဏေန ဂဟေတဗ္ဗတော။ **ပထဝီတလစာရီန**န္တိ ဣမိနာ ဇလစာရိနော န နိဝတ္တေတိ အဒိဿမာနဟာဒတ္တာ။ **ဟဏာန**န္တိ သာဓာရဏဝစနမ္ပိ “ပဒဇာတာနိ”တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနေန ဝိသေသနိဝိဋ္ဌမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“သပာဒကပာဏာန”**န္တိ။ “မုတ္တဂတ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၁၁၉; အ. နိ. ၉.၁၁) ဂတ-သဒ္ဒော အနတ္ထန္တရော ဝိယ, **ဇာတ**-သဒ္ဒော အနတ္ထန္တရောတိ အာဟ **“ပဒဇာတာနီတိ ပဒါနီ”**တိ။ **သမောဓာန**န္တိ သမဝရောဓံ, အန္တောဂမံ ဝါ။ **မဟန္တတ္တေနာ** တိ ဝိပုလဘာဝေန။

ကုသလာ ဓမ္မာ တိ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ ဓမ္မာ, န အနဝဇ္ဇမတ္တဓမ္မာ။ ကုသလတ္တိကေ အာဂတနယေန ဟိ ဣဓ ကုသလာ ဓမ္မာ ဂဟေတဗ္ဗာ, န ဗာဟိတိကသုတ္တေ အာဂတနယေန။ **စတူသွိဓော သင်္ဂဟော** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု ဧကဝိဓောဝေတ္ထ သင်္ဂဟော အဓိပ္ပေတောတိ? န, အတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာ အနိဒ္ဓါရိတတ္ထဿ သဒ္ဒဿေဝ ဂဟိတတ္တာ။ သင်္ဂဟ-သဒ္ဒော တာဝ အတ္တနော အတ္ထဝသေန စတုဗ္ဗိဓောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ အတ္ထောပိ တ အနိဒ္ဓါရိတဝိသေသော သာမညေန ဂဟေတဗ္ဗတံ ပတ္တော “သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီ”တိ ဧတ္ထ သင်္ဂဟ-သဒ္ဒေန ဝစနီယတံ ဂတောတိ န ကောစိ ဒေါသော, နိဒ္ဓါရိတေ ဝိသေသေ တဿ ဧကဝိဓတာ သိယာ, န တတော ပုဗ္ဗေတိ။ **သဇာတိသင်္ဂဟော**တိ သမာနဇာတိယာ, သမာနဇာတိကာနံ ဝါ သင်္ဂဟော။ ဓာတုကထာဝဏ္ဏနာယံ ပန **“ဇာတိသင်္ဂဟော”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, တံ ဇာတိ-သဒ္ဒဿ သာပေက္ခသဒ္ဒတ္တာ ဇာတိယာ သင်္ဂဟောတိ ဝုတ္တေ အတ္တနော ဇာတိယာတိ ဝိညာယတိ သမ္ဗန္ဓာရဟဿ အညဿ အဝုတ္တတ္တာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန **ရူပကဏ္ဍဝဏ္ဏနာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၅၉၄) ဝိယ ဟာကဋ္ဌံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“သဇာတိသင်္ဂဟော”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ သဉ္ဇာယန္တိ ဧတ္ထာတိ သဉ္ဇာတိ, သဉ္ဇာတိယာ သင်္ဂဟော **သဉ္ဇာတိသင်္ဂဟော,** သဉ္ဇာတိဒေသဝသေန သင်္ဂဟောတိ အတ္ထော။ “သဗ္ဗေ ရထိကာ”တိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေ ရထယောဓာ ရထေန ယုဇ္ဈနကိရိယာယ ဧကသင်္ဂဟောတိ။ “သဗ္ဗေ ဓနုဂ္ဂဟာ”တိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေ ဣဿာသာ ဓနုနာ ဝိဇ္ဈနကိရိယာယ ဧကသင်္ဂဟောတိ အာဟ **“ဧဝံ ကိရိယဝသေန သင်္ဂဟော”** တိ။ **ရူပက္ခန္ဓေန သင်္ဂဟိတ**န္တိ ရူပက္ခန္ဓေန ဧကသင်္ဂဟံ ရူပက္ခန္ဓောတေဝ ဂဏိတံ, ဂဟဏံ ဂတန္တိ အတ္ထော။

ဒီယမုမေဝ သစ္စံ ဘဇတိ မဂ္ဂသစ္စဒုက္ခသစ္စေကဒေသဘာဝတော။ သစ္စေကဒေသန္တောဂဓမ္ပိ သစ္စန္တောဂဓမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“သစ္စာနံ အန္တောဂဓတ္တာ”** တိ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ သာသနတော စ လောကတော စ ဥပမံ အာဟရိတွာ ဒီပေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သာမိကမိဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဒီယမုသိက္ခာပဒသတ** န္တိ ဣဒံ ယသ္မိံ ကာလေ တံ သုတ္တံ ဒေသိတံ, တဒါ ပညတ္တသိက္ခာပဒဝသေန ဝုတ္တံ, တတော ပရံ ပန သာဓိကာနိ ဒွေဝသတာနိ သိက္ခာပဒါနီတိ။ **သိက္ခာနံ အန္တောဂဓတ္တာ** အဓိသီလသိက္ခာယ။ ဧတ္ထ စ “သီလံ သိက္ခန္တောပိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခတီ”တိ ဝိသမောယံ ဥပညာသော။ တတ္ထ ဟိ ယော ပဟာတဗ္ဗံ ပဇဟတိ, သံဝရိတဗ္ဗတော သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ, အယမဿ အဓိသီလသိက္ခာ။ ယော တတ္ထ စေတသော အဝိက္ခေပော, အယမဿ **အဓိစိတ္တသိက္ခာ** ။ ယာ တတ္ထ ဝီမံသာ, အယမဿ **အဓိပညာသိက္ခာ**။ ဣတိ သော ကုလပုတ္တော သရူပတော လဗ္ဘမာနာ ဧဝ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခတီတိ ဒီပိ

တော, န သိက္ခာနံ အန္တောဂဓတာမတ္တေန။ တေနာဟ **အဋ္ဌကထာယံ** ‘‘ယော တထာဘူတဿ သံဝရော, အယမေတ္ထ အဓိသီလသိက္ခာ, ယော တထာဘူတဿ သမာဓိ, အယမေတ္ထ အဓိစိတ္တသိက္ခာ, ယာ တထာဘူတဿ ပညာ, အယံ အဓိပညာသိက္ခာ။ ဣမာ တိဿော သိက္ခာ တသ္မိံ အာရမ္မဏေ တာယ သတိယာ တေန မနသိကာရေန သိက္ခတိ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလီကရောတီ’’တိ။ ဣဓ ပန သစ္စာနံ အန္တောဂဓတ္တာ သစ္စ-သဒ္ဒာဘိဓေယ္ယတာမတ္တေန စတူသု သစ္စေသု ဂဏနန္တောဂဓာ ဟောန္တီတိ? န, တတ္ထာပိ ဟိ နိပ္ပရိယာယတော အဓိသီလသိက္ခာဝ လဗ္ဘတိ, ဣတရာ ပရိယာယတောတိ ကတွာ **‘‘သိက္ခာနံ အန္တောဂဓတ္တာ’’** တိ ဝုတ္တံ။

စတူသု အရိယသစ္စေသု သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တီ တိ စ တတော အမုစ္စိတွာ တဿေဝ အန္တောဂဓတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝေဠု ကတွာ ‘‘ယထာ စ ကေဿ ဟတ္ထိပဒဿာ’’တိအာဒိနာ ဒဿိတာ ဟတ္ထိပဒေပမာ သမတ္ထိတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ကေသ္မိံပိ ဒ္ဝီသုပိ တီသုပိ သစ္စေသု ဂဏနံ ဂတာ ဓမ္မာ** တိ ဣဒံ န ကုသလတ္တိကဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ, အထ ခော တိကဒုကေသု ယထာရဟံ လဗ္ဘမာနပဒဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ကေသ္မိံ သစ္စေ ဂဏနံ ဂတော ဓမ္မော အသင်္ခတဓမ္မော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ဒ္ဝီသု သစ္စေသု ဂဏနံ ဂတာ ကုသလာ ဓမ္မာ, တထာ အကုသလာ ဓမ္မာ, အဗျာကတာ စ ဓမ္မာ, တီသု သစ္စေသု ဂဏနံ ဂတာ သင်္ခတာ ဓမ္မာ, ဧဝံ အညေသမ္ပိ တိကဒုကပဒာနံ ဝသေန အယမတ္ထော ယထာရဟံ ဝိဘဇိတွာ ဝတ္တဗ္ဗော။ တေနာဟ **‘‘ကေသ္မိံပိ။ပေ။ ဂတာဝ ဟောန္တီ’’** တိ။ ဧကဒေသော ဟိ သမုဒာယန္တောဂဓော ဟောတိ ဝိသေသော ဝိယ သာမညေန သမူဟေန သင်္ဂဟံ လဘတိ။ တေနာဟ **‘‘သစ္စာနံ အန္တောဂဓတ္တာ’’** တိ။ **ဒေသနာနုက္ကမော**တိ အရိယသစ္စာနိ ဥဒ္ဒိသိတွာ ဒုက္ခသစ္စနိဒ္ဒေသဝသေန ပဉ္စန္နံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ ဝိဘဇနံ။ တတ္ထ စ ရူပက္ခန္ဓနိဒ္ဒေသဝသေနအာဒိတော အဇ္ဈတ္တိကာယ ပထဝီဓာတုယာ ဝိဘဇနန္တိ။ အယံ ဣမိဿာ ဒေသနာယ အနုက္ကမော။

၃၀၁. တံ ပနေတံ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတုံ **‘‘ယထာ ဟီ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သုဇာတန္တိ** သုန္ဒရံ, သုသဏ္ဌိတံ သုပရိဏတဉ္စာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပေသိယော**တိ ဝိလီဝေ။ မုဒုဘာဝတော **ကုစ္ဆိဘာဂံ အာဒာယ။ ဣတရေ စ စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသေ**တိ ပဉ္စဓာ ဘိန္နကောဋ္ဌာသေသု ဣတရေ စ စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသေ။ **ဣတရေ စ တယော ကောဋ္ဌာသေ**တိအာဒိတော စတုဓာ ဘိန္နကောဋ္ဌာသေသု ဣတရေ စ တယော ကောဋ္ဌာသေ။

ရာဇပုတ္တူပမာယာ တိ ရညော ဇေဋ္ဌပုတ္တဥပမာယ။ န္တိ ပိဋ္ဌန္တံ။ ဥရေ တယာမဇနိတအရိယဇာတိယာ **ဩရသော။ မုခတော ဇာတော**တိ မုခတော နိဂ္ဂတဓမ္မဒေသနာယ ဇာတော, ဗုဒ္ဓါနံ တ ဓမ္မကာယဿ မုခဘူတအရိယဓမ္မတော ဇာတော။ တတော ဧဝ **ဓမ္မဇော ဓမ္မနိမ္မိတော** ။ သတ္ထု ဓမ္မအာယာဒဿေဝ ဂဟိတတ္တာ **ဓမ္မအာယာဒော** ။ တေနာဟ **‘‘နော အာမိသအာယာဒော’’**တိ။ န္တိ ‘‘ဘဂဝတော ပုတ္တော’’တိအာဒိဝစနံ။ မဟာပညတာဒိဂုဏေဟိ သာတိသယံ အနုပုဗ္ဗဘာဝေ ဌိတတ္တာ **သမ္မာ** ယထာဘူတံ **ဝဒမာနော** ဝတ္တုံ သက္ကောန္တော **ဝဒေယျ** ။

အကုတောဘယံ နိဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗာနကမိနိဥ္ဆ။ ရာဂရဇာဒီနံ ဝိဂမေန ဝိဂတရဇံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ သုဂတံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဘိက္ခူနံ ပရောသဟဿံ ပယိရုပါသတီတိ ယောဇနာ။

‘‘သေဝေထ ဘဇထာ’’တိ ဝတွာ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **‘‘ပဏ္ဍိတာ ဘိက္ခူ အနုဂ္ဂါဟကာ’’** တိ။ ပဏ္ဍိတာပိ သမာနာ န အပ္ပဿုတာ, အထ ခော ဩတအနုသာသနီဟိ အနုဂ္ဂါဟကာတိ ပုရိမာ ဥပမာ ထေရဿေဝ ဝသေန ဥဒါဟဋ္ဌာ, ဒုတိယာ ပန ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿပိ ဝသေန ဥဒါဟဋ္ဌာ။

၃၀၂. **အဇ္ဈတ္တိကာ** တိ သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နာ။ **အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တ** န္တိ ပဒဒ္ဝယေနပိ တံတံဟဒ္ဒိပုဂ္ဂလိကဓမ္မာ ဝုစ္စန္တီတိ အာဟ **‘‘ဥဘယမ္ပေတံ နိယကာဓိဝစနမေတ’’** တိ။ သသန္တတိပရိယာပန္နတာယ ပန အတ္တာတိ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝူပဂမနဝသေန အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဒိဿ ပဝတ္တံ **အဇ္ဈတ္တံ,** တံတံသတ္တသန္တာနပရိယာပန္နတာယ **ပစ္စတ္တံ**။ တေနာဟ **အဋ္ဌကထာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၇) ‘‘အတ္တနိ ပဝတ္တတ္တာ အဇ္ဈတ္တံ, အတ္တာနံ ပဋိစ္စ ပဋိစ္စ ပဝတ္တတ္တာ ပစ္စတ္တ’’န္တိ။ **ကက္ခဠ** န္တိ ကထိနံ။ ယသ္မာ တံ ထဒ္ဓဘာဝေန သဟဇာတာနံ ပတိဋ္ဌာ ဟောတိ, တသ္မာ **‘‘ထဒ္ဓ’’**န္တိ ဝုတ္တံ။ **ခရိဂတ**န္တိ ခရသဘာဝေသု ဂတံ တပ္ပရိယာပန္နံ, ခရသဘာဝမေဝာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန ခရသဘာဝံ ဖရုသာကာရေန ဥပဋ္ဌာနတော ဖရုသာကာရံ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **‘‘ဖရုသ’’**န္တိ။ **ဥပါဒိန္န** န္တိ နာမ သရီရဋ္ဌကံ။ တတ္ထ ယံ ကမ္မသမုဋ္ဌာနံ, တံ နိပ္ပရိယာယတော **‘‘ဥပါဒိန္န’’** န္တိ ဝုစ္စတိ, ဣတရံ **အနုပါဒိန္နံ** ။ တဒုဘယမ္ပိ ဣဓ တဏှ

ပါဒီဟိ အာဒိန္နဂဟိတပရာမဋ္ဌဝသေန ဥပါဒိန္နမေဝါတိ ဒဿေတုံ **“သရီရဋ္ဌကဉ္စဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အာဒိန္န**န္တိ အဘိနိဝိဋ္ဌံ။ မမန္တိ **ဂဟိတံ**။ အဟန္တိ **ပရာမဋ္ဌံ**။ **ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနိကဿာ** တိ စတုဓာတုဝဝတ္ထာနဝသေန ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိဟရန္တဿ။ **တတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနေ။ **တီသု ကောဋ္ဌာသေသူ** တိ တိပ္ပကာရေသု ကောဋ္ဌာသေသု။ န ဟိ တေ တယော စတ္တာရော ကောဋ္ဌာသာ။

ဝုတ္တပ္ပကာရာ တိ “ကေသာ လောမာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရာ။ **နာနာသဘာဝတော**တိ သတိပိ ကက္ခဠဘာဝသာမညေ သသမ္ဘာရဝိဘတ္တိတော ပန ကေသာဒိသဏ္ဌာနဂတနာနာသဘာဝတော။ **အာလယော**တိ အပေက္ခာ။ **နိကန္တီ** တိ နိကာမနာ။ **ပတ္ထနာ** တိ တဏှာပတ္ထနာ။ **ပရိယုဋ္ဌာန** န္တိ တဏှာပရိယုဋ္ဌာနံ။ **ဂဟဏ**န္တိ ကာမုပါဒါနံ။ **ပရာမာသော**တိ ပရတော အာမသနာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသော။ **န ဗလဝ** အာလယာဒိ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဝိဘင်္ဂေ ဗာဟိရာပိ ပထဝီဓာတု ဝိတ္ထာရေနေဝ ဝိဘတ္တာတိ? ယထာဓမ္မဒေသနတ္တာ တတ္ထ ဝိတ္ထာရေနေဝ ဒေသနာ ပဝတ္တာ, ယထာနုလောမဒေသနတ္တာ ပနေတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဒေသနာ သံခိတ္တာ။

ယောဇေတွာ ဒဿေတီ တိ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ ဒဿေတိ။ **သာ**တိ အဇ္ဈတ္တိကာ ပထဝီဓာတု။ **သုခပရိဂ္ဂဟော ဟောတီ** “န မေ သော အတ္တာ”တိ။ သိဒ္ဓေ ဟိ အနတ္တလက္ခဏေ ဒုက္ခလက္ခဏံ အနိစ္စလက္ခဏဉ္စ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ သင်္ခတဓမ္မေသု တဒဝိနာဘာဝတောတိ။ **ဝိသူကာယတီ**တိ ဝိသူကံ ဝိရူပကိရိယံ ပဝတ္တေတိ။ သာ ပန အတ္ထတော ဝိပ္ဖန္ဒနမေဝါတိ အာဟ **“ဝိပ္ဖန္ဒတီ”** တိ။ **အဿာ** တိ အဇ္ဈတ္တိကာယ ပထဝီဓာတုယာ။ **အစေတနာဘာဝေ ပါကဋော ဟောတိ** ဓာတုမတ္တတာယ ဒဿနတော။ **တံ ဥဘယမ္ပိ** တိ တံ ပထဝီဓာတုဒွယမ္ပိ။

တတော ဝိသေသတရေနာတိ တတော ဗာဟိရမဟာပထဝိတော ဝိသေသဝန္တတရေန, လဟုတရေနာတိ အတ္ထော။ **ကုပ္ပတီ** တိ လုပ္ပတိ။ **ဝိလီယမာနာ**တိ ပကတိဥဒကေ လောဏံ ဝိယ ဝိလယံ ဂစ္ဆန္တီ။ **ဥဒကာနုဂတာ**တိ ဥဒကံ အနုဂတာ ဥဒကဂတိကာ။ တေနာဟ **“ဥဒကမေဝ ဟောတီ”**တိ။ အဘာဝေါ **ဧဝ အဘာဝတာ,** န ဘဝတီတိ ဝါ အဘာဝေါ, တထာသဘာဝေါ ဓမ္မော။ တဿ ဘာဝေါ **အဘာဝတာ**။ ဝယော ဝိနာသော ဓမ္မော သဘာဝေါ ဧတဿာတိ ဝယဓမ္မော, တဿ ဘာဝေါ **ဝယဓမ္မတာ,** အတ္ထတော ခယော ဧဝ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **“သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ အနိစ္စလက္ခဏမေဝ ဝုတ္တ”**န္တိ။ ဝိဒ္ဓံသနဘာဝဿ ပန ပဝေဒိတဗ္ဗတ္တာ ကာမံ အနိစ္စလက္ခဏမေဝ ဝုတ္တံ သရူပတော, ဣတရာနိပိ အတ္ထတော ဝုတ္တာနေဝါတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ယံ ပနာ”**တိအာဒိ။

မတ္တံ ခဏမတ္တံ တိဋ္ဌတီတိ မတ္တဋ္ဌော, အပ္ပမတ္တဋ္ဌော **မတ္တဋ္ဌကော,** အတိဣတ္တရခဏိကောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပရိတ္တဋ္ဌိတိကဿာ”** တိ။ **ဋ္ဌိတိပရိတ္တတာယာ** တိ ဧကစိတ္တပဝတ္တိမတ္တတာဋ္ဌာနလက္ခဏဿ ဣတ္တရဘာဝေန။ ဧကဿ စိတ္တဿ ပဝတ္တိက္ခဏမတ္တေနေဝ ဟိ သတ္တာနံ ပရမတ္ထတော ဇီဝနက္ခဏော ပရိစ္ဆိန္နော။ တေနာဟ **“အယံ ဟီ”**တိအာဒိ။

ဇီဝိတန္တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ **သုခဒုက္ခာ** တိ သုခဒုက္ခာ ဝေဒနာ။ ဥပေက္ခာပိ ဟိ သုခဒုက္ခာသွေဝ အန္တောဂဓာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဘာဝတော။ **အတ္တဘာဝေ**တိ ဇီဝိတဝေဒနာဝိညာဏာနိ ဌပေတွာ အဝသိဋ္ဌဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ **ကေဝလာ**တိ အတ္တနိစ္စဘာဝေန အဝေမိဿာ။ **ဧကစိတ္တသမာယုတ္တာ** တိ ဧကေန စိတ္တေန သဟိတာ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ။ **လဟုသော ဝတ္တတေ ခဏော**တိ တာယ ဧဝ ဧကက္ခဏိကတာယ လဟုကော အတိဣတ္တရော ဇီဝိတာဒီနံ ခဏော ဝတ္တတိ ဝီတိဝတ္တတီတိ အတ္ထော။ **ဣဒ**န္တိ ကထာဝစနံ။

ယသ္မာ သတ္တာနံ ဇီဝိတံ အဿာသပဿာသာနံ အပရာပရသဉ္စရဏံ လဘမာနမေဝ ပဝတ္တတိ, န အလဘမာနံ, တသ္မာ **အဿာသပဿာသူပနိဗဒ္ဓံ**။ တထာ မဟာဘူတာနံ သမဝုတ္တိတံ လဘမာနမေဝ ပဝတ္တတိ။ ပထဝီဓာတုယာ ဟိ အာပေါဓာတုအာဒီနံ ဝါ အညတရပကောပေန ဗလသမ္ပန္နောပိ ပုရိသော ပတ္ထဒ္ဓကာယော ဝါ, အတိသာရာဒိဝသေန ကိလိန္နပူတိကာယော ဝါ, မဟာဍာဟပရေတော ဝါ, သဉ္ဆိဇ္ဇမာနသန္ဓိဗန္ဓနော ဝါ ဟုတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပုဏာတိ။ ကဗဠီကာရာဟာရာနံ ယုတ္တကာလေ လဘန္တဿေဝ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ, အလဘန္တဿ ပရိက္ခယံ ဂစ္ဆတိ, ဝိညာဏေ ပဝတ္တမာနေယေဝ စ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ, န တသ္မိံ အပ္ပဝတ္တမာနေ။ **ဇီဝိတ**န္တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေန ဣရိယာပထူပနိဗဒ္ဓတာသီတုဏှူပနိဗဒ္ဓတာဒီနံ သင်္ဂဟော။ စတုန္နဉ္ဟိ ဣရိယာပထာနံ သမဝုတ္တိတံ လဘမာနမေဝ ဇီဝိတံ ပဝ

တ္တတိ, အညတရဿ ပန အဓိမတ္တတာယ အာယုသင်္ခါရာ ဥပစ္ဆိဇ္ဇန္တိ, သီတုဏှာနမ္ပိ သမဝုတ္တိတံ လဘမာနမေဝ ပဝတ္တတိ, အတိသီတေန ပန အတိဥဏှေန ဝါ အဘိဘူတဿ ဝိပဇ္ဇတီတိ။

တဏှုပါဒိန္နဿာ တိ ဣမိနာ ဟိ ပစ္စယုပ္ပန္နတာကိတ္တနေန သရသပဘင်္ဂုတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ။ ဒုက္ခာနုပဿနာယ တဏှာဂ္ဂဟဿ အနိစ္စာနုပဿနာယ မာနဂ္ဂဟဿ အနတ္တာနုပဿနာယ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဿ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘာဝတော ဧကံသေနေဝ တီဟိ အနုပဿနာဟိ ကဟာပိ ဝိဂစ္ဆန္တီတိ အာဟ **“နောတေဝ ဟောတီ”**တိ။ **ဧကံယေဝ အာဂတံ** ဗာဟိရာယ ပထဝီဓာတုယာ အန္တရဓာနဒဿနပဝတ္တဇောတနာယ။

ပရိဂ္ဂဟ န္တိ ဓာတုပရိဂ္ဂဟဏံ။ **ပဋ္ဌပေန္တော** တိ အာရဘန္တော ဒေသေန္တော။ သောတဒွါရေ ဗလံ ဒဿေတီတိ ယောဇနာ။ ကမ္မဋ္ဌာနိကဿ ဗလဒဿနာပဒေသေန ကမ္မဋ္ဌာနဿ အာနုဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဝါစာယ ဃဋ္ဋနမေဝ ဝုတ္တံ** သောတဒွါရေ ဗလဒဿနဘာဝတော။ **ဗလန္တိ** စ ဗာဟိရာယ ဝိယ အဇ္ဈတ္တိကာယပိ ပထဝီဓာတုယာ အစေတနာဘာဝဒဿနေန ရုက္ခဿ ဝိယ အက္ကောသန္တေပိ ပဟရန္တေပိ နိဗ္ဗိကာရတာ။ **သမ္ပတိဝတ္တမာနုပ္ပန္နဘာဝေနာ**တိ တဒါ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေန။ **သမုဒါစာရုပ္ပန္နဘာဝေနာ** တိ အာပါထဂတေ တသ္မိံ အနိဋ္ဌေ သဒ္ဒါရမ္မဏေ အာရမ္မဏကရဏသင်္ခါတဥပ္ပတ္တိဝသေန သောတဒွါရေ ဇဝနဝေဒနာ ဒုက္ခာတိ ဝစနတော။ တထာ ဟိ **“ဥပနိဿယဝသေနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဝေဒနာဒယောပီ**တိ “ဝေဒနာ အနိစ္စာ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝေဒနာ စေဝ သညာဒယော စ။ တေ ဟိ ဖဿေန သမာနဘူမိကာ န ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဝေဒနာ။ **ဓာတုသင်္ခါတမေဝ အာရမ္မဏ** န္တိ ယထာပရိဂ္ဂဟိတံ ပထဝီဓာတုသင်္ခါတမေဝ ဝိသယံ။ **ပက္ခန္ဒတီ** တိ ဝိပဿနာစိတ္တံ အနိစ္စန္တိပိ ဒုက္ခန္တိပိ အနတ္တာတိပိ သမ္မသနဝသေန အနုပဝိသတိ။ ဧတေန ဗဟိဒ္ဓါဝိက္ခေပါဘာဝမာဟ, **ပသီဒတီ**တိ ပန ဣမိနာ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဝီထိပဋိပန္နတံ။ **သန္တိဋ္ဌတီ** တိ ဣမိနာ ဥပရူပရိ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန အဝတ္ထာနံ ပဋိပက္ခာဘိဘဝေန နိစ္စလဘာဝတော။ **ဝိမုစ္စတီ** တိ ဣမိနာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟတော ဝိသေသေန မုစ္စနံ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန သမုစ္ဆေဒဝသေန အတ္ထော ဝုတ္တော **“အဓိမောက္ခံ လဘတီ”**တိ။ **သောတဒွါရမှိ အာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ** တိ ဣဒံ မူလပရိညာယ မူလဒဿနံ။ သောတဒွါရေဟိ အာဝဇ္ဇနဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာနံ အယောနိသော အာဝဇ္ဇနယတော ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန ဣဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ လောဘော, အနိဋ္ဌေ စ ပဋိဃော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, မနောဒွါရေ ပန “ဣတ္ထီ, ပုရိသော”တိ ရဇ္ဇနာဒိ ဟောတိ, တဿ ပဉ္စဒွါရဇဝနံ **မူလံ,** သဗ္ဗံ ဝါ ဘဝင်္ဂါဒိ။ ဧဝံ မနောဒွါရဇဝနဿ မူလဝသေန **ပရိညာ**။ **အာဂန္တုကတာဝကာလိကပရိညာ** ပန ပဉ္စဒွါရဇဝနဿေဝ အပုဗ္ဗဘာဝဝသေန ဣတရာဘာဝဝသေန စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန သတိပဋ္ဌာနသံဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တော ဧဝ။

ယာထာဝတော ဓာတူနံ ပရိဂ္ဂဏှနဝသေန ကတပရိဂ္ဂဟဿပိ အနာဒိကာလဘာဝနာဝသေန **အယောနိသော အာဝဇ္ဇနံ သစေပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ ပတွာ**တိ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကိစ္စံ ပတွာ။ **ဧကံ ဒွေ ဝါရေ အာသေဝနံ လဘိတွာ, န** အာသေဝနပစ္စယံ။ န ဟိ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကစိတ္တံ အာသေဝနပစ္စယဘူတံ အတ္ထိ။ ယဒိ သိယာ, ပဋ္ဌာနေ ကုသလတ္တိကေ ပဋိစ္စဝါရာဒီသု “န မဂ္ဂပစ္စယာ အာသေဝနေ ဒွေ, အာသေဝနပစ္စယာ န မဂ္ဂေ ဒွေ”တိ စ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, “န မဂ္ဂပစ္စယာ အာသေဝနေ ဧကံ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၂၂၁), အာသေဝနပစ္စယာ န မဂ္ဂေ ဧက”န္တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၁၅၂) စ ပန ဝုတ္တံ။ **ဧကံ ဒွေ ဝါရေ**တိ ဧတ္ထ စ ဧကဂ္ဂဟဏံ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ ဝသေန ဝုတ္တံ။ န ဟိ ဒုတိယေ မောဃဝါရေ ဧကဝါရမေဝ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ ပဝတ္တတိ။ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝါ တဿ ပဝတ္တိံ သန္ဓာယ ဧကဝါရဂ္ဂဟဏံ, တိက္ခတ္တုံ ပဝတ္တိံ သန္ဓာယ ဒွေဝါရဂ္ဂဟဏံ။ တတ္ထ ဒုတိယံ တတိယဉ္စ ပဝတ္တမာနံ လဒ္ဓာသေဝနံ ဝိယ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန “ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ ပတွာ ဧကံ ဒွေ ဝါရေ အာသေဝနံ လဘိတွာ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂမေဝ ဩတရတီ”တိ ဣဒံ ဒုတိယမောဃဝါရဝသေန ဝုတ္တံ ဘဝေယျ။ သော စ အာရမ္မဏဒုဗ္ဗလတာယ ဧဝ ဟောတီတိ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** နိယမိတော။ ဣဓ ပန တိက္ခာနုပဿနာနုဘာဝေန အကုသလုပ္ပတ္တိယာ အသမ္ဘဝဝသေန အယောနိသောဝ အာဝဇ္ဇနတော အယောနိသော ဝဝတ္ထာနံ သိယာ, န ယောနိသော, တသ္မိံ ပဝတ္တေ မဟာတိ အတိမဟာတိ ဝါ အာရမ္မဏေ ဇဝနံ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျာတိ အယမတ္ထော ဝိစာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗော။

ဧတဿေဝ ဝါ သတိပိ ဒုဝိဓတာပရိကပ္ပနေ သော စ ယဒိ အနုလောမေ ဝေဒနာတ္တိကေ ပဋိစ္စဝါရာဒီသု “အာသေဝနပစ္စယာ န မဂ္ဂေ ဒွေ, န မဂ္ဂပစ္စယာ အာသေဝနေ ဒွေ”တိ စ ဝုတ္တံ သိယာ, (လဗ္ဘေယျ), န စ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ပန ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနမ္ပိ အာသေဝနပစ္စယော သိယာ, ကုသလာကုသလာနမ္ပိ သိယာ။ န ဟိ အာသေဝနပစ္စယံ လဒ္ဓုံ ယုတ္တဿ

အာသေဝနပစ္စယတာပိ ဓမ္မော အာသေဝနပစ္စယော ဟောတီတိ အဝုတ္တော အတ္ထိ, တေဘူမကဝိပါကဓမ္မာ ဟိ ကုသလာကု သလာနံ အာသေဝနပစ္စယဘာဝေ အဝုတ္တော – "ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာသေဝနပစ္စယာ။ အကုသလံ။ပေ။ နာသေဝနပစ္စယာ"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၉၃-၉၄) ဝစနတော ပဋိက္ခိတ္တော စ။ အထာပိ သိယာ အသမာန ဝေဒနာနံ ဝသေနေဝ ဝုတ္တန္တိ စ, ဧဝမပိ ယထာ – "အာဝဇ္ဇနာ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ဝုတ္တံ, ဧဝံ "အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော"တိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ တံ ဇာတိဘေဒာ န ဝုတ္တန္တိ စေ? ဘူမိဘိန္နဿ ကာမာဝစရဿ ရူပါဝစရာဒီနံ အာသေဝနပစ္စယဘာဝေ ဝိယ ဇာတိဘိန္နဿပိ ဘဝေ ယျာတိ ဝတ္တဗ္ဗော ဧဝ သိယာ, အဘိန္နဇာတိကဿ စ ဝသေန ယထာ – "အာဝဇ္ဇနာ သဟေတုကာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပ စ္စယေန ပစ္စယော"တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ "အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော"တိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, န စ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ ဝေဒနာတ္တိကေပိ "အာသေဝနပစ္စယာ န မဂ္ဂေ ဇေ, န မဂ္ဂပစ္စယာ အာသေဝနေ ဇေ"န္တိ ဧဝံ ဂဏနာယ နိဒ္ဒါရိယမာ နာယ တေဘူမကဿ အာသေဝနပစ္စယတ္တဿ အဘာဝ အယံ မောဃတရော ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော ဂဟေတဗ္ဗော။

တေဘူမကံ ပန ဝီထိဝိပါကသန္တတိယာ အာဝဋ္ဋနတော အာဝဇ္ဇနာ, တတော ဝိသဒိသဿ ဇဝနဿ ကရဏ တော မနသိကာရောတိ စ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘေယျ, ဧဝဥ္စ ကတွာ **ပဋ္ဌာနေ** "တေဘူမကံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္ စယေန ပစ္စယော"တိအာဒိ န ဝုတ္တံ, "အာဝဇ္ဇနာ"က္ကစ္စေဝ (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ဝုတ္တံ, တမ္ပိ တေဘူမကတော ပရံ စ တုန္နံ ပဉ္စန္နံ တ ဇဝနာနံ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ ဘဝိတုံ အသက္ကောန္တံ ရူပာဒိ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တမာနံ တေဘူမကံ ဇဝန ဋ္ဌာနေ ဌတွာ ဘဝင်္ဂ ဩတရတိ။ **ဇဝနဋ္ဌာနေ ဌတွာ** တိ စ ဇဝနဿ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနေ ဒွိက္ခတ္တုံ ပဝတ္တိတွာတိ အတ္ထော, န ဇဝနဘာဝေနာတိ။ **အာသေဝနံ လဘိတွာတိ** စေတ္ထ အာသေဝနံ ဝိယ အာသေဝနန္တိ ဝုတ္တောတယမတ္ ထော။ ဝိပ္ဖာရိကတ္တာ စဿ ဒွိက္ခတ္တုံ တ တိက္ခတ္တုံ တ ပဝတ္တိယေဝ စေတ္ထ အာသေဝနသဒိသတာ။ ဝိပ္ဖာရိကတာ ယ ဟိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကတာ စဿ ဝုစ္စတိ။ ဝိပ္ဖာရိကမ္ပိ ဇဝနံ ဝိယ အနေကက္ခတ္တုံ အပ္ပဝတ္တိယာ အသုပ္ပတိဋ္ဌ ဌိတတာယ စ န နိပ္ပရိယာယတော အာသေဝနဘာဝေန ဝတ္တတီတိ န ဣမဿ အာသေဝနတ္တံ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ဖလစိတ္တေသု မဂ္ဂပရိယာယော ဝိယ ပရိယာယဝသေန ဝုတ္တံ။

အယန္တိ "သစေပိ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တော ဇေတရမ္ပိ ရာဂာဒီနံ အနုပ္ပာဒနဝသေန ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္ တော ယောဂာဝစရော။ **ကောဋ္ဌိပ္ပတ္တော** တိ မတ္ထကံ ပတ္တော။ ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘူတတ္တာ ဝိသဒဝိပဿနာ ဉာဏတာယ **တိက္ခဝိပဿကော။ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ** "ဧဝံ မေ ဇဝနံ ဇဝိတ"န္တိ သာရမ္မဏဿ ဇ ဝနဿ ဟုတွာ အဘာဝဝဝတ္ထာပနဿ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝတော, တထာ အာဝဇ္ဇနဝသေန တ တံ အာရမ္မဏံ ဝိဿဇ္ ဇေတွာ တာဝဒေဝ မူလကမ္မဋ္ဌာနဘူတံ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ။ **ဒုတိယဿ ပန ဝသေနာ** တိ "အပရဿ သ ရာဂါဒိဝသေန ဇေတရံ ဇဝနံ ဇဝတီ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ နာတိတိက္ခဝိပဿကဿ ဝသေန "တဿ ဓာတာရ မ္မဏမေဝ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ"တိအာဒိနာ က္လမသိ့ သုတ္တေ အာဂတတ္တာ။ "တမေနံ ဥပဓိပဟာနာယ ပဋိပန္နံ ဥပဓိပဋိ နိဿဂ္ဂါယ ကအာစိ ကရဟာစိ သတိသမ္မောသာ ဥပဓိပဋိသံယုတ္တာ သရသင်္ကပ္ပာ သမုဒာစရန္တိ။ ဒန္ဓော ဥဒာယိ သ တုပ္ပာဒော, အထ ခော နံ ခိပ္ပမေဝ ပဇဟတိ ဝိနောဒေတိ ဗျန္တီကရောတိ အနဘာဝံ ဂမေတီ"တိ **လဋုကိကောပမေ**။ တ သ္သ ဟိ **အဋ္ဌကထာယံ** "သောတာပန္နာဒယော တာဝ ပဇဟန္တု, ပုထုဇ္ဇနော ကထံ ပဇဟတီ"တိ စောဒနံ ပဋ္ဌပေတွာ "အာရဒ္ဓဝိပဿကော ဟိ သတိသမ္မောသေန သဟသာ ကိလေသေ ဥပ္ပန္နေ 'မာဒိသဿ နာမ ဘိက္ခုနော ကိလေသော ဥပ္ပန္နော'တိ သံဝေဂံ ကတွာ ဝီရိယံ ပဂ္ဂယှ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ မဂ္ဂေန ကိလေသေ သမုဂ္ဃာတေတိ, က္လတိ သော ပဇဟတိ နာမာ"တိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ တေန ဝုတ္တံ – "တဿ ဓာတာရမ္မဏမေဝ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီတိအာဒိ နာ က္လမသိ့ သုတ္တေ အာဂတတ္တာ"တိအာဒိ။ **က္လန္ဒိယဘာဝနေ စ** မဇ္ဈိမဿ ဝသေန **အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော** ။

ပရိဂ္ဂဟဝသေနာ တိ ဓာတုပရိဂ္ဂဟဝသေန။ မမ္မဇ္ဇနာဒိဝသေန ပဝတ္တအက္ကောသနာဒိ အနိဋ္ဌံ အာရမ္မဏံ ပတွာ **သောတဒွါရေ ကိလမတိ** ပုဂ္ဂလော, တထာ ဟေထနပဟာရဏာဒိကံ အနိဋ္ဌံ အာရမ္မဏံ ပတွာ **ကာယဒွါရေ ကိလမတိ**။

သမုအာစရန္တီ တိ သဗ္ဗသော ဥဒ္ဓံ အာစရန္တိ။ တယိဒံ အမနာပေဟိ သမုအာစရဏံ နာမ ဟေထနပဟာရဏာဒိဝသေန ဥပ က္ကမနမေဝါတိ အာဟ **"ဥပက္ကမန္တီ"** တိ, ဗာဓန္တီတိ အတ္ထော။ **တထာသဘာဝတေ**တိ ယထာ ဟဏိပ္ပဟာရာဒီဟိ ဃဋ္ဋိတမတ္တော ဝိကာရံ အာပဇ္ဇတိ, တထာသဘာဝတော။ "ဥဘာတောဒဏ္ဍကေန စေပိ, ဘိက္ခဝေ, ကကစေန"တိအာဒိ

နာ (မ. နိ. ၁.၂၃၂) ဩတဒအနံ နာမ အနုညာသာဓရဏံ ဗုဒ္ဓာနံယေဝ အာဝေဏိကန္တိ အာဟ **“ဝုတ္တံ ခော ပနေတံ ဘဂဝ တာတိ အနုသ္သရန္တော်ပိ။ပေ။ ကကစူပမောဝဒံ အနုသ္သရန္တော်ပိ”**တိ ဝုတ္တံ။ တသ္သပိ ပရိယတ္တိဓမ္မဘာဝတော တိ ကေစိ ။ ယံ ပန ကကစောကန္တကေသုပိ မနုသ္သေသု အပ္ပဒုသ္သနံ နိဗ္ဗိကာရံ, တံ သတ္ထုသာသနံ အနုသ္သရန္တော ပိ သမ္မာပဋိပတ္တိလက္ခဏံ ဓမ္မံ အနုသ္သရတိယေဝါတိ ဧဝံ တ တ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဘိက္ခုနော ဂုဏာန္တိ** အရိယဓမ္မာဓိဂမနသိဒ္ဓံ ဂုဏမာဟ။ သော စ သဗ္ဗေသမ္ပိ အရိယာနံ ဂုဏောတိ တံ အနုသ္သရန္တော်ပိ သင်္ဃံ အနုသ္သရ တိ ဧတတိ ဝုတ္တံ။

ဝိပဿနုပေက္ခာ အဓိပ္ပေတာ, တသ္မာ ဥပေက္ခာ ကုသလနိဿိတာ န သဏ္ဌာတီတိ ဝိပဿနာဝသေန သဗ္ဗသ္ မိမ္ပိ သင်္ခာရဂတေ အဇ္ဈုပေက္ခနံ န လဘတီတိ အတ္ထော။ **ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ** တိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဝိယ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု နိဗ္ဗိကာရတာသာမညေန ။ တေနာဟ **“သာ ပနေသာ”**တိအာဒိ။ **ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဋ္ဌာနေ ဌပေတိ** ‘‘လာဘာ ဝတ မေ, သုလဒ္ဓံ ဝတ မေ’’တိအာဒိနာ အတ္တမနတံ အာပဇ္ဇန္တော။

၃၀၃. **အာပေါဂတန္တိ** အာဗန္ဓနဝသေန အာပေါ, တဒေဝ အာပေါသဘာဝံ ဂတတ္တာ အာပေါဂတံ, သဘာဝေနေဝ အာပေါဘာဝံ တ ပတ္တန္တိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန သော အာပေါဘာဝသင်္ခါတော အလ္လယူသဘာဝေ သသမ္ဘာရ ပထဝီသသမ္ဘာရဥဒကာဒိဂတေ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ အာပသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သဗ္ဗအာပေသု ဂတံ အလ္လယူသဘာဝ လက္ခဏ”**န္တိ, ဒ္ရဝဘာဝလက္ခဏန္တိ အတ္ထော။ ‘‘ပကုပ္ပတီ’’တိ ဟာကတိကပကောပံ သန္ဓာယာဟ **“ဩဃဝသေန ဝဟတီ”**တိ။ တေနာဟ **“အယမသ္သ ဟာကတိကော ပကောပေါ”** တိ။ ဣတရံ ပန ဒဿေတုံ **“အာပေါသံဝဋ္ဋကာလေ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဩဂစ္ဆန္တီ** တိ ဧတ္ထ ဩဂမနန္တိ ပရိယာအနံ အဓိပ္ပေတံ, န အဓောဂမနမတ္တန္တိ အာဟ **“ဥ ဒ္ဓနေ။ပေ။ ဟာပုဏန္တီ”**တိ။

၃၀၄. **သဗ္ဗတေဇေသု ဂတန္တိ** ဣန္ဓနာဒိဝသေန အနေကဘေဒေသု သဗ္ဗေသု တေဇောကောဋ္ဌာသေသု ဂတံ ပတ္တ တံ။ ယထာ ပီတိ ဧဝ ပီတိဂတံ, ဧဝံ **တေဇော ဧဝ တေဇောဂတံ,** တေဇနဝသေန ပဝတ္တိမတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ အာပေါဂ တံ, တယောဂတဉ္စ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“ပုရိမေ”**တိအာဒိ။ **ကောဟိကဇရာဒိဘာဝေနာ**တိ ကောဟိကာဒိဇရာဘေဒေန။ **ဥသုမဇာတော**တိ ဥသ္မာဘိဘူတော။ **ဇီရတီ**တိ ဇိဏ္ဏော ဟောတိ။ တေဇောဓာတုဝသေန လဒ္ဓမာနာ ဣမသ္မိံ ကာယေ ဇရာပဝတ္တိ ဟာကဋ္ဌဇရာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဒဿေတုံ **“ဣန္ဒြိယဝေကလ္လတ္တ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝလိပလိတာဒိ ဘာဝ**န္တိ ဝလိတပလိတဘာဝံ, အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ သိထိလဘာဝဉ္စ။ **ကုပ္ပိတေနာ** တိ ခုဘိတေန။ သတကခ္ခတ္တုံ တာပေတ္ တ တာပေတ္တ သီတူဒကေ ပက္ခိပိတ္တ ဥဒ္ဓဋ္ဋသပ္ပိ **သတဓောတသပ္ပိ** တိ ဝဒန္တိ။ သရီရေ ပကတိဥသုမံ အတိက္ကမိ တ္တ ဉဏှဟာဘာဝေ **သန္တာပေ,** သရီရသ္သ ဒဟနဝသေန ပဝတ္တော မဟာအာပေါ **ပရိအာပေါ**တိ အယမေဝ တေသံ ဝိသေသော။ **အသိတန္တိ** သုတ္တံ။ **ခာယိတန္တိ** ခာဒိတံ။ **သာယိတန္တိ** အသ္သာဒိတံ။ **သမ္မာ ပရိဟာကံ ဂစ္ဆတီ** တိ သမဝေ ဟာကိနိယာ ဂဟဏိယာ ဝသေန ဝုတ္တံ။ အသမ္မာပရိဟာကောပိ ဝိသမဟာကိနိယာ ဂဟဏိယာ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ရသာဒိ ဘာဝေနာ**တိ ရသရုဓိရမံသမေဒနှာရုအဋ္ဌိအဋ္ဌိမိဉ္ဇသုက္ကဘာဝေန။ **ဝိဝေကန္တိ** ပုထုဘာဝံ အညမညံ ဝိသဒိသဘာဝံ။ အသိတာဒိဘေဒသ္သ အာဟာရသ္သ ပရိဏာမေ ရသော ဟောတိ, တံ ပဋိစ္စ ရသဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ရသ သ္သ ပရိဏာမေ ‘‘ရုဓိရ’’န္တိအာဒိနာ သဗ္ဗံ နေတဗ္ဗံ။

ဟာရိတန္တန္တိ ဟာရိတမေဝ, အန္တ-သဒ္ဒေန ပဒဝဍ္ဎနံ ကတံ ယထာ ‘‘ဝနန္တံ သုတ္တန္တ’’န္တိ။ **စမ္မနိလ္လေခနံ** စ မ္မံ လိခိတ္တ ဆဍ္ဍိတကသဉ္ဇံ။

၃၀၅. **ဥဂ္ဂါရဟိက္ကာရာဒီ** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဥဒ္ဒေကခီပနာဒိပဝတ္တကတတာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဥစ္စာရပဿာဝါဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပိတ္တသေမ္ဟလသိကာဒိနီဟရဏတတသ္သ စေဝ ဥသုမတတသ္သ စ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယဒိပိ **ကုစ္ဆိ**-သဒ္ဒော ဥဒရပရိယာယော, ကောဋ္ဌ-သဒ္ဒေန ပန အန္တန္တရသ္သ ဝုစ္စမာနတ္တာ တဒဝသိဋ္ဌော ဥဒရပဒေသော ဣဓ ကုစ္ဆိ-သဒ္ဒေန ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“ကုစ္ဆိသယာ တတာတိ အန္တာနံ ဗဟိတတာ”** တိ။ **သမိဉ္ဇနပ သာရဏာဒီနီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အာလောကနဝိလောကနဥဒ္ဓရဏာဒိကာ သဗ္ဗာ ကာယိကကိရိယာ သင်္ဂဟိတာ။ အဝသဝ တိ ဥဒကံ ဧတသ္မာတိ **ဩသ္သဝနံ,** ဆဒနန္တော။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ ဌာနေ။

၃၀၆. နိဿတ္တဘာဝန္တိ အနတ္တကတံ။ ယထာဒဿိတာ ဟိ စတဿော ဓာတုယော အနတ္တနိယံ ကေဝလံ ဓာတုမတ္တာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝါတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။ **ပရိတရိတော**တိ ပရိတရိတဘာဝေန ဌိတော ပရိဝုတော။ တေနာဟ “**ဧတာနီ**”တိအာဒိ, ကဋ္ဌာဒီနိ သန္နိဝေသဝိသေသဝသေန ဌပိတာနီတိ အဓိပ္ပာယော။ အညထာ အကရသမညာယ ဘာဝတော။ တေနာဟ “**ကဋ္ဌာဒီသု ပနာ**” တိအာဒိ။ ယဒတ္ထံ ပါဠိယံ ‘‘သေယျထာပိ, အာဝုသော’’တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ, တမတ္ထံ ပါကဋံ ကတွာ ဒဿေတုံ “**ယထာ ကဋ္ဌာဒီနီ**” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ကာမံ ဟေဋ္ဌာ ‘‘မတ္တဋ္ဌကဿ ကာယဿာ’’တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၀၂) အဝိဘာဂေန ဧကဒေသေန စ ဥပါဒာရူပမ္ပိ ကထိတံ, တထာ ဝေဒနာဒယော ခန္ဓဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟေတွာ န ကထိတာ, တထာ တဏှာပိ သမုဒယသစ္စဘာဝေန။ ဣတရာနိ ပန သစ္စာနိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ န ကထိတာနိ။ တေနေဝါဟ “**ဟေဋ္ဌာ။ပေ။ န ကထိတာနီ**” တိ။ **စက္ခုပသာဒေ နိရုဒ္ဓေ**တိ စက္ခုပသာဒေ ဝိနဋ္ဌေ။ **ဥပဟတေ**တိ ပုဗ္ဗကိမိအာဒီဟိ ဥပဒ္ဒုတေ။ **ပလိဗုဒ္ဓေ**တိ ပုဗ္ဗာဒိဥပ္ပတ္တိယာ ဝိနာ ပဋိစ္ဆာဒိတေ။ **တဇ္ဇော** တိ တဿာနုရူပေ, စက္ခုဝိညာဏုပ္ပတ္တိယာ အနုရူပေတိ အတ္ထော။ စက္ခုဿ ရူပာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇနမနသိကာရော ဟဒယသန္နိဿယောပိ စက္ခုမှိ သတိ ဟောတိ, အသတိ န ဟောတီတိ ကတွာ “**စက္ခုံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇနမနသိကာရော**”တိ ဝုတ္တော။ ဘဝင်္ဂါဝဋ္ဋနံ တဿ ယထာ အာရမ္မဏပစ္စယေ, ဧဝံ ပသာဒပစ္စယေပိ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ “**စက္ခုဉ္စ ရူပေ စ ပဋိစ္စာ**” တိ။ န္တိ စက္ခုဒွါရေ ကိရိယမနောဓာတုစိတ္တံ။ **အညဝိဟိတဿာ**တိ အညာရမ္မဏပသုတဿ။ **တဒနုရူပဿာ** တိ တေသံ စက္ခုရူပတဒာဘောဂါနံ အနုရူပဿ။

စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဒဿေတိ သရူပတော အတ္ထာပတ္တိတော စာတိ အဓိပ္ပာယော။ တပ္ပကာရော ဘူတော, တပ္ပကာရံ တ ပတ္တော **တထာဘူတော,** တဿ, ယထာ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တာဒိသဿ ပစ္စယာကာရသမဝေတဿာတိ အတ္ထော။ **တိသမုဋ္ဌာနရူပ**န္တိ ဥတုကမ္မာဟာရသမုဋ္ဌာနရူပံ။ ဣဒဉ္စ သတိပိ တဒါ ဘဝင်္ဂါဝဋ္ဋနစိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပေ ကေဝလံ စက္ခုဝိညာဏသမုဋ္ဌိတရူပဿ အဘာဝမတ္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတီ** တိ နဂရံ ဝိယ ရဇ္ဇေ ရူပက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟေတဗ္ဗတံ ဂဟေတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ။ ‘‘တထာဘူတဿာ’’တိ ဝုတ္တတ္တာ **ဝေဒနာဒယော စက္ခုဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာဝ, ဝိညာဏမ္ပိ စက္ခုဝိညာဏမေဝ။ သင်္ခါရာတိ စေတနာဝ ဝုတ္တာ** စေတနာပဓာနတ္တာ သင်္ခါရက္ခန္ဓဿာတိ အဓိပ္ပာယော။ တတ္ထ ပန ဖဿဇီဝိတိန္ဒြိယမနသိကာရစိတ္တဋ္ဌိတိယောပိ သင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မာဝ။ **ကေတော သင်္ဂဟော** ‘‘ပဉ္စက္ခန္ဓာ’’တိ ကေတော ဂဏနာ။ **သမာဂမော**တိ ယထာသကံ ပစ္စယဝသေန သမောဓာနံ။ **သမဝါယော**တိ အညမညဿ ပစ္စယဘာဝေန သမဝေတတာယ သမုဒိတဘာဝေါ။

ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မော ပဋိစ္စ သမုပ္ပဇ္ဇတိ ဧတသ္မာတိ **ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော,** ပစ္စယာကာရော။ ပစ္စယဓမ္မေ ပဿန္တောပိ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ပဿတိ, တေ ပဿန္တောပိ ပစ္စယဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝုတ္တံ “**ယော ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ**” န္တိအာဒိ။ **ဆန္ဒကရဏဝသေနာ**တိ တဏှာယနဝသေန။ **အာလယကရဏဝသေနာ**တိ အပေက္ခာကရဏဝသေန။ **အနုနယကရဏဝသေနာ**တိ အနုရဇ္ဇနဝသေန။ **အဇ္ဈောကဟိတွာ** တိ အာရမ္မဏံ အနုပဝိသိတွာ ဝိယ ဂိလိတွာ ဝိယ နိဋ္ဌပေတွာ ဝိယ ဒဠှဂ္ဂဟဏဝသေန။ ဆန္ဒရာဂေ ဝိနယတိ ပဇဟတိ ဧတ္ထာတိ **ဆန္ဒရာဂဝိနယော ဆန္ဒရာဂပဟာနဉ္စ** တိ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ။ **အာဟရိတွာ**တိ ပါဠိယံ သရူပတော အနာဂတမ္ပိ အတ္ထတော အာနေတွာ သင်္ဂဏှနဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။ အာဟရဏဝိဓိံ ပန ဒဿေန္တော “**ယာ ဣမေသူ**”တိအာဒိမာဟ။ **ဣမေသု တီသု ဌာနေသူ**တိ ယထာဝုတ္တေသု သုခဒုက္ခာဒီသု တီသု အဘိသမယဋ္ဌာနေသု။ **ဒိဋ္ဌိ** တိ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ယာထာဝဒဿနံ။ ဧဝံ သင်္ကပ္ပာဒယောပိ ယထာရဟံ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဘာဝနာပဋိဝေဓော**တိ ဘာဝနာဝသေန ပဋိဝေဓော, န အာရမ္မဏကရဏမတ္တေန။ **အယံ မဂ္ဂေါ** တိ အယံ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ပဋိဝိဇ္ဈနဝသေန ပဝတ္တော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ **ဧတ္တာဝတာပီ**တိ ဧဝံ ကေသိမ္ပိ စက္ခုဒွါရေ ဝတ္ထု ပရိဂ္ဂဟမုခေနပိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဿ မတ္ထကံ ပါပနေန **ဗဟုံ** ဝိပုလံ ပရိပုဏ္ဏမေဝ **ဘဂဝတော သာသနံ ကတံ** အနုဋ္ဌိတံ **ဟောတိ**။

ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဒ္ဓမေဝ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ အာဝဇ္ဇနစိတ္တဿ ပစ္စယော ဘဝတီတိ ဝုတ္တံ “**တံ နိရုဒ္ဓမ္ပိ**” တိ။ **မန္ဒထာမဂတမေဝါ**တိ မဟတိယာ နိဒ္ဒာယ အဘိဘူတဿ ဝသေန ဝုတ္တံ, ကပိမိဒ္ဓပရေတဿ ပန ဘဝင်္ဂစိတ္တံ ကဒါစိ အာဝဇ္ဇနဿ ပစ္စယော ဘဝေယျာတိ။ **ဘဝင်္ဂသမယေနေတ** တိ ဘဝင်္ဂဿေဝ ပဝတ္တနသမယေန ပဂုဏဇ္ဈာနပဂုဏကမ္မဋ္ဌာနပဂုဏဂန္ထေသု တေသံ ပဂုဏဘာဝေနေဝ အာဘောဂေန ဝိနာပိ မနသိကာရော ပဝတ္တတိ။ တထာ ဟိ ပဂုဏံ ဂန္ထံ ပဂုဏဘာဝေနေဝ နိရန္တရံ ဝိယ အဇ္ဈယမာနေ အညဝိဟိတတာယ ‘‘ဧတ္တကော ဂန္ထော ဂတော, ဧတ္တကော

အဝသိဌ္ဘော''တိ သလ္လက္ခဏာ န ဟောတိ။ **စတုသမုဋ္ဌာနမ္ပိ** တိ သဗ္ဗံ စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ, န ပုဗ္ဗေ ဝိယ တိသမုဋ္ဌာနမေ တာတိ အဓိပ္ပာယော။ ပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ ဩဠာရိကတ္တာ စ ဖဿ္သစေတနာဝ သင်္ခာရက္ခန္ဓောတိ ဂဟိတာ, န အညေသံ အ ဘာဝာ။ **ကေဒေသမေဝ သမ္မသန္တော** တိ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌံ အတ္ထံ ဟေဋ္ဌာ အနဝသေသတော အနိဒ္ဒိသိတွာ ကေဒေသ မေဝ နိဒ္ဒိသနဝသေန ဒေသနာယ အာမသန္တော။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ** တိ ယထာဥဒ္ဒိဋ္ဌေသု အတ္ထေသု ''အဇ္ဈတ္တိကဉ္စ ေဝ, အာဝုသော, စက္ခု''န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၀၆) ဆဒ္ဒွာရဝသေန နိဒ္ဒိသနဋ္ဌာနေ။ **ဟေဋ္ဌာ ပရိဟီနဒေသန** န္တိ – ''ယံ ဥပာဒာရူပံ စတ္တာရော အရူပိနော ခန္ဓာ ဥပရိ တီဏိ အရိယသစ္စာနီ''တိ နိဒ္ဒေသဝသေန ပရိဟီနံ အတ္ထဇာတံ သဗ္ဗံ။ **တံတံ ဒွာရဝသေနာ**တိ စက္ခုဒ္ဒွာရာဒိကံ တံတံဒွာရဝသေန။ စတုသစ္စဝသေန အာရဒ္ဓာ ဒေသနာ စတုသစ္စေနေဝ ပရိယော သာပိတာတိ အာဟ **''ယထာနုသန္ဓိနာဝ သုတ္တန္တံ နိဋ္ဌပေသီ''** တိ။

မဟာဟတ္ထိပဒောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. မဟာသာရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀၇. နစိရပက္ကန္တေ တိ န စိရံ ပက္ကန္တေ, ပက္ကန္တသ္မိံ သတော န စိရသ္မိံ။ **သလိင်္ဂေနေတ** တိ မုဏ္ဍိ ယကာသာယဂ္ဂဟဏာဒိနာ အတ္တနော ပုရိမလိင်္ဂေနေဝ။ **ဟဋ္ဌိယေက္ကေ ဇာတေ** တိ ဝိပန္နာစာရဒိဋ္ဌိတာယ ပကာသနီယ ကမ္မကရဏတော ပရံ အညတိတ္ထိယသဒိသေ ဝိသုံ ဘူတေ။ **ကုလပုတ္တော** တိ ဇာတိမတ္တေန ကုလပုတ္တော။ **အသမ္ဘိန္န နာယာ**တိ သမ္ဘေဒရဟိတာယ, ဇာတိသင်္ကရဝိရဟိတာယာတိ အတ္ထော။ ဇာတိသီသေန ဣဓ ဇာတိဝတ္ထုကံ ဒုက္ခံ ဝုတ္တ န္တိ အာဟ **''ဩတိဏ္ဏောတိ ယဿ ဇာတိ အန္တော အနုပဝိဋ္ဌာ''** တိ။ ဇာတော ဟိ သတ္တော ဇာတကာလတော ပ ဋ္ဌာယ ဇာတိနိမိတ္တေန ဒုက္ခေန အန္တော အနုပဝိဋ္ဌော ဝိယ ဝိဗာဓီယတိ။ **ဇရာယာ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ စတ္ တာရော ပစ္စယာ လဗ္ဘန္တီတိ လာဘာ, စတုန္နံ ပစ္စယာနံ လဗ္ဘမာနာနံ သုကတဘာဝေ သုဋ္ဌု အဘိသင်္ခတဘာဝေ။ **ဝဏ္ဏဘဏန**န္တိ ဂုဏကိတ္တနံ။ **အပညာတာ**တိ သမ္ပာဝနာဝသေန န ပညာတာ။ လာဘာဒိနိဗ္ဗတ္တိယာဘာဝဒဿနဥ္ဟဟ တံ။ တေနာဟ **''ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တမ္ပိ န လဘန္တိ''** တိ။ **အပ္ပေသက္ခာ** တိ အပ္ပာနုဘာဝာ။ သာ ပန အပ္ပေသက္ခ တာ အဓိပတေယျသမ္ပတ္တိယာ စ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝေန ဟကဋ္ဌာ ဟောတိ။ တတ္ထ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝံ ဒဿေန္တော **''အပ္ပပရိဝါရာ''**တိ အာဟ။

သာရေနပိ ကေစိ အဇာနန္တေန အညာလာဘေန တ အသာရဘူတမ္ပိ ကတ္တဗ္ဗံ ကရောန္တီတိ တတော ဝိသေသနတ္ ထံ ''သာရေန သာရကရဏီယ''န္တိ ဝုတ္တန္တိ တံ ဒဿေန္တော **''အက္ခစက္ကယုဂနင်္ဂလာဒိက''** န္တိ အာဟ။ **ဗ္ရဟ္မ မစရိယဿာ**တိ သိက္ခာတ္တယသင်္ဂဟဿ သာသနဗ္ရဟ္မစရိယဿ။ မဟာရုက္ခဿ မဂ္ဂဖလသာရဿ ဉာဏဒ ဿနဖေဂ္ဂုကဿ သမာဓိတစဿ သီလပပဋိကဿ စဠုလသဘာဝတ သံသပ္ပစာရီတိ စ **စတ္တာရော ပစ္စယာ သာ ခာပလာသံ နာမ။ တေနေတ**တိ လာဘသက္ကာရသိလောကနိဗ္ဗတ္တနေနေဝ။ **သာရော မေ ပတ္တော** တိ ဣမသ္မိံ သာသ နေ အဓိဂန္တဗ္ဗသာရော နာမ ဣမိနာ လာဘာဒိနိဗ္ဗတ္တနေန အနုပ္ပတ္တောတိ တေသာနံ နိဋ္ဌိတကိစ္စံ အာပန္နော။

၃၁၀. ဉာဏဒဿန န္တိ ဉာဏဘူတံ ဒဿနံ ဝိသယဿ သစ္ဆိကရဏဝသေန ပဝတ္တံ အဘိညာဉာဏံ။ **သုခုမံ ရူပ** န္တိ ဒေဝတဒီနံ, အညမ္ပိ တ သုခုမသဘာဝံ ရူပံ။ တေနာဟ **''အန္တမသော။ပေ။ ဝိဟရန္တီ''** တိ, ဒိဗ္ဗစက္ခု ဟိ ဣဓ ဥက္ကဋ္ဌနိ ဒ္ဒေသေန ''ဉာဏဒဿန''န္တိ ဂဟိတံ။

၃၁၁. အသမယဝိမောက္ခံ အာရာဓေတီတိ တွေ အဓိပ္ပေတံ အသမယဝိမောက္ခံ ဟဋ္ဌိယာ ဧဝ ဒဿေတုံ **''ကတ မော အသမယဝိမောက္ခော''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌန္နဥ္ဟိ သမာပတ္တီနသမယောပိ အတ္ထိ အသမယောပိ, မဂ္ဂဝိမောက္ ခေန ပန ဝိမုစ္စနဿ သမယော တ အသမယော တ နတ္ထိ။ ယဿ သဒ္ဓါ ဗလဝတီ, ဝိပဿနာ စ အာရဒ္ဓာ, တဿ ဂစ္ ဆန္တဿ တိဋ္ဌန္တဿ နိသီဒန္တဿ ဘုဉ္ဇန္တဿ စ မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓော နာမ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ, ဣတိ မဂ္ဂဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တဿ သမယော တ အသမယော တ နတ္ထီတိ သော **အသမယဝိမောက္ခော** ။ တေနာဟ **''လောကိယသမာပတ္တိယော ဟီ''** တိအာဒိ။

န ကုပ္ပတိ, န နဿတီတိ **အကုပ္ပာ,** ကဒာစိပိ အပရိဟာနသဘာဝတ။ သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန စေတသော ဝိမုတ္တီတိ **စေတောဝိမုတ္တိ**။ တေနာဟ **''အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တီ''** တိ။ အယမတ္ထော ပယောဇနံ တဿာ

တိ **တေဒတ္ထံ,** သာသနဗ္ရဟ္မစရိယံ, တဿ **သော** ပရမကောဋ္ဌိ။ ယထာရဒ္ဓဿ သာရောပမေန ဖလေန ဒေသနာ နိဋ္ဌာပိတာတိ အာဟ **"ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဒေသနံ နိဋ္ဌပေသီ"** တိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

မဟာသာရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. စူဠသာရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁၂. **ပိင်္ဂလကောစ္ဆောတိ** တိ ပိင်္ဂလသဘာဝေ ပိင်္ဂလစ္ဆဝိကော, ပိင်္ဂလကေ္ခာတိ တ အတ္ထော။ **ပဗ္ဗဇိတသမူဟသင်္ခာတော သင်္ဃော,** န သီလာဒိဂုဏေဟိ သင်္ဂဟိတဗ္ဗဘာဝေန။ သင်္ဃော ဧတေသံ အတ္ထိ ပရိတရဘူတောတိ **သင်္ဃိနော။ သဒ္ဓဝတ**တိ သော ဧဝ ပဗ္ဗဇိတသမူဟသင်္ခာတော။ **အာစာရသိက္ခာပနဝသေနာ**တိ အတ္တနာ ပရိကပ္ပိတအစေလဝတာဒိအာစာရသိက္ခာပနဝသေန။ **ပညာတာ**တိ ယထာသကံ သမာဒိန္နဝတဝသေန စေဝ ဝိညာတလဒ္ဓိဝသေန စ ပညာတာ။ **လဒ္ဓိကရာ** တိ တဿာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပာဒကာ။ **ဗဟုဇနဿာ** တိ ပုထုဇနဿ။ တဿ ပန အာဂမသမ္ပဒာပိ နာမ နတ္ထိ, ကုတော အဓိဂမောတိ ဧကံသတော အန္ဓပုထုဇ္ဇနော ဧတတိ အာဟ **"အဿုတဝတော အန္ဓဗာလပုထုဇ္ဇနဿာ"** တိ။ န ဟိ ဝိညူ အပ္ပသာဒနီယေ ပသီဒန္တိ။ မင်္ဂလေသု ကာတဗ္ဗအသကိစ္စကရော အသော **မင်္ဂလအသော** ။

တန္တာဝုတာန န္တိ တန္တေ ပသာရေတွာ ဝီတာနံ။ **ဂဏ္ဌနကိလေသော** တိ သံသာရေ ဗန္ဓနကိလေသော။ **ဇဝံ တဒိတာယာ**တိ ဇဝံ ပဋိညာတာယ, ဇဝံ ဒိဋ္ဌိတာယ တ။ **နိယ္ယာနိကာ** တိ နိယ္ယာနဂတိသဟာဋ္ဌိဟိရကာ အနုဟရမ္ပဘူတတ္တာ တိ အဓိပ္ပာယော။ နော စေ နိယ္ယာနိကာတိ အာနေတွာ ယောဇနာ။ တေသံ သဗ္ဗညုပဋိညာယ အဘူတတ္တာ တဿာ အဘူတဘာဝဂကထနေန တဿ ဗ္ရာဟ္မဏဿ န ကာစိ အတ္ထသိဒ္ဓီတိ အာဟ **"နေသံ အနိယ္ယာနိကဘာဝကထနေန အတ္ထာဘာဝတော"**တိ။

၃၁၈. နိပ္ပီနလောကာမိသေ လီနော အဇ္ဈာသယော ဧတဿ, န ပန နိဗ္ဗာနေတိ။ **လီနဇ္ဈာသယော။ သာသနံ သိထိလံ ကတွာ ဂဏ္ဍဟာတိ** သိက္ခာယ န တိဗ္ဗကရဝတ္တာ။

၃၂၃. **ဟေဋ္ဌာ** တိ အနန္တရာတီတသုတ္တေ မဟာသာရောပမေ။ **ပဌမဇ္ဈာနာဒိဓမ္မာ ဝိပဿနာပာဒကာ** တိ ဝိပဿနာယ ပဒဋ္ဌာနဘူတာ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ စူဠသာရောပမေ အာဂတာ။ **နိရောဓပာဒကာ**တိ အနာဂါမိနော, အရဟန္တော တ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတုံ သမတ္ထာ။ **တသ္မာ** တိ နိရောဓပာဒကတ္တာ။ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဓမ္မာ ဉာဏဒဿနတော **ဥတ္တရိတရာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

စူဠသာရောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ဩပမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၄. မဟာယမကဝဂ္ဂေါ

၁. စူဠဂေါသိင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂၅. ဉာတီနံ (အ. နိ. ၆.၁၉) နိတသဏ္ဌာနဘူတော ဂါမော ဉာတိကော, သော ဧဝ **နာတိကော**။ သော ကိရ ဂါမော ယေသံ သန္တကော, တေသံ ပုဗ္ဗပုရိသေန အတ္တနော ဉာတီနံ သာဓာရဏဘာဝေန နိဝေသိတော, တေန “နာတိကော”တိ ပညာယိတ္ထ။ အထ ပစ္ဆာ တတ္ထ ဒွီဟိ ဒါယာဒေဟိ ဒွိဓာ ဝိဘဇိတွာ ပရိဘုတ္တော။ တေနာဟ **“ဒွိန္နံ စူဠပိတိ မဟာပိတိပုတ္တာနံ ဒွေ ဂါမာ”**တိ။ ဂိဉ္ဇကာ ဝုစ္စန္တိ ဣဋ္ဌကာ, ဂိဉ္ဇကာဟိယေဝ ကတော အာဝသထော **ဂိဉ္ဇကာဝသထော**။ တသ္မိံ ကိရ ပဒေသေ မတ္တိကာ သက္ခရမရုမ္ဗဝါလိကာဒီဟိ အသမ္မိဿာ အကဌိနာ သဏှာ သုခုမာ, တာယ ကတာနိ ကုလာလဘာဇနာနိပိ သိလာမယာနိ ဝိယ ဒဠှာနိ, တသ္မာ တေ ဥပါသကာ တာယ မတ္တိကာယ ဒီဃပုထုလကဏှ ဣဋ္ဌကာ ကာရေတွာ တာဟိ ဌပေတွာ ဒွါရဗာဟဝါတပါနကဝါဋတုလာယော သေသံ သဗ္ဗံ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေန ဝိနာ ဣဋ္ဌကာဟိ ဧဝ ပါသာဒံ ကာရေသုံ။ တေနာဟ **“ဣဋ္ဌကာဟေဝ”** တိအာဒိ။

ဂေါသိင်္ဂသာလဝနဒါယေန္တိ ဂေါသိင်္ဂသာလဝနန္တိ လဒ္ဓနာမံ ရက္ခိတံ အရညံ။ **ဇေဋ္ဌကရုက္ခဿာ**တိ ဝနပ္ပတိဘူတဿ သာလရုက္ခဿ။ **သာမဂ္ဂိရသ**န္တိ သမဂ္ဂဘာဝါဒိဂုဏံ ဝိဝေကသုခံ။ **ဥပရိပဏ္ဏာသကေ** ဥပက္ကိလေသသုတ္တေ (မ. နိ. ၃.၂၃၇-၂၃၈) ပုထုဇ္ဇနကာလော ကထိတော, **ဣဓ** စူဠဂေါသိင်္ဂသုတ္တေ **ခီဏာသဝကာလော ကထိတော**။ ကတကိစ္စာပိ ဟိ တေ မဟာထေရာ အတ္တနော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ ပရေသံ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇနတ္ထ သမ္ပဿန္တာ ပရမတ္ထ ဝိဝေကံ အနုဗြူဟန္တာ သာမဂ္ဂိရသံ အနုဘဝမာနာ တတ္ထ ဝိဟရန္တိ။ **တဒါ**တိ တသ္မိံ ဥပက္ကိလေသသုတ္တဒေသနာကာလေ။ **တေ**တိ အနုရုဒ္ဓပ္ပမုခာ ကုလပုတ္တာ။ **လဒ္ဓဿာဒါ**တိ ဝိပဿနာယ ဝီထိပဋိပတ္တိယာ အဓိဂတဿာဒါ။ ဝိပဿနာ ဟိ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသံ အာဝဟန္တီ ပဝတ္တမာနာ သာတိသယံ ပီတိသောမနဿံ အာဝဟတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

“ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတိ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄)။

လဒ္ဓပတိဋ္ဌာ မဂ္ဂဖလာဓိဂမနေန။ သတိ ဟိ မဂ္ဂဖလာဓိဂမေ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ ဟောတိ, နော အညထာ။

ကာမံ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာပိ မဟာသာဝကပရိယာပန္နာဝ, အဂ္ဂသာဝကဘာဝေန ပန တေသံ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ **“ဓမ္မသေနာပတိမဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေသု တ”** တိ ဝိသုံ ဂဟဏံ။ သတိပိ ဟိ သာမညယောဂေ ဝိသေသဝန္တော ဝိသုံ ဂယှန္တိ ယထာ “ဗြာဟ္မဏာ အာဂတာ, ဝါသိဋ္ဌောပိ အာဂတော”တိ။ တေသု ပန ဝိသုံ ဂဟိတေသုပိ **“အသီတိမဟာသာဝကေသူ”**တိ **အသီတိ**ဂ္ဂဟဏံ အပ္ပကံ ဦနမဓိကံ ဝါ ဂဏနူပဂံ န ဟောတီတိ။ **အန္တမသော** တိ ဣဒံ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဥပဋ္ဌာကဘာဝေန အာသန္နစာရိတာယ ဝုတ္တံ။ **အနီကာ**တိ ဟတ္ထာနီကာ, ဟတ္ထာနီကတော ဟတ္ထိသမူဟတောတိ အတ္ထော။ ကာဠသီဟော ယေဘုယျေန ယူထစရောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“ယူထာ နိဿဋ္ဌော ကာဠသီဟော ဝိယာ”**တိ။ ကေသရီ ပန ဧကစရောဝ။ **တတစ္ဆိန္နော ဝလာဟကော ဝိယာ** တိ တတစ္ဆိန္နော ပဗ္ဗတကူဋပ္ပမာဏော ဝလာဟကက္ခန္ဓော ဝိယ။ **တေသံ ပဂ္ဂဏှန္တော** တိ ယထာ နာမ ဇိဃစ္ဆိတဿ ဘောဇနေ, ပိပါသိတဿ ပါနီယေ, သီတေန ဖုဋ္ဌဿ ဥဏှေ, ဥဏှေန ဖုဋ္ဌဿ သီတေ, ဒုက္ခိတဿ သုခေ အဘိရုစိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝမေဝံ ဘဂဝတော ကောသမ္ဗကေ ဘိက္ခူ အညမညံ ဝိဝါဒါပန္နေ ဒိသွာ အပရေ သမဂ္ဂဝါသံ ဝသန္တေ အာဝဇ္ဇိတဿ ကမေ တယော ကုလပုတ္တာ အာပါထံ အာဂမိံသု, အထ နေ ပဂ္ဂဏှိတုကာမော ဥပသင်္ကမိ, တေသံ ပဋိပတ္တိအနုက္ကမေန ကောသမ္ဗကာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိနယနူပါယော ဟောတီတိ။ တေနာဟ “တေသံ ပဂ္ဂဏှန္တော”တိ။ ဧတေနေဝ **ပစ္ဆိမဇနတံ အနုကမ္ပန္တော**တိ ဣဒမ္ပိ ကာရဏံ ကေဒေသေန သံဝဏ္ဏိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥက္ကံသိတွာ** တိ ယထာဘူတေဟိ ဂုဏေဟိ သမ္ပဟံသနေန ဝိသေသေတွာ ဝိသိဋ္ဌေ ကတွာ ပသံသာဝသေန စေတံ အာမေဍိတဝစနံ။

တံ အရည်ံ ရက္ခတိ ဝနသာမိနာ အာဏတ္တော။ ရက္ခိတကေပိတံ ဝနသဏ္ဍံ, န မဟာဝနာဒိ ဝိယ အပရိဂ္ဂဟိတံ။ သီလာဒိပ္ပဘေဒာယ အတ္တတ္ထာယ ပဋိပန္နာ **အတ္တကာမာ,** န အပရိစ္စတ္တသိနေဟာတိ အာဟ **“အတ္တနော ဟိတံ ကာမယမာနာ”**တိ။ တေနာဟ **“ယော ဟိ”**တိအာဒိ။ **ဘိန္ဒေယျာ** တိ ဝိနာသေယျ။

ဒုဗ္ဗလမနုဿာ တိ ပညာယ ဒုဗ္ဗလာ အဝိဒ္ဒသုနော မနုဿာ။ **တာနိ**တိ အဘိဇာတိအာဒီသု ဥပ္ပန္နဟဋ္ဌိဟာရိယာနိ။ **စီဝရဂဗ္ဘေန ပဋိစ္ဆာဒေတ္ဝာ** တိ စီဝရသင်္ခာတေ ဩဝရကေ နိဂူဟိတွာ ဝိယ။ န ဟိ စီဝရဟာရုပနမတ္တေန ဗုဒ္ဓါနုဘာ တေ ပဋိစ္ဆန္နော ဟောတိ။ ‘‘မာ သုဓ ကောစိမံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ အညာသိ’’တိ ပန တထာရူပေန ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခာရေန တံ ဆာ ဒေတွာ ဂတော ဘဂဝါ တထာ ဝုတ္တော။ တေနာဟ **“အညာတကဝေသေန အဂမာသိ”**တိ။

အဘိက္ကမထာ တိ ပဒံ အဘိမုခဘာဝေန ဝိမိမုခေန ဝဒတီတိ အာဟ **“ဣတော အာဂစ္ဆထာ”** တိ။ ဗုဒ္ဓါနံ ကာယော နာမ သုဝိသုဒ္ဓဇာတိမဏိ ဝိယ သောဘနော, ကိဉ္စိ မလံ အပနေတဗ္ဗံ နတ္ထိ, ကိမတ္ထံ ဘဂဝါ ဟာဒေ ပက္ခာလေသီတိ အာဟ **“ဗုဒ္ဓါန”**န္တိအာဒိ။

၃၂၆. **အနုရုဒ္ဓါ** တိ တ ဧကသေသနယေန ဝုတ္တံ ဝိရူပေကသေသသ္သပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ, ဧဝဉ္စ ကတွာ ဗဟုဝ စနနိဒ္ဒေသောပိ သမတ္ထိတော ဟောတိ။ **ကစ္စိ ယာပနီယ ခမနီ**တိ သရီရဿ လဟုဌာနတာယ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဣရိယာပ ထော သုခပ္ပဝတ္တိကော။ **ဇီဝိတံ ယာပေထ**တိ ယာပနာလက္ခဏံ ဇီဝိတံ ဣမံ သရီရယန္တံ ယာပေတိ သုခေန ပဝတ္တေတိ။ **ဥဋ္ဌုဂ္ဂယာဂုံ တ ကဋ္ဌစ္ဆုဘိက္ခံ တ** တိ ဣဒံ မကရဝုတ္တိယာ မိဿကဘတ္တေန ယာပနံ ဝတ္တန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ဘိက္ခာစာရဝတ္တံ ပုစ္ဆတီ”** တိ။

အညမညံ သံသန္ဒတီ တိ သတိပိ ဥဘယေသံ ကလာဟနံ ပရမတ္ထတော ဘေဒေ ပစုရဇနေဟိ ဒုဝိညေယျနာနတ္တံ ခီရောဒကသမ္မောဒိတံ အစ္စန္တမေဝ သံသဋ္ဌံ ဝိယ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ တေနာဟ **“ဝိသုံ န ဟောတိ, ဧကတ္တံ ဝိယ ဥပေတီ”**တိ။ ပိယဘာဝဒီပနာနိ စက္ခူနိ **ပိယစက္ခူနိ** ။ ပိယာယတိ, ပိယာယိတဗ္ဗောတိ တ **ပိယော**တိ။ သမင်္ဂတသဿ ယံ ဧကန္တကာရဏံ, တံ ပုစ္ဆန္တော ဘဂဝါ **“ယထာ ကထံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟာတိ **“ကထန္တိ ကာရဏပုစ္ဆာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ယော နေသံ မေတ္တာသဟိတာနံယေဝ ကမ္မာဒီနံ အညမညသ္မိံ ပစ္စုပဋ္ဌာနာကာရော, တံ သန္ဓာယ **“ကထ”**န္တိ ပုစ္ဆာ။ တထာ ဟိ ပရတော ‘‘ဧဝံ ခေါ မယံ, ဘန္တေ’’တိအာဒိနာ ထေရေဟိ ဝိဿဇ္ဇနံ ကထိတံ။

မိတ္တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မေတ္တံ,** ကာယကမ္မံ။ **အာဝီ**တိ ပကာသံ။ **ရဟော**တိ အပ္ပကာသံ။ ယဥ္စဟိ ဥဒ္ဒိဿ မေ တ္တံ ကာယကမ္မံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတိ, တံ တဿ သမ္မုခါ စေ, ပကာသံ ဟောတိ, ပရမ္မုခါ စေ, အပ္ပကာသံ။ တေနာဟ **“အာဝိ စေဝ ရဟော စာတိ သမ္မုခါ စေဝ ပရမ္မုခါ စာ”** တိ။ **ဣတရာနီ**တိ ပရမ္မုခါ ကာယဝစီကမ္မာနိ။ **“တတ္ထာ”** တိ အာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“ယံ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သမ္မဇ္ဇနာဒိဝသေန **ပဋိဇဂ္ဂိတဗ္ဗယုတ္တံ ဌာနံ တ။ တထေဝ**တိ ယထာ သမ္မုခါ ကတေ မေတ္တာကာယကမ္မေ ဝုတ္တံ, တထေဝ ။ ‘‘ကစ္စိ ခမနီယ’’န္တိ ဧဝမာဒိကာ ကထာ **သမ္မောဒနီယကထာ** ။ ယထာ ပရေဟိ သဒ္ဓိံ အတ္တနော ဆိဒ္ဒံ န ဟောတိ, တထာ ပဋိသန္ထာရဝသေန ပဝတ္တာ ကထာ **ပဋိသန္ထာရကထာ** ။ ‘‘အဟော တအာ ထေရေနေ မယှံ ဒိန္နော ဩဝါဒော, ဒိန္နာ အနုသာသနီ’’တိ ဧဝံ ကာလန္တ ရေ သရိတဗ္ဗယုတ္တာ, ဆသာရဏီယပဋိသံယုတ္တာ တ ကထာ **သာရဏီယကထာ**။ သုတ္တပဒံ နိက္ခိပိတွာ တဿ အ တ္ထနိဒ္ဒေသဝသေန သီလာဒိဓမ္မပဋိသံယုတ္တာ ကထာ **ဓမ္မီကထာ** ။ သရေန သုတ္တဿ ဥစ္စာရဏံ **သရဘညံ**။ ပဥှာသ္ သ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ပုစ္ဆနံ **ပဥှာပုစ္ဆနံ** ။ တဿ ယထာပုစ္ဆိတဿအာဒိသနံ **ပဥှာဝိဿဇ္ဇနံ** ။ **ဧဝံ သမန္နာဟရတော** တိ ဧဝံ မနသိကရောတော, ဧဝံ မေတ္တံ ဥပသံဟရတောတိ အတ္ထော။

ဧကတော ကာတုံ န သက္ကာ, တသ္မာ **နာနာ။ ဟိတဋ္ဌေနာ** တိ အတ္တနော ဝိယ အညမညဿ ဟိတဘာဝေန။ **နိရန္တ ရဋ္ဌေနာ**တိ အန္တရာဘာဝေန ဘေဒာဘာဝေန။ **အဝိဂ္ဂဟဋ္ဌေနာ** တိ အဝိရောဓဘာဝေန။ **သမဂ္ဂဋ္ဌေနာ** တိ သဟိတဘာ ဝေန။ **ပရိဘဏ္ဍံ ကတွာ** တိ ဗဟလတနုမတ္တိကာလေပေဟိ လိမ္ပေတွာ။ **စီဝရံ တ ဓောဝန္တိ** တိ အတ္တနော စီဝရံ တ ဓောဝန္တိ။ **ပရိဘဏ္ဍံ တ** တိ အတ္တနော ပဏ္ဏသာလာယ ပရိဘဏ္ဍံ တ ကရောန္တိ။

၃၂၇. **ပဋိဝိရုဒ္ဓါ တေ** တိ ဝတွာပိ ‘‘ယေဘုယျေနာ’’တိ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **တေသံ အပ္ပမာဒလက္ ခဏန္တိ** တေသံ အပ္ပမဇ္ဇနသဘာဝံ။ **ကစ္စိ ပန တေ အနုရုဒ္ဓါ သမဂ္ဂာ** တိ ဝတွာပိ **တေ**တိ နိပါတမတ္တံ, ပစ္စတ္တဝ

စနံ တ, ကစ္စံ တုမှေဟတိ ဝေမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သမုဂ္ဂဟတိ** န္တိ သမုဂ္ဂပုဋ္ဌသဒိသံ ဟတိ။

ပဏ္ဏာသာလာယံ အန္တော ဗဟိ စ သမ္မဇ္ဇနေန သောဓိတင်္ဂဏာတာ **ဝတ္တပဋိပတ္တိ။ ပဋိဝိသမတ္တမေတ** တိ အတ္တနော ယာပနပဋိဝိသမတ္တမေဝ။ **ဩသာပေတ္ဝာတ**တိ ပက္ခိပိတ္ဝာ။ **ပမာဏမေတ**တိ အတ္တနော ယာပနပမာဏမေဝ။ **ဝုတ္တနယေန ဇဟိတ္ဝာတ**တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တနယေန ဇဟိတ္ဝာ။

ဟတ္ထေန ဟတ္ထံ သံသိဗ္ဗန္တာ တိ အတ္တနော ဟတ္ထေန ဣတရဿ ဟတ္ထံ ဒဠှဟဂ္ဂဟဏဝသေန ဗန္ဓန္တာ။ ဝိလင္ဂေတိ ဒေသန္တရံ ဟပေတိ ဧတေနာတိ ဝိလင်္ဃကော, ဟတ္ထော။ ဟတ္ထော ဧဝ ဝိလင်္ဃကော ဟတ္ထဝိလင်္ဃကော, တေန **ဟတ္ထဝိလင်္ဃကေန** ။

တံ အခဏ္ဍံ ကတ္ဝာ တိ တံ တီသုပိ ဒိဝသေသု ဓမ္မဿဝနံ ပဝတ္တနဝသေန အခဏ္ဍိကံ ကတ္ဝာ။ **တေန္တိ** ''ပဉ္စာဟိကံ ခော ပနာ''တိအာဒိဝစနံ။ ပဉ္စမေ ပဉ္စမေ အဟနိ ဘဝတီတိ **ပဉ္စာဟိကံ။ ဘဂဝတာ ပုန္တိတေန** အနုရုဒ္ဓတ္ထေရေန။ **ပမာဒဋ္ဌာနေသုယေဝ** တိ အညေသံ ပမာဒဋ္ဌာနေသုယေဝ။ **''ပမာဒဋ္ဌာနေသုယေဝ''** တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟာကဋ္ဌဟတရံ ကာတုံ **''အညေသဉ္စဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပပဉ္စကရဏဋ္ဌာနာနိ** တိ ကထာပပဉ္စဿ ကရဏဋ္ဌာနာနိ ဝိသ္သဋ္ဌကထာပဝတ္တနေန ကမ္မဋ္ဌာနေ ပမဇ္ဇနဋ္ဌာနာနိ။ တတ္ထာပိ ''မယံ, ဘန္တေ, ကမ္မဋ္ဌာနဝိရုဒ္ဓံ န ပဋိပဇ္ဇာမာ''တိ သိခာပ္ပတ္တံ အတ္တနော အပ္ပမာဒလက္ခဏံ ထေရော ဒဿေတိ။ **တွေ့ကံ ဌာနံ မုဥ္စိတ္ဝာ** တိ ပန ဣဒံ တအ ဝိဟာရသမာပတ္တီနံ ဝဋ္ဍာဘာဝေန ဝုတ္တံ။

၃၂၈. ဈာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ **''အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော''** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အတ္တနော သမ္မာပဋိပန္နတာယ သတ္ထု စိတ္တာရာဓနေတ္ထံ တဿ စ ဝိသေသာဓိဂမဿ သတ္ထု ပစ္စက္ခဘာဝတော ထေရော **''ကိဉ္စဟိ နော သိယာ, ဘန္တေ''**တိ အာဟ။ **ယာဝဒေဝတ**တိ ယတ္တကံ ကာလံ ဧကံ ဒိဝသဘာဂံ တ သကလရတ္တိံ တ ယာဝ သတ္တ တ ဒိဝသေ။

၃၂၉. **သမတိက္ကမာယာ** တိ သမ္မဒေဝ အတိက္ကမနာယ။ သတိ ဟိ ဥပရိ ဝိသေသာဓိဂမေ ဟေဋ္ဌိမဇ္ဈာနံ သမတိက္ကန္တံ နာမ ဟောတိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ စ။ တေနာဟ **''ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိယာ''** တိ။ **ဉာဏဒဿနဝိသေသော** တိ ကာရဏူပစာရေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဝေဒယိတသုခတော**တိ ဝေဒနာသဟိတဇ္ဈာနသုခတော တ ဖလသုခတော တ။ **အဝေဒယိတသုခန္တိ** နိဗ္ဗာနသုခံ ဝိယ ဝေဒနာရဟိတံ သုခံ။ **အဝေဒယိတသုခန္တိ** စ နိဒဿနမတ္တမေတံ, တံ ပန အဖဿံ အသညံ အစေတနန္တိ သဗ္ဗစိတ္တစေတသိကရဟိတမေဝ။ တတော စ သတိပိ ရူပဓမ္မပ္ပဝတ္တိယံ တဿ အစေတနတ္တာ သဗ္ဗသော သင်္ခာရဒုက္ခဝိရဟိတတာယ သန္တတရာ ပဏီတတရာ စ နိရောဓသမာပတ္တီတိ ဝုစ္စတေ။ တေနာဟ **''အဝေဒယိတသုခံ သန္တတရံ ပဏီတတရံ ဟောတီ''**တိ။ တေန ဝုတ္တံ ''ဣမမှာ စာ''တိအာဒိ။

၃၃၀. **သာမဂ္ဂိရသာနိသံသမေဝ နေသံ ဘဂဝာ ကထေသိ** အဇ္ဈာသယာနုကူလတ္တာ တဿ။ **အနုသာဝေတ္ဝာတ**တိ အနုပဂမနဝသေန သမ္မဒေဝ အာရောစေတ္ဝာ။ ''အနုသံသာဝေတ္ဝာ''တိ တ ဟဌော, သော ဧဝတ္တော။ **တတော ပဋိနိဝတ္တိတ္ဝာတ**တိ တေရဟိ ဘဂဝတော ဧကဝိဟာရေ အဇ္ဈာသယောတိ သတ္ထု မနံ ဂဏှန္တာ ''ဣဓေဝ တိဋ္ဌထာ''တိ ဝိဿဇ္ဇိတဋ္ဌာနတော နိဝတ္တိတ္ဝာ ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာဒီနိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဥပသမ္ပဒာ-ဝိသုဒ္ဓိ-ဓုတကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂ-ဈာနဝိမောက္ခ-သမာပတ္တိ-ဉာဏဒဿန-မဂ္ဂဘာဝနာ-ဖလသစ္ဆိကိရိယာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **အဓိဂန္တွာပိ** တိ ပိ-သဒ္ဒေန ယထာဓိဂတာနမ္ပိ။ **အတ္တနော ဂုဏကထာယ အဋ္ဋီယမာနာ** တိ ဘဂဝန္တံ နိဿာယ အဓိဂန္တွာပိ ဓမ္မာဓိကရဏံ သတ္ထုဝိဟောသာဘာဝဒီပနေ ဘဂဝတော ဟာကဋ္ဌဂုဏာနံ ကထာယ အဋ္ဋီယမာနာပီတိ ယောဇနာ။ **ဒေဝတာ**တိ တံတံသမာပတ္တိလာဘိနိယော ဒေဝတာ။ **မုခံ မေ သဇ္ဇ** န္တိ မုခံ မေ ကထနေ သမတ္ထံ, ကထနေ ယောဂ္ဂန္တိ အတ္တော။

၃၃၁. **ဧဝံ အာဂတော**တိ ဧဝံ အာဠှာနာဋ္ဌိယသုတ္တေ အာဂတော။ **ပလိဝေဌေန္တော** တိ စောဒေန္တော။ **မစ္ဆရာယန္တီ** တိ အတ္တနော ဂုဏာနံ ဘဂဝတောပိ အာရောစနံ အသဟမာနာ မစ္ဆရာယန္တီတိ သော စိန္တေတီတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။

ဝဒ တေသံ လာဘာတိ တေသံ ဝဇ္ဇိရာဇူနံ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌဝါသီနဉ္စ မနုဿတ္တံ, ပတိရူပဒေသဝါသာဒိကော, ဘဂဝတော တိဏ္ဏဉ္စ ကုလပုတ္တာနံ ဒဿနဝန္ဒနအနုဓမ္မဿဝနာဒယော လာဘာ။ သုလဒ္ဓာ လာဘာတိ ယောဇနာ။ **ပသန္န**

နစိတ္တံ အနုသ္သရေယျာတိ တံ ကုလဥ္စဟတံ သီလာဒိဂုဏေ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ အနုသ္သရေယျ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ "အနုသ္သရဏမ္ပာဟံ, ဘိက္ခဝေ, တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒါမီ"တိ (ဣတိဝု. ၁၀၄; သံ. နိ. ၅.၁၈၄)။

စူဠဂောသိင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. မဟာဂောသိင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၃၂. **ကောစိဒေဝ**တိ ကောသိင်္ဂသာလဝနသာမန္တတော နိဝိဋ္ဌေသု ယော ကောစိ ကမော ဂေဇရကမော ဘဝိသ္သတိ, တသ္မာ အနိဗဒ္ဓဘာဝတော ဂေဇရကမော န ဂဟိတော, ဝသနဋ္ဌာနမေဝ ပရိဒီပိတံ, တတော ဧဝ အရညနိအနကံ နာမေတံ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ဒေဝလောကေ မနုသ္သလောကေ စ။ **ထိရကာရကေဟီ**တိ သာသနေ ထိရဘာဝကာရကေဟိ။ **သဝနန္တေ ဇာတတ္တာ**တိ စတုသစ္စဂဗ္ဘသ္သ ဓမ္မသ္သဝနသ္သ ပရိယောသာနေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ။ ယထာ ပဋ္ဌဝေဇောဟုသစ္စံ ဣဇ္ဈတိ, တထာ ဓမ္မသ္သ သဝနတော သာဝကာ ။ **သူရိယော ဝိယ** ဘာသုရဂုဏရံသိတာယ မောဟန္ဓကာရဝိဓမနတော။ **စန္ဒော ဝိယ** ရမဏီယမနောဟရသီတလဂုဏတာယ ကိလေသပရိဠာဟဝူပသမတော။ **သာဂရော ဝိယ** ဂမ္ဘီရထိရဝိပုလာနေကဂုဏတာယ ဌိတဓမ္မသဘာဝတော။ ဂုဏမဟန္တတာယ ထေရသ္သ အဘိညာတတာ, ဂုဏမဟန္တတာ စ သုတ္တေသု အာဂတနယေနေဝ ဉာတဗ္ဗာတိ တံ ဝိတ္ထာရတော ဒသ္သေတုံ **"န ကေဝလ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သီဟနာဒသုတ္တ** န္တိ မဇ္ဈိမနိကာယေ အာဂတံ မဟာသီဟနာဒသုတ္တံ (မ. နိ. ၁.၁၄၆)။ **ထေရပဉ္ဟာသုတ္တ** န္တိ သုတ္တနိပာတေ အဋ္ဌကဝဂ္ဂေ အာဂတံ **သာရိပုတ္တသုတ္တံ** (သု. နိ. ၉၆၁-၉၈၁)။ **ထေရသီဟနာဒသုတ္တ** န္တိ ဣမသ္သ စ ထေရသ္သ ဇနပဒစာရိကာယ သတ္တူ သမ္မုခါ **သီဟနာဒသုတ္တံ** ။ **အဘိနိက္ခမန**န္တိ ထေရသ္သေဝ မဟတာ ဉာတိပရိဝဋ္ဋေန မဟတာ စ ဘောဂပရိဝဋ္ဋေန သဟ ဃရာဝါသပရိစ္စာဂေ အဘိနိက္ခမနံ။ သေ နယော ဣတော ပရေသုပိ။ **ယဒိဒ**န္တိ နိပါတော, ယော အယန္တိ အတ္ထော။

မဟာပညေ ဘိက္ခူ ဂဟေတွာ တိ အာယသ္မတော ကိရ သာရိပုတ္တတ္ထေရသ္သ ပရိဝါရဘိက္ခူပိ မဟာပညာ ဧဝ အဟေသုံ။ ဓာတုသော ဟိ သတ္တာ သံသန္ဒန္တိ။ **သယံ ဣဒ္ဓိမာ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပနတ္ထော **ဓာတုသံယုတ္တေန** (သံ. နိ. ၂.၉၉) ဒီပေတဗ္ဗော – ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတေ ဂိလာနသေယျာယ နိသိန္နော ဘဂဝါ အာရက္ခတ္ထာယ ပရိဝါရေတွာ ဝသန္တေသု သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာဒီသု ဧကမေကံ အတ္တနော ပရိသာယ သဒ္ဓိံ စင်္ကမန္တံ ဒေလော ကေတွာ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ – "ပဿထ နော တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, သာရိပုတ္တံ သမ္ဗဟုလေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ စင်္ကမန္တ"န္တိ။ ဧဝံ, ဘန္တေ။ သဗ္ဗေ ခော ဧတေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခူ မဟာပညာ"တိ သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ။

ဝနန္တေ တိ ဥပဝနန္တေ။ **မေဃဝဏ္ဏာယာ** တိ နီလာဘာယ။ သမုဒ္ဒကုစ္ဆိတော ဥဂ္ဂစ္ဆန္တသ္သ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ စက္ကတဋ္ဌပဗ္ဗတမတ္ထကသမီပေ အာဘာဖရဏဝသေန ပဝတ္တိယာ **"ဟာစီနစက္ကတဋ္ဌပဗ္ဗတမတ္ထကေ"**တိ ဝုတ္တံ, န စက္ကတဋ္ဌပဗ္ဗတမတ္ထကေ စန္ဒမဏ္ဍလသ္သ ဝိစရဏတော။ တထာ သတိ လောကန္တရိကနိရယေ သုပိ စန္ဒိမသူရိယာနံ အာဘာ ဖရေယျ။ ဥဗ္ဗေဓဝသေန ဟိ စက္ကတဋ္ဌပဗ္ဗတသ္သ ဝေမဇ္ဈတော စန္ဒိမသူရိယာ ဝိစရန္တိ။ သာလကုသုမပဘာနံ အတိရတ္တတာယ ဝုတ္တံ **"လာခါရသေန သိဉ္စမာနံ ဝိယာ"** တိ။ **ဥပကယမာနာ ဝိယာ**တိ ပယိရုဟာသနဝသေန ဥပေစ္စ ကယမာနာ ဝိယ ။ **ကာယ နု ခော အဇ္ဇ ရတိယာ** တိ အဇ္ဇ စျာနသမာပတ္တိရတိယာ ဧဝ နု ခော, ဥအာဟု ဓမ္မသာကစ္ဆာရတိယာ ဓမ္မဒေသနာရတိယာတိ စိန္တေသိ။

ဒွေဝ စန္ဒမဏ္ဍလာနိ ဝိယ ပရမသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တာယ ကန္တိယာ။ **ဒွေဝ သူရိယမဏ္ဍလာနိ ဝိယ** အတိဝိယ သုဝိသုဒ္ဓသမုဇ္ဇလာယ ဂုဏဝိဘူတိယာ။ **ဒွေဝ ဆဒ္ဒန္တနာဂရာဇာနော ဝိယ** မဟာနုဘာဝတာယ။ **ဒွေဝ သီဟာ ဝိယ** တေဇုသ္သဒတာယ။ **ဒွေဝ ဗျဂ္ဃာ ဝိယ** အနောလီနဝုတ္တိတာယ။ **သဗ္ဗဟာလိဖုလ္လမေတတိ** သဗ္ဗမေဝ သမန္တတော ဝိကသိတံ။

၃၃၃. ကထာ ဥပစရတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ကထာဥပစာရော, သဝနူပစာရော ပဒေသော, တံ **ကထာဥပစာရံ**။ ရမဏီယမေဝ **ရာမဏေယျကံ** ။ **ဥဇ္ဇင်္ဂလေ** တိ လူခပဒေသေ ကဌိနပဒေသေ။ ဒေသေဟိ ဣတာ အပဂတာတိ **ဒေသိနာ** တ-ကာရသ္သ န-ကာရံ ကတွာ။ **ဒိဗ္ဗာ မညေ ဂန္ဓာ** တိ ဒေဝလောကေ ဂန္ဓာ ဝိယ။ ဒိဝိ ဘဝါတိ **ဒိဗ္ဗာ** ။ **ဒွေဝ ထေရာ**တိ သာရိပုတ္တတ္ထေရအာနန္ဒတ္ထေရာ။ အာနန္ဒတ္ထေရော တာဝ မမာယတု အခီဏာသဝဘာဝတော, သာရိပုတ္တတ္ထေရော ကထန္တိ? န ဣဒံ မမာယနံ ဂေဟသ္သိတပေမဝသေန, အထ ခော ဂုဏဘတ္တိဝသေနာတိ နာယံ ဒေသော။

အနုမတိယာ ပုစ္ဆာ **အနုမတိပုစ္ဆာ,** အနုမတိဂ္ဂဟဏတ္ထံ ပုစ္ဆနံ။ တတ္ထ ယသ္မာ အဓမ္မိကမ္ပိ ဝုဒ္ဓသ္သ အနုမတိံ ဂ္ဂဟေတွာ ပဋိက္ခိပိတုံ န လဘတိ, တေန သာ အနုဇာနိတဗ္ဗာဝ ဟောတိ, တသ္မာ သင်္ဃခုဒ္ဒကတော ပဉ္စာယ အနုမတိ ပုစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ **“အနုမတိပုစ္ဆာ နာမေသာ”**တိအာဒိ။ **ခုဒ္ဒကတော ပဉ္စာယာ** တိ ကဏိဋ္ဌတော ပဉ္စာယ။ ပဋိဘာတိ ဉပဋ္ဌာတီတိ ပဋိဘာနံ, ယထာဓိပ္ပေတော အတ္ထော, **တံ ပဋိဘာနံ။ သိခါပ္ပတ္တာ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တာ န ဘဝိသ္သတိ** ပဒေသဉာဏေ ဌိတေဟိ ဘာသိတတ္တာ။ **သိခါပ္ပတ္တာ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တာ ဘဝိသ္သတိ** သဗ္ဗညုတညာဏေန သံသန္ဒိတတ္တာ။ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဉပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပစ္စတ္ထိကာ အဋ္ဋီယန္တိ ဒုက္ခာယန္တိ ဧတေနာတိ **အဋ္ဋော,** ဝိနိစ္ဆိတဗ္ဗတေဟာရော။ **ကမဘောဇကန္တိ** ယသ္မိံ ကမေ သော ဥပ္ပန္နော, တံ ကမဘောဇကံ။ **ဇနပဒဘောဇကန္တိ** ယသ္မိံ ဇနပဒေ သော ဥပ္ပန္နော, တံ ဇနပဒဘောဇကံ။ **မဟာဝိနိစ္ဆယအမစ္စ** န္တိ ယသ္မိံ ရဇ္ဇေ သော ဇနပဒော, တသ္သ ရာဇဓာနိယံ မဟာဝိနိစ္ဆယအမစ္စံ။ **သေနာပတိန္တိ** ယသ္သ ရညော သော အမစ္စော, တသ္သ သေနာပတိံ။ တထာ **ဥပရာဇန္တိ** ။ ဣဒံ ပနေတ္ထ ပကတိစာရိတ္တဝသေန ဝုတ္တံ ဥပမေယျတ္ထာနုရူပတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အပရာပရံ န သဥ္စရတိ** ဝိနိစ္ဆယနာရဟေန ဝိနိစ္ဆိတဘာဝတော။

ပကဏ္ဍာနံ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၄.၂၂) ဉက္ကဏ္ဍာနံ သီလာဒိအတ္ထာနံ ဗောဓနေတော, သဘာဝနိရုတ္တိဝသေန ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ဘာသိတတ္တာ စ ပကဏ္ဍာနံ ဝစနပ္ပဗန္ဓာနံ အာဌိတိ **ဟဋ္ဌိ,** ပရိယတ္တိဓမ္မော။ ပုရိမသ္သ အတ္ထသ္သ ပစ္ဆိမေန အတ္ထေန အနုသန္ဓာနံ **အနုသန္ဓိ။** အတ္ထမုခေန ပန ဟဋ္ဌိပဒေသာနမ္ပိ အနုသန္ဓိ ဟောတိယေဝ, သော စ ပုဗ္ဗာပရာနုသန္ဓိ-ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ-အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိ-ယထာနုသန္ဓိဝသေန စတုဗ္ဗိဓော။ တံတံဒေသနာနံ ပန ပုဗ္ဗာပရသံသန္ဒနံ **ပုဗ္ဗာပရံ** ။ ဟဋ္ဌိဝသေန အနုသန္ဓိဝသေန ပုဗ္ဗာပရဝသေနာတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဥဂ္ဂဟိတ** န္တိ ဗျဥ္ဇနသော အတ္ထသော စ ဥဒ္ဓံ ဥဒ္ဓံ ဂဟိတံ, ပရိယာပုဏနဝသေန စေဝ ပရိပုစ္ဆာဝသေန စ ဟဒယေန ဂဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိသ္သရဏတ္ထိကေဟိ သောတဗ္ဗတော သုတံ, ပရိယတ္တိဓမ္မော, တံ ဓာရေတီတိ **သုတဓရော။** ယော ဟိ သုတဓရော, သုတံ တသ္မိံ ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“သုတသ္သ အာဓာရဘူတော”** တိ။ တေနာဟ **“ယသ္သ ဟီ”** တိအာဒိ။ ကေပဒံ ကေကဒရမ္ပိ အဝိနဋ္ဌံ ဟုတွာ သန္နိစီယတီတိ သန္နိစယော, သုတံ သန္နိစယော ဧတသ္မိန္တိ **သုတသန္နိစယော။ အဇ္ဈောသာယာ**တိ အနုပဝိသိတွာ။ **တိဋ္ဌတီ** တိ န မုသ္သတိ။

ဌိတာ ပဂုဏာတိ ပဂုဏာ တစုဂ္ဂတာ။ **နိစ္စလိတန္တိ** အပရိဝတ္တိတံ။ **သံသန္ဒိတွာ** တိ အညေဟိ သံသန္ဒိတွာ။ **သမနုဂ္ဂာဟိတွာ**တိ ပရိပုစ္ဆာဝသေန အတ္ထံ ဩဂာဟေတွာ။ ပဗန္ဓသ္သ ဝိဗန္ဓာဘာဝတော **ဂင်္ဂါသောတသဒိသံ,** “ဘဝင်္ဂသောတသဒိသ”န္တိ တ ဟဉ္ဇော, အကိတ္တိမံ သုခပ္ပဝတ္တီတိ အတ္ထော။ သုတ္တေကဒေသသ္သ သုတ္တသ္သ စ ဝစသာ ပရိစယော ဣဓ နာဓိပ္ပေတော, ဝဂ္ဂါဒိဝသေန ပန အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“သုတ္တဒသက။ပေ။ သဇ္ဈာယိတာ”** တိ, “ဒသ သုတ္တာနိ ဂတာနိ, ဒသ ဝဂ္ဂဂတာ”တိအာဒိနာ သလ္လက္ခေတွာ တစာယ သဇ္ဈာယိတာတိ အတ္ထော။ မနသာ အနု အနု ပေက္ခိတာ ဘာဂသော နိဇ္ဈာယိတာ စိန္တိတာ **မနသာနုပေက္ခိတာ။ ရူပဂတံ ဝိယ ပညာယတီ** တိ ရူပဂတံ ဝိယ စက္ခုသ္သ ဝိဘူတံ ဟုတွာ ပညာယတိ။ **သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ** တိ နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂုမ္ဗံ ကတွာ သုဋ္ဌု ယာထာဝတော ပဋိဝိဒ္ဓာ။

ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဉာယတိ ဧတေနာတိ **ပဒံ,** တဒေဝ အတ္ထံ ဗျဥ္ဇေတီတိ **ဗျဥ္ဇန** န္တိ အာဟ **“ပဒမေဝ အတ္ထသ္သ ဗျဥ္ဇနတော ပဒဗျဥ္ဇန”**န္တိ။ အက္ခရပာရိပူရိယာ ပဒဗျဥ္ဇနသ္သ ပရိမဏ္ဍလတာ, သာ ပန ဟာရိပူရီ ဇဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ **“ဒသဝိဓဗျဥ္ဇနဗုဒ္ဓိယော အပရိဟာပေတွာ”** တိ။ **အညံ ဥပာရမ္ဘကရ** န္တိ ယထာနိက္ခိတ္တသုတ္တတော အညံ တသ္သ အနနုလောမကံ သုတ္တံ အာဟရတိ။ **တဒတ္ထံ ဩတာရေတီ** တိ တသ္သ အာဟဋသုတ္တသ္သေဝ အတ္ထံ ဝိစာရေတိ။ **တသ္သ ကထာ အပရိမဏ္ဍလာ နာမ ဟောတိ** အတ္ထသ္သ အပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။ ယထာနိက္ခိတ္တသ္သ သုတ္တသ္သ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာဝသေနေဝ သုတ္တန္တရမ္ပိ အာနေန္တော **ဗဟိ ကေပဒမ္ပိ န ဂစ္ဆတိ နာမ။ အမက္ခေန္တော**တိ အဝိနာသေန္တော။ တံ တံ အတ္ထံ သုဋ္ဌု ဝဝတ္ထိတံ ကတွာ ဒသ္သေန္တော **တုလိကာယ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တော ဝိယ။** ဂမ္ဘီရတရမတ္ထံ ဂမေန္တော **ဂမ္ဘီရမာတိကာယ ဥဒကံ ပေသေန္တော ဝိယ။** ဥတ္တာနမာတိကာယ ဟိ မရိယာဒံ ဩတ္ထရိတွာ ဥဒကံ အညထာ ဂစ္ဆေယျ။ ကေံယေဝ ပဒံ အနေကေဟိ ပရိယာယေဟိ ပုနပ္ပုနံ သံဝဏ္ဏေန္တော ပဒံ **ကောဋေန္တော သိန္ဓဝါဇာနီယော ဝိယ** ။ သော ဟိ ဝဂ္ဂိတာယ ဂတိယာ ပဒေ ပဒံ ကောဋေန္တော ဂစ္ဆတိ။ ကထာမဂ္ဂေန **တသ္သ ကထာ ပရိမဏ္ဍလာ နာမ ဟောတိ** ဓမ္မတော အတ္ထတော အနုသန္ဓိတော ပုဗ္ဗာပရတော အာစရိယုဂ္ဂဟတောတိ သဗ္ဗသော ပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။

အနုပ္ပဗန္ဓေဟီ တိ ဝိသ္သဋ္ဌေဟိ အာသဇ္ဇမာနေဟိ။ နာတိသီဃံ နာတိသဏိကံ နိရန္တရံ ကေရသဥ္စ ကတ္ဝာ ပရိ
သာယ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မံ ကထေန္တော ဝိသ္သဋ္ဌာယ ကထာယ ကထေတိ နာမ, န အညထာတိ ဒသ္သေန္တော
“ယော ဘိက္ခု” တိအာဒိမာဟ။ **အရဏိံ မန္ထေန္တော ဝိယ, ဥဏ္ဟာခါဒနီယံ ခါဒန္တော ဝိယာ** တိ သီဃံ သီဃံ ကထနသ္
သ ဥဒာဟရဏံ, **ဂဟိတံ ဂဟိတမေဝ**တိအာဒိ လင်္ဃေတွာ ကထနသ္သ။ ပုရာဏပဏ္ဏန္တရေသု ဟိ ပရိဟတိယမာန
ကောဓာ ကအာစိ ဒိသ္သတိ, ဝေမေကစ္စသ္သ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ကတ္ထစိ န ဒိသ္သတိ။ **ဩဟာယာ**တိ ဌပေတွာ။ **ယောပီ**တိ
အာဒိနာ ကေရူပေန ကထာယ အကထနံ ဒသ္သေတိ။ **ပေတဂ္ဂိ** နိဇ္ဈာမတဏှိကပေတသ္သ မုခတော နိစ္ဆရဏကအဂ္ဂိ။
ဝိတ္ထာယတီ တိ အပ္ပဋိဘာနတမာပဇ္ဇတိ။ ကေနစိ ရောဂေန ဒုက္ခံ ပတ္တော ဝိယ **နိတ္ထုနန္တော။ ကန္ဒန္တော ဝိယာ** တိ
ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တော ဝိယ။ **အပ္ပဗန္ဓာ နာမ ဟောတိ** သုခေန အပ္ပဝတ္တဘာဝတော။ **အာစရိယေဟိ ဒိန္နနယေ ဌိတော**
တိ အာစရိယုဂ္ဂဟံ အမုဥ္စန္တော, ယထာ စ အာစရိယာ တံ တံ သုတ္တံ သံဝဏ္ဏေသုံ, တေနေဝ နယေန သံဝဏ္ဏေန္
တောတိ အတ္ထော။ **အစ္ဆိန္နဓာရံ ကတွာ** တိ “နာတိသီဃံ နာတိသဏိက”န္တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန အဝိစ္ဆိ
န္နံ ကထာပဗန္ဓံ ကတွာ။ **အနုသယသမုဂ္ဃာတာယာ** တိ ဣမိနာ တသ္သာ ကထာယ အရဟတ္တပရိယောသာနတံ ဒသ္
သေတိ ။ **ဝေရူပေနာ**တိ နယိဒံ ကေဝစနံ တတ္တကဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ, အထ ခော လက္ခဏေ ပဝတ္တန္တိ ဒသ္သေန္
တော **“တထာရူပေနေဝ ဘိက္ခုသတေန ဘိက္ခုသဟသ္သေန ဝာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပလ္လင္ကေနာ** တိ ပလ္လင်္ကပဒေသေန, ပ
လ္လင်္ကာသနန္နေနာတိ အတ္ထော။ **ဣမိနာ နယေနာ**တိ တရန္တရသာဓာရဏံ အတ္ထံ အတိဒိသတိ, အသာဓာရဏံ ပန ဝ
က္ခတေတတိ။

၃၃၄. အာရမတိ ဧတေနာတိ **အာရာမော**။

၃၃၅. **ဓုဝသေဝနန္တိ** နိယတသေဝိတံ။ **ဟသာဒပရိဝေဏော**တိ ဟသာဒင်္ဂဏော။ **နာဘိယာ ပတိဋ္ဌိတာန** န္တိ နာဘိယာ
ဘူမိယံ ပတိဋ္ဌိတာနံ။ **အရန္တရာနီ** တိ အရဝိဝရာနိ တံတံအရာနံ ဝေမဇ္ဈဋ္ဌာနာနိ။

၃၃၆. **သမာဒိန္နအရညဓုတင်္ဂေ အာရညိကော,** န အရညတာသမတ္တေန။

၃၃၇. **န ဩသာဒေန္တီ** တိ န အဝသာဒေန္တိ, န အဝသာဒနာပေက္ခာ အညမညံ ပဥ္ဟံ ပုစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။
ပဝတ္တိနီတိ ပဂုဏာ။

၃၃၈. **လောကုတ္တရာ ဝိဟာရသမာပတ္တိ** နာမ ထေရသ္သ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိယော, ပရိယာယတော ပန နိ
ရောဓသမာပတ္တိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

၃၃၉. **သာဓုကာရော အာနန္ဒတ္ထေရသ္သ ဒိန္နော** ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “ယထာ တံ အာနန္ဒော ဝ သမ္မာ ဗျာကရမာ
နော ဗျာကရေယျာ”တိအာဒိ။ **သမ္မာ**တိ သုဋ္ဌု, ယထာအဇ္ဈာသယန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ယေန ဟိ ယံ ယထာစိတ္တံ က
ထိတံ, တံ သမ္မာ ကထိတံ နာမ ဟောတိ။ သမ္ပတ္တဝသေန ဟိ ယထာကာရိ တထာတဒိ သောဘတိ။ တေနာဟ **“အတ္တနော
အနုစ္ဆဝိကမေဝ”**တိအာဒိ။ ဗဟုဿုတော ဘိက္ခု တတ္ထ တတ္ထ သုတ္တေ သီလာဒီနံ အာဂတဋ္ဌာနေ တေသံ သုဝိဒိ
တတ္တာ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနော တာနိ ပရိပူရေတီတိ အာဟ **“သီလသ္သ အာဂတဋ္ဌာနေ”** တိအာဒိ။ မဂ္ဂါဒိပဿ
ဝနာယ **ဝိပဿနာဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ** ပရိဟာကံ ဂမေတွာတိ အတ္ထော။

၃၄၀. “ဧသေဝ နယော”တိ အတိဒေသဝသေန သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **“အာယသ္မာ ဟိ ရေဝ
တော”**တိအာဒိမာဟ။

၃၄၂. **အပရေပိ နာနပ္ပကာရေ ကိလေသေ** တိ အပရေပိ နာနပ္ပကာရေ အဒေသမောဟာဒိကိလေသေ။ **ဓုနိတွာ**တိ ဝိဓ
မေတွာ။

၃၄၃. အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဧဝံ ဗျာကာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ သကလမ္ပိ စက္ခုဝိညာဏဝီထိဂတံ စိတ္တံ
စက္ခုဝိညာဏန္တိ အဂ္ဂဟေတွာ စက္ခုသန္နိဿိတမေဝ ပန ဝိညာဏံ စက္ခုဝိညာဏံ, တဒနန္တရံ သမ္ပဋိစ္ဆနံ, တဒနန္တ
ရံ သန္တီရဏန္တိအာဒိနာ သဏှဟံ သုခုမံ အတိက္ကတ္တရခဏဝန္တံ **စိတ္တန္တရံ** စိတ္တနာနတ္တံ။ ခန္ဓာဒိနဥ္စ နာနတ္တသင်

ဆာတံ **ခန္ဓန္တရာဒိ** ။ ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တထေဝ တတိယံ ဈာနန္တိအာဒိနာ အာရမ္မဏံ အနုက္ကမိတွာ ဈာနဿေဝ ဧကန္တရိကဘာဝေန ဥက္ကမနံ **ဈာနောက္ကန္တိကံ** နာမ။ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ပုန တဒေဝ တေဇောကသိဏေတိအာဒိနာ ဈာနံ အနုက္ကမိတွာ အာရမ္မဏဿေဝ ဧကန္တရိကဘာဝေန ဥက္ကမနံ **အာရမ္မဏောက္ကန္တိကံ** နာမ။ “ပဌမဇ္ဈာနံ ပဉ္စင်္ဂိက”န္တိအာဒိနာ ယာဝ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဒုဝင်္ဂိကန္တိ ဈာနင်္ဂမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာပနံ **အင်္ဂဝဝတ္ထာနံ** ။ “ဣဒံ ပဌဝီကသိဏံ။ပေ.။ ဣဒံ ဩဒါတကသိဏ”န္တိ အာရမ္မဏမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာပနံ **အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနံ** ။ ပဌဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ ဣတရေသမ္ပိ သမာပဇ္ဇနံ **အင်္ဂသင်္ကန္တိ** ။ ပဌဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တဒေဝ အာပေါကသိဏေတိ ဧဝံ သဗ္ဗကသိဏေသု ဧကဿေဝ ဈာနဿ သမာပဇ္ဇနံ **အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ**။ **ဧကတောဝဍ္ဎနံ ဥဘတောဝဍ္ဎန**န္တိ ဣဒံ ခန္ဓာဒိဒေသနာယံ လဗ္ဘတိ။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယေ ဟိ ဝေဒနာက္ခန္ဓံ ဘာဇေန္တော ဘဂဝါ တိကေ ဂဟေတွာ ဒုကေသု ပက္ခိပိ, ဒုကေ ဂဟေတွာ တိကေသု ပက္ခိပိ, ဣဒံ **ဧကတောဝဍ္ဎနံ** ။ တိကေ စ ဒုကေ စ ဥဘတောဝဍ္ဎနနီဟာရေန ကထေသိ, ဣဒံ **ဥဘတောဝဍ္ဎနံ**။ ဧဝံ သေသခန္ဓေသု ဓာတာယတနာဒီသု စ ယထာရဟံ **ဝိဘင်္ဂပ္ပကရဏေ** (ဝိဘ. ၃၂-၃၃; ၁၅၅-၁၅၆, ၁၈၃-၁၈၄) အဘိဓမ္မဘာဇနီယေ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“အာဘိဓမ္မိကဓမ္မကထိကဿေဝ ဟာကဋ္ဌ”**န္တိ။ ခန္ဓာဒီသု သဘာဝဓမ္မေသု တီသု လက္ခဏေသု ပညတ္တိယံ သမယန္တရေသု စ ကောသလ္လာဘာဝတော **အယံ သကတော အယံ ပရတော**တိ န ဇာနာတိ။ တတော ဧဝ **သကတံ။ပေ.။ ဓမ္မန္တရံ ဝိသံဝါဒေတိ** ။ ခန္ဓာဒီသု ပန ကုသလတာယ **အာဘိဓမ္မိကော သကတံ။ပေ.။ န ဝိသံဝါဒေတိ** ။

၃၄၄. **စိတ္တံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ** ပဋိသင်္ခာနဘာဝနာဗလေဟိ ပရိဂ္ဂဏှနသမတ္ထတ္တာ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဗျတိရေကတော အနွယတော စ ဝိဘာဝေတုံ **“ဒုပ္ပညော ဟိ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သဗ္ဗာနဿာ**တိ သဗ္ဗာနိ အဿ။ **ဝိသေဝိတဝိပ္ဖန္ဒိတာနီ**တိ ကိလေသဝိသူကာယိကာနိ စေဝ ဒုစ္စရိတဝိပ္ဖန္ဒိတာနိ စ။ **ဘဉ္ဇိတွာ**တိ မဒ္ဒိတွာ။ **ဗဟီ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနတော ဗဟိ ပုထုတ္တာရမ္မဏေ။

၃၄၅. **ပရိယာယေနာ**တိ ဧတ္ထ **ပရိယာယ**-သဒ္ဒော “အတ္ထိ ခွေသ, ဗြာဟ္မဏ, ပရိယာယော”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၁၁; ပါရာ. ၃-၈) ဝိယ ကာရဏတ္ထောတိ အာဟ **“သောဘနကာရဏံ အတ္ထီ”** တိ။ ယဒိ ဘဂဝါ – “ဣစ္ဆ, သာရိပုတ္တ, ဘိက္ခူ ပဏ္ဍာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော”တိအာဒိနာ အတ္တနော မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကံ သန္ဓာယာဟ, ဧဝံ သန္တေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟေဝ သဒ္ဓိံ ရာမော သောဘေတဗ္ဗော, န အညေဟီတိ အာပန္နန္တိ အာဟ **“အပိစ ပစ္ဆိမံ ဇနတ”**န္တိအာဒိ။ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ ပဋိပတ္တိသာရံ ဧတဿာတိ ပဋိပတ္တိသာရော, တံ **ပဋိပတ္တိသာရံ။ နိပ္ပရိယာယေနေတ**တိ ဧကန္တိ ပရိယာယေန လေသေန ဝိနာ မုချေန နယေနေဝ။ ယော “အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ န ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ ဒဠှံ သမာဒါနံ ကတွာ နိသိန္နော တံ အဓိဂန္တွာဝ ဥဋ္ဌဟတိ။ ဧဝရူပေန ဣဒံ ဂေါသိင်္ဂသာလဝနံ သောဘတိ, သာသနေ သဗ္ဗာရမ္ဘာနံ တဒတ္ထတ္တာတိ အတ္ထော။ အာသဝက္ခယာဝဟံ ပဋိပတ္တိံ အာရဘိတွာ အာသဝက္ခယေနေဝ ဒေသနာယ ပရိယောသာပိတတ္တာ **ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဒေသနံ နိဋ္ဌပေသီ** တိ။

မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. မဟာဂောပါလကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၄၆. **တတ္ထာ** တိ ဂောပါလကသုတ္တေ။ **တိဿော ကထာ** တိ (အ. နိ. ဋီ. ၃.၁၁.၁၇) တိဿော အဋ္ဌကထာ, တိဝိဓာ သုတ္တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထော။ ဧကေကံ ပဒံ နာဠံ မူလံ ဧတိဿာတိ ဧဝံသညိတာ **ဧကနာဠိကာ,** ဧကေကံ ဝါ ပဒံ နာဠံ အတ္ထနိဂ္ဂမနမဂ္ဂေါ ဧတိဿာတိ **ဧကနာဠိကာ**။ တေနာဟ **“ဧကေကပဒဿ အတ္ထကထန”**န္တိ။ စတ္တာရော အံသာ ဘာဂါ အတ္ထသလ္လက္ခဏူပါယာ ဧတိဿာတိ **စတုရဿာ** ။ တေနာဟ **“စတုက္ကံ ဗန္ဓိတွာ ကထန”**န္တိ။ နိယမတော နိသိန္နဿ အာရဒ္ဓဿ ဝတ္တော သံဝတ္တော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **နိသိန္နဝတ္တိကာ,** ယထာရဒ္ဓဿ အတ္ထဿ ဝိသုံ ဝိသုံ ပရိယောသာပိကာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ပဏ္ဍိတံ ဂေါပါလကံ ဒဿေတွာ”**တိအာဒိ။ **ဧကေကပဒဿာ** တိ ပိဏ္ဍတ္ထဒဿနဝသေန ဗဟူနံ ပဒါနံ ဧကဇ္ဈံ အတ္ထံ အကထေတွာ ဧကမေကဿ ပဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။ အယံ သဗ္ဗတ္ထေဝ လဗ္ဘတိ။ **စတုက္ကံ ဗန္ဓိတွာ** တိ ကဏှပက္ခေ ဥပမူပမေယျဒွယံ, တထာ သုက္ကပက္ခေတိ ဣဒံ စတုက္ကံ ယောဇေတွာ။ အယံ ဤဒိသေသု ဧဝ သုတ္တေသု လဗ္ဘတိ။ **ပရိယောသာ**

နဂမနန္တိ ကေစိ တာဝ အာဟု – ''ကဏ္ဍုပဟပက္ခေ ဥပမံ ဒဿေတွာ ဥပမာ စ နာမ ယာဝဒေဝ ဥပမေယျသမ္ပဋိပါဒနတ္ထာတိ ဥပမေယျတ္ထံ အာဟရိတွာ သံကိလေသပက္ခနိဒ္ဒေသော စ ဝေါဒါနပက္ခဝိဘာဝနတ္ထာယာတိ သုက္ကပက္ခမ္ပိ ဥပမူပမေယျဝိဘာဂေန အာဟရိတွာ သုတ္တတ္ထဿ ပရိယောသာပန''န္တိ။ ကဏ္ဍုပဟပက္ခေ ဥပမေယျံ ဒဿေတွာ ပရိယောသာနဂမနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အပရေ ပန ''ကဏ္ဍုပဟပက္ခေ သုက္ကပက္ခေ စ တံတံဥပမူပမေယျတ္ထာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ပရိယောသာပေတွာ တဝ ကထနံ ပရိယောသာနဂမန''န္တိ ဝဒန္တိ။ **အယန္တိ** နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ္တိကာ။ **ဣဏာ**တိ ဣဏမသ္မိံ ကေဟာလကသုတ္တေ။ **သဗ္ဗာစရိယာနံ အာစိဏ္ဏာ** တိ သဗ္ဗေဟိပိ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ အာစရိတာ သံဝဏ္ဏိတာ, တထာ စေဝ ဟဋ္ဌ ပဝတ္တာတိ။

အင်္ဂီယန္တိ အဝယဝဘာဝေန ဉာယန္တီတိ **အင်္ဂါနိ,** ဘာဂါ။ တာနိ ပနေတ္ထ ယသ္မာ သာဝဇ္ဇသဘာဝါနိ, တသ္မာ အာဟ **''အင်္ဂေဟီတိ အကုသလကောဋ္ဌာသေဟီ''** တိ။ **ကာမဏ္ဍလ** န္တိ ကေသမူဟံ။ **ပရိဟရိတုန္တိ** ရက္ခိတုံ။ တံ ပန ပရိဟရဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိစရဏန္တိ အာဟ **''ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိစရိတု''** န္တိ။ **ဝမို** န္တိ ဂုန္နံ ဗဟုဘာဝံ ဗဟုကေရသတော သင်္ခါတံ ပရိတုန္ဒံ။ ''ဇွေဂ္ဂကမိဒ''န္တိ ရူပိယတီတိ **ရူပံ,** ပရိမာနပရိစ္ဆေဒေပိ သရီရရူပမ္ပီတိ အာဟ **''ဂဏနတော တ ဝဏ္ဏတော တ''**တိ။ **န ပရိယေသတိ** ဝိနဋ္ဌဘာဝဿေဝ အဇာနနတော။ **နီလာ**တိ ဇွေ့ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒိအတ္ထော။ တေန သေတသဗလာဒိဝဏ္ဏံ သင်္ဂဏှာတိ။

ခနုသတ္တိသူလာဒီတိ ဇွေ့ ဣဿာသာစရိယာနံ ကဝိသု ကတံ **ခနုလက္ခဏံ** ။ ကုမာရဘတ္တိဂဏာနံ ကဝိသု ကတံ **သတ္တိလက္ခဏံ** ။ ဣဿရဘတ္တိဂဏာနံ ကဝိသု ကတံ **သူလလက္ခဏ** န္တိ ယောဇနာ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ရာမတသုဒေဝ ဂဏာဒီနံ ကဝိသု ကတံ ဖရသုစက္ကာဒိလက္ခဏံ သင်္ဂဏှာတိ။

နီလမက္ခိကာ တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာ, ခုဒ္ဒမက္ခိကာ ဧဝ တ။ သဋ္ဌတိ ရဇတိ တေယာတိ သာဋိကာ, သံဝဒ္ဓာ သာဋိကာ တိ **အာသာဋိကာ**။ တေနာဟ **''ဝမုန္တိ''** တိအာဒိ။

တကေနာတိ တကပတ္တေန။ **စီရကေနာ**တိ ပိလောတိကေန။ **အန္တော ဝဿေ** တိ ဝဿကာလဿ အဗ္ဘန္တရေ။ **နိက္ခမ** န္တိ သုသုမာရာဒိဂ္ဂဟာရဟိတံ။ **ပီတန္တိ** ဟနီယဿ ပီတဘာဝံ။ သီဟဗျဂ္ဃာဒိပရိဿယေန **သာသင်္ကော သပ္ပဋိဘယော**။

ပဉ္စ အဟာနိ ဘူတာနိ တေသန္တိ ပဉ္စာဟိကော, သော ဧဝ တရောတိ **ပဉ္စာဟိကတရော** ။ ဧဝံ **သတ္တာဟိကတရော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **စိဏ္ဏဋ္ဌာန** န္တိ စရိတဋ္ဌာနံ ဂေစရဂ္ဂဟိတဋ္ဌာနံ။

ပိတုဋ္ဌာန န္တိ ပိတရာ ကာတဗ္ဗဋ္ဌာနံ, ပိတရာ ကာတဗ္ဗကရဏန္တိ အတ္ထော။ **ယထာရုစိံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တီ** တိ ဂုန္နံ ရုစိအနုရူပံ ဂေစရဘူမိယံ တ နဒိဟရံ တ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ **ကေဘတ္တ** န္တိ ကပ္ပာသဋ္ဌိကာဒိမိဿံ ဂေဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ ဘတ္တံ, ဘတ္တဂ္ဂဟဏေနေဝ ယာဂုပိ ဂဟိတာ။

၃၄၇. **''ဒ္ဝီဟာကာရေဟီ''**တိ ဝုတ္တံ အာကာရဒွယံ ဒဿေတုံ **''ဂဏနတော တ သမုဋ္ဌာနတော တ''** တိ ဝုတ္တံ။ **ဧဝံ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာ**တိ ''ဥပစယော သန္တတီ''တိ ဇာတိံ ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ ဟဒယဝတ္ထုံ အဂ္ဂဟေတွာ ''ဒသ အာယတနာနိ ပဉ္စဒသ သုခုမရူပာနီ''တိ ဧဝံ ရူပကဏ္ဍဟဋ္ဌိယံ (ဓ. သ. ၆၅၁-၆၅၅) အာဂတာ။ **ပဉ္စဝီသတိ ရူပကောဋ္ဌာသာ** တိ သလက္ခဏတော အညမညသင်္ကရာဘာဝတော ရူပဘာဂါ။ **ရူပကောဋ္ဌာသာ** တိ တ ဝိသုံ ဝိသုံ အပ္ပဝတ္တိတွာ ကလာပဘာဝေ နေဝ ပဝတ္တနတော ရူပကလာပာ။ **ကောဋ္ဌာသာ** တိ စ အံသာ, အဝယဝာတိ အတ္ထော။ **ကောဋ္ဌ** န္တိ တ သရီရံ, တဿ အံသာ ကောသာဒယော ကောဋ္ဌာသာတိ အညေပိ အဝယဝ ကောဋ္ဌာသာ ဝိယ **ကောဋ္ဌာသာ။ သေယျထာပီ** တိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ တတ္ထ **ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ ယထာဝုတ္တံ ရူပံ သလက္ခဏတော ဉာဏေန ပရိဂ္ဂဏှိတွာ။ **အရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ**တိ တံ ရူပံ နိဿာယ အာရမ္မဏဉ္စ ကတွာ ပဝတ္တမာနေ ဝေဒနာဒိကေ စတ္တာရော ခန္ဓေ ''အရူပ''န္တိ ဝဝတ္ထပေတွာ။ **ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ ပုန တတ္ထ ယံ ရုပ္ပနလက္ခဏံ, တံ ရူပံ, တဒညံ အရူပံ, ဥဘယဝိနိမုတ္တံ ကိဉ္စိ နတ္ထိ အတ္တာ တ အတ္တနိယံ တတိ ဧဝံ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ တဒုဘယဉ္စ အဝိဇ္ဇာဒိနာ ပစ္စယေန သပ္ပစ္စယန္တိ **ပစ္စယံ သလ္လက္ခေတွာ** အနိစ္စာဒိလက္ခဏံ **အာရောပေတွာ** ယော ကလာပသမ္မသနာဒိက္ကမေန ကမ္မဋ္ဌာနံ မတ္ထကံ ပာပေတုံ န သက္ကောတိ, သော န ဝမုတီတိ ယောဇနာ။

ဧတ္တကံ ရူပံ ဧကသမုဋ္ဌာနန္တိ စက္ခာယတနံ, သောတဃာနဇိဝှာကာယာယတနံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ပုရိသိန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ အဋ္ဌဝိဓံ ကမ္မဝသေန, ကာယဝိညတ္တိ ဝစီဝိညတ္တီတိ ဣဒံ ဒွယံ စိတ္တဝသေနာတိ ဧတ္တကံ ရူပံ ဧကသမုဋ္ဌာနံ။ သဒ္ဒါယတနမေကံ ဥတုစိတ္တဝသေန **ဒွိသမုဋ္ဌာနံ**။ ရူပဿ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာတိ ဧတ္တကံ ရူပံ ဥတုစိတ္တာဟာရဝသေန **တိသမုဋ္ဌာနံ**။ ရူပဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ အာကာသဓာတု အာပောဓာတု ကဗဠီကာရော အာဟာရောတိ ဧတ္တကံ ရူပံ ဥတုစိတ္တာဟာရကမ္မဝသေန **စတုသမုဋ္ဌာနံ**။ ဥပစယော သန္တတိ ဇရတာ ရူပဿ အနိစ္စတာတိ **ဧတ္တကံ ရူပံ န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာတီတိ န ဇာနာတိ။ သမုဋ္ဌာနတော ရူပံ အဇာနန္တော**တိအာဒီသု ဝတ္တဗ္ဗံ "ဂဏနတော ရူပံ အဇာနန္တော"တိအာဒီသု ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကမ္မလက္ခဏောတိ အတ္တနာ ကတံ ဒုစ္စရိတကမ္မံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ ကမ္မလက္ခဏော, ဗာလော။ ဝုတ္တဉှေတံ – "တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလဿ ဗာလလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? ဒုစ္စိန္တိတစိန္တီ ဟောတိ, ဒုဗ္ဘာသိတဘာသီ, ဒုက္ကဋကမ္မကာရီ။ ဣမာနိ ခော။ပေ။ လက္ခဏာနီ"တိ (အ. နိ. ၃.၂; နေတ္တိ. ၁၁၆)။ အတ္တနာ ကတံ သုစရိတကမ္မံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ **ကမ္မလက္ခဏော,** ပဏ္ဍိတော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ – "တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတဿ ပဏ္ဍိတလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? သုစိန္တိတစိန္တီ ဟောတိ, သုဘာသိတဘာသီ, သုကတကမ္မကာရီ။ ဣမာနိ ခော။ပေ။ ပဏ္ဍိတလက္ခဏာနီ"တိ (မ. နိ. ၃.၂၅၃; အ. နိ. ၃.၃; နေတ္တိ. ၁၁၆)။ တေနာဟ **"ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ ပဏ္ဍိတဗာလလက္ခဏ"**န္တိ။ **ဗာလေ ဝဇ္ဇေတွာ ပဏ္ဍိတေ န သေဝတီ**တိ ယံ ဗာလပုဂ္ဂလေ ဝဇ္ဇေတွာ ပဏ္ဍိတသေဝနံ အတ္ထကာမေန ကာတဗ္ဗံ, တံ န ကရောတိ။ တထာဘူတဿ အယမာဒီနဝေါတိ ဒဿေတုံ ပုန **"ဗာလေ ဝဇ္ဇေတွာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယံ ဘဂဝတာ "ဣဒံ တေ ကပ္ပတီ"တိ အနုညာတံ, တဒနုလောမဉ္စ, တံ **ကပ္ပိယံ**။ ယံ "ဣဒံ တေ န ကပ္ပတီ"တိ ပဋိက္ခိတ္တံ, တဒနုလောမဉ္စ, တံ **အကပ္ပိယံ**။ ယံ ကောသလ္လသမ္ဘူတံ, တံ **ကုသလံ,** တပ္ပဋိပက္ခံ **အကုသလံ**။ တဒေဝ **သာဝဇ္ဇံ,** ကုသလံ **အနဝဇ္ဇံ**။ အာပတ္တိတော အာဒိတော ဒွေဝ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ **ဂရုကံ,** တဒညံ **လဟုကံ**။ ဓမ္မတော မဟာသာဝဇ္ဇံ **ဂရုကံ,** အပ္ပသာဝဇ္ဇံ **လဟုကံ**။ သပ္ပဋိကာရံ **သတေကိစ္ဆံ,** အပ္ပဋိကာရံ **အတေကိစ္ဆံ**။ ဓမ္မတာနုဂတံ **ကာရဏံ,** ဣတရံ **အကာရဏံ**။ **တံ အဇာနန္တော**တိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ ဂရုကလဟုကံ သတေကိစ္ဆာတေကိစ္ဆံ အဇာနန္တော သုဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ သီလံ ရက္ခိတုံ န သက္ကောတိ, ကုသလာကုသလံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ကာရဏာကာရဏံ အဇာနန္တော ခန္ဓာဒီသု အကုသလတာယ ရူပာရူပပရိဂ္ဂဟမ္ပိ ကာတုံ န သက္ကောတိ, ကုတော တဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝဍ္ဎနာ။ တေနာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝဍ္ဎေတုံ န သက္ကောတီ"**တိ။

ဝဏသဒိသေ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဟေတုတော မိစ္ဆာဝိတက္ကာ အာသာဋိကာ ဝိယာတိ **အာသာဋိကာ**တိ အာဟ **"အကုသလဝိတက္ကံ အာသာဋိကံ အဟာရေတွာ"**တိ။

"ဂဏ္ဍောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စန္နေတံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ အဓိဝစန"န္တိ ဝစနတော (အ. နိ. ၈.၅၆) ဆဟိ ဝဏမုခေဟိ ဝိဿန္ဒမာနယူသော ဂဏ္ဍော ဝိယ ပိလောတိကခဏ္ဍေန ဆဟိ ဒွါရေဟိ ဝိဿန္ဒမာနကိလေသာသုစိ အတ္တဘာဝဝဏော သတိသံဝရေန ပိဒဟိတဗ္ဗော, အယံ ပန ဧဝံ န ကရောတီတိ အာဟ **"ယထာ သော ဂေါပါလကော ဝဏံ န ပဋိစ္ဆာဒေတိ, ဧဝံ သံဝရံ န သမ္ပာဒေတီ"**တိ။

ယထာ ဓူမော ဣန္ဓနံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သဏှော သုခုမော တံ တံ ဝိဝရံ အနုပဝိဿ ဗျာပေန္တော သတ္တာနံ ဍံသမကသာဒိပရိဿယံ ဝိနောဒေတိ, အဂ္ဂိဇာလသမုဋ္ဌာနဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဟောတိ, ဧဝံ ဓမ္မဒေသနာဉာဏဿ ဣန္ဓနဘူတံ ရူပါရူပဓမ္မဇာတံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သဏှာ သုခုမာ တံ တံ ခန္ဓန္တရံ အာယတနန္တရဉ္စ အနုပဝိဿ ဗျာပေတိ, သတ္တာနံ မိစ္ဆာဝိတက္ကာဒိပရိဿယံ ဝိနောဒေတိ, ဉာဏဂ္ဂိဇာလသမုဋ္ဌာနဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ ဓူမော ဝိယာတိ **ဓူမော**တိ အာဟ **"ဂေါပါလကော ဓူမံ ဝိယ ဓမ္မဒေသနာဓူမံ န ကရောတီ"**တိ။ အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂန္တွာ နိသိန္နဿ ကာတဗ္ဗာ တဒနုစ္ဆဝိကာ ဓမ္မကထာ **ဥပနိသိန္နကထာ**။ ကတဿ အနာဒိပုညဿ အနုမောဒနကထာ **အနုမောဒနာ**။ **တတော**တိ ဓမ္မကထာဒီနံ အကရဏတော။ **"ဗဟုဿုတော ဂုဏဝါ"**တိ န ဇာနန္တီတိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု အတ္တနော ဇာနာပနတ္ထံ ဓမ္မကထာဒိ န ကာတဗ္ဗမေဝါတိ? သစ္စံ, န ကာတဗ္ဗမေဝ, သုဒ္ဓါသယေန ပန ဓမ္မေ ကထိတေ တဿ ဂုဏဇာနနံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

"နာဘာသမာနံ ဇာနန္တိ၊ မိဿံ ဗာလေဟိ ပဏ္ဍိတံ။

ဘာသယေ ဓောတယေ ဓမ္မံ၊ ပဂ္ဂဏ္ဟေ ကာလိနံ ဓဇ”န္တိ။ (သံ. နိ. ၂.၂၄၁)။

တရန္တိ ဧတ္တာတိ **တိတ္ထံ,** နဒီတဠာကာဒီနံ နဟာနာဒိအတ္ထံ ဩတရဏဌာနံ။ ယထာ ပန တံ ဥဒကေန ဩတိဏ္ဏသတ္တာနံ သရီရမလံ ပဝါဟေတိ, ပရိဿမံ ဝိနောဒေတိ, ဝိသုဒ္ဓိံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဧဝံ ဗဟုဿုတော အတ္တနော သမီပံ ဩတိဏ္ဏသတ္တာနံ ဓမ္မုဒကေန စိတ္တမလံ ပဝါဟေန္တိ, ပရိဿမံ ဝိနောဒေန္တိ, ဝိသုဒ္ဓိံ ဥပ္ပာဒေန္တိ, တသ္မာ တေ တိတ္ထံ ဝိယာတိ **တိတ္ထံ** ။ တေနာဟ **“တိတ္ထဘူတေ ဗဟုဿုတဘိက္ခူ”** တိ။ **ဗုဒ္ဓေန ကထံ ရောပေတဗ္ဗ** န္တိ, ဘန္တေ, ဣဒံ ဗုဒ္ဓေန အယံ သဒ္ဒော ကထံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ရောပေတဗ္ဗော, ကေန ပကာရေန ဣမဿ အတ္ထဿ တစကော ဇာတော။ “နိရူပေတဗ္ဗ”န္တိ တ ဟဒ္ဓော, နိရူပေတဗ္ဗံ အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ ကထမေတ္တ နိရုဠှာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣမဿ ဘာသိတဿ ကော အတ္ထော** တိ သဒ္ဒတ္တံ ပုစ္ဆတိ။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ** တိ ဣမသ္မိံ ဟဋ္ဌိပဒေသေ။ **ဟဋ္ဌိ ကိံ ဝဒေတီ**တိ ဘာဝတ္ထံ ပုစ္ဆတိ။ **အတ္တော ကိံ ဒီပေတီ** တိ ဘာဝတ္ထံ တ သင်္ကေတတ္ထံ တ။ **န ပရိပုစ္ဆတီ** တိ ဝိမတိစ္ဆေဒနပုစ္ဆာဝသေန သဗ္ဗသော ပုစ္ဆံ န ကရောတိ။ **န ပရိပဉ္ဟတီ**တိ ပရိ ပရိ အတ္တနော ဉာတုံ ဣစ္ဆံ န အာစိက္ခတိ န ဝိဘာဝေတိ။ တေနာဟ **“န ဇာနာပေတီ”**တိ။ **တေ**တိ ဗဟုဿုတဘိက္ခူ။ **ဝိဝရဏံ** နာမ အတ္ထဿ ဝိဘဇိတ္ဝာ ကထနန္တိ အာဟ **“ဘာဇေတွာ န ဒဿေန္တိ”** တိ။ **အနုတ္တာနီကတ** န္တိ ဉာဏေန အပာကဋီကတံ ဂုယှံ ပဋိစ္ဆန္နံ။ **န ဥတ္တာနီကရောန္တီ**တိ သိနေရုမူလကံ တလိကံ ဥဒ္ဓရန္တော ဝိယ ပထဝီသန္ဓာရောဒကံ ဝိဝရိတ္ဝာ ဒဿေန္တော ဝိယ စ ဥတ္တာနံ န ကရောန္တိ။ ဧဝံ ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ဗဟုဿုတာ “တိတ္ထ”န္တိ ဝုတ္တာ ပရိယာယတော, ဣဒါနိ တမေဝ ဓမ္မံ နိပ္ပရိယာယတော တိတ္ထန္တိ ဒဿေတုံ **“ယထာ စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မော ဟိ တရန္တိ ဧတေန နိဗ္ဗာနံ နာမ တဠာကန္တိ **“တိတ္ထ”** န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ ဘဂဝတ သုမေဓဘူတော –

“ဧဝံ ကိလေသမလဓောဝံ၊ ဝိဇ္ဇန္တေ အမတန္တဠေ။
န ဂဝေသတိ တံ တဠာကံ၊ န ဒေါသော အမတန္တဠေ”တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၁၄)။

ဓမ္မဿေဝ နိဗ္ဗာနဿောတရဏတိတ္ထဘူတဿ ဩတရဏပကာရံ အဇာနန္တော **“ဓမ္မတိတ္ထံ န ဇာနာတီ”**တိ ဝုတ္တော။

ပီတာပီတန္တိ ကေဂဏော ပီတံ အပီတဥ္စ ဂေရူပံ န ဇာနာတိ န ဝိန္ဒတိ။ အဝိန္ဒန္တော ဟိ န လဘတီတိ ဝုတ္တော။ **“အာနိသံသံ န ဝိန္ဒတီ”** တိ ဝတွာ တဿ အဝိန္ဒနာကာရံ ဒဿေန္တော **“ဓမ္မဿဝနဂ္ဂံ ဂန္တွာ”** တိအာဒိမာဟ။

အယံ လောကုတ္တရော တိ ပဒံ သန္ဓာယာဟ **“အရိယ”**န္တိ။ ပစ္စာသတ္တိဉာယေန အနန္တရဝိဓိပ္ပဋိသေဓော တ, အရိယ-သဒ္ဒော တ နိဒ္ဒေသပရိယာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဋ္ဌင်္ဂိက** န္တိ စ ဝိသုံ ဧကေဇ္ဇဥ္စ အဋ္ဌင်္ဂိကံ ဥပဟာအယ ဂဟေတဗ္ဗံ, အဋ္ဌင်္ဂတာ ဗာဟုလ္လတော စ။ ဧဝဥ္စ ကတွာ သတ္တင်္ဂဿပိ အရိယမဂ္ဂဿ သင်္ဂဟော သိဒ္ဓော ဟောတိ။

စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ တိအာဒီသု အဝိသေသေန သတိပဋ္ဌာနာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မာရမ္မဏာ သတိပဋ္ဌာနာ လောကိယာ, တတ္ထ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနဝသေန ပဝတ္တာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ လောကုတ္တရာတိ ဧဝံ **ဣမေ လောကိယာ, ဣမေ လောကုတ္တရာတိ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ**။

အနဝသေသံ ဒုဟတီတိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တံ အဇာနန္တော ကိဿိဥ္စိ အာယကေ သဒ္ဓာဟာနိယာ ကိဿိဥ္စိ ပစ္စယဟာနိယာ အနဝသေသံ ဒုဟတိ။ တစာယ အဘိဟာရော **တစာဘိဟာရော**။ ပစ္စယာနံ အဘိဟာရော **ပစ္စယာဘိဟာရော**။

ဣမေ အမှေဟသု ဂရုစိတ္တီကာရံ န ကရောန္တီ တိ ဣမိနာ နဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဓမ္မသမ္ပဋိပတ္တိယာ အဘာဝံ ဒဿေတိ အာစရိယုပဇ္ဈာယေသု ပိတုပေမဿ အနုပဋ္ဌာပနတော။ တေန စ သိက္ခာကာရဝတာဘာဝဒီပနေန သင်္ဂဟဿ အဘာဇနဘာဝံ, တေန ထေရာနံ တေသု အနုဂ္ဂဟာဘာဝံ။ န ဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သာသနေ ထိရဘာဝပ္ပတ္တာ အနနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ သဗ္ရဟ္မစာရီ အနုဂ္ဂဏှန္တိ, နိရတ္ထကံ တ အနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တိ။ တေနာဟ **“နဝကေ ဘိက္ခူ”** တိ။ **ဓမ္မကထာဗန္ဓ**န္တိ ပဝေဏိအာဂတံ ပကိဏ္ဏကဓမ္မကထာမဂ္ဂံ။ သစ္စသတ္တပဋိသန္ဓိပစ္စယာကာရပဋိသံယုတ္တံ သုညတာဒီပနံ ဂုယှဟဂန္ထံ။ **ဝုတ္တဝိပလ္လာသဝသေနာ** တိ “န ရူပညူ”တိအာဒီသု ဝုတ္တဿ ပဋိသေဓဿ ပဋိက္ခေပဝသေန အဂ္ဂဟဏဝသေန။ **ယောဇေတွာ**တိ “ရူပညူ ဟောတီတိ ဂဏနာတော တ ဝဏ္ဏတော တ ရူပံ ဇာနာတီ”တိအာဒိနာ, “တဿ

ကောဂဏောပိ န ပရိဟာယတိ, ပဥ္စကေရသပရိဘောဂတောပိ န ပရိဗာဟိရော ဟောတီ''တိအာဒိနာ စ အတ္ထံ ယောဇေတ္တ။ **ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ပဒေသေ ယထာရဟံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

မဟာဂောပါလကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. စူဠဂေါပါလကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅၀. စေလုက္ကာဟိ တိ စေလမယာဟိ ဥက္ကာဟိ။ ဥက္ကာဘူတာနိ စေလာနိ ဧတ္ထာတိ **ဥက္ကစေလာ,** နဂရံ။ **သဗ္ဗာ ဂင်္ဂါ ဟာကဍ္ဍာ ဟုတွာ ပညာယတီ**တိ ပကတိစက္ခုဿ ဟာကဍ္ဍာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌာတိ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ပန သမန္တစက္ခုဿ တ ယတ္ထ ကတ္ထစိ နိသိန္နဿပိ ဘဂဝတော ဟာကဍ္ဍာ ဟုတွာ ပညာယတေဝ။ **သောတ္ထိံ** တိ အနုပဒ္ဒဝေ။ ဝမိတိ အပရိဟာနိ။ **အာရောဂျ** န္တိ အရောဂတာ အာဗာဓာဘာဝေ။

မဂဓာ ဇနပဒေ နိတသော ဧတဿာတိ မာဂဓော, မာဂဓောဝ **မာဂဓိကော**။ ပညာယ နာမ ဒုဗ္ဗလဘာဝေ နတ္ထိ ဧကန္တ တာနဝဇ္ဇတာယ, တသ္မာ **ဒု-**သဒ္ဒော အဘာဝတစီ ''ဒုဿီလော''တိအာဒီသု ဝိယ, **ဇာတိ-**သဒ္ဒော စ သဘာဝတ္တောတိ အာဟ **''နိပ္ပညသဘာဝေ''** တိ။ -သဒ္ဒော အာရမ္ဘတ္တောတိ အာဟ **''ပတာရေဿီတိ တာရေတုံ အာရဘိ''**တိ ပရတီရံ ကဝိနံ အပ္ပတ္တတ္တာ။ **သုဝိဒေဟာန**န္တိ သုန္ဒရဝိဒေဟာနံ။ ဝိဒေဟရဋ္ဌံ ကိရ ဘူမိဘာဂဒဿနသမ္ပတ္တိယာ စ ဝနရာမ ဏေယျကာဒိနာ စ သုန္ဒရံ။ **အာမဏ္ဍလိကံ ကရိတွာ** တိ အာဝတ္တေ ပတိတာ ဧမဏ္ဍလာကာရေန ပရိဗ္ဘမိတွာ။ ကတိပယာပိ ကဝိယော အသေသေတွာ နဒီသောတေန ဝူဠှတ္တာ ဝုတ္တံ **''အဝမိံ ဝိနာသံ ဟာပုဏိံသူ''** တိ။ ကတိပယာ သုပိ ဟိ အဝသိဋ္ဌာသု ကဝီသု အနုက္ကမေနပိ သိယာ ဂေါဂဏဿ ဝမိတိ။ **ဝိဿမဋ္ဌာန** န္တိ ပရိဿမဝိနောဒနဋ္ဌာနံ။ **တိတ္ထာ ဘဋ္ဌာ** တိ ဂဟေတုံ အသမတ္ထတာယ တိတ္ထံ အပ္ပတ္တာ။ **အရောဂေ နာမ နာဟောသီ**တိ လောမမတ္တမ္ပိ အသေသေတွာ သဗ္ဗာ ကဝိယော နဒီသောတေ ဝိနဋ္ဌာတိ အတ္ထော။

ယေသု ခန္ဓာယတနဓာတူသု ဣဓ လောကသမညာ, တေ အဇာနန္တာ ''အကုသလာ ဣမဿ လောကဿာ''တိ ဝုတ္တာတိ အာဟ **''ဣဓလောကေ ခန္ဓဓာတာယတနေသု အကုသလာ အဆေကာ''** တိ။ အယမေဝ နယော ''အကုသလာ ပရဿ လောကဿာ''တိ ဧတ္ထာပီတိ အာဟ **''ပရလောကေပိ ဧသေဝ နယော''**တိ။ မာရဿ ဧတ္ထ မီယတီတိ **မာရဓေယျံ။ မာရော**တိ စေတ္ထ ကိလေသမာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခန္ဓာဘိသင်္ခါရာ ဟိ တဿ ပဝတ္တနဘာဝေန ဂဟိတာ, မစ္စုမာ ရော ဝိသုံ ဂဟိတော ဧဝ, ကိလေသမာရဝသေနေဝ စ ဒေဝပုတ္တမာရဿ ကာမဘဝေ အာဓိပစ္စန္တိ။ **တေသ**န္တိ ယေ ဣဓလောကာဒီသု အဆေကာ, တေသံ။ တေ ပန ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဒဿေန္တော အာဟ **''ဣမိနာ ဆ သတ္ထာရော ဒဿိတာ''**တိ။

၃၅၁. ဗလဝဂါဝေတိ ဗလဝန္တေ ဂေါရူပေ။ တေ ပန ဒမ္မတံ ဥပဂတဂေါဏာ စေဝ ဓေနုယော စာတိ အာဟ **''ဒန္တဂေါဏေ စေဝ ဓေနုယော စာ''**တိ ။ **အဝိဇာတဂါဝေ**တိ န ဝိဇာတဂါဝိယော။ **ဝစ္ဆကေ** တိ ခုဒ္ဒကဝစ္ဆေ။ အပ္ပတ္ထော ဟိ အယံ က-သဒ္ဒော။ တေနာဟ **''တရုဏဝစ္ဆကေ''** တိ။ **ကိသာဗလကေ**တိ ဒုဗ္ဗလေ။

၃၅၂. မာရဿ တဏှာသောတံ ဆေတွာ တိ ခန္ဓမာရသမ္ဗန္ဓိတဏှာသင်္ခာတံ သောတံ သမုစ္ဆိန္ဒိတွာ။ **တယော ကောဋ္ဌာသေ ခေပေတွာ ဌိတာ** တိ အနာဂါမိနော သန္ဓာယာဟ။ **သဗ္ဗတရေသူ** တိ သကဒါဂါမိသောတာပန္န အဋ္ဌမကတရေသု။ တတ္ထ ပန ယထာက္ကမံ စတုမဂ္ဂဝဇ္ဈာနံ ကိလေသာနံ ဒွေဝ ကောဋ္ဌာသေ ခေပေတွာ ဌိတာ, ဧကံ ကောဋ္ဌာသံ ခေပေတွာ ဌိတာ, ပဋ္ဌမံ ကောဋ္ဌာသံ ခေပေန္တောတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဓမ္မံ အနုဿရန္တိ, ဓမ္မဿ ဝါ အနုသ္ သရဏသီလာတိ **ဓမ္မာနုသာရိနော။ ဓမ္မော** တိ စေတ္ထ ပညာ အဓိပ္ပေတာ။ သဒ္ဓံ အနုဿရန္တိ, သဒ္ဓါယ ဝါ အနုသ္ သရဏသီလာတိ **သဒ္ဓါနုသာရိနော** ။

ဇာနတာတိ ဧတ္ထ ဇာနနကိရိယာဝိသယဿ အဝိသေသိတတ္တာ အဓိကာရဝသေန အနဝသေသညေယျဝိသေသာ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **''သဗ္ဗဓမ္မေ ဇာနန္တေနာ''** တိ။ အန္တောသာရဝိရဟတော အဗ္ဘုဂ္ဂတဋ္ဌေန စ နဠော ဝိယာတိ **နဠော,** မာနောတိ အာဟ **''ဝိဂတမာနနဠံ ကတ''**န္တိ။ **ခေမံ ပတ္ထေထာ** တိ ဧတ္ထ စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒဝတ္တာ ''ခေမ''န္တိ အရဟတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ **ပတ္ထနာ** စ ဆန္ဒပတ္ထနာ, န တဏှာပတ္ထနာတိ အာဟ **''ကတ္တုကမျတာ**

ဆန္ဒေန အရဟတ္တံ ပတ္တေထာ”တိ။ **ပတ္တာယေ၀ နာမ** တသ္သ ပတ္တိယာ န ကောစိ အန္တရာယော။ သောတ္ထိနာ ဟာရဂမနံ ဥဒ္ဒိသ္သ ဒေသနံ အာရဘိတွာ ခေမပ္ပတ္တိယာ ဒေသနာယ ပရိယောသာပိတတ္တာ **ယထာနုသန္ဓိနာ၀ ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသီ**တိ။

စူဠကောဟလကသုတ္တ၀ဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. စူဠသစ္စကသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ

၃၅၃. **ဟံသ၀ဋ္ဋကစ္ဆန္နေနာ** တိ ဟံသ၀ဋ္ဋကပဋိစ္ဆန္နေန, ဟံသမဏ္ဍလာကာရေနာတိ အတ္ထော။

၀ဒန္တိ ဧတေနာတိ တအော, မဂ္ဂေါ။ ကိံ ၀ဒန္တိ? ဥတ္တရံ။ တအနံ သတာနိ **တဒသတာနိ**။ “နိဂဏ္ဌော ပဉ္စတဒသ တာနိ, နိဂဏ္ဌီ ပဉ္စတဒသတာနီ”တိ ဧ၀ံ **နိဂဏ္ဌော စ နိဂဏ္ဌီ စ ပဉ္စ ပဉ္စ တဒသတာနိ ဥဂ္ဂဟေတွာ ၀ိစရန္တာ** ။ ကိရိယ တော တေ **ပုစ္ဆိံသု,** လိင်္ဂတော ပန နိဂဏ္ဌဘာဝတေ ဉာတော။ တေနာဟ **“အဟံ တဒံ အာရောပေဿာမီ”** တိ။

ဇင်္ဂန္တော သမ္မုဇ္ဇနာဒိ၀သေန။ **ဒိတတရန္တိ** အတိဒိ၀ံ။ “ကသ္သ ပုစ္ဆာ, ကသ္သ ၀ိသ္သဇ္ဇနံ ဟောတူ”တိ ပရိဗ္ဗာ ဇိကာဟိ ၀ုတ္တေ ထေရော အာဟ **“ပုစ္ဆာ နာမ အမ္ဟာကံ ပတ္တာ”**တိ။ ပုစ္ဆာ တအနံ ပုဗ္ဗပက္ခော, ယသ္မာ တုမှေဟ တဒပသု တာ တအာဘိရတာ ခဇံ ပဂ္ဂယှဟ ၀ိစရထ, တသ္မာ တအနံ ပုဗ္ဗပက္ခော အမ္ဟာကံ ပတ္တော, ဧ၀ံ သန္တေပိ တုမှာကံ မာတုကမဘာ၀တော ပုဗ္ဗပက္ခံ ဒေမာတိ အာဟ **“တုမှေဟ ပန မာတုကမာ နာမ ပဌမံ ပုစ္ဆထ”** တိ။ **တာ** ပရိဗ္ဗာဇိကာ ဧ ကေကာ အမုတေယ္ယသတတဒမဂ္ဂံ ပုစ္ဆန္တိယော **တဒသဟသ္သံ ပုစ္ဆိံသု** ။ ယထာ နိသိတသ္သ ခဂ္ဂသ္သ ကုမုဒနာ ဠစ္ဆေဒနေ ကိမတ္ထိ ဘာရိယံ, ဧ၀ံ ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တသ္သ သာ၀ကေသု ပညာ၀န္တာနံ အဂ္ဂဘာ၀ေ ဌိတသ္သ ဓမ္မသေနာပတိနော ပုထုဇ္ဇနပရိကပ္ပိတပဉှာ၀ိသ္သဇ္ဇနေ ကိမတ္ထိ ဘာရိယံ။ တေနာဟ **“ထေရော ခဂ္ဂေနာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂဏ္ဌိံ ကတွာ** တိ ယထာ တာ ပုန တတ္ထ ဇဋံ ဂဏ္ဌိံ ကာတုံ န ၀ိသဟန္တိ, တထာ ၀ိဇဋ္ဋေတွာ ကထေ သိ။ အယံ ထေရော စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ အန္ဓကာရေ သဟသ္သ၀ဋ္ဋိကံ ဒီပေန္တော ၀ိယ အညေသံ အ၀ိသယေ အန္ဓကာ ရဘူတေ ပဉှေ ပုစ္ဆိတမတ္တေယေ၀ ၀ိသ္သဇ္ဇေသီတိ ထေရသ္သ ပညာ၀ေယျတ္တိယံ ဒိသွာ သယဥ္စ အန္တိမဘာ၀ိ ကတာယ ကောဟညေ ဌာတုံ အသက္ကောန္တိယော **“ဧတ္တကမေ၀, ဘန္တေ, မယံ ဇာနာမာ”** တိ အာဟံသု။ **ထေရသ္သ ၀ိသယန္တိ** ထေရသ္သ ပညာ၀ိသယံ။

နေ၀ အန္တံ န ကောဋိံ အဒ္ဒသံသူ တိ ဧကေန္တိ ၀တ္တဗ္ဗသ္သ ဗဟုဘာ၀တော တသ္သာ ပုစ္ဆာယ အတ္ထော ဧ၀မန္ တော ဧ၀မ၀သာနကောဋီတိ န ပဿိံသု န ဇာနိံသု။ ထေရော တာသံ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေန္တော ပဗ္ဗဇ္ဇာရုစိံ ဒိသွာ အာဟ **“ဧကံ နာမ ကိံ ကရိဿထာ”** တိ? **ဥတ္တရိတရပဉှော** တိ တဒမဂ္ဂပရိစယေန မေဓာ၀ိတာယ စ ယာဒိသာ တာသံ ပညာ, တတော ဥတ္တရိတရပဉှော။

ကထာမဂ္ဂေ တိ တဒမဂ္ဂေ။ တသ္မာ တေဟိ တေဟိ ပရပ္ပ၀ာဒီဟိ ဘာသ္သံ တဒမဂ္ဂံ ပကာရေဟိ ၀ဒေတီတိ **ဘ သ္သပ္ပ၀ာဒကော။ ပဏ္ဍိတတအော**တိ အဟံ ပဏ္ဍိတော နိပုဏော ဗဟုဿုတောတိ ဧ၀ံတဒီ။ **ယံ ယံ နက္ခတ္တာစာရေန အာဒိသတီ**တိ နက္ခတ္တဂတိယာ ကာလဉာဏေန “အသုကဒိ၀သေ စန္ဒဂ္ဂဟော ဘ၀ိဿတိ, သူရိယဂ္ဂဟော ဘ၀ိဿ သတီ”တိအာဒိနာ ယံ ယံ အာဒေသံ ဘဏတိ။ **သာခုလဒ္ဓိကော** ဉာဏသမ္ပတ္တိယာ သုန္ဒရော။ **အာရောပိတော**တိ ပဋိညာဟေ တုနိဒဿနာဒိအေသံ ဥပရိ အာရောပိတော တအော သွတရောပိတော။ အေသပဒံ အာရောပေန္တေန တဒိနာ ပရတဒိမှဟိ အဘိဘုယ္ယ တသ္သ ဓာတုက္ခောဘောပိ သိယာ, စိတ္တ၀ိက္ခေပေန ယေန အေသော တေန သင်္ကပ္ပိတော သမ္ပ၀ေဓိ တောတိ။ **ထူဏန္တိ** သရီရံ ခေဘိတန္တိ ကတွာ။ **ထူဏန္တိ** ဟိ လောဟိတပိတ္တသေမှာနံ အဓိ၀စနံ သဗ္ဗင်္ဂသရီရဓာ ရဏတော။ အပိစ ထူဏာပအော နာမ အတ္ထိ ကထာမဂ္ဂေ တဒမဂ္ဂံ ဂဏှန္တာနံ။ သစ္စကော ပန ကောဟညေ ဌတွာ အတ္တနော တဒပ္ပဘေဒ၀သေန ပရေ ၀ိမှာပေန္တော **“ထူဏံ စေဟ**”န္တိအာဒိမာဟ။ သာ၀ကာနံ ၀ိနယံ နာမ သိက္ခာပ ဒံ, တဉ္စ ဓမ္မဒေသနာ ဟောတီတိ သော ဧ၀ စသ္သ အနုသာသနီတိ ၀ိနယနာဒိမုခေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ္သ မတံ သာသနံ ပုစ္ဆ န္တော သစ္စကော **“ကထံ ပန, ဘော, အသ္သဇီ”** တိအာဒိမာဟ။ အထသ္သ ထေရော “လက္ခဏတ္တယကထာ နာမ အန ညသာဓာရဏာ ဗုဒ္ဓါ၀ေဏိကာ ဓမ္မဒေသနာ, တတ္ထ စ မယာ အနိစ္စကထာယ သမုဋ္ဌာပိတာယ တံ အသဟန္တော သစ္ စကော တုစ္ဆမာနေန ပဋ္ဌပဋ္ဌာယန္တော ကုရုမာနော လိစ္ဆ၀ီ ဂဟေတွာ ဘဂ၀တော သန္တိကံ အာဂမိဿတိ, အထသ္

သ ဘဂဝတ တဒံ မဒ္ဒိတ္ဝာ အနိစ္စန္တိ ပတိဋ္ဌပေန္တော ဓမ္မံ ကထေသ္ဝာတိ, တအ ဘဝိသ္သတိ ဝိဇဟိတတအဒေ သမ္မာပ ဋ္ဌိပတ္တိယာ ပတိဋ္ဌိတော''တိ စိန္တေတ္ဝာ အနိစ္စာနုတ္တလက္ခဏပဋ္ဌိသံယုတ္တံ ဘဂဝတော အနုသာသနံ ဒသ္သေန္တော **"ဧဝံ, ဘော, အဂ္ဂိဝေသ္သနာ"** တိအာဒိမာဟ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဒုက္ခလက္ခဏံ အဂ္ဂဟိတန္တိ အာဟ **"ထေရော ပနာ"**တိအာဒိ။ **"ဥပာရမ္ဘတ္ထာ သြကာသော ဟောတီ"**တိ သင္ဃေပတော ဝုတ္တံ ဝိဝရိတုံ **"မဂ္ဂဖလာနီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ပရိယာယေနာ**တိ သင္ခါရဒုက္ခတာပ ရိယာယေန။ **အယန္တိ** သစ္စကော။ **နယိဒံ တုမှာကံ သာသနံ နာမာ**တိ ယတ္ထ တုမှေဟ အဝဋ္ဌိတာ, ဣဒံ တုမှာကံ သဗ္ဗညုသာသနံ နာမ န ဟောတိ ဒုက္ခတော အနိသ္သရဏတ္တာ, အထ ခေါ **မဟာအာဃာတနံ နာမေတံ,** မဟာဒုက္ခနိဗ္ဗိဋ္ဌ တ္တာ ပန **နိရယုသ္သဒေါ နာမ** ဥသ္သဒနိရယော နာမ, တသ္မာ **နတ္တိ** နာမ **တုမှာကံ သုခံ သာသာ။ ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ** တိ ဥဿုက္ကံ ကတွာ, **ဒုက္ခမေဝ ဇီရာပေန္တာ** သဗ္ဗသော ဒုက္ခမေဝ အနုဘဝန္တာ, **အာဟိဏ္ဍထ** ဝိစရထာတိ။ သဗ္ဗမိဒံ တ သ္သ မိစ္ဆာပရိကပ္ပိတမေဝ။ ကသ္မာ? ဒုက္ခသစ္စူပသဥ္ဟိတာယေဝ ဟေတ္ထ နိပ္ပရိယာယကထာ နာမ။ တသ္သ ဟိ ပရိည တ္ထံ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုသ္သတိ။ မဂ္ဂဖလာနိ သင္ခါရဘာဝေန ''ယဒနိစ္စံ, တံ ဒုက္ခ''န္တိ ပရိယာယတော ဒုက္ခံ, န နိပ္ပရိယာယတော။ တေနာဟ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ။ **သောတုံ အယုတ္တံ** မိစ္ဆာတဒတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

၃၅၄. သဟ အတ္တာနုသာသနံ အကရန္တိ သန္ဓာကရံ, ရာဇကုလာနံ သန္ဓာပနအကရန္တိပိ သန္ဓာကရံ, တသ္မိံ **သ န္ဓာကရေ**တိ အတ္ထော။ ကေသ္မိံ ကာလေ တာဒိသေ ကာလေ ရာဇကိစ္စာနံ သန္ဓာနမေတ္ထ ဝိစာရေန္တီတိ သန္ဓာက ရံ, တသ္မိံ **သန္ဓာကရေ** တိပိ အတ္ထော။ **ပတိဋ္ဌိတ** န္တိ ''အနိစ္စံ အနတ္တာ''တိ စ ပဋ္ဌိညာတံ။ **ဣာအနေဝ ပိဋ္ဌိ ပရိဝတ္တေန္တော**တိ ဘဂဝတော နလာဋ္ဌံ အနောလောကေတွာ ဝိမုခဘာဝံ အာပဇ္ဇန္တော။ **သုရာဃရေ**တိ သုရာသမ္ဘာဒကဂေ ဟေ။ **ပိဋ္ဌကိလဥ္ဇ** န္တိ ပိဋ္ဌပုပ္ဖကိဋ္ဌဥ္ဇံ။ **တလန္တိ** စင္ဂတရံ။ **သာဏသာဋ္ဌကကရဏတ္ထ** န္တိ သာဏသာဋ္ဌကံ ကရောန္တိ ဧတေနာတိ **သာဏသာဋ္ဌကကရဏံ,** သုတ္တံ, တဒတ္ထံ။ သာဏတကာ ဧတေသု သန္တီတိ **သာဏတကာ,** သာဏဒဏ္ဍာ။ တေ ဂဟေတွာ သာဏာနံ ဓောဝနသဒိသံ ကီဠိတဇာတံ ယထာ ''ဥဒ္ဒာလပုပ္ဖဘဉ္ဇိကာ, သာဏဘဉ္ဇိကာ''တိ စ။ **ကီဠိ သော ဘဝမာနော**တိ ကီဒိသော ဟုတွာ သော ဘဝမာနော, ကိံ ဟောန္တော လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလသ္သ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ္သ သ တအာရောပနံ နာမ တတော ဥတ္တရိတရသူရဂုဏော ဧဝ ယက္ခာဒိဘာဝေန သော ဘဝမာနော အဘိသမ္ဘုဏေယ္ယ။ အယံ ပန အပ္ပာနုဘာဝတာယ ပိသာစရူပေ ကိံ တွေက္ကံ ကာလံ နိဒ္ဒာယန္တော အဇ္ဇ ပဗုဇ္ဈိတွာ ဧဝံ ဝဒတီတိ အဓိပ္ပ ာယော။ တေနာဟ **"ကိံ ယက္ခော"** တိအာဒိ။

၃၅၅. **မဟာမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ** တိ မဟတိ မဇ္ဈန္ဟိကကာလေ, ဂဂနမဇ္ဈေ သူရိယဂတဝေလာယ။ **ဒိတပဏ္ဍနိကာ** ပဏ္ဍနုယုဥ္ဇကာ။ **ဝတ္တံ ဒသ္သေတွာ** တိ ပဏ္ဍဘတ္တံ ဒိတဝိဟာရူပဂမနတော ပုဗ္ဗေ ကာတဗ္ဗဝတ္တံ ဒသ္သေတွ ာ ပဋ္ဌိပဇ္ဇိတွာ။ **ဘဂဝန္တံ ဒသ္သေန္တော** တိ ဘဂဝတိ ကရဝဇဟုမာနံ ဝိဘာဝေန္တော ဥဘော ဟတ္ထေ ကမလမကုလာ ကာရေ ကတွာ ဥက္ခိပ္ပ ဘဂဝန္တံ ဒသ္သေန္တော။

တံ သန္ဓာယာ တိ တံ အပရိစ္ဆိန္နဂဏနံ သန္ဓာယ ဧဝံ ''မဟတိယာ လိစ္ဆဝိပရိသာယာ''တိ ဝုတ္တံ။ ကိံ သီသေန ဘူ မိံ ပဟရန္တေနေဝ ဝန္ဒနာ ကတာ ဟောတိ? **ကေရာဋ္ဌိကာ**တိ သဌာ။ **မောစေန္တော** တိ ဘိက္ခာအနတော မောစေန္တော။ **အဝ က္ခိတ္တမတ္တိကာပိဏ္ဍော ဝိယာ**တိ ဟေဋ္ဌာခိတ္တမတ္တိကာပိဏ္ဍော ဝိယ။ **ယတ္ထ ကတ္ထစီ** တိ အတ္တနော အနုရူပံ ဝစနံ အသလ္လပေန္တော ယတ္ထ ကတ္ထစိ။

၃၅၆. ဒိသ္သတိ ''ဣဒံ ဣမသ္သ ဖလ''န္တိ အပဒိသ္သတိ ဧတေနာတိ **ဒေသော,** ကာရဏံ, တဒေဝ တသ္သ ပဝတ္တိ ဋ္ဌာနတာယ သြကာသောတိ အာဟ **"ကဉ္စိဒေဝ ဒေသန္တိ ကဉ္စိ သြကာသံ ကိဉ္စိ ကာရဏ"** န္တိ။ သြကာသော ဌာနန္တိ စ ကာရဏံ ဝုစ္စတိ ''အဋ္ဌာနမေတံ အနဝကာသော''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၁၆၁; မ. နိ. ၃.၁၂၈-၁၃၁; အ. နိ. ၁.၂၆၈-၂၉၅; ဝိဘ. ၈၀၉)။ **ယဒာကင္ခသီတိ န ဝဒန္တိ** အနဝသေသဓမ္မဝိသယတ္တာ ပဋ္ဌိညာယ။ **တုမှဟန္တိ** တုမှာကံ။ **ယက္ခ။ပေ။ ပ ရိဗ္ဗာဇကာနန္တိ** တွေ ''ပုစ္ဆာဝုသော, ယဒာကင္ခသီ''တိအာဒီနိ (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. အာဠဝကသုတ္တ) ပုစ္ဆာဝစနာ နိ ယထာက္ကမံ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

ဥတ္တတ သယံ လောကမိမံ ပရစ္ဆာ တိ ဣဒံ မဟာသတ္တော နိရယံ သဂ္ဂဥ္စ တေသံ ပစ္စက္ခတော ဒဿေတွတ အာဟ။

တဂ္ဃ တေ အဟမက္ခိဿံ, ယထာပိ ကုသလော တထာ တိ ယထာ ပကာရေန သုကုသလော သဗ္ဗညူ ဇာနာတိ က ထေတိ, တထာ အဟံ ကထေဿာမိ။ တဿ ပန ကာရဏံ အကာရဏဉ္စ အဝိဇာနန္တော ရာဇာနံ ကရောတု တ မာ တ, အဟံ ပန တေ အက္ခိဿာမီတိ အာဟ **"ရာဇာ စ ခေါ။ပေ.။ န တ"**တိ။

ကထိတနိယာမေနေဝ ကထေန္တော တိ တေပရိဝဋ္ဋကထာယ ဒုက္ခလက္ခဏမေ့ဝ ကထေဿတိ, ဣဓ ပန အညထာ သာဝကေန အဿဖိနာ ကထိတံ, အညထာ သမဏေန ကေတမေနာတိ ဝစနောကာသပရိဟရဏတ္ထံ ဒုက္ခလက္ခဏံ အနာမသိတွတ ထေရေန ကထိတနိယာမေနေဝ အနိစ္စာနတ္တလက္ခဏမေဝ ကထေန္တေန ဘဂဝတာ – ''ရူပံ အနတ္တာ ယာဝ ဝိညာဏံ အနတ္တာ''တိ ဝုတ္တေ သစ္စကော တံ အသမ္ပဋိစ္ဆန္တော ဥပမာယ အတ္ထဉာပနေ ဥပမာပမာဏံ ယထာ ''ကေ ဝိယ ဂဝယော''တိ အတ္ထာနံ ဥပမေယ္ယံ ကတ္ထတ ဥပမာပမာဏေန ပတိဋ္ဌာပေတုကာမော အာဟ **"ဥပမာ မံ, ဘော ဂောတမ, ပဋိဘာတီ"**တိ, ဥပမံ တေ ကရိဿာမိ, ဥပမာယပိ ဂောစ္စေ ဝိညူ ပုရိသာ ဘာသိတဿ အတ္ထံ အာ ဇာနန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဘဂဝတ ဥပမာသတေန, အညေန တပိ ပမာဏေန တဝ အတ္ထာ ပတိဋ္ဌာပေတုံ န လဗ္ဘာ အတ္တ နော ဝိယ ပမာဏဿပိ အနုပလဗ္ဘနတောတိ အာဟ **"ပဋိဘာတု တံ အဂ္ဂိဝေဿနာ"** တိ။ ယထာ ဟိ အတ္တာ နာမ ကောစိ ပရမတ္ထတော န ဥပလဗ္ဘတိ ဇော်သေန အနုပလဒ္ဓိတော, ဧဝံ ဉာပကပုဂ္ဂလံ ပမာဏမ္ပိ န ဥပလဗ္ဘတိ။ တေနာဟ **"အာဟရ တံ ဥပမံ ဝိဿတ္ထော"** တိ, န တေန တဝ အတ္တတအော ပတိဋ္ဌံ လဘတီတိ အဓိပ္ပာယော။

ယံ ဒိဋ္ဌံ ကာယိကံ တ ပုညာပုညံ ပုရိသပုဂ္ဂလေ ဥပလဗ္ဘတိ, တေန ဝိညာယတိ **ရူပတ္တာယံ ပုရိသပုဂ္ဂလော,** တထာ ယံ ဒိဋ္ဌံ သုခဒုက္ခပဋိသံဝေဒနံ ပုရိသပုဂ္ဂလေ ဥပလဗ္ဘတိ, ယံ ဒိဋ္ဌံ နီလာဒိသဥ္ဇာနနံ, ယံ ဒိဋ္ဌံ ရဇ္ဇနဒုဿနာဒိ, ယံ ဒိဋ္ဌံ အာရမ္မဏပဋိဝိဇာနနံ ပုရိသပုဂ္ဂလေ ဥပလဗ္ဘတိ, တေန ဝိညာယတိ **ဝိညာဏတ္တာယံ ပုရိသပုဂ္ဂလော** တိ။ ဧဝံ ရူပာဒိလ က္ခဏော အတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ ကာယေ ကလျာဏပာပကာနံ ကမ္မာနံ ဝိပာကံ သုခဒုက္ခံ ပဋိသံဝေဒေတိ, ဧဝဉ္စ တံ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ, အညထာ ကမ္မဖလသမ္ဗန္ဓော န ယုဇ္ဇေယျာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ဣမိနာ ကိံ ဒီပေ တီ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တေတိ** သတ္တာ။ **ပတိဋ္ဌာယာ** တိ နိဿာယ။ ''ရူပတ္တာယံ ပုရိသပုဂ္ဂလော''တိအာဒိနာ ရူပာဒိ ဓမ္မေ ''အတ္တာ''တိ ဝတွတ ပုန ''ရူပေ ပတိဋ္ဌာယာ''တိအာဒိံ ဝဒန္တော အယံ နိဂဏ္ဌော အတ္တနော တဒံ ဘိန္ဒတိ ပတိဋ္ဌ ဌာနဿ, ပတိဋ္ဌာယကဿ စ အဘေဒဒီပနတော။ ရူပာဒယော ဝေဒနာဒိသဘာဝ အတ္တာ တန္နိဿယေန ပုညာဒိ ကိရိယာသမုပလဒ္ဓိတော ဣဓ ယံ နိဿာယ ပုညာဒိကိရိယာ သမုပလဗ္ဘတိ, တေ ရူပာဒယော သတ္တသညိတာ အတ္တသ ဘာဝ ဒိဋ္ဌာ ယထာ တံ ဒေဝတာဒီသု, ယေ ပန သတ္တသညိတာ တတော အညေ အသတ္တသဘာဝ ဒိဋ္ဌာ ယထာ တံ ကဋ္ဌ ကလိင်္ဂရာဒီသူတိ ဧဝံ သာဓေတဗ္ဗံ အတ္ထံ သဟေတုံ ကတွတ ဒဿေန္တော နိဂဏ္ဌော နိဒဿနံ အာနေသီတိ အာဟ **"အတိဝိယ သကာရဏံ ကတွတ ဥပမံ အာဟရီ"**တိ။ တဿ ပန ''ဗလကရဏီယာ''တိ ဝုတ္တပုရိသပ္ပယောဂ ဝိယ ဗီဇ ကမဘူတကမာပိ သဇီဝ ဧတတိ လဒ္ဓိတိ တေ သဒိသူအာဟရဏဘာဝေန ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သစေ ပန ယေ ဇီဝဿ အာ ဓာရဏဘာဝေန သဟိတေန ပဝတ္တေတဗ္ဗဘာဝေန သလ္လက္ခေတဗ္ဗာ, တေ သဇီဝတိ ဣစ္ဆိတာ, န ကေဝလေန ပဝ တ္တေတဗ္ဗဘာဝေန။ ဧဝံ သတိ ''ဗလကရဏီယာ ကမ္မန္တာ''တိ ဝဒန္တေန ဝိသဒိသူအာဟရဏဘာဝေန ဥပနီတန္တိ ဒဋ္ဌ ဗ္ဗံ။

သမတ္တော နာမ နတ္ထိ အတ္တတဒဘာဥ္စနဿ အနတ္တတာပတိဋ္ဌာပနဿ စ သုဂတာဝဏ်ိကတ္တာ။ ယံ ပနေတရ ဟိ သာသနိကာ ယထာသတ္တိ တဒုဘယံ ကရောန္တိ, တံ ဗုဒ္ဓေဟိ ဒိန္နနယေ ဌတွတ တေသံ ဒေသနာနုသာရတော။ **နိဝတ္တေ တွတ**တိ နီဟရိတွတ, ဝိသုံ ကတွတတိ အတ္ထော။ **သကလံ ဝေသာလိန္တိ** သဗ္ဗဝေသာလိတသိနံ ဇနံ နိဿယူပစာရေန နိ ဿိတံ ဝဒတိ ယထာ ''ကမော အာဂတော''တိ။ **သံဝဋ္ဋိတွတ** တိ သမ္ပိဏ္ဍိတွတ, ဧကဇ္ဈံ ဂဟေတွတတိ အတ္ထော။

၃၅၇. **ပတိဋ္ဌပေတွတ** တိ ယထာ တံ တဒံ န အဝဇာနာတိ, ဧဝံ ပဋိညံ ကာရေတွတတိ အတ္ထော။ **ဃာတိ**-သဒ္ဒော ဟိံ သနတ္ထော, တတော စ သဒ္ဒဝိဒူ အရဟတ္ထံ တာယ-သဒ္ဒံ ဥပ္ပာဒေတွတ ဃာတေတာယန္တိ ရူပသိဒ္ဓိံ ဣစ္ဆန္တီတိ အာဟ **"ဃာတာရဟ"**န္တိ။ **ဇာပေတာယန္တိအာဒီသုပိ** ဧသေဝ နယော။ **ဝတ္တိတုဥ္စ မရဟတီ** တိ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိက

ရော။ **ဝိသေသေတ္တတ ဒီပေတီ**တိ ''ဝတ္တတိ''က္ကစ္စေ၀ အ၀တ္တ ''ဝတ္တိတုဍ္ဍ မရဟာတီ''တိ ဒုတိယေန ပဒေန ဘဂဝ တာ ၀ုတ္တံ ဝိသေသေတ္တတ ဒီပေတိ။

ဟာသာဒိကံ အဘိရူပန္တိ အဘိမတရူပသမ္ပန္နံ သဗ္ဗာ၀ယ၀ံ။ တတော ၀ေ သုသဇ္ဇိတံ သဗ္ဗကာလံ သုဍ္ဍု သဇ္ဇိတာ ကာရမေ၀။ **ဝေဝိဓန္တိ** ယာဒိသံ သန္ဓာယ ၀ုတ္တံ, တံ ဒဿေတိ **''ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ''** န္တိအာဒိနာ။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ** တိ ''ဝတ္တ တိ တေ တသ္မိံ ရူပေ ၀သော''တိ ဧတသ္မိံ ကာရဏဂ္ဂဟဏော။ ကာရဏဥ္ဟေ့ဟတံ ဘဂဝတာ ဂဟိတံ ''ဝတ္တတိ။ပေ.။ မာ အဟောသီ''တိ။ တေနေတံ ဒဿေတိ ရူပံ အနတ္တာ အ၀သ၀တ္တနတော, ယဥ္ဟိ ၀သေ န ဝတ္တတိ, တံ အနတ္တကမေ၀ ဒိဠ္ဌံ ယထာ တံ သမ္ပတ္တိ။ **တဒန္တိ** အေသံ နိဂ္ဂဟံ အာရောပေဿတိ။ **သတ္တဏ မုဒ္ဓာ ဖလတီ** တိ သဟဓမ္မိကသာကစ္ဆာ ဟိ တထာဂတေ, ပုစ္ဆန္တေ အဗ္ဗာကရဏေန ဝိဟေသာယ ကယိရမာနတ္တာ တတိယေ တရေ ဓမ္မတာ၀သေန ဝိဟေသ ကဿ သတ္တဏ မုဒ္ဓာ ဖလတိ ယထာ တံ သဗ္ဗညုပဋိညာယ ဘဂဝတော သမ္မုခဘာဝူပဂမနေ။ ၀ဇိရဟတ္ထိ ပန ကသ္မာ ဌိ တော ဟောတီတိ? ဘဂဝ ၀ိယ အနုကမ္ပမာနော မဟန္တံ ဘယာနကံ ရူပံ မာပေတ္တ တာသေတ္တ ဣမံ ဒိဋ္ဌိ ဝိဿဇ္ဇာ ပေမီတိ တဿ ပုရတော အာကာသေ ၀ဇိရံ အာဟရန္တော တိဋ္ဌတိ, န မုဒ္ဓံ ဖာလေတုကာမော။ န ဟိ ဘဂဝတော ပုရ တော ကဿစိ အနတ္တော နာမ ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန ဘဂဝတ ဇေ၀သတော သဟဓမ္မိကမေ၀ ပဉ္ဟံ ပုစ္ဆတိ, တသ္မာ **အဌကထာယံ ''ပုစ္ဆိတေ''** က္ကစ္စေ၀ ၀ုတ္တံ။

အာဒိတ္တ န္တိ ဒိပ္ပမာနံ။ **အက္ခိနာသာဒီနိ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဌေကသီသသဒိသကေသမဿုအာဒီနံ သင်္ဂဏှာဟာ တိ။ **''ဒိဋ္ဌိဝိဿဇ္ဇာပနတ္ထ''** န္တိ ၀တ္တ နယိဒံ ယဒိစ္ဆာ၀သေန အာဂမနံ, အထ ခော အာဒိတော မဟာဗ္ဗဟ္မာနံ ပုရ တော ကတ္တ အတ္တနာ ကတပဋိညာ၀သေနာတိ ဒဿေန္တော **''အပိစာ''**တိအာဒိမာဟ။ န္တိ ၀ဇိရဟတ္ထိ။ **တံ** သစ္စကသ္ သ ပဋိညာယ ပရိ၀တ္တန**ကာရဏံ။ အညေပိ နု ခော**တိအာဒိ သစ္စကဿ ဝီမံသကဘာဝဒဿနံ။ အဝီမံသကေန ဟိ တံ ဒိ သ္တ မဟာယက္ခောတိ ၀ဒေယျ, တေနဿ အသာရုပ္ပံ သိယာ, အယံ ပန အညေသံ အဘိတဘာ၀ံ ဥပဓာရေတ္တ ''အ ဒ္ဓါမေ ယက္ခံ န ပဿန္တိ, တသ္မာ မယှဟမေ၀ ဘယံ ဥပ္ပန္န''န္တိ တီရေတ္တ ယုတ္တပ္ပတ္တ၀သေန ပဋိပဇ္ဇိ။

၃၅၈. **ဥပဓာရေတ္တ**တိ ဗ္ဗာကာတဗ္ဗမတ္ထံ သလ္လက္ခေတ္တ။ **ဧသေ၀ နယော**တိ သင်္ခာရဝိညာဏေသုပိ သညာယ ဝိယ နယောတိ အတ္ထော။ **ဝုတ္တဝိပရိယာယေနာ** တိ ''အကုသလာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ မာ အဟောသိ, အကုသလာ အေမနဿသမ္ပယုတ္တာ သညာ မာ အဟောသီ''တိအာဒိနာ နယေန အတ္ထော ၀ေဒိတဗ္ဗော။ **သပ္ပဒဋ္ဌဝိသ** န္တိ သဗ္ဗ သတ္တာနံ သပ္ပဒဋ္ဌဌာနေ သရီရပဒေသေ ပတိတံ ဝိသံ။ **အလ္လီနော** တိ သံသိလိဋ္ဌော။ **ဥပဂတော**တိ န အပဂတော။ **အ ဇ္ဈောသိတော**တိ ဂိလိတ္တ ပရိနိဋ္ဌပေတ္တ ဌိတော။ **ပရိတော ဇာနေယျာ** တိ သမန္တတော သဗ္ဗသော ကိဉ္စိပိ အသေ သေတ္တ ဇာနေယျ။ **ပရိက္ခေပေတ္တ** တိ အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာဟာဒန၀သေန သဗ္ဗသော ခေပေတ္တ။ တထာဘူ တော စဿ ခယ၀ယံ ဥပနေတိ နာမာတိ အာဟ **''ခယံ ၀ယံ အနုပ္ပာဒံ ဥပနေတ္တ''** တိ။

၃၅၉. အတ္တနော တဒဿ အသာရဘာ၀တော, ယထာပရိကပ္ပိတဿ တ သာရဿ အဘာ၀တော အန္တောသာရ၀ိ ရဟိတော **ရိတ္တော။ ဝိပ္ပကာရ** န္တိ ဒိဋ္ဌိယာ သီလာစာရဿ စ ၀သေန ဝိရူပတံ သာပရာဓတံ သာဝဇ္ဇတံ တေသံ ဥပရိ အာရောပေတ္တ။ **သိန္နပတ္တော** တိ တနုကပတ္တော။ **ဝိဖာရိတ**န္တိ ဝိဖာဋ္ဌိတံ။

အသာရကရုက္ခပရိစိတောတိ ပလာသာဒိအသာရရုက္ခကောဋ္ဌနေ ကတပရိစယော။ **ထဒ္ဓဘာ၀** န္တိ ဝိပက္ကဘာ၀ံ, တိ က္ခဘာ၀န္တိ အတ္ထော။ **နတ္ထိ** တိ သအ နတ္ထိတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ **ပရိသတီ**တိ စတုပရိသမဇ္ဈေ ။ တထာ ဟိ **''ဂဏ္ဌိကံ ပဋိမုဥ္စိတ္တ ပဋိစ္ဆန္နသရီရာ''**တိ ၀ုတ္တံ။ **ယန္တာရုဠှာဟာဿ ဝိယာ** တိ ဗ္ဗာကရဏတ္ထံ တယမယန္တံ အာရုဠှာဟာသ္ သ ဝိယ။

၃၆၀. **ဒိဋ္ဌိဝိသူကာနီ** တိ ဒိဋ္ဌိကိစ္စကာနိ။ **ဒိဋ္ဌိသဥ္ဓရိတာနီ** တိ ဒိဋ္ဌိတာဋ္ဌနာနိ။ **ဒိဋ္ဌိဝိပ္ဖန္ဒိတာနီ** တိ ဒိဋ္ဌိက္ကဥ္စိတာနိ။ **တေသံ အဓိပ္ပာယံ ဉတွာ** တိ တေသံ လိစ္ဆဝိကုမာရာနံ က္ကဥ္စိတေနေ၀ အဇ္ဈာသယံ ဇာနိတ္တ။ တေနာဟ **''ဣမေ''**တိ အာဒိ။

၃၆၁. ယသ္မိံ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလော သတ္ထုသာသနေ ဝိသာရဒေ ဟောတိ ပရေဟိ အသံဟာရိယော, တံ ဉာဏံ ဝိသာ ရဒဿ ဘာဝေတိ ကတ္တ **ဝေသာရဇ္ဇ** န္တိ အာဟ **''ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တောတိ ဉာဏပ္ပတ္တော''** တိ။ တတော ဧ၀မ

သ္မာ န ပရော ပစ္စေတဗ္ဗော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အပရပ္ပစ္စယော**။ န ပရော ပတ္တိယော သဒ္ဒဟာတဗ္ဗော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အပရပ္ပတ္တိယော**။ ကာမံ သစ္စကော သေက္ခဘူမိ အသေက္ခဘူမိတိ ဣဒံ သာသနတေဟာရံ န ဇာနာတိ။ ပဿတီတိ ပန ဒဿနကိရိယာယ ဝိပ္ပကတဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ ''န ဧတ္တာဝတာ ဘိက္ခုကိစ္စံ ပရိယောသိတ''န္တိ အညာသိ, တသ္မာ ပုန ''ကိတ္တာဝတာ ပနာ''တိ ပုစ္ဆံ အာရဘိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ပဿတီတိ ဝုတ္တတ္တာ''**တိအာဒိ။

ယထာဘူတံ ပဿတီတိ ဒဿနံ, ဝိသိဋ္ဌေန အနုတ္တရိယံ, ဒဿနမေဝ အနုတ္တရိယန္တိ **ဒဿနာနုတ္တရိယံ,** ဒဿနေသု ဝာ အနုတ္တရိယံ **ဒဿနာနုတ္တရိယံ**။ **လောကိယပညာ**တိ စေတ္ထ ဝိပဿနာပညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ ဟိ သဗ္ဗလောကိယပညာဟိ ဝိသိဋ္ဌေန ''အနုတ္တရာ''တိ ဝုတ္တာ။ လောကိယပဋိပဒအနုတ္တရိယေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဣအနိ နိပ္ပရိယာယတောဝ တိဝိဓမ္ပိ အနုတ္တရိယံ ဒဿေတုံ **''သုဒ္ဓလောကုတ္တရမေဝ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သတိပိ သဗ္ဗေသမ္ပိ လောကုတ္တရဓမ္မာနံ အနုတ္တရဘာဝေ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန အဂ္ဂမဂ္ဂပညာ တတော ဥတ္တရိတရဿ အဘာဝတော **ဒဿနာနုတ္တရိယံ**။ တေနာဟ **''အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ''**တိ။ **သေသာနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိ** တိ သေသာနိ အရဟတ္တမဂ္ဂင်္ဂါနိ။ တာနိ ဟိ မတ္ထကပ္ပတ္တာနိ နိဗ္ဗာနကမိနီ ပဋိပဒာတိ။ **အဂ္ဂဖလဝိမုတ္တီ** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဿ ဖလဝိမုတ္တိ အရဟတ္တဖလံ။ **ခီဏာသဝဿာ** တိ သဗ္ဗသော ခီယမာနာသဝဿ။ **နိဗ္ဗာနဒဿန** န္တိ အဂ္ဂမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သစ္စဆိကိရိယာဘိသမယမာဟ။ တတ္ထ **မဂ္ဂင်္ဂါနိ** တိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင်္ဂါနိ။ စတုသစ္စန္တောဂဓတ္တာ သဗ္ဗဿ ဉေယျဓမ္မဿ **''စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓေ''**တိ ဝုတ္တံ။ သစ္စာနုဂတသမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနေနေဝ ဟိ ဘဂဝတော သဗ္ဗသော ဉေယျာဝ ရဏပ္ပဟာနံ။ **နိဗ္ဗိသေဝနော** တိ နိရုဒ္ဓကိလေသဝိသေဝနော။

၃၆၂. **ဓံသီ**တိ အနုဒ္ဓံသနသီလာ။ **အနုပဟတ**န္တိ အဝိကိဒ္ဓိတ္တံ။ **သကလ**န္တိ အနူနံ။ **ကာယင်္ဂ** န္တိ ကာယမေဝ အင်္ဂန္တိ ဝဒန္တိ, ကာယသင်္ခါတံ အင်္ဂံ သီသာဒိအဝယဝန္တိ အတ္ထော။ တထာ ''ဟောတု, သာဓူ''တိ ဧဝမိဒံ တစာယ အဝယတေ **တစင်္ဂ** န္တိ။

၃၆၃. **အာဟရန္တိ** တိ အဘိဟရန္တိ။ **ပုည**န္တိ ပုညဖလသင်္ခါတော အာနုဘာဝေါ။ ပုညဖလမ္ပိ ဟိ ဥတ္တရပဒလောပေန ''ပုည''န္တိ ဝုစ္စတိ – ''ကုသလာနံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မာနံ သမာဒါနဟေတု ဧဝမိဒံ ပုညံ ပဝဍ္ဍတိ''တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၈၀)။ တေနာဟ **''အာယတိံ ဝိပာကက္ခန္ဓာ''** တိ။ **ပုညမဟီ**တိ မဟတိ ပုညဖလဝိဘူတိ သေတစ္ဆတ္တမကုဋ္ဌစာမရာဒိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဝိပာကက္ခန္ဓာနံယေဝ ပရိတရော''** တိ။ လိစ္ဆဝီဟိ ပေသိတေန ခာဒနီယဘောဇနီယေန သမဏော ဂေါတမော သသာဝကသင်္ဃော မယာ ပရိဝိသိတော, တသ္မာ လိစ္ဆဝီနမေဝ တံ ပုညံ ဟောတီတိ။ တေနာဟ **''တံ အာယကာနံ သုခာယ ဟောတူ''**တိ။ ယသ္မာ ပန ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ သစ္စကေန အနံ ဒိန္နံ, န လိစ္ဆဝီဟိ, တသ္မာ ဘဂဝတ သစ္စကဿ သတိံ ပရိဝတ္တေန္တော **''ယံ ခေါ''**တိအာဒိမာဟ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဣတိ ဘဂဝတ''**တိအာဒိ။ **နိဂဏ္ဌဿ မတေန ဝိနာယေတ**တိ သစ္စကဿ စိတ္တေန ဝိနာ ဧဝ တဿ ဒက္ခိဏံ ခေတ္တဂတံ ကတ္ဝာ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **''အတ္တနော ဒိန္နံ ဒက္ခိဏံ။ပေ။ နိယျာတေသီ''** တိ။

စူဠသစ္စကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. မဟာသစ္စကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆၄. **ဧကံ သမယံ ဘဂဝတ ဝေသာလိယံ ဝိဟရတီ**တိ ဣမိနာ တဒာ ဘဂဝတော ဝေသာလိယံ နိတသပရိစ္ဆိန္နော ပုဗ္ဗဏှကာဟဒိဘေဒေ သဗ္ဗော သမယော သာဓာရဏတော ဂဟိတော, တထာ **တေန ခေါ ပန သမယေနာ**တိ စ ဣမိနာ။ **ပုဗ္ဗဏှသမယ**န္တိ ပန ဣမိနာ တဗ္ဗိသေသော, ယော ဘိက္ခာစာရတ္ထာယ ပစ္စဝေက္ခဏကာလော။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန **''တီဟိ ပဒေဟိ ဧကောဝ သမယော ဝုတ္တော''** တိ ဝုတ္တံ ဝိသေသဿ သာမညန္တောဂဓတ္တာ။ မုခဓောဝနဿ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဘာဝသာမညတော ဝုတ္တံ **''မုခံ ဓောဝိတ္ဝာ''**တိ။ မုခံ ဓောဝိတွာ ဧဝ ဟိ တသဓုရော စေ, ဝေလံ သလ္လက္ခေတွာ ယထာစိတ္တံ ဘာဝနာနုယောဂံ, ဂန္ထဓုရော စေ, ဂန္ထပရိစယေ ကတိပယေ နိသဇ္ဇတရေ အနုယုဉ္ဇိတွာ ပတ္တစီဝရံ အာဒာယ ဝိတက္ကမာဠံ ဥပဂစ္ဆတိ။

ကာရဏံ ယုတ္တံ, အနုစ္ဆဝိကန္တိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗေ ယထာစိန္တိတံ ပဉ္ဟံ အပုစ္ဆိတ္ဝာ အညံ ပုစ္ဆန္တော မဂ္ဂံ ဥပေတွာ ဥမ္မဂ္ဂတော ပရိဝတ္တေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **''ပဿေန တာဝ ပရိဟရန္တော''** တိ။

၃၆၅. ဦရုက္ခမ္ဘောပိ နာမ ဘဝိဿတီတိ ဧတ္ထ **နာမ**-သဒ္ဒော ဝိမှယတ္ထောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **"ဝိမှယတ္ထဝသေနာ"**တိအာဒိ။ "အန္ဓော နာမ ပဗ္ဗတံ အဘိရုဟိဿတီ"တိအာဒီသု ဝိယ ဝိမှယတာဝိသဒ္ဒယောဂေန ဟိ "ဘဝိဿတီ"တိ အနာဂတဝစနံ။ **ကာယန္တဝယန္တိ** ကာယာနုဂတံ။ "အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတီတော"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၉; မ. နိ. ၁.၁၁၂; မ. နိ. ၃.၁၅၄) ကာယဿ အသုဘာနိစ္စာဒိတာယ အနုပဿနာ ကာယဘာဝနာတိ အာဟ **"ကာယဘာဝနာတိ ပန ဝိပဿနာ ဝုစ္စတီ"**တိ။ **အနာဂတရူပန္တိ** အဘိတေ အတ္ထေ အနာဂတသဒ္ဒ အာရောပနံ အနာဂတပ္ပယောဂေ န သမေတိ။ **အတ္ထောပီ**တိ "ဦရုက္ခမ္ဘောပိ နာမ ဘဝိဿတီ"တိ ဝုတ္တအတ္ထောပိ န သမေတိ။ **အယန္တိ** အတ္တကိလမထာနုယောဂေ။ **တေသန္တိ** နိဂဏ္ဌာနံ။

၃၆၆. အတ္တနော အဓိပ္ပေတကာယဘာဝနံ ဝိတ္ထာရေန္တော ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော ယေ တံ အနုယုတ္တာ, တေ နာမကေတ္တတော ဝိဘာဝေန္တော **"နန္ဒော ဝစ္ဆော"**တိအာဒိမာဟ။ **ကိလိဋ္ဌတပာန**န္တိ ကာယဿ ကိလေသန တပာနံ ပုဂ္ဂလာနံ။ **ဇာတမေဒန္တိ** မေဒဘာတပတ္တိဝသေန ဥပ္ပန္နမေဒံ။ **ပုရိမံ ပဟာယာ**တိ ကာလပရိစ္ဆေဒေန အနာ ဟာရအပ္ပာဟာရတာဒိဝသေန ကာယဿ အပစိနနံ ခေဒနံ ပရိစ္စဇိတွာ။ **ကာယဘာဝနာ ပန န ပညာယတီ**တိ နိယမံ ပရမတ္ထတော ကာယဘာဝနာပိ တဝ ဉာဏေန န ဉာယတိ, သေသတောပိ န ဒိဿတိ။

၃၆၇. ဣမဿိံ ပန ဌာနေတိ "ကာယဘာဝနမ္ပိ ခေါ တွံ, အဂ္ဂိဝေဿန, န အညာသိ, ကုတော ပန တွံ စိတ္တဘာဝနံ ဇာနိဿသီ"တိ ဣမဿိံ ဌာနေ။ တထာ "ယော တွံ ဧဝံ ဩဠာရိကံ ဒုဗ္ဗလံ ကာယဘာဝနံ န ဇာနာသိ, သော တွံ ကုတော သဏှသုခုမံ စိတ္တဘာဝနံ ဇာနိဿသီ"တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထဝဏ္ဏနာဌာနေ။ **အဗုဒ္ဓဝစနံ နာမေတံ ပဒန္တိ** ကာယဘာဝနာသညိတဝိပဿနာတော စိတ္တဘာဝနာ သဏှာ, ဝိပဿနာ ပန ဟာဒကဗ္ဗျာနတော ဩဠာရိကာ စေဝ ဒုဗ္ဗလာ စာတိ အယဉ္စ ဧတဿ ပဒဿ အတ္ထော။ "အဗုဒ္ဓဝစနံ နာမေတံ ဝစနံ သိယာ"တိ ဝတွာ ထေရော ပက္ကမိတုံ အာရဘာတိ။ အထ နံ မဟာသီဝတ္ထေရော "ဝိပဿနာ နာမေသာ န အာဒိတော သုဗ္ဗူဟိတာ ဗလဝတီ တိက္ခာ ဝိသဒါ ဟောတိ, တသ္မာ တရုဏဝသေနာယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော"တိ ဒဿေန္တော **"ဒိဿတိ, ဘိက္ခဝေ"**တိ သုတ္တပဒံ (သံ. နိ. ၂.၆၂) အာဟရိ။ တတ္ထ **အာဒါနန္တိ** ပဋိသန္ဓိ။ **နိက္ခေပန**န္တိ စုတိ။ **ဩဠာရိကန္တိ** အရူပဓမ္မေဟိ ဒုဗ္ဗိညေယျဘာဝတော ဩဠာရိကံ။ **ကာယန္တိ** စတုသန္တတိရူပသမူဟဘူတံ ကာယံ။ **ဩဠာရိကန္တိ** ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, ဩဠာရိကာကာရေနာတိ အတ္ထော။ တေနေဝ ဝုတ္တံ **"အာဒါနမ္ပိ နိက္ခေပနမ္ပီ"**တိ။

၃၆၈. သုခသာရာဂေန သမန္နာဂတောတိ သုခဝေဒနာယ ဗလဝတရရာဂေန သမင်္ဂီဘူတော။ **ပဋ္ဌာနေ ပဋ္ဌိသိဒ္ဓာ** အဝစနေနေဝ။ **တသ္မာ**တိ သုခေ ဌိတေ ဧဝ ဒုက္ခဿာနုပ္ပဇ္ဇနတော။ **ဧဝံ ဝုတ္တ**န္တိ "သုခာယ ဝေဒနာယ နိရောဓာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ, န အနန္တရာဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **ခေပေတွာ**တိ ကုသလာနိ ခေပေတွာ။ **ဂဏှိတွာ** အတ္တနော ဧဝ ဩကာသံ ဂဟေတွာ။ **ဥဘတောပက္ခံ ဟုတွာ**တိ "ကအာစိ သုခဝေဒနာ, ကအာစိ ဒုက္ခဝေဒနာ"တိ ပက္ခဒွယဝသေနပိ ဝေဒနာ စိတ္တဿ ပရိယာဒာယ ဟောတိ ယထာက္ကမံ အဘာဝိတကာယဿ အဘာဝိတစိတ္တဿ။

၃၆၉. ဝိပဿနာ စ သုခဿ ပစ္စနီကာတိ သုက္ခဝိပဿကဿအာဒိကမ္မိကဿ မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟာဒိကာလေ ဗဟိ စိတ္တစာရံ နိသေဓေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ ဧဝ သတိံ သံဟရန္တဿ အလဒ္ဓဿာဒံ ကာယသုခံ န ဝိန္ဒတိ, သမ္ဘာဓေ ဝဇေ သန္နိရုဒ္ဓော ဂေဂဏော ဝိယ ဝိဟညတိ ဝိပ္ဖန္ဒတိ, အစ္စာသန္နဟေတုကဉ္စ သရီရေ ဒုက္ခံ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဒုက္ခဿ အာသန္နာ"**တိ။ တေနာဟ **"ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ"**တိအာဒိ။ **အဒ္ဓာနေ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ**တိ မဟာဘူတပရိဂ္ဂဟာဒိဝသေန ကာလေ ဂစ္ဆန္တေ။ **တတ္ထ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သရီရပဒေသေ။ **ဒုက္ခံ ဒူရာပဂတံ ဟောတိ** သမာပတ္တိဗလေန ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ အပ္ပနာဘာဝတော။ **အနပ္ပကံ** ဝိပုလံ။ **သုခန္တိ** ဈာနသုခံ ။ **ဩက္ကမတီ**တိ ဈာနသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဝသေန ရူပကာယံ အနုပဝိသတိ, နာမကာယောက္ကမနေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ကာယပဿဒ္ဓိကမ္မိကဿပိ သမ္မသနဘာဝနာ ပဋ္ဌပေတွာ နိသိန္နဿ ကဿစိ အာဒိတောဝ ကာယကိလမထစိတ္တုပဃာတာပိ သမ္ဘဝန္တိ, သမာဓိဿ ပန အပစ္စနီကတ္တာ သိနိဒ္ဓဘာဝတော စ န သုက္ခဝိပဿနာ ဝိယ သုခဿ ဝိပစ္စနီကော, အနုက္ကမေန စ ဒုက္ခံ ဝိက္ခမ္ဘေတီတိ အာဟ **"ယထာ သမာဓိ"**တိ။ ယထာ သမာဓိ, ဝိပဿနာယ ပနေ တံ နတ္ထီတိ အာဟ **"န စ တထာ ဝိပဿနာ"**တိ။ **တေန ဝုတ္တ**န္တိ ယသ္မာ ဝိပဿနာ သုခဿ ပစ္စနီကာ, သာ စ ကာယဘာဝနာ, တေန ဝုတ္တံ **"ဥပ္ပန္နာပိ သုခာ ဝေဒနာ စိတ္တံ န ပရိယာဒာယ တိဋ္ဌတိ, ဘာဝိတတ္တာ ကာယဿ**

သာ”တိ။ တထာ ယသ္မာ သမာဓိ ဒုက္ခဿ ပစ္စနီကော, သော စ စိတ္တဘာဝနာ, တေန ဝုတ္တံ **“ဥပ္ပန္နာပိ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ စိတ္တံ န ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတိ, ဘာဝိတတ္တာ စိတ္တဿာ”**တိ ယောဇနာ။

၃၇၀. **ဂုဏေ ဃဋ္ဋေတ္ဝာ** တိ အပဒေသေန ဝိနာ သမီပမေဝ နေတ္ဝာ။ တံ ဝတ မမ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နာ သုခါ ဝေဒနာ ပရိယာဒါယ ဌဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီတိ ယောဇနာ။

၃၇၁. **ကိံ န ဘဝိဿတိ,** သုခါပိ ဒုက္ခာပိ ဝေဒနာ ယထာပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝါတိ အတ္ထော။ **တမတ္ထံ** န္တိ သုခဒုက္ခဝေဒနာနံ ဥပ္ပတ္တိယာ အတ္တနော စိတ္တဿ အနဘိဘဝနီယတာသင်္ခါတံ အတ္ထံ။ **တတ္ထ** တာဝ ဟဿရာသိသုတ္တေ **ဗောဓိပလ္လင်္ကေ နိသဇ္ဇာ** “တတ္ထေဝ နိသီဒိ”န္တိ ဝုတ္တာ။ **ဣဓ** မဟာသစ္စကသုတ္တေ **ဒုက္ကရကာရိကာယ** ဒုက္ကရစရဏေ **နိသဇ္ဇာ** “တတ္ထေဝ နိသီဒိ”န္တိ ဝုတ္တာ။

၃၇၄. **ဆန္နကရဏဝသေနာ**တိ တဏ္ဍုဟာယနဝသေနာတိ အတ္ထော။ **သိနေဟကရဏဝသေနာ**တိ သိနေဟနဝသေန။ **မုဋ္ဌာကရဏဝသေနာ**တိ မောဟနဝသေန ပမာဒာပာဒနေန။ **ဝိပဟသာကရဏဝသေနာ**တိ ပတိုကမ္ယတာဝသေန။ **အနုဒဟနဝသေနာ**တိ ရာဂဂ္ဂိနာ အနုဒဟနဝသေန။ **လောကုတ္တရမဂ္ဂဝေဝစနမေဝ** ဝဋ္ဋနိဿရဏဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။

အလ္လဂ္ဂဟဏေန ကိလေသာနံ အသမုစ္ဆိန္နဘာဝံ ဒဿေတိ, သသ္နေဟဂ္ဂဟဏေန အဝိက္ခမ္ဘိတဘာဝံ, ဥဒကေ ပက္ခိတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏေန သမုအစာရာဝတ္ထံ, ဥဒုမ္ဗရကဋ္ဌဂ္ဂဟဏေန အတ္တဘာဝဿ အသာရကတ္တံ။ **ဣမိနာဝ နယေနာ**တိ “အလ္လံ ဥဒုမ္ဗရကဋ္ဌ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။ **သပုတ္တဘရိယပဗ္ဗဇ္ဇာယာ** တိ ပုတ္တဘရိယေဟိ သဒ္ဓိံ ကတပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကုဋီစကဗဟူဒကဟံသ-ပရမဟံသာဒိဘေဒာ **ဗြာဟ္မဏပဗ္ဗဇ္ဇာ**။

၃၇၆. ကုတောပိ ဣမဿ အာပေါသိနေဟော နတ္ထီတိ **ကောဠာပံ**။ တေနာဟ **“ဆိန္နသိနေဟံ နိရာပ”** န္တိ။ **ကောဠ** န္တိ တ သုက္ခကလိင်္ဂရံ ဝုစ္စတိ, ကောဠံ ကောဠဘာဝံ အာပန္နန္တိ **ကောဠာပံ**။ ပဋိပန္နဿ ဥပက္ကမမဟတ္တနိဿိ တတာ ပကတိယာ ကိလေသေဟိ အနဘိဘူတတာယ။ **အတိန္တတာ** ပဋိပက္ခဘာဝနာယ။ တထာ ဟိ သုက္ခကောဠာပဘာ တေ, အာရကာ ဥဒကာ ထလေ နိက္ခိတ္တဘာတေ စ နိဒဿိတော။ **ဩပက္ကမိကာဟီ** တိ ကိလေသအတိနိဂ္ဂဏှဟနုပက္ကမပ္ပဘာဟိ။ **ဝေဒနာဟီ**တိ ပဋိပတ္တိဝေဒနာဟိ။ ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ ဟိ ဣဓာဓိပ္ပေတာ။

၃၇၇. **ကိံ ပန န သမတ္ထော,** ယတော ဇဝံ ပရေဟိ စိန္တိတုမ္ပိ အသက္ကုဏေယျံ ဒုက္ကရစရိယံ ဆဗ္ဗဿာနိ အကာသီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကတ္ဝာပိ အကတ္ဝာပိ သမတ္ထောဝ** ကာရဏဿ နိပ္ဖန္နတ္တာ။ “ယထာပိ သဗ္ဗေသမ္ပိ ခော ဗောဓိသတ္တာနံ စရိမဘဝေ အန္တမသော သတ္တာဟမတ္တမ္ပိ ဓမ္မတာဝသေန ဒုက္ကရစရိယာ ဟောတိယေဝ, ဇဝံ ဘဂဝတ သမတ္ထော ဒုက္ကရစရိယံ ကာတုံ, ဝေဠု နံ အကာသိ, န ပန တာယ ဗုဒ္ဓေါ ဇာတော, အထ ခော မဇ္ဈိမာယ ဧဝ ပဋိပတ္တိယာ”တိ တဿာ ဗျတိရေကမုခေန သဒေဝကဿ လောကဿ ဗောဓာယ အမဂ္ဂဘာဝဒီပနတ္ထံ, ဣမဿ ပန ဘဂဝတော ကမ္မဝိပာကဝသေန ဆဗ္ဗဿာနိ ဒုက္ကရစရိယာ အဟောသိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ –

> “အဝစာဟံ ဇောတိပါလော၊ ကဿပံ သုဂတံ တဒါ။
> ကုတော နု ဗောဓိ မုဏ္ဍဿ၊ ဗောဓိ ပရမဒုလ္လဘာ။
>
> တေန ကမ္မဝိပာကေန၊ အစရိံ ဒုက္ကရံ ဗဟုံ။
> ဆဗ္ဗဿာနုရုဝေလာယံ၊ တတော ဗောဓိမပါပုဏိံ။
>
> နာဟံ ဧတေန မဂ္ဂေန၊ ပါပုဏိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။
> ကုမဂ္ဂေန ဂဝေသိဿံ၊ ပုဗ္ဗကမ္မေန ဝါရိတော”တိ။

ဒုက္ကရစရိယာယ ဗောဓာယ အမဂ္ဂဘာဝဒဿနတ္ထံ ဒုက္ကရစရိယံ အကာသီတိ ကေစိ။ အထ တ လောကနာထ ဿ အတ္တနော ပရက္ကမသမ္ပတ္တိဒဿနတ္ထာယ ဒုက္ကရစရိယာ။ ပဏီတာဓိမုတ္တိယာ ဟိ ပရမုက္ကံသဂတဘာဝတော

အဘိနီဟာရာနုရူပံ သမ္ဗောဓိယံ တိဗ္ဗဆန္ဒတာယ သိခါပ္ပတ္တိယာ တဒတ္ထံ ဤဒိသမ္ပိ နာမ ဒုက္ကရစရိယံ အကာသီတိ လောကေ အတ္တနော ဝီရိယာနုဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ – “သော စ မေ ပဗ္ဗာ ပီတိသောမနဿာဝဟော ဘဝိဿတီ”တိ လောကနာထော ဒုက္ကရစရိယံ အကာသိ။ တေနာဟ **“သဒေဝကဿ လောကဿာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဝီရိယနိမ္မထနဂုဏော**တိ ဝီရိယဿ သံဝဍ္ဎနသမ္ပာဒနဂုဏော။ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ပါသာဒေ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သင်္ဂါမေ ဒွေဝ တယော သမ္ပဟာရေ** တိ ဒွိက္ခတ္တုံ တိက္ခတ္တုံ တ ပရသေနာယ ပဟာရပယောဂေ။ **ပဓာနဝီရိယ**န္တိ သမ္မပ္ပဓာနေဟိ အာသေဝနဝီရိယံ, သဗ္ဗံ တ ပုဗ္ဗဘာဂဝီရိယံ။

အဘိဒန္တန္တိ အဘိဘဝနဒန္တံ, ဥပရိဒန္တန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဥပရိဒန္တ”**န္တိ။ သော ဟိ ဣတရံ မုသလံ ဝိယ ဥဒုက္ခလံ ဝိသေသတော ကဿစိ ခါဒနကာလေ အဘိဘုယျ ဝတ္တတိ။ **ကုသလစိတ္တေနာ**တိ ဗလဝသမ္မာသင်္ကပ္ပယုတ္တေန ကုသလစိတ္တေန။ **အကုသလစိတ္တ**န္တိ ကာမဝိတက္ကာဒိသဟိတံ အကုသလစိတ္တံ။ အကုသလစိတ္တဿ ပဝတ္တိတုံ အပ္ပဒါနံ **နိဂ္ဂဟော**။ တံတံပဋိက္ခေပဝသေန ဝိနောဒနံ **အဘိနိပ္ပီဠနံ**။ ဝီရိယတာပေန ဝိက္ခမ္ဘနံ **အဘိသန္တာပနံ**။ **သဒရထော**တိ သပရိဠာဟော။ **ပဓာနေနာ**တိ ပဒဟနေန, ကာယဿ ကိလမထုပ္ပာဒကေန ဝီရိယေနာတိ အတ္ထော။ **ဝိဒ္ဓဿာ** တိ တုဒဿ။ **သတော**တိ သမာနဿ။

၂၇၈. **သီသဝေဌန**န္တိ သီသံ ရဇ္ဇုယာ ဗန္ဓိတွာ ဒဏ္ဍကေန ပရိဝတ္တကဝေဌနံ။ **အရဟန္တော နာမ ဧဝရူပါ ဟောန္တီ**တိ ဣမိနာ ယထာယံ, ဧဝံ ဝိသညီဘူတာပိ ဟုတွာ ဝိဟရန္တီတိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“မတကသဒိသာ”**တိ, ဝေဒနာပ္ပတ္တာ ဝိယ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ **သုပိနပ္ပဋိဂ္ဂဟဏတော ပဋ္ဌာယာ** တိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ သေတဝါရဏသုပိနံ ပဿိတွာ ဗြာဟ္မဏေဟိ ဗျာကတကာလတော ပဋ္ဌာယ။

၂၇၉. ဓမ္မသရီရဿ အရောဂဘာဝေန သာဓူတိ မရိသနိယောတိ **မာရိသော,** ပိယာယနဝစနမေတံ။ တေနာဟ **“သမ္ပိယာယမာနာ”**တိအာဒိ။ **အဇဇ္ဇိတ**န္တိ ဧဝံ အဘုဉ္ဇိတံ ဘကာရဿ ဇကာရာဒေသံ ကတွာ။ တေနာဟ **“အဘောဇန”**န္တိ။ **ဧဝံ မာ ကရိတ္ထာ** တိ “လောမကူပေဟိ အဇ္ဈောဟာရေဿာမ အနုပ္ပဝေသေဿာမာ”တိ ယထာ တုမှေဟိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ မာ ကရိတ္ထ။ ကသ္မာ? **ယာပေဿာမဟ** န္တိ အဟဉ္စ ယာဝဒတ္ထံ အာဟာရမတ္တံ ဘုဉ္ဇန္တော ယထာ ယာပေဿာမိ, ဧဝံ အာဟာရံ ပဋိသေဝိဿာမိ။

၂၈၀-၈၁. **ဧတာဝ ပရမ**န္တိ ဧတ္တကံ ပရမံ, န ဣတော ပရံ ဩပက္ကမိကဒုက္ခဝေဒနာဝေဒိယနံ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ ရညော ဂဟေတဗ္ဗနင်္ဂလတော အညာနိ သန္ဓာယ **“ဧကေန ဦန”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တံ သုဝဏ္ဏပရိက္ခတံ, ဣတရာနိ ရဇတပရိက္ခတာနိ။ တေနာဟ **“အမစ္စာ ဧကေနူနအဋ္ဌသတရဇတနင်္ဂလာနီ”** တိ။ အာဋ္ဌာရုဒကသမာဂမေ လဒ္ဓဇ္ဈာနာနိ ဝဋ္ဋပါဒကာနိ, အာနာပါနသမာဓိ ပန ကာယဂတာသတိပရိယာပန္နတ္တာ သဗ္ဗေသဉ္စ ဗောဓိသတ္တာနံ ဝိပဿနာပါဒကတ္တာ “ဗောဓာယ မဂ္ဂေါ”တိ ဝုတ္တော။ **ဗုဇ္ဈနတ္ထာယာ** တိ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ, သဗ္ဗဿေဝ ဝါ ဉေယျဓမ္မဿ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနာယ။ သတိယာ အနုဿရဏကဝိညာဏံ **သတာနုသာရိဝိညာဏံ**။ ကဿာ ပန သတိယာတိ တံ ဒဿေတုံ **“နယိဒ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၂၈၂. **ပစ္စုပဋ္ဌိတာ** တိ တံတံဝတ္တကရဏဝသေန ပတိဥပဋ္ဌိတာ ဥပဋ္ဌာယကာ။ တေနာဟ **“ပဏ္ဏသာလာ”** တိအာဒိ။ **ပစ္စယဗာဟုလ္လိကော** တိ ပစ္စယာနံ ဗာဟုလ္လာယ ပဋိပန္နော။ **အာဝတ္တော** တိ ပုဗ္ဗေ ပစ္စယဂေဓပ္ပဟာနာယ ပဋိပန္နော, ဣဒါနိ တတော ပဋိနိဝတ္တော။ တေနာဟ **“ရသဂိဒ္ဓော။ပေ။ အာဝတ္တော”** တိ။ **ဓမ္မနိယာမေနာ**တိ ဓမ္မတာယ။ တမေဝ ဓမ္မတံ ဒဿေတုံ **“ဗောဓိသတ္တဿာ”** တိအာဒိမာဟ။ **ဗာရာဏသိမေဝ** တတ္ထာပိ စ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ အဝိဇဟိတဓမ္မစက္ကပဝတ္တနဋ္ဌာနမေဝ **အဂမံသု**။ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ကိရ ဝိသာခမာသဿ အဒ္ဓမာသိယံ ဂတာ။ တေနာဟ **“တေသု ဂတေသု အဍ္ဎမာသံ ကာယဝိဝေကံ လဘိတွာ”**တိ။

၂၈၇. “အဒ္ဓါဘောတော ဂေါတမဿ သာဝကာ စိတ္တဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ, နော ကာယဘာဝန”န္တိ ဣမံ သန္ဓာယာဟ **“ဧကံ ပဉှံ ပုစ္ဆိ”** န္တိ။ **ဣမံ ဓမ္မဒေသန**န္တိ “အဘိဇာနာမိ ခေါ ပနာဟ”န္တိအာဒိကံ ဓမ္မဒေသနံ။ **အသလ္လီနော** တဏှာဒိဋ္ဌိကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ တေဟိ သဗ္ဗသော န လိတ္တော။ **အနုပလိတ္တော** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ တဏှာဟာနန္ဒိယာ အဘာဝေန။ **ဧကစရဇ္ဈတ္တမေဝ** တိ ဧကစရဇ္ဈတ္တသညိတေ ဖလသမာပတ္တိ

ယာ အာရမ္မဏေ, နိဗ္ဗာနေတိ အတ္ထော။ ယံ သန္ဓာယ ဟဋ္ဌိယံ ''ပုရိမသ္မိံ သမာဓိနိမိတ္တေ''တိ ဝုတ္တံ **သန္နိသီဒာပေမိ** တိ ဖလသမာပတ္တိသမာဓိနာ အစ္စန္တသမာဒာနဝသေန စိတ္တံ သမ္မဒေဝ နိသီဒာပေမိ။ **ပုဗ္ဗာဘောဂေနာ** တိ သမာပဇ္ဇနတော ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တအာဘောဂေန။ **ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ သမာပဇ္ဇနကဓာဏံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ။ တေနာဟ **''သာဓုကာရ။ ပေ.။ အဝိစ္ဆိန္နေယေတ''**တိ။ ဧဝမဿ ပရိစ္ဆိန္နကာလသမာပဇ္ဇနံ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလံ ဝုဋ္ဌာနဉ္စ ဗုဒ္ဓါနံ န ဘာရိ ယံ ဝသီဘာဝဿ တထာသုပ္ပဂုဏဘာဝတောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''ဗုဒ္ဓါနံ ဟိ''**တိအာဒိ။ ဓမ္မသမ္ပဋိဂ္ဂဟကာနံ **အဿာသတရေ** တ။ တဒာ ဟိ ဒေသိယမာနံ ဓမ္မံ ဉပဓာရေတုံ န သက္ကောန္တိ, တသ္မာ တသ္မိံ ခဏေ ဒေသိတဒေသနာ နိရတ္ထကာ သိယာ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ နိရတ္ထကာ ကိရိယာ အတ္ထိ။

သြကပ္ပနီယမေတ န္တိ ''တဿာ ဧဝ ကထာယာ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ အတိဝိယ အစ္ဆရိယဂတံ အဗ္ဗုပ္ပတ္တိံ သုတွာ ဉာဒိသီ ပဋိပတ္တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿေဝ ဟောတီတိ ဥပတဒဝသေန ဝဒတိ, န သဘာဝေန။ တေနာဟ **''သတ္ထရိ ပသာဒမတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပန္န''**န္တိ။ **ကာယဒရထော**တိ ပစ္စယဝိသေသဝသေန ရူပကာယဿ ပရိဿမာကာရော။ **ဥပဟဒိန္နကော**တိ ကန္ဒြိယဗဒ္ဓေ။ **အနုပဟဒိန္နကေ** တိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓေ။ **ဝိကာသန္တိ** သူရိယရသ္မိသမ္ဖဿေန။ တဒဘာဝေန **မကုလာနိ ဟောန္တိ။ ကေသဉ္စိ** တိန္တိနိကာဒိရုက္ခာနံ ။ **ပတိလီယန္တိ** နိဿယရူပဓမ္မအဝိဖ္ဖာရိကတာယ။ အရူပဓမ္မတာယ ပဉ္စဝိညာဏနဝ္ဓေဝ ကိရိယာမယဝိညာဏနဉ္စ အပ္ပဝတ္တိသညိတာ အဝိဖ္ဖာရိကတာ ဟောတိ, ယတ္ထ နိဒ္ဒါသမညာ။ တေနာဟ **''ဒရထဝသေန ဘဝင်္ဂသောတဉ္စ ဣမေ နိဒ္ဒါတိ အဓိပ္ပေတ''** န္တိ။ တတ္ထ **ဒရထဝသေနာ**တိ ဒရထဝသေနဝ, န ထိနမိဒ္ဓဝသေနာတိ အဝဓာရဏံ အဝဓာရဏဖလဉ္စ နိဒ္ဒါရေတဗ္ဗံ။ **တံ သန္ဓာယာ** တိ ကာယဿ ဒရထသင်္ခာတသရီရဂိလာနဟေတုကံ နိဒ္ဒံ သန္ဓာယ။ သရီရဂိလာနဉ္စ ဘဂဝတော နတ္ထီတိ န သက္ကာ ဝတ္တုံ၊ ''ပိဋ္ဌိ မေ အာဂိလာယတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၀; မ. နိ. ၂.၂၂; စူဠဝ. ၃၄၅) ဝစနတော။ **သမ္မောဟဝိဟာရသ္မိံ** န္တိ ပစ္စတ္တေ ဇတံ ဘုမ္မဝစနန္တိ အာဟ **''သမ္မောဟဝိဟာရောတိ ဝဒန္တိ''** တိ, **သမ္မောဟဝိဟာရသ္မိံ** တ ပရိယာပန္နံ ဇတံ ဝဒန္တိ, ယဒိဒံ ဒိတ နိဒ္ဒောက္ကမနန္တိ ယောဇနာ။

၃၈၉. **ဉပနီတေဟီ**တိ အောသမဂ္ဂံ နိန္နာပထံ ဉပနီတေဟိ။ **အဘိနန္ဒိတွာ** တိ သမ္ပိယာယိတွာ။ တေနာဟ **''စိတ္တေန သမ္ပဋိစ္ဆန္တော''**တိ။ **အနုမောဒိတွာ**တိ ''သာဓု သာဓူ''တိ ဒေသနာယ ထောမနဝသေန အနုမောဒိတွာ။ တေနာဟ **''တစာယပိ ပသံသန္တော''** တိ။ **သမ္ပတ္တေ ကာလေ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယောဂ္ဂေ ကာလေ အနုပ္ပတ္တေ။

ဂဏံ ဝိနောဒေတွာတိ ဂဏံ အပနေတွာ ဂဏပလိဗောဓံ ဆိန္ဒိတွာ။ **ပပဉ္စန္တိ** အဝသေသကိလေသံ။ **''ပုညတ ရာဇပူဇိတော''**တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **''တသ္မိံဉှိ ကာလေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဆန္ဒတသဟရဏေန **ဥပေါသထကမ္မံ ကရောန္တော**။

သကလံ ရတ္တိံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံယေဝ ကထိတတ္တာ ထေရဿ ဉာဏံ ဒေသနာဝိဘာဝဉ္စ ဝိဘာဝေန္တော အာဟ **''တေ တကာဝ, ဘန္တေ, ဗုဒ္ဓဂုဏာ''**တိ။ ဣမာယ, ဘန္တေ, တုမှာကံ ဓမ္မကထာယ အနဝသေသတော ဗုဒ္ဓဂုဏာ ကထိတာ ဝိယ ဇာယန္တိ, ဧဝံ သန္တေပိ အနန္တာပရိမေယ္ယာဝ တေ, ကိံ ဣတော ပရေပိ ဝိဇ္ဇန္တေတတိ ထေရံ တတ္ထ သီဟနာဒံ နဒာပေတုကာမော အာဟ **''ဉအဟု အညေပိ အတ္ထိ''** တိအာဒိ။ ရဇ္ဇဿ ပဒေသိကတ္တာ, ယထာဝုတ္တသုဘာသိတဿ စ အနဂ္ဃတ္တာ ဝုတ္တံ **''အယံ မေ ဒုဂ္ဂတပဏ္ဏာကာရော''** တိ။ **တိယောဇနသတိက**န္တိ ဣဒံ ပရိက္ခေပဝသေန ဝုတ္တံ, တဉ္စ ခော မနုဿာနံ ပရိဘောဂဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

မဟာသစ္စကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. စူဠတဏှာသင်္ခယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉၀. **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ပုဗ္ဗာရာမမိဂါရမာတုပါသာဒါနံ အတ္ထဝိဘာဝနေ **အယံ** ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာ **အနုပုဗ္ဗီကထာ။ မဏိန္တိ** တွေ ပဒုမရာဂမဏိံ အဓိပ္ပေတတ္တာ အာဟ **''အညေဟိ စာ''**တိ။ တေန ဣန္ဒနီလာဒိမဏိံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိလပိတလောဟိတောဒါတမဉ္ဇိဋ္ဌပဘဿရကဗရဝဏ္ဏဝသေန **သတ္တဝဏ္ဏေဟိ** ။

တဏှာဟာ သဗ္ဗသော ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ **တဏှာဟာသင္ခယော** (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၇.၆၁), တသ္မိံ။ **တဏှာဟာသင္ခယေ** တိ စ ဝိသယေ ဣဒံ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **“တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ”** တိ။ **ဝိမုတ္တစိတ္တတာယာ** တိ သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တစိတ္တတာယ။ အပရဘာဂပဋိပဒာ နာမ အရိယသစ္စာဘိသမယော, သာ သာသနစာရိကေစရာ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗာတောတိ အာဟ **“ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ သံခိတ္တေန ဒေသေထာတိ ပုစ္ဆတိ”** တိ။ အကုပ္ပဓမ္မတာယ ခယဝယသင္ခါတံ အန္တံ အတီတာတိ အစ္စန္တာ, သော ဧဝ အပရိဟာနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တာ နိဋ္ဌာ ဧတဿာတိ **အစ္စန္တနိဋ္ဌော** ။ တေနာဟ **“ဧကန္တနိဋ္ဌော သတတနိဋ္ဌောတိ အတ္ထော”** တိ။ န ဟိ ပဋိဝိဒ္ဓဿ လောကုတ္တရဓမ္မဿ ဒဿနံ ကုပ္ပနံ နာမ အတ္ထိ။ အစ္စန္တမေဝ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမော ဧတဿ အတ္ထီတိ **အစ္စန္တယောဂက္ခေမီ** ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ဝုသိတတ္တာ, တဿ စ အပရိဟာနသဘာဝတ္တာ အစ္စန္တံ ဗြဟ္မစာရီတိ **အစ္စန္တဗြဟ္မစာရီ** ။ တေနာဟ **“နိစ္စဗြဟ္မစာရီတိ အတ္ထော”**တိ။ **ပရိယောသာန**န္တိ ဗြဟ္မစရိယဿ ပရိယောသာနံ။

ဝေကာယတိကိ တုရိတာယတိ။ **သလ္လက္ခေသိ** တိ စိန္တေသိ, အတ္တနာ ယထာ သုတာယ သတ္ထု ဒေသနာယ အနုသ္သရဏဝသေန ဥပဓာရေသိ။ **အနုဂ္ဂဏှိတွာတတ** တိ အတ္ထဝိနိစ္ဆယဝသေန အနုဂ္ဂဟေတွာ ဧဝ။ ဆသု ဒွာရေသု နိယုတ္တာတိ **ဆဒွါရိကာ,** တေဟိ။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ သက္ကာယသဗ္ဗဥ္ဟိ သန္ဓာယ ဣဓ **“သဗ္ဗေ ဓမ္မာ”** တိ ဝုတ္တံ ဝိပဿနာဝိသယဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ, တသ္မာ အာယတနဓာတုယောပိ တဂ္ဂတိကာ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “နာလံ အဘိနိဝေသာယာ”တိ။ **န ယုတ္တာ အဘိနိဝေသာယ** “ဧတံ မမ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ အဇ္ဈောသာနာယ။ “အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတုံ အလံ ဝိရဇ္ဇိတု”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၇၂; သံ. နိ. ၂.၁၂၄-၁၂၅, ၁၂၈, ၁၃၄, ၁၄၃) ဝိယ **အလံ-**သဒ္ဒော ယုတ္တတ္ထောပိ ဟောတီတိ အာဟ **“န ယုတ္တာ”** တိ။ **သဗ္ဗဓမ္မေ** တိ ဘဝန္တိ။ ယဒိပိ “တတိယာ, စတုတ္ထီ”တိ ဣဒံ ဝိသုဒ္ဓိဒွယံ အဘိညာပညာ, တဿာ ပန သပ္ပစ္စယနာမရူပဒဿနဘာဝတော, သတိ စ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ သပ္ပစ္စယတ္တာ (နာမရူပဿ အနိစ္စတာ, အနိစ္စံ ဒုက္ခံ, ဒုက္ခဥ္စ အနတ္တာတိ အတ္ထတော) လက္ခဏတ္တယံ သုပာကဋမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **“အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ ဉာတပရိညာယ အဘိဇာနာတိ”** တိ။ **တထေဝ တီရဏပရိညာယာ**တိ ဣမိနာ အနိစ္စာဒိဘာဝေန နာလံ အဘိနိဝေသာယာတိ နာမရူပဿ ဥပသံဟရတိ, န အဘိညာပညာနံ သမ္ဘာရဓမ္မာနံ။ ပုရိမာယ ဟိ အတ္ထတော အာပန္နလက္ခဏတ္တယံ ဂဏှာတိ သလက္ခဏသလ္လက္ခဏပရတ္တာ တဿာ, ဒုတိယာယ သရူပတော တဿာ လက္ခဏတ္တယာရောပနဝသေန သမ္မသနဘာဝတော။ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတာယ အဘိနိဟတမတ္တတာယ စ **အပ္ပမတ္တကမ္ပိ**။ ရူပပရိဂ္ဂဟဿ ဩဠာရိကဘာဝတော **အရူပပရိဂ္ဂဟံ ဒဿေတိ** ။ ဒဿေန္တော စ ဝေဒနာယ အာသန္နဘာဝတော, ဝိသေသတော သုခသာရာဂိတာယ, ဘဝဿာဒဂဓိတမာနသတာယ စ **သက္ကာယ ဝေဒနာဝသေန နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဒဿေတိ**။

ဥပ္ပာဒဝယဋ္ဌေနာ တိ ဥဒယဗ္ဗယသဘာဝေန ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈနေန။ **အနိစ္စာ** တိ အဒ္ဓု ဝါ။ အနိစ္စလက္ခဏံ အနိစ္စတာ ဥဒယဝယတာ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ခယတော ဝယတော ဒဿနဉာဏံ အနိစ္စာနုပဿနာ, တံသမင်္ဂီ စ ပုဂ္ဂလော အနိစ္စာနုပဿီ, တသ္မာ။ **ခယဝိရာဂေ**တိ ခယသင္ခါတော ဝိရာဂေ သင္ခါရာနံ ပလုဇ္ဇနာ။ ယံ အာဂမ္မ သဗ္ဗသော သင္ခါရေဟိ ဝိရဇ္ဇနာ ဟောတိ, တံ နိဗ္ဗာနံ **အစ္စန္တဝိရာဂေ။ နိရောဓာနုပဿိမ္ဟိပိ** တိ နိရောဓာနုပဿိသ္မိံပိ ဧသေဝ နယော”တိ အတိဒိသိတွာ တံ ဧကဒေသေန ဝိဝရန္တော **“နိရောဓောပိ ဟိ။ပေ။ ဒုဝိဓောယေဝ”**တိ အာဟ။ သဗ္ဗာသဝသံဝရေ ဝုတ္တဝေဿဂ္ဂေဝ ဣဓ “ပဋိနိဿဂ္ဂေ”တိ ဝုတ္တောတိ ဒဿေန္တော **“ပဋိနိဿဂ္ဂေ ဝုစ္စတိ ဝေဿဂ္ဂေ”**တိအာဒိမာဟ။ **ပရိစ္စာဂဝေဿဂ္ဂေ** ဝိပဿနာ။ ပက္ခန္ဒနဝသေန အပ္ပနတော **ပက္ခန္ဒနဝေဿဂ္ဂေ** မဂ္ဂေ အညဿ တဒဘာဝတော။ **သော**တိ မဂ္ဂေ။ **အာရမ္မဏတော** တိ ကိစ္စသာဓနဝသေန အာရမ္မဏကရဏတော။ ဝေဉ္ဇဟိ မဂ္ဂတော အညေသံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာနံ ပက္ခန္ဒနဝေဿဂ္ဂဘာဝတေ သိဒ္ဓေ ဟောတိ။ ပရိစ္စဇနေန ပက္ခန္ဒနေန စာတိ **ဒွီဟိပိ တ ကာရဏေဟိ**။ သဗ္ဗေသံ ခန္ဓာနံ ဝေဿဂ္ဂနံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓသံကိလေသပ္ပဟာနေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ** တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ **ဉဘယမေ့တံ** ဝေဿဂ္ဂနံ။ **တဒုဘယ သမင်္ဂီ**တိ ဝိပဿနာသမင်္ဂီ မဂ္ဂသမင်္ဂီ စ။ “အနိစ္စာနုပဿနာယ နိစ္စသညံ ပဇဟတီ”တိအာဒိဝစနတော (ပဋိ. မ. ၁.၅၂) ယထာ ဝိပဿနာယ ကိလေသာနံ ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေ လဗ္ဘတိ, ဧဝံ အာယတိံ တေဟိ ကိလေသေဟိ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗခန္ဓာနမ္ပိ ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေ ဝတ္တဗ္ဗော, ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿဂ္ဂေ ပန မဂ္ဂေ လဗ္ဘမာနာယ ဧကန္တ

ကာရဏာဘူတာယ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာယ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော, မဂ္ဂေ ပန တဒုဘယမ္ပိ ဉာယာဂတမေဝ နိပ္ပရိယာယ တောဝ လဗ္ဘမာနတ္တာ။ တေနာဟ **"တဒုဘယသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော"** တိအာဒိ။

ပုစ္ဆန္တဿ အဇ္ဈာသယဝသေန "န ကိဉ္စိ လောကေ ဥပာဒိယတီ"တိ ဧတ္ထ ကာမုပာဒါနဝသေန ဥပာဒိယနံ ပဋိ က္ခိပိယတီတိ အာဟ **"တဏှာဝသေန န ဥပာဒိယတီ"**တိ။ တဏှာဝသေန တ အသတိ ဥပာဒိယနေ ဒိဋ္ဌိဝသေန ဥပာဒိ ယနံ အနဝကာသမေဝါတိ **"တဏှာဝသေန"**ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **န ပရာမသတီ**တိ နာဒိယတိ, ဒိဋ္ဌိပရာမာသဝသေန တ "နိစ္စ"န္တိအာဒိနာ **န ပရာမသတိ။ သံခိတ္တေနေဝ ခိပ္ပံ ကထေသီ** တိ တဿ အဇ္ဈာသယဝသေန ပပဉ္စံ အကတွာ က ထေသိ။

၃၉၁. အဘိသမာဂန္တွာ တိ အဘိမုခဉာဏေန ဧဟယံ သမာဂန္တွာ ယာထာဝတော ဝိဒိတွာ။ တေနာဟ **"ဇာနိတွာ"**တိ။ **ယထာပရိသဝိညာပကတ္တာ**တိ ယထာပရိသံ ဓမ္မသမ္ပဋိဂ္ဂါဟကာယ မဟတိယာ, အပ္ပကာယ တ ပရိသာယ အနုရူပ မေဝ ဝိညာပနတော။ **ပရိယန္တံ န နိစ္ဆရတီ** တိ န ပဝတ္တတိ။ **မာ နိရတ္ထကာ အဂမာသီ** တိ ဣဒံ ဓမ္မတာဝသေန ဝုတ္တံ, န သတ္ထု အဇ္ဈာသယဝသေန။ ဧကဒ္ဓေဟတံ သတ္တု ဝစီဃောသဿ အဒ္ဓသု အင်္ဂေသု, ယဒိဒံ ပရိသပရိယန္တတာ။ **ဆိဒ္ဒဝိဝရောကာသော** တိ ဆိဒ္ဒဘူတော, ဝိဝရဘူတော တ ဩကာသောပိ နတ္ထိ, ဘဂဝတော သဒ္ဒာသဝနကာရဏံ ဝုတ္တ မေဝ။ **တသ္မာ** တိ ယထာဝုတ္တကာရဏတော။

ပဥ္စ အင်္ဂါနိ တေသ္မာတိ ပဥ္စင်္ဂံ, ပဥ္စင်္ဂံ ဧဝ **ပဥ္စင်္ဂိကံ** ။ မဟတီအာဒိ ဝီဏာဝိသေသောပိ အာတတမေဝါတိ **"စမ္မပရိယောနဒ္ဓေသု"**တိ ဝိသေသိတံ။ **ဧကတလံ** ကုမ္ဘထူဏာဒဒ္ဒရာဒိ။ စမ္မပရိယောနဒ္ဓံ ဟုတွာ တန္တိဗဒ္ဓံ **အာတတဝိတတံ**။ တေနာဟ **"တန္တိဗဒ္ဓပဏဝါဒီ"** တိ။ ဧကမုခီအာဒိနမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝံသာဒီ**တိ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန သင္ခသိင်္ဂါဒီနံ သင်္ဂဟော။ **သမ္မာဒီ**တိ သမ္မတာဠကံသတာဠသိလာသလာကတာဠာဒိ။ တတ္ထ **သမ္မတာဠံ** နာမ ဒဏ္ဍမယတာဠံ။ **ကံသတာဠံ** လောဟမယံ။ သိလာယ အယောပတ္တေန စ တဒနတာဠံ **သိလာသလာကတာဠံ။ သမပ္ပိတော** တိ သမ္မာ အပ္ပိတော ဥပေတော။ တေနာဟ **"ဥပဂတော"**တိ။ ဥပဋ္ဌာနဝသေန ပဥ္စဟိ တူရိယသတေဟိ ဥပေတော။ ဧဝံဘူတော စ ယသ္မာ တေဟိ ဥပဋ္ဌိတော သမန္နာဂတော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သမင်္ဂီဘူတောတိ တဿေဝ ဝေဝစန"**န္တိ။ **ပရိစာရေတီ**တိ ပရိတော စာရေတိ။ ကာနိ ပန စာရေတိ, ကထံ တ စာရေတီတိ အာဟ **"သမ္ပတ္တိံ။ပေ။ စာရေတီ"**တိ။ တတ္ထ **တတော တတော**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ တဒိတေ တတ္ထ တတ္ထ စ တဒကဇနေ။ **အပနေတွာ**တိ တဒကဇ နေ နိသေဓေတွာ။ တေနာဟ **"နိဿဒ္ဒါနိ ကာရာပေတွာ"** တိ။ **ဒေဝစာရိကံ ဂစ္ဆတိယေဝ** ဒေဝတာနံ မနုဿာနဥ္စ အနုကမ္ပာယ။ ဿတယမတ္ထော **ဝိမာနဝတ္ထုဟိ** (ဝိ. ဝ. ၁) ဒီပေတဗ္ဗော။

၃၉၂. အပ္ပေဝ သကေန ကရဏီယေနာ တိ မာရိသ, မောဂ္ဂလ္လာန, မယံ သကေန ကရဏီယေန အပ္ပေဝ ဗဟုကိစ္စာပိ န ဟောမ။ **အပိစ ဒေဝတာနံယေဝ**တိ အပိစ ခော ပန ဒေဝတာနံယေဝ တာဝတိံသာနံ ကရဏီယေန ဝိသေသတော ဗဟုကိစ္စာတိ အတ္ထယောဇနာ။ ဘုမ္မဋ္ဌကဒေဝတာနမ္ပိ ကေစိ အဋ္ဋာ သက္ကေန ဝိနိစ္ဆိတဗ္ဗာ ဟောန္တီတိ အာဟ **"ပထဝိတော ပဋ္ဌာယာ"**တိ။ **နိယမေန္တော** တိ အဝဓာရေန္တော။ တံ ပန ကရဏီယံ သရူပတော ဒဿေတုံ **"ဒေဝတာနံ ဟီ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **တာသန္တိ** ဒေဝဓီတုဒေဝပုတ္တာဟဒပရိစာရိကာနံ။ **မဏ္ဍနပသာဓနကာရိကာ** တိ မဏ္ဍနပသာဓနသံဝိဓာယိကာ။ **အဋ္ဋကရဏံ နတ္ထိ** သံသယဿေဝ အဘာဝတော။

ယန္တိ သဝနုဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန သုပရိစိတမ္ပိ ယံ အတ္ထဇာတံ။ **န ဒိဿတိ,** ပညာစက္ခုနော သဗ္ဗသော န ပဋိဘာတီ တိ အတ္ထော။ **ကေစီ**တိ သာရသမာသာစရိယာ။ **သောမနဿသံဝေဂ** န္တိ သောမနဿသမုဋ္ဌာနံ သံဝေဂံ, န စိတ္တ သန္တာသံ။

သမုပဗျူဠှော တိ ယုဇ္ဈနဝသေန သဟပတိတော သမောကဍ္ဎော။ ဧဝံဘူတော စ ယသ္မာ သမူဟဝသေန သမ္ပိ ဏ္ဍိတော ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"သန္နိပတိတော ရာသိဘူတော"** တိ။ **အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ**တိ ဣဒံ ဒုတိယံ သက္က တ္တဘာဝံ တတော အနန္တရာတီတေန သက္ကတ္တဘာဝေန သက္ကတ္တဘာဝသာမညတော ဧကမိဝ ကတွာ ဂဟဏဝ သေန ဝုတ္တံ, အညထာ "တတိယေ အတ္တဘာဝေ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ မဃတ္တဘာဝတော ဟိ ဣတော တတိယောတိ။ အထ တ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ သော ဒေဝသုရသင်္ဂါမော အဟောသိ, တဿ အနန္တရတ္တာ မဃတ္တဘာဝဿ ဝုတ္တံ

“အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ”တိ။ သတ္တာနံ ဟိတေသိတာယ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာနာဒိနာ စရိယာဟိ **ဗောဓိသတ္တစရိယာ ဝိယသ္ဒ သ စရိယာ အဟောသိ။ သတ္တ ဝတပဒါနီ**တိ သတ္တ ဝတကောဋ္ဌာသေ။

မဟာဟနန္တိ မဟန္တံ သုရာဟနံ။ **ဂဏ္ဍုဟန** န္တိ ဂဏ္ဍုသုရာဟနံ, အဓိမတ္တဟနန္တိ အတ္ထော။ **ပရိဟရမာနာ**တိ ပရိတရေန္တာ။ **ဝေဒိကာဟာအ**တိ သိနေရုဿ ပရိယန္တေ ဝေဒိကာပရိက္ခေပာ။ **ပဥ္စသု ဌာနေသူ**တိ ပဥ္စသု ပရိဘဏ္ဍုဋ္ဌာနေသု နာဂသေနာဒီဟိ **အာရက္ခံ ဌပေသိ** ။

၃၉၃. ရာမဏေယျက န္တိ ရမဏီယဘာဝံ။ **မသာရဂလ္လတ္တမ္ဘေ** တိ ကဗရမဏိမယေ ထမ္ဘေ။ **သုဝဏ္ဏာဒိမယေ ဃဋ္ဋကေ**တိ “ရဇတတ္ထမ္ဘေသု သုဝဏ္ဏမယေ, သုဝဏ္ဏတ္ထမ္ဘေသု ရဇတမယေ”တိအာဒိနာ သုဝဏ္ဏာဒိမယေ ဃဋ္ဋကေ တဥ္ဒရူပကာနိ စ။ ပဗာဠ္ဟံ မတ္တောတိ **ပမတ္တော** ။ တေနာဟ **“အတိဝိယ မတ္တော”** တိ။ **နာဋ္ဋကပရိတရေနာ**တိ အစ္ဆရာပရိတရေန။

အစ္ဆရိယဗ္ဘုတ န္တိ ပဒဒ္ဒဝယေနပိ ဝိမ္ဟယနာကာရောဝ ဝုတ္တော, တသ္မာ သဥ္ဇာတံ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတံ ဝိမှယနာကာရော ဧတေသန္တိ **သဥ္ဇာတအစ္ဆရိယအဗ္ဘုတာ,** တထာ ပဝတ္တစိတ္တုပ္ပာဒါ။ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဟေတုကာ သဥ္ဇာတာ တုဋ္ဌိ ဧတေသန္တိ **သဥ္ဇာတတုဋ္ဌိနော။ သံဝိဂ္ဂ** န္တိ သဥ္ဇာတသံဝေဂံ။ သ္ဒတယံ သံဝေဂေ ယသ္မာ ပုရိမာဝတ္ထာယ စိတ္တဿ စလနံ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“စလိတ”**န္တိ။

၃၉၄. တမံ ဝိနောဒိတန္တိ ဟဋ္ဌိဟာရိယဒဿနေန “အဟော ထေရဿ ဣဒ္ဓာနုဘာဝေ”တိ သမ္မာပဋ္ဌိပတ္တိယံ သဥ္ဇာတဗဟုမာနော, ဤဒိသံ နာမ သာသနံ လဘိတ္ဒာပိ မယံ နိရတ္ထကေန ဘောဂမဒေန သမ္မတ္တာ ဘတမာတိ ယောနိသော မနသိကာရုပ္ပာဒနေန သမ္မောဟတမံ ဝိနောဒိတံ ဝိဓမိတံ။ **ဧတေ**တိ မဟာထေရော သက္ကော စာတိ တေ ဒ္ဒေပိ သမာနဗ္ရဟ္မစရိယတာယ **သဗ္ရဟ္မစာရိနော** ။

၃၉၅. ပညာတာနန္တိ ဟာကဋ္ဌာနံ စာတုမဟာရာဇ-သုယာမ-သန္တုသိတ-ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိမဟာဗ္ရဟ္မာနံ အညတရော, န ယေသံ ကေသဥ္စီတိ အဓိပ္ပာယော။ အာရဒ္ဓဓမ္မဝသေနေဝ ပရိယောသာပိတတ္တာ **ယထာနုသန္ဓိနာဝ နိဋ္ဌပေသိ** ။

စူဠတဏ္ဍှာသင္ခယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. မဟာတဏ္ဍှာသင္ခယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉၆. လဒ္ဓိမတ္တ န္တိ မိစ္ဆာကဟမတ္တံ, န ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသော။ **သဿတဒိဋ္ဌိ** တိ နိစ္စာဘိနိဝေသော။ **သော**တိ အရိဋ္ဌော ဘိက္ခု။ ကထေတ္ဒတ သမောဓာနေန္တန္တိ ယောဇနာ။ **သမောဓာနေန္တ** န္တိ စ နိဂမေန္တန္တိ အတ္ထော။ **တတ္ထ တတ္ထေတ**တိ တေသု တေသု ဧဝ ဘဝေသု **နိရုဇ္ဈန္တိ,** န ဘဝန္တရံ သင်္ကမန္တိ။ **ဝိညာဏံ ပန** အဘိန္နသဘာဝံ အနညန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣဓလောကတော**တိ ဣမသ္မာ အတ္တဘာဝတ။ **ပရလောကန္တိ** ပရဘာဝသညိတံ အတ္တဘာဝံ။ **သန္ဓာဝတီ**တိ နိစ္စတာယ ကေနစိ အသမ္ဗဒ္ဓံ ဝိယ ဂစ္ဆတိ။ တေန ဣဓလောကတော ပရလောကဂမနမာဟ။ **သံသရတီ**တိ ဣမိနာ ပရလောကတော ဣဓာဂမနံ။ **သန္ဓာဝတီ** တိ တ ဘဝန္တရသင်္ကမနမာဟ။ **သံသရတီ**တိ တတ္ထ တတ္ထ အပရာပရသဥ္စရဏံ။

“ပစ္စယေ သတိ ဘာဝတီ”တိအာဒိနာ ဝိညာဏဿ အနုဝယတော ဗျတိရေကတော စ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဘာဝံ ဒသ္ဒသေန္တော သဿတဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ။ **ဗုဒ္ဓေန အကထိတံ ကထေသီ**တိ ဣမိနာ “ယံ အဘာသိတံ အလပိတံ တထာဂတေန, တံ ဘာသိတံ လပိတံ တထာဂတေနာတိ ဒီပေတီ”တိ (စူဠဝ. ၃၅၂, ၃၅၃) ဣမသ္မိံ ဘေဒကရဝတ္ထုသ္မိံ သန္ဒိဿတီတိ ဒဿေတိ။ **ဇိနစက္ကေ ပဟာရံ ဒေတီ** တိ “တဒေဝိဒံ ဝိညာဏံ။ပေ။ အနညာ”န္တိ နိစ္စတံ ပဋိဇာနန္တော – “သဗ္ဗေ သင္ခါရာ အနိစ္စာ (ဓ. ပ. ၂၇၇), ရူပံ, ဘိက္ခဝေ, အနိစ္စ”န္တိ (သံ. နိ. ၃.၉၃-၉၄) စ အာဒိနယပ္ပဝတ္တေ သတ္ထု ဓမ္မစက္ကေ ခီလံ ဥပ္ပာဒေန္တော ပဟာရံ ဒေတိ။ သဗ္ဗညုတညာဏေန အနိစ္စန္တိ ဒိဋ္ဌံ ပဝေဒိတဥ္စ ဝိညာဏံ နိစ္စန္တိ ပဋိဇာနန္တော **ဝေသာရဇ္ဇဉာဏံ ပဋိဗာဟတိ။ သောတုကာမံ ဇန**န္တိ အရိယဓမ္မဓိဂမဿ ဧကန္တဥပဟယဘူတံ ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သောတု

ကာမံ ဇနံ နိစ္စက္ကဟပဂ္ဂဏှာဟနေန **ဝိသံတဒေတိ**။ တတော ဧဝ **အရိယပထေ** အရိယမဂ္ဂဝီထိယံ တသ္သာ ပဋိက္ခိပနေန **တိရိယံ နိပတိတ္ဝတ**။

၃၉၈. ဝိညာဏသီသေန အတ္တနာ ဂဟိတံ အတ္တာနံ ဝိဘာဝေန္တော **“ယ္ဝတယံ, ဘန္တေ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝအော ဝေဒေယျော**တိအာဒယော သဒ္ဒတဒိဋ္ဌိယာ ဧဝ အဘိနိဝေသာကာရာ။ ဝဒတီတိ **ဝအော,** ဝစီကမ္မဿ ကာရကောတိ အတ္ထော။ ကမ္မိနာ ဟိ ကာရကဘာဝုပာယိကသတ္တာနံ ဟိတသုခာဝဗောဓနေသမတ္ထတံ အတ္တနော ဒဿေတိ။ ဝေဒိယောဝ **ဝေဒေယျော,** ဇာနာတိ အနုဘဝတိ စာတိ အတ္ထော။ ဤဒိသာနဉ္ဟိ ပဒာနံ ဗဟုလာ ကတ္တုသာဓနတံ သဒ္ဒဝိဒူ မညန္တိ။ **ဝေဒယတီ**တိ တံ တံ အနုဘဝိတဗ္ဗံ အနုဘဝတိ။ **တဟိံ တဟိ**န္တိ တေသု တေသု ဘဝယောနိဂတိဋ္ဌိတိသတ္တာဝာသသတ္တနိကာယေသု။

၃၉၉. တံ တဒံ ပဂ္ဂယ္ဟ ဌိတတ္တာ သာတိဿ ဆိန္နပစ္စယတာ အဝိရုဠ္ဟဓမ္မတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဟေဠာ** တိ အလဂဒ္ဒသုတ္တသံဝဏ္ဏနံ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၃၆-၂၃၇) သန္ဓာယာဟ။ ပရတော **ဟေဠာ** တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဟဋ္ဌိယေကော အနုသန္ဓိ**တိ တီဟိပိ အနုသန္ဓီဟိ အတေမိဿော ဝိသုံယေဝေကော အနုသန္ဓိ။ နနု စာယမ္ပိ သာတိဿ အဇ္ဈာသယဝသေန ပဝတ္တိတတ္တာ အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိယေဝါတိ? န, နိယျာနမုခေန အပ္ပဝတ္တတ္တာ။ နိယျာနဉ္ဟိ ပုရက္ခတ္ဝတ ပုစ္ဆာဒိဝသေန ပဝတ္တာ ကုတရာ ဒေသနာပုစ္ဆာနုသန္ဓိအာဒယော။ ကုစ တဒဘာဝတော ဝုတ္တံ **“ဟဋ္ဌိယေကော အနုသန္ဓီ”**တိ။ **ပရိသာယ လဒ္ဓိံ သောဓေန္တော** တိ ယာဒိသီ သာတိဿ လဒ္ဓိ, တဒဘာဝဒဿနဝသေန ပရိသာယ လဒ္ဓိံ သောဓေန္တော, ပရိသာယ လဒ္ဓိသောဓနေနေဝ သာတိ ဂဏတော နိဿာရိတော နာမ ဇာတော။

၄၀၀. ယံ ယဒေတတိ ကုဒံ ယဒိပိ အဝိသေသတော ပစ္စယဓမ္မဂ္ဂဟဏံ, “ဝိညာဏန္တေ္ဝဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီ”တိ ပန ဝုတ္တတ္တာ တံတံဝိညာဏဿ သမညာနိမိတ္တပစ္စယဇာတံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိယံ – “စက္ခုဝိညာဏန္တေ္ဝဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီ”တိအာဒိ။ အထ တ တံတံဒ္ဝတရနိယတံ ကုတရမ္ပိ သဗ္ဗံ တဿ တဿ ဝိညာဏဿ ပစ္စယဇာတံ ကုစ “ယံ ယဒေတ”တိ ဂဟိတံ, တတ္ထ ပန ယံ အသာဓာရဏံ, တေန သမညာတိ “စက္ခုဝိညာဏန္တေ္ဝတ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒ္ဝတရသင်္ကန္တိယာ အဘာဝ** န္တိ ဝိညာဏဿ ဒ္ဝတရန္တရသင်္ကမနဿ အဘာဝံ။ သ္ဝတယံ ဩဠာရိကန ယေန မန္ဒဗုဒ္ဓီနံ သုခာဝဗောဓနတ္ထံ နယဒဿနဝသေန ဝုတ္တော။ န ဟိ ကဒာစိ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဝိညာဏံ ဝိဂစ္ဆန္တံ အနန္တရ ဝိညာဏံ သင်္ကမတိ အနန္တရာဒိပစ္စယာလာဘေ တဿ အနုပ္ပဇ္ဇနတော။

ဧဝမေတတိ ယထာ အဂ္ဂိ ဥပာဒာနံ ပဋိစ္စ ဇလန္တော အနုပာဒါနော တတ္ထေဝ နိဗ္ဗာယတိ, န ကတ္ထစိ သင်္ကမတိ, ဧဝမေဝ။ **“ပစ္စယဝေကလ္လေန တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတီ”** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, န ဟေတ္ထ အနုပ္ပာဒနိရောဓော ကုစ္ဆိတော တာဒိသဿ နိရောဓဿ ကုစ အနဓိပ္ပေတတ္တာ, အထ ခော ခဏနိရောဓော, သော စ သာဘာဝိကတ္တာ န ပစ္စယဝေကလ္လဟေတုကော? သစ္စမေတံ, တံတံဒ္ဝတရိကဿ ပန ဝိညာဏဿ ဒ္ဝတရန္တရံ အသင်္ကမိတ္ဝတ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈနံ ကုဓာဓိပ္ပေတံ။ ယေသဉ္စ ပစ္စယာနံ ဝသေန ဒ္ဝတရန္တရိကဝိညာဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ, တေသံ တဒဘာဝတော ပစ္စယဝေကလ္လဂ္ဂဟဏံ, တသ္မာ ပစ္စယဝေကလ္လေန န သောတာဒီနိ သင်္ကမိတ္ဝတ သောတဝိညာဏန္တိအာဒိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီတိ ယောဇနာ။ ဧတေန ယံ ဝိညာဏံ စက္ခုရူပာဒိပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ ဝသေန စက္ခုဝိညာဏသင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ နိရုဇ္ဈတိ တာဝကာလိကဘာဝတော, တဿ ပန သောတသဒ္ဒာဒိပစ္စယာဘာဝတော ကုတော သောတဝိညာဏာဒိသမညာ, ဧဝမပ္ပဝတ္တိတော တဿ ကုတော သင်္ကမောတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ **ဝိညာဏပ္ပဝတ္တေ** တိ ဝိညာဏပ္ပဝတ္တိယံ။ **ဒ္ဝတရသင်္ကန္တိမတ္တ** န္တိ ဒ္ဝတရန္တရသင်္ကမနမတ္တမ္ပိ န ဝဒါမိ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဘိဇ္ဇနတော ပစ္စယဿ ဥပ္ပာဒဝန္တတော သတိ စ ဥပ္ပာဒေ အဝဿံဘာဝီ နိရောဓောတိ ဟုတ္ဝတ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စတာ ဒီပိတာ ဟောတီတိ။

၄၀၁. “ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ ဝိညာဏံ ဝုတ္တံ မယာ, အညတြ ပစ္စယာ နတ္ထိ ဝိညာဏဿ သမ္ဘဝေ”တိ ဟဋ္ဌိယာ အန္ဝယတော စ ဗျတိရေကတော စ ဝိညာဏဿ သင်္ခတတာဝ ဒဿိတာတိ အာဟ **“သပ္ပစ္စယဘာဝံ ဒဿေတ္ဝတ”** တိ။ ဟေတုပစ္စယေဟိ ဇာတံ နိဗ္ဗတ္တံ “ဘူတ”န္တိ ကုဓာဓိပ္ပေတံ, တံ အတ္ထတော ပဉ္စက္ခန္ဓာ တဗ္ဗိနိမုတ္တဿ သပ္ပစ္စယဿ အဘာဝတော, ယဉ္စ ခန္ဓပဉ္စကံ အတ္တနော တေသဉ္စ ဘိက္ခူနံ, တံ “ဘူတမိဒ”န္တိ ဘဂဝတ အတေစာတိ အာဟ **“ကုဒံ ခန္ဓပဉ္စက”** န္တိ။ အတ္တနော ဖလံ အာဟရတီတိ အာဟာရော, ပစ္စယော။ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ သမ္ဘ

တေ, အာဟာရော သမ္ဘတေ တေသ္မာတိ **အာဟာရသမ္ဘဝံ** ။ တေနာဟ **“ပစ္စယသမ္ဘဝ”** န္တိ။ **တဿ ပစ္စယဿ နိရောဓာ**တိ ယေန အဝိဇ္ဇာဒိနာ ပစ္စယေန ခန္ဓပဉ္စကံ သမ္ဘဝတိ, တဿ ပစ္စယဿ အနုပ္ပာဒနိရောဓာ။ ခဏနိရောဓော ပန ကာရဏနိရပေက္ခော။

နောသ္သူတိ သံသယဇောတနော နိပါတောတိ အာဟ **“ဘူတံ နု ခေါ ဣဒံ, န နု ခေါ ဘူတ”** န္တိ။ **ဘူတမိဒံ နောသ္သူ**တိ စ ဣမိနာ ခန္ဓပဉ္စကမေဝ နု ခေါ ဣဒံ, ဥဒါဟု အတ္တတ္တနိယန္တိ ဓေဇာတိကော သံသယနာကာရော ဂဟိတော။ တ **အာဟာရသမ္ဘဝံ နောသ္သူ**တိ ပန ဣမိနာ သဟေတုကံ နု ခေါ ဣဒံ ဘူတံ, ဥဒါဟု အဟေတုကန္တိ ယထာ အဟေတုက ဘာဝပက္ခေ သံသယနာကာရော ဂဟိတော, ဓေ ဝိသမဟေတုကဘာဝပက္ခေပိ သံသယနာကာရော ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသမဟေတုကနောပိ ပရမတ္ထတော ဘူတဿ အဟေတုကဘာဝတော။ ဝိသမဟေတုတာဒောပိ ပရေဟိ ပရိကပ္ပိတမတ္တတာ ယ သဘာဝနိယတိယဒိစ္ဆာဒိတဒေဟိ သမာနယောဂက္ခမောတိ။ **နိရောဓဓမ္မံ နောသ္သူ** တိ ဣမိနာ ယထာ အနိစ္စံ နု ခေါ ဣဒံ ဘူတံ, ဥဒါဟု နိစ္စန္တိ အနိစ္စတံ ပဋိစ္စ သံသယနာကာရော ဂဟိတော, ဓေ ဒုက္ခံ နု ခေါ, ဥဒါဟု န ဒုက္ခံ, အနတ္တာ နု ခေါ, ဥဒါဟု န အနတ္တာတိပိ သံသယနာကာရော ဂဟိတောယေတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ အနိစ္စဿ ဒုက္ခဘာဝဒိအဝဿံဘာဝ တော, နိစ္စေ စ တဒဘာဝဘာဝတော။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏတော** တိ အဝိပရီတသရသတော သလက္ခဏတော စ, ကိစ္စတော စေဝ သဘာဝတော စာတိ အတ္ထော။ ဝိပဿနာယ အဓိဋ္ဌာနဘူတာပိ ပညာ ဝိပဿနာ တေတိ ဝုတ္တံ **“ဝိပ ဿနာပညာယာ”**တိ။ **သရသတော**တိ စ သဘာဝတော။ **သလက္ခဏတော** တိ သာမညလက္ခဏတော။ တေနာဟ **“ဝိပဿ သနာပညာယ သမ္မာ ပဿန္တဿာ”**တိ။ **ဝုတ္တနယေနေ**တ တိ ‘‘ယာထာဝသရသလက္ခဏတော’’တိ ဝုတ္တနယေနေ ဝ။ **ယေ ယေ**တိ တဿံ ပရိသာယံ ယေ ယေ ဘိက္ခူ။ **သလ္လက္ခေသု** န္တိ သမ္ဗန္ဓေဝ ဥပဓာရေသုံ။

တေဟီတိ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ။ **တတ္ထာ** တိ တိဿံ ဝိပဿနာပညာယံ။ **နိတ္တဏှဘာဝံ** န္တိ တဏှာဘာဝံ ‘‘ဇတံ မမ’’န္တိ တဏှာဂ္ဂါဟဿ ပဟီနတံ။ ဧတေနပိ ဘဂဝတ ‘‘အဟံ, ဘိက္ခဝေ, ဓမ္မေသုပိ တဏှာပဟာနမေဝ ဝ ဏ္ဏေမိ, သာတိ ပန မောဃပုရိသော အတ္တဘာဝေပိ တဏှာသံဝဒ္ဓနိံ ဝိပရီတဒိဋ္ဌိံ ပဂ္ဂယှ တိဋ္ဌတီ’’တိ သာတိံ နိဂ္ဂ ဏှာတိ။ **သဘာဝဒဿနေနာ** တိ ဓမ္မာနံ အဝိပရီတသဘာဝဒဿနေန။ **ပစ္စယဒဿနေနာ** တိ ကာရဏဒဿနေန အန ဝသေသတော ဟေတုနော ပစ္စယဿ စ ဒဿနေန။ **အလ္လီယေထာ** တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန နိဿယေထ။ တေနာဟ **“တဏှာဒိဋ္ဌီဟီ”** တိ။ **ကေလာယေထာ**တိ ပရိဟရဏကေဠိယာ ပရိဟရေယျာထ။ တေနာဟ **“ကီဠမာနာ ဝိဟရေယျ ယာထာ”**တိ။ **ဓနံ ဝိယ ဣစ္ဆန္တာ** တိ ဓနံ ဝိယ ဒုဋ္ဌု ဝိယ ဣစ္ဆံ တဏှံ ဇနေန္တာ။ တေနာဟ **“ဂေဓံ အာပဇ္ဇေယျ ယာထာ”**တိ။ **မမတ္တံ ဥပ္ပာဒေယျာထာ** တိ ‘‘မမမိဒ’’န္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အဘိနိဝေသံ ဇနေယျာထ။ နိကန္တိဝ သေနပိ ဂဟဏတ္ထာယ နော ဒေသိတော, တဿ တ သဏှာသုခုမဿ ဝိပဿနာဓမ္မဿ ဂဟဏံ နာမ နိကန္တိယာ ဧဝ သိယာ, န သြဠာရိကတဏှာယာတိ ဝုတ္တံ **“နိကန္တိဝသေနာ”** တိ။

၄၀၂. ပဋိစ္စ တေသမ္ဘာ ဖလံ ဧတီတိ **ပစ္စယော,** သဗ္ဗော ကာရဏဝိသေသောတိ အာဟ **“ခန္ဓာနံ ပစ္စယံ ဒဿေန္တော”**တိ။ ယာဝ အဝိဇ္ဇာ ဟိ သဗ္ဗော နေသံ ကာရဏဝိသေသော ဣမေ ဒဿိတော။ ပုန အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိ ယောသာနာ, အန္တတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒီတိ အနုလောမတော ပဋိလောမတော စ ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋဒဿနဝသေန နာနာန ယေဟိ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒော ဒဿိတော, နိစ္စဂ္ဂဟဿ နိမိတ္တဘူတော ကိလေသောပိ ဣမေ နတ္ထီတိ ဒီပေတိ။ **တမ္ပိ ဝုတ္တတ္ထမေဝာ**တိ တမ္ပိ ‘‘ဣမေ စ, ဘိက္ခဝေ, စတ္တာရော အာဟာရာ’’တိအာဒိ ယာဝ ‘‘တဏှာပဘဝ’’တိ ဟဋ္ဌိပ ဒံ, တာဝ ဝုတ္တတ္ထမေဝ **သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈၉)။ သေသံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာဘာဝတော ဝိ **သုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၅၇၀) **ဝိတ္ထာရိတာတ** တိ ဣမိနာဝ သင်္ဂဟိတံ။

၄၀၄. **ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတီ** တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရမတ္ထဒီပနိယံ **ဥဒါနဋ္ဌကထာယံ** (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၀၇. **ပဋိဓာဝနာ**တိ ပဋိသရဏံ, ပုဗ္ဗေ အတ္တနော အာဂတံ အတီတံ အဒ္ဓါနံ ဥဒ္ဒိဿ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ပဋိဂမန န္တိ အတ္ထော။ နနု ဝိစိကိစ္ဆာဝသေန ဟဋ္ဌိယံ ပဋိဓာဝနာ အာဂတာတိ? သစ္စံ အာဂတာ, သာ ပန တဏှာဒိဋ္ဌိဟေတုကာ တိ ‘‘တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေနာ’’တိ ဝုတ္တံ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ယထာဓိဂတေ ဉာဏဒဿနေ။

နိစ္စလဘာဝန္တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝံ, တိတ္ထိယတဒတတေဟိ အကမ္ပိယဘာဝဥ္စ။ **ဂရူတိ** ဂရုဂုဏယုတ္တော။ **ဘာရိကော** ဟသာဏဏ္ဍတ္တသဒိသော။ **အကာမာ အနုဝတ္တိတဗ္ဗော** တိ သဒ္ဓာမတ္တကေနေဝ အနုဝတ္တနမာဟ, န အဝေစ္စပ္ပသာဒေန။ **ကိစ္စန္တိ** သတ္ထုကိစ္စံ။ **ဗ္ရာဟ္မဏာန** န္တိ ဇာတိမန္တဗ္ရာဟ္မဏာနံ။ **ဝတသမာအနာနီ**တိ မဂဝတာဒိဝတသမာအနာနိ။ **ဒိဋ္ဌိကုတူဟလာနီ** တိ တံတံဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန "က္လာဒံ သစ္စံ, က္လာဒံ သစ္စ" န္တိအာဒိနာ ဂဟေတဗ္ဗကုတူဟလာနိ။ **ဇဝံ နိသ္သဋ္ဌာနီ** တိ ယထာ မယာ တုမ္ဟာကံ ဩတအော ဒိန္နော, ဇဝံ နိသ္သဋ္ဌာနိ ဝတာဒိနိ တံ အတိက္ကမိတ္ဝာ ကိံ ဂဏ္ဍေဟယ္ယာထ။ **သယံ ဉာဏေန ဉာတ**န္တိ ပရနေယ္ယတံ မုဥ္စိတ္ဝာ အတ္တနော ဧဝ ဉာဏေန ယာထာဝတော ဉာတံ။ ဇဝံဘူတဥ္စ သယံ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌံ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"သယံ ပညာစက္ခုနာ ဒိဋ္ဌ"**န္တိ။ **သယံ ဝိဘာဝိတ**န္တိ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ တသ္သ အတ္ထသ္သ ပစ္စတ္တံ ဝိဘူတဘာဝံ အာပာဒိတံ။ **ဥပနီတာ**တိ ဥပက္ကမေန ဓမ္မဒေသနာနုသာရေန နီတာ။ **မယာ**တိ ကတ္တရိ ကရဏဝစနံ။ **ဓမ္မေနာ** တိ ကာရဏေန။ **ဇဝံ ဝစန**န္တိ ဇဝံ "သန္ဒိဋ္ဌိကော"တိအာဒိဝစနံ။

၄၀၈. တံ သမ္ဘောဟဋ္ဌာနံ **အသ္သ** လောကသ္သ။ **သမောဓာနေနာ**တိ သမာဂမေန။ ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝဘာဝေန ဝတ္တတီတိ **ဂဗ္ဘော,** ကလလာဒိအဝတ္ထော ဓမ္မပဗန္ဓော, တန္နိသ္သိတတ္တာ ပန သတ္တသန္တာနော "ဂဗ္ဘော"တိ ဝုတ္တော ယထာ "မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ"တိ။ တန္နိသ္သယဘာဝတော မာတုကုစ္ဆိ "ဂဗ္ဘော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော, ဂဗ္ဘော ဝိယာတိ တ။ ယထာ ဟိ နိတသဋ္ဌာနတာယ သတ္တာနံ ဩဝရကော "ဂဗ္ဘော"တိ ဝုစ္စတိ, ဇဝံ ဂဗ္ဘသေယ္ယကာနံ ယာဝ အဘိဇာတိ နိတသဋ္ဌာနတာယ မာတုကုစ္ဆိ "ဂဗ္ဘော"တိ ဝုတ္တောတိ။

ယမေကရတ္တိ န္တိ ယသ္သံ ဧကရတ္တိယံ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ က္လာဒံ ဥပယောဂဝစနံ, အစ္စန္တသံယောဂေ တ။ **ပဌမန္တိ** သဗ္ဗပဌမံ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ။ **ဂဗ္ဘေ** တိ မာတုကုစ္ဆိယံ။ **မာဏဝေ**တိ သတ္တော။ ယေဘုယ္ယေန သတ္တာ ရတ္တိယံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှန္တီတိ ရတ္တိဂ္ဂဟဏံ။ **အဗ္ဘုဋ္ဌိတောဝ** တိ ဥဋ္ဌိတအဗ္ဘော ဝိယ, အဘိမုခဘာဝေန တ ဥဋ္ဌိတော ဧဝ မရဏသ္သာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သော ယာတီ**တိ သော မာဏဝေ ယာတိ ပဌမက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ ဂစ္ဆတေဝ။ **သ ဂစ္ဆံ န နိဝတ္တတီ**တိ သော ဇဝံ ဂစ္ဆန္တော ခဏမတ္တမ္ပိ န နိဝတ္တတိ, အညဒတ္ထု မရဏမေဝ ဥပဂစ္ဆတီတိ ကထာယ အတ္ထော။

ဥတုသမယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န လောကသမညာတရဇသ္သ လဂ္ဂနဒိဝသမတ္တံ။ က္လာအနိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟာကဋ္ဌတရံ ကာတုံ **"မာတုကမသ္သ ကိရ ယသ္မိံ"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဂဗ္ဘာသယေ။ **သဏ္ဌဟိတ္ဝာ** တိ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ။ **ဘိန္ဒိတ္ဝာ** တိ အဂ္ဂဟိတဂဗ္ဘာ ဧဝ ဘိန္နာ ဟုတ္ဝာ။ အယဥ္ဟိ တသ္သာ သဘာဝေါ။ **ဝတ္ထု သုဒ္ဓံ ဟောတီ** တိ ပဂ္ဃရိတလောဟိတတ္တာ အနာမယတ္တာ စ ဂဗ္ဘာသယော သုဒ္ဓေါ ဟောတိ။ သုဒ္ဓဝတ္ထုတ္တာ တတော ပရံ ကတိပယဒိဝသာနိ **ခေတ္တမေဝ ဟောတိ** ဂဗ္ဘသဏ္ဌဟနသ္သ ပရိတ္တသ္သ လောဟိတလေသသ္သ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ သမ္ဘဝသ္သ ပန ကထံ သဗ္ဘာတေတိ အာဟ **"တသ္မိံ သမယေ"** တိအာဒိ။ က္လတ္ထိသန္တာနေပိ သုက္ကဓာတု လဗ္ဘတေဝ။ တေနာဟ **"အင်္ဂပရာမသနေနပိ အရကော နိဗ္ဗတ္တတိယေဝ"** တိ။ ယထာ ဟရိကာယ နာဘိပရာမသနေန သာမသ္သ ဗောဓိသတ္တသ္သ, ဒိဋ္ဌမင်္ဂလိကာယ နာဘိပရာမသနေန မဏ္ဍဗ္ယသ္သ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဂန္ဓဗ္ဗော** တိ ဂန္ဓနတော ဥပ္ပဇ္ဇနဂတိယာ နိမိတ္တုပဋ္ဌာပနေန သူစနတော ဂန္ဓောတိ လဒ္ဓနာမေန ဘဝကမ္မိကမ္မုနာ အဗ္ဗတိ ပဝတ္တတီတိ **ဂန္ဓဗ္ဗော,** တတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တော။ တေနာဟ **"တတ္ရူပဂသတ္တော"** တိ။ **ကမ္မယန္တယန္တိတော** တိ တတ္ရူပပတ္တိအာဝဟေန ကမ္မသင်္ခါတေန ပေလ္လနကယန္တေန တထတ္တာယ ပေလ္လိတော ဥပနီတော။ **မဟန္တေန ဇီဝိတသံသယေနာ** တိ ဝိဇာယနပရိက္ကိလေသေန "ဇီဝိသ္သာမိ ခော, န နု ခော ဇီဝိသ္သာမိ အဟံ တ, ပုတ္တော တ မေ"တိ ဇဝံ ပဝတ္တေန ဇီဝိတသံသယေန ဝိပုလေန ဂရုတရေန သံသယေန။ **တံ ဌာန**န္တိ ထနပ္ပဒေသမာဟ။ ကီဠန္တိ တေနာတိ ကီဠနံ, ကီဠနမေဝ **ကီဠနကံ။**

၄၀၉. သာရဇ္ဇတီ တိ သာရတ္တစိတ္တော ဟောတိ။ **ဗျာပဇ္ဇတီ** တိ ဗျာပန္နစိတ္တော ဟောတိ။ **ကာယေ** ကေသာဒိဒ္ဒဝတ္တိံသာသုစိသမုဒာယေ တံသဘာဝတရမ္မဏာ **သတိ ကာယသတိ။ အနုပဋ္ဌပေတွာ** တိ အနုပ္ပာဒေတွာ, ယထာသဘာဝတော ကာယံ အနုပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။ **ပရိတ္တစေတသော** တိ ကိလေသေဟိ ပရိတော ခဏ္ဍိတစိတ္တော။ တေနာဟ **"အကုသလစိတ္တော"** တိ။ **ဧတေ** အကုသလဓမ္မာ။ **နိရုဇ္ဈန္တီ** တိ နိရောဓံ ပတ္တာ ဟောန္တိ။ **တဏှာဝသေန အဘိနန္ဒတီ**တိ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန အဘိမုခံ ဟုတွာ နန္ဒတိ။ **အဘိဝဒတီ**တိ တဏှာဝသေန တံ တံ အာရမ္မဏံ အဘိနိဝိသ္သ ဝဒတိ။ **အဇ္ဈောသာယာ** တိ အနညသာဓာရဏံ ဝိယ အာရမ္မဏံ တဏှာဝသေန အနုပဝိသိတွာ။ တေနာဟ

“ဂိလိတ္ဝာ ပရိနိဋ္ဌပေတ္ဝာ” တိ။ **ဒုက္ခံ ကထံ အဘိနန္ဒတီ** တိ ဧတ္ထ ဒုက္ခဟေတုကံ အဘိနန္ဒန္တော ဒုက္ခံ အဘိနန္ဒတိ နာမာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန ယာဝတာ ယသ္မာ ဒုက္ခေ ဒိဋ္ဌိတဏှာဟာ အဘိနန္ဒနာ အပ္ပဟီနာ, တာဝတာယံ ဒုက္ခံ အဘိနန္ဒတိ နာမာတိ ဒဿေတုံ **“အဟံ ဒုက္ခိတော မမ ဒုက္ခန္တိ ဂဏှာပန္တော အဘိနန္ဒတိ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ကပာဒ္ဝယပေတုကာ တတ္ထ အဘိနန္ဒနာတိ ဒဿေတိ။ **ပုန ကေတရန္တိ** ပုနပိ ကေတရံ။ ဖလပေတုသန္ဓိပေတုဖလ သန္ဓိဝသေန **ဒွိသန္ဓိ** ။ ‘‘ဂဗ္ဘသ္သာဝက္ကန္တိ ဟောတီ’’တိအာဒိနာ အတ္ထတော သရူပတော စ တေရဟိ ဖလသင်္ခေပ ဿ။ **သရူပေနေဝ** စ ဣတရဒွယဿ ဒေသိတတ္တာ အာဟ **“တိသင်္ခေပ”** န္တိ။

၄၁၀-၄၁၄. သမထယာနိကဿ ဘိက္ခုနော ဝေဒနာမုခေန သင်္ခေပေနေဝ ယာဝ အရဟတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေ က ထိတန္တိ အာဟ **“သံခိတ္တေန တဏှာဟာသင်္ခယဝိမုတ္တိံ ဓာရေထာ”** တိ။ ‘‘ဣမံ တဏှာဟာသင်္ခယဝိမုတ္တိ’’န္တိ စ ဘဂ တ ယထာဒေသိတံ ဒေသနံ အတေစာတိ ဝုတ္တံ **“ဣမံ။ပေ။ ဝိမုတ္တိဒေသန”** န္တိ ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ ဒေသနာ ဝိမုတ္တီတိ အာဟ **“ဒေသနာ ဟိ။ပေ။ ဝိမုတ္တီတိ ဝုတ္တာ”** တိ။ ယသ္မာ တဏှာဟာယ ဝသေန သာတိ ဘိက္ခု သဿတဂ္ဂါဟမဟာ သင်္ဃာဋပဋိမုက္ကော, သာ သဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ ဒေသနာ ဟတ္ထာဝလမ္ဗမာနေပိ ဒုရုန္ယုဋ္ဌိယာ ဇာတာတိ အာဟ **“မဟာတဏှာဟာဇာလတဏှာဟာသင်္ဃာဋပဋိမုက္က”** န္တိ။ **မဟာတဏှာဟာဇာလေ**တိ မဟန္တေ တဏှာဟာဇာလေ။ **တဏှာဟာသင်္ဃာဋေ**တိ တဏှာဟာယ သင်္ဃာဋေ။ တထာဘူတော စ တဿ အဗ္ဘန္တရေ ကတော နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“အနုပဝိဋ္ဌော အန္တောဂဓော”**တိ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

မဟာတဏှာဟာသင်္ခယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. မဟာအဿပုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁၅. **ဇာနပဒိနော**တိ ဇနပဒဝန္တော, ဇနပဒဿ တ ဣဿရာ ရာဇကုမာရာ ကေတ္တဝသေန **အင်္ဂါ နာမ** ။ တေသံ နိတသော ယဒိ ဧကော ဇနပဒော, ကထံ ဗဟုဝစနန္တိ အာဟ **“ရုဠှီသဒ္ဒေနာ”** တိ။ အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေ ဝိယ သလိင်္ဂဝစနာနိ (ပာဏိနိ ၁.၂.၅၁) ဣစ္ဆန္တိ။ အယမေတ္ထ ရုဠှီ ယထာ ‘‘ကုရူသု ဝိဟရတိ, မ လ္လေသု ဝိဟရတီ’’တိ စ။ တဗ္ဗိသေသနေ ပန ဇနပဒသဒ္ဒေ ဇာတိသဒ္ဒေ ဧကဝစနမေဝ။ တေနာဟ **“အင်္ဂေသု ဇနပ ဒေ”**တိ။ အဿာ ဝုစ္စန္တိ ဟာသာဏာနိ, တာနိ သုန္ဒရာနိ တတ္ထ သန္တီတိ **“အဿပုရ”** န္တိ သော နိဂမော ဝုတ္တော တိ ကေစီ။ အပရေ ပန အာဇာနီယော အဿော ရညော တတ္ထ ဂဟာဏံ ဥပဂတောတိ **“အဿပုရ”** န္တိ ဝုတ္တောတိ ဝဒ န္တိ။ ကိံ တေဟိ, နာမမေတံ တဿ နိဂမဿ။ ယသ္မာ ပန တတ္ထ ဘဂဝတော နိဗဒ္ဓဝသနဋ္ဌာနံ ကိဉ္စိ နာဟောသိ, တ သ္မာ **“တံ ကေစရကမံ ကတ္ဝာ ဝိဟရတီ”**စ္စေဝ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဟဋ္ဌိယံ ‘‘အဿပုရံ နာမ အင်္ဂါနံ နိဂမော’’တိ ကေ စရကမကိတ္တနမေဝ ကတံ။

ဝေရူပေန သီလေနာတိအာဒီသု သီလဂ္ဂဟဏေန တရိတ္တသီလမာဟ။ တေန သမ္မာတစာကမ္မန္တာဇီဝေ ဒဿေ တိ။ အာစာရဂ္ဂဟဏေန စာရိတ္တသီလံ။ တေန ပရိသုဒ္ဓံ ကာယဝစီသမာစာရံ။ ပဋိပတ္တိဂ္ဂဟဏေန သမထဝိပဿနာမဂ္ဂ ဖလသင်္ဂဟံ သမ္မာပဋိပတ္တိံ။ **လဇ္ဇိနော** တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တသီလာစာရမူလကာရဏံ။ **ပေသလာ**တိ ဣမိနာ ဟရိသုဒ္ဓိံ။ **ဥဋ္ဌာရဂုဏာ**တိ ဣမိနာ ပဋိပတ္တိယာ ဟရိပူရိံ။ **ဘိက္ခုသင်္ဃဿေဝ ဝဏ္ဏံ ကထေန္တီ** တိ ဣဒံ တေသံ ဥပာသကာနံ ယေဘုယ္ယေန ဘိက္ခူနံ ဂုဏကိတ္တနပသုတတာယ ဝုတ္တံ။ တေ ပန သဒ္ဓမ္မေပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေပိ အဘိပ္ပသန္နာ ဧဝ။ တေနာဟ **“ဗုဒ္ဓမာမကာ ဓမ္မမာမကာ”**တိ။ ဝတ္ထုတ္တယေ ဟိ ဧကသ္မိံ အဘိပ္ပသန္နာ ဣတရဒွယေ အဘိပ္ပသန္နာ ဧဝ တဒဝိနာဘာဝတော။ **ပိဏ္ဍပာတာပစာယနေ** တိ လက္ခဏဝစနမေတံ ယထာ ‘‘ကာကေဟိ သပ္ပိ ရက္ခိတဗ္ဗ’’န္တိ, တသ္မာ ပစ္စယပဋိပူဇနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပစ္စယအာယကာနဥ္ဟိ ကာရဿ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မဟပ္ဖလဘာဝ ဿ ကရဏံ ဣဓ ‘‘ပိဏ္ဍပာတာပစာယန’’န္တိ အဓိပ္ပေတံ။

သမဏကရဏာတိ သမဏဘာဝကရာ, သမဏဘာဝဿ ကာရကာတိ အတ္ထော။ တေ ပန ဧကန္တတော အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒိတာ ဝဋ္ဋိတာ စ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သမာဒာယ ပရိပူရိတာ”**တိ။ **သမဏ**ဂ္ဂဟဏဋ္ဌေတ္ထ သမဏဝသေ န, န သာမညမတ္တေနာတိ အာဟ **“သမိတပာပသမဏ”** န္တိ။ **ဗြာဟ္မဏကရဏာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယေနေဝတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗုဒ္ဓနတော ဧဝ စာယံ ဘေဒော, ယဒိဒံ သမဏဗြာဟ္မဏာတိ , န အတ္ထတော။ **သမဏေန ကတ္

တဗ္ဗဓမ္မာတိ သမဏဓမ္မေ ဌိတေန သမ္မာဒေတဗ္ဗဓမ္မာ။ ယော ဟိ ဟေဋ္ဌိမသိက္ခာသင်္ခာတသမဏဘာဝေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော, တေန ယေ ဥပရိသိက္ခာသင်္ခာတသမဏဘာဝေ သမ္မာဒေတဗ္ဗာ, တေသံ ဝသေနေဝ ဝုတ္တသမဏေန ကတ္တဗ္ဗဓမ္မာ ဝုတ္တာတိ။ တထာ ဟိ တေသံ သမဏဘာဝဟတံ သန္ဓာယာဟ **"တေပိ စ သမဏကရဏာ ဟောန္တီယေတ"**တိ။ **ဣဓ ပနာ**တိ မဟာအဿပုရေ။ **ဟိရောတ္တပ္ပာဒိဝသေန ဒေသနာ ဝိတ္ထာရိတာ** တိ ဟိရောတ္တပ္ပ-ပရိသုဒ္ဓကာယဝစီမနောသမာစာရာဇီဝဣန္ဒြိယသံဝရ-ဘောဇနေမတ္တညုတ- ဇာဂရိယာနုယောဂသတိသမ္ပဇည-ဈာနဝိဇ္ဇာဝသေန သမဏကရဏဓမ္မဒေသနာ ဝိတ္ထာရတော ဒေသိတာ, န တိကနိပာတေ ဝိယ သင်္ခေပတော။ **ဖလ**ဂ္ဂဟဏေနေဝ ဝိပာကဖလံ ဂဟိတံ, တံ ပန ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန စတုဗ္ဗိဓံ သာမညဖလံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အာနိသံသ**ဂ္ဂဟဏေန ပိယမနာပတာဒိဥဒ္ရယော။ **တဿေဝ အတ္ထော**တိ တဿေဝ အဝဏ္ဏပဒဿေဝ အတ္ထနိဒ္ဒေသော။ **"ယဿ ဟီ"** တိအာဒိနာ ဗျတိရေကဝသေန အတ္ထံ ဝဒတိ။ **ဧတ္တကေန ဌာနေနာ** တိ ဧတ္တကေန ဟဋ္ဌိပဒေသေန။ **ဟိရောတ္တပ္ပာဒီနံ** ဥပရိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုစ္စမာနာနံ သမဏကရဏဓမ္မာနံ။ **ဝဏ္ဏံ ကထေသီ** တိ ဂုဏံ အာနိသံသံ အဘာသိ။ **သတိပဋ္ဌာနေ ဝုတ္တနယေနာ** တိ "အပိစ ဝဏ္ဏဘဏနမေတ"န္တိအာဒိနာ **သတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆) ဝုတ္တနယေန။

၄၁၆. ယံ ဟိရီယတီတိ ယေန ဓမ္မေန ဟေတုဘူတေန တ ဇိဂုစ္ဆတိ။ ကရဏေ ဟေတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။ ယန္တိ တ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တော, ဓမ္မောတိ အတ္ထော။ **ဟိရီယိတဗ္ဗေနာ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ, ဟိရီယိတဗ္ဗယုတ္တကံ ကာယဒုစ္စရိတာဒိန္တိ အတ္ထော။ **ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ အဇ္ဈတ္တံ နိယကဇ္ဈတ္တံ ဇာတိအာဒိ သမုဋ္ဌာနံ ဧတိဿာတိ **အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိရီ,** ဗဟိဒ္ဓာ အတ္တတော ဗဟိဘူတော ပရဇနော သမုဋ္ဌာနံ ဧတိဿာတိ **ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ ဩတ္တပ္ပံ** ။ အတ္တာဓိပတိတော အာဂတာ **အတ္တာဓိပတေယျာ,** အတ္တာနံ အဓိပတိံ ကတွာ ပဝတ္တာ။ **လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိတာ** တိ ဟာပဇိဂုစ္ဆနသဘာဝဋ္ဌာယိနီ။ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏတ္တာ ဂရုနာ ကိသ္မိဉ္စိ ဝုတ္တေ ကရဝဝသေန ပတိဿဝနံ ပတိဿဝတေ, သဟ ပတိဿဝေနာတိ **သပ္ပတိဿဝံ,** ပတိဿဝဘူတံ တံသဘာဝဥ္စ ယံ ကိဉ္စိ ကရဝံ။ ဇာတိအာဒိမဟတ္တတာပစ္စဝေက္ခဏေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စ ဟိရီ တတ္ထ ကရဝဝသေန ပဝတ္တတီတိ သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာတိ ဝုစ္စတိ။ **ဘယသဘာဝသဏ္ဌိတ** န္တိ ဟပတော ဘာယနသဘာဝဋ္ဌာယီ, ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝိလက္ခဏတ္တာ ဝဇ္ဇံ ဘာယတိ တံ ဘယတော ပဿတီတိ **ဝဇ္ဇဘီရုကဘယဒဿာဝီ,** ဧဝံသဘာဝံ ဩတ္တပ္ပံ။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာဒိတာ စ ဟိရောတ္တပ္ပာနံ တတ္ထ တတ္ထ ပာကဋဘာဝေနေဝ ဝုစ္စတိ, န ပရေသံ ကအစိ အညမညဝိပ္ပယောဂ။ န ဟိ လဇ္ဇနံ နိဗ္ဘယံ, ပာပဘယံ ဝါ အလဇ္ဇနံ ဟောတီတိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေ, ဝိတ္ထာရော ပန **အဋ္ဌသာလိနိယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁.ဗလရာသိဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ လောကမရိယာဒဿ ဟာလနတော **လောကပါလဓမ္မာ နာမ။ သုက္ကာ** တိ ဩဒါတာ ပဘဿရဘာဝကာရကာ, သုက္ကာဘိဇာတိ ဟေတုတာယ **တ သုက္ကာ။ သမ္ဘေဒ** န္တိ အာစာရမရိယာဒာသင်္ကရံ။ ဒေဝဘာဝဟာ ဓမ္မာတိ **ဒေဝဓမ္မာ** ။

သုက္ကဓမ္မသမာဟိတာ တိ ယထာဝုတ္တသုက္ကဓမ္မသမင်္ဂိနော။ **သန္တော** တိ ဝူပသန္တဒေသာ။ **သပ္ပုရိသာ** တိ သန္တဇနာ။ သပရဟိတသာဓကော ဟိ သာဓဝေ။

အဝယဝဝိနိမုတ္တဿ သမုဒါယဿ အဘာဝတော, အဝယဝေန စ သမုဒါယဿ အပဒိသိတဗ္ဗတော ဩတဒူပသမ္ဗဒါဟဩတဒေကဒေသော **ဩတဒူပသမ္ဗဒါ** တိ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ အဿပုရေ။ **ဧတေ** ဟိရောတ္တပ္ပဓမ္မာ။ **သမဏဓမ္မာ နာမာတိ ဒဿိတာ** မူလဘူတသမဏဘာဝကရာ ဓမ္မာတိ ကတွာ။ တထာ ဟိ တေသံ အာဒိတော ဂဟဏံ။

ယဿ အဓိဂမေန နိပ္ပရိယာယတော သမဏော နာမ ဟောန္တိ, သော အရိယမဂ္ဂေ "သမဏဿ ကမ္မံ ပဋိပအာ"တိ ကတွာ သာမညံ, တဿ ပန ဖလဘာဝတော, အာရမ္မဏကရဏဝသေန အရဏီယတော ဖလနိဗ္ဗာနာနိ **သာမညတ္ထော**။ ရာဂံ ခေပေတီတိ **ရာဂက္ခယော,** အရိယမဂ္ဂေ။ ရာဂေ ခီယတိ ဧတ္ထာတိ **ရာဂက္ခယော,** နိဗ္ဗာနံ။ ဖလံ ပန ကာရဏူပစာရေန **ရာဂက္ခယော** ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဒေါသက္ခယော မောဟက္ခယော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ သာမညဘူတော အတ္ထော **သာမညတ္ထော,** မဂ္ဂေ, သာမညဿ အတ္ထောတိ **သာမညတ္ထော,** ဖလန္တိ အာဟ **"မဂ္ဂေပိ ဖလမ္ပိ ဧကတော ကတွာ သာမညတ္ထော ကထိတော"**တိ။ တယိဒံ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဝုတ္တံ။ သီလာဒိပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါပိ ဟိ ဣဓ "သာမညတ္ထော"တိ ဂဟိတာ။ တေနေတဟ "သတိ ဥတ္တရိကရဏီယေ"တိ။ **ပဋိဝေဒယာမီ**တိ ပုနပ္ပုနံ ဉာပေမိ။

၄၁၇. **ကမ္မပထဝသေနေတ**တိ အကုသလကမ္မပထဘာဝေနေဝ, တတော တာဒိသမ္ပိ အကုသလကမ္မံ ဘိက္ခုသ္သ ကာတုံ န ယုတ္တန္တိ ဒုဋ္ဌုလ္လဘာဝေနေဝ တတော ဩရမတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **သိက္ခာပဒဗဒ္ဓေနာ** တိ သိက္ခာပဒပညာပနေန။ **ဟနီယဃဋ္ဋေ တ ပတ္တေ တ ကာကာနံ ဟတ္ထံ တ ဒဏ္ဍံ တ လေဍ္ဍုံ တ** တိ သဗ္ဗမိဒံ နိဒ္ဒသ္သနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဟိ ဌိတာနံ အညေသမ္ပိ ဟဏီနံ ဥဋ္ဌာပနာဒိ သဗ္ဗံ အနိဋ္ဌကရဏံ ဣမ အပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရဘာဝေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ။ **ဥတ္တာနော** တိ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ တနောတီတိ ဥတ္တာနော။ ဇဝံဘူတော စ ကေနစိ အနုပ္ပာဒဘူမိယံ သဠ္ဍာတသာလကဿာဏီခန္ဓော ဝိယ ဥပရူပရိ ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတော ဟာကဋ္ဌော စ ဟောတီတိ အာဟ **"ဥဂ္ဂတော ဟာကဋ္ဌော"** တိ။ **အနာဝဋ္ဋော**တိ အနိဝုတော။ တေနာဟ **"အသည္ဆန္နော"** တိ, နုဋ္ဌာဒေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ **ဧကေသဒိသော** ဝိသုဒ္ဓဘာဝေန။ **အန္တရန္တရေ ဆိဒ္ဒရဟိတော** ပုဗ္ဗေနာပရံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သန္ဓာနေန။ **သံဝုတော** ကာယိကဿ သံဝရဿ အနုပက္ကိလေသတော။ တေနာဟ **"ကိလေသာနံ ဒွတရံ ပိဒဟနေနာ"**တိ။

၄၁၈. ဧတ္ထ ယထာ လပဟုကတရံ ကာကဋ္ဌာပနာဒိကာယကမ္မံ ကာယသမာစာရဿ အပရိသုဒ္ဓဘာတဝဟံ သလ္လေခဝိကောပနတော, မိစ္ဆာဝိတက္ကနမတ္တဥ္စ မနောသမာစာရဿ, ဇဝံ ယံ ကိဥ္စိ အနိယ္ယာနကထာကထနမတ္တံ ဝစီသမာစာရဿ အပရိသုဒ္ဓဘာတဝဟံ သလ္လေခဝိကောပနတော, န ဟသာဓိပ္ပာယေန မုသာကထနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဟသာဓိပ္ပာယေန ဟိ မုသာကထနံ သိက္ခာပဒဗဒ္ဓေနေဝ ပဋိက္ခိတ္တန္တိ။

၄၂၀. အာဇီဝေပိ ဧကစ္စော ကမ္မပထဝသေန တရိတော လဗ္ဘတိ။ သော ပန အတိဩဠာရိကော ကာယဝစီသမာစာရတရေသု ဝုတ္တနယော ဧဝေတိ န ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယေ ပန "တာဒိသော ဘိက္ခူနံ အယောဂ္ဂတော န ဂဟိတော"တိ ဝဒန္တိ, တံ မိစ္ဆာ တထာ သတိ ကာယဝစီသမာစာရတရေပိ တဿ အဂ္ဂဟေတဗ္ဗဘာတပတ္တိတော။ "ခါဒထ ပိဝထာ"တိ ပုစ္ဆာ အတ္တနော ခါဒိတုကာမတာဒီပနေန, ပရိယာယကထာဘာဝတော ပနေသာ သလ္လေခဝိကောပနာ ဇာတာ။

၄၂၂. အနေသနံ ပဟာယ ဓမ္မေန သမေန ပစ္စယေ ပရိယေသန္တော **ပရိယေသနမတ္တညူ** နာမ။ အယကဿ ဒေယ္ယဓမ္မဿ အတ္တနော စ ပမာဏညုတာပဋိဂ္ဂဏှာဟန္တော **ပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တညူ** နာမ။ ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဥ္ဇန္တော **ပရိဘောဂမတ္တညူ** နာမ။

၄၂၃. **ကေသိံ ကောဋ္ဌာသေ** တိ မဇ္ဈိမယာမသညိတေ ကေသိံ ကောဋ္ဌာသေ။ **"တမေန ပဿေန သေန္တိ"** တိ ဇဝံ ဝုတ္တာ။ **ဒက္ခိဏပဿေန သယာနော နာမ နတ္ထိ** ဒက္ခိဏဟတ္ထဿ သရီရဂ္ဂဟဏာဒိပယောဂက္ခမတော။ ပုရိသဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။

တေဇုဿဒတ္တာ တိ ဣမိနာ သီဟဿ အဘီရုကဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဘီရုကာ ဟိ သေသမိက အတ္တနော အာသယံ ပဝိသိတွာ သန္တာသပုဗ္ဗကံ ယထာ တထာ သယန္တိ, သီဟော ပန အဘီရုကဘာဝတော သတောကာရီ ဘိက္ခု ဝိယ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာဝ သယတိ။ တေနာဟ **"ဒွေ ပုရိမပာဒေ"**တိအာဒိ။ သေတိ အဗ္ဗာဝဋ္ဋဘာဝေန ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ **သေယျာ,** စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ သေယျာ။ ကိံ ပန တံ စတုတ္ထဇ္ဈာနန္တိ? အာနာပာနစတုတ္ထဇ္ဈာနံ။ တတ္ထ ဟိ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဘဂဝါ အနုက္ကမေန အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂတော တထာဂတော ဇာတောတိ ဧကေ, တယိဒံ ပဒဋ္ဌာနံ နာမ န သေယျာ။ အပရေ ပန "စတုတ္ထဇ္ဈာနသမနန္တရာ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာယီ"တိ ဝုတ္တပဒံ ဂဟေတွာ "လောကိယစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိ တထာဂတသေယျာ"တိ ဝဒန္တိ, ဧဝံ သတိ ပရိနိဗ္ဗာနကာလိကာ တထာဂတသေယျာတိ အာပဇ္ဇတိ, န စ ဘဂဝါ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇနဗဟုလော ဝိဟာသိ, အဂ္ဂဖလဇ္ဈာနံ ပနေတ္ထ "စတုတ္ထဇ္ဈာန"န္တိ အဓိပ္ပေတံ။ တတ္ထ ယထာ သတ္တာနံ နိဒ္ဒုပဂမနလက္ခဏာ သေယျာ ဘဝင်္ဂစိတ္တတရဝသေန ဟောတိ, တဥ္စ တေသံ ပဌမဇာတိသမန္နဝယံ ယေဘုယျဝုတ္တိကံ, ဇဝံ ဘဂဝတော အရိယဇာတိသမန္နဝယံ ယေဘုယျဝုတ္တိကံ အဂ္ဂဖလဘူတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ "တထာဂတသေယျာ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သီဟသေယျာ** တိ သေဋ္ဌသေယျာတိ အာဟ **"ဥတ္တမသေယျာ"** တိ။

၄၂၆. **ဝိဂတန္တာနီ** တိ ဣဏမူလာနိ။ **တေသန္တိ** ဣဏမူလာနံ။ **ပရိယန္တော** တိ အဝသေသော။

ပဝတ္တိနိတရဏေန **စတုက္ကရိယာပထံ ဆိန္ဒန္တော။ အာဇာဓေတိ** တိ ပီဋေတိ။ **ဒုက္ခိတော** တိ သဥ္ဇာတဒုက္ခော။ အပ္ပံ ဗလံ **ဗလမတ္တာ** ။ အပ္ပတ္ထော ဟိ အယံ **မတ္တာ** -သဒ္ဒေ "မတ္တာသုခပရိစ္စာဂ"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၂၉၀) ဝိယ, ဗလ

ဝတ္တော ပန **မတ္တာ** -သဒ္ဒော အနုတ္တန္တရော။ **သေသန္တိ** “တဿ ဟိ ဗန္ဓနာ မုတ္တောမှိတိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတီ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တဗ္ဗံ သန္ဓာယာဟ။ **သဗ္ဗပဒေသူ**တိ ဝုတ္တာဝသိဋ္ဌေသု သဗ္ဗပဒေသု။ ယေနကာမံ ယထာရုစိ ဂစ္ဆတီတိ **ယေနကာမံဂမော**တိ အနုနာသိကလောပံ အကတွာ နိဒ္ဒေသော။ ဘုဇော အတ္တနော ယထာသုခဝိနိယောဂေ ဣဿော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော ဧတ္ထာတိ **ဘုဇိဿော,** သာမိကော။ သော ပန အပရသန္တကတာယ **“အတ္တနော သန္တကော”**တိ ဝုတ္တော။ ဒုလ္လဘအာပတာယ ကံ တာရေန္တိ ဧတ္ထာတိ **ကန္တာရော** တိ အာဟ **“နိရုဒကံ ဒီဃမဂ္ဂ”** န္တိ။

ဝိနာသေတီတိ ခါဒနဒုဗ္ဗိနိယောဇနာဒီဟိ ယထာ ဣဏမူလံ ကိဉ္စိ န ဟောတိ, တထာ ကရောတိ။ **ယမှိ** ရာဂဝတ္ထုမှိ။ **သော** ပုဂ္ဂလော။ **တေန** ရာဂဝတ္ထုနာ, ပုရိသော စေ ဣတ္ထိယာ, ဣတ္ထီ စေ ပုရိသေန။ **ဣဏံ ဝိယ ကာမစ္ဆန္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော** ပီဠာသမာနတော။

န ဝိန္ဒတီ တိ န လဘတိ။ **ဥပဒ္ဒဝေထာ** တိ သုခဝိဟာရဿ ဥပဒ္ဒဝံ ကရောထ, ဝိဗာဓေထာတိ အတ္ထော။ **ရောဂေ ဝိယ ဗျာပါဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော** သုခဘဉ္ဇနသမာနတော။

နာနာဝိဓဟေတူပဟာယလင်္ကတတာယ ခန္ဓာယတနဓာတုပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိမဓုရနီတိဝိစိတ္တတာယ စ **ဝိစိတ္တနယေ။ ဓမ္မဿဝနေ**တိ ဓမ္မကထာယံ။ ကထာ ဟိ သောတဗ္ဗဋ္ဌေန “သဝန”န္တိ ဝုတ္တာ။ ဧဝမေတ္ထ သီလံ ဝိဘတ္တံ, ဧဝံ ဈာနာဘိညာ, ဧဝံ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနီတိ **နေဝ တဿ** ဓမ္မဿဝနဿ **အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ဇာနာတိ။ ဥဋ္ဌိတေ** တိ နိဋ္ဌိတေ။ **အဟော ကာရဏ**န္တိ တတ္ထ တတ္ထ ပဋိညာနုရူပေန နိဂ္ဂဟိတတ္တာ သာဓုဝသေန ဂဟိတကာရဏံ။ **အဟော ဥပမာ**တိ တဿေဝ ကာရဏဿ ပတိဋ္ဌာပနဝသေန အနွယတော ဗျတိရေကတော စ ပတိဋ္ဌံ ဥဒာဟရဏာဒိ။ **ဗန္ဓနာဂါရံ ဝိယ ထိနမိဒ္ဓံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ** ဒုက္ခတော နိယျာနဿ ဝိဗန္ဓနတော။

ယသ္မာ ကုက္ကုစ္စနီဝရဏံ ဥဒ္ဓစ္စရဟိတံ နတ္ထိ, ယသ္မာ စ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ သမာနကိစ္စာဟာရပဋိပက္ခံ, တသ္မာ ကုက္ကုစ္စဿ ဝိသယံ ဒဿေန္တော **“ဝိနယေ အပကတညုနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ယထာ ဟိ ဥဒ္ဓစ္စံ သတ္တဿ အဝူပသမကရံ, တထာ ကုက္ကုစ္စမ္ပိ။ ယထာပိ ဥဒ္ဓစ္စဿ ဉာတိဝိတက္ကာဒိ အာဟာရော, တထာ ကုက္ကုစ္စဿပိ။ ယထာ စ ဥဒ္ဓစ္စဿ သမထော ပဋိပက္ခော, တထာ ကုက္ကုစ္စဿပီတိ။ **ဒါသဗျံ ဝိယ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ** အသေရိဘာတဟာဒနတော။

သောဠသဝတ္ထုကာ ဝိစိကိစ္ဆာ အဋ္ဌဝတ္ထုကံ ဝိစိကိစ္ဆံ အနုပဝိဋ္ဌာတိ အာဟ **“အဋ္ဌသု ဌာနေသု ဝိစိကိစ္ဆာ”** တိ။ **ဝိစိကိစ္ဆန္တော**တိ သံသယန္တော။ **အဓိမုစ္စိတွာ** တိ ပတ္တိယာယိတွာ။ **ဂဏှိတု**န္တိ သဒ္ဒဟိတွာ ပရိဂ္ဂဟေတုံ။ အဘိမုခံ သပ္ပနံ **အာသပ္ပနံ,** ပရိတော သပ္ပနံ **ပရိသပ္ပနံ**။ ပဒဒွယေနပိ စိတ္တဿ အနိစ္ဆယာကာရမေဝ ဝဒတိ။ ခေမန္တကမိမဂ္ဂံ န ပရိယောဂာဟတီတိ ဧတေနာတိ **အပရိယောဂာဟနံ,** ဥဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတဘာဝေန ဆမ္ဘိတံ ဟောတိ စိတ္တံ ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန, သော ဓမ္မော **ဆမ္ဘိတတ္တ**န္တိ ဝိစိကိစ္ဆာကာရမာဟ။ တေနာဟ **“စိတ္တဿ ဥပ္ပာဒယမာနာ”**တိ။ **ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေ ဝိယာ** တိ သာသင်္ကကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေ ဝိယ **ဒဋ္ဌဗ္ဗာ** အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော။

နတ္ထိ ဧတ္ထ ဣဏန္တိ အဏဏော, တဿ ဘာဝေါ **အာဏဏျံ,** ကဿစိ ဣဏဿ အဓာရဏံ။ **သမိဒ္ဓကမ္မန္တော**တိ နိပ္ဖန္နဇီဝိကပ္ပယောဂေ။ ပရိဗုန္ဓတီတိ ဥပရောဓေတီတိ ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ ကတွာ ပလိဗောဓော, အသေရိဝိဟာရော, တဿ မူလံ ကာရဏန္တိ **ပလိဗောဓမူလံ။ ဆ ဓမ္မေ ဘာဝေတွာ** တိ အသုဘနိမိတ္တဂ္ဂဟာဒိကေ ဆ ဓမ္မေ ဥပ္ပာဒေတွာ ဝဍ္ဎေတွာ။ **ဆ ဓမ္မေ ဘာဝေတွာ** တိ စ မေတ္တာနိမိတ္တဂ္ဂဟာဒယော စ တတ္ထ တတ္ထ ဆ ဓမ္မာတိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပဇဟတီ**တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဇဟတိ။ တေနာဟ **“အာစာရပဏ္ဏတ္တိအာဒီနိ သိက္ခာပိယမာနော”**တိအာဒိ။ **ပရဝတ္ထုမှိ** တိ ဝိသဘာဂဝတ္ထုသ္မိံ, ပရဝိသယေ တ။ ပရဝိသယာ ဟေတေ ဘိက္ခုနော, ယဒိဒံ ပဉ္စကာမဂုဏာ။ **အာဏဏျမိဝ ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာနံ အာဟ** ပိယဝတ္ထုအဘာတဝဟတော။

အာစာရဝိပတ္တိပဋိဗာဟကာနိ သိက္ခာပဒါနိ **အာစာရပဏ္ဏတ္တိအာဒီနိ။ အာရောဂျမိဝ ဗျာပါဒပ္ပဟာနံ အာဟ** ကာယစိတ္တာနံ ဖာသုဘာတဝဟတော။

ဗန္ဓနာ မောက္ခမိဝ ထိနမိဒ္ဓပ္ပဟာနံ အာဟ စိတ္တဿ နိဂ္ဂဟိတဘာဝတောဝဟတော။

ဘုဇိဿံ ဝိယ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပ္ပဟာနံ အာဟ စိတ္တဿ သေရိဘာဝတာဝဟတော။

တိဏ္ဏံ ဝိယာတိ တိဏ္ဏမိဝ ကတ္တတာ။ **အဂဏောတ္တတ**တိ အစိန္တေတ္တတာ။ **ခေမန္တဘူမိံ ဝိယ ဝိစိကိစ္ဆာပဟာနံ အာဟ** အနုဿင်္ကိတာပရိသင်္ကိတဘာဝေန သမ္မာပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော။

၄၂၇. ကိရိယတိ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၅.၂၈-၂၉) ဂဗ္ဘာသယေ ခိပီယတိတိ ကရော, သမ္ဘတေ, ကရတော ဇာတောတိ **ကရဇော,** မာတာပေတ္တိကသမ္ဘတေတိ အတ္ထော။ မာတုယာ ဟိ သရီရသဏ္ဍာပနဝသေန ကရတော ဇာတောတိ **ကရဇော**တိ အပရေ။ ဥဘယထာပိ **ကရဇကာယန္တိ** စတုသန္တတိရူပမာဟ။ **တေမေတီ**တိ တိန္တံ ကရောတိ။ ကော ပနေတ္ထ တိန္တတဘာတေတိ အာဟ **"သ္နေဟေတီ"** တိ, ပီတိသ္နေဟေန ပီဏနံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တပီတိသုခံ ကရောတီ"**တိ။ ပီတိသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပေဟိ သကလဿ ကရဇကာယဿ ပရိဖုဋ္ဌတာယ စေတ္ထ တံသမုဋ္ဌာပကပီတိသုခါနံ သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တိ ဇောတိတာ။ **ပရိသန္ဒေတီ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ တတ္ထာပိ ဟိ "သမန္တတော သန္ဒေတိ တေမေတိ သ္နေဟေတိ, သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တပီတိသုခံ ကရောတီ"တိအာဒိနာ ယထာရဟံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပရိပူရေတီ**တိ တယုနာ ဘသ္တံ ဝိယ ဣမံ ကရဇကာယံ ပီတိသုခေန ပူရေတိ။ **သမန္တတော ဖုသတီ** တိ ဣမံ ကရဇကာယံ ပီတိသုခေန ဖုသတိ။ **သဗ္ဗာဝတော** တိ အ-ကာရဿ အာ-ကာရော ကတော, သဗ္ဗာဝယဝဝတောတိ အတ္ထောတိ အာဟ **"သဗ္ဗကောဋ္ဌာသဝတော"**တိ, မံသာဒိသဗ္ဗာဘာဂဝတောတိ အတ္ထော။ **အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတိ** ပီတိသုခသမုဋ္ဌာနေဟိ ရူပေဟိ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဗျာပိတတ္တာ။ ကာတုဋ္ဌေဝ ယောဇေတုဋ္ဌ ဆေကော သန္နေတုံ ပဋိဗလောတိ ယောဇနာ။ န္ဟာနီယစုဏ္ဏာနံ ပရိမဒ္ဒနဝသေန ပိဏ္ဍံ ကရောန္တေန ဟတ္ထေန ဘာဇနံ နိပ္ပီဠေတဗ္ဗံ ဟောတီတိ အာဟ **"သန္နေန္တဿ ဘိဇ္ဇတီ"** တိ။ **အနုဂတာ**တိ အနုပဝိဋ္ဌာ။ **ပရိဂတာ**တိ ပရိတော သမန္တတော တိန္တာ။ တိန္တဘာဝေနေဝ သမံ အန္တရံ ဗာဟိရဉ္စ တေဟိဿာတိ **သန္တရဗာဟိရာ။ သဗ္ဗတ္ထကမေတ** တိ သဗ္ဗတ္ထေဝ။ **န စ ပဃရိဏီ** ပမာဏယုတ္တသ္နေဝ ဥဒကဿ သိတ္တတ္တာ။ ဧတ္ထ စ န္ဟာနီယပိဏ္ဍံ ဝိယ ကရဇကာယော, တံ တေမေတွာ သမ္ပိဏ္ဍိတပမာဏယုတ္တဥဒကံ ဝိယ ပဌမဇ္ဈာနသုခံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၂၈. **ဟေဋ္ဌာ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကော** တိ ရဟဒဿ အဓောထူလဓာရာဝသေန ဥဗ္ဘိဇ္ဇ ဥဋ္ဌဟနဥဒကော။ **အန္တောယေဝ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနဥဒကော** တိ ရဟဒဿ အဗ္ဘန္တရေယေဝ ထူလဓာရာ အဟုတွာ ဥဋ္ဌိတဥဒကသိရာမုခေဟိ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကော။ **အာဂမနမဂ္ဂေ** တိ နဒီတဠာကကန္ဒရသရအာဒိတော အာဂမနမဂ္ဂေ။

၄၂၉. ဥပ္ပလဂစ္ဆာနိ ဧတ္ထ သန္တီတိ **ဥပ္ပလိနီ** (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၃.၅.၂၈-၂၉), တရိ။ **အယမေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော,** တထာ ဟိ လောကေ ရတ္တကဒ္ခိကော "ပုဏ္ဍရီကကဥ္စော"တိ ဝုစ္စတိ။ ကေစိ ပန "ရတ္တံ ပဒုမံ, သေတံ ပုဏ္ဍရီက"န္တိ ဝဒန္တိ။ ဥပ္ပလာဒီနိ ဝိယ ကရဇကာယော, ဥဒကံ ဝိယ တတိယဇ္ဈာနသုခန္တိ အယမ္ပိ အတ္ထော **"ပုရိမနယေနာ"**တိ အတိဒေသေနေဝ ဝိဘာဝိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၃၀. **နိရုပက္ကိလေသဋ္ဌေနာ** တိ ရဇောဇလ္လာဒိနာ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ အမလီနဘာဝေန။ အမလီနမ္ပိ ကိဉ္စိ ဝတ္ထံ ပဘဿရသဘာဝံ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ပဘဿရဋ္ဌေနာ"** တိ။ **ဥတုဖရဏန္တိ** ဥဏှဥတုဖရဏံ။ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဈာနသုခေန ဖုဋ္ဌော ကရဇကာယော ယထာ ဥတုနာ ဖုဋ္ဌဝတ္ထသဒိသောတိ အာဟ **"ဝတ္ထံ ဝိယ ကရဇကာယော"**တိ။ **တသ္မာ** တိ "ဝတ္ထံ ဝိယာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ, ကရဇကာယဿ ဝတ္ထသဒိသတ္တာ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခဿ စ ဥတုဖရဏသဒိသတ္တာတိ အတ္ထော။ သန္တသဘာဝတ္တာ ဉာဏုတ္တရတ္တာ စေတ္ထ ဥပေက္ခာပိ သုခေ သင်္ဂဟိတာတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနေပိ သုခဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ "ပရိသုဒ္ဓေန ပရိယောဒါတေန ဖရိတွာ နိသိန္နော ဟောတီ"တိ ဝစနတော စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တဿ ဝတ္ထသဒိသတာ ဝုတ္တာ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမုဋ္ဌာနရူပေဟိ ဘိက္ခုနော ကာယဿ ဖုဋ္ဌဘာဝံ သန္ဓာယ **"တံသမုဋ္ဌာနရူပံ ဥတုဖရဏံ ဝိယာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ပုရိသဿ ကာယော ဝိယ ဘိက္ခုနော ကရဇကာယောတိ အယံ ပနတ္ထော ဟာကဋ္ဌောတိ န ဂဟိတော, ဂဟိတော ဧဝ တ "ယထာ ဟိ ကတ္ထစိ။ပေ.။ ကာယော ဖုဋ္ဌော ဟောတီ"တိ ဝုတ္တတ္တာ။

၄၃၁. **ပုဗ္ဗေနိတသညာဏာဥပမာယ** န္တိ ပုဗ္ဗေနိတသညာဏာသ္သ ဒဿိတဥပမာယံ။ **တံဒိဝသံကတကိရိယာ**ဂဟဏံ ဟာကတိကသတ္တဿပိ ယေဘုယျေန ဟာကဋ္ဌာ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ။ **တံဒိဝသဂတကမတ္တယ**ဂ္ဂဟဏေနေဝ မဟာဘိနီဟာရေဟိ အဒေသမ္ပိ ပုဗ္ဗေနိတသညာဏလာဘီနံ တီသု ဘဝေသု ကတာ ကိရိယာ ယေဘုယျေန ဟာကဋ္ဌာ ဟောတီတိ ဒီပိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၃၂. **သမ္မုခဒ္ဒတရာ** တိ အညမညဿ အဘိမုခဒ္ဒတရာ။ **အပရာပရံ သဥ္စရန္တေ** တိ တံတံကိစ္စဝသေန ဣတော စိ တော စ သဥ္စရန္တေ။ **ဣတော ပန ဂေဟာ။ပေ။ ပဝိသနဝသေနပီ**တိ ဣဒံ စုတူပပာတညာဏဿ ဝိသယဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ။ **ဒွဝိန္နံ ဂေဟာနံ အန္တရေ ဌတ္တတ** တိ ဒွဝိန္နံ ဂေဟဒ္ဒတရာနံ သမ္မုခဋ္ဌာနဘူတေ အန္တရဝီထိယံ ဝေမဇ္ဈေ ဌတ္တ။ တေသု ဟိ ဧကဿ စေ ဟာစီနမုခဒ္ဒတရံ ဣတရဿ ပစ္ဆိမမုခံ, တဿ သမ္မုခံ ဥဘိန္နံ အန္တရဝီထိယံ ဌိတဿ ဒ ကွိဏာမုခဿ, ဥတ္တရာမုခဿ တ စက္ခုမတော ပုရိသဿ တတ္ထ ပဝိသနကနိက္ခမနကပုရိသာ ယထာ သုခေနေဝ ဟာကဋ္ဌာ ဟောန္တိ, ဧဝံ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏသမင်္ဂိနော စဝနကဥပပဇ္ဇနကပုရိသာ။ ယထာ ပန တဿ ပုရိသဿ အဒေသနေဝ ခဏေန ပဝိသန္တဿ ဒဿနံ, အဒေသန နိက္ခမန္တဿ ဒဿနံ, ဧဝံ ဣမဿပိ အဒေသနေဝ ခဏေန စဝမာနဿ ဒ ဿနံ, အဒေသန ဥပပဇ္ဇမာနဿ ဒဿနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဉာဏဿ ဟာကဋ္ဌာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **တဿာ** တိ ဉာဏဿ။

၄၃၃. ပဗ္ဗတသိခရံ ယေဘုယျေန သံခိတ္တံ သဏ္ဍိတံ ဟောတီတိ ဣမေ ပဗ္ဗတမတ္ထကံ **"ပဗ္ဗတသင္ခေ ပေ"**တိ ဝုတ္တံ, ပဗ္ဗတပရိယာပန္နော တ ပဒေသော **ပဗ္ဗတသင္ခေပေ။ အနာဝိလော** တိ အကာလုဿော။ သာ စဿ အနာဝိလတာ ကဒ္ဒမာဘာဝေန ဟောတီတိ အာဟ **"နိက္ကဒ္ဒမော"** တိ။ **ဌိတာသုပိ နိသိန္နာသုပိ** ကဝီသု။ **ဝိဇ္ဇမာနာသူ** တိ လဗ္ဘမာနာသု။ **ဣတရာ** ဌိတာပိ နိသိန္နာပိ **စရန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ** သဟာစရဏာဉာယေန။ **တိဋ္ဌန္တမေဝ,** န ကအာစိပိ စရန္တံ။ **ဒွဝယန္တိ** သိပ္ပိသမ္ဗုကံ မစ္ဆဂုမ္ဗန္တိ ဣမံ ဥဘယံ **တိဋ္ဌန္တန္တိ ဝုတ္တံ,** စရန္တမ္ပီတိ အဓိပ္ပာယော။ ကိံ တ ဣမာယ သဟာစရိယာယ, ယထာလာဘဂ္ဂဟဏံ ပနေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သက္ခရကထလဿ ဟိ ဝသေန ''တိဋ္ဌန္တ''န္တိ, သိပ္ပိသမ္ဗု ကဿ မစ္ဆဂုမ္ဗဿ စ ဝသေန ''တိဋ္ဌန္တမ္ပိ, စရန္တမ္ပီ''တိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

၄၃၄. **ဘိက္ခု** တိ ဘိန္နကိလေသောတိ ဘိက္ခု။ သော ဟိ ပရမတ္ထတော သမဏောတိနာမကော။ တတ္ထ အရိယမဂ္ဂ ေဂန သဗ္ဗသော ပာပါနံ သမိတာဝီတိ **သမဏော**။ တေနာဟ **"သမိတပာပတ္တာ"**တိ။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗ္ရဟ္မံ ဝုစ္စတိ သမ္မာသ မ္ဗုဒ္ဓေ, တတော အာဂတောတိ ဗ္ရဟ္မံ, အရိယမဂ္ဂေ, တံ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဝသေန အညာသီတိ **ဗ္ရာဟ္မဏော** ။ တံ သမင်္ဂိတာယ ဟိဿ ပာပါနံ ဗာဟိတဘာဝေ။ တေနာဟ **"ဗာဟိတပာပတ္တာ ဗ္ရာဟ္မဏော"** တိ။ အဌင်္ဂိကေန အရိယ မဂ္ဂဇလေန နှာတတ နိဒ္ဓောတကိလေသောတိ **နှာတကော။ ဂတတ္တာ** တိ ပဟာနာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ။ တေနာဟ **"ဝိဒိတတ္တာ"** တိ။ **နိဿုတတ္တာ** တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန သန္တာနတော သဗ္ဗသော နိဟတတ္တာ။ တေ နာဟ **"အပဟတတ္တာ"** တိ, မရိယာဒဝသေန ကိလေသာနံ ဟိံသိတတ္တာ အရိယမဂ္ဂေဟိ ဩမိသော သဗ္ဗသော ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ဟတတ္တာ"** တိ။ **အာရကတ္တာ**တိ သုပ္ပဟီနတာယ ဝိပ္ပကဋ္ဌ ဘာဝတော။ တေနာဟ **"ဒူရီဘူတတ္တာ"** တိ။ ဥဘယမ္ပိ ဥဘယတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗံ – ကိလေသာနံ အာရကတ္တာ ဟတတ္ တာ ဒူရီဘူတတ္တာ စ **အရိယော,** တထာ **အရဟန္တိ**။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။

မဟာအဿပုရသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. စူဠအဿပုရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃၅. **ပုရိမသဒိသမေဝါ**တိ ''အဿပုရတသီနံ ဘိက္ခုသင္ဃေ ကရဝဇဟုမာနံ နိပစ္စကာရဥ္စ ဒိသ္ဓတ ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍာ ဟာတာပစာယနေ နိယောဇေန္တော ဣဒံ သုတ္တံ အဘာသီ''တိ ပုရိမသုတ္တေ မဟာအဿပုရေ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၁၅) ဝု တ္တသဒိသမေဝ။ **သမဏာနံ အနုစ္ဆဝိကာ** တိ သမဏာနံ သမဏဘာဝဿ အနုစ္ဆဝိကာ ပတိရူပါ။ **သမဏာနံ အနုလော မပ္ပဋိပဒါ**တိ သမဏာနံ သာမညသင်္ခါတဿ အရိယမဂ္ဂဿ အနုကူလပ္ပဋိပဒါ။

၄၃၆. **ဧတေ ဓမ္မာ**တိ ဧတေ ဟေဋ္ဌိမံ အာဂတာ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒါဒယော ဟီနဓမ္မာ။ **ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ**တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဧဝ, ပဂေဝ သန္တာနေ ဘာဝိတာ။ **မလိနေ**တိ မလဝန္တေ ကိလိဋ္ဌေ။ **မလဂ္ဂဟိတေ**တိ ဂဟိတမလေ သဉ္ဇာတမလေ။ **သမဏမလာ**တိ သမဏာနံ သမဏဘာဝဿ မလာ။ **ဒုဿန္တီ**တိ ဝိပဇ္ဇန္တိ ဝိနဿန္တိ။ **သမဏဒေါသာ**တိ သမဏာနံ သမဏဘာဝဒူသနာ။ **ကသဋ္ဌေ**တိ အသာရေ။ **နိရောဇေ**တိ နိတ္တေဇေ။ အယတော သုခတော အပေတာတိ အပါယာ, နိရယာဒယော, တံ ဖလံ အရဟန္တိ, တံ ပယောဇနံ ဧတေသန္တိ **အာပါယိကာ။ ဌာနာနိ** အဘိဇ္ဈာဒယော။ တေနာဟ **"အပါယေ"**တိအာဒိ။ ကာရဏဘာဝေန ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နာယ ဝေဒနာယ ဟိတာနီတိ **ဒုဂ္ဂတိဝေဒနိယာနိ**။ တေန ဝုတ္တံ **"ဒုဂ္ဂတိယံ ဝိပါကဝေဒနာယ ပစ္စယာန"**န္တိ။ **တိခိဏံ အယ**န္တိ ဝေကန္တကသဒိသံ သာရအယံ။ **အယေနာ**တိ အယောဃံသကေန။ ကောဋ္ဋသကုဏာနံ ကိရ ကုစ္ဆိယံ နိဝုတ္ထံ ယံ ကိဉ္စိ ခရံ တိခိဏဉ္စ ဟောတိ။ တထာ ဟိ တေသံ ဝစ္စံ အဋ္ဌိမ္ပိ ပါသာဏမ္ပိ ဝိလီယာပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ကောဋ္ဋသကုဏေ ခာဒာပေန္တီ"**တိ။ တံ ကိရ အယစုဏ္ဏံ အဂ္ဂိနာပိ ကိဋ္ဋေန ဒယ္ဟတိ, ဘေသဇ္ဇဗလေန ပန သုခေန ဒယ္ဟတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"သုသိက္ခိတာ စ နံ အယကာရာ ဗဟုဟတ္ထကမ္မမူလံ လဘိတွာ ကရောန္တီ"**တိအာဒိ။ **အတိတိခိဏံ ဟောတိ,** အညတရံ အယောဗန္ဓနံ ဖေဂ္ဂုဒဏ္ဍံ ဝိယ သုခေနေဝ ဆိန္ဒန္တိ။ သသပိဋ္ဌာရစမ္မေဟိ သင္ဃဋိတဋ္ဌေန **သင္ဃာဋီ**တိ ဝုစ္စတိ အာဝုဓပရိစ္ဆဒေါတိ အာဟ **"သင္ဃာဋိယာတိ ကောသိယာ"**တိ။ **ပရိယောနဒ္ဓ**န္တိ ပရိတော ဩနဒ္ဓံ ဆာဒိတံ။ **သမန္တတော ဝေဋ္ဌိတ**န္တိ သဗ္ဗသော ပိဟိတံ။

၄၃၇. **ရဇော**တိ အာဂန္တုကရဇော။ **ဇလ္လ**န္တိ သရီရေ ဥဋ္ဌာနကလောဏာဒိမလံ။ ရဇောဇလ္လဉ္စ ဝတ္ထသမာအနုဝသေန အနုပနီတံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ရဇောဇလ္လိကော,** တဿ။ တေနာဟ **"ရဇောဇလ္လဓာရိနော"**တိ။ **ဥဒကံ ဩရောဟန္တဿာ**တိအာဒီနမတ္ထော မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တောယေဝ။ **သဗ္ဗမေတ**န္တိအာဒီသု သဗ္ဗသောပိ ဝတ္ထသမာအနုဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ ယသ္မာ သဗ္ဗမေတံ ဗာဟိရသမယဝသေနေဝ ကထိတံ, တသ္မာ **သင္ဃာဋိကဿာ**တိ ပိလောတိကခဏ္ဍေဟိ သင္ဃဋိတတ္တာ "သင္ဃာဋီ"တိ လဒ္ဓနာမဝတ္ထဓာရိနောတိ အတ္ထော။ တထာ ဟိ ဟေဋ္ဌိမံ "သင္ဃာဋိကဿ"ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, န "ဘိက္ခုနော"တိ။ တေနာဟ **"ဣမသ္မိံ ဟိ"**တိအာဒိ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဘဂဝတာ သင္ဃာဋိကတ္တာဒီနိယေဝ ဝတ္ထသမာအနာနိ ပဋိက္ခိတ္တာနီတိ? နယဒဿနမေတံ အညေသမ္ပိ ပဉ္စာတပမူဂဝတာဒီနံ တပ္ပဋိက္ခေပေနေဝ ပသိဒ္ဓိတော။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ – "နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, သင္ဃာဋိကဿ သင္ဃာဋိဓာရဏမတ္တေန သာမညံ ဝဒါမီ"တိ ဝုတ္တေ တတ္ထ နိသိန္နော ကောစိ တိတ္ထန္တရလဒ္ဓိကော အစေလကတ္တံ နု ခော ကထေန္တိ စိန္တေသိ, အပရေ ရဇောဇလ္လကတ္တံ နု ခော ကထေန္တိ, ဧဝံ တံ တံ စိန္တေန္တာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဘဂဝတာ ကမာနေဝ ဝတ္ထသမာအနာနိ ကမေ ပဋိက္ခိပီတိ။ **သင္ဃာဋိက**န္တိ နိတသနပာရုပနဝသေန သင္ဃာဋိဝန္တံ။ တေနာဟ **"သင္ဃာဋိကံ ဝတ္ထ"**န္တိအာဒိ။ အတ္တနော ရုစိယာ မိတ္တာဒယော **သင္ဃာဋိကံ ကရေယျုံ,** ပစ္ဆာ ဝိညုတံ ပတ္တကာလေ သင္ဃာဋိကတ္တေ သမာဒပေယျုံ။

၄၃၈. **အတ္တာနံ ဝိသုဇ္ဈန္တံ ပဿတီ**တိ အဘိဇ္ဈာဒီနံ သမုဒာစာရာဘာဝတော။ မဂ္ဂေန အသမုစ္ဆိန္နတ္တာ **ဝိသုဒ္ဓေါတိ ပန န ဝတ္တဗ္ဗော။ ပါမောဇ္ဇ**န္တိ တရုဏပီတိမာဟ။ တဿ ဟိ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ကိလေသာနံ ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ စိတ္တဿ ဝိသုဒ္ဓတံ ပဿန္တဿ ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ, တံ တုဋ္ဌာကာရံ။ တေနာဟ **"တုဋ္ဌာကာရော"**တိ။ **ပီတီ**တိ ပဿဒ္ဓိအာဝဟာ ဗလဝပီတိ။ **နာမကာယော ပဿမ္ဘတီ**တိ ကာမိနာ ဥဘယမ္ပိ ပဿဒ္ဓိံ ဝဒတိ။ **ဝေဒိယတီ**တိ အနုဘဝတိ ဝိန္ဒတိ။ ကာအနိ တေန နီဝရဏေဟိ စိတ္တဿ ဝိသောဓနတ္တံ လဒ္ဒန္တိ အာဟ **"အပ္ပနာပ္ပတ္တံ ဝိယ ဟောတီ"**တိ။ အညတ္ထ ဥဋ္ဌိတာ အညံ ဌာနံ ဥပဂတာတိ ဧတ္တကေန ဥပမာဘာဝေန ဥစ္စနီစတာသာမညေန ဟေဋ္ဌာ အသဒ္ဓမ္မာနံ ပဋိပက္ခဝသေန ဒေသနာယ ပရိယောသာပိတတ္တာ ဝုတ္တံ **"ယထာနုသန္ဓိနာ"**တိ။ **မဟာသီဟနာဒသုတ္တေ မဂ္ဂေ ပောက္ခရဏိယာ ဥပမိတော** "သေယျထာပိ, သာရိပုတ္တ, ပေါက္ခရဏီ"တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၁၅၄) အာရဘိတွာ ဥပမာသံသန္ဒနေ "တထာယံ ပုဂ္ဂလော ပဋိပန္နော, တထာ စ ဣရိယတိ, တဉ္စ မဂ္ဂံ သမာရူဠှော, ယထာ အာသဝါနံ ခယာ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၄) ဝုတ္တတ္တာ။ ယထာ ဟိ ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာဟိ အာဂတာ ပုရိသာ တံ ပေါက္ခရဏိံ အာဂမ္မ ဝိသုဒ္ဓရူပကာယာ ဝိဂတပရိဠာဟာ စ ဟောန္တိ, ဧဝံ ခတ္တိယာဒိကုလတော အာဂတာ တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ ဓမ္မဝိနယံ သာသနံ အာဂမ္မ ဝိသုဒ္ဓနာမကာယာ ဝိဂတကိလေသပရိဠာဟာ စ ဟောန္တိ။ တသ္မာ **သဗ္ဗကိလေသာနံ သမိတတ္တာ ပရမတ္ထသမဏော ဟောတီ**တိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မဟာယမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

၅. စူဠယမကဝဂ္ဂေါ

၁. သာလေယျကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၃၉. မဟာဇနကာယေ သန္နိပတိတေ တိ ကေစိ ''ပဟံသနဝိမိ ဒဿေတ္ဝာ ရာဇကုမာရံ ဟာသေဿာမာ''တိ, ကေစိ ''တံ ကီဠန္တံ ပဿိဿာမာ''တိ ဧဝံ မဟာဇနသမူဟေ သန္နိပတိတေ။ **ဒေဝနဋ္ဌန္တိ** ဒိဗ္ဗဂန္ဓဗ္ဗံ။ **ကုသလံ ကုသလန္တိ ဝစနံ ဥပဟာအယာ**တိ ''ကစ္စိ ကုသလံ? အာမ ကုသလ''န္တိ ဝစနပဋိဝစနဝသေန ပဝတ္တကုသလတဒိတာယ တေ မနုဿာ အာဒိတော ကုသလာတိ သမညံ လဘိံသု။ တေသံ ကုသလာနံ ဣဿရာတိ ရာဇကုမာရာ **ကောသလာ**။ ကောသလေ ဇာတာ။ တေသံ နိဝါသောတိ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယမေဝ။ တေနာဟ **''သော ပဒေသော ကောသလာတိ ဝုစ္စတီ''** တိ။

စာရိကံ စရမာနောတိ သာမညဝစနမ္ပိ ''မဟတာ။ပေ.။ တဒဝသရီ''တိ ဝစနတော ဝိသေသံ နိဝိဋ္ဌမေဝာတိ အာဟ **''အတုရိတစာရိကံ စရမာနော''**တိ။ **မဟတာ**တိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ သင်္ချာမဟတ္တေနပိ မဟတာ။ တသ္မိဥ္ဟိ ဘိက္ခုသမူဟေ ကေစိ အဓိသီလသိက္ခာဝသေန သီလသမ္ပန္နာ, တထာ ကေစိ သီလသမာဓိသမ္ပန္နာ, ကေစိ သီလသမာဓိပညာသမ္ပန္နာတိ ဂုဏမဟတ္တေနပိ သော ဘိက္ခုသမူဟော မဟာတိ။ တံ အနာမသိတွာ သင်္ချာမဟတ္တမေဝ ဒဿေန္တော **''သတံ တ''**တိအာဒိမာဟ။ အညကမပဋိဗဒ္ဓဗီဝိကာဝသေန သမောသရန္တိ ဧတ္ထာတိ **သမောသရဏံ, ကမော** နိဝါသက မော။ န္တိ သာလံ ဗ္ရာဟ္မဏကမံ။ **ဝိဟာရော**တိ ဘဂဝတော ဝိဟရဏဋ္ဌာနံ။ **ဧတ္ထ** တိ တေသမ္ပိ **သာလေယျကသုတ္တေ။ အနိယမိတော**တိ အသုကသ္မိံ အာရာမေ ပဗ္ဗတေ ရုက္ခမူလေ တတိ န နိယမိတော, သရူပဂ္ဂဟဏဝသေန န နိယမိတ္ဝာ ဝုတ္တော။ **တသ္မာ** တိ အနိယမိတတ္တာ။ အတ္ထာပတ္တိသိဒ္ဓမတ္ထံ ပရိကပ္ပနဝသေန ဒဿေန္တော **''ဝနသဏ္ဍော ဘဝိဿတီ''**တိ အာဟ, အဒ္ဓါ ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။

ဥပလဘိံသူတိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၅; အ. နိ. ဋီ. ၂.၃.၆၄) သဝနဝသေန ဥပလဘိံ သူတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **''သောတဒ္ဝါရ။ပေ.။ ဇာနိံသူ''**တိ အာဟ။ အဝဓာရဏဖလတ္တာ သဗ္ဗမ္ပိ တက္ကံ အန္တောဂဓာဝဓာရဏန္တိ အာဟ **''ပဒပူရဏမတ္တေ တ နိပါတော''**တိ။ **အဝဓာရဏတ္ထေ** တိ ပန ဣမိနာ ဣဋ္ဌတ္ထာဝဓာရဏတ္ထံ ခေါ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏန္တိ ဒဿေတိ။ ''အဿောသု''န္တိ ပဒံ ခေါ-သဒ္ဒေ ဂဟိတေ တေန ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိ ဘူသိတံ ဝိယ ဟောန္တံ ပူရိတံ နာမ ဟောတိ, တေန စ ပုရိမပစ္ဆိမပဒါနိ သံသိလိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ, န တသ္မိံ အဂ္ဂဟိတေတိ အာဟ **''ပဒပူရဏေန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာမတ္တမေဝာ''** တိ။ **မတ္တ**-သဒ္ဒေါ ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော။ တေနဿ အနတ္ထန္တရဒီပနတံ ဒဿေတိ, **ဧဝ**-သဒ္ဒေန ပန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ ဧကန္တိကတံ။ သာလာယံ ဇာတာ သံဝဍ္ဍာ **သာလေယျကာ** ယထာ ''ကတ္တေယျကာ ဥဗ္ဘေယျကာ''တိ။

သမိတပာပတ္တာတိ အစ္စန္တံ အနဝသေသတော သတဿနံ သမိတပာပတ္တာ။ ဧဝဥ္ဟိ ဗာဟိရကဝီတရာဂသေက္ခာသေ က္ခပုထုဇ္ဇနတော ဘဂဝတော ပာပသမနံ ဝိသေသိတံ ဟောတိ။ အနေကတ္ထတ္တာ နိပါတာနံ ဣဓ အနုဿဝတ္ထော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **''ခလူတိ အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော''** တိ။ **အာလပနမတ္တ**န္တိ ပိယာလာပဝစနံ။ ပိယသမုဒါဟာရာ ဟေတေ ''ဘော''တိ တ ''အာဝုသော''တိ တ ''ဒေဝနံပိယာ''တိ တ။ **ဂေါတ္တဝသေနာ** တိ ဧတ္ထ တံ တာယတီတိ **ဂေါတ္တံ** ။ ဂေါတမောတိ ဟိ ပဝတ္တမာနံ အဘိဓာနံ ဗုဒ္ဓိဥ္စ ဧကံသိကဝိသယတာယ တာယတိ ရက္ခတီတိ **ဂေါတမဂေါ တ္တံ**။ ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓိ အာရမ္မဏဘူတေန အတ္ထေန ဝိနာ န ဝတ္တတိ, ဧဝံ အဘိဓာနံ အဘိဓေယျဘူတေန, တသ္မာ သော တာနိ တာယတိ ရက္ခတီတိ ဝုစ္စတိ။ သော ပန အတ္ထတော အညကုလပရမ္ပရာသာဓာရဏံ တဿ ကုလဿ အာဒိပုရိသသမုဒါဂတံ တံကုလပရိယာပန္နသာဓာရဏံ သာမညရူပန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ** ဥဒိတောဒိတဝိပုလ ခတ္တိယကုလဝိဘာဝနတော။ သဗ္ဗခတ္တိယာနဥ္ဟိ အာဒိဘူတမဟာသမ္မတမဟာရာဇတော ပဋ္ဌာယ အသမ္ဘိန္နံ ဥဠာရတမံ သက္ကျရာဇကုလံ။ **ကေနစိ ပါရိဇုညေနာ**တိ ဉာတိပါရိဇုညဘောဂပါရိဇုညာဒိနာ ကေနစိပိ ပါရိဇုညေန ပရိဟာနိယာ **အနဘိဘူတော** အနဇ္ဈောတ္ထဋော။ တထာ ဟိ ကအစိပိ တဿ ကုလဿ တာဒိသပါရိဇုညာဘာတေ, အဘိနိက္ခမနကာလေ စ တတော သမိဒ္ဓတမဘာဝေ လောကေ ပါကဋော ပညာတောတိ။ **သက္ယကုလာ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ဣဒံ ဝစနံ ဘဂဝတော **သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝဒီပနံ** ဝုတ္တံ မဟန္တံ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ မဟန္တဉ္စ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတဘာဝဒီပနတော။ တေ

ထ စ **သမဏောတိ** ဣမိနာ ပရိက္ခာကဇနေဟိ ဘဂဝတော ဗဟုမတဘာဝေ ဒဿိတော သမိတပာပတာဒီပနတော, **ကေဝလ မောတိ** ဣမိနာ လောကိယဇနေဟိ ဥဠာရတမကုလီနတာဒီပနတော။

အဗ္ဘုဂ္ဂတော တိ ဧတ္ထ **အဘိ**-သဒ္ဒေါ ကတ္ထမ္ဘုတာချာနေ, တံယောဂတော ပန ''ဘဝန္တံ ဂေါတမ''န္တိ ဥ ပယောဂဝစနံ သာမိအတ္ထေပိ သမာနံ ဣတ္ထမ္ဘူတယောဂဒီပနတော **''ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထေ''** တိ ဝုတ္တံ။ တေ နာဟ **''တဿ ခေါ ပန ဘောတော ဂေါတမဿာတိ အတ္ထော''** တိ။ **ကလျာဏော** တိ ဘဒ္ဒကော။ သာ စဿ ကလျ ယာဏတာ ဥဠာရဂုဏဝိသယတာယာတိ အာဟ **''ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော''** တိ။ တံဝိသယတာ ပေတ္ထ သမန္နာဂ မော။ **သေဋ္ဌော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော ယထာ ''ဘဂဝတိ ဝစနံ သေဋ္ဌ''န္တိ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏ နာ; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၂; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၁; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. နိဒာနဝဏ္ဏနာ; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၅၀)။ ''ဘဂဝတ အရဟ''န္တိအာဒိနာ ဂု ဏာနံ သံကိတ္တနတော သံသဒ္ဒနတော စ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ ဝဏ္ဏောတိ အာဟ **''ကိတ္တိယေဝ''**တိ။ ကိတ္တိပရိယာယောပိ ဟိ သ ဒ္ဒ-သဒ္ဒေါ ယထာ တံ ''ဥဠာရသဒ္ဒာ ဣသယော ဂုဏဝန္တော တပဿိနော''တိ။ **ထုတိဃောသောတိ** အဘိတ္ထဝုအဟာ ရော။ **အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ** တိ ပဋိပက္ခာဘာဝေန အနညသာဓာရဏတာယ စ အဘိဘဝိတွာ။

သော ဘဂဝါတိ ယော သော သမတိံသ ပာရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗော ဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဒေဝတာနံ အတိဒေဝေါ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗြဟ္မာနံ အတိဗြဟ္မာ လောကနာထော ဘာဂျဝန္ တတာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါတိ လဒ္ဓနာမော, သော ဘဂဝါ။ ''ဘဂဝါ''တိ ဟိ ဣဒံ သတ္ထု နာမကိတ္တနံ။ တထာ ဟိ ဝု တ္တံ ''ဘဂဝါတိ နေတံ နာမံ မာတရာ ကတ''န္တိအာဒိ (မဟာနိ. ၁၄၉, ၁၉၈, ၂၁၀; စူဠနိ. အဇိတမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂)။ ပ ရတော ပန ''ဘဂဝါ''တိ ဂုဏကိတ္တနမေဝ။ ဇ၀ံ ''အရဟ''န္တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ ယေ သဒေဝကေ လောကေ အတိဝိယ ပညာတာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ, တေ နာနပ္ပကာရတော ဝိဘာဝိတာတိ ဒဿေတုံ ပစ္စေကံ ဣတိပိ-သဒ္ဒေါ ယောဇေတဗ္ဗောတိ အာဟ **''ဣတိပိ အရဟံ, ဣတိပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ပေ။ ဣတိပိ ဘဂဝါ''** တိ။ ''ဣတိပေတံ ဘူတံ, ဣတိပေတံ တစ္ဆ''န္တိ အာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၆) ဝိယ ဟိ ဣဓ **ဣတိ**-သဒ္ဒေါ အာသန္နပစ္စက္ခကာရဏတ္ထော, **ပိ**-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော တေန တေသံ ဂုဏာနံ ဗဟုဘာဝံ ဒီပနတော။ တာနိ ဂုဏသလ္လက္ခဏကာရဏာနိ သဒ္ဓာသမ္ပန္နာနံ ဝိညုဇာတိကာနံ ပစ္စက္ခာနိ ဧ တာတိ ဒဿေန္တော **''ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ ကာရဏေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''** တိအာဒိ။ **တတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော။** **တေသန္တိ** ''အရဟ''န္တိအာဒီနံ။ **ဝိတ္ထာရော** အတ္ထနိဒ္ဒေသော **ဂဟေတဗ္ဗော** ။ တတော ဧဝ တံသံဝဏ္ဏနာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၃၀) ဝုတ္တော ''အာရကာတိ အရဟံ သုဝိဒူရဘာဝတော, အာရကာတိ အရဟံ အာသန္နဘာဝတော, ရဟိတဗ္ဗ ဿ အဘာဝတော, သယဉ္စ အရဟိတဗ္ဗတော, နတ္ထိ ဧတဿ ရဟောဂမနံ ဂတီသု ပစ္စာဇာတိ, ဟာသံသဘာဝတော တ အရဟ''န္တိအာဒိနာ ''အရဟ''န္တိအာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထော ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဘဝန္တိ စေတ္ထ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၃၀; သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) –

''သမ္မာ နပ္ပဋိပဇ္ဇန္တိ၊ ယေ နိဟီနာသယာ နရာ။
အာရကာ တေဟိ ဘဂဝါ၊ ဒူရေ တေနာရဟံ မတော။

ယေ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇန္တိ၊ သုပ္ပဏီတာဓိမုတ္တိကာ။
ဘဂဝါ တေဟိ အာသန္နော၊ တေနာပိ အရဟံ ဇိနော။

ပာပဓမ္မာ ရဟာ နာမ၊ သာဓူဟိ ရဟိတဗ္ဗတော။
တေသံ သုဋ္ဌု ပဟီနတ္တာ၊ ဘဂဝါ အရဟံ မတော။

ယေ သစ္စိကတသဒ္ဓမ္မာ၊ အရိယာ သုဒ္ဓဂေါစရာ။
န တေဟိ ရဟိတော ဟောတိ၊ နာထော တေနာရဟံ မတော။

ရဟော ဝါ ဂမနံ ယဿ၊ သံသာရေ နတ္ထိ သဗ္ဗသော။
ပဟီနဇာတိမရဏော၊ အရဟံ သုဂတော မတော။

ဂုဏေဟိ သဒိသော နတ္ထိ၊ ယသ္မာ လောကေ သဒေဝကေ။
တသ္မာ ဟသံသိယတ္တာပိ၊ အရဟံ ဒွိပဒုတ္တမော။

အာရကာ မန္ဒဗုဒ္ဓီနံ၊ အာသန္နာ စ ဝိဇာနတံ။
ရဟာနံ သုပ္ပဟီနတ္တာ၊ ဝိဒူနမရဟေယ္ယတော။
ဘဝေသု စ ရဟာဘာဝာ၊ ပါသံသာ အရဟံ ဇိနော''တိ။

သုန္ဒရ န္တိ ဘဒ္ဒကံ။ တဥ္စ ပသ္သန္တဿ ဟိတသုခာဝဟဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **''အတ္ထာဝဟံ သုခာဝဟ''**န္တိ။ တတ္ထ **အတ္ထာဝဟ** န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထသဥ္ဟိတဟိတာဝဟံ။ **သုခာဝဟ**န္တိ တပ္ပရိယာပန္နတိဝိဓသုခာဝဟံ။ **တထာရူပာန**န္တိ တာဒိသာနံ။ ယာဒိသေဟိ ပန ဂုဏေဟိ ဘဂဝါ သမန္နာဂတော, တေဟိ စတုပ္ပမာဏိကဿ လောကဿ သဗ္ဗထာပိ အစ္စန္တာယ ပသာဒနီယောတိ ဒဿေတုံ **''အနေကေဟိပိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယထာဘူတ။ပေ။ အရဟတ**န္တိ ဣမိနာ ဓမ္မပ္ပမာဏာနံ လူခပ္ပမာဏာနံ သတ္တာနံ ဘဂဝတော ပသာဒါဝဟတမာဟ, ဣတရေန ဣတရေသံ။ **ဒဿနမတ္တမ္ပိ သာဓု ဟောတီ**တိ ဧတ္ထ ကောသိယသကုဏဿ ဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။ **ဧကံ ပဒမ္ပိ သောတုံ လဘိဿာမ, သာဓုတရံယေဝ ဘဝိဿတီ**တိ ဧတ္ထ မဏ္ဍူကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု ကထေတဗ္ဗံ။

ဣမိနာ နယေန အကရိကပုစ္ဆာ အာဂတာတိ ဣဒံ ယေဘုယ္ယဝသေန ဝုတ္တံ။ ယေဘုယ္ယေန ဟိ အကရိကာ ဧဝံ ပုစ္ဆန္တိ။ **အနကရိကပုစ္ဆာယပိ** ဧသေဝ နယော။ **ယထာ န သက္ကောန္တိ။ပေ။ ဝိဿဇ္ဇေန္တော** တိ ဣမိနာ သတ္ထု တေသံ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာနံ နိဂ္ဂဏှဟနဝိဓိံ ဒဿေတိ။ တေသဥ္ဟိ သံခိတ္တရုစိတာယ သင်္ခေပဒေသနာ, တာယ အတ္ထံ အဇာနန္တာ ဝိတ္ထာရဒေသနံ အာယာစန္တိ, သာ စ နေသံ သံခိတ္တရုစိတာ ပဏ္ဍိတမာနိတာယ, သော စ မာနော ယထာဒေသိတဿ အတ္ထဿ အဇာနန္တေ အပ္ပတိဋ္ဌော ဟောတိ , ဣတိ ဘဂဝါ တေသံ မာနနိဂ္ဂဟဝိဓိံ စိန္တေတွာ သင်္ခေပေနေဝ ပဥ္ဟံ ဝိဿဇ္ဇေသိ, န သဗ္ဗသော ဒေသနာယ အသလ္လက္ခဏတ္တံ။ တေနာဟ **''ပဏ္ဍိတမာနိကာ ဟိ''**တိအာဒိ။ **ယသ္မာ မံ တုမှေဟ ယာစထ,** သံခိတ္တေန ဝုတ္တမတ္ထံ န ဇာနိတ္ထာတိ အဓိပ္ပာယော။

၄၄၀. ''ကေဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထု''န္တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၅၁) ဝိယ ကောဋ္ဌာသတ္ထော **ဝိဓ**-သဒ္ဒော, သော စ ဝိဘတ္တိံ စနဝိပလ္လာသံ ကတွာ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနဝသေန **''တိဝိဓ''**န္တိ ဝုတ္တော။ အတ္ထော ပန ကရဏပုထုဝစနဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ အာဟ **''တိဝိဓန္တိ တီဟိ ကောဋ္ဌာသေဟီ''** တိ။ ပကာရတ္ထော ဝါ **ဝိဓ**-သဒ္ဒော, ပကာရတ္ထတ္တာယေဝ လဗ္ဘမာနံ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာဘာဝသာမညံ, ကာယဒွါရိကဘာဝသာမညံ ဝါ ဥပာဒါယ ဧကတ္တံ နေတွာ **''တိဝိဓ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ ပကာရဘေဒေ ပန အပေက္ခိတေ ''တိဝိဓာ''ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကာယေနာ**တိ ဧတ္ထ **ကာယော** တိ စောပနကာယော အဓိပ္ပေတော, သော စ အဓမ္မစရိယာယ ဒွါရဘူတော တေန ဝိနာ တဿာ အပ္ပဝတ္တနတော။ **ကာယေနာ**တိ စ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနံ။ ကိဥ္စာပိ ဟိ အဓမ္မစရိယာသင်္ခါတစေတနာသမုဋ္ဌာနာ သာ ဝိညတ္တိ, န စ သာ ပဋ္ဌာနေ အာဂတေသု စတုဝီသတိယာ ပစ္စယေသု ဧကေနပိ ပစ္စယေန စေတနာယ ပစ္စယော ဟောတိ, တဿာ ပန တထာ ပဝတ္တမာနာယ ကာယကမ္မသညိတာယ စေတနာယ ပဝတ္တိ ဟောတီတိ တေန ဒွါရေန လက္ခိတဗ္ဗဘာဝတော တဿာ ကာရဏံ ဝိယ စ သဗ္ဗောဟာရမတ္တံ ဟောတိ။ **ကာယဒွါရေနာ**တိ တ ကာယေန ဒွါရဘူတေန ကာယဒွါရဘူတေနာတိ တံ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ ကရဏဝစနံ။ အဓမ္မံ စရတိ တောယာတိ **အဓမ္မစရိယာ,** တထာပဝတ္တာ စေတနာ။ **အဓမ္မော**တိ ပန တံသမုဋ္ဌာနော ပယောဂေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဓမ္မတော အနပေတာတိ ဓမ္မာ, န ဓမ္မာတိ အဓမ္မာ, အဓမ္မာ စ သာ စရိယာ စာတိ **အဓမ္မစရိယာ**။ ပစ္စနီကသမနဋ္ဌေန သမံ, သမာနံ သဒိသံ ယုတ္တန္တိ တ သမံ, သုစရိတံ။ သမတော ဝိဂတံ, ဝိရုဒ္ဓံ တ တဿာတိ ဝိသမံ, ဒုစ္စရိတံ။ သာ ဧဝ ဝိသမာ စရိယာတိ **ဝိသမစရိယာ။ သဗ္ဗေသု ကဏှပဟသုက္ကပဒေသူ** တိ ''စတုဗ္ဗိဓံ တစာယ အဓမ္မစရိယာဝိသမစရိယာ ဟောတီ''တိအာဒိနာ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသဝသေန အာဂတေသု သဗ္ဗေသု ကဏှပဟပဒေသု – ''တိဝိဓံ ခော ဂဟပတယော ကာယေန ဓမ္မစရိယာသမစရိယာ ဟောတီ''တိအာဒိနာ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသဝသေန အာဂတေသု သဗ္ဗေသု သုက္ကပဒေသု စ။

ရောဒေတိ ကုရူရကမ္မန္တတာယ ပရပဋိဗဒ္ဓေ သတ္တေ အဿုနိ မောစေတီတိ ရုဒ္ဒော, သော ဧဝ **လုဒ္ဒော** ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ ကတွာ။ **ကက္ခဠော** တိ လုဒ္ဒော။ **အရုဏော**တိ ဖရုသော။ **သာဟသိကော**တိ သာဟသကာရီ။ **သစေပိ န လိပ္ပန္တိ၊ တထာဝိဓော** ပရေသံ ဃာတနသီလော **လောဟိတပာဏီတွေဝ ဝုစ္စတိ** ယထာ အနသီလော ပရေသံ အနတ္

ထံ အဆောတဟတ္တောပိ ‘‘ပယတဟာဏီ’’တေ့ဝဝ ဝုစ္စတိ။ ပဟာရဏံ ပဟာရအနမတ္တံ **ဟတံ,** ပဝုဒ္ဓံ ပဟာရဏံ ပရသ္သ မာရဏံ **ပဟတန္တိ** ဒသ္သေန္တော **‘‘ဟတေ’’**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နိဝိဌ္ဌော** တိ အဘိနိဝိဌ္ဌော ပသုတော။

ယသ္သ ဝသေန ‘‘ပရသ္သာ’’တိ သာမိနိဒ္ဒေသော, တံ သာပတေယ္ယံ။ ယဉ္စဟိ သာမညတော ဂဟိတံ, တံ တေနေဝ သာမိနိဒ္ဒေသေန ပကာသိတန္တိ အာဟ **‘‘ပရသ္သ သန္တက’’**န္တိ။ ပရသ္သပရဝိတ္တူပကရဏန္တိ တ ကေမေဝတံ သမာသပဒံ, ယံ ကိဉ္စိ ပရသန္တကံ ဝိသေသတော ပရသ္သ ဝိတ္တူပကရဏံ တတိ အတ္ထော။ **တေဟိ ပရေဟိ**တိ ယေသံ သန္တကံ, တေဟိ။ ယသ္သ ဝသေန ပုရိသော ‘‘ထေနော’’တိ ဝုစ္စတိ, တံ ထေယ္ယန္တိ အာဟ **‘‘အဝဟရဏစိတ္တသ္သေတံ အဓိဝစန’’**န္တိ။ **ထေယ္ယသင္ခာတေန,** န ဝိသ္သာသတာဝကာလိကာဒိဝသေနာတိ အတ္ထော။

မတေ တတိ တ-သဒ္ဒေ အဝုတ္တဝိကပ္ပတ္ထော။ တေန ပဗ္ဗဇိတာဒိဘာဝံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဧတေနုဟယေနာ**တိ ယံ မာတရိ မတာယ, နဋ္ဌာယ တ ပိတာ ရက္ခတိ, သာ **ပိတုရက္ခိတာ** ။ ယံ ဥဘောသု အသန္တေသု ဘာတာ ရက္ခတိ, သာ **ဘာတုရက္ခိတာ** တိ ဧဝမာဒိံ သန္ဓာယာဟ။ **သဘာဂကုလာနီ**တိ အာတဟကိရိယာယ သဘာကနိ ကုလာနိ။ ဒသ္သုကဝိဓိ တ ဥဒ္ဒိသ္သ **ဌပိတဒဏ္ဍာ** ရာဇာဒီဟိ။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တေ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈၉) ‘‘အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပာယေန ကာယဒ္ဒတရပ္ပဝတ္တာ အဂမနီယဋ္ဌာနဝီတိက္ကမစေတနာ’’တိ ဧဝံ **ဝုတ္တမိစ္ဆာစာရလက္ခဏဝသေန** ။

ဟတ္ထဟာအာဒိဟေတူ တိ ဟတ္ထဟာအာဒိဘေဒနဟေတု။ **ဓနဟေတူ**တိ ဓနသ္သ လာဘဟေတု ဇာနိဟေတု စ။ **လာဘော**တိ ဃာသစ္ဆာဒနာနိ လဗ္ဘတီတိ လာဘော။ **ကိဉ္စိက္ခ** န္တိ ကိဉ္စိမတ္တကံ အာမိသဇာတံ။ တေနာဟ **‘‘ယံ တ’’**တိ အာဒိ။ **ဇာနန္တောယေတ** တိ မုသာဘာဝံ တသ္သ ဝတ္ထုနော အတ္ထိ, တံ ဇာနန္တော ဧဝ။

အဏ္ဍကာ တိ ဝုစ္စတိ ရုက္ခေ အဏ္ဍသဒိသာ ဂဏ္ဌိယော။ ယထာ ထဒ္ဓာ ဝိသမာ ဒုဗ္ဗိနီတာ စ ဟောန္တိ, ဧဝမေဝံ ခုံ သနဝမ္ဘနဝသေန ပဝတ္တတစာပိ ဟိ ‘‘အဏ္ဍကာ’’တိ ဝုတ္တာ။ တေနာဟ **‘‘ယထာ သဒေသေ ရုက္ခေ’’** တိအာဒိ။ **ကက္ကသာ**တိ ဖရုသာ ဧဝ, သော ပနသ္သာ ကက္ကသဘာတေ ဗ္ယာပာဒနိမိတ္တတာယ တတော ပူတိကာတိ။ တေနာဟ **‘‘ယထာ နာမာ’’**တိအာဒိ။ **ကဋ္ဌကာ**တိ အနိဋ္ဌာ။ **အမနာပာ**တိ န မနဝမုနီ, တတော ဧဝ **ဒေသဇနနီ,** စိတ္တသန္တေသုပ္ပတ္တိကာရိကာ။ **မမ္မေသူ** တိ ဃဋ္ဋနေန ဒုက္ခုပ္ပတ္တိတော မမ္မသဒိသေသု ဇာတိအာဒီသု။ **လဂ္ဂနကာရီ** တိ ဧဝံ ဝဒန္တသ္သ ဧဝံ ဝအမီတိ အတ္ထာဓိပ္ပာယေန လဂ္ဂနကာရိ, န ဗ္ယဉ္ဇနဝသေန။ **ကောဓသ္သ အာသန္နာ** တသ္သ ကာရဏဘာဝတော။ **သဒေသတစာယာ**တိ အတ္တနော သမုဋ္ဌာပကဒေသသ္သ ဝသေန သဒေသတစာယ **ဝေဝစနာနိ**။

အကာလေနာတိ အယုတ္တကာလေန။ **အကာရဏနိသ္သိတ** န္တိ နိပ္ဖလံ။ ဖလဉ္စဟိ ကာရဏနိသ္သိတံ နာမ တဒဝိနာဘာဝတော။ အကာရဏနိသ္သိတံ နိပ္ဖလံ, သမ္ဖန္တိ အတ္ထော။ **အသဘာဝဝတ္တာ** တိ အယာထာဝတဒီ။ **အသံဝရဝိနယပဋ္ဌိသံယုတ္တသ္သာ**တိ သံဝရဝိနယရဟိတသ္သ, အတ္တနော သုဏန္တသ္သ စ န သံဝရဝိနယာဝဟသ္သ **ဝတ္တာ**။ **ဟဒယမဉ္ဇူသာယံ နိဓေတုန္တိ** အဟိတသံဟိတတ္တာ စိတ္တံ အနုပ္ပဝိသေတ္ဝာတ နိဓေတုံ ။ **အယုတ္တကာလေ** တိ ဓမ္မံ ကထေန္တေန ယော အတ္ထော ယသ္မိံ ကာလေ ဝတ္တဗ္ဗော, တတော ပုဗ္ဗေ ပစ္ဆာ တသ္သ အကာလော, တသ္မိံ အယုတ္တကာလေ **ဝတ္တာ ဟောတိ။ အနပဒေသ** န္တိ ဘဂဝတာ အသုကသုတ္တေ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ သုတ္တာပဒေသဝိရဟိတံ။ **အပရိစ္ဆေဒ** န္တိ ပရိစ္ဆေဒရဟိတံ ။ ယထာ ပန တစာ ပရိစ္ဆေဒရဟိတာ ဟောတိ, တံ ဒသ္သေတုံ **‘‘သုတ္တံ တ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥပလဗ္ဘ** န္တိ အနုယောဂံ။ **ဗာဟိရကထံယေတ**တိ ယံ သုတ္တံ, ဇာတကံ တ နိက္ခိတ္တံ, တသ္သ သရီရဘူတံ ကထံ အနာမသိတ္ဝာတ တတော ဗဟိဘူတံယေဝ ကထံ။ **သမ္ပဇ္ဇိတ္ဝာတ** တိ ဝိရုဋ္ဌဟံ အာပဇ္ဇိတ္ဝာတ။ **ပဝေဏိဇာတကာတ**တိ အနုဇာတဟာရောဟမူလာနိယေဝ တိဋ္ဌန္တိ။ **အာဟရိတ္ဝာတ**တိ နိက္ခိတ္တသုတ္တတော အညမ္ပိ အနုယောဂဥပမာဝတ္ထုဝသေန တဒနုပယောဂိနံ အာဟရိတ္ဝာတ။ **ဇာနာပေတုန္တိ** တေဒတ္ထမိဒံ ဝုတ္တန္တိ ဇာနာပေတုံ ယော သက္ကောတိ။ **တသ္သ ကထေတုန္တိ** တသ္သ တထာရူပသ္သ ဓမ္မကထိကသ္သ ဗဟုမ္ပိ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ **န အတ္ထနိသ္သိတ** န္တိ အတ္တနော ပရေသဉ္စ န ဟိတာဝဟံ။

အဘိဇ္ဈာယနံ ယေဘုယ္ယေန ပရသန္တကသ္သ ဒသ္သနဝသေန ဟောတီတိ **‘‘အဘိဇ္ဈာယ ဩလောကေတာ ဟောတီ’’**တိ ဝုတ္တံ။ အဘိဇ္ဈာယန္တော တ အဘိဇ္ဈာယိတံ ဝတ္ထုံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဌိတမ္ပိ ပစ္စက္ခတော ပသ္သန္တော ဝိယ အဘိဇ္ဈာယတီတိ ဝုတ္တံ **‘‘အဘိဇ္ဈာယ ဩလောကေတာ ဟောတီ’’** တိ။ **ကမ္မပထဘေဒော န ဟောတိ,** ကေဝလံ လောဘ

မတ္တော၀ ဟောတိ ပရိဏာမနဝသေန အပ္ပဝတ္တတ္တာ။ ယထာ ပန ကမ္မပထဘေအော ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **“ယအာ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပရိဏာမေတီ**တိ အတ္တနော သန္တကဘာဝေန ပရိဂ္ဂယှ္ဟ နာမေတိ။

ဝိပန္နစိတ္တော တိ ဗျာပာဒေန ဝိပတ္တိံ အာပာဒိတစိတ္တော။ တေနာဟ **“ပူတိဘူတစိတ္တော”** တိ။ ဗျာပာဒေ ဟိ ဝိသံ ဝိယ လောဟိတသ္သ စိတ္တံ ပူတိဘာဝံ ဇနေတိ။ **အေသေန ဒုဋ္ဌစိတ္တသင်္ကပ္ပော** တိ ဝိသေန ဝိယ သပ္ပိအာဒိ ကောပေန ဒူသိတစိတ္တသင်္ကပ္ပော။ **ဃာတီယန္တု** တိ ဟနီယန္တု။ **ဝဓံ ဟပုဏန္တု** တိ မရဏံ ဟပုဏန္တု။ **မာ တ အဟေ သုန္တိ** သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ န ဟောန္တု။ တေနာဟ **“ကိဥ္စိပိ မာ အဟေသု”** န္တိ, အနဝသေသဝိနာသံ ဟပုဏန္တုတိ အတ္ထော။ **ဟညန္တုတိ အာဒိစိန္တနနေနေတ** တိ ဧေန္တတော ဝိနာသစိန္တာယ ဧဝ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကောတိ အယောနိသော ဥပ္ပန္နဒိဋ္ဌိကော။ သော စ ဧေန္တတော ကုသလပဋိပက္ခဒိဋ္ဌိကောတိ အာဟ **“အကုသလဒဿနော”** တိ။ **ဝိပလ္လတ္ထဒဿနော** တိ ဓမ္မတာယ ဝိပရိယာသဂ္ဂါဟီ။ **နတ္ထိ ဒိန္န** န္တိ ဒေယျဓမ္မသီသေန အနံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဒိန္နဿ ဖလာဘာဝံ သန္ဓာယ ဝဒတီ”** တိ။ ဒိန္နံ ပန အန္နာဒိဝတ္ထုံ ကထံ ပဋိက္ခိပတိ။ သေ နယော **“ယိဋ္ဌံ ဟုတ”** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **မဟာယာဂေ**တိ သဗ္ဗသာဓာရဏံ မဟာအနံ။ **ပဟေဏကသက္ကာရော** တိ ဟပုန ကာနံ ကတ္တဗ္ဗသက္ကာရော။ **ဖလ**န္တိ အာနိသံသဖလဥ္စ နိဿန္ဒဖလဥ္စ။ **ဝိပာကော**တိ သဒိသံ ဖလံ။ **ပရလောကေ ဋ္ဌိတဿ အယံ လောကော နတ္ထီ**တိ ပရလောကေ ဋ္ဌိတဿ ကမ္မုနာ လဒ္ဓဗ္ဗော အယံ လောကော န ဟောတိ။ **က္ကမလော ကေ ဋ္ဌိတဿပိ ပရလောကော နတ္ထီ**တိ က္ကမလောကေ ဋ္ဌိတဿ ကမ္မုနာ လဒ္ဓဗ္ဗော ပရလောကော န ဟောတိ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“သဗ္ဗေ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တီ”** တိ ။ က္ကမေ သတ္တာ ယတ္ထ ယတ္ထ ဘဝယောနိဂတိ အာဒီသု ဋ္ဌိတာ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ နိရုဒယဝိနာသဝသေန ဝိနဿန္တိ။ **ဖလာဘာဝဝသေနာ**တိ မာတာပိတူ သု သမ္မာပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တီနံ ဖလဿ အဘာဝဝသေန ‘‘နတ္ထိ မာတာ, နတ္ထိ ပိတာ’’တိ ဝဒတိ, န မာတာပိတူနံ, နာပိ တေသု သမ္မာပဋိပတ္တိမိစ္ဆာပဋိပတ္တီနံ အဘာဝဝသေန တေသံ လောကပစ္စက္ခတ္တာ။ ဗုဗ္ဗုဠကဿ ဝိယ က္ကမေသံ သတ္တာနံ ဥပ္ပာအေ နာမ ဂေဝလော၀, န စဝိတ္ဝတ အာဂမနပုဗ္ဗကောတိ ဒဿနတ္တံ ‘‘နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပာတိကာ’’တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“စဝိတ္ဝတ ဥပပဇ္ဇနကသတ္တာ နာမ နတ္ထီတိ ဝဒတီ”** တိ။ သမဏေန နာမ ယာထာဝတော ဇာနန္တေန က ဿစိ ကိဥ္စိ အကထေတ္ဝတ သညတေန ဘဝိတဗ္ဗံ, အညထာ အဟောပုရိသိကာ နာမ သိယာ, ကိံ ပရော ပရဿ ကရိဿ သတိ, တထာ အတ္တနော သမ္ပာဒနဿ ကဿစိ အဝသရော ဧဝ နတ္ထိ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇနတောတိ အာဟ **“ယေ က္ကမဥ္စ။ပေ.။ ပဝေဒေန္တီ”** တိ။ **တ္တောဝတာ** တိ ‘‘နတ္ထိ ဒိန္န’’န္တိအာဒိနာ ဗျပဒေသေန။ **ဒသဝတ္ထုကာ**တိ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာနိ ဒသ ဝတ္ထူနိ ဧတိဿာတိ ဒသဝတ္ထုကာ။

၄၄၁. **အနဘိဇ္ဈာဒယော** ဟေဋ္ဌာ အတ္ထတော ပကာသိတတ္တာ **ဥတ္တာနတ္ထာယေ၀** ။

၄၄၂. သဟ ဗျယတိ ဂစ္ဆတီတိ သဟဗျော, သဟဝတ္တနကော, တဿ ဘာဝေ **သဟဗျတာ,** သဟပဝတ္တီ တိ အာဟ **“သဟဘာဝံ ဥပဂစ္ဆေယျ”** န္တိ။ ဗြဟ္မာနံ ကာယော သမူဟောတိ ဗြဟ္မကာယော, တပ္ပရိယာပန္နတာ ယ တတ္ထ ဂတာတိ **ဗြဟ္မကာယိကာ** ။ ကာမံ ဓေတာယ သဗ္ဗဿပိ ဗြဟ္မနိကာယဿ သမညာယ ဘဝိတဗ္ဗံ, ‘‘အာ ဘာန’’န္တိအာဒိနာ ပန ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိကာဒီနံ ဥပရိ ဂဟိတတ္တာ ဂေဗလီဗဒ္ဒညာယေန တဒဝသေသာနံ အယံ သမ ညာတိ အာဟ **“ဗြဟ္မကာယိကာနံ ဒေဝတနန္တိ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိဒေဝတန”** န္တိ။ **အာဘာ နာမ ဝိသုံ ဒေဝတ နတ္ထိ,** ပရိတ္တာ ဘာဒီနံယေဝ ပန အာဘာဝန္တတာသာမညေန ဧေဇ္ဈံ ဂဟေတ္ဝတ ပဝတ္တံ ဧတံ အဓိဝစနံ, ယဒိဒံ ‘‘အာဘာ’’တိ ယထာ ‘‘ဗ္ ရဟ္မပာရိသဇ္ဇဗြဟ္မပုရောဟိတမဟာဗြဟ္မာနံ ဗြဟ္မကာယိကာ’’တိ။ **ပရိတ္တာဘာနန္တိအာဒိ ပနာ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ ဒေန အပ္ပမာဏာဘာနံ ဒေဝတနံ အာဘဿရာနံ ဒေဝတနန္တိ က္ကမံ ဟဋ္ဌံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဧေကတော အဂ္ဂဟေတွ္ဝတ** တိ အာ ဘာတိ တ, ဧေတ္တကာယနာနတ္တသညာတိ တ ဧေကတော အဂ္ဂဟေတွ္ဝတ။ **တေသံယေဝ**တိ အာဘာတိ ဝုတ္တဒေဝတနံ ယေဝ။ **ဘေဒတော ဂဟဏ**န္တိ ကာရဏဿ ဟီနာဒိဘေဒဘိန္နတာဒဿနဝသေန ပရိတ္တာဘာဒိဂ္ဂဟဏံ။ **က္ကတိ ဘဂ တ အာသဝက္ခယံ ဒဿေတ္ဝတ**တိ ဧဝံ ဘဂဝတ ဓမ္မစရိယံ, သမစရိယံ, ဝဋ္ဋနိဿိတံ သုဂတိကမိပဋိပဒံ, ဝိဝဋ္ဋနိဿိတံ အာသဝက္ခယကမိပဋိပဒံ ကတ္ဝတ တိဘဝဥ္စနတော အာသဝက္ခယံ ဒဿေတ္ဝတ **အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနံ နိဋ္ဌ ပေသိ**။

ကူဓ ဌတွာတတိ ကူမသ္မိံ ဓမ္မစရိယာသမစရိယာယ နိဒ္ဒေသေ ဌတွာ။ **ဒေဝလောကာ သမာနေတဗ္ဗာ** တိ ဆဗ္ဗီသတိပိ ဒေဝလောကာ သမောဓာနေတဗ္ဗာ။ **ဝီသတိ ဗြဟ္မလောကာ** တိ တံတံဘာဝပရိယာပန္နနိကာယဝသေန ဝီသတိ ဗြဟ္မလောကာ, ဝီသတိ ဗြဟ္မနိကာယာတိ အတ္ထော။ **ဒသကုသလကမ္မပထေဟီ**တိ ယထာရဟံ ဒသကုသလကမ္မပထေဟိ ကမ္မူပနိဿယပစ္စယဘူတေဟိ ကေဝလံ ဥပနိဿယဘူတေဟိ စ **နိဗ္ဗတ္တိ ဒဿိတာ** ။

တိဏ္ဏံ သုစရိတာန န္တိ တိဏ္ဏံ ကာမာဝစရသုစရိတာနံ။ ကာမာဝစရဂ္ဂဟဏဥ္စေတ္ထ မနောသုစရိတာပေက္ခာယ။ **ဝိဟာကေနေတ**တိ ကူမိနာ ဝိပာကုပ္ပာဒနေန ဝ နိဗ္ဗတ္တိ ဟောတိ, န ဥပနိဿယတာမတ္တေနာတိ ဒဿေတိ။ **"ဥပနိဿယဝသေနာ"**တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဒသ ကုသလကမ္မပထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒုတိယာဒီနိ ဘာဝေတွာတ**တိ အာဒီသုပိ "သီလေ ပတိဋ္ဌာယာ"တိ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ "ဥပနိဿယဝသေနာ"တိ ဝုတ္တံ, နနု **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** (ပဋိ. မ. ၁.၄၁) – "ပဉ္စမေန စျာနေန နီဝရဏာနံ ပဟာနံ သီလံ, ဝေရမဏီ သီလံ, စေတနာ သီလံ, သံဝရော သီလံ, အဝီတိက္ကမော သီလ"န္တိအာဒိနာ သဗ္ဗေသုပိ စျာနေသု သီလံ ဥဒ္ဓဋ္ဌန္တိ တဿ ဝသေန ဥပရိဒေဝလောကာနမ္ပိ ဝိပာကေန နိဗ္ဗတ္တိ ဝတ္တဗ္ဗာတိ? န, တဿ ပရိညာယ ဒေသနတ္တာ, ပရိညာယ ဒေသနတာ စဿ "ယတ္ထ စ ပဟာန"န္တိအာဒိနာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယ** ဥ္စ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၈၃၇, ၈၃၉) ပကာသိတာ ဧဝ။ တထာ ဟိ ကူဓာပိ "ဒသ ကုသလကမ္မပထာ ဟိ သီလ"န္တိအာဒိနာ သီလဿ ရူပာရူပဘဝတနံ ဥပနိဿယတာ ဝိဘာဝိတာ, န နိဗ္ဗတ္တကတာယ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဘာဝနာလက္ခဏာယ ဓမ္မစရိယာယ ဘဝဝိသေသေ ဝိဘဇိယမာနေ အသညဘဝေ န ဂ ဟိတောတိ အာဟ **"အသညဘဝေ ပန။ပေ။ န နိဒ္ဒိဋ္ဌော"** တိ။ ဗာဟိရကာ ဟိ အယထာဘူတဒဿိတာယ အသညဘဝံ ဘဝဝိပ္ပမောက္ခံ မညမာနာ တဒုပဂဇ္ဈာနံ ဘာဝေတွာ အသညေသု နိဗ္ဗတ္တန္တိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော, ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဗြဟ္မဇာလဋ္ဌကထာယံ တံသံဝဏ္ဏနာယ** ဥ္စ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၈-၇၃; ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၆၈-၇၃) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သာလေယျကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၂. ဝေရဥ္စကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄၄. **ဝေရဥ္စတသိနော** တိ ဝေရဥ္စကမတသိနော။ ကေစိ ပန "ဝိဝိဓရဇ္ဇတသိနော ဝေရဥ္စကာ"တိ ဧတမတ္ထံ ဝဒန္တိ, တေသံ မတေန "ဝေရဇ္ဇကာ"တိ ဟဋ္ဌိယာ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ။ **အနိယမိတကိစ္စေနာ** တိ "ကူမိနာ နာမာ"တိ ဧဝံ န နိယမိတေန ကိစ္စေန။ **အယံ ဝိသေသော**တိ အယံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဓမ္မာဓိဋ္ဌာနကတော ကူမေသု ဒွီသု သုတ္တေသု ဒေသနာယ ဝိသေသော, အတ္ထော ပန ဒေသနာနယော စ မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏံ ဝိယ အဝိသိဋ္ဌောတိ ဒဿေတိ။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝတာ ကတ္ထစိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနံ ဒေသေတိ, ကတ္ထစိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနန္တိ? ဒေသနာဝိလာသတော ဝေနေယျဇ္ဈာသယတော စ။ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တာ ဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော, တေ ယထာရုစိ ကတ္ထစိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကတွာ, ကတ္ထစိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ ယေ ပန ဝေနေယျာ သာသနက္ကမံ အနောတိဏ္ဏာ, တေသံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနံ ဒေသေန္တိ။ ယေ ဩတိဏ္ဏာ, တေသံ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနံ။ သမ္မုတိသစ္စဝိသယာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ, ကူတရာ ပရမတ္ထသစ္စဝိသယာ။ ပုရိမာ ကရုဏာနုကူလာ, ကူတရာ ပညာနုကူလာ။ သဒ္ဓါနုသာရိကေတ္တာနံ တ ပုရိမာ။ တေ ဟိ ပုဂ္ဂလပ္ပမာဏာ, ပစ္ဆိမာ ဓမ္မာနုသာရီနံ။ သဒ္ဓါစရိတတာယ တ လောကာဓိပတီနံ ဝသေန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ, ပညာစရိတတာယ ဓမ္မာဓိပတီနံ ဝသေန ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာ။ ပုရိမာ စ နေယျတ္ထာ, ပစ္ဆိမာ နီတတ္ထာ။ ကူတိ ဘဂဝတာ တံ တံ ဝိသေသံ အပေက္ခိတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဒုဝိဓံ ဒေသနံ ဒေသေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဝေရဥ္စကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၃. မဟာဝေဒလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၄၉. ဂရုဘာဝေ ကရဝံ, ဟာသာဏစ္စတ္တံ ဝိယ ဂရုကရဏီယတာ။ သဟ ကရဝေနာတိ သကရဝေ, ဂရုနာ ကိသ္မိဥ္စိ ဝုတ္တေ ကရဝဝသေန ပတိဿဝနံ ပတိဿဝေ, သဟ ပတိဿဝေန သပ္ပတိဿဝေ, ပတိဿဝဘူတံ တံသဘာဂဥ္စ ယံ ကိဥ္စိ ဂရုကရဏံ။ သကရဝေ သပ္ပတိဿဝစနံ **သကရဝသပ္ပတိဿဝစနံ** ။ ဂရုကရဏံ တ ကရဝေ, သကရဝဿ သပ္ပတိဿဝစနံ **သကရဝသပ္ပတိဿဝစနံ** ။ ဧတေန သဘာဝေနေဝ သကရဝဿ တထာပဝတ္တံ ဝစနန္တိ ဒသ္

သေတိ။ အညတ္ထ **ဒု**-သဒ္ဒော ဂရဟတ္ထောပိ ဟောတိ “ဒုက္ခံ ဒုပ္ပုတ္တော”တိအာဒီသု ဝိယ, ကထံ ပန သော န သမ္ဘဝတိ ကုစ္ဆိတာယ ပညာယ အဘာဝတောတိ အာဟ **“ပညာယ ဒုဋ္ဌ နာမ နတ္ထိ”** တိ။ “ဒုဿီလော”တိအာဒီသု ဝိယ အဘာဝတ္ထော **ဒု**-သဒ္ဒောတိ ဝုတ္တံ **“အပ္ပညော နိပ္ပညောတိ အတ္ထော”** တိ။ **ကိတ္တကေနာ** တိ ကေန ပရိမာဏေန။ တံ ပန ပရိမာဏံ ယသ္မာ ပရိမေယျသ္သ အတ္ထသ္သ ပရိစ္ဆိန္ဒနံ ဟောတိ, **နု**-သဒ္ဒော စ ပုစ္ဆာယ ဇောတကော, တသ္မာ **“ကိတ္တာဝတာ နု ခေါတိ ကာရဏပရိစ္ဆေဒပုစ္ဆာ”**တိ ဝတွာ **“ကိတ္တကေန နု ခေါ ဧဝံ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော”** တိ အာဟ။ “ကာရဏပရိစ္ဆေဒပုစ္ဆာ”တိ ကထမိနာ “ကိတ္တာဝတာ”တိ သာမညတော ပုစ္ဆာဘာဝတော ဒဿိတော, န ဝိသေသတော, တသ္မာ ပုစ္ဆာဝိသေသဘာဝဉာပနတ္ထံ မဟာနိဒ္ဒေသေ အာဂတာ သဗ္ဗာဝ ပုစ္ဆာ အတ္ထုဒ္ဓါရနယေန ဒဿေတိ **“ပုစ္ဆာ စ နာမာ”**တိအာဒိနာ။ အဒိဋ္ဌံ ဇောတီယတိ ဧတာယာတိ **အဒိဋ္ဌဇောတနာ,** ပုစ္ဆာ။ **ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ** သာကစ္ဆာဝသေန ဝိနိစ္ဆယကရဏံ။ ဝိမတိ ဆိဇ္ဇတိ ဧတာယာတိ **ဝိမတိစ္ဆေဒနာ** ။ အနုမတိယာ ပုစ္ဆာ **အနုမတိပုစ္ဆာ**။ “တံ ကိံ မညထ, ဘိက္ခဝေ”တိအာဒိပုစ္ဆာယ ဟိ “ကိံ တုမှာကံ အနုမတီ”တိ အနုမတိ ပုစ္ဆိတာ ဟောတိ။ ကထေတုံ ကမျတာယ ပုစ္ဆာ **ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ**။

လက္ခဏ န္တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတော ယော ကောစိ သဘာဝော။ **အညာတ**န္တိ ယေန ကေနစိ ဉာဏေန အညာတဘာဝံ အာဟ။ **အဒိဋ္ဌ**န္တိ ဒဿနဘူတေန ပစ္စက္ခံ ဝိယ အဒိဋ္ဌတံ။ **အတုလိတ**န္တိ “ဧတ္တကံ ဣဒ”န္တိ တုလနဘူတေန အတုလိတတံ။ **အတီရိတ**န္တိ တီရဏဘူတေန အကတဉာဏကိရိယာသမာပနတံ။ **အဝိဘူတ**န္တိ ဉာဏဿ အပာကဋဘာဝံ။ **အဝိဘာဝိတ**န္တိ ဉာဏေန အပာကဋီကတဘာဝံ။ **ကထ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ အဓိပ္ပေတာ,** န အဒိဋ္ဌဇောတနာ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ စာတိ။

ကထမယံ အတ္ထော ဝိညာယတီတိ အာဟ **“ထေရော ဟိ”**တိအာဒိ။ **သယံ ဝိနိစ္ဆိနန္တော** တိ သယမေဝ တေသံ ပဉှာနံ အတ္ထံ ဝိသေသေန နိစ္ဆိနန္တော။ **ကထံ သုတွာ** န္တိ ကထံ ပဉ္စဝီသတိပဉှပဋိမဏ္ဍိတသုတ္တံ, န ယံ ကိဉ္စိ အနေဝံ သေသေနေဝ မတ္ထကံ ဟာပေသီတိ။ “သယမေဝ ပဉှံ သမုဋ္ဌာပေတွာ သယံ ဝိနိစ္ဆိနန္တော”တိ ဧတ္ထ စတုက္ကောဋိကံ ဘဝတီတိ ဒဿေန္တော **“ကေစ္စော ဟိ”** တိအာဒိမာဟ။ **ပဉှံ သမုဋ္ဌာပေတုံယေဝ သက္ကောတီ** တိ ပုစ္ဆနဝိဓိံယေဝ ဇာနာတိ။ **န နိစ္ဆေတု** န္တိ နိစ္ဆေတုံ န သက္ကောတိ, ဝိဿဇ္ဇနဝိဓိံ န ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ **ဝိသေသဋ္ဌာန** န္တိ အညေဟိ အသဒိသဋ္ဌာနံ။ **ထေရေန သဒိသော**တိ ထေရေန သဒိသော သာဝကော နတ္ထိ။

သံသန္ဒိတွာ တိ သံယောဇေတွာ သမာနံ ကတွာ, ယထာ တတ္ထ သဗ္ဗညုတညာဏံ ပဝတ္တံ, တထာ တံ အဝိလောမေတွာတိ အတ္ထော။ **လီဠ္ဟာယန္တော** တိ လီဠှံ ကရောန္တော။ ဓမ္မကထိကတာယ အဂ္ဂဘာဝပ္ပတ္တိယာ တတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏတာယ ဗုဒ္ဓလီဠ္ဟာယ ဝိယ စတုန္နံ ပရိသာနံ ဂမနံ ဂဏှန္တော ဓမ္မကထံ ကထေတိ။

ကတော တ ဇွေ္တာ တ အနုက္ကမိတွာ တိ ဥဂ္ဂဟိတကထာမဂ္ဂတော ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဤသကမ္ပိ အနုက္ကမိတွာ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေနေတတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ယဋ္ဌိကောဋိံ”** န္တိအာဒိ။ **ကေပဒိက**န္တိ ကေပဒနိက္ခေပမတ္တံ။ **ဒဏ္ဍကသေတု** န္တိ ဧကဒဏ္ဍကမယံ သေတုံ။ ဟေဋ္ဌာ စ ဥပရိ စ သုတ္တပဒါနံ အာဟရဏေန **တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဟေဋ္ဌုပရိယံ ကရောန္တော**။ ဇာတဿရသဒိသဉ္စ ကထံ, သုတ္တပဒံ တ နိက္ခိပိတွာ တတ္ထ နာနာဥပမာကာရဏာနိ အာဟရန္တော တာနိ စ တေဟိ သုတ္တပဒေဟိ ဗောဓေန္တော သမုဋ္ဌာပေန္တော **“ဇာတဿရေ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ ကုသုမာနိ ဖုလ္လာပေန္တော ဝိယ သိနေရုမတ္ထကေ ဝဋ္ဋိသဟဿံ ဇာလေန္တော ဝိယာ”**တိ ဝုတ္တော။

ကေပဒုဒ္ဓာရေ တိ ကေသိမ် ပဒုဒ္ဓါရဏက္ခဏေ။ ပဒဝသေန **သဋ္ဌိ ပဒသတသဟဿာနိ** ကထာဝသေန **ပန္နရသကထာသဟဿာနိ။ အာကမိုတွာ ဂဏှဟန္တော ဝိယာ**တိ ပစ္စေကံ ပုပ္ဖာနိ အနောစိနိတွာ ဝလ္လိမေဝ အာကမိုတွာ ဧကဇ္ဈံ ပုပ္ဖာနိ ကတွာ ဂဏှဟန္တော ဝိယ။ တေနာဟ **“ကေပ္ပဟာရေနေတ”** တိ။ **ဂတိမန္တာန** န္တိ အတိသယာယ ဉာဏဂတိယာ ယုတ္တာနံ။ **ဓိတိမန္တာန** န္တိ ဓာရဏဗလေန ယုတ္တာနံ။

အနန္တနယုဿဒ န္တိ ပစ္စယုပ္ပန္နဘာဝိတတ္ထနိဗ္ဗာနဝိဟာကကိရိယာဒိဝသေန အနန္တပဘေဒေ ဝိသယေ ပဝတ္တိယာ အနန္တနယေဟိ ဥဿန္နံ ဥပစိတံ။ စတုရောဃနိတ္ထရဏတ္ထိကာနံ တိတ္ထေ ဌပိတနာဝာ ဝိယာတိ ယောဇနာ။ **သဟဿယုတ္တအာဇညရထော**တိ ဝေဇယန္တရထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။

ယသ္မာ ပုန္ဓာယံ ဗ္ယာပန္နိစ္စာနယေန "ဒုပ္ပဇ္ဇော ဒုပ္ပဇ္ဇော"တိ အာမေဍိတဝသေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ ပုစ္ဆိတမတ္တံ ဝိသ္သဇ္ဇေန္တော ပုစ္ဆာသဘာဂေန "နပ္ပဇာနာတိ နပ္ပဇာနာတီ"တိ အာမေဍိတဝသေနေဝ တထာ ကြတိ-သန္တော ကာရဏတ္တောတိ ဒဿေန္တော **"ယသ္မာ နပ္ပဇာနာတိ, တသ္မာ ဒုပ္ပဇ္ဇောတိ ဝုစ္စတီ"** တိ အာဟ။ **ကြဒံ ဒုက္ခန္တိ** ကြဒံ ဥပာဒါနက္ခန္ဓပဉ္စကံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ တဉ္စ ခေါ ရုပ္ပနံ ဝေဒိယနံ သဉ္ဇာနနံ အဘိသင်္ခရဏံ ဝိဇာ နနန္တိ သင်္ခေပတော **တွေကံ။ ကြတော ဥဒ္ဓံ** ကိဉ္စိ ဓမ္မဇာတံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ နာမ **နတ္ထီ** တိ **ယာထာဝသရသလက္ခဏတော** ပဝတ္တိက္ကမတော စေဝ ပီဠနသင်္ခတသန္တာပဝိပရိဏာမလက္ခဏတော စ ယထာဘူတံ အရိယမဂ္ဂပညာယ န ပ္ပဇာနာတိ။ အဝသေသပစ္စယသမာဂမေ ဥဒယတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သုတယံ သမုဒယော သံသာရပဝတ္တိဘာဝေနာတိ အာဟ **"ပဝတ္တိဒုက္ခပဘာဝိကာ"**တိ, ဒုက္ခသစ္စဿ ဥပ္ပာဒိကာတိ အတ္တော။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏတော** တိ ယထာဘူတံ အနုပစ္ဆေဒကရဏရသတော စေဝ သမ္ပိဏ္ဍနနိဒါနသံယောဂပလိဗောဓလက္ခဏတော စ။

ကြဒံ နာမ ဌာနံ ပတွာတတိ ကြဒံ နာမ အပ္ပဝတ္တိကာရဏံ အာဂမ္မ။ **နိရုဇ္ဈတီ** တိ အနုပ္ပာဒနိရောဓဝသေန နိရုဇ္ဈတိ, တေနာဟ **"ဥဘိန္နံ အပ္ပဝတ္တီ"** တိ။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏတော** တိ ယထာဘူတံ အစ္စုတိရသတော စေဝ နိဿရဏ ဝိဝေကာသင်္ခတာမတလက္ခဏတော စ။ **အယံ ပဋိပဒါ**တိ အယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကာ သမောဓာနလက္ခဏာ ပဋိပဇ္ဇတိ ဧ တာယာတိ ပဋိပဒါ။ **ဒုက္ခနိရောဓံ ဂစ္ဆတီ** တိ ဒုက္ခနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန ဂစ္ဆတိ အာရဗ္ဘ ပဝ တ္တတိ။ **ယာထာဝသရသလက္ခဏတော** တိ ယထာဘူတံ ကိလေသပ္ပဟာနကရဏရသတော စေဝ နိယျာနပဟေတုဒ ဿနာဓိပတေယျလက္ခဏတော စ နပ္ပဇာနာတိ။ **အနန္တရတရေ**တိ ဒုတိယတရေ။ **ကြမိနာဝ နယေနာ**တိ "ကြဒံ ဒုက္ခံ, ဧ တ္တကံ ဒုက္ခ"န္တိအာဒိနာ ပဌမတရေ ဝုတ္တနယေန။ တတ္ထ ဟိ ဒုပ္ပညနိဒ္ဒေသတ္တာ ပဇာနနပဋိက္ခေပဝသေန ဒေသနာ အာဂတာ, ကြဓ ပညဝန္တနိဒ္ဒေသတ္တာ ပဇာနနဝသေနာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။ **တ္ထော** တိ ဒုတိယတရေ။

သဝနတောတိ ကမ္မဋ္ဌာနဿ သဝနတော ဥဂ္ဂဏှဟာတိ။ ဂန္ထသဝနမုခေန ဟိ တဒတ္ထဿ ဥဂ္ဂဟဏံ။ **ဌပေ တွာ တဏှာပဟန္တိ**အာဒိ တဿ ဥဂ္ဂဟဏာကာရနိဒဿနံ။ **အဘိနိဝိသတီ**တိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသဝသေန အဘိနိဝိသတိ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ပဋ္ဌပေတိ။ **နော ဝိဝဋ္ဋေ** တိ ဝိဝဋ္ဋေ အဘိနိဝေသော န ဟောတိ အဝိသယတ္တာ။ **အယန္တိ** စတု သစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကော။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ တိ ပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓာ။ ခန္ဓဝသေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသဿ စက္ခာဒိဝသေန ဝေဒနာဒိဝသေန စ သတိ ပိ အနေကဝိဓတ္တေ သုကရံ သုဝိညေယျန္တိ စတုဓာတုမုခေန တံ ဒဿေတုံ **"ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဩတရိတွ တာ"**တိ အာဟ။ **ရူပန္တိ ဝဝတ္ထပေတီ** တိ ရုပ္ပနဋ္ဌေန ရူပန္တိ အသင်္ကရတော ပရိစ္ဆိန္ဒတိ။ **တဒာရမ္မဏာ** တိ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနကာ။ **နာမန္တိ** ဝေဒနာဒိစတုက္ကံ နမနဋ္ဌေန နာမန္တိ ဝဝတ္ထာပေတိ။ **ယမကတာလက္ခန္ဓံ ဘိန္ဒန္တော ဝိယ** ယမကံ ဘိန္ဒိတွာ "အရူပံ, ရူပဉ္စ"တိ **ဒွေဝ ကြမေ ဓမ္မာ,** န တ္တော ကောစိ အတ္တာ တ အတ္တနိ ယံ တတိ **နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတီ** ပရိစ္ဆိန္ဒတိ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ တ္တောဝတာ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ဒဿိတာ။ **တံ ပနေတံ** နာမရူ ပံ **န အဟေတုကံ**။ ယသ္မာ သဗ္ဗံ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒာ စ နတ္ထိ, တသ္မာ **သဟေတုကံ**။ ကီဒိသေန ဟေတုနာ? န ကြဿရာ ဒိဝိသမဟေတုနာ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၄၄၇) ဝုတ္တနယေန ဂဟေ တဗ္ဗံ။ သဟေတုကတ္တာ ဧဝ **သပစ္စယံ** ။ **အဝိဇ္ဇာဒယော**တိ အဝိဇ္ဇာတဏှုပာဒါနကမ္မာဟာရာဒယော။ **ဧဝန္တိ** "တံ ပနေ တ"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန အဝိဇ္ဇာဒိကေ **ပစ္စယေ စေဝ** ရူပဝေဒနာဒိကေ **ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ စ ဝဝတ္ထပေတွ တာ** ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ ဝုတ္တဉ္စေဟုတံ "အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော, တဏှာသမုဒယာ ရူပသမုဒ ယော"တိ (ပဋိ. မ. ၁.၅၀)။ တ္တောဝတာ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ဒဿေတိ။

ဟုတွာတတိ ဟေတုပစ္စယသမဝါယေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ။ **အဘာဝဋ္ဌေနာ** တိ တဒနန္တရမေဝ ဝိနဿနဋ္ဌေန။ **အနိစ္စာ** တိ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ။ **အနိစ္စလက္ခဏံ အာရောပေတီ** တိ တေသု ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အနိစ္စတာသင်္ခါတံ သာမညလက္ခဏံ နိရော ပေတိ။ **တတော**တိ အနိစ္စလက္ခဏာရောပနတော ပရံ, **တတော** တ အနိစ္စဘာဝတော။ **ဥဒယဗ္ဗယပ္ပဋိပီဠနာကာရေနာ** တိ ဥပ္ပ ဟာဒနိရောဓေဟိ ပတိ ပတိ အဘိက္ခဏံ ပီဠနာကာရေန ဟေတုနာ **ဒုက္ခာ** အနိဋ္ဌာ, ဒုက္ခမာ တ။ **အဝသဝတ္တနာကာရေနာ** တိ ကဿစိ ဝသေန အဝသဝတ္တနာကာရေန။ **အနတ္တာ** တိ န သယံ အတ္တာ, နာပိ နေသံ ကောစိ အတ္တာ အတ္တီတိ အနတ္တာတိ။ **တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာတ**တိ ဧဝံ အနိစ္စဿ ဒုက္ခဘာဝတော, ဒုက္ခဿ စ အနတ္တဘာဝတော ခန္ဓ ပဉ္စကေ တိဝိဓမ္ပိ သာမညလက္ခဏံ အာရောပေတွာ။ **သမ္မသန္တော** တိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏုပ္ပတ္တိယာ ဥပ္ပန္နေ ဝိပဿ

သန္နပက္ကိလေသေ ပဟာယ မဂ္ဂမဂ္ဂံ ဝဝတ္ထပေတ္တ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိဝိပဿနာပဋိပဟဋိယာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တော ကေတ္ရဘုဉာဏာနန္တရံ **လောကုတ္တရမဂ္ဂံ ဟာပုဏာတိ** ။

ကေပဋိဝေဓေနောတိ ကေနေဝ ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ **ပဋိဝေဓော** ပဋိဃာတာဘာဝေန ဝိသယေ နိဿင်္ဂစာရသင်္ခာတံ နိဗ္ဗိဇ္ဈနံ။ **အဘိသမယော** အဝိရဇ္ဈိတ္တ အဓိဂမနသင်္ခါတော အဝဗောဓော။ "ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧတ္တံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော"တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တ ယာထာဝတော ဇာနနမေဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ပရိညာပဋိဝေဓော,** ဣဒဥ္စ ယထာ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခဿ သရူပဟဒိပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိံ ဂဟေတ္တတ ဝုတ္တံ, န ပန မဂ္ဂဉာဏဿ "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိ အာဒိနာ ပဝတ္တနတော။ တေနာဟ **"တသ္မိဥ္စဿ ခဏေ"** တိအာဒိ။ ပဟီနဿ ပုန အပဟာတဗ္ဗတာယ ပကင်္ဂ ဟာနံ စဇနံ သမုစ္ဆိန္ဒနံ ပဟာနံ, ပဟာနမေဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ပဟာနပဋိဝေဓော။** အယမ္ပိ ယေန ကိလေသေန အပ္ပဟီယမာနေန မဂ္ဂဘာဝနာယ န ဘဝိတဗ္ဗံ, အသတိ စ မဂ္ဂဘာဝနာယ ယော ဥပ္ပဇ္ဇေယျ, တဿ ပဒဃာတံ ကရောန္တဿ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပာဒေန္တဿ ဉာဏဿ တထာပဝတ္တိယာ ပဋိဃာတာဘာဝေန နိဿင်္ဂစာရံ ဥပာဒာယ ဇဝံ ဝုတ္တော။ သစ္ဆိကိရိယာ ပစ္စက္ခကရဏံ အနုဿုတကာရပရိဝိတက္ကာဒိကေ မုဥ္စိတ္တတဝ သရူပတော အာရမ္မဏကရဏံ "ဣဒံ တ"န္တိ ယာထာဝသဘာဝတော ဂဟဏံ, သာ ဧဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓော** ။ အယမ္ပိ ယဿ အာဝရဏဿ အသမုစ္ဆိန္ဒနတော ဉာဏံ နိရောဓံ အာလမ္ဗိတုံ န သက္ကောတိ, တဿ သမုစ္ဆိန္ဒနတော တံ သရူပတော ဝိဘာဝိတမေဝ ပဝတ္တတီတိ ဇဝံ ဝုတ္တော။

ဘာဝနာ ဥပ္ပာဒနာ ဝဍ္ဎနာ စ။ တတ္ထ ပဌမမဂ္ဂေ ဥပ္ပာဒနဋ္ဌေန ဘာဝနာ, ဒုတိယာဒီသု ဝဍ္ဎနဋ္ဌေန, ဥဘယတ္ထာပိ တ ဥဘယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဌမမဂ္ဂေပိ ဟိ ယထာရဟံ ဝုဋ္ဌာနကမိနိယံ ပဝတ္တံ ပရိဇာနနာဒိံ ဝဍ္ဎေန္တော ပဝတ္တောတိ တတ္ထာပိ ဝဍ္ဎနဋ္ဌေန ဘာဝနာတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ ဒုတိယာဒီသုပိ အပ္ပဟီနကိလေသပ္ပဟာနတော ပုဂ္ဂလန္တရသာဓနတော စ ဥပ္ပာဒနဋ္ဌေန ဘာဝနာ, သာ ဧဝ ဝုတ္တနယေန ပဋိဝေဓောတိ **ဘာဝနာပဋိဝေဓော။** အယမ္ပိ ယထာ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ မဂ္ဂဓမ္မာနံ သရူပပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ ပဝတ္တိံ ဂဟေတ္တတ ဝုတ္တော။ တိဋ္ဌန္တု တာဝ ယထာဓိဂတာ မဂ္ဂဓမ္မာ, ယထာပဝတ္တေသု ဖလေသုပိ အယံ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မေသု ဝိယ ဝိဂတသမ္မောဟော ဟောတိ သေက္ခောပိ သမာနော။ တေန ဝုတ္တံ – "ဒိဋ္ဌဓမ္မော ပတ္တဓမ္မော ဝိဒိတဓမ္မော ပရိယောကဠ္ဌဟဓမ္မော"တိ (မဟာဝ. ၂၇)။ ယထာ စဿ ဓမ္မာ တာသံ ဇောတိတာ ယထာဓိဂတသစ္စဓမ္မာဝလမ္ဗိနိယော မဂ္ဂဝီထိတော ပရတော မဂ္ဂဖလပဟီနာဝသိဋ္ဌကိလေသနိဗ္ဗာနာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပဝတ္တန္တိ။ ဒုက္ခသစ္စဓမ္မာ ဟိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒယော။ အယဥ္စ အတ္ထဝဏ္ဏနာ **ပရိညာဘိသမယေနာ**တိအာဒီသုပိ ဝိဘာဝေတဗ္ဗာ။ **ကိစ္စတော**တိ အသမ္မောဟတော။ **နိရောဓံ အာရမ္မဏတော**တိ ဧတ္ထ "အာရမ္မဏတောပီ"တိ ပိ-သဒ္ဒော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော ဒဋ္ဌဗ္ဗော နိရောဓေပိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓဿ လဗ္ဘနတော။ **တေဿာ** တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနိကဿ ပုဂ္ဂလဿ။

ပညတတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော နိပ္ပရိယာယတော ပညဝန္တတာယ ဣဓ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **ဟင်္ဂိတော**တိ ဓမ္မတော။ **အတ္ထတော**တိ အဋ္ဌကထာတော။ **အနုသန္ဓိတော**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သုတ္တေ တံတံအနုသန္ဓိတော။ **ပုဗ္ဗာပရတော** တိ ပုဗ္ဗေနာပရဿ သံသန္ဒနတော။ သင်္ဂီတိက္ကမေန စေတ္ထ ပုဗ္ဗာပရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံတံဒေသနာယမေဝ တ ပုဗ္ဗဘာဂေန အပရဘာဂဿ သံသန္ဒနတော။ **ဝိညာဏစရိတော**တိ ဝိဇာနနစရိတော ဝီမံသနစရိတော တေပိဋ္ဌကေ ဗုဒ္ဓဝစနေ ဝိစာရဏာစာရဝေပုလ္လတော။ **ပညတတိ န ဝတ္တဗ္ဗော** မဂ္ဂေနာဂတာယ ပညာယ အဘာဝတော။ **အဇ္ဇ အဇ္ဇေဝ အရဟတ္တ** န္တိ ဣတ္တရံ အတိခိပ္ပမေဝတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပညတပက္ခံ ဘဇတိ** သေက္ခပရိယာယဿဘာဝတော။ **သုတ္တေ ပန ပဋိဝေဓဝ ကထိတော** သစ္စာဘိသမယဝသေန အာဂတတ္တာ။

သောတိ အနန္တရေ ဝုတ္တော အရိယပုဂ္ဂလော။ **ကမ္မကာရကစိတ္တ** န္တိ ဘာဝနာကမ္မဿ ပဝတ္တနကစိတ္တံ ။ **သုခဝေဒနမ္ပိ ဝိဇာနာတီ** တိ ကော ဝေဒိယတိ, ကဿ ဝေဒနာ, ကိံကာရဏာ ဝေဒနာ, သောပိ ကဿစိ အဘာဝဂ္ဂဟဏမုခေန သုခံ ဝေဒနံ သဘာဝတော သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အဿာဒတော အာဒီနဝတော စ ယထာဘူတံ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တော ပရိဂ္ဂဏှဟန္တော သုခံ ဝေဒနံ ဝိဇာနာတိ နာမ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ယသ္မာ **"သတိပဋ္ဌာနေ"** တိ ဣမိနာ သတိပဋ္ဌာနကထံ ဥပလက္ခေတိ။ တာယ ဟိ တဒတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, တသ္မာ တံသံဝဏ္ဏနာယမ္ပိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၂.၃၈၀) ဝုတ္တနယေန တဿတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော ။ ကာမဉ္စေတံ ဝိညာဏံ ဝေဒနာတော အညမ္ပိ အာရမ္မဏံ ဝိဇာနာ

တိ, အနန္တရတရေ ပန ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသဿ ဒဿိတတ္တာ ဣဓ အရူပမုခေန ဒဿေတုံ ''သုခဉ္စိပိ ဝိဇာနာတိ''တိအာဒိနာ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ, ပုစ္ဆန္တဿ တ အဇ္ဈာသယဝသေန။

သံသဋ္ဌာ တိ သမ္ပယုတ္တာ။ တေနာဟ **''ကေုပ္ပာအာဒိလက္ခဏေန သံယောဂဋ္ဌေနာ''** တိ။ **ဝိသံသဋ္ဌာ** တိ ဝိပ္ပယုတ္တာ။ **ဘိန္ဒိတွ္ဝာတ** တိ အညာဘူမိကဿ အညာဘူမိဒဿနေနေဝ ဝိနာသေတွ္ဝာ, သံဘိန္ဒိတွ္ဝာ တ။ **သံသဋ္ဌဘာဝံ ပုစ္ဆတီ**တိ တံစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နာနံ ပဋ္ဌဝိညာဏာနံ သံသဋ္ဌဘာဝံ ပုစ္ဆတိ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ ပုစ္ဆာယ အဝသရော ဝိသံသဋ္ဌဘာတသင္ကာယ ဧဝ အဘာဝတော? န, စိတ္တုပ္ပာဒန္တရဂတာနံ မဂ္ဂပညာမဂ္ဂဝိညာဏာနံ ဝိပဿနာပညာဝိပဿနာဝိညာဏာနဉ္စ တေမိဿကသံသဋ္ဌဘာဝဿ လဗ္ဘမာနတ္တာ။ **ဝိနိဝဋ္ဋေတွ္ဝာ** တိ အညမညတော ဝိဝေစေတွ္ဝာ။ **နာနာကရဏံ ဒဿေတုံ န သက္ကာ**တိ ဣဒံ ကေဝလံ သံသဋ္ဌဘာဝမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န သဘာဝဘေဒံ, သဘာဝဘေဒတော ပန နာနာကရဏံ နေသံ ဟာကဋ္ဌမေဝ။ တေနာဟ **''အာရမ္မဏတော တ ဝတ္ထုတော တ ဥပ္ပာဒတော တ နိရောဓတော တ''**တိ။ ဣာအနိ တမေဝ သဘာဝဘေဒံ ဝိသယဘေဒေန သုဋ္ဌု ဟာကဋ္ဌံ ကတွ္ဝာ ဒဿေတုံ **''တေသံ တေသံ ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝိသယော**တိ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဣဿရိယဘူမိ, ယေန စိတ္တပညာနံ တတ္ထ တတ္ထ ပုဗ္ဗင္ဂမတာ ဝုစ္စတိ။

ကာမဉ္စ ဝိပဿနာပိ ပညာဝသေနေဝ ကိစ္စကာရီ, မဂ္ဂေပိ ဝိညာဏသဟိတောဝ, န ကေဝလော, ယထာ ပန လောကိယဓမ္မေသု စိတ္တံ ပဓာနံ တတ္ထဿ ဓောရယှဟာဘာဝေန ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ တထာ ဟိ တံ ''ဆဒ္ဒတရာဓိပတိ ရာဇာ''တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၁၈၁) ဝုစ္စတိ, ဧဝံ လောကုတ္တရဓမ္မေသု ပညာ ပဓာနာ ပဋိပက္ခဝိဓမနဿ ဝိသေသတော တ ဒဓိနတ္တာ။ တထာ ဟိ မဂ္ဂဓမ္မေ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဧဝ ပဌမံ ဂဟိတာ။ အယဉ္စ နေသံ ဝိသယဝသေန ပဝတ္တိဘေဒော, တထာ စ ပညာပနဝိဓိ န ကေဝလံ ထေရေဟေဝ ဒဿိတော, အပိစ ခေါ ဘဂဝတာပိ ဒဿိတောတိ ဝိဘာဝေန္တော **''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနာပီ''**တိအာဒိမာဟ။ ယတ္ထ ပညာ န လဗ္ဘတိ, တတ္ထ စိတ္တဝသေန ပုစ္ဆနေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ ယထာ ''ကိံစိတ္တော တွံ ဘိက္ခု''တိအာဒီသု (ပာရာ. ၁၃၂-၁၃၅)။ ယတ္ထ ပန ပညာ လဗ္ဘတိ, တတ္ထာပိ စိတ္တဝသေန ဓောတနာ ဟောတိ ယထာ – ''အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌပေတိ သန္နိသာဒေတိ ဧကောဒိံ ကရောတိ သမာဒဟတိ (သံ. နိ. ၄.၃၃၂), ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁)။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန လောကိယဓမ္မေသု စိတ္တဝသေန, လောကုတ္တရဓမ္မေသု ပညာဝသေန စောဒနံ ဗ္ယတိရေကမုခေန ဒဿေတုံ **''ကတမာ တေ ဘိက္ခု ပညာ အဓိဂတာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယေဘုယျဝသေန စေတံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ကတ္ထစိ လောကိယဓမ္မာ ပညာသီသေနပိ နိဒ္ဒိသီယန္တိ – ''ပဋမဿ ဈာနဿ လာဘိနော ကာမသဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒာစရန္တိ ဟာနဘာဂိနီ ပညာ''တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၁.၁)။ သညာသီသေနပိ – ''ဥဒ္ဓုမာတကသညာတိ တ သေသရူပဟရူပသညာတိ တ ဣမေ ဓမ္မာ ဧကတ္ထာ, ဥအဟု နာနတ္ထာ''တိအာဒီသု (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၄၅.ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ)။ တထာ လောကုတ္တရဓမ္မာပိ ကတ္ထစိ စိတ္တသီသေန နိဒ္ဒိသီယန္တိ – ''ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ စိတ္တံ ဘာဝေတီ''တိ (ဓ. သ. ၂၇၇), တထာ ဖဿာဒိသီသေနပိ – ''ယသ္မိံ သမယေ လောကုတ္တရံ ဖဿံ ဘာဝေတိ, ဝေဒနံ သညံ စေတနံ ဘာဝေတီ''တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၂၇၇)။

စတူသု သောတာပတ္တိယင်္ဂေသူ တိ သပ္ပုရိသသေဝနာ, သဒ္ဓမ္မဿဝနံ, ယောနိသောမနသိကာရော, ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တီတိ ဣမေသု စတူသု သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ကာရဏေသု။ ကာမံ စေတေသု သတိအာဒယောပိ ဓမ္မာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာဝ တေဟိ ဝိနာ တေသံ အသမ္ဘဝတော, တထာပိ စေတ္ထ သဒ္ဓာ ဝိသေသတော ကိစ္စကာရီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဒ္ဓော ဧဝ ဟိ သပ္ပုရိသေ ပယိရုပာသတိ, သဒ္ဓမ္မံ သုဏာတိ, ယောနိသော စ မနသိ ကရောတိ, အရိယမဂ္ဂဿ စ အနုဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''တွေ္ထ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗ''** န္တိ။ ဣမိနာ နယေန သေသိန္ဒြိယေသုပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **စတူသု သမ္မပ္ပဓာနေသူ** တိ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာယ။ **စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသူ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဧတ္ထ စ သောတာပတ္တိယင်္ဂေသု သဒ္ဓာ ဝိယ သမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာယ ဝီရိယံ ဝိယ စ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ – ''သတိမာ ဝိနေယျ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿ''န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. ၁.၁၀၆; သံ. နိ. ၅.၃၈၄, ၄၀၇) ဝစနတော ပုဗ္ဗဘာဂေ ကိစ္စတော သတိ အဓိကာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ဧဝံ သမာဓိကမ္မိကဿ သမာဓိ, ''အရိယသစ္စဘာဝနာ ပညာဘာဝနာ''တိ ကတွ္ဝာ တတ္ထ ပညာ ပုဗ္ဗဘာဂေ အဓိကာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဟာကဋ္ဌောယမတ္တော, အဓိဂမက္ခဏေ ပန သမာဓိပညာနံ ဝိယ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဣန္ဒြိယာနံ သဒ္ဓာဒီနံ သမရသတာဝ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ **''တွေ္ထ သဒ္ဓိန္ဒြိယ''**န္တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ တွေ္ထဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ **ဧဝန္တိ** ယံ ဌာနံ, တံ ဣန္ဒြိယသမတ္တာဒိံ ပစ္စာမသတိ။ **သဝိသယသ္မိံယေဝ**တိ အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ဧဝ။ **လောကိယလောကုတ္တရာ ဓမ္မာ ကထိတာ** တိ လောကိယဓမ္မာ

လောကုတ္တရဓမ္မာ စ တေန တေန ပဝတ္တိဝိသေသေန ကထိတာ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – သဒ္ဓာပဉ္စမေသု ဣန္ဒြိယေသု သဟ ပဝတ္တမာနေသု တတ္ထ တတ္ထ ဝိသယေ သဒ္ဓာဒီနံ ကိစ္စာဓိကတာယ တဿ တဿေဝ ဒဠှဗဟုတာ ဝုတ္တာ, န သဗ္ဗေသံ။ ဧဝံ အညေပိ လောကိယလောကုတ္တရာ ဓမ္မာ ယထာသကံ ဝိသယေ ပဝတ္တိဝိသေသဝသေန ဗောဓိတာတိ။

ဣဒါနိ သဒ္ဓာဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ တတ္ထ တတ္ထ အတိရေကကိစ္စတံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထိဒံ ဥပမာသံသန္ဒနံ ရာဇပဉ္စမာ သဟာယာ ဝိယ ဝိမုတ္တိပရိပါစကာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ။ နေသံ ကီဠနတ္ထံ ဧကဇ္ဈံ ဝီထိဩတရဏံ ဝိယ ဣန္ဒြိယာနံ ဧကဇ္ဈံ ဝိပဿနာဝီထိဩတရဏံ။ သဟာယေသု ပဌမာဒီနံ ယထာသကဂေဟေဝ ဝိစာရဏာ ဝိယ သဒ္ဓာဒီနံ သောတာပတ္တိအင်္ဂါဒီနိ ပတွာ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ။ သဟာယေသု ဣတရေသံ တတ္ထ တတ္ထ တုဏှီဘာတေ ဝိယ သေသိန္ဒြိယာနံ တတ္ထ တတ္ထ တဒနွယတာ။ တဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတဿ ဣန္ဒြိယဿ ကိစ္စာနုဂတတာ။ န ဟိ တဒါ တေသံ သသမ္ဘာရပထဝီအာဒီသု အာပါဒီနံ ဝိယ ကိစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ, သဒ္ဓာဒီနံယေဝ ပန ကိစ္စံ ဝိဘူတံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ ပုရေတရံ တထာပစ္စယေဟိ စိတ္တသန္တာနဿ အဘိသင်္ခတတ္တာ။ ဧတ္ထ စ ဝိပဿနာကမ္မိကဿ ဘာဝနာ ဝိသေသတော ပညုတ္တရာတိ ဒဿနတ္ထံ ရာဇာနံ နိဒဿနံ ကတွာ ပညိန္ဒြိယံ ဝုတ္တံ။ **ဣတီ**တိအာဒိ ယထာဓိဂတဿ အတ္ထဿ နိဂမနံ။

မဂ္ဂဝိညာဏမ္ဟီတိ အရိယမဂ္ဂသဟဂတံ အပစယဂါမိဝိညာဏမ္ဟိ။ **တထေဝ တံ ဝိဇာနာတီ**တိ သစ္စဓမ္မံ "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိအာဒိနာ နယေနေဝ ဝိဇာနာတိ ဧကစိတ္တက္ခဏပရိယာပန္နတ္တာ မဂ္ဂါနုကူလတ္တာ စ။ **ယံ ဝိဇာနာတီ**တိ ဧတ္ထ ဝိဇာနနပဇာနနာနိ ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္နာနိ အဓိပ္ပေတာနိ, န "ယံ ပဇာနာတီ"တိ ဧတ္ထ ဝိယ မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္နာတိ အာဟ **"ယံ သင်္ခါရဂတ"** န္တိအာဒိ။ **တထေဝါ**တိ "အနိစ္စ"န္တိအာဒိနာ နယေန။ ဧကစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္နတ္တာ ဝိပဿနာဘာဝတော စ သမာနပစ္စယေဟိ သဟ ပဝတ္တိကတာ **ဧကုပ္ပါဒတာ,** တတော ဧဝ ဧကဇ္ဈံ သဟေဝ နိရုဇ္ဈနံ **ဧကနိရောဓတာ,** ဧကံယေဝ ဝတ္ထုံ နိဿာယ ပဝတ္တိ **ဧကဝတ္ထုကတာ,** ဧကံယေဝ အာရမ္မဏံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိ **ဧကာရမ္မဏတာ**။ ဟေတုမှိ ဧတံ ကရဏဝစနံ။ တေန ဧကုပ္ပါဒါဒိတာယ သံသဋ္ဌဘာဝံ သာဓေတိ။ အနဝသေသပရိယာဒါနဋ္ဌေတံ, ဣတော တီဟိပိ သမ္ပယုတ္တလက္ခဏံ ဟောတိယေဝ။

မဂ္ဂပညံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, သာ ဟိ ဧကန္တတော ဘာဝေတဗ္ဗာ, န ပရိညေယျာ, ပညာယ ပန ဘာဝေတဗ္ဗတာယ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ တဂ္ဂတိကာဝ ဟောန္တီတိ အာဟ **"တံသမ္ပယုတ္တံ ပနာ"** တိအာဒိ။ ကိဉ္စာပိ ဝိပဿနာပညာယ ဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တနတော တံသမ္ပယုတ္တဝိညာဏမ္ပိ တထေဝ ပဝတ္တတိ, တဿ ပန ပရိညေယျဘာဝတန တိဝတ္တနတော ပရိညေယျတာ ဝုတ္တာ။ တေနေတံ ဝုတ္တံ – "ယမ္ပိ တံ ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ, တမ္ပိ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မ"န္တိ။

၄၅၀. ဧဝံ သန္တေပီတိ ဝေဒနာတိ ဧဝံ သာမညဂ္ဂဟဏေ သတိပိ။ **တေဘူမိကသမ္မသနစာရဝေဒနာတ** တိ ဘူမိတ္တယပရိယာပန္နာ, တတော ဧဝ သမ္မသနညာဏဿ ဂေါစရဘူတာ ဝေဒနာ ဧဝ အဓိပ္ပေတာ သဗြဟ္မစာရီနံ ဥပကာရာဝဟဘာဝေန ဒေသနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "စတုရောဃနိတ္ထရဏတ္ထိကာန"န္တိအာဒိ ။ သော နယော ပညာယပိ။ ဣဓ သုခါဒိသဒ္ဒါ တဒါရမ္မဏဝိသယာတိ ဣမမတ္ထံ သုတ္တေန သာဓေတုံ **"ရူပဉ္စ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဧကန္တဒုက္ခ**န္တိ ဧကန္တေနေဝ အနိဋ္ဌံ, တတော ဧဝ ဒုက္ခမတာယ ဒုက္ခံ။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဒုက္ခဝေဒနာယ အနုပတိတံ, ဩတိဏ္ဏဉ္စာတိ **ဒုက္ခာနုပတိတံ, ဒုက္ခာဝက္ကန္တံ**။ သုခေန အနဝက္ကန္တံ အဘာဝိဿာတိ ယောဇနာ။ **နယိဒ**န္တိ ဧတ္ထ **ဣဒ**န္တိ နိပါတမတ္တံ။ **သာရဇ္ဇေယျု**န္တိ သာရာဂံ ဥပ္ပာဒေယျုံ။ **သုခ**န္တိ သဘာဝတော စ ဣဋ္ဌံ။ **သာရာဂ သံယုဇ္ဇန္တီ**တိ ဗလဝရာဂဟေတု ယထာရူပံ ဒသဟိပိ သံယောဇနေဟိ သံယုဇ္ဇန္တိ။ **သံယောဂ သံကိလိဿန္တီ**တိ တထာ သံယုတ္တတာယ တဏှာသံကိလေသာဒိဝသေန သံကိလိဿန္တိ, ဝိဗာဓိယန္တိ ဥပတာပီယန္တိ စာတိ အတ္ထော။ **အာရမ္မဏ**န္တိ ဣဋ္ဌံ, အနိဋ္ဌံ, မဇ္ဈတ္တဉ္စ အာရမ္မဏံ ယထာက္ကမံ သုခံ, ဒုက္ခံ, အဒုက္ခမသုခန္တိ ကထိတံ။ ဧဝံ အဝိသေသေန ပဉ္စပိ ခန္ဓေ သုခါဒိအာရမ္မဏဘာဝေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝေဒနာ ဧဝ သုခါဒိအာရမ္မဏဘာဝေန ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပါကတိကပစ္စုရဇနဝသေနာယံ ကထိတာတိ ကတွာ **"ပုရိမံ သုခံ ဝေဒနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသေသလာဘီ ပန အနာဂတမ္ပိ သုခံ ဝေဒနံ အာရမ္မဏံ ကရောတေဝ။ **ဝုတ္တမေတံ** သတိပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၈၀; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇၉)။ ဝေဒနာယ ဟိ အာရမ္မဏံ ဝေဒိယန္တိယာ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော ဝေဒေတီတိ ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ။

သဗ္ဗသညာယာတိ သဗ္ဗာယပိ စတုဘူမိကသညာယ။ **သဗ္ဗတ္ထကသညာယာ** တိ သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ စိတ္တုပ္ပာဒေ ပဝတ္တနကသညာယ။ **ဝတ္တေ တ** တိ **တ**-သဒ္ဒေန ဝဏ္ဏောဓာတုံ သင်္ဂဏှာတိ ။ **ဟာပေန္တော** တိ ဘာဝနံ ဥပစာရံ တ အပ္ပနံ တ ဥပနေန္တော။ **ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာပိ** တိ "နီလံ ရူပံ, ရူပာရမ္မဏံ နီလ"န္တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာပိ။

အသဗ္ဗသင်္ဂါဟိကတ္တာ တိ သဗ္ဗေသံ ဝေဒနာသညာဝိညာဏာနံ အသင်္ဂဟိတတ္တာ။ **တက္ကဂတ**န္တိ သုတ္တကန္တနကတက္ကမ္မဟိ, သုတ္တဝတ္တနကတက္ကမ္မဟိ တ ဝေဌနဝသေန ဌိတံ။ **ပရိဝဋ္ဋကာဒိဂတ** န္တိ သုတ္တဝေဌနပရိဝဋ္ဋကာဒိဂတံ။ **ဝိသုဋ္ဌတ္တာဝ န ဂဟိတာ,** ယဒဂ္ဂေန ပညာ ဝိညာဏေန သဒ္ဓိံ သမ္ပယောဂံ လဘာပိတာ, တဒဂ္ဂေန ဝေဒနာ သညာဟိပိ သမ္ပယောဂံ လဘာပိတာ ဧဝါတိ။ **တဒေဝ သဉ္ဇာနာတိ** သံသဋ္ဌဘာဝတော။

သဉ္ဇာနာတိ ဝိဇာနာတီ တိ ဧတ္ထ "ပဇာနာတီ"တိ ပဒံ အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ ပဇာနနဝသေနပိ ဝိသေသဿ ဝက္ခမာနတ္တာ။ **ဇာနာတီ**တိ အယံ သဒ္ဒော စ လဒ္ဒတောယေဝေတ္ထ အဝိသေသော, အတ္ထတော ပန ဝိသေသတော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ အနေကတ္ထတ္တာ ဟိ ဓာတူနံ တေန အာဿာတပဒေန နာမပဒေန စ ဝုတ္တမတ္ထံ ဥပသဂ္ဂပဒံ ဇောတကဘာဝေန ဝိသေသေတိ, န တစကဘာဝေန။ တေနာဟ **"တဿပိ ဇာနနတ္တေ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော"** တိ ။ ဧတေန သညာဝိညာဏပညာပဒါနိ အန္တောဂဓဇာနနတ္တေ ယထာသကံ ဝိသိဋ္ဌဝိသယေ စ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနီတိ ဒဿေတိ။ တေနေတဟ **"သညာ ဟိ"**တိအာဒိ။ **သဉ္ဇာနနမတ္တမေဝ** တိ ဧတ္ထ **မတ္တ**-သဒ္ဒေန ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထေန ဝိဇာနနပဇာနနာကာရေ နိဝတ္တေတိ, **ဧဝ**-သဒ္ဒေန ကဒါစိပိ ဣမိဿာ တေ ဝိသေသာ နတ္ထေတတိ အဝဓာရေတိ။ တေနေတဟ **"အနိစ္စံ ဒုက္ခ"**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ ဝိညာဏကိစ္စမ္ပိ ကာတုံ အသက္ကောန္တီ သညာ ကုတော ပညာကိစ္စံ ကရေယျာတိ **"လက္ခဏပဋိဝေဓံ ဟာပေတုံ န သက္ကောတီ"**စ္စေဝ ဝုတ္တံ, န ဝုတ္တံ "မဂ္ဂပာတုဘာဝ"န္တိ။

အာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနံ ဝိညာဏံ န သညာ ဝိယ နီလပီတာဒိမတ္တသဉ္ဇာနနဝသေန ပဝတ္တတိ, အထ ခော တတ္ထ အညမ္ပိ တာဒိသံ ဝိသေသံ ဇာနန္တမေဝ ပဝတ္တတီတိ အာဟ **"ဝိညာဏ"**န္တိအာဒိ။ ကထံ ပန ဝိညာဏံ လက္ခဏပဋိဝေဓံ ပာပေတီတိ? ပညာယ ဒဿိတမဂ္ဂေန။ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယ ဟိ အနေကတာရံ လက္ခဏာနိ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ပဝတ္တမာနာယ ပဂုဏဘာဝတော ပရိစယဝသေန ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေနပိ ဝိပဿနာ သမ္ဘဝတိ, ယထာ တံ ပဂုဏဿ ဂန္ထဿ အဇ္ဈယနေ တတ္ထ တတ္ထ ဂတာပိ တရာ န ဥပဓာရီယန္တိ။ "လက္ခဏပဋိဝေဓ"န္တိ စ လက္ခဏာနံ အာရမ္မဏကရဏမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ပဋိဝိဇ္ဈနံ။ **ဥဿက္ကိတွာ** တိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိဉာဏပဋိပာဋိယာ အာရဘိတွာ။ **မဂ္ဂပာတုဘာဝံ ပာပေတုံ န သက္ကောတိ** အသမ္ဗောဓသဘာဝတ္တာ။ **အာရမ္မဏမ္ပိ သဉ္ဇာနာ** တိ အဝဗုဇ္ဈနဝသေနေဝ, န သဉ္ဇာနနမတ္တေန။ တထာ **လက္ခဏပဋိဝေဓမ္ပိ ပာပေတိ,** န ဝိဇာနနမတ္တေန, အတ္တနော ပန အညာသာဓာရဏေန အာနုဘာဝေန ဥဿက္ကိတွာ မဂ္ဂပာတုဘာဝမ္ပိ ပာပေတိ။

ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဇာတဗုဒ္ဓီ**တိ အသဉ္ဇာတဗျဝဟာရဗုဒ္ဓိ။ **ဥပဘောဂပရိဘောဂ**န္တိ ဥပဘောဂပရိဘောဂကရဏံ, ဥပဘောဂပရိဘောဂဝတ္ထူနံ ပဋိလာဘယောဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ **ကူဋော**တိ ကဟာပဏပတိရူပကော တမ္ဗကံသာဒိမယော။ **ဆေကော**တိ မဟာသာရော။ **ကရတော**တိ အမုသာရော။ **သဏှော**တိ မုဒုဇာတိကော သမသာရော။ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော။ တေန ဟဒသာရပရောဟဒသာရအမုသာရာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဇာနန္တော စ ပန နံ ရူပံ ဒိသွာတပိ။ပေ။ အသုကာစရိယေန ကတောတိပိ ဇာနာတိ** တထာ ဟေရညိကဂန္ထဿ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ။ **ဧဝမေဝ**န္တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ သညာဝိဘာဂံ အကတွာ ပိဏ္ဍဝသေနေဝ အာရမ္မဏဿ ဂဟဏတော အာရကဿ ကဟာပဏဒဿနသဒိသာ ဝုတ္တာ။ တထာ ဟိ သာ ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ ဝုစ္စတိ။ ဝိညာဏံ အာရမ္မဏေ ကေစ္စဝိသေသဂ္ဂဟဏသမတ္ထဘာဝတော ကမိကပုရိသကဟာပဏဒဿနသဒိသံ ဝုတ္တံ။ ပညာ ပန အာရမ္မဏေ အနဝသေသာဝဗောဓတော ဟေရညိကကဟာပဏဒဿနသဒိသာ ဝုတ္တာ။ **နေသ**န္တိ သညာဝိညာဏပညာနံ ။ **ဝိသေသော**တိ သဘာဝဝိသေသော။ **ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈော** ပကတိပညာယ။ ဣမိနာဝ နေသံ အစ္စန္တသုခုမတံ ဒဿေတိ။

ကောရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနာန န္တိ ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနာနံ။ တေန အဘိန္နဝိသယာဘိန္နကာလတာဒဿနေန အဝိနိဗ္ဘောဂဝုတ္တိတံ ဝိဘာဝေန္တော ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတံယေဝ ဥလ္လိင်္ဂေတိ။ **ဝဝတ္ထာန** န္တိ အသင်္ကရတော ဌပနံ။ **အယံ ဖဿော။ပေ။ ဣဒံ စိတ္တ** န္တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ။ **ဣတိ**-သဒ္ဒော တ အာဒိအတ္ထော။ တေန

သေသဓမ္မာနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ကာဒန္တိ** အရူပီနံ ဓမ္မာနံ ဝဝတ္ထာနကရဏံ။ **တတော**တိ ယံ ဝုတ္တံ တိလတေလာဒိဥဒ္ဒရဏံ, တတော။ ယဒိ ဒုက္ကရတရံ, ကထံ တန္တိ အာဟ **“ဘဂဝတ ပနာ”**တိအာဒိ။

၄၅၁. **နိသ္သန္ဒေနာ**တိ နိက္ခန္တေန အတံသမ္ဘန္တေန။ **ပရိစ္စတ္တေနာ**တိ ပရိစ္စတ္တသဒိသေန ပစ္စယဘာဝတနုပဂမနေန ပစ္စယုပ္ပန္နသမ္ဗန္ဓာဘာဝတော။ **နိသ္သက္ကဝစနံ** အပါဒါနဒီပနတော။ **ကရဏဝစနံ** ကတ္တုအတ္ထဒီပနတော။ ကာမာဝစရမနောဝိညာဏံ န နိယမတော “က္ကာဒံ နာမ ပဉ္စဒွါရိကာသမ္ဗန္ဓာ”တိ သက္ကာ ဝတ္တုံ, ရူပာဝစရဝိညာဏံ ပန န တထာတိ, တဿေဝ ပဉ္စဟိ က္ကန္ဒိယေဟိ နိသ္သဋ္ဌတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **“ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တေနာ”**တိ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဂ္ဂဟဏံ တဿေဝ အရူပာဝစရဿ ပဒဋ္ဌာနဘာဝတော။ **ပရိသုဒ္ဓေနာ**တိ ဝိသေသတော အသံကိလေသိကတ္တာဝ။ တဉှိ ဝိဂတူပက္ကိလေသတာယ ဝိသေသတော ပရိသုဒ္ဓံ။ တေနာဟ **“နိရုပက္ကိလေသေနာ”**တိ။ **ဇာနိတဗ္ဗံ နေယျံ,** သပရသန္တာနေသု က္ကာဒံ အတိသယံ ဇာနိတဗ္ဗတော ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗံ ဗောဓေတဗ္ဗံ တတိ အတ္ထော။ **နေယျ**န္တိ တ အတ္တနော သန္တာနေ နေတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗတ္တေတုံ သက္ကာ ဟောတိ။ ဧတ္ထ ဌိတဿ ဟိ သာ က္ကဇ္ဈတီ”**တိ။ **ဟဋ္ဌိယေက္က**န္တိ ဝိသုံ ဝိသုံ, အနုပဒဓမ္မဝသေနာတိ အတ္ထော။ **အဘိနိဝေသာဘာဝတော**တိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသဿ အသမ္ဘဝတော။ **ကလာပတော နယတော**တိ ကလာပသမ္မသနသင်္ခါတတော နယဝိပဿနတော။ **ဘိက္ခုနော**တိ သာဝကဿ။ သာဝကဿေဝ ဟိ တတ္ထ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ န သမ္ဘဝတိ, န သတ္ထု။ တေနာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ **ဝိသ္သဇ္ဇေသီ** တိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဇဟတိ။

ဟတ္ထဂတတ္တာ တိ ဟတ္ထဂတသဒိသတ္တာ, အာသန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ ယဒါ ဟိ လောကနာထော ဗောဓိမူလေ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော – “ကိစ္ဆာ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇; သံ. နိ. ၂.၄, ၁၀) ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ ကတွာ အဓိဂန္တဗ္ဗသဗ္ဗညုတညာဏာနုရူပံ ဆတ္တိံသကောဋိသတသဟဿ သမုခေန မဟာဝဇိရဉာဏံ နာမ မဟာဗောဓိသတ္တသမ္မသနံ ပဝတ္တေန္တော အနေကာကာရသမာပတ္တိဓမ္မသမ္မသနေ အနုပဒမေဝ နေဝသညာနာသညာယတနဓမ္မေပိ အပရာပရံ သမ္မသိ။ တေနာဟ **“ဘဂဝတ ပနာ”**တိအာဒိ။ **ပရောပညာသာ**တိ ဒွေပညာသံ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ကေစိ ဓမ္မာ ဝေဒနာဒယော ဖဿပဉ္စမကာဒိသု ဝုတ္တာပိ ဈာနင်္ကောဋ္ဌာသာဒိသုပိ သင်္ဂဟိတာ, တံတံပစ္စယဘာဝဝိသိဋ္ဌေန ပန အတ္ထဝိသေသေန ဓမ္မန္တရာနိ ဝိယ ဟောန္တီတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ လောကုတ္တရစိတ္တုပ္ပာဒေသု နဝိန္ဒြိယတာ ဝုစ္စတိ။ **အင်္ဂုဒ္ဓာရေနာ** တိ တတ္ထ လဗ္ဘမာနဈာနင်္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါနံ ဥဒ္ဒရဏေန။ **အင်္ဂ** -သဒ္ဒော တ ကောဋ္ဌာသပရိယာယော, တသ္မာ **အင်္ဂုဒ္ဓာရေနာ** တိ ဖဿပဉ္စမကာဒိကောဋ္ဌာသာနံ သမုဒ္ဒရဏေန။ **ယာဝတာ သညာသမာပတ္တိယော** တိ ယတ္တကာ သညာသဟဂတာ ဈာနသမာပတ္တိယော, တာဟိ ဝုဋ္ဌာယ အဓိဂန္တဗ္ဗတ္တာ တာဝတိကာ ဝေနေယျာနံ **အညာပဋိဝေဓော** အရဟတ္တသမဓိဂမော။

ဒဿနပရိဏာယကဋ္ဌေနာ တိ အန္ဓဿ ယဋ္ဌိကောဋိ ဂဟေတွာ မဂ္ဂဒေသကော ဝိယ ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝဒဿနသင်္ခါတေန ပရိဏာယကဘာဝေန။ ယထာ တ သော တဿ စက္ခုဘူတော, ဧဝံ သတ္တာနံ ပညာ။ တေနာဟ **“စက္ခုဘူတာယ ပညာယာ”**တိ။ သမာဓိသမ္ပယုတ္တာ ပညာ **သမာဓိပညာ**။ သမာဓိ စေတ္ထ အာရုပ္ပသမာဓီတိ ဝဒန္တိ, သမ္မသနပယောဂေ ပန ကောစိ ဈာနသမာဓီတိ ယုတ္တံ။ ဝိပဿနာဘူတာ ပညာ **ဝိပဿနာပညာ** ။ သမာဓိပညာယ အန္တော သမာပတ္တိယံ **ကိစ္စတော ပဇာနာတိ,** “သမာဟိတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ”တိ ပန ဝစနတော (သံ. နိ. ၃.၅; ၄.၉၉-၁၀၀; ၃.၅.၁၀၇၁-၁၀၇၂; နေတ္တိ. ၄၀; မိ. ပ. ၂.၁.၁၄) **အသမ္မောဟတော ပဇာနာတိ** ။ တတ္ထ **ကိစ္စတော**တိ ကေစရဇ္ဈတ္တေ အာရမ္မဏကရဏကိစ္စတော။ **အသမ္မောဟတော** တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု သမ္မောဟဝိဓမနတော ယထာ ပီတိပဋိသံဝေဒနာဒီသု။ **ကိမတ္ထိယာ** တိ ကိံပယောဇနာတိ အာဟ **“ကော ဧတိဿာ အတ္ထော”** တိ။ **အဘိညေယျေ ဓမ္မေ** တိ ယာထာဝသရသလက္ခဏာဝဗောဓဝသေန အဘိမုခံ ဉေယျေ ဇာနိတဗ္ဗေ ခန္ဓာယတနာဒိဓမ္မေ။ **အဘိဇာနာတီ**တိ သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ အဘိမုခံ အဝိရဇ္ဈနဝသေန ဇာနာတိ။ ဧတေန ဉာတပရိညာဗျာပါရမာဟ။ **ပရိညေယျေ**တိ အနိစ္စာတိပိ ဒုက္ခာတိပိ အနတ္တာတိပိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနိတဗ္ဗေ။ **ပရိဇာနာတီ**တိ “ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ။ပေ.။ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေနာ”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈) ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဇာနာတိ။ က္ကမိနာ တီရဏပရိညာဗျာပါရမာဟ။ **ပဟာတဗ္ဗေ ဓမ္မေ** တိ နိစ္စသညာဒိကေ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂဝဇ္ဈာ သဗ္ဗေ ဟာပဓမ္မေ။ **ပဇဟတိ** ပကဋ္ဌတော ဇဟတိ, ဝိက္ခမ္ဘေတိ စေဝ သမုစ္ဆိန္ဒတိ စာတိ အတ္ထော။ က္ကမိနာ ပဟာနပရိညာဗျာပါရမာဟ။ သာ ပနေသာ ပညာ လောကိယာပိ တိပ္ပကာရာ လောကုတ္တရာပိ, တာသံ ဝိသေသံ သယမေဝ ဝက္ခတိ။ **ကိစ္စတော**တိ အဘိဇာနနဝသေန အာရမ္မဏကိစ္စတော။ **အသမ္မောဟ**

တောတိ ယထာဗလံ အဘိညေယျာဒီသု သမ္မောဟဝိဓမနတော။ နိဗ္ဗာနမာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနတော အဘိညေယျာ ယာဒီသု ဝိဂတသမ္မောဟတော စေတိ အာဟ **"လောကုတ္တရာ အသမ္မောဟတော"** တိ။

၄၅၂. ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ ဝဋ္ဋနိဿိတတ္တာ ဣဓ နာဓိပ္ပေတာ, ဝိဝဋ္ဋကထာ ဟေသာတိ ဝုတ္တံ **"ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စာ"**တိ။ **ပရတော ဃောသောတိ** ပရတော သတ္တုတော, သာဝကတော တလဗ္ဘမာနော ဓမ္မဃောသော။ တေနာဟ **"သပ္ပာယဓမ္မဿဝန"** န္တိ။ တဉှိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သက္ကောတိ, န ယော ကောစိ ပရတောဃောသော။ **ဥပာယမနသိကာရောတိ** ယေန နာမရူပပရိဂ္ဂဟာဒိ သိဇ္ဈတိ, တာဒိသော ပထမနသိကာရော။ အယဉ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ပစ္စယောတိ နိယမပက္ခိကော, န သဗ္ဗသံကဟကောတိ ဒဿေန္တော **"ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ ပနာ"**တိအာဒိမာဟ။ **ယောနိသောမနသိကာရသ္မိံယေဝ** တိ အဝဓာရဏေန ပရတောဃောသမေဝ နိဝတ္တေတိ, န ပဒဋ္ဌာနဝိသေသံ ပဋိယောဂီနိဝတ္တနတ္ထတ္တာ ဧဝ-သဒ္ဒဿ။

လဒ္ဓုပကာရာ တိ (အ. နိ. ဋ္ဌီ. ၃.၅.၂၅) ယထာရဟံ နိဿယာဒိဝသေန လဒ္ဓပစ္စယာ။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အနုဂ္ဂဟိတဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသု စ **အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ,** အနန္တရဿ ဟိ ဝိဓိ, ပဋိသေဓော ဝါ။ အဂ္ဂဖလသမာဓိမ္ပိ တပ္ပရိက္ခာရဓမ္မေသုယေဝ စ ကေဝလော စေတောပရိယာယော နိရုဠှောတိ **သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဖလက္ခဏေတိ** အနန္တရေ ကာလန္တရေ စာတိ ဒုဝိဓေ ဖလက္ခဏေ။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ စေတော ဝိမုစ္စတိ ဧတာယာတိ **စေတောဝိမုတ္တိ,** အဂ္ဂဖလပညံ ဌပေတွာ အဝသေသာ ဖလဓမ္မာ။ တေနာဟ **"စေတောဝိမုတ္တိ ဖလံ အဿာတိ။ စေတောဝိမုတ္တိသင်္ခါတံ ဖလံ အာနိသံသော"** တိ, သဗ္ဗသံကိလေသေဟိ စေတသော ဝိမုစ္စန သင်္ခါတံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနသညိတံ ပဟာနံ ဖလံ အာနိသံသော စာတိ ယောဇနာ။ ဣဓ စ စေတောဝိမုတ္တိ-သဒ္ဒေန ပဟာနမတ္တံ ဂဟိတံ, ပုဗ္ဗေ ပဟာယကဓမ္မာ, အညထာ ဖလဓမ္မာ ဧဝ အာနိသံသောတိ ဂယှမာနေ ပုနဝစနံ နိရတ္ထကံ သိယာ။

ပညာဝိမုတ္တိဖလာနိသံသာတိ ဧတ္ထာပိ ဧဝမေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္မာတစာကမ္မန္တာဇီဝ သီလသဘာဝ တ္တာ ဝိသေသတော သမာဓိဿ ဥပကာရာ, တထာ သမ္မာသင်္ကပ္ပော ဈာနသဘာဝတ္တာ။ တထာ ဟိ သော "အပ္ပနာ"တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ သမ္မာသတိသမ္မာတယာမာ ပန သမာဓိပက္ခိယာ စေတိ အာဟ **"အဝသေသာ ဓမ္မာ စေတောဝိမုတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ။ **စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလ** န္တိ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမဿ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ။ **သုတာဒီသုပိ** ဧသေဝ နယော။ အတ္တနော စိတ္တပ္ပဝတ္တိအာရောစနဝသေန သဟ ကထနံ သံကထာ, သံကထာဝ **သာကစ္ဆာ** ။ ဣဓ ပန က မ္မဋ္ဌာနပဋိဗဒ္ဓါတိ အာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနေ။ပေ။ ကထာ"** တိ။ တတ္ထ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဧကတရံ ဝီထိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနံ ခလနံ, အနေကတရံ ပက္ခလနံ, တဒုဘယဿ ဝိစ္ဆေဒနီကထာ **ခလနပက္ခလနဆေဒနကထာ။ ပူရေန္တိဿာ** တိ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတံ ကတွာ ပာလေန္တဿ ဗြူဟေန္တဿ စ။ **သုဏန္တဿာ** တိ "ယထာဥဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနံ ဖာတိံ ဂမိဿတီ"တိ ဧဝံ သုဏန္တဿ။ တေနေဝ ဟိ **"သပ္ပာယဓမ္မဿဝန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကမ္မံ ကရောန္တဿာ** တိ ဘာဝနာနုယောဂကမ္မံ ကရောန္တဿ။

ပဉ္စသုပိ ဌာနေသု **အန္တ** -သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထဇောတနော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိနာ ဝုစ္စမာနာ အမ္ဗူပမာ စ ယုဇ္ဇေယျ။ **ဥဒကကောဋ္ဌက** န္တိ အာလဝာလံ။ **ထိရံ ကတွာ ဗန္ဓတီ** တိ အသိထိလံ ဒဠှံ နာတိမဟန္တံ နာတိခုဒ္ဒကံ ကတွာ ယောဇေတိ။ **ထိရံ ကရောတီ**တိ ဥဒကသိဉ္စနကာလေ တတော တတော ဝိဿရိတွာ ဥဒကဿ အ နိက္ခမနတ္ထံ အာလဝာလံ ထိရတရံ ကရောတိ။ **သုက္ခဒဏ္ဍကော** တိ တဿေဝ အမ္ဗဂစ္ဆကဿ သုက္ခော သာခါသီ သကော။ **ကိပိလ္လိကပုဋော** တိ တမ္ဗကိပိလ္လိကကုဋ္ဌံ။ **ခဏိတ္တိ** န္တိ ကုဒါလံ။ **ကောဋ္ဌကဗန္ဓနံ ဝိယ သီလံ** သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝဍ္ဎနုပာယဿ မူလဘာဝတော။ **ဥဒကသိဉ္စနံ ဝိယ ဓမ္မဿဝနံ** ဘာဝနာယ ပရိဗြူဟနတော။ **မရိယာဒာယ ထိရ ဘာဝကရဏံ ဝိယ သမထော** ယထာဝုတ္တဘာဝနာဓိဋ္ဌာနာယ သီလမရိယာဒာယ ဒဠှဘာဝတာပာဒနတော။ သမာဟိတဿ ဟိ သီလံ ထိရတရံ ဟောတိ။ **သမီပေ ဝလ္လိအာဒီနံ ဟရဏံ ဝိယ ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလနပက္ခလနစ္ဆေဒနံ** ဣစ္ဆိတတ္ထ ဘာဝနာယ ဝိဗန္ဓာပနယနတော။ **မူလခဏနံ ဝိယ သတ္တန္နံ အနုပဿနာနံ ဘာဝနာ** တဿာ ဝိဗန္ဓဿ မူလကာနံ တ ဏှာမာနဒိဋ္ဌီနံ ပလိခဏနတော။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ သုပရိသုဒ္ဓသီလဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တဿ သပ္ပာယဓမ္မ မဿဝနံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, တတော ယထာသုတေ အတ္ထေ သာကစ္ဆာသမာပဇ္ဇနံ, တတော ကမ္မဋ္ဌာနဝိသောဓနေန သမထနိပ္ဖတ္တိ, တတော သမာဟိတဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ဝိပဿနာပာရိပူရိ။ ပရိပုဏ္ဏဝိပဿနော မဂ္ဂ

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပရိဗ္ဗူဟေတီတိ ဝေမေတေသံ အင်္ဂါနံ ပရမ္ပရာယ သမ္ဗုန္ဓာ စ အနုဂ္ဂဏှာဟနတော အယမာနုပုဗ္ဗိ ကထိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၄၅၃. ဣမေ ကိံ ပုစ္ဆတီ တိ ဣမေ ဧဝံ အရဟတ္တဖလံ ဟပိတာယ ဒေသနာယ "ကတိ ပနာဝုသော, ဘတ"တိ ဘဝံ ပုစ္ဆန္တော ကိံဒိသံ အနုသန္ဓိံ ဥပဟအယ ပုစ္ဆတီတိ အတ္ထော။ တေနေဝ ဟိ **"မူလမေဝ ဂတော အနုသန္ဓိ"** တိ ဝတွာ တ အဓိပ္ပာယံ ပကာသေန္တော **"ဒုပ္ပဉ္ဉော"** တိအာဒိမာဟ။ **ဒုပ္ပဉ္ဉော** တိ ဟိ ဣမေ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စော အဓိပ္ပေတော, န ဇဍ္ဍော ဧဝ။ **ကာမဘဝေ**တိအာဒီသု ကမ္မော်ပပတ္တိဘေဒတော ဒုဝိဓောပိ ဘဝေ အဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေန္တော **"ကာမဘဝူပဂံ ကမ္မ"**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** **တံသံဝဏ္ဏနာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၄၇; ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၆၄၆-၆၄၇) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပုနဗ္ဘဝဿာ** တိ ပုနပ္ပုနံ အပရာပရံ ဘဝနတော ဇာယနတော ပုနဗ္ဘဝေတိ လဒ္ဓနာမဿ ဝဋ္ဋပဗန္ဓဿ။ တေနာဟ **"ဣမေ ဝဋ္ဋံ ပုစ္ဆိဿာမီ"** တိ။ **အဘိနိဗ္ဗတ္တိ** တိ ဘဝယောနိဂတိအာဒိဝသေန နိဗ္ဗတ္တိ။ **တဟိံ တဟိံ** တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝတဒိကေ။ **အဘိနန္ဒနာ** တိ တဏှာဟာအဘိနန္ဒနဟေတု။ **ဂမနာဂမနံ ဟောတီတိ** အာဒိနာ ဘဝတဒီသု သတ္တာနံ အပရာပရံ စုတိပဋိသန္ဓိယော ဒဿေတိ။ **ခယနိရောဓေနာ**တိ အစ္စန္တခယသင်္ခာတေန အနုပ္ပာဒနိရောဓေန။ **ဥဘယမေတံ န ဝတ္တဗ္ဗံ** ပဟာနာဘိသမယဘာဝနာဘိသမယာနံ အစ္စာသန္နကာလတ္တာ။ ဝတ္တဗ္ဗံ တံ ဟေတုဖလဓမ္မုပစာရဝသေန။ ယထာ ဟိ ပဒီပုဇ္ဇလနဟေတုကော အန္ဓကာရဝိဂမော, ဧဝံ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒဟေတုကော အဝိဇ္ဇာနိရောဓော, ဟေတုဖလဓမ္မာ စ သမာနကာလာပိ ပုဗ္ဗာပရကာလာ ဝိယ တေဟရီယန္တိ ယထာ – "စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏ"န္တိ (မ. နိ. ၁.၂၀၄, ၄၀၀; မ. နိ. ၃.၄၂၀, ၄၂၅, ၄၂၆; သံ. နိ. ၂.၄၃-၄၅; ၂.၄.၆၀; ကထာ. ၄၆၅, ၄၆၇) ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နကိရိယာ။ **ဂမနံ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ** ဣမေ ကာမဘဝေ ပရိနိဗ္ဗာနေန။ **အာဂမနံ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ** တတ္ထ ရူပာရူပေသု ပရိနိဗ္ဗာနေန။ **ဂမနာဂမနံ ဥပစ္ဆိဇ္ဇတိ** သဗ္ဗသော အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော။

၄၅၄. ဝိဝဋ္ဋကထာယ ပရတော ဇောတိတံ ပဌမံ ဈာနံ ဝိဝဋ္ဋံ ပတွာ ဌိတဿ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တဿ နိရောဓသာဓကံ ဝိဘာဝိတုံ ယုတ္တန္တိ အာဟ **"ကတမံ ပနာဝုသောတိ ဣမေ ကိံ ပုစ္ဆတီ"** တိအာဒိ။ တထာ ဟိ အနန္တရံ နိရောဓသမာပဇ္ဇနကေန ဘိက္ခုနာ ဇာနိတဗ္ဗာနိ ပဌမဿ ဈာနဿ သမ္ပယောဂပဟာနင်္ဂါနိ ပုစ္ဆိတာနိ။ **အင်္ဂဝဝတ္ထာန**န္တိ ဈာနင်္ဂဝဝတ္ထာနံ။ **ကောဋ္ဌာသပရိစ္ဆေဒေ** တိ တတ္ထ လဗ္ဘမာနဖဿပဉ္စမကာဒိဓမ္မကောဋ္ဌာသပရိစ္ဆေဒေ ဇာနိတဗ္ဗော။ ဣမသ္မိံ ဈာနေ ဧတ္တကာ ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ, ဧတ္တကာ နိရောဓိတာတိ ဇာနိတဗ္ဗံ။ **ဥပကာရာနုပကာရာနိ အင်္ဂါနီ**တိ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဥပကာရာနိ စ အနုပကာရာနိ စ အင်္ဂါနိ။ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ဟိ သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟိ စ ပတ္တဗ္ဗတ္တာ တံတံဉာဏဿ သမာဓိစရိယာဟိ သမတိက္ကမိတဗ္ဗာ ဓမ္မာ အနုပကာရကင်္ဂါနိ, သမတိက္ကမကာ ဥပကာရကင်္ဂါနိ။ တေသဥ္ဟိ ဝသေန ယထာနုပုဗ္ဗံ ဥပသန္တုပသန္တတညြဋ္ဌာရိကဘာဝတယ ဘဝဂ္ဂသမာပတ္တိယာ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမတံ ပတ္တာ စိတ္တစေတသိကာ ယထာပရိစ္ဆိန္နံ ကာလံ နိရုဇ္ဈန္တိ, အပ္ပဝတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ။ **တဿာ** တိ နိရောဓဿ။ **အနန္တရပစ္စယ**န္တိ အနန္တရပစ္စယသဒိသံ။ န ဟိ နိရောဓဿ ကောစိ ဓမ္မော အနန္တရပစ္စယော နာမ အတ္ထိ။ ယဥ္ဟိ တအာ စိတ္တစေတသိကာနံ တထာ နိရုဇ္ဈနံ, တံ ယထာဝုတ္တပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဟေတုကာယ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိယာ အဟောသီတိ သာ တဿ အနန္တရပစ္စယော ဝိယ ဟောတီတိ တံ ဝုတ္တံ။ **ဆ သမာပတ္တိယော** တိ သုတ္တန္တနယေန ဝုတ္တသုတ္တန္တပိဋကသံဝဏ္ဏနာတိ ကတွာ။ "သတ္တ သမာပတ္တိယော"တိ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ, အညထာ ဣဒံ "စတုရင်္ဂိက"န္တိ န ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ။ **နယံ တ ဒဿေတွာ**တိ အာဒိအန္တဒဿနဝသေန နယဒဿနံ ကတွာ။

၄၅၅. ဧဝံ နိရောဓဿ ဟာဒကံ ဝိဘာဝေတွာ ဣဒါနိ အန္တောနိရောဓေ အနုပဗန္ဓဘာဝတော ပဉ္စန္နံ ပသာအနံ ပစ္စယပုစ္ဆနေ ပဌမံ တာဝ တေ သရူပတော အာဝေဏိကတော အာဝေဏိကဝိသယတော ပဋိသ္သရဏတော စ ပုစ္ဆနဝသေန ဟဋ္ဌိ ပဝတ္တာတိ ဒဿေန္တော **"ဝိညာဏနိဿယေ ပဉ္စ ပသာဒေ ပုစ္ဆန္တော"** တိ အာဟ။ **ဂောစရဝိသယ**န္တိ ဧတ္ထ ကာမံ တဗ္ဗဟုလစာရိတာပေက္ခံ ဂောစရဂ္ဂဟဏံ, အနညတ္တဘာဝတပေက္ခံ ဝိသယဂ္ဂဟဏန္တိ အတ္ထေဝ ဂောစရဝိသယဘာဝတနံ ဝိသေသော, ဝိဝရိယမာနံ ပန ဥဘယမ္ပိ အာရမ္မဏသဘာဝမေဝါတိ အာဟ **"ဂောစရဘူတံ ဝိသယ"**န္တိ။ **ကောကဿာ** တိ ကော ကဿ, အညော အညဿာတိ အတ္ထော။ အညတ္တော ဟိ အယံ **ကေ-**သဒ္ဒော "ဣတ္ထေကေ အဘိဝဒန္တိ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၇) ဝိယ။ **သစေ ဟီ**တိအာဒိ အဘူတပရိကပ္ပနဝစနမေတံ။ တတ္ထ **သမောဓာနေတွာ**တိ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ။ **ဝိနာပိ မုခေနာ**တိအာဒိနာ အတ္တသလ္လာပိကနိဒဿနံ နာမ ဒဿေတိ။ ယထာ ဝိညာဏာဓိဋ္ဌိတမေဝ စက္ခု ရူပံ ပဿတိ, န ကေဝလံ, ဧဝံ စက္ခုနိဿယမေဝ ဝိညာဏံ တံ ပဿတိ, န ဣတရန္တိ အာဟ

“စက္ခုပသာဒေ ဥပနေ့ဟီ”တိ။ တေန တေသံ တတ္ထ သံဟစ္စကာရိတံ ဒဿေတိ။ **ယဒိ တ နီလံ ယဒိ တ ပီတကန္တိ** ဣဒံ နီလပီတာဒိသဘာဝဇာနနမတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ **နီလံ ပီတကန္တိ** ပဇာနနံ စက္ခုဝိညာဏဿ နတ္ထေဝ အဝိကပ္ပကဘာဝ တော။ **တေသံ** စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ။ နိဿယသီသေန နိဿိတပုစ္ဆာ ဟေသာ, ဧဝဉ္ဟိ ဝိသယာနုဘဝနစောဒနာ သမတ္ထိ တာ ဟောတိ။ တေနာဟ **“စက္ခုဝိညာဏံ ဟီ”**တိအာဒိ။ ယထာသကံ ဝိသယံ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန အနုဘဝိတုံ အသမတ္ထာနိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိ, တတ္ထ သမတ္ထတာယေဝ စ နတ္ထိ, န ကိဉ္စိ အတ္ထတော ပဋိသရန္တာနိ ဝိယ ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ **“ကိံ တောနိ ပဋိသရန္တီ”** တိ။ **ဇဝနမနော ပဋိသရဏန္တိ** ပဉ္စဒွါရိကံ ဣတရဉ္စ သာဓာရဏတော ဝဒ္ဓတ ပုန ယာယ’ဿ ရဇ္ဇနာဒိပဝတ္တိယာ ပဋိသရဏတာ, သာ သဝိသေသာ ယတ္ထ လဗ္ဘတိ, တံ ဒဿေန္တော **“မနောဒ္ဒွါရိကဇဝနမနော တ”**တိ အာဟ။ **တေသံ့ ပန ဒွါရေ** တိ စက္ခုဒွါရေ ဇဝနံ ရဇ္ဇတိ တ ဒုဿတိ တ မုယ္ဟတိ တ, ယတော တတ္ထ အ ညာဏာဒိအသံဝရော ပဝတ္တတိ။

တတ္ရာ တိ တသ္မိံ ဇဝနမနဿေဝ ပဋိသရဏဘာဝေ။ **ဒုဗ္ဗလဘောဇကာ** တိ ဟီနသာမတ္ထိယာ ရာဇဘောဂ္ဂါ။ သေဝကာနံ ဂဏနာယ ယောဇိတဒိဝသေ လဗ္ဘမာနကဟာပဏော **ယုတ္တိကဟာပဏော**။ အန္ဒုဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓဿ ဝိဿဇ္ဇ ဇနေန လဗ္ဘမာနကဟာပဏော **ဗန္ဓကဟာပဏော** ။ ကိဉ္စိ ပဟရန္တေ မာ ပဟရန္တူတိ ပဋိက္ခိပတော အာတဗ္ဗဒဏ္ဍော **မာပဟာရကဟာပဏော**။ သော သဗ္ဗောပိ ပရိတ္တကေသု ကမ်ိကမနုဿေသု တထာ လဗ္ဘမာနော ဓေတ္တကော ဟော တီတိ အာဟ **“အဋ္ဌကဟာပဏော တ”** တိအာဒိ။ **သတဝတ္ထုကန္တိ** သတကရီသဝတ္ထုကံ။ သေ နယော သေသပဒဒွဝယေပိ။ **တတ္ထာ** တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

၄၅၆. **အန္တောနိရောဓသ္မိံ ပဉ္စ ပသာဒေ** တိ နိရောဓသမာပန္နဿ ပဝတ္တမာနေ ပဉ္စ ပသာဒေ။ **ကိရိယမယပဝတ္တ တသ္မိန္တိ** ဇဝနာဒိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တကမ္မေပ္ပဝတ္တိယံ။ **ဗလဝပစ္စယာ ဟောန္တီ** တိ ပဏ္ဏာဇာတဝိပ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိ ဂတပစ္စယေဟိ ပစ္စယာ ဟောန္တိ, ဥပတ္ထမ္ဘကဘာဝေန ဗလဝပစ္စယာ ဟောန္တိ။ **ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပဋိစ္စာ** တိ ဣန္ဒြိယ အတ္ထိအဝိဂတပစ္စယဝသေန ပစ္စယဘူတံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ပဋိစ္စ ပဉ္စဝိဓောပိ ပသာဒော တိဋ္ဌတိ။ **ဇီဝိတိန္ဒြိယေန ဝိနာ န တိ ဋ္ဌတိ** ဇီဝိတိန္ဒြိယရဟိတဿ ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပကလာပဿ အဘာဝတော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ အနုပာလနလက္ခ ဏေန ဇီဝိတေန အနုပာလိတာ ဧဝ ဥသ္မာ ပဝတ္တတိ, န တေန အနနုပာလိတာ, တသ္မာ ဥသ္မာ အာယုံ ပဋိစ္စ တိဋ္ဌတိ။ **ဇာလသိခံ ပဋိစ္စ အာဘာ ပညာယတီ** တိ ဇာလသိခါသင်္ခါတဘူတသင်္ဃာတံ သဟေဝ ပဝတ္တမာနံ နိဿာယ “အာ ဘာ”တိ လဒ္ဓနာမာ ဝဏ္ဏဓာတု “ဥဇ္ဇလတိ, အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, ရူပဂတာနိ စ ဝိဒံသေတီ”တိအာဒီဟိ ပကာရေဟိ ဉာယတိ။ **တံ အာလောကံ ပဋိစ္စာ** တိ တံ ဝုတ္တပ္ပကာရံ အာလောကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ။ **ဇာလသိခာ ပညာယတီ**တိ “အပ္ပိကာ, မ ဟတီ, ဥဇု, ကုဋိလာ”တိအာဒိနာ ပာကဋာ ဟောတိ။

ဇာလသိခာ ဝိယ ကမ္မဇတေဇော နိဿယဘာဝတော။ **အာလောကော ဝိယ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ** တန္နိဿိတဘာဝတော။ ဣအနိ ဥပမောပမိတဗ္ဗာနံ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတုံ **“ဇာလသိခာ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာလောကံ ဂဟေတွာတဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဣမိနာ ယထာ ဇာလသိခာယ သဟေဝ အာလောကော ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ကမ္မဇုသ္မနာ သဟေဝ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ တိ ဒဿေတိ။ ဇာလသိခာသန္နိဿယော တဿာ သတိယေဝ ဟောန္တော အာလောကော တာယ ဥပ္ပာဒိတော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“အတ္တနာ ဇနိတအာလောကေနေတ”**တိ။ ဥသ္မာ နာမေတ္ထ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု တန္နိဿိ တဉ္စ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ တဒနုပာလကဉ္စာတိ အာဟ **“ကမ္မဇမဟာဘူတသမ္ဘဝေန ဇီဝိတိန္ဒြိယေန ဥသ္မာယ အနုပာလ န”**န္တိ။ န ကေဝလံ ခဏဋ္ဌိတိယာ ဧဝ, အထ ခေါ ပဗန္ဓာနုပစ္ဆေဒဿပိ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ကာရဏန္တိ အာဟ **“ဝဿသ တမ္ပိ ကမ္မဇတေဇပဝတ္တံ ပာလေတီ”**တိ။ ဥသ္မာ အာယုနော ပစ္စယော ဟောန္တော သေသဘူတသဟိတော ဧဝ ဟော တီတိ အာဟ **“မဟာဘူတာနီ”**တိ။ တထာ အာယုပိ သဟဇာတရူပံ ပာလေန္တမေဝ ဥသ္မာယ ပစ္စယော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“မဟာဘူတာနိ ပာလေတီ”**တိ။

၄၅၇. အာယု ဧဝ ဣန္ဒြိယပစ္စယာဒိဝသေန သဟဇာတဓမ္မာနံ အနုပာလနဝသေန သင်္ခရဏတော **အာယုသင်္ခါ ရော**။ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ပန အနေကသတသဟဿဘေဒေသု ရူပကလာပေသု ပဝတ္တိယာ အနေကဘေဒန္တိ ကတွာ။ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝန္တီတိ **ဝေဒနိယာ** ယထာ “နိယျာနိကာ”တိ။ တေနာဟ **“ဝေဒနာ ဓမ္မာတ”** တိ။ သုခာဒိဘေဒဘိ န္နတ္တာ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော။ ဣမေသံ အာယုသင်္ခါရဝေဒနာနံ ဧကန္တနိရောဓံ သမာပန္နဿ မရဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ ဝေဒနာယ နိရုဒ္ဓတ္တာ။ အာယုသင်္ခါရာနံ တထာ အနိရုဒ္ဓတ္တာ နိရောဓဿ သမာပဇ္ဇနမေဝ န သိယာ, ကုတော ဝုဋ္ဌာ

နံ။ တေန ဝုတ္တံ ဟဒ္ဒယံ “တေ စ ဟာဝုသော”တိအာဒိ။ **ဝုဋ္ဌာနံ ပညာယတိ** သညာဝေဒနာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိယာ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **“ယော ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥက္ကဏ္ဌိတွာ** တိ နာနာရမ္မဏာဟာတတော နိဗ္ဗိန္ဒိတွာ။ **ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေနာ** တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ ကာလေ သမ္ပတ္တေ။ **ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယပစ္စယာ** တိ ကာန္ဒြိယပစ္စယဘူတာ ။ **ဇာလာပဝတ္တံ ဝိယ အရူပဓမ္မာ** တေဇုဿဒဘာဝတော ဝိသယောဘာသနတော စ။ ဥဒကပ္ပဟာရော ဝိယ နိရောဓသမာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရော။ **ပိဟိတအင်္ဂါရာ ဝိယ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ** ဥသ္မာမတ္တတာယ အနောဘာသနတော ။ **ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလာဂမန** န္တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဿ ဥပဂမနံ။ အနုရူပပတ္တိဝသေနေဝ **ရူပပဝတ္တိဂ္ဂဟဏံ**။ **ကမံ ရူပကာယံ ဇဟန္တီ** တိ ကမသ္မာ ရူပကာယာ ကဠေဝရာ ဝိဂစ္ဆန္တိ နပ္ပဝတ္တန္တိ။

ကာယေန သင်္ခရီယန္တီတိ **ကာယသင်္ခါရာ** တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ။ တစံ သင်္ခရောန္တီတိ **ဝစီသင်္ခါရာ** ။ ဝိတက္ကေတွာ ဝိစာရေတွာ ဟိ တစံ ဘိန္ဒတိ ကထေတိ။ စိတ္တေန သင်္ခရီယန္တီတိ **စိတ္တသင်္ခါရာ** တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတော။ စိတ္တသင်္ခါရနိရောဓစောဒနာယ ရူပနိရောဓော ဝိယ စိတ္တနိရောဓော အစောဒိတော တေသံ တတော အညတ္တာတိ န စိတ္တသမ္ပယုတ္တနိရောဓော စေန္တိကော ဝိတက္ကာဒိနိရောဓေ တဒဘာဝတော။ ယံ ပန ဝုတ္တံ “တစာ အနိရုဒ္ဓါ ဟောတီ”တိ, တမ္ပိ န။ တစံ သင်္ခရောန္တီတိ ဟိ ဝစီသင်္ခါရာ, တေသု နိရုဒ္ဓေသု ကထံ တစာယ အနိရောဓော။ စိတ္တံ ပန နိရုဒ္ဓေသုပိ စိတ္တသင်္ခါရေသု တေဟိ အနဘိသင်္ခတတ္တာ ဝိတက္ကာဒိနိရောဓော ဝိယ ပဝတ္တတိယေဝါတိ အယမေတ္ထ ပရဿ အဓိပ္ပာယော။ အာနန္တရိယကမ္မံ ကတံ ဘဝေယျ, စိတ္တဿ အနိရုဒ္ဓတ္တာ တံ နိဿာယ စ ရူပဓမ္မာနံ အနုပဂတတ္တာ တေ ဇီဝန္တိ ဧဝ နာမာတိ။ **ဗျဉ္ဇနေ အဘိနိဝေသံ အကတွာ** တိ “စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ”တိ ဝစနတော တေဝ နိရုဒ္ဓါ, န စိတ္တန္တိ ဧဝံ နေယျတ္ထံ သုတ္တံ “နီတတ္ထ”န္တိ အဘိနိဝေသံ အကတွာ။ **အာစရိယာနံ နယေ ဌတွာ**တိ ပရမ္ပရာဂတာနံ အာစရိယာနံ အဓိပ္ပာယေ ဌတွာတိ အတ္ထော။ **ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော** တိ သုတ္တန္တရာဂမတော သုတ္တန္တရပဒဿ အဝိပရီတော အတ္ထော ဝီမံသိတဗ္ဗော။ ယထာ ဟိ “အသညဘဝေ”တိ ဝစနတော “သညာဝ တတ္ထ နတ္ထိ, ကတရေ ပန စိတ္တစေတသိကာ သန္တီ”တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော န ဂယှတိ။ ယထာ စ “နေဝသညာနာသညာယတန”န္တိ ဝစနတော “သညာဝ တတ္ထ တာဒိသီ, န ဖဿာဒယော”တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော န ဂယှတိ သညာသီသေန ဒေသနာတိ ကတွာ, ဧဝမိဓာပိ “စိတ္တသင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ”တိ, “သညာဝေဒယိတနိရောဓော”တိ စ ဒေသနာသီသမေဝ။ သဗ္ဗေပိ ပန စိတ္တစေတသိကာ တတ္ထ နိရုဇ္ဈန္တေတိ အယမေတ္ထ အဝိပရီတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, တထာပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရေန သဗ္ဗေသံယေဝ စိတ္တစေတသိကာနံ တတ္ထ နိရုဇ္ဈနတော။ ဧတေန ယံ ပုဗ္ဗေ “အညတ္တာ, တဒဘာဝတော”တိ စ ယုတ္တိဝစနံ, တဒယုတ္တံ အဓိပ္ပာယာနဝဗောဓတောတိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ တေနာဟ **“အတ္ထော ဟိ ပဋိသရဏံ, န ဗျဉ္ဇန”** န္တိ။

ဥပဟတာနီတိ ဗာဓိတာနိ။ **မက္ခိတာနီ** တိ ခံသိတာနိ။ အာရမ္မဏဃဋ္ဋနာယ ဣန္ဒြိယာနံ ကိလမထော စက္ခုနာ ဘာသုရရူပသုခုမရဇာဒိဿနေန ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ ဥဏှပ္ပကာလေ ပုရတော အင်္ဂမ္ပဟိ ဇလန္တေ ခရဿရေ စ ပဏဝေ အာကောဋိတေ အက္ခီနိ ဘေအနိ ဝိယ န သဟန္တိ သောတာနိ “သိခရေန ဝိယ အဘိဟညန္တီ”တိ ဝတ္တာရော ဟောန္တိ။

၄၅၈. ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ ရူပဝိရာဂဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တံ အရူပဇ္ဈာနန္တိ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဝိသုဇ္ဈေန္တော ဓမ္မသေနာပတိ “သုခဿ စ ပဟာနာ”တိအာဒိနာ ဝိသုဇ္ဈေသိ။ အပဂမနေန ဝိဂမေန ပစ္စယာ **အပဂမနပစ္စယာ** သုခါဒိပ္ပဟာနာနိ။ **အဓိဂမပစ္စယာ** ပန ကသိဏာသု ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဟေဋ္ဌိမာ တယော စ အာရုပ္ပာ။ န ဟိ သက္ကာ တာနိ အနဓိဂန္တွာ နေဝသညာနာသညာယတနမဓိဂန္တုံ။ **နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနကဖလသမာပတ္တိ** န္တိ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနဘူတံ အနိစ္စာနုပဿနာသမုဒာဂတဖလသမာပတ္တိံ။ သာ ဟိ “အနိမိတ္တာ စေတောဝိမုတ္တီ”တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာ သမထနိဿန္ဒော အဘိညာ, မေတ္တာကရုဏာမုဒိတာဗြဟ္မဝိဟာရနိဿန္ဒော ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရော, ကသိဏနိဿန္ဒော အာရုပ္ပာ, သမထဝိပဿနာနိဿန္ဒော နိရောဓသမာပတ္တိ, ဧဝံ ဝိပဿနာယ နိဿန္ဒဖလဘူတံ သာမညဖလန္တိ အာဟ **“ဝိပဿနာနိဿန္ဒာယ ဖလသမာပတ္တိယာ”** တိ။ အာရမ္မဏာ နာမ သာရမ္မဏဓမ္မာနံ ဝိသေသတော ဥပ္ပတ္တိနိမိတ္တန္တိ အာဟ **“သဗ္ဗနိမိတ္တာနန္တိ ရူပာဒီနံ သဗ္ဗာရမ္မဏာန”** န္တိ။ နတ္ထိ ဧတ္ထ ကိဉ္စိ သင်္ခါရနိမိတ္တန္တိ **အနိမိတ္တာ,** အသင်္ခတာ ဓာတူတိ အာဟ **“သဗ္ဗနိမိတ္တာပဂတာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ”** တိ။ **ဖလသမာပတ္တိသဟဇာတံ မနသိကာရံ သန္ဓာယာဟ,** န အာဝဇ္ဇနမနသိကာရံ။ န ဟေတ္ထ တဿ သမ္ဘဝေါ အနုလောမာနန္တရံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။

ကြမသ္မိံ ဌာနေ တိ ကြမ ဝုတ္တနိုရောဒေသ္သ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနာနံ ဂဟိတာနံ ကြမသ္မိံ ပရိယောသာနသ္သ ဂဟိတဌာနေ။ **ဒုတိယံ ဗလေယာတိ** သမထဝိပဿနာဗလေဟိ။ **တယော စ သင်္ခါရာန** န္တိ ကာယသင်္ခါရာဒီနံ တိဏ္ဏံ သင်္ခါရာနံ။ **သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟီ**တိ အနိစ္စာနုပဿနာ, ဒုက္ခာ, အနတ္တာ, နိဗ္ဗိဒါ, ဝိရာဂ, နိရောဓ, ပဋိနိဿဂ္ဂ, ဝိဝဋ္ဋာနုပဿနာ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ။ပေ။ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တီတိ ကြမာဟိ သောဠသဟိ ဉာဏစရိယာဟိ။ **နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟီ**တိ ပဌမဈာနသမာဓိအာဒီဟိ နဝဟိ သမာဓိစရိယာဟိ။ ယော ယထာဝုတ္တာသု စရိယာသု ပုဂ္ဂလသ္သ ဝသီဘာဝတာ, သာ **ဝသီဘာဝတာပညာ**။ အဿာ သာ ကထိတာတိ ယောဇနာ။ **ဝိနိစ္ဆယကထာ** တိ ဝိနိစ္ဆယဝသေန ပဝတ္တာ **အဋ္ဌကထာ** ကထိတာ။ တသ္မာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၆၈-၈၆၉) **တံသံဝဏ္ဏနာယဉ္စ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၂.၈၆၈) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဝလဥ္ဇနသမာပတ္တိ အရိယဝိဟာရဝသေန ဝိဟရဏသမာပတ္တိ။ **ဒိုတိယာ**တိ တွေ ပဗန္ဓဋ္ဌိတိ အဓိပ္ပေတာ, န ခဏဋ္ဌိတိ။ ကသ္မာ? သမာပဇ္ဇနတ္တာ။ တေနာဟ **"ဒိုတိယာတိ စိရဋ္ဌိတတ္ထ"** န္တိ။ **အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒေ** တိ တွေ ကံ ကာလံ သမာပတ္တိယာ ဌိတိနာမေဿာမီတိ ပဂေဝ ကာလပရိစ္ဆေဒေ။ **ရူပာဒိနိမိတ္တဝသေနာ** တိ ကမ္မကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တေသု ယထာရဟံ လဗ္ဘမာနရူပာဒိနိမိတ္တဝသေန။ တတ္ထ ယသ္မာ ကမ္မနိမိတ္တေ ဆဗ္ဗိဓမ္ပိ အာရမ္မဏံ လဗ္ဘတိ, တသ္မာ **"သဗ္ဗနိမိတ္တာန"** န္တိ ဝုတ္တံ, န သဗ္ဗေသံ အာရမ္မဏာနံ ဂေဇ္ဈံ, ဂေန္တတော တ မနသိကာတဗ္ဗ တော။ လက္ခဏဝစနဥ္ဟေတံ ယထာ ''အတဗ္ဗမေတံ ဘေသဇ္ဇံ, ယဒိ မေ ဗ္ယာဓိတာ သိယု''န္တိ။

၄၅၉. **နီလမ္ပိ သဥ္ဇာနာတီ** တိအာဒိနာ နီလာဒိဂ္ဂဟဏမုခေန တံဝဏ္ဏာနံ သတ္တာနံ သဥ္ဇာနနံ အဝေရာဒိဘာဝမန သိကရဏံ ဓောတိတန္တိ အာဟ **"တေသ္မိဥ္ဟိ ဌာနေ အပ္ပမာဏာ စေတောဝိမုတ္တိ ကထိတာ"** တိ။ တွေ အာကိဥ္စညံ ကထိတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **"တွေ သုညတာ"တိ, "တွေ အနိမိတ္တာ"** တိ တွောပိ သေဝ နယော။ န္တိ ''ကြမ အညံ အဘိနဝံ နာမ နတ္ထီ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ အတ္ထဝစနံ။ **တော**တိ အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိအာဒယော။ **ကေနာမကာ**တိ ဧကေကနာမကာ, ယေ နာနာဗျဉ္ဇနာတိ အဓိပ္ပေတာ။ **ကော ဓမ္မော** တိ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိ။ **စတုနာမကော**တိ အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိအာဒိနာမကော။ **တေန္တိ** တေမတ္ထံ။ **အပ္ပမာဏာ**တိ အနောဓိသော, ဩဓိသောပိ တ ''တေ့ တကာ''တိ အပရိမိတာ။ **အသေသေတ့တ**တိ အသုဘသမာပတ္တိ ဝိယ ဧကဒ္သေ၀ အဂ္ဂဟဏတော။

ကိဥ္စာပိ အသုဘနိမိတ္တာရမ္မဏမ္ပိ ကိဥ္စနံ ဟောတိ, အာရမ္မဏသင္ဂဟနဿ ကိဥ္စနဿ အသုဘသမာပတ့ တီနမ္ပိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တသင်္ခါတံ အာရမ္မဏံ သဗိမ့ံ ဝိယ ဝိဂ္ဂဟံ ကိဥ္စနံ ဟုတ့တ ဥပဌာတိ, န တထာ ကြမဿာတိ။ နနု ဗ္ရဟ္မဝိဟာရပဌမာရုပ္ပာနမ္ပိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တဘူတံ ကိဥ္စိ အာရမ္မဏံ နတ္ထီတိ? သစ္စံ နတ္ထိ, အယံ ပန ပဌမာရုပ္ပ ဝိညာဏံ ဝိယ န ပဋိဘာဂနိမိတ္တဘူတအာရမ္မဏတာယ ဧဝံ ဝုတ္တာ။ **အတ္တေနာ** တိ အတ္တနာ။ ဘဝတိ ဧတေန အတ္တာ တိ အဘိဓာနံ ဗုဒ္ဓိ စာတိ **ဘာဝေ, အတ္တာ**။ **ဘာဝ**-သဒ္ဒေပိ အတ္တပရိယာယောတိ အာဟ **"ဘာဝဟေသပုဂ္ဂလာဒိသင်္ခါ တေနာ"**တိ။ **နေသံ** အပ္ပမာဏသမာဓိအာဒီနံ စတုန္နံ။ **"နာနတ္တာ ဟာကဋ္ဌာတ"**တိ ဝုတ္တံ နာနတ္တံ ဘူမိတော အာရမ္မဏ တော စ ဒဿေတုံ **"အတ္တော ပနာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပရိတ္တာဒိဘာဝေန အတီတာဒိဘာဝေန အဇ္ဈတ္တာဒိဘာဝေန စ န ဝတ္တဗ္ဗံ အာရမ္မဏံ ဧတိဿာတိ **နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာ** နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဖလသမာပတ္တိဘာဝတော။

တွေကော တိ ရာဂါဒီဟိ သံကိလိဋ္ဌတာယ တွေကပ္ပမာဏော, ဥတ္တာနော ပရိတ္တစေတသောတိ အတ္တော။ နိဗ္ဗာနမ္ပိ အပ္ပမာဏမေဝ ပမာဏကရဏာနံ အဘာဝေနာတိ အာနေတ့တ သမ္ဗန္ဓော။ **အကုပ္ပာတိ အရဟတ္တဖလစေ တောဝိမုတ္တိ** ပဋိပက္ခေဟိ အကောပနီယတာယ။ **ကိဥ္စတီ** တိ ကတ္တရိ ပဋ္ဌိတော ဓာတု မဒ္ဒနတ္ထောတိ အာဟ **"ကိဥ္စတိ မဒ္ဒတီ"**တိ။ တဿ ပယောဂံ ဒဿေတုံ **"မနုဿာ ကိရာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

သမူဟာဒိဃနဝသေန သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာ ဝိယ ဥပဋ္ဌိတာ သင်္ခါရာ နိစ္စာဒိဂ္ဂဟဿ ဝတ္ထုတာယ **"နိစ္စနိမိတ္တံ သုခါဒိနိမိတ္တ"** န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ ဝိပဿနာ ပန တတ္ထ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂံ ကရောန္တီ နိစ္စာဒိဂ္ဂဟံ ဝိဓမေ န္တီ ''နိမိတ္တံ သမုဂ္ဃာတေတီ''တိ ဝုတ္တာ ဃနနိမိတ္တဿ အာရမ္မဏဘူတဿ အဘာဝတာ။ **န ဂဟိတာ**တိ ဧကေတ့ ထပဒနိဒ္ဒေသေ ဟဋ္ဌိယံ ကသ္မာ န ဂဟိတာ? **သာ**တိ သုညတာ စေတောဝိမုတ္တိ။ **သဗ္ဗတ္ထ** တိ အပ္ပမာဏစေတောဝိမုတ္တိ အာဒိနိဒ္ဒေသေသု။ **အာရမ္မဏဝသေနာ** တိ အာရမ္မဏဝသေနပိ ဧကတ္တာ, န ဧဝေလံ သဘာဝသရသတော၀။ **ကြမိနာ ပ ရိယာယေနာ**တိ အပ္ပမာဏတောတိအာဒိနာ အာရမ္မဏတော လဒ္ဓပရိယာယေန။ **အညသ္မိံ ပန ဌာနေ** တိ အာကိဥ္စညာဒိသ

ဒ္ဒပဝတ္တိဟေတုတော အညေန ဟေတုနာ အပ္ပမာဏာတိသဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယံ တေသ္သ စေတောဝိမုတ္တိယာ ဟောန္တိ။ ဧသ န ယော သေသေသုပိ။ **ဣမိနာ ပရိယာယေနာ**တိ ဣမိနာ တာယ တာယ သမညာယ တေဟာရိတဗ္ဗတာပရိယာယေန။ သစ္စာနံ ဒ သ္သနမုခေန ဝဋ္ဋဝသေန ဥဋ္ဌိတဒေသနံ အရဟတ္တေန ကူဋံ ဂဏှန္တော **ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဒေသနံ နိဋ္ဌပေသိ** ။ ယံ ပ နေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

မဟာဝေဒလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၄. စူဠဝေဒလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆၀. အယံ ဒေသနာ ယသ္မာ ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တာ, တသ္မာ ပုစ္ဆကဝိသဇ္ဇကေ ပုစ္ဆာနိမိတ္တဥ္စ သမုဒာယတော ဝိဘာဝေတုံ **"ကော ပနာယ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥပာသကတ္တ** န္တိ အမဂ္ဂဂတံ ဥပာသကတ္တံ။ **တေသန္** တိ ဧကာဒသနဟုတာနံ။ မဂ္ဂဂတေန ဥပသမေန **သန္တိန္ဒြိယော သန္တမာနသော** ။

"ကိံ နု ခေါ အဇ္ဇ ဘဝိဿတိ အယျပုတ္တော"တိ **ဝီထိံ ဩလောကယမာနာ။ ဩလမ္ဗနတ္ထ** န္တိ တဿ ဟတ္ထာဝလမ္ဗနတ္ထံ ပုဗ္ဗာစိဏ္ဏဝသေန အတ္တနော ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ **ဗဟိဒ္ဓါ** တိ အတ္တနာ အညံ ဝိသဘာဂဝတ္ထုံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **ပရိဘောဒကေနာ**တိ ပေသုညတဒိနာ။

အဓိဂမပ္ပိစ္ဆတာယ "န ပကာသေတဗ္ဗော"တိ **စိန္တေသိ** ။ ပုန တံ အနုကမ္ပန္တော **"သစေ ခေါ ပနာဟ"**န္တိအာ ဒိံ စိန္တေသိ။ **ဧသော ဓမ္မော** တိ ဧသော လောကုတ္တရဓမ္မော။ ဝိဝဋ္ဋံ ဥဒ္ဒိဿ ဥပစိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ ကုသလံ **ဥပနိ ဿယော**။ "ယဒိ မေ ဥပနိဿယော အတ္ထိ, သက္ကာ တေ ပဋိလဒ္ဓုံ။ သစေပိ နတ္ထိ, အာယတိံ ဥပနိဿယော ဘဝိဿ တီ"တိ စိရကာလပရိဘာဝိတာယ ဃဋ္ဋေ ပဒီပဇာလာ ဝိယ အဗ္ဘန္တရေ ဒိပ္ပမာနာယ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနာ အာဟ **"ဧဝံ သန္တေ မယှံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အနုဇာနာထာ"** တိ။

လာဘသက္ကာရော ဥပ္ပဇ္ဇိ သုစိရကာလံ ကတူပစိတပုညတာယ။ **အဘိနီဟာရသမ္ပန္နတ္တာ** တိ သုဇာတတ္ထေရ ဿ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော အဂ္ဂသာဝကဿ နိပစ္စကာရံ ကတ္ဝာ – "တုမ္ဟေဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မဿ ဘာဂီ အဿ"န္ တိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ အနံ ဒတ္ဝာ ကတပတ္ထနာသဥ္စာတသမ္ပန္နာဘိနီဟာရတ္တာ။ **နာတိစိရံ ကိလမိတ္ထာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာ နံ ဘာဝေန္တီ ဝိပဿနာယ ပရိဟာကဝသေန စိရံ န ကိလမိတ္ထ။ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဣတော ပဋ္ဌာယာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒုတိယဂမနေနာ**တိ ပဗ္ဗာဇနတ္ထံ ဂမနတော ဒုတိယဂမနေန။

ဥပနေတ္ဝာတိ ပဉ္ဟဿ အတ္ထဘာဝေန ဥပနေတ္ဝာ။ **သက္ကာယ** န္တိ သကာယံ။ **ဥပနိက္ခိတ္တံ** ကိဥ္စိ ဝတ္ထုံ **သမ္ပဋိစ္ဆမာနာ, ဝိယ** သမ္ပဋိစ္ဆန္တီ ဝိယ။ ဧကော ဧဝ ဟသော တေဟိဿာတိ **ဧကေဟာသကာ,** ဂဏ္ဍိ။ သာ ဟိ သုမောစိ ယာ, အနေကဟာသာ ပန ဒုမ္မောစိယာ, ဧကေဟာသဂ္ဂဟဏံ ဝိဿဇ္ဇနဿ သုကရဘာဝဒဿနတ္ထံ ။ **ပဋိသမ္ဘိဒါဝိသ ယေ ဌတ္ဝာ**တိ ဧတေန ထေရိယာ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒတံ ဒဿေတိ။ **ပစ္စယဘူတာ**တိ အာရမ္မဏာဒိဝသေန ပစ္စယဘူတာ။

ထေရိယာ ဝိသေသာဓိဂမဿ အတ္တနော အဝိသယတာယ ဝိသာခေါ **"န သက္ကာ"** တိအာဒိနာ စိန္တေသီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သစ္စဝိနိဗ္ဘောဂပဉ္ဟဿာကရဏေနာ** တိ သစ္စပရိယာပန္နဿ ဓမ္မဿ ဒဿနတော အညာနညတ္တနိဒ္ဒါရဏ ဘေဒနာသဥ္စာတဿ ဝိနိဗ္ဘောဂပဉ္ဟဿ ဝိဿဇ္ဇနေန။ **ဒွေဝ သစ္စာနီ**တိ ဒုက္ခသမုဒယသစ္စာနိ။ **ပဋိနိဝတ္တေတ္ဝာ** တိ ပရိဝတ္တေတ္ဝာ။ **ဂဏ္ဌိပဉ္ဟ** န္တိ ဒုဗ္ဗိနိဗ္ဗေဌတာယ ဂဏ္ဌိဘူတံ ပဉ္ဟံ။

န တံယေဝ ဥပာဒါနံ တေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဧကဒေသဿ သမုဒာယတာဘာဝတော, သမုဒာယဿ စ ဧကဒေသ တာဘာဝတော။ **နာပိ အညတြ ပဉ္စဟိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓေဟိ ဥပါဒါနံ** တဿ တဒေကဒေသဘာဝတော။ န ဟိ ဧကဒေ သော သမုဒာယဝိနိမုတ္တော ဟောတိ။ **ယဒိ ဟိ တညေတ**တိအာဒိနာ ဥဘယပက္ခေပိ ဒောသံ ဒဿေတိ။ **ရူပါဒိသဘာဝမ္ပိ**တိ ရူပဝေဒနာသညာဝိညာဏသဘာဝမ္ပိ, ဖဿစေတနာဒိသဘာဝမ္ပိ **ဥပါဒါနံ သိယာ။ အညတြ သိယာ** တိ ပဉ္စဟိ ဥပါ ဒါနက္ခန္ဓေဟိ ဝိသုံယေဝ ဥပါဒါနံ ယဒိ သိယာ။ **ပရသမယေ**တိ နိကာယတရေ။ **စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တော အနုသယော** တိ နိ ဒဿနမတ္တမေတံ နိကာယတရေ စိတ္တသဘာဝတာဝိညာဏာဒီနမ္ပိ စိတ္တဝိပ္ပယုတ္တဘာဝပဋိဇာနနတော။ **ဧဝံ ဣဓာ**

ကာသီတိ “န ခော, အာဝုသော”တိအာဒိနာ ခန္ဓဂတဆန္ဒရာဂဘာဝေန ဗျာကာသိ။ အတ္ထဓမ္မနိစ္ဆယသမ္ဘဝတော **အသမ္ဗန္ဓေန**။ တေသု ကတ္ထစိပိ အသမ္မုယှနတော **အဝိတ္ထာယန္တေန**။ ပုစ္ဆာဝိသယေ မောဟန္ဓကာရဝိဂမနေန **ပဒီပသဟဿံ ဇာလေန္တေန ဝိယ**။ သဥပာအနုပာအနဉ္ဇာနံ အနုတ္တာနတာယ ပစုရဇနဿ **ဂူဠ္ဟေပဉှာ**။ အဂ္ဂဟိတသင်္ကေတာနံ ကေသဉ္စိ ပဋိစ္ဆာဒိတသဒိသတ္တာ **ပဋိစ္ဆန္နေ**။ တိလက္ခဏဗ္ဘာဟတဓမ္မဝိသယတာယ **တိလက္ခဏာဟတေ**။ ဂမ္ဘီရဉာဏဂေါစရတာယ **ဂမ္ဘီရေ**။ **လဒ္ဓပတိဋ္ဌာ** အရိယသစ္စသမ္ပဋိဝေဓနေတော။ ဇံ ဒိဋ္ဌဓမ္မာဒိဘာဝတော **ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တာ**။ သဗ္ဗသော နိဝုတ္ထဗ္ရဟ္မစရိယတာယ တိဏ္ဏံ ဘတနမ္ပိ အပရာဘဂေ နိဗ္ဗာနေ နိဝုတ္ထဝတီတိ **ဘဝမတ္ထကေ ဌိတာ**။

၄၆၁. **“ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ”** တိ ပဒုဒ္ဓာရံ ကတွာ **“ဣဓေကစ္စော”** တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၃၀) ပဋိသမ္ဘိဒါပာဠိယာ တဒတ္ထံ ဝိဝရတိ။ တတ္ထ **အတ္တတော သမနုပဿတီ** တိ အတ္တာတိ သမနုပဿတိ, အတ္တဘာဝေန သမနုပဿတိ။ **အဟန္တိ** အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။ အဟံပဒ္ဒိနိဗန္ဓနဥပြာ အတ္တာနံ အတ္တတာဒီ ပညပေတိ, တသ္မာ **ယံ ရူပံ သော အဟန္တိ** ယဒေတံ မမ ရူပံ နာမ, သော အဟန္တိ ဝုစ္စမာနော မမ အတ္တာ တံ မမ ရူပန္တိ **ရူပဉ္စ အတ္တဉ္စ အဒွယံ** အနုညံ **သမနုပဿတိ**။ တထာ ပဿတော စ အတ္တာ ဝိယ ရူပံ, ရူပံ ဝိယ တ အတ္တာ အနိစ္စောတိ အာပန္နမေဝ။ **အစ္စိ** တိ ဇာလသိခါ။ သာ စေ ဝဏ္ဏော, စက္ခုဝိညေယျာဝ သိယာ, န ကာယဝိညေယျာ, ဝဏ္ဏောပိ တ ကာယာဒိဝိညေယ္ယော အစ္စိယာ အနညတ္တာတိ ဥပမေယျံ ဝိယ ဥပမာပိ ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ အယုတ္တာဝ။ **ဒိဋ္ဌိပဿနာယာ** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာယ ပဿနာယ ပဿတိ, န တဏှာမာနပညာနုပဿနာယ။ အရူပံ ဝေဒနာဒိံ အတ္တာတိ ဂဟေတွာ ဆာယာယ ရုက္ခာခီနတာယ **ဆာယာဝန္တံ ရုက္ခံ ဝိယ,** ရူပဿ သန္တကဘာဝေန အတ္တာခီနတာယ **ရူပဝန္တံ အတ္တာနံ သမနုပဿတိ**။ ပုပ္ဖာခီနတာယ **ပုပ္ဖသ္မိံ ဂန္ဓံ ဝိယ** အာဓေယျဘာဝေန အတ္တာခီနတာယ ရူပဿ **အတ္တနိ ရူပံ သမနုပဿတိ**။ ယထာ ကရဏ္ဍော မဏိနော အာဓာရော, ဇံ ရူပမ္ပိ အတ္တနော အာဓာရောတိ ကတွာ **အတ္တာနံ ရူပသ္မိံ သမနုပဿတိ။ ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ အတ္တနော ဝေဒနာဒီဟိ အနညတ္တံ တေသဉ္စာဓာရဏာတံ နိဿိတတဉ္စ ယထာဝုတ္တံ အတိဒိသတိ။

အရူပံ အတ္တာတိ ကထိတံ “ဝေဒနာဝန္တ”န္တိအာဒီသု ဝိယ ရူပေန တေမိဿကတာယ အဘာဝတော။ **ရူပာရူပမိဿကော အတ္တာ ကထိတော** ရူပေန သဒ္ဓိံ သေသာရူပဓမ္မာနံ အတ္တာတိ ဂဟိတတ္တာ။ **ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ကထိတာ** ရူပာဒီနံ ဝိနာသဒဿနတော။ တေနေတဟ “ရူပံ အတ္တာတိ ယော ဝဒေယျ, တံ န ဥပပဇ္ဇတိ, အတ္တာ မေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စ ဝေတိ စာတိ ဣစ္စဿ ဇေမာဂတံ ဟောတီ”တိအာဒိ။ **အဝသေသေသု**တိ ပန္နရသသု ဌာနေသု။ **သဿတဒိဋ္ဌိ ကထိတာ** ရူပဝန္တာဒိဘာဝေန ဂဟိတဿ အနိဒ္ဓာရိတရူပတ္တာ။

ဒိဋ္ဌိဂတိကော ယံ ဝတ္ထုံ အတ္တာတိ သမနုပဿတိ, ယေဘုယျေန တံ နိစ္စံ သုခန္တိ စ သမနုပဿတေဝ။ သာဝကော ပန တပ္ပဋိက္ခေပေန သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာတိ သုဒိဋ္ဌတ္တာ ရူပံ အတ္တာတိ န သမနုပဿတိ, တထာဘူတော စ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿတိ, တထာ ဝေဒနာဒယောတိ ဒဿေန္တော **“န ရူပံ အတ္တတော”**တိ အာဒိမာဟ။ ဇံ ဘဝဒိဋ္ဌိပိ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ ဝိယ ဝဋ္ဋဿ သမုဒယောယေဝါတိ ဒိဋ္ဌိကထာယံ **“တွေကေန ဂမနံ ဟောတီ”**တိအာဒိ။ ဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနကထာယဉ္စ **“တွေကေန ဂမနံ န ဟောတီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၄၆၂. ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမတ္ထမေဝ ပုစ္ဆိတတ္တာ **“ထေရိယာ ပဋိပုစ္ဆိတွာ ဝိဿဇ္ဇိတဗ္ဗော”** တိ ဝတွာ ပဋိပုစ္ဆနဝိဓိံ ဒဿေတုံ **“ဥပာသကာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိပတ္တိဝသေနာ** တိ သက္ကာယနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါဘာဝေန။ သင်္ခတာသင်္ခတဝသေန လောကိယလောကုတ္တရဝသေန သင်္ဂဟိတာသင်္ဂဟိတဝသေနာတိ “ဝသေနာ”တိ ပဒံ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ကာမံ အသင်္ခတော နာမ မဂ္ဂေါ နတ္ထိ, ကိံ သင်္ခတော, ဥဒါဟု အသင်္ခတောတိ ပန ပုစ္ဆာဝသေန တထာ ဝုတ္တံ? “အရိယော”တိ ဝစနေနေဝ မဂ္ဂဿ လောကုတ္တရတော သိဒ္ဓါ, သင်္ဂဟကခန္ဓပရိယာပန္နာနံ ပန မဂ္ဂဓမ္မာနမ္ပိ သိယာ လောကိယတာတိ ဣမေ လောကိယဂ္ဂဟဏံ။ ကိဉ္စာပိ သင်္ဂဟိတပဒမေဝ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတံ, န အသင်္ဂဟိတပဒံ, ယေ ပန သင်္ဂဟကဘာဝေန ဝုတ္တာ, တေ သင်္ဂဟိတာ န ဟောန္တီတိ **အဋ္ဌကထာယံ** အသင်္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သင်္ခတော** တိအာဒီသု သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ပစ္စယေဟိ ကတောတိ **သင်္ခတော**။ တထာဘူတော စ တံသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလဿ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခရတနာတိ မယှံ မဂ္ဂေါ အဋ္ဌင်္ဂိကော ဟောတု သတ္တင်္ဂိကော တတိ စေတိတဘာဝေန **စေတိတော**။ သဟဇာတစေတနာယပိ စေတိတောဝ တဿာ သဟကာရီကာရဏဘာဝတော, တတော ဧဝ **ပကပ္ပိ**

တော အာယူဟိတော။ ပစ္စယေဟိ နိပ္ဖာဒိတတ္တာ **ကတော နိဗ္ဗတ္တိတော** စ။ **သမာပဇ္ဇန္တေန** အတ္တနော သန္တာနေ သမ္ပာဒေဝ အာပဇ္ဇန္တေန ဥပ္ပာဒေန္တေန။ ဣတိ သတ္တဟိပိ ပဒေဟိ ပစ္စယနိဗ္ဗတ္တိတံယေဝ အရိယမဂ္ဂဿ ဒဿေတိ။

အသင်္ခတံ ခန္ဓာနံ ပဒေသော တေဿ အတ္ထီတိ **မဂ္ဂေ သပ္ပဒေသော** ။ နတ္ထိ တေသံ ပဒေသောတိ **ခန္ဓာ နိပ္ပဒေသာ**။ ပဒိဿတိ ဧတေန သမုဒာယောတိ ဟိ **ပဒေသော,** အဝယဝေါ။ **အယန္တိ** မဂ္ဂေ။ **သပ္ပဒေသတ္တာ** ကေဒေသတ္တာ။ **နိပ္ပဒေသေဟိ** သမုဒာယဘာဝတော နိရဝသေသပဒေသေဟိ။ ယထာ နဂရံ ရဇ္ဇေကဒေသဘူတံ တဒန္တောဂဓတ္တာ ရဇ္ဇေန သင်္ဂဟိတံ, ဧဝံ အရိယမဂ္ဂေ ခန္ဓတ္တယေကဒေသဘူတော တဒန္တောဂဓတ္တာ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတောတိ ဒဿေတိ **"နဂရံ ဝိယ ရဇ္ဇေနာ"** တိ ဣမိနာ။ **သဇာတိတော**တိ သမာနဇာတိတာယ, သမာနသဘာဝတ္တာ ဧတတိ အတ္ထော။ တေ့ စ သီလက္ခန္ဓော ''နဝ ကောဋိသဟဿာနီ''တိအာဒိနာ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၀; အပ. အဋ္ဌ. ၂.၅၅.၅၅; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၃၇) ဝုတ္တပဘေဒဝသေန စေဝ သမ္ပတ္တသမာဒါနဝိရတိအာဒိဝသေန စ ဂဟုဟမာနော နိပ္ပဒေသော, မဂ္ဂသီလံ ပန အာဇီဝဋ္ဌမကမေဝ သမုစ္ဆေဒဝိရတိမတ္တမေဝါတိ သပ္ပဒေသံ။ သမာဓိက္ခန္ဓော ပရိတ္တမဟဂ္ဂတာဒိဝသေန စေဝ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိဝသေန စ အနေကဘေဒတာယ နိပ္ပဒေသော, မဂ္ဂသမာဓိ ပန လောကုတ္တရောဝ , အပ္ပနာသမာဓိ ဧဝါတိ သပ္ပဒေသော။ တထာ ပညာက္ခန္ဓော ပရိတ္တမဟဂ္ဂတာဒိဝသေန စေဝ သုတမယဉာဏာဒိဝသေန စ အနေကဘေဒတာယ နိပ္ပဒေသော, မဂ္ဂပညာ ပန လောကုတ္တရာဝ, ဘာဝနာမယာ ဧဝါတိ သပ္ပဒေသော။ **အတ္တနော ဓမ္မတာယာ**တိ သဟကာရီကာရဏံ အနပေက္ခိတွာ အတ္တနော သဘာဝေန အတ္တနော ဗလေန **အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ** ဝီရိယေန အနုပတ္ထမ္ဘိတံ, သတိယာ စ အနုပဋ္ဌိတံ။ **ပဂ္ဂဟကိစ္စ** န္တိ ယထာ ကောသဇ္ဇပက္ခေ န ပတိတာ စိတ္တဋ္ဌိတိ, တထာ ပဂ္ဂဏှနကိစ္စံ။ **အပိလာပနကိစ္စ**န္တိ ယထာ အာရမ္မဏေ န ပိလဝတိ, ဧဝံ အပိလာပနကိစ္စံ။

ဧကတော ဇာတာတိ သဟဇာတာ။ **ပိဋ္ဌိံ ဒတွာ ဩနတသဟာယော ဝိယ တယာမော** သမာဓိဿ အာရမ္မဏေ အပ္ပနာယ ဝိသေသပစ္စယဘာဝတော။ **အံသကူဋံ ဒတွာ ဌိတသဟာယော ဝိယ သတိ** သမာဓိဿ အာရမ္မဏေ ဒဠှပတ္တိယာ ပစ္စယဘာဝတော။ **ကိရိယတော**တိ ဥပကာရကိရိယတော။

အာကောဋေတွာတိ အာရမ္မဏံ အာဟနိတွာ။ တထာ ဟိ ဝိတက္ကော ''အာဟနနရသော''တိ, ယောကာဝစရော စ ''ကမ္မဋ္ဌာနံ တက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ ကရောတီ''တိ ဝုစ္စတိ။ **ဣဏာပီ**တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ကပ္ပေသု။ **ကိရိယတော**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရဥပကာရကိရိယတော။

သုဘာသုခါဒိနိမိတ္တဂ္ဂာဟဝိဓမနံ **စတုကိစ္စသာဓနံ။ ပစ္စယတ္တေနာ** တိ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝေန။ **စတုကိစ္စသာဓနဝသေနေ**တိ ဣဒံ မဂ္ဂဝီရိယဿေဝ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ တဉှိ ဧကံယေဝ ဟုတွာ စတုကိစ္စံ ယထာဝုတ္တဥပကာရကသဘာဝေန စ ပရိတရဋ္ဌေန ပရိက္ခာရော ဟောတိ။ **မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဓမ္မာန** န္တိ ဣမိနာ မဂ္ဂဓမ္မာနမ္ပိ ဂဟဏံ, န တံသမ္ပယုတ္တဖဿာဒီနံယေဝ။ **ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ** တိ မဂ္ဂစိတ္တုပ္ပာဒဝသေန ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ။

သတ္တဟိ ဉာဏေဟီတိ ပရမုက္ကံသဂတေဟိ သတ္တဟိ ဇဝနေဟိ သမ္ပယုတ္တဉာဏေဟိ, သတ္တဟိ တ အနုပဿနာဉာဏေဟိ။ အာဒိတော သေဝနာ **အာသေဝနာ,** တတော ပရံ ဝဍ္ဎနာ **ဘာဝနာ,** ပုနပ္ပုနံ ကရဏံ **ဗဟုလီကမ္မ**န္တိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **"အညေန စိတ္တေနာ"** တိအာဒိ။ အဓိပ္ပာယဝသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာရေတွာ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ **သုတ္တံ နေယျတ္ထံ** ။ ယထာရုတဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတ္ထံ **နီတတ္ထံ။ ဧဝံ သန္တေ** တိ ယဒိ ဣဒံ သုတ္တံ နီတတ္ထံ, အာသေဝနာဒီ စ ဝိသုံ ဝိသုံ စိတ္တေဟိ ဟောတိ, ဧဝံ သန္တေ။ အာသေဝနာဒိ နာမ စိတ္တဿ အနေကတရံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဟောတိ , န ဧကတရမေဝါတိ အာဟ **"ဧကံ စိတ္တ"** န္တိအာဒိ။ တတ္ထာယံ သင်္ခေပတ္ထော – အာသေဝနာဝသေန ပဝတ္တမာနံ စိတ္တံ သုစိရမ္ပိ ကာလံ အာသေဝနာဝသေနေဝ ပဝတ္တေယျ, တထာ ဘာဝနာဗဟုလီကမ္မဝသေန ပဝတ္တမာနာနိပိ, န စေတ္ထ ဧတ္တကာနေဝ စိတ္တာနိ အာသေဝနာဝသေန ပဝတ္တန္တိ, ဧတ္တကာနိ ဘာဝနာဝသေန, ဗဟုလီကမ္မဝသေနာတိ နိယမော လဗ္ဘတိ။ ဣတိ အနေကစိတ္တက္ခဏိကအရိယမဂ္ဂံ ဝဒန္တဿ ဒုန္နိတရိယောတယံ ဒေသော။ ယထာ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေပိ နာနာစိတ္တေသု ပဝတ္တပရိညာဒိကိစ္စာနံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ပဋိဝေကောလေ ယထာရဟံ စတုကိစ္စသာဓနံ, ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ စ ပဝတ္တိ, ဧဝံ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တာဘိသင်္ခါရဝသေန အာသေဝနာဘာဝနာဗဟုလီကမ္မာနိ ပဋိဝေကောလေ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာနေဝ ဟောန္တီတိ ဝဒန္တာနံ အာစရိယာနံ န ကောစိ ဒေသော အာသေဝနာဒီဟိ ကာတဗ္ဗကိစ္စဿ တဒာ ဧကစိ

တ္တကၡဏေယေဝ သိဇ္ဈနတော။ တေနာဟ **“ကေစိတ္တကၡဏိကာတ”** တိအာဒိ။ **သစေ သဥ္ဥာနာတီ** တိ သစေ သညတ္တိံ ဂစ္ဆတိ။ **ယာဂုံ ပိတဟီတိ ဥယျောဇေတဗ္ဗော** ဓမ္မသာကစ္ဆာယ အဘာဗ္ဗဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

၄၆၃. ပုညာဘိသင်္ခာရာဒီသု တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကာယသဥ္စေတနာဒိ လက္ခဏေ ကာယသင်္ခာရာဒိကေပိ သင်္ဂဏှာတိ, န အပုညာနေဥ္ဇာဘိသင်္ခာရေ ဧဝ။ **ကာယပဋိဗဒ္ဓတ္တာ ကာယေန သင်္ခရီယတိ,** န ကာယသမုဋ္ဌာနတ္တာ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟိ တေ ဓမ္မာတိ။ **နိဗ္ဗတ္တီယတီ** တိ စ ဣဒံ ကာယေ သတိ သဗ္ဘာဝံ , အသတိ စ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **တစန္တိ ဝဓီယောသံ**။ **သင်္ခရောတီ** တိ ဇနေတိ။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗတ္တေတီ”** တိ။ န ဟိ တံ ဝိတက္ကဝိစာရရဟိတစိတ္တံ ဝစီဃောသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ သက္ကောတိ။ **စိတ္တပဋိဗဒ္ဓတ္တာ** တိ တေန စိတ္တသ္မ နိဿယာဒိပစ္စယဘာဝေ စိတ္တသင်္ခာရသင်္ခရဏန္တိ ဒဿေတိ။ **အညမညမိဿာ** တိ အတ္တတော ဘိန္နာပိ ကာယသင်္ခာရာဒိဝစနဝစနီယဘာဝေန အညမညမိဿိတာ အဘိန္နာ ဝိယ, တတော ဧဝ **အာလုဠိတာ** သံကိဏ္ဏာ **အဝိဘူတာ** အပာကဋာ **ဒုဒ္ဒီပနာ** ဒုဝိညာပယာ။ **အာအနဂ္ဂဟဏမုဥ္စနစောပနာနိ** တိ ယဿ ကဿစိ ကာယေန အာအာတဗ္ဗဿ အာအနသင်္ခာတံ ဂဟဏံ, ဝိဿဇ္ဇနသင်္ခာတံ မုဥ္စနံ, ယထာတထာစလနသင်္ခာတံ စောပနန္တိ ဣမာနိ **ဟာပေတွာ** သာဓေတွာ **ဥပ္ပန္နာ** ။ ကာယတော ပဝတ္တာ သင်္ခာရာ, ကာယေန သင်္ခရီယန္တီတိ စ **ကာယသင်္ခာရာတွေဝ ဝုစ္စန္တိ။ ဟနုသံစောပန** န္တိ ဟနုသဥ္စလနံ။ **ဝစီဘေဒန္တိ** တစာနိစ္ဆာရဏံ။ တစံ သင်္ခရောန္တီတိ ကတွာ ဣဓ **ဝစီသင်္ခာရာတွေဝ ဝုစ္စန္တိ** ။

၄၆၄. သမာပဇ္ဇိဿ န္တိ ပဒံ နိရောဓဿ အာသန္နာနာဂတဘာဝဝိသယံ အာသန္နံ ဝဇ္ဇေတွာ ဒူရဿ ဂဟဏေ ပယောဇနာဘာဝတော။ နိရောဓဟေဒကဿ နေဝသညာနာသညာယတနစိတ္တဿ စ ဂဟဏတော ပဋ္ဌာယ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇတိ နာမာတိ အဓိပ္ပာယေန **“ပဒဒွဝယေန နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိကာလော ကထိတော”** တိ ဝုတ္တံ။ **တထာ စိတ္တံ ဘာဝိတံ ဟောတီ** တိ ဧတ္ထ အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒစိတ္တဂ္ဂဟဏံ ဣတရေယံ နာနန္တရိယဘာဝတော။ န ဟိ ဗလဒွယညာဏသမာဓိစရိယာနံ ဝသီဘာဝတာဟဒနစိတ္တေဟိ ဝိနာ အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒစိတ္တံ အစိတ္တကဘာဝာယ ဟောတိ။

သေသသင်္ခာရေဟီ တိ ကာယသင်္ခာရစိတ္တသင်္ခာရေဟိ။ **ဒုတိယဇ္ဈာနေယေဝ နိရုဇ္ဈတိ** အနုပ္ပတ္တိနိရောဓေန။ ဣတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဝုဋ္ဌဟိဿ** န္တိ ပဒံ ဝုဋ္ဌာနဿ အာသန္နာနာဂတဘာဝဝိသယံ အာသန္နံ ဝဇ္ဇေတွာ ဒူရဿ ဂဟဏေ ပယောဇနာဘာဝတော။ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနဿ စ စိတ္တုပ္ပာဒေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ တတော ဩရမေဝ တတိ အာဟ **“ပဒဒွဝယေန အန္တောနိရောဓကာလော ကထိတော”** တိ။ တထာ **စိတ္တံ ဘာဝိတံ ဟောတီ** တိ ယထာ ယထာ ပရိစ္ဆိန္နကာလမေဝ အစိတ္တကဘာဝေ, တတော ပရံ သစိတ္တကဘာဝေ ဟောတိ, တထာ နိရောဓဿ ပရိကမ္မစိတ္တံ ဥပ္ပာဒိတံ ဟောတိ။

ပဋိသင်္ခါ တိ ပဋိသင်္ခါယ ဣဒမေဝ ကာတဗ္ဗံ ဇာနိတွာ အပ္ပဝတ္တိမတ္တံ။ **သမာပဇ္ဇန္တီ** တိ အစိတ္တကဘာဝံ သမ္ပဒေဝ အာပဇ္ဇန္တိ။ အထ ကသ္မာ သတ္တာဟမေဝ သမာပဇ္ဇန္တီတိ? ယထာကာလပရိစ္ဆေဒကရဏတော, တဥ္စ ယေဘုယျေန အာဟာရူပဇီဝိနံ သတ္တာနံ ဥပာဒိန္နကပဝတ္တဿ ဧကေဒိဝသံ ဘုတ္တာဟာရဿ သတ္တာဟမေဝ ယာပနတော။

သဗ္ဗာ ဖလသမာပတ္တိ အဿာသပဿာသေ န သမုဋ္ဌာပေတီတိ ဣဒံ နတ္ထီတိ အာဟ **“သမုဋ္ဌာပေတီ”** တိ။ ယာ ပန န သမုဋ္ဌာပေတိ, တံ ဒဿေန္တော **“ဣမဿ ပန။ပေ။ န သမုဋ္ဌာပေတီ”** တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဣမဿာ** တိ ဣမ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တနိရောဓသမာပဇ္ဇနကဘိက္ခုနော။ တဿ ပန ဖလသမာပတ္တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကာတတိ နိယမော နတ္ထီတိ အာဟ **“ကိံ တ ဧတေနာ”**တိအာဒိ။ **အဗ္ဘောဟာရိကာ** တိ သုခုမတ္တဘာဝပ္ပတ္တိယာ ‘‘အတ္ထိ’’တိ ဝေါဟရိတုံ အသက္ကုဏေယျာတိ ကေစိ။ နိရောဓဿ ပန ဟာဒကဘူတာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနာဒိသမာဓိစရိယာယ ဝသေန အစတုတ္ထဇ္ဈာနိကာပိ နိရောဓာနန္တရဖလသမာပတ္တိ အဿာသပဿာသေ န သမုဋ္ဌာပေတီတိ အဘာဝတော ဧဝ တေ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝုတ္တာ။ ဧဝဥ္စ ကတွာ သဥ္ဇီဝတ္ထေရဝတ္ထုမ္ပိ အာနီတသမာပတ္တိဖလနိဒဿနမ္ပိ သုဋ္ဌု ဥပပဇ္ဇတိ။ တေနာဟ **“ဘဝင်္ဂသမယေနေဝေတံ ကထိတ”** န္တိ။ **ကိရိယမယပဝတ္တဝဠဥ္ဇနကာလေ** တိ ဧတ္ထ ကိရိယမယပဝတ္တံ ကာယဝစီဝိညတ္တိဝိပ္ဖာရော, တဿ ဝဠဥ္ဇနကာလေ ပဝတ္တနသမယေ။ **တစံ အဘိသင်္ခာတုံ န သက္ကောန္တိ** အဝိညတ္တိဇနကတ္တာ တေသံ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ။

သဂုဏေနာတိ သရသေန, သဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **သုညတာ နာမ ဖလသမာပတ္တိ** ရာဂါဒီဟိ သုညတ္တာ။ တထာ ရာဂနိမိတ္တာဒီနံ အဘာဝတ **အနိမိတ္တာ,** ရာဂပဏိဓိအာဒီနံ အဘာဝတ **အပ္ပဏိဟိတာ** တိ အာဟ **“အနိမိတ္တအပ္ပဏိဟိတေသုပိ ဧသေဝ နယော”**တိ။ အနိမိတ္တံ အပ္ပဏိဟိတဥ္စ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နဖလသမာပတ္တိယံ ဖဿော အနိမိတ္တော ဖဿော အပ္ပဏိဟိတော ဖဿော နာမာတိ ဣမမတ္ထံ **“ဧသေဝ နယော”**တိ ဣမိနာ အတိဒိသတိ။

အတ္တသုညတာဒဿနတော အနတ္တာနုပဿနာ သုညတာ, နိစ္စနိမိတ္တုဂ္ဃာဋနတော အနိစ္စာနုပဿနာ အနိမိတ္တာ, သုခပ္ပဏိဓိပဋိက္ခေပတော ဒုက္ခာနုပဿနာ အပ္ပဏိဟိတာတိ အာဟ – **“သုညတာ။ပေ။ ဝိပဿနာပိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ **အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတီ** တိ သင်္ခါရာနံ အနိစ္စာကာရဂ္ဂဟိနိယာ ဝုဋ္ဌာနကမိနိယာ ပရတော ဂေါတြဘုဝုဋ္ဌာနဥဘတောဝုဋ္ဌာနေဟိ နိမိတ္တပဝတ္တတော ဝုဋ္ဌာတိ။ **အနိစ္စတော ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ စ ဣဒံ “န ဂေဟိတ္တံ ဝေမ္ပိ ဟောတီ”တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ အပ္ပဏိဟိတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေတိအာဒိနာ, သုညတဝိပဿနာယ မဂ္ဂေတိအာဒိနာ စ ယောဇနံ သန္ဓာယာဟ **“ဧသေဝ နယော”**တိ။ **ဝိကပ္ပေဟ အာပဇ္ဇေယျ** အာဂမနဿ ဝဝတ္ထာနဿ အဘာဝေန အဝဝတ္ထာနကရတ္တာ။ **ဝေဋ္ဌဟိ တယော ဖဿာ ဖုသန္တိ** တိ ဇဝံ သဂုဏတော အာရမ္မဏတော စ နာမလာဘေ သုညတာဒိနာမကာ တယော ဖဿာ ဖုသန္တီတိ အနိယမဝစနံ။ **သမေတိ** ယုဇ္ဇတိ ဂေဿဝံ ဖဿဿ နာမတ္တယယောဂတော။

သဗ္ဗသင်္ခတဝိဝိတ္တတာယ **နိဗ္ဗာနံ ဝိဝေကော နာမ** ဥပဓိဝိဝေကောတိ ကတွာ။ **နိန္နတာ** တပ္ပဋိပက္ခဝိမုခဿ တဒဘိမုခတာ။ **ဟောဏတာ** ဩနမနံ, **ပဗ္ဘာရတာ** တတော ဝိဿဋ္ဌဘာဝတော။

၄၆၅. စက္ခာဒိတော ရူပာဒီသု ပဝတ္တရူပကာယတော ဥပ္ပန္နတော **ပဥ္စဒွာရိကံ သုခံ ကာယိကံ နာမ, မနောဒွာရိကံ စေတောဖဿဇာတာယ စေတသိကံ နာမ။ သဘာဝနိဒ္ဒေသော** သုခယတီတိ ကတွာ။ **မဓုရဘာဝဒီပကန္တိ** ဣဋ္ဌဘာဝဇောတနံ။ **ဝေဒယိတဘာဝဒီပကန္တိ** ဝေဒကဘာဝဝိဘာဝကံ။ ဝေဒနာ ဧဝ ဟိ ပရမတ္ထတော အာရမ္မဏံ ဝေဒေတိ, အာရမ္မဏံ ပန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ။ ဒုက္ခန္တိ သဘာဝနိဒ္ဒေသောတိဝေမာဒိအတ္ထဝစနံ သန္ဓာယာဟ **“ဧသေဝ နယော”**တိ။ **ဌိတိသုခာ**တိ ဌိတိယာ ဓရမာနတာယ သုခာ, န ဌိတိက္ခဏမတ္တေန။ တေနာဟ **“အတ္ထိဘာဝေ သုခ”** န္တိ။ **ဝိပရိဏာမဒုက္ခာ**တိ ဝိပရိဏာမနေန ဝိဂမနေန ဒုက္ခာ, န နိရောဓက္ခဏေန။ တေနာဟ **“နတ္ထိဘာဝေ ဒုက္ခ”**န္တိ။ အပရိညာတဝတ္ထုကာန ဉ္ဟိ သုခဝေဒနုပရမော ဒုက္ခတော ဥပဋ္ဌာတိ။ သုတယမတ္တော ပိယဝိပ္ပယောဂေန ဒီပေတဗ္ဗော။ **ဌိတိဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမသုခာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **“အတ္ထိဘာဝေ ဒုက္ခံ, နတ္ထိဘာဝေ သုခ”** န္တိ။ ဒုက္ခဝေဒနုပရမော ဟိ သတ္တာနံ သုခတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ဝေဋ္ဌဟိ ဝဒန္တိ – “တဿ ရောဂဿ ဝူပသမေန အဟော သုခံ ဇာတ”န္တိ။ **ဇာနနဘာဝေ**တိ ယာထာဝသဘာဝတော အဝဗုဇ္ဈနံ။ အဒုက္ခမသုခဥ္ဟိ ဝေဒနံ ဇာနန္တဿ သုခံ ဟောတိ တဿ သုခုမဘာဝတော, ယထာ တဒညေ ဓမ္မေ သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ သမ္မဒေဝ အဝဗောဓော ပရမံ သုခံ။ တေနေတဟ –

> “ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
> လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄)။

အဇာနနဘာဝေတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒုက္ခဥ္ဟိ သမ္မောဟဝိဟာရောတိ။ အပရော နယော **ဇာနနဘာဝေ**တိ ဇာနနဿ ဉာဏဿ သဗ္ဘာဝေ။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ဟိ ဉာဏောပနိဿယာ စ အဒုက္ခမသုခာ ဝေဒနာ သုခာ ဣဋ္ဌာကာရာ။ ယထာဟ “ဣဋ္ဌာ စေဝ ဣဋ္ဌဖလာ စာ”တိ။ **အဇာနနဘာဝေ ဒုက္ခ**န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကတမော အနုသယော အနုသေတီတိ ကာမရာဂါနုသယာဒီသု သတ္တသု အနုသယေသု ကတမော အနုသယော အနုသယဝသေန ပဝတ္တတိ? အပ္ပဟီနဘာဝေန ဟိ သန္တာနေ အနုသယန္တီတိ **အနုသယာ,** အနုရူပံ ကာရဏံ လဘိတွာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ တေန ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတာ နေသံ ဒဿိတာ။ အပ္ပဟီနာ ဟိ ကိလေသာ ကာရဏလာဘေ သတိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေနာဟ **“အပ္ပဟီနဋ္ဌေန သယိတော ဝိယ ဟောတီ”** တိ။ တေ စ နိပ္ပရိယာယတော

အနာဂတာ ကိလေသာ ဒဠှဗ္ဗာ, အတီတာ ပစ္စုပ္ပန္နာ စ တံသဘာဝတ္တာ တထာ ဝုစ္စန္တိ၊ န ဟိ ဓမ္မာနံ ကာလဘေဒေ န သဘာဝဘေဒေါ အတ္ထိ။ ယဒိ အပ္ပဟီနဋ္ဌော အနုသယဋ္ဌော, နနု သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ အပ္ပဟီနာ အနုသယာ ဘဝေယျုန္တိ? န မယံ အပ္ပဟီနတာမတ္တေန အနုသယဋ္ဌံ ဝဒါမ, အထ ခေါ ပန အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ထာမဂတာ ကိလေသာ အနုသယာ။ ဤဒံ ထာမဂမနဉ္စ ရာဂါဒီနမေဝ အာဝေဏိကော သဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ယတော အဘိဓမ္မေ – "ထာမဂတံ အနုသယံ ပဇဟတီ"တိ ဝုတ္တံ။ **သောတ**တိ ရာဂါနုသယော။ **အပ္ပဟီနော**တိ အပ္ပဟီနဘာဝမုခေန အနုသယနဋ္ဌမာဟ။ သော စ အပရိညာတက္ခန္ဓဝတ္ထုကော, ပရိညာတေသု ပတိဋ္ဌံ န လဘတိ။ တေနာဟ **"န သဗ္ဗာယ သုခာယ ဝေဒနာယ သော အပ္ပဟီနော"**တိ။ အာရမ္မဏဝသေန စာယံ အနုသယဋ္ဌော အဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **"န သဗ္ဗံ သုခံ ဝေဒနံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော"**တိ။

ဝတ္ထုဝသေနပိ ပန အနုသယဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော, ယော "ဘူမိလဒ္ဓ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေန ဟိ **အဋ္ဌကထာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၈၃၄) ဝုတ္တံ –

"ဘူမီတိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ တေဘူမကာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ တေသု ခန္ဓေသု ဥပ္ပတ္တိရဟံ ကိလေသဇာတံ။ တေန ဟိ သာ ဘူမိလဒ္ဓာ နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝုစ္စတိ, သာ စ ခေါ န အာရမ္မဏဝသေန။ အာရမ္မဏဝသေန ဟိ သဗ္ဗေပိ အတီတာနာဂတေ ပရိညာတေပိ စ ခီဏာသဝါနံ ခန္ဓေ အာရဗ္ဘ ကိလေသာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ မဟာကစ္စာနဥပ္ပလဝဏ္ဏာဒီနံ ခန္ဓေ အာရဗ္ဘ သောရေယျသေဋ္ဌိနန္ဒမာဏဝကာဒီနံ ဝိယ။ ယဒိ စ တံ ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ သိယာ, တဿ အပ္ပဟေယျတော န ကောစိ ဘဝမူလံ ပဇဟေယျ, ဝတ္ထုဝသေန ပန ဘူမိလဒ္ဓံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ဟိ ဝိပဿနာယ အပရိညာတာ ခန္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တတ္ထ တတ္ထ ဥပ္ပာဒတော ပဘုတိ တေသု ဝဋ္ဋမူလံ ကိလေသဇာတံ အနုသေတိ။ တံ အပ္ပဟီနဋ္ဌေန ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗ"န္တိအာဒိ။

သေ နယော သဗ္ဗတ္ထာ တိ ဣမိနာ "န သဗ္ဗာယ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သော အပ္ပဟီနော, န သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ ဝေဒနံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိအာဒိံ အတိဒိသတိ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ "ယော အနုသယော ယတ္ထ အနုသေတိ , သော ပဟီယမာနော တတ္ထ ပဟီနော နာမ ဟောတီ"တိ တတ္ထ တတ္ထ ပဟာနပုစ္ဆာ, တံ သန္ဓာယာဟ **"ကိံ ပဟာတဗ္ဗန္တိ အယံ ပဟာနပုစ္ဆာ နာမာ"** တိ။

ဧကေနေဝ ဗျာကရဏေနာ တိ "ဣဓာဝုသော, ဝိသာခ, ဘိက္ခု ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ"တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၃၇၄) ဧကေနေဝ ဝိဿဇ္ဇနေန။ **ဒွေဝ ပုစ္ဆာ**တိ အနုသယပုစ္ဆာ ပဟာနပုစ္ဆာတိ ဒွေဝပိ ပုစ္ဆာ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ "ရာဂံ တေန ပဇဟတီ"တိ ဣဒမေကံ ဝိဿဇ္ဇနံ, "န တတ္ထ ရာဂါနုသယော အနုသေတီ"တိ ဣဒမေကံ ဝိဿဇ္ဇနံ, ပုစ္ဆာနုက္ကမဉ္စေတ္ထ အနာဒိယိတွာ ပဟာနက္ကမေန ဝိဿဇ္ဇနာ ပဝတ္တာ ။ **"ဒွေဝ ပုစ္ဆာ ဝိဿဇ္ဇေသီ"** တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"ဣဓာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တထာဝိက္ခမ္ဘိတမေဝ ကတွာ** တိ ဣမိနာ ယော ရာဂံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ပုန ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒာနတော တထာဝိက္ခမ္ဘိတမေဝ ကတွာ မဂ္ဂေန သမုဂ္ဃာတေတိ, တဿ ဝသေန "ရာဂံ တေန ပဇဟတိ, န တတ္ထ ရာဂါနုသယော အနုသေတီ"တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ ကာမေဟာဒီဟိ စတူဟိ ဩဃေဟိ သံသာရဘာတေ ဃေနေဝ တ ဝေဂေသာ ဝုယှဟမာနေသု သတ္တေသု တံ ဥတ္တာရိတွာ ပတ္တဗ္ဗံ, တဿ ပန ကဓောဝတော **ပတိဋ္ဌာန ဘူတံ**။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "တိဏ္ဏော ပာရင်္ဂတော ထလေ တိဋ္ဌတိ ဗြာဟ္မဏော"တိ (သံ. နိ. ၄.၂၃၈; ဣတိဝု. ၆၉; ပု. ပ. ၁၈၇)။

သုညတာဒိဘေဒေန အနေကဘေဒတ္တာ ဟဋ္ဌိမံ "အနုတ္တရေသူ"တိ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသောတိ **"အနုတ္တရာ ဝိမောက္ခာ"**တိ ဝတွာ ပုန တေသံ သဗ္ဗေသမ္ပိ အရဟတ္တဘာဝသာမညေန **"အရဟတ္တေ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသယေ စေတံ ဘုမ္မံ။ **ပတ္ထနံ ပဋ္ဌပေန္တဿာ** တိ "အဟော ဝတာဟံ အရဟတ္တံ လဘေယျ"န္တိ ပတ္ထနံ ဥပဋ္ဌပေန္တဿ, ပတွာ ထေန္တဿာတိ အတ္ထော။ **ပဋ္ဌပေန္တဿာ** တိ စေတ္ထ ဟေတုမှိ **အန္တ** သဒ္ဒေါ။ ကထံ ပန အရဟတ္တဝိသယာ ပတ္ထနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ? န ကာစိ အရဟတ္တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပတ္ထနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အနဓိဂတတ္တာ အဝိသယဘာဝတော။ ပရိကပ္ပိတရူပံ ပန တံ ဥဒ္ဒိဿ ပတ္ထနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **"ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပိဟာပစ္စယာ"တိ ဝုတ္တံ** ပရမ္ပရပစ္စယတံ သန္ဓာယ, ဥဇုကံ ပန ပစ္စယဘာဝေ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **"န ပတ္ထနာယ ပဋ္ဌပနမူလကံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"** တိ။ **ဣဒံ ပန သေဝိတဗ္ဗံ ဒောမနဿံ** အကုသလပ္ပဟာနဿ ကုသလာဘိဝုဒ္ဓိယာ စ နိမိတ္တဘာဝတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "ဒောမနဿမ္ပာ

ဟံ, ဒေတနမိန္တ, ဒုဝိဓေန ဝအမိ သေဝိတဗ္ဗမ္ပိ အသေဝိတဗ္ဗမ္ပီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅၉-၃၆၂)။ တီဟိ မာသေဟိ သမ္ပဇ္ဇန ကာ **တေမာသိကာ**။ သေသပဒဒွ၀ယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ဣမသ္မိံ တရေ** တိ ဣမသ္မိံ ပတရဏတရေ။ **ဝိသုဒ္ဓိပတရဏာ** န္တိ ''ပရိသုဒ္ဓော အဟ''န္တိ ဇဝံ ပဝတ္တံ ဝိသုဒ္ဓိပတရဏံ။ အရဟတ္တာနမေဝ ဟောသ ပတရဏာ။

န ကအာစိ ပဟာတဗ္ဗသ္သ ပဟာယကတာ အတ္တိတိ ဒသ္သေန္တော **''န အေမနသ္သေန တ''** တိအာဒိံ ဝတ္တတ ပရိယာယေနေတံ ဝုတ္တံ, တံ ဝိဘာဝေန္တော **''အယံ ပနာ''**တိအာဒိမာဟ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော ဝိတ္ထာရေ န အာဂမိသ္သတိ။ **ပဋိပဒံ ဂဟေတွတ** ပတ္တနံ ကတွတ ပတ္တနံ ဌပေတွတ။ **ပဋိသဉ္စိက္ခတီ** တိ ဩတဒဝသေန အတ္တာနံ သမုတ္တေဇေန္တော ကထေတိ။ **သီလေန ဟီနဋ္ဌာန** န္တိ အညေဟိ အရဟတ္တာယ ပဋိပဇ္ဇန္တေဟိ သီလေန ဟီနဋ္ဌာနံ ကိံ တုယှံ အတ္တိတိ အဓိပ္ပာယော။ **သုပရိသုဒ္ဓ** န္တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝတော သုဓောတဇာတိမဏိ ဝိယ သုဋ္ဌု ပရိသုဒ္ဓံ။ **သုပဂ္ဂဟိတ** န္တိ ကအာစိပိ သင်္ကောစာဘာဝတော ဝီရိယံ သုဋ္ဌု ပဂ္ဂဟိတံ။ **ပညာ**တိ ဝိပသ္သနာပညာ ပဋိပက္ခေဟိ အနဓိဘူတတာယ အကုဏ္ဍာ တိက္ခဝိသဒ သင်္ခါရာနံ သမ္မသနေ **သူရာ ဟုတွတ ဝဟတိ** ပဝတ္တတိ။ **ပရိယာယေနာ**တိ တသ္သ အေမနသ္သသ္သ အရဟတ္တုပနိသ္သယတာပရိယာယေန။ အာရမ္မဏဝသေန အနုသယနံ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **''န တံ အာရဗ္ဘ ဉပ္ပဇ္ဇတီ''** တိ။ အနုပ္ပဇ္ဇနမေတ္ထ ပဟာနံ နာမာတိ ဝုတ္တံ **''ပဟီနော၀ တတ္ထ ပဋိဃာနုသယောတိ အတ္တော''**တိ။ တတိယဇ္ဈာနေန ဝိက္ခမ္ဘေတဗ္ဗာ အဝိဇ္ဇာ, သာ ဇဝ အရိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒိယတီတိ **''အဝိဇ္ဇာနုသယံ ဝိက္ခမ္ဘေတွတ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, အနုသယယသဒိသတာယ တ။ ''ရာဂါနုသယံ ဝိက္ခမ္ဘေတွတ''တိ ဇတ္ထာပိ ဧ သေဝ နယော။ **စတုတ္ထဇ္ဈာနေ နာနုသေတိ နာမ** တတ္ထ ကာတဗ္ဗကိစ္စာကရဏတော။

၄၆၆. **တသ္မာ** တိ ပစ္စနီကတ္တာ သဘာဝတော ကိစ္စတော ပစ္စယတော စာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဝိသဘာဂပဋိဘာဂေ က ထိတော** ''ကဏှသုက္ကသပ္ပဋိဘာဂ ဓမ္မာ''တိအာဒီသု ဝိယ။ **အန္ဓကာရာ**တိ အန္ဓကာရသဒိသာ အပ္ပဘာ သဘာဝတော။ **အဝိဘူတာ** အဟကင္ဍာ အနောဠာရိကဘာဝတော။ တတော ဇဝ **ဒုဒ္ဒိပနာ** ဒုဝိညာပနာ။ **တာဒိသာတ**တိ ဉပေက္ခာသဒိသာဝ။ ယထာ ဉပေက္ခာ သုခဒုက္ခာနိ ဝိယ န ဩဠာရိကာ, ဇဝံ အဝိဇ္ဇာ ရာဂဒေသာ ဝိယ န ဩဠာရိကာ။ အထ ခေ အန္ဓကာရာ အဝိဘူတာ ဒုဒ္ဒိပနာ ဒုဝိညာပနာတိ အတ္တော။ **သဘာဂပဋိဘာဂေ ကထိတော** ''ပဏီတ ပဋိဃောသော''တိအာဒီသု ဝိယ။ **ယတ္တကေသု ဌာနေသူ**တိ ဒုက္ခာဒီသု ယတ္တကေသု ဌာနေသု, ယတ္တ တ ဉေယ္ယဋ္ဌာနေသု။ **ဝိသဘာဂပဋိဘာဂေ**တိ အန္ဓကာရသ္သ ဝိယ အာလောကော ဝိဃာတကပဋိဘာဂေ။ **ဝိဇ္ဇာ**တိ မဂ္ဂဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ, **ဝိမုတ္တီ** တိ ဖလန္တိ အာဟ **''ဉဘောပေတေ ဓမ္မာ အနာသဝ''** တိ။ **အနာသဝဝ္ပေနာ** တိအာဒီသု ပဏီတဝ္ပေနာတိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ သောပိ ဟိ ဝိမုတ္တိနိဗ္ဗာနာနံ သာဓာရဏော, ဝိမုတ္တိယာ အသင်္ခတဝ္ပေန နိဗ္ဗာနသ္သ ဝိသဘာဂတာပိ လဗ္ဘတေဝ။ **ပဥ္စဟံ အတိက္ကမိတွတ ဂ တောသိ,** အပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပုစ္ဆန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပဥ္စဟာနံ ပရိစ္ဆေဒပမာဏံ ဂဟေတုံ** ယုတ္တဋ္ဌာနေ အဋ္ဌတွတ တ တော ပရံ ပုစ္ဆန္တော **နာသက္ခိ** ပဥ္စဟာနံ ပရိယန္တံ ဂဟေတုံ။ **အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မသ္သာ** တိ နိပ္ပရိယာယတော သဘာဂပဋိဘာဂေန အပ္ပဋိဘာဂဓမ္မသ္သ။ အနာဂတာဒိပရိယာယေန နိဗ္ဗာနသ္သ သဘာဂပဋိဘာဂေ ဝုတ္တေ, ဝိသဘာဂေ စ အတ္ထေဝ သင်္ခတဓမ္မာ, တသ္မာ နိပ္ပရိယာယတော ကိဉ္စိ သဘာဂပဋိဘာဂံ သန္ဓာယ ပုစ္ဆတီတိ ကတွတ **''အစ္စယာ သီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အသင်္ခတသ္သ ဟိ အပ္ပတိဋ္ဌသ္သ ကေနစိ နိစ္စသ္သ သတော နိဗ္ဗာနသ္သ ကုတော နိပ္ပရိယာယေန သဘာဂသ္သ သမ္ဘတော။ တေနာဟ **''နိဗ္ဗာနံ နာမေတ''** န္တိအာဒိ။

ဝိရဇ္ဇော တိ ဇတ္တ သဘာဂပဋိဘာဂံ ပုစ္ဆိသ္သာမိတိ နိစ္ဆယာဘာဝတော ပုစ္ဆိတမတ္တံ ဝိရဇ္ဇိတွတဝ ပုစ္ဆိ, န အဇာနိတွတတိ အတ္တော။ ဧတေန ဟေဋ္ဌာ သဗ္ဗပုစ္ဆာ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနနယေန ဇာနိတွတဝ ပဝတ္တာတိ ဒီပိတံ ဟောတိ။ ထေရီ ပန တံ တံ ပုစ္ဆိတမတ္တံ သဘာဝတော ဝိဘာဝေန္တီ သတ္ထု ဒေသနာဉာဏံ အနုဂန္တွာဝ ဝိသ္သဇ္ဇေသိ။ **နိဗ္ဗာနောဂဓ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ ဩကဟိတွတ ဌိတံ နိဗ္ဗာနန္တောဂဓံ။ တေနာဟ **''နိဗ္ဗာနဗ္ဘန္တရံ နိဗ္ဗာနံ အနုပဝိဋ္ဌ''** န္တိ။ **အဿာ** တိ ဗြဟ္မစရိယသ္သ။

၄၆၇. **ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတာ** တိ ဇတ္တ ဝုတ္တပဏ္ဍိစ္စံ ဒသ္သေတုံ **''ဓာတုကုသလာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနေ တဟ – ''ကိတ္တာဝတာ နု ခော, ဘန္တေ, ပဏ္ဍိတော ဟောတိ? ယတော ခော, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ဓာတုကုသလော စ ဟောတိ, အာယတနကုသလော စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကုသလော စ ဌာနာဋ္ဌာနကုသလော စ။ ဇတ္တာဝတာ နု ခော, အာနန္ဒ, ဘိက္ခု ပဏ္ဍိတော ဟောတီ''တိ (မ. နိ. ၃.၁၂၄)။ **ပညာမဟတ္တံ** နာမ ထေရိယာ အသေက္ခပ္ပဋိသမ္ဘိဒပ္ပတ္တာယ ပဋိသမ္ဘိဒာ ယော ပူရေတွတ ဌိတတာတိ တံ ဒသ္သေတုံ **''မဟာပညာ အတ္တော''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ရာဇယုတ္တေဟီ** တိ ရညော ကမ္မေ

နိယုတ္တပုရိသေဟိ။ **အာဟစ္စဝစနေနာ** တိ သတ္ထာရာ ကရဏာဒီနိ အာဟနိတွာ ပဝတ္တိတဝစနေန။ ယဒေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝ။

စူဠဝေဒလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၅. စူဠဓမ္မသမာဒါနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၆၈. ဓမ္မာတိ ဂဟိတဂဟဏာနီတိ ဓမ္မော တ ဟောတု ဣတရော တ, ဓမ္မောတိ ပဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟာပ္ပဝတ္တာ စရိယာဝ။ **အာယူဟနက္ခဏေ** တိ တဿ ဓမ္မောတိ ဂဟိတဿ ပဝတ္တနက္ခဏေ။ **သုခန္တိ** အကိစ္စံ။ တေနာဟ **"သုကရ"န္တိ**။ **ဒုက္ခဝိပါကန္တိ** အနိဋ္ဌဖလဝိပစ္စနံ။

၄၆၉. ယထာ စက္ခာဒီနံ ပစ္စန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ယထာသကံ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ သဘာဝသိဒ္ဓံ, ဧဝံ မနသောပိ။ တေ စ ဝိသယာ ဣဋ္ဌာကာရတော ဂဟဏေ န ကောစိ အဒေါသော, ပုရိသတ္တဘာဝေ န စ တေ အဒေါသံ ပဝတ္တေန္တီတိ အယံ တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ လဒ္ဓီတိ အာဟ **"ဝတ္ထုကာမေသုပိ ကိလေသကာမေသုပိ အဒေါသော နတ္ထီ"** တိ, အဿာဒေတွာ ဝိသယပရိဘောဂေ နတ္ထိ အာဒီနဝေါ, တပ္ပစ္စယာ န ကောစိ အန္တရာယောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဟတဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇန္တီ** တိ ပရိဘုဉ္ဇနကတံ ဥပဂစ္ဆန္တီ။ ပရိဘောဂတ္ထော ဟိ အယံ **ဟ**-သဒ္ဒေါ ကတ္တုသာဓနော စ **တဗ္ဗ** -သဒ္ဒေါ, ယထာရုစိ ပရိဘုဉ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ ကိလေသကာမောပိ အဿာဒိယမာနော ဝတ္ထုကာမန္တောဂဓောယေဝ, ကိလေသကာမဝသေန ပန နေသံ အဿာဒေတဗ္ဗတာတိ အာဟ **"ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမေန ဟတဗ္ဗတ"** န္တိ။ **ကိလေသကာမေနာ** တိ ကရဏတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ **ဟတဗ္ဗတံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ကတ္တုဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မောဠိ ကတွာ**တိ ဝေဏိဗန္ဓဝသေန မောဠိ ကတွာ။ **တာပသပရိဗ္ဗာဇိကာဟီ** တိ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတာဟိ။ **ပရိစာရေန္တီ**တိ ဣဒံ "ပဟာနမာဟံသူ"တိ ပဒဿေဝ ဝေဝစနန္တိ **"ပဟာနံ သမတိက္ကမံ ပညပေန္တီ"** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ကာမာ နာမေတေ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာတိ ယာထာဝတော ပရိဇာနနံ ဣဓ "ပဟာန"န္တိ အဓိပ္ပေတံ, န ဝိနာဘာဝမတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **မာလုဝါသိပါဋိကာ**တိ မာလုဝါဝိဒလံ မာလုဝါဖလေ ဟေဋ္ဌုလိကာ။ **သန္တာသံ အာပဇ္ဇေယျာ**တိ သာလေ အဓိဝတ္ထဒေဝတာယ ပဝတ္တိံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ တဒါ ဟိ တဿာ ဧဝံ ဟောတိ။ **ကောဝိဠာရပတ္တသဒိသေဟီ**တိ မဟာကောဝိဠာရပတ္တသဏ္ဌာနေဟိ။ သဏ္ဌာနဝသေန ဟေတံ ဝုတ္တံ, မာလုဝါပတ္တာ ပန ကောဝိဠာရပတ္တေဟိ မဟန္တတရာနိ စေဝ ဃနတရာနိ စ ဟောန္တိ။ ဝိပုလဗဟုဃနဂရုပတ္တတာယ **မဟန္တံ ဘာရံ ဇနေတွာ။ သာ**တိ မာလုဝါလတာ။ **ဩဃနန္တိ** ဟေဋ္ဌတော ဩလမ္ဗနဟေတုဘူတံ ဃနဘာဝံ။

အန္ဓဝနသုဘဂဝနဂ္ဂဟဏံ တေသံ အတိလက္ခိတဘာဝတော။ **နာဠိကေရာဒီသု** တိဏဇာတီသု။ ခါဒနုပလက္ခဏံ ဥပစိကာနံ ဥဋ္ဌဟနဂ္ဂဟဏန္တိ အာဟ **"ဥဋ္ဌဟေယျု"** န္တိ။ **ကေဠိံ ကရောန္တီ ဝိယာ** တိ ဝိလမ္ဗနနဒီ ဝိယ ကေဠိံ ကရောန္တီ။ ဣဓာနိ အဟံ တံ အဇ္ဈောတ္ထရိန္တိ ပမောဒမာနာ ဝိယ ဣတော စိတော စ ဝိပ္ဖန္ဒမာနာ **ဝိလမ္ဗန္တီ။ သမ္ဖဿော ပိ သုခေါ** မုဒုတလုဏကောမလဘာဝတော။ **ဒဿနမ္ပိ သုခံ** ဃနဗဟလပတ္တသံဟတတာယ။ **သောမနဿဇာတာ** တိ ပုဗ္ဗေ အနုဿဝဝသေန ဘဝနဝိနာသဘယာ သန္တာသံ အာပဇ္ဇိ, ဣဓာနိ တဿာ သမ္ပတ္တိဒဿနေန ပလောဘိတာ သောမနဿဇာတာ အဟောသိ။

ဝိဋပဘိံ ကရေယျာ တိ အာတာနဝိတာနဝသေန ဇဋ္ဋေန္တိ ဇာလံ ကရေယျ။ တထာဘူတာ စ ဃနပတ္တသဉ္ဆန္နတာယ ဆတ္တသဒိသီ ဟောတီတိ အာဟ **"ဆတ္တာကာရေန တိဋ္ဌေယျာ"** တိ။ **သကလံ ရုက္ခန္တိ** ဥပရိ သဗ္ဗသာခါပသာခံ သဗ္ဗရုက္ခံ။ **ဘဉ္ဇမာနာ** တိ ပလိဝေဌနဝသေနေဝ ဩတရမာနာ။ **ယာဝ မူလာ ဩတိဏ္ဏသာခါဟီ** တိ မာလုဝါ ဘာရေန ဩနမိတွာ ရုက္ခဿ ယာဝ မူလာ ဩတိဏ္ဏသာခါဟိ ပုန အဘိရုဟမာနာ။ **သဗ္ဗသာခါ**တိ ဟေဋ္ဌာ မဇ္ဈေ ဥပရိ စာတိ သဗ္ဗာပိ သာခါယော ပလိဝေဌေန္တီ။ **သံသိဗ္ဗိတွာ** ဇာလသန္တာနကနိယာမေန ဇဋ္ဋေတွာ။ ဧဝံ အပရာပရံ သံသိဗ္ဗနေန **အဇ္ဈောတ္ထရန္တီ။ သဗ္ဗသာခါ ဟေဋ္ဌာ ကတွာ သယံ ဥပရိ ဌတွာ** မဟာဘာရဘာဝေန **တတော တ တယန္တေ ဒေဝေ တ ဝဿန္တေ ပဒါလေယျ။ သာခဋ္ဌကဝိမာနန္တိ** သာခါပဋိဗဒ္ဓံ ဝိမာနံ။ ယဿာ ဣဓ သတ္ထာရာ "သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိနာ ဘူတပုဗ္ဗမေဝ ဝတ္ထု ဥပမာဘာဝေန အာဟဋံ, တဿာ **"ဣဒံ ပန ဝိမာန"န္တိ**အာဒိ ဝုတ္တံ။

၄၇၁. **ဗဟလရာဂသဘာဝေါ**တိ ပစ္စဝေက္ခဏာဟိ နီဟရိတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ ဗလဝါ ဟုတွာ အဘိဘဝန ရာဂဓာတုကော။ **ရာဂဇန္တိ** ရာဂနိမိတ္တဇာတံ။ **ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌေ အာရမ္မဏေ** တိ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌေ ဝိသဘာဂါရမ္မဏေ။ **နိမိတ္တံ ဂဏှာတီ**တိ ကိလေသုပ္ပတ္တိယာ ကာရဏဘူတံ အနုဗျဉ္ဇနသော နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ, သိက္ခာကာရဝေန ပန ကိလေသေဟိ နိဿိတံ မဂ္ဂံ န ပဋိပဇ္ဇတိ, တတော ဧဝ အာစရိယုပဇ္ဈာယေဟိ အာဏတ္တံ ဒဏ္ဍကမ္မံ ကရောတေဝ။ တေနာဟ **“န တွေဝ ဝီတိက္ကမံ ကရောတီ”** တိ။ **ဟတ္ထပရာမာသာဒီနီ** တိ – “ဧဟိ တာဝ တယာ ဝုတ္တံ မယာ ဝုတ္တဉ္စ အမုတြ ဂန္တွာ ဝီမံသိဿာမာ”တိအာဒိနာ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏာဒီနိ ကရောန္တော, န ကရဏာမေတ္တာနိအနဝသေန။ **မောဟဓာတိကော**တိ ဗဟလမောဟသဘာဝေါ။

၄၇၂. **ကမ္မနိယာမေနာ**တိ ပုရိမဇာတိသိဒ္ဓေန လောဘုဿဒတာဒိနိယမိတေန ကမ္မနိယာမေန။ ဣဒါနိ တံ လောဘုဿဒတာဒိံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **“ယဿ ဟီ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **ကမ္မာယူဟနက္ခဏေ** တိ ကမ္မကရဏဝေလာယ။ **လောဘော ဗလဝါ**တိ တဗ္ဗာယ သာမဂ္ဂိယာ သာမတ္ထိယတော လောဘော အဓိကော ဟောတိ။ **အလောဘော မန္ဒော**တိ တပ္ပဋိပက္ခော အလောဘော ဒုဗ္ဗလော ဟောတိ။ ကထံ ပနေတေ လောဘာလောဘာ အညမညံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူတာ ဧကက္ခဏေ ပဝတ္တန္တိ? န ခေါ ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ “ဧကက္ခဏေ ပဝတ္တန္တီ”တိ, နိကန္တိက္ခဏံ ပန အာယူဟနက္ခဏမေဝ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ သော နယော သေသေသု။ **ပရိယာဒါတုန္တိ** အဘိဘဝိတုံ န သက္ကောတိ။ ယော ဟိ “ဧဝံသုန္ဒရံ ဧဝံဝိပုလံ ဧဝံမဟဂ္ဃဉ္စ န သက္ကာ ပရဿ ဒါတု”န္တိအာဒိနာ အမုတ္တစာဂတာဒိဝသေန ပဝတ္တာယ စေတနာယ သမ္ပယုတ္တော အလောဘော သမ္မဒေဝ လောဘံ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောတိ။ ဒေါသမောဟာနံ အနုပ္ပတ္တိယံ တာဒိသပစ္စယလာဘေနေဝ **အဒေါသာမောဟာ ဗလဝန္တော။ တသ္မာ** တိ လောဘာဒေါသာမောဟာနံ ဗလဝဘာဝတော အလောဘဒေါသမောဟာနဉ္စ ဒုဗ္ဗလဘာဝတောတိ ဝုတ္တမေဝ ကာရဏံ ပစ္စာမသတိ။ **သော**တိ တံသမင်္ဂီ။ **တေန ကမ္မေနာ**တိ တေန လောဘာဒိဥပနိဿယဝတာ ကုသလကမ္မုနာ။ **သုခသီလော**တိ သခိလော။ တမေဝတ္ထံ **အက္ကောဓနော**တိ ပရိယာယေန ဝဒတိ။

မန္ဒာ အလောဘာဒေါသာ လောဘဒေါသေ ပရိယာဒါတုံ န သက္ကောန္တိ, **အမောဟော ပန ဗလဝါ** မောဟံ ပရိယာဒါတုံ သက္ကောတီတိ ဧဝံ ယထာရဟံ ပဌမတရေ ဝုတ္တနယေနေဝ အတိဒေသတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပုရိမနယေနေဝါ**တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန။ **ဒုဋ္ဌော** တိ ကောဓနော။ **ဒန္ဓော** တိ မန္ဒမညော။ **သုခသီလကော**တိ သုခသီလော။

ဧတ္ထ စ လောဘဝသေန, ဒေါသမောဟ-လောဘဒေါသ-လောဘမောဟ-ဒေါသမောဟ-လောဘဒေါသမောဟဝသေနာတိ တယော ဧကကာ, တယော ဒုကာ, ဧကော တိကောတိ လောဘာဒိဥဿဒဝသေန အကုသလပက္ခေ ဧဝ သတ္တ ဝါရာ, တထာ ကုသလပက္ခေ အလောဘာဒိဥဿဒဝသေနာတိ စုဒ္ဒသ ဝါရာ လဗ္ဘန္တိ။ တတ္ထ အလောဘာဒေါသမောဟာ, အလောဘာဒေါသမောဟာ, အလောဘာဒေါသာမောဟာ ဗလဝန္တောတိ အာဂတေဟိ ကုသလပက္ခေ တတိယဒုတိယပဌမဝါရေဟိ ဒေါသုဿဒမောဟုဿဒဒေါသမောဟုဿဒဝါရာ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တိ။ တထာ အကုသလပက္ခေ လောဘာဒေါသာမောဟာ, လောဘာဒေါသာမောဟာ, လောဘာဒေါသမောဟာ ဗလဝန္တောတိ အာဂတေဟိ တတိယဒုတိယပဌမဝါရေဟိ အဒေါသုဿဒအမောဟုဿဒအဒေါသာမောဟုဿဒဝါရာ ဂဟိတာ ဧဝါတိ အကုသလကုသလပက္ခေသု တယော တယော ဝါရေ အန္တောဂဓေ ကတွာ အဋ္ဌေဝ ဝါရာ ဒဿိတာ။ ယေ ပန ဥဘယသမ္မိဿတာဝသေန လောဘာလောဘုဿဒဝါရာဒယော အပရေ ဧကူနပညာသ ဝါရာ ကာမံ ဒဿေတဗ္ဗာ, တေသံ အသမ္ဘဝတော ဧဝ န ဒဿိတာ။ န ဟိ “ဧကသ္မိံ သန္တာနေ အန္တရေန အဝတ္ထန္တရံ လောဘော စ ဗလဝါ အလောဘော စာ”တိအာဒိ ယုဇ္ဇတိ။ ပဋိပက္ခဝသေန ဝါပိ ဧတေသံ ဗလဝဒုဗ္ဗလဘာဝေ သဟဇာတဓမ္မဝသေန ဝါ။ တတ္ထ လောဘဿ တာဝ ပဋိပက္ခဝသေန အနဘိဘူတတာယ ဗလဝဘာဝေါ, တထာ ဒေါသမောဟာနံ အဒေါသာမောဟေဟိ။ အလောဘာဒီနံ ပန လောဘာဒိအနဘိဘဝနတော။ သဗ္ဗေသဉ္စ သမာနဇာတိယသမဓိဘူယျ ပဝတ္တိဝသေန သဟဇာတဓမ္မတော ဗလဝဘာဝေါ။ တေန ဝုတ္တံ **အဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၇၂) – “လောဘော ဗလဝါ, အလောဘော မန္ဒော။ အဒေါသာမောဟာ ဗလဝန္တော, ဒေါသမောဟာ မန္ဒာ”တိအာဒိ, သော စ နေသံ မန္ဒဗလဝဘာဝေါ ပုရိမူပနိဿယတော တထာ အာသယဿ ပရိဘာဝိတတာယ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနေတမာဟ **“ကမ္မနိယာမေနာ”**တိ။ သေသံ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

စူဠဓမ္မသမာဒာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၆. မဟာဓမ္မသမာဒာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇၃. ဧဝံ ကြအနိ ဝုတ္တမာနာကာရော ကာမော ကာမနံ ကြတ္ဆာ ဧတေသန္တိ **ဧဝံကာမာ**။ ဧဝံ ဆန္ဒော ဆန္ဒနံ ရောစနံ အဇ္ဈာသယော ဧတေသန္တိ **ဧဝံဆန္ဒာ**။ အဘိမုခံ, အဘိနိဝိဋ္ဌ တ ပကာရေဟိ ဧတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ အဓိပ္ပာယော, လဒ္ဓိ။ သာ ဟိ လဒ္ဓဗ္ဗဝတ္ထုံ အဘိမုခံ "ဧဝမေတ"န္တိ အဘိနိဝိသန္တီ တေန တေန ပကာရေန ဥပဂစ္ဆတိ, ဟတ္ထဂတံ ကတ္ွတ တိဋ္ဌတိ န ဝိဿဇ္ဇေတိ။ ဧဝံ ဝုတ္တမာနာကာရော အဓိပ္ပာယော ဧတေသန္တိ **ဧဝံအဓိပ္ပာယာ**။ ဘဂဝတ မူလံ ကာရဏံ ဧတေသံ ယာထာဝတော အဓိဂမာယာတိ **ဘဂဝံမူလကာ**။ တေနာဟ **"ဘဂဝန္တဥ္ဟိ နိဿာယ မယံ ကြမေ ဓမ္မေ အာဇာနာမ ပဋိဝိဇ္ဈာမာ"**တိ။ **အမ္ဟာကံ ဓမ္မာ** တိ ဧတေဟိ အတ္တနာ အဓိဂန္တဗ္ဗတာယ ဝုတ္တံ။ သေဝိတဗ္ဗာနဥ္ဟိ ယာထာဝတော အဓိဂမဉာဏာနိ အဓိဂစ္ဆနကသမ္ဘန္ဒိနိ, တာနိ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမူလကာနိ အနညဝိသယတ္တာ။ တေနာဟ **"ပုဗ္ဗေ ကဿပသမ္ဗုဒ္ဓေနာ"**တိအာဒိ။ ဘဂဝတ နေတာ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံနေတ္တိကာ။ နေတာ** တိ သေဝိတဗ္ဗဓမ္မေ ဝိနေယျသန္တာနံ ဟာပေတာ။ **ဝိနေတာ**တိ အသေဝိတဗ္ဗဓမ္မေ ဝိနေယျသန္တာနတော အပနေတာ။ တဒင်္ဂဝိနယာဒိဝသေန တ **ဝိနေတာ။ အနုနေတာ**တိ ကြမေ ဓမ္မာ သေဝိတဗ္ဗာ, ကြမေ န သေဝိတဗ္ဗာတိ ဥဘယသမ္ပာပနာပနယနတ္ထံ ပညပေတာ။ တေနာဟ **"ယထာသဘာဝတော"**တိအာဒိ။

ပဋိသရန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဋိသရဏံ, ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံပဋိသရဏာ**။ ပဋိသရတိ သဘာဝသမ္ပဋိဝေဓဝသေန ပစ္စေကမုပဂစ္ဆတီတိ တ ပဋိသရဏံ, ဘဂဝတ ပဋိသရဏံ ဧတေသန္တိ **ဘဂဝံပဋိသရဏာ။ ပဋိဝေဓဝသေနာ**တိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတာဝသေန။ အသတိပိ မုခေ အတ္ထတော ဧဝံ ဝဒန္တော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **"ဖဿော အာဂစ္ဆတိ, အဟံ ဘဂဝတ ကိံ နာမော"**တိ။ **ပဋိဘာတူ**တိ ဧတ္ထ ပဋိ-သဒ္ဒာပေက္ခာယ "ဘဂဝန္တ"န္တိ ဥပယောဂဝစနံ, အတ္ထော ပန သာမိဝစနဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဘဂဝတော"**တိ **ပဋိဘာတူ**တိ စ ဘဂဝတော ဘာဂေ ဟောတု။ ဘဂဝတော ဟိ ဧသ ဘာဂေ, ယဒိဒံ ဓမ္မဿ ဒေသနာ, အမ္ဟာကံ ပန ဘာဂေ သဝနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ကေစိ ပန **ပဋိဘာတူ**တိ ပဒိဿတူတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, ဉာဏေန ဒိဿတု, ဒေသိယတူတိ တ အတ္ထော။ **ဥပဋ္ဌာတူ** တိ စ ဉာဏဿ ပစ္စုပဋ္ဌာတု။

၄၇၄. **နိဿယိတဗ္ဗေ** တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒနဝသေန အပဿယိတဗ္ဗေ။ တတိယစတုတ္ထဓမ္မသမာဒာနာနိ ဟိ အပဿာယ သတ္တာနံ ဧတရဟိ အာယတိဥ္စ သမ္ပတ္တိယော အဘိဝဍ္ဎန္တိ။ **ဘဇိတဗ္ဗေ** တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ **သေဝိတဗ္ဗေ**တိ တ သပ္ပုရိသုပဿယသဒ္ဓမ္မဿဝနယောနိသောမနသိကာရေ သန္ဓာယာဟ။ **ဘဇိတဗ္ဗေ** တိ တပ္ပစ္စယေ အနာဒိပုညဓမ္မေ။

၄၇၅. **ဥပ္ပဋိဟဋိအာကာရေနာ** တိ ပဌမံ သံကိလေသဓမ္မေ ဒဿေတ္ွတ ပစ္ဆာ ဝေဒနဓမ္မဒဿနံ သတ္တုဒေသနာပဋိဟဋိ, ယထာ – "တမံ မုဥ္စ, ဒက္ခိဏံ ဂဏှာ"တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၄၉၈; ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၄), တထာ ဥပ္ပဋိဟဋိပကာရေန, သာ စ ခေါ ပုရိမေသု ဒွီသု ဓမ္မသမာဒာနေသု , ပစ္ဆိမေသု ပန ပဋိဟဋိယာဝ မာတိကာ ပဌပိတာ။ **ယထာဓမ္မရသေနေတ**တိ ပဟာတဗ္ဗပဟာယကဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝေနေဝ။ သဘာဝေ ဟိ ယာထာဝတော ရသိတဗ္ဗတော ဇာနိတဗ္ဗတော "ရသော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပဌမံ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မေ ဒဿေတ္ွတ တဒနန္တရံ "ကြမေ ဓမ္မာ ဧတေဟိ ပဟီယန္တီ"တိ ပဟာယကဓမ္မဒဿနံ ဒေသနာနုပုဗ္ဗီ။ **ဂဟဏံ** အာဒိယနံ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒနံ။

၄၇၈. ဝဓဒဏ္ဍာဒီဟိ ဘီတဿ ဥပသင်္ကမနေ, မိစ္ဆာ စရိတ္ွတ တထာ အပဂမနေ စ ပုဗ္ဗာပရစေတနာနံ ဝသေန မိစ္ဆာစာရော ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ, တထာ ကြဿာနိန္ဒာဒီဟိ ဥပဒ္ဒုတဿ အပရစေတနာဝသေန, ဧဝံ အဘိဇ္ဈာမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသုပိ ယထာရဟံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တိဿန္နမ္ပိ စေတနာန** န္တိ ပုဗ္ဗာပရသန္နိဋ္ဌာပကစေတနာနံ။ အဒိန္နာအနံ မုသာတအော ပိသုဏာတစာ သမ္ဖပ္ပလာပေဟတိ ကြမေသံ စတုန္နံ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာနံ သုခသမ္ပယုတ္တာ တ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တာ တတိ အယံ နယော ကြခ အဓိကတတ္တာ န ဥဒ္ဓဋော။ **ဒေါမနဿမေဝ စေတ္ထ ဒုက္ခ** န္တိ ကြဒံ ပုဗ္ဗဘာကပရဘာဂစေတနာပိ စေတ္ထ အာသန္နာ ဒေါမနဿသဟဂတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ ကတ္ွတ ဝုတ္တံ။ အနာသန္နာ ပန သန္ဓာယ **"ပရိယေဋ္ဌိံ တ အာပဇ္ဇန္တဿာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနေဝ မိစ္ဆာစာရာဘိဇ္ဈာမိစ္ဆာဒိဋ္ဌီနံ ပုဗ္ဗဘာကပရဘာဂစေတနာ အာသန္နာ သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာဂတိကာတတိ ဒဿိတံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပရိယေဋ္ဌိ** န္တိ မိစ္ဆာစာရာဒီသု ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုမာလာဂ

န္တာဒိပရိယေသနံ။ ဟဏ္ဍာတိဟတာဒီသု မာရေတဗ္ဗဝတ္ထုအာဝုဓာဒိပရိယေသနံ **အာပဇ္ဇန္တေသု** ။ အကိစ္စေနပိ တေသံ ပရိယေသနံ သမ္ဘဝတီတိ **“ဝဋ္ဋတိယေဝ”** တိ သာသင်္က ဝဒတိ။

၄၇၉. **သုခဝေဒနာ ဟောန္တိ** တိ သုခဝေဒနာပိ ဟောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ တာသံ စေတနာနံ အသုခဝေဒနတာပိ လဗ္ဘတီတိ **“သုခဝေဒနာပိ ဟောန္တိယေဝ”** တိ သာသင်္ကဝစနံ။ **သောမနဿမေဝ စေတ္ထ သုခ** န္တိ ဣဒံ ပုဗ္ဗဘာဂပရဘာဂစေတနာပိ သောမနဿသဟဂတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တဒ္ဓ ခော မိစ္ဆာစာရဝဇ္ဇာနံ ဆန္န ဝသေန။ မိစ္ဆာစာရဿ ပန ပုဗ္ဗာပရဘာဂဿ ဝသေန **“ကာယိကံ သုခမ္ပိ ဝဋ္ဋတိယေဝ** တိ သာသင်္ကဝစနံ။

၄၈၀. အေသဇပရိဠာဟဝသေနဿ သိယာ ကာယိကမ္ပိ ဒုက္ခန္တိ အဓိပ္ပာယေန **“သော ဂဏ္ဍဟန္တော ဒုက္ခိတော”**တိ ဝုတ္တံ။ စေတောဒုက္ခမေဝ တ သန္ဓာယ တဿ အပရာပရုပ္ပတ္တိဒဿနတ္ထံ **“ဒုက္ခိတော ဒေမနဿိတော”**တိ ဝုတ္တံ။

၄၈၁. **ဒသသုပိ ပဒေသူ**တိ ဒသသုပိ ကောဌာသေသု, တက္ကေသု တ။ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တတာပိ သမ္ဘဝတီတိ **“သုခသမ္ပယုတ္တာ ဟောန္တိယေဝ”** တိ ဣဓ သာသင်္ကဝစနံ။ ဟဏ္ဍာတိဟတာ ပဋိဝိရတဿ ကာယောပိ သိယာ ဝိဂတဒရထပရိဠာဟောတိ ဟဏ္ဍာတိဟတာဝေရမဏိအာဒိပစ္စယာ ကာယိကပဋိသံဝေဒနာပိ သမ္ဘဝတီတိ **သဟာပိ သုခေနာ**တိ ဧတ္ထ ကာယိယသုခမ္ပိ ဝဋ္ဋတိယေဝ။

၄၈၂. **တိတ္တကာလာဗူ** တိ ဥပဘုတ္တဿ ဥမ္မာအာဒိဟာပနေန ကုစ္ဆိတတိတ္တကရသော အလာဗု။ **န ရုစ္စိဿတိ** အနိဋ္ဌရသတာယ အနိဋ္ဌဖလတာယ စ။

၄၈၃. **ရသံ ဒေတီ**တိ ရသံ ဒဿေတိ ဝိဘာဝေတိ။

၄၈၄. **ပူတိမုတ္တန္တိ** ပူတိသဘာဝမုတ္တံ။ **တရုဏ္ဏန္တိ** ဓာရာဝသေန နိပတန္တံ ဟုတွာ ဥဏှံ။ တေနဿ ဥပရိမုတ္တတမာဟ။ မုတ္တဉ္စဟိ ပဿာဝမဂ္ဂတော မုစ္စမာနံ ကာယုသ္မာဝသေန ဥဏှံ ဟောတိ။

၄၈၅. **ယံ ဘဂန္ဒရသံသဋ္ဌံ လောဟိတံ ပက္ခန္ဒတီ** တိ ဘဂန္ဒရဗ္ယာဓိသဟိတာယ လောဟိတပက္ခန္ဒတာယ ဝသေန ယံ လောဟိတံ ဝိဿဝတိ။ ပိတ္တသံသဋ္ဌံ လောဟိတံ ပက္ခန္ဒတီတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။

၄၈၆. **ဥဗ္ဗိဒ္ဓေ** တိ ဒူရေ။ အဗ္ဘမဟိကာဒိဥပက္ကိလေသဝိဂမေန ဟိ အာကာသံ ဥတ္တုင်္ဂံ ဝိယ ဒူရံ ဝိယ စ ခာယတိ။ တေနာဟ **“ဒူရီဘူတေ”**တိ။ တမံယေဝ **တမဂတံ** ‘‘ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ’’န္တိ (မ. နိ. ၂.၁၁၉; အ. နိ. ၉.၁၁) ယထာ။ **ဘာသတေ စ တပတေ စ ဝိရောစတေ** စ ဣဒံ စတုတ္ထံ ဓမ္မသမာဒာနံ ဝိဘဇန္တေန ကုသလကမ္မပထဿ ဝိဘဇိတွာ ဒဿိတတ္တာ။

သင်္ဂရရုက္ခော ကန္ဒမာဒသဟော။ **သရာဘညဝသေနာ**တိ အတ္ထံ အဝိဘဇိတွာ ပဒသော သရာဘညဝသေန။ **ဩသာရေန္တဿာ**တိ ဥစ္စာရေန္တဿ။ **သဒ္ဒေ** တိ ဩသာရဏသဒ္ဒေ။ အဓိဂတဝိသေသံ အနာရောစေတုကာမာ **ဒေဝတာ တတ္ထေဝ အန္တရဓာယိ။ တံ ဒိဝသန္တိ** သတ္ထာရာ ဒေသိတဒိဝသေ။ ဣတိ အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမနိမိတ္တတာယ အယံ ဒေဝတာ ဣမံ သုတ္တံ ပိယာယတိ။ သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

မဟာဓမ္မသမာဒာနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၇. ဝီမံသကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈၇. **အတ္တဝီမံသကော** တိ အတ္တတ္ထပရတ္ထာဒိအတ္ထဝိဇာနနကော။ **သတ္ထာရဝီမံသကော** တိ သတ္ထုတမ္မေ သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော တ အာယတနာဒိဝိဘာဂတော စ ဝီမံသကော။ **သတ္ထုဝီမံသကော** တိ ‘‘သတ္ထာ နာမ ဂုဏတော ဧဒိသော ဧဒိသော စာ’’တိ သတ္ထု ဥပပရိက္ခကော။ **ဝီမံသကော**တိ ဝိစာရကော။ ယံ စေတသော သရာကာဒိ ဝိဘာဂတော ပရိစ္ဆိန္ဒနံ, တံ **စေတောပရိယာယော**။ တေနာဟ **“စိတ္တပရိစ္ဆေဒ”** န္တိ။ ယသ္မာ စေတောပရိယာယဉာဏ

လာဘီ – ''ဣဒံ စိတ္တံ ဣတော ပရံ ပဝတ္တံ ဣဒမိတော ပရ''န္တိ ပရသ္သ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ ပဇာနာတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''စေတောပရိယာယန္တိ စိတ္တတရ''** န္တိ။ တရတ္တေပိ ဟိ **ပရိယာယ**-သဒ္ဒော ဟောတိ – ''ကသ္သ နု ခေါ, အာနန္ဒ, ပရိယာယေော အဇ္ဇ ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒိတုံ''န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၉၈)။ စိတ္တစာရန္တိပိ ဟဒ္ဒော, စိတ္တပဝတ္တိန္တိ အတ္ထော။ **ဧဝံ ဝိဇာနနတ္ထာယာ** တိ ဣဒအနိ ဝုစ္စမာနာကာရေန ဝီမံသနတ္ထာယ။

၄၈၈. ကလျာဏမိတ္တူပနိဿယ န္တိ ကလျာဏမိတ္တသင်္ခာတံ ဗ္ရဟ္မစရိယတသဿ ဗလဝသန္နိဿယံ။ **ဥပမုံ အတ္တနော အာနုဘာဝေနာ** တိ ဣမိနာ ပုဂ္ဂလေန သမ္မာဒိယမာနဿ ဗ္ရဟ္မစရိယဿ ဥပမုဘာဂမတ္တံ အတ္တနော ဝိမုတ္တိပရိပာစကဓမ္မာနုဘာဝေန သိဇ္ဈတိ။ **ဥပမုံ ကလျာဏမိတ္တာနုဘာဝေနာ** တိ ဣတရော ပန ဥပမုဘာဂေ ယံ နိဿာယ ဗ္ရဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ, တဿ ကလျာဏမိတ္တဿ ဥပဒေသာနုဘာဝေန **ဟောတိ,** သိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ လောကသိဒ္ဓော ဧဝ အယမတ္ထော။ လောကိယာ ဟိ –

''ဟာအေ သိဒ္ဓေ အာစရိယာ၊ ဟာအေ ဟိဿာနုဘာဝတော။
တံဝိဇ္ဇာသေဝကာ ဟာအေ၊ ဟာအေ ကာလေန ပစ္စတီ''တိ။ –

ဝဒန္တိ။ **အတ္တနော ဓမ္မတာယာ**တိ အတ္တနော သဘာဝေန, ဉာဏေနာတိ အတ္ထော။ **ကလျာဏမိတ္တတာ** တိ ကလျာဏော ဘဒ္ဒော သုန္ဒရော မိတ္တော ဧတဿာတိ ကလျာဏမိတ္တော, တဿ ဘာဝေါ **ကလျာဏမိတ္တတာ,** ကလျာဏမိတ္တဝန္တတာ။ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နေဟိ ကလျာဏပုဂ္ဂလေဟေဝ အယနံ ပဝတ္တိ **ကလျာဏသဟာယတာ** ။ တေသု ဧဝ စိတ္တေန စေဝ ကာယေန စ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝေန ပဝတ္တိ **ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကတာ။ မာဟေဝံ** န္တိ ဧဝံ မာ အာဟ, ''ဥပမုံ ဗ္ရဟ္မစရိယဿာ''တိ မာ ကထေဟီတိ အတ္ထော။ **တဒမိနာ**တိ ဧတ္ထ န္တိ နိပါတမတ္တံ ဒ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော ဣ-ကာရဿ အ-ကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ **ဣမိနာပီ**တိ ဣဒအနိ ဝုစ္စမာနေနပီတိ အတ္ထော။ **ပရိယာယေနာ**တိ ကာရဏေန။ ဣဒအနိ တံ ကာရဏံ ဒဿေတုံ **''မမံ ဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ယထာ စေတ္ထ, အညေသုပိ သုတ္တေသု ကလျာဏမိတ္တူပနိဿယမေဝ ဝိသေသောတိ ဒဿေန္တော **''ဘိက္ခူနံ ဗာဟိရင်္ဂသမ္ပတ္တိံ ကထေန္တောပီ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဝိမုတ္တိပရိပာစနိယဓမ္မေ** တိ ဝိမုတ္တိယာ အရဟတ္တဿ ပရိပာစကဓမ္မေ။ **ပစ္စယေ** တိ ဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇေ။ **မဟာဇနော** တိ မဟာကုလီနော။

ကာယိကော သမာစာရောတိ အဘိက္ကမပဋိက္ကမာဒိကော သတိသမ္ပဇညပရိက္ခတော ဟာကတိကော စ။ **ဝီမံသကဿ** ဥပပရိက္ခကဿ။ **စက္ခုဝိညေယျော နာမ** စက္ခုဒ္ဒွာရာနုသာရေန ဝိညာတဗ္ဗတ္တာ။ **သောတဝိညေယျော** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သံကိလိဋ္ဌာ** တိ ရာဂါဒိသံကိလေသဓမ္မေဟိ ဝိဗာဓိတာ, ဥပတာပိတာ ဝိဒူသိတာ မလိနာ စာတိ အတ္ထော။ တေ ပန တေဟိ သမန္နာဂတာ ဟောန္တီတိ အာဟ **''ကိလေသသမ္ပယုတ္တာ''** တိ။ ယဒိ န စက္ခုသောတဝိညေယျာ, ဟဋ္ဌိယံ ကထံ တထာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **''ယထာ ပနာ''**တိအာဒိ။ **ကာယဝစီသမာစာရာပိ သံကိလိဋ္ဌာယေဝ နာမ** သံကိလိဋ္ဌစိတ္တသမုဋ္ဌာနတော။ ဘဝတိ ဟိ တံဟေတုကေပိ တဒုပစာရော ယထာ ''သေမ္ဟော ဂုဠော''တိ။ ''မာ မေ ဣဒံ အသာရုပ္ပံ ပရော အညာသီ''တိ ပန **ပဋိစ္ဆန္နတာယ န န ဥပလဗ္ဘန္တိ။ ''န ခေါ မယံ, ဘန္တေ, ဘဂဝတော ကိဉ္စိ ဂရဟာမာ''**တိ ဝတွာ ဂရဟိတဗ္ဗာဘာဝံ ဒဿေန္တော **''ဘဂဝါ ဟိ''**တိအာဒိမာဟ။ အဘာဝိတမဂ္ဂဿ ဟိ ဂရဟိတဗ္ဗတာ နာမ သိယာ, န ဘာဝိတမဂ္ဂဿ။ **သော** ဥတ္တရော မာဏဝေ ''ဗုဒ္ဓမ္ပိ ဂရဟိတွာ ပက္ကမိဿာမီ''တိ ကတွာ အနုဗန္ဓိ။ **ဧဝံ စိန္တေသိ** မဟာဘိနိက္ခမနဒိဝသေ အတ္တနော ဝစနေ အဋ္ဌိတတ္တာ။ **ကိဉ္စိ ဝဇ္ဇံ အပဿန္တော** မာရော ဧဝမာဟ –

''သတ္တ ဝဿာနိ ဘဂဝန္တံ၊ အနုဗန္ဓိံ ပဒာပဒံ။
ဩတာရံ နာဓိဂစ္ဆိဿံ၊ သမ္ဗုဒ္ဓဿ သတီမတော''တိ။ (သု. နိ. ၄၄၈)။

ကာလေ ကဏှာ, ကာလေ သုက္ကာ တိ ယထာသမာဒိန္နံ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ပရိသုဒ္ဓံ ကတွာ ပဝတ္တေတုံ အသက္ကောန္တဿ ကအာစိ ကဏှာ အပရိသုဒ္ဓါ ကာယသမာစာရာဒယော, ကအာစိ သုက္ကာ ပရိသုဒ္ဓါတိ ဧဝံ အန္တရန္တရာ ဝေါမိဿာဝသေန **ဝေမိဿကာ။ နိက္ကိလေသာ** တိ နိရုပက္ကိလေသာ အနုပက္ကိလိဋ္ဌာ။

အနုဝဇ္ဇံ ဝဇ္ဇရဟိတတ္တာ။ **ဒီဃရတ္တ** န္တိ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ **သမာပန္နော** တိ သမ္မာ အာပန္နော သမင္ဂီဘူတော။ တေနာဟ **“သမန္နာဂတော”** တိ။ အတ္တနာ ကတဿ အသာရုပ္ပဿ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ **အာရညကော ဝိယ ဟုတွာ။ တဿ ပရိဟာရ** န္တိ ဥဋ္ဌာရေဟိ ပူဇာသက္ကာရေဟိ မနုဿေဟိ တဿ ပရိဟရိယမာနတံ။ **အတိဒပ္ပိတော**တိ ဇဝံ မနုဿာနံ သမ္ဘာဝနာယ အတိဝိယ ဒတ္တော ဂဗ္ဗိတော။

န ဣတ္တရသမာပန္နောတိ ဇာနာတိ ။ ကသ္မာ? သီလံ နာမ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ ဇာနိတဗ္ဗံ, န ဣတ္တရေန။ ဣအနိ အနေကဇာတိသမုအစာရဝသေန တထာဂတော ဣမံ ကုသလံ ဓမ္မံ ဒီဃရတ္တံ သမာပန္နော, တဥ္စဿ အတိဝိယ အစ္ဆရိယန္တိ ဒဿေတုံ **“အနစ္ဆရိယံ စေတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အရညကမဂေတိ အရညပဒေသေ ဧကသ္မိံ ခုဒ္ဒကမဂ္ဂေ။ တတ္ထ နေသံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပိဏ္ဍာယ စရဏဿ အဝိစ္ဆိန္နတံ ဒဿေတုံ **“ပိဏ္ဍာယ စရန္တီ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပိဝန္တီ** တိ တွောပိ ဧသေဝ နယော။ **ဒုလ္လဘလောဏော ဟောတိ** သမုဒ္ဒဿ ဒူရတာယ။

တအာ ကိရ ဝိဒေဟရဋ္ဌေ သောဌ္ဌသ ကမသဟဿာနိ မဟန္တာနေဝ။ တေနာဟ – **“ဟိတွာ ကမသဟဿာနိ, ပရိပုဏ္ဏာနိ သောဠသာ”**တိ။ ဣအနိ ကသ္မာ **“သန္နိဓိံ အနိ ကုဗ္ဗသီ”** တိ မံ ဃဋ္ဋေထာတိ ဝတ္တုကာမော တံ အနာဝိကတွာ **“လောဏ။ပေ။ န ကရောထာ”**တိ အာဟ။ ဂန္ဓာရော တဿာဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေတုကာမော **“ကိံ မယာ ကတံ ဝေဒေဟီသီ”**တိ အာဟ။

ဣတရော အတ္တနော အဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေန္တော **“ဟိတွာ”**တိ ကထမာဟ။ ဣတရော **“ဓမ္မံ ဘဏာမိ”** တိ ကထန္တိ ဇဝံ သဗ္ဗာပိ နေသံ ဝစနပဋိဝစနကထာ။ တတ္ထ **ပသာသသီ**တိ ဃဋ္ဋေန္တော ဝိယ အနုသာသသိ။ **န ဟာပမုပလိမ္ပတိ** စိတ္တုပ္ပကောပဟာဘာဝတော။ **မဟတ္ထိယ** န္တိ မဟာအတ္ထသံဟိတံ။ **နော စေ အဿ သကာ ဗုဒ္ဓိ** တိအာဒိ ဝေဒေဟက္က သိနော – “အာစရိယော မမ ဟိတေသိတာယ ဧတွတ ဓမ္မံ ဧဝ ဘဏတိ”တိ ယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇနာကာရဒဿနံ။ တေနာဟ **“ဝေဠွ ပန ဝတွတ”** တိအာဒိ။

“ဥတ္တာ”တိ လောကေ ဉာယတိ ဝိဿုတောတိ ဉာတော, ဉာတဿ ဘာတေ **ဥတ္တံ။ အဇ္ဈာပန္နော** တိ ဥပဂတော။ ဥတ္တ-ဂ္ဂဟဏေန ပတ္တဋ္ဌယသတာ ဝိဘာဝိတာတိ အာဟ **“ယသဥ္စ ပရိတရသမ္ပတ္တိ”** န္တိ။ **ကိန္တိ** ကိံပယောဇနံ, ကော ဇတ္တေ အေသောတိ အဓိပ္ပာယော။

တတ္ထ တတ္ထ ဝိဇ္ဈန္တော တိ ယသမဒေန ပရိတရမဒေန စ မတ္တော ဟုတွာ ကမေပိ ဝိဟာရေပိ ဇနဝိဝိတ္တေပိ သဋ္ဌမဇ္ဈေပိ အဌေ ဘိက္ခူ ဃဋ္ဋေန္တော “မယှံ နာမ ဟာအ ဣတရေသံ ဟာဒဖုသနဌာနံ ဖုသန္တိ”တိ အဖုသိတု ကာမတာယ အဂ္ဂဟာဒေန ဘူမိံ ဖုသန္တော ဝိယ စရတိ။ **ဩနမတီ**တိ နိတတဝုတ္တိတာယ အဝနမတိ အနုဒ္ဓတော အတ္တဒ္ဓော ဟောတိ။ **အကိဥ္စနဘာဝ** န္တိ “ပဗ္ဗဇိတေန နာမ အကိဥ္စနဉာဏေန သမပရိဂ္ဂဟေန ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ အကိဥ္စနဇ္ဈာသယံ ပဋ္ဌိအဝေက္ခိတွတ။ **လာဘေပိ တာဒီ, အလာဘေပိ တာဒီ**တိ ယထာ အလာဘကာလေ လာဘဿ လဒ္ဓကာလေပိ တထေတတိ တာဒီ ဧကသဒိသော။ **ယသေ** သတိပိ မဟာပရိတရကာလေပိ။

အဘယော ဟုတွတ ဥပရတောတိ နိဗ္ဘယော ဟုတွတ ဘယဿ အဘာဝေနေဝ ဩရမိတဗ္ဗတော ဥပရတော ဘယဟေတူနံ ပဟီနတ္တာ။ တဥ္စ ခော န ကတိပယကာလံ, အထ ခော အစ္စန္တမေဝ ဥပရတောတိ **အစ္စန္တူပရတော** ။ အထ ခော ဘာယိတဗ္ဗဝတ္ထုံ အဝေက္ခိတွတ တတော **ဘယေန ဥပရတော**။ ကိလေသာ ဧဝ ဘာယိတဗ္ဗတော **ကိလေသဘယံ**။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **သတ္တ သေက္ခာ** တိ သတ္တ သေက္ခာပိ ဘယူပရတာ, ပဂေဝ ပုထုဇ္ဇနောတိ အဓိပ္ပာယော။

ထဏ္ဍိလပီဌကာ န္တိ ထဏ္ဍိလမဥ္စသဒိသံ ပီဌကန္တိ အတ္ထော။ **နိဿာယာ** တိ အပဿာယ တံ အပဿာယံ ကတွတ။ ဒွဝိန္နံ မဇ္ဈေ ထဏ္ဍိလပီဌကာ ဒွတရေ ဌတွတ ဩလောကေန္တဿ နေတသိကဘိက္ခုဿ န ပညာယိ။ **အသညတနီဟာရေနာ**တိ န သညတာကာရေန။ “မံ ဘာယန္တော ဟေဌာမဥ္စံ ပဝိဋ္ဌော ဘဝိဿတီ”တိ ဟေဌာမဥ္စံ **ဩလောကေတွတ။ ဥက္ကာသိ** “ဗဟိ ဂစ္ဆန္တော အက္ကောသိတွတ မာ အပုညံ ပသဝီ”တိ။ **အဓိတသေတူ**န္တိ တာဒိသံ ဣဒ္ဓာန ဘာဝံ ဒိသွတပိ ပဋ္ဌပဋ္ဌာယန္တော အတ္တနော ကောဓံ အဓိတသေတုံ အသက္ကောန္တော။

ခယေနေတတိ ရာဂဿ အစ္စန္တက္ခယေနေဝ ဝီတရာဂတ္တာ။ **န ပဋိသင်္ခါယ တရေတွတ** တိ န ပဋိသင်္ခါနဗ
လေန ရာဂပရိယုဋ္ဌာနံ နိတရေတွတ ဝီတရာဂတ္တာ။ **ဇဝံ** ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ ကာယသမာစာရာဒီနံ သံကိလိဋ္ဌာနံ ဝီတိက္
ကမိယာနဉ္စ အဘာဝံ အာစာရဿ တေအနံ စိရကာလသမာစိဏ္ဏတာယ ဉာတဿ သဟိတဘာဝေပိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌ
တာယ အဘယူပရတဘာဝသမန္နေသနာယ အာကရိယတိ ဉာပေတုံ ဣစ္ဆိတော အတ္တော ပကာရတော ဉာပီယတိ ဧတေ
ဟီတိ **အာကာရာ,** ဥပပတ္တိသာဓနကာရဏာနိ။ တာနိ ပန ယသ္မာ အတ္တနော ယထာနုမတဿ အတ္ထဿ ဉာပကဘာ
ဝေန ဝဝတ္ထီယန္တိ, တသ္မာ တာနိ တေသံ မူလကာရဏဘူတာနိ အနုမာနဉာဏာနိ စ ဒဿေန္တော ဘဂဝတ – ''ကေ ပနာ
ယသ္မတော အာကာရာ ကေ အန္ဝယာ''တိ အတေစာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော **"အာကာရာတိ ကာရဏာနိ, အန္ဝ
ယာတိ အနုဗုဒ္ဓိယော"**တိ အာဟ။ ယထာ ဟိ လောကေ ဒိဋ္ဌေန ဓူမေန အဒိဋ္ဌံ အဂ္ဂိံ အန္ဝေတိ အနုမာနတော ဇာနာတိ, ဇဝံ
ဝီမံသကော ဘိက္ခု – ''ဘဂဝတ ဧကေကဝိဟာရေသု သုပ္ပဋိပန္နေသု ဒုပ္ပဋိပန္နေသု စ ယထာ ကေသဒိသတာဒဿနေန အ
ဘယူပရတတံ အန္ဝေတိ အနုမာနတော ဇာနာတိ, သုပ္ပဋိပန္နဒုပ္ပဋိပန္နပုဂ္ဂလေသု အနုဿာဒနာနပသာဒနပ္ပတ္တာယ သ
တ္ထု အဝိပရီတဓမ္မဒေသနတာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိဉ္စ အန္ဝေတိ အနုမာနတော ဇာနာတိ, ဇဝံ ဇာနန္
တော စ အဘယူပရတော တထာဂတော သဗ္ဗမိ ဝီတရာဂတ္တာ, ယော ယတ္ထ ဝီတရာဂေ, န သော တန္နိမိတ္တံ ကိဉ္စိ
ဘယံ ပဿတိ သေယ္ယထာပိ ဗုဟ္မာ ကာမဘဝနိမိတ္တံ, တထာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဂဝတ အဝိပရီတဓမ္မဒေသနတ္တာ,
သွတခာတော ဓမ္မော ဧကန္တနိယ္ယာနိကတ္တာ, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော အဝေစ္စပ္ပသန္နတ္တာ''တိ ဝတ္ထုတ္တယံ ဂုဏ
တော ယာထာဝတော ဇာနာတိ။

ဂဏဗန္ဓနေနာ တိ ''မမ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ မမ အန္တေဝါသိကာ''တိ ဇဝံ ဂဏေ အပေက္ခာသင်္ခါတေန ဗန္ဓနေန ဗဒ္
ဓာ ပယုတ္တာ။ **တာယ တာယ ပဋိပတ္တိယာ** တိ ''သုဂတာ ဒုဂ္ဂတာ''တိ ဝုတ္တာယ သုပ္ပဋိပတ္တိယာ ဒုပ္ပဋိပတ္တိယာ
စ။ **ဥဿာဒနာ** တိ ဂုဏဝသေန ဥက္ကံသနာ။ **အပသာဒနာ**တိ ဟီဠနာ။ ဥဘယတ္ထ **ဂေဟဿိတဝသေနာ** တိ ဣမိနာ သမ္မာ
ပဋိပတ္တိယာ ပရေသံ ဥယ္ယောဇနတ္ထံ – ''ပဏ္ဍိတော, ဘိက္ခဝေ, မဟာကစ္စာနော''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၀၅; ၃.၂၈၅,
၃၂၂) ဂုဏတော ဥက္ကံသနမ္ပိ အာယတိံ သံဝရာယ ယထာပရာဓံ ဂရဟဏမ္ပိ န နိတရေတိ။

၄၈၉. ဝီမံသကဿပိ အဓိပ္ပာယော ဝီမံသနဝသေန ပဝတ္တော။ **မူလဝီမံသကော** ဟေတုတဒိတာယ။ ဂဏ္ဍိဝီမံသက
ဿ အနုဿုတိဘာဝတော ဝုတ္တံ **"ပရဿေဝ ကထာယ နိဋ္ဌင်္ဂတော"** တိ။ တေနာဟ ဘဂဝတ – ''ပရဿ စေတော
ပရိယာယံ အဇာနန္တေနာ''တိ။ **တထာဂတောဝ ပဋိပုစ္ဆိတဗ္ဗော** တိ ဣမိနာ ပုဗ္ဗေ သာဓာရဏတော ဝုတ္တံ အနုမာနံ ဥက္
ကံသံ ဟာပေတွတ ဝဒတိ။ ဥက္ကံသဂတဥ္ပေဟတံ အနုမာနံ, ယဒိဒံ သဗ္ဗညုဝစနံ အဝိသံတဒံ သာမညတော အပုထုဇ္ဇနကေစရ
ဿ အတ္ထဿ အနုမာနတော။ တိဝိဓော ဟိ အတ္တော, ကောစိ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓော, ယော ရူပာဒိဓမ္မာနံ ပစ္စတ္တဝေဒနိ
ယော အနိဒ္ဒိသိတဗ္ဗာကာရော။ ကောစိ အနုမာနသိဒ္ဓော, ယော ဃဋ္ဋာဒီသု ပသိဒ္ဓေန ပစ္စယာယတ္တဘာဝေန သာဓိယမာ
နော သဒ္ဒာဒီနံ အနိစ္စတာဒိအာကာရော။ ကောစိ ဩကပ္ပနသိဒ္ဓော, ယော ပစုရဇနဿ အစ္စန္တမဒိဋ္ဌော သဒ္ဒာဝိသ
ယော ပရလောကနိဗ္ဗာနာဒိ။ တတ္ထ ယဿ သတ္ထုနော ဝစနံ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓေ အနုမာနသိဒ္ဓေ စ အတ္တေ န ဝိသံတဒေတိ
အဝိပရီတပ္ပဝတ္တိယာ, တဿ ဝစနေန သဒ္ဓေယ္ယတ္ထသိဒ္ဓိ, သဒ္ဓေယ္ယရူပ ဧဝ စ ယေဘုယ္ယေန သတ္ထုဂုဏာ အစ္
စန္တသမ္ဘဝတော။

သေ မယှံ ပထောတိ ယှတယံ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလသင်္ခါတော မယှံ ဩရမတ္တကော ဂုဏော, သေ အပရစိတ္တဝိ
ဒုနော ဝီမံသကဿ ဘိက္ခုနော မမ ဇာနနပထော ဇာနနမဂ္ဂေါ။ **သေ ကေစရော**တိ သော တွေကော ဧဝ တဿ မယိ
ကေစရော, န ဣတော ပရံ။ တထာ ဟိ **ဗုဟ္မဇာလေပိ** (ဒီ. နိ. ၁.၇) ဘဂဝတာ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ **တောဟ
ထော**တိ တွေကာဟထော။ ယော သီလေ ပတိဋ္ဌိတော ''ဇတံ မမာ''တိ, ''ဣမိနာဟံ သီလေန ဒေဝေ တ ဘဝိဿာမိ ဒေ
ဝညတရော တ''တိ တဏှာယ ပရာမသန္တော, တဿ ဝိသေသဘာဂိယတာယ, နိဗ္ဗေဓဘာဂိယတာယ တ အကာရဏော
န တဏှံ အနတိဝတ္တနတော သော တမ္မယော နာမ။ တေနာဟ **"န တမ္မယော န သတဏှော"** တိအာဒိ။

သုတဿ ဥပရူပရိ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန **ဥတ္တရုတ္တရဉ္စေဝ** တဿ စ ဝိသေသဿ အနုက္ကမေန ပဏီတ
တရဘာဝတော **ပဏီတတရဉ္စ ကတွ တ ဒေသေတိ။ သဝိပက္ခန္တိ** ပဟာတဗ္ဗပဟာယကဘာဝေန သပ္ပဋိပက္ခံ။ **ကဏှ
ဟံ ပဋိဗာဟိတွတ သုက္ကန္တိ** ဣဒံ ဓမ္မဇာတံ ကဏှံ နာမ, ဣမဿ ပဟာယကံ ဣဒံ သုက္ကံ နာမာတိ ဇဝံ ကဏှံ ပဋိ
ဗာဟိတွတ သုက္ကံ။ **သုက္ကံ ပဋိဗာဟိတွတ ကဏှ** န္တိ တွောပိ ဧသေဝ နယော။ ဣမဲ ပန ''ဣမိနာ ပဟာတဗ္ဗ''န္တိ

ဝတ္တဗ္ဗံ။ **သဥဿာဟ** န္တိ သဗ္ဗာဟရံ။ ကိရိယမယစိတ္တာနဥ္ဟိ အနုပစ္ဆိန္နာဝိဇ္ဇာတဏှာဟာမာနာဒိကေ သန္တာနေ သ ဗ္ဗာဟရတာ သဥဿာဟတာ, သဝိပာကဓမ္မတာတိ အတ္ထော။ **တသ္မိံ ဒေသိတေ ဓမ္မေ** တိ တသ္မိံ သတ္တာရာ ဒေသိ တေ လောကိယလောကုတ္တရဓမ္မေ။ **ကေစိ** ကေဒေသဘာူတံ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသင္ခာတံ **ပဋိဝေဓဓမ္မံ အဘိညာယ** အဘိ ဝိသိဋ္ဌာယ မဂ္ဂပညာယ ဇာနိတ္ဝာ။ **ပဋိဝေဓဓမ္မေန မဂ္ဂေန။ ဒေသနာဓမ္မေ** တိ ဒေသနာရုဠ္ဟေ ပုဗ္ဗဘာဂိယေ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ **နိဋ္ဌံ ဂစ္ဆတိ** – ''အဒ္ဓာ ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏတော မုစ္စိဿာမီ''တိ။ ပုဗ္ဗေ ဟေတုဇ္ဇနိကသဒ္ဓာ ယပိ ပသန္နော, တတော **ဘိယျောသောမတ္တာယ** အဝိပရီတဓမ္မဒေသနော **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ သော ဘဂဝါတိ သတ္ထရိ ပသီဒတိ။ နိယျာနိကတ္တာ**တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ဧဝ တတော နိယျာနာဝဟတ္တာ။ **ဝဏ္ဏာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အညံ အသာ မီစိပရိယာယံ သဗ္ဗံ အောသံ သင်္ဂဏှာတိ။

၄၉၀. **ဣမေဟိ သတ္တဟိမံသနကာရဏေဟီ** တိ ''ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရတာဒီဟိ စေဝ ဥတ္တရုတ္တရိပဏီတပဏီ တအဝိပရီတဓမ္မဒေသနာဟိ စ''တိ ဣမေဟိ ယထာဝုတ္တေဟိ သတ္တဥပပရိက္ခနကာရဏေဟိ။ **အက္ခရသမ္ပိဏ္ဍနုပ ဒေဟီ**တိ တေသံယေဝ ကာရဏာနံ သမ္ဗောဓနေဟိ အက္ခရသမုဒါယလက္ခဏေဟိ ပဒေဟိ။ **ဣမေ ဝုတ္တေဟိ အက္ခရေ ဟီ**တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ဝုတ္တေဟိ ယထာဝုတ္တဿ အတ္ထဿ အဘိဗျဉ္ဇနတော ဗျဉ္ဇနသညိတေဟိ အက္ခ ရေဟိ။ **ဩကပ္ပနာ** တိ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုံ ဩက္ကန္တိတ္ဝာ ပသီဒနတော ဩကပ္ပနလက္ခဏာ။ **သဒ္ဓာယ မူလံ နာမာ** တိ အဝေစ္စပ္ပသာဒဘူတာယ သဒ္ဓာယ မူလံ နာမ ကာရဏန္တိ သဒ္ဒဟနဿ ကာရဏံ ပရိသုဒ္ဓကာယသမာစာရာဒိကံ။ **ထိ ရာ** ပဋိပက္ခသမုစ္ဆေဒေန သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ။ **ဟရိတုံ န သက္ကာ** တိ အပနေတုံ အသက္ကုဏေယျာ။ ဣတရေသု သမ ဏဗြာဟ္မဏဒေဝေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အာဟ **''သမိတပာပသမဏေန တ''**တိအာဒိ။

''ဗုဒ္ဓာနံ ကေသဥ္စိ သာဝကာနဥ္စ ဝိဗာဓနေတ္တံ မာရော ဥပဂစ္ဆတီ''တိ သုတပုဗ္ဗတ္တာ **''အယံ မာရော အာဂ တော''**တိ စိန္တေသိ။ အာနုဘာဝသမ္ပန္နေန အရိယသာဝကေန ပုစ္ဆိတတ္တာ **မုသာဘဏိတုံ ကာတုံ နာသက္ခိ။ ဧတေ** တိ ယ ထာဝုတ္တေ သမိတပာပသမဏာဒယော ဌပေတ္ဝာ။ **သဘာဝသမန္နေသနာ** တိ ယာထာဝသမန္နေသနာ အဝိပရီတဝိမံသာ။ **သဘာဝေနေဝ**တိ သဗ္ဗာဝေနေဝ ယထာဘူတဂုဏတော ဧဝ။ **သုဋ္ဌု** သမ္မဒေဝ။ **သမန္နေသိတော** တိ ဥပပရိက္ခိတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝါတိ။

ဝီမံသကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၈. ကောသမ္ဗိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉၁. **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ကောသမ္ဗရုက္ခဝတီ, တသ္မာ နဂရံ ကောသမ္ဗီတိသင်္ခမဂမာသိ။ ကုသမ္ဗဿ တ ဣသိ နော နိဝါသဘူမိ ကောသမ္ဗီ, တဿာဝိဒူရေ ဘဝတ္တာ နဂရံ **ကောသမ္ဗီ** ။

ဃောသိတသေဋ္ဌိနာ ကာရိတေ အာရာမေတိ ဧတ္ထ ကော ဃောသိတသေဋ္ဌိ, ကထဥ္စာနေန အာရာမော ကာရိ တောတိ အန္တောလီနာယ စောဒနာယ ဝိဿဇ္ဇနေ သမုဒါဂမတော ပဋ္ဌာယ ဃောသိတသေဋ္ဌိံ ဒဿေတုံ **''အဒ္ဒိလရဋ္ဌ ၀ံ နာမ အဟောသိ''**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **ကေအာရပရိစ္ဆိန္န** န္တိ တတ္ထ တတ္ထ ကေအာရဘူမိယာ ပရိစ္ဆိန္နံ။ **ဂစ္ဆန္တိ တော**တိ ကေအာရဟဋ္ဌိယာ ဂစ္ဆန္တော။ **ပဟူတပာယသ**န္တိ ပဟူတတရံ ပာယသံ, တံ ပန ဂရု သိနိဒ္ဓံ အန္တရာမဂ္ဂေ အ ပ္ပာဟာရတာယ မန္ဒဂဟဏီကော သမာနော ဇီရာပေတုံ နာသက္ခိ။ တေနာဟ **''ဇီရာပေတုံ အသက္ကောန္တော''** တိအာဒိ။ ယသဝတိ ရူပဝတိ **ကုလဃရေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဃောသိတသေဋ္ဌိ နာမ ဇာတော** တိ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခေပေနေဝ ဃောသိတ သေဋ္ဌိဝတ္ထုံ ကထေတိ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဓမ္မပဒဝတ္ထုမှိ** (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.သာမာဝတီဝတ္ထု) ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ ဗော။

ဥပသံကပ္ပနဝသေနာ တိ ဥပသင်္ကပ္ပနနိယာမေန။ **အာဟာရပရိက္ခီဏကာယဿာ** တိ အာဟာရနိမိတ္တပရိက္ခီ ဏကာယဿ, အာဟာရက္ခယေန ပရိက္ခီဏကာယဿာတိ အတ္ထော။ **သုညာကရေ**တိ ဇနဝိဝိတ္တေ ဖာသုကဋ္ဌာနေ။

ကလဟဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဘဏ္ဍနံ နာမာ တိ ကလဟဿ ဟေတုဘူတာ ပရိဘာသာ တံသဒိသီ စ အနိဋ္ဌကိရိယာ ဘ ဏ္ဍနံ နာမ။ **ဟတ္ထပရာမာသာဒိဝသေနာ** တိ ကုဇ္ဈိတ္ဝာ အညမညဿ ဟတ္ထေ ဂဟေတ္ဝာ ပရာမသနအစ္စန္တဗန္ဓ

နာဒိဝသေန။ ''အယံ ဓမ္မော''တိအာဒိနာ ဝိရုဒ္ဓတဒဘူတံ အာပန္နာတိ **ဝိတအာပန္နာ** ။ တေနာဟ **''ဝိရုဒ္ဓဘူတ''** န္တိအာဒိ။ မုခသန္နိသ္သိတတာယ တစာ ကုလ ''မုခ''န္တိ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **''မုခသတ္တိဟိတိ တစာသတ္တိဟိ''** တိ။ **သညတ္တိ** တိ သညာပနံ ''အယံ ဓမ္မော, အယံ ဝိနယော''တိ သညာပေတဗ္ဗတံ။ **နိဇ္ဈတ္တိ** န္တိ ယာထာဝတော တသ္သ နိဇ္ဈာနံ။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန **''သညတ္တိဝေဝစနမေဝေတ''** န္တိ ဝုတ္တံ။

သစေ ဟောတိ ဒေသေသ္သာမိ တိ သုဗ္ဗစတာယ သိက္ခာကာမတာယ စ အာပတ္တိံ ပသ္သိ။ **နတ္ထိ တေ အာပတ္တိ** တိ အနာပတ္တိပက္ခော ပိ တ္ထေ သမ္မာဝတီတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ။ သာ ပနာပတ္တိ ဧဝ။ တေနာဟ – **''တသ္သာ အာပတ္တိ ယာ အနာပတ္တိဒိဋ္ဌိ အဟောသိ''**တိ။

၄၉၂. ကလဟဘဏ္ဍနဝသေနာ တိ ကလဟဘဏ္ဍနသ္သ နိမိတ္တဝသေန။ **ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဂတ**န္တိ ကလဟဘဏ္ဍနာနံ သာရဏီယဓမ္မပဋိပက္ခတ္တာ တဒုပသမာဝဟာ ဟေဋ္ဌာဒေသနာယ အနုရူပဝ ဥပရိဒေသနာတိ ယထာနုသန္ဓိနာဝ ဥပရိ သုတ္တဒေသနာ ပဝတ္တာ။ **သရိတဗ္ဗယုတ္တာ** တိ အနုသ္သရဏာရဟာ။ **သဗ္ရဟ္မစာရီန** န္တိ သဟဓမ္မိကာနံ။ ပိယံ ပိယာယိတဗ္ဗံ ကရောန္တီတိ **ပိယကရဏာ**။ ဂရုံ ဂရုဋ္ဌာနိယံ ကရောန္တီတိ **ဂရုကရဏာ။ သင်္ဂဟာဏတ္တာယာ** တိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဝိသေသဘာဝတော သဗ္ရဟ္မစာရီနံ သင်္ဂဏှနာယ သံဝတ္တန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဝိတဒနတ္တာယာ** တိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဘာဝတော ဧဝ န ဝိတဒနာယ။ သတိ စ အဝိတဒနဟေတုဘူတသင်္ဂဟဏတ္တေ တေသံ ဝသေန သဗ္ရဟ္မစာရီနံ သမဂ္ဂဘာဝေ ဘေဒအဘာဝေ သိဒ္ဓေယေဝတတိ အာဟ **''သာမဂ္ဂိယာ''** တိအာဒိ။ မိဇ္ဇတိ သိနိယှတိ တောယာတိ မေတ္တာ, မိတ္တဘာဝေ, မေတ္တာ ဧတသ္သ အတ္ထီတိ **မေတ္တံ, ကာယကမ္မံ**။ တံ ပန ယသ္မာ မေတ္တာသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **''မေတ္တစိတ္တေန ကတ္တဗ္ဗံ ကာယကမ္မ''** န္တိ။ **ဣမာနိ** မေတ္တကာယကမ္မာဒီနိ **ဘိက္ခူနံ ဝသေန အာဂတာနိ** ဟဋ္ဌေ ဘိက္ခူဟိ ပစ္စုပဋ္ဌပေတဗ္ဗတာဝစနတော။ **ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏေနေဝ** စေတ္ထ သေသသဟဓမ္မိကာနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဘိက္ခုနော သဗ္ဗမ္ပိ အနဝဇ္ဇကာယကမ္မံ အာဘိသမာစာရိကကမ္မန္တောဂဓမေဝတိ အာဟ – **''မေတ္တစိတ္တေန။ပေ။ ကာယကမ္မံ နာမာ''** တိ။ ဝတ္တဝသေန ပဝတ္တိယမာနာ စေတိယင်္ဂဏိနံ ဝန္ဒနာ မေတ္တာသဒိသီတိ ကတွာ တဒတ္ထာယ ဂမနံ မေတ္တံ ကာယကမ္မန္တိ ဝုတ္တံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန စေတိယင်္ဂဏဘိက္ခူသု ဝုတ္တာဝသေသ အပစာယနာဒိ မေတ္တာဝသေန ပဝတ္တံ ကာယိကံ ကိရိယံ သင်္ဂဏှာတိ။

တေပိဋ္ဌကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ကထိယမာနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **တီဏိ သုစရိတာနိ** ကာယဝစီမနောသုစရိတာနိ။ **စိန္တန** န္တိ ဣမိနာ ဧဝံ စိန္တနမတ္တမ္ပိ မေတ္တံ မနောကမ္မံ, ပဂေဝ ဝိဓိပဋိပန္နာ ဘာဝနာတိ ဒဿေတိ။

သဟာယဘာဝူပဂမနံ တေသံ ပုရတော။ တေသု ကရောန္တေသုယေဝ ဟိ သဟာယဘာဝူပဂမနံ **သမ္မုခာ ကာယကမ္မံ နာမ** ဟောတိ။ ကေဝလံ ''ဒေဝေ''တိ အဝတွာ ဂုဏေဟိ ထိရဘာဝဇောတနံ **ဒေဝတ္ထေရော** တိ ဝစနံ **ပဂ္ဂယှဟ ဝစနံ** ။ မမတ္တဗောဓနံ ဝစနံ **မမာယနဝစနံ**။ ဧကန္တတိရောက္ခကသ္သ မနောကမ္မသ္သ သမ္မုခတာ နာမ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပနဝသေ နေဝ ဟောတိ, တဥ္စ ခေါ လောကေ ကာယကမ္မန္တိ ဟကဋ္ဌံ ပညာတံ ဟတ္ထဝိကာရာဒိ အနာမသိတွာ ဧဝ ဒဿေန္တ္တော **''နယနာနိ ဥမ္မီလေတွာ''** တိ အာဟ။ တထာ ဟိ ဝစီဘေဒဝသေန ပဝတ္တိ န ဂဟိတာ။

လဒ္ဓပစ္စယာ လဗ္ဘန္တီတိ **လာဘာ,** ပရိသုဒ္ဓာဂမနာ ပစ္စယာ။ န သမ္မာ ဂယှဟမာနာပိ န ဓမ္မလဒ္ဓာ နာမ န ဟောန္တီတိ တပ္ပဋိသေဓနတ္ထံ ဟဋ္ဌိယံ **''ဓမ္မလဒ္ဓာ''** တိ ဝုတ္တံ။ ဒေယျံ ဒက္ခိဏေယျဥ္စ အပ္ပဋိဝိဘတ္တံ ကတွာ ဘုဉ္ဇတီတိ **အပ္ပဋိဝိဘတ္တဘောဂီ** ။ တေနာဟ **''ဒွေ ပဋိဝိဘတ္တာနိ နာမာ''** တိအာဒိ။ **စိတ္တေန ဝိဘဇန** န္တိ ဧတေန – ''စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေနပိ ဝိဘဇနံ ပဋိဝိဘတ္တံ နာမ, ပဂေဝ ပယောဂတော''တိ ဒဿေတိ။

ပဋိဂ္ဂဏှဟန္တော။ပေ။ ပဿတီ တိ ဣမိနာ အာဂမနတော ပဋ္ဌာယ သာဓာရဏဗုဒ္ဓိံ ဥပဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ ဟိသ္သ သာဓာရဏဘောဂိတာ သုကရာ, သာရဏီယဓမ္မော စသ္သ သုပူရော ဟောတိ။ **ဝတ္တ** န္တိ သာရဏီယဓမ္မပူရဏဝတ္တံ။

အာတဗ္ဗ န္တိ အဝသ္သံ အာတဗ္ဗံ။ အတ္တနော ပလိဗောဓဝသေန သပလိဗောဓသ္သေဝ ပူရေတုံ အသက္ကုဏေယျတွာ တာ သဒိသ္သကအနမ္ပိသ္သ န သဗ္ဗတ္ထ တရိတန္တိ ဒဿေတုံ **''တေန ပနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အအာတုမ္ပိ** တိ **ပိ**-သဒ္ဒေန ဒုသ္သီလသ္သပိ အတ္ထိကသ္သ သတိ သမ္ဘဝေ အာတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ။ အနဥဟိ နာမ ကသ္သစိ န နိတရိတံ။

မဟာဂိရိကမော နာမ နာဂဒီပပဿေ့ ကော ကမော။ **သာရဏီယမမ္မော မေ, ဘန္တေ, ပူရိတော။ပေ။ ပတ္တဂတံ န ခီယတီ**တိ အာဟ တေသံ ကုက္ကုစ္စဝိနောဒနတ္ထံ။ တံ သုတွာ တေပိ ထေရာ ''သာရဏီယဓမ္မပူရကော အယ''န္တိ အဉ္ဇလိံ ညံသု။ ဒဟရကာလေ ဧဝ ကိရေသ သာရဏီယမမ္မပူရကော အဟောသိ, တဿာ စ ပဋိပတ္တိယာ အဝဇ္ဈဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ **''ဧတေ မယှံ ဟပုဏိဿန္တိ''** တိ အာဟ။

အဟံ သာရဏီယဓမ္မပူရိကာ, မမ ပတ္တပရိယာပန္နေနပိ သဗ္ဗာပိမာ ဘိက္ခုနိယော ယာပေဿန္တီတိ အာဟ **''မာ တုမှေဟ တေသံ ဂတဘာဝံ စိန္တယိတ္ထာ''**တိ။

သတ္တသု အာပတ္တိက္ခန္ဓေသု အာဒိမ္ဟိ တ အန္တေ တ, ဝေမဇ္ဈေ တိ စ ဣဒံ ဥဒ္ဒေသဘာဂတဟဝ္ပိဝသေန ဝုတ္တံ။ န ဟိ အညော ကောစိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ အနုက္ကမော အတ္ထိ။ **ပရိယန္တေ ဆိန္နသာဋကော ဝိယာ** တိ ဝတ္တန္တေ, ဒသန္တေ တ ဆိန္နဝတ္ထံ ဝိယ။ **ခဏ္ဍာ** န္တိ ခဏ္ဍဝန္တံ, ခဏ္ဍိတံ တ။ **ဆိဒ္ဒ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော ။ ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေန ဥပမုံ, တတိယဘာဂံ တ သမ္ဘိန္နဝဏ္ဏံ **သဗလံ,** ဝိသဘာဂဝဏ္ဏေဟေဝ ပန ဗိန္ဒုဟိ အန္တရန္တရာ ဝိမိဿံ **ကမ္မာသံ,** အယံ ဣမေသံ ဝိသေသော။ **တဏှာဟာအသဘ္ဗတော မောစန** ဝစနေနေဝ တေသံ သီလာနံ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယ တမာဟ။ **ဘုဇိဿဘာဝကရဏတော** တိ ဣမိနာ ဘုဇိဿကရာနိ ဘုဇိဿာနီတိ ဥတ္တရပဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတိ။ အဝိညူနံ အပ္ပမာဏတာယ **''ဝိညုပ္ပသတ္ထာနီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **တဏှာဟာဒိဋ္ဌိဟိ အပရာမဋ္ဌတ္တာ** တိ – ''ဣမိနာဟံ သီလေန ဒေဝေ တ ဘဝိဿာမိ ဒေဝညတရော တ''တိ တဏှာပရာမာသေန – ''ဣမိနာဟံ သီလေန ဒေဝေ ဟုတွာ တတ္ထ နိစ္စော ဓုဝေ သဿတော ဘဝိဿာမီ''တိ ဒိဋ္ဌိပရာမာသေန စ အပရာမဋ္ဌတ္တာ။ **ပရာမဋ္ဌု** န္တိ စောဒေတုံ။ သီလံ နာမ အဝိပ္ပဋိသာရာဒိဟရမ္ပရိယေန ယာဝဒေဝ သမာဓိသမ္ပာဒနတ္ထန္တိ အာဟ **''သမာဓိသံဝတ္တကာနီ''** တိ။ သမာနဘာဝေ သာမညံ, ပရိပုဏ္ဏစတုပာရိသုဒ္ဓိဘာဝေန မဇ္ဈေ ဘိန္နသုဝဏ္ဏဿ ဝိယ ဘေဒဘာဝတော သီလေန သာမညံ သီလသာမညံ, တံ ဂတော ဥပဂတောတိ **သီလသာမညဂတော**။ တေနာဟ **''သမာနဘာဝူပဂတသီလော''**တိ။

ယာယံ ဒိဋ္ဌိ တိ ယာ အယံ ဒိဋ္ဌိ မယှဟဉ္စေဝ တုမှဟာကဥ္စ ပစ္စက္ခဘူတာ။ စတုသစ္စဒဿနဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌိ, ''သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ, သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ''တိ, ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဘဂဝ, သွာခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော''တိ စ ဒိဋ္ဌိယာ သာမညံ **သမာနဒိဋ္ဌိဘာဝံ။ အဂ္ဂံ** ဣတရေသံ သာရဏီယဓမ္မာနံ ပဓာနဘာဝတော။ ဧတသ္မိံ သတိ သုခသိဒ္ဓိတော တေသံ သင်္ဂဟိကံ, တတော ဧဝ တေသံ သင်္ဃာဋနိကံ ကေဟနသိ ယော အပရိပတန္တေ ကတွာ သင်္ဂဏှာတိ ဓာရေတီတိ **သင်္ဂါဟိကံ။ သင်္ဃာဋ** န္တိ အင်္ဂဘာဝေန သင်္ဃာဋဘာဝံ။ သင်္ဃာဋနံ ဧတေသံ အတ္ထီတိ **သင်္ဃာဋနိကံ,** သင်္ဃာဋနိယန္တိ တ ဟဇ္ဇော, သင်္ဃာဋနေ နိယုတ္တန္တိ တ သင်္ဃာဋနိကံ, က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ **သင်္ဃာဋနိယံ** ။ သာမညတော ဧဝ ဂဟိတတ္တာ နပုံသကနိဒ္ဒေသော။

၄၉၃. ပဉ္စမမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိပိ ဧဝံသဘာဝတ, အညမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အာဟ **''ယာယံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဒိဋ္ဌိ''**တိ။ **ဧတ္တာဝတာပီ** တိ ဧတ္တကေနပိ ရာကဒီသု ဧကေကေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တတာယပိ **ပရိယုဋ္ဌိ တစိတ္တောယေဝ နာမ ဟောတိ,** ပဂေဝ ဒွီဟိ, ဗဟူဟိ တ ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တတာယ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗေသု အင်္ဂေသု ပိ တရေသု။ **သုတ္တ္ဍ ဌပိတ** န္တိ ယထာ မဂ္ဂဘာဝနာ ဥပရိ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓာ ဟောတိ, ဧဝံ သမ္မာ ဌပိတံ။ တေနာဟ **''သစ္စာနံ ဗောဓာယာ''**တိ။ **တံ ဉာဏန္တိ** ''နတ္ထိ ခော မေ တံ ပရိယုဋ္ဌာန''န္တိအာဒိနာ ပဝတ္တံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ **အရိယာနံ ဟောတီ**တိ အရိယာနမေဝ ဟောတိ။ တေသညှိ ဧကဒေသတောပိ ပဟီနံ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ တေနာဟ **''န ပုထုဇ္ဇနာန''**န္တိ။ **အရိယန္တိ ဝုတ္တံ** ''အရိယေသု ဇာတ''န္တိ ကတွာ။ လောကုတ္တရဟေတုကတာယ **လောကုတ္တရ** န္တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတဟ **''ယေသံ ပနာ''**တိအာဒိ။ တထာ ဟိဿ ပုထုဇ္ဇနေဟိ အသာဓာရဏတာ။ တေနာဟ **''ပုထုဇ္ဇ နာနံ ပန အဘာဝတော''**တိ။ **သဗ္ဗတရေသူ** တိ သဗ္ဗေသု ဣတရေသု ဆသု တရေသု။

၄၉၄. **ပစ္စတ္တ** န္တိ ဟဋိယေက္ကံ အတ္တနိ မမ စိတ္တေယေဝ။ တေနာဟ **''အတ္တနော စိတ္တေ''** တိ။ ''ပစ္စတ္တံ အတ္တနော စိတ္တေ နိဗ္ဗုတိံ ကိလေသဝူပသမံ လဘာမီ''တိ ဣမမတ္ထံ **''ဧသေဝ နယော''**တိ ဣမိနာ အတိဒိသတိ။

၄၉၅. **တထာရူပါယ ဒိဋ္ဌိယာ** တိ ဣဒံ ''ယထာရူပါယ ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတော''တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ပစ္စာမ သနန္တိ အာဟ **''တထာရူပါယ ဒိဋ္ဌိယာတိ ဧဝရူပါယ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ''** တိ။

၄၉၆. **သဘာဝေနာ**တိ နိယတပဥ္စသိက္ခာပဒတာဒိသဘာဝေန။ **သဥ္ဖကမ္မ၀သေနာ** တိ မာနတ္တစရိယာဒိသဥ္ဖကမ္မ၀သေန။ **ဒဟရောတိ** ဗာလော။ **ကုမာရောတိ** အရဟော။ ယသ္မာ ဒဟရော ''ကုမာရော''တိ စ ''ယုတ''တိ စ ၀ုစ္စတိ, တသ္မာ **မန္တော** တိ ၀ုတ္တံ။ မန္ဒိန္ဒ္ရိယတာယ ဟိ **မန္တော** ။ တေနာဟ **''စက္ခုသောတာဒီနံ မန္ဒတာယာ''** တိ။ ဧ၀မ္ပိ ယုတ၀တ္ထာပိ ကေစိ မန္ဒိန္ဒ္ရိယာ ဟောန္တီတိ တန္နိ၀တ္တနတ္ထံ **''ဥတ္တာနသေယ္ယကော''** တိ ၀ုတ္တံ။ ယဒိ ဥတ္တာနသေယ္ယ ကော, ကထမဿ အင်္ဂရက္ကမနန္တိ? ယထာ တထာ အင်္ဂရဿ ဖုသနံ ဣဓ ''အက္ကမန''န္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **''ဣတော စိတော စာ''**တိအာဒိ။ **မနုဿာန** န္တိ မဟလ္လကမနုဿာနံ။ **န သီဃံ ဟတ္ထော ဈာယတိ** ကထိနဟ တ္ထတာယ။ **ခိပ္ပံ ပဋိသံဟရတိ** မုဒုတလုဏသရီရတာယ။ **အဓိတသေတိ** ကိစ္စံ ပယောဇနံ အပေက္ခိတ္ဘတ။

၄၉၇. **ဥစ္စာ၀စာနီ**တိ မဟန္တာနိ စေ၀ ခုဒ္ဒကာနိ စ။ **တတ္ထေတ** တိ သုဓာကမ္မာဒိမ္ဟိယေ၀။ **ကသာ၀ပစနံ** သုဓာဒိသင္ခရဏတ္ထံ, **ဥဒကာနယနံ** ဓော၀နာဒိအတ္ထံ, ဟလိဒ္ဒိ၀ဏ္ဏဓာတုလေပနတ္ထံ **ကုစ္ဆကရဏံ။ ဗဟလပတ္တနော** တိ ဒဠှ ဟာဆန္နော။ **၀စ္ဆက** န္တိ နိဗ္ဗတ္တဓေနုပဂ၀စ္ဆံ။ **အပစိနာတီ**တိ အပ၀ိန္ဒတိ, အာလောကေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''အပလောကေတီ''**တိ။ **တန္နိန္နော ဟောတီ** တိ အဓိသီလသိက္ခာဒိနိန္နော၀ ဟောတိ ဥစ္စာ၀စာနမ္ပိ ကိံကရဏီယာနံ စာရိတ္တ သီလဿ ပူရဏ၀သေနေ၀ ကရဏတော, ယောနိသောမနသိကာရ၀သေနေ၀ စ တေသံ ပဋိပဇ္ဇနတော။ **ထေရဿ သန္တ တိကေ အဋ္ဌာသိ** ယောနိသောမနသိကာရာဘာ၀တော ''တံ တံ သမုလ္လပိဿာမီ''တိ။

၄၉၈. ဗလံ ဧ၀ **ဗလတာ**တိ အာဟ **''ဗလေန သမန္နာဂတော''** တိ။ **အတ္ထိကဘာဝံ ကတ္ဘတ** တိ တေန ဓမ္မေန သဝိ သေသံ အတ္ထိကဘာဝံ ဥပ္ပာဒေတ္ဘတ။ **သကလစိတ္တေနာ** တိ ဒေသနာယအာဒိမ္ဟိ မဇ္ဈေ ပရိယောသာနေတိ သဗ္ဗတ္ထ ထေ၀ ပ၀တ္တတာယ သကလေန အန၀သေသေန စိတ္တေန။

၅၀၀. **သဘာဝေ**တိ အရိယသာ၀ကဿ ပုထုဇ္ဇနေဟိ အသာဓာရဏတာယ အာဝေဏိကော သဘာဝေ။ **သုဋ္ဌု သမ န္နေသိတော**တိ သမ္မဒေ၀ ဥပပရိက္ခိတော။ **သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယာ** တိ သောတာပတ္တိဖလဿ သစ္ဆိကရဏေန, သစ္ဆိကတဘာ၀ေနာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကတဉာဏေနာ''** တိ။ ပဌမမဂ္ဂ ဂဖလဿ ပစ္စ၀ေက္ခဏဉာဏ၀ိသေသာ ဟေတေ ပ၀တ္တိအာကာရဘိန္နာ။ တေနေတဟ **''သတ္တဟိ မဟာပစ္စ၀ေက္ခဏ ဉာဏေဟီ''**တိ။ **အယံ တာ၀ အာစရိယာနံ သမာနကထာ**တိ ''ဣဒမဿ ပဌမံ ဉာဏ''န္တိအာဒိနာ ၀ုတ္တာနိ ပစ္စ၀ေက္ ခဏဉာဏာနိ, န မဂ္ဂဉာဏာနီတိ ဧ၀ံ ပ၀တ္တာ ပရမ္ပရာဂတာ ပုဗ္ဗာစရိယာနံ သမာနာ သာဓာရဏာ ဣမိဿာ ဟဋ္ဌိယာ **အဋ္ဌကထာ** အတ္ထ၀ဏ္ဏနာ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **''လောကုတ္တရမဂ္ဂေ ဟိ ဗဟုစိတ္တက္ခဏိကော နာမ နတ္ ထိ''**တိ။ ယဒိ သော ဗဟုစိတ္တက္ခဏိကော သိယာ နာနာဘိသမယော, တထာ သတိ သံယောဇနတ္တယာဒီနံ ဧကဒေသပ္ပ ဟာနံ ဟာပုဏာတီတိ အရိယမဂ္ဂဿ အနန္တရဖလတ္တာ ဧကဒေသသောတာပန္နတာဒိဘာ၀တော အာပဇ္ဇတိ, ဖလာနံ တ အနေကဘာ၀တေ, သဗ္ဗမေတံ အယုတ္တန္တိ တသ္မာ ဧကစိတ္တက္ခဏိကော၀ အရိယမဂ္ဂေ။

ယံ ပန သုတ္တပဒံ နိဿာယ ၀ိတဏ္ဍ၀ါဒီ အရိယမဂ္ဂဿ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတံ ပဋိက္ခိပတိ, တံ ဒဿေန္တ တော **''သတ္တ ၀ဿာနီတိ ဟိ ၀စနတော''** တိ အာဟ။ **ကိလေသာ ပန လဟုံပေ.။ ဆိဇ္ဇန္တီ** တိ ၀ဒန္တေန ဟိ ခိပ္ပံ တာ၀ ကိလေသပ္ပဟာနံ, ဒန္ဓပ၀တ္တိကာ မဂ္ဂဘာ၀နာတိ ပဋိညာတံ ဟောတိ။ တတ္ထ သစေ မဂ္ဂဿ ဘာ၀နာယ အာရဒ္ဓမတ္ဘ တာယ ကိလေသာ ပဟီယန္တိ, သေသာ မဂ္ဂဘာ၀နာ နိရတ္ထကာ သိယာ, အထ ပစ္ဆာ ကိလေသပ္ပဟာနံ, ကိလေသာ ပန လဟု ဆိဇ္ဇန္တီတိ ဣဒံ မိစ္ဆာ, ''သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယာ''တိ ၀က္ခတီတိ။ **တတော** သုတ္တပဋိဗာနနတော။ **မဂ္ဂံ အဘာဝေတ္ဘတ** တိ အရိယမဂ္ဂံ ပရိပုဏ္ဏံ ကတ္ဘတ အဘာဝေတ္ဘတ။ **အတ္ထရသံ ၀ိဒိတ္ဘတ** တိ သုတ္တဿ အဝိပရီ တော အတ္ထော ဧ၀ အတ္ထရသော, တံ ယာထာ၀တော ဥတ္ဘတ။ ဧဝံ ၀ိတဏ္ဍ၀ါဒိတဒံ ဘိန္ဒိတ္ဘတ ၀ုတ္တမေ၀တ္ထံ နိဂ မေတုံ **''ဣမာနိ သတ္တ ဉာဏာနီ''**တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေ၀။

ကောသမ္ဗိယသုတ္တ၀ဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၉. ဗြဟ္မနိမန္တနိကသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ

၅၀၁. ''သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၀) ဧဝံ ပ၀တ္တာ ဒိဋ္ဌိ **သဿတဒိဋ္ဌိ** (သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၅)။ **သဟ ကာယေနာ**တိ သဟ တေန ဗြဟ္မတ္တဘာဝေန။ **ဗြဟ္မဋ္ဌာန** န္တိ အတ္တနော ဗြဟ္မ၀တ္ထုံ။ **''အနိစ္စံ**

နိစ္စ”န္တိ ဝဒတိ အနိစ္စတာယ အတ္တနော အပညာယမာနတ္တာ။ **ထိရန္တိ** ဒဠှံ, ဝိနာသာဘာဝတော သာရဘူတန္တိ အတ္ထော။ ဉပ္ပာဒဝိပရိဏာမာဘာဝတော **သဿတံ ဝိဇ္ဇမာနံ။ ကေဝလ** န္တိ ပရိပုဏ္ဏံ။ တေနာဟ **“အခဏ္ဍ”** န္တိ။ **ကေဝလန္တိ** တ ဇာတိအာဒီဟိ အမိဿံ, ဝိရဟိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဉပ္ပာဒါဒိနံ အဘာဝတော ဧဝ **အစဝနဓမ္မံ။ ကောစိ ဇာယနကော တာ။ပေ.။ ဉပပဇ္ဇနကော တ နတ္ထိ** နိစ္စဘာဝတော။ ဌာနေန သဒ္ဓိံ တန္နိဝါသီနံ နိစ္စဘာဝဉ္စ ဟိ သော ပဋိဇာနာတိ။ **တိဿော ဈာနဘူမိယောတိ** ဒုတိယတတိယစတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယော။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိဝိသေသာ ဟိ အသညသုဒ္ဓါဝါသာရူပ္ပဘဝါ။ **ပဋိဗာဟတီတိ** သဿတဘာဝံ သမာနံ အဇာနန္တော ‘နတ္ထီ’တိ ပဋိက္ခိပတိ။ **အဝိဇ္ဇာယ ဂတောတိ** အဝိဇ္ဇာယ သဟ ဂတော ပဝတ္တော။ သဟယောဂေ ဟိ ကရဏဝစနံ။ တေနာဟ **“သမန္နာဂတော”** တိ။ **အညာဏီတိ** အဝိဒွါ။ ပညာစက္ခုဝိရဟတော အန္ဓော ဘူတော, အန္ဓဘာဝံ တ ပတ္တောတိ **အန္ဓီဘူတော** ။

၅၀၂. တဿ ဘဂဝတော သုဘဂဝနေ ဝိဟရဏဿ အဝိစ္ဆိန္နတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“သုဘဂဝနေ ဝိဟရတီတိ ဉတ္တ ာ”**တိ။ တတ္ထ ပန တဿ ဘဂဝတော အဒဿနံ သန္ဓာယာဟ **“ကတ္ထ နု ခေါ ဂတောတိ သြလောကေန္တော”**တိ။ **ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာတိ** ကမ္မိနာ ကတိပယစိတ္တတရာဝသေန တဿ ဘဂဝတော ဗြဟ္မလောကဂမနံ ဇာတံ, န ဧကေစိတ္တက္ခဏေနာတိ ဒဿေတိ။ န စေတ္ထ ကာယဂတိယာ စိတ္တပရိဏာမနံ အဓိပ္ပေတံ – ‘‘သေယျထာပိ နာမ ဗလဝ ပုရိသော သမိဉ္ဇိတံ တ ဗာဟံ ပသာရေယျာ’’တိအာဒိဝစနတော (မ. နိ. ၁.၅၀၁)။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဝိဆန္ဒန္တိ** ဆန္ဒဝိဂမံ။ **အပသာဒိတောတိ** ဒိဋ္ဌိယာ ကဟဿ ဝိပရိဝတ္တနေန သန္တဇ္ဇိတော။ ‘‘မေတမာသဒေါ’’တိ ဝစနေန **ဉပတ္ထမ္ဘော ဟုတွာ** ။

အန္တဝိသိတွာတိ အာဝိသနဝသေန တဿ အတ္တဘာဝံ အဓိဘဝိတွာ။ တထာ အဘိဘဝတော ဟိ တဿ သရီရံ ပဝိဋ္ဌော ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“သရီရံ ပဝိသိတွာ”**တိ။ ယဉ္ဟိ သတ္တံ ဒေဝယက္ခနာဂဒယော အာဝိသန္တိ, တဿ ဟာကတိကကိရိယမယံ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ နိတရေတွာ အတ္တနော ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန ယံ ဣစ္ဆိတံ ဟာသိတလပိတာဒိ, တံ တေန ကာရာပေန္တိ, ကာရေန္တော စ အာဝိဋ္ဌပုဂ္ဂလဿ စိတ္တဝသေန ကာရေန္တိ။ ‘‘အတ္တနောတ’’တိ န ဝတ္တဗ္ဗမေ တံ အစိန္တေယျတ္တာ ကမ္မဇဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝဿာတိ ကေစိ။ အပရေ ပန ယထာ တဿ စက္ခုဝိညာဏာဒိပဝတ္တိ အာဝိဋ္ဌပုဂ္ဂလဿေဝ, ဧဝံ ကိရိယမယစိတ္တပဝတ္တိပိ တဿေဝ, အာဝေသကာနုဘာဝေန ပန သာမညတာ ပရိဝတ္တတိ။ တထာ ဟိ မဟာနုဘာဝံ ပုဂ္ဂလံ တေ အာဝိသိတုံ န သက္ကောန္တိ, တိကိစ္ဆာဝုဋ္ဌာပနေ ပန ဆဝသရီရံ အနုပဝိသိတွာ သ တန္တံ ကရောတိ ဝိဇ္ဇာနုဘာဝေန။ ကောရခတ္တိယာဒီနံ ပန ဆဝသရီရဿ ဉဋ္ဌာနံ ဝစီနိစ္ဆာရဏဉ္စ ကေဝလံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန။ အစိန္တေယျာ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝတတိ။ **အဘိဘဝိတွာ ဌိတောတိ** သကလလောကံ အတ္တနော အာနုဘာဝေန အဘိဘဝိတွာ ဌိတော။ **ဇေဋ္ဌကော** တိ ပဓာနော, တာဒိသံ တ အာနုဘာဝဝသမ္ပန္နတ္တာ ဉတ္တမော။ ပဿတီတိ **ဒသော**။ ဝိသေသဝစနိစ္ဆာယ အဘာဝတော အနဝသေသဝိသယော ဒသော-သဒ္ဒေါတိ အာဟ **“သဗ္ဗံ ပဿတီ”** တိ။ **သဗ္ဗဇနန္တိ** လဒ္ဓနာမံ သဗ္ဗသတ္တကာယံ။ **ဝသေ ဝတ္တေတိ,** သေဋ္ဌတ္တာ နိမ္မာပကတ္တာ စ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ။ လောကဿ ဉ႑သနသီလတာယ **ဣဿရော** ။ သတ္တာနံ ကမ္မဿ ကာရကဘာဝေန **ကတ္တာ**။ ထာဝရဇင်္ဂမဝိဘာဂံ သကလံ လောကံ နိမ္မာနေတီတိ **နိမ္မာတာ** ။

ဂုဏဝိသေသေန လောကေ ဟသံသတ္တာ **သေဋ္ဌော** ။ တာဒိသော စ ဉက္ကဋ္ဌတမော ဟောတီတိ အာဟ **“ဉတ္တမော”**တိ။ သတ္တာနံ နိမ္မာနံ တထာ တထာ သဇနံ ဝိသဇနံ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“တွံ ခတ္တိယော”** တိအာဒိ။ ဈာနာဒိသု အတ္တနော စိတ္တေ စ စိဏ္ဏဝသိတ္တာ **ဝသီ။ ဘူတာနန္တိ** နိဗ္ဗတ္တာနံ။ ဘဝံ အဘိဇာတံ အရဟန္တီတိ ဘဗျာ, သမ္ဘဝေသိနော, တေသံ **ဘဗျာနံ** ။ တေနာဟ **“အဏ္ဍဇဇလာဗုဇာ သတ္တာ”** တိအာဒိ။

ပထဝီအာဒယော နိစ္စာ ဓုဝာ သဿတာ။ ယေ တေသံ ‘‘အနိစ္စာ’’တိအာဒိနာ ဂရဟကာ ဇိဂုစ္ဆာ သတ္တာ, တေ အယထာဘူတတာဒိတာယ မတကာလေ အပာယနိဋ္ဌာ အဟေသုံ။ ယေ ပန ပထဝီအာဒီနံ ‘‘နိစ္စာ ဓုဝာ’’တိအာဒိနာ ပသံသကာ, တေ ယထာဘူတတာဒိတာယ ဗြဟ္မကာယူပကာ အဟေသုန္တိ မာရော ဟပိမာ အန္ဓဝယတော ဗျတိရေကတော စ ပထဝီအာဒိမုခေန သဗ္ဗာဓာရနံ ပရိညာပညာပနေ အာဒီနဝံ ဝိဘာဝေတိ တတော ဝိဝေစေတုကာမော။ တေနာဟ **“ပထဝီဂရဟကာ”**တိအာဒိ။ တွေ စ မာရော ပထဝီအာဒိဓာတုမဟာဘူတဂ္ဂဟဏေန မနုဿလောကံ, ဘူတဂ္ဂဟဏေန စာတုမဟာရာဇိကေ, ဒေဝဂ္ဂဟဏေန အဝသေသကာမဒေဝလောကံ, ပဇာပတိဂ္ဂဟဏေန အတ္တနော ဌာနံ, ဗြဟ္မဂ္ဂဟဏေန ဗြဟ္မကာယိကေ ဂဏှာတိ။ အာဘဿရာဒယော ပန အဝိသယတာယ ဧဝ အနေန အဂ္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တဏှာဟာဒိဋ္ဌိဝသေ**

နာတိ တဏှာဟာဘိနန္ဒနာယ ဒိဋ္ဌာဘိနန္ဒနာယ စ ဝသေန။ ''ဧတံ မမ, ဧသော မေ အတ္တာ''တိ **အဘိနန္ဒိနော** အဘိနန္ဒကာ, အဘိနန္ဒနသီလာ တ။ **ဗ္ရဟ္မုနော ဩတဒေ ဋ္ဌိတာနံ ဣတ္ထနုဘာဝံ ဒဿေတိ** တိ တေသံ တတ္ထ သန္နိပတိတဗ္ရဟ္မာနံ ဣတ္ထနုဘာဝံ တဿ မဟာဗ္ရဟ္မုနော ဩတဒေ ဋ္ဌိတတ္တာ နိဗ္ဗတ္တံ ကတ္ဝာ ဒဿေတိ။ **ယသေနာ**တိ အာနုဘာဝေန။ **သိရိယာ**တိ သောဘာယ။ **မံ ဗ္ရဟ္မပရိသံ ဥပနေသီ** တိ ယာဒိသာ ဗ္ရဟ္မပရိသာ ဣဿရိယာဒိသမ္ပတ္တိယာ, တတ္ထ မံ ဥပယောဇေသိ။ **မဟာဇနဿ မာရဏာတော** တိ မဟာဇနဿ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယဂုဏဝိနာသနေန အာနုဘာဝေန မာရဏာတော။ **အယသန္တိ** ယသပဋိပက္ခံ အကိတ္တိကမ္မာနုဘာဝဋ္ဌာတိ အတ္တော။

၅၀၃. **ကသိဏံ အာယုန္တိ** ဝဿသတံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဥပနိဿာယ သေတီတိ ဥပသယော, ဥပသယော ဩပသာယိကော ယထာ ''ဝေနယိကော''တိ (မ. နိ. ၁.၂၄၆; အ. နိ. ၈.၁၁; ဟရာ. ၈) အာဟ **''သမီပသယော''**တိ။ **သယဂ္ဂဟဏ** ဋ္ဌေတ္ထ နိဒဿနမတ္တန္တိ ဒဿေတုံ **''မံ ဂစ္ဆန္တ''** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနံ ဝတ္တနတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **မမ ဝတ္ထုသ္မိံ သယနကော** တိ မယ္ဟံ ဌာနေ ဝိသယေ ဝတ္တနကော။ **ဗာဟိတ္ဝာ**တိ နီစံ ကတ္ဝာ, အဘိဘဝိတ္ဝာ တ။ **ဇဗ္ဗုရိကာဂုမ္ဗတော** တိ ဧတ္ထ **ဇဗ္ဗုရိကာ** နာမ ပထဝိံ ပတ္တရိတ္ဝာ ဇာတာ ကော ဂစ္ဆဇာတိ။

ဣမိနာတိ ''သစေ ခော တ္ဝံ ဘိက္ခု''တိအာဒိဝစနေန။ **သေ** ဗ္ရဟ္မာ။ **ဥပလာပေတီ**တိ သင်္ဂဏှာတိ။ **အပသာဒေတီ**တိ နိဂ္ဂဏှာတိ။ **သေသပဒေဟီ**တိ ဝတ္ထုသာယိကော ယထာကာမကရဏီယော ဗာဟိတေယ္ယောတိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ။ **မယ္ဟံ အာရက္ခံ ဂဏှိဿသီ** တိ မမ အာရက္ခကော ဘဝိဿသိ။ **လကုဏ္ဍကတရ** န္တိ နီစတရံ နိဟီနဝုတ္တိသရီရံ။

ဖုသိတုမ္ပိ သမတ္ထံ ကိဉ္စိ န ပဿတိ, ပဂေဝ ဉာဏဝိဘဝန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ဖတ္တိ** န္တိ နိပ္ဖန္နံ, ဖလန္တိ အတ္တော။ တဥဟိ ကာရဏဝသေန ဂန္တဗ္ဗတော အဓိဂန္တဗ္ဗတော **ဂတီ**တိ ဝုစ္စတိ။ **အာနုဘာဝ**န္တိ ပဘာဝံ။ သော ဟိ ဇောတနဋ္ဌေန ဝိရောစနဋ္ဌေန **ဇုတီ**တိ ဝုစ္စတိ။ မဟတာ အာနုဘာဝေန ပရေသံ အဘိဘဝနတော မဟေသောတိ အက္ခာယတီတိ **မဟေသက္ခော** ။ တယိဒံ အဘိဘဝနံ ကိတ္တိသမ္ပတ္တိယာ ပရိတရသမ္ပတ္တိယာ စာတိ အာဟ **''မဟာယသော မဟာပရိတရော''**တိ။

ပရိဟရန္တိ တိ သိနေရုံ ဒက္ခိဏတော ကတ္ဝာ ပရိဝတ္တန္တိ။ **ဒိသာ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဧတံ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **''ဒိသာသု ဝိရောစမာနာ''**တိ။ အတ္တနော ဇုတိယာ ဒိဗ္ဗမာနာယ တ။ **တေဟီ**တိ စန္ဒိမသူရိယေဟိ။ **တတ္တကေန ပမာဏေ နာ**တိ ယတ္တကေ စန္ဒိမသူရိယေဟိ ဩဘာသိယမာနော လောကဓာတုသင်္ခါတော ဧကော လောကော, တတ္တကေန ပမာဏေန။ ဣဒံ စက္ကတဠ္ဌိ ဗုဒ္ဓာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ သေဌ္ဌံ ဥတ္တမံ ပဓာနံ, တသ္မာ ယေဘုယ္ယေန ဧတ္ထုပပန္နာ ဒေဝတာ အညေသု စက္ကတဠေသု ဒေဝတာ အဘိဘုယ္ယ ဝတ္တန္တိ။ တထာ ဟိ ဗ္ရဟ္မာ သဟမ္ပတိ ဒသသဟဿဗ္ရဟ္မပရိတရော ဘဂဝတော သန္တိကံ ဥပဂစ္ဆိ။ တေနာဟ **''ဧတ္ထ စက္ကတဠသဟဿေ တုယ္ဟံ ဝသော ဝတ္တတီ''**တိ။ ဣအနိ **''ဧတ္ထ တေ ဝတ္တတေ ဝသော''** တိ ဝုတ္တံ ဝသေ ဝတ္တနံ သရူပတော ဒဿေတုံ **''ပရောပရဉ္စ ဇာနာသီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပဌမကထာယံ ဝုတ္တံ **ဧတ္ထ** -သဒ္ဒံ အာနေတွာ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **''ဧတ္ထ စက္ကတဠသဟဿေ''** တိ အာဟ။ **ဥစ္စနီစေ** တိ ဇာတိကုလရူပဘောဂပရိတရာဒိဝသေန ဥဠာရေ စ အနုဠာရေ စ။ **အယံ ဣတ္ထေ အယံ ပကတိမနုဿော** တိ ဣမိနာ ''သရူပတော ဇေဿ သတ္တာနံ ပရောပရဇာနနံ, န သမုအာဂမတော''တိ ဒဿေတိ။ ယံ ပန ဝက္ခတိ **''သတ္တာနံ အာဂတိံ ဂတိ** န္တိ, တံ ကာမလောကေ သတ္တာနံ အာအနနိက္ခေ ပဇာနနမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ကမ္မဝိပာကဇာနနံ။ ယဒိ ဟိ သမုအာဂမတော ဇာနေယ္ယ, အတ္တနောပိ ဇာနေယ္ယ, န စ သ္သ တံ အတ္ထီတိ, တထာ အာဟ **''ဣတ္ထဘ္ဘာတေတိ ဣဒံ စက္ကတဠ''** န္တိအာဒိ။ ရာဂယောဂတော ရာဂေ တေသ္သ အတ္ထီတိ တ ရာဂေ, ဝိရဇ္ဇနသီလော ဝိရာဂီ, **တံ ရာဂဝိရာဂိနံ။ သဟဿိဗ္ရဟ္မာ နာမ တ္ဝံ** စူဠနိယာ ဧဝ လောကဓာတုယာ ဇာနနတော။ **တယာ**တိ နိဿက္ကေ ကရဏဝစနံ။ **စတုဟတ္ထာယာ** တိ အနေကဟတ္ထေန သာဏိဟာကာရေန ကာတဗ္ဗပဋ္ဌပ္ပမာဏံ ဒီဃတော စတုဟတ္ထာယ, ဝိတ္ထာရတော ဒ္ဝိဟတ္ထာယ ပိလောတိကာယ ကာတုံ တယမန္တော ဝိယ ကေပ္ပကေ ဥဒကေ နိမုဇ္ဇိတုကာမော ဝိယ စ ပမာဏံ အဇာနန္တော ဝိဟညတီတိ နိဂ္ဂဏှာတိ။

၅၀၄. **တံ ကာယန္တိ** တဒေဝ နိကာယံ။ **ဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ ပတ္ဝာတပီ** တိ အနညသာဓာရဏာ မယ္ဟံ သီလာဒယော ဂုဏဝိသေသာ တာဝ တိဋ္ဌန္တု, ဤဒိသံ လောကိယံ ပရိတ္တကံ ဇာနိတဗ္ဗဋ္ဌာနမ္ပိ ပတ္ဝာ။ အယံ ဣမေသံ အတိသယေန နီစော တိ နီစေယ္ယော, တဿ ဘာဝေ **နီစေယျ** န္တိ အာဟ **''တယာ နီစတရဘာဝေ ပန မယ္ဟံ ကုတော''**တိ။

ဟေဋ္ဌုပပတ္တိကော တိ ဥပရူပရိတော စဝိတွာ ဟေဋ္ဌာ လဒ္ဓုပပတ္တိကော။ ဧဝံ သင္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"အနုပုဗ္ဗေန ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ"** တိ အာဟ။ **ဟေဋ္ဌုပပတ္တိကံ ကတွာ** တိ ဟေဋ္ဌုပပတ္တိကံ ပတ္တနံ ကတွာ။ ယထာ ကေနစိ ဗဟူသု အာနန္တရိယေသု ကတေသု ယံ တတ္ထ ဂရုတရံ ဗလဝံ, တဒေဝ ပဋိသန္ဓိံ ဒေတိ, ဣတရာနိ ပန တဿ အနုဗလပ္ပဒာယကာနိ ဟောန္တိ, န ပဋိသန္ဓိဒာယကာနိ, ဧဝံ စတူသု ရူပဇ္ဈာနေသု ဘာဝိတေသု ယံ တတ္ထ ဂရုတရံ ဆန္ဒပဏိဓိအဓိမောက္ခာဒိဝသေန သာတိသယ္ခာရဠ္ဌ, တဒေဝ စ ပဋိသန္ဓိံ ဒေတိ, ဣတရာနိ ပန အလဒ္ဓောကာသတာယ တဿ အနုဗလပ္ပဒာယကာနိ ဟောန္တိ, န ပဋိသန္ဓိဒာယကာနိ, တန္နိဗ္ဗတ္တိတဇ္ဈာနေနေဝ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝာဘိနိဗ္ဗတ္တိ ဟောတီတိ အာဟ **"တတိယဇ္ဈာနံ ပဏီတံ ဘာဝေတွာ"** တိ။ **တတ္ထာ** တိ သုဘကိဏှဗြဟ္မလောကေ။ ပုန **တတ္ထာ** တိ အာဘဿရဗြဟ္မလောကေ။ **ပဌမကာလေ**တိ တသ္မိံ ဘဝေ ပဌမသ္မိံ ကာလေ။ **ဥဘယန္တိ** အတီတံ အတ္တနော နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ, တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိယာ ဟေတုဘူတံ အတ္တနော ကတကမ္မန္တိ ဥဘယံ။ **ပမုဿိတွာ** ကာလဿ စိရတရဘာဝတော။ **ဝီတိနာမေတိ ပဋိပဇ္ဇန္တိ** တိ စ တဒါ တဿာ ကိရိယာယ ပဝတ္တိက္ခဏံ ဥပာဒါယ ပဝတ္တမာနပယောဂေ။

အပာယေသီတိ ပါယေသိ။ **ပိဟာသိတေ**တိ တသိတေ။ **ဃမ္မနိ** တိ ဃမ္မကာလေ။ **သမ္ပရေတေ** တိ ဃမ္မပရိဠာဟေန ပိပါသာယ အဘိဘူတေ။ **န္တိ** ဟနီယအနံ။ **ဝတသီလဝတ္တ** န္တိ သမာဒါနဝသေန ဝတဘူတံ စာရိတ္တသီလဘာဝေန သမာစိဏ္ဏတ္တာ သီလဝတ္တံ။ **သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓောဝ အနုဿရာမိ** တိ သုပိတွာ ပဗုဒ္ဓမတ္တော ဝိယ သုပိနံ တဝ ပုဗ္ဗနိဝုတ္ထံ မမ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန အနုဿရာမိ, သဗ္ဗညုတညာဏေန ဝိယ ပစ္စက္ခတော ပဿာမီတိ အတ္ထော။

ကရမရေတိ ဝိလုမ္ပိတွာ အာနီတေ။ **ကမ္မသဇ္ဇ** န္တိ ယုဒ္ဓသဇ္ဇံ, အာဝုဓာဒါယိနိန္တိ အတ္ထော။

ဏေဏိကူလသ္မိ န္တိ ဏေဏိမိဂါဗာဟုလ္လေန "ဏေဏိကူလ"န္တိ သင်္ခံ ဂတေ ဂင်္ဂါယ တီရပ္ပဒေသေ။ **ဂယှကာ နီယ မာနန္တိ** ဂယှဝသေန ကရမရဘာဝေန စောရေဟိ အတ္တနော ဌာနံ နီယမာနံ။

အာတပါဝိတပါဝသေန **မိတ္တသန္ထဝံ ကတွာ** ။ "ဧဝံ အမှေဟသု ကိဠ္ဌန္တေသု ဂဏှေယျကော နာဂေ ကုပိတော"တိ **မယိ သညမ္ပိ န ကရောန္တိ** တိ။ **သုသုကာရန္တိ** သုသူတိ ပဝတ္တံ ဘေရဝနာဂနိဿာသံ။

ဂဟီတနာဝန္တိ ဝိဟေဌေတုကာမတာယ ဂတိနိဂ္ဂဟဝသေန ဂဟိတံ နိဂ္ဂဟိတံ နာဝံ။ **လုဒ္ဒေနာ** တိ ကုရူရေန။ **မနုဿ သကပ္ပာ**တိ နာဂဂတာနံ မနုဿာနံ ဝိဟေဌေတုကာမတာယ။

ဗဒ္ဓစရော တိ ပဋိဗဒ္ဓစရိယော။ တေနာဟ **"အန္တေဝါသိကော"** တိ။ **တံ နိဿာယေတ** တိ ရညာ ဥပဋ္ဌိယမာနောပိ ရာဇာနံ ပဟာယ တံ ကပ္ပံ အန္တေဝါသိံ နိဿာယေဝ။

သမ္ဗုဒ္ဓိမန္တံ ဝတိနံ အမညီ တိ အယံ သမ္ဗုဒ္ဓေဝ ဗုဒ္ဓိမာ ဝတသမ္ပန္နောတိ အမညိ သမ္ဘာဝေသိ စ။

နာနတ္တဘာဝေသူ တိ နာနာ ဝိသုံ ဝိသုံ အတ္တဘာဝေသု။

အဒ္ဓါ တိ ဧကံသေန။ **မမေတမာယု**န္တိ မယှံ ဧတံ ယထာဝုတ္တံ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပဝတ္တံ အာယုံ။ န ကေဝလံ မမ အာယုမေဝ, အထ ခေါ **အညမ္ပိ** သဗ္ဗညေယျံ **ဇာနာသိ,** န တုယှံ အဝိဒိတံ နာမ အတ္ထိ။ **တထာ ဟိ ဗုဒ္ဓေါ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ တုဝံ။ နော စေ ကထမယမတ္ထော ဉာတော? **တထာ ဟိ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ **ဧဝ တေ အယံ ဇလိတော** ဇောတမာနော **အာနုဘာဝေ ဩဘာသယံ** သဗ္ဗမ္ပိ **ဗြဟ္မလောကံ** ဩဘာသေန္တော ဒိဗ္ဗမာနော **တိဋ္ဌတီ** တိ သတ္ထု အသမသမတံ ပဝေဒေသိ။

ပထဝတ္တေနာ တိ ပထဝီအတ္တေန။ တေနာဟ **"ပထဝီသဘာဝေနာ"**တိ။ တတ္ထ စ ယသ္မာ – "သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော"တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၇; ဒီ. နိ. ၂.၆၄, ၆၇; မ. နိ. ၁.၂၈၁; သံ. နိ. ၁.၁၇၂) သာဓာရဏတော, "ယတ္ထ နေဝ ပထဝီ"တိ အသာဓာရဏတော စ ပထဝိယာ အသဘာဝေန နိဗ္ဗာနဿ ဂဟေတဗ္ဗတာ အတ္ထိ, တံ နိဝတ္တေတွာ ပထဝိယာ အန

ညာသာဓာရဏံ သဘာဝံ ဂဟေတုံ **“ပထဝိယာ ပထဝတ္တေနာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **နာပဟောသိန္တိ** န ဟပုဏိ။ ကိ့ဓ ပထဝိယာ ဟ ပုဏာနံ နာမ ‘‘ဇတံ မမာ’’တိအာဒိနာ ဂဟဏာန္တိ အာဟ **“တဏှာဟာဒိဠ္ဌိမာနဂ္ဂဟေဟိ န ဂဏှာဟိ”** န္တိ။

တဒိတာယာတိ တဒသိလတာယ။ **သဗ္ဗန္တိ အကူရဲ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ** တိ ‘‘သဗ္ဗံ ခော အဟံ ဗ္ရဟ္မေ’’တိအာဒိနာ ဘဂ ဝတာ ဝုတ္တံ သဗ္ဗ-သဒ္ဒံ – ‘‘သစေ ခော တေ မာရိသ သဗ္ဗဿ သဗ္ဗတ္တေန အနနုဘူတ’’န္တိ ပစ္စနုဘာသနဝသေန နိ ဒ္ဒိသိတဗ္ဗတ။ **အကူရေ အေသံ ဂဏှာပန္တော** တိ ဘဂဝတာ သက္ကာယသဗ္ဗံ သန္ဓာယ သဗ္ဗ-သဒ္ဒေ ဂဟိတေ သဗ္ဗသဗ္ဗဝ သေန တဒတ္ထပရိဝတ္တနေန သဗ္ဗ-သဒ္ဒဝစနီယတာသာမညေန စ အေသံ ဂဏှာပန္တော။ တေနာဟ **“သတ္တာ ပနာ”** တိ အာဒိ။ တတ္ထ ယဒိ သဗ္ဗံ အနနုဘူတံ ‘‘နတ္ထိ သဗ္ဗ’’န္တိ လောကေ အနဝသေသံ ပုစ္ဆတိ။ သစေ သဗ္ဗဿ သဗ္ဗတ္တေ န အနဝသေသသဘာဝေန အနနုဘူတံ အပ္ပတ္တံ, တံ ဂဂနကုသုမံ ဝိယ ကိဉ္စိ န သိယာ။ **အထဿ အနနုဘူတံ အတ္ထိ** တိ အဿ သဗ္ဗတ္တေန အနနုဘူတံ ယဒိ အတ္ထိ, ‘‘သဗ္ဗ’’န္တိ ကွဒံ ဝစနံ မိစ္ဆာ, သဗ္ဗံ နာမ တံ န ဟောတီတိ အဓိပ္ပာ ယော။ တေနာဟ **“မာ ဟေဝ တေ ရိတ္တကမေဝ”** တိအာဒိ။

အဟံ သဗ္ဗဉ္စ ဝက္ခာမိ, အနနုဘူတဉ္စ ဝက္ခာမိ တိ အဟံ ‘‘သဗ္ဗ’’န္တိ စ ဝက္ခာမိ, ‘‘အနနုဘူတ’’န္တိ စ ဝက္ခာမိ, ဇတ္ထ ကော ဒေါသောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကာရဏံ အာဟရန္တော** တိ သဗ္ဗဿ သဗ္ဗတ္တေန အနနုဘူတဿ အတ္ထိ ဘာဝေ ကာရဏံ နိဒ္ဒိသန္တော။ **ဝိဇာနိတဗ္ဗ** န္တိ မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေဟိ ဝိသေသတော သဗ္ဗသင္ခတဝိသိဋ္ဌ တာယ ဇာနိတဗ္ဗံ။ **အနိဒဿန** န္တိ ကွဒံ နိဗ္ဗာနဿ သနိဒဿနဒုကေ ဒုတိယပဒသဟိတတာဒဿနန္တိ အဓိပ္ပာယေ န **“စက္ခုဝိညာဏဿ အာဟာထ အနုပဂမနတော အနိဒဿနံ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗသင္ခတဝိဓုရတာယ တ နတ္ထိ ဇတေ ဿ နိဒဿနန္တိ **အနိဒဿနံ** ။ နတ္ထိ ဇတဿ အန္တောတိ **အနန္တံ** ။ တေန ဝုတ္တံ **“တယိဒ”**န္တိအာဒိ။

ဘူတာနီတိ ပစ္စယသမ္ဘူတာနိ။ **အသမ္ဘူတ** န္တိ ပစ္စယေဟိ အသမ္ဘူတံ, နိဗ္ဗာနန္တိ အတ္ထော။ အပဘာဿရ ဘာဝဟေတူနံ သဗ္ဗသော အဘာတ သဗ္ဗတော ပဘာတိ **သဗ္ဗတောပဘံ**။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗာနတော ဟိ”** တိအာဒိ။ တထာ ဟိ ဝု တ္တံ – ‘‘တမော တတ္ထ န ဝိဇ္ဇတီ’’တိ။ (နေတ္တိ. ၁၀၄) **ပဘူတမေဝ**တိ ပကဋ္ဌဘာဝေန ဥက္ကဋ္ဌဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနမေဝ။ အရူပီဘာဝေန အဒေသိကတ္တာ သဗ္ဗတော ပဘာဝတိ ဝိဇ္ဇတီတိ **သဗ္ဗတောပဘံ**။ တေနာဟ **“ပုရတ္ထိမဒိသာဒီသု”** တိအာဒိ။ ပ ဝိသန္တိ ဇတ္ထာတိ ပဝိသံ, တဒေဝ သ-ကာရဿ ဘ-ကာရံ, ဝိ-ကာရဿ စ လောပံ ကတ္တ ဝုတ္တံ **“ပဘာ”**န္တိ။ တေ နာဟ **“တိတ္ထဿ နာမ”** န္တိ။ **တဒံ ပတိဋ္ဌပေသိ** တိ ဇဝံ မယာ သဗ္ဗဉ္စ ဝုတ္တံ, အနနုဘူတဉ္စ ဝုတ္တံ, တတ္ထ ယံ တယာ အဓိပ္ပာယံ အဇာနန္တေန သဟသာ အပ္ပဋိသင်္ခါယ ဒေါသဂ္ဂဟဏံ, တံ မိစ္ဆာတိ ဗ္ရဟ္မာနံ နိဂ္ဂဏှန္တော ဘဂ ဝါ အတ္တနော တဒံ ပတိဋ္ဌပေသိ။

ဂဟိတဂဟိတန္တိ ‘‘ကွဒံ နိစ္စ’’န္တိအာဒိနာ ဂဟိတဂဟိတံ ကဟာံ။ တတ္ထ တတ္ထ ဒေါသဒဿနမုခေန နိဂ္ဂဏှာပနေ တေန **သတ္ထာရာ ဝိဿဇ္ဇာပိတော ကိဉ္စိ ဂဟေတဗ္ဗံ** အတ္တနော ပဋိသရဏံ **အဒိသွာတ** ပရာဇယံ ပဋိစ္ဆာဒေတုံ **လဋိတ ကံ ကာတုကာမော** တဒံ ပဟာယ ကွဒ္ဓိယာ ဟဋ္ဌိဟာရိယလီဠှံ ဒဿေတုကာမော။ **ယဒိ သက္ကောသိ မယှံ အန္တရဓာ ယိတုံ,** န ပန သက္ခိဿသီတိ အဓိပ္ပာယော။ **မူလပဋိသန္ဓိံ ဂန္တုကာမော** တိ အတ္တနော ပကတိကေန အတ္တဘာဝေန ဌာ တုကာမော။ သော ဟိ ပဋိသန္ဓိကာလေ နိဗ္ဗတ္တသဒိသတာယ မူလပဋိသန္ဓိတိ ဝုတ္တော။ **အညေသန္တိ** ဟေဋ္ဌာ အည ကာယိကာနံ ဗ္ရဟ္မူနံ။ **န အအသိ** အဘိသင်္ခတကာယေနေတယံ တိဋ္ဌတု, န ပကတိကရူပေနာတိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေသိ။ တေန သော အဘိသင်္ခတကာယံ အပနေတုံ အဝိသဟန္တော အတ္တဘာဝပဋိစ္ဆာဒကံ အန္ဓကာရံ နိမ္မိနိတုံ အာရဘိ။ သတ္ထာ တံ တမံ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“မူလပဋိသန္ဓိ တ”** တိအာဒိ။

ဘဝေတဟန္တိ ဘဝေ ဇဝ အဟံ။ အယဉ္စ ဇဝ-သဒ္ဒော အဋ္ဌာနပယုတ္တောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“အဟံ ဘဝေ ဘယံ ဒိသွာတယေဝ”**တိ, သဗ္ဗသ္မိံ ဘဝေ ဇာတိအာဒိဘယံ ဉာဏစက္ခုနာ ယာထာဝတော ဒိသွာတ။ **သတ္တဘဝန္တိ** သတ္တသင်္ခါတံ ဘဝံ။ ကမ္မဘဝပစ္စယေ ဟိ ဥပပတ္တိဘဝေ သတ္တသမညာ။ **ဝိဘဝန္တိ** ဝိမုတ္တိံ။ ပရိယေသမာနမ္ပိ ဥပာယ ဿ အနဓိဂတတ္တာ **ဘဝေယေဝ ဒိသွာတ**။ **ဘဝဉ္စ ဝိဘဝေသိနံ** ဝိဘဝံ နိဗ္ဗုတိံ ဧသမာနာနံ သတ္တာနံ ဘဝံ, ဘဝေသု ဥပ္ ပတ္တိဉ္စ ဒိသွာတတိ ဇဝံ တ တ္ထေ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **န အဘိဝဒိန္တိ** ‘‘အဟော ဝတ သုခ’’န္တိ ဇဝံ အဘိဝဒပနာ ကာရာဘာဝတော န အဘိနိဝိသိံ, လက္ခဏာဝစနမေတံ။ ကဟတ္တော ဇဝ တ အဘိတဒ-သဒ္ဒောတိ အာဟ **“နာဘိဝဒိ”**န္တိ, **“န ဂဝေသိ”**န္တိ။ **ဘဝဂ္ဂဟဏေနေတ္ထ** ဒုက္ခသစ္စံ, **နန္ဒီ** ဂဟဏေန သမုဒယသစ္စံ, **ဝိဘဝဂ္ဂဟဏေန** နိရောဓသစ္စံ, **နန္ဒ

ဒိဋ္ဌ န ဥပဟဒိယိတ္တိ ဣမိနာ မဂ္ဂသစ္စံ ပကာသိတန္တိ အာဟ **“ဣတိ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပကာသေန္တော”** တိ။ တဒိဒံ စ တုန္န့ံ အရိယသစ္စာနံ ကထာယ ဝိဘာဝနဒဿနံ။ သတ္ထာ ပန တေသံ ဗ္ရဟ္မာနံ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ သစ္စာနိ ဝိတ္ထာရတော ပကာသေန္တော ဝိပဿနံ ဟာပေတွာ အရဟတ္တေန ဒေသနာယ ကူဋံ ဂဏှိ။ တေ စ ဗြဟ္မာနော ကေစိ သောတာပတ္တိဖလေ, ကေစိ သကဒာဂါမိဖလေ, ကေစိ အနာဂါမိဖလေ, ကေစိ အရဟတ္တေ စ ပတိဋ္ဌဟိံသု။ တေန ဝုတ္တံ **“သစ္စာနိ ပကာသေန္တော သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသီ”**တိအာဒိ။ **အစ္ဆရိယဇာတာ** တိ သဉ္ဇာတစ္ဆရိယာ။ **သမူလံ ဘဝန္တိ** တဏှာဟာဝိဇ္ဇာဟိ သမူလံ ဘဝံ။

၁၀၅. **မမ ဝသံ အတိဝတ္တိတာနီ** တိ သဗ္ဗသော ကာမဓာတုသမတိက္ကမနပဋိပဒာယ မယှံ ဝိသယံ အတိက္ကမိတာနိ။ ကထံ ပနာယံ တေသံ အရိယဘူမိသမောက္ကမနံ ဇာနာတီတိ? နယဂ္ဂဟဏေတော – ‘‘သမဏော ဂေါတမော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သံသာရေ အာဒီနဝံ, နိဗ္ဗာနေ စ အာနိသံသံ ပကာသေန္တော ဝေနေယျေ နိဗ္ဗာနံ ဒိဋ္ဌမေဝ ကရောတိ, တဿ ဒေသနာ အဝဇ္ဈာ အမောဃာ ဣန္ဒေန ဝိဿဋ္ဌဝဇိရသဒိသာ, တဿ စ အာဏာယ ဌိတာ သံသာရေ န ဒိဿန္တေ တ’’တိ နယဂ္ဂဟေန အနုမာနေန ဇာနာတိ။ **သစေ တုဝံ ဇဝံ အနုဗုဒ္ဓေ**တိ ယထာ တုဝံ ပရေသံ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓံ ဝဒတိ, ဇဝံ တုဝံ အတ္တနော အနုရူပတော သယမ္ဘုဉာဏေန ဗုဒ္ဓော ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဌိတော။ **တံ ဓမ္မံ မာ ဥပနယသီ** တိ တယာ ပဋိဝိဒ္ဓဓမ္မံ မာ သာဝကပဋိဝေဓံ ဟာပေသိ။ **ဣဒန္တိ** ဣဒံ အနန္တရံ ဝုတ္တံ ဗြဟ္မလောကေ ပတိဋ္ဌာနံ ယေဝ သန္ဓာယ မာရော ဝဒတိ, တေ ဒဿေန္တော **“အနုပ္ပန္နေ ဟိ”** တိအာဒိမာဟ။ အပာယပတိဋ္ဌာနံ ပန အာဇီဝကနိဂဏ္ဌာဒိပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတေ တိတ္ထကရေ, ယေ ကေစိ တ ပဗ္ဗဇိတွာ မိစ္ဆာပဋိပန္နေ ဇနေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **အနုပ္ပန္နေ** တိ အသဉ္ဇာတေ, အပ္ပတ္တေတိ အတ္ထော။ **အနုလ္လပနတာယာ** တိ ယထာ မာရော ဥပရိ ကိဉ္စိ ဥတ္တရံ လပိတုံ န သက္ကောတိ, ဇဝံ တထာ ဥတ္တရဘာသနေန။ **နိမန္တနဝစနေနာ** တိ ဝိညာပနဝစနေန။ ဗ္ရဟ္မံ သေဋ္ဌံ နိမန္တနံ, ဗ္ရဟ္မုနော တ နိမန္တနံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ **ဗ္ရဟ္မနိမန္တနိကံ,** သုတ္တံ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဗ္ရဟ္မနိမန္တနိကသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

၁၀. မာရတဇ္ဇနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၆. **ကောဋ္ဌမနုပဝိဋ္ဌော** တိ အာသယော ဝစ္စဂုတ္တဋ္ဌာနတာယ ကောဋ္ဌံ, တဿ အဗ္ဘန္တရဥဒြဟတ္တ ကောဋ္ဌံ။ အနုရူပေ ဟုတွာ ပဝိဋ္ဌော အနုပဝိဋ္ဌော။ သုခုမဥပ္ပဟိ တဒနုစ္ဆဝိကံ အတ္တဘာဝံ မာပေတွာ အယံ တတ္ထ ပဝိဋ္ဌော။ **ဂရုဂရော ဝိယာ**တိ ဂရုကဂရုကော ဝိယ။ ဥ-ကာရဿ ဟိ ဩ-ကာရံ ကတွာ အယံ နိဒ္ဒေသော, အတိဝိယ ဂရုကော မဇ္ဇေတိ အတ္ထော။ ဂရုဂရု ဝိယ ဣန္ဒေစ္စဝ တ ဟဒ္ဓော။ မာသဘတ္တံ မာသော ဥတ္တရပဒလောပေန, မာသဘတ္တေန အာစိတံ ပူရိတံ **မာသာစိတံ မဇ္ဇော**။ တေနာဟ **“မာသဘတ္တံ ဘုတ္တဿ ကုစ္ဆိ ဝိယာ”** တိ။ ဥတ္တရပဒလောပေန ဝိနာ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **“မာသပူရိတပသိဗ္ဗကော ဝိယာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **တိန္တမာသော ဝိယာ** တိ တိန္တမာသော ပသိဗ္ဗကော ဝိယ။ ကိံ နု ခော ဧတံ မမ ကုစ္ဆိယံ ပုဗ္ဗ ဘာရိကတ္တံ, ကိံ နု ခော ကထံ နု ခော ဇာတန္တိ အဓိပ္ပာယော? **ဥပဟယေနာ**တိ ပထေန ဉာယေန။ ဗှုတိရေကတော ပနဿ အနုပာယံ ဒဿေတုံ **“သစေ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အတ္တာနမေဝ တ သန္ဓာယ **“မာ တထာဂတံ ဝိဟေသေသီ”**တိ အာဟ။ ယထာ ဟိ အရိယသဗ္ဗော ‘‘တထာဂတံ ဒေဝမနုဿပူဇိတံ, သင်္ဃံ နမဿာမ သုဝတ္ထိ ဟောတု’’တိအာဒီသု (ခု. ပာ. ၆.၁၈; သု. နိ. ၂၄၁) **တထာဂတော**တိ ဝုစ္စတိ, ဇဝံ တပ္ပရိယာပန္နာ အရိယပုဂ္ဂလာ, ယထာ စ ပုရိမကာ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝကာ ကပ္ပာနံ သတသဟဿာဓိကံ ဇကံ အသင်္ချေယျံ ပာရမိယော ပူရေတွာ အာဂတာ, အယမ္ပိ မဟာထေရော တထာ အာဂတောတိ **တထာဂတော**တိ။ **ပတိအဂ္ဂဠေဝ အဋ္ဌာသိ** တိ အဂ္ဂဠဿ ဗဟိ ဘာဂေ အဋ္ဌာသိ။

၁၀၇. ရက္ခဒေဝတာ နာမ စာတုမဟာရာဇိကေသု နိဗ္ဗတ္တော ကာယော, တဿ နေသံ မနုဿဂန္ဓော ပရိစိတတ္တာ နာတိဇေဂုစ္ဆောတိ အာဟ **“အာကာသဋ္ဌဒေဝတာန”** န္တိ။ **အာဗာဓံ ကရောတီ**တိ ဒုက္ခံ ဇနေတိ။ **နာဂရိကော**တိ သုကုမာရော။ **ပရိစောဏ္ဍော** တိ သဗ္ဗသော သုစိရူပေ။ **ဉာတိကောဋ္ဌိ**န္တိ ဉာတိဘာဂံ။ အနာဒိမတိ ဟိ သံသာရေ ဉာတိဘာဂရဟိတော နာမ သတ္တော ကဿစိပိ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣဒန္တိ** ‘‘သော မေ တွံ ဘာဂိနေယျော ဟောသီ’’တိ ဣဒံ ဝစနံ။ **ပဝေဏိဝသေနာ**တိ တဒါ မယှံ ဘာဂိနေယျော ဟုတွာ ဣဒါနိ မာရဋ္ဌာနေ ဌိတောတိ ဣမိဿာ ပဝေဏိယာ ဝသေန ဝုတ္တံ။ အညဿ တ ဝေသမံ ခုရော **ဝိခုရော**။ တေနာဟ **“အညေဟိ သဒ္ဓိံ အသဒိသော”** တိ။ **အပ္ပဒုက္ခေနာ** တိ သု

ခေနေ၀။ ပန္ထာနံ အ၀တ္ထိ ဂစ္ဆန္တီတိ **ပထာ၀ိနော။ တွေကေနာ** တိ တွော၀တာ စိတကသန္နိသယေန။ **ဥဒကလေဏ** န္တိ ဥဒကနိသ္သန္ဒနလေဏံ။ **သမာပတ္တိတော** တိ နိရောဓသမာပတ္တိတော။ **သမာပတ္တိဖလ** န္တိ နိရောဓသမာပတ္တိ ဖလံ။

၅၀၈. **ဒသဟိ အင်္ကောသ၀တ္ထူဟီ** တိ ဒသဟိပိ အင်္ကောသ၀တ္ထူဟိ, တတော ကိဥ္စိ အဟာပေန္တာ။ **ပရိဘော သထာ**တိ ဂရဟထ။ **ဃဋ္ဋေထာ** တိ အနူနာဟိ ကထာဟိ ဣမေသု ဩ၀ိဇ္ဈထ။ **ဒုက္ခာပေထာ** တိ စိတ္တေ ဒုက္ခံ ဇနေထ။ **ဧ တေသ**န္တိ တေသံ ဘိက္ခူနံ တုမှာကံ အင်္ကောသနာဒီဟိ ဘိက္ခူနံ ကိလေသုပ္ပတ္တိယာ။ တေနေတ္ထ **ဒူသီ မာရော** ဩတာရံ လဘတိ နာမာတိ အဓိပ္ပာယော။ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗံ ဣာဘံ အရဟန္တီတိ ဣဗ္ဘာ, ဟတ္ထိဘဏ္ဍကာ, ဟီနဇီ၀ိကတာ ယ ဟေတေ ဣဗ္ဘာ ၀ိယာတိ **ဣဗ္ဘာ,** တေ ပန သဒုတိယကစသေန **“ဂဟပတိကာ”**တိ ၀ုတ္တာ။ **ကဏှာဟာ**တိ ကဏှာဟာ ဘိဇာတိကာ။ ဟဒတော ဇာတတ္တာ **ဟာအနံ အပစ္စာ။ အာလသိယဇာတာ** တိ ကသိ၀ဏိဇ္ဇာဒိကမ္မသ္သ အကရဏေန သဉ္ဇာတာလသိယာ။ **ဂူထနိဒ္ဓမနပနာဋ္ဌီ** တိ ၀စ္စကူပတော ဂူထဿ နိက္ခမပဒေသော။

မနုဿာနံ အကုသလံ န ဘ၀ေယျ တေသံ တာဒိသာယ အဘိသန္ဓိယာ အဘာ၀တော။ အာ၀သေကဿ အာနုဘာ ၀ေန အာ၀ိဋ္ဌဿ စိတ္တသန္တတိ ၀ိပရိ၀တ္တတီတိ ၀ုတ္တောတယမတ္ထော။ **၀ိသဘာဂ၀တ္ထု**န္တိ ဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ဣတ္ထိရူပံ, ဘိက္ခုနီနံ သန္တိကေ ပုရိသရူပန္တိ ဤဒိသံ, အညံ တ ပဗ္ဗဇိတာနံ အသာရုပ္ပံ ၀ိသဘာဂ၀တ္ထုံ။ **၀ိပ္ပဋိသာ ရာရမ္မဏ**န္တိ ပဿန္တာနံ ၀ိပ္ပဋိသာရဿ ပစ္စယံ။ **လေပယဋ္ဌိ** န္တိ လေပလိတ္တံ တကုရယဋ္ဌိံ။

၅၁၀. **သောမနဿ၀သေနာ** တိ ဂေဟဿိတသောမနဿ၀သေန။ **အညထတ္တ** န္တိ ဥပ္ပိလာ၀ိတတ္တံ။ **ပုရိမန ယေနေတ**တိ “သစေ မာရော မနုဿာနံ သရီရေ အဓိမုစ္စိတွတ”တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗေ ၀ုတ္တနယေန။ ယဒိ မာရော၀ တထာ ကရေယျ, မနုဿာနံ ကုသလံ န ဘ၀ေယျ, မာရဿေ၀ ဘ၀ေယျ, သရီရေ ပန အနဓိမုစ္စိတွတ တာဒိသံ ပသာဒနိ ယံ ပသာဒ၀တ္ထုံ ဒဿေသိ။ တေနာဟ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ။

၅၁၁. **အသုဘသညာပရိစိတေနာ**တိ သကလံ ကာယံ အသုဘန္တိ ပ၀တ္တာယ သညာယ သဟဂတဈာနံ အသုဘ သညာ, တေန ပရိစိတေန ပရိဘာ၀ိတေန။ **စေတသာ** စိတ္တေန။ **ဗဟုလ**န္တိ အဘိဏှံ။ **၀ိဟရတော**တိ ၀ိဟရန္တဿ, အသုဘသမာပတ္တိဗဟုလဿာတိ အတ္ထော။ **ပတိလီယတီ**တိ သင်္ကုစတိ တတ္ထ ပဋိကူလတာယ သဏ္ဌိတတ္တာ။ **ပတိကုဋ္ဋတီ**တိ အပသက္ကတိ။ **ပတိ၀တ္တတီ** တိ နိ၀တ္တတိ။ တတော ဧ၀ **န သမ္ပသာရိယတိ။ ရသတဏှာယာ** တိ မဓုရာဒိရသ၀ိသယာယ တဏှာယ။

သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတိသညာတိ တီသုပိ ဘ၀ေသု အရုစ္စန၀သေန ပ၀တ္တာ ၀ိပဿနာဘာ၀နာ။ နိဗ္ဗိဒါနုပဿ သနာ ဟေသာ။ **လောကစိတ္တေသု** တိ ဟတ္ထိအဿရထဟာသာဒကူဋ္ဌာကရာဒိဘေဒေသု စေ၀ အာရာမရာမဏေယျကာဒိ ဘေဒေသု စ လောကေ စိတ္တ၀ိစိတ္တေသု။ **ရာဂသန္တာနိ** ဝူပသန္တရာကနိ။ **ဒေသမောဟသန္တာနီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေ၀ န ယော။ ဣမေသံ ဧ၀ံ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏံ သဗ္ဗေသံ သပ္ပာယဘာ၀တော။

၅၁၂. **သက္ခရံ ဂဟေတွတ**တိ သက္ခရာသီသေန တတ္တကံ ဘိန္နဟသာဏမုဋ္ဌိန္တိ အာဟ **“အန္တောမုဋ္ဌိယံ တိ ဋ္ဌနပမာဏံ ဟသာဏ”**န္တိ။ မုဋ္ဌိပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ အယဥ္ဟိ ဟသာဏဿ ဟေဋ္ဌိမကောဋိ။ **ဟတ္ထိနာဂေ** တိ မဟာဟတ္ထိ။ မဟန္တပရိယာယော **နာဂ**-သဒ္ဒေါတိ ကေစိ။ အဟိနာဂါဒိတော တ ၀ိသေသနတ္ထံ ဟတ္ထိနာဂေတိ ၀ုတ္တံ။ သကလသရီရေနေ၀ နိ၀တ္တိတွတ အပလောကေသီတိ ၀ုတ္တမတ္ထံ ၀ိ၀ရိတုံ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ **န တယ**န္တိ ဧတ္ထ **တ**-သဒ္ဒေါ အ၀ဓာရဏတ္ထောတိ အာဟ **“နေ၀ ပမာဏံ အညာသီ”**တိ။ **သဟာပလောကနာယာတိ စ ၀ စနတော**တိ ဣမိနာ ၀စနေန ဣမံ ၀စနမတ္ထံ ဂဟေတွတတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဥဋ္ဌာရေ**တိ ဥဋ္ဌာရဂုဏေ။ ဘဂ၀န္တဉ္ဟိ ဌပေ တွတ နတ္ထိ တအ သဒေ၀ကေ လောကေ တာဒိသော ဂုဏ၀ိသေသယုတ္တောတိ။

၀ိသုံ ၀ိသုံ ပစ္စတ္တ၀ေဒနိယော အယသူလေန သဒ္ဓိံ ဘူတာနိ ဆ ဖဿာယတနာနိ ဧတဿာတိ ဆ ဖဿာယတ နံ, ဒုက္ခံ။ တံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ **ဆ ဖဿာယတနိကော,** နိရယော။ တေနာဟ **“ဆသု ဖဿာ။ပေ။ ပစ္စယော”** တိ။ သ မာဟနတီတိ သမာဟတော, အနေကသတဘေအေ သင်္ကုသမာဟတော ဧတ္ထ အတ္ထီတိ **သင်္ကုသမာဟတော,** နိရ ယော။ ၀ိသေသပစ္စယတာယ ၀ေဒနာယ ဌိတောတိ ၀ေဒနိယော, ကာရဏာကာရကေန ၀ိနာ ပစ္စတ္တံ သယမေ၀ ၀ေဒနိယော

တိ **ပစ္စတ္တဝေဒနီယော။ အယသူလေန သဒ္ဒိံ အယသူလ** န္တိ ဟာဒပဒေသတော ပဋ္ဌာယ နိရန္တရံ အဘိဟနနဝသေန အာဂတေန ပဏှာသာယ ဇနေဟိ ဂဟိတေန အယသူလေန သဟ သီသပဒေသတော ပဋ္ဌာယ အာဂတံ။ အယသူလဘာဝသာ မညေန စေတံ ကေဝစနံ, သတမတ္တာနိ ပတိတာနိ သူလာနိ။ **ဣမိနာ တေ ဌာနေန စိန္တေတဗ္ဗ** တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌတေဟာရေန နိဒ္ဒိယံ ဝဒတိ။ **ဇဝံ ဝုတ္တ** န္တိ ''တအာ ဇာနေယျာသိ ဝဒ္ဓသဟာသံ မေ နိရယေ ပစ္စမာနဿာ''တိ ဇဝံ ဝုတ္တံ။ **ဝုဋ္ဌာနိမ**န္တိ ဝုဋ္ဌာနေ ဘဝံ, အန္တိမန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ဝိပာကဝုဋ္ဌာနဝေဒန''** န္တိ, ဝိပာကဿ ပရိယောသာနံ ဝေဒနန္တိ အတ္ထော။ **ဒုက္ခတရာ ဟောတိ** ပဒီပဿ ဝိဇ္ဈာယနက္ခဏေ မဟန္တဘာဝေ ဝိယ။

၅၁၃. ဃဋ္ဋယိတွာ ဟေဌေတွာ။ **ဟဋ္ဌိယေက္ကဝေဒနာဇနကာ** တိ ပစ္စေကံ မဟာဒုက္ခသမုပ္ပာဒကာ။ အယတော အပဂတော **နိရယော, သော ဒေဝဒူတသုတ္တေန** (မ. နိ. ၃.၂၆၁) ဒီပေတဗ္ဗော။ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ပနဿ ပရတော သယမေဝ အာဂမိဿတိ။ ဣမံ ပန အတီတဝတ္ထုံ အာဟရိတွာ အတ္တနော ဉာဏာနုဘာဝဒီပနမုခေန မာရံ သန္တဇ္ဇေန္တော မဟာထေရော **''ယော တေမဘိဇာနာတီ''**တိ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – **ယော** မဟာဘိညော **တေံ** ကမ္မံ ကမ္မဖလဥ္စ ဟတ္ထတလေ ဌပိတံ အာမလကံ ဝိယ အဘိမုခံ ကတွာ ပစ္စက္ခတော ဇာနာတိ။ သဗ္ဗသော ဘိန္နကိလေသတာယ **ဘိက္ခု** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ အဂ္ဂသာဝကော, **တာဒိသံ** ဉဋ္ဌာရဂုဏံ **အာသဇ္ဇ** ဃဋ္ဋယိတွာ ကေန္တကာဠကေဟိ ဟာပဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **ကဏှ** မာရ အာယတိံ မဟာဒုက္ခံ ဝိန္ဒိဿသိ။

ဥဒကံ ဝတ္ထုံ ကတွာ တိ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တနကသတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မဖလေန မဟာသမုဒ္ဒဥဒကမေဝ အဓိဋ္ဌာနံ ကတွာ။ တထာ ဟိ တာနိ ကပ္ပဋ္ဌိတိကာနိ ဟောန္တိ။ တေနာဟ **''ကပ္ပဋ္ဌာယိနော''** တိ။ **တေသ**န္တိ ဝိမာနာနံ။ **တေံ** ယထာဝုတ္တဝိမာနဝတ္ထုံ တာသံ အစ္ဆရာနံ သမ္ပတ္တိံ, တဿ စ ကာရဏံ အတ္တပစ္စက္ခံ ကတွာ **ဇာနာတိ။ ဟာဒဂ္ဂုဋ္ဌေန ကမ္ပယီ**တိ ပုဗ္ဗာရာမေ ဝိသာခာယ မဟာဥပာသိကာယ ကာရိတံ သဟဿဂဗ္ဘပဋိမဏ္ဍိတမဟာပာသာဒံ အတ္တနော ပာဒင်္ဂုဋ္ဌေန ကမ္ပေသိ။ တေနာဟ **''ဣဒံ ပာသာဒကမ္ပနသုတ္တေန ဒီပေတဗ္ဗ''** န္တိ။ ဣဒန္တိ ''ယော ဝေဇယန္တ''န္တိ ဣမိဿာ ကထာယ အတ္ထဇာတံ **စူဠတဏှာသင်္ခယဝိမုတ္တိသုတ္တေနေဝ** (မ. နိ. ၁.၃၉၃) **ဒီပေတဗ္ဗံ** ။

တဿ ဗြဟ္မဂဏဿ တထာစိန္တနသမနန္တရမေဝ တဿိံ ဗြဟ္မလောကေ သုဓမ္မံ ဗြဟ္မသဘံ ဂန္တွာ။ **တေပီ**တိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနာဒယော။ **ပစ္စေကံ ဒိသာသု** တိ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော ပုရတ္ထိမဒိသာယံ, မဟာကဿပတ္ထေရော ဒက္ခိဏဒိသာယံ, မဟာကပ္ပိနတ္ထေရော ပစ္ဆိမဒိသာယံ, အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော ဥတ္တရဒိသာယန္တိ ဇဝံ စတူ တာရော ထေရာ ဗြဟ္မပရိသမတ္တကေ မဇ္ဈေ နိသိန္နဿ ဘဂဝတော သမန္တတော စတုဒ္ဒိသာ နိသီဒိံသု။ **ကထာ ဝုတ္တာ**တိ ''ယော ဗြဟ္မံ ပရိပုစ္ဆတီ''တိ ကထာ ဝုတ္တာ။ **အညတရဗြဟ္မသုတ္တေနာ** တိ – ''တေန ခေါ ပန သမယေ န အညတရဿ ဗြဟ္မုနော ဧဝရူပံ ဟာပကံ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၁.၁၇၆) မဟာဝဂ္ဂေ အာဂ တေန အညတရဗြဟ္မသုတ္တေန။

ဈာနဝိမောက္ခေန ဖုသီ တိ ဈာနဝိမောက္ခသန္နိဿယေန အဘိညာဉာဏေန ဖဿယိ။ ဝနန္တိ ဇမ္ဗုဒီပံ အဖဿ ယီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဇမ္ဗုဒီပေ ဟိ ဝနဗဟုလတာယ ဣဓ ''ဝန''န္တိ ဝုတ္တော။ တေနာဟ ''ဇမ္ဗုသဏ္ဍဿ ဣဿ သရော''တိ။ **ပုဗ္ဗဝိဒေဟာနံ ဒီပ**န္တိ ပုဗ္ဗဝိဒေဟတသီနံ ဒီပံ, ပုဗ္ဗဝိဒေဟဒီပန္တိ အတ္ထော။ **ဘူမိသယာ နရာ** နာမ အပရဂောယာနကာ ဥတ္တရကုရုကာ စ။ ယသ္မာ တေ ဂေဟပရိဂ္ဂဟာဘာဝတော ဘူမိယံယေဝ သယန္တိ, န ဟာသာဒီသု။ **ပဋိလဘီ**တိ ဥပ္ပာဒေသိ။ **တေံ အာသံ မာ အကာသီ**တိ သော ယထာ ပုဗ္ဗေ ဒူသိမာရဿ, ဇဝံ တုယှံ အာသာ ဒီဃရတ္တံ အနတ္ထာ ဝဟာ, တသ္မာ ဒေဒိသံ အာသံ မာ အကာသီတိ မာရဿ ဩဝါဒံ အဒါသိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ပပဉ္စသူဒနိယာ မဇ္ဈိမနိကာယဋ္ဌကထာယ

မာရတဇ္ဇနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ စူဠယမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ။

မူလပဏ္ဏာသဋီကာ သမတ္တာ။

ဒုတိယော ဘာဂေ နိဋ္ဌိတော။